R. P. F. CANDIDI BROGNOLI BERGOMENSIS

ORDINIS MINOR. STRICT. OBSERVANT.
Concionatoris, ac Sacræ Theol. Lectoris Generalis.

ALEXICACON

HOC EST

DE MALEFICIIS, AC MORBIS Maleficis curandis.

OPUS TAM EXORCISTIS, QUAM MEDICIS, ac Theologis, Confessariis, Parochis, Inquisitoribus, ac in quacunque necessitate constitutis, utilissimum.

TOMUS SECUNDUS.

VENETIIS, MDCCXIV.
Apud Nicolaum Pezzana.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

B614089
178

B636042
178

E4

IN TOMUM SECUNDUM
PRÆFATIO.

ETSI varia, & multa in universo hujus mundi theatro homini sese offerant bona, quorum incredibili desiderio singulis ferè momentis fatigatur, ingentique ad illa comparanda solicitudine accingitur; attamen inter omnia primarium locum obtinet commodus corporis status actiones suas probè obeuntis, & sanitas in plurimos annos prolunganda: quæ quia tamdiù conservari dignoscitur, quamdiù à morborum sive naturalium, sive præternaturalium putà, maleficialium, violentia alieni: nec non à dæmonum, aliorumque ejus asseclarum iniquorum injuriis liberati sumus; hinc in totius primi tomi decursu de maleficiorum, ac morborum veneficorum causis, à quibus sanitas tollitur, disseruimus. Verùm, sicut in arte medicinæ non sufficit, morborum causas agnoscere, & de eis subtiliter disputare; sed insuper opus est, debita parare remedia, & illa ægrotantibus adhibere, ut perfectam curationem consequantur; ita in Exorcistico ministerio præter speculativam causarum, quibus maleficæ infirmitates inducuntur, cognitionem, necesse est, Ecclesiasticum Ministrum scientia practica ornatum esse, per quam noverit: quibus modis curandæ sint; & illi, qui eorum viru infestantur, liberandi. Ad quid enim tota theoria causarum maleficarum, quam superiori libro proposuimus, si non assignetur, & modus eas auferendi; ut illis sublatis noxii pariter tollantur affectus, & maleficio affectis optata sanitas restituatur? Quare post disputationes de quatuor causis, quibus maleficia, & malefici morbi dignoscuntur, lubet, de di-

versis curationibus disputare ; quibus hujuscemodi infirmitates sanari possunt . Et quia Aliæ ope dæmonum : Aliæ vi rerum physicarum : Aliæ cessatione pactorum maleficorum : Quarta disputatio de Curatione Divina habetur in sequenti Tomulo Manualis Exorcistarum ; Ideò placet, hunc tomum in quatuor secare disputationes.

In quarum	Prima	De Curatione	Diabolica	tractabimus
	Secunda		Naturali	
	Tertia		Morali	
	Quarta		Divina	

ut sic Alexicacus noster post educta è latebris infernalia monstra, doceat: quomodo Herculea clava edomanda sint: & post revelatas veneficarum infirmitatum causas, Apollineis poculis sanari posse demonstret.

DIS-

DISPUTATIONIS PRIMÆ
DE CURATIONE DIABOLICA.
DIVISIO.

Partes. — Capita. — Sectiones. — Articuli.

- **Curatio diabolica.**
  - 1. Magica.
    - 1. Abominanda.
      - 1. Ex parte agentis.
        - Dæmonis. 1.
        - Malefici. 2.
      - 2. Ex parte medii.
        - Sacrilegi. 1.
        - Superstitiosi. 2.
      - 3. Ex parte finis.
        - Impii. 1.
        - Noxii. 2.
        - Scandalosi. 3.
    - 2. Intoleranda.
      - 1. In Exercentibus.
        - Viris. 1.
        - Mulieribus. 2.
        - Pueris. 3.
      - 2. In Addiscentibus.
        - Publicè. 1.
        - Privatim. 2.
      - 3. In Faventibus.
        - Directè. 1.
        - Indirectè. 2.
      - 4. In Requirentibus.
        - Immediatè. 1.
        - Mediatè. 2.
  - 2. Superstitiosa.
    - 1. Quoad causam.
      - 1. Internam, seù proximam.
        - In Gravioribus. 1.
        - In Levioribus. 2.
      - 2. Externam, seù remotam.
        - In Cognoscitivis. 1.
        - In Operativis. 2.
    - 2. Quoad Modum.
      - 1. Verbalem.
        - Significativum. 1.
        - Non significativum. 2.
      - 2. Operativum.
        - In Actionibus. 1.
        - In Motionibus. 2.
      - 3. Observativum.
        - Temporis. 1.
        - Ominum. 2.
    - 3. Quoad Effectum.
      - 1. Physicum.
        - A causa naturali. 1.
        - A causa supernaturali. 2.
      - 2. Hyperphysicum.
        - A dæmone dæmoniaca virtute operante. 1.
        - A Malefico agente demonis virtute. 2.

DISPUTATIONIS I.

DE CURATIONE DIABOLICA.

SUMMARIA.

Curatio diabolica per dæmones, & maleficos ejus ministros perficitur. In qua dæmon invocatur aliquando Expressè: aliquando Tacitè.

Ideò curatio diabolica Magica: alia Superstitiosa, ut duabus partibus declarabitur. n.1.

Pars I. Magica.

Curatio magica sanitatem confert remediis diabolicis.

Sub hac comprehenduntur immutationes corporum, & effectus mirabiles, quare Abominanda, & Intoleranda: ut duobus Capitibus manifestabitur. 2.

Caput I. Abominanda.

Antiqui curationem diabolicam prædicant licitam utilem, & divinam. 3.

Aliqui ex Christianis eam licitam profitentur. 4.

Pomponatius, qui non distinguit inter remedia naturalia, & magica.

Paracelsus, qui hortatur Medicum edoceri à sagis: & ægrotum uti remediis magicis.

Sed hæc curatio est illicita, & abominabilis quoquo modo consideretur sive ex parte Agentis, vel Medii: aut Finis, ut tribus sectionibus patefiet.

Sectio I. Ex parte Agentis.

Praxis abominabilis est ex parte agentis sive Primarii dæmonis: Sive Secundarii malefici, ut sequentes articuli manifestant. 5.

Articulus I. Dæmonis.

Dæmonis opera omnia tendunt in hominis perniciem. 6.

Ideò in curationibus magicis possibilia peragit, & impossibilia tentat per præstigium. Sed omnia invitè præstat. 8.

Probatur multipliciter, quia 1. differt curationem. 2. imperat difficilia. 3. se coactum præbet. 4. morbum non tollit, nisi maleficus transferat vel in alium, vel in seipsum. 5. non tollit maleficium dæmonis inferioris, nisi difficulter. 9. & seq.

Articulus II. Malefici.

Malefici in curationibus magicis æquiparantur actioni diabolicæ, quia similes sunt potentia, ac voluntate. 16.

Potentia ob multas causas impeditur. Exemplis probatur.

Illarum causarum impedientium vanitas ostenditur.

Ordo in illis curationibus manifestatur.

Voluntate dicuntur similes: quia in ipsa dæmoniacæ malitiæ conjunguntur. 20.

Ideò inviti sanitatem restituunt. Exemplo comprobatur.

Sectio II. Ex parte Medii.

Tota actio magicæ curationis dæmoniacam manifestè arguit malitiam. 21.

Ideò abominanda ex parte medii Sacrilegi, ac Superstitiosi: ut sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Sacrilegi.

Malefici in suis curationibus mediis utuntur sacrilegis, quia violant Personas sacras: Loca sacra, ac Res sacras; ideò sunt excommunicati ex-

com-

communicatione latæ sententiæ Summo Pontifici reservata. 22.
Exemplis comprobatur. 23.

Articulus II. Superstitiosi.

Media magicæ curationis sunt superstitiosa, quia in eis fit excessus in cultu veri Dei, & falsi dei. 26.
Probatur ratione, & experientia.

Sectio III. Ex parte Finis.

Quid, & qualis sit bonus finis: Ex quo aliquod opus bonitatem sumit. 28.
Tota malefica curatio mala est, quia maleficorum finis est Impius, Noxius, ac Scandalosus: ut sequentes articuli manifestant.

Articulus I. Impii.

Finis maleficæ curationis impius, quia in suis curationibus malefici homines à Deo avertunt; ac tollunt cultum, quem Deo homo exhibet actibus interioribus, nempe devotione, & oratione, & actibus exterioribus, videlicet, adoratione, sacrificio, & invocatione. 29.
Hos pietatis actus per maleficos curatores dæmon deturpare satagit sive interiores, sive exteriores. 32.

Articulus II. Noxii.

Finis magicæ curationis noxius, & damnificus ipsis Curatoribus, ut probatur auctoritate S. Scripturæ: ac Juris canonici. 33.
Similiter noxius est iis, qui curantur, quos dæmon seducit per sanitatis oblationem, fidem eorum labefactando, eam in se transferendo, ac maleficis majorem deinceps malefaciendi ansam præbendo. 34.

Articulus III. Scandalosi.

Finis magicę curationis scandalosus. 37.
Curator magicus monti cadenti comparatur: quia dum alios curat, fit in scandalum eorum, & in dedecus christianæ Religionis; quod maximè Deo displicet. 38.
Ideò qui talia agunt maximo digni sunt supplicio. 39.

Caput II. Intoleranda.

Judicia Dei, & hominum sunt diversa. Et quomodo. 41.
Magica curatio tolleratur ab aliquibus Juristis.
Non toleratur à Deo, neque ab Ecclesia: sed punitur in Exercentibus, Addiscentibus, Faventibus, ac Requirentibus, ut quatuor sectionibus demonstrabitur.

Sectio I. In Exercentibus.

Exercentes magicas curationes graviter puniuntur. 42.
Qui sub nomine maleficorum comprehenduntur.
Omnes magicæ actiones eodem jure puniuntur in Exercentibus Viris, Mulieribus, Pueris, ut sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Viris.

Viri peccant non propter infirmitatem, vel ignorantiam; sed per malitiam. Ideò graviter puniuntur pænis statutis à Jure divino. 44.
Ratio favet, quia pæna commensuratur culpæ, cujus gravitas sumitur à dignitate personæ, & ab ipso multiplici offensionis modo. 46.
Puniuntur etiam à Jure canonico excommunicatione nemini reservata. 47.
At quia malefici sunt vel hæretici, vel suspecti vehementer de hæresi, sortilegia eorum non sunt levia; sed atrocia, & gravia, quia sunt vel hæretica, vel hæreticalia. 48.
Quid sit factum hæreticum. 49.
Obiter quid sit hæresis.
Quid sit factum hæreticale. 50.
Factum hæreticum est ex parte operis, vel operantis maleficum expectare à dæmone, quæ soli Deo conveniunt. 52.
Factum vel hæreticum, vel hæreticale

Deum abnegare, abuti Sacramentis, Sacramentalibus, rebus sacris, verbis S. Scripturæ, & Symbolo Apostolorum.
Factum vel hæreticum, vel hæreticale est dæmonem adorare adoratione latriæ, vel duliæ. 54.
Sortilegium hæreticale ex parte operantis est, cùm maleficus petit à dæmone, quæ non excedunt ejus facultatem. 55.
Ex parte verò operis, cùm intercedit abusus Sacramentorum, Sacramentalium, rerum sacrarum, verborum S. Scripturæ, Symboli Apostolorum.
Factum vel hæreticum, vel hæreticale, baptizare imagines; vel pueros rebaptizare; vel sacra conculcare; vel alia hujusmodi perpetrare. 56.
Magiam exercentes vel sunt hæretici: vel ut hæretici habentur; ideò subjiciuntur excommunicationi Bullæ Cœnæ Domini saltem in foro exteriori, quando non est error in intellectu. 57.
Malefici de hæresi convicti, si pertinaces, & impœnitentes sint, traduntur curiæ sæculari. 59.
Quid sit tradi curiæ sæculari.
Malefici ex corde pænitentes recipiendi sunt ad pænitentiam, exceptis quatuor casibus; de quibus, vel aliquo eorum malefici convicti non sunt recipiendi ad misericordiam in Decretis Summorum Pontificum. Sic etiam si sint hæretici, sed pænitentes dumtaxat in ipso tabulato, vel post sententiam convertantur. 62.
Prædicti malefici pœna mortis sunt mulctandi. 64.
Probatur auctoritate legum, & Juris prudentium.
Immò vivi comburendi, si impænitentes sint.
Quæ pæna probata est jure divino, canonico, civili, & consuetudinario. 65.
Ideò commendandi Principes, ac Judices, qui tales criminosos ignis pœna puniri jubent. 66.
Quare Judices Provincias ab hisce malefactoribus purgare debent. Secùs facientes fiunt rei culpæ, & restitutionis damnorum. 68.
Nec ulli suffragatur dignitas personæ.

Articulus II. Mulieribus.

Citiùs ad maleficia feruntur mulieres. 70.
Quas à pænis excusant quidam earum advocati.
Eorum excusatio refellitur.
Pœnæ pro viris maleficis statutæ amplientur ad mulieres, quia non sunt odiosæ, sed favorabiles Reipublicæ ob conservationem: bonis Civium moribus ob exemplum, ipsis maleficis: & sagis ob conversionem. 71.
Expressè de sagis puniendis fit mentio apud Canones, Pontifices, & Doctores. 72.
Quidam sagarum patroni eas è numero maleficorum eximere student.
Hujusmodi exemptio Sagis est infructuosa, quia sunt hæreticæ, & apostatæ censendæ. 73.

Articulus III. Pueris.

Pueri videntur immunes à flagitiis, & consequenter à pænis. 74.
Experientia contrarium docet, cùm plures maleficiis vacent.
Quid sentiendum de pueris impuberibus. 75.
Quid de proximis pubertati.
Quid post annum 14. completum. 77.
Judices quomodo se gerere debeant in hujusmodi casibus.

Sectio II. In Addiscentibus.

Dæmon ubique plures instituit discipulos, qui non sunt tolerandi, sed puniendi, sive addiscant Publicè, sive Privatim, ut duobus articulis patefiet. 79.

Articulus I. Publicè.

Olim plures fuerunt Scholæ, quibus à Magistris Magia discipulis publicè tradebatur. 80.
Quorum etiam plures hoc nostro ævo sunt, qui scientiis vanis, ac diabolicis incumbunt in conventiculis secretis, & in nocturnis cætibus. 81.
Quas

Quas artes detestatur, ac puniri exercentes jubet jus canonicum, ac civile. 82

Articulus II. Privatim.

Magi, ac malefici, ut securiùs suas valeant tradere Instructiones, privatim plures seducere tentant, Ignorantes per signa exhibita in verbis, & rebus: sapientes per libros, & scripta. 83

Hujusmodi libros, & scripta Valens Imperator jussit diligenter perquirere, & concremare. 84

Testis oculatus est D. Joan. Chrysostomus.

Hoc nostro ævo valdè inolevit apud corruptam juventutem prædictus abusus, dictorum, nempe, lectio librorum. 85

Quæ prohibetur jure pontificio, excommunicatione nemini reservata.

Si verò copulativè concurrant quatuor sequentes conditiones, tunc legentes, vel retinentes sunt excommunicati excommun. Bullæ Cęnæ Domini. 86

Prima conditio, ut liber sit Auctoris hęretici.

Secunda conditio, ut vel contineat hæresim, vel de Religione tractet.

Quid sit continere hæresim, ac de religione tractare. 88

Tertia conditio, ut scienter vel legantur, vel retineantur. 89

Quarta conditio, ut fiat absque licentia Papæ, qui solus potest hanc licentiam dare. 90

Prædictos libros vel legentes, vel retinentes in foro fori præsumuntur hæretici, & ut hæretici sanctissimæ Inquisitionis tribunali sunt denuntiandi, ac puniendi. 91

Sectio III. In Faventibus.

Virus artis magicæ, ac maleficæ magis diffunditur ob magorum, ac maleficorum plures fautores, qui duobus modis ei favere dicuntur, scilicet, omittendo, vel committendo, ut sequentes articuli demonstrabunt. 93

Articulus I. Omittendo.

Magis, ac maleficis favent omittendo.

Alii ex officio. Et isti sunt. Judices, qui negligunt eos punire.

Quinam sint Magorum, ac Maleficorum Judices.

Quando eos punire spectet ad Judices Ecclesiasticos, vel ad Judices sæculares. 94

Quando detur præventio.

Episcopi, Inquisitores, & eorum Ministri non punientes magos, maleficos, & sagas gratia amoris, vel odii, vel lucri, aut alterius commodi, ut eorum fautores habentur. 96

Et si præfati Rei sint hæretici, ut hæreticorum fautores censentur.

Excepta causa vitandi scandala, vel ignorantia, quòd sint tales. 97

Principes, ac Domini temporales, si jam ab Ecclesia moniti negligunt punire magos, & maleficos hæreticos, ut hæretici præsumuntur. 98

Si verò requisiti omittunt eos investigare, & capere, sunt suspecti de hæresi, & tenentur ad restitutionem damnorum.

Alii ex Edicto S. Inquisitionis. 100

Hi ex charitate tenentur magos, maleficos, & sagas denuntiare. Secùs facientes sunt excommunicati ex Edicto S. Inquisitionis, Jure canonico ac constitutionibus pontificiis.

Ratio dictat.

Ex variis inditiis sagæ, ac malefici sunt denuntiandi. 101

Aliqui defendunt, sagas esse denuntiandas à sociis, qui eas interesse ludis diabolicis viderunt.

Secus tamen est censendum ex praxi supremæ Romanæ Inquisitionis.

Si saga socias denuntiet de his, quæ vidit patrare extra ludos, ejus denuntiatio sufficit ad inquirendum. 105

Si maleficus, vel saga audiatur loqui cum dæmone sunt denuntiandi.

Alia inditia, per quæ malefici, ac sagæ sunt denuntiandi.

Omnes quicunque sint vel tacitè, vel expresè dæmonem invocantes de jure novo sunt denuntiandi.

Fi-

Filii, Filiæ, Parentes, & Consanguinei tenentur denuntiare magos, maleficos, & sagas.
Ratio dictat. 108
Distinctio Moderni Auctoris de duplici genere sagarum refellitur.
Ad denuntiationem magorum, maleficorum, & sagarum, & eorum, qui de hæresi sunt suspecti, non est præmittenda fraterna correctio; 111
Omnes exercentes operationes, quæ aliquo modo sapiunt hæresim, de jure novo sunt denuntiandi: dummodò illa actio involvat invocationem dæmonum, vel peccatum mortale. 113

Articulus II. Committendo.

Magis, Maleficis, & Sagis favent committendo qui de facto illis auxilium ferunt. 114
1. Defendendo verbis, litteris, scriptis, opere: ut quidam Advocati, & Procuratores, qui fidei Inquisitoribus maximè se opponunt: ac dici possunt Magorum, & Maleficorum, ac Sagarum defensores.
Quando sint puniendi.
Quænam pæna percellantur Advocati, & Notarii, cùm auxiliantur Magis, Maleficis, & Sagis. 118
2. Consulendo, vel auxiliando. 119
Probatur auctoritate Conciliorum, Pontificum, Canonum, & Canonistarum.
3. Laudando scienter, seriò, ac dolosè apud Principes, & Judices. 120
4. Relaxando: ut quandoque faciunt Principes, Magistratus, & Judices. Qui gravissimè Deum offendunt, & maximum Reipublicæ Christianæ damnum inferunt. 122
5. Impediendo directè, vel indirectè. 126
Quinam dicantur impedire directè. Et à quo puniri possint.
Quinam dicantur impedire indirectè. Probatur exemplis.
Inter hos connumerantur aliqui Superiores ob certas leges subditis suis impositas. Ratio talium legum refellitur. 129
S. Pius V. ne subditi impediantur à denuntiatione, Constitutionem edidit, ne per quinquennium post denũtiationẽ possint à Superioribus molestari. 131
Exorcistæ ritè suo munere fungentes sunt velut oculi Officii S. Inquisitionis. Quare sic dicantur. 133
Prælati Religionum statuta promulgantes, quibus officium sanctæ Inquisitionis directè, vel indirectè impeditur, vel debilitatur, vel retardatur, sunt nuncupandi vel Magorum, vel Maleficorum, vel Sagarum, vel hæreticorum fautores: ac suspecti de hæresi censendi. 134
6. Occultando directè, vel indirectè. 137
Quinam dicantur occultare directè, vel indirectè.
Quomodo suspecti de hęresi sint dicendi.

Sectio IV. In Requirentibus.

Homines plures, quia nimis intenti sunt saluti suæ corporali, spreto Deo ad dæmonem confugiunt, ab eo auxilium requirentes alii Immediatè: alii Mediatè: ut duobus articulis patefiet. 138

Articulus I. Immediatè.

A dęmone immediatè quęrunt auxilium, qui cum eo pactum habent expressum. 139
Qui illis opitulari videtur in infirmitatibus; sed imperfectè: & in necessitatibus, cùm ad manus Judicum deveniunt, & ad torturam trahuntur. Quibus, nè sua fateantur delicta, auxiliatur per maleficium taciturnitatis.
Quomodo tale maleficium componatur.
Variis modis dæmon silentium in eis causare solet, qui recensentur. 140
Quibus pænis sint obnoxii prædicti ad dæmonem confugientes. 145
Prædictum maleficium impediunt alii illicitè per quãdam à terra elevationem, & in carcerem deportationem, &c.
Alii licitè per vestimentorum expoliationem, abrasionem capillorum, ac remedia ecclesiastica. 147

Articulus II. Mediatè.

Requirunt mediatè à dæmone auxilium qui ad maleficos recurrunt, ut maleficium solvant. 150

Hoc licitum probat Aureolus. Probat à simili.
Ejus opinio reprobatur ut falsa, erronea, & sibi contraria. 151
Præfati criminosi puniri jubentur jure divino, canonico, & civili. 157
Nec carent culpa qui per accidens ad maleficos recurrunt. 158
Hoc licitum esse sentit Remigius extorquendo vi, ac verberibus.
Hæc opinio refellitur: quia periculosa est, & erronea, vel non sufficienter explicata.
Licitum est, inducere vel blandis verbis, vel minis, vel verberibus levibus, cùm probabiliter credimus hoc facturum licitè. 161
Hoc testantur Theologi. Sed cautela debita adhibenda.
Mens Auctoris circa hoc declaratur. 164

Pars II. Superstitiosa.

Dæmon non tantùm accurrit, dum expressè à magis adjuratur; sed etiam dum tacitè ab aliis invocatur. 165
Quibus opitulatur per superstitiosam curationem: Quę distinctè dignoscitur, dum investigatur ejus Causa, Modus, & Effectus in tribus seqq. capitibus.

Caput I. Quoad Causam.

Curatio superstitiosa cognoscitur ex notitia Causæ sive Internæ: sive Externæ: ut duabus sectionibus patefiet. 166

Sectio I. Internam, & proximam.

Sicut dæmon ut causa interna, & proxima malum operatur in homine: ita pariter ut talis causa sanitatem confert invocatus in curatione magica expressè; & in curatione superstitiosa tacitè. 167
Paratumque se exhibet concurrere in necessitatibus Gravioribus, ac Levioribus: ut sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. In Gravioribus.

Dæmon per suos Magos, Maleficos, & Sagas proponit homini remedia graviora, ac difficiliora. 168
1. In infirmitatibus gravioribus: ut exemplis probatur. 169
2. In necessitatibus urgentioribus tradens certos ritus, instrumenta quædam, & characteres quosdam, quibus ad sanitatem consequendam uti necesse est. 170
3. In difficultatibus obscurioribus, quę maximè tenent Judices, nè valeant à magis, & maleficis veritatem extorquere. 171
Quos adjuvat variis modis, ut taciturnitatis maleficium solvere queant.
Qui omnes ut superstitiosi refelluntur.

Articulus II. In Levioribus.

Dęmon ut honorem aucupetur ab hominibus, eis accurrit invocatus. 133
1. In ægritudinibus levioribus pellendis, etiam si res applicata sit inutilis, & vana. Nam his vanis utuntur, ut veræ fidei fundamentum destruatur.
2. In maleficiis arcendis. Varii adducuntur modi. 175
3. In gregibus custodiendis. 176
Hujus superstitio ostenditur; & exemplo comprobatur. 177

Sectio II. Externam, & remotam.

Sicut dæmon est causa interna, & propinqua sanitatis conferendæ: sic homo est causa externa, & remota; qui seipso ea operatur, quæ à dæmone præscribuntur. 179
Cujus ope utitur sive ad Cognitionem: sive ad Operationem: ut sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. In Cognoscitivis.

Homines natura scire desiderant, maximè quæ ad sui ipsius conservationem spectant. 180
Ideò cùm infirmantur aliqui, ut sciant, an ægritudo sit naturalis, vel diabolica, superstitiosa quædam capiunt experimenta.

Et

Ex | Plumbo liquato infuso in aquam. 181
Ablutione corporis cum decoctione verbenæ. 182
Columbo per medium scisso ægroto applicato.
Pennis gallinæ nigræ positis sub cervicali. 183
Ægroti indumento: & aliis pluribus. 184

Ad cognoscendas striges dum sua libertate fruuntur: vel dum ad manus Judicum deveniunt, varia sumunt experimenta. Et recensentur. 185
Quæ omnia ut vana, ac superstitiosa refelluntur.
Ad invenienda furta, & occulta scienda. 190
Alii utuntur phiala plena aqua cum certis aliis cæremoniis. Quod sortilegium hæresim manifestam sapit.
Alii certis numero lapillis ad fluentem aquam. 192
Alii certo numero candelarum cum quibusdam aliis ritibus.
Non est tamen superstitiosa ars inveniendi aquam adhibita virga salicea, vel amigdalina. 194

Articulus II. In Operativis.

Quemadmodum in cognoscitivis, ita in operativis superstitiosa dicitur curatio, cùm quis utitur mediis ad consequendam sanitatem, quæ ex se nullam habent vim ad hujusmodi effectum producendum. 195
Unde quidam ajunt, licitum esse tollere maleficia per vana, & superstitiosa.
Cui opinioni Scotum adhærere sentit Daniel Sennertus Medicus: sed falsò, & immeritò hoc ei ascribi ostenditur.
Nec officit quicquid dicit Sprenger in Malleo. Non enim Scotus docet per vana, ac superstitiosa licitum esse tollere maleficium. 196

Caput II. Quoad Modum.

Quamvis modus superstitiosæ curationis innumerabiles formas comprehendat; attamen omnes reduci possunt in tribus sectionibus ad Modum Verbalem, Operativum, & Observativum. 198

Sectio II. Verbalem.

Plures diaboli fautores multa naturalibus superstitiosa receperunt: ut Arabes, Cabalistæ, Judæi recentiores, ac Magi omnes.
Quorum fundamenta sunt frivola, impia, & vana. 299
Veritas est, nulla vocabula vim habere naturalem vel sanandi morbos, aut vulnera: vel depellendi alias noxas. Sive eorum Modum attendamus Significativum; Sive non Significativum: ut sequentes articuli manifestabunt. 200

Articulus I. Significativum.

Quidam sentiunt voces significativas significare Primariò per influxum cælestem. Secundariò per hominum impositionem. 201
Quorum opinio refellitur ut erronea.
Referuntur variæ verborum formulę superstitiosæ, sed non eo rhythmo, ordine, & idiomate, quo sunt pronuntiandæ. 202
Aliæ plures formulæ continue à dęmone adinveniuntur, ac suis asseclis traduntur distribuendæ. 203
Quæ omnes ut superstitiosæ pluribus rationibus reprobantur.

Articulus II. Non Significativum.

Major stultitia, verborum formulis nihil significantibus uti. Quas omnes esse superstitiosas in comperto est. 205
Harum plures, sed imperfectè describuntur.
Sed ut prorsus vanæ, ac ridiculæ refelluntur ratione, auctoritate Canonum, & exemplo. 206
Quare prędictis formulis utentes vel sunt hæretici, vel de hæresi vehementer suspecti. 209
Quomodo in usu rerum sacrarum possit esse superstitio, vel tentatio Dei. 210
Ostenditur, quomodo non potest esse superstitio in illa oratione ab Auctore com-

composita, quæ incipit: *Orazione da recitare, ò portar seco, &c.* 212

Sectio II. Operativum.

Summus Universi artifex suæ ostendit ordinem sapientiæ in suis operationibus. 214

Quem conatur imitari dæmon varia opera adimplere præcipiens suis asseclis; ad quæ accurrit etiam tacitè invocatus.

Quæ præcipuè in duobus articulis demonstrantur in Actionibus, & in Motionibus.

Articulus I. Actionibus.

Variæ actiones transeuntes institutæ à dæmone, ut per eas sanitatem conferat. Quænam sint.

Eorum aliquæ describuntur; & ut superstitiosæ refelluntur. 215

Aliæ actiones recensentur, in quibus intervenit Abusus Sacramentorum, Sacramentalium, Rerum sacrarum, Verborum Sacræ Scripturæ, Orationis Dominicalis, Symboli Apostolorum, & similium. 216

Quæ ut superstitiosæ, sacrilegæ, & hæreticales reiiciuntur.

Articulus II. Motionibus.

Varii membrorum corporis motus in curatione interveniunt, qui omnes cùm sint ex dæmonis præscripto, proculdubio sunt superstitiosi. 217

Exemplis comprobatur.

Hujusmodi motiones superstitiosas multi exercent hoc nostro ævo; quorum nonnullæ describuntur. 218

Alii similibus motionibus superstitiosis utuntur, quæ superstitiosę ostenduntur; immò etiam hæreticales, si interveniat abusus Sacramentorum, vel cæterorum, de quibus supra. 220

Sectio III. Observativum.

Sicut Deus suam manifestavit clementiam instituendo sacramenta: suamque patefecit sapientiam varia tradendo præcepta, ex quorum vel observantia, bona; vel transgressione, mala futura conjecturaliter prænuntiantur. 220

Sic dæmon præter remedia verbalia, & operativa, quibus se clementem conatur ostendere; ut etiam se sapientem prodat, varia tradit præcepta secundùm modum Observativum, Temporis, & Ominum: ut sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Temporis.

Non est superstitio observare tempora, quibus herbæ sint colligendæ: ligna succidenda: ac mare navigandum.

Sed est superstitio. 221

1. Cùm observatur unus vel hebdomadæ, vel mensis, vel anni dies, quà talis. Vel certa hora diei, quà talis hora.

2. Cùm adduntur circumstantię inutiles: vel non approbatæ orationes.

Constat ex Jure canonico.

Adducuntur exempla à Petro Breslayo, & ab Alexandro ab Alex. 223

Ex dierum infaustorum superstitione emanarunt dies critici. Quid sint. 224

Quando superstitiosi: quando non.

Quas observationes aliæ sequuntur populares ad negotia peragenda, nempe. 225

Observatio
- Diei S. Pauli. Quando dicatur superstitiosa.
- Primorum duodecim dierum Januarii.
- Nativitatis S. Joannis Baptistæ. 226
- Festi Sancti Stephani.
- Annuntiationis B. V. Mariæ. 227
- Diei Parasceve.
- Festi S. Mariæ Magdalene.
- Diei lunæ. 229

Has vanas observantias ut superstitiosas detestantur.

Divus Paulus ad Galatas.

Sanctus Ambrosius ibi. 230

Theologi omnes. 231

Aliæ adducuntur dierum vanæ observantiæ.

Ad sanitatem consequendam: ad fures in-

inveniendos: ad nonnulla futura prę-scienda. 232
Inter has superstitiones non est connumeranda observantia partus octimestris, quem minimè vitalem esse, ferunt. Nec anni climacterici, quem homini lethalem esse dicunt. 233
Ratio cur partus octimestris nequeat vivere. 234
Ratio cur anni climacterici lethales dicantur, quæ eadem est de Criticis diebus. 235

Articulus II. Ominum.

In omine homo signa futurorum sumit. 236
Ex | Nomine, ac voce. 237
Ex | Iis, quæ fortuitò domi accidunt. Exemplis probantur.
Ex | His, quæ extra domum, seù in via evenire solent. 239
Ex | Sonitu aurium. 240
Ex | Actionibus variis. 241
Prædictæ omnes vanæ observantiæ, ut superstitiosæ damnantur in jure canonico.
Ratio dictat. 242
Aliquando tamen dicta, vel facta hominum talia sunt, ut divino impulsu aliquid futurum præsignificent. 243
Aliquando etiam actiones irrationalium.
Aliquando per ipsa insensibilia.
Aliquando ex Comato sydere. 244
Quid sit. Et quomodo formetur.
Quid prænuntient naturaliter, ac supernaturaliter.

Caput III. Quoad effectum.

Cùm effectus nobis sint notiores, ac priores ipsis causis, facilè devenitur in cognitionem superstitiosæ curationis, si ipsius in duabus Sectionibus contemplemur Effectum sive Physicum: sive Hyperphysicum. 248

Sectio I. Physicum.

Effectus naturalis est ille, qui non excedit causarum creaturarum vires. 249
Quæ, & quot conditiones requirantur ad physicam actionem.
Sæpiùs dæmon multa operatur per causas naturales; ideò curatio superstitiosa potest esse etiam quoad effectum physicum sive procedat à causa naturali: sive à causa supernaturali: ut sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. A Causa naturali.

In physicis effectibus multa sæpiùs admiscentur, quæ illos superstitiosos reddunt. 251
Alii utuntur remediis occultis citissimè operantibus licèt naturalibus. Quomodo peccent. 252
An sint à Magistratibus permittendi. 253
Alii solo contactu sanant morbos.
Hujusmodi curationes naturales non esset, probatur. 254
Obiicitur de quibusdam mirabilibus. Respondetur objectioni.
Potest Deus concedere, ut aliqui vel odore, vel tactu, aut habitu sanare possint aliquos morbos. Constat de masculo septimo loco nato, ac de Regibus Galliæ. 256
Quid de Rege Pyrrho contactu morbos sanante.
Quid sentiendum de Salutatoribus, seù Ensalmadoribus. 258
Alii utuntur remediis externis certis, ac definitis. 259
Quarum curationum varii sunt modi, in quibus interveniunt orationes quædam: Frusta panniculi linei aqua intincta: Frusta indusii sanguine madefacta: Pulvis aluminis adulti. Et id generis. Quæ non videntur sufficientes causæ naturales ad sanitatem conferendam.
In quolibet tamen remediorum prædictorum est aliquid, quod naturaliter aliquantulum juvare potest. 262
Formulæ verò verborum adhibitæ per modum deprecationis sunt licitæ, adhibitæ verò ut formulæ necessariæ, & ut signa infallibilia talis effectus sunt superstitiosa. 264
Prædicta ergo remedia, quia continent plura vana, inutilia, & superflua, ideò sunt superstitiosa. 265

Ar-

Articulus II. A Causa libera, nempe, Dæmone.

Dæmon etsi præstigiis quandoque homines fallat; Aliquando tamen veros producit effectus denominatos. 266
Vel prodigiosos, prout respiciunt causam artificialem, nempe, dæmonem agentia naturalia præparantem.
Probatur exemplo. 268
Vel physicos, prout respiciunt causas naturales naturaliter operantes. Probatur à simili de dæmoniacis.
At quia illicitum est, à dæmone auxilium petere, dicti effectus ope dæmoniaca producti sunt superstitiosi.
Quid agendum à Magistratibus, ordinariis locorum, & Inquisitoribus, cùm hujusmodi Curatores sibi occurrunt. 272
An inter hos effectus connumerandus sit sanguinis fluxus ex cadaveribus occisorum coram reo. 273
Et utrùm indicium esse possit ad torturam.
Consultius erit Judicibus se abstinere ab hujusmodi indiciis.
Examinatur quidam effectus à formicis alatis productus in territorio Bergomensi, qui naturalis non esse probatur. 276
Nec præternaturalis à dæmone, Ergo à Deo supernaturalis esse convincitur.
Ratio congruentię sumitur à proprietatibus formicarum: quæ aptissimè videntur præsignare actiones Præcursoris, qui colitur in loco, ubi tales effectus producuntur. 278

Sectio II. Hyperphysicum.

Effectus hyperphysici dicuntur omnia opera à Deo operata tum in veteri, tum in novo testamento.
Vel per Seipsum. B. Virginem. Angelos. Sanctos omnes. 279
Sed quia aliqui effectus hyperphysici etiam sunt à dæmone; ideò curatio superstitiosa potest esse quoad tales effectus, sive procedant à dæmone dæmoniaca virtute operante: sive à malefico ejusdem dæmonis virtute agente. 280

Articulus I. A Dæmone dæmoniaca virtute operante.

Dæmon seipso multos præstat effectus, qui humanas superant vires. 281
Quorum unus est, qui procedit ex applicatione facta in loco distanti.
Ejus superstitio ostenditur rationibus.
Obiicitur de Sympathia. Satisfit objectioni. 283
Sic expulsiones nubium factę à certis hominibus certis ritibus; Quorum jactantia convincitur dupliciter.
Ita expulsiones insectorum quadam arte factæ. 285
Eorum praxis superstitiosa ostenditur.
Simili superstitione affecta est litis, quæ instituitur inter dæmonem, & maleficum volentem se ad Deum convertere. Probatur validissimis rationibus. 286
Hùc referuntur effectus immunitatis à variis periculis. 288
Quę omnia superstitiosa esse demostrantur variis rationibus. 289
Ita superstitiosi sunt illi effectus, qui dicuntur evenire ex rebus naturalibus, quæ tamen non habent vim ad illos producendos. 290
Errant Medici, & Exorcistæ talia asserentes.
An Galli cantus strigarum dissipet conventus. 292
Qua ratione possint dæmones odisse galli cantum.

Articulus II. A Malefico virtute dæmonis agente.

Dæmon, ut suos honoret asseclas, multa præstat per ipsos, quæ effectus hyperphysici appellantur. 294
Huc referuntur effectus provenientes ab imaginibus astronomicis. Quid de his sentiat Cajetanus. 295
Ejus positionis fundamentum, ut superstitiosum fuit priùs confutatum à D. Thoma. 296
Rationes ipsius Cajetani nullius esse valoris ostenduntur. 297

Illa

Illa conformitas figuræ ad astrum nihil conferre probatur.
Quare usus talium imaginum ut superstitiosus condemnatur à Pontificibus, Canonibus, Patribus, Theologis, Canonistis, ac Jurisperitis. 299
Idem de annulis asseritur, quibus dicitur dæmon alligari, quod superstitiosum ostenditur. 300
Sic ille motus annuli, quo pulsantur horæ, ut effectus superstitiosus reprobatur. 301

Conclusio Disputationis.

Concluditur, curationem dęmoniacam esse abominandam, & intolerandam, ideò detestandam, ac solicitè fugiendam. 302
Nec spectare ad Medicos: quicquid asserant nonnulli Medici, qui pro naturalibus multa superstitiosa receperunt. 303
Præcipuè Paracelsus, qui varia superstitiosa tradit.
Ejus errores refelluntur. 304
Nec ad Exorcistas spectare ullo modo: licèt fortasè hoc assereret quidam Felix Malleolus, qui variis utebatur formulis superstitiosis. 306
Quæ omnes erroneæ esse ostenduntur.
Multi huic similes sunt hoc nostro ævo, qui à dæmone sæpiùs decipiuntur. 307
Quod provenit ex interrogationibus factis dæmoni juxta exorcizandi regulas ab antiquis Exorcistis in suis exorcismariis traditas. 308
Quibus Exorcista se ignarum prodit.
Prædictæ ergo curationes ut illicitæ, ac superstitiosæ reprobantur. Ideò ab Exorcistis, Medicis, ac quibuscunque abominandæ, atque fugiendæ. 310
Ad cognoscenda opera superstitiosa assignantur 311. & seq.
Regulæ tres pro Medicis.
Regulæ sex pro Exorcistis.

DISPU-

DISPUTATIO I.
DE CURATIONE DIABOLICA.

INCIPIAMUS à curatione diabolica, quæ per Dæmonem, & ejus ministros Magos, Incantatores, Sortilegos, Maleficos, Veneficos, & alios, quocunque nomine vocentur, qui ejus ope ægrotis medentur, perfici consuevit; quam ideò primo loco proponimus, ut omnibus innotescat, quàm abominanda sit, & sollicitè fugienda. 1

1. Curatio diabolica per dæmonem, & maleficos ejus ministros perficitur.

Hæc autem est duplex, prout ad eam perficiendam diversimodè se gerunt infernales illi Curatores, & qui eorum actibus aliquo pacto consentiunt. Nam Aliquando dæmon verbis compellatur expressis, & formali adjuratione evocatus ex orco patenti, & manifesta operatione ea peragit palàm, quæ ab ipso desiderantur; ut fit à Maleficis juxta conventiones inter ipsos initas.

In qua dæmon invocatur Aliquando Expresſè, Aliquando Tacitè.

Aliquando modo tacito invocatur: ut ab iis, qui nullo expresso pacto ejus ministerio irretiti, tamen se operibus dæmoniacis immiscent; & ad ejus curationes utuntur; ad quorum tacitas preces subdolus hostis accedit; & occulto modo præstat illa, quæ ab istis oratoribus postulantur; Ideò.

Alia est curatio per dæmonem expresſè invocatum, & palàm operantem facta.

Ideo Curatio Alia Magica, Alia Superstitiosa.

Alia per eundem tacitè interpellatum, & occultè concurrentem exhibita. Primam vocamus Magicam. Secundam Superstitiosam. De quibus totidem hujus disputationis partibus disseremus: ut iis discussis à quocunque rectè, & catholicè sentiente, fugiendam, ac contemnendam esse, statuatur.

PARS PRIMA.

Magica.

HÆc magicæ superstitionis fætus remediis superstitiosis, incantationibus, sortilegiis, & mediis diabolicis utitur ad sanitatem conferendam. Sub ejus nomine comprehenduntur omnes immutationes corporum similes; & maximè illæ, quæ ad hominum commodum, & utilitatem, seu beneficium fiunt: sive immediatè circa ipsa corpora humana: sive circa animalia: sive circa arbores, & similia. Similiter effectus illi, qui per hanc artem sanitatum hominibus promittuntur; ut non posse lædi ab hostibus, nec subesse casibus fortuitis, & id generis alii; 2

Curatio magica sanitatem confert remediis diabolicis.

Sub hac comprehenduntur immutationes corpo-

rum, & effectus mirabiles. Quare Abominanda, Intoleranda?

alii; Nam omnes ad magicam curationem, si ab iis exerceantur, qui cum dæmone pactum habent expressum: si verò ab aliis, qui pacto expresso cum dæmone non sunt fœderati: ad superstitiosam tantummodo, revocantur. Quam magicam curationem Abominandam, & Intolerandam esse duobus capitibus demonstrabimus: ut in uno culpa: in altero pœna huic crimini debita videatur.

CAPUT I.

Abominanda.

3 Antiqui curationem dæmoniacam prædicant Licitam, Utilem, Divinam.

Antiquorum sententia dæmoniacam curationem non solùm licitam esse; sed laudabiliter practicabilem; & utiliter exercendam eorum scripta demonstrant; quibus passim summis illam laudibus efferunt, & tanquam à Deo hominibus communicatam ingenti ejus benignitate commendant. Divinam etenim & magicam illam vocant, utpote quæ à Deo humanas calamitates miserante nonnisi à magis, idest, sapientibus addiscenda, & exercenda est. Nec mirum, cùm nescirent distinguere inter divinam, & diabolicam rationem solvendi maleficia; & in fictitia illa Deorum suorum turba dæmones invocarent. Ideò quicquid à falsis Diis profanæ antiquitatis, seu dæmonibus edocebatur ad mortalium curationes, hoc ipsi tanquam veri Dei beneficium suspiciebant. Quorum vanitatem, & superstitiosos ritus diligentissimè exsequitur D. Hieronymus, & Oleaster *in cap.13. Ezechielis post medium*: eorumque multa exempla congerit Annæus Robertus *lib.1. rerum judic. cap.5.*

4 Aliqui ex christianis eam licitam profitentur. Pomponatius qui non distinguit inter remedia naturalia, & magica. Paracelsus qui hortatur Medicum edoceri à Sagis. Ægrotum magicis uti remediis.

Sed Neotericorum placitis eandem curationem tanquam licitam proponi, eorum præcipuè, qui se christianos esse profitentur, mirandum sanè, & lachrymis prosequendum. Pro quibus omnibus Pomponatium, & Paracelsum producimus in medium, ut in ore duorum testium stet omne verbum.

Primus *in suo libro de incantationibus* multa inseruit magica, superstitiosa, & diabolica more multorum, qui medendi varias rationes proponentes, magicum remedium, à naturali non secernunt; sed utrumque insimul exhibentes, lectores incautos decipiunt.

Secundus *de morbo caduco*, tum Medicos, tum ægrotos ad magicas operationes recurrere docet. Nam Medicum instituens, ut in sua arte perfectus sit & edisserens, quo pacto morbis à magico artificio inflictis succurrendum sit, ait; *Quia, nec Avicenna, nec Galenus de tali curatione scripserunt: aut sciverunt quidquam. Nec in Academiis omnis ars addiscitur; ideò oportet quandoque, Medicum accedere ad vetulas, sagas, zigenepos; rusticos, & circunforaneos, & ex ipsis artem addiscere; eò quòd plus sciant de istis rebus, quàm omnes academiæ professores. Sic Ægrotum edoceas*, addit, *si quispiam supernaturali morbo, vel dolore per incantationem detineatur, illi nullum naturale remedium proderit; sed magicum remedium esse oportet, quo morbus tollatur, quali & introductus*. Quæ duo placita ex duobus ejus principiis deducuntur. Primum est: *Tales curationes magicas minimè contra Deum esse: quia illis non ad perniciem; sed ad salutem hominum utimur*. Cui placito hæc verba subjungit: *Dicant ad hæc quicquid velint Theologi*. Secundum est; *Nihil referre, an Deus, vel Angelus, vel diabolus: mundus, vel immundus spiritus opem ferant, modò æger curetur*. Quod probare illum non pudet sacræ scripturæ testimonio ex Zachariæ cantico *Lucæ* I. desumpto. *Salutem ex inimicis nostris de manu omnium, qui oderunt nos*.

Sed hæc curatio illicita est, & abominabilis, quoquomodo consideretur sive ex parte Agentis, vel Medii aut Finis.

Quarè talem curationem illicitam, & abominandam esse, probamus non solùm jure divino, ecclesiastico, & humano: ut latè *tom.1. disp.1.* prosecuti sumus; sed etiam praxi, quoquomodo consideretur: sive ex parte Agentis; sive ex parte Medii: sive ex parte Finis: ut totidem sectionibus declarabitur.

SECTIO I.

Ex parte Agentis.

SI actio illa perfectissima est dicenda, & omni laude dignissima, quæ à perfectissimo, ac summè bono agente provenire dignoscitur: ex opposito jure merito illa super omnia maximè est detestanda, & abominanda, quæ ab agente iniquissimo, ac nefandissimo promanare conspicitur. Talem quis non videat praxim curationis magicæ, ad quam perficiendam duo agentia concurrere, necesse est? Alterum primarium, & præcipuum, dæmonem, nempè, qui sua virtute morbum tollit, & sanitatem inducit. Alterum secundarium, & minus præcipuum, nempè, maleficum, qui dæmonem invocat, & ea peragit, quæ ab ipso præcipiuntur. 5 Praxis abominabilis est ex parte agentis. Sive Primarii dæmonis Secundarii malefici.

Utriusque autem esse valdè abominandam sequentes articuli declarabunt.

ARTICULUS I.

Dæmonis.

§. I.

QUis non detestetur, & abominetur curationem operatam à dæmone, à quo quicquid peragitur; etiamsi in hominum salutem corpoream, & bonorum exteriorum augmentum cedere videatur; tendit nihilominus in eorum damnum; ideoque ab ipsis solicitè præcavendum, & fugiendum? Tanto enim odio illos prosequitur, quod ut aliquo modo valeat exsaturare, ubique ponit laqueos in igne, aere, aqua, terra: insidias struit in omni loco sacro, & profano: bellum movet apertè, & occultè, ut omnes, & singulos malis oppressos teneat, & quos potest, ad sua castra perducat. Quod quidem si consequitur, præclaros se putat agere triumphos. Si assequi desperat, pro lucro habet, cùm vel corpori, vel fortunæ bonis damna infert; ut sic ad illata damna voluptatem saltem percipiat: Sicut videmus fieri ab iis, qui continuè odia fovent. Nam si quoquomodo inimicis nocere queunt, summoperè lætantur, illorumque miseriam suum solamen arbitrantur, licèt gaudium illud sit maxima amaritudine respersum. Hinc cùm perpetuis invidiæ facibus spiritus ille nequam uratur; & succrescentibus ardeat adversus homines irarum flammis suiipsius carnifex, nihil intactum relinquit, quod non protinus exequatur sive possibile: sive impossibile, modò illos in ultimum exterminium possit attrahere: ut facit in magicis curationibus, in quibus. 6 Dæmonis opera omnia tendunt in hominis perniciem. Ideo in Curationibus magicis.

§. II.

POssibilia peragit, cùm naturali, aut dæmoniaca virtute perfici possunt.

Primò nanque si naturalis virtus sanitatem conferre potest, facillimè hanc perficit curationem: quia apprimè omnium rerum naturalium vires novit, & modum, quo debitè applicari valeant: ut latè disseruimus *to. I. disp. 2. p. I.* 7 I. Possibilia peragit.

Secundò si curatio naturalem virtutem prætergrediatur: & potentiam dæmoniacam non excedat, adhuc dæmon facili negotio sanat: quia illam ad malefici votum hominibus curandis impendit. Quod præcipuè locum habet in morbis arte malefica inductis, in quibus dæmones inferiores non possunt ea solvere, quæ superiores ligaverunt, licèt possint ea, quæ virtuti eorum sunt proportionata. Superiores verò dæmones non tantùm possunt omnia, quæ inferiores faciunt; & ita

sanare morbos ab eis illatos; sed etiam plura quàm ipsi: quia scientia, & potentia majori pollent. Sicut præstantiores Medici eas valent curare infirmitates, quas minus periti tollere non possunt. Habent enim dæmones superiores potestatem super inferiores: ut docent D. Augustinus *lib.*83. *qq. q.*79. D. Thom. *de Potentia. qu.*109. *art.*2. *&* 3. Palud. *in* 4. *d.*44. *q.*7. Ideoque poterunt eos cogere, expellere, infirmitatesque ab eis inductas perfectè curare.

§. III.

8 Impossibilia tentat per præstigium.

IMpossibilia tentat dæmon. Quamvis enim non possit omnes morbos curare, ut benè docet Petrus Binsfeld. *tract. de Confessionibus malefic. priori parte qu. conclus.*8. tamen petentibus hominibus, & urgentibus maleficis, illos curare aggreditur. 1. Ne infirmus, & debilis videatur, qui potens existimari desiderat. 2. Ne deseratur à maleficis ejus impotentiam videntibus. 3. Ne contemnatur ab hominibus, qui ad ipsum recurrunt. Et tunc præstigiis utitur. Nam ægrotus aut sanatur ad tempus, quo elapso iterum morbus redit: aut sanatus apparet; etsi verè infirmus sit; sed dolorem non sentit.

Sed omnia invitè præstat.

Hæc autem omnia sive possibilia, sive impossibilia invitus præstat. Cùm enim agitur de damno alicui inferendo spontaneum se actorem præbet: ut cùm morbo aliquis afficiendus est, non expectat à maleficis ad hoc rogari; sed ipsos urget, & incitat minis, promissis, & verberibus. Cùm verò agitur de morbo tollendo, & sanitate restituenda, non agit libenter; sed coactus ex odio infensissimo, quo hominem prosequitur, illique semper malum, & non bonum adducere contendit. Quod facilè ostenditur.

Probatur multipliciter Quia.

§. IV.

9 Differt curationem.

PRimò: quia differt curationem, cùm illam citò præstare queat. Quod suo malo probant indies illi, qui ad tales confugiunt curatores.

Hoc testari potest quidam Paulus de Regatiis Teutosutor, qui Venetiis anno 1647. *fuit in utroque oculo maleficio affectus, ita quòd lucem non poterat videre, dolores in eis acerbissimos, & puncturas acutissimas patiebatur; ipse nihil tamen de maleficio cogitans varios accersivit Medicos, qui octomestre continuo varia adhibuerant medicamina, nullum remedium omiserunt, quod illi non applicarent, nihilque intentatum reliquerunt, ut illi optatam restituerent sanitatem; sed omnia incassum; semper enim morbus deterior fiebat. Tandem accessit ad eum quædam vetula, quæ illi sanitatem intrà spatium trium dierum infallibiliter conferre promisit, dummodo, quæ illi præcepisset, perfectè adimpleret: qui cùm timoratæ esset conscientiæ, consuluit Parochum, an mulier illa esset bona; & an tuta conscientia posset ipsius remedia adhibere, qui eam ut morum gravitate, ac vitæ probitate ornatam prædicavit: sed ex fructibus illius cognoscemus illam. Seipsum ergo exhibuit ægrotus paratum omnia quæ præcepisset, adimplere; quare illa plura jussit perficere, quorum ferè omnia nullam in se habere virtutem oculos sanandi, præseferebant; ideoque quilibet mediocriter non ignarus talem curationem potiùs à dæmone quàm ab aliqua virtute naturali perficiendam facilè colligere poterat. Promisit, ante tres dies completos sanitatem; sed quæ jussit sibi eum afferre nonnisi diù poterat invenire, nempè caput canis illis conditionibus, ac qualitatibus præditi, quas mox dicam numero sequenti. Tandem post multos dies inventum illud super prunas assavit eo fine, ut suspicari potest quo supra* tom.1. pag.211. num.612. *enarratum est fieri à similibus operatoribus Ex illo capite, ut ipsa prætexebat, pulverem deduxit, aquamque instillavit, quæ oculis adhibuit hoc ritu: accensa nempè candela non benedicta ipso super lectulum suum prima die decumbente modo consueto: secunda die è converso, pedibus nempè sursum, & capite deorsum, cùm denario argenteo pulverem illum elevans, & in oculos proiiciens, postea illos prædicta aqua abstergebat: deinde accepto cultello,*

cujus

cujus manubrium esset argenteum, manubrio super oculos varia faciebat signa, interim nonnullis admurmuratis verbis; ejusdem verò cultelli cuspide eos ad modum crucis signabat; dicens se per tale signum dolorem intercidere; fecitque totum unius oculi dolorem in alterum oculum transire, in quo vehementissimis cæpit torqueri cruciatibus: jussitque: ut bis in die, nempè ante solis ortum, & post ejusdem occasum quotidie super tria transfreta aliquantisper deambularet: quæ omnia bonus Teuto perfectè adimplevit, non tamen convaluit. Completis tribus diebus præstitutis: mulier causans, infirmitatem nimis esse gravem, dixit, adhuc quindecim dies esse necessarios, quibus completis, absque dubio ipse optatam consequeretur sanitatem. At ille cùm se cognosceret semper proficere in pejus, & remedia mulieris ut suspecta habere cepisset, me advocare fecit, rogans, ut illi remedia spiritualia adhiberem. Cui jussi hujusmodi superstitiosam detestari curationem, & ad divinam Clementiam, ac pietatem, nec non Sanctissimi Nominis Jesu confugere virtutem, & efficaciam, ac firmiter credere in potestate ecclesiastica Exorcistæ tradita contra dæmones: Quibus monitis instructus, ac in Domino confisus, dæmoni à me in nomine Jesu impositis præceptis, ut cessaret ei nocere, nec ullo modo amplius divexaret, Divino opitulante Numine integram consecutus est sanitatem. Vetula verò pseudocuratrix, quæ solita erat bis in die ægrotum visitare, hora nempe prandii, & serò amplius non comparuit; sed nulla de hac re reddita ratione, duas forfices, quas dum curatio illa durabat, apud se domi retinendas, necessarium esse, asserebat, statim Sutori remisit.

§. V.

Contemplare modò, benigne Lector, hanc mirabilem curationem. Nonne hanc statim superstitiosam, ac diabolicam suspicis? Nonne dicta vetula ab illo bono Parocho ut sancta reputata se manifestam diaboli partiariam propalavit? Cuinam innixa potestati, & auctoritati promittere potuit, intra tres dies infallibiliter se illi sanitatem collaturam? An à Deo habuit hanc facultatem? Absit, ut dicamus hoc: Quia Deus hujusmodi personis suas non communicat gratias gratis datas: nisi quandoque pro bono publico. Sed quando illas tribuit, suam non concludit potestatem termino trium dierum, cùm citò possit conferre sanitatem: nec tradit per talia media vana, & ridicula. An ab Ecclesia? Quis hoc asserat? Ecclesia enim solis suis ministris, & non mulierculis tradit potestatem dæmones eiiciendi, & maleficia solvendi. An ab aliqua occulta vi naturæ? Sed illa remedia adhibita, etsi aliqua, puta pulvis, & aqua possent aliquam vim habere naturalem; attamen quoad applicationem, & modum operandi naturalem non præseferebant: Nam quòd ad curationem necessarium esset, pulverem in oculos proiici cum denario argenteo, signari oculos cum cultelli manubrio, ac cuspide, verba nonnulla proferre, deambulare super tria transfreta; hæc omnia absque dubio nullam physicam actionem ad conferendam oculis valetudinem habere poterant: ut patet cuilibet in physicis mediocriter edocto. A dæmone ergo, credidit se hujusmodi virtutem adepturam; sed eam fefellit opinio: quia, cùm ipse sit pater mendacii, multa suis clientibus promittit; sed pauca, aut nulla præstat. 10

§. VI.

Secundò imperat difficilia, & quasi praxi impossibilia, quorum si minimum omittatur, nihil agit. Hoc in prædicto Teutone facillimè conspici potest. Jussit enim mulier invenire canem, in quo nullus esset pilus albus, nec alterius coloris; sed totus ater, mediocris staturæ, ætatis unius, vel duorum annorum, & non amplius; pro quo inveniendo hoc opus, hic labor. Cùm enim dolores succrescerent in diem; ejus parentes, & amici diligentissimè invigilabant cuncti, in viisque 11

2. Imperat difficilia.

insidias ponebant, si quem fortè hujusmodi canem invenissent, quo quid difficilius præcipuè Venetiis? Nam si quos inveniebant, vel non atri erant: vel si atri, pilos nonnullos alterius coloris admixtos habebant: vel nimis juvenculi, vel nimium senescentes: vel nimis parvi, aut nimia molis quantitate affecti: ideoque ob hanc difficultatem remedii applicationem longiùs protrahebat. Sed cane adinvento, & ejus capite super prunas assato, aliud jubet difficile: Erat tempus æstivum, quo ob dolores vehementes, ac nimiam aeris caliditatem non poterat ægrotus lassis corporis membris, ullam dare quietem, nec somnum capere, nisi aliquantisper summo manè ante solis ortum; sed tunc ei opus erat, è lectulo surgere, ut ex præscripto illius curatricis hùc, illùcque discurreret, super tria transfreta deambulando. En crudelitas sathanicorum curatorum. Sed omnibus his peractis tribus diebus præstitutis, quibus promiserat infallibiliter conferre sanitatem, versipellis hostis, à quo facillimè instruebatur mulier, qui non hominis salutem, sed perniciem maximè affectat, quindecim alios dies, ut sanitatem conferat, insuper necessarios esse, asseveravit; quibus multa alia difficilia observanda statuisset: Nec hìc stetisset malitia diabolica; sed adhuc tempus longius sanitatis protraxisset, donec miser, nisi ad Divinam pietatem confugisset, pro sanitate promissa, oculos, vitam, & salutem amisisset.

§. VII.

12 3. Se coactum præbet.

Tertiò externis signis se coactum, & renitentem exhibet: ut luculento exemplo à Remigio relato *lib.3. cap.3. dæmonol.* probatur de quodam Stephano Novacho Madrensi maleficio affecto cui, ut sanitatem conferret quædam saga, præter ea, quæ illi adhibuit, de quibus locuti sumus *tom.1. disput. 4. num.* 735. sublatum in proximum aerem oblato immani urso imposuit: tum repetitis spatiis sæpiùs vexit, interim ipsa, quasi onere iniquiore opprimeretur, non cessante ingemiscere bellua, ea verò vox erat dolentis dæmonis, quòd præter ingenium tali valetudinis beneficio operam suam accommodare cogeretur; sed ejus tarditatem illa increpans, magis magisque, ut viam pergeret, istis urgebat verbis: *Age dum ignava, atque odiosa bellua, nunc factis digna recipis tuis, quæ me primùm ad hunc ita mulctandum vel invitam impulisti.* Hæc à se audita trepidus sessor posteà sanitate acquisita, magna fiducia testatus est. Ubi ex eo videas, quomodo dæmon in restituenda sanitate se coactum, & renitentem exhibet.

§. VIII.

13 4. Morbum non tollit, nisi maleficus transferat. Vel In alium Vel In seipsum.

Quartò maleficos deterret à talibus postulationibus, & illos importunè solicitantes colaphis, ac verberibus afficit: & licèt iis annuat quandoque, tamen morbum tollit, nisi maleficus transferat in alium: vel in seipsum: ut optimè declarat Gregorius Vuronensis *lib.6. histor. Franc. cap.* 35. dicens: *Ista diaboli liberalitas est, ut boni nihil ullis hominibus præstet, nisi cum æquali, vel majori hominum damno. Unde si mulierem morbo liberet, transfert in virum: si senem, in adolescentem: si filium, aut filiam transfert in patrem, aut matrem: si sortem magus in alium non transtulerat, ipsemet necatur: vel ingens vitæ discrimen adit.* Quod refert factum aliquando à quibusdam Veneficis Parisiensibus, qui Mummolum præfectum, quem in morbum lethalem mala sua arte conjecerant, ad valetudinem reducere aliter non potuerunt, quàm prius ejus consensu vita privato vix bimo infante, quem Chilperius pater unicum in spem regni alebat. Huic simile refert Auctor dæmonom. *lib.3. cap.2. de quo supra tom.1. pag.37. nu.* 137. *in fine*, de illo mago, qui dixit se non posse sanitatem conferre Patrifamilias, nisi sortem transferret in filium adhuc lactantem, cui cùm genitor assentiretur: nutrix, quæ filium vehementer amabat, de salute ipsius solicita aufugit,

& nu-

& nutricum inter ulnas bajulando aliò asportavit: sic sanatus est æger; sed non comparente puero, magus fuit substitutus, qui eadem infirmitate correptus, à dæmone interfectus est.

§. IX.

QUintò non solvit maleficium ab inferiore dæmone peractum, nisi cum maxima difficultate ob inferioris resistentiam, qui libenter obediens, cùm morbi inferendi sunt superioris præcepto, se renitentem præbet, cùm sunt tollendi, vim vi repellendo: Quam maximam esse, docet Delrius *lib.2. qu.40. disquis. magic.* Hinc multoties evenit, quòd licèt Saga Superior promittat, maleficium solvere ab inferiore malefica illatum; non tamen illud solvit, nec sanitatem confert; immò ægrotus semper proficit in pejus ob resistentiam factam à dæmone maleficæ inferioris; quia dum superior dæmon tollit maleficium factum, puta, in pectore, ipse aliud in splene, vel in pulmone operatur, si ille hoc aufert à splene, vel pulmone, inferior aliud perficit in capite, vel alio membro, donec maleficiatus post multos passos cruciatus, tandem viam universæ carnis ingredi cogitur. 14 5. Non tollit maleficium, dæmonis inferioris: nisi difficulter.

Hoc fateri potest suo malo Venetiis quædam mulier, quæ anno 1648. cùm me advocasset, ut quandam ejus filiam annos 15. natam sacris benedictionibus munirem, quam maleficio affectam ipsa putabat: ut vidi illam, manifestè comperi, esse mente captam, ac prorsus potentiarum sensitivarum interiorum nedum ipsius intellectus, & voluntatis usu totaliter expertem; & quovis bruto animali pejorem, ac deteriorem; ejus enim mater mihi enarravit dicens: nec manducat, nec bibit, nisi coactè, ferè nunquam die, ac die somnum capit; ululat sæpiùs velut bellua; non loquitur, nec ullum ostendit signum, se apprehendere id, quod ei per verba, vel per nutus pro bono suo proponitur: non potest recta consistere, nec decumbere, aut se sternere super *lectum, vel* super terram; sed semper super articulos pedum suorum conglobata manet: velut manent infantes in utero matris. *Feci eam violenter rectà incedere, sed statim, uti prius, seipsam contrahebat. Probavi, an adhuc duraret maleficium, quo Mater dixit, illam, dum puerula bima adhuc erat, fuisse affectam; sed cùm nullum signum maleficii comprehenderem; jam illud esse completum, nec ampliùs ibi dæmonem esse operantem; sed remansisse solùm effectum maleficii, qui nil aliud erat, quàm totalis ventriculorum cerebri exsiccatio, vel extenuatio, cum nervorum contractione, organorum, quorum perfecta consonantia ac dispositio ad rationis usum, nec non sensitivarum potentiarum tum apprehensivarum, tum appetitivarum operationem maximoperè est necessaria, læsione insigni, & formali corruptione; ideoque non nisi per apertum Dei miraculum posse sanitatem consequi, existimavi.*

Ratio est, quia potestas ab Ecclesia tradita Exorcistæ non se extendit, nisi ad dæmones à corporibus maleficiatis, vel obsessis, à domibus, aliisque rebus ad usum hominis spectantibus eiiciendos, quando sunt præsentes: quod evenit, quandiù durat maleficium: nec adhuc aliquod organum; aut membrum est dissolutum, ac funditùs destructum: quia tunc nec Exorcista, nec Dæmon restaurare valent; sed requiritur potentia Dei infinita, cùm à privatione ad habitum non fiat regressus, nisi per potentiam Dei infinitam.

§. X.

SEd quomodo ad statum tam miserrimum devenisset illa infelix, audiant, qui tam faciliter posthabito divino adjutorio confugiunt ad Deum Acharon, & auxilium postulant à dæmone. 15

Dum prædicta filia adhuc erat puerula bima, fuit maleficio affecta. Mater (quæ hæc mihi enarravit) avida salutis propriæ filiæ jam omnibus sensibus orbatæ ad quandam Medicam, ne dicam, sagam celeberrimam accessit, quæ statim promisit filiæ conferre sanitatem;

tatem; interim oleum dedit, quo stomachum ejus ungeret: quo peracto, visa est filia aliqualiter meliùs se habere; sed paulò post majoribus cæpit affici cruciatibus. Iterum mulier adiit maleficam, & secum puerulam adduxit; quam variis unctionibus, signis, verbisque admurmuratis munivit; interim mater puellæ videbat sagam in cubiculo undique à quibusdam felibus circumdari, qui magnitudine corporis vervecibus haud absimiles erant, saltantibus, & gestientibus circa eam: quos mulier dæmones putavit. Hos priùs secretò saga allocuta; denuò infallibiliter sanitatem impertiendam promisit: quia sic sui forsan dæmones pollicebantur: & re ipsa videbatur filia aliqualiter se meliùs habere. Sed altera mulier, quę & ipsa vulgò saga putabatur; & fortasse illa erat, quæ priùs maleficium intulerat, ad ægram puerulam accessit, ac quasi commiserans ejus miseriæ dixit, se velle, aliquod ei afferre adjutorium: Idcircò linea quadam mensura per longum per latum, & quaquaversum puerulam est dimensa, & super caput varia fecit signa: sic puella imposterum semper profecit in pejus, donec ad illum statum miserrimum, de quo supra, perducta est.

Aliam similem iisdem diebus adhuc Venetiis habitatione parum à priori distantem, ejusdem ferè ætatis, similibus cruciatibus, ac dementia affectam vidi, quam parentes ejus mihi dixerunt, prius fuisse rationis usu benè compotem, & perfecta valetudine dotatam usque ad ætatem octo annorum; sed posteà per maleficium, ac per curationem cujusdam mulieris sic deformatam. Quibus omnibus dixi; Meritò hæc patimini, quia peccastis in Deum vestrum. Ecquid boni poteratis expectare à dæmone summè malo, cujus omnes machinæ, astus, & operationes ad id collimant, ut homines ad ultimum animæ, & corporis exitium perducat?

Cùm ergo semper hominis damnum, nunquam bonum desideret dæmon, quis non videat, in similibus curationibus magicis operari, & agere, quia bonum aliquod homini ægroto conferendo in corpore, majora damna infert in anima, non solùm illaqueando peccatis; sed alios etiam invitando, ut in similibus morbis ad eum recurrant; & sic maleficorum, & subditorum ipsi ministrantium numerus augeatur? Unde juremeritò S. Leo loquendo de dæmonis curationibus, ait: *Beneficia ejus cunctis sunt nocentiora vulneribus*. Quarè quoquo modo agat in curationibus istis, semper ejus actio illas procul dubio malas, & abominabiles reddit.

ARTICULUS II.

Malefici.

§. I.

16 Malefici in his curationibus equiparantur actioni diabolicę: quia similes sunt. 2. Potentia.

QUandoquidem ministri fideles dominorum mores æmulantur, non dubium est, quin Maleficorum actio in curationibus magicis actioni diabolicæ veniat æquiparanda; & ideò pariter abominanda: cùm sint potentia, & voluntate similes.

Potentia Maleficorum alia non est, quàm diabolica. Quicquid enim operantur, hoc ope dæmonum faciunt; quæ illis diversimodè communicatur: ut latè disseruimus supra *tom.1. disput.3.* Alii enim morbos immittunt: & hi plures; cùm enim isti sint homines diabolici, ac diaboli humanati, si dæmones, quorum mores gerunt, semper ad malum perpetrandum sunt intenti, & istos diaboli ministros, ut plurimùm tum in hominum perniciem: tum in aliorum animantium detrimentum, ac totalem plantarum, ac fructuum extinctionem suas impendere vires, quis ibit inficias? Alii morbos curant: & hi pauci. Vel quia remedia ignorant opportuna: vel quia non possunt, cùm non sint remedia in eorum potestate; sed ex diaboli pendeant arbitrio: vel quia nolunt ob suam nimiam in proximum impietatem, ac odium implacabile, quo semper agitati malum, & non bonum cuilibet affectant. Alii utrumque præstant: & sunt paucissimi: ut testantur Auctores Mallei, Silvester Prierates, Grillandus; & alii relati à Binsfeldio *Comment. in Tit. C. de malef. & Mathem. in L. Eorum quæst.6.* Postquàm enim male-

maleficiis aliquem affecerunt, nonnisi rarò eum sanare solent. Nam multa sunt, quæ, ne aliorum à se afflictam valetudinem vel restituant; vel sublevent, sibi agnoscunt afferre impedimentum: nempè quòd à sacris, à Medico, aut alia re quapiam jam sit mendicatum auxilium, quòd ab alio, quàm à se morbus sit illatus: quòd in vinculis constituti ea sint facultate medendi, quæ sibi erat anteà à dæmone concessa, destituti: quòd hac tantùm lege id illis liceat, si commutato beneficio, damno, atque injuria majore afficiant: quò d non sint disertis de sanando verbis rogatæ: atque id generis alia, quibus nusquam non solent afferendis remediis moras, ac tergiversationes interponere.

Quæ ob multas causas impeditur.

§. II.

HÆc omnia exemplis comprobantur à Remigio *lib.3.dæmonol.c.5.* *In agro Stinensi Nonas Nov.* 1586. *Rosa Girardina pro comperto recensuit, non posse morbum tolli ab alio, quàm ab eo, qui illius causam dedisset: nec cuiquã licere, ut in messem alterius falcem suam immitteret. Charmesii Kal. Dec.* 1584. *Dominica Euræa ait, non posse restitui sanitatem ei, cui semel est adempta; quin idem morbus sæpè etiam gravior in alium transferatur. Item medendi vires à dæmone acceptas statim evanescere, ubi Sacerdos, aut Medicus ægro sanitatis ergo manus admoverunt. Haracuriæ* 4. *Idus Nov.* 1586. *Alexia Drigæa, ait nunquam esse integrum, atque absolutum sanationis beneficium; sed morbi semper aliquid hęrere, ac superesse. Ardemontii* 3. *Nonas Decembr.* 1584. *Catharina Balandræa, frustra, inquit, aut sedationem, aut levationem ęgritudinis expectari ab iis, qui sunt in sortilegii reatu. Desiisse etiam tunc in dęmonis manu, per quem possunt omnia. Cui consentiens est, quod dicit Nicolaus Morelius, qui cùm serrę* 14. *Calend. Februarii* 1587. *jam vinctus rogaretur, ut medicinam faceret puero Joannis Chematii, quem non negabat à se in eum, quo tunc laborabat, morbum esse injectum, respondit, ejus rei nullam amplius esse sibi relictam facultatem; quando ea, qua se ipse induerat criminis confessione, dęmonem penitus à se ablegaverat. Et omninò carceris locum, quo minus sortilegiis, quę ad eam sanationem adhiberi oportebat, convenire posse. Alias excusationes adducere consueverunt alię sagę ab eodem aliis exemplis comprobatas.*

17 Exemplis probatur.

§. III.

VErùm quòd in primis asserit Girardina, quis non videat, dæmonem fingere ejus sagæ operam ad medendum sibi esse necessariam, qua anteà ad lædendum usus est? Siquidem nemini dubium est, quin id solus dæmon suopte (ut ajunt) Marte præstare possit; sed hoc ideò facit, tum ut beneficium coarctet, ac coangustet magis, dum ejus conferendi potestatem ad alterius, nempè, sagę, aut malefici transfert libidinem: tum ut eorum pleniore mereatur obsequio, dum illis invitis, & inconsultis nihil eorum, quorum fuerunt auctores, mutaturum se ostendit. Neque enim in eo parum sibi placent, quòd vident vitæ, necisque sibi in homines potestatem esse attributam; quòdque ulciscendi nisi is, quem ipsi statuerit, finis, modusque nullus alius sit futurus. Quod verò astruitur à Dominica Euræa de translatione morbi in alium jam resolutum est supra *articulo pręcedenti*, & quod non possit dæmon restituere sanitatem, si ægrotus à Medico corpori, & Sacerdote animæ quæsierit medicinam: nemini est ambigendum, per fraudem, ac malitiam ibi subesse fictionem. Neutrum enim probabilem causam habet, eum à tali curationis officio removendi. Id enim potiùs à zelotypia ejus provenit, qui veretur, ne ejus beneficii gratiam extinguat, quæ divina, vel humana pręcessit curatio, cui fortè accepta referri possit sanitas. Et hæc est una ex dæmoniacis cautionibus suis magicis curatoribus tradita; videlicet his, qui se fascino in morbum

18 Illarum causarum impedientium vanitas ostéditur.

con-

conjectos putant, opinionem ingerere, non esse ad divina, aut humana remedia confugiendum, si velint convalescere: omnemque valetudinis spem jam tum certò deponendam esse, cùm ad illa vel sola mente, & cogitatione convertitur. Et omninò semper causa aliqua subest, ne suorum miserationi, si quæ aliquando eos movet, accedat, atque indulgeat, ut patet in illa Alexia Drigæa. Quod verò tandem prætexitur, sanitati conferendæ impedimentum esse reatum, & in carcerem inclusionem. Verum equidem puto, omnem expirasse potestatem quoad maleficia inferenda: Ut enim testatur Sprenger *in Malleo tom.1.part.3.q.8.* Maleficæ statim ac sunt in manibus justitiæ omnes vires earum expirant, præcipuè quoad maleficia præsentia; & etiam quoad futura, nisi eis à diabolo succurratur in maleficio taciturnitatis: quod etiam evenit in persona Magistri Guilhelmi Edelini magi, in quo à tempore juridicæ incarcerationis, vis omnis hostilis, nempe, dæmonis in eo evanuit: ut refert Delrius *lib.5.Disq.mag.sect.12.circa finem* quod probavit quoque hoc nostro ævo Colonus ille, de quo supra *tom.1,d.4.nu.772.*

Verumtamen, estò in illis expiraverit vis malefaciendi dum vincti sunt, & in carcerem detrusi, verisimile videtur Nicolao Remigio loco citato, non esse eis dæmonem valetudinis curationem denegaturum, si cuiquam illam postulent: dummodò sontes in ea adhuc sint conditione, ut suorum peccatorum confessione, ac vera pęnitentia dæmonem suum à se nondum amoverint. Tunc enim fracto fędere, cujus legibus constabat ea sanandi per alienos à natura modos potestas, certum est, & ipsam prorsus elanguisse, atque evanuisse.

§. IV.

19 UT fit, cùm aliquando aliquem maleficio affectum isti Curatores sanare aggrediuntur, hujusmodi curationes hoc ordine peragunt; ut inferiores multa perficiant: superiores verò majora, cùm omnia possint quæ inferiores, & majora etiam, cùm sint majore à dæmone donati potestate: ideò in curationibus, sæpissimè minores, qui in magno sunt numero, impotentiam confitentur; ad illos recurrentes mittunt ad superiores. Unde Binsfeldius *loco cit. num.16. concl.3.* refert: cùm interrogata fuisset quædam saga: num illi, quem maleficio infecerat, remedium afferre potuisse? Respondit: *Ah ego, & mei similes hoc non possumus, licèt inferamus*: fuerat autem talis mulier misera ex communi consortio, & non honoratiore loco.

Ordo in illis curationibus manifestatur.

§. V.

20 VOluntate etiam æqualis malitiæ glutino dæmones, ac malefici conjunguntur. Omnes enim ad hoc tendunt in omnibus suis actibus quantuncunque factis ad homines curandos, tum ut regnum dæmonis amplificent, pluresque ejus servituti adiiciant: tum ut ejus adimpleant voluntatem, quæ est, & animas, & corpora perdere in gehennam; & cùm uni non possunt damna inferre, saltem alteri nocent. Quare nonnisi inviti sanitatem restituunt. Et cùm hoc beneficium corporale præstant, damnum inferunt spirituale. Hæc omnia patent exemplo à Grillando relato de Jurisconsulto quodam Sabinensi tractat. de sortileg. cap.6.

2. Voluntate dæmoniacę malitię conjunguntur. Ideò inviti sanitatem restituunt. Exemplo cōprobatur.

Erat iste conjugatus, sed maleficio factus impotens, cui nullius Medici ars poterat opitulari; consuluit magum; à quo jussus, ut ea nocte cum conjuge dormiret sumpta quadam potione priusquam decumberent: Sedulò tantùm caveret, ne nocte illa vel uxor, vel ipse signo se crucis communirent; neve metuerent, si quid auribus, oculisve insoliti obversaretur. Paruit Causidicus, & ad unguem cunctis observatis, quinta circiter hora noctis ecce illi pluvię, procella, tonitrua, fulguraque maxima; mox & ideò pavendis terremotus, ut concussa domus ab imo nutaret non secus ac arbor à ventis penè evul-

evulsa, successere hominum magni clamores, & ejulatus. Cùmque in eam partem maritus oculos conjecisset, videt in camera plusquam mille, ut apparebat, adinvicem certantes, & unguibus, pugnis, & calcibus crudeliter pugnantes, & lacerantes alterius facies, ac vestimenta tota; inter quos vidit mulierem quandam, quæ erat alterius oppidi vicini, & dicebatur, quòd erat malefica, de qua ipse sponsus multum suspicabatur, ne ab ea maleficiatus fuisset, quæ ultra omnes majoribus gemitibus, & ululatibus cruciabatur; & crines, faciemque suam totam unguibus laceraverat. Propter quæ ipse maleficiatus dixit, quòd aliquantulum timuit à principio, dubitans, ne quid mali sibi accideret. Deindè recordatus de monitionibus magistri, resumpsit vires, uxorem verò semper tenuit sub pannis absconditam, ne ista videret. Postquam verò ità certaverant per mediam horam, vel circa, ingressus est Magister in camera prædicta; & erat tunc circa mediam noctem; ad cujus ingressum omnes illi pugnantes unà cum muliere statim disparuerunt, & abierunt penitus. Magister autem accessit ad maleficiatum, & illius humeros tetigit manu perfricando aliquantulum, dicendo: quòd non dubitaret amplius: quia jam liberatus erat. Post cujus discessum maritus convaluit, & deinceps liber operam dare valuit.

En quomodo maleficus ille, cùm esset potentia superior muliere illa, quæ maleficium intulerat, eam coegit auferre, immissis dæmonibus, qui specie pugnantium sic illam acerbissimè cruciarent, ideòque invita coacta fuit desinere illi malefacere. Quis autem hujusmodi probabit, ac laudabit curationem? Nonnè apertè oculis omnium se exhibet detestandam, & abominandam ex parte agentis sive primarii, & præcipui, nempe, dæmonis iniqui, & malevoli: sive secundarii, & minus præcipui, malefici qui dæmonem invocat, ei tanquam Domino famulatur, eaque peragit, quæ ab ipso suo magistro infernali edocetur?

SECTIO II.

Ex parte Medii.

SI *bonum est ex integra causa:* teste D. Dionysio Aeropag. *cap. 4. de divinis nominibus. Malum verò ex defectu cujusque circumstantiæ:* Jure meritò pessimum, & abominabile dixeris, quod non tantùm ex una, sed omnibus ferè causis malum se exhibet. Tota actio maleficæ curationis, cùm diabolicum præseferat adjutorium, pessimam, & abominandam seipsam prodit ex parte agentis primarii, & secundarii. At quia mediis utitur, quæ dæmoniacam manifestè arguunt malitiam nefandis sortilegiis, ac innumeris superstitionibus refertam, abominanda utique est nuncupanda ex parte Medii Sacrilegi, ac Superstitiosi: ut duobus articulis explicabitur. 21

Tota actio magicę curationis dæmoniacam manifestè arguit malitiã. Ideò abominanda. Ex parte medii. Sacrilegi, ac Superstitiosi.

ARTICULUS I.

Sacrilegi.

QUis non videat media, quibus magici curatores sæpius abuntur, sacrilega esse? Si enim *Sacrilegium* juxta meliorem Doctorum sententiam, *est sacræ rei violatio; vel ejusdem usurpatio*: ut habetur ex Div. Thoma 2. 2. *quæst. 99. artic. 2.* Diax *in sua praxi cap. 89.* Jacobo à Graffiis *Casuum Reservat. lib. 2. cap. 35.* & aliis communiter: Quod quidem multipliciter committitur, scilicet, ratione rei, loci, & personæ: Hisce tribus profectò in suis curationibus maleficos abuti eaque violare facillimè dignoscitur. Et. 22

Malefici in suis curationibus mediis utuntur sacrilegis. Quia violant.

§. I.

Personas sacras.

PRimò personas violant. Ut enim alicui maleficio affecto sanitatem conferant; cùm id à suo dæmone non assequantur, nisi sortem transferant in alium, & cum majori suo fænore. Si ægrotus sanandus persona sit illustris, si non possunt in aliam similem, vel digniorem malum transmutare, tunc in sacerdotem si non impediuntur, maleficium transferunt, vel etiam in Novitios religiosos: præcipuè quando malefici sunt sacerdotes: aut Religiosi: ut testatur Delrius *lib.5. Disquisitionum Magicarum sect.16. vers. Tertio loco*. Sic accidit illi Sacerdoti Florentino de quo supra *to.1.pag.220.n.584.* qui octennio fuit à dæmone obsessus: maleficus enim, qui illum maleficio affecerat, Sacerdos erat ejusdem Religionis, ipsiusmet obessi (ut ipse mihi enarravit) condiscipulus, qui posteà ob varia opera magica ad Sanctissimæ Inquisitionis tribunal delatus fuit, ac carceribus mancipatus; sed fracto carceris ostio aufugit: Genevam petiit, ac inter hæreticos se recipiens, publicè à fide catholica, & apostolica apostatavit.

Sacerdotes.

Religiosos Novitios.

Sed sæpiùs videmus Novitios religiosos maleficiis affici, sive clerici sint, sive sint laici, potissimùm in iis Religionibus, ubi monasticæ perfectionis instituta primordia magis vigent. In hoc enim malefici gratissimum dæmoni obsequium se præstare putant: eò quòd superioribus conventuum, ubi annum suæ probationis degunt, eos è Religione expellendi, & à statu perfectionis exercendæ revocandi hisce ægritudinibus maleficialibus ansam præbent.

§. II.

25 Ideò malefici, ut sacrilegi excommunicati sunt excommunicatione latę sententię Summo Pontifici reservata.

QUare hos maleficos præter alias excommunicationes, quas ob varia crimina perpetrata incurrunt: ut sortilegos etiam excommunicationi latæ sententiæ Summo Pontifici reservatæ *in cap. Si quis suadente diabolo 17.q.4. & c. Religiosus de Sentent. excommunicationis lib.6.* subjaceri nemo est, qui ambigat. Quæ non tantùm alligat iniicientes manus in clericos; verùm etiam in Monachos utriusque sexus professos; immò etiam in novitios in quacunque Religione approbata, sive choro addictos: sive conversos, aut oblatos, modò emittant professionem, & sint sub obedientia, & renuntient bonis, ut habetur *cap. Monachi.c.parochianos.c.de monialibus.c.cum illorum.de sententia excommunic.cap.religiosos* §.1.*eod.tit.in 6.Gloss.in cap. ut lex.27.qu.*1. Videas meum Speculum Cleric.tractat.2.cap.1.num.15.& 16. Nec officit, quòd non fuerit in malefico manuum injectio: Nam per manuum injectionem, per Glossam *in verbo manus*, intelligitur non solùm quęcunque percussio immediata; sed etiam ea, quę fit medio instrumento eum tangente, ut lapide, baculo, gladio, & pedibus. Vel pulveris, aut vini, aut aquę, vel alterius liquoris injectione: & eò magis quocunque alio modo in lędendo secretiori, noxiori, & efficaciori, qualis est ille, quo utuntur magi. Nihilque refert, an tangat personam, aut rem ei inhęrentem, si hęc violenter, aut injuriosè, seù temerariè fiat; facit textus *in L. quæ Religiosi ff. de rei vendicatione c. quanto. de judic.* ubi *quæ Religiosis adhærent, religiosa sunt*. Nec obstat, quòd malefici non seipsis; sed dęmonis ope mediante hujusmodi personis sua maleficia inferant. Nam licèt Canon *si quis suadente*, tantùm loquatur de executore; tamen ex juris dispositione extenditur ad mandantem, vel dantem consilium, auxilium, consensum, & favorem: immò etiam ratum habentem post factum, si nomine suo factum est; & etiam ad non resistentem, cùm de jure hoc debeat, & non facit. Favet textus *in cap. mulieres* §.1. *cap. quantæ de sententia excommunicationis c. cùm quis. eod.tit.lib.6. Qui enim per alium facit, per seipsum facere videtur c. per alium de regul.juris.in 6.& L. quod jussu alterius ff. eodem*. Plura enim Deus dęmoni permittit mala agere à malefico jusso, & mandato, quàm sola sua malitia ducto: quia sicut isti plenam habent ad bonum operandum

dum libertatem: ita majorem quàm dæmones ad malum vel suopte Marte: vel alterius ope, & adminiculo perpetrandum potestatem habent.

§. III.

SEcundò loca sacra: puta, Ecclesias, oratoria, cæmeteria, & reliqua hujusmodi antiquus ille Dei adversarius in odium, & contemptum divini cultus, & reverentiæ Ecclesiæ Dei debitæ suis mancipiis in magicis suis curationibus peragendis, præcipit violare. Quod clarè patet exemplo relato à Remigio *lib.3. cap.4. Dæmonolat.* 24 Loca sacra.

Quædam, ait, mulier venefica, nomine Thenota, Nancæii cùm aliquando rogaretur laboranti morbo vicinæ cuidam medicinam facere (nam & ea de causa vulgò adiri solebat: uti in Hispania quos Servatores appellant: & in Italia sæpiùs ejusdem farinæ mulieres) à Divo Fiacro morbum illum esse dixit: cui ob id vovenda esset cum donariis profectio; quam ipsa, si ita juberent, libenter susciperet. Conducta est mercede, ut hanc navaret operam. Ægram transverso decussatim lino cerato primùm dimensa est: tum linum in certum numerum complicavit, atque in sinum quasi fovendum imposuit: Deinde & noctem, quæ proximè est insecuta, totam ad ædium, in quibus decumbebat ægra, fores excubavit: ac primo diluculo se in viam dedit cum perpetuo silentio: Cùmque ad D. Fiacri fanum pervenisset, id ingressa linum succendit, ejusque scintillantibus ceris figuras ad aræ majoris gradus in crucem duxit, ac tandem se foras eiiciens ipsum fanum ter oberravit: lino illo interim flammas edente crepitantes, & cęruleas. Iisque omnibus sic defuncta se in urbem recepit.

Ecce ut silentia, dimensiones, vigilias, murmura, figuras cereas, ignes expiandis scilicet, religionibus interponunt. Quæ certe omnia, cùm sic jubente dæmone fierent in Ecclesiæ Dei injuriam, opprobrium & contemptum, manifesta sacrilegia esse, quis negare audeat? Quæ profectò imitatio est manifestissima ariolorum, quos pagana habuit antiquitas; Quæ, ut inquit D. Augustinus *lib. de natura dæmonum*, circa idolorum aras preces nefarias emittere, & funesta sacrificia offerre solebat. In hoc enim longè intolerabilissima: quòd sæpè admixtas habent sordes, illuvies, excrementa, aliaque multa, quibus nihil fingi potest ab ea puritate alienius, quam in divino cultu, ac cæremoniis adhiberi par est: ut latè tradidi supra *tom.1.pag.*195.*n.*570. & docet Remig. *lib.3.Dæmon.c.*1.

§. IV.

NEc minora flagitia perpetrare solent isti diaboli asseclæ in reliquas res sacras, ut à dæmone potestatem curationis obtinere valeant. Abutuntur enim vestibus, vasis, ornamentis, imaginibus, reliquiis Sanctorum, ac verbis sacris. Variis hoc facilè comprobari posset exemplis; sed unicum tantùm sufficiat, hoc nostro ævo nobis exhibitum, quod refertur infra num.164. 25 Res sacra.

Mitto quàm plura alia sacrilegia ab istis diaboli mancipiis circa Sacramenta, ac Sacramentalia commissa, quibus abutuntur in suis magicis curationibus operandis: cùm omnia rerum sacrarum genera violentur, nedum loca sacra, ac personæ divino cultui dicatę, quare hujusmodi curatio verè pessima, & abominanda non tantùm ex parte agentis; verùm & ex parte medii, quo utuntur: quia sacrilegi, ac cultui divino totaliter contrarii.

ARTICULUS II.

Superstitiosi.

§. I.

26 *Media magicę curationis sunt superstitiosa.* *Quia in eis fit excessus in cultu. Veri Dei.*

AT majori abominatione dignam se exhibet malefica curatio, dum media, quibus utuntur isti diaboli partiarii non solùm sunt sacrilega; verùm & superstitiosa. Quòd facilè dignoscitur: cùm omnia illa comprehendant, quę de ratione sunt superstitionis; nempè excessum in cultu veri Dei, & cultu falsi Dei: de quibus latè supra *tom.1.pag.206.num.*598. His mediis quis non fateatur imprimis fieri excessum in cultu veri Dei, dum ei cultus redditur vanus, mendax, inutilis, & perniciosus, pręcipuè cùm missam celebrari faciunt: vel alia opera bona injungunt adimplenda? Quandocumque enim cultus, qui Deo redditur, in aliqua falsitate in significando est fundatus, talis cultus non tantùm est inanis, & inutilis; verùm etiam mendax, & perniciosus. Nec deest ratio: *Nam mendacium*, ait D. Thomas 2.2.*qu.*93.*art.*1.*in quacunque materia sit usurpatum ad colendum Deum per illud, peculiari modo Deo est injuriosum, & consequenter pernitiosum, eò quia in alterius, & maximè in divinam cedit injuriam*. Vis mendacium agnoscere in his magicis curationibus? Media ab eis adhibita contemplare. Sacrificia, quę in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis: vel pro futuris impetrandis: vel pro remissione peccatorum: aut, quod primum est, in recognitionem, & reverentiam supremę Dei excellentię, qui principium est totius esse, & Dominus omnium, & à quo totum bonum procedit, soli Deo offerri debent, jubent isti sathanici curatores, applicari secundùm suam intentionem, quę alia non est, quàm ut dęmoni suo per hujusmodi oblationem exhibeant honorem, qui dignetur amico suo conferre sanitatem. En mendacium in cultu Deo debito, & per consequens injuria Deo gravissima illata; Deum enim exteriùs, & apparenter venerari ostendunt; & interiùs gravissimè offendunt, & blasphemant. Quid si alia bona opera injungunt? adhuc omnia illa sunt superstitiosa; quia inutilia, vana, falsa, & perniciosa. Pręcipiunt profectionem necessariò perficiendam ad ędem alicujus Sancti, quem iratum dicunt, qui placari non potest nisi per alicujus rei oblationem, per nocturnas excubias in ejus templo agendas, multas in eo prostrationes, deambulationes, & circumquaque gyros, & circumvolutiones: tot candelas unicuique cruci apponendas: tot egentibus talem denariorum summam erogandam: aliasque id generis ceremonias observandas: quę nullam prorsus virtutem habent sive à Deo, sive ab Ecclesia ad talem sanitatem infallibiliter conferendam: sed ipsimet, non Sancto adjuvante; sed dęmone cooperante dum sua tollunt maleficia, sanitatem conferunt, ut narrat & pluribus exemplis confirmat Remigius *lib.*3.*dæmon.cap.*1. Quis autem hujusmodi media susperstitiosa non agnoscat, ideòque falsa perniciosa, & vana? A parte enim rei significare non sunt, sicut extrinsecùs apparent. Non adest finis debitus; deficit modus talibus actionibus conveniens: non sunt opera circumstantiis debitis ornata, atque perfecta.

Huc referendę sunt innumerę orationum formulę, quibus vulgò vulnera sanantur: vel morbi curantur: vel infortunia arcentur: nec non chartulę sacris nominibus, ac characteribus incognitis inscriptę, pyctasia, volumina, atque alia id generis amuleta, & alexicaca, quę dęmon suos asseclas in ęgritudinibus curandis adhibere docuit, de quibus latè infra.

§. II.

SEcundò his mediis falso deo, nempè, dæmoni cultus supremus exhibetur, ut sunt actiones idololatriæ, quæ in maleficiis auferendis, ac sanitate conferenda à dæmone suis mancipiis sæpissimè injunguntur. Vult enim ab eis coli summo honore, qui soli Deo exhiberi debet, ut exemplo probatur infra *num.* 164. & testantur Bullæ Pontificiæ editæ contra maleficos sæpiùs citatę in totius operis decursu. Hujusmodi autem cultus dæmoni exhibitus, licèt non sit vera & propria idololatria: quia dæmonem adorans, puta, maleficus veram non habet opinionem supremę excellentiæ, & divinitatis in dæmone, quæ ad veram idololatriam est necessaria, habet tamen affectum reverentiæ, quo vel per adulationem: vel diabolicum timorem dæmoni vult divinum exhibere honorem, eique se submittere tanquam numini, licèt agnoscat, non esse verum numen. Cui externum quoque signum exhibet, per quod interior existimatio, & submissio illi declaratur: ut subtiliter observat Suarez *de Religione lib.*2. *de Superstitione cap.*4. Quare hujusmodi adoratio licèt non sit vera, & propria idololatria; reducitur tamen ad idololatriam, quæ ex genere suo gravissimum est peccatum; cùm honorem divinum, & divinitatem ipsam quantum in se est, transferat ad creaturam. Sicut gravissimum in Republica censetur crimen, si quis alium, quàm legitimum Principem pro Rege agnoscat, & habeat, eique honorem regium deferat. Est itaque crimen læsæ Majestatis divinæ: sicut illud humanæ. Quàm ergo abominanda est hujusmodi curatio ex parte Medii Sacrilegi, & Superstitiosi! 27 Falsi dei.

SECTIO III.

Ex parte Finis.

FInis definitur ab Aristotele *lib.*2. *de Demonstrat. cap.*2. *Bonum aliquod, cujus causa aliquid aut natura, aut arte fit.* Bonum, inquam, ex genere, & melius his, quæ sunt ad talem finem: ut rectè docet Div. Bonaventur. *in* 2. *distinct.*38. *artic.*1.*quæst.*1. & sic est verum illud axioma Aristotelicum 2. *Topic. Cujus finis bonus est, ipsum quoque bonum est.* Cujus finis ex genere, & in ratione finiendi bonus est, & media ordinata in finem idoneitatem habent ad ipsum finem, totum opus utique bonum est. At si finis operis vel ex genere suo, vel in ratione finiendi malus est, totum opus utique malum erit: cùm malum sit ex defectu cujusque circumstantiæ. 28 Quis sit finis bonus? Et qualis sit, ex quo aliquod opus bonitatem sumit?

Quam bonitatem autem malefica curatio potest præseferre ex fine suo? Esto bonus videatur finis illius, qui curari petit, quia sanitatem, quæ ex genere suo est quid bonum, consequi intendit. In ratione tamen finiendi, putà si illam petit ab eo, quem nonnisi per media magica, & superstitiosa conferre novit, malam esse talem curationem, nemo est qui ambigat. At respectu magici curatoris tota actio curationis maculata est, & deformis, non solùm ratione mediorum, quibus utitur, nullam, ut dictum est suprà, idoneitatem habentium ad talem finem: sed & in ratione finiendi: & ratione ipsius finis, qui est Impius, Noxius, & Scandalosus: ut sequentes articuli declarabunt. Tota malefica curatio mala est, quia maleficorum finis est, Impius Noxius, Scandalosus.

ARTICULUS I.

Impii.

§. I.

29 Finis malefice curationis impius, quia in suis curationibus homines à Deo avertunt. Tollunt cultum quem homo Deo exhibet.

QUàm gravis Deo inferatur injuria tot criminibus, quæ in magicis curationibus perpetrantur, quis valeat enuntiare? Ad quid enim aliud collimant isti Curatores magici ex sui principis averni voto, ac præscripto in suis magicis curationibus, quàm homines à Deo avertere, & ad dæmonem convertere, cujus partes & imperium augère student: pietatisque, ac religionis supremum qui soli Deo debetur, cultum tollere eumque dæmoni patrono suo colendissimo exhibere? Homo enim, cùm primum ac principaliter Deo debitor existat, tum propter ipsius supremam excellentiam: tum ob immensa ab eo accepta beneficia: utpote primo principio essendi, & gubernationis, ei utique alligari debet, tanquam origini indeficienti: ut ritè docet D. Thom. 2. 2. *q.* 81. *art.* 1. Ad ipsumque omnem suam assiduè dirigere actionem, sicut in ultimum suum finem: eique divinam præstare reverentiam, ac debitum exhibere cultum. Sed quænam virtus poterit hujusmodi parere fætus, nisi pietas, quæ idem est quod religio teste D. Augustino *lib.* 10. *de Civitat. Dei cap.* 4. Græcè dicta latria, sive theosebia? Hæc enim varios producit effectus sive interiores: sive exteriores, quibus homo Deo debitum valet exhibere honorem.

§. II.

30 Actib. interioribus Devotione.

VIs interiores? En devotionem, & orationem. Devotione enim, *quæ à devovendo dicta nil aliud est, quàm promptus voluntatis affectus ad aliquid efficiendum propter obsequium, honorem, & cultum Dei,* homines seipsos quodammodo Deo devovent, ut ei se totaliter subdant; ideòque devoti nuncupantur, sicut olim apud Gentiles devoti dicebantur, qui seipsos idolis devovebant in mortem pro sui exercitus salute; sicut de duobus Deciis Titus Livius narrat *Decade* 1. *inter princip. & medium.* Oratione verò, quæ secundùm Cassiodorum *super psalm.* 38. *dicta quasi oris ratio, est actus, quo aliquid à Deo sive mente tantùm, sive etiam verbo & ore suppliciter petimus,* homo Deo revererentiam exhibet, inquantum scilicet ei se subiicit, & orando se eo sicut auctore suorum bonorum, indigere profitetur. Qui, cùm sit actus reverentiæ, ad religionem spectare, utique fatendum est. Quem actum exercere commendat Redemptor noster *Matthæi* 7. dum ait: *Petite, & dabitur vobis, quærite, & invenietis, pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, & qui quærit, invenit, & pulsanti aperietur.* Unde D. Chrysostomus *lib. de orando Deum non procul à princip.* ait: *Considera, quanta est tibi concessa felicitas, quanta gloria attributa, orationibus fabulari cum Deo, cum Christo miscere colloquia, optare quod velis, quod desideras postulare.*

Oratione.

§. III.

31 Actibus exteriorib. Adoratione.

VIs exteriores? En adorationem, sacrificium, & invocationem. Adoratione enim, ut docet D. Thomas 2. 2. *qu.* 84. *artic.* 2. homo Deum actu veneratur certa aliqua corporis inclinatione, vel submittendo, aut aperiendo caput: vel genuflectendo: vel totum corpus inflectendo: aut prosternendo: aut pectus tundendo. De qua locutus est Christus *Matthæi* 4. dicens: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* Sacrificio verò aliquid ab homine Sacerdotali dignitate fulgente actu immolatur, sacrificatur: aut quodlibet alio modo Deo offertur in divi-

Sacrificio.

nam

nam reverentiam, aliqua ratione mutatum, sive cum aliis permixtum. Invocatione tandem, ut notat D. Thomas loco cit. *qu.91. art.2.* nomen Dei actu homo adhibet ad auxilium ab eo petendum: vel ad ipsum laudandum. Hac David ad Deum confugiebat, dum dicebat *psal.117. De tribulatione invocavi Dominum, & exaudivit me in latitudine Dominus. Dominus mihi adjutor non timebo, quid faciat mihi homo,* & alibi sæpiùs. Quos actus omnes ad pietatem, seu religionem pertinere testatur D. Thomas loco cit. Et quemlibet eorum peculiarem erga Deum dicere reverentiam, ac singularem in ipsum cultum ostendere, cuilibet rectè, ac catholicè sentienti est manifestissimum. Invocatione.

§. IV.

AT antiquissimus Dei, & hominum adversarius hos omnes pietatis actus sive interiores, sive exteriores sua impietate per suos symmistas maleficos in magicis Curationibus pervertere intendit, ac omni quo potest studio, ac conatu labefactare satagit. Devotionem nanque, qua homines per promptum voluntatis affectum seipsos Deo devovent, tollere nititur, dum per sanitatis collationem ad suiipsius devotionem eos allicere tentat: à suisque magicis curatoribus honorem, ac cultum, qui soli Deo debetur, sibi aucupari curat. Orationem verò impedire contendit, dum per hujusmodi curationes efficit, ut homines Deo posthabito Clementissimo, ac piissimo, qui est refugium nostrum, & virtus, adjutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis, confugiunt ad Beelzebub Deum Acharon; à magicis Curatoribus salutem expectantes, qui non nisi ope dæmoniaca illam conferre valent. Nec tantùm actus interiores: sed & exteriores quoque deturpare conatur. Adorationem enim, quæ soli Deo debetur, sibi à maleficis, antequam suas perficiant curationes, submissè, ac humiliter exhiberi jubet. Cui sacrificium ut plurimum adjungere tenentur, qui festinanter, ut ejus votis annuant, aliquid ei in obsequium offerre non detrectant: Interim ipsius nominis invocationem sæpiùs repetentes, ac in omnibus suis actionibus ejus auxilium, qui tam benevolum se exhibet in sanitate conferenda, sæpissimè implorantes. Sicque gloriam, & honorem, qui Regi sæculorum immortali, & invisibili Deo soli exhiberi debent, ab eo auferentes, & in creaturam transferentes, dæmoni tenebrarum principi, & omnium malorum auctori præstare non verentur. Quo quid impius inveniri potest? Quare parum refert; qui curatione magica curari petit, solùm sanitatem consequi intendat, dum à malefico, qui eam confert, est fine impio vitiata, ac deturpata: ex quo necesse est, se prodat abominabilem, ac detestabilem.

32 Hos pietatis actus per maleficos Curatores dæmon deturpare satagit Sive interiores.

Sive exteriores.

ARTICULUS II.

Noxii.

§. I.

VEre odio sunt Deo impii Curatores, & impia eorum curatio, cùm Deum, quem glorificare, laudare, ac venerari deberent, derelinquentes, Majestatem ejus, ac virtutem abnegant, ac proterunt; ideò pariter noxius, & damnificus hujusmodi curationis finis est dicendus tum ipsismet magicis Curatoribus, qui eam præstant: tum ipsis ægrotis, qui ab eis sanitatem petunt.

33 Finis magicæ curationis noxius, & damnificus ipsis Curatoribus.

Quid mali non eveniet impiis istis Curatoribus? Audiant Sapientissimum *Proverb.5. Iniquitates suæ capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur. Ipse morietur, quia non habuit disciplinam, & in multitudine stultitiæ suæ decipietur.* Hinc juremeritò stulti ac dementes vocantur *in cap. Qui sine salvatore*

tore 26. quæst.2. & eorum curatio mors potiùs, quàm vita nuncupatur his verbis. *Qui sine Salvatore salutem vult habere, & sine vera sapientia æstimat prudentem se fieri posse, non sanus, sed æger: non prudens, sed stultus in ægritudine assidua laborabit; & in cæcitate noxia stultus, ac demens permanebit. Ac proinde omnis inquisitio, & omnis curatio, quæ à divinis, & Magis, vel ab ipsis dæmoniis in idolorum cultura expetitur, mors potiùs dicenda est, quàm vita; & qui ea sectantur, si se non correxerint ad æternam perditionem tendunt, Psalmista dicente psal.95. Omnes dii gentium sunt dæmonia: qui per deceptos homines, alios decipere quotidie gestiunt, ut perditionis suæ faciant eos esse participes.*

§. II.

34 Iis, qui curantur.

ET verè: quia hi magici Curatores non tantùm sibi ipsis sunt iniqui, dum variis, ac gravissimis criminibus se obnoxios reddunt: sed cùm sint perditi, alios perdere student, seducti alios in errorem, & malitiam seducere tentant. Quam autem machinam validiorem, ac modum efficaciorem potest invenire dæmon, ut homines à Deo avertat, seducat, ac pertrahat in interitum, quàm dum per suos aucupes diabolicos de recuperanda, quæ semel amissa est, valetudine spem iniicit? Quis enim, dum id consequatur, conditionem ullam reiiciat? Incutit igitur ipse morbos, atque ægritudines primùm: sed Deus bone, quales? Certè quæ etiam non rarò ad insaniam, furoremque adigant (ut plures hoc nostro ævo suo damno expertos ego novi.) Tum earum persanandarum ostentat rationes, & faciles, & expeditas: obsonium, puta, ex ejus domo, cujus mala arte se in morbum conjectos putant. Nam in ea dolorum acerbitate quis tam erit constans, & moderatus, qui sic præsenti, &, ut videtur, gratuito remedio abstineat? Quis, qui pro summo beneficio id non amplectatur; ac fraudis, noxæque prorsus expers esse non existimet? At illud memoriæ revocandum Virgil. *Eclog.2.*

Frigidus ò pueri fugite hinc, latet anguis in herba.

35 Quos dæmon seducit per sanitatis oblationem.

O veteratorem insignem, qui hominum maximam perniciem ex eorum imbecillitate adeò versutè aucupatur! *Quod enim*, ait Remigius *lib.3. dæmonol. c.2. hi naufragium, quam jacturam majorem facere possunt, quàm fidei, qua sola Deo asseruntur, vendicantur, & obstringuntur? Per quam unam nihil non ab eo impetrant; prona, faciliaque experiuntur omnia:* ut docuit Jesus Christus Dominus noster Marci 9. dum rogatus à dæmoniaci patre dicente: *Si quid potes, adjuva nos misertus nostri* respondit: *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti.* Rursus Matth.9. Cæcis rogantibus sibi restitui lumen oculorum, ait: *Secundùm fidem vestrum fiat vobis.* Et alibi sæpiùs: *quemadmodùm credis, ita eveniat tibi.* Ubi pro fide intelligitur fiducia, seu confidentia in Dei bonitate. Quæ quid aliud est, quàm vinculum, quo uno firmissimè devincitur Dei erga homines benevolentia? Quid aliud est, quàm fœdus, quo nos Deus in tutelam, præsidiumque suum, nosque vicissim in Deum illum recipimus?

Hæc enim præcipuè pro objecto habet infinitam Dei bonitatem; quæ sicut in seipsa fons est divini amoris: ita prout se effundit in nobis, causa est amoris in nobis erga Deum. Nam quòd Deus sit omnipotens, præcipuè in nobis solet parere timorem: quod etiam suo modo per potentiam suam licèt finitam, & coarctatam, potest facere dæmon. Insuper quòd Deus sit sapientia perfectissima, admirationem generat in nobis; sed & dæmon aliquo modo sua sapientia innata, acquisita, & communicata idem operari valet. At quòd Deus sit bonitas infinita in nobis amorem, & maximam in Deum fiduciam, ac confidentiam producere habet; Cujus bonitatis, cùm totaliter sit expers dæmon, nihilque participet de ea, cùm sit summè malus, & consequenter ex nobis nullatenus amorem, spem, ac confidentiam sibi conciliare valeat: mirum videri non debet, si hæc fiducia æmulatorem Dei maximum, hominum osorem infestissimum sathanam tam malè habet; sicque

Fidem eorum in Deum labefactando.

de nul-

de nulla re adeò est solicitus, quàm de ea labefactanda, convellenda, ac tandem in se unum transferenda.

Quare per magicos suos Curatores mentem eò impellit, ut sibi ab ægrotis fides habeatur, & veræ fidei fundamentum infirmius reddatur: Dehinc suadet illis, si opem ejus imploraverint, si totam in eo fiduciam collocaverint, semper se in omnibus eorum angustiis, ac necessitatibus præstò adfuturum, sicque citiùs, ac faciliùs ab ipsis, quàm à Deo auxilium recepturi. Et ne eos decipere videatur; sed practicè hoc à se promissum auxilium experiantur, obsonio, aut pharmaco à Malefico, vel Saga tradito vim maximam inesse docet. Ex quo, oportet, sanitatem se recepturos, necessariò credant. Hoc modo ægrotos à Creatore ad creaturam facillimè avertit: quæ blasphemia est intollerabilis, ut benè admonet idem Remigius loco citato dicens.

Eamque in se transferendo.

Denique quod iniquissimum est, homines maleficio affectos in eam impellit necessitatem; ut quos certò noverunt Deo, universoque hominum generi infensos, atque inimicos, ipsisque etiam privatim afflicta valetudine injurios, eos tamen suppliciter adire, obtestari, atque etiam munerari non dubitent. Nempè hoc eò redit, ut prædonibus, suisque inimicis, ac tortoribus gratiam habeant maleficiati, quòd spoliaverint, non etiam trucidaverint: ut malefici ferociores, atque ad nocendum deinceps confidentiores reddantur, quòd pro supplicio præmium reportare se videant. Ut tandem corporis brevis, incertaque valetudo animæ sempiterno, atque indubitato luatur interitu.

36 Maleficis majorem deinceps malefaciendi ansam prębendo.

ARTICULUS II.

Scandalosi.

§ I.

Si finis magicæ curationis nedum Curatoribus ipsis; sed & aliis maximè est noxius: cur non erit etiam scandalosus? Quam scandali rationem rectè monti cadenti comparaverim. Cùm enim maximis terremotibus terra concutitur, & agitatur, fundamenta montium conturbantur, & commoventur, ita quòd mons aliquis quandoque cadens præceps defluit, sicque saxa transferuntur de loco suo, evelluntur arbores, moriuntur plantæ, scinduntur lapides, vineæ destruuntur, arbuscula dissipantur, obducuntur campi, dispereunt fructus, opprimuntur domus, suffocantur animalia, viæ præcluduntur, & petræ viatoribus fiunt in scandalum, offendiculum, & ruinam; ita ut nequeant, nisi difficillimè ad proprios remeare lares. Mons equidem dici potest homo gratia baptismali insignitus juxta propheticum effatum *Psalm.67. Mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo:* per gratiam nempe. At cùm in terra propria, scilicet, in corpore, & anima variis quatitur tentationum motibus, ac persuasionibus per magicos curatores exhibitis, dum ab ægritudini's per suas magicas curationes liberatus sanitatem obtinet; tandem voluntati eorum morem gerens totaliter à Deo avertitur, & præceps ruit in deterius: ecce mutatus de loco suo, idest, de statu suo pacifico, virtutes eradicantur, fides moritur, spes evanescit, frigescit charitas, immò destruitur; potentiæ infirmantur, à malitia obruitur; fit cæcus intellectus, improba voluntas, memoria ingrata, totusque facinoribus patrandis addictus fit in scandalum, offensionem, & ruinam maximam Christifidelibus. Si enim *scandalum* à D. Basilio *tract.1. de Baptismo cap.16.* describitur: quòd *sit quidquid vel ad defectionem à veritate, quæ secundùm pietatem est abducit: aut ad errorem solicitat: aut instruit ad impietatem:* quis apertè non agnoscat, finem hujusce magicæ curationis penitus esse scandalosum? Nam cùm inexplicabilis sit sathanæ aviditas, qui nihil tam habet in votis, quàm

37 Finis magicæ curationis scandalosus. Monti cadenti comparatus.

longius imperii sui fines extendere, & cumulatiorem hominum turbam suæ subiicere ditioni, non cessat urgere maleficos, & continuè obtundere, ut eos ad suorum cætum adigant, quibus aliquod impendunt obsequium, vel quodlibet præstant beneficium.

§. II.

38 Quia malefici dum alios curant, fiunt in scandalum eorum.

HInc Malefici dum per suas curationes aliquibus sanitatem conferunt, si vident posse facilè suum consequi intentum, totis viribus nituntur, eos à catholica veritate abducere, & ad fidei abnegationem, Dei contemptum, diabolicum cultum, ac cætera horrenda, ac nefanda Maleficorum crimina perpetranda perducere; quibus persuasi infelices Deum voluntariè ignorantes, ac deserentes ita excæcantur, eorumque aures aggravantur, ut videntes non videant, & audientes non intelligant juxta illud *Isajæ 6. Excæca cor populi hujus, & aures ejus aggrava*. Et Sap. 2. *Excæcavit eos malitia eorum*. Unde Paulus ad Rom. 1. *Quia non probaverunt, Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant, quæ non conveniunt*. Quod testatur etiam D. Gregorius *hom. 11. in Ezechielem* dicens: *Justus, & omnipotens Deus cum præcedentibus peccatis irascitur, permittit, ut cæca mens etiam in aliis labatur*. Propterea illi, qui vident, quòd magicus curator, vel diabolus Dei abnegationem, crucis contemptum, dæmoniacum cultum, eorum abrenuntiationem, quæ in Baptismo promittuntur, pactum cum dæmone, & alia hujusmodi facinora proponit, ac requirit, oportet, quòd excæcati non videant. Quis enim nisi cæcus tam oculis corporis, quàm cordis, si audiat sibi proponi Dei abnegationem non exhorrescat? Quis tam à mente alienus, si adhuc scintilla veræ lucis irradiet, metu non concutiatur, si tale scelus obiiciat? Certum ergo videtur, talia præcessisse scelera, quorum pæna est, ut videntes non videant, & audientes non intelligant.

At quænam præcedentia crimina ad talem cæcitatem maleficos inducere potuerunt? Dicamus, & rectè: quia priùs curationibus magicis, ac superstitiosis se totos dicarunt, ac pro salute corporis animæ salutem voluntariè, ac lubenter dederunt, posthabitoque totaliter divino adjutorio, dæmoni animo, & corpore se devoventes, non cessarunt, donec ad malorum omnium verticem pervenerunt. Quod probat illud Glossæ in illa verba *Matthæi 4. Si cadens adoraveris me*: cùm infert: *Ergo qui adoraturus est diabolum, priùs corruit*.

§. III.

39 Dedecus Christianæ Religionis.

NEc tantùm singularibus personis malefici præbent scandalum, & offendiculum suis maleficis curationibus; sed si publicè exerceantur, toti Ecclesiæ, ac Christianæ Religioni maximo sunt dedecori, ac ruinæ. Quod summoperè fugere admonet Apostolus 1. *Cor. c. 10.* dicens: *Sine offendiculo estote Judæis, & Gentibus, & Ecclesiæ Dei*. Nihil enim tam offendit, ac nocet Religioni nostræ, quàm scandali fenestram aperire infidelibus: quia, cùm vident catholicos, posthabito Deo, qui est defensio, ac protectio nostra, dans sanitatem, & vitam, ad dæmonem confugere, statim linguam exacuunt simul contra nos omnes, & ex unius delicto totam Christianorum gentem judicant. Neque hoc contenti; sed statim adversùs caput suum loquentes ob servorum delicta etiam communem Dominum audent murmurare; & putant velamenta errorum suorum esse alienam desidiam.

40 Quod maximè Deo displicet.

Et quàm valdè hoc Deo displiceat, verba execrantis exprimunt, Matthæi 18. *Væ mundo à scandalis*. Et illud Jeroboami, cùm ad vitulos aureos adorandos Tribus decem invitavit 3. *Regum c. 12.* ne redirent in templum Jerusalem ad Deum verum adorandum, ita in divina mente repositum legimus, ut semper referat, & refricet, & prodat, quasi dolorem maximum. Et cùm aliorum Regum peccata refert,

refert, semper Jeroboam tanquam malorum caput memorat: *qui peccavit, & peccare fecit Israel 3. Reg. 14.* Hunc enim quasi clavum in corde gerebat. Quare prędicti curatores, pravis suis exemplis, rei fiunt animarum, quæ pereunt; atque adeò maximo digni sunt supplicio; Ideò ponderat Chrysostomus, Deum majori pæna affecisse Jezabelem, quàm Achab, etiamsi ipse vineam usurpaverit: Illa verò solùm consilium dederit: quia solet Deus majora infligere supplicia iis, qui ansam peccandi præbent, quàm qui gravia scelera committunt. Ideò qui talia agunt maximo digni sunt supplicio.

Quis ergo magicam hanc curationem non contemnat? quis eam prorsus non abhorreat, cujus agens primarius dæmon est hostis Dei, & hominum infensissimus: cujus mores maleficus, ut secundarius æmulatur, dum illum in potentia, & volitione imitatur? Quis toto cælo hujusmodi actionem non exhorrescat, quæ perficitur mediis tam sacrilegis, & superstitiosis? Quis non paveat hanc curationem, quæ finem habet impium, noxium, & scandalosum? cùm ad aliud non tendat, quàm ad cultum Deo debitum destruendum; homines criminibus obnoxios reddendos mundumque totum ad impietatem, & idololatriam instruendum? Quidni ergo hæc magica curatio abominanda, detestanda, & eliminanda?

CAPUT II.

Intoleranda.

Sicut exaltantur cæli à terra, sic exaltatæ sunt viæ meæ à viis vestris, & cogitationes meæ à cogitationibus vestris, ait Dominus *Isaiæ* 55. Sunt enim ita diversa, ac dissimilia judicia Dei à judiciis hominum, & cogitationes Dei à cogitationibus hominum, quòd multa ab hominibus existimantur licita, & bona, quæ apud Deum sunt illicita, & mala. 41 Judicia Dei, & hominum sunt diversa. Magica curatio toleratur à Juristis.

Tolerandam esse magicam curationem, sicut & cunctas magicas actiones licitas esse ad tollendum maleficium ad bonum finem: ut ad sanandam infirmum, vel tempestates repellendas, opinantur aliqui Juristæ *in L. Eorum C. de malef. & math.* Bartolus, Salycetus, Godefridus, Azo *super dictam legem*, Grillandus *lib. de sortilegiis*, Petrus Ærodius *lib. rerum judicat. 8. tit. 7. c. 6.* quibus se subscribunt Hostiensis *in summa de Magistris*, §. *Quam scientiam*. Troilus Malvetius *in tr. de sortib.* Nec mirandum: cùm enim lex civilis pacem, & bonum externum solummodo respiciat, non ita attendit ea, quæ ad conscientiam spectant. Nihilominus quamvis toleret, & non puniat: (sicut & *L. Gracchus. C. ad L Juliam. de adulterio, & L. Marito, ff. eod. tit.* non punitur maritus occidens uxorem deprehensam in adulterio:) non tamen approbat tanquam rectè facta. Verùm apud Deum, ejusque sponsam catholicam Ecclesiam non tantùm est reprobanda magica curatio, & cunctæ magicæ actiones repudiandæ; sed omninò impediendæ; pęnisque spiritualibus, ac temporalibus vindicandæ in Exercentibus, Addiscentibus, Faventibus, & Requirentibus; ut sequentes sectiones declarabunt. Sed non A Deo nec Ab Ecclesia. In Exercentibus. Addiscentibus. Faventibus. Requirentibus.

SECTIO I.

In Exercentibus.

Quàm graviter maleficos pro maleficii crimine puniat Deus misericors, & justus in hoc mundo ordinariè, & extraordinariè; auctoritate publica, & privata: in vita, & in morte satis superque demonstratum est supra *to. 1. disp. 1. p. 3.* Quibus etiam pænis magicas exercentes curationes affici, nemini est ambigendum. Licèt enim *Exodi* 22. solùm dicatur; *Maleficos non patieris vivere*; attamen maleficorum nomine isti omnes comprehenduntur: quia in propria, & usitata significatione non solùm dicitur maleficus, qui magiæ arte ad nocendum utitur; sed ab- 42 Exercentes magicas curationes graviter puniuntur.

Qui sub nomine maleficorum comprehenduntur.

solutè qui pactum habet cum dæmone, & aliquid operatur ejus ope sive ad sanandum, sive ad divinandum, sive ad quidquid aliud peragendum, ut constat *ex c. Nec mirum* 26. *q.* 5. ubi post multas magorum, ac maleficorum enumeratas superstitiones, sic dicitur: *Ad hæc omnia supradicta pertinent ligaturæ execrabilium remediorum, quæ ars Medicorum condemnat; seu in præcantationibus, seu in characteribus, vel in quibusque rebus suspendendis, atque ligandis: in quibus omnibus ars demonum est ex quadam pestifera societate hominum, & Angelorum malorum exorta. Unde hæc cuncta vitanda sunt Christiano, & omni penitus execratione repudianda, atque damnanda.*

43 Nec officit lex illa Constantini supra allata *L. Eorum C. de malef. & mathem.* quia recentiore lege jam sublata est à Leone Imperatore *Constitut.* 65. *ad Stylianum de Incantatorum pæna*: ut rectè adverterunt D. Petrus Gregorius Tolosas *lib.* 4. *c.* 46. *nu.* 2. *in suis Commentariis artis mirabilis*, Nicolaus Remig. *lib.* 3. *dæmonol. cap.* 12. & Delrius *lib.* 6. *disquis. magic. cap.* 2. *sect.* 1. *q.* 2. *Quam Constitutionem quòd Tribonianus, homo planè scelestus prætermiserit*, ait Delrius, *causam aliam non video, quàm quia ab omni erat pietate, & vera religione alienus*. Ibi Leo gravissimis verbis negat quidpiam verè bonum his artibus effici.

Sed apparens illud bonum, illecebram, atque nassam esse; quæ illectos, inquit, *in malorum omnium extremum, ubi à summo bono exciderint, absorbeat, compertum habemus. Notum enim nobis est, illas, ut qui se ipsis dedunt, pro Creatore, ac Domino infaustis, dirisque dæmoniis adhæreant efficere, & qui illas affectantur, hos per externarum rerum lætam quandam speciem, vulnera in anima excipere. Quale quiddam interpugnandum meticulosis frequenter accidit, qui dum ictus interdum excipere manu nolunt, illis vel caput, vel ventrem exponunt. Sanè verò si quis aliquo modo incantamentis usus esse deprehensus fuerit, sive id restituendæ, conservandæve valetudinis: sive avertendæ à rebus frugiferis calamitatis causa fecerit, is apostatarum pænam subiens ultimum supplicium sustineto.*

Omnes magicæ actiones eodem jure puniuntur. In Exercentibus. Viris. Mulieribus. Pueris.

Sed & Caroli V. Constitutio hos arbitrio judicis condigna pæna puniri jubet. Quod notat etiam Theodorus Balsamon *in Nomocanone*: ubi ait, *legibus puniri qui ejusmodi magica faciunt: tametsi boni alicujus consequendi gratia, ac propter ubertatem fructuum id præstet.*

Itaque omnia hæc flagitiorum genera, cunctæque hujusmodi magicæ actiones eodem jure censentur, eisdemque pænis tum divinis, tum humanis canonicis, & civilibus puniendæ in Exercentibus, cujuscumque sint sexus, ætatis, & conditionis, nempè, in Viris, Mulieribus, & Pueris, juxta delicti gravitatem; ut sequentibus articulis demonstrabitur.

ARTICULUS I.

Viris.

§. I.

44 Viri peccant, Non per Infirmitatem: Nec per Ignorantiam. Sed per malitiam.

INter illas tres causas à Theologis communiter assignatas omnium delictorum, quæ in mundo fiunt, infirmitatem, nempè, ignorantiam, & malitiam; tertiam graviorem reddere culpam, peccantemque majori pænæ fieri obnoxium, nullus sanæ mentis ambigere potest; cùm majorem dicat mentis, animique depravationem à tramite veritatis deviam. Sed quænam causa viros magicæ operationi deditos in tot, & tanta scelera inducere valeat? An infirmitas? Considera nominis ethymon: Vir nanque nomen est virium: quòd viribus, & robore præstet. Quod testatur D. Greg. *Moral. lib.* 26. *super illud Job* 24. *De Civitatibus fecerunt viros gemere. Viri sunt*, inquit, *qui perfectis gressibus per viam Dei non fluxè, & enerviter currunt; sed viriliter, &*
36. *super illud Job* 40. *Accinge sicut vir lumbos tuos*, ait: *Scriptura sacra viros vocare consuevit, qui vias Domini fortiter, & non dissolutis gressibus sequuntur*: non

ergo

ergo infirmitas impellit. An ignorantia? Sed vir nomen est virtutis, eò quòd præstans sit virtute, & sapientia. Quod probat Apostolus 1. *Corint.*13. *Quando*, ait, *factus sum vir evacuavi, quæ erant parvuli*, & Aug. *lib.*3. *serm.*13. *Vir dicitur à virtute eò quòd libidines vincere debeat*. Nec etiam ignorantia inducit. Sola ergo malitia in eo præcipuè locum habet. Ideoque meritò pænas tantis criminibus debitas solvere debet jure divino, canonico, & civili. Ideo graviter puniuntur pęnis statutis.

§. II.

45 §. 1. Jure divino

DIvino jure magi, & malefici etiamsi nullo veneno necassent: etiamsi segetibus, & animantibus non nocuissent: etiamsi necromantici non forent; eo tantùm, quòd dæmoni fæderati, quòd conventui interesse, & ea, quæ ibi exercentur, sunt soliti præstare: puniri jubentur *Exodi* 22. *vers.*18. *Maleficos non patieris vivere*. Quo loco vox latina admodùm est latè patens, nec restringenda ad solos venenarios: uti nec Græca, nec Hebræa; ubi nomine maleficorum comprehenduntur omnes hæ pestes, sagæ, striges, lamiæ, malefici, venefici, incantatores, sortilegi, & divini: ut rectè docent Suarez *de Religione lib.*2. *de Superstitione cap.* 19. *num.*1. & Facundex *in* 1. *præceptum Decalogi lib.*1. *cap.*44. Idem statuitur *Levit.* 22. *Vir, sive mulier in quibus pythonicus, sive divinationis fuerit spiritus, morte moriatur, & Deuteronomii cap.* 18. ferè omnes hujus peccati modi distinctè enumerantur: & subditur: *Omnia hæc abominatur Dominus; & propter hujusmodi scelera delebit eos*. Quæ leges non sunt in lege nova irritæ: ut latè probavimus *supra to.*1. *disp.*1. *num.*40. Propterea D. Paulus *ad Galatas cap.*5. omnia hæc vitia uno vocabulo complexus est, inter opera carnis ponens veneficia: ut fit etiam à Joanne *Apocalyp. c.*18. ibi: *In veneficiis tuis erraverunt omnes gentes*.

§. III.

46 Ratio favet. Quia pęna commensuratur culpę, cujus gravitas sumitur. A dignitate personæ offensę. Ab ipso multiplici offensionis modo.

RAtio favet. Nam *si criminis gravitati commensuranda est pænæ gravitas*; *Deuteron. cap.*25. *& c. non afferamus* 24. *q.*1. *L. Sancimus C. de pænis*. Gravitas autem pænæ petenda est à personæ offensæ dignitate, & ab ipso offensionis modo: quis non videat, à maleficis Deum Optimum Maximum, & Deiparam, & omnes cælites, & universam Ecclesiam, genusque humanum, & animata, inanimataque omnia gravissimè offendi? Nam Deo, & Superis maledicunt, & blasphemant: cæteris creaturis abutuntur, & exitium parant, idque modis contumeliæ, & crudelitatis plenissimis.

Primò Deum offendunt idololatria graviori, quàm Israelitarum. Illi vitulum aureum adorabant: ut habetur *Exodi* 32. *num.*5. coram eo bibebant, saltabant, canebant: Hi coram dæmone ipso, cui se devovent, cui sacrificant, cui fidelitatis, & obedientiæ sacramentis se addicunt: coram hoc, inquam, edunt, bibunt, choreas ducunt, cantillant, fædissimèque multa operantur: ut latè prosecuti sumus *tom.*1. *disp.*3.

Secundò consulunt ipsum dæmonem frequenter, quod crimen est morte dignissimum ex lege Dei *Levit.*20.

Tertiò offerunt filios, & filias suas dæmoniis; ideoque lege Dei jubentur occidi qui semen suum offerunt Moloch. *d. cap.*20. *vers.*6.

Quartò eadem lege necari jubentur *qui cum jumento cojerit*; qui adulterium commiserit: item qui cum sexus ejusdem homine *Sodomiam commiserit, d. cap.*20. *vers.* 15. 10. *&* 13. Sed longè detestabilior est spurcities Magorum; quia licet plures eorum sint conjugati, adhuc versantur in continuo quasi concubinatu cum dæmonibus; & sic non tantùm contra sexum; neque tantùm extra speciem peccant; sed etiam extra genus, quod detestabilius est, & pessimum omnium carnalium peccatorum: Nec otiosum est, quòd, cùm divina lex dixisset: *Maleficos non patieris vi-*

 vere:

vere: subjungat immediatè: *qui cum jumento cojerit, moriatur: qui immolat diis occidetur*. Nimirum, ut hæc connexa, & comitari solita sese indicentur.

Quintò in eorum crimine intervenit blasphemia atrocissima, & maledictum in Deum: quæ lex divina quoque morte sancivit vindicanda *Lev.24. Educ blasphemum extra castra, & ponant omnes, qui audierunt, manus suas super caput ejus, & lapidet eum populus universus. Et ad filios Israel loqueris. Homo, qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum: & qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur, lapidibus obruent eum omnis multitudo populi*. Cùm ergo malefici, ut plurimum sint blasphemi, cur & ipsi morte puniri non debent?

Tandem in uno crimine accedunt multa alia, quibus singulis à legibus humanis mors decreta supplicium, ut mox dicetur. Ideòque videtur communi judicio carere, qui communem hanc pestem non censet igne, gladioque abolendam, & suspicionem occulti consensus, atque conspirationis, ut dicetur, meritò præbet, qui se Dei & hominum conjuratos hostes defendere, atque tueri velle profitetur.

§. IV.

47 §. 2. Jure canonico Excommunicat. nemini reservata.

CAnonico jure quoque, Maleficos, Sagas, Ariolos, sortilegos variis mulctari pænis statuitur. In primis omnes tam exercentes, quàm consulentes, vel remedia ab eis postulantes excommunicantur *cap. si quis ariolos & cap. sortes. 26. quæst.5.* quam excommunicationem ipso facto incurrere, nulli tamen reservari, ait Delrius *lib.5. disquis. magic. sect.16.* Sed contrarium sentiunt Suarez *tom.1. de Religione lib.2. de Superstit. cap.19. num.3.* Silvester *verb. Superstitio, quæst.ult.* Alensis *2.part. qu.164. membro 5.* Lessius *tom.1. de just. & jure lib.2. cap.43. d. 5. num.19.* & Stephanus Facundex *in 1. præceptum Decalogi lib.1. cap. 44.* asserentes, nullam propter hoc crimen ipso facto incurrere excommunicationem; licèt de jure uniuscujusque diæcesis aliud esse possit. Ratio eorum est; quia illa verba, *anathema sit, sit excommunicatus*, extra crimen hæresis, non importat sententiam excommunicationis latam; sed à Judice, probato crimine, ferendam. Sicut ista: *Sit exiorris, sit exul*, non significant sententiam exilii ipso facto latam; sed per judicem ferendam.

At quia sunt Vel Heretici, vel Suspecti vehementer de heresi.

Sed quid prodest circa hanc controversiam tempus terere, cùm malefici omnes vel sint hæretici, vel saltem eorum facta sint hæreticalia: ut habetur *ex c. Accusat. de Hæreticis lib.6. §. sanè & c. Episcopi 26. q.5.* & confirmant plures P. P. infra citandi? Juvat ergo potiùs opera sortilega distinguere: ut qualia sint maleficorum, & aliorum, & quibus digna pænis, dignoscere possimus.

§. V.

48 Sortilegia eorum non sunt levia.

OPera sortilega alia sunt minus gravia: alia magis gravia, & atrocia.

Prima sunt ea, in quibus pactum explicitum cum dæmone non reperitur, nec intervenit dæmonis invocatio, sive per modum adorationis, sive per modum deprecationis: nec abusus aliquis sacramentorum, vel sacramentalium, aut verborum sacræ scripturæ. Talia exercentes utroque jure civili, & canonico puniuntur secundùm Judicis arbitrium, cùm hæresim non sapiant. Debere tamen judicem arbitrio sic uti, ut canonibus, legibusque se accommodet; nec eorum præscriptum temerè transiliat, videlicet, nisi qualitas facti, conditio personarum, animus delinquentis, scandalum inde exortum, similiave suadeant, pænam intendere, vel minuere; quod idem in mandantibus, & consulentibus observandum receptum videtur. Quæ pænæ pro varietate criminum, ac personarum diversitate, aliisque circumstantiis à legibus præscriptæ videri possunt apud Delrium *lib.5. disquis. magic. sect.16.* ibi varios citantem auctores.

Alia sunt crimina atrocia, & magis gravia, quæ communiter patrantur à sagis, ac maleficis, qui cùm pactum habeant initum cùm dæmone expressum, illum adorent, ei suo modo sacrificia offerant, seque totos dicent, ac devoveant, consequenter hi omnes vel sunt hæretici: vel facta eorum sunt hæreticalia, quorum primaria, ac principalia nunc considerare lubet, ut pænas etiam tantis sceleribus debitas posteà dignoscamus.

Sed atrocia, & gravia; quia

Vel Heretica; Vel Hereticalia.

§. VI.

49 Quid sit factū hęreticum?

FActum hæreticum est illud, in quo à malefico dæmon expressè invocatur ad faciendum, vel indicandum ea, quæ vel facere vel scire non potest; & credit talia dæmonem præstare posse. Quod certum est: quia hæreticum est, credere, dæmonem posse facere, vel scire, quæ neque scire, neque facere potest; sed soli Deo reservata sunt. Dico, *hæreticum, non hæreticale*: quia ut ritè docet Delrius *loco citato section.* 15. hæreticale lato vocabulo significat tam quod manifestam sapit hæresim, quàm quod hæreticum est. Et quia has duas significationes multi non benè distinxerunt; ideò etiam erraverunt in hac materia. Est enim differentia inter hæresim, factum hęreticum; factum hęreticale, seu sapiens manifestam hæresim; & factum sapiens tantùm aliquo modo hæresim, seu factum in dubio hęreticale. Hęresis est assensus, quo intellectus cum pertinacia alicui falsitati adhęret, quę veritati catholicę repugnat. Factum hęreticum est opus, quod ex se repugnat catholicę veritati, etiamsi formaliter non esset error in ipso intellectu; sed dicitur quasi materialiter: quia est materia circa quam intellectus aberrans versatur in hæretico errore: sicut etiam propositio hęretica est ipsa enuntiatio falsa catholicę veritati contraria. Et ad factum hęreticum sufficit id quod facit esse hujusmodi: ut si quis rem ita se habere pertinaciter contenderet: puta quis puerum rebaptizat, & firmiter ac pertinaciter credit, rectè id posse facere: iste verè est hęreticus, & factum illius hęreticum est nuncupandum: quia veritati catholicę contrariatur. Idcircò etiam in sacro Arsenali Inquisitorum parte 10. admonit. 32. habentur sequentia verba: *La pertinacia, per cui l'uomo si constituisse eretico consumato, non è la sola ostinazione, con che alcuno eziamdio ammonito, persiste in quell'errore, che deve lasciare, ma ciascun deliberato consentimento contrario alla verità Cattolica da lui conosciuta.*

Obiter quid sit hęresis?

§. VII.

50 Quid sit factum hęreticale?

FActum hęreticale, seu sapiens manifestam hęresim est id, quod designat maximam similitudinem, & urgentissima indicia erroris in fide; ut cùm quis aliquid operatur, vel enuntiat, quod videtur repugnare catholicę veritati, & asserit id fieri posse, verb. grat. si quis sacramentalia misceret usibus profanis citra pactum expressum dęmonis, vel invocationem ipsius expressam, faceret factum sapiens hęresim manifestam seu hęreticale. Et si diceret hoc fieri oportere, seu licere, hęc assertio saperet hęresim. Sic P. Aragonius 2.2. *quæst.* 11. *artic.* 2. quem sequitur Aloysius Bariola *in floribus Directorii Inquisitorum* 3. *part. de variis propositionum gradibus*, ait: Illam propositionem manifestam sapere hęresim, quę prima fronte pręsefert saporem hęresis manifestę. Si autem eadem propositio consideretur ex parte subjecti, idest, respectu enuntiantis, tunc illa dicitur hęreticalis, quę cùm duplicem habeat sensum, catholicum, videlicet, & hęreticum, indistinctè, & absolutè profertur ab homine in fide suspecto: vel eo tempore, quo de tali re existunt hęreses.

§. VIII.

51 Quid sit factum aliqualiter hæreticale.

FActum tandem sapiens aliquo modo hæresim, est quod significat aliquam similitudinem, indicium, aut vestigium erroris in fide: ut docet Frietas *in addit. ad Rodericum Achuna qu.*5. *nu.*44. relatus à Lupo *p.p. Edicti S. Inquisit. lib.*3. *a.*2. *diff.*1. Sic propositio sapiens aliquo modo hæresim, est illa quę prima verborum significatione, & prima facie sensum habet hæreticum; quamvis piè intellecta possit habere sensum catholicum: qui tamen sensus non debet esse confictus, aut commentitius; sed qui ab Ecclesia, & Sanctorum explicatione sit receptus. Ita Aloysius Bariola loco citato.

§. IX.

52 Maleficum expetare à dæmone, quę soli Deo conveniunt est factum hæreticum ex parte operis & ex parte operantis.

QUęcumque ergo sortilegia fiunt à maleficis, & sagis pactum habentibus cum dęmone expressum, in quibus dęmon ab eis expresè invocatur ad faciendum: vel indicandum ea, quę solus Deus facere, vel scire potest, ut quod mortuum resuscitet: animam veram defuncti repręsentet; arbitrii libertatem mutet, vel cogat ad amorem: vel futura contingentia, quę ipse novit contingenter, vel dependent à divina providentia: vel à libero arbitrio, certò, & infallibiliter pręnuntiet, & revelet, facta hujusmodi hęretica sunt ex parte operis: quia tale opus repugnat catholicę veritati: & hęretica respectu operantis, si credit firmiter dęmonem talia pręstare posse, etiam Deo non permittente: tum quia vehementer est suspectus de apostasia, ideòque pręsumptivè hęreticus censetur. Ita sentiunt Joannes de Anania *in rubr. extra de hæreticis numer.*8. Albericus *in rubric. de hęreticis post numer.*12. Umbert. Locat. *in judiciali Inquisitorum in verbo Aposta. numer.*5. *in princip. & num.*6. *in fine versicul. invocare verò dæmonia, & aliis locis*. Simanch. *Catholicarum institut. tit.*21. *numer.*4. *& sequent.* Farinacius *de Hæresi quæstion.* 181. *num.*5. *&* 6. & Cęsar Carena *tract. de off. Sanctæ Inquisitionis par.*2. *de sortilegiis tit.*12. §.4. *num.*24.

§. X.

53 Factum Hęreticum vel Hęreticale est, Deum abnegare. Abuti Sacramentis. Sacramentalibus. Rebus sacris. Verbis sacræ scripturæ.

SOrtilegium hęreticum est, vel hęreticale qualificatum, cùm malefici in sortilegio Deum abnegant, abutuntur Sacramentis, puta, Eucharistia, confessione, baptismate &c. vel sacramentalibus: aut rebus aliis sacris: ut oleo Sancto, Agnis Dei, reliquiis Sanctorum, candela, vel aqua benedicta: vel in eo adhibent Evangelium, Symbolum, Pater noster, vel aliquem psalmum David: aut alias orationes, vel verba sacræ scripturę, maximè ad effectum consequendum, quod de se sit peccatum mortale. Si enim credunt hujusmodi adhibita vim habere ad maleficiorum operationem factum est hęreticum, idest tales sortilegi sunt hęretici. Si verò non credunt, factum hæreticale est, idest, ipsi sunt vehementer suspecti de hęresi. Hoc testantur Pegna *ad Directorium Inquisit. par.*2. *Comment.*67. Farinac. *de hęresi quęst.*181. *num.*2. Lælius Zec. *part.*1. *tit. de fide, rubric. de hęresi cap.*11. *num.*13. *versic. similiter*. Petrus Binsf. *tract. de Confess. malef. pręlud.*14. *vers. ex horum Doctorum opinione*. Joannes Azorius *Institut. moral. par.*1. *lib.*9. *c.*26. *q.*4. Scaccia *de Jud. Civil. Criminalibus, & hęreticalibus lib.*1 *cap.*12. Delrius *lib.*5. *Disquisit. magic. sect.*15. Leon. *in Thesauro fori ecclesiastici par.*2. *c.*36. *n.*9. & Carena *par.*2. *de Sortileg. tit.*12. §.4. *numer.*23.

§. XI.

SOrtilegium hæreticum est, vel hæreticale, quandocunque dæmoni tribuitur adoratio vel latriæ, vel duliæ soli Deo, & Sanctis ejus debitæ: sic docent Eymericus *in Director. Inquisit. par. 2. quæst. 43. ferè per totam*: ubi etiam Pegna latiss. Scaccia *dicto c. 12. num. 15.* Farinac. *loc. cit. num. 68.* Dicitur autem sortilegus latriæ honorem dæmoni dare, si vocaret eum Deum: Vel aliis verbis denotantibus divinitatem. Honorem verò duliæ, si eum vocat Sanctum, vel beatum; si ei genuflecteret, preces funderet, luminaria accenderet, thus, & alia aromata ei offerret: immolaretque ei aliquod animal: vel sanguinem proprium: ut latè Eymericus *loc. cit.* Scaccia *d. cap. 12. n. 26. & sequent.* Leon. *de Thesauro fori Eccles. d. 39. num. 9. & 10.* & Farinac. *loco cit. nu. 77.* Quòd si credunt, talem honorem dæmoni esse debitum, hæretici sunt censendi: quia intellectus adhæret pertinaciter falsitati, quæ repugnat catholicæ veritati, & voluntas consentit. Si verò non credant, hæc dæmoni convenire; sed tantùm hujusmodi exhibeant honorem, ut aliquid à dæmone consequantur, non sunt hæretici; sed vehementer suspecti de hæresi: quia tale factum, idest sapit manifestam hæresim, & ex parte operantis, si habet pactum cum dæmone expressum: & ex parte operis: quia opus ex se manifestam sapit hæresim. Ita Joannes à Rojas *in tractat. de hæreticis p. 1. num. 304. & sequent. & num. 309. & sequent. & num. 356. & sequent.* Umbert. Locat. *in judiciali Inquisit. in verbo Hæreticus num. 32.* Simanch. *Catholic. institut. titul. 31. rubr. de Hæreticis num. 8.* qui testatur, esse constantem Theologorum, & Jurisperitorum sententiam ex Antonina, Sylvestrina, Joan. Lupo, Albertino, & Alphonso de Castro cum aliis ibi per eum allegatis. Farinac. *loc. citat. num. 79.* dicens: tales esse hæreticos præsumptivè; quòd sufficit ad illos puniendos modò graviùs, modò leviùs, ut de hæresi vehementer suspectos, & Campeg. *in additionibus ad Zanchinum in tractat de hæreticis cap. 22. littera C. in verbo inquisitor. vers. pro his intelligendis*: ubi pariter ex hac præsumptione, seu juris fictione sic dæmones adorantes hæreticos ab Ecclesia reputandos, & judicandos esse censet, *& in versic. quòd si quis dicat*: ubi ait: quod est juris præsumptio. Et hoc credo voluisse Franciscum Saurez *de Relig. lib. 2. de Superstit. cap. 19. num. 10.* dum dixit, adorantes dæmones per latriam, vel duliam: seu illos invocantes ad id, quod à solo Deo cognosci, revelari, aut fieri potest, reputandos esse vehementer de hæresi suspectos, Quod confirmat etiam Jacobus de Graffiis *lib. 2. suarum decis. cap. 15. num. 15.* 54

Factum Hæreticum Vel Hæreticale est Dæmonē adorare Adoratione Latriæ. Vel Duliæ.

Limitant tamen hic Campeg. *in additionibus ad Zanchinum in tract. de hæreticis cap. 22. litterra C. in verbo Inquisitor. vers. quod si quis dicat*, & Jacobus de Graffiis *loco cit.* Hanc juris præsumptionem, in dubio, quòd in adorante dæmones præsumatur error, admittere probationem in contrarium.

§. XII.

QUæcunque sortilegia fiunt à maleficis, ac sortilegis habentibus pactum expressum cum dæmone respectu operantis sunt hæreticalia, etiamsi non essent ratione operis: ut si à dæmone peteretur res, puta sanitas, quæ ejus facultatem naturalem non excederet. Ita Delrius *Disquis. magic. lib. 5 sect. 15. nu. 2.* Zanardus *in summa divinorum præceptorum par. 2. cap. 64. vers. 2. erit sortilegus*. Tales enim pacta cum dæmone incuntes sunt vehementer suspecti de Apostasia, ut docet Zanardus ibi ex Div. Thom. *2. sect. distinct. 7.* & Genuensis *in Praxi Curiæ Archiepiscop. Neapolit. cap. 18. numer. 11. versic. item vehementer suspecti in noviss. impress. & antiquis capit. 23.* 55

Sortilegium hæreticale ex parte operātis, cùm maleficus petit à dæmone quę non excedūt ejus facultatem. Ex parte operis cùm intercedit abusus Sacramentorum.

Quando verò in sortilegio, facto ad conferendam, vel consequendam sanitatem aliqua concurrunt prædictorum numeris præcedentibus: puta, adoratio dæmonis,

Sacramentalium. Rerum sacrarum Verbis sacrę scripturę.

nis expressa invocatio, abusus sacramentorum, vel sacramentalium: vel aliarum rerum sacrarum: vel verborum sacrę scripturę: tunc factum illud vel est hęreticum, vel hęreticale etiam ex parte operis: quia hujusmodi opus manifestam sapit hęresim: Hoc testantur Franciscus Torreblanca *de magia lib.2.cap.49.n.56.* Delrius *lib.3.disquis.magic.p.2.q.4.sect.7.* Jo:Crivil. *de superst.p.3.c.11.* & Cęsar Carena *tract.de off.sanctæ Inquisit.p.2.de sortileg.tit.*12.§.5.*nu.*31.

§. XIII.

56 Factum Hęreticum Vel Hęreticale Baptizare imagines. Rebaptizare pueros; sacra conculcare, Et alia hujusmodi perpetrare.

TAndem breviter omnia sortilegia, & opera magorum, ac maleficorum sunt vel hęretica, vel hęreticalia, in quibus sortilegi imagines baptizant; pueros rebaptizant; caput defuncti fumigant; sanctorum imagines conculcant, sputis fędant; cruces deiiciunt, vel configunt; sacramentis sacris, vel sacramentalibus nefariè abutuntur; dęmones invocant, eis thura adolendo, sacrificia offerendo, candelas accendendo, cultum tribuendo, genua flectendo, humi prosternendo, preces emittendo, adorando, se eis devovendo, obedientiam promittendo, laudes eorum, vel cantus proferendo, castitatem pro eorum reverentia, vel admonitu servando, jejunando, carnem suam macerando, vestibus nigris, vel albis pro eorum reverentia induendo; per characteres, signa, & ignota nomina obsecrando; aves, vel alia similia animalia immolando; sanguinem proprium ex se emittendo; vel aliquid simile in eorum cultum, & obsequium peragendo: ut scripta eorum nomina honoris, & cultus causa deferendo: ut latissimè hęc omnia prosequitur noster Belochius *de Casibus reservatis p.2.q.1.in 1.casu Tabellæ Anchonitanæ n.73.& ferè per totum illum casum.*

§. XIV.

57 Magiam Exercētes Hęretici sunt Vel Ut hęretici habentur.

HInc magicam artem exercentes ne dum hęreticales sortilegi reputandi sunt, sed etiam ut hæretici habendi. Hoc testatur Eymericus *in Directorio Inquisitorum part.2.in verbo hæresi q.43.versic.ex prędictis apparet.* Ibi Petrus Vendramen. *in additionibus litera A.* ubi benè declarat, qui dicantur magi. Umbertus Locat. *in judicial. Inquisitorum in verbo Apostata, num.5. versic. Et similiter etiam ab aliis operibus magicis & nu.7.vers.ex his apparet, quòd magicam artem sectantes ut hęretici sunt habendi.* Simanch. *Catholicarum institutionum tit.63. rubric. de Superstitionibus num.*14. ubi dixit magicas artes ex pactis dæmonum provenire, *& in Enchyridio Violatę religion.tit.8.num* 11. Petrus Gregor. *Syntag.juris lib.34.c.1.& seq.* Lelius Zecch. *in summa par.1.tit.de fide, cap.17.rubric.de magia num.2.* Toletus *de institutione Sacerdotum lib.4.cap.14.nu.3.& 4.* Jacobus de Graffiis *lib.1 suarum Decisionum cap.6.rubr.de magiis per totum*, latiùs Benedictus Pererius *tract.de magia c.1 & sequent.* & Farinac. *de Hęresi q.181.n.36.*

Quare cùm magi, ac malefici prædictis omnibus criminibus communiter sint obnoxii, ob quæ non solùm hæreticales, hoc est, vehementer de hæresi suspecti reputantur; sed & aperti hæretici præsumuntur: quales penas tantis sceleribus, ac facinoribus tam horrendis, & execrandis deberi existimabimus? Non alias utique, quàm quibus ipsimet hæretici mulctari jubentur.

§. XV.

58 Ideò subiiciuntur Excōmunicationi Bullæ cœnæ Domini saltem in foro

JUre ergo canonico ut hæretici, aut vehementer de hæresi suspecti subiiciuntur excommunicationi latæ sententiæ, quæ prima est in Bulla cœnæ Domini Summo Pontifici reservatæ. Et quamvis nullus error esset in intellectu: nihilominus in foro exteriori ligarentur: quia cùm eorum facta sint hæretica, nempè veritati catholicæ contraria, præsumitur etiam error interior in intellectu: ut habetur *cap.*

Epi-

Episcopi 26.*qu*.5. & confirmat Toletus *loco citato*. Idcircò non tantùm prędicta excommunicatione; sed etiam aliis impositis juxta delicta ab eis perpetrata, nec non cęteris poenis hęreticis solitis infligi *extra de hæreticis cap. ad abolendam* puniri jubentur. Confirmat Spineus *in tract. de strigibus cap*.3. *&* 15. ubi ait: quòd Innocentius VIII. Julius III. Adrianus VI. & Clemens VII. hujusmodi maleficorum causas Inquisitoribus commiserunt: quia apostatę, & hęretici sunt, vel certè vehementer suspecti. Idipsum testantur Umbertus Locat. *in judiciali Inquisitorum in verbo lamiæ*. Joannes à Rojas *singular.9.num.6*. Simanch. *Cathol.institut.tit.37.rubr. de lamiis* mall.malef. *part*.1.*qu*.14. Alphonf. de Castro *lib*.1.*de justa hæret. punitione cap*.16. Alciatus *lib*.8.*parergon.cap*.22. & Farinac. *loco citato num*.46. qui omnes communiter concludunt, Inquisitores posse sic, ut supra, contra magos, maleficos, & lamias procedere: ut benè concludit etiam Petrus Binsfeldius *tractat. de confessionibus malefic.memb*.2. *post quintam conclusionem principalem*. §. *hæc quæstio. vers. secunda conclusio. dicens: quòd omnium judicio, maleficorum crimen ad hæresim refertur; statutaque in hæresi procedunt etiam in maleficiis: tum quia eadem militat ratio. Ubi autem est eadem ratio, ibi idem jus esse debet. L. illud ff. ad legem Aquiliam cum similibus: tum etiam quia omni crimine atrocius est*. Exteriori, quando non est error in intellectu.

§. XVI.

QUòd si malefici, lamię, ac strigę prędictę confessę, aut convictę de errore: quia, puta fidem abnegarunt, pertinaces, & impęnitentes fuerunt; Inquisitores prædicti eas tanquam hæreticas curiæ sæculari tradunt: ut habetur per eundem Simanch. *loco citato numer*.16 *& in Enchyridio Viol.religion. tit*.11. *rubric. de lamiis numer*.2. Eymer. *in Directorio Inquisit.part.2.quæst.43.num.8. Versic. Ex his apparet, il secondo*. Quòd apertè extat *in cap. ad abolendam* §. *præsenti, extra de hæreticis* in illis verbis: *Præsenti nihilominus ordinatione sancimus, ut quicunque manifestè fuerint in hæresi deprehensi, si clericus est, vel cujuslibet religionis obumbratione fuscatus, totius ecclesiastici ordinis prærogativa nudetur: & sic omni officio, & beneficio spoliatus ecclesiastico, sæcularis reliquatur arbitrio Potestatis animadversione debita puniendus: & in* §. *Laicus*, in illis verbis: *Sæcularis judicis arbitrio relinquatur, debitam recepturus pro qualitate facinoris ultionem*. Et ibi hoc annotarunt Glossa *in figuratione casus versic. secundo statuit, & Versic. si verò & in verbo: relinquatur*. Abbas. antiquus *num*.2. Hostiensis *num*.5. *versic. ab hac regula & in verbo: sęcularis relinquatur, & num.6. in fine. Versic. Laicus autem*. Joannes Andreas *in summario*. Henric. Boich. *num*.20.*vers.Clerici priùs, & numer*.21. Ancharanus *in Summario, & num*.4. Anton. de Butrio *num*.1. *Vers. & traditur curiæ sæculari, & num.5.Versic. Nota primò* Marian. Socin. *in Summario*. Felyn. *etiam in Summario*. Cardinal. Zabarell. *ante num*.1. *&* Joannes de Anania *in secundo Summario, & numer*.6. est etiam text. *in cap. Excommunicamus* §. *Damnati in princ. extra eodem*, ubi ad literam dicitur: *Damnati verò pręsentibus sęcularibus potestatibus, aut eorum Ballivis relinquantur, animadversione debita puniendi*, & extat Constitutio Innocentii IV. edita de anno 1254. *incipit: Noverit Universitas versic. Damnati*, relata per Franciscum Pegnam *inter litteras Apostolicas fol. mihi* 21. *in princ. &* alia Nicolai III. edita de anno 1281. *incipit: Noverit universitas vers. Damnati verò*, relata ubi supra per Pegnam *fol*.67.

59 Malefici de hæresi convicti si pertinaces, & impænitentes sint, tradantur Curię sęculari.

§. XVII.

TRadi autem hæreticum Curiæ sæculari debita pœna puniendum, tam in clerico, quàm in laico aliud non est, quàm illum Judici sæculari relinquere, ut in suum forum recipiat: ut benè declarat text. *in cap. Novimus in fine principii de verborum significatione*; ibi Glossa. Henric. Boich. *in d.c. ad abolendam nu*.20. 60

60 Quid sit tradi Curię sęculari?

vers.

Boich. *n.19.vers.Lex etiam humana*. Ancharanus *n.7. vers.Lex civilis*. Ant de Butrio *nu.17.Vers.Lex humana*. Abb. *num.13. vers.Sed jus civile*. Cardinal. Zabarell. *num.18.* Joan. de Anania *nu.7.ad medium Versic. Hanc etiam pęnam*. Est etiam Glossæ *in c. Excommunicamus, il secondo in verbo puniendi extra de hęreticis*. Archidian. *in cap. Ut inquisitionis officium num.3. in verbo Animadversione, eodem tit. de hęreticis in 6.* Silvest. *in verbo Hęreticus*. §.1.*num.14. Versic. Duodecima pęna, quòd morte plectuntur*. Fr. Rayner. *in summa, in verbo Hęresis cap.5. post Versiculum Quartum est*. Umbertus Locat. *in judiciali Inquisit. in verbo, pęna num.9. Versic. Duodecima pœna, quòd morte plectuntur*. Bonifacius de Vitalinis *in rubr. de crimine hęresi, num.6. in fine vers. & condemnantur ad mortem* Grilland. *tractat. de hęreticis qu.3.num.2. in fine*. Carerius *in eodem tract. de hęreticis, sub n.132. in princ. Vers. jure autem civili, & Vers. consuetudine introductum est*. Gundisal. *in dicto tr. de hęreticis, qu.15.num.4. in princ. & Vers. Et jus civile*. Boss. *in tit. de hęreticis, nu.37.* Vide quod in hoc conveniunt lex civilis, canonica, & divina. Conrad. *in pract. rubr. de hęreticis n.12.* Anton. Gomez *de delictis c.2.rubr. de crimine lęsę Majestatis divinę, & humanę num.1.post Versic. Item pro qualitate facinoris*. Covar. *variarum resolutionum lib.2.cap.10.n.10.in princ.* Menoch. *de arbitrar.q.lib.2.casu 374.nu.1.* Petrus Gregorius *Syntagmat. juris lib.33. cap.8 n.20.* Lælius Zecch. *in summa par.1.tit. de fide, rubr. de hęresi, c.11.num.16.Vers. multiplex verò pœna*.

§. XXII.

65 *Immo vivi comburendi. Quę pęna probata est Jure Divino. Canonico. Civili. Consuetudinario.*

NEc solùm malefici prædicti criminosi ut supra morti sunt tradendi, ut satis superque probatum est; sed vivi comburendi. Et ista pœna ignis approbata est de jure divino, canonico, civili, & consuetudinario, ut communiter notant Doctores *in cap. ad abolendam extra de hæreticis*.

Nec immeritò. Si enim miles, qui in bello ad hostes aut fugit, aut vult transfugere, ultimo supplicio afficitur secundùm leges, *L. Desertorum §. is qui ad hostes ff. de re militari. L. si quis aliquid ex metallo §. Transfugæ ff. de pęnis. Transfugæ ad hostes, aut secretorum nostrorum renuntiatores, aut vivi exurantur: aut furca suspendantur*: Qua pœna erunt digni, qui à Duce Christo, cui dederunt fidem, & obedientiam promiserunt, fiunt transfugæ ad crudelissimum omnium hostem dæmonem? Si secundùm legem divinam, & civilem blasphemus lapidibus obrui meretur, ut est textus clarus *in Auctent. ut non luxurientur contra naturam*, quam Joan. ab Anania *cap.2. de maledic.* vehementer laudat, & magnificit & ita affirmant, & concludunt Doctores, ut attestantur Damhaud *in pract. crim. cap.61. num.26.* & Julius Clarus *lib.5. sent. §. Blasphemia num.3.* Quæ tamèn pœna hodiernis temporibus non servatur ob defectum religionis, & justitię: ut dixit Lucas de Pegna *in L. omnes C. de delator. lib.10.* Quinam autem pejores blasphemi, quàm malefici, qui non solùm verbis: sed factis maximas in Deum, in Christum, in B. Virginem, in Sanctos faciunt blasphemias, ut placeant dęmoniorum principi, cui magis probatur, qui majora scelera perpetrat? Taceo, quòd nefarii isti cum dæmone coeant, ubi, cùm non solùm sit naturarum diversitas; sed in nullo communicatio, majorem merentur pœnam, quàm pessimi Sodomitę, qui secundùm jus civile, & canonicum morte puniri jubentur. *L. cùm vir nubit in fœminam. C. ad legem Juliam, de adult. & in d. Auctentica, ut non luxurientur contra naturam. 15. qu.1. can. mulier. & 23. q.5. can. Reos. §. Qui cojerit*. Et quamvis tex. *in d. L. cùm vir nubit*. innuat pęnam gladii: consuetudine tamen receptum est, ut peccantes contra naturam igne concrementur: ut docent Angel. *in d. L.* Damhauder. *in pract. crimin. cap.96. num.12.* Julius Clarus *lib.5. in §. Sodomia* relati à Petro Binsfel. *Comment. in tit. C. de malef. & mathem. in L. Nemo q.1. concl.2. vers. Quintò*. Quam consuetudinem sequitur Constitutio Caroli V. *in art.116.* Quis ergo dubitat, pœna ignis afficiendos eos, qui hoc enormissimum

mum peccatum non dubitant exercere cum spirituali creatura, quod omnia peccata carnis malitia, & enormitate superat?

§. XXIII.

DIgni utique omni laude Principes, & Judices, qui hujusmodi hominum fæces, & averni ministros jubent igne concremari, qui Deum suum abnegare, communioni Sanctorum abrenuntiare, pacta cum dæmonibus inire, ipsorum castra sequi, aliis contumeliam, ac grave damnum Reipublicæ, & ejus membris inferre non erubescunt. Sic ille Rex Gothorum Athalaricus edictum edidit; cujus meminerunt Cassiodorus *lib.9.* Olaus Magnus *lib.3.c.19. de gentium septemtrionalium variis conditionibus*, & Petrus Gregorius *lib.34. Syntag. juris universi c.14. Maleficos*, inquit, *vel eos, qui ab eorum nefariis artibus aliquid crediderint expetendum, legum severitas insequatur, quia impium est, vos illis esse remissos, quos cælestis pietas non patitur impunitos. Qualis enim fatuitas est, Creatorem vitæ relinquere, & sequi potius mortis auctorem?*

66 Commendandi Princip. ac Judices, qui tales criminosos pœna ignis puniri jubent.

Sed clariori constitutione has pœnas Maleficis debitas declaravit quidam Elector Saxoniæ *lib.2.p.4.* quam allegat Joannes Georgius Godelmannus *lib.3. de Magis, & Veneficis cap.11.nu.19.* relatus à Binsfeldio *loco citato versic. Postremò*. Constitutionis autem verba è germanico idiomate in linguam latinam ad verbum translata sic habent: *Si quis oblitus christianæ fidei cum dæmone fœdus inierit, operatus sit, aut rem habuerit, talis persona, etiamsi veneficio, sive maleficio nemini nocumentum intulerit, igne è vita ad mortem tolletur, & punietur.*

§. XXIV.

HUic affinis est constitutio Federici Imperatoris, *Incipit; Inconsutilem in fine* relata per Pegnam *inter litteras Apostolicas in Directorio Inquisitorum folio mihi* 18. ubi decernit, ut hujusmodi criminosi impœnitentes vivi in conspectu hominum comburantur in flammarum commissi judicio, ut videre est apud Hostiensem *ibi numer.7. in verbo Debitam:* Henric. Boich. *num.19.* Ancharan. *num.7.* Antonium de Butrio *nu.17. versic. Quæro, quæ erit pœna.* Abb. *num. 2. versic. Nota pœnitentiam Clerici.* Cardinal. Zabarell. *num.8.* & Joann. de Anania *num.7. versic. Istorum enim.* Abb. *in cap. Excommunicamus, il primo ante n.1. versic. Secunda corporalis*, & communiter Doctores, quorum catalogum videre est apud Farinacium *de Hæresi q.189. n.4.* 67

Et, licèt prædictæ leges decernant, maleficos impœnitentes vivos esse comburendos: & Judices, qui exequuntur sententias, sint ministri justitiæ, ideoque subdantur legibus, & debeant infligere pœnam à lege præscriptam, maximè qui agnoscunt superiorem; nihilominus usus obtinuit, ut priusquam igni tradantur, interficiantur compressis faucibus, sive strangulentur, ad evitandum periculum, ne lenta mors ob magnos cruciatus, in desperationem reum trahat. Idcircò apud Christianos receptus est mos prius strangulandi, quàm comburendi, nisi in aliquo casu ob singulares circumstantias, criminis atrocitas aliud postulet: ut in hæresiarchis, & aliis id generis.

Si autem reus maneat pertinax in malo, & non convertatur ad cor, nec pœniteat ore obstructo, & lingua ligata, ne pusillos offendere queat, vivus comburitur in crimine hæreseos, ut praxis Italiæ, & Hispaniæ docet. Quod etiam in crimine maleficorum fieri debet: Nam in impœnitenti non est timenda desperatio. Et ratio, ut vivi non comburantur, est, ne cadant in desperationem, vel aliud peccatum in maximo cruciatu: ut latè tradunt Covarr. *lib.2. var. res. c.10. à n.9.* Julius Clarus *lib.5. §. fin. pract. Criminalis q.99. vers. Unum tamen in hoc proposito notabis.* Et Binsfeld. *tract. de confess. malef. memb.2. post.7. conclusionem principalem in quarto dubio.*

Meritò ergo maleficis, ut hæreticis pæna ignis debetur ex Joan. 15. *Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, & arescet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet*. Ad hunc enim finem illa verba allegantur à Panormitano, Joanne Andrea, & Hostiensi *in cap. Ad abolendam de hæreticis*. Sunt enim Malefici prævaricatores, qui quasi spinæ evellentur universi, quæ non tolluntur manibus, igneque comburentur usque ad nihilum: ut benè discurrit Binsfeldius *loco cit.*

§. XXV.

68 Judices Provincias ab hisce criminosis purgare debent. Secus facientes fiunt Rei Culpæ, & Restitutionis damnorum.

INvigilent ergo Judices maximoperè, & omni conatu studeant, & curent, ut Provinciæ ab hisce malefactoribus purgentur, præcipientes, eos è medio tolli; ne si ex sua negligentia, & conniventia Respublica, aut ejus membra damna patiantur, fiant rei culpæ, & restitutionis damnorum: *ut habetur cap. 1. de off. Judic. delegat. & DD. ibidem L. congruit. ff. de off. præsid.* Audiant Dominum clamantem, & verba repetentem *apud Jeremiam* 50. *Gladius ad Chaldæos; gladius ad divinos: gladius ad fortes illius*: nunquid & ipsi clamare poterunt: Ignis ad magos: ignis ad maleficos: ignis ad magicos Curatores, quorum crimina gravissima divinam Majestatem lædunt, & Dei Optimi Maximi indignationem provocant, ut justè nobis irascatur? Crescente enim malitia crescit, & pæna, quæ commensuratur culpæ. Si ergo Chaldæi, & divini secundùm Dei sententiam gladio puniuntur, sicut & tales capitaliter leges civiles *in tit. C. de malefic. & mathem.* mulctandos statuerunt: cur & isti malefici ob tot criminum magnitudinem, & multitudinem igne non erunt comburendi?

69 Nec ulli suffragatur dignitas personæ.

Nec eis suffragari potest dignitas personæ. Nam licèt de lege communi excusentur à tormentis personæ in dignitate constitutæ: ut Doctores, Equites aurei velleris, Decuriones, Capitanei militum, Officiarii Principum, Rectores Civitatum, & similes dignitate fulgentes: ut docent Franciscus Brunus *de indiciis, & tortura par. 2. q. 3.* Marsilius *in pract. crimin. in §. Expedita à nu.* 27. Julius Clarus *lib. 5. sent. §. fin. pract. crim. qu.* 64. Gandinus *in tract. de maleficiis in tit. de quæstionibus*. Damhaud. *in pract. crim. cap.* 41. & alii alibi Excipiuntur tamen crimina Maleficorum: ut extat *in L. etsi excepta. C. de malefic. & mathem.* sicut etiam crimen læsæ Majestatis. *L. nullus C. ad legem Juliam Majestat.* & proditionis patriæ, Civitatum, aut Principum, & similium. *L. Desertorem §. His, qui ad hostes, & L. proditores ff. de re militari*. Cùm ergo tot leges tum canonicæ, tum civiles clamitent in viros magicas actiones exercentes, nullibi equidem ampliùs sunt tolerandi; sed ubivis locorum funditùs tollendi. Et si harum auctoritas non sufficit, sufficiat una omnium Creatoris vox sic præcipientis: *Maleficos non patieris vivere*.

ARTICULUS II.

Mulieribus.

§. I.

70 Citiùs ad maleficia feruntur mulieres.

DIgnum sanè, quòd viri, qui perfectis gressibus per viam Dei fortiter, ac viriliter incedere deberent, improbitate, ac malitia relicto primo veritatis lumine cum morte fædus ineuntes, pactum facientes cum inferno suis operibus perversis Altissimum contemnunt, pænis etiam suis pro culpis debitis à legibus divinis, & humanis percellantur. Sed quibus suppliciis mulctandæ erunt mulieres sagæ? quæ ut malitiam suam exsatient, citiùs ad maleficia feruntur; nec est nequitia super mulieris nequitiam, clamante sapientissimo Jesu filio Sirach Ecclesiast. 25. At dicent aliqui istarum sagarum advocati, *cùm pænæ non sint ampliandæ, sed restringendæ*, quia odiosæ, *cap. odia. de regul. juris in 6. &c. quædam*

Quas à pænis excusant quidam eorũ advocati.

lex.

lex. §. *quod scripsi.* & 25. *q.3. cap. tua. de decimis*, mulieres hasce non comprehendi sub illis pœnis in præallegatis legibus indictis: cùm ibi loquantur tantùm de Magis, Maleficis, Divinis, & Ariolis; atque per genus masculinum semper enuntientur. At blaterent, ut lubet, isti diaboli fautores, quòd sagæ, seu maleficæ à dictis non eximuntur legibus, quin & ipsæ eisdem subiiciantur pænis. Quamvis enim supradictæ leges loquantur in masculino genere; comprehendunt tamen etiam fæminas: quia masculinum in materia indifferenti inter masculum, & fœminam prolatum semper concipit, & comprehendit fœmininum, *ff. de verborum significat. l.1. ff. de legat. l. si ita scriptum*. Glossa, Joannes Immolensis. Bartolus *in L. Quicumque de servis fugit*. Marsil. *consil.* 85. *num.* 20. Ludovicus Romanus *in consil.* 98. *num.* 3. Petrus Ancharan. *in cap. In generali. de elect. in* 6. Archidiac. *in can. Si quis suadente* 16. *qu.* 4. & Binsfeld. *Comment. in tit. C. de malef. & mathem. in princ. notabil.* 7. Quod non solùm veritatem obtinet in lege civili; sed etiam divina: ut rectè annotat Panormit. *in cap. Majores. de Baptismo, & ejus effectu. num.* 3. ex illo Joannis 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum cælorum*. Ad quod propositum possent allegari multæ scripturæ tam veteris, quàm novi testamenti. Psal. 14. *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula, & operatur justitiam. Qui loquitur veritatem, in corde suo*. Matthæi 7. *Non omnis, qui dicit mihi Domine, Domine intrabit in regnum cœlorum; sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est: & cap.* 25. *Venite benedicti Patris mei possidete paratum vobis regnum:* & iterum: *Discedite à me maledicti in ignem æternum*. Si enim masculinum ibi non conciperet fœmininum, cunctæ fæminæ, & à patria cælesti excluderentur, & à gehennæ pœnis eximerentur.

Eorum excusatio refellitur.

§. II.

NEc officit, quòd dicant, pænas esse restringendas, & non ampliandas, utpote odiosas; ideoque prædictam regulam, cùm sit in odiosis, non esse ampliandam, & ad mulieres extendendam. Nam falsissimum est, prædictas leges esse odiosas; immò maximoperè sunt favorabiles non solùm toti Reipublicæ, & cuilibet personæ: quinimò ipsismet sagis, & maleficis. 71

Pœnæ prealegatæ ampliantur ad mulieres quia non sunt odiosæ, sed favorabiles. Reipublicæ ob conservationem.

Primò maximæ sunt utilitati Reipublicæ: quia dum isti facinorosi utriusque sexus è medio tolli jubentur, non ita contumeliam, & damnum Reipublicæ, ejusque membris inferre valent; sic habetur magis civium inter se pacificus convictus, & totius Reipublicæ major conservatio per hoc, ut nemo alterum lædat: ut enim cætera omittam, cùm eorum peccatum sit in uno multiplex quædam colluvies, sentina, & semper repullulascens hydra peccatorum: Deus gravissimè semper offenditur; & ad clades toti Reipublicæ inferendas provocatur maximè: ut his infelicissimis temporibus experimur, quibus hujus sectæ (quæ jam cæteris longiùs proserpit) flagitia, bonorum hominum precibus, & pietati præponderant; plusque illa possunt ad irritandum, quàm hæc ad Deum placandum.

Secundò leges illæ prosunt bonis civium moribus. Quamvis enim Magi, Malefici, & Sagæ nemini nocerent facto, nihilominus juvat, eos è medio tolli, ne suis perniciosissimis sceleribus, & nefandissimis superstitionibus aliis noceant suo exemplo: ut videmus quotidiè lamias multiplicari, & earum sermones, atque opera canceris instar serpere. Multi enim natura, aut prava consuetudine sunt proclives ad scelera, qui pæna mortis deterrentur à similibus criminibus perpetrandis juxta illud Poeticum:

Bonis civium moribus ob exemplum.

Oderunt peccare mali formidine pænæ.

Et alii pœnas flagitiosorum perspicientes formidant; eorumque exemplo fiunt cautiores: quare tollendi sunt de medio. quia juxta illud Salomonis *Prov.* 19. *Pestilente flagellato, stultus sapientior erit*. Vide infra sub n. 587. & seq.

Tertiò ipſiſmet Maleficis, & Sagis hujuſmodi pænas favorabiles eſſe, ac proficuas, quis audeat negare? Niſi enim hi diaboli aſſeclæ de medio tollantur, ſed diutiùs tolerentur, majora aggravatis ſceleribus ſupplicia ſibi accerſunt, & de die in diem fiunt deteriores. Cunque ſalutis pars ſit, minùs affligi: optimè illis ad ſalutem conſulit æternam, qui maturè flagitiis eripit. Docet enim experientia vix ullos extra rogum, vel carceres converti, & ex maximo numero pauciſſimos excutere illam ſervitutem duram, & diram niſi ad manus juſtitiæ deveniant. Quomodo convertantur, qui domi moriuntur; nec habent qui ad Deum revocet conſcium peccati eorum quenquam? Poteſt utique Deus ad pænitentiam etiam domi revocare: ſed non videmus hoc fieri; quod ſingulari Dei contingit clementia, quæ pœnas tantis ſceleribus debitas vult breviore, & leviore hìc ſupplicio expiari.

Ipſis ſagis, & maleficis ob converſionē.

Cur ergo leges prædictæ maleficos de medio tolli præcipientes, dicendæ ſunt odioſæ? Immò ut favorabiliſſimæ, utiliſſimæ, ac ſanctiſſimè admirandæ, & obſervandæ, nec ideò reſtringendæ ad viros tantùm; ſed & ad fæminas ampliandæ, quas imbecillitas ſexus non excuſat, cùm ſemper inſignis malitia comitetur; ac propterea in ſua nequitia obſtinatiores, & facinoroſiores in criminibus ſuis perpetrandis.

§. III.

72 Expreſsè de ſagis puniendis fit mentio apud Canones. Pontifices.

SEd quid immoror in iſtis probationibus? Nonne de iſtis diaboli mancipiis fit expreſſa mentio *in c. Si per ſortiarias, atque maleficas 23. qu.* 1. & in Conſt. Innoc. VIII. *Summis deſiderantes*, ubi expreſsè varia recenſet facinora à pluribus utriuſque ſexus perſonis arte dæmonis patratas, quas, præcipit, debitas criminibus ſolvere pænas? Sic Alex. VI. *in conſt. cùm acceperimus*, diverſas utriuſque ſexus perſonas diverſis incantationibus, & diabolicis ſuperſtitionibus in Provincia Lombardiæ operam dantes; ſuiſque veneficiis, & vanis obſervationibus multa nefanda ſcelera procurantes memorat; ac præcipit Inquiſitoribus, hujuſmodi perſonas utriuſque ſexus juſtitia mediante punire, & compeſcere. Idipſum meminit, ac jubet Adrianus VI. *Conſtitut. Dudum uti nobis*. Et ſi attendere velis, quid Theologi, quid Caſiſtæ, quid Canoniſtæ, quid Juriſtæ, quid Poetæ, quid Hiſtorici, ac Doctores omnes de dæmoniacis miniſtris tractantes referant, invenies de mulieribus ſagis multa narrare. Cùm nihil frequentius audiatur apud illos, quàm nomina magarum, ſagarum, ſortiariarum, lamiarum, ſtrigum, veneficarum, pharmaceutricarum, incantatricum, excantatricum, ſortilegarum, empuſarum; quæ quamvis diverſa; tamen totam illarum naturam vix explicare valent.

Doctores.

§. IV.

73 Quidam ſagarum patronieas è numero maleficorum eximere ſtudent.

AT ex oppoſito inſurgunt nonnulli lamiarum patroni ac defenſores, quorum principes ſunt Joannes Vvierus Medicus, Franciſcus Ponzinibius, Duarenus, & Godelmannus Juriſtæ aſſerentes, lamias noſtras è numero magorum, ac maleficorum eximendas eſſe: quòd earum operationes ſunt niſi imaginationes deluſarum mulierum. Arripiunt occaſionem ex *c. Epiſcopi 26. q.5.* quia deluſas Herodianas ille canon aſſerit, ſic ratiocinantur: *ſi illæ mulieres deluſæ, ergo & noſtræ ſtriges*, & ita deluſæ talia delicta quæ verè ac realiter non commiſerunt, in judicio confitentur; ideoque, cùm delicta eorum non ſint niſi imaginaria, non poſſe à Judicibus puniri.

Hujuſmodi exemptio ſagis eſt infructuoſa.

Verùm etiamſi certum ponatur, quod dubium eſſe probatur à Spineo *tract. de Strigibus quæſt.* 23. à Binsfeld. *tract. de Confeſſ. malefic. in fine in ſolutione ad primum argumentum*, & Delrio *libr.5. diſquiſ. magic. ſection.* 16. *poſt medium*, dictum capitulum emanaſſe à Concilio generali, ac ritè congregato: illudque ſe extendere ad noſtras ſagas. Quod falſiſſimum eſſe oſtendunt præcitati Doctores, & nos

&nos infra docebimus, cùm de strigarum fautoribus erit sermo. Adhuc eorum sententiam ipsismet lamiis infructuosam esse, oportet, ipsi fateantur. Per eam nanque supplicio non eripiuntur; quia adhuc ex ipso *cap. Episcopi*, hæreseos convincerentur. Ibi enim definiret, tales mulierculas esse infideles, & à Deo ad suffragia dæmonum desciscere. Et rectè definit: quia licèt delusæ fuissent in somnis tam (ut optimè ratiocinatur Nicolaus Jaquerius *flagelli fascinariorum cap. ult.*) postquàm evigilarunt recordantes eorum, quæ in somnis egerant, putantes, ea verè, & corporaliter à se gesta, ratificant pactum, & cultum dæmoni exhibitum; & solicitè sibi cavent ab iis, quæ in somnis dæmon prohibuit; & omnia sedulò exequuntur, quæ jussit facere. Fovent enim pertinaciter voluntatem ad similes conventus revertendi; & faciendi quæcunque arbitrantur se illic commisisse, sacrilegia, sodomiam, incestus, infanticidia, idololatriam, &c. Profitentur sæpè coram complicibus etiam in judicio, se hæc nolle deserere. Quare sunt hæreticæ, & apostatæ censendæ, licèt hæc nequam voluntas, & opinio ex delusione nasceretur. Ad cultum enim, & exercitium hæreticæ pravitatis sufficit, liberè in eam consentire, & eam acceptare. Sicut si aliquis catholicus somniasset, se audire aliquem docentem, vel concionantem: Non esse Purgatorium: posteà verò vigilans putaret, se vigilantem hæc audivisse, & memor eorum, quæ somniarat argumentorum, huic hæreticæ propositioni fidem, ac consensum præberet, & animo dictisque eam foveret: talis dubio procul haberetur, & esset verus hæreticus, & ut talis puniri deberet. Insuper sicut qui (sic arguit Bernardus Cumanus *Lucernæ num.9.*) in somnis passus est illusionem, quia somniabat, sibi rem esse cum aliena uxore; si posteà memor somnii complacet sibi de tali actu propter delectationem, quam inde sibi visus percipere ex spolio thalami alieni; licèt non peccet ratione somnii, qua somnium fuit (quia judicium rationis tum ligatum erat & ideò tum peccare non potuit) mortale tamen adulterii peccatum sibi consciscit ratione complacentiæ subsecutæ, & consensus pleni in vigilia præstiti. Nam rectè Augustinus ait *Delectari falso crimine, verum est crimen*. Deinde quis ignorat, has vigiles multa conari ad hoc crimen: & conatum, qui ad cogitationem accessit, pœnam in atrocioribus criminibus meritò exigere? *L. quisquis C. de leg. Jul. Majest. L. Si quis non dicam rapere. C. de Episcop. & Cler. L. unica. C. Si qua præditus potest. L. 1. ff. de Extraordin. crimin. L. 1. ff. ad leg. Pompæam de parricidiis. L. fugitivus ff. de verborum signific.* Quis ignorat, fautores, & conscios eadem pœna cum maleficis puniendos? *L. 1. §. occisorum ff. ad S. C. Syllan. L. utrum ff. ad leg. Pompæam de parricid. §. alia, de public. judic.* Denique patet in *d. c. Episcopi* non obstante delusione hæreticas declarari, quia dicit: *sceleratus, & retro post sathanam conversas*: quod est, esse apostatas à fide, dicit: *alios secum ad infidelitatis interitum traxisse* (quod est dogmatizantium) *à recta fide deviasse, fidem perdidisse, in errorem Paganorum devolvi, diaboli esse, non Dei, & Paganis esse deteriores*. Si ergo capitulum istud pertineret ad striges, deberent ergo adhuc hodie striges tractari, ut hæreticæ, & à fide apostatantes? Quem igitur fructum ex hoc capite percipiunt, quòd illas tam clarè hæreticas pronuntiat, & proindè subdit pœnis hæreticorum?

Quia de hæresi convincuntur & Apostatæ censentur.

Quare cùm mulieres striges, ut considerentur, sive realiter, sive delusoriè sua facinora patrantes, in malefaciendo, ac horrendis sceleribus perpetrandis non inferiores, nec infirmiores hominibus se exhibeant, à Judicibus pœna eadem, qua viri jure merito sunt mulctandæ, ut quæ in vita tot flagitia, ac facinora deserere noluerunt, ab illis saltem ipsæ derelinquantur in morte.

ARTICULUS III.

Pueris.

§. I.

74 Pueri videntur immunes à flagitiis, & consequenter à pœnis. Sed experientia contrarium docet Cùm plures eorum maleficiis vacent.

CUm agitur de magicis actionibus, quid commune cum his flagitiis habere possunt pueri, *quorum ætas*, teste D. Chrysost. *homil.59. in Matth. omni arrogantia, omni gloriæ inanis furore, omni livoris insania, omni carnalis concupiscentiæ æstu, omni avaritiæ appetitu, omnis contentionis cupiditate, cæterisque hujusmodi effectibus est immunis?* quæ omnia, & similia sunt causæ ad maleficas actiones perpetrandas dispositivæ. Sed experientia rerum magistra contrarium docet. Cùm enim sit insatiabilis diaboli cupiditas, suum usquequaque dilatandi imperium, nihil magis appetit, quàm suorum mancipiorum augere numerum, ideò non cessat, urgere maleficos, & continuè obtundere, ut eos ad suorum cætum adigant, qui in eorum non sunt potestate. Hinc miseri ministri, ut magistrorum suorum gratiam aucupentur, solent, quotquot ex liberis, & parentibus possunt, bonos, & malos impellere ad nomen dandum militiæ diabolicæ. Pater filium nondum puberem deducit ad nocturnos cætus, addit animos paventi ad insolita spectacula, renitentem dæmonibus offert in pignus obsequii, & juratæ fidelitatis, invitumque ad cuncta maleficorum flagitia solicitare non desistit. Mater filiam quasi ad consanguinei sponsalia domo abductam, monitamque, ne ad ullum rei aspectum formidet, iisdem conventiculis inserit, oblatamque lucifero tradit, in ejusque verba jurejurando adigit; ideoque maleficia, sortilegia, incantationes, sceleraque magica quasi hæreditario jure à progenitoribus communicata exercentur à pueris, qui sæpiùs patribus nequiores evadunt: ut latè docuimus *disp.3. tom.1. num.130.* Quibus ergo pœnis mulctandi erunt pueri hujusmodi flagitia perpetrantes?

§. II.

75 Quid sentiendum de pueris impuberibus ex DD. sententia?

AUdiamus legum interpretes. Certum est ex communi Doctorum sententia, quòd minor impubes, etsi doli sit capax, in delictis mitiùs punitur, *L.1.§. Impubes. ff. de minoribus*. Ibi enim ætas excusationem meretur. Ita sentiunt Julius Clarus *lib.5. ʃʃ.fin. pract. Crimin. q.60.* Marsil. *in pract. §. quoniam n.96.* Farinac. *de pœnis temperandis q.92. n.41.* qui plurimos allegat, quibus addo Cabell. *resol. criminal. cent.2. casu* 134. Julium Cæsarem Ruginellum *in suis practicis q. lib.1. cap.35. per totum*, Ludovicum Gilhausen *in sua Arbore judic. crimin. cap.5. ramusculo* 3 *n.54. & sequent.* Præsidem Abavo *de reatibus q.23. n.5. & seq.* Cæsarem Carenam *tract. de off. Sanct. Inquisit. part.3. titul.9. §.6. n.20. & sequent.* Impuberes autem censentur secundùm DD. *in cap.1. & 2. de delictis puerorum*, fœminæ usque ad 12. annum, masculi usque ad 14. annum quantum ad peccatum carnis. Sic etiam minor ætate excusatur à pœna ordinaria Sodomiæ. Socinus Junior *lib.3. consil.* Menochius *lib.2. de arbitr. jud. qq. cas.329.* Ideò semper illa regula juris habenda est ante oculos, quòd ferè in omnibus pœnalibus judiciis ætati, & impudentiæ succurrendum est. *L. ferè. ff. de regul. juris*. Si autem minimè sit doli capax, in totum excusatur à pœna. *L. infans. ff. ad legem Corneliam, de Sicariis*.

§. III.

76 Quis, si proximus pubertati?

SI verò quis sit doli capax, & proximus pubertati, tenetur non ordinaria, sed mitiori pœna, *L. auxilium, §. in delictis ff. de minoribus*. Quando autem puer sit do-

sit doli capax, judicis arbitrium requiritur. Quidam enim citiùs, quidam tardiùs fiunt doli capaces; & ita nonnunquam etiam contingit, quòd malitia ætatem suppleat; quod comprobatur exemplo relato à Joan. Andrea, Hostiensi, Panormit. Joanne Anania *in cap.1. de delictis puerorum*, *ex Dialogis S. Gregorii:* diabolum è manibus Patris eripuisse puerum quendam quinque annorum jurantem, & blasphemantem Deum; quod Deus non permisisset, si ille infans non fuisset doli capax: cùm dicat divina Scriptura *Ezechiel.18. Filius non portabit iniquitatem Patris*, & communiter Theologi *in 4. sent.* asseverent, neminem puniri pœna gehennæ nisi pro peccatis propriis. Non ergo infans ille punitus fuit pro peccatis Patris, sed pro suis propriis; quæ non fuissent tali pœna punita, nisi & culpa præcessisset. Aliud parum absimile narrat Cæsar Carena de quodam puero, in quo malitia ætatem suppleverat: Anno 1636. dum erat Pro Judex maleficiorum Civitatis suæ Cremonæ sub Illustrissimo D. Don Consalvo de Salamanca. *Puer, quem in Curia*, ait, *arbitrati fuimus, non attingere annum* 18. *quòd in loco Mirabelli occiderit proditoriè quandam mulierem ei adstratam nonnullos aureos surripiendo, Curia nostra existente in voto esse in arbitrio Senatus, vel attenta atrocitate delicti eum damnare ad mortem naturalem: vel stante ætate, quam ex aspectu judicavimus, eum mulctare pœna perpetua triremium; Senatus hac ultima pœna eum puniendum judicavit.* Idipsum confirmat idem Auctor *part.2. de Blasphemis tit.7. §.16. nu.84.* ubi ait, indistinctè non solùm in blasphemia; sed in omnibus aliis delictis ad S. Officium spectantibus minorem viginti quinque annis mitiùs esse puniendum, nisi esset hæreticus pertinax, & impœnitens. Farinac. *de hæresi qu.194. §.2. nu.32.* & Sousa *in Aphoris. Inquisit. lib.3. cap.32. num.8.* At Sanctiss. D. N. felic. recordationis Urbanus VIII. sua speciali Constitutione *incipiente Apostolatus 23. Martii* 1628. expresè statuit, celebrantes, cum Sacerdotes non sint sæculari foro esse consignandos, ut ultimo supplicio afficiantur, etiamsi minores essent viginti quinque annis dummodo majores essent annis viginti; in quo exstendit Constitutiones Greg. XIII. & Clementis VIII. contra prædictos criminosos editas. Nam ante constitut. Urbani VIII. utique rei prædicti criminis minores viginti quinque puniebantur citra mortem. Sic Petrus Binsfeldius *Comment. in tit. C. de malefic. & mathem. in L. Nemo q.1. post conclus. dub. Quid dicendum sit de pueris* suam explicans intentionem circa hoc, cùm eadem ratio militet, in crimine maleficii, quæ in prædicto crimine, ait: quòd ipsemet non auderet unquam consulere judicem in conscientia, ut in hoc enormissimo crimine arbitrium extenderet ad ultimum supplicium ante decimum sextum annum completum, nisi maximæ circumstantiæ accederent; quamvis de rigore legis aliud fieri posset. Sed ante talem ætatem minor esset custodiendus intolerabili custodia, & instruendus: quo tempore elapso, si non sit circumstantiis adjunctis spes firmæ, constantisque conversionis, adhuc est locus justitiæ.

§. IV.

EX quibus omnibus facile est colligere quid agendum cum pueris in materia magiæ, & maleficiorum.

1 Si puer 8. 9. 10. 11. annorum, aut plurium noxius, ac reus maleficii deprehendatur, diligenter incumbendum imprimis, ut ad meliorem frugem, & viam salutis reducatur: quia in tam parva ætate astutia diaboli, in malorum hominum, etiam nonnumquam, immò ut plurimum propriorum parentum malitia pueri in hoc peccatum seducuntur, seducti ob ignorantiam teneræ ætatis nesciunt, quid remedii adhiberi possit; immò etiam ex instructione diabolica tenent in secreto, & nemini mortalium extra consortium more omnium maleficorum revelant. Contingit tamen quandoque, ut puto ex singulari divina dispositione, quòd ex simplicitate, vel alia causa pueri, qui secretum tenere non possunt, pro-

dant congregationes, & tractatus maleficorum nocturnos: ut sæpius experientia est comprobatum. Hi autem communiter, qui minores sunt 14. annis puniri non debent, nisi ferula, aut virgis terreri non tam ad condemnandum, quàm inquirendum juxta illud Dyni relatum ab Alberico *in L.1.§. Impubes. in verbo Ferula ff. ad Syllanam. Castiga juvenem ferula, furca senem, peccantem juvenem corrige, perde senem.*

§. V.

77 Quid post annum 14. completum? POst verò annum 14. completum judicis arbitrium potest habere locum: an in tam gravi crimine in minorem ætatem sit mortis supplicium statuendum ex circumstantiis occurrentibus in casu: ut si talis diù fuerit in tali crimine: an perpetraverit plurima alia crimina: ut si abnegaverit Sanctissimam Trinitatem, Divinitatem D. N. Jesu Christi, ejus Conceptionem de Spiritu Sancto, mortem ipsius, ut nos redimeret, Virginitatem Beatissimæ semper Virginis Dei Genitricis Mariæ: vel aliquem per maleficium interfecerit: vel commiserit rerum sacrarum abusum: aut sodomiam, vel cum dæmone concubitum, ac similia, quibus firmiter intellectu, ac voluntate adhærere comprehendatur, & magno dolo, & astutia fuerit præditus, nec spes ulla constantis conversionis, & emendationis effulgeat; immò ut hæreticus pertinax, & impænitens perseveret: tunc brachio sæculari est tradendus ultimo supplicio mulctandus; ne fortè si corpori parcatur, & ætati, anima corpore intereat: *ut habetur L. Excipiuntur ff. ad Syllan.* Quod confirmat Simanch. *Catholic. Institut. titul.29. rubric. de filiis, & minoribus num.56.* ubi ait: quod Minores viginti annis hæretici, etiam post tempus gratiæ redeuntes ad fidem benignè recipiuntur *& num.58.* ubi, quod minor viginti annorum doli capax, si hæreticus pertinax fuerit, & monitus, atque convictus ad Ecclesiam redire noluerit, perinde ac si major esset, judici sæculari relinquendus, & ab eo in ignem mittendus est, *& num.59.* dixit, attendendam esse ætatem, non in qua minor incepit esse hæreticus; sed in qua contra ipsum cæptum est inquirere: quia hæresis cum minore semper crevit, & semper secum illam habuit, *& in Enchyridion Violatæ religion. titul.44. rubr. de minoribus num.2. & seq.* ubi eadem repetit *& titul.47. rubr. de defensionibus numer.11.* ubi de infante. Binsfel. *loco citat.* Farinac. *de Hæresi qu.19. §.2. num.32. & qu.92. num.107. in fine & num.189. 181. & 192.* qui alios allegat loquens de pænis temperandis. Decianus *crimen. lib.3. cap.12. num.25. & lib.5. cap.37. num.56.* Sousa *lib.3. Aphoris. Inquisitorum cap.32. num.21.* Ruginellus *cap.36. in suis pract. num.19.* Ludovic. Gilhaus. *in sua Arbore judic. crim. cap.5. ramuscul.3. de exception. num.67. vers. neque etiam excusat.* & Cæsar Carena *de officio S. Inquisit. part.2. tit.7. §.16. numer.81. & 83. & part.3. tit.9. §.6. num.27. & sequent.*

§. VI.

78 Judices quomodo segerere debeant in hujusmodi casibus? QUare licèt Judex in levioribus, & minoribus criminibus pronior ad absolvendum, liberandumque esse debeat; in gravioribus tamen atrocioribusque, contrarium sentiendum; maximè quando tendunt in divinæ, humanæque Majestatis offensam, & communi boni detrimentum juxta ea, quæ Marsilius *in pract. §. occurrunt num. ultim. in fine libri,* Damhaud. *in pract. capit. 150. num.6.* & alii alibi: quod multis juribus probari posset. Quia major est favor divinæ, humanæque majestatis, & Reipublicæ, quàm privatarum personarum. Ideoque in hoc crimine quando quis reus invenitur, non facilè est banniendus, aut relegandus extra fines Provinciæ, aut Dominii: quia cùm crimen etiam dependeat à cooperatione dæmonis, facillimè nocte redeunt ad suos, ut conventui adsint, quando agitur contra salutem patriæ: ut judices nostri non rarò perci-

percipiunt ex confeſſione reorum. Dum autem eos ſic relegant, adhuc datur eis occaſio, maleficia continuandi, & non ſolùm ſuam Provinciam nocturno tempore; ſed alias etiam catholicas quovis tempore peſtifero hoc veneno inficiendi: ut rectè admonent Binsfeldius *loco citato*, Præſes Abavo *in ſua Praxi criminali in* §. *ſortilegium*, *nu.*98. *&* Carena *de off.S.Inquiſit.par.*2.*tit.*12.§.31.*num.*258.*Verſic.Et ex hac perpetua*.

Ne ergo hujuſmodi magica opera, ac nefanda, crimina, quæ ii diaboli aſſeclæ eo ſuadente, & opitulante tum in malefaciendo; tum in ſanitate conferenda continuò committere, & perpetrare non verentur, impunita remaneant, in non modicum catholicæ fidei opprobrium, animarum ſuarum periculum, Divinæ Majeſtatis offenſam, Reipublicæ chriſtianæ perniciem, cunctorum hominum, & animantium detrimentum, in perniciosſum exemplum, & ſcandalum plurimorum, à Judicibus juxta legum præſcriptum, conſilium peritorum, praxim doctiſſimorum, & proborum virorum non ſolùm non ſunt toleranda; ſed penitùs eliminanda, ac punienda in exercentibus viris, mulieribus, & pueris.

SECTIO II.

In Addiſcentibus.

TAm effrænati ſunt ſuperbiæ motus, tàm inexplebiles cupiditatis æſtus, tam faſtuoſi ambitionis impetus, quibus dæmon, ut plures habeat ſectatores, continuè agitatur, quòd ubique gentium magicarum artium profeſſores inſtituere contendit, ac fæderatorum numerum augetur, & ita excæcati ſunt homines, ut ad illos accedere non pertimeſcant, ut diſciplinas hujuſmodi magicas conquirant. Ideòque tales non ſunt tolerandi, ſed coercendi, ſive illud fiat Publicè: ſive Privatim, ut ſequentes articuli declarabunt.

79 Dęmon ubiq. plures inſtiſtituit diſcipulos, Qui non ſunt tolerandi, ſed puniendi. Sive addiſcāt Publicè, Sivè Privatim.

ARTICULUS I.

Publicè.

§. I.

PUblicas, ac celebres olim magiæ Scholas in diverſis regnis, & urbibus extitiſſe, præcipuè Salamanticæ, & Toleti in Hiſpania; & in Italia ad Locum Nurſinum; & in Spelæo Viſignano ex avorum memoria refert Delrius *Diſquiſit. magic.l.*2.*quæſt.*1.*in princip.* Sed utinam hoc etiam noſtro ævo non ſint plurimi hujuſmodi diaboli partiarii, qui, ut dæmonis augeant partes, magiſtri officio fungentes diabolicis accincti artibus varios diſcipulos inſtruere non ceſſant, iis nonnulla tradentes præcepta certoſque ritus, ac modos edocentes, quibus mira & inſolita tum in laudibus, ac honoribus ab hominibus iniquis, & inſipientibus aucupandis: tum in maleficiis horridis concinnandis; tum in ſanitate ægris conferenda perficere valeant. Quæ, ne magicæ artis omnium nationum calculis condemnatæ rei inveniantur, omnia ſua occultæ virtutis naturalis imagine contegere conantur, ut ſub ſpecioſo velamine latitantes, impunè ſua flagitia exercere queant.

80 Olim plures fuerunt ſcholæ, quib. magia à magiſtris diſcipulis publicè tradebatur.

Plures etiam ſunt hoc noſtro ævo hujuſmodi magiſtri.

Quare hujuſmodi Magiſtrorum diſcipuli inanes, curioſi, & impii dictarum artium notitiam nimis anxiè habere cupientes eis inveſtigandis, & capeſcendis in divinæ legis offenſionem, multipliciter incumbunt. Alii enim Geomantiæ, Hydromantiæ, Acromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, cæteriſque ſortilegiis, & ſuperſtitionibus non ſine dæmonum expreſſa, aut tacita pactione operam navare non verentur.

Ac diſcipuli ſcientiis diabolicis vacantes.

Alii verò aliquas pristinæ, & antiquæ, ac per crucis victoriam prostratæ idololatriæ reliquias retinentes quibusdam auguriis, auspiciis, similibusve signis, & vanis observationibus assiduè intendunt. Alii cum morte fædus ineuntes, & pactum facientes cum inferno ad occultorum divinationem, ad inveniendos thesauros, ad maleficia perpetranda, vel sanitati alicui impertiendam, nefarias magicæ artis incantationes, instrumenta, & veneficia addiscunt, quærunt, & adhibent; circulos, & diabolicos characteres describunt: dæmones invocant, aut consulunt; ab eis responsa petunt, aut accipiunt; eis preces, & thuris, aut aliarum rerum suffimenta, seu fumigationes, aliave sacrificia offerunt: candelas accendunt: aut rebus sacris, vel Sacramentis, aut Sacramentalibus sacrilegè abutuntur: cæterisque impietatis operibus execrandis incumbunt, ut ait Sixtus V. Constit. *quæ incip. Cæli, & terræ creator*.

§. II.

81 In conventiculis secretis. In nocturnis cætibus. Quæ omnia hi nequissimi diaboli partiarii addiscere consuescent: vel in quibusdam conventiculis secretis, ubi magi, ac malefici condicto tempore conveniunt, ut à magis, ac maleficis primoribus edoceantur. Vel in nocturnis cætibus, ubi à dæmone publicè instruuntur, quomodo, & quibus instrumentis, ac mediis maleficia concinnare valeant: quibus pharmacis, & medicaminibus valetudinem alteri præstare habeant; quæ præcepta necessariò sint adimplenda: pulveres spargendos in aera accipiunt, ad fruges, vineas, & segetes inficiendas, quibus sparsis ventorum turbines, & tempestates horrendas excitent: cæterisque, quibus opus est ad magica, ac malefica facinora perficienda optimè imbuuntur: ut de seipso fassus est in judicio Joannes de Vaux Stabulensis Monachus insignis magus: ut refert Delrius *disquis. magic. lib. 5. Append. 1.*

Quis autem negare audeat, has artes prorsus esse fallaces, ac perniciosas, vanasque improborum hominum astutia dæmonum fraudibus introductas, quibus semper diaboli operatio se fallaciter immiscet, ut sua fraude, ac dolis miseros homines à via salutis avertat, & laqueo damnationis involvat? Quod testatur Gratianus *cap. Nemo 26. qu. 5.* dicens: *Hæc potestas immundis spiritibus ideò datur, ut per vasa sibi apta, hoc est, pravos homines seducant illos, qui spernunt veritatem, & credunt mendacio; & juxta Pauli sententiam, sanam doctrinam non sustinebunt; sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus: & à veritate quidem auditum avertent; ad fabulas autem convertentur: onerati peccatis ducentur variis desideriis semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis pervenientes. Quemadmodum autem Joannes, & Mambres restiterunt Moysi, ita & isti resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem, sed ultra non proficient: insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut & illorum fuit.*

§. III.

82 Puniri jubentur Jure Pontificio. Propterea hujusmodi magistrorum, ac discipulorum execrandis flagitiis occurrere volens Sixtus V. *Constit. Cæli, & terræ Creator*, mandavit Episcopis, & Inquisitoribus, aliisque locorum superioribus, hos nefarios homines cujuscunque dignitatis, gradus, & conditionis existant, pænis canonicis, aliisque eorum arbitrio coercere: Quæ Constitutio roborata est ab Urbano VIII. alia Constitutione, *incipiente Inscrutabilis, extensivè ad alia; edita Anno Domini* 1631.

Nec putes, ei parcere leges civiles. Nam *C. de malef. & mathem. L. Eorum L. Nemo L. Etsi excepta, & L. Culpa similis*. Severissimis legibus nempe, pæna capitis, vel ignis, aliisque atrocissimis plectendos sancitum est. His accedunt aliæ Christianorum Imperatorum leges *in C. de Hæret. l. Omnes vetitæ legibus divinis, & Imperialibus constitutionibus hæreses perpetuò quiescant; & nemo ulterius conetur quæ re-*

Jure civili.

perit

perit prophana præcepta vel docere, vel discere: nec antistites eorumdem audeant fidem insinuare quam non habeant. Quid enim præfati Magistrorum magorum, ac maleficorum discipuli in illis conventiculis addiscunt? Non aliam utique scientiam, ac doctrinam, quàm hæreticam, erroneam, & scandalosam: puta dæmoni maximam inesse potentiam, nec Deum illam posse impedire, ac coercere: qui illi serviunt, & obsequuntur, fore beatos in hoc sæculo, & in futuro nullis afficiendos pœnis: absque sacramentali confessione, sola cordis contritione magos, & maleficos salvos fieri: cæteros qui Summo Pontifici Romano obediunt, præscitos, ac damnatos esse; aliasque hujusmodi blasphemias execrandas, & hæreses intolerandas. Quibus studentes cùm hæretici fiant: vel saltem vehementer de hæresi suspecti, præter pænas præmissas, cæteris tum canonicis, tum civilibus, quibus hæreticos, vel de hæresi suspectos mulctari supra docuimus, obnoxios fieri, nemini est ambigendum.

Quare ne ampliùs ita graviter Divina Majestas lædatur, fidei integritas violetur, & animabus pretioso Christi sanguine, red[e]mptis pestis, atque exitium importetur, Episcopis, Inquisitoribus, Magistratibus, & quibuscumque, quibus incumbit ex officio, solicitè est invigilandum, & diligenter inquirendum, ut in professores, Lectores, & Scholasticos, qui supradictas damnatas scientias exercent, profitentur, docent, vel addiscunt, severiùs tum canonicis, tum civilibus pœnis, & aliis eorum arbitrio animadvertant.

ARTICULUS II.

Privatim.

§. I.

EXperientia rerum magistra cùm variis temporibus magicos docuerit præceptores, in manus Magistratuum quàm sæpè tradere seipsos, dum publicè discipulos magicis tentarunt imbuere disciplinis; alium adinvenerunt modum minus periculosum, securiorem, ac impræsentiarum usitatiorem. Seipsos enim in alienas introducunt domos: ibi privatim, ac secretò quamplures seducere conantur, totis viribus eis persuadentes, hanc scientiam magicam à Deo esse profectam, nec in ea aliquid superstitiosi inveniri; ideò quemlibet posse hilari animo, & quieto corde eam sequi, & amplecti. Quare ignorantibus, putà, mulierculis, hominibusque rudibus, & idiotis per signa in verbis, & rebus naturalibus ostensa: Sapientibus verò per libros. vel scripta nomina varia incognita, pluresque figuras continentia magicam, ac maleficam artem communicare student. 83

83 Magi, & Malefici ut securiùs suas valeant tradere instructiones privatim plures seducere tentant. Ignorantes per signa exhibita. In Verbis & Rebus naturalibus. Sapientes. Per Libros, & Scripta.

§. II.

QUàm autem grave Christianæ Religioni, ac membris ejus catholicis horum librorum lectio afferat damnum, optimè novit ille terrarum orbis Princeps Valens Imperator, cujus jussu circa annum 370. magna, & acris fuit facta inquisitio codicum artium vetitarum; & ad eum finem rectiùs consequendum cujusque fermè domus penetralia accuratè perlustrata fuerunt, & innumeri Codices; immò multi voluminum acervi, congesti, atque in conspectu Judicum concremati: ut post Ammianum *lib.* 19. prodit Baronius *tom.* 4. *Annalium sub Anno Christi* 370. 84

84 Huic malo occurrit Valens Imperator præcipiẽs libros prædictos perquirere, & concremare. Testis oculatus fuit D. Chrysostomus.

Ea de causa innocenter etiam D. Chrysostomus in discrimen, à quo tamen divino præsidio liberatus extitit, devenerat: ut ipse testis est *in homil.* 39. *in Acta Apostolorum*. ubi sic loquitur.

Mota est olim, me adhuc adolescentulo magna, tyrannorum hostilitas, militibus etiam

foris

foris extra civitatem ad insidias positis, fortè libellos fortuitò quærebant incantatorios, & magicos. Et qui scripserat librum nondum perfectum in flumen ejecerat, & captus cùm postularetur ab eo, reddere non poterat; sed ducebatur per totam civitatem vinctus: & cum ita accusaretur, dedit pænam. Tunc ego ad martyris ædem proficisci volens, transibam per hortos juxta flumen cum alio quodam. Ille autem viso libro, qui in superficie fluebat: primùm quidem putabat linteum esse: propior autem factus agnovit esse librum, & descendens recepit. Ego autem contendebam, ut de communi invento, & ridebam. Sed videamus inquit, quidnam hoc sit. Revolvit partem paginæ, & invenit scripta magica. Accidit autem eodem tempore militem transire, qui hoc animadvertens abiit, & timere nos fecit. Quis enim credidisset, quòd è flumine sumptum sustulissemus, cùm omnes tunc etiam qui non suspecti essent, detinerentur? Et abiicere non audebamus, ne videremur: Idem erat periculum si scinderemus. Concessit igitur Deus, & abjecimus, & posted periculis liberati sumus.

Hæc Chrysost. Ex quo apertè constat, quàm illis temporibus fuerit periculosum, & infame habere libros magicos.

Hoc etiam benè perspectum habuerunt Christiani in primitiva Ecclesia, quorum multi, ut notat Liranus *super Acta Apostolorum cap.19.* veniebant ad Paulum Apostolum confitentes peccata, & relinquentes idola: Multi autem ex eis, qui fuerunt curiosa sectati, idest, artes magicas, contulerunt libros, idest, portaverunt ad Apostolum, & combusserunt, scilicet, in contemptum diaboli, & honorem Jesu Christi.

§. III.

85 Hoc nostro ævo valdè inolevit dictus abusus nèpè dictorum lectio librorum.

AT hoc nostro ævo, quàm hujusmodi librorum perniciosorum inoleverit abusus, maximè apud corruptam juventutem, experientia nimis docet in dies cum maxima Christianæ Religionis pernicie, & animarum interitu. Si enim profana, & vaniloquia hæreticorum sunt devitanda juxta D. Pauli monitum *Actor.19.* eò quòd multum proficiant ad impietatem; & eorum sermo ut cancer serpat; multò magis profectò librorum magorum & maleficorum lectio cavenda; scriptura enim manet, & vox perit; & ea, quæ permanent, fortiùs imprimunt in animum, magisque movent.

Quæ prohibetur.

Sed audiant isti diaboli partiarii, eorumque discipuli leges Pontificias prohibentes, quoscunque magorum, & sortilegorum retinere libros.

Jure pontificio excommunicatione nemini reservata.

Sic enim cavetur in Extravaganti Joannis XXII. *relata in Direct. Inquis. par.2. qu. 43. num.9.* Postquàm locutus est de magorum, ac maleficorum delictis abominandis, addit: *Monemus omnes, & singulos renatos fonte baptismatis in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione anathematis, præcipientes eisdem, quòd nullus ipsorum aliquid de perversis dogmatibus docere, ac addiscere audeat.* Et paulò infra. *Qui contra nostra saluberrima monita, & mandata facere de prædictis quicquam præsumpserit, excommunicationis sententiam promulgamus; quam ipsos incurrere volumus ipso facto; & contra tales, si admoniti infra dies octo à monitione computandos præfata, à præfatis non se correxerint, præter pænas prædictas ad infligendas pænas omnes, & singulas, quas de jure merentur hæretici per suos competentes Judices procedatur.* Deindè statuit, ac præcipit, quòd *nullos eorum libellos, scripturas quascunque de præfatis damnatis erroribus quicquam continentes habere, aut tenere; vel in ipsis studere præsumat; sed abolere, & combuerere teneantur.* Qua excommunicatione ligantur omnes retinentes libros Claviculæ Salomonis, Psalmodiæ, Cornelii Agrippæ libros, & scripta Petri de Abano, quæ de magia tractant, & id generis.

Post supradictas canonicas pœnas, aliæ extant in Bulla Sixti V. *Constitut. Cæli, & terræ Creator* contra retinentes libros Astrologiæ judiciariæ Chiromantiæ, Necromantiæ, & similium artis magicæ sortilegorum, incantatorum, & divinatorum: ut di-

ut dixi *in præcedenti articulo*. Quos magicos libros ſive impreſſos, ſive manu ſcriptos nec legi, nec retineri poſſe, ſed igni tradendos eſſe præter ſupradictam Extravag. Joan. XXII. etiam ſtatutum eſt tum jure antiquo, ut in primitiva Eccleſia; tum ex Conſtitutione Pii IV. & Clementis VIII. *in Regulis Indicis librorum prohibitorum auctoritate Concilii Tridentini Reg. 9.*

Hujuſmodi autem excommunicationes à prædictis Summis Pontificibus contra magorum, ac ſortilegorum libros retinentes, aut legentes nemini reſervantur: ut communiter ſentiunt Doctores. Verumtamen aliud poſtmodùm decretum emanavit factum in Congregat. Generali S. Romanæ, & univerſalis Inquiſitionis ſub die 3. Maii 1601. quo ſub pæna excommunicationis majoris ipſo facto incurrenda S. officio reſervata, necnon ſub aliis pænis in ipſo decreto contentis prohibetur Fratribus Ordin. S. Franciſci de obſervantia retinere, aut quoviſmodo habere, ſeù legere ſcripta, vel libros Geomantiæ, Hydromantiæ, Aeromantiæ, Pyromantiæ, Chiromantiæ, & Necromantię, ſeù continentes incantationes ad amorem, invocationes dæmonum, abuſus Sacramentorum, Sacramentalium, rerum Sacrarum, & benedictarum, remedia ſuperſtitioſa infirmitatum, ad theſauros inveniendos, ſeù quævis ſortilegia; ſed cùm primum ad cujuslibet ipſorum manus hujuſmodi ſcripta, & libri quovis modo pervenerint, etiam occaſione audiendi Confeſſiones Sacramentales Ordinariis locorum, ſeù Inquiſitoribus, vel eorum Vicariis reſpectivè inter 24. horas realiter, & cum effectu conſignare, & tradere debeant.

§. IV.

QUando autem prædicti magorum, & ſortilegorum libri, ſive quoruncunque aliorum ſint alicujus Auctoris hæretici, & aliquam contineant hæreſim, illos ſcienter retinentes publicè, vel occultè quovis ingenio, vel colore abſque licentia, & auctoritate ſedis Apoſtolicæ ipſo facto incurrunt in ſententiam excommunicationis Bullæ Cænæ Domini, cujus abſolutio reſervata eſt Summo Pontifici, ut latè docet Martinus Navarrus *lib. 5. conſ. in tit. de Heret. conſ. 3. n. 1. & conſ. 8.* Homobonus *de Exam. Eccleſ. tom. 1. tr. 7. c. 2. q. 9. ibi reſolutio*, Azorius *p. 1. l. 9. c. 16. q. 6.* Ignatius Lupus *p. 3. Comment. Edicti S. Inquiſ. lib. 25. diſt. 6.*

86 Si verò copulativè concurrunt quatuor ſequentes conditiones, tunc legentes, vel retinentes ſunt excommunicati excommunic. Bullę Cęnę Domini.

Ex quo colligitur, ut dicantur incurrere in Bullam Cęnæ Domini hujuſmodi libros retinentes, vel legentes quatuor, oportet, copulativè concurrant conditiones; quarum una deficiente non incurrunt: ligantur tamen excommunicationibus latis à ſupradictis Pontificibus, ſi malo fine id faciant.

Primò requiritur, quò libri, qui leguntur, retinentur, &c. ſint libri hæreticorum.

87 Prima conditio. Ut ſit liber Auctoris hęretici.

1. Ex qua concluſione ſequitur, quòd legentes libros infidelium, ut librum Talmud, Magazor, cæteroſque nefarios impiorum libros non incurrunt excommunicationem hanc; ſed aliam latam à Pio IV. & à Clemente VIII. in Bullis poſitis in Indice librorum prohibitorum. Ita cenſent Leonardus Duardus *ad Bullam Cœnæ lib. 2. can. 1. q. 35. num. 3.* Sanchez *in ſum. l. 2. c. 10. nu. 22.* Suarez *de Fide diſput. 20. ſect. 2. nu. 11.* P. Pueronus Abbas Olivetanus *in Bulla Cænę c. 1. nu. 196.* Naldus *in ſum. verbo libri n. 9.*

2. Non incidunt, qui in libro Auctoris catholici legunt hæreſes hæretici ad verbum inſertas, quamvis prava intentione, ſcilicet, hæreſim addiſcendi: quia in Bulla cœnæ non punitur affectus; ſed factum. Iſti autem non legunt hæretici librum. *Ubi autem opus eſt facto, non ſufficit intentio. L. Non omnes §. finis ff. de re militari.*

3. Ad incurrendam hanc cenſuram non eſt neceſſe, auctorem libri eſſe damnatum: ſed ſufficit eſſe quomodocunque hæreticum. Ita contra Graſſium Sanchez ubi ſupra, & Suarez *de Fide dicta ſect. 2.* Pater Pueronus *ibidem n. 173.*

4. Di-

4. Dicta particula comprehendit libros Schismaticorum, qui simul sunt hæretici, cùm verè hi baptizati sint. Ita Sanctarellus de hæresi *c.13.n.17.* Barbosa *in c. fraternitati nu.3. de hęret.* Suarez *ubi supra*. Sic legentes libros Armenorum, & Græcorum, qui sunt hæretici. Ita Ferdinand. à Castro Palao *in opere moral. tom.1. tract.4. disp.2.§.1.nu.1.*

5. Extenditur dicta excommunicatio etiam ad legentem librum in ea parte, in qua nulla est hæresis. Ita Sanchez *l.2.n.35.* quia totus liber est prohibitus latè. Sanctarellus *d.c.13.n.12.* Carena *de Off. S. Inquisit. par.2. tit.10.§.1.*

6. Legentes Scholia hæreticorum in libris catholici Auctoris: vel adnotationes Auctoris hæretici non incidunt in dictam excommunicationem. Ita censet Laym. *lib.2. tract.2.c.14 nu.2.* Quod intelligendum, si scholia, & adnotationes essent quid minimum; Nam tunc verè non possent dici libri hæreticorum. Secus si scholia hæretici adeò essent ampla, & adnotationes tam copiosæ, ut ex ipsis magis quàm ex catholica doctrina cresceret volumen, ut potiùs liber hæretici, quàm catholici censeretur.

88 Secunda conditio Ut contineat hæresim, vel de Religione tractet.

Secundò requiritur, ut liber hæretici hæresim contineat: vel de religione tractet.

Quid autem sit, librum hæresim continere: vel de Religione tractare: dico illos de hæresi tractare, quorum argumentum est de hæresi, ad differentiam illorum, qui solummodò obiter de illa tractant. Illi verò dicuntur tractare de Religione, qui pertinent ad explicationem fidei, sacræ scripturæ, ac Theologiæ Scholasticæ: nec non illi: qui de cultu Dei, de Clericis, de Monachis, moribus christianis, & conscientia: Sic Duardus *in Bulla Cænæ lib.2. qu.39. & 40. conclus.2. num.23.* Sanchez *lib.2. dist. cap.10. num.33.* Suarez *de fide disputat.2. sect.2. num.28.* Bonacina *de Censuris disputat.2. quest.5 punct.4.* Sanctarellus *de hæresi cap.13. num.10. & 11.* Marius Alterius *de Censuris tom.1. lib.5. disput.2. cap.6.* P. Pueronus *ubi supra num.178.* & Ferdinand. à Castro Palao *ubi supra nu.7.* Ex hac conditione colligitur, eum, qui legeret librum hęretici, qui ex professo hęresim non contineret; nec de Religione tractaret; licèt aliquam hęresim contineret, ob hoc non incideret in hanc excommunicationem hujusce Bullę. Ita Filiuc. *q. mor. t.2. tr.22. c.7. n.204.* Sousa *in expositione hujusce Bullę disp.3. c.2. concl.2.*

89 Tertia conditio. Ut scienter legantur vel retineantur.

Tertiò requiritur, ut scienter legantur, retineantur, &c. Unde sufficit ad evitandam hanc censuram, vel ignorare librum esse hęretici: vel etiam si hoc sciatur, ignorare, quòd hæresim cotineat; vel de Religione tractet. Ita Sanchez *ubi supra nu.38. & 39.* Duardus *q.36. 37. & 38.* Sanctarellus *d. cap.23. nu.15.* qui alios allegat, Sousa *in Aphor. Inquisit. lib.1. c.21. n.22.* Naldus *in sum. in verbo Bulla Cænę nu.15.* Ubi ait: Quod in Bullam incidunt etiam Aromatarii, qui chartis utuntur libri hæretici ad involvendum obsonia. Ita Scortia *in Select. Pontif. constit. Theor.410. vers. septimò.*

90 Quarta conditio. Ut id fiat absq. licentia Papæ.

Quartò requiritur, ut id fiat absque licentia Papæ, qui solus potest hanc licentiam dare: ut probat Sanchez *dicto c.10. n.43.* Suarez *dicta sect.2. nu.27.* & Carena *de Off. S. Inquis. p.2. tit.10.§.1. n.9.*

Ex hac conditione sequitur, Lectores, sive quoscumque alios retinentes, vel legentes dictos hæreticorum libros hæreses continentes absque licentia Summi Pontificis, sed propria auctoritate, etsi bona intentione id faciant, puta ut tales confutent hęreses, dictam incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini.

§. V.

91 Prædictos libros legẽtes, vel retinentes, vel hære-

PRædictos omnes hujusmodi libros legentes, vel retinentes hæreticos præsumi, & ut hæreticos Tribunali S. Inquisit. esse denuntiandos, & de hæresi posse condemnari, eo ipso quòd libri hæresis penes aliquem reperiuntur, sentiunt Ludovi-

dovicus Rom. *in ſingulari 323. incipient. eo ipſo, quòd libri hęreſis &c.* Albericus *in L. Quicumque. C. de hęretic.* Hippolit. Marſil. *in pract. criminal. §. diligenter. n. 92.* Idem *in conſil. 23. incip. Miſericordia Domini num. 34.* Archidiac. & Joan. Andr. *in cap. Filii de hęret. lib. 6.* Carrer. *in tr. de hęret. n. 135.* Joannes Fantuccius, & nonnulli alii in *c. Sanè profertur 24. q. 2.* tici prȩſumũtur, & ideò denuntiandi, Sanctiſs. Inquiſitionis tribunali, ac puniendi.

Quorum ſententia roboratur Conſtitut. Martini V. *edita de Anno 1418. incip. Inter cunctas: relata per Franciſcum Pegnam poſt Director. Inquiſitorum inter litteras Apoſtolicas folio mihi 88.* & Conſtitutione Leonis X. *edita de Anno 1510. incip. Exurge Domine. Verſ. Inſuper, quia errores prȩfati & verſ. inhibemus prȩtereà.* In qua ſtatuitur, ut hæreticos puniri non ſolùm imprimentes, & publicantes; ſed etiam legentes, & retinentes libros Martini Lutheri: Nec non Conſtitutione Julii III. *edita de Anno 1550. incip. cùm meditatio cordis: relata per Pegnam ubi ſupra folio mihi 148.* Qua cavetur, retinentes libros damnatos incurrere pænas hæreticis inflictas.

Verumtamen hujuſmodi poſitio non mihi probatur; ſed aliqua, mihi videtur, limitatione indigere: cùm nullo jure hoc caveatur, ut notat Pegna *p. 2. conſ. 3. Verſ. Horum tamen.* Neque ratio, aut jus patiatur, ut ex ſola præſumptione de tanto crimine, quale eſt hæreſis, quiſpiam damnetur *c. litteras de prȩſumptionibus*, niſi alia concurrant puta, libri detentorem etiam eſſe hæreticum: vel libri hæretici compoſitorem. Nam compoſitio libri hæretici ſine accuſatore aptiſſimè Auctorem deſignat, & convincit, hæreticum eſſe. Ita ſentiunt Maximus Epiſcopus Aquilejenſis *in Concilio Lateranenſi ſub Martino ejus nominis primo circa annum Domini 645.* Repertorium Inquiſiſ. *verb. Libri. §1.* Joannes Rojas *de ſingularibus fidei ſingul. 124. num. 1.* Simanchas *Catholic. Inſtitut. tit. 38. rubr. de libris, & ſcriptis num. 2.* Zanchinus *in tract. de hęreticis cap. 7. nu. 7.* Arnaldus Albertinus *in tract. de agnoſcendis aſſertionibus catholicis, & hęretic. q. 28. n. 1. & ſeq.* & alii apud Farinacium *de hęreſi qu. 180. §. 1. nu. 33.*

§. VI.

SEd prædicta omnia procedunt in foro fori, in quo utique omnium prædictorum ſententia præfatos libros legentes, vel retinentes; ut ſaltem de hæreſi vehementer ſuſpecti ſunt habendi; ideòque ut tales Tribunali S. Inquiſitionis denuntiandi, ac puniendi. In foro autem poli, & ſacramenti Pȩnitentiæ excluditur prȩſumptio, credendo pȩnitenti pro ſe, & contra ſe. 92 Qua omnia procedunt in foro fori.

Quibus autem pœnis corporalibus, ac temporalibus hujuſmodi criminoſi ſint mulctandi, ſtatuit Lex civilis. Nam *L. ſimilis culpa. C. de maleſ. & math.* non tantùm magicas artes addiſcentes, ſed & docentes equuleo torqueri, unguliſque ſulcantibus latera jubentur pȩnas perferre dignas facinore proprio. Quod habetur etiam apud Julium Paulum *lib. 5. Receptarum ſent. tit. 25. ad L. Corneliam. de ſicar. & venef.* ubi ſtatuitur, quòd libros magicæ artis apud ſe nemini habere liceat. At penes quoſcunque reperti fuerint, bonis ademptis, combuſtiſque his publicè in Inſulam deportentur. Humiliores verò capite puniantur.

Cùm ergo leges tam canonicæ, quàm civiles has magicas deteſtentur artes; jubeantque docentes, & addiſcentes, necnon ejuſdem artis libros legentes, ac retinentes graviſſimis coerceri pȩnis, ſatius quidem erit, antequam eorum crimina ad Judices deferantur, pȩnaſque ſuis debitas flagitiis ſuſtinere cogantur, miſericordiam Dei prævenire, & implorare, corde puro, & contrito pȩnitentiam agere: ad ſuperiores abſolutionis poteſtatem habentes confugere, libroſque hoſce magicos conſecrandos Vulcano, Inquiſitoribus deferre.

SECTIO III.

In Faventibus.

93 Artis magicę & maleficæ virus diffunditur ob magorum ac maleficorũ plures fautores.

ENormissima quidem, ac nefandissima esse crimina, quibus Magi, ac malefici tam exercentes viri, mulieres, ac pueri; quàm addiscentes sive publicè, sive privatè obnoxii fiunt, nemo sanæ mentis dubitare potest: cùm expresse in divinæ Majestatis offensam, Ecclesiæ dedecus, hominum perniciem, ac totius Reipublicę christianæ detrimentum ea committant; ac perditi alios perdere non desinant; seducti alios in errore, & malitia seducere tentent. Sed undenam hoc crimen sic longè, latèque suum diffundit virus; ita ut sine molestia ingenti, labore improbo, ac difficultate maxima aliqua ex parte extirpari valeat, sicut experientia rerum magistra apertè docet in dies? Non utique aliunde, nisi ex cujuscunque status, conditionis, sexus, ac religionis faventium maleficis, & sagis magno numero. Hic autem faventium, seù fautorum nomen latè sumimus, prout eo quoque comprehendi possunt eos non punientes, non denuntiantes, defendentes, occultantes, laudantes, consulentes, vel officium S. Inquisitionis, ejus ministros, vel denuntiatores, & alios hujusmodi impedientes. Quos omnes magorum, ac Maleficorum fautores duobus modis dici posse, docet Nicolaus Eymericus 2.*p. Direct. Inquis.q.*53. scilicet, Omittendo, & Committendo, ut patebit duobus seq.art.

Qui duobus modis eis favere dicuntur Ommittendo, Committendo.

ARTICULUS I.

Omittendo.

§. I.

94 Magis ac maleficis favent omittendo. Alii ex officio Isti sunt 1. Judices qui negligunt eos punire.

MAgis, ac Maleficis favere dicuntur omittendo, seù omissivè, qui circa magos, ac maleficos; vel suspectos de magia, ac maleficio; vel per indicia evidentia infamatos ea facere omittunt, aut negligunt, ad quæ vel ex eorum officio, vel ex edicto Sancti Officii obligantur.

Horum primi occurrunt Judices, quibus hujusmodi crimina punire ex officio incumbit. At quia magorum, ac maleficorum delicta sunt mixti fori, priùs examinandum, quis sit eorum judex competens.

Quinam sint judices magorum, ac maleficorum Quando eorum punitio spectet. Ad Judices ecclesiasticos?

Pro cujus difficultatis solutione dico breviter ex Binsfeldio *de Conf. Malef. & Sagarum præl.*14.*fol. mihi* 119. Sortilegia, seù crimina magorum, ac maleficorum dupliciter considerari posse. Uno modo ut hæretica sunt: vel sapiunt hæresim. Et in hoc casu eorum cognitio spectat ad Judicem Ecclesiasticum: ut patet *ex l.6.de heret.cap.in fidei favorem.& cap. Accusatus.*§.*sanè:* cum hoc discrimine, quòd de jure antiquo ad Inquisitores tantùm spectabant sortilegia, quę manifestam sapiunt hæresim, quæ verò sapiunt hæresim, sed non manifestam, hæc ad Episcopi forum pertinebant, ut pluribus probat Farinacius *de hæresi.q.*181.§.4.*nu.*91. & Constit. Alex. IV. *edita de anno* 1258. *incipit. Quod super. versic. Ad illud. relata per Franc. Pegnam inter litteras Apostolicas folio mihi* 30. At de jure novissimo Inquisitores cognoscunt de omnibus sortilegiis etiam simplicibus, & privativè quoad Laicos ex vigore Constitut. Innoc. VIII. *incipient. Summis desiderantes affectibus*. Alexandri VI. *incipient. Cùm acceperimus*. Adriani VI. *incipien. Dudum*, & Sixti V. *incip. Cæli, & terræ Creator*. Altero modo sortilegia sive opera Magorum, ac Maleficorum considerari possunt, ut ex eis varia delicta oriuntur contra bonum publicum Reipublicæ, damna contra justitiam, & communem pacem: ut homicidia, furta, latrocinia, damna in vineis, cædes animalium, & similia: in hoc casu Judex laicus est competens judex istorum flagitiorum. Quod repetit Binsfeldius *in secundo membro post 6.*

Quando ad Judices sęculares?

post 6. conclus. principalem in 2. dub. versic. 3. Sive hoc crimen consideremus, folio mihi 275. Hanc traditionem Binsfeldii secutus fuit Jo. Grivell. *in suis decisionib. Senatus Dolani. decis.* 33. *n.* 3. *versic. quod sine dub.* Et confirmat Cæsar Carena *de officio Sanctæ Inquis. p.* 2. *de sortileg. tit.* 12. *§.* 16. *num.* 151. *& sequent. plures allegans Auctores*. Idem testatur Martinus Delrius *Disquis. mag. lib.* 5. *sect.* 14. *in fine vers. Et quia crimen*, ubi dixit, crimen maleficii, & sortilegii esse mixti fori; & quòd propterea si absolutus in Curia sæculari non fuit ab ea punitus sufficienter, poterit Judex ecclesiasticus majorem, quam meretur, pænam infligere. E contra si maleficus, & sortilegus fuerit leviter castigatus à Curia Ecclesiastica, poterit tunc Judex sæcularis severius punire, & damnare etiam ad mortem: neque tunc censetur quis pro eodem crimine bis punitus: quia utraque punitio pro eadem continuata habetur. Et ibidem *sect.* 12. §. *Porrò* dixit: Quòd maleficus, seu lamia, quando receptus est ad pænitentiam à Judice Ecclesiastico, potest capi à Judice sæculari propter damna temporalia variis illata; & ab eodem Judice sæculari condigno supplicio puniri. Quod confirmat Farinacius *de hæresi q.* 181. §. 4. *n.* 92.

§. II.

HInc in hujusmodi crimine datur præventio. Nam si malefici fuerunt primo loco carcerati à Judicibus sæcularibus, posteà Inquisitoribus petentibus 95 Quomodo remissi propter incidentem hæresim, vel suspicionem hæresis; Inquisitoresque hæ- detur præ- resi non inventa: vel si inventa, jam per torturam, abjurationem, ac pænitentias ventio in hoc condignas purgata, illos Judicibus sæcularibus puniendos restituunt; & tunc ipsi crimine? sæculares Judices possunt hos maleficos, & sagas punire etiam de infanticidiis, & aliis criminibus non sapientibus hæresim; non quidem ex processu coram Inquisitoribus fabricato; sed cum eorum proprio processu: ut per Simanch. *Cathol. Institutionum tit.* 37. *n.* 18. *&* 19. Campeg. *in additionibus ad Zanchinum in tract. de hæretic. cap.* 22. *lit. C. vers. Subdit alterius*, & Farinac. *loco cit.* §. 1. *n.* 48.

§. III.

IMprimis ergo cum Magorum, ac Maleficorum Judices sint Inquisitores, vel Episcopi, utpote eorum, qui sunt vel hæretici, vel saltem vehementer de hæ- 96 resi suspecti: Si maleficii crimen, vel quodlibet eorum opus cum hæresi sit con- Episcopi. In- junctum, Episcopi, Inquisitores, & eorum ministri, ac familiares, si odii gra- quisitores. tia, vel amoris, aut lucri, vel alterius commodi eos non puniant, & contra ipsos Ministri eo- procedere omiserint; ut hæreticorum fautores sunt habendi. Si Judex fuerit rum non pu- Episcopus, pænam suspensionis ab officio per triennium: Inquisitores verò, & re- nientes ma- liqui eorum ministri excommunicationis sententiam ipso jure incurrunt. *Text. est* gos, & male- *in Clem.* 1. *§. il secondo extra de pænis, & in cap. excommunic. il primo*, §. *Volumus*, ficos hereti- *de hæreticis*, latè Pegna *ad Directorium Inquis. par.* 2. *comm.* 2. *versic. Si de Episcopis*. cos gratia. Anchar. *num.* 11. Joannes de Imola *num.* 3. *vers. in verbo verum*. Farinac. *de hæresi* Vel Odii. *q.* 182. *num.* 24. *& q.* 186. *num.* 145. Sanctarellus *de hæresi cap.* 11. *nu.* 2. *qui plures alios* Vel Amoris: *allegant*. Vel Lucri Vel Alterius commodi: Ut hæreticorum fautores habentur.

Et præter supradictam excommunicationem, à qua non possunt absolvi, nisi per Romanum Pontificem, præterquàm in articulo mortis, & tunc satisfactione præmissa, &c. Inquisitores, & eorum ministri incurrunt aliam excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini latam contra hæreticorum fautores. Hoc voluit Toletan. *in summa interpretatione ejusdem Bullæ Cœnæ Domini, in verb. Excommunicatio* 1. *n.* 20. & Bartholom. Ugolinus *in tr. de censuris Pontifici reservatis p.* 2. *in Glossa Fautores*.

Hoc tamen intelligendum est, nisi Episcopus; vel Inquisitores tales Magos, ac 97 Maleficos hæreticos permitterent ad evitanda majora scandala: vel ubi ignorant, Excepta cau- eos esse hæreticos. Ita colligitur ex textu in dicta Clement. 1. *§. verùm de hære-* sa vitandi

ticis. Cajetan. *in summa, in verbo Excommunicatio cap.3.* & aliis apud Farinacium *q.186. de Hæresi §.8. n.145. & 146.* Similiter Episcopus non incurrit excommunicationem propter hujusmodi negligentiam; sed suspensionem ab officio, ut dixi, ipso jure per triennium; ac deponi debet ab Episcopatu, & alter substitui: ut habetur ex eadem Clement. *c. Excommunicamus, il primo §. volumus, extra de hæreticis*: Ita Farinacius *q.182. de hæresi n.24.* plures allegans Doctores.

scandala: Et ignorantiæ quòd sint tales.

§. IV.

98 Principes, & Domini temporales, si ab Ecclesia moniti negligunt punire magos, & maleficos hæreticos, ut hæretici præsumuntur.

PRincipes, Domini temporales, Magistratus, Marchiones, Comites, Rectores Civitatum, Moderatores Provinciarum, si ab Ecclesia moniti neglexerint, Magos, Sagas, ac Maleficos hæreticos in eorum statu, provincia, civitate, ac jurisdictione commorantes extirpare, præter pænas tum à jure civili, tum canonico contra hujusmodi transgressores latas, de quibus Farinacius loc. cit. nu. 15. non solùm dicuntur fautores hæreticorum; sed etiam præsumuntur hæretici; & plus puniri debent, quàm ipsi hæretici: ut habetur ex textu *in c.2. extra de hæreticis*, & per notata ad illum textum per Pegnam *in additionibus ad Eymericum in Directorio Inquis. p.2. comment.2. vers. Si de Episcopis*, & Jacob. de Graffiis *lib.4. suarum Decisionum cap.18. n.20. vers. Qui habent jurisdictionem*.

§. V.

98 Si requisiti omittunt, eos investigare, & capere suspecti sunt de heresi.

DOmini temporales, ac Judices sæculares, qui requisiti omittunt, investigare, ac capere hujusmodi Magos, ac Maleficos hæreticos, suspecti sunt de hæresi, & hæreticorum fautores censentur, textus est *in c. excom. §. moneantur, de hæret.* latè Farinac. *loc. cit. n.15. 16. & seq.* & Cæsar Carena *de off. S. Inquisit. p.2. tit.4. §.1. n.5.* plures cumulantes Doctores.

Nihilominus, si hujusmodi Magi, ac Malefici non sunt hæretici, sed tantùm de hæresi suspecti, quod raró evenit; tunc prædicti Episcopi, Inquisitores, Domini temporales, Magistratus, ac Judices sæculares, cæterique hujusmodi negligentes eos punire, vel extirpare, non strictè hæreticorum, sed Magorum, ac Maleficorum dicuntur fautores, nec in Bullæ Cœnæ Domini contra hæreticorum fautores latam excommunicationem; sed in aliam latam in Edicto S. Inquis. cæterasq. pænas à sacris canonibus, decretis, constitutionibus, ac Bullis Pontificiis, contra eorum, qui de hæresi sunt suspecti, vel diffamati, fautores, incurrere censentur.

Et tenentur ad restitutionem damnorum.

Prædicti autem omnes præter prædictas pænas, tenentur etiam ad restitutionem omnium damnorum, quæ Reipublicæ, vel ejus membris sequuntur ex eorum conniventia: ut habetur *c.1. de off. judic. deleg. & L. congruit. ff. de off. præsid.* cùm hujusmodi punire criminosos, illis incumbat ex officio.

§. VI.

100 §. 2. Alii ex Edicto S. Inquisitionis tenentur denuntiare magos, & Maleficos. Secus facientes sunt excommunicati ex Edicto S. Inquisit. Jure canonico.

ALii ex edicto Sanctæ Inquisitionis tantùm magorum, ac maleficorum dicuntur fautores, qui non ex officio, ut primi; sed ex charitate tantùm Sanctæ Inquisitionis Tribunali eos denuntiare tenentur.

Quando ergo maleficium, seu magorum, ac maleficorum crimen conjunctum est cum hæresi, tenentur omnes ex præcepto Edicti Sanctæ Inquisitionis, maleficos, ac magos Sancti Officii Tribunali denuntiare. Secus faciens, excommunicationem incurrit latam *in eodem Edicto S. Inquisit. & cap.2. extra de hæreticis & cap. qua propter secundò quæst. 7. &* extat constitutio Innocentii IV. *edita de anno* 1254. *incip. Licèt ex omnibus versic. Item si quis hæreticos sciverit, relata per Franciscum Pegnam inter litteras Apostolicas in Directorio Inquisit. fol. mihi* 20. & alia Nicolai III. *edita de anno* 1281. *incip. Noverit Universitas vers.*

Item

Item si quis eum, relata ut supra folio mihi 67. Farinac. *de hæresi q.*197. §.2. *n.* 35. plures DD. allegans. Et non revelando dicitur hæreticorum fautor. Si enim in crimine læsæ Majestatis humanæ quisque illud revelare tenetur; multò magis crimen læsæ Majestatis divinæ revelare tenebitur: *ut in Repertorio Inquisitorum in verbo hæreticus vers. Nota, quòd in crimine læsæ Majestatis, & in verbo Accusatio vers. Sed utrum quilibet homo.* Quam regulam confirmat Delrius *Disquis. magic. lib.*5. *sect.*4. *vers. sextò tenetur.* Subditque vix contingere, istos maleficos magos, ac sortilegos non habere hæresim conjunctam. Sed quòd unusquisque revelare teneatur sortilegos, etiam quòd sortilegia non sint hæreticalia voluisse videtur Lelius Zecch. *in summa par.*1. *tit. de fide rubr. de hæres. cap.*11. *n.*13. *vers. sciat tamen aliquis.*

Constitutionibus. Pontificiis. Ratio dictat

§. VII.

MUlier, quæ habet malum nomen maleficæ, ad quam plures concurrunt pro maleficiis, licèt non appareat, ipsam fecisse nisi simplices superstitiones, si pluries id faciat; & passim ad quorumcumque instantiam id faciat, est denuntianda: Ita Genuensis *in praxi cap.*18. *n* 14. & Cæsar Carena *de Officio Sanctæ Inquisit. p.*2. *tit.*9. *num.*32. 101

Indicia ad sagas denuntiandas.

Si penes maleficum, vel sagam reperta sint instrumenta magica: ut pentacula: vel libri sortilegia continentes: ut Clavicula Salomonis, Almadel, Centum Regum, opus Mathematicum, opera Petri de Abano, & cætera id generis, sunt denuntiandi: ut tenet Carena *loco citato tit.*12. §.21. *num.* 177. Ait enim hujusmodi indicium facere ad torturam; ergo à fortiori sunt sufficientia indicia ad denuntiationes. Confirmat Binsfeldius *L. fin. C. de malefic. & Mathem. tit. de indiciis criminis maleficii vers. Octavum indicium.* Et hoc decisum fuisse à Sacrosancta Universali Romana Inquisitione *de anno* 1599. attestatur Genuensis *in praxi Archiepiscopali Neapolitana cap.*18. *n.*13. 102

Si penes aliquem inventa sit olla plena hostiis, membris humanis, imaginibus cereis, quæ acubus transfixæ sint, & similibus, ut vehementer de maleficio suspectus denuntiandus est. Ita Joannes Zangerius *in suo tract. de quæst. & tort. cap.* 2. *num.*200. *vers. præcipua verò hæc sunt.* Ludovicus Gilhausen *in arbore Judiciorum crimin. cap.*6. *par.*7. *sect.*2. *n.*106. Torreblanca *de magia lib.*5. *cap.*17. *nu.*36. asserentes, indicia esse ad torturam; ergo à fortiori ad denuntiationes. Carena *loco cit. num.*194. 103

§. VIII.

MAleficos, & sagas à sociis esse denuntiandos, cùm ab eis ludis, & choreis diabolicis interesse visi sunt; eorumque denuntiationes indicium facere ad torturam, etiamsi non fiat mentio, quòd hominem, aut vaccam, aut equum necaverint: aut damna intulerint, validissimis rationibus probant Binsfeldius *tract. de Confessionibus malefic. membr.*2. *post* 6. *conclusionem dub.*2. *ferè per totum & vers.*7. *illatum.* Et Martinus Delrius *Disquis. magic. lib.*5. *Appendice* 2. *qu.*8. quod etiam voluit Gregorius de Valentia 2. 2. *disp.*6. *q.*22. *punct.*4. §.3. *vers.*2. *regula* Verùm quicquid sit de hac opinione in puncto juris, clarum est, quòd illa in praxi non servatur in S. Officio; & Praxis hæc fundatur in decreto quodam Sanctæ Supremæ Romanæ Inquisitionis, de cujus usu, & observantia, praxique attestatur Farinacius *de hæresi, qu.*185. *num.*153. *vers. Adverte tamen, quod vera non est.* Nam licèt sagæ illæ de visu deponentes verè, quandoque immò sæpè ad ludum diabolicum transferantur per diabolum; attamen negari non potest, quin quandoque etiam decipiantur; ita ut translatio illa imaginaria sit: per consequens cùm earum depositio possit esse falsa videtur absurdum dicere, quòd ex talibus de- 104

Aliqui defendunt Sagas à sociis esse denuntiandas, qui eas ludis diabolicis interesse viderunt. Secus tamen est censendum ex praxi S. Supremę Romanę Inquisitionis.

positionibus oriatur indicium ad torturam; cùm indicia ad torturam sufficientia debeant esse certa, non dubia, & æquivoca. Quinimò ex Sigismundo Scaccia *de Judiciis civilium criminal. & hæret. lib.*1. *cap.*82. *num.*10. earum depositiones non sufficiunt ad inquirendum: prout etiam ita fuit à Sacra Congregatione S. Officii de Urbe decisum quia dæmon in illis ludis potest decipere formando imaginem alicujus personæ justæ. Veruntamen hoc Deus illi regulariter non permittit. Ideò benè docet quidam Auctor Modernus Confessarium non debere cogere pænitentem ad denuntiandum consocias, quas asserunt secum ad ludum dęmonum convenisse. Licèt in probatione aliqualiter declinet à veritate, dum Ponzinibii opinionem erroneam, & scandalosam videtur approbare; quam latè improbavi *tom.*1. *disp.*2. *num.*177. *& sequentibus*.

§. IX.

105 Si saga denuntiet socias de his, quę vidit eas patrare extra ludos; ejus denuntiatio sufficit ad inquirendum.

AT si sagæ deponerent de his, quæ vigilantes viderunt ante Conventum sathanicum, nempè quòd socia dæmonem invocavit, adoravit, se unxit ad volandum, & alia hujusmodi crimina, quæ extra conventus illos perpetrarunt: aut sibi narraverunt: vel persuadere tentarunt, earum depositiones sufficiunt ad inquirendum; qui testes esse possunt. *L. testium. C. de testibus c. cùm causam de testibus. L.*3. §. 1. *eod. titul.* Et ita docet Lucerna Inquisit. *cap. ult. n.*13. Simanch. *de cathol. instit. titul.*37. *de lamiis n.*15. Scaccia *loco citato* Carena *de off. Sanctæ Inquisit. par.*2. *titul.*12. *n.*227. *vers. quòd verum.* Albert. *de assertionibus catholicis agnoscendis q.*24. *n.*15. *& q.*2. Bartholomæus Spineus *lib. de strigibus cap.*14. Felinus *in cap. sicut tuis de Simon.* Alexander Alens. 2. *par. q.*122. *membr.*10. § 14. & alii apud Stephanum Facundex *in* 1. *præceptum Decalogi lib.*5. *sect.*2. *nu.*16. Ideoque tali casu etiam ad denuntiandum Confessarius eos cogere tenetur.

Si maleficus audiatur loqui cum dęmone, est denuntiandus.

Si Saga, aut Maleficus cum dæmone loquatur, adstantibus dæmonem respondentem audientibus; sed non videntibus, est denuntiandus. Ita Gilhausen. *in arbor. Judic. crim. c.*6. *p.*7. *sect.*2. *n.*106.

§. X.

106 Alia indicia, ob quæ malefici, ac sagę sunt denuntiandę.

SI saga reperiatur inimicum suum tangere; & ille statim nullis peccantibus humoribus; sed prius benè se habente, illicò vel mortuus concidat: vel membrorum distorsione, apoplexia, aliove subito morbo afficiatur; pariterque si penes ipsam reperiretur chirographum obligationis inter se, & diabolum, est denuntianda. Ita Joan. Zanger. *in suo tract. de qu. & tortura cap.*2. *n.*200. *vers. præcipua verò hæc sunt.* benè Faber *in suo Codice Fabrino in titul. de malef. & mathem. lib.*9. *definit.*2. *vers. Sed si quod plerumque.* Ubi etiam ipse ponit exemplum de eo, qui statim ab aliqua accepto pomo subito morbo corripitur. *Et in suis notis ad dictam definitionem n.*11. Hujus rei rationem reddit philosophicam; quòd naturaliter non potest fieri talis, ac tanta mutatio; cùm natura (ut ajunt Philosophi) operetur in tempore. Idem prorsus fatendum de ea; quæ aquam, vel vinum, aut alium liquorem propinat alicui, qui immediatè in gutture sentit amaritudinem, in stomaco dolorem, in corde puncturas, in visceribus torsiones, ac febri afficitur insolita, nullos servante periodos. Quam ægritudinem, indicium erit manifestum, esse ex maleficio: si cum maxima fiducia invocato nomine Jesu, ut dæmonem expellat, si est, facto signo ✠ crucis super locum doloris, cessat dolor.

§. XI.

§. XI.

QUare omnes magi, malefici, sagæ, lamiæ, striges, fascinatores, incantatores, & alii hujusmodi magicas curationes exercentes viri, mulieres, ac pueri; artem magicam, & opera malefica docentes: vel addiscentes tam publicè, quàm privatè dæmonem invocantes, vel ad ipsum recurrentes tacitè, vel expressè, ut eis auxilietur, sive in his, quæ à dæmone naturaliter nequeunt fieri: sive in his, quæ naturaliter facere potest: Magis, ac maleficis faventes, sive committendo, sive omittendo quicumque sint, ac quacunque dignitate fulgentes de jure novo S. Inquisitionis Tribunali sunt denuntiandi. Ita ex Edicto Sanctæ Inquisitionis, & Constit. Sixti V. *incipient. Cæli, & terræ Creator. quæ extat apud Laertium tom. 2. Bullarum*, ita testantur Azorius *instit. moral. prima par. lib. 9. cap. 26. q. 4.* Farinacius *de hæresi q. 181. n. 101.* Sanchez *in summa lib. 2. cap. 38. n. 92.* Raphael de la Torre *to. 2. de Religione qu. 96. art. 4. disp. 3.* Sousa *in Aphorism. Inquisit. lib. 1. cap. 57.* & Ignatius Lupus *comm. Edicti S. Inquisit. p. 3. lib. 19. d. 3. art. 3. diffic. unica.* 107

Omnes quicunque sint tacitè, vel expressè dæmonem invocantes, de jure novo sunt denuntiandi.

§. XII.

AD denuntiandum autem Magos, ac Maleficos tenentur omnes; immò ipsimet filii, ac filiæ: nempè filius patrem: pater filium: uxor maritum, & uxorem, quando sciunt, eos maleficorum crimine, vel hæresi laborare; nec esse emendatos: aut admonitione privata non corrigendos: nec adsint alii majores, qui denuntient. Ita Binsfeldius *tract. de confessionibus malefic. membr. 2. post princip. §. pro parte negativa, folio mihi 225.* Navarrus *in Manuali confess. cap. 25. num. 50. & in comment. cap. inter verba 11. q. 3. conclus. 6.* Alexander Alens. *3. p. 4. præcept. q. 33.* Alphons. à Castro *lib. 2. de justa hæretic. punit. cap. 26.* & alii quos citat, & sequitur Joseph. Maschardus *de probationibus volum. 2. conclus. 857. n. 18.* Idipsum docuerunt Pegna *ad Directorium Inquisit. sub litera B. comment. 15. par. 2.* Ludovicus à Paramo *de Origine S. Officii lib. 3. q. 8. n. 83.* Farinacius *de hæresi q. 197. nu. 40.* Suarez *de fide, disp. 2. sect. 4. num. 21.* Lelius Zecchius *de casibus reservatis casu 2. n. 2. vers. 2. ampliatur.* Diana *Resolut. moral. par. 1. tract. 4. resol. 4.* Didacus Cantera *in suis q. criminal. q. 5. de reo. n. 3. vers. in hoc cadit illa quæst.* Carena *de Officio Sanctæ Inquisit. par. 2. tit. 9. num. 10.* 108

Filii tenentur denuntiare parentes maleficos.

§. XIII.

RAtio est: quia etsi pater filium, aut mater filiam: vel è converso, amare teneatur quantum ad vitam, plus tamen secundùm ordinem charitatis tenetur consulere saluti animæ, ut ad suam reducatur viam: quia anima pretiosior est corpore: tum quia bonum commune Reipublicæ privato est præferendum; & cùm periclitatur, quisque tenetur incommoda ferre, ut illud conservet, natura ita dictante. 109

Ratio dictat.

Colligitur hæc conclusio ex illo loco Deuteron. *cap. 13. vers. 6.* ubi dicitur: *Si tibi persuadere voluerit frater tuus, vel filius, vel amicus clam dicens: Eamus, & serviamus Diis alienis, non acquiescas ei; nec audias, aut parcat ei oculus tuus, ut miserearis, & occultes eum; sed statim interficies; ut primùm manus tua super eum; & posteà omnis populus mittat manum.*

Ex quo textu colligitur, talem accusandum, ut posteà interficiatur. Et licèt videatur loqui tantummodò de apostasia à fide, & idololatria; attamen intelligendus est etiam de Magis, & Maleficis, qui, ut sæpiùs dixi, apostatæ sunt à fide, idololatræ, dæmonem adorantes, & ut plurimùm sunt hæretici: vel saltem de hæresi suspecti, ac sua impietate, iniquitate ac injustitia

Christianæ Reipublicæ perniciosissimi: idcircò naturali ratione quælibet persona, cùm sit pars totius Reipublicæ, ei succurrere tenetur, ita ex hoc eodem naturalis rationis fonte eos denuntiandi orietur obligatio, ut post D. Thomam, Salon. Bann. Aragon. Sot. & alios, quos allegat, peregregiè docuit Genuensis *in Praxi Archiepiscopali Neapolit. cap.* 18. *n.* 1. Tenetur autem quilibet, & sub pæna peccati mortalis, & excommunicationis; uti habetur in Bulla Gregorii IX. *incipiente Excommunicamus*: Innocentii IV. *incipiente: Noverit. quæ habentur in fine Directorii Inquisitorum inter litteras Apostolicas pro S. Officio*.

§. XIV.

110 Distinctio quædam relata à quodam ut inutilis refellitur.

Nec est attendenda distinctio allata à quodam moderno Auctore, qui ait: *Attendendum, aliquas striges esse tantummodo sibi nocuas, utpote illæ, quæ cum dæmone carnale habent commercium ob voluptates carnis explendas: Aliquas verò nedum sibimetipsis; sed aliis quoque nocuas esse*. Nam omnes malefici, & striges ex hoc, quòd malefici, ac striges sunt, cum dæmone carnaliter commiscentur. Et licèt varii fuerint eorum fines, ob quos se dæmoni devoverunt; nempè alii, ut ope dæmoniaca vindictam sumerent de inimicis suis: alii, ut divitias, vel honores compararent: alii, putà aliquæ sagæ, ut ait ille Auctor ob voluptates carnis explendas: attamen hæc à dæmone nequeunt obtinere, nisi & ipsæ dæmoni in his, quæ eis præcipit, obsequantur; videlicet, illum adorent, Deum abnegent, Beatissimam Deiparam blasphement, Sanctos contemnant, & inhonorent, Sacramentis, Sacramentalibus, ac rebus sacris abutantur, tempestates cieant, maleficia ad graves ægritudines, mortemque ipsam hominibus, & animalibus sæpissimè inferendam, concinnent, aliaque id generis, de quibus *supra to.* 1. *disp.* 3. perpetrare satagant: ut testantur Summi Pontifices Innocentius VIII. Alexander VI. Adrianus VI. & alii sæpius à nobis allegati. Quare illa distinctio dicti Auctoris est inutilis; nec ad aliud deservit, quàm ad Christifideles à maleficorum, ac strigarum denuntiatione retrahendos.

§. XV.

111 Ad denuntiationem hujusmodi fascinariorum non est præmittenda fraterna correctio.

Nec ad hujusmodi magos, ac maleficos denuntiandum fraterna correctio est præmittenda; sed statim sive publicos, sive occultos omninò, ea omissa, denuntiandos esse, tenent Eymericus *in Repertorio Inquisit. in verb. Denuntiatur versic. An quando proceditur*, & plurimi antiqui D.D. apud Farinacium *de hæresi q.* 197. *num.* 39. Suarez *de fide disp.* 2. *sect.* 3. *n.* 11. Sanctarellus *de hæresi cap.* 9. *dub.* 5. *n.* 5. qui ait: *Nunquam est sperandum, eum qui ausus est, se opponere Ecclesiæ universali, corrigendum esse per meam monitionem*.

Et ego addo, eum, qui voluntariè Deum abnegavit; fidei catholicæ renuntiavit, dæmoni se devovit, eique promisit, nunquam se de peccatis acturum pænitentiam, nec ad fidem Christi reversurum, ut faciunt malefici, & sagæ, nunquam sperandum, per privatam monitionem corrigendum: tum quia ex parte sui est voluntariè in malo obduratus: tum quia Deus non tenetur speciale ei præstare auxilium cùm ille voluntariè etiam pro tempore futuro omni spe auxilium Dei obtinendi, se privaverit: tum quia continuè dæmonem habet assistentem, qui eum tum minis, tum blanditiis in malo permanere, nec à sua servitute recedere, inducit.

Probatur ex Edictis Inquisitorum.

Hoc confirmant Edicta Inquisitorum id expresè præcipientia, fundata in communi omnium doctrina: quòd correctio fraterna in delictis tendentibus particulariter contra bonum commune debet omitti. Ita Molfes. *in sum. tract.* 1. *cap.* 17. *n.* 14. Rodericus à Chuna *de Confess. solicitantibus q.* 18. *n.* 1. qui alios allegat, & Carena *de off. Sanctæ Inquisit. par.* 2. *tit.* 9. *n.* 18. Prædicta doctrina roborata est Constitutione Alexandri VII. quæ incipit: *Licèt alios*. Edita anno 1660. die 8. Julii; quæ habetur in fine S. Arsenalis Inquisit.

§. XVI.

§. XVI.

NEc tantùm Magi, ac Malefici hæretici; sed etiam de hæresi suspecti omissa fraterna correctione, stantibus Inquisitorum edictis, sunt denuntiandi. Ita in blasphemis Pegna *par.2. Director. comment.18. In Confessariis solicitantibus* Rodericus à Chuna *loco cit. n.11.* Freitas *in Additionibus post. Henriquez in summa lib.6. cap.17. n.4. sub litera E.* & Ludovicus à Paramo *de origine S. Inquisitionis lib.3. cap.10. n.4.* Delrius *Disquis. magic. lib.5. sect.4. n.6.* Optimè Turrianus *in suis selectis disputationibus par.1. disp.30. in Censura Propositionum. Centuria 2. dub.24.* 112 Etiam de hæresi suspecti sunt denuntiandi omissa fraterna correctione.

Nec excusat, quòd talis Magus, vel Maleficus hæreticus; vel de hæresi suspectus sit occultus, & ego solus sciam, talem esse maleficum, aut magum, nec aliter ejus opera magica, aut malefica hæreticalia probare possim. Nam talem utique esse denuntiandum, ratio dictat: quia, quamvis delictum probari nequeat, Superior vigilabit. Et potest esse, quòd contra prædictas personas adsint aliæ denuntiationes, ex quibus fortasse de facili possint ad torturam, & ad alia juris remedia devenire. Ita Carena *loco citato allegans Genuens. in praxi Archiepisc. Neapolitana c.18. n.1.* Sanctarell. *de hæresi c.9. dub.5. n.2.* Suarez *de fide disp.20. sect.4.* Lælius Zecch. *dicto casu 2. vers. ampliatur prædicta conclusio.* Lazarius *de Blasph. q.12. num.54.* & alii plurimi, quos citat Farinacius *de hæresi dicta q.297. num.36.* & Scaccia *de Judic. l.1. cap.56. num.4.* Quamvis sint occulti.

§. XVII.

TAndem non solùm Magi, ac Malefici; sed cæteri omnes superstitiosas curationes, & quascumque alias operationes exercentes, nedum quæ sapiant hæresim manifestam; sed etiam quæ aliquo modo sapiunt hæresim, de jure novo sunt denuntiandi; dummodò talis actio sit peccatum mortale, & saltem implicitè dæmon ibi invocetur. Ita ex Bulla Sixti V. *incipien. Cæli, & terræ Creator.* Confirmat Lælius Zecchius *in sum. par.1. tract. de fide c.11. n.13.* Naldus *verbo Superstitio nu.10.* Azor. *in sum. to.1. lib.9. c.26. q.4.* Sanchez *præcept. Decalogi lib.2. cap.38. n.92.* Farinac. *de hæresi q.181. §.4. n.101.* Raphael de Turri *tom.2. de Religione q.96. art.4. disp.3.* Sousa *in Aphor. Inquisit. lib.1. cap.58. n.2. & 3.* & Ignatius Lupus *comm. Edictis S. Inquisit. par.3. lib.15. dist. unica art.4. diff.1.* & nos supra n.107. 113 Exercentes operationes, quæ aliquo modo sapiunt hæresim sunt denuntiandi.

Ex quibus colligitur, ad denuntiationem Magi, ac Malefici, aut hæreticaliter superstitiosi duo copulativè necessariò requiri. Dummodo actio.

Alterum, quòd in Superstitione expressè: aut saltem tacitè invocetur dæmon. Alterum, quòd superstitio involvat mortale peccatum. Nam Sancto Tribunali non deferuntur superstitiones per se veniales. Deficiente una istarum conditionum superstitiosa actio non est denuncianda. Cæterùm de his, quæ spectant ad denuntiationem videas nostrum Lupum, qui hæc ex professo clarè, ac distinctè in toto suo opere in Edictum S. Inquisitionis pertractat. Includat invocationem dæmonis Et sit mortale peccatum.

ARTICULUS II.

Committendo.

MAgis, ac maleficis favere committendo dicuntur ii, qui non ex negligentia, & omissione; sed facto, seu cooperatione illis suum impendunt auxilium. Hoc autem multipliciter præstare solent, nempè defendendo, consulendo, laudando, auxiliando, relaxando, impediendo, & occultando. 114 Magis & maleficis favent committendo, qui auxilium prestant illos.

§. I.

Defendendo Verbis Litteris, Scriptis, Opere.

MAgorum, ac maleficorum fautores dicuntur defendendo illi, qui verbis, litteris, scriptis, aut facto eos defendunt. Nam ratio eadem, ut sæpiùs dixi, militat de maleficis, & sagis, quæ de hæreticis. Ita Joannes de Anania *in cap. Excommunicamus il primo*, §. *credentes n.*15. *extra de credentibus*.

Ut quidam Advocati, ac Procuratores.

Primi ergo veniunt Advocati, & Procuratores, qui absque licentia Judicis, Inquisitoris, scilicet, aut Episcopi: nec ab eis deputati patrocinantur illi, quem publica fama volat, inquisitum esse ut magum, vel maleficum; & conantur criminis enormitatem elevare; contenduntque probare, non esse credendum iis, quæ de magis, & maleficis certò enarrantur, & ea omnia vana esse, & delira: aliaque hujusmodi, sicut fecere VVierus hæreticus, quidam Calidius, Losæus Theologus, Godelmannus, Franciscus Ponzinibius, & Duarenus; suisque scriptis nituntur obtinere per illud capitulum *Episcopi*, id ad lamias nostras extendendo, ne lamiæ interficiantur. Nam ob istiusmodi Juristarum patrocinium, docet quotidiana experientia, striges impunitas isto prætextu: vel minus, quàm oportet, punitas dimitti.

115 Qui fidei Inquisitoribus se opponunt.

Nec fidei Inquisitores inter catholicos ullum majus impedimentum experiuntur, quàm Legistas quosdam, qui falsa opinione imbuti, quæ de Magis, ac Maleficis dicuntur, ex canone illo *Episcopi*, cuncta esse illusoria: nec gravem mereri pænam definire præsumunt. Conqueritur de hac re Bartholomæus Spineus sacri Palatii Magister *Apologia* 1. *cap.*3. dicens: *Potissimam labem, cur sic invalescat ista Maleficorum, & Strigarum pestis, esse quorumdam Juristarum persecutionem; quibus Principes Theologiæ imperiti facilè credunt, quasi sapientibus, licèt in hujusmodi satis rudes existant: utpote Dei providentiam, diaboli potestatem, atque malitiam, & pleraque alia theologica, ad quæ articulus ille deducitur, ignorantes: adimplent allegationibus legum folia, quæ, ut in pluribus, non faciunt ad propositum; eo quòd puros actus humanos possunt regulare leges humanæ: non autem diabolicis colligatos possunt benè cognoscere. Sed solùm præsupposita cognitione superioris scientiæ, sacræ, inquam, Theologiæ, possunt pænas determinare talibus convenientes*. Hæc illæ. Posteà *cap.*4. sic scribit: *Hoc capitulum, Episcopi, malè intellectum à Juristis, quatenus hæc, quæ ad Theologiam pertinent, pertractat, est causa illorum ruinæ, putantium, eo quòd in corpore juris Canonici redactum esse vident, posse proprium sensum circa illud ita procedere, & etiam Theologorum communi sensui se opponant*.

§. II.

116 Ac dici possunt magorum, ac maleficorum defensores.

HUjusmodi ergo Magorum, ac Maleficorum Advocati juremerito dici possunt eorum defensores secundùm Ancharanum *in cap. si adversus num.*2. *extra de hæreticis*: ibi etiam Joannes de Anania *eodem nu.*2. ubi pluribus exornat, quòd advocando, & procurando quis dicitur præstare auxilium, & favorem, delinquenti. Sylvest. *in verbo hæresis*, §.1. *num.*10. *post medium versic. Vel fortè, quia Advocati sunt*. Umbertus Locatus *in judic. Inquisit. in verbo Fautores hæreticorum. Ubi quòd Impeditores sancti officii, dici possunt*, & alii plures allegati à Farinacio *de hæresi qu.*197. §.3. *num.*55. & Pegna *in additionibus ad Eymericum par.*3. *qu.*39. *comment.*88. *folio mihi* 610. infert, quòd possunt Inquisitores procedere contra Advocatos patrocinantes pro hæreticis, quales sunt Magi, ac Malefici, ut plurimum. Unde Martinus Delrius *Disquisit. magic. libr.*5. *section.*4. *vers. Secundum est*, propterea dixit: *Advocatum hæreticorum, & sortilegorum esse de hæresi suspectum*. Et infra *vers.*3. *est*, ait: *Cùm sortiarii, ut plurimum etiam sint hæretici, eos, qui scienter defendunt ipsos, & errores eorum, esse ipsis deteriores, proque*

sociis habendos c. qui aliorum 24.*q*.23. Ita Eymericus *p.*2.*q.*52.*n.*3. Pegna **in addition.ad** *Eymer.comment.*77. *Vers. Hic autem modus defensionis.*

§. III.

QUi verò nesciunt esse sortiarios, hi puniendi non sunt ut tales, nisi sua defensione Judicis officium impediant *c.qui consentit.*11.*q.*3. 117 Quando sint puniendis?

Qui autem scientes, esse sortiarios, non defendunt errorem; sed personam tantùm, isti se valde suspectos reddunt, & contra illos specialiter procedere possunt Inquisitores *c. accusatus.* §. *ult. de hæretic. in* 6. & ob hanc defensionem sunt puniendi sicut & Notarii. Illi si scienter, & spontè sine licentia Inquisitoris, aut Episcopi patrocinantur in judicio. Hi verò, si instrumenta illis confecerint, *cap. excommunicamus.* ʃ.*credentes de hæretic.* Brunus *lib.*5. *de hæret.cap.*13. Simanch. *in pract.tit.*14.

Utrique autem tam Advocati, quàm Notarii, quando Magi, & Malefici sunt hæretici, eis præstantes hujusmodi patrocinium, sunt infames; & privantur exercitio sui officii: ut habetur *in cap. Si adversùs extra de hæreticis.* Ibi hoc adnotarunt Hostiensis *num.*1. *&* 2. *in verbo Fautoribus & in verbo Defensoribus.* Ancharan. *ante numer.*1. Anton. de Butrio. Abb. Marian. Soccin. Felinus, Cardinal. Zabarella, & Ananias omnes *in Summario*, Farinacius *loco citato num.*56. *&* 58. *&* 67. plures cumulans Doctores. Et extat Constitutio Innocentii IV. *de anno* 1254. *incipit: Noverit Universitas. Vers. Item Judices, relata per Franciscum Pegnam inter litteras Apostolicas folio mihi* 21. & alia Nicolai III. edita *de anno* 1281. *incip. Noverit Universitas versic. Item Judices relata, ubi supra folio mihi* 67. 118 Qua pœna sint mulctandi?

§. IV.

ALii Magorum, ac Maleficorum dicuntur fautores consulendo, vel auxiliando, qui nempè dant consilium: vel auxilium præstant: aut docent modum, quo manus Judicum evadere queant: ut in Concilio Tarraconensi registratum per Pegnam *in Directorio Inquisit.p.*2.*folio mihi* 234. *in princip. Concilii Vers. Fautores.* Et extat constitutio Innocentii IV. edita de anno 1252. *incip. ad extirpanda in Versic. quicumque verò. relata per Franciscum Pegnam inter litteras Apostolicas folio mihi* 10. & Clementis IV. edita de anno 1265. *incipit ad Extirpanda Versic. quicumque verò. relata ut supra folio mihi* 61. Hostiensis *in summa de hæreticis* §. *Qua pæna feriatur num.*10. *Versic. Nec talibus dandum est consilium, vel auxilium, &* §. *Quæ pæna componatur num.*13. Ubi propterea, quod sic consulentes, & auxiliantes sunt ipso jure excommunicati & sepultura carent *cap. Ut Inquisitionis de Hæreticis in* 6. Calderin. *in tractat. de Hæreticis rubric. de pænis receptatorum num.* 2. Repertorium Inquisit. *in verbo Fautores Vers. Verbis autem. Ubi de dantibus consilium hæreticis, ut evadant manus Inquisitorum.* Zanchinus *in tract. de hæreticis cap. quinto numer. quinto & sexto. Ubi de præstante consilium, & auxilium heretico, ut fugiat.* Decianus *in tractat.crimin.lib.*5.*cap.*51.*numer.*46. Sylvester *excommun.*9. Arsenale Inquisitorum *lib.*1. *ibi contra quos procedit. S. officium.* Azorius *par.*1. *lib.*8. *quæst.*17. 119 2. Consulendo, vel auxiliando. Constat ex auctoritate Pontificum Conciliorũ, Canonum. Canonistarum.

§. V.

§. V.

120 HUc referuntur illi, qui scientes, præfatos magos, aut maleficos commercium habere cum dæmone, & crimine hæresis pollutos esse, scienter, seriò, & dolosè laudant eos apud Principes, & Judices, & dicunt, esse probos, justos, & innocentes, tales laudantes dicuntur eorum fautores. Ita summa Angelica *in verbo Hæreticus num.24. ante finem Vers. Ex commissione verò omnes dicuntur fautores*. Sylvester *in summa in verbo Hæresis num.10. Vers. ex commissione*. Decianus *in tractat. crimin. l.5. cap.35. num.48.* Bartholomæus Ugolinus *in tractat. de censuris Pontifici reservatis part.2. in Glossa Fautores in princip. num.10.* Secus si non seriò, sed ex simplicitate laudarent, credentes, eos non esse hæreticos; sed bonos christianos.

3. Laudando. Apud Principes, ac Judices. Scienter. Seriò. Dolosè.

121 Unde ad hoc, quod præfati defensores, consultores, auxiliatores, ac laudatores teneantur aliqua pæna propter prætensum favorem, debet priùs constare de hæresi illius, de cujus favore, defensione, consultatione, auxilio, ac laude agitur juxta doctrinam Bartholi *in l. ii, qui ff. de furt.* Et in specie voluit Umbertus Locatus *in judicial. Inquis. in verbo Fautores n.3. Vers. Unum juxta prædicta scias, & in verbo Procedere n.1.* Quintil. Mandos. *in additionibus ad Repertorium Inquis. in verbo Fautores litera H.*

122 Horum Juristarum Advocatorum Magorum, ac Maleficorum defensorum, consultorum, auxiliatorum, ac laudatorum hortationibus verbis efficacibus, fuco veritatis ornatis, ac orationibus magna energia pronuntiatis persuasi Principes, Magistratus, ac Judices aliquando si hujusmodi Magi, Malefici, ac Sagæ sint carceribus mancipati, eos relaxant, ac manumittunt; quo quid Deo injuriosius, ac Reipublicæ Christianæ pernitiosius?

4. Relaxãdo. Ut quandoque faciunt. Principes. Magistratus. Judices.

§. VI.

123 QUàm graviter Deum offendant, ex sacris litteris clarissimè, si mentis oculos aperiamus, perspicimus. Sic enim, cùm fornicatus esset populus cum filiabus Moab, & adorasset Deos earum, & Principes punire dissimulassent, furore concitatus Deus dixit ad Moysen *Numer. 25. Tolle cunctos principes populi, & suspende eos contra Solem in patibulis, ut avertatur furor meus ab Israel, & occidat unusquisque proximos suos.* Quibus auditis Phinees Zelo divino correptus, ultione sumpta Dominum placavit, & cessavit plaga à filiis Israel, cum periissent viginti quatuor millia virorum. Quanto, quæso, furore Dominus concitatur? Quantis plagis affici meremur, dum Principes, Magistratus, ac Judices dissimulant, multis in locis fornicari multos cum diabolo; eique offerre sacrificia: Deum verum contemni, & nefandis sceleribus irritari; aliaque plurima patrari flagitia, quæ à nemine vix cogitatione comprehendi valent? Nec mirum, quòd Deus sæpiùs ob peccatum hoc hominibus multa flagella immittat. Nam directè, & immediatè contra Dei tendit Majestatem. Idcircò non magis licet Principi divinam remittere, aut dissimulare injuriam, quàm Prætori licet sui Principis, vel Militi sui Imperatoris. Quia lex illa veteris testamenti, *maleficos non patieris vivere*, non est dumtaxat judicialis positiva, sed judicialis juris divini, & naturalis; & ideò non esse per legem Evangelii sublatam, latè demonstravimus *sup. tom.1. disp.1. num.40.* Quare Judicibus inferioribus, cùm ex lege naturali, & humana teneantur, maleficos punire, non licet vitæ reis hujusce delicti promittere securitatem, ut suum spontaneè confiteantur crimen, & socios detegant; sed licere id solo summo Judici, cujus est legem interpretari, & ex causa justa, & quando hoc evidens necessitas, vel utilitas Reipublicæ postulat, incomperto est.

Qui gravissime Deum offendunt. Patet ex S. litteris.

Pro-

Propterea meminerint Principes, ac Judices, si quæ damna per eorum conniventiam, aut negligentiam à maleficis subditi patiantur; Si qui necentur: aut ad consortium criminis pertrahantur, sanguinem hunc à manibus eorum Deum requisiturum: Non hominis illos, sed Dei judicia judicare. Cavendumque, ne fiant socii furum; & ne dum, ut Josaphat, his, qui oderunt Dominum, amicitia junguntur, iram Domini mereantur; audiantque terrificum illud Prophetæ Eliæ dictum Regi Achaz 3. *Regum cap.* 20. *numer.* 42. *Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima ejus, & populus tuus pro populo ejus.*

§. VII.

QUàm verò grave Reipublicæ Christianæ damnum inferant, hoc quotidiana docet experientia. Nam hi Judices Magis, ac Maleficis favendo, dæmonum tyrannicum dominium in Christi Ecclesiam confirmant: horum opera salus Reipublicæ proditur: ab his de communi interitu privata lucra comparantur, quibus volupe est, in utranque aurem dormire, donec tortuosus draco se toto corpore insinuet; & venenum apostasiæ; idololatriæ, ac nefandissimarum libidinum, incredibilis crudelitatis, execrandorum sacrilegiorum, & quotidianarum contra tenellam ætatulam, contra fruges, & alimoniam mortalium, contra patriæ, totiusq; generis humani salutem, machinationum per totum paulatim Christi corpus diffundat: ut benè discurrit Delrius *Disq. mag. l.* 5. *sect.* 16. *propè finem folio mihi* 767. Quis autem non hos de Republica, & Ecclesia quàm pessimè mereri pronuntiet? Quis non profliget, & execretur? Videmus, si quidquam videmus, impunitate stryges fieri deteriores, & pedetentium plures, pluresque sibi complices impigrè adjungere: nec quicquam illis optabilius esse, quàm quòd assiduè diabolus inculcat, sinceram adhuc partem eodem carcinomate pervadere. Undè si de ullo crimine verum, de hoc sanè verissimum est illud Stratoclis relatum à Damhauder *in pract. crimin. in cap.* 150. *num.* 6. Et illud vulgare proverbium: *Qui parcit malis, nocet bonis.* 124 Maximum Reipublicæ Christianæ damnum in ferunt.

Hoc Deus ipse per Isaiam *cap.* 47. *vers.* 9. 10. 11. satis apertè Babyloniis insinuat, se regioni, in qua maleficiis parcatur, propitium nunquam fututum; sed ab ea gravissimas pœnas exacturum: *Venient,* inquit tibi, *Babylon hæc duo subitò in die una, sterilitas, & viduitas; Universa venerunt super te propter multitudinem maleficiorum tuorum, & propter duritiam incantatorum tuorum vehementem. Sapientia tua, & scientia tua decepit te. Veniet super te malum, & nescies ortum ejus: & irruet super te calamitas, quam non poteris ex piare. Sta cum incantatoribus tuis, & multitudine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti ab adolescentia tua: si fortè quid prosit tibi, aut si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum: stent, & salvent te augures cæli, &c.*

Confirmat S. Joan. Chrysost. *hom.* 10. *in cap.* 2. *ep.* 1. *ad Timoth. sub fine*, deplorans, quod ab hoc nefario ausu vix orbis minima pars servetur; & omnes ferè sint æternæ mortis vinculo expositi: hæc Dei iram semper provocasse, sed nunc multò magis, post tot tam ingentis benevolentiæ, ac miserationis, tam insignis indicia clementiæ, postquàm ille Filium redemptioni nostræ impendit. Quid ergo fas sperare nobis, ubi tot quotidiè pullulant maleficorum fascinariorum defensores, tutores, & in Scabinatus, Consulum, Fiscalium, Parlamentorum, in ipsa Principum sacraria irrepunt? Utinam recogitarent annos antiquos, & priora sæcula revolverent; statim deprehenderent, nulli unquam Principi, Reipublicæ, Provinciæ maleficia exitio non fuisse. 125

Hos sequuntur, qui captos hujusmodi magos, aut maleficos ex manibus curiæ eximunt. Vel pecunia, aut precibus hujusmodi carceratos liberari curant. Ita Farinacius *de hæresi q.* 182. *n.* 97. & 99. & Sanctarellus *cap.* 11. *n.* 8. Item qui se fingunt magos,

gos, ac maleficos, quos quærunt Inquisitores, ut hoc modo veros magos, & maleficos liberent. Sanctarellus *ubi supra n.9.* Farinacius *ibidem n.98.* qui alios allegant auctores.

§. VIII.

126 5. Impediendo Directè, vel Indirectè. Quinam dicantur impedire directè?

NOnnulli magorum, ac maleficorum dicuntur fautores, Officium S. Inquisitionis directè, vel indirectè impediendo, ne magos, ac maleficos punire valeant Inquisitores.

Directè quis agere, & impedire Sanctum officium dicitur, cùm non circuitu, vel per aliud medium; sed principaliter in id incumbit, ne fiat: ut omnes injuriantes, vel offendentes Inquisitores, seù eorum ministros, vel etiam testes, & denuntiatores, qui in Sancto Officio adversùm aliquem deposuerunt. Hi omnes quicunque sint, excommunicati sunt ex Bulla S. Pii V. *Si de Protegendis, edita de anno* 1569. *relata per Franciscum Pegnam in Director. Inquisit. inter litteras Apostolicas folio mihi* 174. Quæ omnes, & quascunque personas comprehendit ipsi Constitutioni contravenientes; & hoc ob dictonem illam *Quicunque*, quæ neminem excludit. *L. Julianus ff. de leg.3.* maximè stantibus verbis sequentibus ampliativis: *sive contra Civitas, sive Populus, sive Dominus, Comes, Marchio, Dux, vel potiore titulo illustris.* Cujus Bullæ declarationem videas apud Carenam *de Officio S. Inquisitionis par.2.tit.13.per totum.*

127 A quo possint puniri?

Possunt autem hujusmodi injuriantes, & offendentes puniri ab eisdem Inquisitoribus: quia talis injuria dicitur facta Ecclesiæ ex allegatis in Repertorio Inquisitorum *in verbo Injuria; vers. Primò.* Simanch. *Catholic. Instit. titul.34. rubr. de Inquisitoribus Apostolicis nu.28. & in Enchyridion violatę Religionis tit.7. rubr. de Inquisitoribus nu.13.* Zanchin. *in tract. de hęret. c.32. n.1.* Campeg. *ibi in additionibus.* Farinacius *de hęresi. q.79.* Carena *de off. S. Inquisitionis p.2. tit.4. n.22.* Sanctarellus *de hęresi. c.11. n.14.* Scortia. *Theocemate* 278.

§. IX.

128 Quinam dicantur impedire indirectè

INdirectè è contra quis gerere, ac impedire dicitur Officium S. Inquisitionis, qui insinuatione utitur: aut alio modo nititur idipsum evertere; unde in consequentiam oriatur impedimentum officii S. Inquisitionis: ut illi, qui leges, statuta, ac præcepta suis subditis imponunt, quibus indirectè Inquisitoris officium impeditur, vel retardatur, vel debilitatur, ne magos, sagas, ac maleficos, inquirere, aut punire queat. Ita Pegna *in additionibus ad Eymericum in Directorio Inquisitorum p.2. q.54. comm.79.* Probat à simili de hæreticis Carena *loco citato num.10. & 24.* Farinac. *loc. cit. n.75.* Ubi ponit duo exempla indirecti impedimenti desumpta *ex cap. statutum, ibi: Unum, quod statuto cavetur, ut nullus possit de aliquo crimine puniri ab aliquo pręterquàm à Potestate. Vel quod nullus alius, quàm Potestas possit aliquem capere; vel capi facere. Alterum, quando statuto cavetur, ut nullus alius, nisi sit de familia Potestatis, possit arma portare.* Quibus statutis indirectè impeditur, ne possint aliqui criminosi puniri ab Inquisitoribus; & ne ministri, & officiales Sancti Officii possint arma deferre.

Probatur duobus exemplis.

§. X.

129 Inter hos cōnumerantur aliqui Prælati ob certas leges subditis suis impositas.

HUc referuntur illa statuta, ordinationes, leges, ac præcepta à Prælatis, ac Superioribus Religionum edita, quibus suis subditis prohibent, ne directè, vel indirectè dicere, scribere, vel quovis modo explicare, ac significare possint cuicunque aliquem hominem, vel mulierem sæcularem, vel religiosum esse maleficiatum; vel à dæmone obsessum; aut de tali morbo suspectum: & eò minus explicare directè,

rectè, vel indirectè actiones operatas circa tales patientes ab aliqua singulari persona esse superstitiosas, ac diabolicas, ac nullo modo circa tales causas respondere, consulere: vel quoquomodo alicui patienti suum præstare auxilium, sub pœnis, &c.

Per hujusmodi enim statuta, ac præcepta quis apertè non videat, Prælatos, ac Superiores prædictos indirectè saltem impedire, ne Tribunali S. Inquisitionis denuntientur magi, malefici, sagæ, eorumque opera malefica, ac diabolica destruantur? Nam ille dicitur impedire officium S. Inquisitionis indirectè, qui facit aliquid, ex quo directè sequitur aliquod impedimentum circa tale officium. Dum autem subditis prohibetur dicere, scribere, & explicare cuicunque, aliquem esse maleficiatum, obsessum, vel suspectum de tali malo: aut talem actionem patratam à tali persona esse superstitiosam, ac diabolicam; consequenter illis prohibetur, ne dum interrogantur super aliquo infirmo: vel de aliquo opere patrato ab aliqua persona singulari, possint verbo, vel scripto exprimere: aut consulere, talem personam esse Tribunali S. Inquis. denuntiandam; quamvis non solùm per probabilia indicia; sed per signa certa, & evidentia noverint, opera à tali persona circa talem patientem operata dæmoniaca arte esse facta. Nam qui vult antecedens, vult etiam consequens, quòd necessariò sequitur ex tali antecedente: & qui prohibet primum, prohibet & secundum. Si quis prohiberet, aliquem ullo modo loqui, consequenter prohiberet, illum concionari, legere, &c. & si quis prohiberet, aliquem se movere: prohiberet etiam illum ambulare, & currere: quia secundum non potest esse sine primo. Striges, ac malefici cognosci nequeunt, nisi per opera sua malefica, ac diabolica; nec denuntiari queunt, nisi cognoscantur; Qui ergo impedit, ne cognoscantur, impedit, ne denuntientur. Quare per hujusmodi præcepta, ac statuta Superiores prædicti faciunt id, ex quo in consequentiam oritur impedimentum S. Officii. Ergo indirectè saltem dicuntur officium Sanctæ Inquisitionis impedire.

§. XI.

NEc tantùm per hujusmodi præcepta, & statuta prohibentur subditi, ne aliis verbo, vel scripto exprimant, aut consulant, magos, & maleficos Tribunali S. Officii esse denuntiandos, sed ipsismet Religiosis subditis saltem indirectè prohibetur, nè eos denuntient. Quod manifestum est ex illo verbo *Cuicumque*, quod comprehendit omnes personas cujuscunque status, ordinis, dignitatis, & conditionis; ideòque etiam ipsosmet Inquisitores, & Judices. Nam *generale dictum, generaliter est intelligendum*. *L. de pretio, ff. de publiciana in rem actione*. *L. præses. ff. de off. præsidis*. Non enim statuta illa distinguunt de personis, cui debeant, vel non debeant hujusmodi opera malefica, ac personæ maleficæ patefieri; sed absolutè prohibent, ne cuicunque verbo, vel scripto exprimant; ac patefaciant; idcircò illa particula, *cuicunque* neminem excludit: Nam *qui totum dicit, nihil excludit*. *L. Julianus. ff. de leg. 1 glos. in L. à procuratore. C. mandatis*. Ideòque saltem indirectè prædicta statuta, ordinationes, ac leges impediunt, ne ad Tribunal S. Inquisitionis magorum, ac maleficorum opera nefaria, superstitiosa, & abominanda deferantur. 130

§. XII.

QUare hoc optimè agnoscens felicis recordation. S. Pius V. qui antequam ad culmen Pontificatus fuisset assumptus, & cardinalitia dignitate illustratus Inquisitoris munere Bergomi, & alibi fuerat perfunctus, ne Religiosi subditi à suis Superioribus, ac Prælatis revocarentur, & impedirentur à magorum, maleficorum, & aliorum quoruncunque hæreticorum, vel de hæresi suspectorum denun- 131

Ideò S. Pius V. ne subditi impediantur à denuntiatione statuit, nè per

quinquennii continuum post denuntiationem possint à Superioribus molestari.

denuntiatione: Vel post denuntiationem, ne ob id sub aliquorum defectuum prætextu puniendorum, pœnitentiis, vel aliis (ut solent quandoque) molestiis perturbarentur, motu proprio sequentem edidit Constitutionem mense Augusti 1563.

Sanctissimus D. N. Papa Pius V. in Generali Congregatione S. Officii, ut indemuitati recurrentium ad illud: vel in eo testimonium perhibentium provideret, statuit, & decrevit, ut Regulares quorumvis etiam mendicantium ordinum personæ, quæ pro tempore ad Officium S. Inquisitionis pro quocunque negotio recurrerint, seù confugerint: vel in eo testimonium perhibuerint veritatis: aut aliàs quomodolibet deposuerint, nequàm à suis Superioribus per quinquennium continuum à die recursus, seu depositionis hujusmodi molestari: vel ex quacunque causa: vel excessibus prætensis personarum illarum; & de debitis propterea pœnis, seù pęnitentiis eisdem imponendis, nisi Illustrissimi Cardinales Inquisitores generales certiores facti fuerint, vel eis aliter clarè notificatum; & ab ipsis Cardinalibus desuper responsum fuerit.

132 Hoc Decretum extat apud Aloysium Bariolam *in Floribus Directorii Inquisit or. in fine totius operis*: apud Umbertum Locatum *in opere Judiciali Inquisitorum in fine operis, ubi de decretis S. Congregationis* Antonin. Dianam *par.4. tractat.8 in fine, ubi Decreta, & Constitutiones Recentiorum Pontificum ad Tribunal. S. Inquisitionis spectantes*, & apud Ignatium Lupum *Comment. Edicti S. Inquisitionis p.1. lib.4. dist.9. art.4. diffic.1.*

Caveant tamen subditi, ne hac Constitutione ad suam malitiam, & pravam, ac pertinacem contra Superiores voluntatem fovendam, ac protegendam abutantur; cùm mens Summi Pontificis sit dumtaxat, ut quilibet Christifidelis labes hæreticæ pravitatis Tribunali S. Inquisitionis sine ullo impedimento liberè denuntiare valeat.

§. XIII.

133 Ex quibus colligitur, Exorcistas ritè suo munere fungentes esse veluti oculos officii S. Inquisitionis. Quare dicatur sic?

Hinc ex prædictis facillimè colligi potest, Exorcistas Theologos, qui vitæ probitate, prudentia, ac sapientia fulgentes ritè suo munere funguntur, esse veluti mysticos oculos officii S. Inquisitionis, quorum visu acutissimo videntur, dignoscuntur, & quasi manuducuntur ad ejus Tribunal Magi, Malefici, Sagæ, Incantatores, Lamiæ, magici curatores, hæretici, cæterique superstitiosi homines, mulieres, ac pueri, ut ab hisce iniquorum fęcibus Respublica Christiana emundetur. Quod faciunt Exorcistæ non quærentes à dæmone mendacii patre, ut dicat: Quomodo formatum sit illud maleficium: an maneat ibi ligatus: & quomodo debeat destrui tale maleficium: ut docent plures antiqui Exorcistæ: quia cùm dæmon ad aliud non collimet, quàm homines decipere, & trahere ad interitum; utique per hujusmodi interrogationes ad aliquos trahet errores, aliquem injustè infamando, vel odia fovendo, rixasque disseminando. Sed priùs facto dæmoni præcepto in nomine Jesu, ne impediat potentias interiores, & exteriores obsessi, vel maleficiati interroget ipsum; vel potiùs, immò priùs parentes ejus, ac domesticos de origine infirmitatis: de modo, quo talis infirmitas incæperit; An die, vel nocte, & qua hora noctis, puta post tertiam horam, & ante quintam, vel sextam; quia sæpiùs eo tempore solent maleficia operari: An in somno, vel vigilia: An domi, vel extra domum: An ex aliquo cibo comesto, vel potu hausto: An impetu, vel sensim, ac paulatim: An adhibuerit aliquod remedium, & tunc diligenter quærat, quis adhibuerit tale remedium: An Medicus; vel Chirurgus; vel Religiosus, vel Idiota, vel fęmina: An fuerit naturale, vel spirituale: An verba fuerint prolata, & quæ sint illa verba: An signa facta sint cum aliquo instrumento ligneo, ferreo, laneo, lineo, lapideo, plumbeo, aureo, argenteo, vel hujusmodi: An alia intervenerint, quæ nullam vim habent naturalem ad sanandum? Ex his, & aliis hujusmodi ferè quotidiè Exorcista Theologus facillimè magorum, male-

maleficorum, & hæreticorum notitiam hauriet, qua mediante poterit Reverendiſ. Inquiſitor ab hujuſmodi diaboli aſſeclis Eccleſiam Dei benè expurgare. Qui ergo prohibent, Exorciſtas Theologos ſuo munere fungi; ac præceptis injuſtis os obſtruunt, ne loquantur, dici poſſunt, præfatos S. Inquiſitionis Officii oculos eruere, ne videant, quæ ſunt videnda, ac remedia debita adhibeant.

§. XIV.

PRædicti ergo Prælati hujuſmodi ſtatuta, ordinationes, ac præcepta promulgantes, quibus directè, vel indirectè Sanctæ Inquiſitionis officium impeditur; vel retardatur: aut debilitatur, ne magorum, ac maleficorum delicta puniri queant; magorum utique, ac maleficorum fautores ſunt nuncupandi. Ita habetur *in c. Accuſatus.§.Sacerdotes*, & ibi Geminianus *in ſummar.de hæret.in 6.* Bonifacius de Vitalinis *in Clementina 1.nu.160.de hæreticis*. Joan. Calderin. *in tr. de hæreticis*. Farinac. *de hæreſi q.182.n.69. plures allegans Doctores, & in c. ut Inquiſitionis officium. §.finalis.de hæreticis in 6.quomodo impedientes excommunicationis pęnam ipſo jure incurrant*; ubi ſic habetur: *Quod ſi quis in fidei negotio Epiſcopo, vel Inquiſitoribus ſe opponere: vel aliquatenus impedire præſumpſerit; ſeù auxilium, conſilium, vel favorem dederit, excommunicationis ſe noverit mucrone percuſſum*, & ibi Gloſſa *in verbo percuſſum*. Joan. Monach. *ante n.1. in verbo prohibemus, & in verbo ſi quis*, & alii plures apud Farinac. *loc.cit. n.71.* Et ad hoc ſpecialiter extat Conſtitutio Innocentii VIII. contra magos, ac maleficos. *incip.Summis deſiderantes affectibus*: ubi Inquiſitoribus Germaniæ præcipit, corrigere, incarcerare, punire, & mulctare juxta eorum demerita nonnullos clericos, & laicos earum partium quærentes plus ſapere, quàm oporteat: quia nonnulla aſſerere audebant, quibus aliquo modo officium S. Inquiſitionis impediebatur, vel retardabatur, ne labes hæreticæ pravitatis, aliorumque magorum, ac maleficorum exceſſuum, quæ in perniciem aliorum innocentium ſua venena diffundebat, expurgaretur, ac prorſus extirparetur. Idem inculcat etiam Adrianus VI. *Conſtit. quæ incipit: Dudum uti nobis*.

134 **Prædicti Prælati talia ſtatuta promulgantes nuncupātur, fautores magorum, ac maleficorum.**

§. XV.

ET licèt prædicti impedientes non ſint hæretici, niſi per annum in illa excommunicatione ſteterint animo pertinaci; ſunt tamen de hæreſi ſuſpecti; & contra eos procedere poſſunt Inquiſitores. Ita Bonifacius de Vitalinis *in Clement.1. num.160.de hæreticis*. Umbertus Locat. *in judicial. Inquiſit. in verbo ſuſpicio num.11. & 12.* Receptor. Inquiſitorum *in verbo Fautores. verſ. Impedientes*. Campegius *in additionibus ad Zanchinum in tract.de hæret.cap.20.* Pegna *in additionib.ad Eymeric.in Direct.Inquiſit.p.2.q.54.comment.59.littera B.folio mihi 401.* Ubi enim tradit: An hæc ſuſpicio ſit vehemens, vel levis ex qualitate perſonarum, & modo impediendi dignoſcitur.

135 **Ac de hæreſi ſuſpecti cenſentur.**

Quare cùm hujuſmodi ſtatuta, quibus directè, vel indirectè Inquiſitionis S. officium impeditur, debilitatur, vel retardatur, nihil valeant, ſtatuentes compellendi ſunt per cenſuram eccleſiaſticam ad tollendum talia ſtatuta: textus eſt expreſſus *in c.ſtatutum.il primo de hæret.in 6.* & ibi Gloſ. *in verbo Directè, & in verbo Indirectè*, & communiter Canoniſtæ omnes. Extat Conſtitutio Innocentii IV. *edita de anno 1252. incipit. Ad extirpanda, verſ. cæterùm teneantur. relata per Pegnam inter litteras Apoſtolicas folio mihi* 11. Item & alia Conſtitutio Alexand. IV. *edita de anno 1257. incipit: Implacida relatio, relata per Franc. Pegnam ubi ſupra folio* 26. Summa Roſella *in verbo Hereticus n.36.* & alii plures apud Farinacium *de hęreſi.q.182.n.76.*

136 **Ideò ad hujuſmodi ſtatuta tollenda compellendi.**

§. XVI.

137 HUc referendi sunt illi, qui magos, aut maleficos, & alios id generis hæreticos, vel de hæresi suspectos aliquo modo directè, vel indirectè occultant, ne Tribunali S. Inquisitionis denuntientur; & ad manus curiæ deveniant. Qui utique dicuntur magorum, ac maleficorum, vel etiam hæreticorum fautores, sicut expresse de hæreticos occultantibus probat Farinacius *loc.cit.nu.*95. plures allegans Auctores.

6. Occultãdo Vel Directè. Vel Indirectè.

Hinc Parochi, ac Concionatores, qui inter missarum solemnia: vel coram populo in Ecclesia congregato, ne striges denuntientur, & ad manus Justitiæ deveniant, suadent populo ne credant, in sua Parochia aliquem esse magum, maleficum, aut sagam, nec ullum esse maleficiatum, dicendi sunt maleficorum fautores.

Ut Parochi. & Concionatores publicè populo suadentes, ne credant in sua parochia aliquam esse strigem, vel maleficiatũ hi suspecti sunt de hæresi.

Hoc enim nil aliud est, quàm impedire, ne denuntientur: vel efficere, ut occulti maneant; & magis, magisque eorum virus gliscere, ac nefaria eorum flagitia multiplicari queant. Ideòque talia publicè proferentes suspecti sunt de hæresi. Pro quibus faciunt supradicta. Ita Farinacius *de hæresi q.*182.*n.*95.

Tandem fautores magorum, ac maleficorum dicuntur 1. illos visitantes, & cum iis susurrantes, dum carcerati habentur. 2. qui valdè lamentantur de eorum comprehensione, & morte. 3. qui dicunt, eos injustè damnari. 4. qui ægris oculis aspiciunt illos persequentes, vel denuntiantes. 5. furtivè colligentes magi, aut malefici hæretici combusti ossa abscondenda. Hi haberi debent uti vehementer de hæresi suspecti. Ita Pegna 2.*part. Directorii Inquisit.comment.*78. *Vers. Jam ut nihil. Ex Ivoneti summa.* Farinacius *ubi supra n.* 10. Zanardus *in summa divin. Præcept.tom.* 1.*c.*5.*de fide Vers. Fautorię*, & Carena *de off. S. Inquis. p.*2.*tit.*4.*nu.*18.

SECTIO IV.

De Requirentibus.

138 NIhil est tam proprium, ac naturale hominibus, & animantibus, quàm sibi noxia fugere, proficua quærere; mala cuncta repellere, & bona omnia corporalia, quæ possunt, solertissimè prosequi. Et hoc tam innatum est illis, ut homines, qui rationis usu sunt participes in tribulationibus, angustiis, ac necessitatibus nedum remedia naturalia; sed & supernaturalia, si quæ sibi profutura agnoscunt, toto cœlo adhibere contendunt. Et licèt *Deus*, qui est fons omnium bonorum, *refugium nostrum, & virtus, adjutor in tribulationibus, dans sanitatem, & vitam, & benedictionem*, ut ait, Jesus filius Sirach *Ecclesiast.*31. paratissimum se exhibeat, nobis suum impendere solamen, & auxilium si ad ipsum toto corde supplices, & humiles confugiamus, per Prophetam dicens *psal.*49. *Invoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me:* & sæpiùs alibi tam in novo, quàm in veteri testamento. Sunt tamen multi ex hominibus ita excæcati; quòd spreto Deo, qui omnia potest, cuncta novit remedia bonum afferentia, & omnibus vult benefacere pro sua bonitate, ac pietate, ad dæmonem confugiunt, sentinam omnium malorum, cujus potestas admodùm ligata, sapientia obscurata, ac bonitas funditùs ablata, & ab eo, qui non nisi ad malum omnibus inferendum semper intendit, in suis angustiis ac necessitatibus auxilium petunt, ac requirunt Alii Immediatè: Alii Mediatè; ut sequentes articuli declarabunt.

Homines aliqui nimis intenti saluti suæ corporali.

Spreto Deo ad dæmonem confugiunt ab eo auxiliũ requirentes.

Alii Immediatè. Alii mediatè.

ARTICULUS I.

Immediatè.

§. I.

IMmediatè illi à dæmone in suis angustiis, ac tribulationibus implorant auxilium, qui cum ipso pactum expressum injerunt: ut malefici, qui dæmonem ut suum Deum, ac Dominum agnoscunt, quibus ipse ut sibi obsequentibus suam promittit opem in necessitatibus. Sic sæpius postquam hæc sua mancipia variis affecit tunsionibus, atque molestiis, veniam humiliter petentibus, & aliquid ei in sacrificium offerentibus suum impertitur auxilium, & ab infirmitatibus eripit, eis licèt imperfectam conferens sanitatem: ut docent Binsfel. de Conf. malef. & Auctor. Mallei. 139 A dæmone immediatè quærunt auxilium qui cum eo pactum habent expressum quibus videtur opitulari in Infirmitatib.

Nec dumtaxat in infirmitatibus; sed & in majoribus necessitatibus non derelinquit: ut quando ad manus Judicum devenerunt; & ex decreto eorum sunt torquendi, ne à tormentorum vi, ac cruciatuum acerbitate victi cogantur fateri veritatem dum magis, ac magis ejus implorant adjutorium, ut sibi in tantis periculis opem ferat: ipse, ut se diligentem exhibeat tutorem, & adjutorem, eis accurrit, variis modis per maleficium taciturnitatis præcipuè suum impendens solamen, & adjutorium: ut docent Marsil. *in L. Repeti. ff. de quæstionibus*. Paulus Grillandus *in tract. de quæstion. & tort. in quæst.4. à num.* 12. Damhaud. *in rerum criminal. praxi cap.37. à num.21.* Eymericus *in 3.part. director. Inquisitorum, in cap. De tertio modo terminandi processum in causa fidei per tormenta*, & Commentator ejus Franciscus Pegna *ibidem comment.39. in litera F.* Malleus Malefic. *in 3.par. q.15.* Nicolaus Remigius *lib.3. dæmonol. cap.8. & 9.* Delrius *lib.5. disquisit. magic. sect.9. vers. Quoad tertium dubium.* Necessitatibus cùm ad manus Judicum devenjunt. Quibus, nè fateantur delicta opitulantur per maleficium taciturnitatis.

Hujus autem silentii, & taciturnitatis maleficium componitur, ut tradit Sprenger *in malleo malefic. par.3. cap.14.* ex quibusdam membris infantuli non baptizati violenter necati, & in pulverem redacti, quibus cineribus corpori inspersis, vel occultatis, silentii hanc vim consequuntur. Fit autem hoc artificio diaboli multis modis: Multiplex enim est causa hujus silentii. Quomodo componatur. Variis modis silentium causare solet?

§. II.

PRimò aliquando tacent, quia dolorem non sentiunt. Potest enim dæmon res applicare eis naturales, quæ vim habeant naturalem efficiendi insensibilitatem in doloribus, & tormentis: aut saltem leniendi, & minuendi dolorem; ita ut vel dolorem non sentiant: vel levior, & tolerabilior dolor videatur. Est enim dæmon, (ut supra *to.1. disp.2.* significatum est,) peritissimus, acutissimusque rerum naturalium perscrutator, unde exactè cognoscit herbarum, lapidum, aliarumque rerum, quæ naturæ ordinem non transcendunt, vires, & effectus. Scribit enim S. Albertus Magnus *in lib. de secretis naturæ*, ut eum allegant Paris de Puteo *in tract. Syndicatus in cap.2. de tortura* Grillandus *in d. q.4.n.13.* quòd lapis quidam Mesites dictus, eò quòd oriatur in civitate appellata Mesis in partibus orientalibus Ægypti, contritus, & aqua, aut vino mixtus, datusque ad potandum illi, qui torquendus est, inducat insensibilitatem pænæ, & cruciatus. Hunc lapidem rectius cum Dioscoride *lib.5. pharmacorum Simplicium cap.149.* & aliis: Memphitem appellaveris, à Memphi civitate. 140 1. Operando ne dolorem sentiant.

§. III.

141 **2. Eos sublevando, ne tortura dolorem inferat.**

SEcundò aliquando dæmon, cùm sit invisibilis, & spiritualis, etiam invisibiliter operatur, sic virtute sua corpus malefici, aut strigis sublevat, ut tortura nullum dolorem inferat. Et sicut corpus potest elevare, sic etiam non est eidem difficile, pondera in altum tollere, ita ut nequaquam corpus, & ejus membra extendant: sic laxare funes, quibus malefici ligati, & extensi manent. Aliquando verò ea, quæ corpori infigi, vel infundi videntur, ipse aliò avertit: aut vim eorum priusquam corpus contingant, tollit: aut aliquid medium densum, & solidum, quod simul facit, ne adstantibus sit conspicuum, interponit. Aliquando denique corpus ipsum malefici ex equuleo tollit, & aliud substituit; quæ cuncta, cùm Deus permittit, illi sunt facillima? Rarius tamen hanc superpositionem corporis alterius contingere putat Delrius loco citato: frequentiùs aversionem illam, sive depulsionem: item interpositionem.

§. IV.

142 **3. Assistendo in gutture malefici.**

TErtiò quandoque, immò sæpiùs taciturnitatem inducere solet dæmon per assistentiam in gutture malefici, præclusis illi interiùs faucibus, & ore, ea moderatione ut non præfocetur, loqui tamen non queat: interdum etiam organo auditus sic obstructo, ut Judices voces, interrogationesque non exaudiant rei; quorum exempla suggerit Nicolaus Remigius *lib.3. Dæmonolatriæ cap.8. & 9.*

Blainvillæ in Lotharingia Anna Xallea Anno Domini 1587. *Calendas Mart. est supplicio affecta, quę dixit, se imis faucibus dæmonem suum, cùm torqueretur, occlusum habuisse, quo faciliùs loquturę vocem inhiberet, si fortè per doloris impatientiam ad fatendum urgeretur. Et qui torturæ assistebant, adverterunt, tortas fauces in eum tumorem accedere, ut mentum ipsum sua elatione propemodùm adæquare viderentur: tum adeò decolorari, ut facilè intus angorem inesse maximum coniicerent. Haud multum dissimile, ut Grillandus narrat, accidit, eo Judice Romæ. Malefica quędam antequam in tortura elevaretur, verba quædam submissa voce dicebat: deinde elevata silebat penitùs velut mortua, & nigrior apparebat in vultu carbone extincto, oculos extra caput valdè tremendos, more illorum, qui strangulantur, emittens, & nihil penitùs loquebatur neque boni, neque mali. Eandem silentii necessitatem sibi à dæmone illatam confessa est Francisca Fellęa morte mulctata Panggii Anno Domini* 1584.5. *idus Novembr. Nicolao Remigio teste; quæ præterea ita occlusas ad vocem Judicis aures se habuisse dixit, ut quàm primùm interrogaret, nihilo plus audiret, quàm si is nihil omninò loqueretur. Erat ergo hujus fæminæ malus spiritus non solùm mutus; sed etiam surdus, idest, sua præsentia mutum, & surdum pro sua voluntate efficiebat. Quemadmodum* Marci 9. *Spiritus à Christo ejectus erat surdus, & mutus quantum ad effectum, quem causabat. Anna Morelia simili modo Anno Domini* 1581.3. *Calend. Decembris. Hadovillæ alii quidam malefici, cùm in tormentis essent, dæmonem non constitisse propiùs ad ferendam opem, quàm extremis equuleis, refert idem Remigius. Unde æque locuturis vocem inhibebat, ac si auribus ipsis sese totum inseruisset.*

§. V.

143 **4. Assistendo extrinsecè multipliciter.**

QUartò inducit taciturnitatem malus spiritus per assistentiam exteriorem, aut suggerendo ei, qui torquetur, ne loquatur; aut eum confortando, ut brevem quidem torturam fortiter perferat spe vitæ longioris: aut etiam minando verbera, si delictum confiteatur. Atque hic modus, ut putat Binsfeld. *Comment. in tit. C. de malefic. & mathem. in L. Etsi excepta q.*1. *concl.*15. maximè locum habet in eis, qui duritia mentis, & fortitudine corporis valent. De quibus ab Ulpiano *in L.*1. *§. Quęstioni fidem ff. de q.* dicitur, quòd plerique patientia, sive duritia tormentorum ita tormenta contemnunt, ut ab eis veritas exprimi nullo modo possit. Quod confirmat etiam Fabius

Insti-

Institut.Orator. *lib.5.cap.4.* dicens: *Plerique sic tormenta contemnunt, ut patientia facilè mendacium faciat.* Quod & de Leæna Meretrice, Anaxarcho, Antiphilla Cyrenensi, aliisque multis scriptum reliquerunt Plinius *lib. histor.natur.c.23.* Valerius *lib.8. c.4.* & Remigius *loco citato*: Ex quo unicum referam memoratu dignum:

Blainvillæ Anno Domini 1587. 17. Calend. Februarii Alexia Belhoria cùm per aliquod spatium in carnificum acerrimis tormentis permansisset, tandem cùm ad spontaneam suorum delictorum confessionem se accingeret, & à Dominica oratione, ut mos est Christianis, auspicaretur, stupentibus præ admiratione, qui tum aderant, omnibus, in murum, quem post se habebat, aversa ruit tanto impetu, ut pro enecta jam multis tollenda videretur. Sed paulatim ad se rediens, ac deliquii causam, rogata. Non videtis, *inquit*, sub lecto prostratum carnificem, qui me modò faucibus comprehensam penè præfocavit? En etiam ut terrorem vultu minaciter obiicit; atque, quantum potest, inhibet, ne de se verbum ullum dicam. Nec me nunc quidem primùm à vero dehortari tentat; Nam jam cùm torquerer, in aurem sinistram se policis instar intulit, monens sedulò linguam ut temperarem; nec vinci me sinerem exigui temporis non admodùm vehementi dolore:

Sic veluti strenuus pugil non conquiescit, neque defatigatur, dum superest certandi copia, atque occasio. Nec prius unquam destituit, quos semel habuit obsequentes, quàm ipsi illi, ceu agni lupo fuerint erepti.

§. VI.

QUintò solet illis dæmon membranulas, & alia instrumenta magica variis notata characteribus suppeditare, quibus in locis corporis secretissimis abditis ex pacto sensum adimit, ita ut vel somno profundissimo opprimantur: vel vultu hilari rideant, & Judices irrideant. Confirmat hanc veritatem quoddam memorabile factum adductum à Jodoco Damahaudero *in sua pract.crimin.c.37.n.21.* sic asserente. 144 5. Per membranulas, & alia instrumenta.

Ipse vidi, cùm in civitate Burgensi essem à consiliis in muliercula admodùm anu, quę tum habitu, tùm victu, tum incessu, tum moribus, & fucata sanctimoniæ specie ab omnibus venerabatur, veluti vera Christi Apostola, quòd multarum matronarum filias, ac filios quasi miraculosè curaret, gibbas liberaret, crura, tibiasque confractas illico restitueret; idque non arte aut externo medicamine aliquo adhibito; verùm, ut olim Apostoli, pietatis aliquo exercitamento, nempè, ut uno, duobus, vel tribus diebus jejunarent in pane, & aqua: vel ut ter legerent orationem Dominicam & inviserent aliquas Ecclesias: vel ut sacrum unum, aut alterum religiosè audirent: aut aliquas preculas persolverent ægri. His rebus injunctis ritè expletis, illicò, aut certè intra paucos dies à morbis liberabantur, & firmæ valetudini restituebantur. Cùm istius mulierculæ ea facta in vulgus latiùs spargerentur, à Senatoribus intempesta nocte jussa fuit ex lecto comprehendi, & carcere mancipari. Postridie cùm ab iisdem Senatoribus perquireretur, quomodo, quibus mediis, quo fædere, quaque fiducia freta suas curas perageret, intrepidè semper respondit, se piè cuncta exercuisse, & bonis, piisque rationibus, atque ideò non debuisse tam ignominiosè comprehendi. His non obstantibus ex certis indiciis per Senatum adjudicabatur torturæ; ad quam cùm venisset, & verbis persuasoriis examinaretur, constanti vultu, & animo semper perduravit in ea sententia, se nihil eorum, quæ fecerat, dęmonis ope peregisse; sed omnia pio, & licito modo. Interim ob constantem negationem torturę tradita est: illa autem non lamentationem, aut clamores edidit; sed horum loco subridere cępit; & quamvis ligata, digitorum tamen complosionibus Judicibus ipsis insultabat; & posita super scamno, aut risit: aut dormivit. Hinc factum, ut è scamno, & tortura relaxaretur, & iterum in carcerem reciperetur: posteà ob nova indicia habita torturæ iterum tertiò adjudicatur. Verùm priusquam scamno imponeretur, totius corporis pilos, & crines abradi curavimus, posteà scamno imponitur, acerrimè torquetur, nihil tamen fateri voluit. Tandem quibusdam adstantibus succurrit, eam non esse tonsam in pudendis tam retrò, & ante, & sub axillis, ubi per tonstrices illi quoque crines abrasi fuerunt; & inter radendum reperta fuit pergamena in pudendis retro, & ante inserta, cui inscripta fuerant aliquot pere-

grina vocabula dæmonum crucibus aliquot inter se distincta, hac pergamena Senatoribus exhibita occasionem prębuit, ut rursus scamno traderetur torquenda, ubi facta plenè passibilis, omnia nudè fatebatur quæcunque prioribus informationibus fuerunt proposita; cùm autem rogaretur, cur prius fateri noluit: Nisi à me *inquit*, omnes crines, atque etiam hanc schedulam abstulissetis, nunquam à me perquirere quicquam potuissetis: ut quæ per illa facta eram impassibilis; *quod haud dubium verissimum erat*. Hæc omnia Damhaud. ubi supra. Factum simile accidisse in Urbe Neapolitana testatur Ambrosius *de processu informativo lib.4.c.7.n.13.* ubi in tali casu, os, foramina narium, & aurium, anum, vel vulvam, & si qua plaga, vel cauterium aut incisio in corpore adsit, diligenter inquirenda esse, ut plura alia, quæ in tali casu facienda esse, adducit etiam Chartarius *de interrogatione reorum lib.4.cap.1.n.220. & sequent.* cum Marsilio *in pract. crimin.* §. *Nunc videndum n.52. Sed de his cautelis mox dicam.*

145 *Quibus pænis sint obnoxii dicti ad dæmonem recurrentes?*

Ex iis modis taciturnitatem in maleficis causandi colligere possumus, quàm solertem se exhibeat dęmon suorum asseclarum defensorem ad eum in suis angustiis confugientium, ejus opem assiduè requirentium, & suppliciter auxilium implorantium. Quos certè vel ut hæreticos, vel vehementer de hæresi suspectos eisdem pænis, quibus supra *à n.58. & sequentibus* obnoxios esse, quis ibit inficias?

§. VII.

146 *Maleficium taciturnitatis impediunt. Alii illicitè per quendam in carcerem deportationem.*

AT, cùm prædicta omnia subsidia fiant arte diabolica, videamus modò, qua ratione Judices artem arte deludere, & clavum clavo extrudere possint.

Aliis cautio est, ut à lictoribus sublimes de domo tollantur, abrepti à terra, Anthæi instar in carcerem deportentur. Quem morem in usu præsertim habent Germani, qui vastum regnum incolunt: ut refert Remigius *lib.3.c.9.dæmon.* At quia iste modus planè est superstitiosus; ideo relicto unà cum aliis ab eo relatis, de quibus infra loquimur *p.2.hujus disputationis nu.171.* eos dumtaxat referam, qui sunt in usu apud Judices catholicos, & pios. Petrus Binsfel. *Comment. in tit. C. de malefic. & math. in L. Etsi excepta q.1.concl.15.in fine* quoddam tormenti refert genus, quod non lædit corpus, & maximæ est potentiæ ad confessionem ex maleficis eruendam; de quo Marsilius *in L.1.ff.de q. col.12.* testatur, se experientiam sumpsisse in duabus fæminis maleficis, dum esset Capitaneus Vallis Lugani, quæ tormenta alia non timuerant, & vicerant; sed adhibito hoc in spatio quadraginta horarum omnia plenè delicta confessæ fuerunt. Reus ponitur super scamno ad sedendum, & ibi adsunt duo, qui eum custodiunt, ut non dormiat, nec die, nec nocte: & cùm ipse reus inclinat caput in unam partem propter somnum, famulus, qui est ab illa parte, dat cum manu ei in capite, & excitat eum, & elevat caput: Idem facit alter famulus, quando caput inclinat versus suam partẽ; Et quando illi duo sunt defessi, & volunt dormire, alii duo novi subrogantur in locum illorum, & non permittunt unquam dictum reum dormire, & quiescere, donec omnia confiteatur promissa sibi quiete, & in duabus noctibus, & uno die hoc modo defatigabitur & confitebitur. Fatetur Marsilius sæpè se usum hoc tormento contra obstinatos, & non timentes tormenta, & ait: *Verè nemo ita ferox invenitur, qui huic tormento possit resistere.* Sed quia impedit, quin dæmon possit per maleficium aliquod ex supradictis taciturnitatẽ inducere; ideò quęramus alios modos, quibus maleficia dęmonis tollantur.

§. VIII.

147 *Alii licitè Per vestimentorum expoliationem.*

ALiis visum est, & benè, nępè Jacobo Sprengero, Henrico Institori & aliis *in Malleo malef.p.3.q.14.* Binsfeldio *loc.cit.* Delrio *lib.5.disqu.mag.sect.9. vers.2. ut dum ministri fol.mihi 705.* Dum ministri se parant ad torquendum, optimum esse, alios intereà expoliare reum, (si sit mulier,) expoliandam esse ab aliis mulieribus, antequã ad torturam ducatur, ne quid in vestimentis lateat maleficii. Hoc ostendit factum, quod accidit Brixiæ Anno Domini 1643. cùm quædam mulier, de qua *sup.to.1.d.3.n.524.* de

hæresi

hæresi suspecta carceribus esset mancipata, bis fuit à Judice per torturam perquisita, ut circa nonnulla delicta, de quibus indicia habita fuerant, veritatem fateretur; At illa cùm constanter omnia negasset: præcepit Judex, eam à quibusdam mulieribus propriis suis vestimentis expoliari, & induere subuculam à Sacerdote priùs benedictam, quam induta tertiò tradita fuit turturæ, & tunc statim omnia sua confessa est delicta. Et quæsita, cur prius noluisset fateri veritatem, respondit: *Nunquam potuissem verum fateri, donec priora illa vestimenta induta eram.* Cujus rei certior factus fui, dum sententiæ contra eam prolatæ ex processu extractæ apud me habui exemplar.

§. IX.

Aliam cautionem adhibere solent: ut testantur Sprenger *in Malleo malef.* Jodocus Damahuderus, Delrius, & Binsfeldius *loco citato*: Jubent, capillos capitis, & barbæ abradi, immò & per totum corpus etiam in partibus secretioribus: si fæminæ sint, à fæminis: si viri, à viris: sic cavetur inhonestas, ac verecundia, propter quam Inquisitores Germanici Sprengerus, & alii non ausi sunt, hoc uti remedio, ut ipsimet profitentur, addentes alibi hoc in usu esse. Tamen (inquiunt) in aliis regnis Inquisitores talem per totum corpus abrasuram fieri mandant. Unde & Cumanus Inquisitor hoc ipsis insinuavit: quòd anno elapso (qui fuit 1485.) meleficas incinerari mandasset, omnibus per totum corpus abrasis. Et hoc in districtu, & comitatu Burbiæ in confinibus Archiducis Austriæ versus Mediolanum: Quod etiam exemplo supra relato confirmat Damahuderus. 148 Per abrasionem omnium capillorum.

In hac autem tonsione illud diligentissimè est observandum, si fiat dumtaxat, ne signa maleficii lateant foraminibus corporis inserta; vel crinibus inspersa, ritè id fieri. Eademque de causa, ne qua unctio subesset, suadet Delrius, totum corpus aqua calida prius diligenter abluendum. Sed si tonsio fieret ea opinione: quòd per eam robur corporis, & animi fortitudo pereat, exemplo Samsonis, in quo totum id divina virtute contingebat, & etiam documento Apollonii Thyanæi, ut tradit Remigius *lib.3. cap.9. dæmonol.* hoc magicum, & superstitiosum utpote dæmonis operum Dei ubique improbi æmulatoris commentum, & ut sub specioso velamine homines illaqueet, nemini mediocriter scienti est ambigendum.

§. X.

Nonnullis tandem valdè proficuum, & utile visum est, si simul cum quæstione aliqua remedia ecclesiastica, quibus dæmonis vires infringi solitæ adhibeantur. Idcircò præmittendam esse Exorcizationem, non quòd possessas à dæmone sagas omnes sentiant; sed quia dæmonem habent præsentem, cujus ope; & persuasionibus, ut supra monstratum est, in sua malitia, & perversitate obfirmatæ manent: impediunturque, ne lingua sua veritatem fateri valeant. Utile insuper existimatur, si torquendi collo appendantur sacræ reliquiæ: vel agni cerei effigies consecrata: item si aqua benedicta in os infundatur, & ea corpus aspergatur: & cùm utuntur tormento, in somnis cerei benedicti instillatio inopinata. Verum hæc omnia ab usu docentur: & cavendum, ne sacris hisce remediis superstitiosi aliquid ratione materiæ, temporis, aut numeri immisceatur. Ita sentiunt Silvester *lib. de stigimag. admirand.* Delrius *lib.5. disquis. magic. Append.2. q.25.* Qui etiam *quæst.29.* docet loquens de sagis, posse in tali casu Judicem desistere à tortura, & post alios dies repetere: quia dæmon non semper strigibus assistit; sed aliquando deserit, vel sponte sua: vel Dei jussu: vel non ferens ecclesiastica remedia, quæ adhibentur. Huic sententiæ se subscribunt Antonius Quevedo *in lib. de indic. & tortura p.2.c.6.per totum*, & Diana 149 Per remedia ecclesiastica.

resol. moral. par. 4. *tract.* 6. *de tortura in S. Officio &c. Resolut.* 37. Sed omnium utillimum erit uti remedio à nobis tradito infra *disp.* 4. *n.* 952. *&* 953.

ARTICULUS II.

Mediatè.

§. I.

150 Requirunt mediatè à dæmone auxilium qui ad maleficos recurrunt, ut maleficium maleficio solvant. Hoc licitum putat Aureol. Probat à simili.

SAnitatem, vel quodvis auxilium mediatè à dæmone requirunt illi, qui ad maleficos curatores pactum habentes cum dæmone expressum confugiunt, ut maleficium maleficio solvant. Quod licitum esse, si à malefico parato requiratur, opinatur Petrus Aureolus *in* 4. *sentent. d.* 34. *qu.* 2. quem sequitur Angelus *in verb. Superstitio*, §. 13. Dicunt enim, ad bonum finem malitia hominis parati uti licere: sicut etiam petere mutuum ab usurario: Sacramenta à suo Curato in mortali peccato existente: & juramentum ab infideli, qui per deos falsos est juraturus. Quis autem non videat hæc omnia licitè peti posse? An petitur fortasse effectus aliquis positivus, dæmonis, nempè, auxilium ad aliquid peragendum? Sed sola destructio maleficii petitur, quæ bona est. Cùm non possit excogitari remedium aliud ad tollendum maleficium (ajunt ipsi) cur non erit licitum quærere à malefico parato, ut maleficium maleficio tollat?

§. II.

151 Hujusmodi opinio reprobatur, quia Falsa, Erronea, Contraria sibiipsi.

AT veritas ostendit, accedentes ad eos, qui publica infamia sunt notati, & veluti magi, aut malefici reputati, ut sanitatem per artem suam magicam impertiant, nedum culpæ mortali obnoxios, sed pœna debita mulctandos sive per se recurrant: sive per accidens.

Ideoque in primis quàm sit falsa, erronea, & sibi ipsi contraria, omninoque improbabilis prædictorum opinio Auctorum, ipsamet ratio dictat. Fatentur enim, non licere, accedere ad eum, qui facere novit maleficia, non tamen solitus est, ac paratus illa facere, ut maleficium maleficio solvat: cùm ipsi mago intrinsecè sit malum, per magicam artem aliquid efficere, quamvis ad bonum finem: quia *non sunt facienda mala, ut eveniat bona* Paulo testante *Roman.* 3. Quod in his maximè veritatem habet, quæ sunt intrinsecè mala. Et sicut ipse maleficus licitè non potest uti arte sua ad maleficium auferendum: nec alius poterit licitè inducere ad id faciendum, si ipsemet maleficus non est paratus.

§. III.

152 SEd ecce falsitas, & contrarietas. Vos dicitis, non licere, petere à malefico non parato, ut maleficium maleficio tollat: quia hoc est intrinsecè malum. Res enim, quæ petitur, ex natura sua mala est. Etsi aliquid peteretur, quod ex se licitum esset, & sine peccato fieri posset, licitum utique esset, illud postulare ab aliquo, ut notat Cajetanus 2. 2. *q.* 67. *art.* 4. quamvis illud sine peccato facturus non esset: Est enim accidentarium, quòd alter peccaturus sit faciendo: quia ex malitia sua addit operi postulato malitiam, & non ex vi petitionis. At non videtis ex vestra positione nihil aliud sequi, quàm non esse intrinsecè malum, per magicam artem maleficia tollere: dum vultis concedere licitum esse, à malefico parato petere, ut maleficium maleficio solvat; quod est omninò contrarium positioni vestræ, & speculativè, & practicè improbabile? Si enim maleficia tollere per maleficia est opus per se illicitum, quod nunquam benè, & licitè fieri potest; quomodo licitè poterit quis postulare ab alio quantuncunque parato,

rato, ut faciat tale opus? At quia ipse nequam est, opus, quod ex natura malum est, poterit fieri bonum? Dum vultis quærere, ac petere opus per se malum, nonne ex consequenti petitis malitiam, quæ est inseparabilis ab opere? Poteritne quis velle adulterium, vel blasphemiam formaliter, & nolle malitiam talibus criminibus adnexam? Ecce falsitas, & contrarietas. Qui ergo petit à malefico, licèt parato, ut maleficium per artem magicam, vel maleficam destruat, auctor quidem est operis postulati ex se intrinsecè mali: quia rogans, sicut & consulens causa moralis est operis postulati; ideoque & malitiæ auctor est dicendus; & talis peccati causa moralis, & propria; cùm malitia à tali opere nequeat separari: eò magis si ipsemet maleficiatus ad sanitatem obtinendam sit paratus, ea præstare sibi à malefico imperantur. *Quicquid enim est causa causæ, est causa causati*: ex Arist. *in Antepraedic. cap. 3.*

§. IV.

At inspiciamus eorum fundamenta sine fundamento. Quam enim vim ad hanc rem habere possunt illæ rationes adductæ de Usurario, de Curato, & de Infideli? Nam exempla sunt valdè dissimilia; quia qui petit mutuum ab usurario parato non excusatur à culpa; eo quòd non sit causa mutui; nam reverà causa est; sed excusatur; quia mutuum de se bonum est, & ipse non causa usurarum; neque illa petiit, sed permisit. Sic qui ab infideli petit juramentum, non vult, ut per falsos deos juret: quia tunc peccaret; sed solummodò petit, ut juret; si daretur petenti optio, eligeret, ut per Deum verum trinum, & unum juraret. Similiter de Curato est dicendum: Nonne potest sine peccato ministrare, si prius pœnituerit per confessionem; vel saltem contritionem? At maleficium est de se intrinsecè malum, ideò nunquam potest licitè fieri; & per consequens nec quis licitè petere, ut fiat. Nam petens, & inducens consentiunt in peccatum alterius, quod sine reatu esse non potest juxta D. Pauli sententiam *Roman. 1. Digni sunt morte non solùm qui ea faciunt, sed etiam qui facientibus consentiunt.* Licèt enim talis maleficus paratus esset, non tamen fecisset illud particulare maleficium, nisi petens eum induxisset.

153 **Fundamenta ejus nullius sunt roboris.**

§. V.

Et quàm infirma sit illorum confirmatio, in qua asserunt, non peti effectum positivum; sed solam maleficii destructionem, quis est ita ignarus, qui non agnoscat, si petitur maleficium maleficio tolli, positivum aliquod postulari: quia petitur, ut fiat illud maleficium, quo aliud est tollendum: & ideò licèt destructio prioris maleficii non sit mala; illam tamen procurare tali medio, intrinsecè malum est: quia involvit societatem, & pactum cum ipso dæmone, & cultum quendam ejus. Nam rogare dæmonem, ut benè advertit Suarez *de Religione lib. 2. cap. 18. numer. 5.* ut aliquid non faciat, non minus est quidam cultus ejus, & quædam subjectio ad ipsum, quàm rogare illum, ut aliquid faciat. Etsi enim Sacerdotes, vel Exorcistæ dæmoni præcipiant, ut desinat nocere: hoc faciunt, non petendo, seu deprecando; sed objurgando, & imperando; virtuteque divina id faciunt, tanquam Dei ministri, ejusque voluntati obsequentes. At quando homo rogat dæmonem tanquam supplex, & indigens ejus, se illi profectò subiicit, eumque quodammodo Deo anteponit. De quo sanè Deus conqueritur juxta illud 4 *Regum c. 1. Nunquid non est Deus in Israel, ut eatis ad consulendum Beelzebub Deum Acharon?* Deus enim est orandus, ut liberet à maleficio, & non dæmon; & confugiendum ad Sacerdotes; vel Exorcistas Dei ministros, ut potestate ab Ecclesia accepta à corporibus obsessis dæmones eiiciant, ac maleficia destruant.

154 **Et confirmatio sine infirmitate.**

§. VI.

155 Ideò hallucinantur, dum putant, non posse maleficium destrui sine malefici auxilio Probatur auctoritate Facultatis Parisiensis.

EX his colligitur, quàm hallucinentur præfati Doctores, dum ajunt, non posse excogitari aliud remedium ad maleficium tollendum, quàm recurrere ad maleficos, ut maleficium maleficio tollant: quasi à Servatore nostro non fuerit data potestas dæmones eiiciendi omnibus in se credentibus, cùm *Marci ultimo* dixit: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eiicient?* Et ab Ecclesia Exorcistis in ordine Exorcistatus, ad eundem effectum obtinendum?

Quare sapientissimè facultas Theologica Parisiensis *in art. de Superstitionibus* definivit: in art.5. dicere:

Quod licitum sit, uti magicis artibus; vel aliis quibuscunque superstitionibus à Deo, & Ecclesia probibitis pro quocumque bono fine: error quia secundùm Apost. *Non sunt facienda mala, ut eveniant bona. Et in art.6. dicere. Quod licitum sit, cùm etiam permittendum, maleficia maleficiis repellere, & art.7. dicere: Quod aliquis cum aliquo possit dispensare, ut talibus licitè utatur: error.*

Perpetui Ecclesiæ usus. Hoc docet perpetuus Ecclesiæ Catholicæ usus, quæ semper id improbavit, ut plurimi Canones ostendunt, *c. Quis sine Salvatore 26. q.2. supra relatum n.33. hujus disp. c. Admoneant & c. Non observetis 26.q.7.* quibus adstipulantur Canonistæ Burch. *lib.10. c.40. & 41.* Ivo *p.11. c.65. & 66.* qui asserunt eadem ferè verba, exceptis aliquibus, legi in Concilio Turonensi *3. c.42.*

Patrum. Consentiunt Patres D. Joan. Chrysost. *hom.8. in epist. ad Coloss. Citiùs mors homini* ait *christiane subeunda, quàm vita ligaturis redimenda.* B. Leo *serm.19. de pass. Domini*, & August. *tract. 5. in Joan.*

Theologorum. Id Confirmant Theologi D. Bonaventura, D. Thomas, Scotus, Tho. de Argentina, & alii *in 4. d.34.* Alph. à Castro *lib.1. de justa hæretic. punitione*, Sylvest. *verb. maleficium p.8.* Cajetan. 1.2.*q.78. art.4.* Abulen. *in c.19. Matt. qu. 90.* Joseph Angles *q. de arte mag. art.6. diff.2.* ac cuncti recentiores, ubi de superstitionibus.

Jurisprudentium. Tandem Jurisperiti Grill. *lib.2. de sortileg. q.6.* & Bartol. *in L. Eorum, §. fin. C. de malef. & mathem.*

§. VII.

156 Ostenditur impietas dogmatis Paracelsi.

HInc patet, quàm impium sit illud dogma Paracelsi supra relatum *num.4. hujus disp. Nihil referre, an Deus, vel diabolus, Angeli, vel immundi spiritus ægro opem ferant, modò morbus curetur.* Unde sanè dolendum est, apud multos christianos hanc etiam sententiam invaluisse; quòd si aliqua calamitate premantur, modò liberentur, non curant: an mediis licitis, vel illicitis, utantur. Nec minori ignominia digni sunt existimandi, qui ad hosce maleficos confugiunt remedia postulantes quibus se ab hostibus tueantur; nec ab eis armis lædi possint. Nam post horum evasionem periculorum in pejora labuntur, quæ eos ad ultimum perducunt supplicium. Nec silentio prætereundi sunt, qui hujusmodi magos, seu aruspices, vel ariolos consulunt: ut de futuris contingentibus, fortuitisque casibus; aut iis actionibus, quæ ab humana voluntate pendent, certò aliquid eventurum præcognoscant.

157 Præfati criminosi puniri jubentur Jure Divino. Canonico. Civili.

Quare Deus justus hujusmodi transgressores se pæna mortis puniturum protestatur *Levit. c.20. Anima, quæ declinaverit ad magos, & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam; & interficiam eam de medio populi sui.* Idem prorsus *Deuteron.18.* ubi concludit Moyses sic: *omnia hæc abominatur Dominus, & propter istiusmodi scelera delebit eos.* Jure verò canonico, omnes hujusmodi perditi homines qui consulunt divinatores: vel remedia petunt à maleficis, in easdem incidunt ecclesiasticas pænas, in quas & ipsi malefici, & divinatores, de quibus *supra à num.47. & seq.* ut habetur *c.1. 26. q.5.* Sic eosdem

eosdem utriusque sexus cujuscumque sint dignitatis, vel gradus, qui posthabito Deo vero, à diaboli mancipiis auxilia poscunt, diligentiùs inquirere, ac procedere statuit Sixtus V. *in d. Constitut. Cœli, & terræ Creator*. Jure autem civili, qui magos consulunt, gladii pœnæ subduntur ex Carolina sanctione, & consuetudine imperii, etiamsi ob bonum finem interrogarint: vel magicis artibus, aut remediis usi fuerint.

§. VIII.

158 Nec carent culpa qui per accidens ad maleficos recurrunt.

NEc putes, culpa, ac pęna carere eos, qui per accidens recurrunt ad maleficos sanitatis obtinendæ gratia: per accidens recurrere, voco eos, qui confugiunt ad illos, quos sciunt publica infamia esse notatos, & velut magos, vel maleficos reputatos: non tamen ab eis petunt, ut per artem maleficam maleficium tollant; sed simpliciter, ut desideratam sibi restituant sanitatem, quam illos præstare nonnisi opitulante dæmone norunt; ideò per accidens, & indirectè saltem dici possunt, hujusmodi diabolicas velle operationes.

Hoc licitum esse sẽtit Remigius Extorquendo vi, ac Verberib. Probat Historiis, ac Rationibus.

Quod licitum esse, probat Nicolaus Remigius *lib. 3. dæmonolatriæ cap. 3. num. 33.* Ait enim: precariò quidem non licere à maleficis opem impetrare, & hoc facientem semper lethaliter peccare. Licitum tamen esse vi, & verberibus eam extorquere; & hoc facientem nunquam peccare. Primum enim dicit admirationem, & obtemperationem, animumque se suppliciter deiicientem, ac demittentem; ideòque potiùs ipsam ferendam esse mortem, quàm ad tam horrendum sacrilegium adduci nos sinamus, ut quasi supplices, venerabundique à dæmone opus imploremus: cùm Deus solus sit colendus, atque obsecrandus; atque is sit zelotes, qui non patitur quicquam de gloria sua adimi. At verò quòd vi, & minis maleficus possit cogi, ut morbum, quem induxit, auferat, cùm dicat contemptum, & dedignationem, licitum esse probat aliquot historiis, & rationibus, quarum Una est: quia hìc non ullæ blanditiæ, non preces, aut venerationes accedunt: neque saga verberibus pulsata habet, quo glorietur: neque dæmon, qui quasi obtorto collo se à noxa retractum amissa præda in fugam versum, derisum, spretum, ac nihili pensum agnoscat. Altera, sicut licet à fure fugiente rem vi sibi arreptam alia vi repetere, arcem injustè ab hoste occupatam armis recuperare: per tyrannidem vinculis mancipatum, violenterque eripere; cur non hæc vis licita, ut innocens morbis indignissimis sanetur?

§. IX.

159 Hæc opinio refellitur.

AT quàm periculosa, & erronea sit, vel saltem non sufficienter explicata hæc opinio nemini mediocriter intelligenti est ignotum. Negare enim non potest ipse Remigius non omninò culpa carere, qui ità à maleficis morborum liberationem per vim extorquere conatur: cùm illorum opera intercedat, quæ causam impietatis aliquam habere videtur. Quis autem hujus scientiæ peritus ignoret, sagam, dum vi, & minis adigitur, ut morbum tollat, iterum habere ad dæmonem recurrere, ipsumque suppliciter exorare, ut à nocendo desistat, ac sanitatem tradat? Qui quidem honor diabolo est gratissimus. Nec tam injuriis, quæ mancipiis suis inferuntur, offenditur: quàm hoc honore delectatur. Et proindè qui hoc modo sanari cupit, saltem per accidens, seu pacto saltem implicito cum diabolo se immiscet: cùm cogat veneficam ista facere vi pacti, quod cum diabolo iniit; propterea diabolum non coactè, sed voluntariè id facere.

Hinc experientia constat, diabolum non cedere, nec juvare, nisi cùm putat, plus se nocere posse, id quod ipse Remigius testatur *eodem loco num. 18.* dum scribit: *Nunquam esse solidam gratiam: aut plenum, integrumque beneficium, quod conferunt*

ferunt dæmones; (si id rectè beneficium dici potest) sed statim vel æquata: vel graviore aliqua injuria luendum esse ei, qui impetravit. Vix enim morbum ullum à quodam expellunt, quem in alium illicò non transferant: & unius salutem alterius interitu ferè semper paciscuntur. Cùm ergo qui sagam minis, vel verberibus cogit tollere maleficium, sit causa saltem per accidens, quòd dæmonem adoret; ut maleficium maleficio tollat, illud alteri inferendo; quod de se est intrinsecè malum; utique illicitum erit, precibus, vel minis sagam inducere, ut maleficium tollat.

§. X.

160 Rationes ejus sunt irrationabiles.

RAtiones verò à Remigio adductas quis non videat irrationabiles? Si primam intueamur, nonne magis coactio Deum inhonorat, cùm alium cogat peccare? Immò nec dæmonem inhonorat: quia est causa, ut maleficus dæmonem invocet, eique obsequium præstet; & ipsemet sagam verberans dæmonem honorat; quia non modò credit, dæmonem posse hanc medelam afferre; sed etiam concurrit positivè ad actum positivum. Dæmon verò pluris hoc facit, quàm mancipii sui injuriam, cujus afflictione solitus est gaudere. Nec potest dici expers pacti taciti: quia cogit maleficam, hæc peragere virtute pacti, quod iniit cum dæmone. Si verò secundam rationem contemplemur; paucis verbis dicimus, illationem; quæ de furto, de arce, ac mancipato sumitur, esse vanam: quia cuncta illa sunt licita, & juri divino, naturalique consentanea: maleficium verò maleficio sanare, cuilibet repugnat juri.

§. XI.

161 Licitum est inducere vel Blandis verbis, vel Minis vel verberib. levibus. Si probabiliter credimus hoc facturum licitè. Hoc testātur Theologi.

NOn tamen denegamus, quin à malefico possit peti, ipsumque inducere blandis verbis: vel etiam minis, & levibus verberibus cogere, ut maleficium destruat; si probabiliter credamus, quòd sit facturus hoc licitè, & justè, puta, si maleficium ejus esset generis, quòd naturali aliqua virtute: aut actione sine ulla dæmonis invocatione, & auxilio; sed per modum aliquem licitum dissolvi posset.

Favent Theologi Scotus, Alphonſ. à Castro, Cajetan. & Sylvest. *loco sup. citato*. Gabriel Biel *in 2.d.8.quæst.2.artic.4.dub.2.* Binsfeld. *Comment. in tit. C. de malef. & mathem. quæst.5.* & præcipuè Domin. Soto *in 4. d.34. qu. unica*, sic ait: *Potest quisque convenire maleficum, & rogare, & pecunia ab eo extorquere, ut illas ligaturas, quas habet sepultas; aut suspensas: aut alicubi asservatas, indè removeat: quia maleficum facere illud, virtus est*, sic ille. Nec rationi obstat: cùm hoc sit uti jure meo, & inducere magum ad id, quod facere tenetur, & sine peccato potest facere, si velit: non autem est consentire pacto, quod dæmon habet cum mago. Sic B. Theodorus Archimandrita (ut refert Gregorius *in vita ipsius apud Surium in mense Aprilis*) jussit cuidam Theodoro mago ad pœnitentiam adducto primo omnia peccata sua confiteri. Secundò si quos haberet libros maleficos in medium proferre. Deinde quoscunque homines, aut domos, aut animalia maleficiis suis obstrinxerat, dissolvere. Tandem non ampliùs ea in quemquam exercere; sed pænitentiam agere.

§. XII.

162 DE verberibus autem, & minis apertè constat; Si pro certo quis habeat, se maleficio læsum ab aliquo mago, & actualem adhuc perseverare læsionem, cur non poterit levibus verberibus eum cogere, ut licitè maleficium destruat? Si enim injurias, seu offensas actualiter illatas cuilibet per vim repellere licet, cur non

non poterit etiam per vim maleficum inducere, ut actuale maleficium destruat? Immò maleficus ipsemet tenetur non nocere proximo. & per consequens debet id licito modo facere, nempe per remedium aliquod naturale, si novit; vel per destructionem signi, si signum sit in ejus potestate. Hunc modum se servasse anno Domini 1658. mihi enarravit die 3. Augusti ejusdem anni quidam Sutor ex Valle Seriana inferiori Dioecesis Bergomensis dicens.

Cùm quidam die rixatus fuerim cum muliere mihi vicina, ea ira percita mihi dixit: eò quòd mihi verba injuriosa dixisti Deus tibi immittet dolores, torsiones septem mensibus continuis, quibus verbis prolatis statim in crure ferre cœpi dolores, sed sequenti nocte magis magisque tormenta augebantur; quare mane facto accepi gladium, ac prędictam mulierem solam in domo sua inventam detinui: ac posito ad guttur ejus gladio, per Deum juravi, nisi à me auferret maleficium, quod patrarat, me illam occidere velle; At ipsa se excusavit dicens, se non fecisse; maleficium ullum, verumtamen non dubitarem, quia statim cessaret: Sic illicò cessarunt dolores, ac sanitati pristinæ restitutus fui. Hæc ille.

Diligentissimè tamen est advertendum in tali casu: quòd utilius erit, ac tutius, adiicere protestationem, qua expressè protestetur, se nihil commune cum diabolo habere velle: maximè si petat, ut tollat maleficium, vel quid aliud hujusmodi; quod non nudam cessationem; sed quiddam actus positivi significat; immò consultius erit, ut petatur ab eo, quo remedio sit usurus; si nolit dicere, non est utendum ejus opera: quia hoc ipso satis indicat, se usurum medio illicito. Si verò indicat remedium, tunc si satis prudens es, ac doctus, ipse considera, ac discerne: an licitum sit, necne. Si non es idoneus judex, doctiores, & prudentiores consule. Si dubitetur, an sit remedium naturale, consulantur Medici. Si verò an sit divinum, consulantur Theologi. 163 Sed cautela debita adhibenda.

§. XIII.

EGo autem, ut verum fatear, nunquam alicui consulerem maleficiato accedere ad maleficos, ut maleficium tollant pro sanitate obtinenda; quamvis sit licitum juxta prædictorum sententiam Auctorum: quia res valdè periculosa est; ideo Exorcista memor esse debet illius dicti Virgilii: 164 Mens Auctoris circa hoc declaratur.

Quæ sint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

Nam licèt debitas in consulendo adhibeat diligentias, ac circumstantias; ægroti tamen, vel eorum consanguinei, vel amici nonnisi rarò eas observare consuescunt; sed nimio amore, seù desiderio ducti sanitatis sibi, vel parenti, aut amico acquirendæ, maleficos impellunt ad tollendum maleficium, ac sanitatem restituendam, sive medio licito: sive illicito utantur. Hanc veritatem docet experientia rerum magistra, quam unico comprobabo exemplo de quodam Cive Bergomate, qui dum hæc scriberem adhuc erat inter vivos.

Hic cùm maleficio affectus fuisset, ut ipse suspicabatur à quadam saga meretrice, cum qua aliàs carnaliter conversabatur, sed pænitentia ductus eam penitùs deseruerat, ut ab hujusmodi morbo eriperetur, accessit ad quendam Exorcistam, cui suam suspicionem enarrans, præcepit ei, ut ad sagam prędictam accederet, eique verbis blandis suaderet, ut maleficium tolleret; & si hujusmodi blanditiis à proposito dimoveri nollet, tunc minis, ac verberibus ad maleficium destruendum eam compelleret. Quod facto comprobavit. Nam cùm blanditiis ei complacere nollet, districto gladiolo atque ad guttur posito, statim ea promisit, se illi sanitatem restituere: verumtamen opus esse ut ad dæmonem confugeret, ipsum adoraret, ei sacrificium offerret, ac suppliciter rogaret, ut ipse maleficium tolleret; ideoque necesse esse, ut ipse vestes Sacerdotales, candelas cereas, & candelabra, thuribulumque cum incenso sibi deferret, ut dæmoni sacrificium offerre valeret; qui sine mora omnia pręstitit, prout ipsa pręceperat. Quibus omnibus peractis sanitatem corporis est assecutus; sed cùm conscientię stimulis agitaretur in anima,

ad quendam Confessarium Theologum confugit, qui ei mandavit, ut Sagam illam Sanctæ Inquisitionis Tribunali denuntiaret: (qui prudentiùs egisset, si ei consuluisset sponte comparere Reverendissimo P. Inquisitori seipsum accusando de errore comisso, ac Sagam denuntiando de patrato delicto.) Ad quod tribunal Saga vocata, seipsam excusavit dicens, se, quicquid præstiterat, coactam ab illo Juvene præstitisse, à quo etiam, & vestes sacerdotales acceperat cum reliquis ad sacrificium dæmoni offerendum requisitis; Idcircò ut mortem ab eo sibi intentatam evaderet, ea, quæ ille enarraverat, prestitisse. Quibus auditis & processu formato, Saga in exilium fuit demandata, ac Juvenis in Monasterium ad penitentiam de delicto patrato peragendam detrusus.

Ex quo facilè est colligere quàm satius sit maleficio affectis consulere, ut ad Deum Optimum, Maximum confugiant, qui est refugium nostrum, & virtus adjutor in tribulationibus: ad virtutem, & efficaciam Sanctissimi Nominis Jesu: ad potestatem ecclesiasticam, qua dæmones effugantur, & maleficia destruuntur: cæteraque remedia, de quibus latè *ultima disput.* pertractabitur.

Cùm ergo magica curatio ad sanitatem conferendam utatur tantùm remediis diabolicis, jure meritò est abominanda non tantùm speculativè; sed etiam practicè tum ex parte agentis primarii, nempè, dæmonis, qui sua virtute morbum tollit; & sanitatem inducit: ac secundarii, malefici, qui dæmonem invocat, & ea peragit, quæ præcipiuntur à dæmone: tum ex parte medii sacrilegi: & superstitiosi: tum ex parte finis impii, noxii, & scandalosi. Ac propterea intoleranda. & punienda in Exercentibus viris, mulieribus, & pueris: in Addiscentibus publicè, privatim: in faventibus directè, & indirectè: & in Requirentibus immediatè, ac mediatè: quia semper pactum inter dæmonem, & maleficum in hac curatione magica expressum intercedit: Sicut implicitum in supestitiosa: ut in secunda parte demonstrabitur.

PARS SECUNDA.

Superstitiosa.

165 Dæmon non tantùm accurrit, dum à maleficis expresè, sed etiam dum tacitè ab aliis invocatur.

EA est diabolicæ superbiæ tam individua, & innata proprietas semper amandi excellentiam; nullumque aut superiorem, aut consortem sustinendi, quòd ejus stimulis agitatus inveteratus hostis, ut divinam æmuletur similitudinem, & pro Deo habeatur, non tantùm à Maleficis verbis expressis, ac formali adjuratione evocatus, morbos sanare: futura prædicere; in necessitatibus auxiliari: à periculis eruere: aliaque patenti, & manifesta operatione quæ ab ipsis desiderantur juxta eorum conventiones peragere palàm, non dedignatur, ut præcedenti parte demonstratum est. Verùm etiam per ipsos Magos, atque Maleficos quasi per inferni præcones alios à Deo avertere, eosque per superstitiosas curationes, variasque actiones diabolicas ad seipsum adducere, conatur: quos ut sibi obliget, licèt nullo pacto expresso ejus ministerio irretitos, tamen ad eorum preces tacitas subdolus hostis accedit, & occulto modo præstat illa, quæ ab istis oratoribus postulantur, qui dum se operibus immiscent dæmoniacis; eisque ad sanitatem obtinendam: vel quodlibet aliud sibi optatum impetrandum utuntur, cultum, quem Deo exhibere deberent, dæmoni saltem implicitè impendunt, quod ad rationem superstitionis spectat. Ut autem hujusmodi curatio, vel actio superstitiosa quænam sit, distinctè dignoscatur, in hac secunda parte hujus disputationis investigandum Causa, Modus, Effectus: quod fiet totidem capitibus.

Quibus auxiliatur per superstitiosam curationem, Quæ distinctè dignoscitur dum investigatur ejus Causa, Modus, Effectus.

C A-

CAPUT I.

Quoad Causam.

DIgnum sanè illud dictum poeticum 2. *Georgicon.*
Felix qui potuit rerum cognoscere causas. 166 Curatio superstitiosa cognoscitur ex cognitione causarum.
Cognita enim causa, statim cognoscitur effectus, & ex qualitate causæ arguitur qualitas effectus ipsa veritate docente *Matt.7. Nunquid colligunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona fructus bonos facit. Non enim potest arbor bona malos fructus facere; neque arbor mala bonos fructus facere.* Si ergo superstitiosę curationis essentiam, quidditatem, ac qualitatem cognoscere cupimus, causam ipsius sive Internam: sive Externam investigare contendamus. Causam autem voco concurrentes ad illam curationem, qui alii non sunt, quàm dæmon, & homo hujusmodi exequentes operationem: Dæmon quidem interna, seù proxima; homo verò externa, seù remota: Sicut totidem sectionibus explicabitur. (Sive Internę, Sive Externę.)

SECTIO I.

Internam, seù Proximam.

QUemadmodum in perpetrandis maleficiis dæmon causa proxima, & interna nuncupatur; eò quia latenter operando, humores sive utiles, sive noxios exagitat immediatè; eosque in principes partes potissimùm; nec non in alias ignobiliores traducit, hisce venas, aliosve ductus obstruit: quandoque instrumentorum permutat structuram; aliarumque partium solvit, ac separat unitatem ex quo innumerabiles morbi, hique gravissimi, cruciatusque acerbissimi excitantur: Ita pariformiter in sanitate conferenda causa interna, & proxima jure meritò est appellandus. Cùm enim spiritualis sit substantia, quæ instrumentis corporeis non impeditur, ex sua insita vi in corpora invisibiliter se insinuare potest; ibique intrinsecè operando, noxios expellere humores; purgare intestina; vertigines removere; capitis, ac stomachi arcere dolores; cruditatem omnium morborum matrem auferre; ac denique humores ita temperare; & in debita proportione conservare; ut neque quantitate, neque qualitate peccent. Sicque morbi quicunque longè abeant; ratioque sanitatis perfectæ exhibeatur. Quòd tamen diversimodè peragit in superstitiosa curatione, & in magica. In magica enim accedit expressè invocatus; intercedit ejus adoratio; oblatio rei alicujus fit in ejus cultum, & honorem; Sacramentorum abusus; apparitio dæmonis, vel saltem ipsius locutio; operatio aliqua in Dei odium, Beatissimæ Virginis, ac Sanctorum contemptum, aliaque hujusmodi facinora execranda palàm interveniunt. At in hac superstitiosa curatione nullum horum advenit; sed tacitè, & occultè invocatur dæmon. Nec qui sanari expectat, vel aliud quærit beneficium, quicquam cum dæmone palàm; & apertè commune habet; sed ipsemet dæmon ex pacto, quod expressum habet cum malefico, semper præstò astandi, suumque auxilium impertiendi quotiescunque quis utatur signis ab eo institutis, vel quicquid aliud peraget à maleficis præscriptum, vel in libris magicæ artis contentum, & expressum, occultè accurrit, suum præstat auxilium saltem pro aliquo tempore; paratumque se exhibet, semper in hisce curationibus, ac necessitatibus concurrere sive in Gravioribus, sive in Levioribus: ut sequentes articuli patefacient. 167

(Sicut dęmon ut causa interna,& proxima malum operatur in homine. Ita pariter ut talis causa sanitatem confert. — In curatione magica invocatus expresè. — In Superstitiosa invocatus tacitè. Paratumque se exhibet concurrere. In necessitatibus. Gravioribus. Levioribus.)

ARTICULUS I.

In Levioribus.

§. I.

168 Dæmon per suos maleficos proponit hominibus remedia Graviora, Difficiliora in infirmitatibus.

SIcut in arte medicinæ juxta Hippocratis effatum in suis aphorismis: aph. 6. sect. 1. *Extremis morbis extrema remedia sunt adhibenda:* sic dæmon archimedicus excellentissimus tum in curandis gravioribus infirmitatibus: tum in necessitatibus urgentioribus hominibus sublevandis: tum in difficultatibus obscurioribus dissolvendis remedia suis symmistis magis, & maleficis tradit graviora, ac difficiliora; cæterisque hominibus proponenda, & exhibenda jubet. Quæ quò graviora sunt, ac difficiliora, eò majora, ac plura incidunt media inutilia, ac superstitiosa; quæ quidem ad majora perpetranda flagitia viam parant.

Probatur variis exemplis.

Hoc fateri potest quidam Pheron Rex, de quo Herodotus lib. 2. *Is à dæmone fuerat excæcatus; quòd iratus spiculum in Nilum flumen contorsisset. At postquàm undecim annis sic luce caruisset, oraculum, quod in Buti urbe consuluerat, fertur respondisse, visum ei rediturum, si oculos abluisset lotio mulieris, quæ à solo suo marito cognita fuisset. Expertum ergo primo loco propriæ conjugis urinam, cùm nihil amplius cerneret: cæterarum deinceps; tandem oculos recepisse. Ibique omnes mulieres illas, præter eam, cujus urina salutaris fuerat in unam urbem coegisse, quæ rubra gleba dicitur: & eas illic unà cum urbe omnes concremasse: & medicam illam suam sibi matrimonio copulasse.*

Quis non fateatur hæc remedia execranda, & prorsus abominanda, quæ ad tam sæva flagitia, ac impia facinora perpetranda homines perducunt? Cur enim magis efficax restituendo oculorum lumini lotium ejus mulieris, quæ virum tantùm suum quàm quæ alios est passa? Nonnè hæc machinæ, doli, fallaciæ, præstigiæ, ac superstitiones meræ: ubi dæmon occultè accurrit, suumque præstat auxilium ut mentes hominum aucupetur, suumque apud eos valeat propagare imperium? Idem ferè apud Mich. Isselt. anno 1586. legitur, in Livonia fusse locum, ubi nimbis, tonitruis, ac tempestatibus dæmonia truculenter grassabantur, nisi in locum quendam innocuus infantulorum cruor à rusticis infunderetur. Nonne hoc remedium apertè sathanicum est?

§. II.

HOc probat etiam factum illius Stephani Novachi Madrensis, de quo Nicolaus Remigius *lib. 3 dæmonol. cap. 3.* qui perpetui triennii morbo correptus ità quòd planè esset desperatus, à quadam muliere per varia media superstitiosa sanitati fuit restitutus. Gravis equidem morbus; sed videas etiam, quàm gravis sit curatio. Primò pyrum ei comedendum præbet; quòd cùm planè videretur ferreum, negat, morsu dividi posse; sed dum hæc loquitur, ac paululum interim illud contrectat sentit non sine admiratione in lanæ mollitiem propè abiisse. Eo devorato (nam erat gustu insuavissimum) statim illi stomachus tanto ardore conflagrare cæpit, quanto vix majorem candentes carbones excitare potuissent. Jubet illa lecto infirmum se componere, & è vicinia duas lectas accersere matronas, quæ ea nocte illi vigiliam suam tradant; & ecce in cubili collocatus fit agenti animam haud ita dissimilis. Sed sufficiuntne ista remedia ad sanitatem obtinendam? Videas majora; sed inhumaniora, ac intollerabiliora. Clam sublatum ægrum humeris transfert mulier in aeram proximam, ibique oblato immani urso imponit. Tum repetitis spatiis sępiùs vehit, ac revehit, ipsa quasi onere iniquiore opprimeretur non cessante ingemiscere bellua: ut supra dixi *num. 12. hujus disputat.* Tandem

dem lecto componitur æger; & post alia remedia per dies adhuc octo adhibita, valetudinem consecutus est. Quis aveat sanitatem consequi tam gravi, & periculosa curatione? Quis non exhorrescat remedia tam atrocia, & inhumana? Poterat quidem dicta mulier ex pacto occulto, & implicito sanitatem conferre exhibito illo pyro. At cùm immani illi urso ægrum imposuit, qui aliud non erat, quàm dæmon, qui ad nutum mulieris sic ab ipso instructæ talia præstabat, se pactum cum dęmone habere expressum, apertè demonstravit. Quam enim virtutem naturalem ad sanitatem conferendam habere poterant illæ evectiones immanis ursi? Nullam utique. Sed totum operatum est à dæmone ex pacto explicito habente cum malefica, cui implicitè consensit miser ægrotus pro sanitate corporis venalem dæmoni tradens sanitatem animæ.

Hùc revocari potest id, quod anno Domini 1667. evenit in quadam Italiæ Urbe cuidam Medico, qui gravissimo dolore torquebatur in dextera coxa, quo repentè fuerat affectus, dum pede voluit percutere quendam magnum Catum nigrum manducantem in solario domus interiora cadaveris cujusdam filii abortivi, cujus anatomiam Medicus faciebat. Catus evanuit, & Medicus tam intenso dolore afflictabatur, ut requiem habere nequiret die, ac nocte. Fuerunt adhibita omnia remedia naturalia, quæ natura, & ars medica suppeditare poterat; sed omnia incassum. Parentes ipsius, quibus valdè grave erat, amittere filium tanta virtute præditum, confugerunt ad quandam sagam, quæ illum invisens promisit illi dare sanitatem; sed caverent, ne aliquis Sacerdos, sive regularis, sive sæcularis illum visitaret, asserens nullum posse maleficia solvere, nisi qui sciant illa facere. Insuper volebat dimetiri corporis ipsius Medici longitudinem, & latitudinem; sicut fecit illa, de qua supra pag.5.num.15. *Sed ipse noluit. Tunc saga subjunxit, sufficit, quòd detis mihi duo ipsius vestimenta, & solidos* 31. *sed eos mihi numerate: deinde tot alios mihi numerate, posteà tot ducatos, iterum tot cechinos, ac denuò tot ungara, sed semper dispari numero: deinde duo vasa plena oleo, & tot alia plena vino generoso, ac ligna ad comburendum. Sic omnia quæ petiit, illi tradiderunt: ipsa verò promisit dare Medico sanitatem post quinque, vel octo dies, quibus transactis, cùm semper Medicus proficeret in pejus, petierunt à saga, cur sanitatem Medico non attulit? Respondit, quia oportebat, quòd illi etiam tribuerent omnia necessaria ad lectulum complendum, & exornandum, & posteà sanitatem daret; sed ipsi instabant, ut priùs sanitatem ei daret, eò magis, quòd tot, ac tanta acceperat, quòd se satisfactam fateri deberet; Si autem sanitatem daret, ipsos esse tradituros omnia, quæ petebat, & etiam majora. At cùm ipsa nollet eorum dictis consentire, ab aliquibus amicis persuasi ad me confugerunt, rogantes, ut Medicum inviserem, ac sacris benedictionibus munirem: accessi sequenti die, & à matre ipsius Medici auditis, quæ habentur supra, consideratis omnibus circumstantiis prædictæ infirmitatis, Medico persuasi, ut deponeret illam incredulitatem, qua Medici communiter laborant circa maleficia; & crederet, quòd, si ille dolor, quo torquebatur in coxa, fortasse à dæmone produceretur, dæmon erat, tanquam canis ligatus in manu Dei, nec poterat aliquem torquere, nisi Deo permittente; Deus autem potestatem dedit Ecclesiæ, ac ministris ejus dæmones eiiciendi, ejusque opera malefica destruendi. Idcircò cùm ego ipsius Dei, & Ecclesiæ essem minister, licèt indignus, cùm pręcepissem dęmoni in Nomine Jesu, ne ullum in eo dolorem efficeret, statim cessaret, si & ipse firmiter hoc crederet: Qui respondit, se hoc credere: quare in Nomine Jesu pręcepi dęmoni, ut cessaret à sua operatione, qui statim cessavit. Ego autem interrogans Medicum, an dolor cessasset: respondit, quòd sic; sed coxa remanebat veluti stupida: ego autem manum imposui super coxam, iterumque pręcepi, ut dęmon totaliter cessaret à quacunque operatione: sic statim cessavit: quod ipse Medicus benè affirmavit. Quo audito, pręcepi ipsi, ut è lectulo surgeret, & per domum ambularet velociter, quod statim pręstitit, ambulans festinanter sine ullo dolore. Ego verò pręsentibus omnibus ejus parentibus feci eum genuflectere, Deum rogare aliaque adimplere, quæ habentur infra* disp.4. ubi de remediis particul *admonens ipsum*

Error reprobatus sup. to. 1. n. 94. & seq. & infra disp. 4.

to 1. pag. 28. num 105.

ipsum, non tantùm fidem, ac fiduciam in Deo esse necessariam; sed etiam perseverantiam in fide, ac fiducia.

Prædictis à me peractis discessi relinquens Medicum sanum, ac liberum à quocunque dolore; sed ecce dum egrediebar ab ostio cubiculi, ingressus est quidam Medicus, qui quid in mentem ejus instillaverit, ego ignoro; scio benè hoc, quòd sequenti die iterum dictum Medicum invisens, inveni illum incredulitate Medicorum imbutum, ac dicentem se iisdem doloribus adhuc torqueri, & quæ dixerat die præcedenti, videlicet, quòd ad mea præcepta facta contra dæmonem cessasset dolor, ac ipse ambulasset sine dolore, ac genuflexisset, fuisse tantùm res imaginarias, quia fortis imaginatio facit casum, & quæ dicuntur de strigibus, ac maleficiis esse meras nugas, ac fabulas, & sicut nullam fidem præstaverat illi mulieri, quæ dicebatur saga: ita istis remediis à me adhibitis, eò quòd infirmitas erat tantùm naturalis: idem subjunxit mater ipsius, asserens dictam infirmitatem esse productam ex continua occupatione in facienda anatomia; nam ille fetor cadaverum, cui erat assuetus, invaserat eum, ac prædictos immiserat dolores. Ego autem dixi: si vultis hanc sustinere opinionem, facite quidquid vobis magis expedit: verumtamen scitote, si non satisfeceritis divine Justitiæ, eò quòd ad sagam dæmonis asseclam confugistis, de hac infirmitate non convalescet; sed morietur. Idcircò post aliquot dies ad mortuos evolavit.

Vide supra to. 1, n. 454.

Ex prædictis in casu antecedenti facilè colligi potest, quomodo dæmon in illa graviori infirmitate accurrerat, non ut sanitatem illi impertiret, sed ut per suam ministram sagam impediret sub prætextu sanitatis ei conferendæ, ne Religiosi illum visitarent, eique remedia spiritualia adhiberent, ac Medicus mediante alio Medico Consultore in sua detineretur incredulitate, sicque omnia remedia respueret spiritualia, divina, & ecclesiastica, quibus facillimè sanitatem consequi potuisset.

§. III.

170 In necessitatibus urgentioribus.

NEc sat est dæmoni versipelli, velle Deum æmulari in sanitate ægrotis conferenda, verùm, & in necessitatibus. Scit enim, Deum pro sua immensa pietate, ac bonitate infinita omnibus suum polliceri auxilium, qui firma fide, ac sine ulla hæsitatione in suis necessitatibus nomen sanctum ejus invocantes, illud obtinere sperant sicut apertè per Prophetam *psalm.* 49. exprimit dicens *Invoca me in die tribulationis; eruam te, & honorificabis me*, & sæpiùs alibi tum in veteri, tum in novo testamento repetit. Quod ratione suæ omnipotentiæ præstare potest, eos facillimè à periculis imminentibus animæ, & corporis eruendo, ac præservando. Propterea, & ipse qui summè malus, & cujus potentia à Deo valdè est ligata, ut saltem apparenter pro aliquo tempore summi boni, ac omnipotentis Dei æmulator existat; nedum suis sectatoribus, qui pactum cum eo expressum injerunt; sed & aliis suam opem in necessitatibus majoribus præstare, paratissimum se exhibet.

Tradès Certos ritus: Instrumenta quædam: Characteres quosdam. Quibus ad sanitatem consequendam uti necesse est.

Hinc per magos suos, ac maleficos certos ritus, quædam instrumenta, quosdam characteres tradidit; quibus si utantur homines, ipse eis occultè accurrit, & succurrit in necessitatibus, ut eos posteà ad interitum trahat. Unde quidam impii homines, & præcipuè milites, ac satellites se invulnerabiles, nec posse ab inimicis lædi, putant, si arma certo ritu incantent: Vel sacrilego ausu Crucifixi imaginem compungant, vel comminuant, aut confringant: ut refert Codronchus *lib. 3. de morbis venefic. cap.* 11. Vel si ferant interulam lineam horrendis inscriptam imaginibus, quam vocant, *inferni camisciam:* Vel si periapta quædam ferant variis characteribus insignita: aut orationes quas blasphemè admodùm, ac mendaciter tribuunt D. Leoni, vel Carolo Magno insignitas magnis (sic loquuntur magi) Dei nominibus. Horum duorum ultimorum usus maximè viget in Italia, nedum apud simplices, & idiotas; sed etiam apud doctos, vel saltem titulo docto-

Doctoratus insignitos. Unum ex his se novisse fatetur Delrius *lib.2. Disquis. magic. quæst.21.* studiosum juris nomine Quirinum VI. Baccalaureum, qui cùm tali membranula fretus audacter se jurgiis, & pugnis immiscuisset; sæpè ictus nunquam saucius: tandem Romæ anno 1572. vel 1573. in symposio minimo vulnere fuit interremptus. Sic ille dux satellitum Salodiensis Brixiæ hisce fulgimentis munitus post multas mortis evasiones, ut dixi *tom.1.d.1.n.154.* tandem securi percussus interiit.

Idem prorsus enarravit mihi Reverendis. P. Agapytus Ugonus Inquisitor S. Officii Venetiarum, qui hanc disputationem examinavit, seriò consideravit, ac laudavit, sicut & totum opus approbavit, dixit enim mihi, eundem casum hoc nostro ævo Taurini accidisse cuidam Duci cohortis. Hic nanque cùm accepisset à quodam Mago Cuticulam, seù chartam virginem baptizatam, de qua infra num.288. *vel interulam lineam horrendis imaginibus inscriptam, de qua* supra tom.1.n.154. *qua mediante promiserat eum in bello, & certaminibus invulnerabilem futurum, ut probaret, an verum esset, quod asserebat, secretò posuit illam in vestimentis cujusdam sui servi ipso inscio, & cùm ad mensam Dux prædictus sederet, præcepit servo, ut sibi vinum deferret, quod statim servus deferens, Dux fingens se esse magnoperè iratum, & indignatum, eo quòd tale vinum, & non aliud, quod fingebat se voluisse, detulisset, parvum sclopum accepit, & laxata in eum rota igneis globulis servum percussit, quo facto servus perterritus in terram cecidit, se mortuum credens, ad quem assistentes accurrerunt, quærentes vulnera, si quæ essent, sed nullum invenerunt vulnus, sed igneos globulos inter camisciam, & pellem corporis existentes, servumque sanum, sicut prius, nullloque vulnere affectum. Quo viso omnes Milites ejus cohortis dicta periapta quæsierunt; in illis (Deo spreto) totam fiduciam posuerunt, qua fiducia freti unà cum prædicto suo Duce ad bellum securi perrexerunt, cum inimicis audacter pugnaverunt, in qua pugna omnes, unà cum Duce ab hostibus percussi, & interempti, corpus & animam simul amiserunt.*

Hæc sunt dæmonis auxilia, quibus suos tuetur aliquandiù in corpore, ut tandem in corpore, & anima ad ultimum exitium perducat.

§. IV.

Tandem sicut in ægris sublevandis, & hominibus sanis protegendis se antiquus hostis piissimum, ac potentissimum præbere conatur: sic ut sapientissimum se prædicet, nedum apud maleficos suos asseclas, dum eos in tormentis constitutos indolorios reddit, vel mutos, ne veritatem delictorum fateri queant; sed & apud Judices ipsos, dum in obscurioribus versantur difficultatibus, quæ maximè illos tenent, cùm à maleficis de maleficio suspectis, & indicatis torturæ addictis confessionem delictorum extorquere non possunt; tunc nequissimus sathan, & his per suos accurrit, varia tradens remedia, quibus taciturnitatis maleficia solvere queant: & ex ore eorum flagitiorum valeant percipere veritatem.

171 In difficultatibus obscuriorib. quæ maximè tenent Judices, dum non possunt à maleficis veritatem extorquere. Quos adjuvat Variis modis, ut taciturnitatis maleficium solvere queant.

Alii ergo, præcipuè Germani nonnisi à sathanicis magistris edocti jubent, ut malefici à lictoribus sublimes de domo tollantur, ac abrepti à terra Anthæi instar in carcerem deportentur: ut supra dixi *n.140. hujus disp.*

Alii hoc curæ est, ut detracta omni veste, tunica interiore induant, quam uno die neverint, texerint, ac consuerint: Nam operosum, & difficile esse convenit, quod tantam difficultatem vincere, atque expugnare queant.

Sunt, & qui ab imis plantis pedum ad verticem capitis usque depilatos, ac derasos tormentis exhibeant, non ut signa maleficii, si quæ lateant, patefiant; sed quòd dæmonem in crinibus, ac pilis receptum habere credant. Quod jam olim Domitiani Imperatoris jussu in Apollonium Thyanæum usurpatum testatur Philostratus *in vita Apollonii lib.8. c.3. & lib.7. c.14.* Nam & is sibi à crinibus visiones nasci non semel ante dixerat, ferrumque ob id iis abmoveri valdè metuebat.

Non desunt & qui injecta in os aqua frigida, inde putent deturbari dæmonem. Sic Rosa Gerardina in agro Stinensi Non. Novemb. 1586. fatetur hac una re adductam se, ut verum fateretur; aliasque omnes premendi rationes se pro nihilo habuisse.

Aliud experimentum à pluribus fieri consuevit. Quadrupedes constringuntur, ac in lacum frigida oppletum immerguntur: si incolumes enatant, pro manifestis: sin submerguntur, pro insontibus habentur. Quod etiam Desiderius Gandonius Salsuriæ ad Barisium Non. Mart. 1588. inter alia, quæ affirmabat sortilegorum propria pro indubitato enarravit. Sic & apud Illyrios, ac Triballos mulieres fascinatrices fuisse, quæ ne veste quidem degravatæ mergi possent, refert ex Isigono Plinius *Hist. natur. lib. 7. cap. 2.*

Denique aliud à se observatum memorant Sprenger & Institor: ut, scilicet, maleficæ aversæ ad quæsitorem rapiantur. Quæsitoris siquidem animum illas miseratione occupare: immò potiùs fascinare, si eum vel tantillum aspectu prævertere queant. *3. par. Mall. malef. qu. 15.* Non minùs, quàm qui hominem videre prior occupat basiliscus: aut etiam lupus.

§. V.

172 Qui omnes ut superstitiosi refelluntur.

AT si quis studiosiùs horum omnium causam exquirat, non aliam, puto, probabiliorem reperiet, quàm dæmonem talibus experimentis occasionem consultò præbere; materiamque veluti subministrare, qua homines ad tentandum Deum procliviores efficiantur: dum scilicet sive in infirmitatibus, sive in periculis corporis, ac vitæ discriminibus, sive in difficultatibus ambiguis ea omittunt, ac negligunt, quæ ad manum sunt remedia, vel naturalia, vel moralia, vel spiritualia; & aliena, insolentia, & quæ dæmonem auctorem, monitoremque potiùs habent, sectantur, ac probant.

Quid enim virtutis habet naturalis ad taciturnitatis maleficia dissolvenda, maleficos à lictoribus sublimes de domo tolli? Quid eos induere tunica interiore uno die texta ac consuta? Quid depilare à planta pedis ad verticem usque, hac de re tantùm, ne dæmon se abscondat in pilis? Nonne potest manere sub lingua? Nonne in quacunque minima particula corporis maleficæ? Nonne etiam propè corpus, & operari in corpore? Quid aqua illa frigida in os injecta ad confessionem extorquendam? Nonne potiùs raucedinem inducere, & vocem præcludere potest, ne verba valeat proferre?

Quid quadrupedes constrictos immergi? Nonne posset dæmon etiam noxios submergere? Quid tandem maleficas aversas ad quæsitorem rapi? Nonne hæc omnia prorsus machinæ sunt diaboli: ut homines à Deo avertat, hisceque rebus vanis mentem eorum implicet? Idcircò hæc omnia ut superstitiosa à viris catholicis sunt detestanda: quia quicquid in eis operatur, à dæmone est inventum, ut cultum Deo debitum à maleficis explicitè; à reliquis verò saltem implicitè sibi arroget, & usurpet.

ARTICULUS II.

In Levioribus.

§. I.

173 Dæmon, ut honorem aucupetur ab hominibus, eis accurrit Implicitè in-

ITa avidus est honoris, & tam ab hominibus coli desiderat antiquus ille serpens, ut non solùm in gravioribus: verùm etiam in levioribus non dedignetur eis accurrere, & occultè se immiscere, adeòque, ut planè futilibus, absurdis, & scurrilibus persæpè cooperari satagat.

Quod præstat, dum implicitè ab hominibus invocatur tum ægritudinibus levioribus

ribus pellendis: tum in maleficiis arcendis: tum in gregibus custodiendis. Quid non operatur in morbis sanandis? Docet per suos magos, ac maleficos.

Si qui faciant oblationem ex bonis eleemosyna impetratis, credentes, ea majoris esse efficaciæ ad effectum consequendum; sanitatem optatam obtinendam:

vocatus in ægritudinibus levioribus pellendis.

Si putent crucem ex eleemosynis emptam, vel factam sanctiorem, & efficaciorem.

Si offerant sanctis ceram, vel aliam materiam, illi immiscentes capillos hominis: vel pilos animalis, ipsius ægri, &c.

Per annulum desponsationis mejant, &c. ut liberentur maleficio.

Pro quibusdam capitis doloribus, & similibus morbis curandis, ad porcorum lintrem, seù obbam collum applicent: In nomine Patris, &c.

Ægrotantis cingulum metiantur ad cognoscendum, à quo sancto sit sanitatis impetranda, adhibitis aliis definitis ritibus.

Stramen bipenni dividant, ut sanentur manuum, vel digitorum tumores.

§. II.

174 Etiamsi res applicata sit inutilis, & vana, quia his utitur, ut fidei fundamentum destruatur.

NEc officit, quòd res applicata sit omninò inutilis, & ridicula: dummodo homo illi, & non Deo fidem habeat: quia huc tendit versipellis, ut per hæc vana & inutilia homo illi, & non Deo fidem habeat: quia huc tendit, ut veræ fidei fundamentum infirmius reddatur, & per fidem, quam directè, & explicitè in his inutilibus, & vanis ponunt, sibi saltem indirectè, & implicitè fides habeatur. Quod probat factum cujusdam vetulæ opthalmia laborantis, de qua Delrius *lib.6. Disquisit. magic. c.1. sect.1. q.1.* quæ cùm studiosum quendam convenisset, ab eoque petiisset, ut quæ in schedula, quam illi porrigebat, continebantur, sibi non gravaretur, exscribere, certam se esse, si de collo illam gestasset, oculorum lippitudine liberandam: & studiosus scripti illius characteres vel obsoletos cernens: vel obscuriores (ut solent) legere non valens: eorum loco hæc verba scripsit in schedula: *diabolus huic vetulæ oculos eruat*, &c. simulque philacterium mulierculæ tradidit. Quod cùm de collo suspendisset, spe plena post paucos dies sanitati fuit restituta. Nimirum voluit Sathan hanc anum decipere, & in superstitione sua obfirmare.

§. III.

175 In maleficiis arcendis. Variis adducuntur modi.

QUid non præstat in maleficiis arcendis ab hominibus, ac pecoribus eorum? Docet:

Si menstruo cruore domus alicujus postes inungantur cum certis aliis ritibus dæmoniacis, magorum artibus, & insidiis aditum omnem præcludi: ut scribit Ludovicus Banaïrolus Ennead. Muliebri cap.2.

Pellem capitis lupini affixam villæ valuis, vel lupi rostrum cum certo ritu idem præstare: ita Plin. lib.20. histor. natur. cap.9.

Hyenæ sanguinem inunctum impedire omnes magorum artes: apud eundem Plinium lib.28. cap.8.

Fel canis nigræ amuletum esse domus totius eo suffitæ; purificatæve contra cuncta maleficia. Eandem vim esse amianto lapidi: ac sanguine atri canis respersis parietibus; ejusque genitali sub limine januæ defosso certo ritu apud eundem lib.30. cap.20. & lib.20. cap.9. & lib.28. c.7.

Pro quibusdam verò pecudum morbis ignes struere ex peculiaribus lignis, & in eum animalia impellere: vel in orbem circumducere: & quod primo loco transit animal, hoc sanctis offerre.

§. IV.

176 In gregibus custodiendis. *Ut autem armenta, gregesque sola in pascuis à lupis invadi non possint: suadet: S. Lupi lipum pinsere hoc ritu: coquunt libum triangularem, prætexto Trinitatis sacratissimæ honore, & ei quinque foramina imprimunt in memoriam (sic colorant) vulnerum Christi: posteà in B. Lupi honorem libum dant in eleemosynam primo mendico, non ex proposito; sed ignarò, & fortuitò occurrenti.*

Hujus superstitio ostenditur. Et hoc frequens est, ut Delrius *lib.3. disquis. magic. par.2. qu.4. sect.7.* in pagis propè Thenas, & Lovanium. Superstitio se prodit in eo (ut cætera mittam) quòd fortuitò mendicanti dari debet; nam quid hoc vel ad custodiam pecoris, vel ad honorem Dei attinet? Quis autem non rideat hujusmodi amuleta? Cùm enim sint res corporeæ, ac sensibiles, quam virtutem habere possunt contra dæmones, qui sunt spiritus incorporei, & insensibiles? si ergo aliquem operantur effectum, nonnisi ex pacto dæmonis cum mago, aut malefico inito. Sicque cum cæteris implicitè tali pacto consentientibus concurrit, ut magis homines in aliquod peccatum pertrahat.

§. V.

177 Probatur exemplo. *Audiamus ipsum patrem Mendacii veritatem hanc proferentem apud Georgium Pictorium ex Abbate Spamhensi de Bubulco quodam, qui in Scipione suo, vel baculo pastorali schedulam nomine D. Blasii inscriptam habebat, cujus baculi vi, & potentia porcos suos ab omni luporum vi, & raptu tutos credebat; ac tantùm schedulæ numinis tribuebat, ut etiam porcos in agris solos pascendos abigeret. Tamen contingente quodam tempore, cùm gregis pastor abesset; & quidam præteriens dæmonem custodire vidisset, illique dixisset: quid ipse hìc custodiret, qui hominum salutis persecutor foret pessimus? respondit: porcos custodio: retulit alter, cujus jussu? dæmon, inquit, stultæ pastoris confidentiæ. Nam schedulam quandam suo bacilio inclusit, cui divinam ascribit virtutem; vel inde quòd Sancti Blasii nomine est inscripta: & eam porcos suos à luporum injuria defendere contra legem suam credit; mihi falsa superstitione inhærens, ubi cùm per me fuisset vocatus, & denuò vocatus, & non comparuisset, me S. Blasii vice hùc custodiendum contuli. Ut enim semper lubens Dei, & Sanctorum vices gero: ita & nunc libentissimè pro suo S. Blasio illi porcos custodio: ut stultum hominem in sua vana confidentia extollam, ac roborem, ac eò perducam, ut talem Schedulam pluris, quàm Deum faciat.*

§. VI.

178 En sathanas quomodo diligentem se præbet in mortalibus auxiliandis, ut eos à Deo avertat, suoque famulatui saltem implicitè asciscat. At non est putandum, errasse pastorem, quòd S. Blasii devotus esset cultor; eique se, & sua commendaret; nam sanctos honorare, obsecrare, & auxilio custodiæque eorum nos committere, pium, & salutare est, quicquid hæretici garriant: Verùm quia fiduciam schedula collocabat: & quia schedulæ divinitatis aliquid tribuebat: & quia Deum tentabat, relictis suibus in schedulæ tutela: nec etiam Sanctorum auxilium precibus impetrandum sibi, sed nudo nomine chartulæ inscripto opinabatur. Hac de re dæmon illum per hæc infima, vana, ac superstitiosa ad majora crimina trahere contendebat. His enim obsequiis, quæ hominibus exhibet: ut rectè observaverunt D. August. *lib 83. q.q. q.79.* & D. Leo *serm.19. de Passione Domini*, conatur dæmon homines ad id perducere, ut tandem majoribus irretiti criminibus totaliter dæmoni se devoveant.

Quare cùm hujusmodi curationis sive in gravioribus sive in levioribus ægritudinibus, necessitatibus, obsequiis, vel præservationibus causa interna, ac proxima sit dæ-

sit dæmon, qui ad hoc solùm collimat: ut homines à Deo avocet; cultumque Deo debitum sibi arroget: cur non est dicenda superstitiosa hæc curatio ex parte talis causæ proximæ, & internæ? Quis ibit inficias?

SECTIO II.

Externam, & Remotam.

QUamvis non desinant dæmones, qui nequitiæ sunt spirituales omnes, omni tempore, omnibusque modis tum apertè, tum occulta pugna, tum mixto certamine homines adoriri in anima, in corpore, in rebusque exteris, ut latè disputatum est *tom.1.d.2. par.3. per totam*. Nihilominus ut faciliùs consequantur optata per vanas etiam superstitiones mentes hominum implicare, ac illaqueare satagunt. Quarum sicut ipse dæmon causa est intrinseca, & proxima: quia latenter, & occultè operatur; & immediatè effectum in hisce curationibus intentum producere conatur: sic externa, & remota nuncupandus est homo, non qui ad maleficum gratia curationis accedit; sed qui seipso ea peragit, quæ ad illam consequendam à dæmone desiderantur. Talis autem dum hæc operatur, cum dæmone implicitum habet pactum sive ope ejus utatur ad Cognitionem: sive ad Opus: ut duobus articulis palàm fiet.

179 Sicut dæmon est causa interna, & propinqua. Sic homo est causa externa & remota qui se ipso ea operatur quæ à dæmone præsciibuntur, Sive ad Cognitionem, vel Opus.

ARTICULUS I.

In Cognoscitivis.

§. I.

CUm nihil tam in votis sit hominibus, quàm scire omnia præsentia, præterita, futura, & possibilia dicente Arist.1. *Metaph.*1. *omnes homines natura trahi, & duci ad scientiæ, cognitionisque cupiditatem*. Quis ignorat, ununquenque notitiæ eorum præcipuè, quæ ad suiipsius, ac bonorum suorum conservationem, recuperationem, & à malis præservationem maximè spectant, operam navare.

180 Homines natura scire desiderant præcipuè quę ad sui conservationem spectant.

Idcircò non mirum, si quàm plures ex hominibus, si quandoque morbo aliquo afficiuntur, nimis suæ anxii valetudinis recuperandæ, vel ut morbi causam agnoscant: vel ut remedia addiscant, quibus valeant curari, quovis remedio etiam superstioso sæpissimè utantur.

Hac de causa quędam capiunt experimenta superstitiosa.

Hinc aliqui, ut experientia discant: an ægritudo sit à dæmone, vel à causa naturali, quædam capiunt experimenta deceptione plena.

§. II.

QUidam, ut referunt Joan. Nider *in suo formicario*, Sprenger *in malleo malef. par.2.q.2.* & Codroncus *lib.2. de morbis venef. cap.2.* Vas plenum aqua imponunt super locum corporis affectum, plumbumque in cochleari ferreo liquatum huic infundunt vasi, interim verba quædam obmurmurantes, & subitò in plumbo coagulato diversarum rerum species prorumpunt: sic pro varia guttarum conformatione judicant primò: an sit malum ex causa naturali; vel ex maleficio profectum: deinde cujus generis maleficium sit. Quis autem, nisi prorsus ignarus hunc explorandi modum approbabit? Quis superstitiosum illum non judicabit? Scio aliquos non deesse, qui existimant, à Saturno hanc vim plumbo inditam esse, ut maleficia prodat, asserentes, septem metalla esse ex septem planetis. Et quia Saturnus dominatur plumbo, ejus proprietatem esse, ut si plumbo super maleficium aliquod fusum fuerit, per suum influxum maleficium demonstrent.

181 Ex plumbo liquato infuso in aquam

At quàm alienum sit à veritate, experientia facta probat. Nam in hanc, vel illam guttulas formam coagulari pro natura morbi; merè, & verè est opus non naturæ; sed intelligentiæ. Supposito enim, quòd Saturnus dominetur super plumbum: non tamen convincitur, ex hoc plumbum vim recipere demonstrandi maleficium. Cùm ergo Deus non formet hujusmodi figuras: neque Angelus bonus: neque natura hoc præstet, quis non videt, hoc fieri à cacodæmone, cui saltem tacitè consensit experimenti auctor?

§. III.

182 Ex ablutione cum decoctione verbenæ.

NEc laudari potest aliud experimentum, quod à quodam didicisse fatetur Codroncus *lib.3. de morb. venefic. cap.13.* Ut ægrotus, nempe, cùm decoctione verbenæ (vulgò herba Sancti Joannis dicitur) abluatur, in qua ablutione si nihil reperiatur: decoctio non immutetur in colore, infirmum veneficio non esse affectum: quòd si magna copia pilorum, & præcipuè suorum inveniatur, esse argumentum efficax non solùm veneficii; sed & gravissimi; minimèque curam recipientis: quòd si pili sint pauciores, morbum esse mitiorem, & curationem admittere. Quòd si decoctum illud ad nigrum colorem mutetur, signum esse præsentiæ dæmonis: quòd si in alios colores mutetur, alia indicare.

Quis verò non percipit, hunc etiam modum esse superstitiosum? cùm pili illi virtute verbenæ, aut ablutionis nec elici, vel procreari possint; sed requiratur major potentia: ut est illa dæmonis, qui & morbum inferentes, & morbum curantes superstitionibus, ac criminibus fædare satagit. Addo, coloris hanc mutationem etiam naturali humorum prædominio (ut ajunt) in morbis non maleficis, sed gravioribus contingere posse.

Ex columbo per medium scisso.

Aliud experimentum sumunt nonnulli, ut tradit Idem Codronc. *lib.4. c.2.* columbum per medium scissum ventriculo ægrotantis apponunt, nonnulla verba obmurmurando. Qui modi, & alii consimiles, quos mitto, manifestè magici sunt, ac superstitiosi: cùm prorsus virtute naturali careant, nec sub sit ratio, cur miraculo res ascribatur, maximè cùm certa verborum formula utantur.

§. IV.

183 Ex pennis gallinæ nigræ sub cervicali positis.

NOlo tamen mittere experimentum quoddam, quod fieri solet à mulierculis in territorio Bergomensi.

Anno Domini 1645. Quædam mulier cujusdam pagi diæcesis Bergomensis jam per tres menses gravi afficiebatur ægritudine, plurimis pharmacis adhibitis, sed incassum, tandem accessit ad eam quædam mulier, quæ vulgò saga putabatur, promittens se ei sanitatem impertiri, dummodò prius agnosceret, si morbus procederet ex maleficio; ideoque se velle facere experimentum. Præcepit ergo ejus matri, ut pennas, seu plumas gallinæ nigræ clam assumeret, ita quod nulli hominum esset notum, quas deinde poneret sub cervical ægrotæ ipsa inscia, hisque ibi relictis duobus diebus; posteà eas acciperet, diligenterque aspiceret, si quid ultra pennas appositum invenirent, infirmitas erit ex maleficio. Sin autem, erit ex causa naturali. His auditis mater, quæ Deum timebat, accessit ad me, omnibusque per ordinem narratis, prædicta tanquam superstitiosa contemnere, & ad Deum confugere consului. Quæ ægrota cùm à dæmone obsessam se patefecisset, fuit posteà divino favente auxilio ab eo prorsus liberata.

Videas quot in uno experimento superstitiones? Quam virtutem habere poterant pennæ sub cervicali constitutæ ad maleficium ostendendum? cur pennæ potiùs gallinæ nigræ, quàm alterius avis, vel coloris? quid illa secreti observantia? cur per duos dies tantùm, & non amplius? quis posuisset ultra pennas, & quas innuebat quisquilias? A quo expectabat talem appositionem? Non à Deo, quia hæc media non instituit, sicut nec Ecclesia: Non ab Angelis bonis, quia hisce vanis,

nis, & ridiculis non se immiscent, ergo à solo dæmone, qui hujusmodi vana instituit, ut homines decipiat.

§. V.

TAndem alterum experimentum non est silentio prætereundum, quo Venetiis quædam mulierculæ uti solent, ut egomet audivi à nonnullis ægrotis, eorumque consanguineis, pro quibus tale sumpserunt experimentum. 184 Ex ægroti indumento aliquo.

Deferunt aliquid indumentorum personæ ægrotantis, puta, calceamenta, linteola, zonas, indusium, vel id generis ad mulierem; quæ sumere vult experimentum, quæ an consulat dæmonem, vel quid aliud, ego ignoro. Sat mihi scire, neminem posse agnoscere infirmitatem, an naturalis sit, vel dæmoniaca ex inspectione indumenti, non ergo alius revelat, quàm dæmon.

Alii ponunt super caput infirmi mappulam plicatam, & super eam vasculum plenum aqua, quæ si spontaneo motu ebulliat, divinant, ægrum esse maleficio affectum, deinde aquam in euripum, seu canalem proiiciunt. Hoc experimentum Anno Domini 1648. mense Julii adhibitum fuit cuidam puellæ decenni à quadam vetula. Laborabat puella febre, ac dolore capitis, quam invisit vetula promittens post experimentum sumptum eam à maleficio liberare; sed facto experimento puella profecit in pejus, majoribusque affecta est doloribus, cœpit phrenesi laborare, ac furiis agitari, & in capite ita acutas, & atroces die noctuque perpeti puncturas, quòd post dies sex, vel septem è vivis ad mortuos evolavit. Ex aqua super ægroti caput ebulliente.

Nemo autem est qui ambigat, hujusmodi experimentum esse superstitiosum. Quis enim illam aquam ebullire facit? ubi ignis? non alius utique quàm dæmon. Ad quid ponere illam mappulam plicatam? Cur tandem, opus est, aquam illam proiicere in canalem? Hoc certè experimentum species est divinationis, quæ continetur sub hydromantia: & qui eo utuntur, jure meritò hydromantici nuncupari debent: ut supra tradidi *to.1. pag.121. n.613.*

§. VI.

SEd hic non sistit curiositas humana, ut morbos maleficos cognoscat, quos evadere queat: Sed adhuc per illicita, & vana causas morborum nempè maleficos, & sagas investigare conatur. 185 Experimentum ad cognoscendas striges. Dum sua libertate fruuntur.

Ad eas enim cognoscendas, dum sua fruuntur libertate, ajunt quidam, ut refert Delrius lib.6. Disquis. magic. cap.2. sect.1. q.1. *ponere scopas in ostio cum certo ritu impedire, ne domo exeant. Vel conjectis in bullientem ollam soleis, aut crinibus ejus, vel acubus, &c. cogere ut accurrat.*

At sunt magicæ nugæ, ac peccata gravissima, quia nituntur pacto cum dæmone inito.

Sic anno Domini 1665. in territorio Bergomensi quidam Presbyter Exorcista sufficienter ignarus, cùm juxta monita Ritualis Romani dæmonem quandam Adolescentulam possidentem interrogasset: quodnam esset nomen suum, & respondisset proferens nomen Parochi illius Parochiæ, quam ipsi incolebant, deinde interrogasset, an esset ibi solus & respondisset, ibi etiam existere matrem suam, proferens nomen Matris dicti Parochi: tunc Exorcista ignarus voluit experimentum sumere, si verum esset, quòd Parochus, ac mater ejus essent in corpore illius Adolescentulæ, vel saltè ibi duo dæmones ab ipsis immissi, idcircò præcepit ejus parentibus, ut coram ipso signa maleficii, nec non aliqua ejus indusia subtrita ponerent in lebetem supponendo magnam lignorum quantitatem ignem accendentes, ita ut nedum quæ in lebete posita erant, sed & ipse lebes penè adurerentur, interim quædam verba proferentes: Quo facto Parochus, ac Mater ejus infirmati sunt. Quis autem ignorat dictum experimentum esse superstitiosum; propterea Parochus sanitate adepta, ut se, ac matrem suam ab infamia, qua laborabant, purgare posset, Exorcistam ut calumniatorem accusavit

in judicio, ac inter Missarum solemnia se à calumnia sibi, ac matri suæ à dæmone imposita liberavit, Exorcista verò à Judice pœna fuit mulctatus.

Item Venetiis ad compellendum sagam, ut veniat ad domum personæ maleficiatæ, & sanet eam: vel si non venit, moriatur, docent personam maleficiatam, vel ænergumenam mingere in cucurbitam, illamque benè obstructam claudere in quodam loco cum quibusdam cæremoniis, & tunc, ajunt, quòd saga veniet ad domum obsessæ personę, vel maleficiatæ, pulsabit ad januam illius, ingredietur, eam visitabit, ac maleficium auferet, ac sanabitur: vel si non veniet, morietur saga, & cucurbita crepet, & urina effundetur per domum, & fœtore eam replebit.

Hoc experimentum mihi enarravit quædam mulier Venetiis die 7. Novembris 1667. quod dixit sibi traditum fuisse à duabus mulierculis, quæ illam hortabantur adimplere, sed ipsa noluit, sed ad Deum confugit, & ad me, ut Dei, & Ecclesiæ ministrum. Quis approbare auderet tale factum? Nonne est ibi dæmonis implicita invocatio? Quis coget venire sagam, nisi dæmon? Quis occidet sagam, si non veniet, nisi dæmon? Est igitur ibi manifesta superstitio.

§. VII.

186 Dum ad manus Judicum deveniunt Quorum sumuntur Per Rogum, Prunas, Ferrum, Aquam frigidam aut calidam.

CUm verò ad manus Judicum deveniunt, quid non experiuntur hi, ut earum maleficiorum, pactorum dæmoniacorum, ac cæterorum criminum notitiam certam, & veram consequantur?

Quidam experimentum sumunt per rogum, per prunas, per ferrum; hoc est, vomeres, seù lateres, seù coticulas, vel chirothecas candentes. Innocentia probatur, si illæsus quis abiret: sin, nocens habebatur.

Hoc obtinet usum apud Japonios, ut docent Epistolæ P.P. Jesuitarum; præcipuè P. Luisii Froes scriptæ anno 1595. Alii probatione aquæ frigidæ in explorandis strigibus utuntur: præcipuè in Germania. Nonnulli aquæ calidæ: ut Galli: cujus probationis modus; forma, cum aquæ exorcismo, & aliis circumstantiis latissimè tractantur à Delrio *lib.* 4. *Disquisit. magic. cap.* 4. *per totum*: ad quem remitto lectorem.

§. VIII.

187 Hęc omnia ut superstitiosa prohibita sunt. A Stephano V.

AT circa hæc experimenta quid moramur? Hæc enim omnia ut superstitiosa sunt prohibita à Stephano V. Summo Pontifice Romano *ad Maguntinum Archiepiscopum Scribens: in c. consuluisti* 2. *q.* 4.

Ferri candentis, ait, vel aquæ ferventis examinatione confessionem extorqueri à quolibet sacri non censent canones. Et quod Sanctorum Patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinventione non est præsumendum. Spontanea enim confessione: vel testium approbatione publica delicta, habito præ oculis Dei timore, commissa sunt regimini nostro judicare: occulta verò, & incognita sunt illi relinquenda, qui solus novit corda filiorum hominum.

Quibus verbis subdit Gratianus *cap. eodem & cap. Mennam in fine* 2. *q.* 4. Non hæc duo tantùm purgationis genera, quæ hìc nominantur; sed & quælibet similia inhibita videri, eò quòd in quibuslibet talibus ratio, quam Pontifex addit, eadem procedere intelligatur. Quod apertè dictum *vers. ult. d. c. Mennam*, ubi legimus: *Vulgarem denique, ac nulla canonica sanctione fulcitam legem, ferventis, scilicet, aquæ, sive frigidæ, ignitique ferri contactum: aut cujuslibet popularis inventionis (quia fabricante, hæc sunt omninò facta, invidia) nec ipsum exhibere, nec aliquo modo te volumus postulare; immò Apostolica auctoritate prohibemus firmissimè.* Eadem prohibita sunt ab Alex. II. *Epist. ad Raynaldum Cumanum Episc.* ab Honorio III. *cap. dilecti filii, de Vulgaribus probationibus*, à Lucio III. *c. Ex tuarum, de purgat. canon.* & ab Innoc. III. *c. Sententiam sanguinis; ne Cler. vel Monach.* Factæ enim sunt, prædi-

Alex. II. Hon. III. Luc. III. Inn. III.

prædicto Stephano Pontifice teſtante, hæ probationes fabricante invidia, diabolo nempe, hominum ſaluti invidente. Nam Judices, ſive quicunque alii hujuſmodi probationibus utentes Deum tentant; quod eſt peccatum graviſſimū repugnans religioni, ac primo Decalogi præcepto: quia miraculum à Deo petitur citra neceſſitatem, quæ aperta Dei eſt tentatio, ut benè teſtantur præfatus Honorius Pontifex. D. Th. 2.2.*q.*97. & Summiſtę omnes *in verbo tentatio Dei, vel Tentare Deum*. In probatione autem de ſtrigibus non eſt miraculoſa operatio cenſenda; ſed pactum magicum cùm dæmone, cui ſaltem implicitè ſe immiſcet, qui de ſtrigibus hujuſmodi experimentum ſumit. Hoc enim promiſcuè contingit ad projectionem in aquam, quam faciunt Judices catholici, & hæretici, ut conſtat, quia maximè hæc probatio viget inter hæreticos; ſed hæretici non faciunt vera miracula. Quare hujuſmodi probationes ut prohibitæ, quia ſuperſtitioſæ, à Judicibus prorſus ſunt relinquendæ, ac deteſtandæ; eæque adhibendæ, quæ à legibus canonicis, ac civilibus traduntur; & à Doctoribus catholicis, ac probis commendantur.

§. IX.

ALiud nonnulli ſumunt experimentum ex lachrymis, ut videre eſt in Malleo Malef. p.3.q.15. *an ſaga lachrymare queat coram Judice ſtando, aut tormentis exponendo. Hoc enim ipſo pro certiſſimo ſigno ex fide dignorum antiqua relatione ac propria experientia docente adeò compertum eſt, quòd etiamſi ad lachrymandum conjurationibus hortetur, & compellatur, ſi malefica exiſtit, hoc ipſum ſcilicet, lachrymas emittere non poteſt, dabit quidem flebiles voces, & ex ſputo genas, & oculos linire, acſi fleret, attentabit, ſuper quo à circumſtantibus cautè advertendum erit. Modus autem conjurandi ad lachrymas veras, ſi innoxia fuerit, & cohibere lachrymas falſas, talis, vel conſimilis in ſententia practicari à Judice poteſt, ſeù presbytero, manum ſuper caput delati, ſeù delatæ ponendo dicere:* Conjuro te per amariſſimas lachrymas à noſtro Salvatore Domino &c. *Hæc in Malleo.* 188 Experimentū ex lachrymis.

§. X.

VErùm hoc experimentum à Godelmanno, Binsfeldio, ac Delrio ut inane, & frivolum reputatur. Nam ſi Doctores Mallei loquuntur de lachrymis ex pęnitentia, vel devotione, illæ non ſunt ſpontaneæ; ſed à Deo, cui lubet, dantur, ſi de lachrymis propter ſenſum doloris, fieri poteſt, ut ſit talis quarundam conſtitutio corporis, unde, ait Delrius, noviſſe pueros, quos citius flagris quivis diſcidiſſet, quàm vel unam lachrymam excuſſiſſet. E contra Picardorum hæreticum genus in Bohemia, quod *Flentes* vocant, ajunt, ubertim flere quandocunque lubet. An ergo hi nequeunt eſſe malefici? Et licèt formula prædicta lachrymas conjurandi nihil contineat impii; attamen formulas hujuſmodi Judicibus præſcribere merè arbitrarias, & fallaci duntaxat experientiæ innixas: non ſatis pium, neque religioſum eſt, & ſapit tentationem Dei. 189 Quod reputatur inane, & frivolum. A Godelmāno, Binsfel & Delrio.

Nec ratio etiam, quam addunt, bona eſt, ſcilicet, hoc contingere, quia gratia lachrymarum in pænitentibus donum eſt Spiritus ſancti, & diabolo diſplicet; ideò illam conatur impedire. Agè enim ſi oratio illa, ſeù conjuratio efficax eſt ad donum à Spiritu ſancto impenitenti, & nolenti maleficæ impetrandum, ad libitum interrogantis latrunculatoris, (quod quis credat?) ſanè diabolus non magis poterit has lachrymas impedire, quàm cordis pęnitentiam: Si non eſt ad hoc efficax, cur id diabolo diſpliceat, cui fictę lachrymæ non poſſunt non placere? Cur ergo per hujuſmodi commenta ab Eccleſia non approbata via ſtruitur ſimilibus ſuperſtitionibus? Præterea cur nequeat diabolus lachrymas, ſi velit, elicere, quas muliebre ingenium cùm lubet, elicit, & ſuperſtitio Flentium Picarditarum?

§. XI.

§. XI.

190 Simili modo ut bona fortunæ homines conservent, & ablata recuperēt.

NEc minori cura homines, qui de mundo sunt, & mundanis rebus sunt addicti, quærunt bonorum (fortunæ vocant) suorum conservationem; quòd si quandoque eorum pars aliqua sibi furtim surripitur, pro recuperatione illorum nedum mediis licitis; sed, utut, sint utuntur.

Alii ad invenienda furta & occulta scienda utuntur phiala plena aqua cum cæteris cæremoniis.

Undè nonnulli ad invenienda furta, sicut & alia occulta agnoscenda, accipiunt phialam plenam aqua, & ante eam ponunt puerum, vel puellam virginem cum candela, seu cereo accenso respicientem dictam aquam, dicendo ista verba. Angiolo bianco, Angiolo santo per la tua santità, &c. mostrami chi ha tolto la tal cosa, e che n'hà fatto, & similia. *Tunc enim aliquando apparent umbrę, seu imagines ad instar personarum, quæ furatæ sunt dictas res: Item & figuræ rerum ablatarum, & locorum, ubi repositæ sunt, actus, quos fecerunt fures in asportando furtum; necnon etiam figuræ rerum, vel negotiorum occultorum quæ quæruntur.*

§. XII.

191 Quod sortilegium sapit manifestam hæresim.

HOc sortilegium sic formatum, quòd hæresim manifestam sapiat, planè consulit Barbatia *in consil.* 55. *lib.* 2. quem secuti sunt Umbert. Locat. *in judiciali Inquisitorum in verbo Divinationes nu.* 4. *in fine. versic. & nota quod Divinatio*: qui tamen loquitur, quando candela, & aqua erant benedictæ. Decianus *in tractat. criminal. lib.* 5. *cap.* 17. *Versic. item hæreticus est, qui per phialam*. Franciscus Pegna *in additionibus ad Eymericum in Directorio Inquisitorum par.* 2. *quęst.* 43. *comment.* 68. *litera G.* Et licèt Julius Clarus *in* §. *Heresis num.* 23. *ad finem*. Expresse reprobet eundem Barbatiam, prout etiam facit Hippolytus Riminaldus *consil.* 414. *numer.* 16. & 19. docentes, sortilegia facta ad invenienda furta non esse hæreticalia. Attamen veritas est: quod hujusmodi sortilegia tunc sunt hæreticalia, cùm in eis intervenit abusus vel sacamentorum, vel sacramentalium, vel aliquid aliud ex his, quæ supra diximus *num.* 55. & 56. *hujus disputat.* Aliàs secus, ita Farinacius *qu.* 181. *de Hæresi num.* 17. In casu autem nostro negari non potest, quin sortilegium sit hæreticale; cùm in eo diabolus vocetur sanctus, & sic Duliæ honor ei impendatur. Idem dicendum de usu speculi ad scienda futura cum accensione candelæ, quæ adorationem significat, ut testatur Ricc. *decis. Curię Archiep. Neapolit.* 243. *per totum volum.* 2.

§. XIII.

192 Alii certis numero lapillis ad fluētem aquam.

ALii aliis formulis utuntur: *Ut deprehendant furem, accedunt ad fluentem aquam, indè quot suspectos habent, tot numero lapillos colligunt, domum referunt, faciunt ignescere in foco, defodiunt sub limen, &c. imponuntur scutellę aqua plenę cum certis ritibus; & ad nomen furis calculus ejus faciet ebullire. Item leguntur septem psalmi cum litaniis. Hinc sequitur oratio terribilis ad Deum Patrem, &c. Hinc Exorcismus in furem. Denique formatur figura circularis cum barbaris nominibus, & in medio pingitur oculus: tum clavus ęneus certorum laterum oculo infigitur malleo cupressino, & dicitur certus in psalmis versiculus, sic fieri oculum putant excuti.* Quem modum utique, patet ex prædictis, manifestam sapere hæresim. *Alii utuntur certo numero candelarum, quas accendunt cum quibusdam aliis cęremoniis, & ritibus.*

193 Alii certo numero candelarum.

Nec desunt alii modi, quibus utuntur mundani homines ad res perditas inveniendas, vel fures deprehendendos, quos prorsus esse superstitiosos quis neget? Nam talia operantes effectum expectant, non à Deo, neque ab Ecclesia, cùm ab eis hanc virtutem non habere, constet: ergo à diabolo, cui talia adhibentes saltem implicitè assentire, nemini est ambigendum.

Non

Non est tamen damnanda de superstitione ars inveniendi aquas in terra latentes, & defluentes adhibita virga salicea, vel amygdalina, vel sanguinula, aut avellanæ, quia hic effectus viribus naturæ fieri potest in debita distantia ob qualitates ab aqua in virgam, vel à virga in manu hominis humidi existente in aquam transmissas: Vel ob sympathiam virgæ in manu hominis talem complexionem habentis, existentis, tum quia nihil mali apparet, ex quo hanc artem redarguere, & reprobare debeamus; consequenter dicimus, hanc artem non esse superstitiosam; sed niti viribus naturæ, vel exerceri Deo gratis concedente, ut docet Bonacina *de Legibus disp.3.q.5.punct.4.nu.14.* 194 Non est tamē superstitiosa ars invenien. di aquam, adhibita virga amygdalina.

ARTICULUS II.

In Operativis.

§. I.

SI in cognoscitivis diabolicam concurrere operam non dubitatur, quandocunque morbi causam, furem, & alia id generis agnoscere quis tentat per ea, quę nec naturali virtute, nec divina, neque angelica, neque ecclesiastica institutione ad tales effectus obtinendos ordinantur. Idem equidem fatendum est in practicis seu operativis, quotiescunque per media, quæ causæ esse non possunt ex se habentes virtutem ad hujusmodi effectus producendos quis conatur sanitatem tueri, amissam recuperare, è carceribus se eripere, manus judicum evadere, mortem evitare, & alia id generis præstare. 195 In operativis superstitiosa est curatio, cùm quis mediis utitur, quæ ex se nullam habent vim ad talem curationem obtinendam.

Propterea Hubertinus, & Goffredus juristæ ut habetur *in malleo maleficor. part. 2. qu.2.* concedunt, licitum esse, maleficia tollere etiam per opera superstitiosa. Cui opinioni Scotum adhærere falsò asseverat Daniel Sennertus Uratislaviensis Medicus *lib.6.pract.medicinæ par.9.cap.8.* ubi ait, *Scotum in 4.sent.d.34.q.unica dicere: Superstitionis esse, si quis statuat, non esse maleficium superstitione depellendum.* Quæ verba ut legi, admiratus sum, prædictum Medicum tanto Doctori ascribere hujusmodi errorem. Ex quo facillimè agnoscitur, Sennertum nec legisse, nec vidisse Scotum. Scotus enim de maleficiis nullibi agit, præterquàm loco citato à Sennerto ubi tractans de matrimonii impedimento casuali, quod fit per maleficium, loquens de remedio sic ait: *Si per orationes Sanctorum impediatur virtus dæmonis benè fit; Si tamen Deus illas non exaudiat, tunc si sciretur maleficium, & destrueretur, dæmon non fatigaret eum ampliùs, quia ex pacto non assistit, nisi dum durat aliquod signum. Et ex hoc patet, quod truffatica est illa quæstio: An liceat tollere maleficium intentione curandi maleficiatum? Non enim solùm licet; sed est meritorium destruere opera diaboli: Nec in hoc est aliqua infidelitas: quia destruens non acquiescit operibus malignis; sed credit, dæmonem posse, & velle fatigare, dum tale signum durat, & destructio talis signi imponit finem tali vexationi.* Hæc sunt verba Scoti. Legant quæsò Medici, & quilibet alius Doctus Scoti editiones *super 4. sentent.* tàm veteres, quàm recentiores. Nec enim aliter invenient ejus verba, quàm superiùs à me fuerint recitata. Bone Deus poteratne Scotus suam clariùs aperire sententiam? Quotusquisque est adeò ignarus, qui ex prædictis verbis possit deducere, Scotum assentire juristarum opinioni: cùm luce clarius meridiana appareat, Scotum in hac esse opinione, ut dicat, licere maleficium tollere per destructionem signi: quod quidem licitum est: licèt satius relinquendum, ut latè probabo infra *disputat.3.* Non autem dixit, licere, tollere maleficium per superstitionem. Quid igitur loqueris moderne censor, si Scotum non legisti? cur Theologorum subtilissimum in his, quæ ad mores spectant, audes parvipendere, si ejus doctrinæ limina ne quidem à longè salutasti?

§. II.

§. II.

196 Nec officit quicquid dicat Sprenger in malleo.

AT prædictum Medicum, arbitror, cum opinione Juristarum Scoti connumerare sententiam: quia apud Sprengerum loco citato in malleo (constat ex verbis ipsius, ubi immediatè addit historiam eodem loco à Sprengero relatam) legerit, *Scotum in 4. sent. ubi supra, reputare fatuitatem, asserere: quod etiam per vana, & superstitiosa non debeant maleficia tolli. Dicit enim. Nec in hoc est infidelitas; quia destruens non assentit operibus diaboli sed credit, eum velle, & posse fatigare, dum durat tale signum: quia ex pacto non assistit ad hoc, nisi dum illud durat, & sic destructio illius signi imponit finem tali vexationi: unde & dicit: quod meritorium est, opera diaboli delere.* Hæc Sprenger. Sed rogo hic intelligentes, ut observent Sprengeri argumentationem. Quia Scotus dixit: non solùm licere; sed esse meritorium, destruere opera diaboli; nec in hoc esse aliquam infidelitatem, quia destruens non acquiescit operibus diaboli; sed credit, dæmonem posse, & velle fatigare, dum tale signum durat, infert Sprengerus, licitum esse, immò meritorium, per vana, & superstitiosa tollere maleficia. At quis tam ignarus est in logicis, qui ignoret, hujusmodi consequentiam esse prorsus inconvenientem, & absurdam? Nonnè apertè ibi est fallacia à dicto simpliciter ad dictum secundùm quid? Quis tam neophytus in scientia argumentandi, qui non agnosceret fallaciam, dum, quis discurreret hoc modo: Licitum est, ac meritorium dare pauperi eleemosynam, ergo licitum est, ac meritorium furari, ut detur pauperi eleemosyna? Sic pariformiter claudicat Sprengeri argumentum, dum dicit: licitum est, & meritorium tollere maleficium, & destruere opera diaboli, ergo licitè, & meritoriè potest quis facere hoc per vana, & superstitiosa. Primum concedimus cum Scoto: Secundùm negamus, sicut nec ipse admittit. Si enim Sprengeri consisteret argumentatio, sequeretur, quòd si quis destrueret signa maleficii in culcitra, vel sub limine januæ inventa, intendens destruere opera diaboli, vana, & superstitiosa voluntariè committeret, quod videtur absurdum.

§. III.

197 Non enim Scotus docet per vana, & superstitiosa licitum esse tollere maleficium.

NOn ergo Scotus cum opinione illorum juristarum est connumerandus; nec per vana, ac superstitiosa ex mente ipsius licitum est tollere maleficium, & sanitatem consequi: sicuti neque ego hanc volo laudare sententiam. Incomperto enim est: quandocunque per vana, & superstitiosa quis à maleficio liberari tentat; vel alia id generis operari conatur, quorum effectus ère, à qua expectatur, produci nequit, ab alia causa nempe, dæmone provenire, cum quo pactum saltem implicitum qui operatur, habere, necesse est.

Quare hujusmodi curatio dæmoniaca jure meritò superstitiosa est existimanda, cultuique divino maximopere contraria. Tum ratione causæ internæ, & proximæ, videlicet, dæmonis hostis humani generis infensissimi, qui ad hanc accedit curationem non expresè, & apertè, sed tacitè, & implicitè, occultèque optatam confert sanitatem sive in gravioribus: sive in levioribus ægritudinibus; ut cultum Deo debitum sibi saltem implicitè aucupetur. Tum ratione causæ externæ, & remotæ, hominis nempè, qui ad sanitatem obtinendam, vel aliud consequendum, operatur ea, quæ à dæmone primo mago ad effectum aliquem impetrandum adimplenda tradita fuere: quæ cùm ex natura sua sive in cognoscitivis: sive in operativis apta nata non sint ad illum effectum producendum: dæmoni illum occultè producenti saltem implicitè, & tacitè consentire operantem, nemo est, qui ambigat; ut fusiùs explicabitur sub aliis rationibus in sequentibus capitibus.

C A-

CAPUT II.

Quoad Modum.

VEre magnam rerum cognitionem acquirere, fateatur oportet, qui earum causas indagare contendit juxta philosophicum effatum 1. Physic. *Unumquodque arbitramur cognoscere cùm causas ejus cognoscimus*. Verumtamen, rerum quoque pulcherimas formas innumeris, & artificiosissimis rationibus compositas, quas qui rerum modum, & ordinem contemplatur, non ignorare convincitur, quis valeat enuntiare? At quis non videat modum, quo superstitiosa curatio peragitur, ob varias rationes, & innumerabiles formas, non quidem solidas, utiles, pulchras, & decoras; sed vanas, inutiles, turpes, & deformes, quibus superstitiosi homines utuntur, esse inexplicabilem, & indicibilem? In hac tamen varietate omnes illæ rationes revocari possunt ad Modum Verbalem, Operativum, Observativum: ut tribus sectionibus declarabitur. 198

Superstitiosæ curationes quoad modũ omnes tamen reduci possunt ad Verbalem, Operativum, Observativum.

SECTIO I.

Verbalem.

MOdum verbalem, qui in diversis verborum formulis consistens in hisce curationibus adhibetur, vim, & efficaciam ad tollendos morbos habere naturalem diceretur, si fides aliqua quibusdam diaboli fautoribus esset præstanda. Quidam enim Physiologiæ minus addicti, magicis autem nugis nimis creduli facilè naturalibus superstitiosa multa receperunt; quorum primi sunt Arabes, ferè omnes cabalistæ, & recentiores Judæi; magi quoque omnes cum Agrippa, Paracelso, Plinio, & Pomponatio: à quorum errore immunis non videtur Origenes *lib.* 1. & 5. *contra Celsum*: quem sequuntur quidam Medici valdè superstitiosi Q. Serenus *lib. de remediis* Ætius *lib.* 8. *c.* 5. Octavianus *in Euporistis*, Marcellus, & Trallianus. Quibus adjungitur Canonicus Tigurinus, cujus nomen maturo, & sapienti consilio Ecclesia Romana inter primæ classis prohibitos scriptores, quorum scripta sunt vetita, retulit. 199

Plures diaboli fautores multa naturalibus superstitiosa receperunt.

Horum omnium patrocinia, quibus suam tuentur sententiam, quia frivola, impia, & vana, silentio præterire, consentaneum duxi, affirmans, & indubitanter asserens, 200

Nulla vocabula vim habere naturalem vulnera, vel morbos sanandi: aut noxas alias depellendi, sive verba sint ore prolata: sive scripto comprehensa: sive sola, & incomplexa (ut vocant:) sive complexa, & in propositionem, vel orationem aliquam versu, aut prosa relata: sive significativa: sive nihil significativa: sive hæbræa: sive alterius linguæ: sive dicta cum sibilo, aut afflatu: sive aliter quomodocunque absente, vel præsente ægro. Verba enim vel scribuntur in charta: vel ore proferuntur. In charta tantùm sunt figuræ; & propterea nullam efficaciam habent, & si quam vim habere dicuntur, ab attramenti, vel chartæ, cui inscripta sint, temperamento, vim illam accipiant, oportet; & proindè sua, propriaque vi non operantur. Ore verò prolata vim tantùm habent contactu aerem feriendi, & auditum afficiendi, sicut & animalium reliquorumque inanimorum soni, qui ex aeris fractione causantur. Sed sonus tactum non magis valet immutare, quàm color auditum, vel dulcedo visum: quia non sunt sensuum istorum objecta. Cùm ergo ad sanationem corporum necesse sit, sensum tactus immutari, fateantur, oportet, sanationi morborum solam verborum prolationem, vel scriptionem nihil conferre: sive verborum considerent modum Significativum: sive non Significativum, ut sequentes articuli demonstrabunt.

Veritas est, nulla vocabula vim habere naturalem, vulnera sanandi. vel noxas alias depellendi. Sive eorum modum attendamus significativum & non significativum.

ARTICULUS I.

Significativum.

§. I.

201 Quidam sentiunt, voces significativas primariò significare per influxum cælestem. Secundariò per hominũ impositionẽ.

SI verborum attendatur modus significativus: dicent Adversarii, voces significativas primariò per influxum cælestem significare: Secundariò verò per hominum impositionem; ideòque non tantùm vim habere morbos sanandi ob quandam, ut ajunt Cabalistæ cum cælestibus corporibus, & mentibus sympathiæ connexionem; verùm etiam quia per se dumtaxat primò auditus, deindè affectionibus animi immutatis per accidens tactus quoque immutatur. Sicut videmus (inquit Pomponatius) fieri ab Oratoribus facultate Rhetoricæ: & à peritis musicis vi harmoniæ. At lubet ab his quærere, imprimis: num necesse non sit, quemlibet influxum cælestium orbium per traduces qualitates in subjectum tam remotum influere ipsis influentiis recipiendis aptum, & accommodatum? Deindè num res corporeæ, ut sunt nomina, sint subjectum idoneum recipiendis qualitatibus corporeis? Quorum ut prius nequit negari: ità posteriùs nequit affirmari. Nihil ergo tribuit energiæ primus ille influxus cælestis. Impositio quoque humana, cùm sit nuda, & merè arbitraria, denominatio ad diversa apud diversas nationes significanda, quid queat influere, nec Argus videat, quem ferunt fuisse oculatissimum.

Quorum opinio refellitur, ut erronea.

Nec simile est de Oratoribus, & Musicis. Oratores enim non verbis nudis; sed pondere sententiarum, & rationum momentis persuadent. Aliter si nudis tantùm verbis, nunquam animos concitarent. In musicis etiam ipsa concentus suavitas, & harmonica modulatio distrahit animum à doloris cogitatione, & ad lętitiam provocans lenit, & contemperat humores. Cui quid simile in horrificis, ac stridulis sibilis, atque susurris magorum? quid virtutis in hisce formulis curationum à dæmone auctore inventis, ac dispositis? Qui ergo illis utitur, saltem implicitè, & tacitè consensit pacto à malefico cum dæmone inito: & consequenter ejus curatio superstitiosa proculdubio est nuncupanda.

§. II.

202 Reservantur varię verborum formulæ superstitiosę: sed nõ eo rithmo ordine, & idiomatẽ quo sunt pronunciandę.

VErùm pro majori etiam minus peritorum intelligentia ex innumeris verborum, vel orationum formulis sive sacris, sive profanis, sive mixtis quibus vulgò vulnera sanantur: vel morbi curantur: aut infortunia arcentur, nonnullas subiiciam, ut de iis possint lectores quandocunque de facto inciderint judicare. Nec eo, quo pronuntiandæ sunt idiomate, ordine, & rythmo ponam, ne curiosi, & impii queant abuti; sed ascribam tantùm initium, ac finem, omissis mediis, & circumstantiis, quas auctores earum requiri, asseverant.

1. *Ad curandos morbos, vel vulnera sananda dicere*: Si Sancta Maria puerum Jesum verè peperit, liberetur homo, aut animal &c. In nomine Patris &c. *Similiter dicere*: Si Christus verè mortuus est, &c. sanet te &c. *& similes*.

In quibus est manifesta, & aperta tentatio Dei. Vult enim, Deum obligare, ut necessariò sanet à tali morbo: sicut nunc necessarium est, & infallibile Mariam Virginem peperisse Jesum: Similiter necessarium, & infallibile ipsum jam pro salute nostra esse mortuum, &c. Ita prætendit, quòd Deus necessariò sanet ægrotum à tali vulnere, vel morbo: quod est gravissimum peccatum repugnans religioni, ac primo Decalogi præcepto: ut etiam supra ostendi *de probatione ferri candentis, aquæ calidę, & frigidæ nu.* 177. *hujus disp.*

2. *Di-*

2. *Dicere*: Christus fuit natus, Christus fuit amissus, Christus fuit inventus, ipse benedicat &c. hæc vulnera. In nomine Patris, &c.

3. *Dicere contra vermes*: Ego adjuro vos vermes per omnipotentem Deum, ut ista domus, vel civitas sit vobis tam detestabilis, quàm Deo est vir ille, qui falsam sententiam, &c. In nomine Patris, &c.

4. *Ad dolores sedandos dicere*: Palea densa, ligna rara, homo bonus, &c. & dolor ventris, vel alterius membri vadat, *cum quibusdam orationibus, &c. Hanc dicunt magi, ac malefici traditam esse à Christo cuidam homini, qui eum in domum suam recepit ad se calefaciendum: Sed hæ sunt nugæ à diabolo inventę, ut homines decipiat.*

5. *Ad infortunia arcenda illud, de quo Burchardus* v. collegisti: Collegisti herbas medicinales, *cum aliis incantationibus, Symbolo, & Dominica oratione.*

6. *Ad infirmitates tollendas*; Christus natus, Christus mortuus, &c. & iste infirmus solatium accipiat, *cum certo numero orationis dominicæ, & Ave Maria.*

7. *Ad sistendum Sanguinem*: *In aquæ frigidæ cyathum instillare profluentis sanguinis definito numero guttas; & inter unamquamque recitare Pater noster, & propinare patienti, eumque de quibusdam, &c. interrogare. Vel fronti certum versiculum inscribere: Vel dicere:* Sanguis mane in te sicut Christus, &c. sanguis mane fixus sicut Christus, &c. *& ter repetere. Item*, In Sanguine Adæ orta est mors ✠ &c. ò sanguis ut fluxum tuum, ut cohibeas, &c.

8. *Ad sistendum illum in vulnere*: Christus natus est in Bethlehem, & passus, &c. *& hæc dicentem tenere innominatum digitum in vulnere, & facere certas super vulnere cum eo cruces, & recitare certo numero Pater noster cum Symbolo. Item certum versiculum solum dicere ex Passione, &c.*

9. *Pro eodem*. Per Jesum Christum filium ejus, in nomine Domini nostri, qui in Cana Galileæ, &c. qui pedibus tuis super te ambulans, & à Joanne in Jordane in te baptizatus est, qui te unà cum sanguine de latere, &c. In nomine Patris, &c.

10. *Contra venenum*. Da potum mandato, seu nuntio, & christianus sanatus erit, *cum certis aliis observantiis.*

11. *Contra dolorem ex tortura*: Ego autem tanquam surdus non audiebam, & sicut mutus, &c. factus sum sicut homo non audiens, &c. Accipe, & manduca, hoc est corpus meum sint in te in anima diaboli, &c. *cum certis aliis nominibus incognitis in principio.*

12. *Pro eodem*. Quem quæritis adsum, tristis est anima mea, &c.

13. *Pro eodem*. O clavis David, & sceptrum domus Israel, qui aperis, & nemo, &c. veni foras de domo carceris, &c. *cum certis aliis.*

14. *Pro eodem*. Christus vincit, Christus regnat, &c. Si ergo me quæritis, sinite hos abire, &c. Jesus transiens, &c.

15. *Ad tollendas ruscipilias*. Quò vadis Isaac? vado ad quærendum Isaac, revertere, &c. *cum certis orationibus.*

16. *Ad curandum maleficiatum. Exprimere nomen læsi, & matris ejus, & Angelos gloriæ, qui stant in loco sexto sex diebus, ter in die. Septimo collocetur nudus contra solem, &c. deinde nomina horum Angelorum inscribenda laminæ, &c. & vigesima die mensis sanabitur.*

17 *Ferre inscripta nomina trium Regum cum certis tribus versiculis.*

18. *Ægrotos in foro collocare, & eorum corpori chartam miris, variisque characteribus consignatam, & additis nominibus dæmonum*: Bulfar, Narthim, Oleasar, Bilech, Mammon, Oriens, &c. *deformatam.*

19. *Ad liberandum ægrotum à febre sequentem formulam Anno* 1648. *Venetiis inveni traditam à muliercula cuidam infirmo. Præcepit dicere ter* : Cùm Christus perve-

pervenit ad Calvarium ei quidam dixit: Habes febrem, &c. qui respondit: febrem non habeo, &c. *qui hæc dixerit cum quibusdam aliis orationibus à febre sanabitur.*

20. *Ad idem aliam inveni in territorio Bergomensi Anno* 1645. Conjuro te febris per opera Christi, cujus primum, aut secundum, omne sit tertium, &c. quintum cantabit, sextum nominalia, septimum, &c. conjuro te febris per Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, &c. Per tres missas Sanctissimæ Nativitatis: per duo millia Angelorum, &c. per Sanctos, &c. per Cęlum: per terram; per solem, lunam; & stellas: quæ omnia febrim expellant.

Dicunt autem hanc formulam datam fuisse à Christo Petro, qui ante januam Galileæ jacebat febre affectus. Cui dixit: Quicumque hanc orationem recitaverit, à febre liberabitur. *Sed hæc sunt mera diaboli commenta.*

21. *Ad impediendum, ne equus patiatur cum in itinere soleam ferream amisit, Recitare certo numero Pater noster, & Ave Maria, & reducere ad memoriam aliquem qui morte turpi fuerit condemnatus; vel è medio oblatus; & invocare eum proprio nomine, eumque adjurare per nomen Dei, & Virginis Mariæ, quòd pedem equi servet ab omni malo, sicut Judęi, &c. pedes Domini Jesu, cum quibusdam observationibus in principio adimplendis.*

22. *Contra vermes equorum, vel equarum viscera corrodentes.* Ista Job Deus fecit Job, & Job fecit vermes, & vermes mortui sunt, &c. in honore Dei, &c. In nomine Patris, &c.

23. *Contra dolores equi. Dicatur in aure equi detecto capite:* Oremus præceptis salutaribus moniti *cum Pater noster, & quibusdam aliis.*

24. *Ad sanandum equum clavatum.* Dulce lignum, dulces clavos, &c. oremus præceptis salutaribus moniti, &c. *cum certis aliis orationibus, & observationibus.*

25. *Contra vermina equi, vel bovis. Dicere,* Fugite, fugite vermina, & dolores, quòd ita præcepit Salvator, qui manet ante arcam, &c. *& hęc verba dicere in aure equi, vel bovis cum quibusdam aliis observantiis in honorem Santissimæ Trinitatis, & Sancti Alò.*

26. *Ne equi moveantur, dum ferreæ soleæ eis supponuntur.* Sta eque sicut stetit flumen Jordanis, &c. *cum certis in auribus equi in honorem Sanctissimæ Trinitatis, & Sancti Alò.*

27. *Ad equos sanandos interrogant, cujus coloris sit? dicat,* Spadicem, *clamant.* Spadix: Si laboras tali, vel tali morbo, tam verè saneris, quàm Joseph, & Nicodemus, &c.

28. *Dicto* consummatum est, *pedem equi terrę fortiter incutere, & addito alio versiculo clavum excidere.*

29. *Contra vermem equum affligentem; Talibus diebus ante solis ortum super equo dicere;* In nomine Patris &c. exorcizo te vermem per Deum Patrem, &c. ut nec carnem, nec ossa hujus equi edas. *Deinde recitatis certo numero Pater noster, & Ave Maria, in dexteram equi cum aliquot crucibus factis insusurrare verba.*

30. *Sic orationem illam incipientem* Crux Christi &c. *ad pestem evitandam, esse omninò superstitiosam; & uti talem fuisse à S. Congr. S. Officii declaratam per litteras Emin. D. Cardinalis S. Honufrii datas ad Inquisitorem Hetruriæ 18. Septemb. 1630. testatur P. Diana* resol. mor. p. 4. tr. 3. resol. 62. *Quod etiam confirmat P. Marchinus* tract. de peste in problematibus.

31. *Ad sanandum ab omni malo quædam formula est in usu inter Hispanos milites, qua quidam salutatores, ut ferunt, sanctè viventes, & omnes gratis curantes cum sola impositione linteorum, & certorum recitatione verborum utuntur: formula latino idiomate adducitur à Delrio* lib. 3. Disquisit. magic. part. 2. q. 4. sect. 6. *quæ hæc est.* Per Christum, & cum Christo, & in Christo, est tibi Deo Patri omnipotenti in unitate Spiritus Sancti omnis honor, & gloria per omnia sæcula sæculorum.

lorum. Oremus, &c. Amen Jesus, Potentia Patris, Sapientia Filii, Virtus Spiritus Sancti: Sanet hoc vulnus ab omni malo. Amen. Jesus, Domine mi Jesu Christe, credo, quòd nocte Jovis Sancti in cæna postquàm lavisti pedes tuorum Sanctorum discipulorum, accepisti panem Sanctissimis manibus tuis, & benedixisti, & fregisti, & dedisti tuis sanctis discipulis dicens &c. Similiter accepisti calicem in sanctissimas manus tuas, & gratias egisti, & tradidisti illis dicens: accipite, & bibite, quia hic est meus Sanguis novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum: hoc quotiescunque feceritis, facite in meam commemorationem. Obsecro te Domine mi Jesu Christe, ut per hæc Sanctissima verba, & per virtutem illorum, & per meritum Sanctissimæ Passionis tuæ sanetur hoc vulnus, & malum istud. Amen. Jesus. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Jesus.

32 *Tandem, alia brevi formula usum fuisse quendam Religiosum Romæ mihi enarravit Anno Domini 1647. quidam Sacerdos ex nostris vir morum gravitate, ac vitæ probitate celeberrimus, qua ferè ab omnibus sanabat ægritudinibus: forma verborum hæc est:* Non est virtus, neque momentum nisi per Deum Patrem, &c.

Nonnullæ hîc afferuntur mihi traditæ die 24. Octobris hujus anni 1667. à probatissimo Viro D. Francisco Sala, cui hoc onus imposui, suadente Reverendissimo P. Inquisitore, ut Confessarii Veneti invigilent, & obligent pænitentes ad denuntiandum S. Officio hujusmodi Curatores Superstitiosos.

Ad faciendum, quòd Maritus sit bonus, bonam vitam ducat, amet uxorem, & erga eam se benè gerat, ipsa uxor quando adest sacrificio missæ post consecrationem, & elevationem Hostiæ, & Calicis si dixerit sequentia verba: Calix est elevatus, Presbyter præparatus, liber est apertus, calix est coopertus: sic rogo Deum, ut cor mei mariti, &c. *dicunt quòd habebit intentum. Sic quando mulier parturiens non potest parturire, Maritus ipsius si iverit ad audiendum sacrum, & observaverit, quando Sacerdos dixerit orationem Dominicalem* Pater noster, &c. *& ipse etiam secretò eandem recitaverit, & statim ad domum suam revertatur, & iterum in aure ipsius parturientis eandem orationem recitaverit, cum quibusdam aliis vanis observantiis, dicunt isti Curatores, quòd parturiet.*

Ita ad sanandum aliquem ab Epilepsia, seù morbo comitiali docent isti Curatores diabolici, quòd parentes ægroti emant parum millii, & vocent Adolescentulam virginem, quæ ponat grana millii in cribro, quæ, servatis quibusdam vanis observantiis, post terga cribret millium super corpus morbo comitiali laborantis, dicens sequentia verba: Ad honorem Dei, & S. Valentini cribro hoc millium, & rogo Deum, ut tot annis cesset iste morbus, quot grana, &c. *Dicunt, quòd sanabitur.*

Ex doctrina supra allata, & infra sępiùs repetenda constat dicta remedia esse superstitiosa, non enim ullam vim habent naturalem, neque supernaturalem, cùm neque à Deo, neque ab Ecclesia sint instituta: ergo à dęmone, qui ad prolationem illorum verborum, & ad positionem illarum operationum prorsus inutilium, & vanarum accurrit: ut sic his honoretur à suis Magis, ac Maleficis, qui talia periapta distribuunt, ac suorum asseclarum numerum adaugeat.

§. III.

QUamplures aliæ hujusmodi formulę passim circumferuntur; immò continuò novę à dæmonibus adinveniuntur, quas suis tradunt asseclis distribuendas; ut sic magis, ac magis homines à Deo ad creaturas avertant; & à cęlestibus curis ad cęnosa, terrenaque deducant; vel saltem à seriis, & gravibus ad ludicra, & nugatoria. 203 Plures aliæ formulę continuè à dæmone adinveniuntur, ac suis asseclis traduntur distribuendę. Quę omnes ut superstitiosę refelluntur.

Quam enim vim possunt habere hæ formulæ verborum ad sananda vulnera, morbos curandos, infortuniaque arcenda? An naturalem? Sed hanc non inesse satis probavimus supra. An artificialem? Sed de hac vi nemo unquam vel suspicatus fuit. An supernaturalem? At si hæc foret; gratiæ, aut miraculi foret. Hoc autem dici nequit. Nam licèt sint verba significativa, Deus tamen ea

non instituit ad hujusmodi effectus producendos. Et nihil tale promisit; nec Ecclesiæ revelavit: quale magi jactant: nec juvat Deus magicas incantationes: nec in Beelzebub sic operatur, ne gloriam illi suam ea mensura communicet, qua solet Angelis, & Beatis. Nec illa ex se ratione suæ significationis sunt ordinata ad sanitatem à Deo per modum deprecationis impetrandam. Virtutem ergo habent prodigiosam, non quidem ministerio bonorum Angelorum; quia hi non se immiscent magicis operationibus; sed malorum, scilicet cacodæmonum, qui tacitè invocati ad istas curationes celerrimè accurrunt, ut tandem gloriam, & cultum Deo debitum sibi arrogent.

§. I V.

204 Mota tamen fuit quæstio Ipris in Hispania super illa formula posita nu.31. qua utebantur illi Salutatores; maximè quia naturale medicamentum accedebat. Qua de re, ut refert Delrius *loco citato*, Reverendiss. Episcopus Iprensis Simonius, & consiliarii ejus totam curationem hanc judicarunt superstitiosam, & illicitam; & prohibuere, ne quis ea uteretur. Multis hæc damnatio visa est dura; sed immeritò. Nam hic effectus totus expectatur à Deo per modum miraculi. Sed miracula sic assiduè, & quasi ex consuetudine poscere, est Deum tentare. Deinde sancti viri ad miracula edenda, & gratias sanitatum à Deo obtinendas non sunt usi certis, & quasi conceptis verborum formulis: sed modò sic, modò aliter, prout Spiritus Sanctus suggerebat: semper tamen fide firma ac indubitata innixi Summæ Dei bonitati, ac virtuti Sanctissimi nominis Jesu, qui sic docuit *Marci ult.* dicens: *signa autem eos, qui crediderint hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eiicient, &c. super ægros manus imponent; & benè habebunt*: ut latissimè traditur infra *disp.4.n.630. & seqq. & nu.632. & seqq.* & jam breviter posui in illa brevi oratione jam typis edita Tarvisii Anno

infra n.903. 1648. cujus titulus est: *orazione per liberar, & preservarsi da malefizj, &c.* Tertiò qui donum sanationum à Deo acceperunt, illi nunquam accipiunt cum conditione, ut talibus vel talibus utantur verbis: sed tales commentitiæ formulæ sunt indicia pacti saltem latentis. Quartò non licet privatas comminisci formulas, quas nec sacræ litteræ: nec ecclesiasticus usus approbavit, qualis est ista, quæ licentiosè abutitur, & depravat multa sacrosancti Missæ sacrificii verba, etiam ipsius Canonis. Denique applicat verba consecrationis rei, ad quam instituta non fuit (quod non est permittendum) & prætereà petit effectum sibi concedi per vim prædictorum verborum, quæ vis non ad vulnerum corporis consolidationem; sed ad panis, ac vini transubstantiationem à Salvatore nostro directa fuit. Neque illud negligendum est, Ecclesiam, & Catholicos ejus filios tanta semper in veneratione hæc sacrosancta consecrationis verba habuisse, ut nefas ducerent illis uti, nisi quando in Missæ sacrificio: vel quando in Ecclesia, vel Scholis, aut disputationibus iis necessariò utendum. Contra diabolus, & membra ejus malefici rebus nullis utuntur libentiùs: aut frequentiùs ad sua sacrilegia nefanda, quàm, & ipsa Venerabili Eucharistia, & iis, quæ ad illam pertinent: sicut etiam verbis sacræ scripturæ, orationis Dominicalis, Salutationis Angelicæ, Symboli Apostolorum, & id generis.

Idem prorsus fatendum de ultima illa formula, qua utebatur Romæ ille bonus Religiosus: *Non est virtus, &c.* Licèt enim omnia verba bona sint, neque aliquid mali contineant; Attamen quia ex vi suæ significationis non ordinantur ad petendum sanationem ab ægritudinibus; sed tantùm ostendunt, omnia esse, & dependere à Deo, & in fieri, & in conservari: nec à Deo, nec ab Ecclesia sunt instituta; nec ex aliqua antiqua ecclesiastica traditione habetur, quòd illis prolatis necessariò sequatur talis effectus sanitatis; ideò a dæmone adinventam esse, ut homines sub specie boni incautos decipiat, facillimè existimari potest.

ARTICULUS II.

Non Significativum.

§. I.

QUàm gravis error dictis verborum formulis significativis adhibere fidem, effectusque in illis promissos expectare, nemo sanæ mentis ambigere potest: cum nihil aliud sit, quàm in dæmonis hostis infensissimi se constituere clientela. At major stultitia, ac fatuitas eorum, qui divino; ac Divinorum spreto patrocinio, verborum formulis prorsus ridiculis, & vanis nihilque significantibus se credunt; ab eisque auxilia in necessitatibus expectare non erubescunt, nullum facientes discrimen, an effectus sint à Deo, vel à dæmone, dummodò optata consequantur. Quarum aliquas licèt imperfectas, & informes hìc subiiciam, ut à prudentibus, & cordatis viris, ac Deum timentibus contemnantur, ac pro nihilo habeantur. 205 Major stultitia verborum formulis nihil significantibus uti. Quarum plures imperfectæ describuntur.

1 *Contra dolores dentium proferre verba planè incognita, & absurda, ut hęc:* Strigiles, Falcesque, *&c. vel aliud,* Galbes, *&c. &* Galdes *&c. Item* Gibel, Gor, *&c.*

2 *Contra morsus canum rabidorum proferre illa veterum;* Danata darios, *&c. & recentia-* Abrac, Amon, *&c. Vel illa pani inscripta;* Irioni, Khiriori, *&c. Vel istud;* Hax, pax, max, *&c.*

3 *In piscium captura illud Geoponici Constantini* Jac Sabaoth, *&c.*

4 *Contra dolores ex tortura;* Para, gar, dar, donc, semen, al nome del Padre, *&c.* Jesus autem, *&c.* O bar, adar, degatar, negar, *&c.*

5 *Ad sanandos equos* Ante paraute, superante, & ante, ut virgo Maria peperit, *&c.*

6 *Ad sistendum Sanguinem in vulnere dicere:* In Nomine Patris, &c. chunrat, cara, sarite, *&c.*

7 *Contra morbum vermium;* Megali, Megabili, Sanctus, Jiob Vydo, Malguet, Malla, Macula, Sanctus, Job, *&c.* In nomine Patris, *&c.* Vomit, vermis, perarabie, Calluci, Jesus, *&c.*

8 *Contra alium morbum. Quære qualis morbus equum afficiat. Respondent secundùm nomen morbi equum vexantis, & tu secretò dicis;* Nigolamberto *cum quibusdam aliis observantiis, & sanatur equus.*

9 *Ut equus navim ingrediatur; dicere in auribus equi;* Zeutantar, Zarbera, Maron, peson, criel, *&c. cum certit aliis observantiis.*

10 *Contra vermes equos affligentes: Ponunt equum contra solem, & recitatis certo numero Pater noster, & Ave Maria: peractisque nonnullis crucibus, ponuntur in quodam circulo ex quatuor partibus sequentia verba:* Simul minor mi fac, mi fac *cum certis aliis observantiis. Deinde dicunt hæc verba.* Maga, Magla, Magabula, *&c.*

11 *Attalum affirmare tradunt: Si quis scorpione viso dicat* Bud *eum illicò cohibeat, ne ictus suos vibret. Et Q. Serenus ait, verbum* Abracadabra *subinde literas minus scriptum donec in a desinat, pyramidalem formam conficiens collo suspensum Hemitritæum depellere.*

12 *Contra cuncta maleficia Varro tradit sequentia nomina:* Sista, pista, rista, xista, *&c. Vel ejusdem ter repetitum* Anasanges *cum certis ritibus:*

Alia id generis innumera traduntur, ut refert Delrius *lib. 6. Disquis. magic. cap. 2. q. 1.* à Marcello Empyrico *in lib. de Medico ejus,* à Vegetio, Plotino, Joanne Fernelio, Marsilio Ficino, & aliis: & quæ omnia silentio trado, ne nimis hisce futilibus & vanis aures Lectorum offendam.

§. II.

206 Quæ ut prorsus vanæ, ac ridiculę refelluntur. Rationum.

QUis autem non rideat hujusmodi remedia? Quis apertè non videat, si per ea optatus habeatur effectus, nonnisi à dæmone prodire? Quam enim virtutem habere possunt hæc verba totaliter vana, ridicula, & planè inutilia? Si verba significativa nullam vim habere possunt naturalem morbos sanandi: cùm sensus tactus immutare nequeant: nec supernaturalem, cùm nec Deus, nec Ecclesia hasce verborum formulas instituerit, quis talem vim hujusmodi verbis ignotis ascribere audeat? Quomodo ergo operantur? Si effectus apparet, unde procedit? Quid conferunt talia verba? At luce meridiana clarius est, ea dæmonum signa, & commenta esse; & ex hominum credulitate dæmonibus prædocentibus, & suggerentibus esse inventa. Hi siquidem quàm maximè conantur, ut nobis imposturam faciant; Et ideò verba effingunt, quibus quasi pactionis signo quædam hominibus evenire student.

Qui autem hujusmodi verbis ad ea consequenda utuntur, tacitum, vel expressum cum dæmonibus utique habent pactum. Et licèt aliqui tale pactum ignorent, & verbis illis utantur: tamen nihil refert: quoniam is, cui primò dæmon ea verba dictavit, ea lege habuisse existimatur, ut quicunque illis uteretur, tacitè dæmonem invocare intelligeretur.

§. III.

207 Auctoritate Canonum.

HAs adversarii machinas detestantur canones anathematis pænam in eos fulminantes, qui philacteriis (hoc est conservatoriis, quæ, ut ait Glossa *cap.* 1.26. *qu.*5. sunt chartæ, in quibus continentur incantationes) usi fuerint. Et si clerici ea faciant, jubent, eos Ecclesiis, eiici, *cap.*4. 26. *qu. ead.* Qui canones quomodo sint intelligendi, & de quo genere philacteriorum loquantur, petendum ex alio canone, nempè ultimo ejusdem quæst. ubi inter cætera in hunc modum scribit B. Isidorus. *Ad hæc pertinent ligaturæ execrabilium remediorum, quæ ars condemnat medicorum, seù in præcantationibus: seù in characteribus suspendendis, atque ligandis, in quibus omnis ars dæmonum est ex quadam pestifera societate hominum, & Angelorum malorum exorta.* Quæ sumpsit ex B. Augustino *libr.* 2. *de doctrina christiana.* Quod etiam ab eodem confirmatur *tract.*7. *in Joannem* his verbis: *Fingunt spiritus maligni umbras quasdam honoris sibimetipsis, ut sic decipiant eos, qui sequuntur Christum. Usque adeò fratres mei, ut illi ipsi, qui seducunt per ligaturas, per præcantationes, per machinamenta inimici misceant præcantationibus suis nomen Christi, qui jam non possunt seducere christianos, ut dent venenum, addant mellis aliquantum.* Cunctis enim illis formulis verborum apponunt semper isti diaboli symmistæ nomen Christi, & præcipuè Sanctissimæ Trinitatis; ut sic anguis lateat in herba. Quis ergo hujusmodi remedia tam absurda approbet? Quis velis remisque non contendat, hæc ridicula, sed sacrilega diaboli pharmaca è mundo penitus eliminare, & Vulcano dicare?

§. IV.

208 Exemplo.

DIgnum memoria, quod refert Leonardus Vairus *lib.*2. *de Fascino cap.* 11. Athenis cautum fuisse, ne quis verbis mederetur: Unde cùm in Achaja quandam mulierem esse, Athenienses cognovissent, quæ verbis medebatur, eam lapidibus obruendam dederunt; asserentes, non verbis, sed plantis, herbis, lapidibus, & animantibus Deos immortales sanandi vim dedisse. Utinam etiam Judices hoc nostro infelici ævo, Rectores animarum, cunctique, ad quos pertinet super gregem suum vigilare, hoc Ethnicorum ob oculos sibi proponant factum: quòd pro-

certò non tot superstitionum germina pullulabunt: destruentur latentes diaboli insidiæ: non ita faciliter ad sua optata consequenda homines his profanis, aut sacris abutentur philacteriis.

In quibus omnibus cùm ferè semper posita sint vel nomina Dei, vel sacræ Scripturæ verba, ut symbolum, aut oratio Dominicalis, vel aliæ orationes, talia gestantes, vel proferentes, & adhibentes, si de superstitione admoniti non resipiscant, vel hæretici, vel saltem vehementer de hæresi suspecti habentur. Hæretici si pertinaciter credant, se virtute illorum verborum, non posse ullo modo etiam Deo permittente lædi ab inimicis, vel mori subitaneè, vel igne comburi, vel aqua suffocari. Vel tales honores, officia, aut dignitates consequi infallibiliter, vel alia id generis, quæ vel à libero arbitrio, vel à divina providentia pendent, obtinere, indubitanter credant, ut satis, superque dictum est supra à *n.50. & seq. hujus disputationis*. 209 Quare prædictis formulis utentes sunt vel Hæretici, Vel de hæresi vehementer suspecti.

Si verò non credant: tunc non sunt hæretici, sed vehementer de hæresi suspecti ratione abusus verborum sacræ Scripturæ, putà psalmi alicujus versiculi, vel Evangelii, vel Symboli, aut orationis Dominicalis, vel alterius orationis, ut tradunt Pegna *ad Direct. par.2. comm.67.* Farinac. *de hæresi q.*181. *nu.*2. *& sequent.* Scaccia *Judic. civil crimin. & hæret. lib.*1. *c.*12. Delrius *Disq. mag. lib.*5. *sect.*15. *per tot.* Leon. *in Thesauro fori Ecclesiastici p.*3. *c.*36. *n.*9.

Nec officit, quòd hujusmodi philacteria, vel verba proferantur, vel deferantur ad bonum finem, videlicet, ad sanitatem obtinendam, vel se à malis; & periculis præservandum; Nam sufficit, quòd adhibeantur diverso modo, ac fine, quàm à Deo instituta sunt; vel ab Ecclesia. Sic sustinent Delrius *lib.*3. *Disqu. Magic. c.*2. *q.*4. *sect.* 7. Torreblanca *de Magia lib.*2. *c.*49. *n.*56. Carena *de Off. Sanctiss. Inquisit. p.*2. *tit.*12. *de sortileg.* §. 5. *n.*30. *&* 31. quia tunc non est eis uti; sed abuti.

§. V.

TAndem hic silentio non est prætereundum id, quod admonet D. Tho. 2. 2. *qu.*96. *art.*4. Non tantùm superstitiosum esse in prædictis formulis à dæmone inventis tam significativis, quàm non significativis, verùm etiam si res, aut verba sacra sint, posse superstitionem in eorum usu committi, si aliquid adjungatur, quod vanum sit, & inutile ad divinam reverentiam, vel ad divinum auxilium impetrandum, ver. gr. quando gestantur reliquiæ, vel evangelium Sancti Joannis, aut aliqui versiculi psalmorum non ex devotione tantùm; sed adjunctis vanis circumstantiis, putà, ut sic, vel sic sint scripta: vel reliquiæ sint in vase triquetro, vel triangulo, tribuendo vim formæ, vel materiæ: ut scriptum sit in pergamena virginea: vel tempori, ut scriptum sit oriente sole, vel personæ, ut alligatum sit ab incorrupto, vel modo, ut tot filis, vel talibus. Item necesse est, ut nulla adsit figura præter signum crucis: nulla imago, præterquam Christi, vel Beatæ Virginis, vel Sancti alicujus noti: aut solita Angeli boni. Item nulla barbara, & incognita Dei, vel Angelorum nomina sint addita. Denique nil aliud adsit vani; vel mendacis. Deus enim nunquam est auctor mendacii, vel vanitatis: quin imò quoad illam partem signum est dæmoniacum, & superstitioni adjungitur sacrilegium. 210 Quomodo in usu rerum sacrarum possit esse Superstitio?

§. VI.

ADdo præterea (parcat lector, si nimis prolixè hæc scribo, quia has superstitiones ad nostram nimiam perniciem, & gravem christianæ religionis destructionem nimis serpere cernimus.) Quòd licèt seclusa omni hujusmodi superstitione, sanctum, & religiosum sit, reliquias Sanctorum ad collum suspensas deferre, vel Evangelium sancti Joannis in pectore scriptum portare, & similia, bona fide sperando per modum impetrationis peculiarem Dei protectionem, & Sanctorum intercessionem; nihilominus id tanquam omninò certum sperare per de- 211 Tentatio Dei.

lationem talis rei non minus quàm si esset à Deo promissum, non caret superstitione, si non falsi cultus, saltem superflui: ut eruditè docet etiam Suarez *lib. 2. de superstitione c. 15. n. 10.* Et propterea intervenire potest ibi tentatio Dei, si ob eam confidentiam nimiam temerè se homo periculis exponat: aut in periculis omittit ordinaria media, quibus se tueatur.

Nam postulare à Deo miraculosam defensionem, aut protectionem sine causa, vel speciali instinctu, est tentare ipsum. Unde oratio, vel alius cultus, qui propter hunc finem illi offertur, superfluus, & vanus est: quia reverà per talem actionem ipse non honoratur. Et ideò illa nimia confidentia de consequendo illo effectu à Deo per tale breve, cùm non sit fundata in promissione ejus, vel est vana, & purè voluntaria, vel est etiam nimia confidentia sui, & suorum meritorum: & ex hac parte potest continere perniciosam superbiam. Denique ille modus quærendi commoda hæc temporalia per usum Reliquiarum, vel aliarum rerum sacrarum cum tanto affectu, & credulitate obtinendi illa, non caret periculo, quòd dæmon se ingerat, & in aliam majorem superstitionem hominem inducat. Unde D. Chrysost. de hac re super Matth. sic ait: *Quidam aliquam partem Evangelii circa collum portant; sed nonne quotidiè Evangelium in Ecclesia legitur, ut audiatur ab omnibus? Cui ergo non prosunt in auribus posita evangelia, quomodo possunt circa collum suspensa?* Et subdit: *Ubi est virtus Evangelii? In figuris literarum, an in intellectu sensuum? Si in figuris, benè circa suspendis; Si in intellectu, ergo meliùs in corde.*

§. VII.

212 Ostenditur, quomodo non possit esse superstitio in illa brevi oratione ab Auctore composita; quæ incipit: *Orazione da recitare, ò portar seco &c.*

HAc de re in illa brevi oratione, quam Tarvisii typis mandare curavi Anno Domini 1648. cujus titulus est: *Orazione da recitar, ò portar seco, efficacissima per liberar, e preservarsi da maleficii, molestie de demonii, dalla febbre, insidie de nemici, & altri mali, e pericoli dell'anima, e del corpo.* Cujus exemplar extat infra *disp. 4. n. 904.* Nè illam recitantes, vel apud se gestantes hallucinarentur, ponentes suam fiduciam tantùm in verbis, vel gestatione ejus: post eam immediatè in secunda impressione sic admonui idiomate italiano: *Qualsivoglia Cristiano se una volta al giorno almeno dopo d'haver fatto un'atto di dolore, e contrizione de' suoi peccati, e proccurato per quanto può dalla parte sua per costituirsi in grazia di Dio, reciterà detta orazione; overo non potendo recitarla, farà da altri recitarla: ò dirà in vece almeno tre Pater noster con tre Ave Maria ad onore, e gloria del Santissimo Nome di Gesù, portando seco detta orazione; ma con devozione, e gran confidenza in Dio, di ottenere le grazie, che si dimandano in essa, &c. sperimenterà sopra di se la divina pietà, e misericordia, &c.* Ex quibus verbis apertè constat, quòd recitantes; vel apud se dictam orationem retinentes, si divinam obtinere volunt protectionem, debent quotidiè Deo se humiliter subiicere; & de peccatis suppliciter, ac puro corde veniam petere: prætereà elicere actus fidei, ac firmæ in Deum confidentiæ, sepissimè divinam considerando bonitatem, immensam ejus pietatem, ac clementiam: ac veritatem verbi ejus, quo promisit sæpius tum in veteri, tum in novo testamento, suum impertiri auxilium iis, qui diligunt illum, ac in suis necessitatibus fiducialiter, ac humiliter ad eum confugiunt, nomen Sanctum ejus invocantes: ac præcipuè gratias postulantes ob honorem, & gloriam Sanctissimi Nominis Jesu ut ipse ait: Joa. 14. *Quodcunque petieritis in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur Pater in Filio, &c.* Quæ confidentia non nititur orationis literis, aut verbis, vel ejus gestationi; sed summæ Dei bonitati, ac clementiæ, ac veritati verbi ejus, qui talem confidentiam majorem, vel minorem pro cujuslibet majori, vel minori de congruo dispositione; & prout melius eis expedire judicat, communicat, de qua latè disputatur infra *d. 4. n. 63.* Illa igitur gestatio, sive dictæ orationis detentio, quam hortatus sum in dicto monitorio, nil aliud est, quàm signum, seu memoriale, quo detinens,

ac de-

ac deferens excitatur, ac quasi manu ducitur ad quotidiè eliciendos actus prædictos, nempè contritionis, ac confidentiæ in Deum, submissionis, ac piæ petitionis, & humilis, ac ferventis ad Deum orationis. Sic tollitur omnis suspicio, qua quis superficialiter dumtaxat eam considerans, illam superstitionis insimulare posset.

§. VIII.

NEc officit ille ternarius numerus Pater noster, & Ave Maria præscriptus. 213
Nam per illud verbum præcedens, (*almeno*) denotatur, eum, qui dictam orationem defert, posse ad libitum recitare etiam plures, vel etiam mentaliter tantùm Deum exorare, prout devotio magis ei suggeret, & excitabit. Fuitque mea præcipua intentio: ut apertè explicui Rev. Patri Carolo Veliterrano Inquis. Gen. Tarvisii, per illum ternarium orationis dominicalis, & salutationis Angelicæ, annuere illis, qui dictam non posset recitare orationem, ut & ipsi quotidiè aliquam saltem orationem vocalem Deo offerrent, per quam divinam obtinerent protectionem, & ne confidentiam suam ponerent in dictæ orationis literis, vel ejusdem apud se retentione, ac gestatione; sed per quotidianam orationem, ac mentis in Deum elevationem, in Deo omnem ponerent spem suam, ac totam fiduciam suam in eo collocarent. Quod propositum meum ipse probavit, ac laudavit. Multoque magis plures devoti Christiani variis locis talis confidentiæ effectus in suis necessitatibus sunt experti.

Non nego tamen, quin & ipsa brevia, ut à sacerdotibus benedicta, & sacra verba continentia, sicut, & Reliquiæ sanctorum, Agnus Dei; cæteraque sacra maximoperè valeant contra infortunia; & præcipuè contra maleficia, prout ab Ecclesia ordinata sunt, si cum debita reverentia, & spe in Deum, & in Sanctorum patrocinium secum deferantur. Sed de his fusè disputabitur infra *loco suo disput.* 4. *ubi de remediis generalibus*.

SECTIO II.

Operativum.

SUmmus ille Universi Artifex, cujus verbo facta sunt omnia, ut fatetur D. Ambrosius *lib.* 4. *de sacram. cap.* 4. *Jussit Dominus, & factum est cælum; Jussit Dominus, & facta est terra; Jussit Dominus, & facta sunt maria; Jussit Dominus, & omnis creatura generata est*. Universi quoque ordinem suæ conformem instituit sapientiæ, extra quem manet ipse, atque incredibili arte illi præest ubique. Qui quidem ordo quamvis in rebus universis conspici valeat, in operationibus tamen maximè lucere incompertum est. Hunc summum Artificem omni suo studio in suis operibus conatur æmulari ille, qui semper Dei genium habuit, dum ei fieri similem continuè appetiit, Cacodæmon nempe, qui non tantùm potentiæ suæ virtutem, ac sapientiæ ordinem in verbis per suos Maleficos demonstrare conatur, dum variis in necessitatibus evocatus ex orco tacitè, vel expressè citissimè accurrit; verbisque ab ipso institutis hominibus eum invocantibus optatum præbet auxilium: ut præcedenti sectione explicatum est. Verùm etiam in operibus externis hanc suam vim, ac sapientiam nititur exhibere, dum variè varia opera, licèt vana, & inutilia suis adimplere præcipit devotis; quorum modus operativus licèt in creatis ferè universis se prodere queat; præcipuè tamen manifestari fatemur in variis Actionibus, & Motionibus: ut sequentes articuli declarabunt.

214 Deus ostendit ordinem suæ sapientiæ in suis operationibus.

Quem conatur imitari dæmon à suis affeclis etiam tacitè invocatus, præcipuè In Actionibus. In Motionibus.

ARTICULUS I.

Actionibus.

§. I.

215 Variæ actiones transeuntes institutæ à dæmone. Quęnam sint? Aliquæ describuntur & ut superstitiosæ refelluntur.

PEr actiones hìc non intelligimus, quæ communes sunt factioni, & creationi: nec ut actiones comprehendunt immanentes; sed transeuntes tantùm, ut sunt de genere actionis, quæ variis modis ad conferendam sanitatem, morbosque tollendos perfici à dæmone præcipiuntur, ut benedictiones cum certo modo, & figura; oris actiones per aliquam insufflationem, aut halitum; templorum visitationes; sacramentorum, ac rerum sacrarum abusus; quàmpluresque alii ritus, ac cæremonię. Quarum aliquas hìc describam pro etiam minus peritorum intelligentia.

1 *Primò venit ille ritus traditus à Paracelso* lib. de hyperphysicis morbis: Fabricet Medicus, *ait*, ceream imaginem ad similitudinem patientis, & in nomine ejus, aut conformet ceream particulam similem parti affectæ, idque indubitata fide, & forti imaginatione credat per illam sanitatem ægro restitui posse: ac tandem additis magicis precationibus ceream illam imaginem in ignem proiiciat. At si fortè ex doloris acerbitate; vel partis affectæ vitæ periculum metuatur, integram imaginem certis verbis admurmuratis comburat Medicus, & liberatur æger. *Quis non videat totam hanc actionem magicam esse, ac diabolicam?*

2 *Ad curandum pilorum, acicularum, spinarum, & similium corpori ingestorum maleficium volunt quidam, non eximi illa per vulneris incisionem; sed materiam illam sponte prodeuntem totam excipi, & in foramine facto sambuci, vel quercus orientem spectante imponi; & ex eodem ligno cuneo obturari certis verbis additis. Quam actionem meram esse superstitionem quis neget? immò & diaboli opus, per quem residuum materiæ statim fertur ad idem foramen ex corpore, in quo latitabat.*

3 *Tale puto existimare: quod ablutio matutina quicquam prosit ad maleficium illo die arcendum; falsoque id sagas illas Remigio persuasisse* lib. 1. dæmonolatriæ cap. 1.

4 *Hùc refero illud de immersione in aquam, quod narrat Arnulphus Lexoviensis* in Epist. ad Papam Alexandrum *his verbis*: Ut miracula facere crederentur; & quibuslibet commentis sæcularium personarum frequentes invitarent accessus, sanitatis remedia promittebant ei, qui se incantatæ ab eis nescio quibus carminibus aquę septies sustineret immergi. Ægra itaque mulier aquæ glaciali frequenter immersa inter manus comprimentium monachorum congelata decessit, dum vim algoris ægritudo non sustinet, & profana religio naturam potiùs irritat ad perniciem, quàm Dei misericordiam ad salutem.

5 *Pro quovis morborum genere: Funiculo laneo brachium circumdare in nomine Domini &c. Et ad nomen sancti, cui morbus tuus sacer funiculus contrahetur, & fiet brevior &c.*

6 *Filium per chrisma trahere: aut terream imaginem sub altaris pala abscondere.*

7 *Cum ægroto ante febris accessionem manus lavare, & intereà certum ex psalmis versum submurmurare, vel laborantis manu apprehensa dicere*: Æque facilis tibi hæc febris sit, atque, &c.

8 *Virgas pararellas vi certorum verborum mediis partibus committere: & in crucis formam vincire, & de collo suspendere, vel thoraci lignum rotundum cum certo murmure applicare: ut Turcæ faciunt.*

9 *Ut maritus diligat uxorem, refert Beetzius* in exposit. 1. præcepti c. 5. *quosdam sic dicere mulieribus, ut accipiant de omnibus crinibus suis, & offerant illos ante altare ter cum cereo ardenti certis verbis obmurmuratis, & tunc quandiù portabunt super caput suum tandiù exardescet in amorem earum.*

10 *Ex eodem. Ut sponsa habeat bonam fortunam; oportere, quòd in nuptiis ingrediatur do-*

tur domum sub duobus evaginatis gladiis positis ad modum crucis S. Andreæ cum certis verbis.

11. *Contra sterilitatis maleficium, vel odii inter conjuges, refert Cardinalis Cusanus* lib.2. Exercitationum in sermone: Ibant magi, quam viderant stellam &c. *quosdam nidum avium invenientes capere ipsam cum pullis matrem cum quibusdam verbis, & ideò vult, à Moyse fuisse præceptum* Deuter.22. *ne mater cum pullis capiatur.*

12. *Ad pluviam obtinendam, refert Martinus de Arles* de superstitione, opere, quod extat in oceano juris, *& simul confutat quandam vanam observantiam, quæ simul est superstitio, & Dei tentatio, & sacrilegium, & blasphemia, qua Navarræ rustici utebantur, imaginem Beati Petri in flumen mergentes; quod idem solent facere accolæ Rheni cum statua B. Urbani.*

13. *Hùc pertinet opinio Silesiorum, Moravorum, & vicinarum gentium putantium, fascinationibus resistere fasciolas, vel tęniolas rubeas alligatas equorum frenis, vel ephippiis. Qua de causa etiam apud Græcos, & Romanos pueri, & puellæ fasciolis rubeis præcingebantur, ut refert Chrysost.* in hom.12. ad Corinth. *& alii apud Martin. Roman.* lib.1.Sing.c.2.& lib.2.c.23.

14. *Venetiis quædam mulieres innuptę, quando lavant sibi caput, & proiiciunt in viam communem aquam, qua suum caput laverunt, observant quisnam primus transeat super illam aquam, & dicunt illum futurum esse suum sponsum.*

15. *In Apulia, & Lucania Provinciis Regni Neapolitani, & fortasè in toto illo regno hæc viget superstitio. Ad sanandum à morbo vermis, vulgò dicto* mal del verme. *Accipiunt vermiculum vivum, & ponunt in manu infantis recenter nati priusquam baptizetur, & clausa manu, ac fasciis constricta dum baptizatur, moritur vermis in manu infantis. Statimac verò est baptizatus, ex manu ejus parentes vermem jam mortuum auferunt, & in terram proiiciunt. Postquam verò puer factus est adultus, dicunt, hunc habere virtutem, & auctoritatem, ut omnes morbos vermis affectos sanare queat, signando signo crucis super partem læsam his verbis admurmuratis:* In nomine Patris, &c. Occidi vermem cùm eram, &c. nunc occido, quòd &c. hinc aufero &c. *deindè in terram expuat.*

Sic narravit mihi quidam Religiosus Sacerdos Provinciæ Apuliæ, qui plures dicto morbo affectos se sanasse asseruit; quia à parentibus suis admonitus fuit, se, dum baptizatus fuit vermiculum in manu occidisse.

In hac autem actione, si quis attentè illam consideret, inveniet in ea fieri excessum in cultu Dei: Colitur enim Deus in Sacramento Baptismatis, cæremoniis, ac mediis indebitis, ac modo inconvenienti. Nam ex verme mortuo in manu pueri, dum baptizatus est, credunt, virtutem accepisse sanandi omnes tali morbo affectos. Sed hæc mera sunt commenta diaboli. Quis enim hujusmodi instituit ordinationem? Quis talem tribuit virtutem? Non alius utique quàm diabolus, qui ex pacto expresè inito cum primo mago, ad positionem talis vermis, & ad hujusmodi actionem accurrit, & remedia intrinsecùs applicat, quibus morbum tollat: cui operationi dæmoniacæ tacitè consentit, qui tales actiones operatur.

16 *Hùc referendi sunt Clavicularii, qui per clauiculam dictam Salomonis varias nouerunt exercere actiones; quibus vel expresè, vel implicitè saltem se pactum cum dęmone habere, demonstrant. Isti enim absque claui, & strepitu, ut dicunt aperiunt carceres, soluunt reos, eorum custodes graui ligant somno, serras domus, apothecæ, arcę, arculę, &c. jactant, se aperire, & claudere, nullo apparente signo aperitionis; similiter mulieres ad sui amorem pellicere, solo intuitu, aut verbis in eis corruptionem excitare, & alia id generis perpetrare posse, asseverant, omniaque ex Salomonis clavicula didicisse astruunt.*

Quæ clavicula dicitur à clavi tanquam diminutivum ipsius: dicitur Salomonis: quia ipsius professores testantur, à Sapientissimo Salomone adinventam fuisse; & propterea ab ipsius nomine tanquam ab Auctore sumpsisse denominationem. Diciturque clavicula, quia velut clavis aperit carceres, solvit reos, & alias hujusmodi actiones operari docet, ut jactant dicti clavicularii.

At falsissimum est, Salomonem hanc invenisse claviculam, sed illius adinventor est

est diabolus, qui figmentum hoc vocari jussit claviculam Salomonis: ut vel sic ipsius turpitudo sub nomine doctissimi Auctoris deliteat, & facilius ad sui ipsius sequelam, homines alliciat: sicut etiam supra diximus *tom.1.pag.218.num.633. de Arte Paulina, Spirituum, & Angelica*: ut benè tradit Baptista Signa *de vero studio christiani cap.7.* Dum enim Salomon verus Dei amicus fuit; & ejus præceptis obediens, quis audeat asserere, hujusmodi vacasse arti superstitiosæ, ac prorsus diabolicæ? Si verò illum consideres postquam per peccatum à Deo fuit aversus, ipse non indigebat incumbere huic arti: quia omnibus deliciis affluebat. Falsissimum etiam est, quòd carceres aperiant, & reos solvant; nam praxis contrarium docet: videlicet, postquam carceribus sunt mancipati omnem vim diabolicam evanescere: ut supra diximus *tom.1.pag.190 num.551.* Nec possunt mulieres invitas ad sui cogere amorem: quia voluntas semper libera manet in actu suo: ut satis fusè demonstratum est supra *tom.1.pag.191.n.555.* De his legendus Lupus noster *3.p. Edicti S. Inquis.lib.15.dist.1.art.4.diffic.3.*

17. Prædictis actionibus absimiles non sunt illæ, quibus nonnulli vacant, dum maleficium amoris tollere volunt.

Utuntur enim maleficio odii, certo ritu v.g. consecrantes, vel potiùs execrantes columbam nigram, & divisam per medium dant comedendam amantibus. Item ut odii maleficium tollant, utuntur amoris maleficio, v.g. Eucharistiam Sacram in ore habentes osculantur eam, quam volunt in amorem inducere: vel labiis chrismate inunctis id faciunt cum certis cæremoniis.

18. *Ut sterilitatis agrorum maleficium tollant, hostiam sacram comminuunt, & tritam in pulverem spargunt per hortum: vel agrum: quæ non tantùm sunt superstitiosæ; sed manifestè impiæ, sacrilegæ, & hæreticales, & tamen hæc facta aliquando legitur.*

Primum antecedenti numero refert Hollenus *in Præceptorio de Chrismate.* Alterum Grillandus. Cætera de Eucharistia Cæsarius Eisterbacensis *lib.9.*

§. II.

216 IDem prorsus fatendum de cæteris actionibus præfatis, in quibus, quando intervenit abusus Sacramentorum, vel Sacramentalium, vel Sacrarum rerum, aut verborum sacræ scripturæ, Orationis Dominicalis, Symboli apostolici, vel alterius orationis, non tantùm superstitiosæ nuncupandæ; sed etiam sacrilegæ, & hæreticales censendæ: ut testatur Pegna *ad Director. Inquis. par.2. comment.67.* Farinac. *de Hæresi qu.181.n.2.& sequent.* Scaccia *de Judic. Civil. Criminalibus, & hæreticalibus lib.1.cap.12.* Delrius *Disquis. magic. lib.5 sect.15.* & Carena *de Off. S. Inquisit. part.2. de sortilegiis tit.12.§.4.num.23.* An verò illa actio, in qua intervenit abusus hostiæ non consecratæ, censenda sit tantummodo superstitiosa: vel etiam hæreticalis? Circa hanc difficultatem nonnulli, quos citat Carena *loco citato nu.52.* dixerunt, non esse hæreticalem. Verumtamen sententia verior est, talem actionem esse hæreticalem. Ratio favet primò: quia in quacunque hostia reperitur Crux Christi, quæ, ubicunque, & in quacunque materia reperiatur, semper est adoranda Adoratione latriæ: uti docuerunt communiter Theologi *in 3. sent. dist.9. & in 3. par. summæ D. Thomæ q.25. art.4.* Secundò sæpè non rem; sed significatum inspicimus. At Hostia quæcunquè sive consecrata, sive non, semper repræsentat sacrosanctum Missæ sacrificium; unde eam spernere, consequenter est spernere Sacramentum Altaris. Sicut enim forma Sacramenti Eucharistiæ adhibita in sortilegio, in omniũ sententia, reddit illud qualificatum; idem dicendum de alia parte integrante ejusdem Sacramenti, idest, de Hostia non consecrata, quæ adeò est materia Sacramenti, quòd moraliter pro Eucharistia tantummodo est destinata; & non est sicut aqua, & oleum respectu Sacramenti Baptismi, & Confirmationis, quæ de se sunt materiæ communes

Aliæ actiones superstitiosæ recensentur, in quibus intervenit.

Abusus Sacramentorũ Sacramentalium, Rerum sacrarum Verborum S. Script. Symboli Apost. & similium.

nes

nes tam ad Sacra, quàm ad Profana. Ita etiam Diana 4. *part. tractat. 7. de pœnis resolut.* 10.

Et si dicatur, quòd utimur Hostia non consecrata aliquando ad litteras claudendas: Respondetur, hoc esse merè per accidens: nec tollere: quin Hostia moraliter tantummodo pro Sacramento Eucharistiæ sit destinata. Ita sentiunt Zanardus *in Summa divin. Præcept. part. 2. cap. 64. Versicul. Immò teneo, quòd uti*. Scaccia *de Judic. Civil. Criminalibus, & Hæreticalibus lib. 1. cap. 12. num. 34. Versic. sortilegus igitur*, & Cæsar Carena *de Officio Sanctæ Inquisit. loco citato numero* 54. *& sequentibus*.

ARTICULUS II.

Motionibus.

§. I.

VArias etiam motiones in hac curatione exerceri, experientia docet: nempè, leves manuum, pedum, aliorumque corporis membrorum motus, qui per se non sunt activi circa alios, ad quorum commodum ordinariè fiunt. Hoc exemplo comprobari potest relato à Remigio *lib. 3. dæmonol. c. 4.* ex Svetonico, Tacito, Sabellico, aliisque non infimæ classis Scriptoribus. 217

Varii membrorum corporis motus in curatione hac interveniunt, qui omnes sunt superstitiosi. Exemplis cō. probatur.

Vespesianum pro tribunali sedentem Alexandriæ, ubi statos æstivis flatibus dies operiebatur, duo ex plebe viri adierunt, opem sibi orantes à Serapide demonstratam. Hic oculis, ut cæco dies illucesceret, si ipsius oculos sputo Vespesianus inunxisset. Alterque firmior fieret, si calce contingeretur. Cùm vix fides rei esset; nec ea ullo modo successura crederetur, ne experiri quidem à principio Vespesianus ausus est. Cæterùm amicis hortantibus, quòd dicerent peracti remedii gloriam penes Cæsarem: irriti verò ludibrium penes miseros fore: utrunque pro concione tentavit. Nec defuit eventus. Nam alteri manus ad usum statim versa est: Alteri clara reluxit dies.

At quis non videt hujusmodi motiones nullam vim prorsus habuisse naturalem? Sed si effectum intentum produxerunt, non à tali motu; sed à dæmone ortum habuisse, Verebatur enim dæmon ille, quem sub Serapidis nomine colebat Ægyptus errorum mater, ne piorum Ecclesia recens ibi constituta ex vetusto illo se exturbaret domicilio; prævidítque futurum, ut duo ægri uterque sua esset defuncturus clade; ac proindè ambos impulit à Vespesiano opem implorare, ut cùm eventus secutus fuisset, ejus favore, qui erat rerum potiturus, oraculi Majestas augeretur; nec ex eo imperii fastigio ad veræ lucis fulgorem animum intenderet.

Sic de Pyrrho narrant, splene scilicet, laborantibus mederi solitum fuisse, postquam resupinos dextro pede tetigisset.

§. II.

SImiles motiones superstitiosas vulgò exercent hoc nostro ævo plures viri, ac mulieres tum ad morbos tollendos: tum ad infortunia avertenda, quarum aliquæ hìc describuntur. 218

Similes motiones multi exercent hoc nostro ævo. Quarum aliquæ describuntur.

1. *Ad ægritudinem pellendam: Ducere ægrotum ante solis ortum versus orientem; & eò expansis ad solem manibus in crucifixi morem stantem dicere:* Hodie dies illa est, qua Dominus Deus ad crucem accessit, &c. *Deindè recitare quasdam orationes*.

2. *Con-*

2. *Contra venenum. Statimac venerit nuntius, seù patiens, ponere pedem dextrum super sinistrum ipsius, & præbère ei poculum aquæ, aut vini, certam recitando orationem.*

3. *Sic Anno* 1648. *Ut quædam vetula sanaret ab ęgritudine oculorum illum, de quo supra* in hac disputatione numero 9. *pręcepit, ut bis in die iret ad tria transfreta mane antè solis ortum, & serò post solis occasum, & ad ripam aliquantisper deambularet.*

4. *Ad servandum equum illæsum, cùm in itinere soleę ferreę evelluntur, ponere digitos grossiores in modum crucis ad summitatem pedis; & dicere quędam verba.*

5. *Ad eundem effectum. Genuflectere ante pedem absque solea ferrea existentem, & recitare Pater noster; & elevando dictum pedem cœlum versus, ad illa verba* sicut in cœlo, & in terra, *tunc ponere pedem super terram, &c.*

6. *Ad equum coactum. Eruere clavum, & in terram figere genuflectendo dicendo Pater noster & ad illa verba,* & in terra *malleo, vel saxo percutere terram additis certis verbis, & observantiis.*

Prædictis addam unicum factum, de quo anno Domini 1664. Venetiis à probatissimo Viro D. Francisco Sala meo familiari consultus fui: quod postquam Bergomum fui regressus per litteras sequentes, sed idiomate ejus materno iterum mihi repræsentavit dicens.

Admodùm R. P. mi in Domino observantissime.

EX litteris vestris mihi gratissimis audio id, quod Paternitas vestra Rev. prępa-rat ad typis edendum, & quod desiderat pro informatione illius casus, de quo Frater meus D. Bartholom ęus fuit instructus; & id quod secutum est coram me, sed ego nolui, quod exequeretur, nisi priùs consulerem Paternitatem vestram. Et fuit sub hac forma: Quidam homo diæcesis Taruisinæ nos docuit, quòd ad impediendum, ne passeres damnum inferrent grano tam in campis seminato, quàm etiam in spica contento, debere manè ante solis ortum egredi ad campos, quærere unam ranam, eamque ponere in unam ollam novam, quæ cooperiatur carta, vel tela, qua manibus accepta circumiremus illos agros, & segetes, quos desideramus tueri à passeribus damnificantibus cum hoc tamen pacto, quòd iter debeamus initiari ab ortu solis, & prosequi, sicut facit sol suum circulum, & cùm pervenerimus ad locum, ubi incæpimus iter, tunc ingrediamur segetem usque ad medium campi, & ibi fodiamus terram, & sepeliamus ollam, in qua inclusa est rana, postquam autem fuerint segetes maturæ dissepeliamus ollam cum quibusdam observantiis circa tempus, & modum, & progrediamur eodem itinere, quo priùs, quando ivimus ad sepeliendum ollam; sed vice versa, non enim versus oriens, sed versus occidens, donec circulum finierimus. Hoc autem esse faciendum vel statimac seminaverint granum, vel antequam floreat granum cum quibusdam aliis observantiis, &c.

Nos prædictam instructionem exequi, & adimplere noluimus, nisi priùs cum Paternitate vestra loqueremur, qui mihi dixit, dictam operationem esse superstitiosam, & ideo ab ea nos abstinere deberemus; sed nos docuit ponere sub protectione Sanctissimi Nominis Jesu, ac Sanctorum Angelorum Custodum nostras segetes, agros, campos, vineas, domus, ac cætera omnia ad nos spectantia, & à Paternitate vestra nobis fuit tradita quædam brevis oratio ab ipso composita. Et ita à nobis omnia ad nos pertinentia commendata fuerunt protectioni Sanctissimi Nominis Jesu, ac Sanctorum Angelorum, cujus protectionis effectus experimentaliter consecuti sumus ob Divinam pietatem ac misericordiam. Quare his meis characteribus finem impono affectuosè salutans Paternitatem vestram: idem præstat D. Maria uxor mea, ac D. Cattarina fratria mea, cùm absit ejus Maritus Frater meus D. Batholomęus, qui est in Villa. Mihi gratum erit scire, si id, quod supra scripsi sufficiat pro eo, quod desiderat. Circa verò alia particula-

Videas infra n.647.

cularia, pro informatione procurabo vestram Paternitatem fieri certiorem. Deus piissimus præservet eam ab omni malo.

Venetiis die 6. Decembris 1664.

Paternitatis vestræ admodùm Reverendæ.
Affectuosissimus, & Obligatiss. Servus.

Franciscus Sala.

A tergo.

Adm. Rever. Patri mihi in Domino Observantissimo P. F. Candido Brognolo Theologo, ac Vicario Sanctæ Inquisitionis.

Bergomum.

Ad Conventum S. Mariæ Gratiarum.

Quis autem erit ita ignarus, ut dictam operationem approbare velit? Quam enim vim ad effugandas passeres habere poterat illa rana clausa in illa olla? quænam virtus inesse poterat in illis circulationibus, & motionibus? Quis talem tribuit vim? non alius utique quàm dæmon, qui ex pacto expresse inito cum primo mago, ut supra dixi articul. præc. ad positionem illius ollulæ cum rana inclusa, ac illis circulationibus, ac motionibus promisit accurrere, ac passeres in fugam vertere, cui operationi dæmoniacæ tacitè consentit, qui tales actiones operatur.

A prædicto D. Francisco Sala aliæ operationes mihi fuerunt patefactæ: (sic enim ei colligere commiseram, suadente Reverendissimo Patre Inquisitore.)

Quidam parvulus epilepsia laborabat; cujus matri fuit persuasum, ut parvulum poneret super Altare S. Valentini, ac diceret: O Sancte benedicte tibi dono istum meum filium, &c. illumque derelinqueret super Altare, donec ipse à planctu cessaret, & aliqua alia mulier illum acciperet, ac restitueret matri suæ: & sic imposterum epilepsia non laboraret. Eidem mulieri fuit persuasum, ut quando cadebat filius, acciperet tres clavos, & extenderet in modum Crucis brachia filii, & pedes poneret unum super alium, & clavos poneret unum ad pedes, & unum ad singulas manus: cum quibusdam aliis, &c. & sic non ampliùs caderet.

Insuper si adhuc dicto morbo affectus caderet, tunc ipse apprehenderetur ab aliqua muliere, quæ dictum ægrotum non agnosceret, & deorsum illum verteret, videlicet ubi erat caput, poneret ejus pedes, & ubi erant pedes, poneret caput, dicunt, quòd sanaretur.

Sed omnia prædicta cùm sint prorsus vana, & inutilia nonnisi à dæmone tradita esse, nemini est ambigendum.

§. III.

Quampluribus aliis id generis motionibus, ac gesticulationibus utuntur rustici, & aliis hujusmodi medentes, quas omnes superstitiosas esse jure meritò est fatendum. Si enim eas consideremus in ordine ad eos, ad quorum commodum, & utilitatem fiunt, quis eis vim ullam naturalem sanandi tribuere audeat, cùm prorsus sint vanæ, inutiles, & ridiculæ? Si verò, in eo, qui movetur; possunt quidem causare hoc, vel illud ubi, & per accidens calorem aliquem, si motus sit ad illum sufficiens. Sed in præsenti nec solet esse talis, nec ob eam causam fieri, nemini est ignotum; sed esse tantùm signa à diabolo instituta, & primo mago tradita, qui eas docuit homines exercendas, qui nimis creduli, 219 Aliis hujusmodi utūtur rustici quæ superstitiosę ostenduntur.

ut opta-

ut optatum consequantur effectum, utantur; pactoque saltem tacito, & implicito dæmoni consentiunt. In quibus motionibus, ut dixi de Actionibus, si abusus intervenit vel sacramentorum, vel alterius rei sacræ: sicut fit in prædictis, in quibus vel signo crucis, vel oratione dominicali abutuntur, non tantùm sunt superstitiosæ; sed sacrilegę, & hæreticales hujusmodi curationes.

Im mò etiam hæreticales, si interveniat abusus sacramentorum, &c. ut dictum est.

Quarè omnes isti ritus, actiones, cæremoniæ, ac gestus, quos Ecclesia non recipit; nec verbum Dei scriptum; vel non scriptum approbat: cùm tantùm in ratione signorum adhibeantur, quæ à Deo nullo modo sunt tradita, meritò censentur vanæ observantiæ species: & propterea ex pacto dæmonis habita, tanquam superstitiosa sunt fugienda.

SECTIO III.

Observativum.

220 Dæmon, ut se sapientem prodat, varia tradit præcepta secundū modum observativum Temporis, Ominum.

ANtiquus ille dierum noster adversarius divinarum nimis actionum æmulator cernens principium nostræ reparationis Christum Dominum Verbum incarnatum, clementissimum, & sapientissimum: ut clementissimum non permisisse morbum peccati currere sine remedio, quod instituit in verbis, & elementis, quę dum per sacerdotum Ecclesiæ ministrorum operationem insimul accedunt, fiunt sacramenta animas nostras à peccatorum morbis purgantia, gratiam augentia, & in virtutibus corroborantia: ut sapientissimum juxta dispositionem suæ immutabilis sapientiæ cuncta ordinatissimè gubernare, varia adhibendo spiritualia pharmaca secundùm varietatem temporum: nec non diversa tradendo præcepta; ex quorum observatione: vel transgressione bona, vel mala eventura conjecturaliter prænuntiari solent. Eum imitari studens hæc Dei symia, ut se continuè ostendat clementissimum varia suis tradidit mancipiis remedia exercenda ad tollendos morbos, malaque avertenda secundùm modum verbalem, ac operativum, quorum primus in verbis tàm significativis, quàm non significativis: Alter in operibus sive actionibus, sive motionibus consistit: ut duobus sectionibus præcedentibus demonstratum est. Ut verò se prodat quoque sapientissimum, suos edocet asseclas varia servare præcepta ad mala præsentia avertenda: ac futura præcavenda secundùm modum observativum Temporis, & Ominum: ut duobus articulis notum fiet.

ARTICULUS I.

Temporis.

221 Non est superstitio tempora observare quibus Herbæ sunt colligendæ, Ligna succidenda. Mare navigandum.

UTilissimum quidem, nec superstitioni ascribendum, tempora observare, quibus herbæ sint colligendæ, ligna succidenda, agri seminandi, mare navigandum, si id faciant permoti naturali observatione motus, & influentiæ cælestis, nemini est ambigendum. Quod enim Medicus herbas colligat potiùs in Majo, vel Aprili, quàm in Augusto; aut hyeme, id non superstitionis, sed medicinæ est: quia tam ratio naturalis, quam medicina dictat certis anni temporibus virtutem in herbis esse efficaciorem ad naturales effectus, ligna quoque minus obnoxia corruptioni, aptioraque ad usum.

§. I.

222 Quando superstitio sit, dies observare, Declarat jus canonicū.

AT superstitio, est dicenda, cùm certus observatur unus hebdomadæ vel mensis dies tantùm; vel certa hora diei, qua talis hora, vel dies est: vel circumstantiæ adduntur inutiles, vel otiosæ; aut non approbatæ orationes. Quorum superstitionis modi hìc nonnulli oculis subiicientur.

Pri-

Primò venit ritus eorum, qui Calendas Januarias, & brumam more paganorum colunt: de quibus habetur *in cap. Si quis Calendas 26. qu.7.* ubi Zacharias Papa *in Concilio Romano cap.9.* eos anathematis mucrone ferit: dicens, *magnam esse iniquitatem coram Deo aliquid plus novi facere propter novum annum. Ideò talia facere præsumens anathema sit.* Quem dierum ritum observare consueverunt Ægyptii; à quibus dicti sunt dies ægyptiaci, de quibus fit mentio apud D. Augustinum *lib.2. de doctrina christ.cap.20. & in Enchyridio cap.79.* & habetur *in cap. Non observetis eadem caus. & quæst.* ubi Glossa Canonica vult, Ægyptios docuisse, qui dies toto anno infausti forent ad opus inchoandum; & hos Ecclesiam olim in Kalendariis suis signasse; quorum posterius nihil dubito, quin falsum sit. Nunquam enim hæc Ecclesia recepit, Apostolicæ prohibitionis memor, ubi ad Galat.4. ait: *Dies observatis, & menses, & tempora, & annos. Timeo vos, nè frustra laboraverim in vobis.* Prius autem recipi potest: ut etiam recensetur *in c. Non observetis.* Astrologorum enim ista commenta fuere, & Ægyptus inventrix Astrologiæ.

§. II.

PRopterea Petrus Breslayus *libro primo Notabilium cap.53.* hujusmodi dicit esse Januarii primo, & 25. Februarii 4. & 26. Martii 1. & 28. Aprilis 10. & 20. Maii tertio, & ultimo. Junii decimo, & 17. Julii decimotertio, & 21. Augusti primo, & 24. Septembris tertio, & 21. Octobris tertio, & 22. Novembris 5. & 28. Decembris septimo, & 22. Alexander verò ab Alexandro *lib.4. genialium dierum cap.20.* unum hebdomadæ diem alicui nationi, alium alteri fuisse infaustum memorat, dicens: apud Rabinos diem lunæ fuisse infaustum: quia in eo putabant natum fuisse Caim: apud Athenienses diem Martis: apud Medos diem Mercurii: apud Phrygios diem Jovis: apud Trojanos diem Veneris: apud Persas diem Saturni. Apud verò Ægyptios infaustum fuisse diem Martis, faustum verò diem Jovis, habetur in Sacerdotali Romano *p.3.tract.2.c.4.* & testatur Gulielmus Durandus *tract. de Computo c.4.* Unde Ægyptii certis diebus non inchoabant opus aliquod, ne haberent malum introitum, progressum, aut exitum.

223 Adducuntur exempla.

At cùm nullus dies ex natura sua sit faustus; sed omninò sit accidentale, quòd aliquis dies sit faustus, vel infaustus, meritò hujusmodi dierum observatio detestatur, è sacris Canonibus *c. Non licet, c. Si quis. c. Non observetis 26. q.7. & c. Quis æstimaret. ead. caus. & quæst.* magnum peccatum judicatur: Idcircò in dicto canone subditur: *Intelligat Lector, ad tantum periculum animæ pertinere superstitiosas temporum observationes, ut huic loco subjecerit Apostolus, Timeo vos, nè fortè sine causa laboraverim in vobis.*

§. III.

EX hac dierum infaustorum superstitione ad negotia peragenda emanarunt dies cretionum, seù critici, qui idem sunt, ac judiciales, seù judiciarii, & judicativi. Ideò olim Judices, seù Censores alienorum operum Critici dicebantur: ut tradit Calepinus *ver. Criticus:* Critici verò vocantur secundùm Medicos dies illi, quibus de morbi ratione judicium ferri potest. Sunt autem impares, & potissimùm quintus, & septimus. Quorum observatio, ut respicit corporum infirmitatem, non est superstitiosa aut vana: quod patet tum ex communi consensu Physicorum: tum ex praxi: nam hujusmodi observantia pendent à re naturali, nimirum à natura humorum. Si enim in his diebus natura confortatur, fit judicium de futura sanitate: & è conversò si deterioratur, futuræ proximæ mortis propemodùm certum habetur indicium.

224 Ex dicta dierum superstitione emanarunt dies critici. Quid sint?

Si verò dies critici, seù judiciales dicantur illi, quibus solùm antiquitùs hæreditas adiri poterat; ut testantur Odofred. *in L. Cretionum. C. de jure deliberandi:* Bellaper-

Quando sint superstitiosi?

la pertica insignis Doctor *in d. L. contra Baldum eod. loc.* eorum observatio utique est superstitiosa; Ideòque ut talis penitùs sublata est ab Imperatore *in L. Cretionum. C. de jure deliberandi.* Undè nunc temporis tàm die critica, quàm non critica; verb. grat. sexta, & octava, hæreditas adiri potest: ut habetur *L. fin. C. eod.* cui adstipulantur Hogodnell. Herman. Vul. Jur. prudent. Roman. *lib. 1. cap. 72. num. 28.* Petrus Gregorius *Syntagmate juris universi lib. 46. cap. 2. num. 5. & sequentibus*, & alii plures apud Carenam *de off. Sanctæ Inquisit. par. 2. de sortileg. tit. 12. numero 136.*

§. IV.

225 Sunt aliæ observationes populares, nempe Diei S. Pauli. S. Vincentii. S. Urbani.

PRædictas observationes aliæ sequuntur populares, quæ communiter apud vulgus sunt in usu.

Quidam observant alios dies certos: ut conversionis S. Pauli, S. Vincentii, S. Urbani, vel aliorum, quibus si pluat; vel cælum serenum sit, sibi spondent serenitatem, fertilitatem, sterilitatem, vini copiam, vel inopiam, aut continuatam per tot dies pluviam. Ex quo fecerunt illos Versus.

Clara dies Pauli bona tempora denotat anni.
Sic nix, aut pluvia &c.

Quam observantiam non esse superstitiosam defendit noster Lupus *lib. 15. Edicti S. Inquisit. dist. 6. artic. 1. difficul. 1.* & per consequens nec versus illos superstitiosos esse contra Binfel. *de Confessionib. malefic ubi de causis ad maleficia disponentibus causa 3.* & Delrium *Disquisit. magic. lib. 3. part. 2. quæst. 4. sect. 6.* Sed potiùs vanos esse, nulloque niti fulcro. At mihi videtur cum distinctione procedendum. Si enim ex pluvia, vel serenitate illius diei festi quis credat infallibiliter futuram, vel fertilitatem, vel sterilitatem, nec aliter posse evenire: hujusmodi observatio proculdubio superstitiosa est: quia ut ipse Lupus ait, nititur falso fundamento: Si enim dies consideratur ratione Sancti, qui colitur illa die: superstitiosum est credere: quod à tali Sancto provenire debeat vel sterilitas, aut fertilitas: pluvia, aut serenitas, quia sic tali Sancto bonum vel malum totius, anni posset attribui, quod est absurdum: Si verò dies ille consideretur, qua naturalis ex cælorum cursu, stellarumque occursu, & concursu: tunc cùm quotidiè habeatur aliquis cursus, occursus, & concursus, non esset magis prognosticus totius anni unus dies, quàm alius. Si ergo uni tantùm diei totius eventum attribui debere judicant contra commune Astrologorum placitum; & credunt indubitanter, non aliter fore eventurum, quàm dies ille prognosticavit; hoc non potest attribui alteri, quàm dæmoni, qui talia hominum idiotarum mentibus inseruit, ut eos in aliquos errores divinæ Providentiæ repugnantes paulatim valeat pertrahere. Si autem ex serenitate, vel pluvia illius diei tantùm opinatur, futuram sterilitatem, vel fertilitatem non necessariò; sed contingenter sæpiùs eventuram, putà si valdè senex sit, & ex longa annorum observatione prognosticet contingenter, quid futurum: tunc dictam dierum observationem, & per consequens versus illos omni carere superstitione puto.

Primorum 12. dierum mensis Januarii.

Idem prorsus fatendum de illis, qui asserunt, prognosticari posse, quemlibet anni mensem juxta qualitatem primorum dierum duodecim mensis Januarii, volentes primum primo mensi respondere; secundum secundo, scilicet: Februario: tertium tertio, nempè Martio; & sic de singulis.

§. V.

226 S. Joannis Baptistæ.

ALii colligunt herbas in die S. Joannis Baptistæ ad certos quosdam effectus, puta sanitatem obtinendam.

Quos, si credunt eo die ratione festi illius Sancti vim habere naturalem efficaciorem

rem ad talem effectum consequendum, superstitione non carere, certum est: quia festivitates Sanctorum non ad hujusmodi effectus producendos; sed ad Sanctos colendos, & honorandos sunt ab Ecclesia ordinatæ. Si verò directè Sancti meritis, Deoque sanctos suos honoranti hujusmodi tribuerent effectum, non auderem eos damnare superstitionis: quia viderentur & ipsi sanctos illos honore. Si tandem credunt herbas potiorem vim habere collectas eo die: quia sol tunc est reductus ad stationem suam, hoc est ad perfectum situm respectu nostri, nempè zenit, ubi magis diametraliter, quàm usquam fuerit anno illo, nobis (quatenus est ex parte ipsius præcisè) fortius benefacit, & salubrius rorificat: tum nullam ibi adesse superstitionem, apertum est. Unde etiam quædam plantulæ ante solis ortum collectæ redduntur virtuosiores: sicut è contra aliæ reperiuntur meliores, si colligantur orto jam sole pro herbarum, plantarumve qualitate diversa: quod potissimùm die, qua sol est in Solstitio accidere potest.

Alii minuunt sanguinem equorum in Festo S. Stephani, vel S. Joannis Baptistę, vel inserunt arbores ipso die Annuntiationis Beatę Marię Virginis, & similia peragere solent. 227 S. Stephani, Annuntiationis B. Virginis.

De quibus idem judicium est faciendum, sicut de præcedentibus: *Nam ubi est eadem ratio, ibi idem jus esse debet. L. illud ff. ad Legem Aquiliam cum simil.*

Alii Venetiis, (sic mihi enarravit Reverendiss. P. Agapitus de Ugonis Venetiarum Inquisitor Generalis S. Officii.)

Quòd vigilia S. Joannis Baptistæ ad vesperas eunt ad Cisternam dicentes quandam orationem, replent phialam aqua, & intus ponunt albumen; idest clarum ovi, recitantes aliam orationem, ac ponunt illam phialam noctu ad rorem, manè verò sequenti ex figura, quæ intus est formata divinant res futuras etiam ex libero arbitrio dependentes.

Nocte ejusdem festi seminant in vas pugnum frumenti recitantes quandam orationem, deinde claudunt illud vas in capsam, quam non aperiunt usque ad diem octavę S. Joannis, & tunc, si est viride, vel flavum, vel album, vel longum, vel curtum, vel crassum, conjectant res futuras etiam contingentes, & à libero arbitrio dependentes.

Adolescentulæ nubendæ sumunt tria grana fabæ, unum sine cortice, alterum cum cortice, aliud cum medio cortice, ponunt ea sub cervical, manè verò diei sequentis, scilicet S. Joannis Baptistæ, sumunt unum ex illis, quod casu sibi ad manus venit, & ex eo conjectant, ac divinant, an benè, vel malè sint nubendæ.

Insuper nocte ejusdem festi plantant granum phasioli, & observant quot dies moretur ad nascendum, & dicunt, quòd tot annos ipsę manebunt ad nubendum.

Tandem vigilia ejusdem Festi ad vesperas ceram liquefaciunt recitantes quandam orationem, ac proiiciunt illam in catinum plenum aqua; & ex figura, quæ formatur, conjectant, ac divinant res futuras. Idipsum agunt cum plumbo liquefacto, ut sup. n. 181.

Aliæ hujusmodi superstitiones Venetiis exercentur, prout mihi testatus est probatissimus Vir D. Franciscus Sala, cui eas colligere hoc onus imposui, suadente Reverendissimo P. Inquisitore supradicto.

1 *Illa Adolescentula, quæ scire desiderat, quam artem exercebit suus futurus sponsus, nocte Sancti Joannis Baptistæ die 24. Junii ad sonum Campanæ mediæ noctis debet ire ad ponendam manum in aquam canalis, & primam rem, quæ occurret manui suæ, illam retineat, & consideret qualis sit, puta, si sit lignum, vel tabula, vel corda, vel hirundo, vel piscis, vel panis, vel quid aliud, (dicunt isti superstitiosi) talem arte m exercebit futurus ejus maritus.*

2 *Similiter eadem nocte S. Joannis Baptistæ illa Adolescentula, quæ scire cupit, an bonum, vel malum experietur cum futuro marito, qui sibi à casu continget; seminat grana frumenti in aliquo vase, & ponit illud in loco secreto usque ad diem Visitationis Sanctæ Mariæ Elisabeth; deinde illud prodit in lucem, & tunc si fortè sit aliqua frumenti planta rubea, tunc divinat, quòd vel maritus, vel ipsamet uxor brevi morietur, quia (dicunt isti divinatores) ille color indicat candelas, quæ ad funeralia accenduntur: Sic etiam ad dictam frumenti plantam si fuerint conjunctæ quædam guttæ aquæ, dicunt; lachrymas indicare.*

Pariter si planta frumenti fuerit pulchra, & recta, talis, ajunt, erit futurus maritus: si verò fuerit deformis, & obliqua, talis dicunt erit futurus maritus.

3 *Aliæ eadem nocte aurora nascente aperiunt fenestram, & dicunt quædam verba, & quiescunt, & observant primum verbum, quod audiunt proferri à transeuntibus, ac dicunt, quòd tale erit nomen sui futuri mariti, vel audiet de moribus loqui, & tales, ajunt, erunt futuri mariti mores.*

At quis non agnoscat hujusmodi observationes esse superstitiosas, & à dæmone adinventas ad infirmandam Divinam Providentiam, quæ omnia suaviter gubernat, prout Creaturæ maximè usu rationis præditæ sese illi subiiciunt, & ab ea omnia sua bona recognoscunt? Nec non ad tollendam arbitrii libertatem, ita ut operationes, quæ liberæ sunt, & à libertate arbitrii dependent, volunt isti superstitiosi ad positionem rei prorsus vanæ casualem necessariò, & infallibiliter evenire: quo quid pejus?

§. VI.

228 Parasceve. *Quidam ova gallinæ, quæ nascuntur in die Parasceve specialem vim habere credunt ad extinguenda incendia, si in ignem iniiciantur, ideò illa toto asservant anno.*

At quæro, vis hæc naturalis sit, nec ne? Si naturalis: unde habetur? à die, vel à matre? quis hoc asserat? nam quid absurdius? Nulla enim gallinæ prærogativa tunc præcipua competit; cùm dies illa sit mobilis, idest, variabilis; ipsa verò natura invariabilis, ad unumque determinata. Nec à parte diei, qua naturalis; quia nec orbes, nec sydera aliquid singulare influunt. At fortasse vis illa supernaturalis erit, nempè à die, qua sanctus est? Sed si vis aliqua sanctitati diei ascribenda est, eadem quoque attribuenda erit ovis gallinæ ortis diebus Natalis Domini, Resurrectionis, Pentecostes, Assumptionis Deiparæ; quia hæc quoque ratione mysteriorum forent sancta, & sic pro varietate mysterii sanctioris, & minus sancti; variaretur virtus ovorum gallinarum, quod toto cælo est negandum. Speciali, inquient, privilegio. Dic quæso, unde nosti? cui, & quando concessum? Constat experientia, dicent. Sed illa fallax, & unde certus es, non ex pacto effectum nasci? Devotio persuasit: dicet alius. Sed non bona devotio, quæ cum scandalo conjuncta, quæ meritò suspecta, quæ anilis, quę singularis, quæ nullo Ecclesiæ, vel traditionis munita suffragio, ut benè discurrit Delrius *Disquis. magic. lib.3. par.2. q.4. sect.6.* Quamvis devotio, & bona fides agentis excuset in foro conscientiæ à peccato; non tamen efficit, ut habeat vim, quam de se non habet. Sic testatur etiam Ignatius Lupus *3.p. Edicti S. Inquisit. lib.15. dist.3. art.1. diffic.2.*

§. VII.

229 S. Marię Magdalenæ. Diei Lunę. *Alii observant quosdam dies, puta, diem Beatæ Magdalenæ, diem lunæ &c. ut infaustos, vel ut faustos ad iter, aut rem aliquam inchoandam. Item cùm mane surgunt, primò induerint calceum, vel femorale dextrum, an lævum, aut quo pede primùm tangant terram, vel domo egrediantur; & quæ hujusmodi nugatoria,* quos proculdubiò, constat, peccare hoc genere superstitionis, ut habetur *ex cap. quis æstimaret. 26. qu.7.*

Huc referendi sunt, qui certis diebus olera scopis tangunt nè ciniphes, erucæ, campe, vel alia insecta noceant.

Qui nolunt ungues præscindere, die Veneris, vel nere die Sabbati, cùm intereà non abstineant in honorem Deiparæ à cæteris operibus servilibus.

Qui credunt, majorem virtutem inesse aquæ benedictæ Dominicis sequentibus quatuor tempora, quàm aliis ad speciales quosdam effectus consequendos.

San-

Sanctus verò Augustinus epist. 119. cap. 7. *eos inculpat, qui dicunt: Non proficiscar, quia posterus dies est, aut quia luna sic fertur. Vel proficiscar, ut prosperè cedat, quia ita se habet positio siderum. Non agam hoc mense commercium: quia illa stella mihi agit mensem. Vel agam, quia suscepit mensem. Non plantabo hoc anno vineam, quia bisextus.*

§. VIII.

230 Has vanas observantias, ut superstitiosas detestatur.

AT quis non videat, hujusmodi observantias esse meras nugas magicas à dæmone inventas, ut rudes decipiat, superstitiosos illaqueet; & à recto cultu omnes divertat? Sed quæso, si quis dies infortunatus, unde? Ex astrorum, respondent, influxu, & positura. Verùm hæc est alia, atque alia singulis annis: nec eadem illo eodem die. Fusè hoc physicis rationibus refellit Cirvelus *p.3. c.6.* qui potest consuli. Hos superstitiosos jure meritò detestatur, arguit, & increpat D. Paulus ad Galat. 4. dicens: *Dies observatis, & menses, & tempora, & annos. Timeo, vos nè frustra laboraverim in vobis.* Quæ verba explicans D. Ambrosius ait: D. Paul.

Dies observant, qui dicunt ut putà, crastino proficiscendum non est: post crastinum enim non debet aliquid inchoari, & sic solent magis decipi. Hi autem colunt menses, qui cursum Lunæ perscrutantur, dicentes, v.g. Septima luna instrumenta confici non debent: Nona luna servum emptum, v.g. domum ducere non oportet, & per hæc faciliùs solent adversa provenire. Tempora verò sic observant, cùm dicunt: Hodiè veris initium est, festivitas est; post cras Vulcanalia sunt. Et talia iter ajuntum. Posterum est, domum egredi non licet. Posterum significat adversum, & præposterum, quasi elapsa commoditate serum. Annos sic colunt, cùm dicunt: Kalendas Januarii novus est annus (ut dictum est supra de Ægyptiis, & paganis) quasi non quotidiè anni impleantur; Sed ut Jani illius memoriam recolant bifrontis, hac superstitione utuntur, quæ longè debet esse à servis Dei. Si enim Deus ex toto corde diligatur, ipso propitio, nulla debet esse formido, neque suspicio harum rerum. Prosperè enim potest cedere, quicquid simpliciter sub Dei devotione fit. Hæc Ambr.

231 Theologi omnes.

Hos item fatentur, & improbant D. Th. 2.2. *q* 95. *art.3. in corp.* Martin. Delrius *Disqu. mag. lib.3. p.2. q.4. sect.6.* Suarez *de Religione to.1. lib.2. c.2.* Torreblanca *de magia lib.1. cap.27.* Sanchez *in summa lib.2. cap.4. n.15. & 16.* Joan. Ægydius Trullench *in Exposit. Decalogi lib.1. cap.10. n.14.* Joan. Nider *in decem Præcepta, Pręcept. n.48.* Raphael de la Torre *disp.3.* & nuper Ignatius Lupus *p.3. Edicti S. Inquisit. lib.15. dist.6. ar.1. diff.3. & 4.* post Carenam *de off. S. Inquis. p.2. tit.12. §.13.*

§. IX.

232 Aliæ dierum vanæ observantiæ ad sanitatem consequendam.

H*Uc referri possunt, qui ad sanandum ægrotum, ducunt eum feria sexta, idque continuis tribus diebus ante solis ortum versus orientem, & expansis ad solem brachiis quædam proferunt verba.*

Contra dolorem dentium: Tempore missæ tangunt dentes, & quendam in Evangelio passionis versiculum dicunt.

Contra dolores: Nocte S. Thomę pręcipiunt, filum torqueri à puella virgine; & ex eo funes subtiles perficere; & manè valdè diluculo occidunt suem, & in vulnere intus ponunt illos funes. Deinde audiunt missam S. Thomę cum pluribus aliis observātiis vanis, & ridiculis.

Ad sanandos pueros ab hernia: Nocte Sancti Joannis Baptistæ dividunt, seu potiùs aperiunt arbusculum tenellum nuceum; idque cuneis apertum tenent, dum per ipsum transire faciunt puerum: interim admurmuratis certis verbis.

Ad sanandos equos à lumbricis. Die Veneris, aut Dominico ponunt equum contra solem dicentes certo numero Pater noster, & Ave Maria cum quibusdam signis, eique porrigunt frustum panis cum certis verbis in eo scriptis.

Ad inveniendum furem. Ante solis ortum die Sabbati ramum avellanum abscindunt dicentes: Ego te ramum hujus æstatis reseco, &c. *in mensa sternitur tegumentum additis, & aliquot vicibus repetitis dictis verbis, cum certis aliis observantiis.* Ad cognoscendos fures.

Quas omnes dierum observationes vanas esse ridiculas, superstitiosas, & à dæmone inventas, nemo est, qui ambigat.

§. X.

233 Inter has non est connumeranda observantia Partus octimestris Ratio hujusmodi redditur.

INter has autem superstitiosas temporis observantias non est connumerandum ullo modo id, quod communiter fertur de anno climacterico, quem homini lethalem esse dicunt; ac de octimestri partu, quem minimè vitalem esse ferunt.

Quòd enim partus octimestris nequeat vivere, contingit, quia semen humanum multiplex est. Quoddam enim perficit fætum septimo mense; & tunc fætus post sextum mensem conatur exire; quod si non reperit magnam resistentiam, tunc validus exit, & robustus. Si verò reperit; continua illa mensis pugna debilitatur, & octavo mense debilis, atque invalidus admodùm prodit in lucem.

Aliud semen perficit fætum nono tantùm mense; & tunc fætus ante hunc mensem non conatur exire; soletq. adeò robustus esse, ut impedimenta cuncta contraria vel ei non resistant: vel per resistentiam, quando mater uterum fert diutiùs, non admodùm debilitetur, sic testatur Hippocrates *l. de Octimestri*, quem sequuntur Fabius Paulinus *l. 6. Hebdomad. c. 4.* Andreas Laurent. *l. 8. hist. Anat. c. 9. & q. 30.* & alii.

234 Anni climacterici.

Quod verò astruitur de annis Climactericis, quis audeat superstitionis incusare? Eadem enim de his sicut de criticis diebus ratio militat. Nam sicut ad ferendum judicium de infirmitate natura dies constituit criticos, seù judiciarios, ita ad judicandum de protractione vitæ ordinavit annos climactericos, si in ipsis alicujus specialis vigorationis, vel destitutionis detur. Quorum ratio à priori hæc est. Dierum criticorum, ut tradit Andreas Laurent *lib. 3. hist. Anat. c. 13.* duæ sunt causæ: Materialis una: Efficiens altera. Materialis est quilibet humor noxius quantitate, vel qualitate peccans. Efficiens duplex, universalis, & particularis. Universalis, & remota est cœlum, cujus vires ferè omnes excipit, & nobis communicat. Particularis, & propinqua est ipsa natura, quam Hippocrates vocat calorem insitum, Galenus facultatem corpus dispensantem: Alii temperiem, sive spiritum vocant, quæ sic motiones suas statis circuitibus perficit, quasi ratione uteretur. Quòd si aliquando errat, id à materiæ vitio procedit, eam contumacia sua vincentis.

Ratio hujus redditur.

Itaque quòd tardior, vel celerior sit crisis, id partim materiali, partim efficienti causæ tribuendum. Si enim humor sit temperamento calidus, substantia tenuis, & qualitate benignus, faciliùs à natura domari, celeriùs coqui, & excerni. Si crassus, frigidus, & contumax, difficiliùs. Item à validiore natura citiùs, à debiliore tardiùs coqui.

Quòd autem nunc pari, nunc impari die contingat crisis, id à sola materiali causa provenire nempe, peculiari humoris cujusque motu; bilem tertiò quoque die moveri; pituitam quotidiè: melancholicum humorem quarto die: Ergo biliosi morbi omnes debent imparibus judicari diebus: cæteri verò ex paribus, quia iisdem diebus morbi judicandi, quibus moventur.

Quemadmodum ergo dies critici intrinsecè à causa efficiente particulari, nempe natura, nisi impediatur ab aliqua causa, insitam habent vim immutandi, seù alterandi corpus humanum, & morbum indicandi: Ità anni climacterici eandem à natura virtutem consequuntur; qui si non indicant, id ex eorum natura non provenit; sed per accidens, putà, à materiæ vitio sua contumacia naturam pervertentis.

§. XI.

235 PRætereà sicut dies critici quamvis à die morbi incipiant, & in quolibet die natura aliquam faciat mutationem in corpore humano: interdum ad meliorem statum: interdum ad deteriorem; nihilominus septenariis tantùm perfectæ, & salutares crises perficiuntur: quia natura, quæ causa est efficiens, definitum sibi elegit tempus, quo motus suos, & crises perficit; ut inquit dictus Andr.

Laur.

Laur. Tempus verò illud ſola experientia docet, ſeptimo die, decimoquarto, vigeſimo perfectas, & ſalutares criſes ſemper contingere, eo modo, quem tradit Galenus *lib. 3. de diebus Decretoriis, ſeù criticis, cap. 9.* Ita anni Climacterici, quamvis incipiant à primo ſeptenario ſexto expleto, & climacterici ſint ſinguli ſeptenarii: quia natura in quolibet facit mutationem aliquam in corpore humano, interdum ad meliorem, interdum ad deteriorem, potiùs tamen ad deteriorem, pro ratione cujuſque temperamenti. Nihilominus inter hos ſeptenarios tres ſunt præcipuè climacterici, videlicet, quadrageſimus nonus, quinquageſimus ſextus, & potiſſimùm ſexageſimus tertius; qui reſpectu aliorum à Medicis, Philoſophis, & Aſtrologis climactericus nuncupatur, quia magis periculoſus eſt. Nam climactericus apud Græcos idem importat, quòd periculoſus. Unde anni climacterici ſunt periculoſi; ſed maximè ſexageſimus tertius, ſi infirmus viribus deſtituatur: Sicut etiam dies critici, ſi in illis ægrotus mutetur in deterius. Magis, magiſque augetur periculum, ſi concurrant etiam cauſæ efficientes univerſales, nempè Planetæ malefici. E contra verò ſicut dies criticus dicitur bonus, quando infirmus in illo reaſumit vires, ita cognoſcitur bonus annus climactericus, ſi homo climactericus benè ſe habeat (illo anno exiſtente) & à fortiori ſi vigoretur, ut benè teſtatur Codroncus *de annis climactericis lib. 1. cap. 11.*

Cur autem ſeptenarium potiùs, quàm alium numerum ſibi pro deliciis elegerit natura, fatetur præfatus Andreas Laur. id altioris eſſe contemplationis; & theologicam reddit rationem: *Hoc ideò factum* ait: *quia rerum omnium Parens, & Creator Deus eam Naturæ legem impoſuit. Nam & diei ſeptimo benedixit Deus, & eum filiis Iſrael tanquam celebratiſſimum commendavit; & ſeptimo die poſt abſolutam Univerſi iſtius, quod oculis cernimus, creationem, quievit ab operibus ſuis.*

Quare ſicut non eſt ſuperſtitioni aſcribenda obſervantia dierum criticorum; ut ſupra diximus, cùm hæc à natura habeatur: ità nec annorum climactericorum, quia ſpecialis mutatio, quæ tunc contingit, eſt abſolutè naturalis; quod præcipuè de anno ſexageſimo tertio probant Arithmetici, Aſtrologi, Medici, & Experientia ipſa: ut ex eo, quid de aliis climactericis ſit ſentiendum comprehendatur, ut latè oſtendit Lupus *p. 3. Edicti S. Inquiſit. lib. 15. diſt. 6. art. 2. diffic. 1.*

ARTICULUS II.

Ominum.

§. I.

Quamvis Ominoſæ obſervantiæ ad ſcientiam eventuum obſervatricem ſpectare videantur, de qua egimus *diſput. 3. tom. 1. numer. 202.* quæ non differt à Divinatione; niſi quòd in hac homo ſigna, unde divinet, & notitiam futurorum quærat de induſtria, & quaſi ex inſtituto: In illa verò nequaquam; ſed ea ſumat ex iis, quæ fortuitò accidunt. Attamen, quia ibi de obſervantiis agitur præcipuè prout concernunt cognitionem, & dirigunt quaſcunque in genere operationes, neceſſarium duxi, de iis hìc articulum texere, prout ad ſuperſtitioſas curationes ſpectant nempè ad morbos tollendos, avertenda infortunia, & mala futura præcavenda: de quibus, noſtrum inſtitutum eſt, diſſerere in hac diſputatione. Omen ergo *eſt augurium, quod fit ore, quaſi oremen,* teſte Feſto, & Varrone, *quo quis obſervatis, & notatis hominum dictis, vel factis ob alium finem, & cauſam: fortuitos eorum caſus lætos, aut triſtes: infauſtos, aut proſperos certò divinat.*

236 In omine homo futurorum ſigna ſumit ex his, quæ fortuitò accidunt.

Quid ſit omen?

§. II.

237 Omen ex Nomine.

QUorum ominum alia ducuntur ex nomine: hinc dictum illud, quod narrat Glycas *Annal. p.3.* de Augusto, eum Nicopolim vocasse, quam extruxerat urbem, & ibi hominis, ac asini statuas æneas locasse, eò quòd ea nocte, quæ Actiacam pugnam præcessit, in hominem inciderat, qui asinum agebat, cùmque illius de nomine sciscitatus fuisset: *Mihi quidem*, respondit ille, *nomen est Eutyches (hoc est felix) asino verò Nicon (hoc est victor.)*

Sic L. Paulus Consul, cùm bellum gereret cum Persio Rege, & domum è curia regressus, filiolam suam nomine Tertiam osculatus est, & cùm eam tristem animadverteret, interrogavit; quòd ità eo vultu esset? quæ respondit: *Persium periisse*. Decesserat autem catellus, quem puella in deliciis habuerat, nomine Persius. Arripuit igitur nomen Paulus: & eo fortuitò dicto, quasi certam spem clarissimi triumphi presumpsit: ita refert Cicero *lib.1. de divinatione*, & Valerius Maximus *lib.1. cap.5.*

Non absimile omen narrant de Petilio quoque Consule, qui in Liguria bellum gerens, cùm montem, cui lethum cognomen erat, oppugnaret, inter adhortationes militum dixit: *Hodie ego lethum capiam*, qui inconsideratius præliando fortuitum jactum vocis letho suo confirmavit.

Ab his antiquis ominatoribus non longè diversi sunt multi nostri temporis superstitiosi, qui ex variis nominibus, ac vocibus tum hominum, tum animalium ominare præsumunt.

Quidam faustas, aut infaustas nuptias futuras præsagiunt ex prima, aliqua voce humana audita.

Aliæ futurorum maritorum nomina divinant: puta, si prima quæ audiatur vox: Lælius *dicatur, virum sibi futurum Lælium nomine certò credunt. Idemque de cæteris nominibus credere solent.*

Quidam cùm audiunt picam vociferantem circa ædes alicujus, mortem prædicunt brevi imminere.

Alii, quia canem audiunt ululantem, pestem præsagiunt, vel etiam mortem alicujus illius domus. Vel si corvus tecto insidens crocitavit.

§. III.

238 Ex his, quę fortuito domi accidunt

A*Lia omina ducuntur ex iis, quæ fortuitò domi accidunt. Unde alii omnia sibi sinistra eventura prænuntiant, si pedem sinistrum prius casu domo extulerint. Ideò Augustus Cæsar teste Plinio* lib.2. cap.6. *lævum sibi calceum præposterè indutum prodidit, qua die seditione militari propè afflictus est.*

Non sunt silentio prætereunda illa omina, quibus solent mulierculæ apparente die sacro Joannis Baptistæ lecto surgere, fenestras occupare, & primam vocem transeuntis hominis attentis auribus expectare; & si lætum aliquod verbum audierint, læta omina eo anno; si triste, tristia omnia sibi futura certò conjectant.

Quidam omina ducunt: si introivit in ædes ater alienus canis: vel anguis per impluvium decidit de tegulis, vel ut hodiè multi peccant, si salinum eversum; vinum effusum, si crebriùs, vel rariùs in mensa sternutatum, si ad mensam conuiuæ sunt numero tredecim; ideò herus præcipit, unum surgere: ne prænuntiet manens alterum Judam traditorem: Si quod in conuiuio verbum tristius pronuntiatum: Si quis crus cruri imposuerit.

Nonnulli ex oscitatione, ac sternutatione omina desumunt. Unde alii consueuerunt ad lectum redire, si dum calceos pedibus amouent, oscitauerint, aut sternutauerint.

Hùc referenda sunt sternutamenta, quæ apud Gentiles aliquando fausti, aliquando infausti ominis erant. Hinc Themistocle ad aras sacrificante, refert Plutarcus in vita ipsius, *à dextera sternutans homo augurium fecit, quo præcipui captiui immolarentur. Et Xenophonte ad milites concionante, ut ipse testatur* in lib.6. *sternutans quidam omen fecit felicis-*

licissimum; ita ut totius dux militiæ crearetur. Hinc apud veteres, ait Plinius lib.28. c. 2. *religio fuit in sternutamentis bonum omen, & salutem precari. Unde mos initium sumpsit, ut tradit Leonardus Vairus* de Fascino lib.2. c.31. *ut sternutatio bonæ valetudinis index habita sit; & sternutantes passim salutentur, prætermisso eo, quod pestilentiæ tempore accidisse fertur, quòd simul atque aliquis sternutabat, illicò mortuus concidebat.*

Simili etiam pacto oscitantes ex religione quadam sibi timere constat; quòd oscitatio ex somno, vel tædio sequi conspiciatur; inde fit, ut oscitantes illicò signo crucis os muniamus. De quibus multa refert exempla Valerius Max. lib.1. c.4.

§. IV.

ALia ducuntur omina ex his, quæ extra domum, seu in una via evenire solent. 239 Ex his, quę extra domum eveniunt.

Quidam domo egressi solent, si pannosum aliquem pauperem, aut si religiosum hominem primo cursu, aut summo mane offenderint, certò divinare, nihil eo die eventurum.

Alii, ut refert D. Chrysost. homil.21. ad Populum Antiochenum, *omnibus sequentibus vacare solent: Sæpè domum quis suam egressus hominem videt monoculum, vel claudicantem, & ominatus est. Et posteà si virgini occurreris, sterilis dies erit: si verò meretrici dextera, & plena, & multa mercatione plena.* Mox, ut par erat, in hanc dementiam invehitur: Nam quid eo absurdius?

Alii domum redeunt, si cùm summo manè egrediuntur, crucis signum, aut funus, vel aliquid simile inspexerint. Vel si vestem sorices tetigerint, aut polluerint mures. Unde illud eleganter dictum est Catonis, qui cùm esset consultus à quodam, qui sibi erosas esse caligas diceret à soricibus; respondit, non esse illud monstrum; sed verè monstrum horrendum fuisse, si sorices à caligis roderentur.

Alii domum revertuntur, si cùm primo manè exeuntes puerum obviam habuerint, aut pedem in limine offenderint. Unde hoc de marito Laudomia scribit:

Cùm foribus velles ad Trojam exire paternis
Pes tuus offenso limine signa dedit.
Ut vidi ingemui, tacitoque in pectore dixi,
Signa reversuri, sint, precor, ista viri.

Nonne etiam de seipso Tibullus cecinit?

O quoties ingressus iter mihi tristia dixi
Offensum in porta signa dedisse pedem.

Quidam sonitum spontaneum auris dextræ, vel sinistræ observant; ut si hæc tintinet, inimicum: si illa, amicum nostri, putent, memoriam tum recolere. De quo Aristenetus in epistola amatoria *ait*: Nonne auris tibi resonabat, quando tui lacrymans recordabar? *Alicui hùc pertinere videtur illud Lesbiæ Vatis à Veronensi conversum.* 240 Ex sonitum aurium.

Sonitu suopte Tintinant aures.

Et apertiùs incertus quidam, sed antiquus, inter Catalect. Virg.

Garrula, quid totis resonas mihi noctibus auris?
Nescio quem dicis, nunc meminisse mei.

Quod referri ad amantium sympathiam, ajunt, sed nimis longè petitum.

§. V.

NOnnulli ex actionibus: *ut de Cæcilia Metelli narrat Cicero* lib. 1. de Divinatione. *Cùm enim sororis suæ filiam in matrimonium collocare vellet; & ominis captandi gratia in sacellum quodam secessisset, neque cùm aliquandiu persedisset, aliqua vox audita fuisset, quæ proposito deserviret; puellaque interim longa standi mora defatigata, rogasset materteram, ut in ejus sella paululum requiesceret, illaque dixisset:* Ego tibi meas sedes libenter concedo, *omen res secuta est; Nam ipsa brevi mortua, virginem in uxorem Metellus duxit.* 241 Ex actionibus variis.

Nonnulli, quia obviàm venit lepus iter transverso saltu velut dirimens; mali aliquid instare ominantur. Vel lupum, capram, aut aliud animal in via viderunt.

Suntque aliæ id generis innumeræ observationes inanissimæ: de quibus latè tractant D. August. *lib.*1. *de doctr. christ.c.*20. D.Chrysost. *hom.* 11. *ad Populum Antiochen.* Petrus Blesensis *epist.*65. Franciscus Picus Mirand. *lib.*6. *de prænotion. cap.*5. Michael Medin. *de recta in Deum fide lib.*1. *c.*2. Benedictus Pererius *in c.*24. *Genes. disp.*6. Julius Sirenius *lib.*9. *de Fato c.*21. *&* 22. & Delrius *Disquis. mag. lib.* 3. *q.*4. *sect.*4.

§. VI.

242 Prædictæ observantiæ damnantur jure canonico.

QUas ominosas observantias prorsus vanas, inutiles, ac superstitiosas esse, nemini ambigendum; idcircò damnatas esse *in c. illud* 26. *q.*2.

Ratio præcipua est: quia cùm omnia certam nullam causam habeant; sed à casu planè dependeant, in contrarios ferè semper eventus rapi possunt. Exemplo sit illud Anchisæ apud Virgilium, qui, *visos equos spem pacis*, ait, *facere, & bellum minari*. Hujusmodi enim signa vana non à natura sunt procreata: ut fumus signans ignem: neque à Deo, constat, instituta, neque ab hominibus; cùm futura contingentia nequeant præscire, quorum eventus dependet à voluntate hominum, quæ semper mutabilis, atque variabilis; ergo à dæmone procedit, qui talia persuadet, ut mentem hominum implicet, & à divinæ Providentiæ dispositione avertat. Ideoque in hac vana observantia idem est genus peccati, quod in augurio; ac subinde ex suo genere eandem habet gravitatem; licèt ex ignorantia possit esse veniale.

Fieri etiam potest, ut aliquis non præbeat definitum assensum de futuro effectu ominato; sed solùm quòd ex vano quodam timore concepto: vel alia simili levi voluntate cesset ab actione: vel aliam inchoet, &c. At si quis definitè credat, futurum tristem eventum, quem præsagit solùm propter vanam observationem, non possumus peccatum illud à malitia gravi excusare: ut rectè docet Suarez *de Religione lib.*2. *de superstit. c.*10. nisi maxima sit ignorantia, & ruditas personæ. Hoc enim vitium prohibetur, ut docet Cajetanus 2.2. *q.*95. *ar.*2. quia malum, & non è converso; & si prohibetur, quia malum, apertè sequitur, esse intrinsecè malum: quia non aliundè, quàm ex propria materia, & conditione deformitatem habet.

§. VII.

243 Aliquando tamen Vel Dicta, Vel Facta divino impulsu aliquid significant.

NOn denegamus tamen, aliquando dicta, vel facta hominum talia fuisse, ut divino impulsu, & afflatu futuros rerum eventus præsignificarent: *ut Genesis* 24. accidit in servo Abrahæ 1. *Regum* 14. In Jonatha. *Judicum* 7. in Gedeone. *Joannis* 11. in Caipha Pontifice. De quibus latè D. Th. 2.2. *q.*95. *art.*7. *ad* 3. & Suarez *loco citato num.*7. Nec solùm hominum dicta, vel facta; sed etiam ipsorummet irrationalium actiones divina disponente Providentia, futuros eventus præmonstrare solent. Quod probat exemplum relatum à Leonardo Vairo *lib.*2. *de Fascino cap.*14. de Cænobio S. Mauritii, quod in confinibus Burgundiæ propè fluvium Rhodanum situm est, in quo vivarium est: ubi juxta numerum Monachorum pisces ponuntur, ex quibus Monachis, cùm aliquis ægrotaverit, pisciculus quoque semivivus supernatare in vivario cernitur, quòd si Monachus è vita migraturus sit, paucis ante diebus piscis moritur, & hoc à testibus fide dignis se accepisse affirmat.

Quinimò per ipsa insensibilia vult Deus quandoque pro hominum utilitate futura prænuntiare. Narrat idem Vairus *loco citato* in Regnis Hispaniæ in oppido Vilil-

Vililla nuncupato Cæsaraugustanæ diæcesis campanam quandam esse, quam miraculorum appellant; quæ per aliquot menses antequam aliquid adversi in Christiana Republica contingat, ex seipsa nemine impellente pulsatur. Cujus rei testimonium per publicos tabelliones testibus pluribus adhibitis propriis oculis fatetur seipsum legisse præter fidem, quam de eadem re illius Regni Proreges suis litteris faciebant. Sic quandoq. sunt actiones etiam irrationalium.

§. VIII.

QUid dicam de comato sidere, quod fantur mortis Principum esse omen. Siquidem ejusmodi comatorum siderum ortus nihil aliud est, quàm calida, & sicca impressio in tertia aeris regione genita propè sphæram ignis ex calido, & sicco vapore solis virtute elevata: globus verò illius vaporis sic unitus stellæ corpus videtur: partes autem illius vaporis discontinuatæ circa globum illum, & in longum protensæ in suis extremitatibus illi globo conjunctæ quasi ejus comæ sunt. 244 Sic comatum sidus. Quid sit Quomodo formetur?

An autem hujusmodi comatum sidus mortem Regum ominetur divino jussu: an virtute naturali quis definiat?

Si enim virtutem consideremus naturalem: Dicimus: quod vehemens, & inordinata siccitas, & caliditas comati sideris ortum comitari consuevit. Et quia, ut plurimum Reges, Principes, divites, ac magnates calidis, & siccis cibis aluntur, nihil nisi cum pipere, Zinzibere, croco, cinnamomo, & aliis aromatum speciebus vescendo: hinc usu venire solet, ut plurimi ex illis eo tempore intereant. Aristoteles autem *in lib. Meteor.* ventos validissimos, ac terræmotus futuros ex comati sideris ortu præmonstrari asserit. Cujus rei ratio reddi potest. Nam cùm ejusmodi comatum sidus generatur, accidit, ut aliqua illius exhalationis pars in interiori terræ parte commota obductis poris terræ ob internum frigus concludatur, & intercipiatur; & ex ea inclusa materia, & ex vi sua in multitudinem redacta per antiparistasim terræmotus fiat. 245 Quid prænuntiet Naturaliter?

Eadem ratione maris inundationem prænuntiat. At si interdum fructuum egestatem, legum mutationes, Regnorum translationes, lites, rixas, jurgia, & contentiones comata sidera prænuntiare solent: vel fieri potest, quia ob siccarum, & calidarum exhalationum elevationem homines furiosi, & non sanæ mentis à cholerico humore prædominantur: vel quia dæmones Deo sic permittente, ad maleficorum preces, ac vota ob hominum peccata punienda ejusmodi agere, ac procurare consueverunt.

§. IX.

AT si divinæ Providentiæ contemplemur dispositionem, non immeritò fatemur, comata sidera ita Regum, sicut rusticorum interitum portendere. Deus nanque immortalis, cùm aliquid diri, vel adversi ob mortalium scelera punienda in mundum est immissurus, id portentis, & prodigiis futurum ostendere, venturasque calamitates signis, minisque cælestibus præmonstrare consuevit: ut qui legendis historiis vel mediocriter exercitatus sit, judicare potest. Hinc David: *Dedisti metuentibus te significationem, ut fugiant à facie arcus*. *Dedisti significationem* idest, signum, seu omen prænuntians futuras punitiones, ut per pænitentiam *fugiant à facie arcus*, à divinæ, nempe, justitiæ severitate, ad sinum divinæ confugientes misericordiæ. Et D. Cyprianus: *Hortamur planè quantum possumus, ut quoniam Providentia Domini monentis instruimur, appropinquare jam certaminis, & agonis nostri diem jejuniis, vigiliis, orationibus insistere cum omni plebe non desinamus, incumbamus gemitibus assiduis, & deprecationibus crebris*. Hæc sunt enim arma cælestia, quæ stare, & perseverare fortiter faciunt. Et subdit. *Nos, quod fidei, & charitati, & solicitudini congruebat,* 246 Supernaturaliter?

quæ

quæ erant in conscientia nostra, protulimus, diem certaminis approinquasse; hostem violentum contra nos exurgere; pugnam non talis, qualis fuit, sed graviorem multò, & acriorem venire; hoc nobis divinitùs frequenter ostenditur: de hoc nos providentia, & misericordia Domini sæpiùs admonere dignatur. Hæc ille.

§. X.

247 SEd quoniam ex Regum interitu Regnorum perturbationes oriri solent; & ex eo plurium utilitates, vel detrimenta accidere possunt; atque Deus præcipuam Regum curam gerit: hinc fit, ut de illis Angeli magis quàm de reliquis solliciti sint eorumque ministerio comata sidera Dei jussu aliquando gigni piè credere possumus, quò de venturis calamitatibus, ac perturbationibus præmoneantur: ut benè docet etiam Vairus *lib.2. de Fascino c.14*.

His ergo omnibus jussu Dei peractis, quemadmodum cuilibet sanè utilissimum est rectè, ac prudenter uti ad se non tam à flagellis corporeis, cæterisque malis imminentibus protegendum, quàm à præsentibus animi infirmitatibus per contritionem, ac salutarem pœnitentiam eripiendum, atque sanandum: Ita præallegatis, perniciosissimum, fidem aliquam adhibere: cùm nullam habeant causam ad tollendos morbos sive præsentes: sive imminentes: vel mala evitanda, infortuniaque arcenda; sed à casu planè dependeant, & in contrarios ferè semper eventus trahi possint.

Quare hujusmodi cunctæ vanæ observantiæ, seu curationes sivè spectentur secundùm modum verbalem, tàm significativum, quàm non significativum: sive secundùm operativum tàm in actionibus, quàm in motionibus; sive secundùm observativum tam temporis, quàm ominis: cùm manifestè sint inutiles, noxiæ, nugatoriæ, & superstitiosæ ex quadam pestifera hominum, ac dæmonum societate, quasi pacta saltem implicita infidelis, & dolosæ amicitiæ constituta, penitùs sunt Christiano repudianda, ac fugienda.

CAPUT III.

Quoad Effectum.

248 QUamvis secundùm ordinem originis causæ natura notiores, ac priores sint effectibus; cùm à causis dependeant effectus: & ab effectibus naturaliter causæ supponantur. Nobis tamen secundùm eundem ordinem notiores, ac priores sunt effectus: cùm sint sensibiliores ipsis causis, & à nobis priùs cognoscibiles: Sicut & natura secundùm ordinem perfectionis sunt priores, ac notiores: cùm perfectiores sint in entitate ipsius causis. Undè faciliùs, & perfectiùs cognoscimus, cujus speciei sint plantæ ex fructibus earum, puta tempore veris, æstatis, & autumni; cùm primùm flores, folia, & uberes edunt fructus juxta illud *Matth.12.* in omnium catholicorum ore: *Ex fructu arbor agnoscitur*; quàm tempore hyemis, cùm frondibus, foliis, ac fructibus expertes quasi siccæ, aridæ, ac mortuæ insepultæ jacent.

Cùm effectus nobis notiores sint, ac priores, ipsis causis, faciliùs devenitur in cognitionē superstitiosę curationis, Si ipsius contemplemur Effectum Sive Physicum. Sivè Hyperphysicum.

Magnam equidem notitiam hausimus superstitiosæ curationis ex cognitione causæ, & modi. At vis, habeamus de hac re statum, ac cognitionis complementum? A fructibus ipsius cognoscemus eam. Intueamur effectum, quem producit, ejus fætum contemplemur, & statim causæ, ac matris qualitatem agnoscimus. Clarum est enim, effectum sive Physicum: sive Hyperphysicum qualitatem causæ arguere: ut duæ sequentes sectiones declarabunt.

S E-

SECTIO I.

Physicum.

NEmini rectè philosophanti est ignotum, effectum illum physicum nuncupari, qui vires, seu activitatem causarum creatarum non excedit, quæ quidem causę hujusmodi physicum, seu naturalem effectum nequeunt producere, nisi mediante physica operatione, quæ requirit, 249

Effectus physicus est ille, qui non excedit causarum creatarum vires. Conditiones ad physicam actionem requisitæ.

Primò, quòd agens majoris sit efficaciæ, quàm patiens, idest, sit fortius virtute resistitiva passi; alioquin non sequeretur operatio.

Secundò quod patiens sit tale in potentia, quale est agens in actu, dummodò agens sit univocum, ens naturale, & corporeum.

Tertiò, quòd patiens magis, vel minus patiatur secundùm quod magis, vel minus est dispositum.

Quartò. quòd patiens sit approximatum suo agenti. Agens enim, & passum etiamsi ponantur in esse, non potest sequi actio, ac passio, nisi approximentur, & se tangant saltem per medium; ità, quòd sit ei immediatum immediatione suppositi, aut virtutis: ut latiùs explicatur *infra disp. sequenti num. 370. ubi de physica actione*.

Effectus ergo, qui per actionem hujusmodi munitam conditionibus prodit in lucem, juremeritò physicus appellari potest; nec de ulla valet damnari superstitione: cùm à causa naturali naturaliter operante, merè procedat. 250

Quia sæpiùs dæmon operatur per causas naturales. Ideò curatio quandoq; superstitiosa est quoad effectum physicum: Sive procedat à causa Naturali. Sivè Supernaturali.

At quia experientia rerum magistra docet, dæmonem, qui non alio fungitur officio, non alii curæ, aliivè negotio intentus, nulli operi dies, noctesque pervigil incumbit, nisi ut homines laqueis, retibusque suis implicet, sæpè ac sæpiùs his physicis effectibus ad morborum curationes præcipuè spectantibus quædam vana, & inutilia admiscere, quæ nullam ad ejusmodi curationes obtinendas habent efficaciam: quinimò ipsummet versipellem mediantibus causis naturalibus physicos persæpè effectus operari. Ideò hujusmodi curationem quandoque superstitiosam etiam quoad effectum physicum sive procedat à Causa naturali; sive à Causa supernaturali dæmone: ut duobus articulis explicabitur.

ARTICULUS I.

A Causa naturali.

§. I.

QUi physicos effectus à causa merè naturali prodeuntes condemnare vellet, totam medicinæ artem argueret, & inficeret. Sed quid absurdius, ac perniciosius? Quia tamen experientia edocti passim videmus, ab aliquibus præsertim in conferenda sanitate, morbisque pellendis multa fieri cum corporum utilitate, ac fructu; sed per media, quæ de se non videntur totaliter efficacia; ideò nobis datur suspicandi locus: an hujusmodi effectus sint merè physici, ac naturales à causa naturali prodeuntes: vel aliquid dæmoniaci operis habeant permixtum. 251

In physicis effectibus multa sępiùs admiscentur quę illos superstitiosos reddunt.

Quare cùm unica non possit dari generalis responsio, quæ omnes istos curatores comprehendat. De iis distinctim disseramus; quidve unusquisque eorum recti, ac boni: quidve superstitiosi contineat, explicemus. 252

Alii utuntur remediis occultis citissimè operantibus, licèt naturalibus.

Quidam enim sunt, qui aliquibus herbis utuntur medicinalibus habentibus reverà virtutem ad illos effectus, ad quos applicantur; & adeò sunt efficaces, ut citissimè, & regulariter operentur: multum autem occultè, & inusitatè. Et inde prove-

provenit, ut curationes illæ vulgò existimentur mirabiles. Et tunc clarum est, non intervenire peccatum per se loquendo: quia illa curatio non pertinet ad superstitiosam magiam; sed naturalem.

Solent autem interdum hi homines tam occultè, & artificiosè his remediis uti naturalibus, ut sine illis operari appareant: ut hoc modo in majori æstimatione, & admiratione habeantur; Et tunc quidem potest esse peccatum vanitatis: vel etiam avaritiæ: non tamen erit mortale, ut docet Suarez *de Religione lib.2.de superstit.c.15. nu.24.* nisi vel in injustitiam transeat: vel scandalum grave indè generetur, inducendo homines, ut judicent, illud fieri opera dæmonis: vel sub illa specie majora promittendo, quæ supra virtutem sint naturalium causarum, & parando viam ad opera superstitiosæ magiæ introducenda.

Quomodo peccent?

§. II.

253 An sint à Magistratibus permittendi?

AT quis non videt, in his hominibus semper peccandi morale esse periculum; ideòque non esse publicè permittendos; nisi clarè ostendant Magistratibus Reipublicæ, & Inquisitoribus: quibus herbis utantur: &probabili aliqua via ostendant, tales herbas talem habere virtutem.

Potest autem contingere, ut virtus talis herbæ casu cognita sit: vel traditione accepta à peritissimis Medicis: Vel certè aliquando etiam potest esse à dæmone manifestata, non quidem illi, qui nunc ea utitur; sed aliis, qui præcesserunt, & posteà experimento cognitum sit, dæmonem verum dixisse. Et tunc nullum erit peccatum, tali herba uti: quia ille usus jam non fundatur in societate dæmonis; sed in virtute à Deo data, jamque experimento cognita. Quod autem illa cognitio occasionem, vel originem sumpserit ex dæmonis doctrina, per accidens est. Ita rectè docet Victoria *Relect.12. de Magia num.15.* & Suarez *loco citato.*

Alii solo cōtactu curant morbos.

Aliqui etiam credunt, interdum has virtutes revelatas esse divinitùs, vel apertè: vel per insomnia: ut ex Plinio 2.*lib.25.Natural.hist.* Leonicus *in proœmio ad lib. Arist. de Præsentione per somnium*. Undecunque ergo talis cognitio traxerit originem, usus virtutis cognitæ per se licitus est, & non superstitiosus; nisi per accidens ratione alicujus circumstantiæ adjunctæ: ut supra diximus.

Alii solo contactu sanant morbos, ac præcipuè certis morborum generibus medentur. De quorum numero fuerunt Psylli, & Marsi. Plinius enim scribit *lib.28. Histor. Natur.c.3.* fuisse in Africa Psyllos, ex quorum familiis qui ducebant originem, tales fuisse, quorum corpora tactu ipso, ictuque modico levabant percussos à serpentibus; & quendam in dolium serpentium conjectum experimenti causa, circummulcentibus linguis illæsum pænitùs extitisse. Alios item, quorum sudor medebatur multis morbis.

Nec silentio prætereundum id, quod de Marsis narrat in Italia existentibus, in quibus inest eadem vis; quòd ictu salivæ, ut ferventis aquæ contactu serpentes fugant, ab eorumque ictibus sanant; Quod si in fauces saliva penetraverit, etiam mori coguntur, idque maximè hominis jejunioris. Idem refert *lib.6.c.2.* de aliquibus humanis corporibus, quorum aliquando partes aliquę nascebantur ad aliqua mirabiles: sicut, inquit, Pyrrhi Regis pollex in dextro pede tactu linosis medebatur, Alia possent referri ex eodem Plinio, Solino, & Cardano.

§. III.

254 Tales curationes nō esse naturales, probatur.

AT quæres; istæ curationes sintnè effectus physici, & naturales: an supernaturales, seù hyperphysici? Quis naturales dicat? Tactus enim quatenus tactus homini datus est ad propriæ vitæ conservationem: nec vim habet aliam, nisi tangendi. Si verò vim aliquam habet hujusmodi mira perpetrandi, vis illa, oportet,

tet, salutaris sit natura sua, vel noxia. Si salutaris, suo prius corpori salutem afferret. Si noxia, prius necaret eum cui inest. Horum tamen nihil cernimus contingere. Deindè in omnes æqualiter ageret; quos tangeret, sanaretque, vel læderet etiam quos nollet. Nullisque denique foret opus aliis observationibus, ac ritibus, quæ cuncta videmus aliter se habere.

Sed dices, torpedinem sarisa ictam tenentis manum, corpusque totum torpefacere: Hyenæ umbra canes obmutescere: Serpentem quernis contactam frondibus emori: Eandem Ibidis penna sisti: Viperam arundinis, vel fagineæ virgulæ percussiones obstupescere. Vespertiliones foliis platani abigi. Eryngium capræ sumptum ore greges totos sistere. Cæterasque pennas aquilæ pennis mixtas contactu absumi: Lepore marino viso, vel tacto necari nonnullos. Lupinas fides si jungas agninis, istas dissilire. 255 Obiicitur de quibusdam mirabilibus.

At quis non videt cuncta hæc procedere ex vi maxima effusionis occultarum qualitatum, & latentis in rebus naturalibus consensus, & dissensus, quem sympathiam, & antipathiam dicunt, ex quo sequitur, has consumere illas, vel saltem effectum in eas aliquem producere ob qualitates contrarias in ipsis repertas? ut benè docet Hieronymus Fracastorius *lib. de Sympathia, & antipathia à cap.5. usque ad* 11. & nos docuimus *supra tom.*1.*disputat.*4.*num.*13. Nec valet consequentia, si indè ad hominis contactum, quo tangit alium hominem, argumenteris. Nam homo homini specie similis est, nec naturalis antipathia in eadem specie locum habet. At illa specie differunt ab iis, quibus nocent. Respondetur objectionibus.

Dicendum ergo, prædictos effectus non esse naturales, ita ut ex temperamento sequantur; sed pertinere potiùs ad occultas proprietates divinitùs insitas: vel dona, quæ dicuntur gratis data; & referri aliquo modo possunt ad gratiam sanitatum in commodum hominum concessam quibusdam locis, maximè ubi id erat necessarium, ut de Psyllis scribitur, quorum regio serpentibus abundat. Veruntamen censet Delrius ex Plutarcho, Plinio, & Alchimo Avito *lib.*2. eos, sicut & Marsos sanasse dæmonis potiùs pacto, & incantationibus fretos, quàm divino auxilio suffultos, & munitos.

§. IV.

NOn est tamen dubitandum, quin possit Deus quibusdam hominibus, vel familiis eam vim concedere, ut suo tactu, vel halitu, vel odore possint aliquos curare morbos; sanguinem sistere, spiritus evanescentes cohibere; partem læsam corroborare, venena extrahere, & similia: ut testatur D. Paulus 1. *Cor.*12. *alii quidem per spiritum datur sermo sapientiæ: alii autem sermo scientiæ secundùm eundem spiritum: alteri fides in eodem spiritu; alii gratia sanitatum in uno spiritu: alii operatio virtutum*, &c. Sic quidam gratiam habent curandi strumas, quam passim habere putatur masculus, qui septimo loco continuato ordine nascitur: ut refert Bonghus *de num. Septenario*. 256 Potest tamen Deus concedere, ut aliqui sanent morbos aliquos Odore, Tactu, Halitu. Ut constat De masculo septimo loco nato.

Quæ gratia sanitatum licèt plenè alicui fuerit concessa, sicut collata fuit Apostolis, & aliis miraculorum patratoribus, nec sit alligata istis externis actibus; attamen collata solùm ex parte: vel ad certum morbum potest esse alligata externis actibus tanquam instrumentis necessariis. Sic Reges Galliæ non curant strumas nisi contactu loci affecti: & Marsi, & Psylli, si tamen, horum erat gratia gratis data, & non dæmoniacum opus) nisi contactu curabant. De Regibus Galliæ.

Quod tamen esse donum à Deo gratis datum in comperto est. Ratioque ipsamet dictat præcipuè de Regibus Galliæ hoc beneficium illis quondam Deo gratis concessum fuisse, ut contactu strumas, seù scrufolas sanarent. Si enim ea vis naturalis fuisset, per traducem hæreditariam regni non transisset in Regem solùm, exclusis cæteris fratribus, quorum sæpè temperies, & complexio patri similior, quàm Regi ipsius. Conditio quoque sceptri, seù coronæ, cui comes illa facul-

tas media nihil tale poterat naturaliter largiri. De hujusmodi dono gratis dato Franciæ Regibus res non Annalium modò, sed Medicorum publicis scriptis, ut Guidonis *in Chirurg. Magnæ tr.2. doct.2. & 3.* & Joannis Tagautii *lib.1. institut. chirurgic.* & quotidiana, certaque experientia est contestata. Quòd verò Hieronymus Cardanus *lib. contradiction. Medic.* scripserit, Reges Francorum ex longo usu aromatum hanc vim habere, sanè ridiculum, vanum, & dignum est scutica Joannis Brodæi *lib.8. Miscellan. c.10.*

§. V.

257 Quid de Rege Pyrrho cõtactu morbos sanante? DE Pyrrhi verò Regis digito contactu morbos sanante ut diximus, jure optimo Antonius Mirandulanus censuit hoc mendaciis incredibilibus adnumerandum; vel ut putat Delrius *lib.1. Disq. mag. cap.3. q.4.* dæmoniaco potiùs operi ad scribendum: quia non est, cur in sanitatibus à Gentilibus, aliisque hæreticis, & hominibus impiis collatis recognoscas manum Dei; sed diaboli: cùm infidelium opera hujusmodi actu, & facto impurorum spirituum, ut plurimùm fiant.

258 Quid de salutatoribus, seù Ensalmadoribus? Hùc referendum illud genus hominum in Hispania, quod salutatores, & Ensalmadores vocant, eo discrimine, quòd isti dicant se sanare vi orationum, quas conceptis verbis dicunt: Illi vi salivæ, & halitus, quem ægro inspirant. De his asserimus nec posse districtè, & in universum damnari: nec etiam in universum approbari. Etenim potest fieri, ut aliquando nonnulli habeant donum sanitatis. Sic Victoria *Relect. de magia.* Veracrux *lib.2. de anima speculat.2.* Sic etiam admittenda quæ Navarrus scripsit *in Manual. cap.11. numer.36.* Margarita Confessorum *quæst. Moral.* Sed quia multi ex illis superstitionibus utuntur; immò, ut ait Delrius *loco citato*, raro licitè eo utuntur ministerio: nec credendum tot hominibus pessimis eam vim à Deo traditam esse; Ideò concludimus, hos Salutatores, sive Ensalmadores diligenter examinandos esse ab ordinariis, priusquàm munus hoc obire permittantur; ut videant: an naturalibus remediis: an per gratiam gratis datam: an per pactum cum dæmone operentur; quæ sunt ex circumstantiis cognoscenda: ut constabit ex Regulis in fine disputationis ponendis: De quibus legendi sunt Delrius *loco citato* Cirvelus *de Superstit. part.3. cap.3. & 7.* Leonardus Lessius *de justitia, & jure lib.2. cap.43. dubit.10.* Suarez *tom.1. de Religione lib.2. de Superstit. cap.15. numer.25.* & Sanchez *lib.2. in præcepta Decalogi cap.40. num.45. & sequentibus.*

§. VI.

259 Alii utuntur remediis externis certis, ac definitis. ALii ad sananda vulnera, plagasque curandas quibusdam utuntur remediis externis certis, ac definitis, de quibus cùm evidens non sit, posse esse causas naturales sufficientes, & efficaces ad hujusmodi præstandos effectus, subindè videntur esse signa. Et dicuntur esse talia, ut à quocunque addiscantur, & proferantur talia verba, & applicentur frusta panniculi linei, vel alterius materiæ cum tali benedictione, & similia, effectus infallibiliter fiat.

Quarum curationum varii sunt modi, puta, per orationes quasdam. Harum autem curationum varii sunt modi.

Quidam priùs recitant sequentem orationem: *O Deus æterne, & Creator cæli, & terræ, tu qui redemisti humanam naturam, & posuisti super dorsum tuum lignum sanctæ crucis, ut salvares nos peccatores, & natus es inquantum homo, involutus fuisti tela candida, sepultus quatenus homo; tertia die resurrexisti tuæ sanctæ Matri sanus, & salvus ab omnibus plagis punctionibus, & fracturis. Domine mi sanctissimè te quæso mihi concedere velis, &c.*

Frusta panniculi linei aqua intincta. Dictam autem orationem recitant Italico idiomate. Deindè frusta panniculi linei subtilis, & candidissimi certo numero intingunt aqua frigida: posteà ab eis aquam fortiter extrudunt, torundamque, seù linamentum ex filis non madefactum

in

in ulcus immittunt. Suppositis tandem frustis lineis dicunt infirmo; ut ignoscat ei, à quo fuit offensus. Si verò vulnera essent, ubi sunt musculi, aut nervi possent unctionem perficere ex lumbricis in oleo refervefactis, quibus ungatur plaga, vel vulnus, & sanabitur.

§. VII.

Alii aliis utuntur mediis, ac cæremoniis. Si vulneratus est homo, sumunt frusta indusii masculorum: si fæmina, fæminarum, quæ intingunt in sanguine, qui primò ex vulnere est egressus; posteà vulnus cooperiunt, seù aspergunt pulvere calcanti, seù vitrioli, quod radiis solaribus fuerit expositum toto tempore caniculæ. Dehinc superimponunt hujusmodi panniculos subuculæ sanguine madefactos, & recitatis quinque Pater noster, & totidem Ave Maria sanitatem conferunt. 260 Frusta indusii sanguine madefacta.

Nonnulli tandem sumunt pulverem aluminis adusti, & sal, quæ prima vice super vulnus spargunt, priùs in vulnere posito linamento ex filis; posteà duo frusta panniculi linei in modum crucis super imponunt, admurmuratis quibusdam precibus, & præcipiunt infirmo, ut benè manducet, & bibat, nec se abstineat à quocunque genere cibi, aut potus. Pulverem aluminis adusti.

Alii alios id generis servant modos, ac ritus, quibus potissimùm dicuntur aliqui hoc nostro ævo similes curationes efficere, & publicè tolerari. De quibus maximè oritur difficultas: an effectus ab istis curatoribus per hæc media producti sint physici, & naturales, à causa merè naturali prodeuntes: an verò ab aliqua causa proveniant supernaturali? Alia id generis.

§. VIII.

Spectemus indicationes vulnerum, & infirmitatum, & statim agnoscemus, si hujusmodi remedia sint sufficientes causæ ad tales physicos effectus producendos. Asseverant Medici, in quocunque vulnere gravi proprias elici indicationes, prout morbi indicant. Pro materia fluente uti diversis diversoriis: pro jam fluxa, præparatoriis, digestivis, nempe, & expurgantibus: deinde incarnantibus: posteà cicatricantibus. Interdum corroborandam esse partem lęsam, ne humores recipiat, quæ sunt in fluxu. At quis mediocriter arte medica peritus istas indicationes absolvi posse, fateatur, per panniculos lineos aqua frigida, vel sanguine madefactos, sive non madefactos? Quam enim vim habere possunt hujusmodi panniculi certo numero, nec plures, nec pauciores ad humores divertendum, digerendum, expurgandum, ad incarnandum, & cicatricandum? Quomodo possunt partes corroborare, ne humores fluentes in se recipiant? Non ergo hujusmodi panniculi sic madefacti, vel non madefacti videntur causæ sufficientes dictorum effectuum physicorum, sanitatis, nempe conferendæ. 261 Quæ non videntur sufficientes causæ naturales ad coferendam sanitatem.

§. IX.

Non denegamus tamen in primo remedio quin valida sit illa unctio ex lumbricis in oleo refervefactis; quibus ungatur plaga, ubi sunt musculi: aut nervi: similiter naturaliter juvare linamentum ex filis ad vulnus purgandum, & incarnandum: sicut aliquo modo etiam panniculi linei. 262 In quodlibet tamen modo est aliquid, quod naturaliter aliquātulum juvare potest.

Similiter in secundo remedio non damnamus usum pulveris vitrioli ad corrodendum, & in tertio sal, & pulverem aluminis adusti ad desiccandum. Exinde tamen non infertur, in quocunque vulnere sufficiens esse remedium, ut asseverant isti Curatores. Sicut de panniculis isto, vel illo modo dispositis: putà in cruce

posi-

positis: vel in tot numero applicatis dicimus, si hoc fiat ex devotione excusari posse. Sed si credant necessarium ad effectum producendum esse tali modo dispositos, & sub tali numero, nec plures, nec pauciores, superstitione non carere in comperto est. Illa enim dispositio, vel numerus nihil naturaliter confert ad effectum, nisi quatenus sunt signa pacti alicujus saltem impliciti cum dæmone.

§. X.

263 Formulę verborum adhibitæ.

QUid autem dicemus de illis formulis verborum, quæ in hisce curationibus proferuntur? Si primam examinandam assumimus: quid mali, aut superstitiosi continere potest, sicut, & formulæ secundi, & tertii modi; quæ non nisi in recitandis tot numero Pater noster, & Ave Maria consistunt? Quis audeat hujusmodi condemnare orationes: cùm nullam contineant falsitatem, nec dæmonis invocationem; & alioqui sint verba sacra, & apta ad orandum; vel colendum Deum per eorum prolationem: ut est oratio Dominica, & Angelica: nomen Jesu, & similia?

264 Per modum deprecationis sũt licitę. Adhibitę autem Ut formulę necessarię, ut signa infallibilia talis effectus sunt superstitiosæ.

Sed estò sint bonæ, & sanctæ, & nulla possit judicari in hac parte superstitio, si adhibeantur per modum deprecationis. Esse tamen potest ex intentione, si adhibeantur ab istis Curatoribus tanquam formulæ necessariæ, & ut signa infallibilia talis effectus, sanitatis nempe, consequendæ. Quia, cùm tale signum non sit à Deo, neque ab Ecclesia institutum: neque à sacris litteris; aut ecclesiastico usu approbatum: à dæmone datum esse convincitur: qui sub prætextu sacrorum verborum homines decipere satagit; simulque vult profanare sacra verba, dum illis ad superstitiosas curationes uti jubet. Et propterea quando in verbis ipsis non statim apparet superstitio, aliæ observantiæ, quæ simul adhibentur, & necessariæ reputantur, considerandæ sunt: ut rectè docent Delrius *Disq. magic. lib.* 1. *c.* 4. *q.* 3. & Suarez *de Religione lib.* 2. *de Superstitione c.* 15. *n.* 11.

§. XI.

265 Prædicta ergo remedia sunt superstitiosa, quia continẽt Plura. Vana, Inutilia, Superflua.

QUarè cùm in dictis remediis, aliisque id generis plura inveniantur vana, & superflua, quæ ex se naturaliter causæ efficaces nequeunt esse sanationis: ut necessitas talium orationum: panniculi, sic dispositi: vel talis personæ, &c. aut tot numero frusta linea, quis apertę non agnoscat hujusmodi curationes quoad effectus, qui merè physici non sunt, superstitiosas esse. Ideòque quoad forum conscientiæ, & simpliciter censeo, non esse ità tolerandos, ut Confessarii illam eis concedant facultatem, eosque absolvant, nisi ab hujusmodi remediis adhibendis se abstinere promittant. Nam licèt pro aliquo tempore aliqua ex parte ob ignorantiam excusari potuerint: quia nimirum per solam aliorum traditionem id acceperant, qui ità experti fuerant sine aliquo consortio cum dæmone expresso; & ipsi etiam posteà sine mali suspicione sunt experti: Nihilominus re ipsa, & secundùm se non erat licitum; ità ut vix potuerit ignorantia fuisse omninò inculpabilis: quia non habent probabilem rationem ad præsumendum Divinam virtutem esse infallibiliter assistentem illis verbis, signis, aut actionibus: ut sæpiùs dictum est. In foro autem exteriori fortasse interdum continuentur, quia non probantur sufficientia indicia ad pactum tacitum præsumendum: præcipuè, si postquàm à sapientioribus sunt admoniti, id quod suspicioni est obnoxium prætermittant.

ARTICULUS II.

A Causa libera, nempè, dæmone.

§. I.

TEnebris ignorantiæ offundatur, oportet, mens illius, qui vel asserat, omnes effectus esse præstigiatorios: vel credat, omnes veros. Sæpiùs dæmon fallit: quia mendacii pater est. Ideò sæpè præstringit oculos: aut sensibus aliis illudit. 266 Dæmon etsi præstigiis aliquando homines fallat. Aliquando tamen veros producit effectus.

Quando tamen & Deus permittit, & dæmon vult verum producere effectum, si is vires ipsius non superet, nihil profectò prohibet, quominus verum producat effectum. Unde cùm causæ naturales verum gignant effectum, utitur quandoque illis diabolus, & activa passivis applicando remedia efficacissima conficit, quibus ad vulnera, vel alias infirmitates auferendas applicatis, citissimè verus sequatur effectus. Cùm enim, teste Dionysio Areopagita *cap.4. de divin. nominibus*, donorum naturalium peccando nullum amiserit, cur mirum, si verè effectum, quem cupit, commodissimè dare possit? Videt enim naturalium rerum omnium substantias, & proprietates singularum peculiares perspectas habet: commoda novit applicandi tempora: solertiæ, & artificii vix est quicquam, quod ignoret. Quid enim adeò diuturna, & assidua experientia, atque observatione non sit assecutus; præsertim cùm norit cuncta naturaliter, quæ boni Angeli à mundi exordio publicè patrarunt, & quæ homines longa exercitatione perfecerunt? Quis tam peritus Medicus unquam poterit inveniri? Claudicat Hippocratis scientia medica; nulla est medicina Galeni; infirma est, ac debilis cunctorum simul medicorum peritia dæmoniacæ scientiæ medicæ comparata. Quid ergo mireris, si sæpenumerò multa pharmaca à dæmone efficiuntur, quibus ab ægris sumptis, sanitas citissimè eis restituitur, quam naturæ solius operatio, vel medicorum ars nunquam præstitisset, nisi dæmon naturam artificiosa applicatione juvisset? Hæc tamen beneficia dæmon homini præstat, non ut illi benefaciat, cùm eum summo prosequatur odio; sed ut per hujusmodi favores apparentes eum ad sui pertrahat sequelam, ac totaliter à Deo aversum, tandem in infernum detrudat.

§. II.

AT queres: Sanitas per hujusmodi pharmaca restituta sitne dicenda effectus physicus, & naturalis, an hyperphysicus, & præternaturalis? 267 Qui dicuntur Prodigiosi prout respiciunt causam artificialem dæmonem agentia naturalia præparantem.

Si causam artificialem dæmonem dicta medicamina præparantem, ac perficientem attendamus: cùm ipse agentia naturalia ut instrumenta sumat, instrumenti verò conditio sit, effectum producere non tantùm naturali suæ virtuti æqualem; sed longè etiam excellentiorem; agentisque principalis, à quo movetur, facultati aliqualiter respondentem: quis effectum sic ab eo prodeuntem artificiosum, ac prodigiosum non appellet? Nonne vides securim ex se dumtaxat virtutem habere secandi; sed quatenus est instrumentum periti fabri, posse mensam, vel statuam facere? Nonne apertum est, calorem nativum in humano semine, qua calor est, posse calefacere, rarefacere, segregare, ac condensare; sed quà instrumentum est animæ, posse ossa, nervos, & carnem generare? Quidni causæ hujusmodi naturales, puta herbæ, pulveres, radices, semina, aliaque id generis à dæmonibus composita, & applicata suis ipsarum propriis viribus quodammodo præstantiora effecta dare queant? Nam quæ secundùm communem suum cursum nunquam produxissent, si à dæmone non fuissent applicata: ea nunc ut à dæmonibus mota instrumenta quoad substantiam, modum, vel celeritatem admiranda producunt: teste Aug. l.2. de Gen. ad lit. c.17. & Delrius l.2. q.8. disq. mag.

§. III.

268 Probatur exemplo.

SIc potio illa Jurisconsulto Sabinensi diuturna ægritudine detento exhibita à quodam magno, & solemni magistro, qui vocabatur magister magnæ experientiæ, qui in veritate erat solemnis Magus, & Maleficus, de quo *supra n.*20. cùm esset dæmonis artificio perfecta, nullo negotio, immò citissimè sanitatem contulit ægroto, cui nihil proderant multæ à medicis exhibitæ medicinæ. Idem fatendum de illo pyro variis qualitatibus efficacissimis confecto, quem præbuit mulier malefica comedendum Stephano Noacho Madrensi, de quo supra n.169. quo manducato aliis observantiis peractis statim optatam consecutus est sanitatem, de qua totaliter erat desperatus. Harum tamen ægritudinum, cum essent maleficio inductæ, præcipua evasio fuit: quia dæmon cessavit malefacere.

Dicendum ergo juremeritò, si hujusmodi pharmaca artificio dæmonis adjuta non fuissent, nequaquam tam citò sanitatem conferre potuissent. Ideòque sanitas sic collata effectus artificiosus, seu prodigiosus utique nuncupandus.

§. IV.

269 Physici prout respiciunt causas naturales naturaliter operantes.

SI verò causas ipsas naturales à dæmone applicatas intueamur in ordine ad effectum, quem producunt, nunquam hæc opera naturæ cancellos effugiunt, eò quòd vim naturalem causæ principalis non excedunt. Insunt enim reverà hi effectus virtualiter in ipsis naturalibus agentibus eo modo applicatis: puta, herbis, pulveribus, seminibus, metallis, & id generis, quibus agentibus diabolus nihil confert applicando, præter conditionem, sine qua iste effectus non produceretur. Unde licèt dæmon operetur ipse potissimùm per modum artificiosum: quia tamen utitur rerum applicatarum vi naturali, effectus productus, putà, sanitas collata dicitur effectus physicus, & naturalis, & non hyperphysicus, ac præternaturalis. Sicut coquus, cùm suave edulium concinnat mediante arte per ignem id excoquit, quod licèt solus ignis, nisi tali esset arte applicatus, nunquam effecisset: quia tamen ignis naturaliter operatur, effectus naturalis, & physicus vocitari debet. Quid enim coquus igni confert, nisi modum, & conditionem, sine qua non? Si ergo vim igni nullam influit, quæ causæ physicæ nomen mereatur, quidni effectus vocatur naturalis, & physicus?

§. V.

270 Probatur in dæmoniacis.

HOc perspectum habetur in dæmoniacis, & energumenis. Vides dæmoniacum quandoque furiis agitatum in terram volutari: saltitare, velocissimè currere, ac se tanta vi, & impetu dimoveri, quòd vix detineri possit à tribus, vel quatuor robustis hominibus. Unde tanta vis, ac robur? Dices, à dæmone. Sed utiturne dæmon suis propriis viribus, ac potentia ad movendum talem hominem? Non utique. Si enim dæmon propria uteretur potentia, ac virtute ad movendum, nec decem, nec viginti, aut plures validissimi, ac fortissimi etsi gigantes possent detinere eum: cùm tanta sit potentia dæmonis, quòd nulla super terram valeat comparari ei, Job.41. Unde ergo tanta vis in illo dæmoniaco? Nonnisi à proprio calore naturali, ac spiritibus vitalibus ipsius dæmoniaci à dæmone excitatis, ac motis, quibus arte dæmoniaca nervi, musculi cæteraque organa, ac membra, ex quibus motus procedit, confortata, ac roborata, tam validè, fortiter, ac velociter corpus dimovetur: ita quòd dæmon nihil addit viribus humanis, nisi modum, & conditionem, sine qua non tam velociter, ac validè operaretur. Illa tamen operatio naturæ cancellos non effugit, idcircò naturalis appellanda.

At quis apertè non agnoscat, idem prorsus fatendum de potionibus, ac pharmacis per

cis per naturalia agentia ope dæmonis paratis, quibus citissimè sanitas obtinetur? cùm dæmon in ejusmodi pharmacis rerum applicatarum vi naturali utatur. Quid confert pharmacis, nisi modum, & conditionem, sine qua tam citò sanitas non sequeretur? Vim verò, quæ causæ physicæ nomen mereatur, illis nullam præstat. Idcircò effectus, qui sequitur, merè naturalis, ac physicus nuncupari debet: ut optimè docet etiam D. Thomas 1.*par. quæst.*110. *art.*2. *ad* 3. *& libr.*3. *advers. Gent. cap.*103.

§. VI.

AT quia hujusmodi effectus licèt physici, ac naturales eo modo non possunt evenire nisi opitulante dæmone; à quo non licet auxilium petere, jure meritò curationem quoad hujusmodi effectus, ut superstitiosam reprobamus, & condemnamus. Nulla enim ratione licitum est, rogare dæmones, ut nobis aliquod obsequium qualiscunque generis sit illud; aut qualecunque beneficium præstent: quia hoc facere est culpa mortalis gravissima: ut docent D. Thomas 2. 2. *qu.*90. *art.* 2. & ibi Cajetan. *articul.*1. D. Anton. 2.*par. tit* 10. *cap.* 8. Silvest. *verb. Adjuratio qu.*7. & ibi Angelus *num.*2. Tabiena *num.*6. Sotus *lib.*8. *de just. qu.*3. *artic.*2. Suarez *tom.*2. *de Religione lib.*4. *de Adjuratione cap.* 2. *num.* 8. *&* 9. Leonard. Lessius *lib.*2. *de Just. cap.*42. *dist.*13. *num.*71. Non enim est aliud, quàm dæmoni tanquam Domino se subiicere: aut illius favorem expetere: aut benevolentiam erga illum gerere: quod est quædam pacti, & societatis cum ipso inchoatio.

271 At quia illicitum est, à dæmone petere auxiliũ: dicti effectus ope dæmoniaca producti sunt superstitiosi.

§. VII.

QUare diligentissimè observandum tam Magistratibus, quàm Ordinariis, & Inquisitoribus, cùm sibi occurrunt hujusmodi Curatores, vel circulatores dicta pharmaca circumferentes, quibus citissimè à gravissimis curant infirmitatibus: vel alia præstant mirabilia contra ordinarium curationum modum naturalium, non tantùm si effectus hujusmodi sint naturales à causis merè naturalibus procedentes, verùm etiam si illis actionibus, & operationibus sint admixtæ, & conjunctæ aliquæ circumstantiæ parergæ tanquam necessariæ, quia: omnis circumstantia inutilis, si tanquam necessaria adhibeatur, facit, ut opus sit superstitiosum: quia cùm illa non juvet ut causa, necesse est, ut adhibeatur instar signi; quod, cùm non sit à Deo; consequens est, ut ad pacta occulta cum dæmone pertineat. Similiter si illæ causæ naturales quibus sanitas exhibetur, & mira perficiuntur, à causa supernaturali nempe dæmone sint adjutæ: quod ex eo cognoscitur, si secundùm communem suum cursum naturaliter applicatæ quoad substantiam, modum, vel celeritatem talia effecta admiranda nunquam produxissent, signum est, ea producere, ut instrumenta mota, & applicata à dæmone, qui quicquid sua sponte in nos confert; id omne ab hostili ejus animo in nos, & in ipsummet Deum proficiscitur. Semper enim eò spectat, ut Dei gloria obscuretur; & nos ipsum offendentes æternam incurramus damnationem.

272 Quid circa hæc observandum? A Magistratibus Ordinariis locorum, Inquisitoribus cùm hujusmodi curatores sibi occurrunt?

§. VIII.

INter hos physicos, sed superstitiosos effectus non videtur connumerandus ille sanguinis fluxus ex cadaveribus occisorum ad præsentiam Reorum soliti emanare; cujus causam assignantes Doctores inter se non conveniunt.

Alii nanque id attribuunt antipathiæ naturali, qualitati, ac motui cuidam ab interfectore impresso interfecto ex vi imaginationis, & furiæ: ita censet Aristoteles *in problem. sect.*7. *problem.*6. *vers. aut quia ex vulnere*, quem sequitur Faber Favent. *advers. Atheos disp.*1. *q.*9.

273 An inter hos effectus sit connumerandus sanguinis fluxus ex cadaveribus occisorum coram Reo?

Alii recurrunt ad occultum Dei judicium allegantes illud *ps.78. Ut innotescat coram oculis nostris ultio sanguinis servorum tuorum, qui effusus est*. Sic sentit Petrus Binsfeld. *tract. de Confess. Maleficorum, & Sagarum prælud.12. dubio 4. conclus.8.* Quam opinionem verissimam esse arbitratur Carena *tract. de off. S. Inquisitionis p.2. tit.12. § 22. n.187.*

Ratio est; quia ut habetur ex Thesauro Senat. decis.Pedemon. 163. *num.4.* & Papon. Arest. Franciæ *lib.24. titul.9 de Quæst. Aresto quinto* hujusmodi sanguis solet è cadaveribus manare etiam ad præsentiam mandantium, & aliquando etiam post dies octo à die mortis, in quibus casibus illa sanguinis emanatio non potest esse naturalis; Ideò prima positio non videtur posse stare. Non enim naturale agens agere potest in distans: nec possibile est, post octo dies è cadavere sanguinem naturaliter exire.

§. IX.

274 Utrum possit esse indicium ad torturam?

HAnc sanguinis emanationem posse esse sufficiens indicium ad torturam affirmant nonnulli Auctores, quos citat Carena *loco citato*.

Verùm indicium hoc incertissimum esse, ac levissimum arbitratur ipse Carena, sicut & Thesaurus dec.173. *num.2.* ait, se audivisse à Magistratibus Patriæ suæ, qui causas criminales agunt, experientiam hanc fallacem repertam fuisse, & non exiisse sanguinem à cadaveribus occisorum ad præsentiam eorum, qui posteà Rei, & homicidæ reperti sunt: sicut etiam Ant. Gomez *var. resol. tom.3. cap.13. nu.15.* Ideò ex hoc indicio ad torturam non esse deveniendum: ut præter præfatos DD. fatentur Delrius *lib.5. Disquis. magic. q.5. sect.4. n.20.* Joan. Zanger *de indiciis, & tortura cap.2. n.160.* Ludovicus Gilhausen, Godefrid. Abavo Præses Senatus Sabaudiæ, Matthæus Steph. *in suis quatuor centuriis*, & alii relati à Carena. Dummodò non sint alia indicia urgentia, quia tunc potest Judex contra reum devenire ad torturam; immò etiam quandoque ad condemnationem pro modo, & qualitate indiciorum. De his omninò videndus est Carena *loco cit.*

§. X.

275 Consultiùs erit Judicib. se abstinere ab hujusmodi indiciis.

VErumtamen Judicibus consultius erit, omninò se abstinere ab hujusmodi incertis indiciis; nec ex iis quemquam judicare reum: aut innocentem. Nam si talis emanatio naturalis est, potest etiam à dæmone causari: tum ut detegatur occultus delinquens scandalumque oriatur: tum ut innocenti hac sanguinis emissione imputetur delictum. Vel è converso potest dæmon illam impedire, ut reus, & homicida, qui fortasse ab ipso dæmone auxilium petiit, uti innocens habeatur. Si verò illa sanguinis emanatio supernaturalis est, proveniens ex judicio Dei occulto; cùm actiones Dei ad extra sint liberæ, nec nobis constet aliunde, quòd se alligaverit Deus ad hoc peragendum; ut ex scripturis constat se alligasse sacramentis, ex eo quòd sanguis de facto non exierit, non potest colligi innocentia Rei. Et grave satis est, ut in re dubia certa detur sententia, *cap. Grave 11. qu.3.* sic etiam nuper consulit Ignatius Lupus *part.3. Edicti Sanctæ Inquis. lib.15. dist.4. art.2. diffic.2.*

§. XI.

276 Examinatur quidam effectus formicarũ in territorio Bergomensi.

HUc tandem examinandus venit quidam effectus formicarum, quem ab immemorabili tempore, ut mox dicam, singulis annis evenire in territorio Bergomensi in comperto est. In supercilio cujusdam montis Vallis Calepinæ est Ecclesia antiqua, quæ vulgò dicitur *S. Giovanni delle Formiche*, propè Calepium oppidum in Cenomanis circiter duo milliaria: ac totidem propè Cre-

Credarium, ubi meum fuit natale: ac tria distans à Sarnico, ubi educatus fui. Ad prædictum montem singulis annis veluti exercitus formicarum quatuor alas habentium per aerem volitantium à quatuor mundi plagis veniunt; sed non in eadem semper quantitate. Modò enim plures, modò pauciores secundùm varias temporum mutationes, incipientes à die Assumptionis Beatissimæ Virginis, quæ celebratur die 15. Augusti, deinde singulis diebus veluti nubes undequaque confluere non desinunt usque ad Nativitatem ejusdem B. Virginis, quæ celebratur die 8. Septembris: major tamen earum numerus accedit die 29. Augusti, qua celebratur decollatio S. Jo. Baptistæ: necnon die præcedenti, ac subsequenti. Postquàm autem ad montem pervenerunt, earum plures Ecclesiam ingrediuntur, quarum aliæ seipsas super solum deponentes ibi manent, donec animam efflant: Aliæ ad Altare evolantes aliquæ super ipsum, & aliquæ circa ipsum tandem pereunt: Plures super quoddam Altare parvum, ubi residet capitis Præcursoris simulacrhum ligneum à populis magna devotione cultum duobus, aut tribus diebus ibi circumvolitantes, & alas concutientes paulatim semimortuæ decidunt, nec ampliùs se elevant, donec moriantur. Plures etiam volitant super illius ædiculæ tecta, quarum ibi aliæ moriuntur: Aliæ circa muros Ecclesiæ cadunt usque ad imum, ibique intereunt: Aliæ volitant super turrim dictæ Ecclesiæ contiguam, ubi plures moriuntur: plures verò è turri se demittunt, ac conglobatim per foramina, ubi funis campanæ deducitur, usque ad imum turris se deponunt: ubi cùm tria sint ostia: unum quo in atrium Conventus, seu eremitorii octo, vel decem cubitis distantis: alterum, quo in sacrarium, & alterum quo in Ecclesiam pergitur, relicto primo etsi aperto, aliquæ Ecclesiam ingrediuntur, aliquæ sacrarium Ecclesiæ contiguum, & ibi moriuntur. Et quod mirum est, nulla earum unquam visa est, super domus tecta ascendere: aut illam ingredi, ubi Religiosi habitant, etsi ab Ecclesia distet tantùm octo, aut decem cubitis. Cujus rei ut notitiam certam haberem per testes oculatos, & juratos; etiamsi egomet fuerim testis oculatus anno Domini 1630. & omnia prædicta in fine mensis Augusti attentè consideraverim; nihilominus à me rogatus anno salutis nostræ 1649. mens. Jul. consultò illùc profectus est R. P. Hieronymus de Cometis à Bergomo tunc Secretarius Provinciæ nostræ reformatæ Brixiensis, qui omnium prædictorum notitiam certam accepit à R.P. Mariano à Montecchio ordinis Servorum Sacerdote Confessario annos nato 67. qui viginti annos in præfato Conventu, seu Eremitorio moratus est. Hic nanque cum juramento omnia prædicta deposuit, manu propria scripsit die 7. Julii, ac pluribus firmavit testibus nedum viventibus octogenariis, ac nonagenariis; ac centenariis, & ampliùs; sed ex antiquis etiam scripturis eorum, qui jam ad mortuos evolarunt, desumptis ab anno usque 1379. asserentibus omnibus cum juramento se singulis annis sic vidisse, & ab antiquis suis patribus quotannis sic visum audivisse.

Idipsum tanquam testis oculatus testatur, ac cum suo juramento affirmat P. F. Albertus à Foresto Sacerdos, Provinciæ nostræ Reformatæ Brixiæ alumnus annos natus 31. filius D. Nicolini de Pinessis à Foresto, in cujus vicinia ædificata est prædicta Ecclesia S. Joannis Baptistæ, subter quam in valle proxima extat domus, & habitatio prædicti Nicolini: Quod testatum voluit Venetiis in Conventu Sancti Bonaventuræ anno Domini 1667. die 30. Maii, dum à me assumptus in socium ibi moraremur pro hujusce operis editione.

Ego F. Albertus à Foresto prædictus attestor, ac cum meo juramento confirmo à tempore, quo cępi habère usum rationis usque ad presentem annum me vidisse, & à meis majoribus audisse illos semper vidisse quotannis prędictas formicas alatas rubeas accedere, ac conuenire ad prędictam S. Joannis ædiculam prout retulerunt etiam varii testes. Quod testatum volui Venetiis die 30. Maii 1667.

§. XII.

277 Qui non naturalis esse probatur.

AN ergo hujusmodi effectus naturalis: vel supernaturalis, putà, à Deo, vel dæmone provenire censendus erit?

Verè difficile est, aliquam hujusce rei occultæ essentialem adducere rationem, & aliquid certi determinare velle. Nihilominus ratio philosophica, qua quidam Modernus Auctor probare nititur, hujusmodi effectum esse naturalem, valdè est subtilis; & etiam admodùm esset conveniens, si fundamentum, cui adhæret, esset verum. Supponit enim, immò affirmat, sed sine ullo teste oculato, prædictas formicas in die Nativitatis Præcursoris, quæ celebratur die 24. Junii, ad illum confluere montem ad quærendam refrigerationem. Sed, cùm ex præallegatis testibus juratis, & oculatis constet, non illa die, sed circum festum decollationis ejusdem, ut dictum est, accidere: prædictam rationem philosophicam pro dicto eventu nullius esse momenti, nemini est ambigendum: tunc enim non est amplius sol in eadem statione, qua erat die 24. Junii: eò magis cùm formicæ veniant, etiamsi calor aereus quandoque per longas pluvias, & imbres jam recesserit. Insuper cùm formicę veluti nubes montem illium versùs volitantes priùs alios montes, & æqualis, & majoris, & minoris altitudinis, ab eo ad quatuor, vel quinque aut plures lapides distantes, ubi sunt aliæ Ecclesiæ Beatissimæ Virgini, Apostolis, & aliis sanctis dicatæ prætervolent, potiùs ad earum turres confluerent; & modò ad hanc: modò ad illam ædiculam, ut refrigerarentur, se reciperent. Quod tamen evenire non videtur: ut egomet anno prædicto 1630. in fine mensis Augusti existens in supercilio alterius montis ad duo milliaria proximi unà cum præfato P. Hieronymo, ejusque Genitore ejusdem nominis Viro morum gravitate, ac vitæ probitate perillustri propriis oculis vidi. Dum enim post meridiem sub arborum umbra quietis capescendæ gratia moraremur, prædictus Vir mihi quandam indigitavit nubeculam adversus nos volitantem, dicens: *Videas illam nubeculam venientem ab occidente: illæ sunt formicæ alas quatuor habentes, quæ ad montem S. Joannis advolant morituræ*; sed ecce vidimus eas quiescentes super illas arbores, sub quarum umbra morabamur; deinde post pusillum temporis se elevantes, ac suum prosequentes iter, ad montem S. Joannis accesserunt. Cur autem ibi non descenderunt usque ad terram, ut refrigerarentur, si frigiditatem quærebant? Illud nanque frigus, quod nobis tunc proderat, poterat, & illis prodesse: vel tandem obesse, ut astruit prædictus Auctor.

§. XIII.

278 Neque supernaturalis à dæmone.

CUm ergo difficillimum sit, hujusce effectus naturalem aliquam velle assignare rationem, sursum corda elevemus, & videamus, si ab aliqua causa supernaturali provenire dignoscamus. Non utique à dæmone illud adduci, est asserendum; Quid enim dæmon posset prætendere ex hujusmodi formicarum evectione? Nulli sunt nocumento; etsi aliquæ moriantur quandoque super Altare, ubi Missa celebratur; non tamen Sacerdotem missæ sacrificium offerentem impediunt, aut perturbant: non enim in calicem, vel super patenam, aut corporale cadunt.

Ergo à Deo esse convincitur.

Si ergo neque ab instinctu naturali: neque à dæmone illuc adduci videntur, piè utique credendum est, hoc à divina Providentia provenire. Nec hujusce rei aliam novi rationem adducere congruentem: nisi ut per hujusmodi formicarum mortem, & actiones, actiones, & mortem Præcursoris Christi, ut figuræ suæ figuratum quodammodo manifestent.

Ratio congruentiæ adducitur.

(Parcat Lector, si hic videor aliqualiter digredi à meo instituto, & ordine: quia hæc in honorem S. Joannis, qui à meis conterraneis in dicta Ecclesia colitur, latè describere, & explicare ducor.)

Quis

Quis enim non videat formicas in suis actionibus magni Præcursoris vitam aptissimè præsignare posse? Quia aptissimè videntur præsignare actiones Præcursoris].

Illæ, teste Plinio *lib.* 11. *natural. histor. cap.* 30. vix natæ ratione, memoria, ac sapientia quasi præditæ videntur: Hic adhuc ventris obstruso recubans cubili tam perfectam à Deo obtinuit rationis capacitatem, ut senserit Regem thalamo manentem. Illæ granum, ne germinet, obrodunt: Hic, ne corporis sui granum germinaret peccata, per pænitentiam rodit: unde Ecclesia de eo benè cantat:

Antra deserti teneris sub annis
Civium turmas fugiens, petisti,
Ne levi posses maculare vitam
Crimine linguæ

Illæ magna grana, ut caveas subintrent, dividunt, ac minuunt: Hic per humilitatem divisit à se superbiam, ac se minuit, nedum in anima; sed & in corpore, dum caput sibi abscindi pro tuenda veritate placuit: unde loquens de Christo, & de seipso dixit *Joan.* 3. *Illum oportet crescere, me autem minui*.

Illæ humida grana desiccant: Hic per abstinentiam, ac mortificationem se desiccavit, dum:

Præbuit durum tegumen Camelus
Artubus sacris, strophium bidentes
Cui latex haustum, sociata pastum
Mella locustis.

Illæ super semitas tritas, & certas ambulant: Hic per semitas certas, & rectas, scilicet, per viam Paradisi, per quam omnes Sancti ambulaverunt, semper incessit, aliosque incedere, edocuit. Unde jure meritò ab Ecclesia de eo cantatur:

Nunc potens nostri meritis opimis
Pectoris duros lapides revelle
Asperum planans iter, & reflexos
Dirige calles.

Illæ de futuro cogitant, ac sibi necessaria provident: Hic ad futurum semper oculos mentis dirigebat; cæterosque ut novissima providerent, hortabatur, dicens *Matthæi* 3. *Pænitentiam agite, appropinquavit enim regnum cælorum*.

Illæ simul vivunt, & grana contra hyemem congregant: unde sapiens benè consulit, dicens *Proverb.* 6. *Vade ad formicam ò piger, & considera viam ejus, & disce sapientiam*: Hic discipulos secum collegit; operaque bona impiger contra mortis tempus congregare non cessavit.

Illæ solæ præter hominem socias mortuas sepeliunt: Hic toto conatu studebat, ut peccatores peccata sub sigillo sepulcri pænitentiæ sepelirent: ut de eis possent dici illa verba *Psalmi* 31. *Beati, quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata*.

Illæ sunt strictæ circa ventrem: Hic erat ita parcus in manducando, ac bibendo: ut de eo loquens Christus *Matthæi* 11. dixerit: *Venit Joannes neque manducans, neque bibens, & dicunt: dæmonium habet*.

Illæ tandem quando senescunt, crescunt eis alæ, & ex terrestribus cælestes factæ, sicut aves volitant per aerem: Hic licèt in terra habitaret; tamen ejus continua conversatio in cælis erat: unde jure meritò de eo S. Basilius *homil.* 2. *in psal.* 28. dixerit: *Vox Domini est Joannes, Angelus à Deo missus ante faciem Domini, ut pararet Domino plebem perfectam*. Et Imperfectus *homil.* 27. *Joannes specie homo, gratia Angelus: quia nihil carnis erat in eo*. Hac de causa ait Eusebius, Evangelistam Joannem illum vocasse hominem dicens: *Fuit homo missus à Deo*, ut errorem à mente quorundam auferret, qui eum non hominem, sed Angelum existimabant.

Cùm ergo formicæ præcipuè alatæ Joannem Baptistam maximopere præfigurent; nec ulla appareat ratio, ob quam illa actio à causa naturali; aut diabolica provenire censeatur, sanè non mirandum; immò piè considerandum, ac credendum, Qui colitur in loco, ubi tales effectus operantur.

Deum ita disponere, ut illa animalcula, quæ rectè Præcursoris symbola dici possunt, ad montem illum se transferant, ac ducantur angelica ope, circà festum Decollationis ipsius, quo animam Deo reddidit, in eo fano, ubi præcipuè prædictum Præcursoris simulachrum capitis veneratur, & animas devotas ad compassionem, compunctionem, ac devotionem erga Præcursorem excitat, ut figuræ suo figurato sese quasi sacrificio dicantes, suo modo morte sua mortem Præcursoris deplorent.

SECTIO II.

Hiperphysicum.

279 Effectus hyperphysici dicuntur omnia opera à Deo operata. Tum in Veteri. Tum in Novo testamento.

DUm mentis oculis extollor in contemplatione effectuum hyperphysicorum, vilescunt animo omnia, quæ naturæ finibus coarctantur; compellorque misericordias Domini in æternum cantare in generationem, & generationem annuntiando veritatem ejus in ore meo; simulque omnes creaturas invitando ad confitendum nomini Domini, qui facit mirabilia solus, quoniam in æternum misericordia ejus.

Quid enim sunt omnia signa, & prodigia operata in medio Ægypti in omnibus finibus Chanaan, & in toto terrarum orbe, nisi effectus hyperphysici? Quid tot opera à Verbo incarnato non tantùm in Capharnao; sed & in omnibus Israelis, totiusque orientis finibus patrata: nonne effectus hyperphysici? Videas hos miros effectus: Eriguntur claudi, cæci vident, muti loquuntur, surdi audiunt, paralytici sanantur, resurgunt mortui, & ægri ad vitam ab ipso mortis limine revocantur, qui omnes simul una voce possunt confiteri Domino, quoniam bonus, & annuntiare inter gentes opera ejus, eique cantando narrare omnia mirabilia ejus.

280 Multi effectus hyperphysici sunt à dæmone. Ideò curatio potest esse superstitiosa quoad illos; sive procedant. A Dæmone: sive A Malefico.

At quia non omnes effectus hyperphysici à Deo, emanare probantur; sed quamplures, etiam à dæmone, licèt à primis valdè diversi, ut disputatum est supra *to.1. disp.3.n.639.& sequentibus*, provenire videmus; Ideò curationem superstitiosam adhuc judicare compellor quoad effectus hyperphysicos sive procedant à Dæmone dæmoniaca virtute operante: Sive à malefico agente ejusdem dæmonis virtute: ut duobus articulis notum fiet.

ARTICULUS I.

A Dęmone dęmoniaca virtute operante.

§. I.

281 Dæmon seipso multos præstat effectus, qui humanas superant vires. Quorum unus provenit ex remedii applicatione facta in loco distanti.

NOn solùm antiquus adversarius noster diabolus vana operatur mediantibus naturalibus agentibus in liberandis hominibus à variis morbis, diversisque infortuniis avertendis. Verùm etiam seipso, ac sua propria virtute præstat effectus, qui aliquo modo humanam superant virtutem, omnemque causarum creatarum efficaciam supereminent; ut sic homines magis, magisque à Deo avertat, ad suique ipsius cultum, ac venerationem adducat. Horum effectuum in primis unus occurrit, qui sequitur ex curatione, qua quidam existentes in loco distanti; lethalia hominum, vel animalium vulnera brevissimo temporis spatio curant, applicato quodam unguenti genere, aut pulvere vittis, sive petiis lineis: aut gladio, sive ensi; aut ligno sanguine vulneratorum madefactis.

At quis in physicis mediocriter versatus hunc medendi modum approbare audeat? Nonne apertè seipsum exhibet superstitiosum? Quodnam agens naturale interrupta sphæra suæ activitatis poterit suum producere effectum? Interponatur paries inter magnetem, & ferrum, non potest ampliùs magnes attrahere ferrum.

rum. Ponantur corpora densa inter solem, & lunam, nec poterit sol amplius in ea producere effectus, quos producit. Pari modo si demus sphæram activitatis hujus remedii applicati panno lineo, ensi, aut cuilibet alteri rei se protendere usque ad infirmum distantem, quis non videat adhuc fatendum, hujusmodi sphæram, & contactum virtualem interrumpi per multa objecta interposita; ut per multos parietes: in quibus clausi detinentur panni linei: vel enses, quibus remedium applicatur? Ideòque asserendum hujusmodi effectum viribus naturæ fieri non posse. Et si non est à causis naturalibus, neque à Deo esse dici potest: quia quando non constat ex scriptura, vel Ecclesiæ traditione, aliquem effectum esse à Deo, vel à bono Angelo, non debemus illum ipsis attribuere: ut inquit Delrius *lib.*3. *qu.*4. *sect.*1. & Sanchez *lib.*2. *Moral. cap.*40. *num.*44. Verosimile enim non est, Deum, vel bonos Angelos hæc passim præstare per quoscunque homines, nisi maxima operantis sanctitas: vel alia urgentissima indicia id suadeant. Idcircò censendum potiùs hujusmodi effectum esse à malo spiritu ex pacto tacito cum ipso. 282 Ejus superstitio ostenditur rationibus.

Urget nos alia ratio. Si enim hoc remedim applicatum panno lineo, vel ensi, aut ligno sanguine intincto ad vulnera sananda in tanta distantia juvaret; sequeretur etiam venenum: vel quid simile noxium, & lethiferum eidem lineo applicatum panno nocere vulneri: cùm par videatur utriusque ratio juxta axioma philosophicum 4. *Topic. tr.*2. *Sicut propositum est causa propositi, ita oppositum est causa oppositi*. Cùm autem consequens sit falsum: quia venenum nocere nequit, nisi infra sphæram suæ activitatis: idem de remedio est concludendum.

§. II.

AT dices, hujusmodi effectum naturaliter produci ab hoc remedio maximè, quia est aliqua sympathia, & comformitas inter remedium, & effectum; sed id nullius est momenti. Nam effectus sanitatis data quavis sympathia nonnè est effectus realis? Si realis: necessariò utique fieri debet per aliquam actionem, quę cùm non possit dari naturaliter in tanta distantia, eò quia non intercedat contactus saltem virtualis, & impediatur sphæra activitatis, impediatur, oportet, etiam effectus sanitatis, ne eveniat per vim docti remedii; sed si evenit, hoc fiat opitulante dæmone; qui ex pacto tacito, & implicito concurrit cum hujusmodi curatore. 283 Obiicitur de sympathia. Satisfit objectioni.

Hinc dictam curationem simplex esse sortilegium censet Bonacina *de legibus disp.* 3. *quæst.*5. *punct.*4. *num.*18. *& sequent.* Ubi ait, ita fuisse conclusum in Pœnitentiaria Mediolani. *Et nu.*19. addit, hosce sic medentes debere denuntiari S. Officio. Et ità ait Cæsar Carena *p.*2. *de sortileg. tit.*12. *§.*4. *n.*29. etiam in S. Off. Cremon. hujusmodi sic, vel similibus modis medentes puniri gravissimè. Idem sustinet Bordonus *cap.* 18. *de sortilegiis q.*12.

§. III.

INter hos hyperphysicos effectus connumerandæ sunt illæ expulsiones nubium, & insectorum à certis locis, quæ non fiunt, nisi auxilio dæmonis. 284 Alter est expulsio nubiũ facta à certis hominibus certo ritu.

Quoad nubium conjuratores quidam jactitant, se vim habere, nubes à certis locis expellendi, repellendique, quorum jactantia facilè convincitur à Delrio *lib.*6. *Disq. mag. Anacephalæosi. Monitione XI. his* rationibus. Eorum jactãtia convincitur dupliciter.

Primò si interrogentur: an nubes illæ sint naturalibus ex causis ortæ: an ex malecio, & opera dæmonis? Si dicant, ex naturalibus causis, ergo exorcismus fertur contra Naturæ auctorem Deum: quod blasphemum, & sacrilegum est, & vim habeat naturalem contra nubes, necesse est, aut supernaturalem. Supernaturalem non accepit à Deo, qui sibi contrarius non est, nec à bonis Angelis, qui Dei voluntati non

ad-

adversantur; ergo à dæmonis ope vis illa provenit. Si nubem dicant ex maleficio ortam, & moveri à dæmone: unde sciunt, nisi ex pacto?

Secundò interrogentur, si notitiam habent, & potentiam pellendi malas nubes, cur non etiam norunt, & possunt adducere, & evocare tempore squaloris, & siccitatis in agros nubes bonas, & salutares? Cur non etiam fulmina, & ignem de cælo cadentem, ac incendiis domos absumentem valeant arcere, ac extinguere? Cur non etiam sciant conjurare ventorum turbines, & aquarum eluviones, quibus sata, & domus, & arbores quandoque à malis Angelis sternuntur, & abripiuntur? Cur igitur si ad hominum commune bonum hæc ars, aut potestas à Deo illis tributa, beneficentia Dei ad unum hoc ab illis restringitur? Undè apparet, illos hæc ex pacto cum dæmone saltem implicito operari. Hęc Delrius.

§. IV.

285 Similis effectus est destructio insectorum quadam arte facta.

ALii sunt, qui vindicant sibi artem quandam, aut potestatem peculiarem, ut à Deo concessam expellendi, necandique campi brucos, locustas, cantaros, & alia insecta, atque vermina, quæ fructus, radices, & semina depascuntur, & spem agricolarum deludunt; & tales multis in locis solent à rusticis quotannis magno pretio accersiri.

Praxis eorũ explicatur.

Praxis esse solet hujusmodi. Impostor iste se judicem constituit: comparent coram eo duo procuratores: Unus causam populi agens fungitur vice accusatoris. Alius à Vicario Episcopi, vel Regio officiato loci constitutus vicem subit Rei pro locustis, vel aliis insectis; Litem contestantur, & servantur processus ordinarii, omnes tricæ, ac moræ, ac dilatorii termini. Tandem in causa concluditur, & bellus Judex fert sententiam, qua insecta illa, jubet, intrà certum dierum spatium terminis illius territorii excedere, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, &c.

Ut superstitiosa condemnatur.

Quis autem tam ignarus, qui dictam artem non judicet prorsus superstitiosam? Apertior enim est hìc superstitio, quàm ut queat tegi. Quare juremeritò ab omnibus Doctoribus sanctis condemnatur: eò quod lis instituatur cum creatura irrationali, quæ quid agatur nec scit, nec sentit, nec potest intelligere, Et cùm illa insecta naturaliter nascantur, quis non agnoscat, injustam esse excommunicationem latam in eas creaturas, quæ nec mortaliter, nec venialiter peccare possunt? Blasphemum insuper est hanc sacram Ecclesiæ censuram sic derisui, & ludibrio habere: non secus ac si quis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ juberet canibus, nè latrarent, & lupis, ne ulularent: aut vulpem absolveret à rapinis gallinarum, &c.

Quod idem fermè dicendum etiam de his, qui dæmoni præcipiunt sub excommunicatione latæ sententiæ, ut ex corporibus, vel locis exeat: quia excommunicatione sæpiùs utitur Menghus in suis Exorcismariis, Zacharia Vicecomes, Florianus Canalis, & plures alii antiqui Exorcistæ. Quare prædictam artem eruditè improbat Cirvelus *de Superstit. 3. par. cap.* 10. Delrius *Disquisit. magic. lib. 3. q. 4. sect. 9. & in Anacephalæosi monit.* 11. Sanchez *lib. 2. in Decalogi præcept. cap.* 42. *num.* 39. Sotus *lib. 5. de justit. qu. 12. art. 2. & lib. 8. qu. 3. art. 3.* & Navarrus *lib. 5. Consil. tit. de sententia excommunic. in 1. editione* & Valent. 2. 2. *disp. 6. q. 8. punct.* 2. Si ergo effectus sequitur ex hujusmodi adjuratione, putà, insectorum expulsio, fatendum est, provenire, non à Deo, qui tales formulas non instituit: neque ab Ecclesię consuetudine, cùm eas non approbet: ergo à dæmone ex pacto explicito, vel implicito inito cum eorum impostore, vel conjuratore.

§. V.

286 Talis est litis contestatio

A Prædicta litis contestatione non differt illa, qua aliqui ut dæmonem expellant ab aliquo loco: vel ab ejus jurisdictione aliquem magum, vel maleficum

cum

cum volentem se ad Deum convertere, eripiant, constituunt Judicem, & duos Advocatos eodem modo, quo supra nu.285. litem contestantur, processus servantur ordinarii, & cætera acta judiciaria perficiuntur: ut hoc nostro ævo, quosdam etiam Lectores Theologos in variis Italiæ Civitatibus fecisse mihi à fide dignis relatum est, de quibus fusè infrà *nu.*700.

Inter dæmonem, & maleficum se ad Deum convertere volentem.

§. VI.

287 SEd qua potestate, ac vi præsumunt, dictum pænitentem è faucibus infernalis eripere Draconis? Humana, an divina, vel ecclesiastica? Si humana: Instituant litem, ut lubet: quòd tandem oleum, & operam perdent, cùm non sit potestas super terram, quæ dæmoniacæ potestati æquiparari valeat. Si divina; & ecclesiastica: cur sub lite ponere quod Deus per se, ac per suos ecclesiasticos ministros liberè exequitur, non obstantibus quibuscunque dæmonis insultibus, & apparentibus rationibus, & argumentis, qui tandem confusus recedere compellitur?

Quare hujusmodi litis contestatio, ac processus institutio, cùm graviter Deum offendat, maximè divinam ejus omnipotentiam, qua dæmonis potentiam deprimit: Sapientiam perfectissimam, qua technas ejus dissolvit, ac bonitatem summam, qua malitiam illius confundit; & novi pænitentis miseriam sublevat, & imbecillitatem roborat: Nec non Ecclesiasticam vituperet potestatem, utique à Christifidelibus ut superstitiosa, & à versipelli dæmone adinventa prorsus est detestanda, & abominanda. Et cùm aliquem, evenit, quandoque à diabolo castris aufugere, & ad ovile Christi, & Ecclesiæ se recipere, Theologi Exorcistæ periti curæ se committat, qui per assiduas in Christi fidem in structiones, peccatorum, ac pactorum detestationes, abrenunciationes, sacramentalem confessionem, per iteratos actus confidentiæ in divina bonitate, ac clementia, ac in virtute Sanctissimi Nominis Jesu, ejusque validissima, tutissimaque protectione confirmare studeat; dæmonisque impetus præceptis ecclesiasticis divino Nomine Jesu interposito continuò cohibere satagat. Quod certè sine lite, sed cum securitate victoriam assequetur, ut constat de Sancto Cypriano priùs mago, sed posteà sancto supra to. 1.pag.33.n.123. relato.

§. VII.

288 HUc referendi sunt illi effectus, qui à quibusdam rebus naturalibus putà, verbis, herbis, plantis, metallis, lapidibus, particulis corporis humani, vel bruti animantis, vel aliis id generis provenire dicuntur, quæ planè non possunt esse causæ ex se habentes virtutem ad tales effectus producendos, cùm illis virtute sint longè superiores.

Huc referuntur effectus immunitatis à variis periculis.

Imprimis venit effectus ille immunitatis (ut ita dicam) ab omnibus effectibus contingentibus adversis, & à quocunque hominum læsione. Promittunt cuicunque, qui secum defert chartam virginem baptizatam, idest, cuticulam, qua infantis caput nascentis est involutum, quam priùs posuerint sub mappas altaris, dum sacerdos celebrat: promittunt, inquam, ipsum securum ab inimicorum offensionibus, à gladio, igne, morte violenta, & aliis hujusmodi periculis. Vide supra num.170.& in fine *tom.*1.*num.*154. Pariformiter cuicunque secum deferenti nomina hæc: *pion per ✠ donna ✠ &c.* cum quibusdam aliis verbis sacris, crucibus, ac nominibus incognitis nihil planè significantibus quæ dicunt à Sancto Alexandro missa Ruperto Regi; pollicentur immunitatem ab omnibus periculis. Dicunt, quòd non poterit à ministris justitiæ è medio tolli: non poterit ferro occidi, aqua submergi igne comburi, si uxoratus non diligitur ab uxore; vel uxor à marito, statim ab invicem se diligent: mulier parturiens absque dolore pariet: non poterit

terit mori absque confessione: si sanguis è naribus, vel vulnere emanare non cessat illicò per dictam epistolam sisti comprobatur.

Sed præcipuè hæc promittuntur illi, qui apud se defert scriptam sequentem epistolam: *Crux Christi &c. Crux Christi veniat &c.* cum nominibus trium Magorum, quæ sunt *Gaspar*, *Melchior*, *Baltassar*: quatuor Evangelistarum, & aliis: cum quibusdam crucibus interpositis.

Sunt aliæ similes formulæ, in quibus varii interponuntur characteres, ac litteræ cum variis punctis ac signis: dicentes: valere ad hoc, ut quis à suo domino diligatur.

Hùc spectat quod fertur de Alicorno, quem gestantes apud se, antiqui dicebant: vel bibentes in scyphis ex illo cornu factis, eo die præservari à quacunque specie ægritudinis; eique non posse nocere ignem, ferrum, venenum, nec aliquod adversum.

§. VIII.

289 Quæ omnia ut superstitiosa demonstrantur. Variis rationibus.

SEd hæc omnia merè esse superstitiosa, & à dæmone per suos magos, ac maleficos diffamata, quis ibit inficias?

Superstitio enim ibi est in falso cultu, qui tribuitur illis verbis, characteribus, ac signis: & ab eis expectatur, quod à solo Deo provenire potest. Quis enim potest nos à cunctis præservare periculis, putà à ferro, igne, aquarum submersione, cæterisque infortuniis, nisi solus Deus? Quis potest impedire, ne quis repentè moriatur; sed tempus habeat, se ad pœnitentiam disponendi; illumque excitare, ut sua detestetur peccata, nisi solus Deus? qui gratia sua peccatorem prævenit, & excitat, ut per liberum arbitrium actus eliciat doloris peccatorum suorum: ut habetur ex Concilio Trident. *sess. 6. cap. 6. Si quis dixerit peccatorem sine præveniente spiritus sancti gratia pænitere posse, anathema sit.* Videas ergo, quomodo in hisce periaptis attribuitur creaturæ, quod soli creatori convenit: dum gestans tales characteres dicitur præservari, & fieri immunis ab omnibus periculis, & evadere impassibilis. Similiter mori non posse sine confessione; quo quid absurdius?

Prætereà libertas arbitrii tollitur. Nam hujusmodi effectus pendent ex libero arbitrio. Si enim loquimur de immunitate ab offensis, & impassibilitate, hæc dependet ex libero usu utriusque hominis, scilicet, percutientis, & percussi; circa quem usum nihil possunt causæ naturales; & prætereà sæpe per accidens pendet ex causali occursu, vel occasione. Quòd si intelligatur immunitas esse ex parte corporis percussi: ut scilicet, taliter sit effectum, quòd licèt vulneretur, vel fortiter pungatur, lædi non possit, etiamsi nulla arma defensiva habeat præter gestationem, ver. gr. chartæ virginis, amuleti; vel alterius similis involucri: vel certæ scripturæ, vel characterum, &c. Tunc etiam evidens est, nec in his rebus, nec in ulla causa naturali posse esse virtutem ad talem immunitatem præstandam. Estò bibentes in scyphis ex cornu illo Alicorni pręserventur ab aliqua ęgritudine propter aliquam insitam virtutem oppositam illi ægritudini: non tamen vim habet præservandi ab omnibus: & eo minùs à periculis fortuitis, & à malis ab extrinseco venientibus: Ita Andr. Baccius Med. disc. de Alicorno p. 3.

Adhuc tollitur libertas arbitrii, dum dicitur, quòd talia gestans periapta non potest mori sine confessione: Quòd enim quis confiteatur peccata, hoc libere facit, & potest etiam non confiteri; si autem sic verum esset: tunc necessariò & coactè confiteretur, sic confessio non esset libera, & voluntaria; ac liberum arbitrium non esset liberum; sed coactum, quod implicat contradictionem.

Cùm ergo prædicta periapta nullam ex se virtutem habeant tales producendi effectus. Si quandoque aliquem producunt, quod non semper evenit, nec omnia, quæ promittuntur, adimplentur; oportet adhibeantur ut signa, ad quorum præsen-

sentiam aliquis alius operetur: non Deus: quia ipse talia signa non instituit: nec in eis aliquid est, quod Deum deceat; nec quod pietatem promoveat: nec Angelus sanctus: quia Angeli sancti non se immiscent his vanis, ac prorsus rebus inutilibus. Dæmon ergo, qui ex pacto concurrit ad tales aliquando præstandos effectus licèt imperfectè, ut tandem eos decipiat, & ad interitum pertrahat, ut dictum est supra *n.*282. *hujus disputationis*.

§. IX.

290 Ita sunt effectus illi, qui dicũtur evenire ex rebus naturalibus, quæ tamen non habent vim ad illos producẽdos.

SImili superstitione vitiantur illi effectus, qui ex quibusdam rebus naturalibus dicuntur evenire, licèt falsò, cùm ad tales effectus nullam vim habeant naturalem.

Horum exempla congerit Annæus Robertus *l.*1.*rer.judic.c.*5. Chartam servilii contra lippitudinem *apud Plinium lib.* 28. Periapton Periclis *Plutarc.in Pericle*. Annulum ferreum Tralliani contra colicam *lib.*9. *in fine*. Alia id generis ab aliis recensentur. Radicem Bryoniæ siccatam,& collo appensam: & palmam Christi à maleficis, & veneficis hominibus securos reddere censet Federicus Jametius Medicus. Nec minus esse ad id efficax argentum vivum appensum, vel gestatum: vel pulvinari subjectum idem testatur. Artemisiam manu contractam nocentes feras, ac dæmones fugare, docet Fernelius. Pendactis solis ortu luna crescente, evulsam ad fascinationes, & dæmonia valere testatur Mesues. Buphtalmum collectum crescente luna, dæmones, mala medicamenta, ac fascinationes demoliri, tradit Averroes. Peoniam collectam antequàm sol oriatur, & suspensam medicamentis malis, & fascinationibus esse adversam, ac dæmonis nocturnos incursus expellere, affirmat Avicenna. Mandragoram ad id conducere, contendit Plinius. Ciphi suffitum malum spiritum abigere, lunaticos restituere, si cum spuma tauri ab ortu solis usque ad ortum lunæ diebus triginta adhibeatur, recolit Nicolaus Myrepsius *sect.*2. *ant.*298. Rhamnum, si illius rami valvis, fenestrisvè imponantur, veneficia arcere, ait Dioscorides *lib.*2. *ex vulgi opinione*. Rostrum lupi, seu pellem è cervice solidam veneficiis resistere villarum portis præfixam, testatur Plinius.

Quæ omnia nullam habere virtutem physicam ad dæmones pellendos, vel maleficia destruenda latè demonstratur infra *disp.*2. *p.*2. Ideò si aliquem quandoque producunt hujusmodi effectum, fieri à dæmone concurrente ex pacto implicito ut sic homines, Exorcistatus à remediis avertat ecclesiasticis, & fidem suam collocent in hisce rebus vanis, & inutilibus.

§. X.

291 Errant Medici, & Exorcistę, qui talia asserunt.

NEc miror, quòd prædicti Medici prædictis rebus corporeis vim hujusmodi adversùs dæmones, ac veneficia tribuerint: Illi enim rebus naturalibus tantùm addicti, nullam ferè, aut paucam rerum spiritualium cognitionem habuerunt; idcircò in his, quæ ad Deum spectant, & animæ concernunt, infinitis propemodùm erroribus fuerunt implicati. Sed mirandum sanè quòd multi Exorcistæ in suis Exorcismariis, & præcipuè R. Florianus Canalis libro, cujus titulus est; *Del modo di conoscere, & sanare i maleficiati trattato primo parte* 3. *loquens de remediis corporalibus ad depellenda veneficia cap.* 10. ponit omnia prædicta, & plura alia tanquàm efficacissima ad dæmones arcendos, & maleficia depellenda: nec advertit, prædicta remedia omnia esse superstitiosa: quia res sensibiles nullam vim physicam contra dæmones, qui sunt spirituales substantiæ habere possunt: ut fusè explicatur *disput. sequenti par.*2. Ideò effectus ab hisce rebus prodeuntes, cùm non sint naturales, neque à Deo, neque ab Angelis bonis, ut sæpiùs dæmonstratum est, à dæmone esse convincuntur; & per consequens non physici, sed hyperphysici supestitiosi nuncupandi.

§. XI.

292 An Galli cãtus dissipet strigarum conventus?

TAndem huc referri potest id, quod refert Delrius *lib.6.Disqu.mag.cap.2.sect.1. q.1.n.7. de Galli cantu*, quem ferunt vim habere quædam dissipandi maleficia: Quod probat auctoritate Nicolai Remigii nonnulla exempla referentis, quibus ostendit, ad galli cantum dæmonem striges, quas vectabat, dejecisse, conventusque ipsarum strigum hoc canore fuisse dissipatos. An ergo iste effectus physicus sit, vel hyperphysicus attendamus.

Si Philosophi circa hoc suam aperirent mentem, dicerent, effectum esse physicum: quia confugerent ad dissidium naturale gallinacei cum leone, & serpente: sed frustra: quia diabolus dumtaxat metaphoricus est serpens, ac leo: nec majorem vim habet cantus oscinis hujus, quàm cuculi, vel corvi, aut alterius avis. Ideò superstitiosum est, credere, dæmones galli cantu sub aurora vinci ex vi illius cantus naturali: cùm virtus dæmonis major sit quacunque virtute naturali super terram.

§. XII.

293 Qua de causa possint dæmones odisse galli cãtum?

QUare si quid veritatis huic experimento subest, crediderim potiùs cum Delrio, quem sequitur Ignatius Lupus *p.3.Edicti S.Inq.l.15.dist.3.art.1.diff.1.* tenebriones istos galli cantum odisse propter mysterium aliquod ipsis odiosum. Videlicet vel quia diei prænuntius ales ad Dei laudem homines excitat, ac tunc Religiosi surgunt ad horas canonicas recitandas Deum laudandum, & glorificandum, multaque peccatorum genera, quæ obscuro suo peplo nox obtexerat, solari lampade dispelluntur. Vel quia Dominica resurrectione commeminit se triumphatum, & collisum, quæ post noctis medium contigit. Vel quia meminit pęnitentiæ Petri Apostoli ad galli cantum, inchoactæ, in quo cæpit amarè flere, & electissimi sibi boli sic erepti. Hæc certè digna consideratione videntur Ecclesiæ, quę cum B. Ambrosio concinit de Gallicinio in laudibus diei Dominicæ:

Præco diei jam sonat
Jubarque solis evocat.
Hoc excitatus Lucifer
Solvit polum caligine
Hoc omnis erronum cohors
Viam nocendi deserit.
(en unam causam)
Hoc ipsa petra Ecclesiæ
Canente culpam diluit.
Gallus jacentes excitat
Et somnolentos increpat,
Gallus negantes arguit
Gallo canente spes redit,
Ægris salus refunditur,
Mucro latronis conditur,
Lapsis fides revertitur.
En alias causas prædictas.

A R-

ARTICULUS II.

A Malefico agente ejusdem dæmonis virtute.

§. I.

SOlet quidem dæmon propria virtute seipso multa sive in perniciem, sive in commodum hominum operari, quorum operum effectus hyperphysici nuncupantur. Sed cùm innumeros habeat asseclas, quos optat ab hominibus honorari, ut sic faciliùs alios pertrahat in nassam suam; ideò persæpè ipsis mediantibus multa præstat, ut etiam supra dixi, *ubi de causa externa, & remota superstitiosæ curationis*: quæ cùm rerum naturalium vires superent, & excedant, effectus hyperphysici sunt appellandi: quatenus à maleficio per ejusdem dæmonis virtutem operantis sive ex pacto expresso, sive tacito, & implicito cum ipso inito provenire dignoscuntur. 294 Dęmon ut suos honoret asseclas, multa pręstat per ipsos quę effectus hyper. physici appellantur.

Horum effectuum præter eos, de quibus variis locis supra in processu totius disputationis sub aliis titulis actum est: nonnullos in hoc ultimo articulo adducam procedentes ex imaginibus, & figuris dictis astronomicis. Solent enim quidam magi, vel eorum sectatores quasdam fabricare imagines ex auro, vel argento, vel alio metallo, vel cera, aut altera materia ad certas constellationes; vel certo charactere: aut in forma imaginis alicujus astri: quas dicunt miram habere efficaciam ad morbos auferendos; aliosque miros præstandos effectus, ut ostendimus *supra tom. 1. disp. 1. n. 21. & disp. 4. ejusd. tom. n. 781. & seq.* Ut sunt effectus ab imaginibus astronomicis provenientes.

De quibus quidam astruunt, quòd licèt ex materia sola, seù forma naturali non habeant hanc virtutem; tamen si fabricentur peculiari modo per artem cum talibus figuris, seù characteribus, & sub tali constellatione cælesti inde accipere posse virtutem intrinsecam ad tales effectus; ideòque non posse colligi pactum cum dæmone.

§. II.

QUam evasionem approbat Cajetanus 2. 2. *qu. 69. artic. 2.* defendendo imagines astronomicas, quando sine aliis characteribus, vel numeris, aut certis punctis fiunt; sed solùm cum imagine alicujus signi cælestis: ut Leonis, Virginis, & in certa constellatione: & solùm dicitur talis imago esse utilis contra aliquem morbum: ut contra dolores renum: vel contra melancholiam: vel ad alium similem effectum non esse superstitiosas. 295 Quid de his sentiat Cajetanus?

Basis, cui innititur Cajetanus est: quia ille effectus non est supernaturalis; sed fieri potest per artem medicinæ, & herbas medicinales. Non ergo superstitiosum est, credere, imaginem auream, vel argenteam, ver. gr. fabricatam in tali constellatione, & cum illa forma signi Leonis talem habere virtutem medicinalem ex impressione cælesti, quam aurum, vel argentum sine illa imagine non haberet, quia illa figura per conformitatem ad astra potest esse dispositio ad recipiendam ab astris talem influentiam, & virtutem, quas aliàs non reciperet. Nam figura secundùm se potest aliquo modo ad actionem conferre, ut patet in instrumentis artis, & in rotis, & organis mathematicis, & in motu gravium, in quibus figura juvat naturam, & in viventibus figura est magna pars organizationis. Ac denique conformitas ad astrum in tali figura potest etiam conferre ad suscipiendam influentiã ejus. Ejus positionis fundamentum.

Cùm ergo influentię cælestes sint nobis occultę, non videntur tales imagines astronomicæ si simplices sint, damnandæ. Secùs autem (inquit) est, si addantur alii characteres, quia illi sunt impertinentes, & nihil conferre possunt ad actionem. Et ideò solùm possunt adhiberi, ut signa indicantia pactum cum dæmone.

§. III.

§. III.

296 Quod ut superstitiosum.

AT quis ex probis Theologis hanc velit admittere evasionem? Nonnè reverà superstitiosa, & nulla probabili ratione fundata? Et ut omittam alias imagines, quæ cum superstitiosis cæremoniis, & characteribus variis modis formantur: de quibus *supra tom.1.n.781.& seq.& 786.& sequentibus:* etiam in simplicibus nullam mihi videtur habere probabilitatem opinio Cajetani.

Primò fuit condemnatū à D. Th.

Et primò illam simpliciter priùs condemnavit D.Thom.2.2.*q.96.a.2.ad* 2. ubi optima ratione sic discurrit: Forma artificialis non potest habere virtutem agendi ab artifice: quia solùm procedit ab idea, seu conceptione mentis, quæ non est activa (actione, scilicet, & alteratione naturali) nec etiam ex sua natura talem habet vim, quia solùm consurgit ex compositione, ordine, & figura, quæ nec sunt principia agendi, nec disponunt ad recipiendum virtutem agendi ex influentia cælesti. Ideòque falsum est, quod Porphyrio videbatur, ut testatur Augustinus l. 10. *de Civit.Dei cap.9.&* 11. Herbis, & lapidibus, & animantibus, & sonis certis quibusdam, ac vocibus, ac figurationibus, atque figmentis, quibusdam etiam observatis in cœli conversionibus, motibus syderum fabricari in terra ab hominibus potestates idoneas syderum variis effectibus exequendis, quasi effectus magicarum artium ex virtute cælestium corporum provenirent. Subditque Augustinus; *Totum hoc ad dæmones pertinet, ludificationes animarum sibi subditarum. Undè etiam imagines, quas astronomicas vocant, ex operatione dæmonum habent effectum.* Sed cùm Augustinus ibi indistinctè loquatur de figuris, & aliis vanis cæremoniis, & observantiis, sinamus, huic sententiæ se subscribat D. Joan. Chrysostomus, qui *homil.8.in Epist.ad Coloss.* optimè scribit contra easdem imagines astronomicas.

§. IV.

297 Ejus rationes nullius esse momenti ostenduntur.

AT si majori studio Cajetani rationes perpendamus, nullius esse momenti inveniemus. Figura enim nunquam est activa, nec proprium principium agendi; solùmque ad motum localem confert; & ad actionem instrumentorum, vel agentium, quæ per motum localem applicantur ad agendum. Et tunc etiam figura solùm disponit, ut agens, vel instrumentum possit faciliùs, vel commodiùs applicari huic, vel illi loco prout ad actionem intentam expedit. Et quoad hoc meritò utilem esse, non negamus; quia per motum localem tenditur ad Ubi: ipsa autem figura servat proportionem cum Ubi; illique naturaliter commodatur: ideòque ad localem applicationem deservit. Ad alterationem verò, vel ad naturales effectus, & virtutes, qui per alterationem fiunt, per se nihil confert.

Nec potest intelligi, quid figura solis in metallo, lapide, aut ligno descripta ad hanc, vel illam cæli influentiam recipiendam conducat. Nec enim lignum meliùs comburitur eò quòd sit hujus figuræ, vel illius, nisi deserviat, ut meliùs applicetur. Superstitiosum autem esset, imaginem ignis in lapide depingere, ut actionem ignis meliùs reciperet.

Distinctio autem illa Cajetani de figura, ut figura est: vel ut est forma artificialis, planè frivola est: Nam illa denominatio formæ nihil prorsus addit, nisi vel habitudinem ad artem: vel ad subjectum, quod informat. Vel certè forma illa physicè spectata potest concludere alias qualitates, quæ ordinariè activę non sunt; sed colores aliqui, qui ad recipiendam virtutem agendi non disponunt; nec in his imaginibus astronomicis solent considerari: ut eruditè probat etiam Benedictus Pererius *lib.1. de magia c.9.*

§. V.

QUid dicam tandem de illa consonantia, quæ à Cajetano spectatur inter imaginem, & astrum, seu signum cæli, nonne est tantùm quædam relatio, vel extrinseca denominatio? Quid igitur conferre potest ad influentiam? Eò magis, quòd hæc conformitas non est vera, & naturalis: nec enim in cælo est vera facies Leonis, aut externa forma Scorpionis, Tauri, & similia; sed ex variis dispositionibus astrorum variæ figuræ, vel imagines sunt ab Astrologis excogitatæ, & accommodatæ ad distinguendas partes Zodiaci: vel explicandas virtutes, & numerum stellarum, quarum habent majorem observationem: ut diximus supra *to.*1. *disp.*4. *n.*783. Potuissent autem aliis figuris, & modis illas depingere, vel explicare. Quid ergo talis pictura, quæ ex sola humana accommodatione, & inventione pendet, potest ad influentiam deservire? 298 Conformitas figuræ ad astrum nihil conferre probatur. Pluribus rationibus.

Hinc ergo concluditur, non posse, certam virtutem ratione illius imaginis tali rei quasi infundi: quia per illam figuram non repræsentatur unum simplex astrum; sed congeries multorum, ex quibus videtur in cælo consurgere talis figura. Et licèt inter illa astra fortasse aliquod sit præcipuum; tamen alia simul influunt, & habent diversas, vel contrarias virtutes; immò etiam aliæ vicinæ stellæ, vel planetæ tunc occurrentes influere possunt, & suam virtutem dare; ergo vanum est, putare, certam aliquam influentiam, & virtutem unius astri peculiariter imprimi.

Et prætereà estò, posset hoc fieri, non potest ab hominibus cognosci; vel saltem difficillimè; Sunt enim occultissimæ hujusmodi influentiæ: præter impressionem lucis, & quatuor simplicium qualitatum vix aliæ influentiæ singularum virtutum cognosci possunt, præter eas quæ ad formas substantiales per naturalem generationem consequuntur, quas meliùs recipiunt herbæ, lapides, & metalla, quàm imagines arte factæ.

Ac denique licèt aliquid astra influerent in tales imagines, incredibile est, ita immobiliter imprimi, ut posteà semper duret.

§. VI.

EST ergo usus talium imaginum superstitiosus: quia non possunt reverà exhiberi ut causæ; sed ut mera signa pacti sive expressi: sive taciti cum dæmone initi. Unde D. Bonaventura *in Hexameron. & 1. p. centil.* ait. *Hanc observationem esse à Deo maledictam, & ab Ecclesia interdictam; Et quæ per astra procurantur, dæmonum illusiones, atque deceptionem esse.* Ideoque juremeritò curatio per hujusmodi imagines à dictis magicis curatoribus exhibita quoad hujusmodi effectus hyperphysicos dijudicanda vana, illicita, ac superstitiosa. 299 Quare usus talium imaginum ut superstitiosus condemnatur?

Quam prohibent Summi Pontifices Sixtus V. *Constit. cæli, & terræ Creator.* & Urbanus VIII. prædictam Sixti constit. alia roborans: quæ incipit: *Inscrutabilis, & c. Non liceat 26. q.*5. Quod confirmant Patres, Theologi, Canonistæ, Jurisperiti, & Medici, quos citatos videre licet *supra to.*1. *disp.*4. *n.*785. A Pontificibus, Canonibus, Patrib; Theologis, Canonistis, Jurisperitis?

Ex quo patet falsam esse, ac superstitiosam opinionem Mercurii Trimegisti, Marsilii Ficini, & Victoriæ, supra allegatam *tom.*1. *disp.*1. *n.*21.

Estò, quòd adhibitis certis seminibus sub certo astrorum situ, & concursu stellarum brevi tempore opus aliquod exurgere possit, quod aliàs longioris temporis moram plurium causarum concursu requireret, ut Mercurius Trimegistus loc. cit. ostendit: Attamen quia difficillimum est, cognoscere, quando fiat huju smodi cursus, vel positio siderum: & qualis materia sit adaptabilis, & quomodo adaptetur; ideò ut plurimùm, qui talia operantur, de consortio dæmonis sunt suspecti.

§. VII.

300 De annulis idem asseritur quibus dicitur dæmon alligari Quod superstitiosum esse ostenditur.

HIsce effectibus hyperphysicis non absimile est quod vulgò fertur: dæmonem, nempe, ab homine aliqua arte in annulis, phialis, pixidibus vasculis, imaginibus &c. alligari, & ad danda responsa cogi posse.

Si enim Magos audire velimus, jactant se hanc potestatem recipere à scientia magica. Quod etiam asseverabat magus ille Jurisperitus de quo supra *tom.*1, *disput.*3. *num.*546. qui dicebat mihi, omnes magos, qui scientia magica, ac necromantica pollent, sicut se pollere fatebatur, ex vi hujusmodi scientiæ, ac per liberum arbitrium facultatem habere dæmones compellendi, evocandi, cogendi, eosque annulis, phialis, cæterisque rebus alligandi: prætereà eos decipere posse, & illudere; nec tamen ab eis posse decipi, aut illudi: Cujus stultitiam sæpiùs arguens, argumentis ad hominem ex ipsiusmet magicæ artis operationibus, circulis, invocationibus, adorationibus, in quibus magi non dæmonum dominos, ac patronos; sed servos, ac captivos seipsos exhibent; ideòque nec illos decipere aut compelli; sed ab eis decipi, & captivos detineri: de errore suo convincebam. Nam certum est, & indubitatum, dæmonem ab homine nullo modo ad aliquid naturaliter compelli posse: quia dæmon omni virtute humana superior est; homoque in naturalibus quocunque dæmone natura, ac potestate longè inferior est. Quomodo ergo poterit inferior superiorem compellere? Quam virtutem habere possunt illa verba magica, illi characteres, circuli, & instrumenta corporea, & sensibilia ad spiritum potestate liberum incorporeum natura quacunque re creata nobiliorem, ac potentiorem compellendum, & invitum cogendum, ut alligatus maneat rei corporali, & responsa ad magi, aut alterius diaboli asseclæ libitum edat? Quis tribuit istis rebus, ac verbis talem facultatem? Non Deus: quia ars magica à divina sapientia non procedit, ut latè probatum est supra *tom.*1. *disput.*1. *numer.*23. Neque ab Angelis sanctis: ut dictum *eodem loco numer.*27. Ergo non nisi à dæmone, qui simulat se decipi, ut decipiat, fingit se cogi, ut ad interitum hominem ducat. Cùm enim dæmones certis locis, aut rebus includuntur, vel alligantur: hoc fit vel imperio aliorum dæmonum superiorum, cum quibus pactum à mago est initum, ut inferiores includant, & alligent; Vel ipsi dæmones spontè seipsos includunt, & alligant pacto cum eis inito expressè, vel occultè, ut id faciant; cùm primùm certa verba, & carmina audiverint, aut incantamenta, & veneficia mentis intelligentia persenserint. Finguntque se compelli, & cogi, ut homines sic deceptos, & captivos in sui servitutem teneant: ut testatur etiam Joan. Azorius *Institut. moral. lib.*9. *c.*26. Joseph Angles *in* 2.*q. unica de Arte magica*, & alii *de superstit*.

§. VIII.

301 Sic ille motus annuli, quo pulsantur horæ, ut superstitiosus reprobatur.

TAndem huc reduci potest motus ille annuli ad prolationem sacrorum verborum, quo motu pulsantur horæ, & tot percussionibus annulli super craterem: Quem effectum hyperphysicum esse, ac superstitiosum testantur Sanchez *tom.*1. *Decalog. cap.*40. *num.* 39. Nider. *de decem præceptis Decalogi præcept.*1. *cap.*11. *num.*25. Synodus Priula Bergomi celebrata, ubi *de Arte Magica titul.* 2. & nuper noster Ignatius Lupus *part.*3. *Edicti S. Inquisit. lib.*15. *dist. unica art.*3. *diffic.*1. Ratio eorum est: tum quia virtus naturalis non præsumitur, nisi ostendatur: tum quia divina virtus inutilia non operatur.

Nec alimento suscepto ascribi potest horarum augmentum: quia æquè reperitur quota diei hora, jejuno stomacho; ac roborata manu ex cibi sumptione; cùm tamen augeri, ac diminui deberet juxta augmentum, aut defectum virtutis naturalis.

ralis. Nec est dicendum, hoc contingere ob accessum, vel recessum Solis; quia sic quando Sol est nobis magis vicinus, tunc multiplicaretur horarum numerus, quod non contingit.

Nec audiendi sunt, qui dicunt, hoc causari à motu pulsus: quia si ab eo motus annuli causaretur, tunc annulus percuteret craterem non ad certum numerum horarum; sed donec pulsus moveretur in digitis. Cùm ergo moveatur nonnisi ad certum numerum horarum, prout in horologio benè ordinato pulsantur, manifestum signum est, annulum moveri ab movente per intentionem, nempè, dæmone, qui implicitè invocatus concurrit à motum illum præstandum; per consequens talem effectum non esse naturalem, sed hyperphysicum, idest præternaturalem, ac prorsus superstitiosum concludendum est.

Conclusio Disputationis primæ.

APeri benigne Lector mentis oculos, & ex prædictis vide, quàm abominanda, ac detestanda sit curatio dæmoniaca, & ab omnibus Christi fidelibus sollicitè fugienda, in qua tot crimina, ac scelera nefanda perpetrantur in Dei contemptum, Beatissimæ Virginis Deiparæ contumeliam, Sanctorum ignominiam, Sacramentorum, sacramentaliumque abusum, ac totius Christianæ Reipublicæ dedecus, perniciem, detrimentum, ruinam, ac perditionem: tuque Dei amore, ac timore præventus, ac munitus dijudica: ad quem spectet exercere hujusmodi magicam, ac superstitiosam curationem: Ad Medicos: an ad Theologos Exorcistas. 302 Concluditur, curationem dæmoniacam esse abominandam, ac detestandam, soliciteque fugendam.

§. I.

SI ad Medicos pertinere fateris: scio, quod huic sententiæ se subscriberent nonnulli ex Medicis à pietate, ac religione alieni, superstitione verò ac perversitate admodùm referti: Q. Serenus *lib. de remediis*. Ætius *lib.* 8. *cap.* 5. Octavianus *in Euporistis*. Marcellus Empyricus *in lib. ejus Medico*, Alexander Trallianus passim, Aurelianus *lib. chronic. cap.* 1. Nicolaus Myrepsus *sect.* 2. *antid.* 298. *&* 406. *& sect.* 12. Columella, aliique antiqui. Ex recentioribus verò Marsilius Ficinus, Ludovicus Dulcis *l.* 3. *de gemmis*, Antonius Mizaldus *in opusc. memorab. centur.* & Pomponatius *in lib. de incantationibus*, asserentes, verbis, characteribus, annulis, sigillis, imaginibus, & incantationibus ad varios curandos morbos, aut mirifica opera perficienda vim inesse; Quod supra tanquàm superstitiosum, ac diabolicum improbavimus. 303 Nec spectare ad Medicos Quicquid asserant aliqui, qui pro naturalibus multa superstitiosa receperunt.

Hoc autem astruunt, eò quia solis adhærent experimentis; & quæ fieri vident, leviter nimis illis ipsis, quæ cernunt adhiberi, mediis ascribunt de iis, quæ non vident nihil cogitantes: sicut & Platonici multi, & nonnulli etiam eorum sectatores nostri temporis physiologiæ minus addicti, magicis verò nugis nimis creduli facilè pro naturalibus superstitiosa multa receperunt.

§. II.

SEd quis horum perniciosissimum non judicat Philippum Aureolum aliàs, Bombastum Paracelsum, qui variis ejus operibus plura intexuit superstitione, ac impietate plena? Ex quibus quivis facilè intelligere potest, nihil in hoc homine pietatis, aut sanæ mentis fuisse. 304 Præcipuè Paracelsus, qui varia superstitiosa tradit

Primò docet *lib. de cælesti Medicina, & lib. de occulta philosophia*, curationes morborum tam naturalium, quàm supernaturalium à dæmonibus per applicationem sigillorum, imaginum, characterum, figurarum in designata cæli constitutione, & certis metallis incisorum, & ægræ parti appensorum petendas esse. Nihilque referre, ut diximus supra *num.* 4. *hujus disput.* An Deus, vel

Angelus, vel diabolus, mundus spiritus, vel immundus ægro opem ferat, modò curetur æger.

Videas, quàm devotus diaboli orator, qui spreto divino auxilio, ad dæmonem hortatur confugiendum? Poteratne magis se prodere diaboli fautorem, quàm studere illius partes augere, eique plures servos, ac milites addicere?

Secundò agens de morbis hyperphysicis *lib. de morbo caduco* tum Medicos, tum ægrotos ad magicas operationes recurrere, docet. Nam Medicum instituens, ut in arte sua perfectus sit, & edisserens, quo pacto morbis magico artificio inflictis succurrendum sit, non erubescit asserere Medicum quandoque accedere debere ad vetulas, sagas, zigenepos rusticos, & circumforaneos, & ex ipsis artem suam addiscere, qui plus sciunt de istis rebus, quàm omnes Academiæ professores. *Sic ægrotum edoceas*, ait, *si quispiam supernaturali morbo, vel dolore per in cantationem detineatur, illi nullum naturale remedium proderit; sed magicum remedium esse oportet, quo morbus tollatur, quali, & introductus*.

§. III.

305 Ejus errores refelluntur.

Ecce quàm bellum Medicorum se præbet instructorem, qui Medicos scientia physica imbutos vult accedere ad vetulas ignaras, & graveolentes, ad rusticos simplices, & idiotas, ut artem medendi valeant expiscari? Cur non dixisti, potiùs accedere ad dæmonem, (sicut aliàs consuluisti,) qui ipsis vetulis, ac rusticis magister fuisset doctior, atque eruditior? Metuebas forsan irrisum, ac fore à Medicis despectum? Sed majori irrisione, ac contemptu dignum te exhibuisti, dum Medicos vis edoceri à vetulis, & rusticis, qui sunt asseclæ, ac dæmonis discipuli. Nonne decentius ac nobilius instrui à magistro, quàm à discipulis? Quicquid enim sciunt, & operantur sagæ, ac rustici magi, ac malefici, hoc faciunt dæmone edocente, & cooperante. Velle igitur Medicos edoceri à sagis, ac maleficis, nil aliud est, quàm velle instrui à dæmone mediantibus ejus discipulis, & sectatoribus, quo quid vilius, absurdius, ac perniciosius, quàm pro magistro habere dæmonem, vel sectatores dæmonis?

Et licèt morbis maleficis nullis prosit per se remedium naturale, quandiù maleficium durat: ut dictum est *supra n.14. hujus disp.* & latè disputatur *infra disp. sequenti par.2.* illicitum tamen est, & peccatum gravissimum in Dei Majestatem magicis uti remediis, (ut suadet Paracelsus) cùm eorum agens primarium sit dæmon, à quo quicquid peragitur, licèt quandoque in salutem hominum cedere videatur; in eorum tamen damnum, ac perniciem tendere conspicitur: Agens verò secundarium maleficus, qui domini sui mores æmulando, quicquid præstat, non nisi mediante dæmonis ope, ac potentia præstat. Cùm medium, quo hujusmodi magica remedia perficiuntur, sit sacrilegum quoad personas, loca, cæteraque cultui divino dicata, ac sacrata: superstitiosum, vanum, mendax, inutile, ac perniciosum: Finis verò quem dæmon intendit, & ad quem hujusmodi curationes tendunt, impius, noxius, ac scandalosus: Quis ergo ex Medicis asserere audeat ad Medicos spectare, dæmoniaca uti curatione ad tollendos morbos sive naturales, sive supernaturales, ut temerariè suadere præsumit Paracelsus? Nemo utique, si doctus, si pius, si catholicus, si verus Dei amicus; sed hujusmodi magicam curationem toto cælo abominabitur, ac detestabitur.

§. IV.

306 Nec ad Exorcistas spectat ullo modo licèt for-

Si ad Theologos Exorcistas spectare asseveres. Tibi fortasse favere videtur quidam Canonista, qui vixit anno 1454. nomine Felix Malleolus, & fuit Canonicus Tigurinus; sed de hæresi tantùm non damnatus. Hic Malleolus *integro libello duorum tractatuum de Exorcismis* se patronum præbet hujusmodi precationum,

tionum, & medicamentorum. Plurima hujus opuscula aliàs circunferebantur; sed in plerisque sunt multa temeraria, erronea, & scandalosa; quare maturo, & sapienti consilio Ecclesia Romana ejus nomen inter primæ classis prohibitos scriptores, quorum cuncta scripta sunt vetita, retulit. Iste variis utebatur formulis verborum, quo suo proprio penu conficta, suoque idiomate, ac quodam rythmo pronuntiabat, ad morbos tollendos; quas dicebat etiam proficere, mutatis mutandis contra lumbrices, & vermes, qui animalium viscera corrodunt. Asserebat etiam quandoque licere dæmonum uti ministerio, eosque ad hoc invocare; aliaque astruebat. Sed omnia erronea, absurda, & ab omni pietate, ac christiana religione aliena; quæ omnia doctissimè, & acutissimè refelluntur à Delrio *lib.* 3. *Disquis. magic. p.* 2. *q.* 4. *sect.* 8. & à nobis satis sufficienter ex dictis hujusce disputationis remanent improbata.

tasse hoc assereret quidam Felix Malleolus. Qui variis utebatur formulis superstitiosis. Quæ erroneæ esse ostenduntur.

§. V.

SEd utinam in ejus palęstra non erudiantur etiam quamplures hoc nostro ævo non tantùm ex illis, qui nequidem à limine salutarunt sacra eloquia, & sanctorum Patrum monumenta, ex quibus cognitio diabolicas fraudes discernendi hauritur; sed ex iis quoque, qui licèt doctores non sint, doctoratus tamen titulo gloriantur. Experientia enim docet in dies: Si quandoque aliquo afficiuntur morbo sive naturali: sive supernaturali, nullum ponere discrimen: An curatio habeatur per media licita, vel illicita, dummodò optatam consequantur sanitatem. Idcircò alii certas adhibent formulas, putà verba ignota, falsa, & apocrypha, nihil cohærentia, absurda: aut sacra, seu detorta ad alienos sensus. Alii utuntur certis characteribus, imaginibus, figuris, & sigillis. Alii quasdem exercent actiones, vel motiones, quæ omnia nullam ex se virtutem habent naturalem ad hujusmodi effectus producendos; sed mera sunt signa pacti tacitè, vel expressè cum dæmone initi.

307 Multi ei similes sunt hoc nostro ęvo, qui à dæmone sæpiùs decipiuntur.

Mitto illos, qui Exorcistæ numere fungentes solo nomine contenti, quæ sint partes sui muneris prorsus ignorantes, opera arti suæ debita prætermittunt, nec in Nomine Jesu, ut ipsemet docuit *Marci ult.* dicens *Signa autem eos qui crediderint: hæc sequentur: In Nomine meo dæmonia eiicient;* nec potestate sibi ab Ecclesia tradita in ordine Exorcistatus dæmones eiiciendi freti; quibusdam ritibus, ac verbis, dæmones expellere contendunt: vel à diabolo instructi variis utuntur herbis, lapidibus, mineralibus, quorum catalogus texitur à Floriano Canali *in suo lib. del modo di conoscere, e sanare i maleficiati tract.* 1. *part.* 3. *cap.* 10. aliisque id generis ad talem effectum producendum prorsus vanis, inutilibus, ac superstitiosis, quæ dæmon mendacii pater de veritate dicenda ab Exorcista conjuratus, depromit, maximamque habere efficaciam ad dæmones expellendos, ac maleficia destruenda asseverat, ut sic Exorcistam à veris, ac sacris à Christo, & ab Ecclesia institutis remediis avertat ad hujusmodi vana, inutilia, & superstitiosa. Quod ut faciliùs credat ignarus Exorcista, fingit versipellis maximam vim pati; ideòque differt hujusmodi secreta manifestare pharmaca, interim clamoribus, & ululatibus replens domum, & tecta; protestansque se coactum, & invitum tale depromere remedium.

§. VI.

QUid autem hujus rei sit in causa: Si Theologus Exorcista maturiùs, & attentiùs illas interrogationes dæmoni faciendas ab Exorcista traditas à Hieronymo Mengho, à Viadana in suo Flagello, ac in Fusti dæmonum, sæpè, ac sæpiùs repetitas in omnibus suis operibus: nec non etiam à pluribus aliis

308 Quod provenit ex interrogationibus quæ dæmoni

Brogn. Alexicachon.

Exorcistis mentis oculis considerabit: nempe, quòd *Exorcista dæmones interroget, ut dicant: Per quam personam sint expellendi; Per quem Sanctum: Quibus verbis magis crucientur; Si sint aliquo pacto, vel maleficiis ligati; quomodo illud maleficium possit dissolvi*, utique adinveniet, per hujusmodi interrogationes non tantùm Exorcistam coram dæmone se prorsus ignarum in arte exorcistica fateri; sed etiam latam januam, & viam aperiri ad innumeras superstitiosas curationes; quod à nemine, quos hucusque legerim, credo, fuisse observatum.

faciendæ in antiquis Exorcismariis præscribuntur.

Seipsum, inquam, Exorcista per tales interrogationes ignarum profitetur. Nam dum quærit: *Per quam personam sint expellendi*, ostendit quòd non credit, vel nescit se habere potestatem à Christo, & ab Ecclesia sibi traditam dæmones expellendi: nec confidit se eos expulsurum. Dum interrogat: *Per quem Sanctum*: fatetur se ignorare, quòd dæmones è corporibus obsessis expelluntur ab Exorcistis, ut Ministris, quibus ab Ecclesia data est hujusmodi potestas contra dæmones; ignoratque se esse ministrum ratione ordinis Exorcistatus ad tale munus obeundum specialiter deputatum. Dum quærit. *Quibus verbis magis crucientur*: manifestat apertè se nescire: quænam verba à Christo sint instituta ad dæmones eiiciendos, videlicet *In Nomine Jesu*.

Quibus Exorcista se ignarum prodit.

Sic per hujusmodi interrogationes Exorcista ostendit se apertè diaboli constituere discipulum; & dum tali fungitur munere secundùm regulas prædictas, nil aliud agere, quàm quotidiè à diabolo magistro suo (quem tamen subditum putat) per præcepta, & conjurationes aliquod expiscari secretum: quo quid absurdiùs, ac detestabilius? ut fusiùs infra *disp*.4. *num*.681. Dum tandem quærit: Si aliquo pacto, vel maleficio sint ligati; & quomodo illud maleficium possit destrui: ostendit, se credere, quòd illa signa, & instrumenta maleficii vel semper sint causa physica, & moralis; vel quòd potestas Dei, & Ecclesiæ dependeat à dæmonis voluntate, & malefici talia signa instituentis, & ponentis: quasi non possit maleficium destrui sine signorum destructione. Idcircò dæmon prædicta optimè agnoscens varia Exorcistæ tradit remedia, modò hoc, modò illud; sed omnia superstitiosa; & quando talia adhibentur, ipse occultè accurrit, & sæpiùs curationes operatur; ut sic Exorcista his vanis, ac superstitiosis maneat implicatus: ut latiùs infra *disp*.4. *num*.686.

Ac diaboli discipulum constituit.

§. VII.

309 Quare omnes prædictas curationes illicitas esse, ac superstitiosas, nemini est ambigendum, sive considerentur ex parte causæ tam intrinsecæ, & proximę, quàm extrinsecæ, & remotæ; sive ex parte modi tum verbalis: tum operativi: tum observativi: sive ex parte effectus tam physici, quàm hyperphysici. Non enim probabilem habent rationem ad præsumendum divinam virtutem esse infallibiliter assistentem illis formulis, characteribus, figuris, actionibus, motionibus, herbis, lapidibus, aliisque id generis vanis, & inutilibus: quia hoc est proprium sacramentorum, & sacramentalium: ut talibus verbis, ac tali materia utatur. Aliquid autem simile introducere sine Ecclesiæ auctoritate superstitiosum est, & in fide periculosum. Quid enim si quis crederet, se habere propria quædam verba, quibus infallibiliter sanctificetur anima ex promissione divina? Nonne hæreticus reputaretur? Ergo perinde ferè reiiciendus est, qui simile quidquam dixerit de quocunque supernaturali effectu proveniente à re, quę neque ex natura, neque à Deo, neque ab Ecclesia, neque à bonis Angelis ad talem effectum producendum est ordinata. Relinquitur ergo, ut qui hoc modo illis verbis, vel rebus, aut vanis observantiis utuntur, velint, nolint, oportet, si non expressa, tacita saltem dæmonis societate utantur, & in illa confidant; vel saltem ejus morali periculo se exponant.

Prędictę ergo curationes ut illicitę, ac superstitiosę reprobantur.

§. VIII.

§. VIII.

QUare concludimus tam à Medicis, quàm Exorcistis, & quibuscunque aliis sive ecclesiasticis, sive laicis diligentissimè observandum: ut penitus ab hujusmodi curatione dæmoniaca se abstineant, ab eaque funditùs abhorreant; attendentes, quòd salus animæ semper corporeæ sanitati præferatur: ne, dum pro valetudine corporea obtinenda laborant, sanitati animæ officiant; eamque criminibus obnoxiam reddant; per quæ amittitur vita æterna, ac pæna æterna incurritur, ac sempiternus horror inhabitatur. Quinimò præ oculis habeant: quòd non tantùm punientur hujusmodi homines vani, ac superstitiosi post mortem; sed quoque in hac vita pænis à legibus tum canonicis, tum civilibus hujusmodi criminatoribus indictis reos se constituunt sive Exercentes tam viri, quàm mulieres: sive Addiscentes tam publicè, quàm privatè: sive Faventes tam directè, quàm indirectè: sive Requirentes tam immediatè, quàm mediatè. Ideòque tam Medicis, quàm Exorcistis consultius erit, si quæ suæ sunt partes in curationibus morborum sive naturalium, sive supernaturalium, uterque diligenter exequatur. 310 Ideo a Medicis, Exorcistis ac Quibuscunque Fugiendę, & Abominandę.

Ad quod utillimum erit, si regulas sequentes sæpiùs præ oculis habuerint. Ad cognoscenda opera superstitiosa. Regulę pro Medicis.

REGULÆ PRO MEDICIS.

Regula Prima.

PRimò ergo Medici attendere debent ad pharmacum, quo utuntur: nempe ad medicinam, quam applicare volunt, considerando: an habeat vim naturalem ad talem curandum morbum, & sanitatem impertiendam. Si enim positivè concludatur, rem adhibitam non habere vim sufficientem ad hunc effectum: effectumque superare exigentiam, vim, & activitatem causarum naturalium; nec etiam rationabilem causam suppeditare per Ecclesiæ definitionem, sacram scripturam, aut laudabilem consuetudinem, cur Deo, vel Angelis bonis ascribatur, ad dæmoniacam magiam pertinere, censendum est. Ita eruditè docet Valentia *disp.6. q.13. punct.2.* Sanchez *in summa lib.2. cap.40. n.43.* 311

Regula secunda.

SEcundò quandocunque homo facit, vel dicit aliquid causa cujuscunque boni consequendi: vel mali vitandi, quod nullam vim neque naturalem, neque supernaturalem obtinet ad effectum intentum, ut si applicat remedium in loco tam distanti, ut ex principiis philosophiæ concludatur, illum effectum non posse naturaliter provenire à causa tam distanti, ut superstiosum dubio procul tale remedium est existimandum. Ita Valent. *loco citat.* Suarez *tom.1. de Religione lib.2. de Superst. cap.15. num.14.* Lessius *lib.2. cap.43. dub.10. n.62,* Clavis Regia *lib.4. c.6.* Toletus *lib.4. c.14.* Bonacin. *de Legib. disp.3. q.5. punct.4. n.18.* & alii communiter. 312

Regula tertia.

SUperstitiosum est expectare effectum ex numero alicujus rei; & non ex substantia rei sub tanto numero contenta: puta, si unum folium herbæ Pentaphylli ephimeram, tria tertianam, quatuor quartanam sanare putet. Item quòd heliotropotii grana tria tertianæ, quatuor quartanæ prosint. Item alia hujusmodi in medicinis per ligamenta servari malo exemplo solitis. 313

Tale quoque fuerit, arbitrari, pillulas, vel cataputia impari numero plus prodesse, quàm pari, licèt æquali præbeantur quantitate. Ita Delrio *Disquis. magic. lib.*1. *c.*4. *q.*2.

Regulæ pro Exorcistis.

Regula pro Exorcistis.

EXorcistæ verò, immò quilibet alius Christifidelis sive ecclesiasticus, sive laicus in remediis applicandis ad sanitatem consequendam: vel infortunia avertenda sequentes regulas præ oculis semper habere debent.

Regula prima.

314 SI adhibeantur verba ignota, falsa, apocrypha, absurda, nihil cohærentia, aut aliquid contra fidem, vel apertè falsum continentia. Aut sacra, sed detorta ad sensus alienos: aut ad quem non sunt ordinata, & instituta. Vel si aliqua nomina Dei incognitæ significationis: vel etiam bonorum Angelorum ignota. Vel malorum Angelorum nomina inserantur, quæ non novit Ecclesia. Vel alia prolata, vel scripta in lingua peregrina, quæ non intelligitur, nec est in usu, & consuetudine Ecclesiæ. Vel si verba sint prorsus inutilia: quia non continent deprecationem, nec invocationem, aut laudem Dei, esse vana signa dæmoniaca convincuntur. Ita D. Thom. 2. 2. *q.*96. *art.*4. Raphael de Turre ibi, Guilhelmus Parisiens. *summ. de universo cap. ult.* Sousa *in Aphor. Inquisit. lib.*1. *cap.*56. *num.*18. & 20.

Regula secunda.

315 SI adhibeantur res naturales: vel artificiales, ut signa. Vel characteres ignoti, imagines, aut aliæ figuræ præter signum crucis. Vel ipsa crux non, ut oportet, locata, formataque: vel ubi non oportet, posita: vel superfluè certis locis, ac numero iterata, sive in cartha, sive in alia materia picta, vel quovis modo formata ad productionem effectuum supernaturalium: vel liberum arbitrium flectendum: vel divinandum: aut efficiendum spirituales effectus tam in nobis, quàm in aliis; nisi fiat secundùm sacram scripturam, Ecclesiæ definitionem; aut approbatam consuetudinem: ut in sacramentis, & sacramentalibus. Vel quid aliud apponatur nihil pertinens ad effectum, qui tali operatione intenditur: superstitio censenda est. Ita D. Thom. ibi, & Sousa *ubi supra num.*22.

Regula tertia.

316 QUando efficacitas operis tribuitur certis ritibus, atque observantiis quibusdam peculiaribus, & ad hoc designatis, verbi gratia: ut id fiat certis diebus; vel horis ad certum stellarum situm: sub certo numero crucium, vel candelarum tali, vel tanta longitudine: certa corporis positura in tali cartha, talis coloris, & figuræ: neque fit ex devotione alicujus mysterii tali numero, vel figura designati. Vel fiant ligaturæ certo modo: aut figuræ: aut ex certa materia certi generis factæ: nec non alia hujusmodi observationum genera: putà si ligentur ad collum, vel ad brachium dextrum, aut sinistrum tales characteres in lamina argentea, vel aurea, vel alterius generis sculpti ad se tuendum à peste, vel à quovis alio malo; hujusmodi actio est superstitiosa.

Regu-

Regula quarta.

QUando vis collocatur in observantiis aliis planè superfluis, & indifferentibus verb. grat. ut ad expellendum dæmonem radantur pili: ut quis induatur tela nunquam lota: operetur uno pede nudo, discinctus, & id generis: tale opus planè est superstitiosum. Ita D. Thom. ubi supra. Raphael de Turre, ibi & Sousa *loco citato n.*21. 317

Regula quinta.

QUando quis reliquias sacras: vel schedulas sacris verbis, aut signo crucis inscriptas secum gestat cum certa, secura, & infallibili persuasione, & credulitate, se propterea non posse ullo modo lædi ab hostibus: vel ab igne comburi: vel aquis præfocari: aut mori sine confessione; & mulierem prægnantem sine ullo dolore parituram: in fine vitæ suæ visurum Beatissimam Virginem, cunctas purgatorii pœnas evasurum, & ad cęlos illicò evolaturum: licèt exteriùs in tali schedula, vel oratione nihil superstitionis admisceatur; tamen illis rebus superstitiosè utitur, nempè ad effectum, quem neque ex natura sua, neque ordinatione divina habent, scilicet, ad certam, & infallibilem animæ, & corporis salutem. 318

Regula sexta.

TAndem si per orationem à Deo petatur, vel expectetur aliquod injustum: & quovis modo peccatum, etiamsi verba, vel scriptura sit sancta, dubitari non potest intervenire aliquod pactum cum dæmone. Sousa *loc.cit.n.*19. 319

Non nego tamen, quin sit bonum, secum deferre Reliquias, orationes, & alia hujusmodi cum debita intentione, & conformitate divinæ voluntati: sicut & in infirmitatibus præcipuè procedentibus à dæmone confugiendum esse, non ad curatores magicos, & diabolicos: quia *Dominus odit observantes vanitates supervacuè*. Sed ad divinum auxilium & ad Theologos Exorcistas Dei ministros, quia *Beatus vir, cujus est Dominus spes ejus: & non respexit in vanitates, & insanias falsas:* ut latè dicitur *disp.*4. In naturalibus verò ægritudinibus præter divinum adjutorium, quod semper in omnibus, & ante omnia est invocandum, & perquirendum, ad Medicos etiam peritos esse confugiendum, ad quos spectat, infirmis naturalia adhibere pharmaca: ut latè explicatur disputatione sequenti. 320

DISPUTATIONIS II.

DE CURATIONE NATURALI.

DIVISIO.

Partes.	Capita.	Sectiones.	Articuli.
Curatio naturalis. 1. Quomodo perficiatur rebus naturalibus?	1. Externis.	1. Simplicibus.	Permanentibus 1.
			Transseuntibus 2.
		2. Compositis.	Solidis 1.
			Liquidis 2.
	2. Internis.	1. Præparantibus.	Lenientibus 1.
			Congregantibus 2.
		2. Evacuantibus.	Per Vomitum 1.
			Per Purgationes 2.
		3. Roborantibus.	Per Potum 1.
			Per Bolos 2.
Quid operetur?	1. In Dæmonibus.	1. Physica actione.	Directè 1.
			Indirectè 2.
		2. Intentionali actione.	Sensibili 1.
			Phantastica 2.
			Intelligibili 3.
	2. In Homine.	1. Ad morbũ tollendũ.	Naturalem 1.
			Supernaturalem 2.
		2. Ad morbũ mitigãdũ.	In Anima 1.
			In Corpore. 2.

DISPU-

DISPUTATIONIS II.

DE CURATIONE NATURALI.

SUMMARIA.

Curationem naturalem maleficiorum quia multi admittunt, eò quòd rebus naturalibus aliquam vim inesse ad dæmones expellendos asseverant, ideò examinandum duabus partibus. 321.& seq.
Quomodo perficiatur.
Quid operetur.

Pars I. Quomodo perficiatur rebus naturalibus.

Quidam Philosophi vocant naturam Matrem Brutorum, & Novercam Hominis: quia Bruta nascuntur prædita donis, quibus se tuentur, ac necessaria quærunt. Homo nascitur nudus, ignarus, & imbecillis.
Unum tamen dedit homini omnium donorum excellentissimum, ingenium, nempe, quo noxia, & contraria vitat: proficua, & necessaria comparat; ac rebus naturalibus morbos curat. 323
Quarum rerum aliæ sunt Externæ, aliæ Internæ, ut sequentia capita demonstrabunt. 324

Caput I. Externis.

Frequentissimè morborum internæ causę tolluntur remediis Externis vel Simplicibus, vel Compositis, ut duabus sectionibus patefiet. 325

Sectio I. Simplicibus.

Res externæ simplices medicinales sunt innumeræ; sed omnes dici possunt aut Permanentes, aut Transeuntes: ut duobus articulis manifestabitur. 326

Articulus I. Permanentibus.

Permanentia medicamina sunt, quę deferri debent aut continuè: aut longo tempore, ut sunt. 327.& seq.

Herbæ: Verbenaca, Paris semen, Artemisia, Ruta, Betonica, Athirrinum, Palma Christi, Abrotanum, Mithridation, Pæonia, Salvia, Aristolochia.

Lapides: Adamas, Gagates, Top azius, Beryllus, Corallium, Smeragdus, Camphora, Sardonyx, Ætytes, Jaspis, Onyx, Chrysolitus.

Ossa: Rubetę ossiculum, Lupi rostrum, ac pellis.

Articulus II. Transeuntibus.

Transeuntes vocamus, quæ operantur citò, ut suffumigationes, quarum compositiones variæ sunt quæ utiles sunt ad corroborandum, humores crassos extenuandos, & plures alios effectus producendos. 331
His suffumigiis utuntur nostri Exorcistę odorata fætidis miscentes; sed multoties cum ægrotantium detrimento. 332.& seq.
Fumus jecoris piscis Tobiaci videtur extricasse dæmonem.
Sed expulsus ostenditur non à fumo: sed ab Angelo. 334

Se-

Sectio II. Compositis.

Persæpè Medici, & Exorcistæ ad morbos tollendos, dęmonesque fugandos utuntur rebus compositis, quæ sunt vel Solidæ, vel Liquidę, ut sequentes articuli patefacient. 335

Articulus I. Solidis.

Solidæ reducuntur vel in pulverem, vel in massam, quæ reduci possunt ad Cerata, Emplastra, & Unguenta. 336
Quid sit unumquodque. Et quomodo conficiantur.
Quandoq; à dęmone causantur alterationes, inflammationes, corruptiones.
Ad quas tollendas valere judicantur Cerata, Emplastra, & Unguenta. 337
Quæ tamen nihil proficiunt, si dæmon non cesset producere tales morbos.

Articulus II. Liquidis.

Liquida exteriora ad duo usitatiora reducuntur scilicet balnea, & lenimenta. 339.& seq.
Balneum quomodo paretur.
Ne balnei usus sit noxius ægroto, quædàm observanda.
Alia adimplenda postquàm ęger egressus est è balneo.
Quæ omnia ut plurimùm ignota sunt Exorcistæ.
Lenimentum quid sit. Et quotuplex. 346
In ejus usu quid observandum, quid cavendum.

Caput II. Internis.

Dæmon crebrò morbos excitat internos; qui expelluntur remediis internis Pręparantibus, Evacuantibus, ac Roborantibus, ut tribus sectionibus palàm fiet. 349

Sectio I. Præparantibus.

Medicamina, quæ primò sumenda maleficiato exhibentur præparantia nuncupantur; quæ sunt vel Lenientia, vel Humores congregantia, ut sequentes articuli patefacient. 350

Articulus I. Lenientibus.

Medicamina lenientia varia sunt pro diversitate ætatum, virium, & constitutionum. Alia pro Cholericis: alia pro Phlegmaticis, alia pro Melancholicis cōstitutionibus sunt paranda. 351

Articulus II. Congregantibus humores.

Congregantia humores residuos varia sunt, sicut & lenientia.
Nam alia parantur pro Cholericis, alia pro Phlegmaticis, alia pro Melancholicis. Quorum aliqua describūtur. 352

Sectio II. Evacuantibus.

Præparatis humoribus totū corpus purgatur medicamentis evacuantibus; quæ fiunt vel per Vomitum, vel per Purgationem, ut sequentes articuli demonstrabunt. 353

Articulus I. Per Vomitum.

Evacuatio per vomitum facta persæpè multos rebelles morbos profligat; affectibus opitulatur, qui à præcordiorum sympathia contracti sunt, & aliis, qui in reliquo corpore ex viscerum impuritate gignuntur. 354
Vomitoria non omnibus conveniunt. Quando sint vitanda.
In vomitu quænam sint observanda. 356
Vomitoria alia sunt levia: alia mediocria: alia vehementia. 357
Quomodo perficiantur. Horum omnium aliqua describuntur.
Quænam servanda in eorum usu. 360

Articulus II Per Purgationes.

Purgatur corpus præcipuè per sudores, urinam, poros, aperturas corporis, secessum. 361
Medicamina purgantia corpus per secessum varia sunt, quędam eorum describuntur pro Constitutionibus Cholericis, Plegmaticis, Melancholicis.
Quædam alia afferuntur ex mente aliorum particularibus infestationibus necessaria. 362

Sectio III. Roborantibus.

Homo, quia est compositus ex pluribus elementis, variis indiget medicamentis, non tantùm purgantibus; sed & roborantibus, quorum alia sumuntur per Potum, alia per Bolos ut sequentes articuli demonstrabunt. 364

Articulus I. Per Potum.

Varia solent propinari medicamina roborantia; sed præcipuè Electuarium, Theriaca, Aquæ artificiales, & Vina condita. 365

Articulus II. Per Bolos.

Ut plurimùm hoc modo solent Medici convalescentes roborare Conservis, Morsellis conditis, Pillulis, & Confectionibus. 366

Pars II. Quid operetur.

Materiis medicamentariis tota terra referta est. 367

Iis utuntur Medici, & Exorcistæ contra veneficos morbos.

Quæ medicamina cùm sint corporea, causa verò morborum veneficorum incorporea, putà, dæmon, videndum, quid operentur in dæmonibus, & in Hominibus in duobus sequentibus capitibus.

Caput I. In Dæmonibus.

Magna est differentia inter res sensibiles, ac dæmones, quæ impedit actionem earum in dæmones. 368

Quia verò res, præter esse reale habent etiam esse intentionale, videndum, quomodo agere possint in dæmones actione Physica, vel Intentionali in duabus sequentibus Sectionibus.

Sectio I. Physica actione.

Actio sive formaliter: sive materialiter consideretur, ut physica dicatur, quid requirat. 369

Si res naturales agerent in dæmones physica actione, hoc vel esset Directè: vel Indirectè: ut sequentes articuli patefaciunt.

Articulus I. Directè.

Res sensibiles nullam vim naturalem directè habent in dæmonem. 370

Conditiones ad physicam actionem necessariæ. Quibus conditionibus cùm careant dæmones, pati non possunt à rebus corporeis.

Probatur auctoritate Tostati: ac fumi Tobiaci piscis. 372

Angeli Raphaelis operatio recta ostenditur. Videtur ibi fuisse mendacium. Nullum tamen fuisse probatur.

Obiicitur de radice herbæ Eleazari. Refellitur hujusmodi objectio.

Prædicta veritas probatur à simili ex anima rationali. 375

Articulus II. Indirectè.

Plures rebus naturalibus vim naturalem indirectè tribuunt in dæmones: quia dicunt, dæmonem ut plurimùm vexare homines per præviam dispositionem causatam in corpore; immò aliqui Medici dicunt, non ut plurimùm, sed semper. 378

Hanc positionem probant auctoritate Avicennæ, Martini Rulandi, & Pauli Burgensis, ratione sumpta ex humore melancholico. 379

At dictam opinionem falsam esse docet Liranus: Ratio dictat: Et experientia ostendit. 380

Unde nihil valet auctoritas Avicennæ. Nullius roboris exemplum Martini Rulandi. Ac vana est positio Pauli Burgensis. 382

Nec requiritur in obsesso prævia dispositio, ut ipse vult, ac dicunt Medici. 384

Hoc experti sunt hoc nostro ævo plures obsessi, ac maleficiati, quorum aliqua exempla referuntur. 386

Objectio fit digna scitu. Quæ declaratur, ac refellitur. 387

Concluditur, dæmones à rebus naturalibus pati non posse sive directè, sive indirectè.

Sectio II. Intentionali actione.

Sicut res naturales duplex habent esse, nempe reale, & intentionale: ita agit in subjectum duplici actione, scilicet, physica, & intentionali vel sensibili; vel phantastica: vel intelligibili. 390

Quid sit actio intentionalis sive materialiter, sive formaliter.

Si ergo res naturales non agunt in dęmones actione physica, videndum in tribus articulis, si in illos operentur actione Intentionali, vel Sensibili, vel Phantastica, vel Intelligibili. 391

Articulus I. Sensibili.

Duplex sensibile. Aliud dicit aptitudinem ad sentire. Aliud ad sentiri. 392

Agitur de sensibili secundo modo, quod est ens spectans ad compositionem integrantem aut substantiæ, aut quantitatis, pendens à materia subjectivè proximè, aptum natum movere sensus.

Quid requirat, ut sentiatur.

Hoc sensibile concurrit ad actionem intentionalem sensibilem, quatenus ex se emittit speciem sensibilem. 393

Probatur auctoritate Aristotelis 2. de Anima, & Experientia de specie coloris, & soni; quæ species requiritur ad producendam sensationem.

Ad actionem sensibilem intentionalem concurrunt. | Potentia. | Objectum. 395 | Organum. | Medium. | Species sensibilis.

Quibus cùm careant dæmones, à rebus naturalibus pati nequeunt actione sensibili intentionali.

Possunt tamen dæmones assumere corpora, in eisque exercere operationes spectantes ad motum localem. 397

Veritas practicatur quoad sensum odoratus, visus, auditus, gustus, & tactus.

Obiicitur de Raphaele Archangelo: ac de Angelo Custode corpora assumentibus, & varias in eis operationes exercentibus. 399

Articulus II. Phantastica.

Rebus naturalibus non videtur deneganda actio intentionalis phantastica in dæmones. 404

Probatur ex D. Dionysio, qui dæmonibus tribuit phantasiam protervam.

Hoc falsum esse demonstratur ex natura actionis phantasticæ. 405

Describitur actio phantastica sive formaliter, sive materialiter accepta.

Ad cujus functiones assignantur à Doctoribus variæ potentiæ: quarum organum remotum est cor: propinquum est cerebrum. 406

Quæ cùm in dæmonibus non reperiantur, nec in eos res naturales actione phantastica intentionali agere possunt. 408

Explicatur auctoritas D. Dionysii. 409.

Articulus III. Intelligibili.

Res naturales agere valent in dæmones actione intentionali intelligibili. 410

Probatur ex parte actionis intentionalis intelligibilis: ac potentiæ intellectivę terminantis talem actionem.

Describitur respectu potentiæ sive unitæ corpori: sive à corpore separatæ. 411

Ostenditur sub qua ratione res naturales agant in dæmonis intellectum, ac voluntatem. 413

Circa quod quidam ajunt, eas ut instrumenta divinæ justitiæ operari in illos.

Sed hoc non probatur.

Alii prout præsentantur disconvenientes intellectui, contristari voluntatem, & fugere ab eis. 414

Sed hic modus subsistere non videtur.

Rationabilior modus proponitur; & probatur à Scoto ratione, ac congruentia. 415

Concluditur, res sensibiles potiùs energumenos, quàm dæmones torquere. Ideò satiùs relinquendæ, ac spiritualibus remediis incumbendum. 416

Caput II. In Hominibus.

Licèt res naturales physica actione non agant

agant in dæmones, quia sunt incorporei; in homines tamen, qui sunt corporei, agere posse videntur, ac proindè eos à maleficiis liberare posse. Ideò videndum, quid operentur in eis vel Ad morbum tollendum: vel Ad morbum mitigandum, quod præstabitur in duabus sectionibus. 417

Sectio I. Ad Morbum tollendum.

Rebus naturalibus morbi videntur posse sanari dupliciter, prout immediatè sunt excitati aut Naturaliter: aut Supernaturaliter: ut duobus articulis manifestabitur. 418

Articulus I. Naturalem.

Licèt dęmon possit lædere homines seipso sine rebus naturalibus; iis tamen sępiùs utitur nedum ut causis moralibus; sed etiam ut causis naturalibus. Ac seligit quas novit aptas ad malum inferendum. 419

Præcipuè ad humorem melancholicum excitandum: quia difficilè curatur: ac varias generat infirmitates incurabiles. 420

Quæ tamen à Medico curari possunt per medicinas corporales, si ipse perfectè noverit hasce causas naturales: ac dæmon cessaverit à malefaciendo. 421

Practicatur de humore melancholico, de paralpsi, ac de lethargo. 422

Probatur experientia, & exemplis. 424

Concluditur, Exorcistas ægrotis consulere debere, ut Medicos advocent, cùm dubitant, ægritudinem à causa procedere naturali. 425

Aliquando tamen non sufficit ars Medicorum.

Articulus II. Supernaturalem.

Sicut morbus naturalis per remedia naturalia auferri potest: ita morbus supernaturalis per remedia supernaturalia tolli debet. 427

Probatur auctoritate Medicorum, ratione, & experientia. 429.& seq.

Practicatur de aliquibus maleficiatis sanatis per remedia spiritualia.

Sectio II. Ad Morbum mitigandum.

Licèt per res sensibiles morbus maleficus tolli non possit; potest tamen mitigari aut in Anima: aut in Corpore: ut sequentes articuli demonstrabunt. 432

Articulus I. In Anima.

Rerum sensibilium operatio in Animam probatur à Philosophis, Aristotele, Pythagora, Cicerone, Boetio.

Poetis, Homero, & Phaleto. 433

Sanctis, Augustino 10. Confess. & aliis.

Scriptura sacra de Davide, qui harmonia citharæ Saulem vexatum refocillabat.

Quomodo melodia citharæ ageret in Saulem explicatur.

Hæc veritas demonstratur in Animæ potentiis, & earum objectis. 437.& seq.

Practicatur in his, qui extasim patiuntur.

Quomodo intelligantur illa verba sacræ scripturæ: *psallente David, recedebat à Saule.* 440

Articulus II. In Corpore.

Tot medicamina naturalia vana essent, nisi saltem vim haberent mitigandi in corpore morbos maleficos. 441

Probatur ratione: quia per medicamina ablata dispositione ad dolorem, non ita sentitur dolor.

Confirmatur à simili de morbo proveniente à causa naturali abditissima.

Roboratur exemplo de Lunatico Matt. 17. & auctoritate Patrum, Theologorum, ac Canonistarum. 443

Concluditur, nullam rem naturalem naturaliter actione vel physica sive directè, sive indirectè: vel intentionali aut sensibili: aut phantastica agere posse sive in dæmones ad eos expellendos, vel reprimendos: sive in dæmoniacum ad tollendum morbum: licèt agere possit in dæmonem actione intelligibili, & in dæmoniacum ad mitigandum dolorem in Anima, & in Corpore. 444

Con-

Conclusio Disputationis.

Determinatur, ad Exorcistam nullo modo spectare, medicinas corporeas maleficiatis exhibere; eò quòd Medicæ artis regulas ignorat. Caret enim notitia eorum, quæ attendenda sunt in personis, infirmitatibus, medicinis, herbis medicinalibus, & diversis curis. 445

Ideò dum vult mittere falcem in alienam messem, fit cæcus, & dux cæcorum. 446

Ut cæcus cadit in foveam lethalis culpæ. Quare cadat.

Quando excusetur. 447

Non tamen excusatur: quia adinvenerit remedia descripta apud Valerium Polidorum, qui etiam docet ex accidentibus cognoscere humorem peccantem. Vel apud Zachariam Vicecomitem, vel Maximilianum ab Eynathen, vel Florianum Canalem: vel Hieronymum Menghum. Nam isti omnes admonent, talia remedia non ab Exorcistis; sed à Medicis esse exhibenda. 448.& seq.

Undè Exorcistæ hujusmodi pharmaca tradentes, nedum ignorantes, sed avaritiæ studentes se produnt. 452

Ægroti verò cadunt in foveam mortis temporalis. 453

Probatur exemplis relatis à Cornelio Gemma, Zacharia Vicecomite, & Alexandro Albertino.

Tandem hoc munus medicinas exhibendi corporales Exorcistis prohibetur à lege, ac Rituali Romano. 454

Concluditur, ad Medicum spectare ægrotis medicinas exhibere corporales, qui rectè se gerere debet attendendo, quæ sequuntur. 455.& seq.

Primò tradat, si potest, medicinam certam, relicta probabili, & dubia.

Secundò si non adest medicamentum certum, probabile adhibeat.

Tertiò non licet facere experientiam de medicamentis.

Quartò non licèt tradere medicamentum, de quo dubius est, an nociturum, vel profuturum.

Quintò potest tradere medicinam, quæ directè est causa sanitatis unius, & indirectè mortis alterius.

Sextò potest tradere medicamentum probabile, licèt aliud sit probabilius de mente aliorum, potest etiam sequi opinionem probabilem, relicta probabiliori. Quid sit opinio probabilis.

Septimò magis sequatur longum experimentum, quàm opinionem probabilem.

Octavò sit diligens in studendo, visitando infirmum & adimplendo ad suum munus spectantia.

Nonò non sibi licet dare medicinam corporalem contra salutem animæ.

Decimò debet medicare pauperes charitatis ergo: ac divites nolentes solvere.

In spiritualibus verò tenetur. 471

Primò admonere per se, vel per alios ægrotos, ut confiteantur peccata sua juxta Decretum. Innocentii III. & S. Pii V. Quomodo, & quando.

Secundò si mortem futuram præviderit, tenetur ex præcepto id nuntiare infirmo, vel per se: vel per alios.

Si hæc observaverit Medicus dignus erit, qui non tantùm honoretur propter necessitatem; sed ob suam virtutem, & excellentiam, ideòque nomine excellentissimo vocitetur.

DISPUTATIO II. DE CURATIONE NATURALI.

IIS absolutis divina favente Spiritus sancti aura, quæ ad diabolicam curationem ab omnibus rectè sentientibus ablegatam spectare dignovimus; ad ea, quæ naturalem concernunt, mentis oculos dirigimus, quam multi admittunt; eò quòd rebus naturalibus ad dæmones expellendos vim inesse Physici dissertatores asseverent; quod utique absque dubio fatendum esset, si vera judicaretur positio Platonicorum. Isti enim ponebant, naturam dæmonum esse mediam inter Intelligentias, quæ sunt substantiæ purè spirituales, & homines habentes corpora ex quatuor elementis constituta. Unde Apulæus Platonicus ex auctoritate Platonis, teste D. Augustino *lib.* 8. *de Civit. Dei cap.* 16. asserebat: *Dęmones esse animalia corpore aerea, mente rationalia, tempore ęterna, animo passiva*. Si autem haberent corpora passibilia, nonne etiam consequenter à rebus naturalibus pati possent? Quia quodcunque corpus, quod elementum est, vel elementatum pati potest, ac qualitates suscipere contrarias; quinimò inter corpora elementaria nullum est tam dispositum ad suscipienda m omnem impressionem, sicut aereum. Quis ergo ad mentem eorum, res naturales in dæmones habere vim agendi non asseveret? 321 Curationem maleficiorum naturalem multi admittunt. Prȩcipuè Platonici.

Sed hæc Platonicorum opinio est erronea, ac fidei catholicæ totaliter contraria. Nullus enim, nisi sacrarum ignarus litterarum, ignorare potest, dæmones esse puros spiritus: cùm ab Angelis nihil distent, nisi quòd illi in sanctitate perstiterunt: isti verò in malum conversi sunt: ut quamplura divinæ scripturæ testantur loca: *Psal.* 77. *Immissiones per Angelos malos*. *Isajæ* 14. *Quomodo cecidisti Lucifer, qui mane oriebaris, corruisti in terram, qui vulnerabas gentem?* 1. *Regum* 16. *Et exagitabat eum spiritus nequam*. Et alibi pluribus in locis novi, ac veteris testamenti. 322 Quorum opinio est erronea.

Si ergo dæmones juxta divinæ scripturæ proloquia, fidei catholicæ, Patrum, ac Theologorum asserta sunt incorporei, ac puri, quomodo res naturales in eos agere possunt? At quia multa exempla, earum applicationem ad infirmitates maleficas sanandas prodesse, demonstrant; Ideò tota hac disputatione examinandum: Quomodo naturalis illa curatio perficiatur: & Quid operetur? Quod totidem partibus breviter præstabitur: ut tandem, ad quem spectet, Medicum, an Exorcistam, concludatur. At quia experientia illam approbat vi. dendumquomodo perficiatur, quid operetur.

PARS PRIMA.

Quomodo perficiatur rebus naturalibus?

§. I.

QUamquàm Philosophi nonnulli naturam brutorum animalium matrem; hominis verò novercam dixerint: quoniam cætera animalia vestita, & cooperta hæc pilis, & pellibus, illa plumis nascantur: Hominem verò quasi rem vilem, nudum, flentem, omniumque 323 Cur natura dicatur Mater brutorum?

rerum egentem simul pepererit, & exposuerit. Illa natura duce, herbas, ac reliqua saluti necessaria cognoscant. Hic ignarus, ac simplex tanquam tabula rasa, in qua nihil est depictum, ut ait Aristoteles 3. *de Anima*, per tot annos omnis actionis sit expers. Illa nunquam, aut rarò ægrotent. Hic verò salutem integram nunquam habeat, & nunc à quavis re naturali: modò à supernaturali dæmone nempè, per opera malefica offendatur; & interimatur. Unum tamen homini super bruta omnium donorum naturalium contulit excellentissimum, ingenium nempè, & rationem, quo omnia sibi noxia, & contraria evitanda: quo utilia, proficua, ac necessaria comparanda: quo pharmaca, ac remedia naturalia non tantùm ad morbos curandos naturales, sed & maleficio inductos exhibenda, curationemque naturalem perficiendam, per studium, & exercitium agnoscere valeat. Quæ quidem curatio naturalis naturalibus remediis naturali virtute operantibus præstari debet; alioquin naturalis dicenda non esset.

Et noverca hominis.

Deus dedit ei intellectum, quo Noxia vitat Proficua quærit, Morbos curat Rebus naturalib. Quarum.

§. II.

324 ET ne videar in messem alienam velle falcem mittere: quicquid in hac prima hujusce disputationis parte medicinæ practicæ instituto deserviente explicatur, sciat meus Lector, quòd non meo penu, sed partim ex Medicorum probatissimorum placitis: partim ex variis Exorcismariorum libris hùc collegi: Non ut Medicos instruam, cùm mihi non tantùm tribuam, ut Delphinum natare, Aquilam volare edocere præsumam; sed ut faciliùs ea maleficiatis applicanda, cùm opus fuerit, præ manibus habere valeant: Et Exorcistæ curiosi, qui partes Medicorum sibi audent assumere, quæ alibi effusa, hìc collecta facillimè inveniant. At licèt aliquorum pharmacorum posuerim dosem, eam tamen relinquere intendo prudentiæ Medicorum terminandam, moderandam, ac statuendam, qui addant, minuant, mutent juxta artis suæ regulas, ac præcepta, cùm eorum sit cognoscere, ac considerare varias complexiones corporum, dispositiones humorum, mutationes temporum, discretiones sexuum, varietates ætatum, cæteraque ad id necessaria: ut latè dicetur in conclusione hujusce disputationis. Quæ medicamina, seù res naturales: Aliæ sunt exteriùs applicandæ: Aliæ interiùs sumendæ, ut duobus capitibus notum fiet.

Alię Externę, Alię Internę.

CAPUT I.

Externis.

325 NIhil frequentius in medicina practica, quàm externis remediis internas morborum causas auferre. Ideò qui à maleficio vexantur, curantur naturaliter, ut volunt Medici quidam, rebus naturalibus sic applicatis, ut corpus contingant, vel Simplicibus, vel Compositis, ut duabus sectionibus videbitur.

Sæpiùs morbi interni tolluntur remediis Externis Simplicibus, Compositis.

SECTIO I.

Simplicibus.

326 RES Simplices, quas asserunt, concurrere ad morbos maleficos curandos, sunt innumeræ; sed illæ omnes secundùm diversum applicandi modum, qui fit ab istis Curatoribus, possunt dici vel Permanentes, vel Transeuntes, prout vel longo, vel modico tempore adhibentur, ut duo articuli sequentes declarabunt.

Res externæ simplices dici possunt Alię Permanentes Alię Transeuntes.

A R-

ARTICULUS I.

Permanentibus.

MEdicamenta Externa, Simplicia, Permanentia, quæ veneficiis adversari ab ignaris creduntur sunt illa, quæ continuò deferri debent, aut longo tempore, ut suum valeant operari effectum: ut sunt herbæ, lapides, ossa, quorum facultatem explicare operæ pretium duxi, ut habita medicamentorum silva, unusquisque facilius pro varietate morborum, ac ægrotantium, diversa etiam seligere medicamina possit, si quæ in eis ad tales producendos effectus virtus esse dignoscitur, quod apertè, ac clarè explicabitur in secunda parte hujus disputationis. 327 Permanentia medicamina sunt ea, quæ Aut Continuè, Aut Longo tempore Ut.

§. I.

ET ut à Ruta incipiamus: *Huic peculiarem inesse facultatem ad depellenda veneficia, existimat Aristoteles* in Problematibus 20. Problem. 34. ubi hujus rei causam quærit. *Nec non Plinius ad eadem præcavenda ejus succo perunctis, vel eam habentibus plurimùm valere credidit. Domesticam rutam tertio excessu calefacere, scribit Galenus* lib. 8. Simplic. medicam. *Ex quo vim habet incidendi, digerendi, provocandi, & flatus potenter expellendi. Et teste Dioscoride adversùs venena valet.* 328 Herbæ.

Inter hypericon, perforatam vulgò dictam, ac dæmones tanta videtur antipathia, ut ejus suffitu frequenter recedant. Quare nostri fugam dæmonum appellant, cujus facultas manifesta est, calefacere, & siccare cum tenuitate partium, de qua Dioscorides lib. 4. c. 56.

Verbenacam, seù verbenam, & berbenam dictam ab antiquioribus herbam sacram nuncupatam fuisse, testatur Dioscorides; eò quòd multum ad amuleta, expiationesque commendaretur. Hanc valenter desiccare, ac discutere, & perfectè corroborare, ait Galenus lib. 8. simpl. medicam. *Ideò Archigenes, referente Ætio, ipsam capillos fluentes sistere, radicis decoctum dentium dolorem sedare, colicis, epilepticis, quotidianariis, ac quartanariis podagræ, ac ischiæ, mederi arbitratus est.*

Herbæ paridis semen contra veneficia præstantissimum esse medicamentum, asserit Pandectarius; ita ut quidam semistulti facti, hoc semine ad vigesimum usque diem in pulvere hausto drachmæ pondere, pristinæ sanitati fuerint restituti.

Antirrhinum, vel lychnisagriam, seù anorochinum dictum, si quis appensum gestet, nullo malo medicamento, aut veneno lędi posse tradunt Dioscorides lib. 4. c. 129. *ac Plinius* l. 28. c. 16. *Eam adeò infensam scorpionibus recenset Matthiolus, ut ipsa visa torpescant.*

Artemisiam secum habentibus mala medicamenta nocere non posse scribit Auctor libri simplicium, qui inter spurios Galeni relatus est. Ex cujus sententia etiam uteri affectibus mirum in modum prodest. Manu verò contracta nocentes feras, ac dæmones fugare, docet Fernelius.

Abrotonum etiam esse efficacissimam herbam adversùs omnia veneficia, quibus coitus inhibeatur, testatur Plinius lib. 21. cap. 2. *Quam quidem excalefacere, ac siccare excessu tertio sentiunt Græci Auctores, quamvis minorem caliditatem, ac siccitatem Avicenna illi ascribat.*

His, qui quotidie Betonicam gustant, nulla nocitura mala medicamenta ex aliorum sententia refert Plinius lib. 25. cap. 10.

Molym, dictam Rutam silvestrem à Galeno l. 7. simpl. *contra summa veneficia ab Homero demonstratam esse, idem Plinius* lib. 25. cap. 4. *quæ quidem est tenuvium partium, ac calida excessu tertio.*

Scyllam in limine januæ suspensam mali medicamenti noxam arcere memoriæ prodidit Pythagoras, teste Plinio loc. cit. & Dioscorides lib. 2. c. 168. *Præterea Mithridation, Scorditem, Centaureum Lentopodii radicem, & complures alias herbas adversùs magicas artes pollere, auctor est Plinius* loco citato, *ac Dioscorid.*

Multa alia laudantur à recentioribus pro curandis veneficiis, depellendisque spiritibus malis, teste Codronco lib. 4. de morbis venef. cap. 8. *ut Sabina, Palma Christi, Aristolochia, Asteratticus, Tussilago, Peonia, Salvia, Anethum, Marrubium, Chamæpitys, Cyclamen, Allium, Sclaræa, Fœniculum, Laurus, Galega, & Cupressus, licèt omnia incassum; ut secunda par. patefiet.*

Sabina calefacit, & siccat ordine tertio cum partium tenuitate.

Palmæ Christi radices ex Matthiolo maniacis datæ, magno sunt juvamento; & seminis drachmam unam in vino propinatam nervorum affectibus auxiliari, addit Nicolaus Florentinus. Radicis decoctum etiam epilepsiam, & multò magis quartanam curare.

Aristolochiam, quam Galenus 6. Simpl. *calidam, & siccam statuit; venenis, & veneficiis resistere Dioscorides, & Federicus Jametius, & contra serpentes valere Plinius: Comitialibus, & convulsis, & aliis hujusmodi prodesse Galenus tradiderunt.*

Asteraticus bubonion, & inguinalis dicta, mixtæ facultatis est; ut rosa; refrigerat etiam paulisper, digerit, & exsiccat: & hac non solùm illita; sed & suspensa bubones sanare, & adversùs serpentes valere creditur.

Tussilaginis, farfaræ nuncupatæ folia virentia refrigerare, & humectare: sicca verò calefacere: tusses, ac orthopnocas, abscessumque thoracis ruptionem juvare, non est dubitandum, ut Medici testantur.

Peoniæ universum temperamentum esse tenuvium partium, & exsiccatorium, & in caliditate aut symmetrium: aut paulò calidius, nec non etiam alligatam puerorum epilepsiam curare asserit Galenus loc. cit. ejusque grana quindecim in aqua mulsa: aut vino pota suppressionibus nocturnis, vulvæ strangulationibus auxiliari, auctor est Dioscorides lib. 3. cap. 40.

Saluia manifestè calefacit, & leuiter astringit, & adversùs scorpiones, ac serpentes efficax est: necnon ad omnes frigidos capitis affectus, ut omnes praxim exercentes sciunt.

Anethum calidum, & siccum temperamentum habet, urinam provocat, ac doloribus internis ex frigore succurrit.

Marrubium, seù Prassium excalefacit excessu secundo, & desiccat tertio, & iis, qui venena hauserunt: aut à serpentibus demorsi sunt, præter alia auxiliatur.

Chamæpitys, quæ Iva dicitur, easdem primas possidet qualitates, & ad jecoris, ac cerebri affectus frigidos efficax est.

Cyclamen calefacit, & siccat ordine tertio.

Allium easdem qualitates habet excessu quarto.

Fœniculum majus calefacit; minus verò exsiccat.

Lauri folia, & fructus desiccant, ac calefaciunt vehementer; plus etiam fructus, quàm folia.

Galegæ, Rutæ capraria dictæ vis maxima inest adversùs pestilentiam, ac lethalia medicamenta, comitialem morbum, ac lumbricos enecandos.

Cupressus verò refrigerat, & astringit, ac siccandi vim habet: ut tradunt Dioscorides lib. 1. cap. 86. *& Galenus* lib. 6. Simpl. medic.

Has ergo omnes herbas ad veneficia, ac maleficia curanda, & repellenda, spiritusque malos abigendos valere putant præcitati Medici. Quod an verum sit, & quomodo intelligi debeat, explicabitur in secunda parte hujus disputationis.

§. II.

329 Lapides. Sed nec herbæ tantùm: verùm & lapides quamplures ad hujusmodi effectus producendos efficaces à pluribus existimantur.

Mardobæus Gallus in Dactilothica multa de lapidibus disserens inter cætera de Adamante cecinit:

Et noctis lemures, & somnia vana repellit.

Eandem virtutem Thetel Judeus libro de sculpturis tribuit Chrysolito mulieris figura naturaliter formato. Sed & Mardobeus de eodem:

Esse

Esse phylacterium fixus perhibetur in auro
Contra nocturnos fortis tutela timores.
Pertusus setis si traiiciatur aselli.
Dæmones exterret, & eos agitare putatur.
Trajectum lęvo decet hunc gestare lacerto.

Hic lapis teste Dioscoride de lapillis pretiosis, *confortat organum, quo utitur intellectus pro statu isto.*

Quid Corallium? Idem Mardobæus:

Umbras dæmoniacas, & Thessala monstra repellit.

Item odia domestica, & dissidia ajunt componere, venenatis poculis mederi, incantamenta, dirasque deprecationes amovere. Cujus rei testis est locupletissimus sive Orphæus, sive quis alius auctor est libelli de lapidibus, qui sub ipsius nomine circumfertur: ut tradit Federicus Jametius Medicus in suis quibusdam theorematibus.

Quid Gagates? Hunc contra maleficos omnes morbos prodesse tradunt Dioscor. lib.5. c.103. *Plinius* lib.25. cap.10. *Mesue ad hoc laudat oleum quoddam ex Gagate, quod* sacrum *vocant. Ejus suffitum, ac nidorem serpentes abigere testatur Nicander. Hinc Mardobæo fortassis occasio data est scribendi, Gagatem dæmonibus contrarium esse: quoniam cacodæmon humani generis hostis infestus serpens etiam in sacris litteris nuncupatur. Unde de eo sic ait:*

Idem dæmonibus contrarius esse putatur.
Vincit præstigias, & carmina dira resolvit.

Quid Jaspis? Idem Mardobæus:

Et sicut perhibent, phantasmata noxia pellit.

Qui etiam oculos purgat, visum acuit, & confortat; & secundùm Dioscoridem valet contra maleficia, & incantationes.

Quid onix?

Insomnes lemures, tristia cuncta repellit.

Sic vulgò legitur; sed sensum membranæ contrarium exhibent:

In somno lemures, & tristia cuncta figurat.

Et sanè maleficam ejus vim ipsemet Mardobæus cap. de Sardio, *indicat, cùm scribit, præsente Sardio onycem nocere non posse. Sardius enim ex natura sua gaudium accendit, & expellit timorem.*

Smaragdum, qui valet contra morbum caducum, & vigorat ad locutionem; etiam valere contra illusiones dæmonum, asserunt Dioscorides, & Codroncus.

Aquilæ lapidem, quem Ætitem vocant inclusum annulo, & gestatum maleficia tollere, ait Federicus Jametius.

Berillum, qui inclinat ad mititatem, & benignitatem, similiter, & Magnetem uxorem, & virum inter se conciliare, asserit idem Jametius.

Camphoram, Calcedonium contra dæmonum illusiones. Topazion contra phrenesiam, iram, & lunaticam passionem, quæ per dæmones quandoque excitatur, & augmentatur: Adamantem valere contra incubos, contra insaniam, & contra somnia vana, tradunt Aristoteles lib. de lapidibus, *Plinius* l.37. *D. Isidorus* l. Ethymolog. *Beda* de natura rerum. *Solinus* l.3. c.2. *Dioscorides, Lepidarius, Ambrosius* in Hexameron, *Basilius, Gregorius, & Augustinus.*

Quid tandem dicam de quodam lapillo in Nili flumine invento, quem, scribit Stobæus ex Thrasyllo, quàm primùm energumeni naribus apponitur, dæmonem extrahere?

Hinc in lege canonica c. dæmonium 26. q.7. *cconceditur dæmonium sustinenti, petras, vel herbas habere sine incantatione. Quod sustinent etiam Polycar.* l.6. c.12. *Burcardus* l.10. c.50. *S. Ivo* p.11. c.75. *& est sententia D. Hieronymi.*

§. III.

330 Ossa ac membra animalium.

IDem prorsus dicendum de quibusdam animalium ossibus, nervis, aliisque membris exsiccatis, & appensis, vel secum delatis:

Sanguinem canis nigri parietibus illitum pellere maleficium, ait Federicus Jametius. Idem efficere cor leporis pelli involutum, & gestatum, & lupi dextrum oculum, ait idem Auctor. Pellem capitis lupini affixam villæ valuis, vel lupi rostrum contra dæmones valere ait Plinius lib.10. cap.9.

Et alia plura passim apud Philosophos, & Medicos inveniuntur, quæ dicunt, vim habere ad maleficia destruenda, dæmonesque fugandos, qua cum in spiritus nullam possint habere naturalem actionem, ut latè explicabitur parte secunda, nisi dicamus, ea aliqualiter ægrotum juvare, prout physicè applicantur: ut plurimum superstitiosa esse fatendum est, ut fusè supra demonstratum est disp. præcedenti.

ARTICULUS II.

Transeuntibus.

§. I.

331 Transeuntes sunt quę operantur citò ut suffumigationes.

NEc tantùm res naturales simplices permanentes; sed & transeuntes ad morbos maleficos curandos, dæmonesque pellendos valere fatentur multi. Transeuntes vocamus, quæ operantur statim: ut suffitus, seù suffumigationes. Has quis non videt apud antiquiores Medicos habuisse locum: ut Hippocratis testimonio constat, qui jubet Thymiamata ad fugandam pestilentiam ex rebus odoratis paranda esse? Hinc illa apud Priscos emanarunt *pro fumigii alimento laurus, juniperus, rosmarinus, salvia, thus, myrrha, mastix therebentina, myrtus, rosa, sandali, camphora, cortices pomorum, cupressus, cedrus, lignum aloe, aqua rosacea, acetum, vinum odoratum, atque alia sexcenta*. Hinc innumeræ reperiuntur suffituum compositiones; & præsertim apud Ætium *in fine serm. serm. 16. c.* 122. Suffumigatio equidem ad multa est utilis.

Quarum compositiones varię. Utilitates earum recensentur.

Membra enim præcipua, ac cor potissimum, si ex aromatibus sit parata, corroborat: humores crassos, ac frigidos thoracis extenuat, atque ad expulsionem aptos reddit, si ex convenienti materia paretur, eosque paratos purgat, & educit. Ideò Antyllus Medicus, referente Oribasio *l. 8. col. c.* 12. pro anhelosis, & erecta cervice spirantibus; & Posteriores in antiqua tussi, quæ aliis remediis non cedit: in ulceribus faucium, gargareonis, seù gurgulionis: ac palati: in empyemate: in rebelli, ac firmata lue venerea, potissimum si ex maligniori materia paretur, in discutiendis pituitosis articulorum tumoribus, ac in roborandis musculis, ac nervis pituita imbutis, & laxioribus factis, ac in multis aliis effectibus commendant.

§. II.

332 His utuntur quidam Exorcistæ ad dæmones pellendos.

HUjusmodi effectus cùm in corporibus humanis à dæmonibus quoque causari possint: hinc nostri Exorcistæ ad maleficia destruenda, dæmonesque è corporibus obsessis expellendos hanc suffumigationem ut plurimum experiuntur, odorata fætidis miscentes, *thus, myrrham, styracem, laudanum, garyophilos, muscum, & galbanum* accipiunt. Quidam ingrati odoris dumtaxat, *galbanum, sulphur, asam fætidam, aristolochiam, hypericonem, & rutam* usurpant. Hac secunda utebatur Hieronymus Menghus *in suo flagello dæmonum*: ubi agit de remediis efficacissimis ad malignos spiritus expellendos.

Duas alias ponam ex Complemento Artis exorcisticæ Zachariæ vicecomitis *par.* 1. *de rebus corporalibus*: quarum altera est.

Styra-

Recipe	Styracis calam.	drac.1.cum dimidia.
	Belgiuvini.	drac. 1.
	Nucis muſcatæ	ana dr.1. cum dimidia.
	Garyophilorum	
	Ligni aloes.	ſcrup.1.
	Ambræ griſæ.	gran.1.
	Muſci electi.	gran.2.
	Laudani ping.	drac.2.

Pulverizentur pulverizanda S. A. & cum modico dragânti infuſi, & molliti in aqua roſarum fiat maſſa; & formentur ad formam trociſci;& benedicantur. Et ex dicta fumigatione fumigetur maleficiatus pluries in die,veſtimentaque, & domus &c.

Altera, dicta:

Suffumigium ad torquendos dæmones.

Recipe	Carnis, vel limaturæ ungulæ aſini.	unc.1.
	Stercoris canis.	unc.2.
	Stercoris diaboli.	unc.1.
	Sulphuris.	ana unc.3.
	Hypericonis.	
	Rutæ.	
	Miſce, & fiat ſuffumigium.	

§. III.

HÆc, & ſimilia ſuffimenta adhibent antiqui Exorciſtæ, nullam habentes morborum, ætatum, ſexuum, complexionum, ac temporum diſtinctionem: 333 *Cum ægrotorum detrimento.* quæ an nuncupari debeant ſuffimenta ad torquendos dæmones: vel dæmoniacos, diſcutietur in ſecunda parte hujus diſputationis. Cùm enim omnia hæc ſint calida, & calidi natura ſit aſcendere, propterea ad caput aſcendunt, & ſecum alios vapores adducunt, qui ſimul caput implentes, ipſius gravitatem faciunt: ut docet Codroncus *l.4. de mobis veneſ. cap.6.* Ideò multoties his ſuffumigiis utuntur non niſi cum maximo ægrotantium detrimento. Præterquàm quòd & ſua caliditate inflammationem progignere, & humores frigidos fundendo epilepſiam, apoplexiam, convulſionem, & alios graves morbos excitare poſſent. Niſi enim corpus, & caput prius purgatum fuerit, tutò ipſa adhiberi non poſſunt. Tempus verò utendi erit de manè, cùm ventriculus à cibo erit vacuus. Quæ omnia, cùm ſint de Medici conſideratione, cujus eſt cognoſcere morborum, conſtitutionum corporum, ætatum, ac temporum diverſitatem: nec non medicamentorum qualitates: Exorciſtis conſultius erit, ſi poſthabitis his remediis corporalibus, magis, magiſque ſpiritualibus incumbant: relinquentes ea Medicis adhibenda, cùm eis videbitur opportunum.

§. IV.

VErùm quid dicemus de fumo proveniente ex jecore piſcis à Tobia poſito ſuper carbones? Quod ſuffimentum anſam præbuit Exorciſtis ad dæmones effugandos, ſimilibus uti remediis. Nonne extricabat omne genus dæmoniorum à viro, & à muliere, ita ut ultra ad eos non accederet, teſte Angelo Raphaele? *Tobiæ 6.* 334 *Fumus jecoris piſcis Tobiaci videtur extricaſſe dæmonem.* Quis ergo neget ſuffumigationes ad morbos maleficos tollendos, dæmoneſque ab energumenis pellendos proficuas eſſe, ac neceſſarias?

Sed eſtò pro evaſione aſſerant aliqui, in Canone ſacrarum ſcripturarum Tobiæ

librum, unde istud argumentum est desumptum non reperiri; licèt recipiatur in Ecclesia ad legendum pro ædificatione: quia sunt ibi multa incitativa ad bonum, teste D. Hieronymo *in Prologo galeato*. At sufficit nobis, eum contineri in Canone Concilii Tridentini *sess.4. de canonicis scripturis*; ideoque tantam esse libri Tobiæ auctoritatem, quantam reliquorum. Si ergo ille fumus omne genus dæmoniorum extricabat, cur & aliæ suffumigationes præsertim fætidæ, & graveolentes eundem non præstabunt effectum? Verùm tutiùs dici potest, fumum illum Tobiaci piscis nihil profecisse ad excludendum dæmonem à viro, ac muliere; sed ab Angelo Tobiæ precibus id factum fuisse, ut latè explicatur infra *parte secunda hujus disp. n.373*.

Sed dęmonem expulsum, non à fumo, sed ab Angelo, ostenditur.

SECTIO II.

Compositis.

335 NOn sat est Medicis, vel Exorcistis rebus externis simplicibus tam permanentibus, quàm transeuntibus uti, licèt incassum, ad morbos veneficos tollendos, dæmonesque ab obsessis corporibus expellendos. Sed persæpè etiam adhibent compositas: quæ vel Solidæ sunt: ut redactæ in pulverem, aut massam: vel Liquidæ, ut in liquorem. Et his omnibus modis ad maleficiorum curationem applicantur: ut sequentes articuli demonstrabunt.

Persępè Exorcistę utuntur rebus compositis. Quę sunt. Vel Solidæ. Vel Liquidę.

ARTICULUS I.

Solidis.

§. I.

336 SOlida medicamenta externa composita, licèt sint varia; possunt tamen reduci ad tria, nempè *Emplastra*, *Ceratum*, *& Unguentum*, quæ solida dicuntur ad differentiam liquidorum. Unde *Ceratum est medicamentum consistens quodammodo medium inter unguentum, & emplastrum: hoc quidem non ità solidum: eo verò non ità molle*. Nam ceratum, quod dicitur à cera, eò quòd ceram admittat, conficitur ex oleo communi, & cera, magisque de cera admittit, quàm unguentum; & minus emplastro. Sunt tamen multa cerata, quæ præter oleum, & ceram alia multa recipiunt: cujusmodi *ceratum santalinum*, *stomachicum*, *pleraque alia*: sicut etiam emplastra præter oleum commune, & ceram alia admittunt, puta *lithargyrium* interdum *resinam*, quandoque *medullas*, *adipes*, *axungias*, *mineralia*, *metalla*, *plantas*, *radices*, *surculos*, *ligna*, *flores*, *semina*, aliaque id generis, quæ si arida sunt, pulverizantur, majoreque, aut minore dose in emplastri veniunt confectionem, de quibus Renodæus Medicus Paris. *lib.3. Institutionum pharmaceutricarum cap.3. & Antidot. lib.5. sect.2.* latè Jacobus Vvecherius *Antidot. lib.2. sect.31.* Aliique Medici *in suis pharmacopæis*, *& practicis medicinis*.

Solidæ reducuntur. Ad Cerata. Emplastra. & Unguenta. Quid sit Ceratum. Quid emplastrum?

Idem prorsus fatendum est de unguento, in cujus compositione plurima concurrere simplicia, patet ex infrascriptis formulis.

Quid unguentum?

§. II.

337 QUæ solida pharmaca morbis à veneficio inductis proficere, videtur colligi posse ex morborum diversitate, qui à dæmone quandoque inducuntur. Dæmon enim cùm sit substantia spiritualis, quæ instrumentis corporeis non impeditur, ex sua insita vi in corpora invisibiliter insinuare se potest, eorum humores alterando, sanguinem inflammando, ac corrumpendo. Ex quo phleg-

Quandoque à dęmone causantur Alterationes, Inflammationes Corruptiones.

phlegmonæ, exustiones, variæque intemperaturæ calidæ, seù frigidæ: erysipelata, herpetæ, carbunculi, phygethia, durique tumores in hepate, in liene, utero, nervis, articulis, aliisque partibus generantur, quibus dolores gravissimi, cruciatusque acerbissimi excitari queant.

At nemini mediocriter practicæ medicinæ non ignaro est ignotum ad hujusmodi tollendas infirmitates quamplurimùm valere cerata, emplastra, & unguenta juxta conditionem morbi applicata. Ad has tollēdas valent.

Nonne Ceratum refrigerans Galeni efficacissimè compescit phlegmonas, erysipelata, herpetas, carbunculos, phygethia, omnemque calidam intemperiem? Nonnè idem efficit ceratum Santalinum Mesue, præcipuè contra ventriculi, & hepatis intemperaturas, aliarumque partium exustiones? Ubi admonet Augerius Ferrerius practicæ medicinæ c.10. *Si solida siccitate, nisi parciùs adhibeatur, partes illas contrahit, indurat, & in scirrhum idest tumorem durum deducit? Nonnè ceratum œsypatum Galeno tributum vim habet emolliendi, resolvendi, digerendi, & dolores sedandi? proindè duris tumoribus hepatis, lienis, uteri, nervorum, articulorum, aliorumque partium conducit, ut testatur Rondeletius Medicus apud Renodæum* loco citato. Cerata.

Quid de Emplastris? Nonne Diachylon simplex, vel ireatum, cujus inventorem tota myropolarum familia Mesuem agnoscit, (licèt ante eum Serapio, & Avicennas illius descriptionem dederint) optimum judicatur ad hepatis, lienis, ventriculi, aliarumque partium duros tumores emoliendos, & humores coquendos? Eadem Diachylon magnum, & gummatum præstat, quæ superiùs, sed efficaciùs. Magis enim duritiem quamlibet mollit, coquit, & digerit. Gummatum potenter attrahit, emollit, & resolvit. Idem fatendum de emplastro de mucaginibus ex Fernelio; de Meliloto ex Mesue, de Oxycrocreo à Myrepso invento, de Emplastro de janua, cujus auctor est Præpositus: de Divino, aliisque id generis, de quibus plura disserunt Medici in suis Antidotariis, & Pharmacopæis. Emplastra.

Si verò unguenta attendamus, varia traduntur nedum à Medicis: sed ab ipsismet Exorcistis pro morbis maleficis curandis. Unguenta.

Ex Valerii Polidori Dispersione dæmonum p.2. habetur sequens.

Recipe | Succi radicum ebulorum. Butyris. | ana lib.1. se.

Et hæc duo igne ferveant usque ad consumptionem ferè succi.

Quibus dispositis.

Recipe | Olei camomillæ. Olei Rosati. Olei hypericonis. | ana unc. 1.

Et hæc prædictis addantur, atque ad ignem secundùm artem ad formam unguenti redigantur, quo vexata persona eo repente à collo exclusivè usque ad pedes per mensem semel in die inungatur.

Ex Zachariæ Vicecomitis Complemento Artis Exorcisticæ.

Unguentum pro stomacho.

Recipe | Garyofilorum. Cinamomi electi. Nucis muscatæ. Zedovariæ. Ligni aloes. | ana scrup. 1.
Masticis. scrup. 11.
Olei garyofilorum. Unc. med.

Ex pulverizatis pulverizandis; & cum modico ceræ fiat unguentum s.a. & per horam saltem ante prandium, & cœnam unge os stomachi superposito panno calido.

Aliud

Aliud ab Auctore compositum & probatum.

Recipe	Oleum	Garyofilorum. Spici nardi. Nucis muscatæ. Masticorum.	ana drac. 2.
	Adipis.	Ochæ. Gallinæ.	ana drac. 2.
	Succi florum tabacci, idest herbæ reginæ, vel pulveris tabacci hispani drac. 1.		

Misceantur sec. artem cum modico ceræ, & fiat unguentum, quo ungatur os stomachi serò per horam ante cęnam, & superposita carta, vel folio tabacci, seu herbæ reginæ, ac super eam panno calido, fascia cingatur, & probabit effectum. Valet enim ad stomachum corroborandum, ad tollendas cruditates, ad pituitam purgandam, distillationes desiccandas, ac sanitatem conservandam.

Contra maleficia cordis.

Recipe	Specierum cordial. montagn.	dr.med.
	Olei scorpionum Matthioli.	scrup. 1.
	Unguenti Rosati Mesue.	Unc.med.

Et fiat unguentum, quo inungatur regio cordis.

Vel Aliud.

Recipe	Olei neusanni.	Unc. 1.
	Ceræ albæ.	drac. 2.
	Sandalorum rub. Citrinorum. Ligni aloes. Semen acetosæ. Corallorum rubeorum.	ana scr. med.
	Margaritarum.	gran. 6.
	Camphoræ. Croci.	ana. gran. 3.

Misceantur sec. artem, & fiat unguentum.

Quis non afferat, si efficacia hujusmodi remediorum ad morbos maleficos curandos consistit in virtute ingredientium talia pharmaca, plurimum valere; cùm quodlibet eorum maximam vim possideat?

§. III.

338 *Quæ tamen nihil proficiunt, si dęmon non cessat causare tales morbos.*

VErumtamen eorum vires irritæ evadunt, nisi etiam causa remota hujusmodi humores intrinsecè excitans, & tumores, sive quoscumque morbos efficiens, auferatur. Non enim sufficit in morbis veneficis, immediatam compescere causam, nempè humorem peccantem; sed opus est etiam aliam causam tollere supernaturalem, nempe, dæmonem intrinsecè hujusmodi humores commoventem, tumoresque, & alias intemperaturas, sive calidas, sive frigidas efficientem. Nam poterunt quidem Cerata, Emplastra, & Unguenta suas exercere vires. Ac dęmon iterum, & iterum novos commovebit humores, novos producet tumores: & ecce medicaminum vires omnes irritæ erunt, ac vanæ: Ideòque necessarium est tollere non solùm causam ægritudinis proximam, & immediatam; sed etiam alteram remotam, & mediatam, à qua morbus producitur, & conservatur.

ARTICULUS II.

Liquidis.

§. I.

VEre quandoque maleficiatis applicari solent solida medicamina; sed sæpius liquida adhibentur; quæ, cùm varia sint: ad duo tantùm pro nunc usitatiora reducam: Balnea, nempè, & Lenimenta. 339

339 Liquida exteriora ad duo usitatiora reducũtur Balnea. Lenimenta. Balneũ quomodo paretur?

Balneum in primis quoddam ad morbos veneficos abolendos solent quandoque proponere Exorcistæ ex lixivio cum cinere olivarum, & aqua fluminis paratum, in quo ebulierint ruta, sabina, hypericon, artemisia, verbena, palma Christi, & aristolochia rotunda, in quo balneo jubent totum corpus ægrotantis immergi, & ablui. Quod quidem remedium potiùs omittendum esse suaderem; cùm balnei usus juxta Medicorum placita tot exposcat conditiones tum ex parte morbi, & ægrotantis: tum ex parte balnei, & ministrorum, ut difficillimum sit, omnes simul convenire.

Ne ejus usus sit noxius ægroto, varia sunt observanda.

Si tamen placeat ipsum experiri, ut innoxius sit illius usus, nonnulla sunt animadvertenda ex Codronco *de morbis venef. lib.* 4. *cap.* 5. Qualis, nempè sit morbus: quales partes sint affectæ: qualis ægrotantis constitutio: quænam ætas: qui sexus, qui mores, & an præcepta Medicorum ægrotantes servaturi sint, morbi tempora tum universalia, tum particularia sunt consideranda. Et antequàm ingrediatur balneum æger, cogitandum de totius corporis purgatione. Qua peracta cognoscere modum, & tempus ingrediendi, & insidendi in ipso: quotque diebus usurpandum sit. Post cujus usum nonnulla sunt executioni demandanda.

340 Quænam post ejus usum adimplenda?

Si itaque morbus sit calidus, à causisque calidis ortum ducat, ut febris tertiana, febris synoca; vel ardens visceris alicujus inflammatio; febris hætica, vel insignes adsint obstructiones, non convenit hujusmodi balneum, cùm egregiam vim excalefaciendi, & exsiccandi habeat. Paratur enim ex lixivio, & simplicibus strenuè calefacientibus, & siccantibus. In quolivet enim gravissimo, & acutissimo morbo non sine discrimine ægrotantium balneum quodcunque etiam ex aqua simplici adhibetur, cùm vires imbecilles reddantur, & cibo paucissimi nutrimenti vesci cogantur; præsertim verò si ægrotans calidum, & siccum jecur habeat: Vel cum eo etiam totum temperamentum, vel melancholici, ac gracilis sit habitus: aut viscus aliquod ut jecur, ventriculum, pulmonem, renes: mesenterium habeat imbecille, balnei usus erit noxius; sua enim caliditate, & siccitate augeret intemperiem calidam, & membra languidiora redderet. 340

§. II.

INsuper qui in primis venis crudorum humorum copiam habent non sunt ad balneum admittendi; sua enim caliditate, ac digerente facultate humores funderet, ac intrà venas traheret. Ex quo obstructiones, & alia mala emanarent. Qui verò imbecilles, ac languidas habent vires, qui cibum fastidiunt, & malam habent in ventriculo affectionem nausea affecti, biliosa eructantes: si è naribus sanguis copiosè fluat, si alvei fluvore torqueantur, vel alvum nimis astrictum habeant, balneum est vitandum. 341

Infantes autem, & pueri, deinde mulieres; posteà qui delicatam temperiem sunt sortiti vim hujus balnei difficilè perferre poterunt. Difficillimè verò omnium senes ob humorum paucitatem, & multam spirituum resolutionem.

§. III.

342 NEc quolibet tempore balnei usus est idoneus. Ubi enim aer pestilenti aliqua qualitate est affectus, maximè nocet balneum: in vehementioribus frigoribus, & anni tempore æstivo æquè fugiendum est. Nam hyeme dissoluti, qui antea quiescebant humores, dum inter digerendum à contrario anni temporis impetu in incautos validiùs irruit; invaditque frigus, necessariò in aliquam impelluntur partem, ac morbum procreantes graviter homines offendunt. Æstate verò media, cùm jam ardor viget, & calor ad externa propensus fertur, balnei usu reliquum, quod est caloris dissipatur, internæque facultates debiliores fiunt.

Neque balneum assumendum est post assumptum cibum; vel adhuc non concoctum. Corpus enim crudis humoribus repletur. Nec post longiorem inediam; quia vires nimis diminuerentur. Minusque imperandum, nisi priùs corpus expurgatum pharmaco exactè fuerit; cùm balneum subtiliores tantùm evacuet: crassiores verò eliquet, & fundat per universum corpus, vel obduret.

§. IV.

343 SEd procertò sciant, quòd licèt ad balnei usum super enarratæ reperiantur conditiones, non seipsos in balneum præcipitare debent; sed sensim, ac sensim descendere: ut priùs inferant pedes, mox crura, posteà paulatim corpus totum usque ad cervicem; observando, ut caput tectum habeant, ne à balnei vaporibus repleantur: ut aqua pariter quiescat; cùmque in ipso fuerit æger, consistat. Cùm enim movetur æger, & aqua agitatur, magis mordicando horrores fiunt, ad quos sequuntur contractio ipsius cutis, & meatuum coangustatio, & capitis dolor ex copia vaporum, qui sursum elevantur. Aqua verò sit calida actu; non tamen usque adeò, ut sudorem provocet copiosum: vel rigorem inducat, vel animi defectum: quæ caliditas moderanda erit habita ratione temporis, morbi, ætatis, & corporis temperamenti.

344 Mora autem in balneo esse debet longa, vel brevis juxta Medici judicium habita superiori animadversione ad aquæ facultatem, ad morbum, ætatem, habitum, vires, & similia. Jam verò si in balneo aliquod superveniat accidens; ut sudor copiosus, animi defectus, dolor capitis, vigiliæ immoderatæ, ac similia, omittendum erit balneum, & symptomata curanda.

345 Tandem è balneo egressus æger per ministros abstergatur; & ad cubiculum benè tectus accedat. Et si sudor emanet, abstergatur leni linteolo: Et si lassitudinem percipiat, post aliquam moram dormiat, nec cibum statim post balneum sumat; sed cùm balnei calor cessaverit; & per totum corpus quietem percipiat: Vel ut dicit Galenus *lib.*1. *acut.* sedata quæ est à balneo perturbatione. Cibus enim vel potus, qui protinus sumitur, caput replet, superfluitat, ad usque ventriculi ascendit, nec non crudus circumferentiam, & totum corpus trahitur.

Quæ omnia ut plurimum Exorcistis sunt ignota. Consideret modò Exorcista, cùm regulariter prædictarum observationum sit ignarus, si tuta conscientia intromittere se potest ad balnea veneficio affectis præparãda.

§. V.

346 Quid sit Lenimentum, & quotuplex? QUid dicemus de lenimentis, quibus Exorcistæ ægrotorum frontem, oculos, pulsus, aures, pectus, cor, ac cæteras sæpiùs corporis partes inungere consueverunt?

Verè hoc remedium non est à nobis contemnendum, cùm apud varios Exorcistas doctissimos, & piissimos eo uti, mos invaluerit. Unde aliud simplex, aliud compositum. Simplex parari solet ex simplici oleo olivarum: ac benedicitur.

Com-

Compositum (quod & unguentum nuncupari potest) fit ex oleo olivarum, ex ruta, salvia, anetho, sclaræa, verbena, aristolochia rotunda, ellebori albi radice, aliisque similibus: cujus duas formulas hìc subiiciam.

Alteram ex Zachariæ Vicecomitis Complem. Art. Exor. part. I.

Recipe

Rutæ caprariæ.
Rutæ domesticæ.
Herbæ paris.
Hypericonis.
Salviæ.
Majoranæ.
Absynthii.
Foliorum persici.
Sabinæ.
Abrotani.
Formiculariæ.
Anethi.
Meu.
Athemisiæ.
Appii.
Celidoniæ.
Juniperi.
Foliorum papaveris.
Sinapis. — Ana pug. I.

Recipe

Bacarrum Lauri. unc. I.
Nucum cupressi. num. 12.
Radicum esculæ.
Mori. — ana unc. I.
Cardamomi.
Ditami. — ana man. I.
Thuris.
Sandrachæ.
Mirrhæ. — ana unc. I.
Sandalorum alborum.
Citrinorum. — ana unc. semis.

Incidantur incidenda, & contundantur contundenda, & bulliant in libr. 10. olei antiqui, & tum.

Accipe

Garyofilorum.
Cinamomi.
Nucis muscatæ, — ana unc. I.

Et in tela linea prius contusa ligentur, & in ipso oleo ponantur, ut sic omnia bulliant usque ad consummationem humiditatis: posteà exprimantur, & addantur olei de spica odoriferi drac. 3. & cùm frigidum fuerit, adde grana 14. Musci electi, & in vase vitreo collocato in fimo ponatur in putrefactione per dies quadraginta. Ex dicto oleo quotidie Exorcista ungat pulsus capitis, manuum, ac pedum, nec non oculos, aures, nares, labia, ac partes cruciatas maleficiati (dum honestè fieri possit) absolvens maleficium prout in fine benedictionis ipsius olei ponitur.

Alte-

Altera ex Flagello dæmonum Hieronymi Menghi part.2.

Recipe	Rutarum. Salviæ. Anethi.	cimas tres.		
	Cineris olivarum. Aqua benedicta.		ana q. sufficit.	

Omnia simul facias bullire in oleo: deinde ipsum benedicas.

§. VI.

347 *In eorum usu quid observandum?* QUæ lenimenta, ut sine ægroti detrimento adhibeantur est animadvertendum, si oleum sit simplex: an sit ex olivis maturis, an acerbis confectum: an novum sit, vel vetus: qualisque sit morbus, pro cujus abolitione adhibetur. Nam si morbus esset summè calidus, vitandum esset oleum vetus, & multò magis compositum; sua enim caliditate, & ex frequenti usu augere affectum posset; ideò loco ipsius recens, quàm dulcissimum adhibere, consultius esset; & etiam lotum, si expediret; ità enim exueret omnem acrimoniam, teste Codroncho *loco citato cap.*7. Quòd si affectus sit frigidus, vel à causa frigida ortus, tutius erit uti oleo antiquiori, & clariori. Oleum enim ex olivis immaturis omphacinum appellatum nisi in sudoribus diaphoreticis, & cardiaca passione conveniens est. In aliis verò affectibus ob suam astrictionem vitari debet. Si verò sit compositum nedum oleum; sed omnia simplicia ingredientia sunt consideranda & juxta eorum qualitatum gradus adhibendum.

348 Nec solùm pro lenimento oleum commendant; verùm etiam pro potu. Quem quidem in aliquibus casibus proficuum esse; & in pluribus tutò adhiberi posse arbitramur ex mente Medicorum habita superiori distinctione. Unde & Galenus *6. Epidem. com. 6.* In dolore ventris oleum simplex; vel aqua temperato bibendum hortabatur. Et si opus esset non solùm vomitum irritare; sed & ventrem molliorem facere pro his oleum commendat *lib. de remediis assec. dig. cap.6.* Sed de his agitur sequenti capite.

CAPUT II.

Internis.

349 *Dæmon præter morbos externos etiam excitat internos.* MAgnum equidem corpori ægroto exhibent levamen medicamina externa ad phlegmonas, herpetas, carbunculos, duros tumores, aliasque hepatis, lienis, ac ventriculi intemperaturas calidas, sive frigidas si quæ in corpore causentur, emolliendas, resolvendas, digerendas: doloresque ab hisce causatos sedandos, ac mitigandos. At quia dæmon non tantùm hasce intemperaturas; sed & alios quamplures morbos internos; puta febres varias, languores summos, epilepsiam, apoplexiam, stuporem, membrorum convulsiones, obstructiones, aliasque propè infinitas intemperaturas: ut supra demonstravimus *tom.1. disp.2. à num.*302. *& seq. n.*308. *& seq. & disp.3. ubi de scientia practica malefica*, excitare consuevit: Ideòque quando hæc evenire conspiciuntur, ad medicamina interna est confugiendum: quorum Altera sunt Præparantia: Altera Evacuantia: Altera Roborantia: ut tribus sectionibus explicabitur.

Qui expellũtur remediis internis Præparantibus, Evacuãtibus, Roborantibus.

SECTIO I.

Præparantibus.

VIx ullum medicamentum datur solitariæ facultatis; sed quod vel præparat : vel purgat : vel roborat, ac simul alterat. A præpollente tamen, ac præcipua sua facultate denominatio sumitur. Ideò quæ prima medicamina sumenda maleficiato exhibentur, preparantia nuncupantur quæ sunt Vel Lensentia : Vel residuos humores Congregantia: ut sequentibus articulis demonstrabitur. 350 Medicamina preparantia sunt Vel Lenientia Vel humores cõgregantia.

ARTICULUS I.

Lenientibus.

MEdicamina humorem peccantem lenientia, ac diminuentia varia sunt pro ætatum, virium, ac constitutionum corporearum diversitate. Alia enim Cholericis: Alia Phlegmaticis : Alia Melancholicis constitutionibus sunt paranda. 351 Medicamina lenientia exhibētur Alia

Pro Cholericis. Cholerici.

Recipe
- Ellectuarii Lenitivi. unc. 1.
- Syrupi Rosati solutivi. unc. 3.
- Decoctionis florum, & fructuum cordialium in aqua endiviæ. q. sufficit.

Misce, & fiat potio sumenda in aurora.

Si infirmus faciliùs medicinam sumat per bolos, seù morsellos, fiat modo sequenti:

Recipe
- Floris cassiæ nov. extr. | ana drac. 5. idest quinque.
- Ellectuarii Lenitivi.
- Pulveris sennæ citra. drac. semis.

M. & f. boli cum Saccharo.

Pro Flegmaticis. Flegmaticis.

Recipe
- Mellis Rosati solutivi. unc. 4.
- Ellectuarii lenitivi. drac. 7.
- Cum aqua betonicæ. f. inf.

Si sumatur per bolos, seù morsellos.

Recipe
- Ellectuarii lenitivi. | ana drac. 6.
- De Hiera cum agar.
- Misce cum saccharo, & f. bolus.

Pro Melancholicis. Melancholicis.

Recipe
- Syrup. de Polipodio merc. unc. 3.
- Diacatholici. drac. 6.
- Infusionis sennæ. unc. 4.
- Misce, & fiat potio.

Si su-

Si sumatur per bolos.

Recipe	Diacathol.	drac.10.
	Pulveris sennæ.	drac.1. semis
	Semin. anisorum.	scrup.1.
	Misce cum saccharo. f. boli.	

Constitutioni sanguineæ potest exhiberi medicamen sicut cholericæ.

ARTICULUS II.

Congregantes humores residuos.

352 Congregantia humores residuos dantur Alia Cholericis.

Medicamina congregantia humores residuos peccantes varia sunt, sicut & diminuentia.

Pro Cholericis.

Recipe	Syrupi de succo endiv.	unc.1.
	De succo boraginis.	unc. semis.
	Aquarum endiviæ.	unc.2.
	Aquarum boraginis.	unc.1.
	Misce ut pro uno, sic pro 7.	

Phlegmaticis.

Pro Phlegmaticis.

Recipe	Syrupi de betonica.	ana unc. semis.
	Mellis rosati colati.	
	Syrupi de pomis.	unc. semis.
	Aquarum betonicæ.	unc.2.
	Aquarum boraginis.	unc.1.
	Misce pro uno, sic pro 7.	

Melancholicis.

Pro Melancholicis.

Recipe	Syrupi de fumo terræ.	ana unc. semis.
	De lupulis.	
	De boragine.	
	Aquarum de fumo terræ.	ana unc.1.
	Boraginis.	
	Melissæ.	
	Misce pro uno, sic & pro 7.	

Dum patiens syrupos sumit, possunt etiam ei variis modis mittere sanguinem, si vires, dispositio corporis aliæque conditiones necessariæ huic operi sic requirant juxta docti, ac prudentis Medici judicium.

SECTIO II.

Evacuantibus.

353 Evacuantia medicamina fiunt.

Habita humorum præparatione sufficienti septem, vel pluribus diebus, missoque sanguine, si ita expediens fuerit dijudicatum, deveniendum ad totius corporis purgationem aliquo medicamine ipsius patientis constitutioni, ætati, viri-

viribus, ac naturæ accommodato. Medicamenta autem evacuantia vel fiunt per Vomitum: vel per Purgationem: ut sequentes articuli notum facient. Alia per Vomitum Alia per Purgationem.

ARTICULUS I.

Per Vomitum.

§. I.

NOn est negandum evacuationem per vomitum factam multos rebelles, contumaces, ac diuturnos morbos, & quos nec alia remedia superare possunt, sæpius profligare, ut docet Codroncus *lib.4. de morbis venef. cap.4.* Experientia enim comprobatum est, eos morbos potissimùm, qui sedem suam, & causam habent in ventriculo, venis meseraicis, mesenterio, ac in cavis jecoris, hac lienis purgatione per vomitum facta sanari. Supervacaneos enim omnis generis humores ex ipsis fontibus sinceros elicit, & evacuat, quos plerunque neque hiera, neque aliud vehementissimum medicamentum ad inferiorem ventrem ducere potest. Idcircò omnibus opitulatur affectibus, qui à præcordiorum sympathia contracti sunt; nec non iis etiam, qui in reliquo corpore ex eorundem viscerum vitio, & effusa impuritate gignuntur. Nihilominus nostra ætate cum validis illis antiquorum vomitoriis medicamentis cautè est agendum: tum quia insconsueta sunt, & sine gravi molestia à laborantibus perferri non possunt: tum etiam quòd robustiores natura requirit vomitio decoctione ipsa: & multa alia sint animadvertenda, quibus neglectis vomitoria medicamenta periculis plena sunt. 354 Evacuatio per Vomitum sæpius multum prodest.

§. II.

VOmitoria nanque omnibus non conveniunt. Iis enim (ut Galenus *lib. quos purg.* & Oribasius *lib.8. Collect. cap.21.* Scribunt) qui violenter, vel difficulter vomunt, non mediocre imminet periculum, ne vas aliquod respirationi deserviens, vel vena aliqua frangatur; visus lædatur; vel aliquod aliud incommodum sequatur. Ideo Galenus 2. *Aphor. com.*1. memoriæ prodidit, eos, qui angustum habent thoracem, & idcircò compressum pulmonem ad evomendum esse ineptissimos. 355 Sed non omnibus quando sint vitanda vomitoria.

Nec minori periculo se exponunt habentes partes ad abdomen attinentes graciles: Abdomen enim sunt duo musculi recti, & carnosi, qui à pectore ad ipsa pubis ossa perveniunt, qui sibi cohærent, coalescuntque, ut docet Bartholomæus Castellus Messanensis *in suo Lexic. Medic. litera A.* Unde quod conflatum est ex ipsis Græci Epigastrion: idest, abdomen nominarunt, quod & Hypogastrion vocant. *Estque commune omnium viscerum operimentum,* quod abdomen his tribus partibus constat, hypochumdriis, locis ad umbilicum attinentibus, & imo ventre 2. *Aphor.*35. quæ partes cùm sunt nimis macræ, æger à vomitoriis omninò abstineri debet. Similiter cùm ventriculus infirmus est, & totius corporis in se excipit redundantias, vomitus est vitandus. In sanguinis rejectione, uteri strangulationibus, nauseabundis naturis, & iis, qui suffocatione vexantur; & qui ex qualibet occasione capitis dolore affliguntur, qui suffusionem suspectam habent, & omnibus oculorum affectibus, nec non iis, qui in primis venis copiam crudorum humorum habent, vomitus sunt noxii, ac contrarii.

Hippocrates etiam in purgationibus ventris superioris excipit tabidos non actu tamen tabidos, ut exponit Galenus *lib.4. Aphor.8. & 9.* Sed pronos natura ad tabem ipsam, eximit & melancholicos: quoniam humor melancholicus ob sui gravitatem faciliùs per ventrem inferiorem educitur.

§. III.

356 In vomitu quænam sint observanda? IN vomitu etiam considerandum esse tempus opportunum, docuit Hippocrates: cùm purgationes æstate magis per superiora, hyeme verò per inferiores ventris partes faciendas esse, dixit *in Aphor.* 4. *lib.* 4. Et quamvis à seipso dissentire videatur cùm *lib. de Salubri diæta*, sex brumalibus mensibus per vomitiones purgandum præcipiat, cui & Celsus *comment.* 15. assentitur, vomitum hyeme utiliorem esse, quàm æstate asserens; nulla tamen in dictis ipsius apparentem contradictionem esse Galenus ita explicat: Quod quando hyeme in ventriculo generatur pituita, ipsa vomitibus expurgari, & bilis æstate innatans deorsum trahi debeat. At si universum corpus sit evacuandum, æstate per superiorem ventrem, hyeme per inferiorem purgare conveniat, habita ratione regionum, & locorum, ad quæ natura humores vergunt, & inclinant. Quòd si nimis fluant ad aliquam partem, & opus sit eam tueri: ad opposita evellere conducit.

Præter tempus, regiones etiam calore, frigoreque distinctè ad anni tempora æstimari debent. Et idem de ætatibus sentiendum esse animadvertit Galenus *lib. quos purg.*

§. IV.

357 Vomitoriorum Alia runt. AT cùm medicamenta, quæ ciendi vomitum vim habent, multiplicia sint, variisque rationibus vomitum excitent; ideòque omnibus ægrotantibus, ac morbis æqualiter non conveniant, eorum differentias, ac proprietates, quantitatemque convenientem exhibendam ignorare non debemus.

Medicamenta igitur, quæ vomitum excitandi facultatem habent, quædam sunt levia, ac clementia: alia vehementia: & nonnulla mediocra.

Levia. Inter levia vomitoria alia laxant, & molle reddunt os ventriculi, & ad vomitum prosunt: aliqua verò humores aptos reddunt, ut per eos reiiciantur. Et hæc primæ classis vomitoria nulla, aut minima naturæ molestia vomitum concitare incomperto est.

Vehementia. Mediocra. Vehementia, ac mediocra vomitum cientia sunt ea, quæ excrementa ad ventriculum attrahendo ad superiorem partem movent, & propriè vomitoria dicuntur. Quæ si validiora existant, naturæ ipsi vim magnam inferunt, ut vomitu vacuent. Mediocra verò non ita validè naturæ negotium facescunt; sed mitiùs agunt.

§. V.

Levia quænam sint? SI desideremus levia agnoscere vomitoria, quæ os ventriculi laxant, ac molle reddunt, hæc sunt: quæcunque pingui, & oleagina constant substantia: ut oleum olivarum, jus pulli, aqua lactis, vinum dulce hordei, aqua stillatitia, camomelli, hordei cremor, & similia.

Levia verò, quæ humores parant, ut vomitu faciliùs reiici possint, opportuna inveniuntur acetum, syrupus acetosus simplex, oximel simplex, oximel compositum, oximel, scillinum, vel squilliticum acetum sylliticum, mel rosaceum, mulsa, quæ quandoque cum prioribus misceri, invaluit consuetudo.

Recipe	Aquæ hordei.		lib. I.
	Syrupi acetosi.		
	Vel oximel.	unc. 3.	

Hippocrates *lib. 7. epidem.* docet, uti aqua, aceto, sale.

Galenus 2. *de antidot. cap.* 7. hydreleon proponit. Nec non aquam calidam, & acetum mulsum. *In secundo ad glauc.* in biliosis febribus exquisitis, & sim-

& simplicibus commendat hydreleon. Nam præterquàm quòd vomitum ciet, obtundit acrimoniam humorum; qui os ventriculi vellicare possent. In tertianis verò nothis, quotidianis, & quartanis magis probat aquam cum aceto, vel oximellite.

Horum autem medicamentorum ad vomitum concitandum quantitas debet esse multa, libra una videlicet ad libras duas, & tres; & pro unciis novem aquæ simplicis, vel aquæ hordei, & similium, possumus accipere uncias tres aceti, vel oximellis styllitici, etiam binæ unciæ satis erunt.

§. VI.

SI verò mentis oculos ad media vomitoria, quæ mediocriter vomitum excitare dignoscuntur, dirigamus, statim multa nobis proponuntur, nempè flores, & semen anethi, semen, & radix atriplicis, semen erucæ, semen rapi, radix raphani, radix peponis, semen nasturtii, semen dauci, radix betonicæ, cnicus carthanius dictus, quæ decoquuntur, modò aqua sola: modò in aqua, & oleo simul, ac propinantur ad mensuram saltem unius libræ, accipiendo partem unam horum medicamentorum, & partes decem aquæ simplicis: vel cum oleo mixtæ; & decoquendo quousque quinta, vel sexta pars absumatur; quibus interdum additur oximel, vel aliud simile. 358 Media quęnam sint?

Horum autem nonnulla hìc subiicientur, præcipuè eorum, quæ magis hisce temporibus, ac regionibus usu veniunt.

1.

Recipe | Decoctionis anethi. lib.1.
| Olei amigdal. dulcium. unc.2.
| Butyri ancidi. unc.1.
Misce, & fiat potio.

2.

Recipe | Aquæ hordei. | Vel juris pinguis. | lib.1.
| Succi raphani. unc.2. vel 3. pro ætate, & viribus.
Misce, & f. potio.

3.

Recipe | Decoctionis raphani. lib.1.
| Oximelis scyllitici. unc.2.
Misce, & fiat potio.

4.

Recipe | Radicis incisæ raphani. unc.2.
| Effundatur mulsa, & succus exprimatur ab ægroto potandus.

5.

Recipe | Seminis raphani. drac.3.
| Terantur, & cum mulsa, vel sero lactis; vel aqua hordei præbeantur.

6.

Recipe | Radicis peponis. drac.1.
| Fiat pulvis. & propinetur cum mulsa.

7.

Recipe | Seminis napi pulver. drac.1.
| Oximellis styllit. unc.2.
| Decoctionis raphani. unc.8.
Misce, & f. potio.

8.

Recipe
| Radicis betonicæ, vel peponis, vel atriplicis, vel florum anethi. unc.15.
| Aquæ communis. lib.1.sem.
| Misce f.d. usque ad consummationem quintæ, vel sextæ partis, & colatura præbeatur cum unc.2. succi raphani, & unc.1. olei amig. dulc. vel olivarum.

In hoc genere vomitum cientium recensentur etiam nitrum, sal gemmæ, & sal indum; Ideò Galenus 3. *de med. fac. par. cap.76.* proponit vomitorium ex aphronito albo in aqua tepida conjecto cum modico olei ad mystri mensuram exhibitum. Ex raphani verò radicibus concisis ad uncias duas acceptis, affusa mulsa, vel oximelle succus exprimitur, tepidus offerendus. Hujus etiam seminis, quòd efficacius sit semiunica; vel dracmæ tres si terantur, & mulsum, vel serum, vel aqua hordei addatur, erit aptum medicamentum.

Dioscorides autem *lib.*4. *cap.*8. ad pituosam vomitionem excitandam betonicæ radices ex hydromellite laudat.

§. VII.

359 Vehementia quæ sint? Tandem si vomitoria vehementia proponere quandoque necessitas poscit, inter vehementiora media vomitum cientia recensentur.

Elleborum album struthium, quæ radicula, & herba lunaria dicitur, thymeleon, balanus, myrepsia minor, quæ & glans unguentaria à Dioscoride appellatur lathyris, & à recentioribus cataputia minor appellata; ricinus, sive granum regium thapsia: rutha aggrestis, sive silvestris; radix cæpæ: nasturtii semen: cyclaminis radix, & succus: eupatorium Mesue, seu gratiola dicta: agaricus; narcisi bulbus; bulbus; vomitorius; genistæ flores, & semen: urticæ semen: assari folia, & radices: cortices juglandis: arboris succus madescentis arefactus, ac tritus: sparthum majus: hydragyrum, & stibium præparatum, anthimonium vulgò dictum, quod fortasse inter mediocra posset numerari.

Horum autem hic nonnullas formulas subiiciam.

1.

Recipe
| Assari non exquisitè triti. dr.2.vel.3.
| Infundatur in sufficienti quantitate seri lactis, vel juris pulli, vel hydromellis, & bulliant, & facta forti expressione, & colat. patienti exhibeatur.

2.

Recipe
| Antimonii electi præparati gran.2.3.4.5.6. pro ætate, & viribus.
| Sacchari rosati. drac.2. vel 3.
| Vel buglossati. & fiat bolus.

3.

Recipe
| Antimonii electi præparati gran.4.5.6. pro ætate, & viribus.
| Vini albi uncias tres. Infundatur per noctem; & facta colatura solum vinum exhibeatur.

4.

Recipe	Seminis urticæ pulver.	drac.1.
	Aquæ mulsæ, vel juris pinguis.	un.10.
	Sacchari.	unc.1.sem.
	Misce, fiat potio.	

5.

Recipe	Fol. virid. assari.	num.8.
	Contundantur, & affusa mulsa, vel sero lactis, vel jure pingui fiat expressio, quæ bibatur.	

6.

Recipe	Pulver. radic. assari.	drac.1.sem.
	Seri lactis.	
	Misce f. potio.	

7.

Recipe	Pulv. florum genistæ.	drac.2.vel 3.pro æt. & vir.
	Semin. fæniculi.	scrup.1.
	Cinnamomi.	gran.5.
	Sacchari albi.	unc.5.
	Aquæ mulsæ.	unc.8.
	Misce f. potio.	

8.

Recipe	Corticum medianorum anagyridis minor.	unc. sem.
	Ruthæ, penthaphylli.	ana m.sem.
	Radicis peoniæ.	drac.2.
	Cinnamomi.	scrup.1.
	Misce f. infusio per noctem in vino albo benedicto, & facta levi ebullitione colatura bibatur.	

9.

Recipe	Pulpæ glandis unguent.	unc.1.
	Contundatur, & misceatur cum drac.1. sem. semin. fæniculi, & scrup.2.Cinnamomi. Hæc mixtura involvatur papyro, & pasta, deinde coquatur; & exempta detur à drac.5.ad drac.1. vel ad drac.1.& 5.	

10.

Recipe	Ellebori albi.	dr.1. cum dim. in frusta
	Incisi, & posito in pomo decoquatur sub cineribus; & ejectis frustis pomum solum exhibeatur ad manducandum.	

11.

Recipe	Corticum radicum Ellebori albi	drac. sem. usque ad 1.
	Vini albi dulcis, vel juris ping.	unc.6.
	Anisorum.	scrup.1.
	Cinnamomi.	scrup.5.
	Fiat inf. per ho.10. deinde colatura sine expressione bibatur cum saccharo.	

12.

	Corticum radic. Ellebori albi	un. 1. ſ.
	Vini albi	lib. 1.
Recipe	Fiat inf. per hor. 10. & coletur ſine expreſſione, cui adde	
	Mellis	lib. 1.
	Fiat ſyrup. ſec. artem de quo præbeatur unc. 1. pro una vice.	

Præter dicta vomitoria alia parari ſolent valdè ad vomitum concitantia.

Tithymallorum ſuccum, binis obulis in poſca ſumptis, & cum aqua mulſa vomitiones movere, tradunt Dioſc. lib. 4. c. 169. & Plinius lib. 26. c. 8.

Spartii flores, & ſemina, quinis obulis in aqua mulſa pota purgare per ſuperiora vehementer, ellebori vice, ait Idem Dioſcorides lib. 4. c. 152.

Seminis lathyris decem, vel duodecim grana à putaminibus delibrata, tuſaque, & ovo ſorbili devorata potenter vomitum cient; ideò utiliter exhiberi iis, ſuadet Petrus Andr. Matthiolus, qui philtra devorarunt, vel alia veneficia: quoniam ea efficaciter expellunt.

§. VIII.

360 Quænam in eorum uſu ſint ſervanda?

NE autem in dictis vomitoriis fiat error cum inſigni ægrotantium detrimento, ſervanda ſunt quantum fieri poteſt peritorum Medicorum præcepta; præcipuè Dioclis, qui referente Oribaſio *lib. 8. collect. c. 22.* ait: *Quæ medicamenti vim habent, quæque efficacia ſunt, non propinentur; ſed familiaribus, & præſertim quæ conſuetæ victus rationis ſunt, utamur.* Quare levioribus, vel medio in facultate præditis crebriùs utendum eſſe, ſuadet Codroncus. Tuta enim, commoda, ac citra noxam ſuccedet evacuatio, pennis, ac digitis ventriculum irritando, donec evomatur. Vel, ut conſulit Hippocrates *l. de morb. mul.* ventriculum anteà fomentis præparando. In morbis verò, qui ſuas actiones habent in ipſis acceſſionibus vomitoria dari non debent; tunc enim ſua ſponte ſurſum elevantur humores. In aliis verò quandocunque contigerit.

Cùm autem Elleborum album inter ea, quæ vomitum concitant, maximam vim, & efficaciam habeat (violentiſſimum enim excitat vomitum) & ſuffocationem nonnunquam facere conſueverit, & convulſionem, quam Hippocrates *lib. quos purgare memorat*, lethalem inducat, non eſt ita paſſim, & ſine diſcrimine, ut nonnulli faciunt, in quolibet morbo, & ægrotante exhibendum; ſed ſi ægrotantis natura ſit valida, morbus ſit diuturnus, contumax, ac penè indomitus, tempus adſit opportunum; & remedia leviora nihil profuerint, poteſt Elleborum exhiberi; ſi tamen præcedat (ſicut & in uſu cujuſcunque medicamenti vehementer vomitum cientis obſervari debet) humorum præparatio, ſicut docet Galenus 2. *aphor. com.* 6. ut craſſi attenuentur: tenaces diſſeccentur: ac viæ aperiantur. Vis enim medicamenti, quæ divellit, cùm humores affectis membris altiùs inhærentes excutiat: attenuatis humoribus faciliùs opus ſuum abſolvit; quod qui negligunt, moleſtas obeunt purgationes.

Quare tutius erit, ut de illius, qui Elleborum eſt ſumpturus, natura experimentum capiatur: quomodo ſe habeat ad ſupernas purgationes, quæ mediocriter provocant, exhibendo. Qui enim hoc pacto non purgabitur, niſi præparatus ad Elleborum non eſt cogendus. Præparatur autem vomitu ſæpiùs facto. Idcircò Plinius præcipit *lib. 25. c. 50.* ut antequàm detur Elleborum, ſeptem diebus ante præparetur cibis acribus, abſtinentia vini, tertio, & quarto die vomitionibus, & pridiè cænæ abſtinentia. Qui etiam prohibet, dari pueris, ſenibus, mollis, ac fæminei corporis, animive exilibus, & fæminis minus, quàm viris, cauſſariis, vel latere, vel faucibus.

A R-

ARTICULUS II.

Per purgationem.

§. I.

Quamvis variis modis à pravis humoribus corpus expurgari queat, nempe, per vomitum, sudores, urinam, omnes corporis poros, & aperturas; communior tamen, & usitator purgatio fit per ventrem inferiorem, per secessum nempe, ad quam efficiendam inter multa impedimenta, sequentia tantùm adducentur, ut usitatiora. 361 Purgatur corpus variis modis. Medicamina purgantia dantur Alia Cholericis.

Pro Constitutionibus cholericis, & sanguineis.

Recipe
- Rhaubarbari incisi. drac. 2.
- Decoct. flor. & fruct. cordial. drac. 3.
- Sennæ. drac. 3.
- Semin. citri q. suff.
- Fiat inf. per hor. 10. Deinde colaturæ factæ cum expressione, adde syrup. rosat. sol. unc. 4. misce, & f. p.

Vel sic.

Recipe
- Rhaubarbari electi. dra. 1. sem.
- Infundatur cum suis correctivis per noctem in aqua boraginis s. a. & facta diligenti expressione, & colat. adde
- Syrup. de pomis compositi. unc. 4.
- Confect. hamech. drac. 3.
- Misce f. potus.

Per bolos, seù morsellos.

Recipe
- Flor. Cassiæ nov. extract. drac. 5.
- Ellect. de succo rosarum drac. 2.
- Pr. Rhaubarbari drac. sem.
- Sennæ or. dra. 1.
- Semin. citri scrup. 1.
- Misce cum sacharo, fiant boli.

Pro Flegmaticis. Alia Phlegmaticis.

Recipe
- Agarici troc. drac. 2.
- Sennæ orient. drac. 3.
- Anisorum. drac. 1.
- Decoctionis passularum betonicæ, & cort. citri q. s. fiat inf. per hor. 12. & colaturæ adde
- Mellis rosati solut. unc. 3.
- Diaphinici. drac. 3.
- M. f. p.

Per bolos, seù morsellos.

Recipe	Diaphinici.	unc. sem.
	Diacatholici.	drac. 6.
	Misce cum saccharo, f. boli.	

Alia Melancholicis.

Pro melancholicis.

Recipe	Cortic. radic. Ellebori nigri.	drac. 2.
	Sennæ orientalis.	drac. 3.
	Polipodii rec.	unc. sem.
	Anisorum, dauci.	ana drac. 1.
	Flor. boraginis.	pug. 1.
	Passularum.	drac. 2.
	Prunorum damasch.	num. 3.
	Fiat decoct. sec. art. & cum colatura dissolve	
	Strup. de polipod. mercurial.	unc. 2.
	Confect. hamech.	drac. 4.
	Misce, fiat potio.	

Per bolos.

Recipe	Confect. hamech.	ana drac. 5.
	Diacatholici.	
	Misce cum saccharo f. boli.	

§. II.

362 Quædam alia adduntur particularibus maleficiorum infestationibus necessaria; ut ajunt quidam.

Pro Paralysi ex maleficio præcipuè illata.

Pro prima medicina.

Medicamina pro Paralysi.

Recipe	Diafiniconis.	drac. 3.
	Syrupi rosati solut.	unc. 4.
	Cum aquaive	q. suff.
	f. potio.	

Recipe	Syrup. de Betonica.	ana unc. med.
	Sticados.	
	Matricariæ.	
	Tomariæ.	ana unc. 1.
	Boraginis.	
	Misce pro syrupo.	

Pro secunda medicina

Recipe	Syrupi rosati solut.	unc. 4.
	Diafiniconis.	drac. 3.
	Cum decoct. cord.	q. s. f. p.

Alia

Alia per pillulas.

Recipe
Extracti Ellebori. ſcrup.2.
Fiant pillulæ tres, & exhibeantur infirmo, quando petit ire ſtratum.

Contra maleficia cordis.

Contra maleficia cordis.

Recipe
Ellectuarii lætificant. raſis. drac.1.
Et exhibeatur patienti per vices interpellatas.

Vel.

Recipe
Theriacæ, vel mitridati. drac.1.
Cum ſpecierum cord. calido ſcrup.1. & formentur pillulæ n.5. & aureentur.

Contra dolorem capitis.

Contra dolorem capitis.

Recipe
Spec. Hieræ ſimpl. Galeni. dr.1.cum dim.
Trociſci mirabolanorum citr. drac.2.
Arabicarum. ſcrup.4.
Rhaubarbari. ſcrup.4.
Roſarum rubearum. drac.med.
Miſce, & cum ſyrupo violato fiat maſſa pro pillulis.

Contra dolorem colicum, & inflationem ventris.

Contra dolorem colicum & inflationē, ventris.

Recipe
Specierum Eleſchoph. ſcrup.4.
Et exhibeatur cum jure pulli.

Contra impotentiam conſummationis matrimonii ex maleficio provenientem.

Contra maleficium ligaminis.

Recipe
Stinchi marini. num.4.
Piſtacharum inciſarum. } ana un.1. ſ.
Penearum eodem modo.
Semin. urticæ. } ana drac. 2.
Baſiliconis.
Muſci electi. } gran. 5.
Ambræ.
Sacchari fini diſſoluti in aqua roſ. un.3.
Et ſec. art. f. morſelli octo, quorum manè ante prandium ſumat unum, & alterum poſt cęnam antequàm eat cubitum per horam.

Aliud remedium pro eodem.

Recipe
Olei recent. nucum pinarum. unc.2.
Semin. erucæ. ſcrup.ſem.
Muſci electi. gran.4.
Vinum malvaticum. unc.3.

Potio

Potio utilis ad omne maleficium (ut ajunt) indifferenter solvendum.

Recipe	Semin. herbæ paris.	drac.
	Decoctionis boraginis.	q. 1.
	Misce fiat potio manè capienda iteratis vicibus secundum ordinem.	

§. III.

363 Alia adducuntur, contra maleficia.

PRæter medicamina prædicta alia diversa à diversis contra maleficia proponuntur. Evonymus *in Thesauro Medico cap. de solidis quibusdam*, docet, confectionem Ellectuarii ex argenti vivi pulveribus confecti fascino adversari. Marcellus Empir. *lib. de Medicina cap.* 20. potionem præscribit contra cuncta in cibo, & potu sumpta maleficia, quæ ab illo peti potest. Multa alia inveniuntur cujuslibet constitutioni accommodata, quæ secundùm quòd necessitas poscit, componuntur. Comprobantur præcipuè pillulæ aureæ, cochiæ simplices, & præparatæ, indæ, arabicæ, de nitro, de lapide lazuli, de lapide armeno fætidæ: Hiera Pachii, Ellectuarium indicum tam majus, quàm minus, Extractum Sennæ, & Ellebori nigri. Ideò his, aliisque quampluribus omissis, quæ Medicorum curæ, ac ministerio relinquuntur: nonnulla adhuc subiiciam ad interna medicamina spectantia, quibus sepissimè infirmitatem naturæ humanæ indigere experientia docet.

Contra effectum phrenesis per maleficium, & opus diabolicum inductæ.

In prima die inchoationis medicaminis.

Pro Clistere.

Recipe	Aquæ fluminis.	ana q. sufficit.
	Furfuris triticei.	
	Olei communis.	
	Salis communis.	

Secunda die pro Clistere parando.

Recipe	Aquæ fluminis.	ana q. sufficit.
	Malvæ.	
	Marcorellæ.	
	Parietariæ.	
	Matrum violarum.	
	Olei communis.	
	Salis.	

Tertia die pro Clistere parando.

Recipe	Aquæ fluminis.	ana q. sufficit.
	Olei communis.	
	Salis.	
	Sapæ.	
	Mellis.	

Cliste-

Clisterium ad dolores collicos, & inflationem ventris.

Recipe
- Florum camomillæ. | Meliloti. | Anethi. | Pulegii. | Calamenti. — ana manip. 1.
- Seminis lini. | Anisorum. | Fæni græci. | Fæniculi. — ana drac. 3.
- Misce, & bulliant ad consummationem tertiæ partis.
- De quo recipe libram unam, & Adde
- Hieræ logodionis. | Benedictæ. — ana drac. 2.
- Olei rutacii. — unc. 4.
- Salis communis. — unc. 1. cum dimid.

Aliud Clisterium pro eisdem doloribus, & inflatione.

Recipe
- Rosmarini. | Salviæ. | Fæniculi. | Mentæ. — ana manip. 1.

Bulliant levi bullitione in aqua fæniculi, & facta espressione adde

- Olei camomille. | Spicei. — ana unc. 2.
- Olei anisorum. — drac. 1.
- Sacchari rubei. | Mellis rosacei. — ana unc. 2.
- Salis gemmæ. — drac. 3.
- Misce cum clisterio.

SECTIO III.

Roborantibus.

Rectè Galenus *lib. 1. de Elem.* ex Hippocrate scripsit: quod homo nunquam doleret; aut unico egeret medicamento, si unico constaret ex elemento. Esset enim uniuscujusque unica natura, unicus effectus; ratio redeundi ad naturalem statum unica. At quia ex pluribus elementis est compositus, plures in se oppositas habet qualitates, ex quibus morborum plures proveniunt species: Aliæ ex humorum superfluitate, quibus sanandi valent medicamina purgantia, & evacuantia supra posita: Aliæ ex virium debilitate ac imbecillitate, quibus applicari solent medicamina roborantia sumenda Vel per potum: Vel per Bolos, seu Pillulas: ut duobus articulis notum fiet.

364 Roborantia medicamina.

Alia sumuntur Per Potum, Vel Bolos.

A R-

ARTICULUS I.

Per Potum.

365 Per potum solent ut plurimũ sequentia exhiberi medicamina.

Medicamina, quæ per potiones partes expurgatione sive per ventrem superiorem, sive inferiorem debiles, ac fessas vim habent roborandi: ut plurimum mos est, sequentia exhibere.

Recipe
Aquarum chelidoniæ majoris.
Artemisiæ.
Ruthæ.
Fæniculi. — ana un.3.
Aquæ ardentis infusionis ligni aloe. unc.4.
Sacchari albi. unc.8.
Fiat juleb, sive julebum s.ar. aromatizatum cũm drac.2.spec. arom.rosati. Dosis unc.2.

Aliud.

Recipe
Semin. ruthæ caprariæ.
Ruthæ domesticæ.
Hypericonis. — ana drac.6.
Sp. pliris arcot.
Margaritarum. — ana drac.1. sem.
Misce fiat potio in viginti partes æquales pro totide m diebus continuis per horas quatuor ante prandium cum aqua ruthæ, vel peoniæ, vel cum jure carnis.

Aliud.

Recipe
Semin. peoniæ.
Corallorum rub.præpar.
Sp. diamusci dulcis. — ana scr.1.
Misce pro una vice, & sic pro aliis usque ad viginti.

Ellectuarium efficax.

Recipe
Succi hyperici clarificati. lib.1.
Sacchari albi. unc.8.
Misce, & fiat syrupus sec. artem in fine addendo.
Pulv. semin. hyperici.
Semin. herbæ paridis. — ana unc.1.
Semin. ocymi.
Ruthæ. — ana unc. sem.
Misce, & fiat julebum sec. art. de quo cap. un.5. singulariter manè, per horas 4. ante cibum.

Laudatur Theriaca usque ad quantit. drachmæ pro qualibet vice continuando per mensem.

Aqua efficax ad roborandum.

Recipe
- Theriacæ finæ. unc.3.
- Ligni aloes. unc.sem
- Nucis muschatæ. | Garyophilorum. | Cinnamomi. — ana drac.2.
- Vini malvatici. lib.3.
- Misce fiat infusio per dies tres; deinde distillentur in B. M. ponendo ad nasum alembici parum musci ligati in petia. Dosis hujus aquę est drac.2. cum aquæ peoniæ unc. duabus. Continuetur manè 40. diebus.

ARTICULUS II.

Per Bolos, ac Pillulas.

VAria sunt medicamina roborantia, quæ per bolos, morsellos, ac pillulas ægrotis exhibentur juxta Medicorum arbitrium, & ægrotorum appetitum; quorum hic pauca subiiciam. 366 Per bolos aut pillulas varia traduntur ut sequentia.

Conserva corroborativa ventriculi à maleficialium instrumentorum materialium vomitione fessi.

Recipe
- Foliorum boraginis. | Foliorum rosmarini. | Betonicæ. | Absynthii. | Sacchari rosat. ant. — ana drac.1.

Alia conserva roborativa.

Recipe
- Florum ruthæ caprariæ. | Hyperici. | Palmę Christi. — ana unc.4.
- Sacchari. lib.3.
- Fiat conser. secund. art- Dosis un. sem. usque ad unc.1.

Morselli.

Recipe
- Sp. pliris arcot. drac.1.
- Diamusci dulcis aromatici rosa. | Diatrion piperein. — an. d.5.
- Sacchari albi unc. semis cum aqua peoniæ fiant morselli unc. semis pro singulis.

Pillulæ.

Recipe
- Ligni aloes. | Cortic. citri. | Semin. ocymi. | Semin. peoniæ. | Nucis musch. — ana drac.2.

Gal-

Galliæ muscatæ scr.5. cum syrupo de cort. citri fiat massa pro pillulis. Dosis est drac.5.

Huic parti alia plurima potuissent addi medicamina maleficiatis pro temporis, ætatis, corporis constitutionis, virium, ac sexuum diversitate necessariò tradenda. At quia meum institutum non fuit de hac materia exactè, ac completè pertractare, cùm meæ partes prorsus ab arte medica sint alienæ; sed tantùm prædicta pauca pro morbis veneficis ex variis Medicorum placitis annuere. Ideòque cætera peritis, ac prudentibus Medicis secundùm ægrotorum necessitatem paranda, & exhibenda relinquens, pro ingenii mei imbecillitate, ac parvitate animum intendam in considerando, quid hujusmodi medicamina corporalia operentur in dæmones, ac maleficio affectos, quod à nullis, hisque quos legerim, ità exactè, distinctè, ac methodicè fuerit examinatum, quod præstabitur parte secunda.

PARS SECUNDA.

Quid operetur.

367 AMplissima equidem materiæ medicamentariæ seges, qua & terræ viscera gravidata turgent, & tota ipsius facies luxuriat; nihilque in aere volitat, aut volvitur, aut in aqua natat, vel nascitur, quod non trahi queat in hominis solatium. *Nam ex angue, teste Galeno l.11. simpl. cap.1. sæpè sanitas, ex luto levamen, ex fimo morborum profligatio. Ex medicamentis alimenta lib.3. simpl. cap.17. Ex alimentis teste Hippocrate lib. de alimentis, medicamenta sæpè depromuntur.* Est enim pharmacia encomio multo celebranda, quæ medicinæ instrumenta, nempè, suggerit, & ministrat. Utramque enim à mundi primordio non solùm extitisse; sed ab Altissimo ortam sacræ paginæ testantur *Eccles.28. Honora Medicum propter necessitatem; etenim illum creavit Altissimus. A Deo enim omnis medela, & à Rege accipiet donationem. Altissimus creavit de terra medicinam, & vir prudens, non abhorrebit illam. In his curans mitigabit dolorem, & unguentarius faciet pigmenta suavitatis; & unctiones conficiet sanitatis, & non consummabuntur opera ejus.*

Pharmacia, & medicina à Deo orta est.

Propterea non mirandum, si complures ex Medicis tam priscis, quàm recentioribus, ac ferè omnes Exorcistæ asseverent, nonnulla extare medicamina tum externa, vel simplicia, vel composita: tum interna vel præparantia, vel purgantia, vel roborantia, quæ non solùm morbis veneficis mederi; verùm etiam spiritus diabolicos repellere apta judicantur.

Medici, & Exorcistæ plures medicaminibus utuntur cõtra maleficia.

At cùm omnia hujusmodi medicamina sint res naturales sensibiles, ac corporeæ, dæmones verò puri spiritus, & incorporei, morbique venefici sint ab agente non physico: nec naturaliter res corporeæ in spiritum agere queant, meritò dubitari potest (ut aliàs etiam à doctissimis viris fuit dubitatum:) qua ratione res istæ naturales, ac sensibiles vim habere possint in dæmones? Ideò ad istam solvendam dubitationem quandoquidem morbus maleficus per actionem dæmoniacam inducitur in hominem, videndum: quid res illæ naturales operentur in Dæmonibus: In Hominibus. Quod duobus capitibus declarabitur.

Quæ cùm sint corporea, videndũ quid operentur?

In Dæmonibus. In Hominibus?

CAPUT I.

In Dæmonibus.

368 MAgnum discrimen à quolibet non mediocriter sciente invenitur inter rem sensibilem, ac spiritum. Illa est corporea, iste incorporeus. Illa componitur ex partibus integrantibus; Iste compositione caret. Illa extensa in ordine

Maxima differentia inter res sensibiles, & dæmones.

ad locum, ita quòd quælibet pars sensibilis correspondet partibus loci, à quibus circumscribitur: Iste licèt sit in loco definitivè, non tamen circumscribitur à loco, nec ad locum extenditur nisi quoad suas operationes; sed totus est in toto, & totus in qualibet parte loci. Illa corruptibilis: Iste incorruptibilis. Illa agens naturale: Iste voluntarium, Illa potest pati non tantùm ab agente intellectuali; sed etiam à quocunque naturali, si illud sit majoris activitatis: Iste cùm careat partibus corporeis integrantibus, nec potest tangi, aut pati à quocunque agente naturali. Si autem nulla est ibi in genere symboleitas, aut convenientia quis fateatur, rem sensibilem agere posse in spiritum; cùm agens, & passum similia, oportet, sint in genere, & dissimilia in specie?

Non possunt dæmones pati à rebus corporeis.

Attamen cùm res sensibiles duplex habeant esse, reale unum, intentionale alterum: Reale, ubi realiter inhærent: Intentionale, ubi sunt eorum species, putà, in medio, vel organo, aut potentia sivè sensitiva, sivè intellectiva, examinandum, quomodo in istis curationibus movere possint potentiam dæmonum intellectivam, aut volitivam, in ipsasque agere aut Physica actione: aut Intentionali: ut sequentes sectiones demonstrabunt.

An res agant in dæmones actione. Physica. Vel intentionali?

SECTIO I.

Physica actione.

Actionem quoquomodo contemplemur Vel formaliter, ut respectum extrinsecum agentis ad passum, quo agens dicitur formaliter agens: Vel materialiter: ut formam, quæ producitur ab agente in passum, nequaquam physicam nuncupare debemus, nisi per eam agens naturale, teste Aristotele *de Generat. & Corrupt.* producat directè, vel indirectè in passo. Vel ens aliquod naturale. Vel qualitates primas, videlicet, caliditatem, aut frigiditatem, humiditatem, aut siccitatem. Vel secundas: ut colores, odores, sapores, aliasque hujusmodi, quæ sequuntur primas. Vel motum localem, sive naturalem, sivè violentum, sive medium: Rectum, aut reflexum: Velocem, vel tardum: Regularem; aut irregularem. At si res naturales in dæmones agunt, eosque expellunt, (ut dicunt) è corporibus maleficiatis physica operatione per qualitates sibi inditas, hoc fieri debet aut Directè: aut Indirectè: Ideòque utrunque ponderandum duobus articulis. 369

369 Actio sive formaliter: sive materialiter ut physica dicatur quid requirat?

Si res naturales agunt in dæmones physica actione, hoc est: Aut Directè. Aut Indirectè.

ARTICULUS I.

Directè.

§. I.

Hallucinari eos jure meritò fatendum, qui directam vim naturalem rebus corporeis in dæmones concedunt. Quis enim in physicis mediocriter versatus non agnoscit, agens naturale ad hoc, quòd physica actione directè in passum operetur, oportere, sequentibus muniri conditionibus? 370

370 Res sensibiles nullā vim naturalem directè habet in dæmones Conditiones ad physicam actionem necessariæ.

Primò, quòd semper agens sit majori efficacia ipso passo, idest, fortius, ac validius virtute resistiva passi.

Secundò, quòd patiens tale sit in potentia, quale agens in actu, dummodò agens sit univocum, ens naturale, & corporeum. Tolle enim ab aqua potentiam ad calorem, quomodo poterit ab igne calefieri? Tolle ab igne caliditatem, quam habet actu, nunquid poterit aquam, vel quid aliud calefacere? Tribue aquæ potentiam ad calorem, poterit utique ab igne, vel à sole calefieri. Da igni caliditatem in actu, poterit utique passum calefacere. Quia *quicquid agit*, teste Aristotele 9. *Metaph. agit in quantum est tale actu*.

Ter-

Tertiò patiens magis, vel minùs patiatur secundùm quod magis, vel minùs est dispositum. *Actus enim activorum 2. de Anima, est in patiente prædisposito.* Ideòque modus passionis est secundùm modum dispositionis ipsius passi: sicut & modus actionis est secundum modum virtutis, & potentiæ ipsius agentis. Quis enim non videat, quò agens vigorosius, ac robustius, eò validiùs, & efficaciùs in patiente operari?

Quartò quicquid ab agente naturali patitur, divisibile sit, non quidem actu, sed potentia; ita quod aptum sit ab agente aliquid recipere primò secundùm unam partem, dehinc secundùm aliam. Nihil enim indivisibile, & incorporeum ab agente naturali pati potest; sed quod patitur à tali agente, oportet sit corporeum sub modo quantitativo, idest extensum per quantitatem corpoream; ità quod habeat partes extensas non solùm in ordine ad totum, sed etiam in ordine ad locum. Defectu cujus corpus Christi in Sacramento Eucharistiæ, licèt manducetur; non tamen frangitur, dividitur, patitur, aut tangitur à quocunque agente naturali.

Quintò agens, & patiens proximentur. Licèt enim agens, & passum ponantur in esse; nunquam tamen sequi potest actio, & passio, nisi approximentur; simulque mutuò se tangant. Quæ quidem proximatio per medium saltem fieri oportet. Ita quòd agens sit immediatum passo, vel immediatione suppositi: vel immediatione virtutis. Quomodo enim astra cæli agerent in hæc inferiora, nisi priùs agerent in media elementa, per quæ nobis communicantur eorum virtus, & influxus?

Sextò tandem nihil patiatur ab omninò sibi simili; vel prorsus sibi dissimili: Non primum: quia idem ageret in se, & à se pateretur: cùm non esset diversa actio agendi, & patiendi, quod in rebus corporeis est impossibile. Non secundum: quia quod patitur, pati debet à suo contrario. Contraria autem debent esse in genere convenientia; Ideòque agens, & patiens, oportet, sint similia genere, & dissimilia specie, aliter nulla potest esse ibi actio physica, & realis; nec agens ullam vim directam naturalem habere potest in passum.

§. II.

371 Quia dæmones carent dictis condition. pati non possunt à rebus corporeis.

DIrigamus modò mentis oculos ad spiritus apostaticos, & qui à flammis gehennalibus intolerabiles patientur cruciatus in æternitate, ut patientes in tempore à rebus naturalibus contemplemur. Quis audeat asserere virtutem rerum naturalium majoris esse efficaciæ, ac potentiæ virtute resistitiva hujusmodi spirituum, de quibus dicitur *Job. 41. Non est potestas super terram, quæ comparetur eis?* Para suffimenta ex galbano, sulphure, asa fætida, aristolochia, hypericone, & rutha: Appone odorata fætidis thus, myrrham, styracem, ladanum, garyophila, & muscum: quid tandem virtus horum omnium contra dæmones, quibus quælibet terrena potestas comparata infirma est, ac debilis? Adhuc in obsesso iidem cruciatus, eadem afflictio, eadem infirmitas. Repete bis, ter, quater, ac pluries hujusmodi suffumigationes, & fac super ignem, & sulphur dæmoniacum (velit, nolit) fumigari donec dæmon de omnibus, quæ tibi placuerit, dixerit veritatem: ut docet, ac sæpiùs inculcat Menghus *in suo flagello, ac fuste dæmonum*, quem sequuntur ferè omnes posteriores Exorcistæ. Quid indè? (Heù miseri illi energumeni, qui ad manus hujusmodi Exorcistarum deveniunt!) Renuet dæmon dicere veritatem, ut sic suum faciliùs intentum consequatur, quod est, ut dum ignarus Exorcista putat hisce corporeis rebus dæmonem torquere fictè clamantem, ac simulatè ululantem, torqueat, & acriter miserum excruciet energumenum verè dolentem, ac de Exorcista justè conquerentem, qui ex ministro Ecclesiastico dirus tortor, ac crudelis carnifex evadit.

Quid enim possunt pati dæmones hisce naturalibus rebus, si dæmones non sunt

tales

tales in potentia, quales sunt res naturales in actu? Ubi in dæmonibus potentia ad recipiendum in se qualitates primas, vel secundas, vel alias hujusmodi mutationes, si carent quantitate molis, quæ hujusmodi mutationum est subjectum? Quænam dispositio ad patiendum à rebus corporeis inveniri potest in his, qui sunt omninò incorporei, simplices, indivisibiles, inextensi non tantùm in ordine ad locum, sed & in ordine ad totum? qui non possunt ab eis tangi tactu physico, aut mathematico immediatione suppositi, aut virtutis naturalis? qui tandem cum eis disconveniunt non specie tantùm; sed & genere subalterno?

§. III.

SCio, quod Joannes de Rupescissa *lib.2. de quinta ess. cap.9.* asserere voluit, Deum concreasse in spiritibus, Angelis, & Spiritu humano quandam potentiam sensitivam, non carnalem; sed spiritualem, per quam subiiciantur passionibus rerum corporalium.

At licèt de Anima humana, utpote, quæ est forma sui corporis, hoc concedi posset; attamen de Angelis hoc nondum probatum est. Quinimò totaliter contrarium ratio dictat.

De his fides adhibeatur Alphonso Tostato Episcopo Abulensi, qui *qu.42. super* 372 Probatur auctoritate Tostati.
1. *Regum cap.16.* sic eruditè discurrit: *De rebus naturalibus dicendum quòd nulla res habeat efficaciam ad excludendum dæmonem sive sit animal, sive res animata, herba, vel arbor, vel fumus alicujus rei, vel odor bonus, vel malus: quia in omnibus rebus naturalibus virtus agendi est ipsa qualitas, sive sit de primis; ut calor, vel humiditas &c. sive de secundis; ut quæcumque aliȩ qualitates ortȩ ex quatuor primis. Istȩ enim qualitates sunt accidentia corporum, nec quidem omnium; sed solùm elementatorum; ideoque non possunt agere res per istas qualitates nisi in elementata.* Non ergo dæmones ab eis pati possunt, qui non sunt corpora, nec corpus habent. *Nonne vides* (subdit) *corpora cȩlestia quanquam corpora sint: quia tamen non habent conditionem elementarem non posse pati ab aliquo agente naturali? quomodo ergo dȩmones, qui incorporei sunt, poterunt pati ab hujusmodi corporeis qualitatibus?*

Quare errant tum Medici, tum Exorcistæ qui putant, ac dicunt, dæmones à corporibus expelli posse per lapides, herbas, plantas, fumum, suffimenta, & alia hujusmodi, de quibus supra *tota prima parte*; quia omnia ista sunt entia naturalia, quæ in spiritus ullam vim directè habere nequeunt.

§. IV.

SEd dicent, fumum Tobiaci piscis omne dæmoniorum extricasse genus; ut ipsemet Angelus Raphael Tobiæ dixit: *c.6. Tob.* cur ergo & aliæ res naturales, vel saltem suffumigationes idem non præstabunt? 373 Fumi tobiaci piscis.

Ad hæc præter ea, quæ supra dicta sunt *n.334. hujus disp.* respondemus fumum illum Tobiaci piscis nihil naturaliter profecisse ad excludendum dæmonem à viro, vel muliere; sed id ab Angelo factum fuisse precibus Tobiæ, qui unà cum Sara uxore sua tribus diebus nullam dantes operam libidini toto affectu, ac puro corde orationi semper erant intenti; ideoque misericors Deus illos exaudivit, nec eis permisit dæmonem nocere: quinimò fecit eum per Raphaelem Angelum apprehendi, & in Superioris Ægypti deserto religari: ut habetur *Tobiȩ* 8.

Nec fuit superstitio cremare jecur piscis ad excludendum dæmonem; Hoc enim fecit Raphael, ut se occultaret. Nam cùm esset Angelus, & in forma viri se repræsentaret, nolletque se manifestare usquequò omnia completa essent; tacuit se velle religare dæmonem in deserto, ne se Angelum patefaceret, & dixit, fumum jecoris illius piscis dæmones effugare; sic Tobiæ præstitit (Angeli operatio recta ostenditur.)

securitatem, quòd non suffocaretur à dæmone, si eam sibi acciperet in uxorem; Sciebat enim Tobias, dæmonem omnes Saræ viros suffocare: sicque non cognovit eum Tobias.

§. V.

374 Videtur ibi fuisse mendacium.

Nullum tamen fuisse probatur.

AT quis non videt in hujusmodi angelica operatione mendacium reprehendi? Si fumus nullam habebat virtutem ad expellendum dæmonem, quomodo veraciter potuit Angelus dicere: *Cordis ejus particulam si super carbones ponas, fumus ejus extricat omne genus dæmoniorum, sive à viro, sive à muliere; ita ut ultra non accedat ad eos?* Nonne apertum mendacium? Sed nullum fuit mendacium; Angelus enim non intellexit absolutè, quòd jecur piscis combustum dæmones extricaret; sed locutus est spiritualiter in Tobia dicens: *Cordis ejus particulam si super carbones ponis, fumus ejus extricat omne genus dæmoniorum sive à viro, sive à muliere*, idest, quando pones cor piscis super carbones, dæmon effugabitur; non tamen virtute carbonum, vel fumi cordis; sed orationum Tobiæ, & Saræ, & Angeli dæmonium religantis. Unde quemadmodum necesse non est, lotionem meam esse causam eclypsis lunæ, eò quòd dum ego lavo, hæc accidit: ita necesse non est, dicere, fumum causam esse, quæ diabolum pellat, quamvis dum fumus fit, diabolus pellatur. Docet Angelus, quid fiat, non causam reddit, cur hoc fiat. Sic ergo Raphael mendacium hic non expressit; veritatem tamen subticuit. Quæ posteà manifestari videtur *Tobiæ* 8. ubi dicitur, non fumum dæmonem profligasse; sed Raphaelem Angelum. *Protulit Tobias de cassidili suo partem jecoris, posuitque super carbones vivos. Tunc* (subjungitur) *Raphael Angelus apprehendit dæmonium, & religavit illud in deserto Superioris Ægypti*. Quid igitur est, quod dæmonium profligavit? Fumus? Non. Sed Raphael Angelus. Quomodo verò? An ob excitatum fumum? Nequaquam. Veruntamen quando excitatus est fumus, profligatus est dæmon. Sed præter operam Angeli fuerunt ejus merita, atque orationes Tobiæ, & Saræ: ut apertè, ac dilucidè testantur Nicolaus de Lira, & Abulensis *super* 1. *Reg. cap.* 16. Azorius *lib.* 9. *Instit. Moral. cap.* 26. Petrus Thyræus *part.* 3. *disput. de dæmoniacis c.* 48. *à num.* 20. *usque ad* 25. Alexius Porro *in Antidotario*.

§. VI.

375 Obiicitur de radice herbæ Eleazari.

NEc minoris est efficaciæ ad Exorcistis, Medicisque suadendum, suffumigiis, odoribus, herbis, lapidibus, cæterisque id generis rebus sensibilibus transeuntibus, vel permanentibus vim inesse naturalem ad morbos maleficos curandos, dæmonesque expellendos id, quod narrat Joseph Hebræus *lib.* 8. *Antiquit. loquens de bello Judaico*, de radice cujusdam herbæ, quam asserit, dæmones expellere de corporibus obsessorum. Faceturque se hujus rei testem esse oculatum, dum quidam Eleazarus hebræus præsente Vespesiano, & ejus filiis, & Tribunis eos curabat, qui à dæmonio vexabantur, eorum naribus inferens annulum habentem subter signaculum radicem à Salomone monstratam, qua dæmonem per nares odorantis abstrahebat; præcipiebatque, ne ad eos denuò remearet.

376 Refellitur hujusmodi objectio.

Sed quàm falsum sit, radicem illam, sicut, & quamlibet aliam rem naturalem vim habere ad dæmones expellendos, ratio supra relata dictat. Licèt enim Eleazarus ille dæmonem expulerit; non tamen per vim illius herbæ. Impossibile enim est, quòd herba illa; vel odor cujuscunque rei in dæmonem agere valeat: cùm dæmon sit purus spiritus, in quem nulla res naturalis agere potest; cùm actio fiat per contactum juxta Aristotelis doctrinam, ut patet ex præallegatis conditionibus ad actionem physicam requisitis. Si ergo dæmon exierat, hoc præstabat: quia Eleazarus ille forsan erat magus: ut dubitant Lir anus, & Abulensis *super* 1. *Regum cap.* 16. qui

omnia

omnia hæc faciebat arte magica per pacta cum dæmonibus inita tacita, vel expressa, quibus dæmones fingunt se expelli, ut sic homines in errore teneant, & suæ servituti addicti maneant.

Quare errant illi, qui dicunt, dæmones à corporibus obsessis expelli posse per fumum, herbas, lapides, medicinas, & alias hujusmodi res corporeas. Sicut, & illi, qui credunt, aliquem esse dæmoniacum, si per triginta dies non potest continuare esum carnis hædinæ: quod signum esse dæmoniacæ præsentiæ ponit Menghus *in suo Fuste demonum*. Et qui talia credunt, superstitione non carent: quia omnia ista, cùm sint entia naturalia corporea in dæmones, qui substantiæ spirituales sunt & incorporeæ nullam vim directè habere queunt. Et si quandoque vim aliquam manifestant in dæmones, id ex superstitione provenire juremeritò suspicari potest: ut benè advertit Angelus *verb. superstition.6*.

§. VII.

Hoc tandem comprobari potest ex Anima rationali corpori unita. Hæc, quia purus est spiritus, quamvis in corpore sit, nihilominus non movetur à calido, aut frigido, vel ab aliis corporeis qualitatibus: quanto magis dæmones, qui spiritus sunt corporibus non uniti immunes erunt, & liberi ab hujusmodi passionibus corporeis? Non ergo res naturales directam ulla vim in dæmones habere possunt. 377 Eadem veritas probatur à simili ex anima rationali.

Quam veritatem sustinent Nicolaus de Lira *super* 1. *Reg. cap.16.* Paulus Burgensis *ibidem in Additionibus*, Joan. à Turrecrem. *dist.1. can. Voluissent. §. denique.* Guilhelmus Parisien. 2. *Par. par.* 2. *de Universo cap.* 20. Angles *qu. de Arte magica diffic.* 8. S. Albertus *super Lucam* 9. Pelbartus *in Rosario aureo Theologiæ, verb. Dæmones &* §.83. Navar. *Summ. cap.* 11. *n.*38. Petrus Thyræus *de dæmoniacis toto cap.*48. Azorius *to.*1. *lib.* 9. *Instit. Moral. cap.*26. *qu.*2. Delrius *lib* 2. *Disquis. magic. qu.*30. *& libr.*6. *cap.*2. *qu.*3. *sect.*2. Et Suarez 3. *to. in* 3. *p. q.*65. *art.*4. *disp.*15. *sect.*4. qui id optimè probans ait: *Ridiculum esse oppositum*.

ARTICULUS II.

Indirectè.

§. I.

Quamvis rebus corporeis directam vim naturalem in dæmones pauci concedant, quamplures tamen secundariam, & indirectam tribuere non ambigunt; inter quos numerantur Guilhelmus Parisiens. *lib. de Universo*, Dionysius Carthus. *in Tob. cap.*8. Franc. Victor. *Relect. de mag. quæst.6.* Zacharia Vicecom. *compend. artis exorcist. part.* 1. *tract. de remed. corporalibus* Hieronymus Menghus *in Flagello dæmon. part.*1. *cap.* 3. Florianus Canal. *tract.* 1. *de modo agnoscendi, & sanandi maleficiatos part.*3. *in fine*, & nuper Ignatius Lupus 3. *p. commentar. Edicti Sanctę Inquisitionis lib.*22. *dist.*2. *artic.*2. *diffic.*2. Medici plures Lullus *lib.*2. *de quinta essentia*, Levinus Lemnius *lib.* 2. *de occultis naturę miraculis*, Franciscus Valesius *cap.*28. *sacrę philosophię*, Codroncus, Cæsalpinus, Dioscorides, Plinius, Homerus *in odisse æx.* & ibi Didymus, Aristoteles, Pandectarium, Matthiolus, Balduinus, Ronsæus, Q. Sammonicus Serenus *medicinę cap.* 58. Evonymus *in Thesauro Medico cap. de solidis quibusdam*, Mardobæus Gallus, aliique supra relati variis locis primæ par. Nec videntur procedere sine ratione. Sic enim arguere conantur. 378 Plures rebus naturalib. vim naturalem indirectè tribuunt in dæmones.

Dæmon ut plurimùm homines vexare consuevit priùs per aliquam rem sensibilem causando dispositionem in corpore humano, per quam fit aptum ad susci- 379 Quia dicunt, dæmonem

piendam dæmonis actionem, ver. gr. Detur mania, quæ est ira permanens secundùm Damascenum, dicta à Philosopho 4. *Ethicor.* amaritudo, quæ est maximè dispositiva ad alienationem mentis secundùm sententiam Medicorum. Hanc quis non videt valdè dispositivam ad suscipiendam dæmoniacam vexationem? Modò huic dispositioni applicet Medicus sua alexipharmaca, nonne poterit per ea directè ab homine auferri, ac totaliter curari? Quis neget? Si autem potest tolli hujusmodi dispositio, saltem indirectè auferetur & dæmonis vexatio, ac totaliter cessabit quælibet ejus operatio.

ut plurimum vexare homines per præviam dispositionem causatam in corpore.

§. II.

Hanc positionem probant. Ratione sumpta ex humore melancholico.

EXcitetur à dæmone in homine humor melancholicus, quo maleficiatus, vel obsessus affligatur, ac continuis teneatur angustiis, ut sæpissimè evenire solet; propter quod melancholia dicitur balneum diaboli: Nonne poterit Medicus suis pharmacis talem compescere humorem? In confesso enim est apud Medicos, quòd melancholiam abigunt vinum, flores buglossi, flores boraginis, ocymum, stæchas, granati, sardæ, hyacinthi, topazius, lapis lazuli, aurum, lapis bezoar, syrupus regis Saboris, conserva buglossi, conserva boraginis, confectio alkermes, confectio de hyacintho, antidotum asyncritum, confectio hamech, electuarium sennatum, hiera diacolocynthidos, electuarium de gemmis, species diacinnamomum. Ad quid autem hujusmodi congerere remedia, nisi sint sufficientia ad hujusmodi humorem melancholicum auferendum?

Auctoritate.

Quòd si rationi consentaneum est, hisce medicaminibus hanc tribuere virtutem, ablata causa, per quam afflictio causatur, fugabitur dæmon, qui per talem humorem, afflictionem inducit: Recedente enim passiva dispositione in obsessò, penitus recedat, oportet, afflictio dæmonis activa. Unde Avicenna *prima tertii fen.* 1. *tract.* 4. *cap.* 18. sic scribit: *Quibusdam Medicis visum est, quod melancholia contingat à dæmonio, sed nos non curamus, cùm physicam docemus, si illud contingat à dæmonio; aut non contingat; postquàm dicimus, si contingat à dęmonio, sufficit nobis, ut convertat complexionem ad choleram nigram, & sic causa ejus proxima ipsa cholera; deinde sit causa illius cholerę dęmonium, aut non dęmonium, non curamus.* Hæc ille. Quasi inferre velit, si tollatur ab ægro illa cholera nigra per medicamina, cessabit & dæmonis vexatio, qui non nisi mediante tali dispositione, afflictionem inducere consuevit.

Avicennæ.

§. III.

Martini Rulandi.

ID confirmare videtur exemplum relatum in observationibus Martini Rulandi, ut narrat Daniel Sennertus *lib.* 6. *practic. Medic. par.* 9. *cap.* 9. de quadam fœmina dæmoniaca, & melancholica, quæ piis precibus, & medicamentis humorem melancholicum evacuantibus à diabolo liberata est.

Pauli Burgensis.

Cui sententiæ quilibet posset se libenter subscribere, si vera esset positio Pauli Burgensis, qui *in Additionibus super* 1. *Regum cap.* 16. *apud Liranum* videns eum asserentem, dæmones non posse materiam corporalem secundùm suam voluntatem transmutare; sed id facere mediantibus activis corporalibus, exinde locum sumpsit probandi, quòd afflicti à dæmonibus per sensibilia aliqua possint totaliter liberari sic arguendo.

Quemadmodum dæmones non possunt materiam corporalem secundùm suam voluntatem transmutare (ut ait Liranus) ita nec passionare, nisi mediantibus activis corporalibus, quæ disponunt materiam ad suscipiendam actionem afflictivam in corporibus ab eis obsessis. Si autem per aliquam rem sensibilem causari potest contraria dispositio in corpore humano, per quam non sit aptum ad suscipiendam dæmonis actionem, nonne videtur manife-

ſtum, per res ſenſibiles ſaltem indirectè à dæmonibus afflictos totaliter liberar poſſe?

§. I V.

AT quia hujuſmodi ratio Burgenſis falſa eſt, falſum eſt etiam, quòd res ſenſibiles à maleficiatis, vel obſeſſis indirectè: vel directè phyſica actione dæmonem expellere queant. 380 At dictam opinionem falſam eſſe. Docet Liranus.

Hanc veritatem comprob at Liranus loco citato dicens: *Oportet dicere, quòd cùm dæmones ſint omninò ſpirituales ſubſtantiæ, nulla res ſenſibilis, aut virtus corporalis poteſt in dæmones aliquid agere directè, vel indirectè, per quod poſſint ab obſeſſis corporibus expelli.*

Ratione autem facillimè probari poteſt. Nam licèt aliqui à dæmone vexentur quandoque per prævias diſpoſitiones ab eo in corpore inductas; exinde tamen non ſequitur, quòd per medicamina purgato tali humore ceſſet dæmon vexare hominem obſeſſum, vel maleficiatum. Nam cùm dæmon ſit cauſa libera non naturalis, à corpore humano non dependens, qui ſe occultè in illud poteſt intromittere, adhuc iterum, & iterum poteſt illicò novos excitare humores, novaſque diſpoſitiones inducere & fovere, quibus continuos cauſet dolores; immò ſine hujuſmodi præviis diſpoſitionibus acerbiſſimas valet excitare torſiones: ut mox dicam. Unde licèt aliqui morbi inducantur per humorem melancholicum, & energumeni vexentur per melancholiam, ut ait Avicennas, non ſequitur, quod evacuata cholera nigra tollatur morbus maleficus: vel ab obſeſſo expellatur dæmon. Non enim ſatis firma eſt ratio: quia morbi iſti à naturalibus cauſis provenire poſſunt, diabolus nihil cum iis habeat commercii. Etenim licèt cauſa proxima talis vexationis ſit humor naturalis; tamen & ea ut morbum faceret, non ſuaptè natura excitata eſt, ſed diabolo movente: & proinde ejus ablatione morbus non curatur, niſi etiam cauſa externa, & primaria intrinſecè humorem illum vel generans, vel movens auferatur, putà dæmon. Ideoque paret Medicus pharmaca ad tollendam maniam à dæmone cauſatam; exhibeat infirmo Topazium, elleborum nigrum, ſyrup. de boragine, de ſucco bugloſſ, antidotum anſycritum, unguentum roſatum Meſue, confectionem hamech, Electuarium Sennæ, Hieram Pachii, oleum ex pomis Mandragoræ, aliaque antidota huic ægritudini expellendæ perutilia. Quid inde poſt tot medicamina exhibita? Aſinum tondunt; caluum vellunt. Adhuc eadem mania, eadem inſania, eadem tormenta, eædem afflictiones, ac torſiones: quia adhuc manet cauſa cauſæ, nempè dæmon cauſa principalis hujuſmodi indiſpoſitionis, ideòque nec mirum, ſi redeat, vel maneat idem cauſatum. Ratio dictat.

Quis non fateatur, ſi quis dolore capitis, vel febri ex mora ſub ſolè corripiatur, non ſufficere; ſi intemperiei illi à Sole generatæ remedia apponantur; ſed neceſſarium eſſe, ut æger ex Sole in umbram, & frigidiorem locum ſe conferat, & requieſcat? Nam manente cauſa cauſæ manet cauſatum juxta illud Ariſtotel. in antepr. cap. 3. *Quicquid eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati*: Manente in corpore dæmone, qui eſt cauſa alterationis humorum, ſemper manet dolor, & cruciatus à tali cauſa actualiter procedens: quia continuò humores illi à dæmone alterantur.

§. V.

HOc ſuo nimio malo probant indies à dæmone obſeſſi, ac maleficio affecti, quorum plures ad me acceſſerunt Romæ, Veneciis, Bergomi, & aliis locis, qui jam plures annos habentes in ſuis ægritudinibus, plura pharmaca adhibuerant, medicinas præparantes, lenientes, purgantes, evacuantes, ac roborantes: 381 Experientia oſtendit.

Alii ut se eximerent à quadam stomachi gravedine, ac suffocatione: Alii ut oculorum doloribus, ac puncturis sanarentur: Alii ut ab aliis afflictionibus eriperentur, quibus diù affecti fuerant: nec tamen post medicamina, pharmaca, sanguinis missionem aliquod sentiebant levamen: sed adhuc iidem cruciatus, eadem stomachi gravedo, eædem torsiones, & afflictiones. Ad quæ omnia tamen ut dicti obsessi, ac maleficiati in Dei potestate mihi ab Ecclesia tradita in ordine Exorcistatus de sua à dæmone liberatione actus fidei elicuerunt, illicò facto dæmoni præcepto in virtute Sanctissimi Nominis Jesu, ut exiret ab illis, & omne tolleret maleficium, statim pristinæ sanitati restituti sunt. Non ergo per ablationem dispositionis corporeæ tollitur dæmon: vel aufertur maleficium; sed per fidem, ac confidentiam in virtute Sanctissimi Nominis Jesu, & potestate Exorcistæ sibi ab Ecclesia tradita in ordine Exorcistatus.

§. VI.

382 Unde nil obstat dictum Rulandi.

QUid autem contra hoc auctoritatis, vel roboris præstare valet exemplum illud à Sennerto relatum ex observationibus Rulandi de illa fæmina à dæmone liberata; cùm apertè asserat, ab illo humore melancholico, & à diabolo piis precibus, & medicamentis liberatam? Non ergo simpliciter per medicamina corporalia; sed principaliter per spiritualia, quibus ut à causa principali dæmon profligatus est, & à corpore illius fæminæ ejectus.

383 Vana ostenditur positio Burgensis.

Hinc facilè se prodit vanitas positionis Pauli Burgensis, qui falsis innititur imaginibus. Imaginatur enim primò, quòd nullus sit obsessus, nisi ad hoc fuerint præviæ naturales dispositiones, vel passionales, quod falsum videtur in Saul, qui cùm esset in naturalibus optimè dispositus præ cunctis fratribus, & coetaneis suis, ut divina testatur scriptura 1. *Regum cap.9.* dicitur tamen de eo *capit.16. Spiritus Domini recessit à Saul, & exagitabat eum spiritus nequam à Domino*, videlicet, tribuente Deo, vel permittente dæmoni potestatem illum exagitandi, ut ait Glossa, quæ est B. Gregorii. Et ecce quàm vana prima Pauli Burgensis imaginatio: ut clariùs numero sequenti.

Nec secunda minùs falsa est, qua sibi persuadet, dæmonem recedere, quando obsessum actualiter non affligit; cujus imaginationis falsitatem superfluum est, demonstrare; cùm sit luce clarior, sæpè recedere dæmonem per operationem, qua circumscriptivè est in corpore quatenus desinit aliquandiù affligere obsessum; non tamen recedere realiter, ac per suam essentiam, ac præsentiam qua est in corpore definitivè. Hoc testantur Maximilianus ab Eynaten Exorcista expertus *in Manuali Exorcismorum part.1. instruct.9.* dicens: *Solere aliquando dæmones remanere in corpore, & latere aliquo tempore absque ulla vexatione, ut sic decipiant Ministros Dei*. Idem docet Hieronymus Menghus *Fuste dæmonum cap.7. Dæmones*, ait *postquàm ingressi sunt corpora humana, ut plurimùm se celant, ne ibi deprehendantur adesse; cùm sciant, Exorcistas se insectaturos, quoties noverint, ipsos obsidere illa corpora: etiam quia multa mala possunt ibi peragere, quæ sibi non imputabuntur; neque quis poterit scire, unde talia proveniant mala, & quis illa fecerit*. De quo etiam admonet Exorcistas *cap.15. ejusdem libri*, dæmones persæpè non tantùm latere in aliqua parte corporis, ut in pede, vel digito, vel ungue, ne deprehendantur, & obsessi sibi persuadeant, se esse totaliter à dæmone liberatos; sed etiam in exitu suo in capillis patientis se abscondere, ubi obsessis ab omni interiori, exteriorique vexatione exemptis diù latent, nullum dolorem interiorem, vel exteriorem illis immittendo.

Ex quibus clarè innotescit, non semper dæmonem obsessum vexare; sed quandoque manere in corpore absconditum, nec ullam maleficiato per aliquot tempus afferre sensibilem molestiam. Quod experientia demonstrat indies. Videmus enim multos energumenos per aliquot dies, vel saltem horas absque ulla afflictione quie-

ne quietos permanere, qui tamen à dæmonis obsessione, ac possessione non sunt liberi: quod egomet in pluribus à dæmone obsessis, quos longum esset recensere, expertus sum. Et hoc facilè agnoscit Exorcista, si prius instructo obsesso, ut credat in potestate ordinis Exorcistatus ut infra explicatur *disput. 4. ubi de ordine Exorcistico*, præcipit dæmoni in virtute Sanctissimi Nominis Jesu, ut coram se causet illas molestias, quas solitus est causare, eo absente. Tunc enim dæmon illicò se prodit. Quod non facit, quando à dæmone totaliter sunt exempti.

§. VII.

IMaginatur tandem Burgensis, obsessos à dæmone non affligi, nisi in eis sit naturalis dispositio passiva huic afflictioni correspondens, quod est, ut supra dixi, basis primaria contrariæ positionis. 384 Nec requiritur ut ipse vult, in obsesso prævia dispositio.

Sed quàm hoc sit falsum, rectè docet post *alios Mathias Toringus *in Replicis ad Addition. Lyrani super 1. Regum capit. 16.* Obsessio enim, sicut & afflictio est sæpè ex sola Dei permissione, supple, præcedente obsessi, vel ejus parentum diffidentia de Dei protectione: vel aliquo demerito: ut vult Glossa præallegata. Unde dæmon absque ulla in corpore prævia dispositione potest sine ulla difficultate, si sibi à Deo permittatur, corpus vexare, humores commovendo, venas obstruendo, partem à parte separando, aliasque hujusmodi afflictiones in corpora, subita violentia efficiendo.

Hanc veritatem fateantur illi obsessi, vel maleficiati, qui persæpè nimio suo malo repentè horribiles in corpore dolores, & in animo visiones turpes absque ulla prævia dispositione, cum timore, & tremore patiuntur; vel sentiunt, maximè coram Sacerdote anhelationes, palpitationes, syncopas, vomitus, frequentem membrorum titillationem, sicut ventum frigidissimum, aut calidissimum, & quosdam motus instar formicarum, & ranarum per humeros, & renes discurrentium: Vel cruciantur in aliquo corporis membro doloribus, qui statim ad crucis signum amoventur, & currentes per artus locum mutant. Arguant de suo errore Burgensem, ejusque fautores ii, qui cum benè se habeant, nullis peccantibus humoribus in causa existentibus repentinis morbis cùm gravissimis symptomatibus corripiuntur, puta mentis stupiditate quadam, variis deliriis melancholicis, motibus quibusdam convulsivis, qui epileptici videntur; repentinis corporis passionibus, & oppressionibus, quas ipsi explicare nesciunt. 385 Hoc testantur plures obsessi, ac maleficiati hoc nostro ævo.

§. VIII.

HAnc veritatem ex pluribus exemplis, quibus comprobare possem eorum, qui à dæmone obsessi, vel maleficio affecti coram me fuerunt adducti, hæc pauca sequentia referam. 386 Quorum exempla aliqua referuntur.

Anno Domini 1648. Quædam adolescentula à Castrofranco Oppido Diœcesis Tarvisinæ cum sanitate perfecta ditata esset, corporis robore munita, ac membrorum dispositione, lineamentis, ac colore benè ornata, repente quadam nocte post tertiam horam cùm atrium domus pertransiret à dæmone sub forma Leonis fuit arrepta, ita quòd cæpit phrenesi, ac mania laborare, dentibus fremere, ferrum, acus, cæteraque dura frangere, furiis agitari, varias in corde, stomacho, ac renibus perpeti torsiones, nec tamen ulla præcesserat in corpore humorum mala dispositio; quod clarè innotuit. Nam anteà tunc temporis hilaris, & alacris cum matre, ac fratre suo ludebat. Post etiam, cùm statuisset Pater, eam coram me adducere, qui à Castrofranco distabam milliaria circiter 30. tunc dæmon exclamare cæpit dicens: Se non posse ampliùs in ea manere; ideòque potiùs ex ejus corpore voluntariè exire volebat, quàm expectare, quòd à me hoc sibi esset imperatum. Propterea finxit, se esse egressum, ex quo in itinere adolescentula semper se benè habuit, nec aliquam passa est à

dæmone molestiam. Cùm autem fuit in prospectu meo quæsivi ab ea: quomodo se haberet; quæ dixit, benè. Ego tamen ex oculis, & faciei motibus agnoscens eam non esse liberam à dæmonis oppressione; priùs ab ea actu fidei elicito in virtute Sanctissimi Nominis Jesu, & potestate exorcistica mihi ab Ecclesia tradita, facto dæmoni præcepto in Nomine Jesu, illicò se prodidit, eamque cæpit torquere more solito in corde, stomacho, gutture, &c. sed statim coactus fuit ab ea exire, ac totaliter recedere.

Sic eodem anno alia adolescentula ejusdem Oppidi coram me fuit adducta, quæ variis à dæmone torsionibus afficiebatur in corde, stomacho, in capite, & aliis membris, quæ virtute Sanctissimi Nominis Jesu totaliter à Dæmonis vexatione absque ullo medicamine corporali libera permansit.

Nec silentio sunt prætereundæ passiones innumeræ, quibus diù affecta fuit quædam Monialis. Anno enim Domini 1664. mense Decembris Bergomi rogatus fui, ut prædictam Monialem exorcizarem, quæ jam à pluribus Exorcistis fuerat exorcizata, sed nunquam à Dæmone liberata, qui pluries fassus est per os ipsius, se in ejus corpus fuisse ingressum, dum illa adhuc esset infans trium annorum, ideoque cùm tempore, quo cæpi illi auxilium præstare annum ageret trigesimum, consequenter 27. annis Dæmon illam possederat, eam torquendo multifariam, multisque modis, nunc die, noctuque clamando, nunc in stomacho, aliisque corporis membris affligendo, nunc cibum evomendo, sed in majori quantitate, quam sumpserat: nunc in choro omnes moniales clamoribus perturbando, modò eas percutiendo, modò Conventus suppellectilem subvertendo, vel frangendo.

Cùm autem cæperim illam instructionibus, ac benedictionibus meis juxta doctrinam à me traditam infra Disputatione 4. munire, Dæmon cessavit clamores emittere, vomitum non amplius excitavit, nec alias Moniales perturbavit, nec sacramenta sumere impedivit, ut priùs faciebat; mihique in his, quæ ad Deum ut suum Creatorem, & Dominum recognoscendum, & me ut ministrum Christi, & Ecclesiæ reverendum spectabant, promptam exhibebat obedientiam, dum pluries in Ecclesia Monialium de licentia Illustriss. D. D. Nuntii Apostolici extra Monasterium ductam exorcizavi; Sed in his, quę ad ejus liberationem spectabant, parum proficiebam, Dæmonque se nolle exire affirmabat; Quare illi insinuavi, ut confessionem generalem peccatorum suorum maximè eorum, quæ fortasse Dæmonis persuasione, vel inductione patraverat perageret, quod per quatriduum præstitit, sumpto etiam sæpiùs Eucharistiæ Sacramento, tandem die 3. Februarii anni 1665. præsentibus RR. PP. suo Superiore, ac Confessario in Ecclesiam ducta, priùs à me in fide rectè instructa, ac roborata sine ullo impedimento pluribus ab ipsa fidei actibus elicitis genuflexa ante Altare in Nomine Jesu præcepi Dæmoni, ut exiret: ipse autem respondit: Vis ergo quod exeam? *Ego autem respondi, non ego solùm, sed & Deus vult, quòd exeas si hoc ipsa credit. Cæpit ergo ipsam affligere in gutture, ac capite; & cùm exire tardaret, ei præcepi, ut caput Monialis, in quo ipse tunc assistebat, pedibus meis submitteret, quod sine mora præstitit, & tandem sine strepitu exiit. Servatis ergo quæ infra disp.4. par.3. c.4. art.5. habentur: Hymno à nobis recitato,* Te Deum laudamus &c. *Monialis Deo gratias agens, læta Monasterium petiit, nullo prævio corporali medicamine adhibito.*

In eodem Monasterio alia Monialis annum agens circiter 32. à die suę professionis, qui fuit sextusdecimus usque ad trigesimum secundum continuis fuerat ægritudinibus affecta ita variis (prout ipsa mihi per litteras manifestavit) quòd sentiebat nunc caput suum in duas veluti secari partes; nunc cerebri medullas evelli, nunc ita constringi, quòd spiritum exhalare putabat; modò viscera ita torqueri, quòd non poterat à magnis clamoribus contineri; modò nervos à musculis, à carne, & ossibus separari; sæpè cor, & hepar vehementissimè aduri; sæpiùs omnes juncturas acerbissimis torsionibus cruciari; sæpissime ventrem inflari, ac tantis, totque afflictionibus, doloribus, ac tormentis in omnibus corporis membris affligi, quòd sibi impossibile videbatur ea verbis explicare posse. Quid non fecerunt Medici spatio quindecim annorum? qualia pharmaca non adhibuerunt? maximè cùm Monialis parentes essent valdè divites, ideoque prompti ad solvendum pro expensis. Videas nunc medicinas applicare per potum, nunc per bolos, pluries sanguinis emissionem repetere, suffimenta, unctio-

ctiones, balnea, emplastra, cliteres, aliaque hujusmodi adhibere, omnia volvere antidotaria, ut à tantis malis ægrotam sublevare possent; sed omnia incassum præstare, oleumque & operam perdere. Tandem ejus Confessarius Regularis, an hujusmodi tam diuturna ægritudo fortasse à dæmone causaretur, probare decrevit, præceptum contra dæmonem formando, quo facto, cœpit indicium aliquod habere, in Moniali dæmonem existere talia causantem. Quare statim me invisit in Conventu S. Mariæ Gratiarum; omnia distinctè enarrans me rogavit etiam nomine Priorissæ illius Monasterii, ut ad illam exorcizandam me transferrem. Propterea à Superioribus, ad quos spectabat, habita licentia, Priorissa illius Conventus advocata, ei imposui, ut in Nomine Jesu dæmoni præciperet, nè dictam Monialem impediret, quin statim sine ullo dolore, ac è lecto surgeret, ac vestibus induta ad januam Monasterii perveniret. Quod sine mora actum est. Quæ cùm fuerit coram me præsentibus aliquibus Monialium majoribus, ejusque Confessario, dæmon se patefecit totius mali auctorem; sed cùm Monialis fuerit in fide, ac fiducia in Deum benè à me instructa, repetitis aliquot dies instructionibus, factisque probationibus ad liberationem necessariis, quæ habentur infra disput.4 par.3. hujus operis, præceptis à me factis dæmoni in Nomine Jesu de egressu, tandem sine medicamine corporali ita sanitati perfectę restituta est, quòd sequenti Adventu, qui proximus erat, cœpit jejunium exercere, Chorum die, noctuque frequentare, orationi intendere, ac cętera Monasterii munia à suis Majoribus sibi imposita adimplere.

Alii plures pluribus locis diversæ ætatis, conditionis, ac sexus sic fuerunt à dæmone variis, ac repentinis molestiis affecti, & etiam totaliter ab ipsius tyrannide erepti, quos referre nimis tædiosum esset; Qui omnes nec ante, nec post liberationem aliqua sumpserunt medicamina corporalia, ut ab illis præviis humorum dispositionibus purgarentur; sed illicò perfectam assecuti sunt sanitatem.

Si autem dæmon eos vexasset mediantibus præviis humorum dispositionibus, ut putat Burgensis, necessarium fuisset, vel ante, vel immediatè post liberationem per medicinas corporeas præparantes, lenientes, purgantes, & evacuantes hujusmodi pravos humores evacuare; & purgare. Aliter nunquam potuissent perfectam obtinere sanitatem. Sed experientia contrarium docet. Non ergo in obsesso, ac maleficiato necessaria est passiva naturalis dispositio, ut dæmon eum valet affligere, ac vexare. Nec ullam habet firmitatem Burgensis lapis fundamentalis ex monte aureo Lyranensis doctrinæ deprompti. Quod enim Liranus dixerit, non posse dæmonem materiam corporalem secundùm suam voluntatem transmutare, nisi mediantibus activis corporalibus, quis non videat ipsum loqui de transmutatione secundùm formas corporales naturales, sicque verum dicit: quia tunc dæmon non potest rebus naturales inducere formas, rem ab una ad aliam naturalem transmutando formam, nisi activa passivis applicando. Negari tamen non potest, quin possit dæmon rem transmutare corporalem per motum localem: vel per aliquam alterationem: vel in corpore aliquod intromittendo durum, quod immediatè causet dolorem absque ulla prævia in corpore facta dispositione: ut latè prosecuti sumus *tom.1. disput.2. & disputat.4. in fine*.

§. X.

SEd fortasse dicent prædicti assertores pro suæ positionis firmitate, ac robore. 387 *Objectio sit digna scitu.*
Si dæmones possunt agere in sensibilia, ea transmutando sive per motum localem: sive per alterationem applicando activa passivis: vel aliquo alio modo, quidni, & res sensibiles valeant saltem indirectè agere in dæmones? Nonnè axioma illud Aristotelis 1. *de Generat. & corrupt.* est apud omnes vulgatissimum: *quod agens in agendo repatitur*? Si ergo dæmones agunt in sensibilia, cur & ab illis saltem indirectè pati nequeunt?

At vide, quàm infirma sit, ac debilis istorum ratio. Ubi enim inveniuntur in dicta actione conditiones requisitæ, ut agens in agendo patiatur? Si enim illud 388 *Declaratur, ac refellitur.*

axio-

axioma attentè, ac medullitùs considerare volumus, statim agnoscimus, ad ejus veritatem requiri: Primò, quòd agens, & patiens communicent in materia, defectu cujus licèt Deus agat in ista inferiora; ab eis neutiquam pati potest; & licèt ea moveat, ab eis moveri nequit. Secundò, quòd virtus activa passi sit fortior resistitiva agentis; ideòque ignis quandoque agit in aquam, & ipse non patitur ab aqua. Tertio, quòd utrunque sit intrà spheram activitatis alterius, videlicet, quòd utrunque habeat virtutem attingendi alterum in debita distantia. Idcircò cœlum licèt agat in ista inferiora, nullo modo tamen ab eis pati potest.

Modò quis rebus naturalibus vim agendi in dæmonem sive directè, sive indirectè tribuere audeat? Quomodo ab eis pati potest, si cum eis non communicat in materia: cùm ipse sit substantia incorporea, illæ materiæ corporeæ subjectæ? Si virtus activa rerum corporearum non est fortior virtute resistitiva dæmonum, quinimmò virtus, ac potestas dæmonum major est cujuscunque rei corporeæ virtute, ac fortitudine: cùm non sit potestas super terram, quæ comparetur eis? Si tandem non sunt infra spheram activitatis rerum sensibilium: cùm dæmones non sint extensi in ordine ad locum; nec possint tangi à rebus sensibilibus?

§. XI.

PRædictam falsam opinionem insinuaverat dæmon cuidam Parocho, qui anno Domini 1665. Mense Martii dum tempore quadragesimali concionabar in Oppido Cocalei Diæcesis Brixiensis ad me confugit secum ducens quandam mulierem innuptam annum agentem circiter trigesimum à dæmone obsessam, quam priùs ipse diù exorcizaverat, mihi enarrans, quòd sibi interroganti Dæmonem quando esset egressurus, & quibus mediis; respondit dæmon, quòd opus erat, priùs corpus illius medicinis corporeis benè purgare juxta regulas, quas ipsemet ipsi Exorcistæ traderet: quibus auditis Exorcista libenter remedia corporalia per scripturam accepit à dæmone, de quibus ut securus esset, ea Medico ostendit, à quo fuerunt laudata, & approbata, qua de re prædictus Parochus majori gaudio quotidie ad dæmonem exorcizandum accedebat, à quo per exorcismos quotidianam lectionem, & instructionem accipiebat, sic ex Parocho, & Exorcista diaboli discipulus evaserat. Tandem post longos, & iteratos exorcismos dæmon illum admonuit, quòd ipse non poterat egredi ex corpore illius mulieris nisi exorcismi pronuntiarentur à novem Exorcistis, idcircò jam ad aliquos unà cum Energumena accesserat; sed dæmon addidit, oportere quòd illi noven Exorcistæ simul eodem tempore super Energumenam exorcismos pronuntiarent. His à me auditis Presbyterum increpavi de sua nimia ignorantia, ac credulitate admonuique illum, ne imposterum diaboli directioni se committeret.

389 *Concluditur dæmones sive directè, sive indirectè à rebus naturalibus pati non posse.*

Quare jure meritò dicimus dæmones: quia incorporei, simplices, indivisibiles, inextensi, substantiæ purè spirituales, totaliter à rebus sensibilibus diversæ, potestate, ac virtute cunctis rebus materialibus præstantiores, nullam in obsessi, vel maleficiatis cruciandis, & affligendis præviam requirentes dispositionem, à rebus naturalibus nullo modo sive directè, sive indirectè pati posse physica actione, licèt ab eis affligi possint actione intentionali modo, quo sequenti sectione demonstrabitur.

SECTIO II.

Intentionali actione.

390 *Sicut res naturalis duplex habet esse Reale, & Intentionale.*

CUm hæc materia implicatior sit, quàm uno verbo queat enodari, ante omnia ingenii acies maximoperè illi explicandæ est intendenda, nec parcendum labori, ut ejus veritas distinctè, & apertè elucescat.

Quemadmodum ergo res sensibiles duplex habent esse: Reale unum: Intentionale

nale alterum. Reale, ubi res realiter inhærent: ut lux in corpore lucido, & albedo in pariete. Intentionale, ubi sunt earum species sive sensibiles, sive phantasticæ, sive intelligibiles. Ità duplici actione, oportet, agant in subjectum: Physica una per qualitates sibi inditas; vel per motum localem, de qua supra: Intentionali altera, qua agens producit qualitatem in potentia, quæ si sensitiva exterior est, sensibilis dicitur: Si sensitiva interior, phantastica appellatur: Si intellectiva, intelligibilis nuncupatur.

Ita agit in subjectū duplici actione Physica Intentionali, Sensibili, Phantastica, Intelligibili.

391 Non est tamen hæc actio intentionalis (quod diligentissimè observandum) ipsa sensatio sive externa, sive interna: nec ipsa intellectio producta ex specie intelligibili, & ab intellectu agente: quia hæ omnes sunt actiones immanentes, quibus non possunt agere res sensibiles, de quibus loquimur modò: cùm non habeant animam, vel potentias, in quibus possint manere tanquam in subjecto perficiendo. Sed est actio transiens, cujus terminus est aliquid præter actionem: videlicet, Formaliter *est relatio objecti ad potentiam*: Materialiter *est ipsa species vel sensibilis: vel phantastica: vel intelligibilis*, quatenus procedit ab ipsa re sensibili.

Quæ actio intentionalis est actio trāsiens.

Cùm ergo res naturales nec directè, nec indirectè agere possint in dæmones actione physica. Restat, si aliquid in eis operantur, dum curantur maleficia, & dæmones expelluntur earum virtute, id fiat actione intentionali aut Sensibili: aut Phantastica: aut Intelligibili. Ideò videndum, quarum ex eis tribus id fiat. Quod tribus sequentibus articulis præstabitur.

Videndum ergo si agant vel Sensibili. Vel Phantastica, vel Intelligibili.

ARTICULUS I.

Sensibili.

§. I.

392 Non potest exacta, ac perfecta actionis sensibilis, qua sensibilia agere in dæmones suspicantur, haberi notitia, nisi agnoscatur priùs, de quibus sensibilibus tractetur in præsenti disputatione. Cùm enim detur sensibile tum prout dicit aptitudinem ad agendum, scilicet, ad sentire: ut est animal: tum ut importat aptitudinem ad sentiri: sicuti est res apprehensa à sensu, quæ sensibilis dicitur: quia apta nata est sentiri, seu percipi à sensibus, nemini proculdubio est ambigendum, nos loqui de sensibili non primo; sed secundo modo, *quod est ens spectans ad compositionem integrantem substantiæ, aut quantitatis, pendens à materia subjectivè proximè (ut est forma substantialis:) aut remotè, (ut sunt omnia accidentia ipsi formæ inhærentia,) aptum natum movere sensus.*

Sensibile hic sumitur passivè pro eo quod aptum natum est sentiri.

Quid sit hujusmodi sensibile.

Quos quidem sensus movere nequit nisi sit *Aliquid singulare:* Cùm sensus sit tantùm singularium, sicut scientia est universalium, *Corporeum*: quia sensus, qui est facultas corporea, non potest ferri in aliquod incorporeum, & spirituale. *Extensum non tantùm in ordine ad se; sed quoque ad locum. Præsens, & in debita distantia collocatum, per debitumque medium sensui præsentatum*, ut sic aptè, commodèque per speciem cum ipso sensu conjungatur.

Quid requirat, ut sentiatur.

393 Hoc autem sensibile, seu res sensibilis sic accepta prout dicit aptitudinem ad sentiri, sive sentiatur per se, ut accidentia: sive per accidens, ut substantia: sive propriè, puta ab uno sensu tantùm: sive communiter, ut à pluribus sensibus externis, quomodo sumatur ad actionem intentionalem sensibilem habet concurrere prout ex se emittit speciem sensibilem, quæ est imago, & similitudo ipsam rem sensibilem repræsentans, quæ per aliquod medium corporeum defertur ad sensum, ut rectè docet Aristot. 2. *de Anima tex.* 122. dicens: *oportet autem universaliter de omni sensu accipere, quòd sensus est id, quod est susceptivum formarum sine materia*, ut cera sine ferro, & auro annuli, seu sigilli recipit signum. Ubi intelligit, quòd sen-

Hoc sensibile concurrit ad actionem intentionalem Per speciem sensibilem.

sensus recipit suum objectum, non quoad suum esse materiale, & naturale; sed benè quoad suum esse purum, & intentionale, idest secundùm suam speciem intentionalem sensibilem, ex qua specie intentionali, & ex potentia sensitiva producitur sensatio, ver. gr. Albedo, quæ est res sensibilis habens esse reale in pariete, in quo subjectatur, emittit speciem sui, quæ est imago, & similitudo albedinis, quæ similitudo defertur per aerem medium ad oculum sibi præsentem, ex qua similitudine albedinis, & potentia visiva paritur sensatio, scilicet, visio albedinis. Sic sonus, qui dicitur habere esse reale in aere velociter moto, & fracto virtute percutientis, & percussi; postmodùm in aere circumstante orbiculariter suam generat, & multiplicat speciem, quæ est repræsentativa ipsius, quæ non est sonus; sicut & species coloris non est color; ideòque sicut non videtur species coloris; sed ipse color; sic non auditur species soni, sed sonus per suam speciem venientem ad auditum. Ex qua specie, & potentia auditiva paritur sensatio, nempè, auditio soni. Objectum enim est causa sensationis, quatenus unitur potentiæ sensitivæ per suam speciem: quia per se non potest uniri potentiæ, nec eam tangere; aliter nullam faceret sensationem, teste Aristotele *eodem lib.2. de Anima tex.75.* dicente: *Nullum sensibile positum super sensum facit sensationem*.

§. II.

394 *Quæ species requiritur ad producēdam sensationem.*

QUare requiritur species intentionalis sensibilis qua recepta in sensu producatur sensatio, quæ est actio immanens perficiens subjectum in quo est, quæ ideò non potest nuncupari actio intentionalis sensibilis, cùm hæc sit actio transiens, cujus terminus est aliquid præter actionem. Quid ergo erit hujusmodi actio intentionalis sensibilis? Si formaliter sumatur, nil aliud utique, quàm *relatio objecti moventis ad potentiam motam*; Materialiter verò *est ipsamet species sensibilis, quæ est imago, & similitudo ipsius rei sensibilis*, qua mediante, dicitur res sensibilis agere in potentiam: quia defertur per medium ad potentiam, eamque movet ad producendam sensationem: ut species, seu similitudo rubedinis emissa à rubedine per aerem defertur ad visivam potentiam, eamque movet ad producendam rubedinis visionem.

395 *Unde ad actionem intentionalem sensibilem concurrunt Potentia Objectum.*

Ex quibus omnibus facilè colligitur, ad actionem intentionalem sensibilem quinquè concurrere, scilicet, Potentia, Objectum, Organum, Medium, & Species ipsa sensibilis.

Potentia: ut visus, vel auditus, vel odoratus, vel gustus, vel tactus.

Objectum: videlicet, res sensibilis benè disposita, & in debita distantia collocata: ut color, vel sonus, vel odor, vel sapor, vel alia hujusmodi sensibilia vel per se vel per accidens, propria, vel communia. Vel dicamus visibile, vel audibile, vel odorabile, vel gustabile, vel tangibile.

Organum. Medium Species.

Organum: ut oculus, vel aures, vel nares, vel lingua, vel nervus tactivus. Medium: ut aer, vel caro, per quos transit species objecti ad potentiam, & Species sensibilis, quæ est imago, & similitudo objecti, à quo emittitur, & defertur per medium ad organum potentiæ; sic posteà ex potentia, & objecto mediante specie sensibili, à qua denominatur actio sensibilis intentionalis producitur sensatio.

§. III.

396 *Quibus cùm careant dæmones, à rebus naturalib. pati nequeunt actione intentio-*

HIs clare perspectis, ac consideratis, quis audeat enuntiare, & affirmare, res naturales in dæmones actione intentionali sensibili agere posse? Quomodo movere possunt per suas species sensibiles dæmonum potentias exteriores sensitivas, si in dæmonibus non sunt hujusmodi potentiæ?

Licèt enim dæmones possint in corpore assumpto operationes exercere, quę conse-

ſequuntur animam, prout eſt corporis motrix: ut movere membra exteriora, manus, pedes, palpebras oculorum, genas ad ridendum, os, & linguam ad loquendum, maxillas ad manducandum, & alias hujuſmodi operationes exercere ad motum localem pertinentes; Non tamen exercere poſſunt operationes, quæ conſequuntur animam, inquantum eſt perfectio, & forma corporis. Non enim dæmon unitur corpori ut forma informans, ſive ut perfectio ejus: ut eruditè docet Div. Bonaventur. *in 2. diſtinct. 8. artic. 3. quæſt. 2.* Idcircò movent oculos, ſed non vident; aures, ſed non audiunt; nares ſed non odorant; genas movent ad ridendum, ſed in eis non eſt exhilaratio cordis; maxillis, ac dentibus cibum comedere videntur, ac recipere in ſtomachum; ſed non convertunt in ſubſtantiam aliti; nec ibi eſt deperditi reſtauratio: quia corpus ab eis aſſumptum non eſt organizatum, nec animatum: quia in eo non ſunt cor, & cerebrum, nec alia organa, quæ in ſentiendo dominantur: nec calor naturalis, ſeù animalis, qui inſtrumentum eſt potentiæ ſenſitivæ: nec ex tali corpore, & dæmone fit unum per eſſentiam; ideò nec illa vera ſunt organa, ſed tantùm aerea, & apparentia, cùm non ſint formata ab Angelo, vel dæmone, ut per illa ſentiat; ſed ut per illa proprietates intellectuales attendat. Movendo ergo linguam format verba, quibus videtur loqui; ſed ut per hæc aliis ſuos exprimat conceptus. Auribus videtur percipere voces loquentium; ſed ut intelligat ſermones eorum, quos etiam ſine auribus intelligit. Idem eſt dicendum in corporibus energumenorum, in quibus non exiſtit, ac operatur ut forma informans; ſed tantùm ut movens eo modo, quo dixi. Non ergo hujuſmodi dæmonum operationes ſunt ſenſitivæ; ſed omnes intellectivæ cognitiones.

nali ſenſibili. Poſſunt tamē dæmones aſſumere corpora, & in eis exercere actiones ſpectantes ad motum localem.

§. IV.

Quare pertentent Exorciſtæ quantum poſſunt, res varias obſeſſis adhibere naturales, & corporeas, quibus actione intentionali ſenſibili dæmones torquere opinantur; oleum, & operam perdent. Studeant toto ſuo conatu quantum velint, & ſciant, recipere galbanum, ſulphur, aſamfætidam, ariſtolochiam, hypericonem, rutham, carnem, vel limaturam ungulæ aſini, canis, ac diaboli ſtercora; ex eiſque facto fætido ſuffumigio maleficiati, vel obſeſſi nares fumigare, ut dæmon tali perculſus fętore in fugam verſus totaliter ab obſeſſo recedat. Quid indè? In cælum jaculantur; arenam, ac littora arant lapideſque elixant. Ipſi enim dæmones de nulla re magis delectantur, quàm de rebus fætidis. Hinc ſi aſſumunt corpora, vel ſunt cadavera fætida, & graveolentia: vel ex aere fætido, & graveolenti formata. Si in corporibus humanis habitant, excitant humores pravos, & putidos, in iiſque reſident, ac commorantur. Si exeunt è corporibus, in ſuo diſceſſu energumeni guttur, & os odore ſulphureo plenum relinquunt. Si apparent alicui; cùm recedunt, aerem circumſtantem undequaque fætoribus intollerabilibus, ac putoribus graveolentibus replent, & inficiunt. Quid ergo valebunt contra dæmones hujuſmodi fætores? Perſentiet quidem obſeſſus talium ſuffimentorum odorem, quæ cùm calida ſint, & calidi natura ſit aſcendere, ad ejus caput aſcendent, ſecumque alios vapores adducent; qui ſimul implentes, in eo gravitatem efficient: diabolus verò ſubſannabit Exorciſtam oſtendens, ſe magna affici moleſtia, ut ille ignarus diaboli aſtutiam non præcavens iterùm, & iterùm replicet ſuffimenta, donec cum maximo obſeſſi detrimento ſua caliditate inflammationem progignere, & humores frigidos fundendo epilepſiam, apoplesſiam, convulſionem, & alios graves morbos excitare habeant.

397 Veritas prædicatur quoad ſenſum Odoratus.

§. V.

§. V.

398 Visus. Contendant deformes in charta pingere diaboli effigies, easque ante ipsius ponere oculos, ut harum species sensibiles delatæ ad eos moveant ad iram. Quid indè? In aquam scribunt, cæco ostendunt colores. Oculos habent, & non videbunt.

Auditus. Perstrepent in auribus verbis contumeliosis, conviciis irritent, provocent, lacessant. Quid indè? Mortuo verba faciunt, littori, ac vento loquuntur, surdo canunt, & appetunt, hylam inclamant, si putant dæmonis aures fastidire.

Gustus. Componant cibos absynthio, & ruta, aliaque amara edulia. Vel potiones acres obsessis sumendas exhibeant, ut dæmones talem amaritudinem, & acrimoniam non sustinentes, festinatò avolent à corporibus, quæ obsident. Quid indè? Inaniter aquam consumunt: Cotem alunt, milium terebrant, in frigidum furnum panes immittunt.

Tactus. Percutiant pugnis, & calcibus miserum obsessum; colaphis cædant, flagellis, funibus, bacillis, aliisque id generis instrumentis impetant. Faciem eorum fætidis, ac squalidis sputis deturpent. Quid indè? Si hisce putant dæmones sensibiliter affligere, eosque abigere: Ignem dissecant, aerem, & nebulas verberant, hydram secant, mortuos flagellant cum non mediocri viventium cruciatu, ac detrimento, dum intus à dæmone torquentur, & exteriùs ab Exorcista malè habentur.

Parent balnea ex lixivio cum cinere olivarum, & aqua fluminis, in quibus ebulliant ruta sabina, hypericon, artemisia, verbena, palma Christi, & aristolochia rotunda: Si dum jubentes in hæc totum obsessi corpus immergi, & ablui, dæmones fugari putent, æthyopem dealbant, utrem mergunt vento plenum, & laterem lavant: cùm nulla res naturalis actione intentionali sensibili in dæmones agere queat: eò quia non habent potentias, aut organa, quæ possint moveri à specie sensibili, eamque ad producendam sensationem in se recipere.

§. VI.

399 Obiicitur de Raphaele Archan. De Angelo Custode corpora assumentibus, & varias in eis operationes exercentibus. At dices fortasse: Cùm dæmones Angelis bonis in naturalibus æquiparari valeant, quæ in eis integra remanserunt: Si illi, quos fingere non decet, in copore assumpto quandoque, immò sæpiùs apparuerunt habentes oculos, aures, os, nares, manus, pedes, ac cætera organa corporea: sicut notum est omnibus credentibus de Angelo Raphaele: qui apertè loquebatur Tobiæ juniori; cum eo simul comedebat, bibebat, & ambulabat; dixitque ei, quòd esset ex filiis Israel: & seniori, quòd esset Ananias Ananiæ magni filius: Idem prorsus fatendum de Angelo Custode, qui sub forma Pastoris familiariter morabatur, ac conversabatur cum Herma discipulo Pauli Apostoli: ut habetur *tomo* 1. *Bibliothecæ Veter. Patrum:* ac de aliis Angelis aliis servis Dei apparentibus; cur ergo, & dæmones idem præstare non poterunt? An quia eorum operationes sunt fallaces? Nonne & illæ Angeli Raphaelis videntur notæ?

400 Satisfit objectioni & mysterium declaratur multipliciter. Verùm si attentè, & exactè Raphaelis, aliorumque bonorum Angelorum actiones contemplemur, non fallaces; sed veraces, mysteriisque refertas inveniemus. Quamvis enim Angeli corpora assumant humana tantùm apparenter, putà aerea, in quibus non vera opera vitæ operantur; non tamen fictio, sed mysterium dici debet. *Fictio enim est signum falsi:* ut quando aliquid adhibetur ad significandum aliquid; vel aliqualiter, quod, vel qualiter non est. Sed quandocunque est correspondentia signati ad signum; ita quòd res significatæ ità se habent, sicut significantur, non est fictio, licèt signum sit alterius naturæ, quàm significatum. Nam etiam vocibus, quæ accidentia sunt, significamus substan-

stan-

ſtantiam, quæ alterius naturæ eſt, quàm accidentia. Undè quemadmodum, cùm aliquis geſtu corporis ſignificat qualitatem mentis alterius, cujus perſonam induit, quamvis in eo non ſint qualitates mentis, quas figurat; non tamen ibi eſt fictio, ſed myſterium: quia per rem ſenſibilem, ac viſibilem repræſentatur res ſpiritualis, ac inviſibilis. Sic intelligibilia ſub figuris ſenſibilibus propter ſimilitudinem quandam ſine actione ſignificamus, licèt intelligibilia non ſint ſenſibilia.

Hanc veritatem probat Auguſtinus *libro contra mendacium cap.10. tom.4.* ubi loquens de Jacob, qui coram Iſaac finxit, ſe eſſe Eſau, ait: *Jacob, quod matre fecit auctore, ut patrem fallere videretur, ſi diligenter, ac fideliter attendatur, non eſt mendacium, ſed myſterium. Quæ ſi mendacia dixerimus, omnes etiam parabolæ, ac figuræ ſignificandarum quarumcumque rerum, quæ non ad proprietatem accipiendæ ſunt; ſed in eis aliud ex alio eſt intelligendum, dicentur eſſe mendacia, quod abſit omninò. Nam qui hoc putat, tropicis etiam tam multis locutionibus omnibus poteſt hanc importare calumniam; ità ut hæc ipſa, quæ appellatur metaphora, hoc eſt, de re propria ad rem non propriam verbi alicujus uſurpata translatio poſſit iſta ratione mendacium nuncupari. Quæ ſignificantur enim utique ipſa dicuntur: putantur autem mendacia, quoniam non ea, quæ verè ſignificantur, dicta intelliguntur; ſed ea, quę falſa ſunt, dicta eſſe creduntur.* Hæc Auguſt.

§. VII.

SEd nonnè hoc in ſeipſo oſtendit ille Spiritus veritatis, de quo Veritas increata *Joan.15.* ait: *Cùm venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis à Patre, ſpiritus veritatis, qui à Patre procedit &c.* apparuit ſub columbæ ſpecie, atquè ſub forma ignis? Quis autem audeat aſſerere, Spiritum ſanctum habere formam ignis, vel columbæ? An dicenda ibi fictio? Avertat Deus hoc à nobis; ſpiritus enim veritatis fingere non poteſt. Quid ergo? Myſterium. Columba enim, ſicut & ignis erant tantùm ſigna ſignatum referentia: Columba gratiæ plenitudinem in Chriſto, ut in alios redundaret, quos redimeret. Ignis ardorem charitatis in Apoſtolis, quos repleverat. Sic teſtantur Theologi D. Bonav. D. Thom. Guilhel. Richar. & alii *in primo ſent. d.*4. Nec illa columba fuit verum animal habens animam ſenſitivam: nec ille ignis verus ignis ardens, quamvis fuerint res veræ corporales miniſterio Angelorum, ut ait Auguſt.4. *de Trinit.* ex æthere puriſſimo formatæ, in quem expleto officio etiam mox reſolutæ fuere. Non tamen ibi fictio; ſed myſterium: quia ibi veritas erat in ſignificando: cùm propterea illa ſimilitudo offerebatur ſenſui, ut ſignificaretur, quòd ibi erat Spiritus ſanctus: ut eruditè docet D. Bonavent. *in* 1 *diſt* 16. *queſt.*4. & poſt ipſum Pelbartus *in aureo ſacrę Theol. Roſario tom. 1. verſic. Miſſio,* §.38. 401

Hoc ergo idem jure meritò fatendum de angelicis ſpiritibus. Non enim repugnat veritati Sanctorum Angelorum, quòd corpora aſſumpta appareant viventia, quamvis non ſint: quandoquidem non aſſumuntur ad repræſentandum vitam corporalem; ſed Angelorum præſentiam, qui verè vivunt. Sic Angelus Raphael Tobiæ loquebatur, apparenter comedit, & bibit, ut per hoc ſe exhiberet congruum itineris ſocium, & ductorem, ac divinam miſericordiam illi impenſam manifeſtaret, in multiſque inſtrueret, quæ ei forè neceſſaria æſtimabantur: ut ipſemet *Tobiæ* 12. faſſus eſt: *Cùm eſſem vobiſcum videbar quidem manducare, & bibere; ſed ego potu inviſibili, & cibo utor.* 402

Nec ibi fuit, ut fatetur Div. Bonaventur. *in 2. ſentent. d.8. art.3. qu.2.* deceptio, aut illuſio quantum eſt ex parte Angelorum, licèt aliquis ignorans naturam ipſorum poſſet ex hoc opinandi falſum locum ſumere. Nam, ut etiam ait Auguſtinus *loco citato contra mendacium: Verax ſignificatio nullo modo mendacium rectè dici poteſt.*

Quod

Quòd verò Raphael Angelus dixerit Thobiæ juniori ex filiis Israel: & seniori, esse Ananiam Ananiæ magni filium, mysticè est intelligendum. Ostendere enim voluit, se esse ex filiis Israel, idest, ex his, qui speculantur in amore Dei. Vir enim speculans in amore Dei Israel dici potest. Filiumque magni Ananiæ se nuncupavit: quia Ananias tantùm valet, sicut adjutor: vel sicut gloria Dei, inquit Glossa marginalis, quæ est Venerabilis Bedæ: sic Raphael erat adjutor promotionis gloriæ Dei. Quo modo utitur etiam Apostolus 1. *Corinth. cap.3. de seipso aliisque Prædicatoribus* dicens: *Dei adjutores sumus*. Non ergo Raphaelis ulla fuit deceptio, licèt corpus assumpserit humanum tantùm apparenter, nec in eo opera veræ vitæ fuerit operatus.

403 Concluditur non posse dæmones pati à rebus corporeis passione intentionali sensibili.

Quare sicut Angeli boni corpora vera humana non assumunt; nec veros habent oculos, aures, nares, manus, pedes, cæteraque organa, & instrumenta ad vitam corporalem necessaria; ideòque nec moveri possunt, aut pati à rebus naturalibus per species intentionales ab eis emissas: ità & dæmones, cùm sint incorporei, nec vera assumant corpora; sed tantùm apparentia, nullo modo à rebus naturalibus hujusmodi actione intentionali sensibili pati queunt. Neque in corporibus energumenorum, aut maleficiatorum; quia ibi non sunt dæmones, ut forma informans: nec in his corporibus exercens operationes, quæ consequuntur animam in quantum est perfectio, & forma corporis; sed tantùm prout est motrix; idcircò res naturales in dæmones nullatenus actione intentionali sensibili agere valent.

ARTICULUS II.

Phantastica.

§. I.

404 An res naturales actione intentionali phantastica possint agere in dæmones?

Quamquam res naturales actione intentionali sensibili in dæmones agere nequeant, nihilominus non videtur eis actio phantastica deneganda. Nam D. Dionysius *lib.4. de divin. nomin.* ait: *In dæmonibus esse furorem irrationalem, amentem concupiscentiam, & phantasiam protervam*. Si ergo in dæmonibus est phantasia, quid prohibet, res sensibiles agere in eam, illam movendo per speciem phantasticam, cùm suaptè natura ex se emittendi talem speciem, si detur potentia aliqua apta ad talem in se speciem suscipiendam, vim obtineant?

At si naturam, & quidditatem phantasticæ actionis attendamus, id statim falsum nobis aperitur. Quid enim est actio phantastica intentionalis? Nil aliud profectò, si formaliter accipiatur, quàm *Relatio objecti moventis ad potentiam sensitivam internam motam*, putà, *ad imaginativam, seù phantasiam speciem sensitivam à se emissam*. Materialiter verò sumpta nil aliud est, quàm *species ipsa, seu imago objecti prout movet potentiam interiorem, & in eo recipitur*. Quæ hoc modo actio phantastica appellatur; sicut sensibilis dicitur prout sensui exteriori repræsentatur, illum movet, in eoque recipitur.

405 Hoc falsum esse demonstratur ex natura actionis phantasticæ.

Postquàm enim species sensibilis, quæ est imago, & similitudo objecti, recepta est in organo sensus exterioris, putà, in oculo, vel aure; nihil aliud requiritur, nisi potentia interior sensitiva, quæ sit benè disposita, & recipiat à sensibus exterioribus species hujusmodi sensatas. Vel ipsamet potentia ex his, quæ à sensibus accepit exterioribus, eliciat species non sensatas, ex quibus speciebus phantasticis, seu phantasmatibus, & ex ipsa potentia sensitiva interiori tali specie, seu phantasmate informata producitur notitia sensitiva interior, quæ est actio immanens ipsam potentiam interiorem perficiens. Hæc tamen notitia non est ipsa actio phantastica: quia illa non est immanens; sed transiens.

§. II.

§. II.

UNde ad hujusmodi functiones obeundas Doctores assignant potentias sensitivas interiores. Alii unam tantùm. Alii duas. Alii tres. Alii quatuor. Alii quinque. 406 Ad cujus functiones assignantur à Doctoribus variæ potentię.

Una tantùm assignatur à Petro Tatareto, qui putat secundùm mentem Arist. 3. *de Anima* dari tantùm unum sensum communem, qui vocatur phantasia, æstimativa, & imaginativa.

Duæ à Fonseca *lib.* 5. *Metaph.* scilicet, sensus communis, & phantasia. Hunc sequuntur Conimbricenses.

Tres à Toleto, & Græcis omnibus: nempè sensus communis, phantasia, & memoria. Isti enim nullam ponunt differentiam inter phantasiam, imaginativam, & æstimativam.

Quatuor à D. Thoma, Cajetano, Averroe, & communiter tam à veteribus, quàm à recentioribus Philosophis, videlicet, sensus communis, imaginativa, æstimativa, seù cogitativa, & memoria. Nam secundùm istos imaginativa idem est, quod phantasia.

Quinque tandem ab Avicenna, Algazello, Alberto, & quibusdam aliis, præcipuè Medicis, nempe sensus communis, imaginativa, æstimativa, sive cogitativa, phantasia, & memoria.

Harum autem potentiarum organum remotum est cor, ut ait Aristoteles: quia hoc est primum vivens, à quo derivantur spiritus vitales ad cerebrum. Propinquum verò est cerebrum, in quo, teste Galeno, immediatè residet sensus internus; & à quo manant spiritus animales, qui necessarii sunt ad functiones sensuum sive exteriorum, sive interiorum; & per nervos ab ipso cerebro oriundos ad sensus exteriores profluunt, ut artis anatomicæ Professores constantissimè docent. Existunt verò isti sensus interni, seù internæ potentiæ in medulla: quia mollitudo aquea medullæ cerebri plurimùm accommodata est internorum sensuum functionibus, quæ medulla in tot cerebri cellulis juxta numerum potentiarum à Doctoribus assignatarum continetur. 407 Quorum organum remotum est cor propinquum est cerebrum.

§. III.

CUm autem organum internarum potentiarum sensitivarum, ad quas terminatur actio phantastica intentionalis, sit corporeum quis affirmare præsumat, res naturales agere posse in dæmones actione intentionali phantastica? Ubi enim in dæmonibus cor, quod est primum vivens, & fons omnium vitalium operationum? Ubi cerebrum, in quo immediatè resident sensus interni, si dæmones sunt substantiæ purè spirituales incorporeæ? Ubi medulla, in qua existunt hujusmodi potentiæ? Ubi cellulæ, in quibus contineatur illa medulla, si sunt totaliter immateriales, & ab omni materia defæcati? Quomodo poterunt res sensibiles actione phantastica movere potentias dæmonum sensitivas interiores, si hujusmodi potentiarum sunt expertes? 408 Quibus cùm dæmones careant, in eos res naturales agere non possunt actione intentionali phantastica.

At quis ignorat, si medullitùs D. Dionysii mentem attendunt, quòd ipse dæmonibus ascribit *Phantasiam protervam:* quia totam intentionem, & cunctas operationes ad homines decipiendos, & vexandos protervè, idest, superba ferocitate, & crudelitate dirigere studiosè conantur? Non autem, quia habeant potentiam corporali organo alligatam. *Concupiscibilem amentem:* non quia cognitionis sint expertes; sed quia vehementissimè tanquam amentes sine fræno, & retinaculo rationis, quasi vehementi cursu concitati ad quælibet nociva seipsos præcipitare solent? *Irascibilem furiosam:* quia contra omnia bona impetuosè 409 Explicatur præallegata D. Dionysii auctoritas.

irascuntur: non ex ignorantia; sed ex perversissimo pravæ voluntatis appetitu?

Cùm ergo dæmones potentiarum sensitivarum, sive externarum, sive internarum sint expertes, utpotè incorporei, simplices, ab omni materia alieni, ac separati, quibus res sensibiles seipsas per species sensibiles, ac phantasticas repræsentare nequeunt, easque movere ad producendas sensationes: vel internas notitias sensitivas; nobis indubitanter asserendum, res sensibiles in dæmones actione intentionali tam sensibili, quàm phantastica nullatenus agere posse.

ARTICULUS III.

Intelligibili.

§. I.

410 Res naturales agere valent in dæmones actione intentionali intelligibili. Probatur ex parte Actionis intention. intelligibilis.

CUm res sensibiles in dæmones sive actione physica: sive intentionali sensibili, & phantastica agere non valeant. Si in eos aliqua rerum sensibilium potest assignari actio, eam nonnisi intelligibilem esse necesse est. Quod facilè probari potest tum ex parte ipsius actionis intentionalis intelligibilis, tum ex parte potentiæ intellectivæ, quæ est terminus hujusmodi actionis intelligibilis.

Si enim actionem attendas intentionalem intelligibilem formaliter acceptam, invenies, *esse respectum, seù relationem objecti moventis ad potentiam intellectivam motam per speciem intelligibilem ab objecto, seù à re sensibili emissam; & in ipsa potentia intellectiva receptam*. Si verò materialiter consideratam, nihil aliud reperies, quàm *speciem intelligibilem, quæ est imago, & similitudo rei sensibilis; sed per intellectum agentem abstracta ab ipsa re sensibili; vel à phantasmate, & recepta in intellectu passibili*: ex qua species intelligibili, & intellectu passibili producitur intellectio. Sic res sensibilis dicitur agere in intellectum humanum; vel angelicum prout per speciem intelligibilem illum movet, in eo recipitur, & habet esse; sed alio modo, quàm in se habeat. In seipsa enim habet esse materiale, & naturale; In intellectu verò hominis, vel Angeli spirituale, & intentionale.

Potentiæ intellectivæ terminantis talem actionem.

Si autem potentiam consideres intellectivam, agnosces *illam actionis intelligibilis esse terminum*, sive unita sit corpori; ut intellectus hominis viatoris; sive separata à corpore, ut intellectus Angeli, vel dæmonis, vel animæ separatæ.

§. II.

411 Sive potentia sit unita corpori.

VIs illam contemplari unitam corpori? Vides, in ea requiri Primò speciem phantasticam, seù phantasma jam receptum in sensu interiori, quia pro statu isto *nihil recipitur in intellectu, quin prius fuerit in sensu*; putà in se, vel in suo simile, teste Aristotele *lib. de sensu, & sensib.* Secundò intellectum agentem, qui in lumine suo speciem phantasticam, seù phantasma, quod est materiale, & sub conditionibus individuantibus, illustrans, & depurans, elevat, transfert de ordine sensibilium, & materialium ad ordinem intelligibilium, & spiritualium, producendo speciem intelligibilem, in qua communis natura repræsentatur exuta differentiis individualibus; manetque à solo intellectu perceptibilis. Tertiò intellectum possibilem, qui non est potentia distincta realiter, vel formaliter ab intellectu agente, ut eruditè docet Seraphicus Doctor S. Bonaventura *in 2. sent. d. 24. art. 2. q. 4.* Sed dicit tantùm quandam differentiam ratione suæ operationis; convenit tamen inseparabiliter cum intellectu agente in unam completam operationem, & actum intelligendi. Idcircò intellectus, dum recipit in se speciem intelligibilem, dicitur passibilis; quia quodam modo à tali specie patitur; & per consequens illa agere dicitur in intellectum, dum illum movet; in eoque recipitur.

§. III.

§. III.

Vis illam à corpore considerare separatam? Loquendo de cognitione vespertina, qua res cognoscit in suo proprio genere, nonne vides, oportere, rem sensibilem præsentem esse in debita distantia intellectui, qui species singularium per intellectum agentem abstractas, in se acquirat, & in intellectu potentiali recipiat; sicque causetur cognitio singularium, & actualis eorum existentiæ: & accidentium, quæ existentiam consequuntur? Loquendo tamen præcisè de intellectu angelico, qui habet quidditates universales omnium rerum, cognoscit singularia, & contingentia Vel per acquisitionem specierum illa repræsentantium: ut docet Scotus *in 2. dist.3.q.11.* Vel per applicationem specierum universalium, quas illi appropriant: ut sentit D. Bonavent. *in 2. d. ead. p.2. art.2.q.1.* De quibus latè supra *tom.1. disp.2.n.*188. 412 Sive à corpore separata.

Sed ut agnoscant Angeli, sive boni, sive mali singularia contingentia, necesse est, hujusmodi singularia, seu res sensibiles agere in intellectum angelicum per speciem intelligibilem, dum per eam ipsum movent, & in eo recipiuntur; quæ quidem actio nonnisi intentionalis intelligibilis nuncupatur. 413 Ostenditur, sub qua ratione res naturales agant in dæmonis Intellectum, ac Voluntatem.

At quid nobis proderit nosse, quomodo res naturales actione intentionali intelligibili agant in dœmonis intellectum, si ignoraverimus, sub qua ratione moveant ejus voluntatem ad odium, iram, fugam, & tristitiam; ita quòd ab obsesso discedere cogatur, vertaturque in fugam, quod est præcipuum, ac primarium in hac secunda parte hujus disputationis nobis propositum?

§. IV.

Dicunt ergo plures Doctores tum ex antiquis, tum ex recentioribus, immò ferè omnes in hoc conveniunt, quòd si illæ res sensibiles, putà, sulphur, ruta, ignis, & cætera hujusmodi piè, ac devotè adhibeantur, tanquam instrumenta divinæ Justitiæ agere in dæmones, cunctaque veneficii opera destruere. Quidam ajunt, ut instrumenta divinæ justitiæ operari in illos.

Verùm hoc probari deberet, videlicet, quòd Deus talibus rebus, ut instrumentis uti velit; & quòd unquam promiserit, per res naturales eos se editurum effectus, qui rerum excellunt naturalium vires. Non enim sunt sacramenta, aut sacramentalia: idcircò non tenemur credere, Deum rebus hujusmodi virtutem hanc dedisse supernaturalem. Sed hoc non probatur.

§. V.

Alii fortasse Theologi de his sensibilibus statuerent sicut *in 4. sent. d.*44. de igne infernali cruciante, & affligente animas, concludunt. 414

Quemadmodum, nempe, spiritus cruciantur in ignem, ex hoc, quòd apprehendunt ignem esse sibi ipsis disconvenientem; ita quòd ex tali apprehensione, qua apprehendunt sic ignem sibi disconvenientem, causatur tristitia in eis. Eodem modo etiam illæ res sensibiles, ut sulphur, herbæ amaræ, & alia id generis præsentantur dæmonum intellectui tanquam res disconvenientes; aguntque in ipsos actione intentionali, quatenus sua specie intelligibili movent intellectum dæmonum, qui eas apprehendit, ut sibi disconvenientes; & ut tales voluntati ab intellectu ostenduntur, quæ idcirò dolet, ac tristatur, donec dæmones ad fugandam tristitiam, recedunt à tali obsesso. Alii dicunt, prout præsentantur intellectui disconvenientes, contristari voluntatem, & fugere ab eis.

Sed hic modus subsistere non videtur, eò quia nulla res mundi corporea datur, quæ sit disconveniens voluntati, vel spiritui; Nam omnis res corporea est conveniens voluntati, ac spiritui, si placeat ipsi. Nemini autem scienti est ignotum, esse in potestate voluntatis, ac spiritus, ut qualibet res sibi placeat, vel displiceat, At iste modus non subsistit.

ceat, ac per consequens sibi sit conveniens, vel disconveniens, conveniens quidem, si voluntas amet; & disconveniens si voluntas eam nolit, ac odio habeat. Nonne vides aliquos servos Dei tanta humilitate crescere, quòd abhorrent, ac odio habent divitias, dignitates, ac honores tanquam sibi disconvenientes; quos superbi, ambitiosi, & elati arroganter tanquam sibi convenientes concupiscunt, ambiunt, atque perquirunt? E converso isti afflictiones, molestias, indigentias, injurias, atque calumnias fugiunt, abhorrent, ac detestantur, ut sibi disconvenientes; quas veri servi Dei, & imitatores Jesu Christi amant, concupiscunt, & requirunt; de eisque ut sibi convenientibus gaudent, & gloriantur, ut notum est de Paulo Ap. qui 2. ad Cor. 12. dicebat: *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi*. Nec ipse solus; sed cuncti *Apostoli ibant gaudentes à conspectu Concilii*, ut habetur *Act. c. 5. quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati*. Nulla ergo res sensibilis ex natura sua videri potest dæmoni disconveniens; ideoque ab illa affligi nequit, eo quòd illam tanquam sibi disconvenientem apprehendat.

§. VI.

415 Modus rationabilior proponitur, & probatur à Scoto Ratione, ac Conguentia.

RAtionabilius ergo videtur existimandum cum Scoto nostro *in 4. sent. d. 44. q. 3.* quòd illæ res sensibiles non sint diabolico intellectui ex natura sua disconvenientes: sed quatenus à dæmone sunt nolitæ. Malignus enim spiritus illas res corporeas, putà sulphur, herbas amaras, aliaque id generis sensibilia apprehendit tanquam instrumenta, quibus utitur Exorcista in dæmonis despectum, & ludibrium; non quòd sint instrumenta divinæ justitiæ, ut supra improbatum est, sed prout Exorcista illis utitur tanquam instrumentis irrisivis, & afflictivis. Ideò cum inter universos filios superbiæ dæmon sit superbissimus, superbia illum movet, incitat, & provocat ad nolendum id, quod apprehendit fieri in sui ludibrium, & despectum. Propter enim superbiam ab ortu nativitatis suæ malignus spiritus se tanti æstimavit, quod æqualis voluit esse Deo. Cùm autem agnoscat, se contemni, ac ludibrio haberi; proque majori contemptu res corporeas, ac fætidas energumenis applicari, non vult tales injurias, ac ludibria, qua nolitione in ipso sequitur tristitia, quæ secundùm D. August. *lib. 14. de Civ. c. 15. est dissensio in his rebus, quæ nobis nolentibus accidunt*. Quæ præcipuè insurgit, dum illi proponuntur ea, quæ afflictionem ferendarum in inferno pænarum memoriam suggerunt, ut sulphur, ignis, ac rutæ fumus. Sulphur enim cum igne, & fumo monumentum est carceris infernalis, ut habetur *Apoc. 9. De ore eorum procedit ignis, & fumus, & sulphur. Et c. 14. Qui adoraverit bestiam, & imaginem ejus, cruciabitur igne, & sulphure, & c. 20. Descendit diabolus, qui seducebat eos, & missus est in stagnum ignis, & sulphuris, & bestia, & pseudopropheta cruciabuntur die, ac nocte*, præcipuè dicendo illa verba *ps. 10. Pluet super peccatores laqueos, ignis, & sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum. Quoniam justus Dominus, & justitiam dilexit, æquitatem vidit vultus ejus*. Ruta etiam rememorativa est amari cruciatus Christi, ac sanctæ Crucis, cujus formam in omni sua parte repræsentat: Sicut etiam thus, seù incensum in igne orationes ex charitate prodeuntes, ut dicitur *ps. 140. Dirigatur Domine oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo*. Quæ omnia cùm dæmones valdè abhorrescant, detestentur, ac nolint; ex hac nolitione, ac detestatione in eis exoritur tristitia, quam ut à se excutiant, potest esse, ut quandoque in fugam se vertant, ac obsessos totaliter derelinquant.

§. VII.

416 Concluditur.

VEruntamen cùm hujusmodi sensibilia tam physica actione directè, ac indirectè; quàm sensibili, ac phantastica in dæmones nequeant agere; eò quòd dæmo-

dæmones sunt substantiæ incorporeæ simplices, & inextensæ non solùm in ordine ad locum; sed etiam in ordine ad totum, cujuslibet passionis sensitivæ externæ, & internæ expertes, potiùs energumenos, quàm dæmones torquere, & affligere, incomperto est: ut latè ostensum est supra *hujus disp. num.*371. Et licèt aliquo modo actione intentionali intelligibili in dæmonibus possint causare tristitiam per speciem intelligibilem primò movendo intellectum, deinde voluntatem, prout ab intellectu ei, ut in contemptum, ac ludibrium ipsorum exhibita, obiiciuntur. Attamen non ita facilè est credendum, per rutam, sulphur, & id generis sensibilia, eò quòd passionis Christi: vel pænæ gehennalis sunt rememorativa, dæmones velle ab obsessis corporibus exire. Nam qui non timent figuratum, quomodo figuram pertimescent? Praxis enim docet in dies, etsi Exorcistæ dæmonibus obiiciant Christi Crucem, Sanguinem effusum, mortem ipsius, ac resurrectionem, cæteraque mysteria passionis ejus, quibus dæmones profligavit, superbiam eorum dejecit, caputque draconis confregit infernalis: Etsi inferni pænas minentur, ac protestentur, quòd ibunt in profundum inferni, in loca pænarum magnarum; nihilò tamen exhorrescunt. Quid ergo pavebunt rutam, ac sulphur ratione significati, si significatum, ac mysterium ipsum parvipendunt? Satius ergo, & consultius erit, si posthabitis his sensibilibus, toto conatu remediis spiritualibus incumbant: ut latissimè infra *disp.*4.

res sensibiles potiùs energumenos, quàm dæmones torquere.

Ideò satiùs eas relinquere, & remediis spiritualibus incumbere.

CAPUT II.

In Hominibus.

NEmini sanè mirandum, res naturales directè, vel indirectè physica actione, & intentionali sensibili, ac phantastica in dæmones agere non posse: cùm ibi tanta sit diversitas naturæ, substantiæ, modi, situs, status, virtutis, & operationis. At hæc, cùm inter eas, & homines, qui corporei sunt, non inveniatur; facillimè in eos sensibilior, & efficacior illarum erit operatio; quarum auxilio ægroti sicut in cæteris morbis naturaliter immissis juvari quotidiè solent; ita videtur etiam curari posse in infirmitatibus, quæ supernaturaliter ope dæmoniaca excitantur. Quare videndum, quid operentur in hominibus maleficio affectis vel ad morbum tollendum: vel ad mitigandum, quod duabus sectionibus declarabitur. 417

Res naturales cùm physica actione in homines agere possint, videndum, quid operentur in eis Ad Morbum tollendum & ad morbum mitigandum.

SECTIO I.

Ad morbum tollendum.

INnumera equidem, & mira sunt naturalia medicamina, seu res naturales tam simplices, quàm compositæ, quibus per os sumptis, vel exteriùs tantùm adhibitis cæca vi, ac specifica proprietate morbi perfectè sanari, ac tolli dupliciter posse videntur, prout sunt immediatè excitati: Aut Naturaliter: Aut Supernaturaliter, ut duobus articulis explicabitur. 418

Rebus naturalib. morbi videntur posse sanari dupliciter Naturaliter, Supernaturaliter.

ARTICULUS I.

Naturalem.

§. I.

QUamvis sine mediis naturalibus dæmon ut plurimùm sola sua potentia, ac virtute homines & animalia, & plantas, &c. lædere soleat, nempè, cùm 419

Rebus naturalibus

sagæ, metu ne deprehendantur, rem aggredi nolunt: vel se eam expedire non posse pro voto putant; totam executionem ipsi committunt. Ea nihilominus aliquando adhibere consuevit, dum malefaciendo operatur; ut sic omnes creaturæ superæ, mediæ, infimæ, videlicet, dæmones, malefici, res naturales in maleficiis concinnandis unanimi conspiratione cooperari videantur.

dæmon utitur sæpissimè.

Has autem res naturales aliquando dæmon vult adhiberi à maleficis non tantùm ut causas morales sed etiam ut naturales, quæ nocendi vim inditam habent à natura; & naturaliter agunt in corpora; quibus vel ingeruntur interiùs, vel applicantur exteriùs, ut latissimè supra *tom.1. disput.4.* Novit enim rerum omnium, quæ universa mundi machina, & ambitu continentur, vires, sympathias, antipathias omnibus ignotas, ipsi notissimas. Ideoque illas seligere solet, quæ optatum effectum producere possunt. Si perturbationes in animo excitandæ, & morbi in corpus immittendi, scit, quæ res naturales phantasmata commovere, turbare imaginativam; insanias, & deliria causare valent: quæ humores vitiosos agitare, inquinare spiritus animales, detrudere nervos, & generare paralysim, epilepsiam, apoplexiam, lethargum, spasmum, sive convulsionem, catarrhum, febres phreneticas, cæterasque infirmitates. Novit, quomodo aptè applicari debent; cùm optimè sciat, quid uniuscujusque valetudini noxium: aut commodum sit: quo loco, tempore, circumstantiis, debeant adhiberi: qua arte corporibus vel secundùm totam substantiam, vel secundùm ipsarum partem spirituosam; & maximè efficacem clam ingerendæ sint; quænam morbum, & dolorem in aliqua corporis parte determinata aliis læsis, aliis illæsis excitent, cùm multa sint venena, quæ à tota substantia lædendi habent facultatem, ut Medicis est manifestum. Idcircò, experientia teste, præcipuè immittere solet in corpus, quæ apta sunt ad humorem melancholicum hypochondriacum excitandum. Congregat enim bilem retorridam, seu atram, & siccam, quæ sensim circùm præcordia cumulatur; quam & natura nec per aluum, nec per vomitionem tempestivè expurgare valet, quæ ventriculi concoctionem sic offendit, ut eorum, quæ assumuntur, partem maximam vertat in flatus, qui & ructu, & distensione plurimùm fatigant; sed ex eo humore adusto, ac retorrido vapor nebulæ similis crebrò sursum irrepens in cerebrum, metum, mæstitiam, variaque terriculamenta, & visorum ostenta parit: ut benè docet Joannes Fernelius Medicus Parisiensis *lib. medicinalium consil. de melancholia hypochondriaca cons.44.*

Nedum ut causis moralib. sed etiam ut causis naturalibus.

Ac seligit quas novit aptas ad malum inferendum.

420 Præcipuè ad humorem melancholicum excitandum.

§. II.

Quia Difficilè curatur. Varias generat infirmitates incurabiles.

HUnc autem humorem melancholicum dæmon præcipuè excitat, non tantùm quia difficiliter eradicatur, cùm ex sui natura inobediens, & rebellis dicatur evacuantibus; maximè si ab aliqua causa sive intrinseca: sive extrinseca sustentetur. Verùm etiam, quia hic humor aptior est ad generandas diversas infirmitates, & incurabiles. Nam si supra modum sit exustus, & versetur circa substantiam, & membranas cerebri, furorem parit. Si circa ventriculos, apoplexiam. Si circa originem nervorum, convulsionem. Si circa oculos, cæcitatem. Unde Galenus 3. *de locis affectis c.7.* ait: *Ubi in ipso cerebri corpore melancholicus succus abundat, eam insaniæ speciem, quam Græci vocant melancholiam, efficit; quo fit, ut neque subitò: neque affatim solviatur.* Nam totius substantiæ cerebri temperies mutatur; generatque rabiem lupinam, & caninam, phrenesimque, & amorem insanum cum diversis affectibus. Occupat insuper melancholia potentias principales, & nobiliores: ut mentem confundat; obscuret intellectum, & memoriam: turbet rationem, & judicium. Unde Avicenna *lib.3. Fæn.1. tract.4. c.18. Melancholia*, ait, *est mutatio existimationum, & cognitionum à cursu naturali ad corruptionem, & timorem, & ad malitiam propter complexionem melancholicam facientem pavidum, & tristem cerebri spiritum interiùs propter tenebras ipsius.*

At si hujusmodi infirmitates à dæmone inductæ per res naturales, putà, venena: aut venenatas potiones, vel id generis in corpora immissas, à perito Medico agnoscantur; nec dæmon amplius malefaciendo assistat; sed spontè, vel coactè per exorcismos, præcepta ecclesiastica, vel alia remedia spiritualia, de quibus infra *disput*.4. ab ægroto totaliter recesserit; quis non fateatur, posse utique Medicum remediis naturalibus hosce curare morbos? Quæ enim mediantibus causis naturalibus proveniunt, mediantibus contrariis ejusdem ordinis tolli possunt.

Detur igitur aliquis affectus humore melancholico hypochondriaco à dæmone excitato; cesset dæmon spontè, vel coactè talem causare, & excitare morbum; & causæ naturales hujusmodi melancholiam efficientes sua dumtaxat naturali virtute operentur; accedat Medicus peritus, qui talem ægritudinem consideret; nonne per indicationes curativas à morbo, à causis morbificis, à viribus totius, & partis poterit agnoscere: quomodo ventriculus calefaciendus, & exsiccandus cum capite, & utero: hepar refrigerandum, & humectandum cum appropriatis: materia pituitosa prædominans calefacienda, & exsiccanda prout peccat secundùm primas qualitates: humor melancholicus subdominans præparandus cum calefacientibus, & humectantibus, biliosus posteà subdominans refrigerandus, & humectandus: materia crassa, & viscida, tum pituitosa, tum melancholica incidenda, attenuanda, & abstergenda: materia biliosa tenuis incrassanda, & alia id generis adimplenda, quæ ad humores præparandos, purgandos, & evacuandos, partesque læsas roborandas maximè conducunt? de quibus latè, & eruditè Ferdinandus Salandus Medicus, & Philosophus civis Bergomensis *tract. de Melancholia*; & Joannes Fernelius *lib. Medicinalium consilior.: consilio* 43. *&* 44. *de Melancholia hypochondriaca*. Nonne poterit per medicamina hujusmodi præparantia, evacuantia, ac corroborantia ægroto pristinam restituere sanitatem?

421 Quæ à Medico per medicinas tolli possunt, si eas noverit, si dæmon nocere cessaverit. Practicatur In humore melãcholico.

§. III.

ÆGrotet quis paralysi ex maleficio per causas naturales inducta: desinat dæmon malefacere, ita ut illæ naturales causæ paralysim efficientes non amplius à dæmone excitentur; sed sua tantùm vi propria operentur: Nonne Medicus in suis pharmacopæis, vel medicis institutionibus inveniet: quod paralysim corrigunt radix chinæ, pyrethrum, decoctum radicis helenii potum, primula veris, bitumen, syrupus de stæchade, syrupus anthos, conserva melissæ, & salviæ, oleum vitrioli, balsamum D. Evonymi, balsamum Mesuæ, balsamum Hollerii, balsamum Florentinorum, balsamum Mirabile, unguentum Martiatum, aqua theriacalis, clareta, hiera diacolocynthidos, pilulæ de nitro, oleum Keirinum, oleum de castorio? Quid ergo, si clarè, ac ritè ægritudinis causam perspectam habuerit, eum prohibet, ea ex his seligere medicamina sive intrinsecè, sive extrinsecè exhibenda, quæ magis apta sunt tollere talem morbum juxta varietatem temporum, ætatum, sexuum, virium, & corporis dispositionum? Nonne per hujusmodi alexipharmaca, seu res naturales consultissimè adhibitas, ægrotus à paralypsi liberari poterit? quis ibit inficias?

422 Paralysi.

§. IV.

423 Lethargo. LAboret quis lethargo ex maleficio per causas naturales inducto; cesset dæmon penitus hujusmodi naturales excitare causas. In confesso est apud Medicos, teste Renodæo *lib. Instit. pharmaceutr. in indice morbor. & remedior.* quòd lethargum curant Embroche, sacculus, serpillum, castorium, mel anthosatum, aqua theriacalis, clareta, hiera picra cum agarico, hiera Pachii, hiera diacolocynthidos, pilulæ de agarico, oleum de Euphorbio. Sic contra alios morbos sua describuntur remedia naturalia talibus morbis contraria, quibus si ritè, ac consultè applicentur à perito Medico, utique poterunt tales morbos curare, ac perfectam ægroto restituere sanitatem: dummodò dæmon totaliter desierit ægrotum vexare, & ægritudinis quaslibet excitare rationes.

Sic intelligendum id, quod ait Ricardus de Mediavilla *quodlib. 3. qu. 8. Si molestia, quæ à dæmone infertur, sit parva, ac levis, eam per res naturales exteriores penitus auferri posse, non in dæmonem agendo; sed in dæmoniacum; cùm ex rebus illis adhibitis introducatur dispositio opposita illi, quam immisit, vel expetit. Et sic contingere posse aliquando, quòd diabolo non permittatur, hominem vexare nisi vexatione ita parva, ac debili, quæ per aliquam fortè dispositionem ad contrarium totaliter tolleretur: verbi gratia, diabolus quandoque posset hominem vexare passione tristitiæ ita debiliter, quòd per aliquas herbas vel harmonias causantes dilatationem cordis, & spirituum diffusionem, qui sunt motus contrarii tristitiæ, totaliter amoveretur illa tristitia.* Hæc Ricardus.

Verum ergo dicit Ricardus, quòd si introducatur dispositio opposita illi, quam dæmon immisit; ægrotus pristinam poterit consequi sanitatem, dummodò dæmon penitus cessaverit vexare ægrotum; & in eo ullam morbi excitare dispositionem. Similiter si vexatio diabolica sit valdè debilis, per contrariam dispositionem impediri potest, ne sentiatur vexatio, quandiù durat actu contraria dispositio. Verumtamen contraria dispositione evanescente, iterùm pristina sentietur, ac percipietur vexatio: quia manente causa primaria morbi, nempe, dæmone, qui dispositionem excitat, semper manet vexatio. Remota verò causa primaria, quæ dispositionem excitat, poterit illa dispositio ut naturalis per naturales medicinas penitus auferri.

§. V.

424 Probatur Experientia. EXperientia hoc docet in dies in multis ægrotis, quorum ægritudines partim sunt naturales; & partim præternaturales. Naturales prout proximè, & immediatè à causa proxima naturali, à rebus, nempe, naturalibus provenire dignoscuntur. Præternaturales prout remotè, & mediatè à dæmone originantur, qui per se, vel per maleficos venena, vel alia hujusmodi noxia interiùs, vel exteriùs adhibendo, varias in corpore excitat infirmitates. Unde si infirmi præter exorcismos, præcepta ecclesiastica, aliaque id generis remedia spiritualia à perito Exorcista adhibita ad causam tollendam præternaturalem, confugiant quoque ad Medicos, qui suis pharmacis vitiosos compescere humores, causas morbi auferre naturales contendant, facillimè optatam consequuntur sanitatem.

Exemplis. Quod egomet aliquoties sum expertus in aliquibus ægrotis, qui, ut per remedia spiritualia sanitatem obtinerent ad me accesserunt. Præcipuè hoc probavi in territorio Bergomensi Anno 1645.

Adolescentula quædam cæpit in stomacho, & in capite maximum sustinere dolorem cum cordis, ac oris stomachalis constrictione, sibique bolum super stomachum ad guttur us-

que

que ascendentem, ac descendentem habere videbatur: cibi appetitus ab ea totaliter recesserat; ventriculum ita malè affectum habebat, ut nisi cum maxima difficultate cibum valeret assumere; idcircò in ejus corpore crescebat quotidie quædam extenuatio, macies, virium imbecillitas, ac melancholia. Pluries adhibui remedia spiritualia; & quoties super eam invocaveram nomen Jesu cum signo crucis, ac præcepto dæmoni facto, ne illam perturbaret, cessabat dolor capitis, ac stomachi; ac sana, hilarisque indè recedebat. Sed iterum sequenti die iisdem afficiebatur afflictionibus; quinimò accessit quædam febris lenta; ideòque iteratis benedictionibus immediatè à dolori stomachi, ac capitis libera permanebat; sed non à febre; neque poterat adhuc cibos appetere. Quare ejus consului parentibus, ut Medicum accerserent; quo peracto, adhibitis nonnullis alexipharmacis cum sanguinis missione, divino opitulante Numine, pristinæ restituta fuit sanitati.

Eodem anno, ac territorio idem cuidam Juveni rustico, qui dum cuidam gravi oneri humeros supponeret, sensit in dorso quendam punctorium dolorem; sed nocte sequenti nedum in dorso; sed circunquaque magno afficiebatur dolore; ac sibi videbatur particulas corporis veluti nexibus habere ligatas; ad me accessit, cui adhibitis benedictionibus sacris, factoque signo crucis, statim liber evasit ab omni dolore, eo excepto, quo à principio fuit affectus in dorso, sed iterum post tertiam horam noctis iisdem doloribus, & nexibus corripi, ac ligari sensit, super quem sacris iteratis benedictionibus, denuò dolores recesserunt, & nexus, excepto illo primo. Idcircò illum consului Medicum adire, quo facto, sumptoque pharmaco à me priùs benedicto, optatam obtinuit sanitatem.

Alii similes eventus tum in territorio Bergomensi, tum Venetiis, tum in Diœcesi Cenetensi, & aliis locis experimento comprobavi; ex quibus facilè comperi, dæmonem sub naturalibus infirmitatibus quandoque virus suum occultare, ut Exorcista non cognita ejus astutia, à corporum obsessione, ac vexatione nequat deturbari.

§. VI.

Quare, cùm dæmon, ut creaturas Dei in odium traducat; ipseque faciliùs lateat, morbis se quandoque misceat naturalibus: vel morbos excitet per res naturales, putà, per venena intrinsecùs, vel extrinsecùs adhibita, Exorcistæ diligentissimè est animadvertendum; nè festinanter, ac præcipitanter suo judicio: vel ipsorum afflictorum dictis acquiescat; qui ne pecunias impendant in solvenda Medico mercede, libentiùs, ac faciliùs ad Exorcistas confugiunt; quos sciunt suum gratis præstare auxilium: Sed circumspiciat cautè, ac prudenter singula perpendat; ac præter signa, de quibus infra disp. 4. etiam de causis naturalis ægritudinis interroget, de quibus in fine hujus disputationis agitur: & si fortasse malum deprehendat ab humoribus peccantibus causari: & omninò esse naturale: vel à dæmone per causas immissum naturales, suadeat ægrotis, ad Medicos peritos suum habere recursum. 425 Concluditur Exorcistas ægrotis consulere debere, ut Medicos advocent cũ dubitant ægritudinem à causa naturali procedere.

Sæpè tamen ex accidenti, & adjunctis circumstantiis contingere potest; quòd ars Medicorum non sufficiat, ut potè si venenum fuerit validissimum; ità ut statim totius corporis dispositionem invaserit: Aut si nimis diù expectatum fuerit ante quàm Medicorum cura sit adhibita, juxta illud Ovidii *lib. 1. de remedio amoris:* 426 Aliquando tamen non sufficit ars medicorum.

Principiis obsta serò medicina paratur
Quam mala per longas invaluere moras.
Sed propera, nec te venturas differ in horas.

Aut si subjectum veneficiis infectum ità sit debilis complexionis, quòd medicinas usque ad debitam operationem retinere nequeat secundùm illud ejusdem Ovidii *1. Pont. 4.*

Non est in Medico semper relevetur ut æger,
Internum docta plus valet arte malum.

Atque hoc etiam perpendendum, quòd nostri malefici, & sagæ frequentissimè utuntur venenis mirificè à dæmone præparatis, & porrectis, quæ sine dubio efficacio-

cioris sunt operationis, quàm ea, quæ præparantur arte, & industria humana. Quæ venena solet dæmon non rarò in congregatione finita chorea distribuere: ut ex multorum confessione didicisse fatetur Binsfeldius. *Comment. in Tit. C. de malef. & math. q. 6. concl 2.*

ARTICULUS II.

Præternaturalem.

§. I.

427 Morbus supernaturalis per supernaturalia remedia tolli potest.

CUm admodùm vulgata sit apud Jurisperitos *ff. de Regulis juris L. nihil.* sententia illa: *Nihil est tàm naturale, quàm eodem genere quicquam dissolvi, quo colligatum esse reperitur*: quemadmodum morbi per naturales causas inducti, nec à supernaturali causa excitati, etiam per naturalia pharmaca possunt auferri, si Medicus hujusmodi causas agnoscat; ac medicamina ad talem morbum tollendum apta non ignoret: sitque ita dispositum subjectum, quòd medicinas usque ad debitam operationem retinere queat. Ità si morbus sit præternaturalis, putà, à dæmone excitatus, nonnisi per remedia præternaturalia, aut supernaturalia tolli posse, nemo est qui ambigat. Hanc veritatem apprimè commendat Baptista Codroncus Medicus doctus, ac pius *lib. 4. de morb. venef. cap. 2.* sic discurrens: *Experimur, remedia naturalia his morbis nihil prodesse; & Medicos frustra laborare in hujusmodi affectibus curandis. Quamvis enim ipsi intemperies adimere, & obstructiones aperire, noxios humores educere, & alia munia obire studeant; dæmones tamen omnes Medicorum conatus irritos reddunt; cùm non sinant medicamenta effectus suos sortiri. Vel morbos continuè foveant, & causas eorum adaugeant. Homines etenim, cùm sint inferiores virtute, eorum operationes dumtaxat virtute naturali impedire, vel destruere non possunt. Præterea cùm Medici cognoscere debeant morbum, & morbi speciem, robur facultatis, temperiem naturalem, & ætatem, consuetudinem, seù mores, & partis affectæ actionem, dignitatem, situm, magnitudinem, figuram, sensum, & proprietatem. Externa etiam omnia, quibus homo necessariò afficitur: ut tempus anni, & regionem, & constitutionem, seù morbos, qui tunc grassantur. Et cùm multa sint, quæ in curatione indicationem habent, & nihil eorum contemni debeat, si curatio exacta futura sit: quin vel minimum quid eorum curationi adjici, vel detrahi: exactaque curatio exurgat omnium indicationum majorum, & minorum: similium, & contrariorum concursione, constat, nullum Medicorum posse exactè, & adamussim curationem perfectam instituere: quia tam multarum rerum necesse est alicujus ignorare naturam, vel intensionem, magnitudinemve. Cum itaque multa Medicos lateant morbos naturales curantes, ut curatio nonnisi imperfecta possit haberi: quanto magis imperfecta, manca, ac debilis erit curatio veneficorum morborum, quorum essentia, causæ, & multa alia, ut plurimùm ab ipsis Medicis ignorantur? Quibus ignoratis, aut impossibile est, morbos curari: aut perperàm curantur, & cum discrimine ægrotantium. Quinimò si Medici rerum omnium naturalium essent gnari, ut angeli, ac dæmones, & adamussim mederentur, nihilominus maleficio affectos nequaquam per seipsos sanitati restituere possent, nisi virtus superior dæmonibus maleficium efficientibus à Deo ipsis Medicis impartita esset.* Hæc Codroncus.

Probatur. Auctoritate Codronchi.

Sennerti.

Huic libentissimè se subscribit in hac parte alius Medicus Daniel Sennertus *lib. de morbis à veneficio inductis cap. 10.* scribens sic: *Quibuscunque remediis naturalibus in morbis à veneficio inductis nemo certè sanitatem sibi polliceri potest: quia diabolus non solùm dispositionibus Medicis vulgò notis utitur; sed & ignotis introducere potest. Et cùm Medico ignotum sit, quibus modis diabolus ad nocendum usus sit, talia remedia aliquid juvare, morbum verò planè tollere non possunt.*

§. II.

RAtio favet. Nulla enim virtus naturæ: nullave physicorum scientia per seipsas habiles redduntur ad incurabiles, & internos morbos maleficos curandos: quia, ut ait Joannes Baptista Belhaverius *in præfat. libri, qui nuncupatur: Centum compendiosi sermones: esset absurdum, superiora ab inferioribus regi, ac gubernari*. Quis enim ignoret, dæmonem excitatorem criminum naturæ præstantia, ac doctrinæ acumine cunctas universi antecellere creaturas? Quis sæpiùs non audiat, non esse potentiam super terram, quæ comparetur ei; idcircò cùm aliquem in homine excitat morbum, posse etiam illum fovere, ac cunctorum medicamentorum naturalium irritas reddere vires? Si insuper ex Aristot. 2. *Topicor. & 5. Metaphis. Contrariorum contrariæ sunt causæ*; & abolitio causarum morbos facientium oportet, fiat à Contrariis: quia contrariorum contraria sunt medicamina: & pro diversis morborum causis, eorum variantur medicationes: quanam ratione morbi malefici causa dæmoniaca supposita à Medicis ipsis poterit depelli? quænam sanguinis emissio? quæ concoquentia, quæ purgantia pharmaca? quæ victus ratio, vel alia hujusmodi remedia medica erunt dæmoniaco ejus morbo contraria: cùm dæmones sint substantiæ: *substantiæ verò nihil sit contrarium* ex Aristotele *in Postprædicamentis*? Nulla dubio procul erit medicina, per quam tales morbi præternaturales à Medicis per res naturales auferri possint. Sed sicut morbi naturales à causis naturalibus procedentes per medicamina naturalia sunt curandi: ità morbi præternaturales à causa præternaturali prodeuntes, per præternaturalia, aut supernaturalia remedia sunt tollendi: quia morbi eodem genere habent dissolvi, quo colligati esse reperiuntur. 428 Ratione.

§. III.

TAndem experientia ipsa rerum magistra comprobari cernimus. Inter alios maleficiatos, qui anno 1645. ad me accesserunt in territorio Bergomensi, tres tantùm referam, qui gratia sanitatis consequendæ à Medicis priùs varia sumpserant medicamina, sed incassum: qui statim ac sacris benedictionibus; ac præcipuè per invocationem Sanctissimi Nominis Jesu, excitata in eis priùs fiducia in immensa Dei bonitate, ac clementia, ac potestate ab Ecclesia tradita Exorcistæ, sanitatem perfectam consecuti sunt. 429 Experientia.

In primis quædam Adolescentula Vallis Calepinæ jam tres annos ita malè affecta fuerat, quòd sibi videbatur omnia corporis membra ligata, & constricta habere; sed præcipuè bolum in orificio stomachi modò ad guttur ascendentem: modò descendentem; faciem flavo, sive cinereo colore suffusam, cum dolore, ac gravedine capitis; jam sæpiùs à Medico varia sumpserat pharmaca; sed nihil profecerant, quin adhuc eodem afficeretur cruciatu; tandem ad me accessit, quam maleficio esse affectam, ex variis indicationibus nedum probabilibus; sed certis, & evidentibus cognovi, cui adhibitis sacris benedictionibus, absque ullo medicamine corporali pristinam consecuta est sanitatem.

Idipsum accidit cuidam viro eodem anno. Hic cùm aliquot menses habuisset veluti bolum in stomachi orificio, dolore renum cruciaretur: circa ventrem inferiorem torsiones acerbissimas, & sæpè flatum quendam frigidissimum per ventrem permeantem, & citò redeuntem persentiret, præcipuè dum orandi gratia in Ecclesia moraretur, ex continuo, ac prolixo languore impatiens factus remedium poposcit à quodam levi corde, ac imprudenti pseudomedico, qui statim ei gratiolam præstitit; sed hac nihil operante, sequenti die cataputiam exhibuit ita inconvenienti, & immoderata dose, quòd non tantùm pravos, ac noxios, verùm etiam utiles, ac salubres per secessum expulit humores, immò sanguinem ipsum, & adipem extraxit triduo continuo, ita ut fermè, & in- 430

& indubitanter jamiam se mortuum reputaret. Attamen quia vir erat corporis constitutione validus, ac constans, post aliquod tempus vires resumpsit pristinas, sed adhuc eodem in stomacho afficiebatur morbo; easdem in ventre patiebatur torsiones. Qualis autem naturalis humor peccans tam efficacibus purgationibus non fuisset correctus? Quis illum morbum non fateatur supernaturalem? *Tandem, cùm sacris benedictionibus, ac signo sanctæ crucis à me fuisset munitus, statim ille bolus in stomacho existens, ac illi vapores à signo crucis fugere cæperunt, modò ad hanc, modò ad illam corporis partem discurrentes: nunc ad ventrem, ubi torsiones præstabant: nunc ad renes, quos lacerare videbantur: nunc ad humeros, quos divexabant: sed tandem iteratis benedictionibus, & ab ægroto frequentatis sanctiss. Confessionis, & Eucharistiæ Sacramentis, optatam obtinuit sanitatem.*

§. IV.

HOc idem comprobavi in quoddam Juvene, qui jam diebus quindecim gravi dolore capitis afficiebatur: sibi videbatur, corporis particulas veluti nexibus habere ligatas; levi corripiebatur febre, in toto corpore talem lassitudinem sentiebat ut vix incedere valeret: ferè quotidie sanguinem mittebat è naribus. Medicum accersit, à quo varia sumpsit pharmaca, sed nihil adhuc remittebatur dolor, nec sanguis sistebatur, quin quotidie flueret: nec ullo modo vires resumere poterat. Ad illum accessi rogatus, quem vix intuitus tum ex colore, tum ex aliis variis indicationibus infirmitatem esse ex maleficio comperi. Quare in nomine Jesu facto dæmoni præcepto, ne illum impediret, quin surgeret è lecto, & ad Conventum nostrum proximum S. Francisci se quamprimùm transferret, vix illum cæpi sacris munire benedictionibus, quod se apertè prodidit maleficiatum, idcircò instructo illo ad actus fiduciæ in Deo eliciendos, ac implorato divino auxilio, invocataque Deiparæ, Seraphici S. Francisci, ac D. Antonii à Padua intercessione, mox ut super caput ejus meas imposui manus, ac dæmoni præcepto facto in nomine Jesu, ut statim recederet ab eo, illicò ex aure dextera quasi ventum sibillantem egredi persensit, dolorque tam capitis, quàm reliqui corporis penitùs cessavit, perfectamque valetudinem est assecutus.

Ex quibus clarè constat, ad morbos tollendos supernaturales, quales sunt qui à dæmone sunt excitati effecti, ac conservati, nihil remedia prodesse naturalia; nec res naturales contra eos ullam vim habere; sed ad remedia divina confugiendum: ut latè *disp.*4. infrà explicatur.

SECTIO II.

Ad morbum Mitigandum.

432 Per res sensibiles morbus mitigari potest. Aut in Anima: Aut in Corpore.

SI nullam in dæmoniacos, aut morbos veneficos res naturales prorsùs vim obtinerent naturalem, incassum sustinenti dæmonium herbas, vel lapides sine incantatione habere, lex concederet *c. dæmonium 26. q.7.* cui astipulantur ejus interpretes Polycar. Burchar. & S. Ivo. Totaque de fumo esset hæc nostra disputatio. Idcircò quamvis per res sensibiles morbus maleficus tolli nequeat, ut diximus; attamen notum est, & ab omnibus concessum, posse saltem mitigari; quæ mitigatio, cùm fieri possit: Aut in Anima: Aut in Corpore: videndum; quid in utroque operetur: Cui sequentes articuli satisfacient.

A R-

ARTICULUS I.

In Anima.

§. I.

Rerum sensibilium in animam operatio, & efficacia apertè demonstratur ab Aristotele 8. *Polit.* ubi instituere volens juvenum mores, dixit: *Ad hoc multùm facere sonus harmoniarum: quia diversæ harmoniæ diversas provocare habent in homine passiones, scilicet, amorem, vel dolorem; tristitiam: vel solicitudines, & levitatem, & lasciviam, & gravitatem morum.* Unde harmonia non tantùm laborum est quies opportunissima; verùm & quod contrarium huic est, ad labores, armaque capessenda: vel quemvis summum laborem subeundum instrumentum est. Nonnè classici in bello consonant, & tympana remugiunt; quæ omnia sunt ad pugnam incitamenta, & hortamenta jampridem utilissimè opportunissimèque inventa? Sic & nautæ; sic vinitores: sic viatores: sic denique alicui labori alligati omnes cantum unicum animi solamen invenerunt. Infantes quoque pueri hanc suavitatem non aspernantur; nutricisque cantu à fletu cessant, atque conticescunt. Hac de causa sonitu aliquo experrectos statim è cubili exsurgentes ad aliquod subeundum munus Pythagoras jubet accendi. Sensus nanque ità vegetiores, viridioresque fieri, & consopitam mentem exacuiri, morum quoque exempla mala ut suscitare, ità refringi arte musica posse, nos priscæ docuerunt historiæ, ipso ita nos docente cum reliquis Cicerone; quorum unum tantùm referam, quod narrat Richardus de Mediavilla *quodlib.3.q.*8. de quodam Juvene, qui cùm esset incitatus quasi ad furorem concupiscentiæ, ad auditum cujusdam harmoniæ, quam mulier cum quodam instrumento faciebat, ad temperamentum iterum reductus est per harmoniam contrariam. Hinc chromaticum creditur repudiatum pridem fuisse genus, quòd adolescentum remollescerent eo genere animi; Lacedęmonesque improbasse feruntur. Unde & Ambrosius Calepinus ver. *Chromata* ait: *Chromaticum melos ab antiquis dicebatur una ex tribus Musicæ partibus, quæ ob nimiam mollitiem infamiæ nota non caruit.* An non Homerus quoque nos docuit, Musicam, quam à Chirone acceperat, atque didicerat, iram Achillis concoxisse? *Invenerunt enim*, inquit, *mentem demulceri suavi, varioque citharæ cantu; Hac nanque ad animum pacandum, ut medicina ad corporis sublevandum laborem usi sunt Antiqui. Hoc torpentes ad bellum animos suscitarunt: Hac curas ex animo excusserunt. Hac justitiam docuerunt. Hac insignes virtutibus, meritis, laudibus prosecuti sunt; corporis ægritudines, & consolati sunt, & absterserunt.* Quod etiam fatentur Boetius *in sua Musica lib.*1.*c.*1. & Auctor de ortu scientiarum, qui loquens de utilitate musicæ dicit, quòd valet ad curandas infirmitates aliquas: vel saltem alleviandas. Unde Hieron. Phaletus Savonensis de laude Musicæ cantat.

433 Rerum sensibiliū operatio in animā probatur à Philosophis.

434 Poetis.

Musica turbatas animas, ægrumque dolorem
Sola levat, meritò divùmque hominumque voluptas.
Qua sine nil jucundum animis, nec amabile quicquam
Ad cujus numeros superi vertuntur, & orbis.
Et cælo radiant ignes, quibus emicat ingens
Signifer & leges, præscriptaque tempora servant.
Hac Phæbus, Phæbique soror duce, & aurea cæli
Astra suos agitant constanti fœdere motus.

Hoc idem annuere voluit Augustinus 10. *Confess.* dicens: *Omnes affectus spiritus nostri habere proprios modos in cantu, quorum occulta familiaritate excitatur; ideòque & melodia, quæ virtute naturali passiones animæ mutat, posse mutare dispositionem animæ, in eaque minuere afflictiones.*

435 Sanctis.

Sed

Se dimittamus, quæ ad sensum patent, & sursum corda elevemus ad ea, in cujus obsequium captivatur intellectus noster, nempe, divinæ scripturæ verba. Nonnè apertè habetur 1. *Regum* 16. Saulem vexatum à spiritu immundo refocillari, ac leviùs haberi per melodiam, ac harmoniam citharæ, quam David coram eo percutiebat? *Recedebat enim ab eo spiritus malus*. Recedebat, inquam, per vexationem, quatenus desinebat eum in corpore vexare. Quidni ergo res naturales ad mitigandum morbum in animam agere valeant?

Divina scriptura.

§. II.

436 Objectio Medicorum.

AN dicent Medici, spiritum malum corripientem Saulem non fuisse dæmonem; sed atræ bilis spiritum, & humorem melancholicum hypochondriacum, qui si magnus est, vexat, & cruciat homines; præsertim si opera, & ministerio dæmonis excrescat, qui musici instrumenti melodia naturaliter potest sedari, & comprimi? Læta enim, & jucunda exhilarant animum; leniunt, ac mitigant animi dolorem, & tristitiam excutiunt.

Satisfit objectioni.

Sed D. Augustinus *lib.* 2. *ad Simplicianum q.* 1. D. Gregor. *lib.* 2. *Moral. c.* 6. D. Theodoretus *qu.* 38. 39. *&* 54. Nicolaus de Lyra, & alii catholicè sentientes cum Glossa ordin. 1. *Regum cap.* 16. per spiritum malum communiter interpretantur dæmonem, qui utique non vi musici instrumenti per se proximè pellebatur; sed immediatè potestate, & virtute Dei id volentis efficere per Davidem citharam pulsantem: vel mediantibus Angelis sanctis ex merito David, qui laudes divinas in cithara canebat pro salute Saulis; sicut & per orationes Sanctorum frequenter leguntur dæmones expulsi à corporibus obsessis. Melodia etiam ad hoc valebat aliqualiter, non in dæmonem agendo; sed in quantum devotionem David excitabat; ità ut mens ejus magis elevaretur in Deum; sicque ejus laudes ad expulsionem dæmonum magis apud Deum efficaces evaderent. Sic etiam Hælisæus 4. *Regum c.* 3. fecit adduci psaltem, ut mens ejus in Deum elevaretur, fieretque aptior ad divinam inspirationem recipiendam.

§. III.

437 Quid melodia citharæ Davidis ageret in Saulem à dæmone vexatum?

VErùm si rem attentè perpendamus, ac literæ sensum proprium enucleare contendamus, nonnè apertè agnoscimus harmoniæ davidici instrumenti vim aliquam inhæsisse naturalem, non ad expellendum dæmonem; sed ad mitigandum, & molliendum vexationem à dæmone excitatam? Mox enim ut à spiritu Domini malo, nempè, dæmone Saul propter mala, quæ egerat, exagitari cæpit, conatus est à Medicis quærere remedium, (ut refert Joseph *lib.* 6. *Antiqu.*) qui ejus considerantes ægritudinem, responderunt, hoc arti Medicorum esse impossibile; sed dederunt quandam alleviationem, scilicet, ut quæreret aliquem psallentem coram eo, & sic leviùs toleraret. *Ecce spiritus Domini malus exagitat te*. Hoc dixerunt servi Saulis, qui erant Medici secundùm Josephum, *Jam tu vides, ô Rex, quòd ista ægritudo non est aliquis morbus naturalis, de quo arte Medicorum sanari queas; sed spiritus Domini malus vexat te; ideò non possumus dare sanitatem; sed alleviationem. Jubeat ergo Dominus noster, & servi tui, qui coram te sunt quærent hominem scientem excellenter psallere cithara, ut quando arripuerit te spiritus Dei malus, psallat manu sua, citharam percutiendo manu, & tunc alleviabitur, ac mitigabitur dolor tuus*. Quis autem planè non videat hujusmodi Saulis servos non aspexisse ad sanctitatem illius, qui debebat psallere coram Saule, quia nesciebant: an futurus esset vir bonus: vel malus; Sed respexisse ad vires harmoniæ: eò quia existimabant, habere efficaciam, si non ad expellendos dæmones: cùm expelli nequeant nisi per virtutem sibi superiorem; saltem ad mitigandum dolorem, ac vexationem à dæmone excitatam alleviandam. De quibus latè Abulensis 1. *Regum c.* 16. *q.* 39. 40. 41.

§. IV.

§. IV.

Vis autem scire, quomodo vim habeat ad mitigandos dolores, alleviandasque vexationes harmonia? Considera doloris, ac delectationis quidditatem. *Dolor enim est conjunctio disconvenientis cum disconveniente cum perceptione ejusdem*, idest, conjunctio nocumenti cum potentia, quatenus ab ea percipitur; qui si inest animæ primò ex carne secundùm partem sensitivam, propriè est passio. Si verò inest animæ secundùm se, & secundùm partem intellectivam, tunc dicitur tristitia, seù afflictio, *quæ* secundùm Augustinum *est dissensio animi in his rebus, quæ nobis nolentibus accidunt*. *Delectatio verò est conjunctio convenientis cum conveniente cum perceptione ejusdem* 1. *Ethic. cap.*8., idest, conjunctio objecti convenientis cum potentia, cui convenit secundùm aliquam proportionem. Quemadmodum autem potentiæ perceptivæ, etsi assistat nocumentum, si non percipit illud, non sequitur dolor, seù tristitia: ita quamvis ei assistat objectum conveniens, si non percipit illud, non sequitur delectatio. 438 Hæc veritas demonstratur in animæ potentiis, & earum objectis.

Cùm tamen alicui potentiæ perceptivæ adest aliquod nocumentum, necessariò illud percipit, causaturque dolor, vel tristitia, nisi sit aliquid, quod impediat perceptionem. Tunc autem impeditur potentia perceptiva à perceptione nocumenti si assistat ei aliquod delectabile, quod præponderet ad nocumentum; & sic quando sunt coram nobis duo, scilicet, delectabile unum; & aliud tristabile; si delectabile sit valdè excellens super tristabile, faciet, quòd non sentiatur aliqua tristitia: vel saltem quòd non sit ita gravis.

Quis autem non experiatur, nisi sit cordis infimi, vires harmoniarum ad se mentis attentionem ità attrahere, quòd à quocunque alio faciliter retrahere valent? Sic possunt alleviare afflictionem sive à dæmone, sive à quocunque alio in homine causatam; quatenus ad se attrahere possunt attentionem, & ab afflictionis retrahere perceptione. Sic etiam cùm cruciatus, quem Sauli dæmon infligebat, esset durus; melodia verò naturaliter causativa delectationis, præsente illa, distrahebatur aliqualiter potentia à nocumenti perceptione; & sic levior fiebat dolor, & afflictio. Non quòd melodia aliquam dolores à dæmone inflictos mitigandi specialem vim haberet: quia tunc directè proficeret contra dæmones: quod supra improbatum est; sed quia in quocunque dolore harmonia hoc efficere habet, nempè, ut non sentiatur dolor, sicut sentiretur, si non adesset harmonia. Hoc tamen potuisset efficere etiam quæcunque alia delectatio: quia quando delectabile, & tristabile simul conjunguntur potentiæ perceptivæ, necesse est, quodlibet illorum minus sentiri: nam pluribus intentus, minor est ad singula sensus.

§. V.

Hoc apertissimè in his elucescit, qui extasim patiuntur: Quia ea, quæ illis revellantur, sunt tam ardua, quòd mens, si alicui alteri operationi sit intenta, ea intelligere non valet; ideò tunc in extasi ab omnibus exterioribus actibus rationalibus cessat Anima, scilicet, à locutione, & communicatione cum hominibus. Cessat etiam ab actibus animalibus, scilicet, sensitivis operationibus: quia sic rapti non vident; nec audiunt; nec odorantur; nec aliam habent sensationem. Cessat quoque totaliter ab operibus naturalibus, nempè, à digestione, & appetitu, & expulsione, & aliis operibus virtutis nutritivæ, & augmentativæ; ideòque si tunc homines occiderentur, non sentirent, sive igne urerentur, sive gladio secarentur: ita quòd nesciunt, an vivant, an sit anima in corpore: vel extra: Cujus veritatis testis probatus est Paulus Apostolus, cujus anima elevata fuit ad videndum secreta altissima, quæ non licet homini loqui; & nesciebat, an anima sua esset in corpore, vel extra; ut ipse fatetur 2. *Cor.*12. *Nescio, an in corpore, vel extra corpus, Deus scit*, 439 Constat in his, qui extasim patiuntur.

Et

Et tunc, ut communiter testantur Patres, vidit divinam essentiam: quæ erat objectum infinitè, & superexcellenter delectabile, quod à perceptione cujuscunque alterius objecti, & à cujuslibet potentiæ operatione impediebat.

§. VI.

440 Quomodo intelligantur illa verba. *Psallente David recedebat à Saules spiritus malus.*

HOc quis non videat evenire cuicunque potentiæ perceptivæ? Quò enim illi præsentatur objectum delectabile intensius, & excellentius, eò potentia magis impeditur à perceptione cujuscunque alterius objecti sive tristabilis: sive non tristabilis. Hoc idem evenire poterit in Saule, si quodcunque aliud delectabile percepisset, quando à dæmone vexabatur, minus dolorem percepisset: sic a liqualiter alleviata, ac mitigata fuisset ejus afflictio. Servi tamen ejus elegerunt harmoniam tanquam remedium magis opportunum.

Cùm autem dicitur, quòd psallente David, recedebat à Saule spiritus malus, dicendum, quòd vel desinebat vexare illum in corpore, ut interim magis cruciaret in mente, illum excitando ad Davidem aggresti, ac novercali odio prosequendum; ac conando, ut è medio tolleret; quòd efferatæ ingratitudinis erat nota. Quod sæpè solet præstare dæmon in obsessis. Cessat enim quandoque à qualibet vexatione corporali: ita ut se liberos reputent; sed interim eos tentat ad aliquod malum perpetrandum: putà vel ad proximos suos odio habendum: vel ad sibi ipsis per desperationem necem inferendam. Vel recedebat à Saule spiritus malus, non viribus harmoniæ; cùm nulla res sensibilis dæmones expellendi vim possideat: licèt possit mitigare, & alleviare dolores, & afflictiones in anima excitatos: ut probatum est. Sed quia Deus sic voluit, ut psallente Davide coram Saule spiritus malus, qui eum exagitabat, ab eo recederet; ideò quiesceret à vexatione propter merita Davidis, ut sic illius probitas, ac sanctitas universo terrarum orbi magis patefieret. Hoc testantur Nicol. de Lyra, & Tost.*in* 1.*Reg.c.*16. Azor.*l.*9.*Mor.c.*16. Jo. Nid.*in suo Præcept.præcep.*2.*c.*5. & Binsf. *de Conf.malef.dub.*3.*concl.*12.

ARTICULUS II.

In Corpore.

§. I.

441 Medicamina naturalia vim habere saltem mitigandi in corpore morbos maleficos probatur. Ratione.

PArum quidem esset, si res naturales morbos mitigandi in animâ dumtaxat vim haberent; nisi etiam afflictiones in corpore alleviarent. Ad quid tot congerere medicamina præparantia, purgantia, evacuantia, roborantia? Ad quid tot vomitoria, lenimenta, suffimenta, olea, unguenta, ceronea, emplastra, clysteres, aliaque innumera alexiteria contra morbos maleficos, si cuncta nihil proficerent? Fatendum ergo, artem medicam, ejusque alexipharmaca, etsi ad tollendos morbos veneficos nihil valeat, ad eos saltem in corpore mitigandos aliquid valere.

Ratio favet. Nam omnis causa limitatæ virtutis potest intensiorem producere effectum in materiam magis dispositam, juxta Philosophi effatum 2. *de Anima: Actus activorum sunt in patiente prædisposito.* Quis autem ignoret, dęmonem esse agentem limitatę virtutis; ideòque in homine magis disposito ad vexationem, quam intendit adducere, quàm habente contrariam dispositionem, posse intẽsiorem præstare vexationem? Demus hunc hostem generis humani infensissimum passione melãcholica aliquem vexantem, nemo est qui ambigat, intensiorem, ac majorem in eo esse vexationem, si dispositione ad melancholiam erit affectus, quàm si hujusce disposionis fuerit expers. Si remedia adhibeantur oppositam melancholiæ in corpore dispositionem inducentia, nempè purgationes, syrupi, conservæ, electuaria, pulveres, confectiones, cerata, suffumigia, quibus sanguis purgetur, & cerebrum confortetur, quis dubitat, si

hæc

hæc non poterunt humorem tollere melancholicum, pro modico saltem tempore mitigabitur, & alleviabitur aliqualiter dolor ab eo causatus? Nam quemadmodum morbus quandocunque provenit à causa naturali efficacissima, & abditissima, Medicus peritus, & expertus, si non potest ipsum auferre, saltem potest illum aliqualiter mitigare, ac dolorem reddere leviorem; potest enim per pharmaca humores aliqualiter compescere; & quod putridum est, educere. Sic in morbis veneficis, quorum causa est efficacissima, ac Medicis abditissima, nempè dæmon, qui cùm non informet corpus, quod obsidet, ac vexat, non est totus in toto, & totus in qualibet parte corporis, sicut est anima rationalis; sed est in determinata parte corporis: nunc in collo, quod gravissimè torquet: nunc in venis, quas motione spirituum; & humorum extendit: nunc in cerebro, quod aut debilitat spiritibus viam intercludendo subtilitate suæ potentiæ: aut planè perturbat, phantasiam immutando. Si ergo corpori afflicto remedia ex Medicorum arte præscripta adhibeantur, licèt non expellatur causa principalis dæmon totius mali auctor; nec cesset vexatio ex parte dæmonis vexantis; cùm non sit modus in eum agendi naturalis, mitigabitur tamen dolor pro modico tempore, & alleviabitur afflictio aliqualiter ex parte dispositionis subjecti.

442 A simili.

§. II.

ADducatur in medium ad hanc probandam veritatem unus ex lunaticis à Christo sanatus *Matthæi* 17. Fateretur utique se ex divina permissione à dæmone affligi magis, vel minus secundùm variam dispositionem Lunæ; quæ cùm dominium habeat super humida; cerebrum verò hominis inter partes corporis magis sit humidum; magis quoque est aptum ad dæmonis actionem suscipiendam uno tempore, quàm alio secundùm varium motum lunæ. Quidam enim tempore crescentis lunæ magis vexantur: alii decrescente luna: quia dæmon observat opportunam vexandi occasionem, nempe lunaria tempora, ut Dei creaturam, teste D. Hieronymo *in Matth*.4. ac D. Chrysostomo *hom*.56. *in Matth*.17. infamare queat; & in Creatorem blasphemiæ redundare valeant. Hic Lunaticus diceret dubio procul à nemine sanari potuisse, nisi ab eo, qui non venit animas perdere; sed salvare: cùm nec ab ipsis Apostolis propter incredulitatem eorum potuerit liberari: sicut eis Salvator exprobravit. Potuisset nihilominus conqueri de patre suo; quòd priusquam à Christo sanaretur, saltem sibi ab eo adhibita non fuisent remedia corporalia; putà suffumigia, herbæ, lapides, aliaque id generis alexipharmaca, quibus ex aliqua proprietate naturali, facilè potuisset saltem pro modico tempore corrigi dispositio cerebri ex motu lunæ causata; ut non esset tam aptum ad suscipiendam dæmonis actionem; sicque ejus vexatio aliqualiter fuisset mitigata; nec forsan tam sæpè in ignem, & tam crebrò in aquam cecidisset, donec à Redemptore perfectam fuisset consecutus sanitatem. Cùm verissimum sit, multa reperiri corporalia medicamina, quibus in corpus induci potest talis dispositio, quòd afflictio à dæmone causata aliqualiter molliatur, & allevietur: Quam virtutem fortasse habuit fumus jecoris Tobiaci piscis positus super carbones: sic melodia cantus, ac musici instrumenti: sic lapides, petræ, herbæ, quos licet sine incantatione habere dæmonium sustinenti. Ita testantur Nicolaus de Lyra, & Tostatus *in* 1. *Regum cap*.16. & Paulus Burgensis ibi *in Additionibus*. Turrecremata *d*.1. *can. Voluissent* §. *denique* Guilhelmus Paris. *in* 2. *Part. par*.2. *Princ. de Universo cap*.20. Joseph. Angles *in qu. de Arte magica diffic*.8. Albertus *super Lucam* 9. Pelbartus *in Rosario aureo verb. dæmones*, §.83. Angelus, *verb. Superstitio. n*.6. Navar. *sum. cap*.11. *n*.38. Petrus Thyræus *de dæmoniacis toto cap*.48. Azor. *tom*. 1. *lib*.9. *Institut. moral. cap*.26. *qu*.2. Delrius *lib*.2. *Disquis. magic. qu*.30. *& lib*.6. *cap*.2. *qu*.3. *sect*.2. Suarez 3. *tom. in* 3. *par. qu*.65. *art*.4. *disp*.15. *sect*.4. & Codroncus *lib*.4. *de morbis veneficis c*.2.

443 Exemplo.

Auctoritate Patrum, Theologorum, Canonistarum.

§. III.

444 Ex quibus omnibus planè constat, res naturales sive à Medicis: sive ab exorcistis vel exteriùs applicatas: vel interiùs sumptas: tum simplices, quàm compositas: tam permanentes, quàm transeuntes; solidas, sive liquidas. Vel præparantes tam lenientes, quàm congregantes. Vel evacuantes per vomitum, per poros, urinam, sudorem, ac secessum: Vel roborantes sive per potum, sive per bolos, aut morsellos in dæmonibus nihil operari physica actione sive directè; sive indirectè: neque actione intentionali sensibili, vel phantastica; licèt agere valeant in eos actione intentionali intelligibili, movendo potentiam, ut diximus ad varias passiones. Nec aliquid operari ad tollendum morbum in hominibus, si morbus procedat à causa libera, nempè, dæmone: cùm dæmon facillimè impedire possit illa medicamina, ne suos valeant producere effectus: & quantum quotidie Medicus de morbo, & morbifica causa tollit, tantum ille morbi iterum, & causæ morbificæ producere; & ita omnes Medicorum conatus irritos reddere. Si tamen morbus à dæmone procedat per causas naturales; tunc si ab illarum causarum productione, & excitatione cessaverit dæmon: Medicusque hujusmodi ægritudinis causas perfectè agnoverit; ægrotusque non sit ita debilis constitutionis, ac viribus destitutus, quòd medicinas usque ad debitam operationem retinere nequeat; talis utique morbus per res naturales auferri poterit, sicut & per easdem mitigari in anima, & in corpore.

Conclusio Disputationis secundæ.

445 En habes candide Lector breve, ac compendiosum pro morbis veneficis antidotarium, cujus quàm sit in dæmones ars invalida, potentia impotens, vis imbecillis, virtus indocta, & efficacia inefficax, accepisti. Quidque operari valeat in hominibus vel ad morbos tollendos, si naturales sint: vel mitigandos, si supernaturales, pro viribus digessimus. Modò à quo hujusmodi antidota, & alexiteria ægrotis sint præstanda, & exhibenda, an ab Exorcistis: vel à Medicis, aperiamus.

Determinatur, ad Exorcistam nullo modo spectare medicinas corporales maleficiatis exhibere.

§. I.

Quia ignorant, quæ attendenda sunt In.

Pépo sit, & non homo; vel asini caput habet, lęvam in cælum porrigens, & astra indice notans, qui asserat, vel credat, onus remedia corporalia maleficio affectis præparandi Exorcistis incumbere. Quis enim mediocriter sciens ignoret, neminem licitè posse, ac sine peccato artem exercere medicam, nisi in ea sit peritus; ac communiter illius facultatis reputetur idoneus? Qui sic reputari dicitur, si non secundùm propriam voluntatem; sed juxta artis medicinæ scientiam regulatur attentè, ac diligenter considerando, & observando.

Personis.

Primò in personis complexiones corporum, dispositiones humorum, varietates temporum, discretiones sexuum, & varietates ætatum: quia alia medicina danda est debili, alia forti propter constitutionem corporum. Alia cholerico, alia flegmatico: Alia sanguineo, alia melancholico propter diversas dispositiones humorum. Alia in hyeme, alia in æstate; alia in vere, alia in autumno propter varietatem temporum. Alia viro, alia mulieri propter diversitatem sexuum. Alia tandem juveni, alia seni propter varietates ætatum.

Infirmitatibus.

Secundò in infirmitatibus Diuturnitates: quia quantò morbus est diuturnior, ac prolixior, eò fortiori, ac validiori indiget medicina. Diversitates: nam simplex morbus medicina simplici, & per contraria est curandus. Contrarietates: contra enim causam infirmitatum calidam frigida debet esse medicina; & è converso: ita quòd semper contraria contrariis curentur. Quantitates: quia secundùm quantitatem morbi debet esse quantitas medicinæ. Qualitates denique; nam quando morbus cau-

causatur ex repletione, cura debet esse per evacuationem; & è contra quando infirmitas causatur ex inanitione, tunc cura debet esse in restauratione.

Tertiò in medicinis varietatem, nempe quæ medicina sit morbi corporalis ad exterius attractiva: quæ immutativa: quæ digestiva: quæ laxativa: quæ constrictiva: quæ, curativa: quæ aperitiva: & quæ sanitatis conservativa. Medicinis.

Quartò in herbis medicinalibus vires: earum qualitatem, ac graduum diversitatem, videlicet, quæ medicinalis sit calida: quæ frigida: quæ humida: quæ sicca, & quanto gradu habeat ista: an in primo; vel in secundo; vel in tertio; aut in quarto. Herbis medicinalibus.

Quintò denique in curis qualitates, & varietates. Nam regulariter, vel saltem ut plurimùm observare debet: Primò, ut cura priùs fiat per dulcia, & lenia, quàm per aspera, & amara. Si verò dulcia non prosint, apponantur amara, & aspera. Secundò quòd medicina amara semper admisceatur dulcibus, ut faciliùs sumi possit. Tertiò cùm plus noceant vulnera intrinseca, quàm extrinseca, priùs adhibenda est medicina ad infirmitatem occultam, quàm ad patentem. Quartò debet ægroto diæta imponi conveniens, à cibis, & à potibus superfluis refrænando, ut sic optatam valeat consequi sanitatem. Quintò tandem post medicinam purgativam, ac post sanitatem consecutam, medicina exhibeatur præservativa, vel per balnea: aut electuaria; ac moderata exercitia. Curis diversis.

Quorum omnium perfectam debet habere notitiam, qui prætendit licitè, ac tuta conscientia, ægrotis medicinas exhibere corporeas.

§. II.

En modò mi curiose Exorcista, qui in alienam messem falcem mittere præsumis: edissere mihi; quis te docuit, agnoscere, corporum constitutiones, dispositiones humorum, temporum varietates, & id generis in personis necessariò attendenda? Cujus Doctoris præceptis fuisti imbutus ad discernendum infirmitatum diuturnitates, diversitates, contrarietates, quantitates, & qualitates? In qua palæstra secernere didicisti medicinas attractivas ab immutativis: digestivas à curativis, laxativas à constrictivis: aperitivas à conservativis? Quas pharmaceuticas institutiones, pharmacopæas, sive antidotaria pervolvisti, ut herbarum medicinalium vires, qualitatem, ac graduum diversitatem probares? Quanto tempore ægrotorum curis operam navasti, ut de eorum qualitatibus, ac varietatibus periculum faceres; ægrotisque necessaria ad sanitatem consequendam, ac conservandam præcepta traderes? A quo Collegio, vel Universitate concessa est tibi medendi facultas? Quid respondes ad hæc? Reddis Harpocratem. Nonne vides dum secundum tuam propriam voluntatem, non sequendo artis medicinæ regulas ægrotis medicamina exhibere præsumis, cæcus es, & dux cæcorum? Cæcus, inquam, quia operaris sine lumine rationis: nec artis medicæ scientiam, ac præcepta calles. Et licèt videaris in cælum lævam porrigere; astraque indice notare, dum cælestium influxuum, ac rerum medicinalium exploratorem, expertumque te jactitas, te prodis caput asini habentem: quia non capit mens tua res humanas: nec sensus res divinas; abuterisque ratione ad intelligendum; atque ipso corpore ad operandum. Fis dux cæcorum: Nam ægroti dum ad te confugiunt existimantes propriis consulere morbis, cæci sunt, ac palpitantur in tenebris, fiuntque Corebo stultiores; Nullum enim discrimen ponunt inter album, & nigrum, inter lyncem, & talpam, inter lusciniam, & upupam. Hinc sequitur: *Dum cæcus cæco ducatum præstat, ambo in foveam cadunt*: ut Jesus servator noster admonet *Matth.* 15. Exorcista in foveam lethalis culpæ: Ægroti necis corporeæ.

446 Ideo dum vult falcem mittere in alienam messem.

Fit cæcus & dux cæcorum.

§. III.

447 Ut cæcus cadit in foveam lethalis culpæ. Quare cadat?

EXorcista in foveam tunc cadit lethalis culpæ: cùm ex notabili ignorantia, vel imperitia in sua cura nocet infirmo. Facit enim contra illud: *Non occides de pæn. d.1. c.homicidium*, ubi teste D. August. *libr.19. contra Faustum c.23. Aperuit Dominus omnem iniquum motum ad nocendum fratri in homicidii genere deputari*. Et secundùm Ricardum tenetur infirmo ad æquivalens, ex quo non potest resarcire principale; immò etiamsi sanitas sequatur, peccat mortaliter: quia exposuit se periculo peccati mortalis, idest, operi, unde sequi potest notabile damnum proximo. Ita docet Silvester. Nec eum excusat ignorantia: ut vellet Ovidius *Epist.9.*

Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ.

Neque involuntarium detrimentum: quia licèt hoc non intendat, nec velit directè; Voluntariè tamen exponit se ad illud, unde hoc natum est sequi, ut habetur 15. *q.1. cap. Merito. & §. obiicitur de Lamech:* quia non sequitur traditiones artis: ut notat Petrus *in auct. Sed hodiè, C. de Judiciis*, ideò ejus imperitia, & ignorantia culpæ annumeratur, *L. si quis fundum §. Celsus ff. loc. & L. imperitia ff. de reg. jur.* Hoc tamen Panormit. *in cap. ad aures de ætat. & qualit.* limitat, quando assumit officium voluntariè. Secus, si ex necessitate bona fide fecit, quod potuit deficientibus Medicis. Ita sentiunt etiam Silvest. *verb. Medicus q.1.* & Jacobus de Grassiis *lib.2. Decision. aurearum cap.61. n.57.*

Quando excusetur?

448 Non excusatur, eò quia talia adinvenerit remedia descripta.

Nec ipsum juvat alia excusatio; nisi quòd medicinæ in libris sic ordinatæ inveniuntur. Sed & in hoc suam ipsemet Exorcista prodit ignorantiam, dum medicinas legens in libris sic ordinatas, documenta præposita pro talium medicamentorum usu necessaria prætermittit; legitque antecedens sine consequente; vel consequens sine antecedente. Vel nescit connectere antecedens cum consequenti. Vel non novit distinguere inter propositiones de possibili, & de facto: inter universales, ac particulares inter indefinitas, & singulares; ideò in penè innumeros incidit errores: ac tam imprudenter circa hoc se gerit, quòd sine aliqua cognitione: an talis persona sit maleficiata: vel aliqua naturali laboret ægritudine, prædictas medicinas, quas descriptas in libris reperit, illis præbet; & quot videt infirmos, tot maleficiatos esse judicat.

§. IV.

449 Apud Valerium Polidorum.

AN fortasse mi Exorcista talia præbes ægrotis medicamina: quia apud Valerium Polidorum *par.2. Dispers. dæmonum*, varia remedia corporalia maleficiatis applicabilia invenisti? Sed cur non legisti præfationem, ubi *cap.9.* invenisses: *Unicuique experto in sua arte credendum esse; & ex Dialecticis omnes approbant sapientes: Idcircò Sacerdotes, & Exorcistas ægrotis consulere debere, apta à Medicis suscipere remedia, ut ab ægritudine releventur: quia secundùm complexiones diversas, diversa quoque vel diversimodè saltem remedia sunt applicanda: Sacerdotum autem non est, neque Exorcistarum super complexiones diversas judicium ferre. Non enim talium munus est, nosse: an frequens dolor capitis, siccitas oris, & linguę ex paucitate salivę, asperitas gulę, amaritudo gustus, sitis, appetentia ciborum torpens, amaritudo vomitus, caro attenuata, vigilia longa, dormitio brevis, & urina ignea, citrina, tenuis, & clara arguant choleram in patiente. Sive si oculi sępè lachrymas fundant; pręcipuè manè; atque somnolentia graves sint, os madidum saliva refertum: lingua cum gula humida, appetitus ciborum, ut pręcipuè potus defectus, digestio tarda, nares superfluis abundantes, caro mollis, urinaque alba flegmatum inundantiam indicent. Vel forsitan si ardor ventriculi, frigiditas carnis, mordicitas ciborum canino more voratorum, hebetudo operis, suspiciositas cordis, frigiditas pedum pręcipua, solitudo, tristitia, tenacitas, & ira mentis; atque urinę nigre-*

Qui etiam docet ex accidentibus cognoscere humorem peccantem.

nigredo aliquantulum ruffa ad viriditatem, vel palliditatem tendens melancholiam prę-seferant. Aut si rubra facies, dulcedo saporis ex ore profluens, vesiculæ oris, & labiorum, pectoris ardores, gratitudo comestibilium, brachiorum præcipuè pruritus, optima digestio, pinguitudo corporis, atque urina rubea, & paululum crassa testimonia sint dominii sanguinis. Quemadmodum nec partium corporis temperamenta discernere, ut potissimùm cerebri, cordis, epatis, pulmonis, & ventriculi; sed nec generaliter dispositionem contemplari: vel indispositionem corporum, & eorum sanitatem, vel ægritudinem: cùm, inquam, talia minimè Sacerdotum sint, sive Exorcistarum. Hæc ille.

§. V.

AN facilè hujusmodi remedia præstare consueveris: quia in Complemento artis Exorcisticæ Zachariæ Vicecomitis varia reperisti disposita alexipharmaca corporalia tam generalia, quàm particularia diversis maleficiorum infestationibus necessaria? Nonne & ipse *part.1. ejusdem libri doctrina undecima* priùs admonet. *Cùm non sit ponenda manus in messe aliena, Exorcistæ omninò observent, ne dicta, aut alia medicamina corporalia alicui tribuant inconsulto Physico, cujus proprium est, cognoscere morbum, & ejus speciem, robur, debilitatem, temperiem naturalem, ætatem, mores, situm, magnitudinem, sensuumque proprietatem; & externa omnia, quæ hominem affligunt: ut tempus, regionem, medicamentorum diversitatem, ac cætera hujusmodi?* 450 Apud Zachariam Vicec.

Idipsum animadvertunt Maximilianus ab Eynaten *in Manuale Exorcismorum p.1. instruct.3.* Florianus Canalis *p.3.c.2. Modi cognoscendi, & sanandi maleficiatos*. Thomas Sanchez *lib.2. in Præcepta Decalogi cap.42.n.31.* cæterique omnes, qui de remediis corporalibus tractant, admonent etiam, non esse munus Exorcistæ, remedia exhibere corporalia; sed hoc peritis debere Medicis committi. 451 Maximilianum ab Eynaten Florianum Canalē.

Unde de hujusmodi Exorcistis valdè conqueritur Hieronymus Menghus Vitellianensis Exorcista, qui *in sua Fuga dæmonum cap.10.* sic ait: *Inimicus ille humani generis procurat ipsam adjurationem infamare, & destruere nititur mediante ministerio aliquorum ejus ministrorum, qui nomen Exorcistæ iniquè, & impiè sibi usurpant, illos instigando ad faciendum quædam, quæ nec alicui christiano simpliciter convenire possunt. Ab ipsis enim dæmonibus, vel à nimia sua præsumptione ducti, & impulsi sine consensu Medicorum medicinas, pharmaca ordinare, & infirmis præbere non verentur. Et hoc faciunt: quia sic ordinatum in libris hujus artis inveniunt, quibus sæpè multa scandala, corporibusque noxia eveniunt; in quo suam omnibus patefaciunt ignorantiam, ac imperitiam*. Hieron. Menghum. Sed hi docent, talia remedia non ab Exorcistis sed à Medicis exhibenda.

Nec tantùm ignorantes; sed & pecuniæ servientes, & avaritiæ studentes se ostendunt. Nam instar circulatorum aquas, oleum, & pulveres, aliosque liquores vendunt Maleficiatis ad ipsorum maleficiales curandas infirmitates; nihilque honorem Dei, & clericalem dignitatem existimantes, de Exorcistis, qui deberent esse, evadunt simplicistæ, pseudomedici, & circulatores, hanc, vel illam herbam contra dæmones quærentes, medicinas, pulveres, & hæc similia maleficiatis, ac vexatis absque aliquo consilio Medicorum præbentes etiam contra præcepta, regulas, & ordines in libris hujus præscripta temerariè sibi officium Medicorum usurpant: sic mundum scandalizant: hoc sacrum exercitium deturpant, & reputationem, honoremque à veris Exorcistis auferunt; ideò jure meritò dici possunt in foveam cadere lethalis culpæ, præter irregularitatem, quam incurrunt, dum cum ipsis spiritibus immundis quandoque etiam animas quorundam ex ipsis corporibus excutiunt. 452 Unde Exorcistæ hujusmodi pharmaca tradentes nedum ignorantes; sed avaritiæ studentes se produnt.

§. VI.

453 Ægroti verò cadunt in foveam necis corporeæ. Hoc testantur Cornelius Gemma.

HInc & ægroti incidunt in foveam necis corporeæ. Experientia enim rerum magistra docet in dies, eorum, qui ab hisce Exorcistis, Religiosis, mulierculis, aliisque id generis pseudomedicis alexipharmaca sumpserunt, puta, antimonium præparatum, catapotiam, scammonium, elleborum, colicynthidem, ac cætera hujusmodi medicamina pro sanitate consequenda: plures festinanter viam universæ carnis esse ingressos. Comprobatur exemplo relato à Cornelio Gemma *lib. de div. natur. charact.* Quidam Medicus Anglus ex Paracelcistico genere alioqui in arte chymica valdè insignis febre quadam detentus unà cum uxore tum huic, tum sibi ipsi porrexit antimonium præparatum, ut vocant. Illa quidem celeriter in maniam fortissimam versa vitam cum morte commutavit. Hic autem primò conquestus insomnia, vigiliasque continuas à dejectione non pauca ante septimum diem in delirium venit: à delirio statim factus est epilepticus: ex epilepsia in coma lethargicum incidit, cui quid apoplecticum misceretur. Eo sopore detentus triduum rursus ad insaniam rediit, horrendoque furore agitatus non multò post expiravit, & à communi lecto communem uxori tumulum est ingressus.

Zacch. Vicec. Alex. Albert.

Hac de re fatetur etiam Zacharia Vicecomes *in Complem. art. exorcistas loco citato* se vidisse aliquos Exorcistas sine consilio Physicorum medicamina ægrotis exhibentes, eos occidisse. Unde etiam Alexander Albertus *in suo Malleo dæmonum in epist. nuncupata: Documentum ad vexatum* sic eum admonet: *Te hortor, si quis Religiosus tibi vellet corpoream aliquam propinare medicinam, quòd eam omninò respuas; nec ullo modo sumas: quia ego propriis oculis vidi nonnullos juvenes vespere à quodam Religioso aliqua sumpsisse medicamina, qui post sex, vel septem horas ultimum objere diem, quod mihi maximum fuit scandalum.* Hoc idem evenisse in territorio Bergomensi egomet audivi. Quare cùm maleficio additur morbus naturalis sive à causa naturali, sive à dæmone excitatus, infirmus se committat Medico, qui disponat sicut expediens judicaverit, Et licèt varii Auctores suis Exorcismariis varia corporalia apposuerint medicamina; multas tamen circumstantias addiderunt: quæ nec observantur, nec intelliguntur à multis.

§. VII.

454 Tandem Exorcistis hoc munus prohibetur.

SEd estò Exorcista plenam, ac perfectam habeat artis medicinæ notitiam, adhuc sibi onus medicinas corporeas exhibendi non incumbere, nemo est qui ambigat. Clericis enim, qui sunt in sacris: vel etiam in minoribus constitutis, dummodo sint sufficienter beneficiati secundùm Raynutium non licèt operari in medicina physica, nisi gratis pro miserabilibus personis, vel consanguineis; nec tunc ubi posset esse periculum. Quod etiam in claustralibus districtius est observandum: ut habetur *in titulo: Ne Clerici, vel Monachi sæcularibus negotiis se immisceant.* Præcipuè autem officium Chirurgi, quod incisionem, vel adustionem requirit, secundùm eundem est clericis interdictum *c. sententiam. Ne Clerici, vel monachi, & c. tua nos. de homicidio volunt.* In quibus capitulis licèt non videatur dici nisi de existentibus in sacris; tamen idem potest intelligi de existentibus in minoribus beneficiatis secundùm Panormit. *in d. c. sententiam arg. c. 1. de postulando.* Et contrahit talis clericus irregularitatem, quam non contraheret laicus: ut ait Sylvest. *verb. Medicus q. 2* quia dat operam rei illicitæ: si moritur æger ejus causa.

A lege canonica. Ab Ecclesiæ ritib.

Hoc idem in Rituali Romano, ubi de forma exorcizandi obsessos, Exorcistis cavetur his verbis: *Caveat proinde Exorcista, ne ullam unquam Medicinam infirmo vel obsesso præbeat: aut suadeat; sed hanc coram Medicis relinquat.* De his vide infra disp. 4. n. 707. & sequentibus.

Cùm

Cùm ergo in medicam artem exercente tot rerum postuletur cognitio; Clericique hujusmodi exercere munus inhibeantur. Quisnam Exorcistarum hanc sibi audeat assumere provinciam? Nemo sanè, nisi insanæ mentis ignorantiæ tenebris obrutus, & obcæcatus, avaritiæque stimulis agitatus, & excitatus.

§. VIII.

QUare si Exorcistarum non est, huic incumbere oneri, illud subire Medicorum esse, indubitanter asserimus; qui rectè se gerere debent in remediis assignandis tam corporalibus, quàm spiritualibus. 455 Concluditur, ad Medicum spectare.

In corporalibus remediis censebitur Medicus perfectè suas implere partes, debitoque perfungi officio, si practicè sequentia observabit monita.

Primum. Sciat, se teneri ægroto adhibere, si potest, medicinam certam, relicta probabili, & dubia: quia tenetur ratione sui officii, & charitatis ægrotantis saluti prospicere, & nullo modo eum periculo exponere; meritòque infirmus conquereretur de Medico potente securum medicamentum adhibere, si adhibet solùm probabile. Ita sentiunt Bonac. *disp. de legib. q.4. punct.9.* Ferdinandus à Castro *disp. 2. de conscient. opin.* Aliique Apud Bonac. *loco citato*. 456 Qui tradere debet si potest medicinam certam relicta probabili, & dubia.

Secundum. Quando nullum est medicamentum certum, probabile debet adhibere. Et quando nullum adest probabile, dubium tenetur adhibere: dummodò sit certus, medicamentum minimè nociturum: quia tunc nulli periculo infirmum exponit. Et ex alia parte potest illo remedio adhibito ab ægritudine liberari. Quam veritatem fatetur Thomas Sanchez *lib.1. in præcept. Decalogi cap.9. n.42.* cum Valentia 2. 2. *disp.3. q.10. punct. col.665.* 457 Si non adest medicamentum certum, probabile adhibeat.

Tertium. Illicitum esse sciat, experientiam facere de medicamentis: An sint salutaria, vel noxia, etiam in ægrotis desperatis, tum quia nemini licet, morte proximi scientiam consequi, tum etiam quia sic operans dubius est: an mortem acceleraturus sit medicamento; idcircò quantum ex se accelerationem intendit, & consequenter peccat. Sic docent Azor *lib.2. Institut. Moral. cap.17. qu. 11.* Cordub. *lib.3. qu.5.* Anton. Perez *certam.10.* Scholiast. *n.87.* Villalobos *tom. 1. summ. tract.1. difficult.16. num.1. & 4.* Vasquez 1. 2. *disp.64. c.4.* Salas *ibidem tract. 8. disput. unica. sect.14. num.136.* Sanchez *loco cit. num.38.* Ferdinandus de Castro *loco citato*. 458 Non licet facere experimentum de medicamentis.

Quartum. Illicitum esse noverit, medicamentum applicare, de quo dubius est omninò, an nociturum, vel profuturum sit; sed necessariò requiri: vel quòd certus sit, non obfuturum; vel quòd probabile sit, profuturum, licèt de salute ægri desperaretur. Ratio dictat: quia applicans medicamentum, de quo nullam probabilitatem habet, esse profuturum: sed potiùs dubitat, an nociturum; quantum est ex se applicat causam efficacem mortis; ideòque illicita est talis applicatio. In dubiis enim tutior sequenda est via; cujusmodi est relinquere infirmum naturæ, & Creatori, quàm Medicinæ exponere, de qua nescit. Ita *de homicid. cap. petitio. & cap juvenis de sponsalibus*. Idem est enim, quòd de medicamentis facere experientiam in ægrotis desperatis, quod supra illicitum esse, demonstratum est. Huic positioni se subscribunt Abbas *in c. tua nos. de homic. §. ad ultim. n.4.* Innoc. *ibi. num.1.* Ant. de Butrio *num.15.* Sylvest. *ver. Medicus qu.4. dict.1.* Angelus *num.2.* Sayrus *in Clavi regia lib.1. cap.20. n.6. 9. 10. & 11.* Salas, Azorius, Perez, Villalobos, & Corduba *loco citato* contra Sanchez, Valentiam, & Bonacinam *loco citato*. 459 Non licet tradere medicamentum de quo dubius est, an nociturum, vel profuturum.

Verùm utcunque Medico probabile sit, remedium profuturum, poterit illo uti: ut ferè omnes Doctores supra relati tenent, quia tunc non morali periculo mortis infirmum exponit; sed probabili spei salutis.

Quintum. Sibi licitum esse non ambigat, medicinam alicui propinare, quæ directè est causa salutis, ac vitæ unius, licèt indirectè sequatur mors alterius. 460 Potest tradere medicinã

quæ directè est causa salutis unius, & indirectè mortis alterius.

Quamvis enim contrarium sentiant Silvest. *verb. Medicus q.*4. Navar. *cap.*25. *num.* 62. & Archidiaconus; & videatur communior sententia. Attamen mihi non arridet. Nam licèt non possit propinare pharmacum, putà prægnanti, per quod directè excludatur, aut occidatur fætus: quia est intrinsecè malum, ubi occisio est innocentis. Est tamen licitum, & ab omni scrupulo liberum, agere ad salutem matris pro se, & directè, etiam si inde sciatur futura fœtus suffocatio, & mors: quia mater non potest aliter vitam servare.

Ratio favet à simili. Primò, quia si matri prægnanti occurrat taurus, aut aliqua fera licet illi currere velociter, etiamsi evidenter sciret, statim secuturum abortum; quòd si licet fugere, potuit etiam sumere pharmacum; & Medicus illud porrigere. Secundò certum est, licere innocentes etiam cognitos occidere, cùm immixti sunt nocentibus ad victoriam consequendam; ergo multò magis licebit ad servandam vitam, pharmacum prægnanti propinare; quia utrumque est per accidens.

Huic sententiæ calculum album addunt Bannes 2. 2. *q.*44. *art.*1. *dub.*11. *in medio. qu.*64. *art.*2. *de homicid. sub finem*. Petrus de Aragonia 2. 2. *qu.*64. *art.*7. Lopez *cap.* 17. *casu ultimo*. Et Lazarus de Lancellottis *in novis addition. ad Silvestrum Prieratem verb. Medicus*.

Ad rationem verò, quæ ex D. Paulo Roman.3. afferri solet. *Quod non sunt facienda mala, ut eveniant bona*. Dicimus, quòd non licet facere malum, ut eveniat bonum. Licitum tamen est, facere bonum, quamvis sequatur malum: ut hoc casu fit.

461
Potest tradere medicamen, quod existimat probabile, licèt probabilius tantùm de mente aliorum.

Sextum. Licitum esse non ignoret, applicare infirmo medicamentum, quod existimat probabile; sed in aliorum opinione probabilius, & securius, quàm in sua propria. Potest enim deponere propriam opinionem, & aliorum sententiæ adhærere: ut sentiunt Aragonius 2. 2. *quæst.*63. *art.*4. *dub. penult.* Azor. & Salas *loco cit.* cum Sanchez *lib.*1. *in præcepta Decalogi cap.*9. *n.*42. & Navarro *c. Si quis autem de pœnit. dist.*7. *n.*74. & 75. *in solut. ad* 3.

Simpliciter autem loquendo Medicus in adhibendis, & applicandis remediis, ac medicinis non potest sequi opinionem probabilem, relicta opinione, quæ vel sibi: vel saltem aliis videtur probabilior, & tutior; sed hanc tenetur sequi, relicta minus probabili. Ita sentiunt Bonacina *de Legib. disput.*2. *quæst.*4. *punct.*9. *num.*22. Becanus, Suarez, & Sanchez ab ipso Bonacina relati. Absolutè autem illum peccaturum docet *Sotus lib.*3. *de justitia quæst.*6. *art.* 5. *ad* 4. Michael Salonius 2. 2. *quæst.*63. *art.*4. *controvers.*2. *ad* 2. & Vasquez 1. 2. *disput.* 64. *cap.*4. Ratio eorum est, quia imprudenter agere videretur in re tam gravi salutem proximi in discrimen adducendo relicta probabiliori, & tutiori sententia. Tum quia tenetur ritè fungi proprio officio quantum potest cum minimo proximi damno, & periculo. Quis enim ignorat, quemlibet teneri ex justitia: aut saltem ex charitate curare ne damnum alteri ex sua opinione sequatur?

462
mm òvider posse opinionem minus probabilem sequi relicta probabiliori.

Verùm non inconveniens videtur oppositum sentiri, nempe posse Medicum quoad medicamentorum applicationem relicta opinione probabiliori, minus probabilem sequi. Favet ratio. Est enim in confesso apud omnes D. D. mox citandos: Quotiescunque fit comparatio inter opinionem, & opinionem posse in administratione sacramentorum, relicta opinione probabiliori, operari juxta opinionem minus probabilem. Docent Mercado *lib.*2. *de contractibus cap.*1. Medina 1. 2. *qu.*18. *art* 6. Vasquez *d.*62. *cap.*4. *num.*14. Valentia 1. 2. *disput.*2. *q.*12. *punct.*5. & 2. 2 *disput.*5. *qu.*7. *punct.*4. Gutierres *quæst. canon. lib.*1. *cap.*13. *num.* 23. Suarez *de Censuris disput.*40. *sect.*5. *num.*6. & *tom. de pœnit. disput.*22. *sect.*8. *num.*6. Henriquez *libr.*14. *de irregular. cap.*3. *num.*3. Azorius *tom.*1. *lib.*2. *cap.*16. *qu.*2. 3. & 4. & *cap.*17. *qu.*7. Bannez 2. 2. *qu.*10. *artic.*1. *dub.*3. *in objectione contra* 4. *conclusionem*. Navarrus *lib.*3. *de restitut. in nova editione cap.*1. *dub. penult.* & ibi Mi-

Michael

chael Salon.*controv.2.conclus.4.* Lopez 1.*par.instructorii c.*120. *&* 287.Ledesma 2. *tom. summæ tr.*8.*c.*22. Salas 1.2.*q.*21.*tr.*8.*disp.unica sect.6.n.65*.Sayrus *clavi regia lib.1.cap.6. nu* 4.*& de Censuris c.*155.*n.*4.*&* 8. Lessius *lib.2.de justitia, & jure c.29.dub.8.n.68.* Sanchez *de Matrim.lib.2.disp.41.num.30.lib.3.disp.20. n.4. lib.8.disp.6.nu.18. & in summa lib.1.c.9.nu.14.* Basilius de Leon.*de Matrim.lib.10.c.15.2.tom.de Beneficiis p.11.nu.361.* & Granado 1.2.*disp.4.sect.3.n.23.tr.12.*

Quemadmodum ergo in administratione sacramentorum, ubi agitur non tantùm de reverentia sacramenti; verùm etiam de salute animæ, minister potest relicta opinione probabiliori sequi opinionem minus probabilem, idem proculdubio fatendum in medicamentorum applicatione, ubi agitur de sanitate corporis. Nam quod aliis fas est, Medicis denegari non debet. Huic positioni favent Azorius *p.1.Institut.Moral.lib.2.c.17.quæsito* 11. Aragonius 2.2.*qu.63.art.4.dub.penult.* Joannes Sanchez Abulensis *disp.pract.disp.44.n.36.* 463 Patet à simili de Sacramẽtorum administratione.

Ad rationes eorum dici potest: Medicum salutem proximi in discrimen non adducere; nec operari contra justitiam: vel contra charitatem, cùm juxtà suam conscientiam applicet id, quod salutiferum fore probabiliter arbitratur. Quod autem ex probabili ratione, & causa fit imprudentia, & temeritate vacat; proindè Medicus nullum in ea re admittit peccatum. Nec majus damnum, aut periculum ægroto infertur, sequendo opinionem probabilem relicta probabiliori: quia nulla habetur certitudo de operatione Medicinæ; sed ejus vis consistit in disputat. Si enim medicamentum esset certum; tunc Medicum teneri ex charitate, & justitia illud applicare relicto probabili, & nos indubitanter asserimus, quia certum est tenendum, & dimittendum incertum ex Regulis juris. At cùm Medicus nullam habet certitudinem de medicamento, sufficit, quòd habeat aliquam rationem probabilem, illud profuturum.

Unde *ratio, seù opinio probabilis est illa, juxta quam operans nec temeritatis, nec imprudentiæ notam incurrit.* Ideò quemadmodum in speculativis illa est opinio probabilis, quam absque deceptionis, & erroris periculo amplecti licet; ita in moralibus opinio probabilis est, quam absque peccandi periculo sequi licet, quippè nullus ad melius, atque perfectius amplectendum astringi debet: quia cùm omnimoda aliquando de rebus certitudo haberi nequeat, ad eam Deus minimè nos obligavit; sed ad operandum cum morali certitudine, qualis in opinione probabili reperitur. Nanque intolerabile onus, ac multis scrupulis expositum esset, si opiniones probabiliores investigare teneremur. 464 Quid sit opinio probabilis?

Septimum. Quamvis inter opiniones medicorum secundùm rationem speculativam opinio aliqua appareat probabilis, si tamen oppositum ex longa experientia, & observatione colligi possit; in eo eventu opinionem probabilem speculativam contra experientiam sequi non licet; etiamsi aliud remedium non sit. Id, quod singulare est in arte medicinæ; siquidem experientia longa opinionem oppositam omninò improbabilem reddit. Unde si quis ea uteretur contra experientiam, reus esset homicidii propter periculum, cui se exponit: ideòque in tali casu ægrotus relinquendus est divinæ providentiæ. E contra verò si aliquis Medicus longa experientia certus sit de aliquo remedio quamvis speculativè convictus sit ad partem oppositam, quæ plurimorum judicio comprobatur, temeritatis arguendus non est, si propria experientia ducatur, quæ certior est quacunque ratione. Ita etiam sentit Sayrus *clavi regia lib.1.c.10.n.12.* 465 Magis sequi debet lõgam experientiã quàm opinionem probabilem.

Octavum. Meminerit Medicus, non sufficere, quòd debita, & competenti scientia sit prȩditus, putà naturali philosophia; at si possibile est, (ut admonet Homobonus *de humanæ vitæ statibus par.2.cap.8.num.2. ex Hippocrate, & Galeno*) Astrologia probè instructus sit, ut generatim populi ingenitos mores notos habeat: quandoquidem ex variis cæli locis, aspectibusve diversæ corporum, morumque contemperationes ingenerantur. Verùm etiam debet esse diligens in revidendo libros, in visitando infirmum, in qualitatem rerum medicinalium, & hujus- 466 Sit diligens in Studendo. Visitando infirmum aliaque suo muneri spectãtia adimplendo.

hujusmodi agnoscendo: quia si ex ejus negligentia, vel imperitia sequatur mors, est irregularis, & peccat mortaliter. Similiter peccat si sequatur magna aggravatio infirmitatis sine morte. Debetque habere intentionem justificatam, ut non intendat lucrari cum alteriùs jactura: ut habetur *cap. nemo de Regulis juris in 6.* Unde curatio quàm citissimè potest, debet terminari. Et si curam extendit, & prolongat ad lucrum, peccat mortaliter; & illud plus restituere tenetur. Sicut etiam si permittat aromatarium ponere in confectione medicinæ species non sufficientes propter vetustatem: vel alium defectum, ut ipse plus lucretur, peccat graviter; & tenetur uterque infirmo restituere pro damno illato. Si tamen medicinam secundùm artem dedit, & omnem debitam diligentiam adhibuit, non imputatur ei, si ex defectu specierum: vel admixtione alia sit nociva.

Sic etiam si Chirurgus sit peritus, & diligentiam adhibeat, non est in culpa, si infirmus propter inconsuetam dispositionem venarum: vel insolitum timorem, aut tremorem moriatur; ut colligitur *ex cap. ex litteris de frigidis, & maleficiatis.*

Quia autem persæpè solet dæmon medicinis miscere aliquid virtutem medicinæ impediens nemine vidente, & advertente, quod facit oppositum producere effectum; ut exemplis à pluribus comprobatur: ideò, ne Medicus decipiatur, & infirmus periclitetur, utile, ac proficuum erit, ut antequàm applicentur; vel sumantur, priùs benedicantur ab Exorcista, vel alio Sacerdote juxta illud Sancti Alexandri Papæ hujus nominis primi. *Elementa quoque divinis apta usibus, & humanis necessaria infirmitatibus sacrate, infirmos curate, & cætera, quæ ad vos pertinent, diligenter perficite.*

467 Nō licet dare medicinā corporalem contra salutem animæ.

Nonum. Nunquam licèt Medico dare medicinam corporalem contra salutem animæ: quia præposterus ordo est, corpus animæ præferre. Et ne faciat, præcipitur ei sub pæna excommunicationis *cap. cùm infirmitas de pœnitent. & remissionibus.* Unde est mortale peccatum consulere fornicationem: vel ebrietatem secundùm Archiepiscopum, & hujusmodi; idem secundùm Joannem Andream si dicat: *Non consulo tibi; tamen si accederes ad aliquam mulierem sanareris*; quod intellige, si hoc dicit in fraudem legis, idest ea intentione, ut hoc faciat: quia reverà hoc est consulere, idest, ostendere, quid sit faciendum.

Similiter si hoc dicit, non in fraudem; sed tamen ex imprudentia hoc dicit illi, de quo debuit verisimiliter cogitare, quòd eum exponebat periculo sic faciendi: quia hoc est scandalizare pusillum. Tales enim sunt illi Medici, qui sine causa abstinentias carnium, vel Ecclesiæ jejunia dissuadent: aut dispensant in talibus ex aliquo vano respectu, vel mentis dissolutione, qua talia negligunt, aut quod pessimum, fortè contemnunt. Secùs si id faciant ex causa rationali credita, vel saltem dubitata. Ita sentiunt Sylvester *verb. Medicus qu.*4. Graffius *lib.*3. *Decision. aurearum c.*14. Busæus *in lib. de statib. hominum.* Sayrus *Clavi regia lib.*1. *cap.*10. *nu.*21.

468 Tenetur medicare pauperes charitatis ergo: cùm solvere non valent.

Decimum tandem. Semper ante oculos mentis habeat Medicus illud principium generale legis naturæ: *Quod tibi vis fieri, alteri feceris.* Nec non Servatoris nostri, & Judicis supremi verba *Matth.*25. quibus in die Judicii reprobis, ac damnatis inhumànitatem in pauperes exprobabit dicens, *Infirmus eram, & non visitastis me*, quod tunc *mihi non fecistis, quandiù uni de his minoribus*, idest pauperibus *non fecistis.* Ideò pro certò sciat Medicus, teneri, pauperibus non valentibus solvere, gratis mederi; immò etiam solvere medicinas, si ipse, potest, & ipsi sunt impotentes secundùm Glossam *dist.*83. §.1. quia plus debet valere apud Medicum vita illius pauperis, quàm propria pecunia, ut habetur *c. non satis d.*86. Ita Navar. *c.*25. *n.*60. Filiucius *tr.*28. *p.*2. *c.*10. *q.*6. Ægidius Trullench *exposit. Decal. lib.*4. *c.*1. *d.*11. *n.*6. Sed intellige quando nec per se, nec per alios magis conjunctos, nec per eos, qui magis possent, valent curari.

Quan do ad id teneantur.

Non tamen tenetur Medicus, eos quærere; sed sufficit, si occurrentibus, aut se vocantibus subveniat, quia remissio salarii, & medicinarum impensa eleemosyna quædam est, in qua attendenda sunt fides, causa, locus, tempus, modus, necessitudo, ætas, debilitas, & conditio.

Sed

Sed quid, si infirmus dives est; sed tamen ex avaritia nihil vult solvere Medico? Nunquid gratis tenetur eum curare? Videtur, quod non, cùm nemo de suo cogatur facere beneficium *c. precariè* 10.*q*.2. Medicusque licitè possit recipere mercedem. *c. non sanè* 14.*q*.5. 469 Divites nolentes solvere.

Verùm fatendum est, Medicum teneri, eum curare suis impensis; si alius ei non medetur, secundùm Glossam ibidem. Sed tamen poterit repetere expensas, si convaluerit, quia utiliter gessit negotium ejus *L. Pomponius ff. de negotiis gestis*. Immò etiam si moriatur æger, repetet impensas ab hæredibus, quia sufficit, si utiliter cæpit gerere, licèt effectus non sit secutus *ff. eodem*. *L. an ultrò*, & *ff. de officio præsid. L. illicitas. §. Sicuti*. Nec potest illi obiici, quòd causa pietatis fecerit sumptus illos *ff. de negotiis gestis L. alimenta*, nisi esset propinquus infirmo, ut *C. eodem L. alimenta*: quia opoteret protestari tunc, quòd non intendit gratis mederi: aut exponere; aliàs non repeteret. Coram enim Deo non potest repetere, si intendebat gratis hæc facere, nec coram hominibus, si de illa intentione constaret. Poterit tamen repetere expensas.

Quid denique si infirmus prohibeat, ne aliquæ medicinæ sibi dentur; Medicusque invitum illum curet? Similiter Chirurgus habentem putrefactum pedem multa impensa curavit; quod nisi fecisset, pedem oportebat abscindi; sed deindè expetente mercedem, eam negat curatus, dicens, se maluisse abscissionem pedis, quàm hujusmodi solutionem? Sicut primus dicit, magis voluisse mortem, quàm solvere medico mercedem? 470 Quid si medicus ægrotum invitum curet?

Resp. quod licèt quidam dicant, Medicum, vel Chirurgum nullam habere actionem: ut *C. de neg. gest. L. ult.* Attamen consultiùs fatendum, quòd eum invitum potest curare, sicut invitum posset extrahere de domo ruitura *c. ipsa pietas*.23.*qu*.4. Invito enim potest conferri beneficium & *c. qui emendat. dist*.45. ubi August. dicit, *quòd multa bona præstantur invitis, quando eorum consulitur utilitati, non voluntati: quia sibi ipsi inveniuntur inimici*. Et Gloss. *notab. in cap.1. dist.79.* idipsum confirmat. Immò præsumi potest, ipsum furiosum, cùm illa verba dixit in ægritudine: ut *ff. de conditionibus institutionum. L. quidam*. Et extra *de success. ab intesta. c. final.* Ideòque solvere tenetur: ut notat Bartholus *in L. Stichus. ff. de pec. leg.* pro omni eo, quod tangit personam: vel libertatem: vel vitam: vel civilitatem ille, pro quo solvitur, non potest dicere, non esse utiliter gestum. Unde si amicus animo repetendi solvit pro condemnato ad solvendum certam summam: aut ad pedis abscissionem: vel aliud faciendum in personam id nolentem solvere; non posset ille dicere, quòd reddere nolit, quia maluisset pedis abscissionem. Idem dicendum, si quis sit condemnatus in centum, quæ nisi solverit sit bannitus, & aliquis solvit pro eo: dicere non potest, non expedivisse solutionem, eò quòd potiùs expediebat esse bannitum. Sic ægrotus à Medico, vel à Chirurgo invitè sanatus non potest denegare solutionem, quia utiliter ejus gesserunt negotium. Ita Bartholus *in d. L. Stichus*. & ibi Glos. Quibus se subscribit Sylvester *ver. Medicus q*.5.

Si hæc servaverit Medicus in corporalibus remediis exhibendis, fidere poterit, suum persolvisse pensum. Qui ideò morbos non curat, ut dæmones expellat: vel prout à dæmone sunt inducti; sed prout per causas eveniunt naturales.

§. IX.

In spiritualibus autem licèt videatur se ingerere non debere: quia nihil per se considerare valet præter humanum corpus ex parte unde sanatur: vel à sanitate removetur; & hoc secundùm causas planè sensibiles, atque corporeas. Attamen quia ex ingravescente morbo, qui est præcursor mortis, tempus innotescit, quo maximè homo suæ animæ saluti consulere debet, Medicus aliquem invisens morbo affectum corporali, ut à morbo spirituali liber ultimum omnium terribilium constanter, ac feliciter valeat subire, duas tenetur sequentes ei spirituales præstare medicinas. 471 Medicus in spiritualibus medicinis tradendis tenetur ad duo.

Pri-

Primò tenetur admonere ægrotos ut confiteantur peccata sua juxta decretum Innocentii III. & Pii V.

Prima. Medici vocati ad ægrotos, eos tenentur admonere, ut idoneo Confessario omnia peccata juxta ritum S. Romanæ Ecclesiæ confiteantur. Sic decretum fuit in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap.22. relato in *c. cùm infirmitas de pænit. & remiss.* ubi Medicis præcipit, ut cùm ad ægrotos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant, ut animarum Medicos vocent, ne cùm eis hoc in extrema ægritudine constitutis suadetur, in desperationis articulum incidant. Quod salutare præceptum, ne ulla unquam temporis præscriptione aboleretur; sed semper observetur, S. Pius V. felic. recordat. præfatam Costitutionem innovavit Constitutione, quæ incipit: *Super Gregem dominicum*, edita anno Domini 1566. qua statuit, quòd Medici, cùm ad infirmos in lecto jacentes vocati fuerint, ipsos ante omnia moneant, ut idoneo Confessario omnia peccata sua juxta ritum S. Romanæ Ecclesiæ confiteantur; neque tertio die ulteriùs eos visitent, nisi longius tempus infirmo Confessarius ob aliquam rationalem causam concesserit. Transgressores præter pænas in Constitutione Innocentii contentas, quas incurrere declarat; vult, quòd perpetuò sint infames, & gradu medicinæ, quo insigniti erant, omninò priventur; & à Collegio, seù Universitate Medicorum eiiciantur, ac pęna etiam pecuniaria arbitrio ordinariorum, ubi deliquerint, mulctentur. Quæ omnia, ut inviolabiliter observentur præcipit, ut nullus ubique locorum medicina doctoretur: aut ei quomodolibet medendi facultas à quovis Collegio, & universitate concedatur; nisi omnia in prædicta Constit. contenta medio eorum juramento coram publico Notario, & testibus in eorum manibus, vel ordinarii observare juraverint; & de hujusmodi juramentis in privilegio, seù licentia medendi speciali s mentio fiat.

472 In quibus casibus Medici prędictam Constitutionem observare. Vel Teneantur Vel Non teneantur?

Circa quam Constitutionem, quia secundùm diversas regiones, ac temporum, personarumque varietatem varii possunt evenire casus, quibus eam observare Medici non teneantur, in gratiam piorum Medicorum nonnullos eorum hìc subiiciam, ex quorum intelligentia planè constabit, ubi, quando, & respectu quorum debeat talis observari Constitutio.

1. Violantes dictam Constitutionem, ubi recepta est, peccant mortaliter peccato perjurii; faciunt enim contra juramentum emissum. At ubi usu recepta non est, Medici non servantes non peccant: quia juramentum censetur factum de servando decreto, quatenus obligat. Ubi autem non est receptum, non obligat. Ita Bonacina *de leg. disp.4.q.1.punct.16.n.9.*

2. Prædictum decretum obligat solùm Medicos, dum speratur, admonitionem profuturam: Propterea si constet, admonitionem non esse profuturam, non tenentur admonere. Sicut nullus tenetur ad faciendam correctionem fraternam, nisi speratur profutura; quia ad opus inutile nemo tenetur: Sic docent Dominicus Bannes 2.2.*q* 33.*dub*.4.*art*.3. Reginal.*lib*.4.*c*.25.*n*.237. Valent. *tom.3.disp.3.q.10. punct.* 2. A fortiori, si dubitatur admonitionnem non solùm non profuturam; verùm etiam obfuturam, seù allaturam damnum spirituale, non tenetur admonere. Et mens Pontificis debet judicari talis: v.g. Si rationabiliter dubitetur, & verosimile credatur, peccatorem prolapsurum esse in aliquam blasphemiam: vel commissurum aliud peccatum. Ratio est, quia admonitio dirigitur ad emendationem, & utilitatem; non ad destructionem & ruinam.

3. Quandocumque dubitatur; an admonitio sit profutura; vel non, tunc tenetur Medicus admonere; quia in dubiis tutior pars est eligenda. Quod licèt verum non sit in dubio juris; verissimum tamen est in dubio facti: præcipuè in foro conscientiæ: & ubi agitur de salute animæ propriæ, vel alterius: ut tenent Joan. Andreas, Cardinalis, & Ananias *cap. ad Audientiam de homicidio nu.46.* & Panormitan. *ibi.nu.*2. Felinus *nu.*17. In hoc autem casu non est dubium juris: quia clarum est jus; sed est dubium facti respectu hujus, vel illius infirmi: vel respectu temporis, quo facienda est admonitio. Ideòque in dubio tenentur Medici eligere partem tutiorem admonendo infirmum juxta Decreti præceptum, ut confiteatur peccata sua.

4. Præ-

4. Prædicta Constitutio obligat Medicos, dum morbus est gravis: vel dum periculum est, ut morbus fiat gravis. Ratio est, quia durum videtur, obligare Medicos, dum infirmitas non est gravis: vel non est periculum, ut fiat gravis. Tum etiam quia infirmus dum gravi non laborat infirmitate, non tenetur confiteri, ergo nec Medicus tenetur illum admonere, neque abstinere ab infirmi cura, antequàm infirmus confiteatur. Morbus autem regulariter censetur gravis, quoties est talis, ut cogat infirmum jacere in lecto: ut patet ex Decretis prædictorum Pontificum loquentibus de infirmo jacente in lecto. Ita sentiunt Navarr. *in Manuali cap.25.n.61.* Grassius 1.*p.lib.3.Decision.c.*14.*n.*7. Rodiguez 1.*p.c.*246.*n.*1.*concl.*2.

5. Sufficit, ut admonitio per alios fiat. Nam finis Decreti est, ut infirmus recipiat sacramenta. Si ergo finis obtineatur alio admonente, non est cur Medicus per seipsum admonere obligetur. Hìc faciunt, quæ de correctione fraterna supra dicta sunt, *disp.*1. *hujus tomi n.*111.*&* 112.

6. Tandem hoc Decretum non adeò strictè obligat, ut Medici teneantur deserere infirmum; dum eo derelicto, morbus fieret gravior, & infirmus grave pateretur damnum, si desereretur. Nam præceptum humanum non obligat ad faciendum contra charitatem. Charitas perscribit, ut subveniatur ægro. Ita Archidiac. Navar. *cap.*25.*num.*61. Suarez *tom.*4.*disp.*35.*sect.*3.*num.*4. Grassius 1.*p. Decis.aurear. lib.*2. *cap.*14. Sanchez *in summa l.*3.*cap.*16. Rodiguez *c.*246.1.*par.* & alii plures apud Suarez *loco citato.*

Ex his omnibus patet, quibus ægrotis, ubi, & quando à Medicis exhibenda sit prima Medicina spiritualis, quæ est admonitio ad confitendum idoneo Confessario juxta ritum S. Romanæ Ecclesiæ, omnia peccata sua.

Secunda. Si Medicus mortem futuram infirmi prævideric, tenetur ex præcepto per se; vel per alium hoc nuntiare infirmo secundùm Joannem de Neapol. *in* 11. *Quodlib.* si probabiliter credit, quòd hæc annunciatio multùm proderit illi: putà quia est in peccato mortali, & confitebitur: vel ordinabit de rebus suis; & compescet futuras lites: quia tacendo damnificaret indirectè, dum non obviaret futuro damno, cùm possit, & debeat. Ad quod tenetur etiam, si dubitat: an hæc nuntiatio utilis sit, nec ne: quia in dubio tenetur homo vitare notabile damnum proximi, si potest. Uno tamen ex habentibus curam infirmi nuntiante, alii liberantur. Si verò Medicus hoc non credit, nec dubitat; sed credit oppositum, scilicet, quòd parum, aut nihil proderit nunciatio ista. Et per oppositum parum, aut nihil oberit taciturnitas: ut quia putat eum esse in bono statu; & sua ordinasse, non tenetur nuntiare: quia probabile est, eum ex scientia mortis futuræ disponendum. Quod sentiendum etiam, si cùm ita malè dispositus videtur quod audita morte non proficiscitur in melius; sed fortè in deterius, eadem nempè ratione non tenetur.

473 Si mortem futuram prævideric, tenetur ex præcepto nuntiare infirmo. Vel Per se. Vel Per alios.

Galeno autem dicenti, quod semper Medicus etiam de salute desperans sanitatem spondere debet infirmo, secundùm Joannem de Neapol. non est standum, Vel secundùm Archidiaconum est verum, quando nuntiatio multum noceret, & taciturnitas parum obesset. Vel dicendum, quòd loquitur tanquam ignorans spiritualem sanitatem, & vitam.

§. X.

HÆc igitur omnia supradicta si exactè Medicus præstiterit, dignus juremeritò erit existimandus, qui non tantùm honoretur propter necessitatem; verùm & à sapientibus, ac prudentibus ob suas excellentes virtutes, ob animi præclaras dotes, sapientiam, prudentiam, liberalitatem, pietatem, clementiam, charitatem, ac solicitudinem insignibus laudibus efferatur, vocis præconiis exornetur: illustribus encomiis extollatur, ac ubique terrarum prædicetur, ac celebretur. De quo poterunt cantari illis versus Eboani Poetæ:

474 Hęc si observaverit Medicus, dignus erit qui non tantùm honoretur ob necessitatem.

Vir

Sed propter suam virtutem, & excellentiam.

Vir medicus siquidem multis virtutibus unus.
Prævalet ante alios multos, seù tela sagace
Corporibus defixa manu trahit, intima scrutans
Mitia, seù docta miscet medicamina dextra.

Nec non illi Ovidii *de Ponto lib. 2. eleg. 9.*

Regia (crede mihi) res est succurrere lapsis
Convenit & tanto, quantus es ipse, viro.

Et verè, utpotè qui remediis corporeis salutem ægris impertitur corporalem; De salute verò corporea desperatis spiritualibus auxiliatur medicinis; *ut eorum mors* juxta effatum D. Bernardi de transitu Malachiæ, *sit pretiosa tanquam finis laborum, tanquam victoriæ consecutio, tanquam vitæ janua, tanquam imperfectæ securitatis ingressio.*

Si verò post omnem adhibitam diligentiam Medicus à rusticis, idiotis, vilibusque plebeis non laudetur; sed potiùs contemnatur, meminerit illorum versuum Perisauli Faustini Poetæ ad medicum loquentis.

Omnia aperta tibi quicquid medicina recondit
Intima naturæ, vel rerum pondera noris
Hippocrates fias, fiasque Machaone major
Quas & Phyllirides: vel quas Epidaurius herbas
Noveris, & quicquid præsagus novit Apollo.
Sisque salus orbi, fas sit tibi ducere ab orco
Extinctos homines, iterumque animare sepultos:
Nomen, opes, famam cumules hac arte perennem.

Paulò post subdit:

Feceris & postquam quicquid jubet ipsa medendi
Norma, nisi valeat, subitòque revixerit æger,
Murmurat insipiens vulgus, linguaque loquaci
Et loquitur de te convitia talia jactans:
Heù mihi? Quàm stultum est Medicorum credere nugis
Quàm sæpè hos videas morbo laborare molesto
Pallere assiduè, vultuque referre cadaver.
Nec sibimet proprias aliis prodesse nec artes:
Quare nulla suis succis adhibenda fides est.
Quàm raró prosint, latèque abstrusa sub his mors.

DISPUTATIONIS III.

DE CURATIONE MORALI.

SUMMARIA.

§.1. Curatio moralis describitur. 475

Dæmon in suis maleficiis quærit se Deum videri. ibi.

Dæmon quædam instituit instrumenta ut signa, quibus assistere promittit. ibid.

§.2. Illa instrumenta sunt signa falsa, & deceptoria. 476

§.3. Quid de curatione morali ad mentem aliorum sentiendum. 477

§.4. Documentum Ritualis Romani de signis maleficii destruendis. 478

Praxis, & monitum Ritualis non sunt necessariò adimplenda. 479

Exponuntur ab Auctore verba Ritualis Rom. 480

§.5. Curatio moralis ut probabilis admittitur à Theologis, Canonistis, Juristis. 481

§.6. Opinio Auctoris contraria proponitur. 482

Probatur ex ipsius Causa. | Efficienti principali. | Ministeriali. | Finali. | Materiali. | Formali.

§.7. Roboratur ex longa praxi, ac contentionibus habitis ab Auctore cum dæmonibus. 485

§.8. Exemplo luculento comprobatur. 486

§.9. Confirmatur praxi Sanctorum, qui arti exorcisticæ incubuerunt. 487

§.10. Error multorum | Theologorum. | Canonistarum. | Juristarum. | Exorcistarum. | adducitur. 488

Quid sit maleficium temporale, ac perpetuum ad mentem aliorum. 489

Quid sit ad mentem Auctoris. 490

DISPUTATIO III.

DE CURATIONE MORALI.

§. I.

475 Curatio moralis describitur.

ENUCLEAVIMUS hucusque Deo auspice, quæ de dæmoniaca, ac naturali curatione necessaria duximus: modò examinanda venit disputatio de Curatione Morali, quæ nil aliud est, quàm destructio signorum maleficii, quibus positis Dæmon ex pacto inito cum malefico, vel saga damnum infert: iisque sublatis cessat à malo inferendo: quæ ideò moralis nuncupatur, quòd pertineat ad mores Dæmonis, hominisque industriam.

Dæmon in suis maleficiis quærit se Deum reputari.

Dæmon enim in suis maleficiis quandam divinorum operum continuè affectat imitationem, & quærit se Deum reputari. Unde quemadmodum omnipotens Deus propria ductus bonitate quædam in Ecclesia signa sacra (Sacramenta vocamus) ad salutem humani generis instituere dignatus est, quæ secundùm Scotum *in 4. sent. dist.* 1. *q.* 4. & ego docui *in Speculo Clericorum tract.* 6. *c.* 2. sunt veræ, & propriæ causæ instrumentales morales gratiæ, non physicæ, idest non ex sua vi naturali; sed ex virtute principalis agentis, seù ex divina institutione, quibus ità assistit, ut quoties administrantur, toties gratiam dignè suscipientibus infundat, illosque spiritualibus donis sanctificet juxta propriam cujusque institutionem. Ita Dæmon ejus æmulus conjuratus, qui nihil impensiùs appetit, quàm in pretio haberi, & Deo æqualis videri, pro sua multiplici nequitia vult ad hominum exitium promovendum, salutemque evertendam quædam sensibilia instituere signa, quibus ita semper assistere promittit, ut quoties à malefico, vel malefica adhibeantur, toties peragat maleficium, de quo ambo ex pacto convenerunt. Solet enim Dæmon cum illo pactum inire, ut quamdiù ligatura, ver. gr. sic alligata fuerit: vel quid tale defossum sub limine, vel in lectulo absconditum, aut talis imago igni applicata, tamdiù talis persona sit maleficiata: aut qui tali porta domum intraverit, vel exierit, tali dolore corripiatur: non quia illa signa vim habeant ex natura sua, & per se producendi, & attingendi noxios illos effectus; sed quòd ex pacto dæmonem ad illos producendos invitant, & alliciunt.

Dæmon quędam instituit instrumenta ut signa, quibus assistere promittit.

§. II.

476 Illa instrumenta sunt signa falsa & deceptoria.

ILla autem instrumenta non sunt signa certa, & infallibilia, qualia sunt sacramenta, sed falsa, & deceptoria: quia invocatus dæmon non semper adest; & sæpiùs maleficum irridet, nec vult ad votum illum audire, vel quia non potest, vel quia non permittitur, vel quia sic lubet; nihilominus apponi vult, cùm aliquid ab eo ejus Minister postulat, ut ex una parte per illud signum sensibile externum Maleficus internum sui animi actum, & ad malum patrandum consensum protestetur: & ex altera parte sicut Deus in Sacramentis colitur, ita ipse dæmon in maleficiis honoretur. Quare sicut positis hujusmodi signis dæmon, si potest, si lubet, si ei permittitur, assistit damnum inferendo: ità eis sublatis cessat à malo inferendo, non ut fidelitatem servet, (mendax enim est, & pater mendacii) sed ut illo modo securiùs homines decipiat, dum fidenter cum illo audent pacisci; sic ipso cessante à malo inferendo, ægroti quandoque pristinæ restituuntur sanitati.

§. III.

§. III.

Quam moralem curationem jamdiù, cùm tantùm aliorum Doctorum sequebar opinionem, multis probaveram licitam, & rectam ex parte actus sive interni, nempè desiderii, opinionis, ac spei sanitatis: sive externi, videlicet verbi, & operis; necnon ex remotione causæ physicæ, & moralis, & intentione finis intrinseci, & extrinseci. Veruntamen cum longa experientia viginti annorum, quibus in variis Civitatibus, & Oppidis arti exorcisticæ operam navavi, ac perenni studio in veritate hujus artis addiscenda elaboravi, indubitanter agnovi varias insurgere difficultates in quærendis hujusmodi maleficiorum signis, necnon varias decipulas, ac technas à dæmone paratas, ac minimam utilitatem in eis inveniendis, ac comburendis: eò quòd hujusmodi signa ex mera dæmonis voluntate pendeant, qui illis positis potest, si Deus permittat, ad suum libitum nocere, & non nocere; illisque sublatis adhuc potest nocere, & non nocere, ideòque statui melius esse, non quærere hujusmodi signa, ea parvipendere, ac nihili facere, nec de eis curare; nam hæc praxis quęrendi signa maleficii est à dæmone valdè desiderata, & efficaciter quæsita: quia per eam tam obsessos, ac maleficiatos, quàm Exorcistas ignaros sæpiùs ad aliquod opus inducit superstitiosum. Quare obsessis, ac maleficiatis satiùs suadendum, ut ad Deum confugiant, suam in eo collocent fiduciam, ut latè manifestatur tota disputatione sequenti. 477 Quid de Curatione morali juxta mẽtem aliorum sit sentiendum?

§. IV.

Videbatur etiam mihi prædicta signorum maleficiorum destructio laudabilis, eò quòd in Rituali Romano à Paulo V. approbato habeantur sequentia verba: *Jubeat Exorcista dæmonem dicere. An detineatur in illo corpore ob aliquam operam magicam, aut malefica signa, vel instrumenta, quæ si obsessus ore sumpserit, evomat, vel si alibi extra corpus fuerint, ea revelet, & inventa comburantur.* Undè praxis ab antiquis Exorcistis observata, ut docet Antonius Hyquæus *in Comm. Scoti in 4. sent. dist.* 33. talis erat. 478 Documẽtum Ritualis Romani de signis maleficii destruendis.

Primò extorquenda confessio, & causa vexationis. Secundò quęrendum, si interveniat pactum, & cui signo adhæret. Deindè extorqueatur per conjurationem ipsum signum integrè antequam procedatur ad expulsionem Dæmonis, ne durante signo, ei maneat aliquod jus in maleficiatum. Ultimò tandem expellitur, & destruitur, comburiturque ipsum signum ejus, cui adhæret pactum, & quo remoto Dæmon nullum habet jus vexandi maleficiatum.

Verumtamen hæc praxis sicut & monitum Ritualis non sunt necessariò adimplenda, immò satiùs derelinquenda. Neque enim ex divina scriptura, neque ex aliquo Concilio generali, vel Canone Pontificio, neque ex aliqua Constitutione Apostolica, neque ex Sanctorum Patrum consuetudine antiqua habetur, quòd illa signa sint quærenda, & inventa comburenda. Nam quæ in Rituali Romano continentur non omnia cadunt sub præcepto observanda; sed tantùm ea, quæ ad Ecclesiæ Dei sacramentorum pertinent administrationem: Constat ex verbis Constitutionis Pauli V. quæ incipit *Apostolicæ Sedi &c.* positæ in principio Ritualis Romani, nempè: *Præcipuè verò quæ pertinent ad Ecclesiæ Dei Sacramentorum administrationem, in qua religiosè observari apostolicis traditionibus, & Sanctorum Patrum decretis constitutos ritus, & cæremonias pro nostri officii debito curare omninò tenemur.* Quæ verò ad visitationem, & curam infirmorum, animæ commendationem, obsessorum, ac maleficiatorum exorcizationem, aerearumque tempestatum pertinent, quæ à Dæmonibus per se, vel ad nutum cujusvis diabolici ministri excitantur, non præcipit Pontifex, sed observare consuluit, & hortatur ad arbitrium prudentis, & docti ministri ecclesiastici, relinquens alias etiam formulas orationum adhibere: 479 Praxis, & monitum Ritualis non sunt necessariò adimplenda.

vel illis ex parte, vel in toto uti, vel omittere, vel augere, vel minuere, prout expediens judicaverit. Quod planè constat ex Rubrica prima *tract. de visitatione, & cura infirmorum*, ubi sic habetur: *Sequentes preces omnes, vel ex parte, prout tempus, & ægrotorum conditio feret: arbitrio Sacerdotis dici, vel omitti possunt*: folio mihi 100. & ex alia paulò infra folio 101. *Qui sequuntur psalmi, & Evangelia cum precibus pro temporis etiam opportunitate, & ægotantium pio desiderio sacerdotis arbitrio dici possunt*. Deinde in fine folio 111. concluditur: *Quæ omnia etiam poterunt arbitrio Sacerdotis breviora fieri*.

480 Exponuntur ab Auctore verba Ritualis Rom.

Hoc idem prorsus fatendum de exorcizatione obsessorum. Nam ubi est eadem ratio, ibi idem jus esse debet. *L. illud. ff. ad leg. Aquiliam, cum similibus*. Sicut enim in visitatione, & cura infirmorum ponuntur dumtaxat, ac colliguntur variæ orationes pro opportunitate temporis, ac prudentis Sacerdotis arbitrio recitandæ, quæ possunt minui, augeri, mutari, & omitti, prout Sacerdos prudens, & doctus expediens judicaverit. Sic in exorcizatione obsessorum, ac maleficiatorum nulla in Rituali Romano ponitur forma determinata, neque ex aliqua Apostolica traditione, neque ex aliquo Concilio generali, vel Canone Pontificio, aut Constitutione Apostolica; sed tantùm ibi colliguntur quædam præcepta, nonnulli exorcismi, & psalmi aliqui, qui magis videbantur apti ad reprimendam superbiam diabolicam, ac dæmones à corporibus obsessis expellendos. Et hoc pro usu, & commoditate Parochorum, & Exorcistarum, eorum præcipuè, qui nesciunt alio modo uti: consequenter arbitrio Sacerdotis relinquitur, prædictos exorcismos, & orationes augere, minuere, mutare, & omittere. Propterea illud monitum de signis maleficialibus quærendis, & inventis comburendis in Rituali Romano positum non est necessariò, sed pro libito Sacerdotis observandum; immò satiùs, ac consultiùs omittendum, ut mox dicam in fine sequentis paragraphi.

§. V.

481 Curatio moralis, ut probabilis admittitur à Theologis, Canonistis, & Juristis.

TAndem prædicta moralis curatio, nempe signorum maleficorum destructio, ut probabilis admittitur ferè ab omnibus Doctoribus Theologis, Canonistis, & Juristis.

Inter Theologos veniunt Joannes Duns Scotus subtilissimus *in 4 sent. dist.* 34 *quæst. unica*. Joan. de Bassolis *ibidem quæst.* 1. Anton. Andr. ibi *in fine*. Guilhelmus Vorillonus ibi *art.* 3. Nicolaus de Orbellis *ibidem*. Guido Briansonus *in 4. d. ead. qu.* 13. Joseph Angles *quæst. de Arte mag. art.* 6. *diff.* 2. Alphonsus à Castro *lib.* 1. *de justa hæretic. punit. cap.* 15. Pelbartus Temesuar *Rosarii par.* 4. *vers. matrimonium* 5. §. 38. Alphonsus Tostat. in *cap.* 19. *Matthæi q* 90. Thomas de Argent. *dist.* 34. Henricus Gandensis Archidiaconus Tornacensis *quodlib.* 4. *qu.* 33. Thomistæ communiter, ut Cajetanus *tract.* 12. *tom.* 2. Dominicus à Soto *in 4. dist.* 34. *qu.* 1. *artic.* 3. Bartholomæus Ledesmas *de Sacramento matrimonii difficul.* 49. Item Petrus Ledesm. *in 3. part. qu.* 58. *artic.* 2. *d.* 2. Henricus Henriquez *lib.* 12. *de matrim. cap.* 8. *num.* 3. Consentiunt Nominales Gabriel *in 2. dist.* 8. *quæst.* 2. *art.* 4. & Aureolus *in 4. dist.* 34. quibus lubenter se subscribunt omnes Summistæ: Sylvest. verb. *maleficium quæst.* 7. *&* 8. Tabiena verb. *impedimentum* 12. *vers.* 9. Fumus verb. *maleficium nu.* 2. Angelus verb. *Superstitio* §. 13. Rosella verb. *impedimentum Versic.* 13. Cajetanus verb. *maleficium*. Jacobus de Graffiis *in decision. aur. cap. de mal.* Lessius *de justit. & jure lib.* 2. *cap.* 44. Navarr. *in summa cap.* 11. Bannes 2. 2. *quæst.* 78. *artic.* 4. *dub.* 2. Sanchez *lib.* 2. *in præcept. Decalogi cap.* 41. *& lib.* 7. *de matrim. disputat.* 96. Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.* 2. *de Superstitione cap.* 18. Sayrus *in Clavi regia lib.* 4. *cap.* 17. Delrius *lib.* 6. *Disquis. magic. sect.* 1. *quæst.* 3. Bonacina *de legibus disputat.* 3. *quæst.* 5. *punct.* 5. *prop.* 4. Zacharias Vicecomes *part.* 1. *in Complemento artis exorcist.* & communiter omnes, qui de maleficiis tractant. Novissimè autem noster Ignatius Lupus *Nova luce in Edict. S. Inquisit. part.* 3. *lib.* 20. *dist.* 7. Idipsum testantur Jurisperiti

ti Hostiensis *in summa*, Azo *in summa*, Petrus Ærodius *lib. rerum judicatarum* 8. *tit.7.cap.6.* Bartolus, Salycetus, Godefridus, Binsfeldius, & alii *in L. Eorum C. de maleficis*, *& Mathem.* Triolus Malvetius *de Sortibus*, Grillandus *de sortilegiis*, Remigius, Petrus Gregorius, Godelmanus, & alii communiter. Inquisitores quoque Germani Sprenger *in Malleo*, & Nider *in Formicario*, Joannesque Cappeaville Vicarius, & Inquisitor Leodiensis *in tract. de casibus reservatis*. Unde patet hanc esse sententiam planè communem, Hispanorum, Germanorum, Italorum, Gallorum, Britannorum, Theologorum quidem Scolasticorum omnium Nominalium, Scotistarum, Thomistarum qui omnes eruditione, ac pietate fuerunt conspicui, ideòque probabilem esse dicendam, cum nullum contineat errorem, nec sit abolita, & antiquata, totque habeat Auctores scientia, prudentia, ac timorata conscientia maximè præditos, in scholisque universaliter approbatos. Quis ergo prædictam opinionem à tot illustribus, ac præclaris scientificis commendatam probabilem non pronuntiet?

§. VI.

VErùm si mihi minimo inter Minores, Neophyto inter tot magistros veluti Vespertilioni coram tot oculatis, & pennatis Aquilis ingenii mei alas expandere liceat, loquendo dicam meam sententiam, prædictorum Doctorum opinioni oppositam, videlicet (satius, consultius, ac salubrius esse non quærere prędicta maleficiorum signa, sed nihili ea facere, ac de eis non curare) esse præcedenti probabiliorem, ideoque sequendam, & amplectendam. Parcat Lector, si nimis audacter loquor, quia me cogit veritas. 482 *Opinio Auctoris contraria proponitur.*

Ratio potissima est, quia illa opinio est probabilior, quæ magis est rationi rectæ, ac veritati evangelicæ consentanea, sed mea opinio est hujusmodi, quia est magis ab erroribus aliena, ergo est præcedenti probabilior. Major est manifesta: Minor probatur ex causis prædictæ moralis curationis. *Probatur.*

Si enim consideremus causas prædictæ curationis, quæ est destructio signorum maleficii, facilè agnoscemus, quàm sit periculosa dicta opinio. Quis enim inventor fuit, & causa principalis dictæ moralis curationis, nisi diabolus, qui cùm divinorum operum quandam affectet imitationem, ac se Deum reputari quærat, ut dixi §. 1. ut obsessos, ac maleficio affectos à curatione divina procuranda, qua ad Deum confugere erudirentur, revocet, & abducat, suis Mancipiis sagis, & maleficis varia tradit signa veluti sacramenta, quibus positis, promittit se malum illaturum ad libitum eorum, ac ipsis amotis se à malo cessaturum. Sed quia est mendax, ac pater mendacii in his se gerit prout sibi lubet, vel potest. Idcircò ipse est causa principalis tàm positionis, quàm destructionis signorum prædictorum: Saga verò, vel maleficus est causa ministerialis, quia ipse est minister dæmonis, qui colligit, ac connectit varia instrumenta cujuslibet generis, de quibus latissimè pertractatur *tota disput.4. tomi primi*. Dæmon verò dictas quisquilias, seu maleficii instrumenta defert, & collocat vel in lectis, vel sub limine ostii, vel sub tecto, vel projicit in fundum putei, vel foveæ, vel alibi abscondit: propterea non cessat urgere sagas, ac maleficos, ut pro malo perpetrando hujusmodi signa colligant, ut ipse ponat, ubi sibi libuerit, & cùm agnoscit aliquem morbo affectum velle Exorcistam pro consequenda sanitate advocare, statim admonet Sagas, vel Maleficos, ut ipsi impediant, si possunt, vel si non possunt, ipsi pręveniant, & offerant ei opus suum, qui per se, vel per aliquem amicum, & familiarem infirmi promittunt ei sanitatem, si observaverit omnia, quæ ei præcipiunt, quorum infirmorum plures se eorum curæ committunt, adimplentes omnia sive licita, sive illicita, quæ ab eis præcipiuntur.

Ex ipsius causa efficienti principali.

Ex causa ministeriali.

Finis autem principalis prædictæ moralis curationis à dæmone intentus est, ut ipse adoretur ut Deus. Minus verò principalis per se est honor, & utilitas sagæ, 483 *Ex causa finali.*

vel malefici: per accidens verò est sanitas infirmi. Nam cùm Saga, vel Maleficus per se, vel per alium persuasit infirmo, vel ipsius parentibus, ut signa quærant maleficii, & inventa tradant Exorcistæ, ipsa Saga; vel Maleficus adjuvat parentes ad quærenda signa, quæ inventa dum comburuntur, dæmon magis magisque infirmum torquet, ac deindè jubet Sagæ, vel malefico, ut ipse alias colligat quisquilias, ut iterum maleficium renovetur, quæ instrumenta maleficii à dæmone accepta abscondit in aliquo loco secreto, quem nemo penetrare potest, nisi spiritus; undè tunc ab aliis Doctoribus dicitur maleficium perpetuum, cùm instrumentum non est in potestate sagæ, vel malefici, nec potest industria humana auferri: sicut dicitur temporale, quando instrumentum maleficii est in potestate Sagæ, vel malefici, ac potest industria humana auferri. Cùm ergo quærunt instrumenta maleficii, nec illa invenire possunt, tunc parentes infirmi iterum, & iterum ad Sagam, vel Maleficum confugiunt, ut ipse tollat maleficium, blandis verbis alloquuntur, suppliciter rogant, laudibus efferunt, honorant, ei munera tradunt; & si adhuc non aufert maleficium, minis, ac verberibus afficiunt, qui tandem admonet, non esse in sua potestate maleficium tollere, sed sibi opus esse, ad dæmonem confugere, qui non vult tradere maleficii signum, nisi ei sacrificium offeratur, & ut Deus omnipotens adoretur: ut accidit Bergomi illi, de quo *supra disp.* 1. *hujus tomi nu.* 164.

484 Causa autem materialis hujus curationis moralis est dæmon cessaturus à malo inferendo, qui fingit se ligatum per hujusmodi signa à Saga, vel Malefico posita, invitumque recedere, licèt hoc præstet voluntariè, ut Sagæ, ac malefico persuadeat, talia instrumenta vim habere illum alligandi, aliosque in errores ducat detestabiles.

Ex causa materiali.

Formalis tandem causa dictæ curationis est destructio signorum maleficii facta à parentibus, vel amicis personæ maleficiatæ, aut à malefico, quæ destructio licèt possit esse bona, & ab omni superstitione remota, prout probant Auctores citati *paragrapho* 5. nihilominus sæpè, ac sæpiùs est periculosa, ne tam infirmi, quàm parentes in aliquid superstitiosum opus inducantur.

§. VII.

485 Hac de re ex multis cum dæmonibus à me habitis contentionibus in pluribus locis, observavi, quòd dæmon mecum conquerebatur, eò quòd nollem ritus antiquorum Exorcistarum in exorcizando sequi, & maximè quòd nollem quærere signa maleficii, quibus se ligatum esse affirmabat. Cui pluries ego respondi: *quis te ligare potuit, cùm sis spiritus?* Qui respondit:

Roboratur ex lõga praxi, ac contentionibus habitis ab Auctore cum Dæmonibus.

Ego ligatus maneo à Saga per signa maleficii, nec possum solvi, nisi ipsa maleficia tollat. Ego verò ei exprobando dixi: *Si à Saga nempè vetula miserrima, & impotenti, ligatus manes, ergo tu es sagarum miserabilium miserabilior, & impotentior, earumque captivus detestabilis; cur ergo te omnipotentem jactas? quo jure prætendere audes te ab eis ut Deum adorari, si tu es servus, & captivus dictarum fæminarum iniquarum? Numquid servus adorari debet à Domina sua? Etsi ligatus manes à tua Domina, per quod membrum ligaris? Si corpus haberes uti te depingunt, quærerem à te, an ligatus maneas per cornua, vel per caudam; sed quia tu es spiritus incorporeus, à nulla re corporali ligari potes;* Insuper addidi: *Si ligatus manes, prout dicis; vel hoc à te fit voluntariè, vel coactè: si voluntariè, cur dicis, & clamas te non posse exire, quia ligatus manes, si ibi voluntariè manes? Si coactè, ais, mendacium dicis tuo more, quia tu ipse docuisti Sagam colligere tales quisquilias tanquam instrumenta maleficii, quibus à te positis dixisti, te malum illaturum, donec in tali loco permanerent; immò tu ipse ipsa instrumenta detulisti, & abscondisti, ergo ista tua ligatio est ficta, & voluntaria, sic isti tui clamores, ac querelæ non sunt nisi fictiones à te inventæ, ut homines decipias, & ad tui sequelam trahas, & ad perditionem ducas.*

§. VIII.

§. VIII.

HUjus veritatis luculentum exemplum mihi se præbuit anno Domini 1649. 486
Venetiis, cùm jussu Illustrissimi, ac Reverendissimi D. D. Nuntii Apostolici ad exorcizandam quandam mulierem nobilem advenam accessissem de qua supra *tom.1.disp.2.num.*280. In primis eam interrogavi, quid à me peteret? quæ mihi dixit. *Dæmon quidam jam annis* 18. *me molestiis afficit, abutiturque corpore meo prout sibi lubet; mihi tamen confidenter, ac secretò modum manifestavit, quem tenere debes, ut me de ejus possessione liberare valeas. In primis, ait, tibi opus esse, ut ei præcipias tibi indicare maleficii signa, quæ facta sunt in quodam cranio ab ipso dæmone abscondito, deinde queras jecur illud piscis, quem occidit Tobias, & extractum posuit super carbones accensos, cujus fumus extricat omne genus dæmoniorum. Si hæc observaveris, facilè intentum obtinebis.* Ego autem respondi ei: *Loquela tua manifestam te facit esse dæmonis amicam, & familiarem: Si autem dæmon est tuus amicus, & familiaris, cur ab eo non petis divortium fieri? Credisne, quòd mihi opus sit fieri discipulum diaboli, ut ab eo instruar de modo, quo à te esset expellendus? Si maleficium ipse posuit in cranio ad suum libitum, ipse etiam auferat illud, prout sibi lubet, quia ego de hisce vanis signis nihil curo. Si jecur piscis Tobiaci est necessarium ad tuam liberationem, ut ipse ais: tu, quæ cum ipso dæmone amicitiam habes, præcipe ei, qui est spiritus, ut perlustrèt maria, donec talem piscem inveniat, & deferat ad forum Venetum, ubi pisces venduntur, & ego posteà si mihi bonum visum fuerit, pergam, & accipiam jecur, ac de eo faciam quicquid in Domino magis expediens judicaverim: Inteeà tu, quæ captiva es diaboli, si vis ipsius pænas evitare, ac misericordiam Dei impetrare, dum tempus habes, implora Dei auxilium, pænitentiam age de peccatis tuis, & remove à te jugum istud durissimum diaboli.*

Exemplo luculento comprobatur.

Hæc & alia monita ei tradidi, & insinuavi bis, sed tertia vice, qua eam invisi, cùm illam in malo obstinatam invenissem, eam accerrimè increpavi, ac demisso ejus capite super terram illud pede conculcavi, opprobriis eam affeci, ac parvipendi, nec ad ipsam ampliùs, licèt vocatus, ire volui.

Ex hoc casu facile est agnoscere, quàm grata sit diabolo illa curatio moralis; videlicet destructio signorum maleficii, cùm ipse summopere aveat illam àb Exorcistis exerceri, & in praxim duci, sciens per illam facilè posse illos ad superstitiosa perducere, & in nassam perditionis trahere; idcircò satiùs, consultius, ac salubrius est prædictam relinquere curationem, ea nihili facere, ac de ea nullo modo curare.

§. IX.

HAnc meam sententiam probat praxis omnium Sanctorum, eorum maximè, 487
qui huic arti exorcisticæ operam navarunt. Legant docti, ac pii Exorcistæ acta Apostolorum, vitas Sanctorum Patrum, & invenient, quòd ipsi nunquam tali curatione morali; nempe signorum maleficii destructione usi sunt, sed benè maleficiatis, & obsessis insinuabant confidere in Deo, ac in eo suam fiduciam collocare, dæmonesque expellebant ab obsessis in nomine Jesu, prout Christus docuit, & tradidit omnibus suis Fidelibus Marci cap.16. Quod manifestè, ac practicè docuit S. Hilarion Abbas, ut refert D. Hieronymus in vita ejus, cùm quædam puella à dæmone obsessa liberanda ad eum delata esset. Cùm enim dæmon respondisset Hilarioni: *Exire me cogis, & ligatus subter limen teneor: non exeo, nisi me Adolescens, qui me tenet, dimiserit:* ablatis utique maleficii signis. *Noluit sanctus Abbas*, antequam purgaret Virginem, signa jubere perquiri, *Ne*, inquit, S. Hieron. *aut solitis incantationibus recessisse dæmon videretur, aut ipse sermoni ejus accommodasse fidem*. Ex qua actione S. Hilarionis, ac verbis S. Hieronymi facillimè colligitur, quàm satius, con-

Confirmatur praxi Sanctorum, qui arti exorcisticę incubuere.

consultius, ac salubrius sit derelinquere talem curationem moralem, signorum, nempè, maleficii destructionem, & doctrinam adimplere evangelicam à Christo traditam, ab Apostolis, ac Christi Discipulis exercitatam, & à Sanctis Patribus approbatam, & observatam; de qua latissimè in sequenti disputatione pertractatur.

§. X.

488 Error multorum adducitur. Hinc apertè constat, quàm hallucinentur multi nedum ex antiquis, verùm etiam ex recentioribus Theologis, Canonistis, Juristis, & Exorcistis existimantes, quòd stante, ac perseverante maleficio materiali, idest signo materiali maleficii in loco, ubi positum fuerat, semper perseveret maleficium formale, scilicet afflictio facta à dæmone in corpore obsessi: nam unum sine altero non auferri, ajunt; unde dicunt, ut supra tetigi §. *6. n. 9.* Maleficium esse temporale, quando

489 Quid sit maleficium temporale, ac perpetuum ad mentem aliorum. instrumentum maleficii est in potestate sagæ, vel malefici, ita ut industria humana auferri potest: perpetuum verò esse, quando signum non est in potestate sagæ, vel malefici, sed solius dæmonis, ita quòd industria humana auferri nequit.

Sed considera eorum errorem: Si enim vera esset hujusmodi positio, vana esset Ecclesiæ potestas ad Dæmones expellendos, si non possent expelli absque signorum destructione: quasi quòd etiam virtus divina, qua dæmones expelluntur, à dæmone per sua instrumenta, vel machinamenta impediri posset, vel retardare: quod esset hæresis. Est igitur maleficium temporale nuncupandum, quando per pote-

490 Quid sit ad mentem Auctoris. statem Ecclesiasticam, de qua agitur *in sequenti disputatione*, auferri potest: perpetuum verò dicendum, quando solummodò à Deo per miraculum, scilicet, per potentiam suam absolutam auferri potest. ver. gr. Si à diabolo in corpore obsessi, vel maleficiati corruptum sit aliquod organum, vel membrum aliquod ita debilitatum, quod viribus naturæ non possit amplius resarciri, ita ut per solam Dei potentiam absolutam sanari possit. Relinquamus ergo hanc curationem moralem, quæ valdè est periculosa, sicut & disputationem de ea, quæ est infructuosa, & ad curationem divinam, quæ à me potissimùm est intenta, & à Christifidelibus assequenda, attendenda, & exercenda, accedamus.

FINIS.

consultius, ac salubrius sit derelinquere talem curationem moralem, signorum, nempè, maleficii destructionem, & doctrinam adimplere evangelicam à Christo traditam, ab Apostolis, ac Christi Discipulis exercitatam, & à Sanctis Patribus approbatam, & observatam; de qua latissimè in sequenti disputatione pertractatur.

§. X.

488 Error multorum adducitur.

HInc apertè constat, quàm hallucinentur multi nedum ex antiquis, verùm etiam ex recentioribus Theologis, Canonistis, Juristis, & Exorcistis existimantes, quòd stante, ac perseverante maleficio materiali, idest signo materiali maleficii in loco, ubi positum fuerat, semper perseveret maleficium formale, scilicet afflictio facta à dæmone in corpore obsessi: nam unum sine altero non auferri, ajunt; unde dicunt, ut supra tetigi §. *6. n. 9.* Maleficium esse temporale, quando instrumentum maleficii est in potestate sagæ, vel malefici, ita ut industria humana auferri potest: perpetuum verò esse, quando signum non est in potestate sagæ, vel malefici, sed solius dæmonis, ita quòd industria humana auferri nequit.

489 Quid sit maleficium temporale, ac perpetuum ad mentem aliorum.

Sed considera eorum errorem: Si enim vera esset hujusmodi positio, vana esset Ecclesiæ potestas ad Dæmones expellendos, si non possent expelli absque signorum destructione: quasi quòd etiam virtus divina, qua dæmones expelluntur, à dæmone per sua instrumenta, vel machinamenta impediri posset, vel retardare: quod esset hæresis. Est igitur maleficium temporale nuncupandum, quando per potestatem Ecclesiasticam, de qua agitur *in sequenti disputatione*, auferri potest: perpetuum verò dicendum, quando solummodò à Deo per miraculum, scilicet, per potentiam suam absolutam auferri potest. ver. gr. Si à diabolo in corpore obsessi, vel maleficiati corruptum sit aliquod organum, vel membrum aliquod ita debilitatum, quod viribus naturæ non possit amplius resarciri, ita ut per solam Dei potentiam absolutam sanari possit. Relinquamus ergo hanc curationem moralem, quæ valdè est periculosa, sicut & disputationem de ea, quæ est infructuosa, & ad curationem divinam, quæ à me potissimùm est intenta, & à Christifidelibus assequenda, attendenda, & exercenda, accedamus.

490 Quid sit ad mentem Auctoris.

F I N I S.

MANUALE EXORCISTARUM, AC PAROCHORUM:

HOC EST

TRACTATUS DE CURATIONE, AC PROTECTIONE DIVINA;

in quo reprobatis erroribus, verus, certus, securus, catholicus, apostolicus, & evangelicus eiiciendi dæmones ab hominibus, & è rebus ad homines spectantibus: curandi infirmos: ab inimicis se tuendi: Deumque in cunctis necessitatibus propitium habendi modus traditur.

OPUS A NEMINE HACTENUS ATTENTATUM, nedum Exorcistis, & Parochis necessarium; sed Medicis, Theologis, Concionatoribus, Obsessis, Ægrotis, ac in quacunque necessitate constitutis apprimè utile.

AUCTORE
R. P. CANDIDO BROGNOLO
Bergomensi, Sac. Theologiæ Professore, Ord. Min. Ref. S. Francisci.

Prodit quatuor Indicibus locupletatum.

VENETIIS, MDCCXIV.
Apud Nicolaum Pezzana.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

ALTISSIME,

QUI HUMILIA RESPICIS:

PROFUNDISSIME,

QUI ALTA A LONGE COGNOSCIS:

POTENTISSIME,

CUJUS NOMINIS VIRTUTE SUPERBORUM SUNT DESTRUCTÆ DÆMONUM POTENTIÆ:

ADMIRANDE,

CUJUS ADMIRABILE EST NOMEN IN UNIVERSA TERRA:

PRÆSTANTISSIME

JESU,

QUI FUGAS MORBOS, ET LIVORES, SED ET ANIMI LANGUORES, IN QUO PRÆSENS ADERIS:

TIBI GLORIA, SUMMUS HONOR, ET LAUS TIBI SIT IN SÆCULA.

FLuctuaverat jam diù inter eluviata aquarum profluvia Arca illa divino instituta molimine, cui salutis spes jam penè defecerat, priùs in fluctibus tumulum, quàm vitæ dilationem inveniendum arbitranti. Defecerat jam

quidem ſpes illa in cordibus, ſed avida vitæ fames ſemimortua jam ferè acuebat ingenia, cùm rector patientiæ immemor expanſis Arcæ liminibus columbam, quam animantium ſervaturo propaginem ſociaverat gregi, dimiſit, ut aerea translata per ſpatia, an diminutis aquarum vorticibus aperta alicubi ſoli appareret ſoliditas, nuntiaret. Verùm cùm jam præ volatu deſtitutum corpus pennæ ampliùs ſuſtinere non poſſent, nullibi tantæ laſſitudini quietem inveniens, ad lignum, unde proceſſerat, quaſi lachrymis augmentum fluctibus ingerens, & ſuſpiriis aquas exagitans, triſtitiæ potiùs quàm ſuſpiratæ lætitiæ augur, regredi eſt compulſa. Fluctuaverat jam diù infelix mei ingenii Arca inter procelloſas orbis hujus voragines, quem Regius

Pſal. 103. Verſ. 25. Vates Mare magnum, & ſpatioſum vocavit, & imminentia ſibi excidia deflens, infauſto doloris accentu:

Pſalm. 68. Verſ..... Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me: cecinit: cùm egomet impatiens veluti ingenii mei rector de tumulati orbis miſeriis perſcrutari deſiderans, expanſis intelligentiæ meæ liminibus, opus hoc alteram veluti ex Arca columbam in legationis officium dimiſi. Verùm cùm jam volatus undequaque protenderit, nec tam in planis Eccleſiaſticarum dignitatum ſpatiis, quàm in arduis purpuratorum Principum, Regumque faſtigiis diuturnæ laſſitudinis quietem repererit, ne multò ad Arcam, unde exierat, redire cogatur, fortiori, quo poteſt, conamine ad altiſſimum tui Nominis (quod ſilentio veneror) montem ſe in eo ſolùm

tran-

tranquillitatis, & quietis portum inventurum ſperans, extendit. Laborioſum hoc igitur ingenii mei opus tanquam fœtum ex viſceribus, & intellectus mei præcordiis recentiſſimè natum, breviori forſitan, quàm arbitrer, occaſum perituri parentis viſurum ſub tui nominis umbraculis alendum committo, ut cùm proprium ſibi flendum foret excidium, ſub indefectibili tui tutela protectum ſe ſentiens, ad uberiora gregis tui juvamina vigeat; cùm hoc celebre ſuper omnia nomina Nomen omnibus ſit de propria ſpe jam diù ruentibus perpetuæ præſagium felicitatis. Quare, cùm Scriptorum quamplurium lapſum non aliunde, quàm à fallaci hominum quavis dignitate fulgentium, quorum nitebantur præſidio, promanaſſe, eoſque ad illos, quaſi Charybdis, Scyllæque voragines naufragium ſubiiſſe dignoverim, in his tanquam in ſpeculo contuens, ne ipſe quoque tantæ infelicitatis particeps naufragus peream, ad tutiſſimum tui nominis portum, in quo, cùm pericula ſemper evaſerim, naufragia metuenda non imminent, navigium appuli; ubi languentium multitudo hominum Sathanicis irretita vinculis, & deceptoriis laqueata retibus, quorum hæc ſolatio ſcripſi, impoſterum deſperare non valebit. Quorumnam igitur tutiùs, quàm tui opus auſpiciis ſubſternere potero? cùm quod alii dedecoris arbitrantes petentibus ad ſe aditum pandere renuunt, tu tui augmentum ſplendoris propemodùm arbitraris: quod orbis Magnates, ac ſi impenſi amoris argumenta

non

non noſcant, oblata deſpiciunt: tu, qui hominum viſcera intimus perſcrutator agnoſcis, benigniter excipis; & ubi ii importunitatis potiùs, quàm dignationis gratia, ſed repulſionis periculo, petitionibus aures aperiunt, tu vix oratus, apud quem perſonarum acceptatio non regnat, ſine repudio, ut me in arduis te protegente negotiis ſæpiùs experientia docuit, clementiæ, ac benignitatis exceſſu exaudis. Hinc cùm deficientibus illis patrocinia ſimul cum eorum nixis auſpiciis corruant, meque tua jam pridem, ut gloriæ tuæ ſervirem, excitaverit bonitas, me tibi, qui indefectibilis es, cum hoc opere conſecro; & doctrinam meam quæ mea non eſt, in te, de cujus ſinu proceſ- Eccl. cap. 1. Verſ. 7. *ſit, refundere audeo: Nam:* Flumina, unde exeunt, revertuntur, ut iterùm fluant: *ut in beneficiorum, quæ indignitati meæ conferre dedignatus non es, monumentum ſempiternùm exiſtat, quorum memor ſempiternam tuo nomini auguror gloriam, & ad tremendam hujus præſentiam genua flectens, ut me ab adverſantium, & obtrectantium morſibus liberes, & in proſperis ſecundùm tuæ benignitatis placita dirigas, deprecabor.*

Altiſſimi tui Nominis gloriæ ſitiens

Inter Minores minimus

Frater Candidus à Sarnico.

AU-

A U C T O R
Ad suum Libellum.

I Mea cara rates, tutos per æquora gressus
Dirige, quas promis quisque requirit opes.
Non scopuli, non astra vetant, non ventus, & unda.
Cælicolum cymbis invia nulla via est.
Invidus obstiterit torvo si lumine quisquam,
E Patre te JESU prosiliisse scias.
Si quis te placido vultu veneretur amicus.
Non mihi, sed JESU, dic, referendus honos.
Filia Francisci merces sine munere pandes,
Ut levior curras: I mea cara rates.

NOI RIFORMATORI
dello Studio di Padoa.

HAvendo veduto per atteſtato del Segretario noſtro, nel Libro intitolato, *Manuale Exorciſtarum*, *ac Parochorum*, Auctore R. P. Candido Brognolo, ſtampato in Bergamo l'anno 1651. non v'eſſer coſa alcuna contro Principi, e buoni coſtumi, concedemo licenza à Nicolò Pezzana di poterlo riſtampare, oſſervando gli ordini, &c.

Dato li 28. Novembre 1682.

(
(*Girolamo Aſcanio Giuſtinian Riformator.*
(*Federico Marcello Riformator.*

Gio: Battiſta Nicoloſi Segretario.

PRÆ-

PRÆFATIO
AD BENIGNUM LECTOREM.

MOta fuit aliquot abhinc annis inter Exorcistas, & Medicos non spernenda lis, quæ sub Judice hucusque indecisa pependit: Cuinam de morbis, an Medicis, an Exorcistis judicium inferre liceret: quam quidem ab inimico homine in agro dominico superseminante zizania ortam esse, tutissimè potest ab omnibus judicari. Cùm enim nihil illi connaturalius fuerit, & ad aliud quidpiam studium minimè erexerit, quàm ad morbis inficiendos maleficis, infestationibus noxiis vexandos, sævæque suæ tyrannidi subjectos detinendos mortales, ne sibi de tot animarum, corporumve sit omittenda possessio; neve illi ab horrenda tam execrandi hostis servitute per opportuna remedia amoveantur, callida machinatione, artibusque dolosis ex Exorcistis nonnullos, & ex Medicis quosdam seduxit, utrisque firmiter ad se tantùm morborum humanæ naturæ occurrentium cognitionem, & curationem pertinere suadendo. Hinc, cùm Medicorum quamplurimi detrimento laborantium maximo omnia ferè mala humanis tam intus, quàm foris obviantia corporibus, rarissimè, vel nunquam maleficis Sathanæ versutiis, sed naturalibus duntaxat causis tribuere consueverint; si quem veneficio fortè infectum (quod hoc ipsi tanquam à munere suo extraneum non agnoscant) inveniant, non Ecclesiastica Exorcistæ potestate; sed virtute medica curandum esse opinantur. At Exorcistæ nonnulli sive imperitiæ, sive sufficientiæ gratia, quam sibi autumanter attribuunt, falcem in aliorum messem mittentes, malefico laborantibus

1 Hujus operis necessitas.

morbo, maximo ipſorum periculo eiſdem vomitoria, potiones, unctiones, balnea, lenimenta, ſuffitus, aliaque hujuſmodi indifferenter proponunt, & quod magis erroneum eſt, & error quidem pejor priore ſacris miſcere non niſi à communi Dei, hominunque inimico fraudulenter inventa, ac per obſeſſorum os Exorciſtis, quæ non decent, quærentibus tradita, conſueverunt.

2 A quo Auctor juſſus onus ſuſcipere?

Ea ergo de cauſa à cordatis viris rogatus Adm. Rev. P. Archangelus Carraria Bergomenſis noſtræ Religionis alumnus, tunc Prominiſtri in Provincia noſtra Reformata inſignitus officio, ut cùm de maleficiorum ſolvendis malis ſtudio operam dederit, obſeſſorumque pius ſublevator extiterit, tantæ litis difficultatem, quæ inter oppoſitas partes odii, invidiæ, rixarumque motiones excierat, malefico morbo infectis prolixioris anguſtiæ, ac dilatandi imperii dæmonibus occaſionem præbuerat, exploderet, nullum aptiorem ſedandæ litis modum eſſe putavit, quàm ſi publicis typis mandandis ſcriptis, quænam tum Exorciſtarum, tum Medicorum partes ſint in dignoſcendis, curandiſque morbis ad ſalubre oppreſſorum levamen, demonſtraretur. Cùm autem ſibi hoc mihi onus imponere placuerit, etſi aſſiduè tum ad ſacrarum literarum lecturæ, tum Evangelicæ predicationis munus eſſem applicitus, non meis viribus, ſed divina gratia nixus, tanto oneri humeros libentiſſimè expoſui; & ideò, ne deſideriis meis imparem effectum explerem, varias de hoc ſcribentium doctrinas conſului, de quorum fontibus diligentiſſimè hauſi, quæ ad propoſitum inſtitutum conferre videbantur. Hinc, ut faciliori modo, quàm priùs, maleficiorum ſolverentur ligamina; & ex obſeſſorum corporibus pellerentur dæmonia; ac inter tot, tamque varias Exorciſmorum formulas certiorem Exorciſtis traderem modum, modernorum Theologorum Exorciſticæ artis profeſſorum praxim majori, quo potui, ſtudio tum corporeis, tum mentalibus oculis perſcrutans, exorcizandique regulas à priſcorum temporum Exorciſtis conſiderans, ego meorum Superiorum juſſu pluries Romę, Venetiis, Tarviſii, Bergomi, aliiſque Italiæ Civitatibus, Vicis, ac Oppidis ſuper Energumenos, morbiſque obnoxios maleficis manus impoſui, & cùm ad præcepta, divino Jeſu interpoſito nomine, vexatos liberari compererim, tum nedum theorica

edo-

edoctus; sed & experientia mediocriter saltem instructus, variis
in veteri exorcizandi methodo compertis, reprobatisque erro-
ribus, nunc Medicorum partes (si quae circa maleficia sint) bre-
viter tangendo, Opus hoc de Curatione Divina ex piorum
Theologorum consilio pro Exorcistis, Parochis, ac Medicis, ac
quibusvis Christianae veritatis professoribus, majora imposte-
rum divino favente Numine daturus, typis mandare decrevi.

Hoc sub Manualis Exorcistarum, Parochorumque titulo de- 3 Titulus.
di, ut Exorcistae, ac Parochi illud prae manibus incessanter ha-
bentes, nedum ab Energumenis, ac maleficio affectis daemones
expellendi, ac fideles edocendi modum, quo in infirmitatibus
valetudinem, in persecutionibus tutelam, in angustiis solamen,
& in necessitatibus cunctis à Deo suffragium obtinere possint;
ediscant, sed & ipsi, quae sit voluntas Dei bona, beneplacens, ac
perfecta, agnoscant: ac semitas rectas, quae ad Paradisi patriam
perducunt, sibi eligere valeant; cùm in hoc verus, certus, secu-
rus, catholicus, apostolicus, & evangelicus daemones eiiciendi,
se ab inimicorum tuendi insultibus, Deumque in cunctis neces-
sitatibus propitium habendi modus elargiatur. Verus certè est, 4
qui traditur modus, cùm nullis subsit falsitatis erroribus; non Subjectum.
enim ex daemonis mendaciorum patris responsis per Energu-
menorum, obsessorumque ora veritatem desumit; sed infallibi-
li Evangelicorum dogmatum veritate roboratur. Certus; sup-
positis namque conditionibus hoc in opere assignatis, infallibi-
liter effectum consequitur: eo quia Dei promissione, qui *fidelis* Psal. 144.
est in omnibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis, immobiliter
radicatur. Securus; quia non super volubilem mentis meae are-
nam erigitur; sed super firmissimum divinae Scripturae lapidem,
sacrorum Canonum verbis, sanctorumque Patrum nititur au-
ctoritate. Catholicus; universalis quippe, non enim Exorcistis,
ac Parochis tantùm; sed & omnibus Christianae Religionis cul-
toribus per fidem Jesu nomini praestitam ipsa increata Veritas
docet, & docuit convenire. Apostolicus; ab Apostolis namque,
Dominique Discipulis usitatissimus fuit, & à cunctis Apostolicis
viris in praxim deductus. Evangelicus denique; quia à Christo
aeterni Patris Filio in Evangelio traditur, dicente: *Signa autem eos,* Marci 16.
qui crediderint, haec sequentur; in nomine meo daemonia eiicient. Joan. 14. vers. 13.
Et, *Quodcunque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, ut*

glorificetur Pater in Filio , Si quid petieritis me in nomine meo , hoc faciam .

5 Divisio. Tres autem in partes hoc opus dividitur, quarum prima de spirituali Medico, Exorcista nempè, seu Parocho loquitur: Secunda de Ægroto obsesso, vel maleficio infecto, qui se per orationes, ac jejunia ad liberationem rectè disponit: Tertia demum de remediis tum genericis, tum particularibus ad dæmonis coercendam, deprimendanque superbiam requisitis; nec non ad afflictorum animos sublevandos: Quæ in aliis minutioribus partibus divisæ sub Apocalypticæ visionis typo proponuntur.

Accipe igitur, benignissime Lector, exiguum hoc quod tibi animi liberalitate opus exhibeo, (quod quidem elegantiori stylo prætexuissem, ut multorum ingeniorum sublimitas postularet, nisi illud ad publicæ utilitatis emolumentum, hominunque solamen, quorum plurimi sunt, quibus, intelligentiæ defectu, minimè profuisset, ordinassem.) At, si quæ in eo ad publica, vel privata bona spectantia repereris, à Deo uberrimo omnium fonte fluxisse firmiter crede, à quo omne sapientiæ, ac scientiæ munus, omne datum optimum, & omne donum perfectum, Deipara favente Maria, copiosè descendit, per quam cœlestium gratiarum thesauri dispensantur. Hoc unum denique, ut me in tuis apud Deum orationibus commendatum habeas, ut cætera, quæ pro Christianæ Reipublicæ bono de tenebris ad lucem trahere statui, divino juvante præsidio, perficere valeam. Vale.

SUM-

SUMMARIA BREVIA

OMNIUM PARTIUM, CAPITUM, ARTICULORUM, QUÆSTIONUNQUE,

Quæ toto hoc Opere continentur.

Hic, & deinceps duo numeri, unus paginam, alter numerum marginalem dijudicant.

Pars I. Cap. I. *DE Exorcista.* 1. 1
Potestate donato. pag. 1. 3
Artic. I. *Ordinis Exorcistatus.* 3. 4
Artic. II. *Ordinis Sacerdotalis.* 11. 25
Artic. III. *Jurisdictionis ordinariæ.* 14. 30
Artic. IV. *Jurisdictionis delegatæ.* 19. 49
Cap. II. *De Exorcista scientia prædito.* pag. 21. 60
Artic. I. *De dæmone, ut maleficiorum, & obsessionum causa efficiente.* pag. 22. 61
Quæst. I. *Pro quibus potestas dæmonis sit ligata.* 24. 66
Quæst. II. *Cur dæmon maximos peccatores omnes in corpore non possideat.* 26. 70
Quæst. III. *Quas molestias dæmones soleant hominibus inferre existentes extra corpora.* 27. 72
Quæst. IV. *Quomodo dæmones humana corpora ingrediantur.* 33. 82
Quæst. V. *Quomodo dæmones existant in corpore humano.* 35. 90
Quæst. VI. *Quid dæmones operentur in corpore, quod possident.* 36. 92
Artic. II. *De Maleficis, ut causa maleficiorum.* 39. 101
Quæst. I. *Quibus modis Malefici concinnent sua maleficia.* 40 103
Artic. III. *De rebus naturalibus, ut sunt causa maleficiorum.* 44. 110
Quæst. I. *Quęnam sint causę naturales maleficiorum.* 44. *ibi.*
Quæst. II. *Quęnam sint causę morales maleficiorum.* 45. 113
Quæst. III. *An ad Medicum, vel Exorcistam spectet judicare de rebus naturalibus in maleficiis adhibitis.* pag. 46. 115
Artic. IV. *De Deo, ut causa maleficiorum permissiva.* 53. 128
Quæst. I. *An maleficia sint à Deo volente, vel tantùm permittente.* 53. 129
Quæst. II. *Quare Deus permittat maleficia & obsessiones.* 55. 133
Quæst. III. *Quomodo Deus maleficia, & obsessiones impediat.* 59. 147
Artic. V. *De signis, quibus maleficia, & obsessiones cognoscuntur.* pag. 62. 154
Quæst. I. *Quęnam signa sumantur ex potentiis animę.* 62. 155
Quæst. II. *Quęnam signa sumantur ex dispositione corporis.* 70. 161
Cap. III. *De Exorcista virtutibus ornato.* 72. 165
Artic. I. *De Fide.* 73. 166
Quæst. I. *Quid nomine fidei intelligatur in hoc articulo.* 73. 166
Quæst. II. *Quodnam sit objectum fidei* Theo-

Theologicæ. 74.169
Quæst. III. *Quinam sit actus fidei.* 75.175
Quæst. IV. *Quomodo fides Theologica definiri possit.* 76.176
Quæst. V. *Quomodo fides Theologica dividatur.* 76.177
Quæst. VI. *An fides miraculorum, ac promissionum sit eadem cum fide Catholica.* 77.178
Quæst. VII. *Quomodo fides Theologica possit esse major in uno, quàm in alio.* 79.181
Quæst. VIII. *An fides Theologica differat à fide, gratia gratis data, & à cæteris gratiis gratis datis. pag.* 80 184
Quæst. IX. *Quomodo fides necessaria sit Exorcistæ ad dæmones expellendos.* 81.186
Artic. II. *De Spe, seu Fiducia in Deum. pag.* 83.189
Quæst. I. *Quomodo hujusmodi fiducia augeatur.* 84.190
Quæst. II. *Quomodo fiducia tollat hæsitationem.* 84.192
Quæst. III. *Quos effectus producere soleat hujusmodi fiducia in suis possessoribus.* 85.194
Quæst. IV. *Quomodo hæc fiducia facilè acquiri possit.* 107.242
Artic. III. *De Charitate erga Deum, & proximum.* 110.245
Artic. IV. *De Fortitudine.* 113.252
Artic. V. *De prudentia in erroribus vitandis.* 116.261
Quæst. I. *An licitum sit aliquem exorcizare, nullo habito signo evidenti, vel probabili ipsius obsessionis. pag.* 117.262
Quæst. II. *An utile sit interrogare dæmonem, quo nomine vocetur. pag.* 117.263
Quæst. III. *An conveniens sis interrogare dæmones, an sint multi, vel pauci unus, vel plures in eodem corpore.* 119.267
Quæst. IV. *An licitum sit quærere à dæmone causam ingressus.* 120.269
Quæst. V. *An licitum sit quærere à dæmone per quam personam, & per quem Sanctum sit ab obsesso expellendus.* 121.271
Quæst. VI. *An licitum sit quærere à dæmone: ut dicat: quinam sint sui inimici in cœlo, & qui in inferno.* 122.273
Quæst. VII. *An licitum sit quærere à dæmone: quibus verbis magis crucietur.* 123.275
Quæst. VIII. *An licitum sit quærere à dæmone: qua die, vel hora sit egressurus.* 123.276
Quæst. IX. *An licitum sit quærere à dæmone: in quo loco sit egressurus.* 125.279
Quæst. X. *An licitum sit quærere à dæmone: si aliquo pacto, vel maleficio sit alligatus: & quomodo hujusmodi maleficium possit destrui.* 126.280
Quæst. XI. *An licitum sit quærere à dæmone, & dicat, quis sit eorum princeps in illo corpore.* 127.283
Quæst. XII. *An licitum sit quærere à dæmone, ut dicat, an talis persona, quam possidet, sit energumena.* 127.284
Quæst. XIII. *An licitum sit Exorcistæ præcipere dæmoni superioris ordinis, ver. gr. Lucifero, ut dæmones sibi inobedientes excruciet in inferno. Item spiritui principali in corpore obsesso ut secum educat totam societatem suam.* 128.285
Quæst. XIV. *An licitum sit Exorcistæ, dæmonem in locis desertis alligare.* 130.292
Quæst. XV. *An Exorcista potestatem habeat dæmones mittendi in infernum.* 131.294
Quæst. XVI. *An peccatum sit grave, de vanis, & inutilibus, & fortè nocivis, & iis, quæ ad expulsionem non conducunt, dæmonem interrogare.* 132.297
Quæst. XVII. *An licitum sit Exorcistæ, præcipere dæmoni sub pœna excommunicationis, ut energumenum ampliùs non divexet.* 134.701

Quæst.

Quæst. XVIII. *An licitum sit Exorcistæ, dæmoni præcipere, vel irrationabilibus per terminos judiciarios* 134.302

Quæst. XIX. *An licitum sit Exorcistæ, medicinas corporales obsessis, ac maleficiatis applicare.* 136.306

Quæst. XX. *An licitum sit Exorcistæ, cum ægrotis obsessis, vel maleficiatis Chirurgi munere fungi.* 139.317

Quæst. XXI. *An licitum sit Exorcistę, energumenum vexare flagellis, & dehonestare opprobriis, aliave similia facere.* 141.321

Quæst. XXII. *An Exorcista licitè possit fictionibus uti, ad probandum an aliquis verè, vel fictè, aut imaginariè sit obsessus.* 141.322

Quæst. XXIII. *An obsessi, seu energumeni, ac maleficiati per solum dissensum voluntatis possint seipsos à quacunque dæmoniaca vexatione totaliter liberare.* 142.323

Quæst. XXIV. *An sit necesse in exitu dæmonis è corpore ei præcipere, ut juret, se exiturum, nec ampliùs regressurum.* 149.342

Quæst. XXV. *An licitum sit, annuere dæmoni offerenti egressum ex homine, si ei permittatur in alium ingredi.* 150.343

Quæst. XXVI. *An seclusis quatuor illis conclusionibus à Sanchez adductis adhuc liceat petitioni supradictæ connivere.* 150.344

Artic. VI. *De Prudentia in rectis semitis eligendis circa adjurationem.* 151.347

Quæst. I. *Quomodo Deus à nobis rectè adjurari possit.* 152.349

Quæst. II. *An Beati, & Sancti Angeli adjurari possint ab hominibus.* 192.351

Quæst. III. *An dæmones sanctè, & licitè adjurari possint ab hominibus.* 192.352

Quæst. IV. *An creaturæ irrationales, ut locustæ, nubes, sal, aqua, &c. licitè à nobis adjurari possint.* 154.357

Quæst. V. *An adjuratio debeat fieri per Deum solum: an etiam per creaturas.* 155.359

Quæst. VI. *Quænam cautelæ sint servandę ab Exorcista, ut adjuratio suum habeat effectum.* 156.365

Pars II. *De Ægroto.* 163.383

Cap. I. *Orante Deum.* 164.387

Artic. I. *Contemplando Divinam Providentiam.* 165.388

Artic. II. *Meditando infinitam Dei Bonitatem.* 168.394

Quæst. I. *Cùm Deus tam pientissimus sit, ac summè bonus, cur tot homines de ejus divino auxilio diffidant.* 170.399

Quæst. II. *Cur plures Justi etiam docti, & pii perfecta fiducia in Deum sæpè careant.* 171.405

Artic. III. *Considerando Dei veritatem, ac fidelitatem in suis promissis.* 174.405

Quæst. I. *An oporteat distinctè habere notitiam hujus promissionis, & ex fide illius petere, ut oratio habeat conditionem requisitam ad impetrandum infallibiliter.* 175.407

Artic. IV. *De Conditionibus ad impetrationem infallibilem requisitis.* 176.408

Conditio prima quæ. 177.411

Quæst. I. *An spititualia bona indistinctè, & absolutè à Deo peti possint.* 181.422

Quæst. II. *An bona temporalia absolutè à Deo peti possint.* 182.424

Quæst. III. *An postulare à Deo peculiarem protectionem, & curam in præstando nobis hæc bona, sit tentare ipsum.* 185.435

Quæst. IV. *An temporalia mala in oratione peti possint.* 186.436

Quæst. V. *An liceat in oratione petere, ut malum pœnę proximo eveniat.* 186.438

Quæst. VI. *An omnium prędictorum malorum, vel bonorum petitiones infallibilem habeant impetrationem ex vi divinę promissionis.* 188.444

Conditio secunda ad impetrationem

 nem

nem infallibilem requisita. 191.454

Conditio tertia ad impetrationem infallibilem requisita. 193.459

Quæst. VII. *Cur plures, etsi dicant, se habere fidem aliquid à Deo obtinendi, non tamen in eo postulando perseverant*. 194.463

Quæst. VIII. *Quanto tempore perseverandum sit in oratione, ac petitione, ut, quod petitur, obtineri possit*. 195.465

Quæst. IX. *An diù perseverandum sit in petitione*. 196.466

Conditio quarta ad impetrationem infallibilem requisita. 196.467

Quæst. X. *An aliquis pro se, vel pro alio possit absolutè petere aliquod bonum temporale, & credere, se illud infallibiliter obtenturum*. 189.471

Artic. V. *De Signis, quibus in rebus omnibus cognosci potest Dei voluntas*. 202.482

Cap. II. *De Ægroto orante Dominum cœli, & terræ*. 206.491

Artic. I. *Jesum Christum D.N.* 206.492

Artic. II. *Beatissimam Virginem Dei Genitricem Mariam*. 211.506

Cap. III. *De Ægroto orante hominum mediatores*. 213.511

Artic. I. *Angelicos spiritus*. 213.512

Qu. unica. *Cur tot homines justi vexentur & quandoque à dæmonibus superentur, si ab Angelis proteguntur*. 216.519

Artic. II. *Beatos in cœlo regnantes*. 216.520

Quæst. I. *An Sancti tam homines, quàm Angeli licitè à nobis sint orandi*. 217.521

Quæst. II. *Cur Deus velit nos ad Sanctos orare, si ipse promptissimus est ad dandum id, quod petimus*. 219.526

Quæst. III. *An licitè à nobis sint orandi Justi Viatores*. 219.527

Cap. IV. *De Ægroto jejunante*. 220.528

Artic. I. *Ad Deum placandum*. 221.532

Artic. II. *Ad proficiendum in bono*. 223.537

Qu. unica. *An vexationes diabolicæ, quæ hominibus eveniunt tantùm ad probationem, & exercitium virtutis, sint à Deo volente, & jubente: vel tantùm permittente, & non impediente*. 224.541

Artic. III. *Ad se ipsum sanandum, & roborandum*. 225.544

Artic. IV. *Ad hostes visibiles, & invisibiles expellendos, & profligandos*. 228.552

Pars. III. *De Remediis*. 230.561

Cap. I. *Generalibus Sacramentorum*. 230. *ibi*.

Artic. I. *De Baptismo*. 231.562

Artic. II. *De Confirmatione*. 232.568

Artic. III. *De Pœnitentia*. 233.571

Artic. IV. *De Eucharistia*. 234.575

Artic. V. *De Ordine*. 235.580

Artic. VI. *De Matrimonio*. 236.586

Artic. VII. *De Extrema unctione*. 237.588

Cap. II. *De Remediis generalibus Sacramentalium*. 238.591

Artic. I. *De Cruce*. 238.592

Artic. II. *De S. Evangelio*. 240.596

Artic. III. *De Cereis formis, seu Agno ceræ impresso*. 244.606

Artic. IV. *De Reliquiis Sanctorum*. 245. 608

Artic. V. *De imaginibus Sanctorum*. 246. 610

Artic. VI. *De Aqua benedicta*. 247.612

Artic. VII. *De Pane, & Oleo benedicto*. 248.614

Cap. III. *De Remediis particularibus ægrotum præparantibus*. 249.616

Artic. I. *De modo certitudinaliter cognoscendi, an quis verè sit maleficio affectus, vel à dæmone possessus*. 250.618

Artic. II. *De Instructione pro Vexato ad liberationem præparando*. 251. 621

Quæst. I. *Quomodo, & de quibus Vexatus instruendus sit erga Deum*. 252.622

Quæst. II. *Quomodo instruendus sit Vexatus erga Exorcistam*. 254.634

Quæst. III. *Quomodo Vexatus instruendus sit adversùs demones*. 256.638

Quæst. IV. *Quomodo Vexatus instruendus sit erga seipsum*. 256.639

Artic. III. *De Probatione Vexati ante liberationem requisita*. 258.646

Quæst.

Quæst. I. *Quomodo Vexatus probandus sit erga Deum.* 258.647

Quæst. II. *Quomodo Vexatus probandus sit erga Exorcistam.* 260. 649

Quæst. III. *Quomodo Vexatus probandus sit adversùs dæmonem.* 260. 651

Quæst. IV. *Quomodo Vexatus probandus sit erga seipsum.* 261. 653

Cap. IV. *De Remediis particularibus pro dæmone coercendo.* 263. 658

Artic. I. *De Objurgatione, & præcepto.* 264.659

Artic. II. *De Dæmone obsidente, aut ingrediente.* 268.667

Quæst. I. *Quomodo impetus dæmonis obsidentis sint à Vexato repellendi.* 269.668

Quæst. II. *Quomodo sint coercendi dæmones Striges obsidentes, & impedientes, ne Judicibus veritatem fateantur.* 271 677

Quæst. III. *Quomodo se habere debeat Exorcista, vel Parochus cum Magis, & Sagis habentibus pactum cum dæmone, sed pœnitentibus.* 273. 682

Artic. III. *De dæmone possidente, seu existente in corpore Vexati.* 275.686

Quæst. I. *Quomodo vexationes à dæmone possidente effectæ per ipsos Vexatos sint reprimendæ, aut auferendæ.* 275. 687

Quæst. II. *Quomodo maleficium in matrimonio factum sit auferendum, ac destruendum.* 277. 693

Quæst. III. *Quomodo sint destruenda maleficia infantium, & puerorum.* 280.698

Quæst. IV. *Quomodo parvuli præservandi sint à maleficiis.* 281 702

Artic. IV. *De dæmone obsistente, seu renitente.* 282.704

Quæst. I. *An dæmonum resistentia præceptis ecclesiasticis facta proveniat ex vi, & potentia dæmonum: vel ex parte Dei, vel Exorcistæ, vel energumeni.* 282.705

Quæst. II. *Quænam sint genera Energumenorum, ad quorum liberationem Deus difficillimè concurrit.* 284.710

Quæst. III. *Quomodo hujusmodi repugnantia diabolica sit auferenda.* 288.720

Quæst. IV. *Quænam sint remedia particularia pro primi generis obsessis.* 288.721

Quæst. V. *Quænam sint remedia particularia pro obsessis secundi generis.* 289.722

Quæst. VI. *Quęnam sint remedia particularia pro obsessis tertii generis.* 291.725

Quæst. VII. *Quęnam sint remedia particularia pro obsessis quarti generis.* 292.727

Quæst. VIII. *Quænam sint remedia particularia pro obsessis quinti generis.* 295.732

Artic. V. *De dęmone fugiente, seu exeunte.* 295.733

Quæst. I. *Quomodo se habere debeat Exorcista erga obsessum in actu liberationis.* 297.737

Quæst. II. *Quęnam sint suggestiones speciales, quibus dęmon Energumenum invadere solet tempore liberationis.* 297. 738

Artic. VI. *De dęmone tentante suum regressum.* 304.748

Quæst. I. *Quęnam sint communiores suggestiones, quibus dęmon quęrit iterùm in corpus liberati suum regressum.* 305. 749

Quæst. II. *Unde sumat dęmon tentandi occasionem.* 306.450

Quæst. III. *Quibus remediis pręservativis diabolicę suggestiones in hominibus à dęmone liberatis evanescant.* 307. 751

Artic. VII. *De dęmone repetente, seu redeunte.* 311.758

Quæst.

Quæſt. I. *Quęnam ſit cauſa regreſſus.* 311. ibid.

Quæſt. II. *Quomodo ſe habere debeat Exorciſta cum eo, qui poſt liberationem iterùm à demone poſſidetur.* 312.761

Artic. VII. *De dęmone infeſtante ea, quę ad hominem ſpectant.* 315.765

Quæſt. I. *Quibus modis animalia bruta à dęmonibus vexentur.* 315.766

Quæſt. II. *Quomodo ſit eis ſubveniendum.* 315.767

Quæſt. III. *Quibus infeſtationibus à dæmonibus domus ſoleant moleſtari.* 318.770

Quæſt. IV. *Quomodo domus à ſpiritibus malignis ſint purgandæ.* 318.771

Quæſt. V. *Quid agendum ab Exorciſta, & domus habitatoribus in actu liberationis.* 319 773

Quæſt. VI. *Quomodo domus à moleſtiis dæmonum ſint præſervandę.* 322.778

Quæſt. VII. *Quomodo aves, vermes, mures, locuſtæ, vel alia animalia terram, vel fructus vaſtantia ſint deſtruenda.* 322 779

Artic. IX. *De modo, & ordine exorcizandi.* 333.784

Cap. IV. *De Remediis pro afflictis, & tribulatis.* 336.792

Artic. I. *De afflictis, & tribulatis ſublevandis in infirmitatibus naturalibus.* 336.793

Artic. II. *De afflictis, & tribulatis tuendis ab inimicis, ac perſecutoribus.* 348.820

HIC

HIC
AUCTORES OMNES
PROBATÆ, VEL IMPROBATÆ FIDEI,

Theologi, Juriſconſulti, Medici, Philoſophi, Phyſiologi, Hiſtorici, aliarumque ſcientiarum, atque artium Profeſſores, qui huic operi ſuam quoquomodo operam ſubminiſtrarunt, ſerie Alphabetica recenſentur.

A

Abbas Panormitanus.
R. Abenezra.
Ægidius de Coninch.
Alvericus.
Albertus Magnus.
Albinus Flacus.
Alcazar.
Alciatus.
Alcuinus.
Alexander Albertinus.
Alexander Alenſis D. irrefrag.
Alexander Calamato.
S. Alexander Papa I. Martyr.
Allois Abbas.
Almainus.
Aloyſius Bariola.
Alphonſus à Caſtro.
Alphonſus Toſtatus.
Altiſiodorenſis.
Amalarius Fortunatus.
S. Ambroſius Epiſcopus.
S. Amphilochius Epiſcopus:
Anaſtaſius Germon.
Andreas de Vega.
Anonymus.
S. Anſelmus Epiſcopus.
S. Antoninus Archiepiſcopus.
Antoninus Diana.
S. Antonius Abbas.
Antonius Hiquæus.
S. Antonius à Padua.
Antonius Flaminius.
Antonius Naldus.
Antonius Quevedo.
Aquila.
Archidiaconus.
Aretas.
Ariſtoteles.
Armilla,
Arnobius Rhetor.
Arnoldus Carnotenſis.
Arſenale Inquiſitorum.
S. Athanaſius Epiſcopus.
S. Audoenus Epiſcop. Rhotomag.
Auguſtinus Barboſa.
S. Auguſtinus Hipponenſis Epiſc.
Avicenna Medicus.

B

Balthaſſar Paes.
Baptiſta Codroncus Medicus.
Baretius de Baretiis.
Baronius Cardinalis.
Bartholomæus ab Angelo.
Bartholomæus Fajus.
Bartholomæus Sibilia.
Bartholomæus Spineus.
S. Baſilius Magnus Epiſcopus.
Beda Venerabilis.

Be-

Benedictus Pererius.
Benedictus Justinianus.
S. Bernardinus Senensis.
S. Bernardus Abbas.
Bernardus Luxemburgicus.
S. Birgitta.
Boetius.
S. Bonaventura D. Seraphicus.
Bordonus.
Breviarium Romanum.
Burcardus.

C

CÆsar Carena.
Cæsarius Cisterciensis.
S. Cajus Papa, & martyr.
Canus.
Capreolus.
Carolus Baucius.
S. Carolus Borromæus.
Carolus de Graffiis.
Carolus Oliverius.
Cassiodorus.
Cedrenus.
Chronicum Fratr. Minorum.
Cicero.
Ciruelis Darocensis.
S. Clemens Papa Romanus.
S. Cœlestinus Papa.

Concilium {
- Antiochenum.
- Arausicanum.
- Aurelianense I.
- Bracharense II.
- Cartaginense IV.
- Florentinum.
- Gangrense.
- Gerundense.
- Laodicense.
- Lugdunense.
- Moguntinum.
- Nicænum II.
- Romanum.
- Toletanum V.
- Toletanum VI.
- Tridentinum.

Conradus Monachus.
Cornelius à Lapide.
S. Cornelius Papa, & Martyr.
Crolandensis Historicus.
S. Cyprianus Episcop. & Martyr.
S. Cyrillus Alexandrinus.
S. Cyrillus Hierosylimitanus.

D

DAniel Sennertus Medicus.
Dinamius Patricius.
S. Dionysius Areopagita.
Dionysius Carthusianus.
Dominicus Bannes.
Dominicus Soto.
Dorotheus.
Durandus.

E

ECclesia.
Echias.
S. Eligius Noviomensis Episcop.
S. Ephrem Syrus Diaconus.
S. Epiphanius Episcopus.
S. Erasmus Episcopus, & Martyr.
S. Evagrius Episc. Constantinop.
Euclydes.
Eugubinus.
Eusebius.
S. Eustachius Presbyter.
Euthymius Zigabonus.
R. Ezra.

F

FAventinus.
Felix Scripturista:
Ferdinandus a Castro Palao.
Fortunatus.
S. Franciscus Assisiates Seraphicus.
Franciscus Cespedes.
Franciscus Longobardus.
Franciscus Maria Guaccius.
Franciscus Pegna.
Franciscus Pellizzarius.
Franciscus Ribera.

Fran-

Franciſcus Robortel.
Franciſcus Suarez.
Franciſcus Titelmanus.
Franciſcus Valeſius Medicus.
Franciſcus Victoria.
Fruſius.
Fulbertus.
S. Fulgentius Epiſcopus Ruſpen.

G

GAbriel Biel.
Gabriel Vaſquez.
Galenus Medicus.
Genebrardus.
Gregorius Presbyter.
S. Germanus Epiſcopus.
Gloſſa ordinaria.
S. Gregorius Nazianzenus Epiſc.
S. Gregorius Niſſenus Epiſcopus.
S. Gregorius Magnus Papa.
Gregorius Papa XV.
S. Gregorius Turonenſis Epiſc.
Gregorius Sayrus.
Greſterus.
Guilhelmus Abbas.
Guilhelmus Durandus.
Guilhelmus philiarcus.
Guilhelmus Vorillon.

H

HAymo.
Hector Boethus.
Henricus à Gandavo D. ſolemnis.
Henricus Inſtitor.
Henriquez.
S. Hermas Diſcipulus Pauli Apoſt.
Hyeremias Drexelius.
S. Hieronymus.
Hilarion Monachus.
S. Hilarius Epiſcopus.
B. Hildegardes Virgo.
Hincmarus.
Hippocrates Medicus.
Hiſtoria Eccleſiaſtica.
Hugo Cardinalis.
Hugo de S. Victore.

I

JAcobus Alvarez.
Jacobus Billius.
Jacobus de Graffiis.
Jacobus de Valentia.
S. Jacobus Diaconus.
Jacobus Pamelius.
Jacobus Simancas.
Jacobus Sprenger.
Janſenius.
Ignatius Lupus.
S. Ignatius Martyr.
Innocentius Papa I.
Innocentius Papa VIII.
Joachim Abbas.
Joannes Azorius.
Joannes Baptiſta de Lezana.
Joannes Baptiſta Folengius.
Joannes Baptiſta Poſſevinus.
Joannes Carthagena.
Joannes Caſſianus.
Joannes Chryſoſtomus Epiſc.
S. Joannes Damaſcenus.
S. Joannes Diaconus.
Joannes Duns Scotus D. ſubtilis.
Joannes Fernelius Medicus.
Joannes Gailer.
Joannes Lorinus.
Joannes Major.
Joannes Maldonatus.
Joannes Molinetus.
Joannes Turrecremata.
Joannes Viguerius.
Joſeph Angles.
Joſeph Hebræus.
Irenæus Epiſcopus Lugdunen.
Iſaac Abbas.
Iſidorus Epiſcopus Hiſpalen.
Iſidorus Abbas.
Ivo Presbyter,
Juſtinus Martyr.
Juſtus Lipſius.

R.Kim-

K

R. KImmi.

L

LActantius Firmianus.
Landulphus Carthusianus.
Laurentius ab Anania.
S. Laurentius Justinianus.
Laurentius Peirinus.
Laurentius Portel.
Laurentius Surius.
S. Leo Papa.
Leonardus Lessius.
Leonardus Vairus.
S. Leontius Episcopus Cæsarien.
Lippomanus.
Ludovicus Blosius.
Ludovicus Frois.
Ludovicus Granatensis.
Luisius Legionensis.
Lycosthenes.
Lyndanus.

M

MAcrobius.
Marcellinus de Pise.
Marcellinus Historicus.
Marcus à Lisbona.
Marsilius.
Martinus Bonacina.
Martinus de Arles.
Martinus Delrius.
Martinus Navarrus.
Maximilianus ab Eynaten.
S. Maximus Episcopus Taurinen.
Michael Medina.
Missale Romanum.
Molfesius.

N

NIcephorus.
Nicolaus de Lyra.
Nicolaus Monachus.
Nicolaus Remigius.
S. Nilus Abbas.
Nugnus.

O

OGglerius Medicus.
S. Optatus Episc. Milevet.
Origenes.
Osbertus.
Ovidius.

P

PAnnonius.
Paraphrastes.
S. Paulinus Episcopus.
Paulus Carraria.
Paulus Grillandus.
Paulus Layman.
Paulus Sherlogus.
Pedraza.
Pelbartus.
Peltanus.
Petrus Ancharanus.
Petrus Binfeldius.
Petrus Blesensis.
Petrus Canisius.
S. Petrus Chryso'ogus Episcopus.
B. Petrus Damianus Cardinalis.
Petrus Gregorius.
Petrus Lombardus Episc. Paris.
Petrus Paludanus.
Petrus Rauzanus.
Petrus Tataretus.
Petrus Thyræus.
Philippus Marchinus.
Picus Mirandulanus.
Plato.
Pontificale Romanum.
Primasius.
S. Prosper Episcopus Rhegiensis.
Prosper Farisius.

Raba-

R

RAbanus.
Raynerius de Pisis.
Raitherius.
Raynuthius.
S. Remigius Episcop. Rhemensis.
Richardus de Media villa.
Richardus de S. Victore.
Richelius.
Rituale Romanum.
Robertus Bellarminus Cardin.
Rodulphus Cupers.
Roffensis.
Rupertus Abbas.
Rupertus Tuitiensis.

S

SEbastianus.
Scribonius.
Seneca.
Serenus Abbas.
Simeon de Muis.
Simeon Metaphrastes.
Socrates.
Speusippus Platonicus.
Staphylus.
Stephanus Eduensis Episcopus.
Stephanus Fagundez.
Summa Corona.
Sylvester Prieras.

T

TAbiena.
Tertullianus.
S. Theodoretus.
Theodoricus Abbas.
S. Theophanes Episc. & Martyr.
Theophilactus.
Theophilus Abbas.
Theophrastus.
Theocteristus Monachus.
S. Thomas Doctor Angelicus.
Thomas Cajetanus Cardinalis.
Thomas Cantipratensis.
Thomas de Kempis.
Thomas Phaselus.
Thomas Sanchez.
Thomas Valdensis.

V

VAlerius Polidorus.
Varro.
Ugolinus.
Villegas,
Vincentius Belvacensis.
Vincentius Bonardus.
Vincentius Filliucius,
Vivaldus.
Vvalafridus Strabus.

Z

ZAcarias Vicecomes.
Zanardus.

EX AUCTORIBUS
IN HOC OPERE ALLEGATIS,

Ii dumtaxat, qui Exorcistico munere sunt perfuncti, hoc Indice Alphabetico continentur.

S. Adelelinus Episc. Sagiensis.
Ægidius Nitteletus.
S. Aichardus Abbas.
S. Albinus Episcopus Andegaven.
Alexander Albertinus.
S. Ambrosius Archiepiscopus.
S. Annon Episcopus.
S. Antonius Abbas.
S. Antonius à Padua.
SS. Apostoli Domini.
S. Auxentius Archimandrita.
S. Babyla Episcopus Antiochenus.
S. Barnabas Apostolus.
S. Basilius Magnus Episc. Cæs.
S. Benedictus Abbas.
B. Bernardinus à Feltria.
S. Bernardus Abbas.
Bursus Billius Canonicus.
B. Caluppanus.
Carolus Oliverius.
S. Constantius Episcopus Aquinas.
S. Cyprianus Episcopus, & Martyr.
S. Daniel Stylita.
SS. Discipuli Domini.
S. Dominicus Patriarcha.
S. Eligius Episcopus Noviomen.
S. Elphegus Episcopus Cantuarien.
S. Eutychius Patriarcha.
S. Franciscus Patriarcha Seraphic.
S. Galus Abbas.
S. Godefridus Episcopus Ambianen.
S. Gregorius Thaumaturgus Episc.
Hieronymus Menghus.
S. Hilarion Abbas.
S. Jacobus Alemanus.
B. Jacobus à Marchia.
S. Ignatius Loyola.
S. Joannes Apostolus.
B. Joannes à Capistrano.
Isidorus Abbas.
S. Justinus Martyr.
S. Launomarus Archimandrita.
S. Laurentius Episcopus Dunelmensis.
S. Macarius Patriarcha Antioch.
S. Maclovius Abbas.
S. Marcellus Abbas.
S. Marcellus Episcopus Parisiensis.
S. Martinus Episcopus Turonensis.
S. Maurilius Episcop. Andegaven.
Maximilianus ab Eynaten.
S. Maximus Episcopus Rhegiensis.
S. Nicetas Abbas.
S. Nicetius Episcopus Trevirensis.
S. Nonnus Episcopus Edessæ.
S. Pathenius Patriarcha.
S. Patapius Solitarius.
S. Paternus Episcopus Abricensis.
S. Paulus Apostolus.
S. Petrus Apostolus.
S. Petrus Cœlestinus Papa.
S. Petrus Exorcista Martyr.
Petrus Santutius Cœlestinus Abbas.
Pontius Abbas Bonevallis.
S. Portianus Abbas.
S. Regulus Episcopus Arelatensis.
S. Remigius Episcopus Rhemensis.
Serenus Abbas.
S. Simon Apostolus.
S. Suitbertus Episcopus Verdensis.
S. Theodorus Archimandrita.
S. Theodosius Cœnobiarcha.
Valerius Polidorus.
S. Ubaldus Episcopus Eugubinus.
S. Vedastus Episc. Atrebatensis.
S. Vincentius Ferrerius.
S. Usmarus Episc. in Cœnob. Laub.
S. Vulinuvalocus Abbas.
S. Vuolphelmus Abbas.
Zacharias Vicecomes.
S. Zeno Episcopus Veronensis.

MANUA-

MANUALIS EXORCISTARUM, AC PAROCHORUM.

PARS PRIMA.

DE EXORCISTA.

VIDI, ait Joannes Apoc. 1. *in medio septem candelabrorum aureorum similem filio hominis, vestitum podere, precinctum ad mamillas Zona aurea: caput ejus, & capilli candidi erant, tanquam lana alba, & tanquam nix: oculi ejus tanquam flamma ignis, pedes ejus similes aurichalco, sicut in camino ardenti: & vox illius, tanquam vox aquarum multarum, &c. & facies ejus, sicut Sol lucet in virtute sua.*

Exorcista, dictus dæmonem adjurans, per similis filio hominis figuratur. Quia dignitatem humanam superat.

Quo apparatu Exorcista, Græca voce sic dictus, qui Latinè dæmonem adjurans, sive increpans vocatur, *c. Cleros vers. Exorcistæ 21. dist.* juremeritò non homo, sed similis filio hominis dicitur, eo quòd conditionem humanam superantem, æquantem angelicam, & divinam attingentem sortitus sit.

Verè plusquam homo est censendus, qui diabolum expellere potest. Quæ etenim vires alicui ex hominibus suppetunt, ut talem, & tantum inimicum gloriosè expugnare valeat; cùm illo nihil debilius, isto nihil fortius in orbe reperiatur? *Nihil aliud est homo*, ait D. Bernardus *lib. Meditat. capit. 3. quàm sperma fætidum, saccus stercorum, cibus vermium. Post hominem vermis, post vermem fætor, & horror. Sic in non hominem vertitur omnis homo. Quid superbis pulvis, & cinis: cujus conceptus culpa, nasci miseria, vivere pœna, mori angustia? Unde superbit homo, cujus conceptio culpa: nasci pœna: labor vita: necesse mori?* Dæmon nihil horum patitur; sed intellectu subtilis, scientia illustris, motu velox, potentia insignis, essentia spiritualis, statu perpetuus perseverat in æternum. Quomodo tam debilis dæmonem tam fortem posset è sedibus suis nolentem expellere, profligare reluctantem, nisi conditione cæteris hominibus superemineret?

2 Angelicam exæquat.

Unde supra homines elevatus Angelorum sortes exæquat. Nam si Spirituum beatorum dignitatem attendas, videbis ipsos spiritibus malignis dominari, & dæmones suo subjectos imperio quaqua versum agere, agitare, exagitare, ut docent Alexander Alens. *par. 2. q. 100. mem. 2. art. 6.* Rupertus Abbas *super Judicum cap. 5.* S. Laurentius Justinianus *de spirituali animæ resurrect.* Jacobus Alvarez *lib. 1. de victoria tentat. par. 3. cap. 7.* D. Basilius *in Psal. 33.* & alii infra citandi *articulo de Angelis num. 515.* Qua potestate cùm Exorcista virtutes adversas cohibeat, jure-

juremeritò ut Angelus cenſendus eſt, & ſimilis filio hominis, qui Angelorum ore in forma juvenis ſplendidi, & ingenui apparentium miniſterium contra dæmones exercet, ut ſcripturæ, ac Patres indicant, qui toties Angelorum titulo Eccleſiæ Miniſtros cohoneſtant.

Immò divinam aliquo modo attingit conditionem. Quis enim eſt ille filius hominis, cui ſimilis eſſe aſſeritur à Joanne, niſi Chriſtus Dominus, ut teſtantur S. Divinam attingit. Irenæus *lib.*4.*c.*37. Luiſius Legionenſis *de Nominibus Chriſti*, Aretas, Abbas Joachim, Ribera, Haymo, Anſelmus, Alcazar, & alii relati à Cornelio à Lapide *in Apocalypſim*, qui ſeipſum tali nomine vocans Matthæi 25. hujuſmodi poteſtatem expulſivam dæmoniorum ipſemet ſæpiſſimè exercuit, & ſuis Apoſtolis tradidit: neque illis ſolùm, ſed etiam ſucceſſoribus? Quam ſpiritualiter æmulantur omnes Exorciſtæ, cùm ſpiritus malignos cogunt in fugam prorumpere: aut maleficia ſolvunt, morboſque veneficos ſanant. Et ideo juremeritò ſimiles filio hominis eſſe dicuntur, eo quòd ſi non æqualem, ſaltem ſimilem poteſtatem adepti ſunt. Quare Exorciſta, qui conditione ſic eminet, multis qualitatibus fulgere debet, quæ illum ad tale munus efficaciter obeundum aptè diſponant; ſed præcipuè debet eſſe Poteſtate donatus, Scientia præditus, Virtutibus ornatus: ut tribus capitibus explicabitur.

Ideo debet eſſe poteſtate donatus. Scientia præditus. Virtutibus ornatus.

Cap. I.

De Poteſtate donato.

3 Eccleſiaſticam poteſtatem omnibus Eccleſiæ Miniſtris neceſſariam eſſe, nemo ambigit. Quantumvis enim aliquis ſit abundantioribus chariſmatum donis præ cæteris ſuperfuſus, ſi tamen hac poteſtate careat, non poteſt ritè ſuum exercere miniſterium; ideò Exorciſta hujuſmodi poteſtate donatus eſſe debet, ut aptè ſit præparatus in iis, quæ ad officium exorciſticum pertinent.

Eccleſiaſtica poteſtas Exorciſtæ neceſſaria ad debitam officii exercitationem.

Quod typicè videtur in ſimili filio hominis apparenti in medio candelabrorum aureorum, qui veſtitus erat podere, tunica, ſcilicet, byſſina, ſivè linea interula, quæ (ut explicant Nicolaus Lyranus in poſtilla, & Alcazar ſuper Apocalypſim) erat veſtis Sacerdotalis deſcendens à collo, & humeris uſque ad talos, ideoque dicta (Podiris) ideſt, talaris; & tam arctè corpori adhærens, ut nulla ferè in ea eſſet ruga: cùm eſſet ſtricta admodum, & manicas haberet ſtrictas. Nam quid deſignat ſacerdoticum illud indumentum, niſi poteſtatem Eccleſiaſticam, *quæ à Chriſto ſupernaturaliter, & ſpecialiter Apoſtolis, Diſcipulis, & eorum ſucceſſoribus legitimis uſque in finem ſæculi ad ædificationem Eccleſiæ militantis ſecundùm leges Evangelicas pro conſecutione felicitatis æternæ collata eſt?* Ita colligitur ex Soto *in* 4. *ſent.d.*20.*q.*1.*ar.*1. Suarez *de Legib. & Legiſlat.l.*4.*c.*2. *num.*10. *& c.*3. *per tot.* Barboſa *de Epiſc. offic.inſtit.c.*1.*& latiſs.de Jure Eccleſ.univ.l.*1.*c.*1. *&* 2.

Ejus quatuor cauſæ explicantur.

In qua deſcriptione quadruplex illius cauſa indicatur, ſecundùm quam ab alia qualibet poteſtate diſtinguitur: Efficiens, cùm dicitur: *à Chriſto ſupernaturaliter collata*. Nam cùm Eccleſia ſit regnum ejus monarchicum, placuit aliquos ex hominibus aſſumere, quibus tanquam Officiariis, & Magiſtratibus ſuam tribueret facultatem. Subjectiva, cùm dicitur: *Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus*. Nam hæc poteſtas Apoſtolis primitus collata, ab iis tranſiit ad Apoſtolicos viros; & ab illis in eorum ſucceſſores transfunditur uſque ad conſummationem ſæculi: *can. In novo teſtamento diſt.*21.*& Concil. Trident.ſeſſ.*23.*de Sacram.Ordinis c.*1.*& can.*1. Formalis, cùm dicitur *ſecundùm leges evangelicas*, quæ dant formam utendi: cùm non ſit in libertate Eccleſiaſtici, ea poteſtate ad libitum uti; ſed ad legis Evangelicæ, & Eccleſiaſticæ præceptum, quæ unicuique definiunt, quid facto opus ſit: aliàs uſus eſſet abuſus. Finalis, cùm dicitur, *ad ædificationem Eccleſiæ*: eo quòd omnia ejus miniſteria ad malum removendum, & bonum promovendum occupentur; ut fideles à malis liberi, & in bono confirmati facilius ſuum finem aſſequantur.

Hæc

Hæc autem, ut miniſterium reſpicit exorciſticum, ſecernitur in poteſtatem Ordinis exorciſtatus, & ſacerdotalis, ac poteſtatem Juriſdictionis ordinariæ, & delegatæ, quæ ambæ poteſtates Exorciſtæ ſunt neceſſariæ modo, quo ſequentibus articulis explicabitur.

Duplex eſt. Ordinis (Exorciſtatus, (Sacerdotalis. Juriſdictionis (Ordinariæ, (Delegatæ.

ARTICULUS I.

Ordinis Exorciſtatus.

CUM *Ordo ſit concentus operationum ad invicem communionis proportio, viciſſitudinis in omnibus cauſa, & contemperatio ad perficiendum idonea*, ut ait Speuſippus *in Platonicis definitionibus*; & æquum ſit juxta apoſtolicum præceptum I. Cor. 14. *omnia honeſtè, & ſecundùm ordinem fieri*, in Eccleſia dari oportuit Sacrum Ordinem plures graduum, ac dignitatum Ordines in ſe continentem, in quibus ſingularis gratia, & ſpiritualis poteſtas, atq; Officium traditur Ordinatis, ut munus ſuum in Ecceleſia ex profeſſo gerant, ut docent Magiſter *in 4. d. 14. § ſi autem.* D. Th. *ibi qu.* 1. *ar.* 1. Viguerius *in ſumma c.* 16. *ſſ* 6. & Barboſa *Juris eccleſiaſt. univer. l.* 1. *de Ordine, & qualit. Ordinan. c.* 32 *n* 2. ut ſic ex ordinata illa poteſtate admirabilis officiorum harmonia conſurgeret, propter quam tot ordinum varietate circundata non immeritò caſtrorum acici ordinatæ aſſimilatur.

4 Quid ſit Ordo genericè ſumptus. In Eccleſia ſunt plures Ordines.

Inter hos graduum ordines numeratur Ordo Exorciſtatus, *qui eſt ſpiritualis poteſtas, qua Ordinatus poteſt dæmones increpare, illoſque ab hominibus, & è rebus ad homines ſpectantibus expellere.* Qua poteſtate nemo uti valet ad dæmones expellendos, ac diſſolvenda opera diabolica, qui non fuerit ſaltem hujuſmodi Exorciſtatus Ordine inſignitus: *c. Non oportet. diſt. 69. ex Concilio Laodicenſi c.* 26. Alcuinus *de divin. offic. cap.* 35.

Cantic. 6. Definitur Ordo Exorciſtatus. Poteſtas in dæmones exerceri debet ab iis, qui ſunt in ordine Exorciſtatus.

Quapropter jure ordinario ab hujuſmodi miniſterio Laici repelluntur, nec poſſunt ſine pacti dæmoniaci ſuſpicione hoc ſibi munus de jure vindicare. Nam ſi hoc ſibi ex officio deberi aſſeverant, palàm convincuntur ſacrilegii. Si verò gratiam ad hoc ſpecialiter datam, puta, per fidem in Chriſti nomine, prætendunt, tenentur hujus juris extraordinarii documenta præbere Eccleſiæ Sanctæ Prælatis. Nam etſi dæmonum expulſio, & ſolutio maleficiorum per fidem in Chriſti nomine inter gratuita Dei dona connumerentur, quæ in aliorum utilitatem bonis, & malis, Clericis, & Laicis tribuuntur, ut docet Paulus 1. Cor. 12. dicens: *Alii datur operatio virtutum*, qua fideles per fidem poſſunt dæmones expellere, ut Chriſtus dixit Marci ult. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc ſequentur: in nomine meo dæmonia eiicient.* Nihilominus hujuſmodi gratiæ ab Eccleſia ſunt examinandæ, ſine cujus judicio, & auctoritate nemini licet, ſaltem publicè, vel miniſterialiter virtute peculiari exorcizare.

5 Jure ordinario ab hoc munere excluduntur Laici.

Infrà num. 184. §. 5.

Simili ratione excluduntur ab eo numero ſimplices Clerici, qui licèt aſciti ſint in ſortem Domini, & veniant nomine perſonarum eccleſiaſticarũ; non tamen poſſunt hoc munus miniſterialiter obire, niſi Exorciſtatus Ordine ſint inſigniti. Ideò tota poteſtas penes illos manet, qui ſaltem in Exorciſtarum numero coaptantur.

Clerici ſimplices.

§. I.

HUnc autem ordinem unum eſſe ex iis, quos minores vocant, omnes ſciunt, quicumque eccleſiaſticam diſciplinam noverunt, cujus umbra præceſſit in lege veteri apud Judęos, inter quos adjurandis dæmonibus aliquos vacaſſe, probat illud Domini dictum Lucæ 11. & Matthæi 12. *Si autem ego in Beelzebub eiicio dęmonia, filii veſtri in quo eiiciunt? Ideò ipſi judices veſtri erunt.* Ubi Toſtatus loquens in perſona Chriſti *q.* 64. *ſuper illa Chriſti verba relata*, ait: *Non eſt veriſimile, quòd dicatis, ſcilicet, me eiicere dęmonia in Beelzebub: quia ego, & filii veſtri eiicimus dęmonia in eadem poteſtate, & tamen non conceditis, quòd filii veſtri eiiciant illa in Beelzebub: nec ergo debetis aſſerere, quòd ego eiiciam in Beelzebub; ſed in virtute Dei ſicut filii veſtri:*

6 Ordo Exorciſtatus eſt unus ex minoribus.

Figuratus in lege veteri.

cùm non appareat aliqua ratio differentiæ, quare illos in virtute Dei, & me in Beelzebub dæmonia eiicere dicatis. Deinde subdit: *Quòd autem dicitur* (*Filii vestri*) *accipitur de Exorcistis. Nam apud Judæos erant Exorcistæ, qui instructi à Salomone dæmones eiiciebant; & manserunt semper in gente illa usque ad tempora Christi, & etiam post. Asserit enim Josephus l.8. Antiquit.cap.2. quòd tempore belli Romani, Judæus quidam de gente Judæorum coram Vespasiano Cæsare dæmonem de obsesso corpore expulit; in cujus rei notitiam fecit, ut dæmon de corpore egressus vas aquæ coram positum videntibus cunctis everteret. Sicque de istis Exorcistis Christus loquebatur, qui erant filii Judæorum, idest, de gente illa*. Quod confirmat Chrysostomus *super eadem verba Matthæi*, & Amalarius Fortunatus Episcopus Treviren. *lib.2. de Ecclesiasticis officiis cap.9. de Exorcistis*: ut habetur *tom.9. p.1. Bibliothecæ Veterum PP.* & Beda *tract. super Actus Apostolorum* ab eo allegatus.

§. II.

7 Institutus à Christo in lege nova.

IN lege verò nova veritas subsecuta est, cùm ipsemet Christus Ordinem hunc instituit; non, ut ajunt quidam, videlicet, quando Christus tetigit aures surdi, & muti dicens: *Ephetha, quod est adaperire*: Marci 7. Et quando Maria Magdalena à septem dæmoniis ab eo fuit liberata. Matthæi 26. quia sequeretur, quòd bis instituisset Ordinem Exorcistatus, quod videtur absurdum; Sed in ultima cæna; cùm totum Ordinis Sacramentum instituit. Et licèt Augustinus Barbosa *de jure Eccles. univ.c.33. de Ordine, & qualit. Ordin. n.5. in fin.* videatur asserere, solum Sacerdotium institutum esse à Christo in ultima cæna, cæteros verò Ordines ab Apostolis, & ab eorum primis successoribus introductos esse; omnesquè dici à Christo institutos: quia ille omnium Ordinum officia in seipso quodammodo gessisse probatur; Nihilominus cùm ex sententia Doctorum melioris notæ, nempè D. Thomæ *p.3. q.64. art.3.* Cajetani ibi, D. Bonav. *in 4. dist.24. q.1. & 4.* Richardi. *q.3. ar.3.* & aliorum infra citandorum, omnes Ordines sint Sacramenta, dubio procul est asserendum, Ordinem Exorcistatus à Christo Domino institutum fuisse in ultima cæna simul cum toto Ordine; Vel dicendum est, Jesum instituisse Ordinem Exorcistatus, cùm *Matthæi cap.10. Marci 3. & Lucæ 9. Convocatis duodecim Discipulis suis, dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut eiicerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem.* Juxta enim fidem omnia Sacramenta instituta sunt à Christo Domino: ita expresse definitur in Concilio Trident. *sess.7. de Sacramentis in genere can.7.* cujus verba sunt: *Si quis dixerit, Sacramenta novæ legis non fuisse omnia à Domino nostro Jesu Christo instituta, anathema sit.*

Et quando, Vers. 1. Vers. 15. Vers. 1.

8 Servatus ab initio Ecclesiæ Ut testantur Patres.

Quem ordinem servatum fuisse ab initio nascentis Ecclesiæ probant Doctores testimonio Sanctorum Patrum, ut Ignatii, qui in epistola ad Antiochenses salutat Subdiaconos, Lectores, Cantores, Ostiarios, Exorcistas: Cypriani Episcopi, & Martyris, qui *lib.4. epist.7.* scribit per Exorcistas voce humana, & potestate divina dæmones flagellari, uri, torqueri: Cyrilli Hierosolymitani *in præfat. Cathechesis*. asserentis, Exorcistas per Spiritum Sanctum dæmones effugare; Optati Milevet. *lib.4.* docentis, per Exorcistas spiritus immundos depelli, & in desertum fugari: Clementis Romani Papæ *epistola ad Jacobum fratrem Domini*: Cornelii Papæ, & Martyris *epist. ad Flavianum*, quam Eusebius conservavit: Caii Papæ, & Martyris *epist. ad Felicem Episcopum*: Augustini *l.2. de Nuptiis, & concupisc. cap.19. & 29.* Quibus adde Concilia, Roman. sub Sylvestro *can.3.* Antiochen. *can.10.* Carthag.4. *can.4.* cui interfuit, & subscripsit idem Augustinus, Laodic. *cap.26.* & alia moderniora, quæ cum antiquis æqualis sunt auctoritatis, & fidei.

Concilia.

§. III.

9 Quem esse Sacramentum, sustinent plures Theologi.

HUnc Ordinem, asserunt nonnulli cum Durando relati à Joseph Angles *in 4. sent. quæst. de Sacram. Ord. art.1. diff.3.* esse tantùm sacramentale; Attamen Sacramentum esse, sicut & cæteros Ordines, tuentur, præter D. Thomam, &

alios

alios supra relatos *n.*7. Paludanus *in* 4.*d.*24.*q.*1. Albertus Magnus, Almaynus, Major ibi. Franciscus à Victoria *summa Sacram. q.*6. *de Ordine.* Coninchus *disp.*28. *dub.* 6. Nugnus *q.*27. *ar.*2. *concl.*1. & Bonacina *de Sacram. disp.*8. plures citans Doctores. Quare cùm Ordo Exorcistatus sit Sacramentum, eum suum producere effectum non solùm ex opere operantis; sed etiam ex opere operato, videlicet ex virtute Passionis Domini nostri Jesu Christi, nempe, ex se, & ex vi talis Ordinis absolutè, & infallibiliter secundùm Dei legem ordinariam dæmones ab obsessis corporibus expellere, si adsint omnia requisita, ut mox dicetur *n.*17. *& sequentibus*, fatemur indubitanter cum Tostato *par.*2. *in* 1. *Regum cap.*16. *q.*41. Alphonso à Castro *lib.*6. *adversùs hæreses verb. Exorcismus*, Sanchez *lib.*2. *in præcepta Decalogi cap.*42. *nu.*16. Suarez *tom.*3. *in* 3. *part.* D. Thomæ *q.*65. *art.*4. *disp.*15. *sect.*4. Valentia 2 2. *disp.*6. *q.* 8. *punct.*2. Philiberto Marchino *tract.*2. *de Sacramento Ordinis par.*4. *cap.*10. Virtus enim hujus Ordinis, quæ est expulsio Dæmonis ab obsessis corporibus per se pendet ex institutione divina, & potestate tradita à Christo Apostolis, & eorum successoribus, & ab Ecclesia suis Ecclesiasticis Ministris, nempè, Exorcistis. Sed necesse est, ut Exorcistæ in suis præceptis, nomen Dei, videlicet, vel Sanctissimæ Trinitatis, vel Domini nostri Jesu Christi interponant.

Ideò producere suum effectum ex opere operato: nempè dæmones expellere, si adsint omnia requisita.

Probatur ex institutione Christi.

Unde per sola verba, quæ proferunt Exorcistæ dæmones objurgantes, eos non expellunt: quia ex se nullam habent efficaciam; sed quando pręcipiunt in nomine Sanctissimæ Trinitatis, vel in nomine Jesu Christi, dæmones expelluntur, non vi verborum coacti; sed à virtute Dei, qui vult operari, prolatis illis verbis.

Hoc probat Tostatus loco citato à simili in Sacramento Eucharistiæ. *Quemadmodum enim*, ait, *in Sacramento Eucharistiæ prolatis verbis à Sacerdote est ibi verum corpus, & sanguis Christi; & tamen ista verba ex natura sua non habent aliquam virtutem ad hoc efficiendum: quia si in verbis esset virtus naturalis, à quocumque illa proferrentur, conficeretur Eucharistia. Sed falsum est: quia si Laicus illa protulerit, nihil efficit. Etiam non est efficacia à Sacerdote: quia tunc quandocumque Sacerdos illa proferret, conficeret. Sed falsum est: quia si non proferantur cum intentione consecrandi, sed intentione jocandi, nihil efficit. Similiter si non proferantur super debitam materiam, nihil fit. Solus ergo Deus est, qui consecrat, faciendo ibi esse verum Corpus Christi: & sic ipse fieri jussit Joan. cap.*13. *&* 1. *Cor* 11. *Ita in Exorcistis, quamquam verba, quæ ipsi proferunt, non habeant ex natura sua aliquam efficaciam ad expellendos dęmones de corporibus; prolatis tamen illis verbis, quæ etiam in forma dedit Deus, illicò dęmonem eiicit de corpore. Et hoc: quia ipse promisit, scilicet, quòd prolato nomine suo ista fierent: Marci ultimo, scilicet, In nomine meo dæmonia eiicient, idest, prolato nomine meo. Hæc Tost.* Hoc ipsum confirmat Alphonsus à Castro loco citato: *Vis*, ait, *præcepti ab Exorcista prolati contra dæmones verbis Christi innititur: In nomine meo dæmonia eiicient. Per quæ promisit non tantùm Exorcistis; sed toti Ecclesiæ, se numquam illorum invocationi defuturum, qui nomen ipsius interposuerint.*

10 Auctoritate Tostati.

Alphonsi à Castro.

§. IV.

Hinc ministerio huic exorcistico, ea, quæ in Sacramentis concurrunt, proportionaliter convenire, non est dubitandum. Quod facilè probari potest ex Sacramento Pęnitentiæ, in quo, sicut in cæteris, concurrunt causa efficiens, materia, forma, & intentio Ministri, quorum si unum deficiat, Sacramentum non efficitur. Docet Concil. Trid. *sess.*7. *can.*11. *de Sacram. in genere*, Bartholomæus ab Angelo *Dialogo* 1. § 27. & Bonac. *disp.*1. *de Sacr. in genere q.*3. *pun.*2. alios plures citans. Efficiens causa, altera est principalis, quæ est Deus operans, peccata remittendo, & gratiam conferendo: Altera minus principalis, Sacerdos nempe, verba proferens absolutionis, qui est velut instrumentum morale: ut serra est artificiale, quę movetur à fabro lignario. Materia altera remota: Propinqua altera. Remota sunt peccata. Propinqua sunt actus detestationis peccatorum, & confessionis eorundem.

11 In ministerio Exorcistatus concurrunt omnia, quæ in Sacramentis proportionaliter.

D.Tho.3.p.q.84. art.2.Nugnus,& Vaſquez ibi, & Bonac. diſp.5, de Sacram. q.3.

Quænam ſint cauſę Exorciſtatus, ut Ordo eſt?

Verſ. 15.
Verſ. 16.

dem. Forma altera remota, propinqua altera. Remota ſunt verba abſolutionis: *Ego te abſolvo à peccatis tuis, In nomine Patris, &c.* Propinqua eſt prolatio verborum ſuper debitam materiam. Intentio Miniſtri eſt, abſolvere hominem à peccatis, & gratię Dei eum reconciliare. Quę omnia ſi adſint, Sacramentũ ſuum producit effectũ.

Idem prorſus proportionaliter fatendum in miniſterio Ordinis Exorciſtatus. Non enim loquimur hìc de Exorciſtatu, prout eſt ordinatio: quia ſic ejus cauſa principalis efficiens eſt Deus: minus principalis, dicta miniſterialis, eſt Epiſcopus. Materia remota eſt liber Exorciſmorum. Propinqua traditio ejuſdem. Forma ſunt verba ab Epiſcopo prolata, cùm traditur Exorciſtæ libellus, in quo Exorciſmi continentur, dicens: *Accipe, & commenda memoriæ, & habeto poteſtatem imponendi manus ſuper Energumenos, ſive baptizatos, ſive Catechumenos.* Intentio verò Epiſcopi eſt, inſtituere in Eccleſia Dei idoneum Miniſtrum ad dæmones expellendos. Ita præſcriptum eſt in Concilio Chartagin.4.*can.*7. & Eccleſiaſticis canonibus *c. Exorciſta diſt.*23. Et probant Valentia *to.*2. *diſp.*6.*q.*8.*par.*2.*col.penult. verbo Jampridem.* Sanchez *in Decalogi præcepta c.*42.*num.*18. Guilhielmus Durandus *in Rationali divin.offic.lib.*2.*c.*6.*n.*4: Vivaldus *in candel.aureo par.*1.*ubi de Sacram. Ordinis nu.*12.& 13. Cardinalis Bellarminus *de Clericis lib.*1.*c.*13.*verſ.tertius Ordin.* Henriq.*in ſumma lib.*10.*c.*9.§.2. Molfeſ.*in ſum.Theologiæ Moralis tract.*2.*c.*6. Filliuccius *tract.*9 *n.*20. & 51. Sebaſtianus *Cæſ.in relect.de Eccleſiaſtica Hierarchia diſp.*11 §.5.*in fin.* Vaſquez *to.*3.*in* 3.*p.* D.Thomæ *diſp.*237.*c.*3.*n.*32. Barboſa *de Jure Eccleſiaſt.in univ.l.*1. *de Acolyt.& aliis ordin.c.*38.*n.*14. & Petrus Thyræus *de Dæmoniacis c.*37. *nu.*502. ex illo Actuum 19. ubi dæmon objecit filiis Scevæ iniquè hujuſmodi poteſtatem uſurpantibus: *Jeſum novi, & Paulum ſcio, vos autem qui eſtis? & inſiliens in eos, &c.*

§. V.

12 Exorciſtatus ut miniſterium eſt, ejus cauſa efficiens Principalis eſt Deus. Miniſterialis eſt Exorciſta. Exorcizare quid ſit.

SEd loquimur hìc de miniſterio Exorciſtatus, videlicet, prout actu exercetur ab Exorciſta. Hoc enim modo conſideratus, ejus cauſa principalis eſt Deus, qui dæmonem tum ab hominibus obſeſſis, aut maleficiatis, tum à rebus ad homines ſpectantibus virtute ſua expellit; ut docet Toſtatus *loc.cit.n.*10. Cauſa inſtrumentalis, ſeu miniſterialis eſt Exorciſta, qui in nomine Jeſu dæmoni præcipit, ut exeat è corpore, quod poſſidet. Ejus namque officium eſt, dæmonem adjurare, & increpare per nomen Domini, ut colligitur ex Auguſtino *libr.*1.*de Vita beata*, ubi ait: *Exorcizare eſt per divinam virtutem immundum ſpirituum adjurando expellere.* Quod pariter teſtantur D.Iſidorus *in Epiſ.ad Ludifredum*, & refertur *in c.Perlectis diſt.*25. Rabanus *l.*1.*de Inſtitut.Clericorum c.*10. Hugo *lib.*2.*de Sacramentis p.*3.*cap.*8 Stephanus Eduenſis *tract.de Sacramento Altaris c.*3. *relatus to.*10 *Bibliothecæ Veterum Patrum.*

§. VI.

13 Materia remota miniſterii Exorciſtatus quænam ſit? Quænam materia propinqua?

MAteria altera remota: propinqua altera. Remota eſt dæmon expellendus. Nam tota actio Exorciſtæ verſatur circa hujuſmodi dæmonis expulſionẽ, tanquam materiã circa quam: ut ſic patiens à diabolica tyrannide liber expeditiùs Deo inſervire poſſit. Propinqua eſt paſſiva dæmonis expulſio cooperante obſeſſo, aut maleficiato, (ſi eſt capax rationis) per actus liberi arbitrii, quibus dæmonem deteſtatur; ac proteſtatur, ſe nihil cum eo velle habere commune; ac firmiter credit, quòd Deus non ſolùm poteſt illum à Dæmone liberare, ac modum eum liberandi novit; ſed pro ſua infinita clemẽtia, ac bonitate, ac pro veritate verbi ſui, quo promiſit omnibus in ſe confidentibus ſuum præſtare auxilium, illum abſque ulla dubitatione à dæmone liberabit, ſi hujuſmodi liberatio futura ſit animæ ſalutaris.

Si verò obſeſſus, vel maleficiatus rationis uſu careat, tunc pro eo ſupplet Eccleſia. Veruntamen juvant maximopere actus fidei, ac confidentiæ in Deum pro ejus liberatione eliciti à parentibus, vel conſanguineis, aut quibuſcumque Vexati curam habentibus.

Sicut

Declaratur à simili in baptizandis. (Adultis. (Parvulis.

Sicut in Sacramento Baptismi, cùm Baptizandus est adultus, ante Baptismi susceptionem circa ea, quæ credenda sunt, catechizari debet, ut habetur *can. ante viginti*, & in Concilio Laodicensi *can. Baptizandos*, & Conc. Bracharensi *can. Non liceat. de Consecrat. dist.* 4. teneturque habere voluntatem determinatam actualem, sive virtualem Baptismum suscipiendi. Definita est in *cap. Majores de Baptismo*. Et docet Scotus *in 4. dist. 4. q. 4.* Pro parvulis verò voluntarium consensum præstat Ecclesia. Ratio est; quia sicut originale peccatum fuit voluntarium non in parvulo, sed in Adam: ita remedium satis erit in parvulo, ut sit voluntarium in Christo instituente, & Ecclesia ministrante: fuit enim primus Adam futuri Adæ, scilicet Christi, forma. Ita Joseph Angles docet *Flor. Theolog. qq. in 4. q. de recipientibus Baptismum art. 5. diffic. 4. concl. 2.* Pari modo obsessus, aut maleficiatus, si capax sit rationis, tenetur ipse habere voluntarium consensum suæ liberationis; & elicere actus fidei, ac confidentiæ in Deum, quòd pro sua pietate, ac fidelitate, ad præceptum ab Exorcista dæmoni faciendum, ut exeat, & recedat totaliter ab eo, illum Deus expellet, & in fugam vertet. Si verò rationis usu careat, tunc supplet Ecclesia.

Veruntamen sicut cùm parvulus solemniter baptizatur, fidem per verba gestantium quodammodo profitetur, & per eorundem verba diabolo, & mundo abrenũtiat: & hoc fit vi Sacramenti, & divinæ gratiæ, quam Dominus donavit Ecclesiæ, ut habetur *can. Parvuli fideles de consecrat. dist.* 4. Ita obsessis, vel maleficiatis, aut ægrotis rationis usu carentibus maximoperè juvat pro sanitate à Deo illis impetrãda, si eorum parentes, vel cõsanguinei, aut curam habentes actus detestationis in dęmonem, ac cõfidentiæ in Deum efficaciter eliciant. Sic enim Redemptor noster Jesus Christus pro fide Chananeæ filiam ejus à dęmone liberavit. Matt. 15. Pro fide Centurionis servo ejus ægroto sanitatem contulit. Matt. 8 Pro fide eorum, qui paralyticum per tectum demiserunt, à paralysi liberavit eum. Matth. 9. Pro fide Archisynagogi ejus filiam à mortuis suscitavit. Luc. 8. Pro fide patris pro filio suo dęmoniaco rogantis, illum à dæmone eripuit. Marci 9. Unde Joannes Maldonatus Comment. in c. 9. Matthęi *vers.* 28. ait: *Licèt nemo possit justificari aliena fide, potest benè gratias sanitatis obtinere aliena fide.* 14

§. VII.

Quænam sit ejus Forma remota. Pręcepta debent fieri in nomine Jesu, vel Sanctissimæ Trinitatis.

FOrma altera remota, propinqua altera. Remota sunt verba à Christo instituta; Marci ult. *In nomine meo dęmonia eiicient.* Nam præcepta debent fieri in nomine Dei, pręcipuè in nomine Jesu Christi interposito. Sic testantur Jacobus de Grassiis *in aureis decisionibus par. 2. lib. 1. cap. 9. n. 6.* Alciatus *lib. 8. parerg. cap. 23.* Durandus *in Rationali div. offic. lib. 2. cap. 6. n. 1. & 2.* Henriquez *in sum. l. 10. cap. 9.* §. 2. Anastas. Germon. *de Sacrorum immunit. l. 3. cap. 3. nu.* 38. Rodulph. Cupers *in repet. cap. oportebat. dist. 79. sub titulo de Exorc. art.* 1. Cardinal. Baronius *to. 1. annal. Eccl. anno Christi 56. n. 7.* Petrus Gregorius *Syntagmat. Juris p. 2. lib. 16. c. 5. n. 1.* ubi declarat, qui dicantur Energumeni: Vasquez *tom. 3. in 3. p.* D. Thomæ *disp. 236. nu. 23. vers. tertius, & n. 24.* Carolus de Grassiis *de effectibus Clericalibus in prælud. nu. 286.* relati ab Augustino Barbosa *de Jure Ecclesiast. univ. l. 1. de Acolyt. & aliis min. Ord. cap. 38. num. 15.* 15

Tali forma usi sunt Apostoli.

Simili verborum forma ipsi Apostoli, ac Discipuli Christi fassi sunt, se usos fuisse Lucæ 10. *Reversi sunt septuaginta duo cum gaudio dicentes: Domine, etiam dęmonia subiiciuntur nobis in nomine tuo.* Quibus verbis Paulus Apostolus utebatur Actuum 16. ubi à puella pythonem spiritum eiiciens conversus spiritui dixit: *Præcipio tibi in nomine Jesu Christi, exire ab ea: & exiit eàdem hora.* S. Petrus similiter, teste S. Clemente, hac forma utebatur: *Non curo, quomodo huc intraveris; sed ut exeas, impero in nomine Jesu Christi.* Sic S. Joannes Evangelista: *Interdico tibi in nomine Jesu Christi Nazareni, ne ultra hìc habites. Item in nomine Jesu Christi hinc exite numquam redituri.* Sic omnes Sancti utebantur, ut omnes ecclesiasticæ ferunt historiæ. Quæ formæ essentialiter, & quoad sensum non differunt. Nam intentio Christi

Vers. 18.

eſt, ut præcepta fiant in nomine ejus. Ratio eſt: quia, ut ait Paulus Philipp. 2. *Deus dedit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen; Ut in nomine Jeſu omne genuflectatur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum.* Et Petrus Act. 4. *Hoc eſt nomen, in quo oportet nos ſalvos fieri.*

Verſ. 9. Verſ. 10. Verſ. 12.

Forma propinqua.

Forma verò propinqua eſt prolatio hujuſmodi verborum ſuper debitam materiam cum debita intentione; ut docent omnes Doctores in ſimili de Sacramentis.

§. VIII.

16 Intentio, quam debet habere Exorciſta in ſuo miniſterio.

INtentio, quam debet habere Exorciſta, eſt, non ſolùm ſe velle dęmonem torquere; ſed illum à corpore obſeſſo expellere. Vel ſaltem habere debet intentionem faciendi, quod intendit Eccleſia, vel Chriſtus inſtituit faciendum. Quæ intentio omninò neceſſaria eſt in quolibet Eccleſię Miniſtro. Ideò Exorciſta neceſſariò debet ad veritatem Sacramenti, ſuum actum exteriorem, puta, verba in hunc finem dirigere, ut per illum actum id, quod Chriſtus Jeſus, vel Romana Eccleſia faciendum inſtituit, conficiatur: ita definita eſt expreſsè hæc veritas in Concilio Florentino. Confirmant Theologi D. Thom. *3. par. q. 64. ar.* 8. Alexander Alenſ. *in* 4. *par. qu.* 19. *mem.* 1. *ar.* 4. D. Bonav. *in* 4. *d.* 6. *q.* 1. *&* 2. *ar.* 2. Ricard. *ibi. q.* 1. *ar.* 1. Scotus *q.* 3. 5. *&* 6. & alii plures apud Joſeph Angles *in* 4. *q. de Miniſtro Sacramentorum.*

§. IX.

17 Exorciſmus infallibiliter ſuum producit effectum, ſi adſint omnia requiſita.

CUM ergo in hoc ſacro exorciſtico miniſterio ea, quæ in Sacramentis requiruntur, proportionaliter concurrere videamus, procul dubio aſſerere non ambigimus, vim exorciſmi, ſeu præcepti eccleſiaſtici dæmoni ab Exorciſta facti in nomine Jeſu non inniti Sanctitati miniſtri, & ſi ea non parum juvet; ſed invocationi Sanctiſſimi Nominis Jeſu, & fidei, & Sanctitati Eccleſiæ, in cujus perſona fiunt; Et hujuſmodi præcepta vim habere dæmones expellendi non ſolùm ex opere operantis; ſed etiam ex opere operato, ſicut cætera Sacramenta in producendo ſuum effectum: ut colligitur ex D. Thoma 3. *p. q.* 71. *ar.* 3. Et ideò ſicut infallibilis eſt Sacramentorum effectus, niſi adſit aliquis defectus vel ex parte miniſtri, vel ex parte formæ, vel ex parte materiæ, vel ſuſcipientis: Sic infallibilis eſt effectus actus Ordinis Exorciſtatus, qui eſt expulſio dæmonis, niſi ſit aliquis defectus vel ex parte cauſæ inſtrumentalis, vel intentionis Miniſtri, vel formæ, vel materiæ. Videamus ergo ex quanam cauſa defectus evenire poſſit; cùm ſæpius multi obſeſſi, ac maleficiati exorcizentur, nec tamen à dæmoniaca obſeſſione liberentur.

Unde proveniat, quòd aliqui obſeſſi exorcizati non liberentur?

§. X.

18 Non à Deo, ſi liberatio ſit ſalutaris animæ.

EX parte cauſæ efficientis principalis, nempè, Dei, non poteſt eſſe defectus: quia Deus quantum eſt ex ſe ad liberationem concurrere ſemper eſt paratus, quando expulſio dæmonis animæ obſeſſi futura eſt ſalutaris: quia Deus promiſit in eo credentibus, quòd dæmones eiicerent, Marci ult. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc ſequentur: In nomine meo dæmonia eiicient.* Si crediderint, nempè, dæmones eiicere in nomine Jeſu. *Jeſus enim,* ait Gregorius homil. 28. in Evang. apud Gloſ. *Salvator eſt: vel etiam ſalutaris dicitur; & qui petit in nomine Jeſu, ſalutaria petit, & illa obtinet, quæ petit.* Verba autem Dei præteriri non poſſunt: cùm Deus ſit verax, & omnia in veritate docens; & ita verax, quòd *Cœlum, & terra tranſibunt, verba autem mea non præteribunt,* ait Jeſus Matth. 24. Ideò quantum eſt ex parte Dei ex vi promiſſionis factæ, quando liberatio à dæmone perſonæ liberandæ eſt ſalutaris, Deus infallibiliter concurrit, ſi adſint cætera requiſita.

19 Adducitur error aliquorum.

Hinc cautè legendi Auctores illi tam priſci, quàm neoterici, qui dicunt, *Deum plerunque ſinere dęmonem in ſua voluntate, an obedire velit, nec ne; ſicut homines, quibus*

Deus

Deus aliqua praecipit; quia Deus regulariter omnia movet secundùm modum suum; rationalia, scilicet, cum libertate. Sed tamen sicut hominibus adhibet stimulos, ut velint obedire per Praedicatores, adversitates, & hujusmodi; Ita etiam malignis spiritibus adhibet stimulos urgentes ad suam obedientiam, qui sunt exorcismi, quibus dæmones ita spiritualiter cruciantur, sicut homines verberibus corporalibus. Hæc dicti Auctores.

At quis non videat, prædicta verba expresè veritati Sancti Evangelii adversari, in quo Deus promisit in se credentibus, quòd dæmones eiicerent in nomine Salvatoris independenter à dæmonis voluntate, immò contra dæmonis voluntatem? Marci ult. sicut etiam *cap.9.* dixit: *Omnia credenti sunt possibilia.* Ubi videas eorum gravissimum errorem à nemine hucusque consideratum, dum ex prædictis suis verbis, & ex similitudine allata ostendunt, hujusmodi dæmonis expulsionem non fieri à virtute Dei dæmone invito; sed pendere à libera dæmonis voluntate; sicut observatio preceptorum dependet à libero hominis arbitrio, Deo adjuvante. Quod impium est asserere; cùm repugnet veritati Evangelicæ, & potestati Ecclesiæ, quæ hujusmodi facultatem demones eiiciendi à Christo Domino accepit independenter à dæmonis voluntate. Quod magis, ac magis ostendit factum, ac dictum Christi. Cùm enim Discipuli ejus non potuissent ab illo puero lunatico dæmonem eiicere, accesserunt ad Jesum secretò, & dixerunt: *quare nos non potuimus eiicere illum?* Quibus non dixit Jesus: quia Pater meus noluit ita sua omnipotenti virtute; sed reliquit dæmonem in sua libertate, & obstinatione; ut dixissent præfati Auctores. Sed respondit: *Propter incredulitatem vestram.* Matthæi 17. causam refundens non in Deum sed in exorcistas: quia non se benè disposuerant ad fidem vigorosam, ac confidentiam perfectam impetrandam per orationem, & jejunium: Nec non in obsessum, & ejus patrem dicens: *O generatio incredula, & perversa quamdiù apud vos ero? quamdiù vos patiar?*

Et reprobatur.

Marc. 16.

§. XI.

EX parte causæ instrumentalis, seu ministerialis tunc est defectus, quando Exorcista non cognoscit suam potestatem à Christo sibi traditam in persona Apostolorum, & ab Ecclesia sibi communicatam in Ordine exorcistatus: qua mediante, debet credere, dæmonem teneri ejus præceptis obedire, sicut Deo in his, quę ad liberationem pertinent obsessi, si etiam ipse obsessus sit benè dispositus, & liberatio sit ei profutura. Sicut enim securis, vel serra est instrumentum fabri lignarii, & lignum obedit serræ, vel securi, dum scinditur per eam: sic dæmon necessariò ministro Christi, & Ecclesiæ tenetur obedire. Et sicut non potest dæmon non obedire Deo: sic non potest non obedire ejus ministro in his, quæ infrà eius potestatis limites continentur. Quam veritatem dæmones ipsi pluries Venetiis, & alibi coacti per vim præcepti sibi à me facti in nomine Jesu, fassi sunt, antequam per ultimum præceptum expulsivum è corpore obsesso egrederentur.

20 Quomodo sit defectus ex parte Exorcistæ?

Hinc plures Exorcistæ hujusmodi suam ignorantes potestatem, confugiunt ad dæmonem; ac per vim pręcepti tentant educere ex Orco Luciferum cum suis satellitibus, ut ipse veniat, ac potestate sua satanica hujusmodi obstinatos è corpore obsesso spiritus eripiat, eosque ad inferos deducat. Immò sæpiùs ab ipsomet dęmone obsidente quęrunt, ut si dicat, quando velit exire, qua die, qua hora, quo loco, per quam personam, per quem Sanctum sit expellendus: Et in alios hujusmodi labuntur errores, qui à nobis ut abominabiles, Deoque, & Ecclesię injuriosi, & obsessis, ac maleficiatis valdè noxii, quin & ipsis Exorcistis admodùm perniciosi reprobantur infra *cap.3. articulo de Prudentia in vitandis erroribus.*

§. XII.

EX parte intentionis dęmonem expellendi, notabilis defectus videtur in regulis traditis ab antiquis Auctoribus, dum assignāt ad dęmones eiiciendos multos dies,

21 Quando sit error ex parte intentionis.

dies, hebdomadas, menſes, & annos, in quibus multa præſcribunt adimplenda, & exercenda tum pharmaca corporalia, unctiones, balnea, vomitoria, fumigationes ſulphureas: tum irriſiva, & alia id generis; quæ in eorum libris continentur: in quibus apertè conſtat, nunquam Exorciſtam actualem, vel virtualem eiiciendi dæmonem tunc habere intentionem, quādo illud de exitu facit præceptum, ſi credit cætera alia ſervanda eſſe neceſſariò: quia ſic verba contraria ſunt intentioni. Per verba enim præcipit, ut exeat citò; ſed intentio eſt, ut non exeat, niſi adimpletis hujuſmodi remediis, & deſtructis maleficii ſignis.

§. XIII.

22 Error ex parte formæ.

EX parte formæ communis, eſt defectus ferè in omnibus exorciſmariis. Nam relicta forma tradita ab ipſo Chriſto, & ab Apoſtolis, ac Diſcipulis ejus uſitata, quæ quoad eſſentiam clara eſt in Evangelio: *In nomine meo dæmonia eiicient*: & ſæpius apud Evangeliſtas, & Acta Apoſtolorum memorata, novas quęrunt alibi exorciſmorum formulas, unuſquiſque proprio ſuo Marte, & continuè multiplicantur novi exorciſmi vocati potentiſſimi, & efficaciſſimi, eo quòd in eis multæ continentur dæmonibus comminationes factæ; aſſerentes, neceſſe eſſe, Exorciſtam, quoties Energumenum exorcizare aggreditur, ſaltem per ſex horas continuas legere exorciſmos, quaſi modus expellendi dæmones conſiſtat in multitudine, & longitudine conjurationum, & non in virtute, & efficacia Sanctiſſimi Nominis Jeſu, qua ab Exorciſta dæmones ſunt expellendi.

Sed undenam tanta multitudo exorciſmorum, ex quorum lectione nimis defatigantur Exorciſtæ, & obſeſſi defeſſi aufugiunt, ſi à Chriſto data eſt verborum forma (ſaltem quoad ſubſtantiam) dæmones effugandi? Cur Exorciſtæ huc illucque diſcurrunt, ut novas exorcizandi adinveniant formulas, ſi in Evangelio clara, & aperta traditur? Hoc utique non aliundè provenit, quàm ex ignorantia, qua laborant, eorum, quæ eſſentialiter ſpectant ad hanc artem. Hinc ex hac ignorantia ſequitur error pejor priore, quòd in hujuſmodi ſuis exorciſmariis admonent Exorciſtas, ut dæmonem patrem mendacii interrogante arctent, ut dicant: *Quibus verbis magis crucietur*; *Quinam ſint Sancti in Cœlo, & quinam dæmones in Inferno ſibi magis inimci*. Quas interrogationes in ſuis conjurationibus ſæpius repetunt; in quibus apertè manifeſtant, ſe nunquam agnoviſſe verba ſacri Evangelii, quibus Dæmones ab obſeſſis corporibus ſunt expellendi. Ubi videas, quomodo per hujuſmodi interrogationes occultè, & inconſideratè Exorciſtæ evadunt diaboli diſcipuli. Quos errores infra deteſtamur *n*.271. *& ſequent*.

Undè proveniat multitudo exorciſmorum?

§. XIV.

23 Error ex parte materiæ remota.

EX parte materiæ remotæ, quæ eſt dæmon expellendus, error evenit: quia ignorant, Chriſtum per Paſſionem ſuam dæmonibus abſtuliſſe omnem hominibus nocendi facultatem quoad actum ſecundum pro omnibus iis, quos Deus vult protegere ob aliquod bonum publicum, vel privatum, & maximè, quia confidunt in protectione Dei Altiſſimi, ac in virtute Sanctiſſimi Nominis Jeſu, cui Deus Pater dedit hanc virtutem, ut eo invocato dæmones effugentur, ac cætera mirabilia ſupernaturaliter ab hominibus operentur; ut latè *infra nu*.65. *& ſeq nu*.494. Undè licèt dæmones maximam ex ſe vim habeant naturalem; attamen virtus hęc eorum quoad actum ſecundum, ideſt, quoad operationem eſt ligata, ut dixi, & maximè pro his, qui in Deum ſuam conſtituunt fiduciam, ut latiſſimè probatur infra *loco citato, & ubi de Fiducia in Deum*.

§. XV.

§. XV.

TAndem ex parte materiæ propinquæ, quam voco passivam dęmonis expulsionem, cooperante obsesso, vel maleficiato per actus liberi arbitrii, quibus dęmon detestatur, ac in Deum suam collocat fiduciam (si capax sit rationis) est communis defectus: quia multi obsessi, ac maleficiati non se disponunt ad fiduciam à Deo impetrandam, quæ eis, ut liberentur à dęmone, est necessaria. Non enim incumbunt orationi, nec jejuniis vacant, per quæ à Deo hujusmodi fiducia facilè obtinetur, ut latissimè infrà, cùm de Ægroto erit sermo *par.* 2. Alii accedunt ad Exorcistas, ut exorcizentur, & orant, & jejunāt; sed nolunt credere, quòd Exorcista possit prima vice (si expulsio fuerit salutaris) illos à dæmone liberare: sed requiri, putant, multas temporis stationes, longas, ac sæpiùs exorcismorum lectiones iteratas, rerum fętidarum fumigationes, unctiones, purgationes, & evacuationes crebrò adhibitas. Alii credunt, voluntatem Dei sic esse determinatam, ut à dęmone ita diu vexentur pro animæ suæ merito abundantiori, ut faciunt personæ magis exercitiis spiritualibus addictæ. Et licèt personæ istæ non peccent; tamen ponunt obicem ad liberationem ob defectum confidentiæ, quæ omninò necessaria est in adultis; videlicet, ut credant, ac confidant, quòd Deus non tantùm potest, & novit illos à dæmone liberare, sed pro sua infinita bonitate, ac fidelitate suę promissionis infallibiliter vult illos à dęmone liberare, si liberatio hujusmodi eis sit profutura. De his, & aliis hujusmodi impedimentis latissimè infrà *par.* 3. *ubi de Dæmone obsistente*. 24

Ex parte actuum liberi arbitrii sæpè deficiunt Obsessi.

Si ergo in his quatuor causis nullus in ordine ad liberationem defectus occurrerit, Exorcistam per fidem Sanctissimæ Trinitatis, ac virtutem Sanctissimi Nominis Jesu ab hominibus obsessis, ac maleficiatis, & à rebus ad homines spectantibus infallibiliter dæmones expulsurum, nemini est ambigendum, ut toto tractatus decursu exactè demonstratur.

ARTICULUS II.

Ordinis Sacerdotalis.

QUamvis sanctum expellendi dæmones ministerium quilibet Exorcista ritè ordinatus exercere possit, *can. Perlectis dist.* 25. & constat de S. Petro Martyre, dicto Exorcista; tamen ex communi Ecclesiæ praxi ad Sacerdotes propriè, ac principaliter pertinet; & convenientiùs ab illis exercetur, sive dignitatem, sive potestatem, sive exercitium ipsum consideres. 25

Dæmones expellere ex consuetudine Ecclesiæ ad Sacerdotes spectat ratione Dignitatis.

Dignitas Sacerdotum tanta est, ut nullus in orbe, qualicumque splendore fulgeat, eis æquiparari valeat, ut pluribus docet D. Chrys. *in lib. de Sacerdotio*. Undè decentiùs exorcismi, & præcepta ecclesiastica ab eis fiunt: eo quòd per tantum ministerium super dæmones, & Angelos evehuntur: Cùm dæmones, quantumvis mali, Sacerdotali imperio parere cogantur: & Angeli, etsi natura, & sanctitate sublimes, ei honorem habere, & mandatis eorum aliquando obsequi non dedignantur; præcipuè cum de expellendo è corporibus dæmone, aut dissolvendis maleficiis agitur. Nam sicut mali hominum exitio semper invigilant; ita boni eò magis eorum salutem procurant, ut benè docet Joseph Angles *in* 2. *dist.* 11. *qu. unica dub.* 6. & libenti animo vires angelicas potestati sacerdotali connectunt, cùm vident Sacerdotes, qui nobilitate ministerii æqualem, si non majorem, cum eis fortiuntur conditionem, dæmones oppugnare; ut quasi agmine facto Angeli cœlestes, & terrestres insimul juncti, majori impetu ferantur in hostem, qui tam potenter oppugnatus aufugere cogitur. Quare aptè admodùm hoc ministerium Sacerdotibus reservatur.

§. I.

§. I.

26 Poteſtatis. HUic tantæ dignitati ampla poteſtas annexa eſt, cui multa conveniunt eorum quæ ab Exorciſta in liberatione energumenorum, aut maleficiatorum ſunt præſtanda: ut vexatis Sanctiſſimam præbere Euchariſtiam: Sacramentales eorum audire confeſſiones: benedictionem impertiri rebus omnibus, quæ ad curationem illorum requiruntur. Quis enim ignoret, Sanctiſſimam Euchariſtiam eſſe potentiſſimum divinæ virtutis pharmacum, & efficaciſſimum omnium ſpiritualium armorum promptuarium? Sacramentum Pœnitentiæ omnia ligata ſolvere, clauſa reſerare, adverſa mitigare, contrita ſanare, confuſa lucidare, deſperata animare, dum peccata delet, quæ ut plurimum ſunt cauſa maleficiorum, & obſeſſionum? ut probatur infrà *cap. 2. ubi de Divina permiſſione.* Sacerdotales benedictiones rebus divinam conferre virtutem, per quam mirabilia perficiuntur? Quæ omnia ſimplex Exorciſta perficere nequit, & ad Sacerdotes pertinent, qui ſic convenientiùs dæmonem iis remediis oppugnant.

Quod pluries in variis energumenis, ac maleficiatis expertus ſum. Cùm enim dæmones præceptis ſibi à me factis in nomine Jeſu non obtẽperarent, quæſivi à patiẽtibus, quantum temporis eſſet, ex quo peccata ſua non eſſent confeſſi, ac Sacratiſſimo Euchariſtiæ pabulo refecti? Qui reſpondentes: multùm temporis; ſtatim juſſi, ut ſuam diligenter examinarent conſcientiam, ex puro corde ſua deteſtarentur peccata, ac fideliter, humiliterque illa confiterentur; nec non ad Sacram Euchariſtiam ſumendam devotiſſimè ſe pararent: quia fides, ſeu fiducia in Deum licèt principaliter divinæ liberalitati, ac fidelitati innitatur; attamen ait Caſſianus *in ſuis Collationibus l. 1. Collat. 9. c. 32. de conſcientiæ puritate creditur emanare.* Quo peracto, iterùm dæmonibus præcepto impoſito de exitu, illicò in fugam verſi ſunt. Quare juvat plurimùm, exorciſtam ſacerdotali dignitate eſſe inſignitum, ac poteſtate audiendi confeſſiones ſuffultum: quia ipſemet poteſt obſeſſum interrogare de peccatis, & noſſe, quæ pharmaca ſpiritualia ei ſint adhibenda ad faciliùs à Deo fiduciam obtinendam, qua ab omni valeat diabolica eripi vexatione.

§. II.

27 Miniſterii. QUod magis expediens videtur, ſi modum conſideres, quo miniſterium exorciſticum ſolemniter exercetur, nempè, manuum impoſitione, & applicatione ſtolæ.

Impoſitionem manuum ſuper vexatos à ſpiritibus immundis, & infirmos docuere Apoſtoli, & ea uſi ſunt. Immò quoad ægrotos ipſe Chriſtus Marci ultimo dicens: *Super ęgros manus imponent, & benè habebunt.* Poſtea Sancti, ut S. Martinus, qui Treviris Tetradii ſervum à vexante dæmone liberavit, ut ſacræ ferunt hiſtoriæ; Et uſque modò Miniſtri Eccleſiæ juxta Eccleſiæ praxim. Sic enim Epiſcopus dum confert Clericis Ordinem Exorciſtatus, eis tradens librum Exorciſmorum ait: *Accipe, & commenda memoriæ, & habeto poteſtatem imponendi manus ſuper energumenos, ſive baptizatos, ſive Catechumenos,* juxta Concilii Carthagin. 4. præſcriptum, & *can. Exorciſta diſt. 23.* & Patres Theologos ſupra allegatos *n. 11.* Si autem qui exorcizant, ſint etiam Sacerdotes, per hujuſmodi manuum impoſitionem dæmones aliquando faciliùs deteguntur: eo quòd ad talem contactum contremiſcere ſoleant, non volentes illorum manuum impoſitionem ſuſtinere, qui quotidie corpus dominicum contrectant, & aliis adminiſtrant. Hoc tamen non eſt neceſſarium: quia exorciſta poteſtatem manus imponendi ſuper energumenos obtinet ab ordine Exorciſtatus, & non Sacerdotali.

Idem dicendum de ſtolę applicatione, qua energumenos cingere, aut eam in eorum collum iniicere conſueverunt; ut aliàs feliciter pręſtitit Pontius Abbas Bonevalis *in vita S. Bernardi lib. 4. c. 7.* Etenim ſtola quaſi ferreis vinculis ſpiritus nequã

alliga-

gatur, ut se Christi captivum esse cognoscat, & suum victorem, atque tartarearum potestatum triumphatorem revereatur. At usus rectus, & proprius stolæ ad Sacerdotes pertinet, quasi externi ordinis, & officii signum; & consequenter hic ritus aptiùs ab illis, quàm ab Exorcistis observatur.

§. III.

VEruntamen, quia plures moderni Exorcistæ doctissimi, ac diù in arte exorcistica versati, relicta multitudine Exorcismorum, toto conatu incumbunt ut obsessos, ac maleficiatos in fide, ac confidentia in Deo, & potestate Exorcistis ab Ecclesia tradita ritè instruant: Ac tandem, cùm eos perfectè dispositos agnoscunt, In nomine Sanctissimæ Trinitatis, & in virtute Sanctissimi Nominis Jesu more Apostolico, non ut Sacerdotes, sed ut Exorcistæ, post aliqua convicia, & objurgationes vulgari idiomate ad dæmones directas, illis præcipiunt, ut è corporibus obsessis aufugiant; & de facto videmus eos exire compelli: Dicimus, stolæ usum non esse necessarium: quia licèt valdè sit conveniens, ministrum, qui dæmones expellit, esse sacerdotali insignitum dignitate; nihilominus quia hoc non exercet munus, ut Sacerdos est; sed prout ordine exorcistico est adoptatus; ideò ad hoc munus obeundum stola non est necessaria. 28

Stolæ usus ostēditur non necessarius Exorcistæ ad dæmones expellendos.

Est tamen necessaria necessitate pręcepti in ritu exorcismorum, qui ante Baptismum præmittuntur, dum adulti, vel parvuli sunt baptizandi: quia tunc cùm Sacerdotes, ut Sacerdotes sunt, tale subeant onus. *c. Sacerdotes, de consecrat. dist.* 4. cæremonias, ac ritus ab Ecclesia institutos, & in ea universaliter receptos, vel in Episcoporum Conciliis constitutos, adeoque certam, & indubitatam originem habentes, diligenter observare tenentur. Per exorcismos enim, & alia externa signa, quæ in Baptismi administratione solemni adhibentur, fidelibus innotescit, quid Baptismus interiùs in animo operetur. Non quòd diabolus in non baptizatorum corporibus tanquam obsessis habitet; nec quia homo secundùm naturam malus sit: sed quia ex lapsu primorum parentum originem peccati, atque justitiæ privationem trahit; Et idcircò diaboli infestationibus magis est obnoxius, uti S. Augustinus docet *lib. 1. de Symbolo ad Cathecum. c. 1. Non creatura Dei*, ait, *in infantibus exorcizatur, aut exsufflatur, sed ille, sub quo omnes, qui cum peccato nascuntur. Est enim Princeps peccatorum. Ac per hoc propter unum, qui lapsus est, & omnes misit in mortem, missus est unus sine peccato, qui omnes in se credentes perducat ad vitam liberans eos à peccato.* 29

Stolæ usus est necessarius necessitate præcepti in ritu exorcismorum, qui ante Baptismum præmittuntur.

Qui exorcizandi ritus videri potest in Pastorali, sive Rituali Romano, ubi *de Sacramento Baptismi*. Et in antiqua Ecclesia semper fuit in usu, sicut constat ex Dyonisio Areopagita *cap. 2. Ecclesiasticæ Hierarchiæ par. 2.* Cyrillo Hierosolimit. *Catechesi* 1. Chrysostomo *homil. de Adam, & Eva*, Cęlestino Papa *epist. 1 ad Episc. Galliæ cap. 12.* S. Isidoro *lib. 2. de Officio Ecclesiastico cap. 20.* Alexand. Alens. *par. 4. q. 10.* S. Bonaventura *in 4. dist. 6. ar. 3. q. 2.* Jacobo Pamelio *loco citato, verb. exsufflatur, & exorcizatur*, & aliis relatis à Paulo Layman *Theologiæ Moralis part. 2. lib. 5. tr. 11. cap. 8. de Sacramento Baptismi.*

Quare in administratione nedum Sacramenti Baptismi, sed & aliorum Sacramentorum Parochi, ac cęteri Ecclesię Ministri operam dare debent, ut ritus ecclesiasticos benè calleant, & cum decore, & populi ædificatione exerceant juxta pręceptum Apostoli 1. Corinth. 14. *Omnia honestè, & secundùm ordinem fiant.*

In exorcizandis verò à dæmone obsessis, aut maleficiatis, licèt sit proprium munus Exorcistæ, *can. Perlectis dist.* 25. attamen præsente Sacerdote, cui de jure tenetur præstare obedientiam, sine ejus licentia Exorcista huic muneri non se intromittat. Eo verò absente à Diacono, vel Subdiacono, vel ipso Exorcista exerceri potest; modò honestas, & recta Ecclesiæ consuetudo, aut evangelica norma, ac methodus observentur, quæ postulant, ut coram superioris Ordinis Clerico alter minoris gradus id ipso invito non attentet, *can. Denique dist.* 21.

A R-

ARTICULUS III.

Juriſdictionis ordinariæ.

30 Poteſtas juriſdictionis requiritur.

POST præfatam Ordinis poteſtatem, qua Exorciſta præditus eſſe debet, alia requiritur, nempè poteſtas juriſdictionis ſpiritualis, quæ (etſi alii aliter dicant) videtur habitualiter, ſeu aptitudinaliter eadem eſſe cum alia, cui tamen ſuperaddat applicationem materiæ, circa quam exerceatur. Hoc ſignificat Sotus *in 4. diſt.* 20. *q.* 1. *ar.* 1. cùm docet, poteſtatem clavium non dicere niſi meram potentiam; Juriſdictionem verò non eſſe propriè potentiam; ſed applicationem materiæ ad agens, ut ſequatur actio. Sic in ſtatu politico, cùm Princeps alicui Medico facultatem facit utendi ſua arte, non ſuperaddit eidem arti vim aliquam operandi, ſed tantùm applicationem materiæ, circa quam operetur, hoc eſt, populum, cujus curationi incumbat. Sic in ſtatu Eccleſiaſtico, cùm Beneficium Curato Sacerdoti confertur, non datur ei poteſtas Ordinis, quam per characterem Sacerdotalem jam habebat, ſed applicatur ei populus, in quem illam exerceat.

31 Non jure communi, ſed particulari plurium Epiſcoporum.

Hanc autem requiri dico, non jure communi, per quod Exorciſtę, & Sacerdotes exorcizare permittuntur: cùm nulla prohibitio ipſis facta reperiatur; ſed ex ordine Eccleſiaſtico multarum Diæceſum, quarum Epiſcopi prudenter interdicere conſueverunt, nè quis ſine eorum licentia, etiam in ſcriptis obtenta, audeat obſeſſos exorcizare. Veruntamen, quia plures ſunt infra citandi Auctores, qui aſſeverant locorum ordinarios hoc munus prohibere non poſſe: eo quòd talis auctoritas miniſtris Eccleſiæ à Chriſto Domino per illa verba Marci ult. *In nomine meo dęmonia eiicient*, conceſſa ſit, diligentiùs hæc veritas à nobis eſt enucleanda.

§. I.

32 Epiſcopi non poſſunt prohibere munus exorcizandi.

DIcendum ergo ex Martino Navarro *Conſiliorum l.* 1. *de offic. Judic. Ordinarii conſ.* 6. de hac exorcizandi poteſtate poſſe dupliciter loqui: Vel quoad poteſtatem generalem, quam omnes Chriſtiani habēt à jure divino, eiiciendi dęmonia, & adjurandi increpatoriè; Vel quoad particularem poteſtatem, quam habent quidam in aliquibus terris particulariter deputati ab Epiſcopis ad officiũ hujuſmodi exorcizandi arreptitios cum ſuperpelliceo, & ſtola, & quibuſdam aliis cęremoniis.

Quoad poteſtatem generalem à Chriſto, & à jure communi acceptam.

Quoad primam facultatem non videtur poſſe reſtringi ſaltem ab inferiore Papa quia tale ſtatutum videretur contra ordinationem ab ipſomet Chriſto factam Marci ult. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc ſequentur. In nomine meo dæmonia eiicient.* Quam tollere non poteſt inferior Papa. Immò nec ipſe Papa in totum, ſaltem ſine juſta cauſa *c. ſunt quidam*, 25. *q.* 1. Quæ doctrina valet etiam pro Benedictione infirmorum. Sic teſtantur præter Navarrum *loc. cit. n.* 4. Ugolinus *de offic. & poteſtate Epiſc. c.* 47 *n.* 6. Philibertus Marchinus *tract.* 2. *de Sacramento Ordinis par* 4. *c.* 5. Franciſcus Ceſpedes *tract. de Exemptione Regularium cap.* 6. *dub.* 135. Aloyſius Bariola *Aphoriſ. Inquiſ. verbo Exorcizandi*, & Franciſcus Pelizzarius *in Manuale Regularium tom.* 2. *de Exemptione Regularium tract.* 8. *c.* 6. *ſect.* 1. *n.* 54. aſſerentes Epiſcopos non poſſe regulariter prohibere Clericis ſibi ſubditis exorcizare: Nam de jure divino eſt, ut unuſquiſque actum ſui Ordinis exerceat. Exorcizare autem eſt actus Ordinis Exorciſtatus; cùm hoc poſſit etiam facere quilibet Chriſtianus per fidem in nomine Jeſu Chriſti, dæmonem increpando die, noctuque; idque frequenter facimus, ut ait ipſe Navarrus *loco citato*, aſpergendo nos aqua benedicta, & dicentes: *Ecce crucem Domini, fugite partes adverſæ &c.*

33 Poſſunt Epiſcopi prohibere mu-

Quo verò ad particularem poteſtatem videtur, quòd qui deputavit eos, poſſet adſtringere ad aliqua ſervanda, quæ non tenerentur ſervare alii, qui volunt uti ſola poteſtate à Chriſto tradita: qualiter multi Sancti ſine aliquo apparatu ſolo verbo;

verbo; puta, præcepto facto in nomine Jesu, vexatos à dæmoniis liberarunt. Quod sustinet etiam Suarez *to.2. de Religione lib.4. de Adjuratione c.4. n.5.* dicens: *Supposita necessitate hominis à dæmone obsessi, vel alia simili possunt Ministri Ecclesiæ ex officio obligari*, (puta ab Episcopo) *ad dæmonem adjurandum, seu exorcizandum juxta formam, & ritum Ecclesiæ: quia tenentur subvenire necessitati suorum fidelium per remedia convenientia, & ab Ecclesia instituta. Unum autem ex remediis pro illa gravi necessitate destinatum ab Ecclesia est exorcismus.*

nus exorcizandi quoad potestatem particularem.

§. II.

OB aliquam autem justam causam benè potest Episcopus suspendere suos subditos ab exercitio talis Ordinis, puta, ob aliquod scandalum ex hujusmodi exercitii abusu exortum. Quæ suspensio potest esse generalis respectu omnium suorum subditorum quoad functionem publicam, & ministerialem. Quò verò ad functionem privatam factam sine ulla cæremonia, solùm per invocationem Sanctissimi Nominis Jesu, non debet esse generalis respectu omnium; sed tantùm respectu eorum, qui in tali functione obeunda deliquerunt: quia unusquisque hoc habet à jure divino, *Beneficium autem juris nemini est auferendum, nisi in jus ipsum peccaverit. L.4. Si quis condemnatus ff. de re judicata.* 34

34 Ob aliquam justam causam possunt suspendere suos subditos quoad functionem publicam. Quoad privatam tantùm delinquentes in ea.

Posset tamen Episcopus statuere, ne quis ordinatè, ac immodestè uteretur hujusmodi potestate; quia id non esset legem novam facere; sed confirmare legem naturalem, qua tenemur benè, ac modestè facere, quæ facimus. Velle autem prohibere, ne in ædibus laicalibus, locisve privatis; sed in Ecclesiæ loco aperto, & conspicuo: neque in omni, & quavis Ecclesia; sed in iis, quas certas Episcopus statuerit, fiat exorcismus: Item ne ante ortum, nec post occasum Solis quisquam exorcizetur. Et qui exorcizat, Sacerdos sit; & antequam exorcismum inchoet, Missæ sacrificium faciat: tantas restrictiones non videri esse facultatis Episcopalis, censet Navarrus *loco cit. num.5.* 35

35 Possunt statuere, ut subditi modestè, & ordinatè utantur tali facultate.

Utillimum tamen erit, si Episcopi, vel ipsimet, vel per suos Theologos curaverint, suos Clericos Exorcistæ munere fungentes, sicut & quoscumque alios sive viros, sive mulieres privatim per domos obsessos, aut maleficiatos, aut quoscumque ægrotos benedicentes de modo, ac formulis, quibus utuntur, diligenter interrogari, & examinari; ne digni, & indigni se huic muneri, præcipuè exorcizandi tumultuariè exercendo se immisceant cum scandalo pusillorum, qui ecclesiasticam potestatem aut vanam, aut debilem reputant, si post exorcismorum reiterationes laudabilis non sequatur effectus, & talis, qui ab ipsis expectatur. Similiter ne formulis utantur superstitiosis; vel aliquod cum dæmone pactum habeant explicitum, vel implicitum, ut sæpius cum maximo Reipublicæ Christianæ detrimento evenire contingit. 36

36 Possunt examinare eos de modis, & formulis, quibus utuntur.

Cùm ergo Episcopi exorcizandi munus sive publicè quoad omnes: sive privatim quoad delinquentes in tali munere, ne exerceatur absque eorum licentia, prohibere possint, ac consueverint, dixi, præter potestatem Ordinis, requiri potestatem jurisdictionis sive ordinariæ, de qua nunc loquimur: sive delegatæ, de qua agitur articulo sequenti.

§. III.

JUrisdictio ordinaria primò, & principalissimè residet in Summo Pontifice, quæ ita ampla est, & tanta, ut ad omnes orbis plagas se extendat: cùm illã acceperit à Christo Domino, *can. Sacrosancta, dist.22. cui data est omnis potestas in Cælo, & in terra.* Matthæi 28. non limitatam, sed amplissimam, quando Petro Pontificum apici dictum est Joannis 21. *Pasce oves meas.* Quam illi prius promiserat collaturum Matthæi 16. dicens: *Tibi dabo claves regni Cælorum. Et quodcumque liga-* 37

37 Potestas ordinaria fluit à Papa. In (Prælatos. (Plebanos.

ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cælis: & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cælis. Quare in eo tanquam in Chriſti Vicario reſidet ſuprema poteſtatis plenitudo, quæ in cæteros Eccleſiæ prælatos, tanquam in partem ſollicitudinis paſtoralis vocatos, derivatur. Ex quibus poſteà fluit in Curatos, qui Eccleſiis particularibus in unaquaque Diæceſi præficiuntur: cum hac tamen differentia, quòd Papalis à duabus reliquis differt tum origine; eo quòd immediatè à Chriſto procedit, *can. In novo teſtamento, diſt.*21. tum independentia; quia non dependet ab aliis, *can. Omnes, diſt.*22. tum univerſitate; eo quòd reſtricta non eſt: *can. Quamvis univerſæ, diſt.*21. ſed ad omnes urbes in univerſo mundo, ad omnia loca, perſonas, & cauſas extenditur.

§. IV.

38 Ab utriſque exercetur laudabiliter in Energumenos. Ab Epiſcopis multis fuit practicata.

EX quo ſequitur, omnes illos ordinaria poteſtate pollere, qui ratione dignitatis, aut Beneficii curam habent animarum; atque ea uti poſſe ad Energumenos exorcizandos, dæmoneſque pellendos ex corporibus. Sic Eccleſiaſtica narrat hiſtoria, plures Epiſcopos huic miniſterio quantumvis laborioſo laudabiliter incubuiſſe: ut S. Baſilius *apud Amphilochium in vita ejus*, S. Gregorius Thaumaturgus *apud Gregorium Nyſſenum*, S. Martinus Turonenſis *in vita ejus apud Vincentium Belvacenſem*, S. Urſmarus *apud Raitherium tom.*2. *Surii*, S. Adelelinus Sagienſis *in vita S. Opportunæ*, S. Maurilius Andegavenſis *in vita ejus cap.*10. S. Ambroſius Archiepiſcopus, ut colligitur ex exorciſmis, ac documentis ad dæmones effugandos ab ipſo traditis, S. Ubaldus Eugubinus, S. Zenon Veronenſis, & alii multi, quos, longum, ac tædioſum eſſet, recenſere.

Et certè aptiſſimè, & efficaciſſimè. Cùm enim ſint Apoſtolorum ſucceſſores, quomodo convenientiùs tales ſeſe exhibere poſſunt, quàm Apoſtolorum mores imitando, quos Energumenis liberandis, & ſolvendis dæmoniacis operibus juxta præceptum Domini vacaſſe, ex Evangelio, & Hiſtoria Sacra, eſt certiſſimum? Præſertim cùm majori poteſtate gaudentes, majori conatu tartareas poteſtates aggrediantur, quæ ſuſtinere non poſſunt manus illius applicationem, qui Sacerdotes ordinat, auctoritatem confert remittendi peccata, & ſacrificium incruentum pro vivis, & mortuis offerendi; dat facultatem prædicandi verbum Dei, & regendi populum ejus; aliaque facit, quæ Epiſcopali dignitati conveniunt; præcipuè Exorciſtis dæmones adjurandi, & è corporibus obſeſſis eiiciendi poteſtatem tradit. Mitto ædificationem, quæ ex tam ſancto opere conſurgit.

§. V.

39 Ad quod munus exercendum vel (Per ſe, (Per alios. Tenentur ex (Charitate, (Juſtitia.

AD quod munus obeundum omnes Epiſcopos nedum ex charitate, ſed ex juſtitia teneri vel per ſe, vel per ſuos Clericos, Parochos, vel alios Sacerdotes, aut Exorciſtas, videlicet, providere ſuorum ſubditorum neceſſitatibus, quando aliquis eorum à dæmone divexatur, nemini eſt ambigendum. Quod facilè colligitur ex verbis Principis Apoſtolorum Petri ſcribentis ad Clementem de univerſis Epiſcopis, relatis à Barboſa *de Epiſcopali munere. Tit.*11. *Gloſ.*12. *n.*7. *Eccleſiarum omnium*, ait, *curam habentes miſericordes, & benevoli eſtote in omni verbo, & opere pro viribus agite: omniſque Pontifex ſacro Chriſmate perunctus carus, & pretioſus omnibus eſſe debet. Hæc eſt voluntas Dei, ut benefacientes obmuteſcere faciatis imprudentium hominum ignorantiam.* Quomodo autem benefacient ſuis ſubditis, ſi, cùm à dæmone ſæviſſimo tortore divexantur, eis opitulari non curant? Quod magis ac magis ex eorum nominibus deducitur. *Inter enim nomina*, ait Auguſt. Barboſa *de Epiſcopi nominis ethymologia, & ſignificatione c.*2. *n.*18. *quibus inſignitur Epiſcopus, ſortitur nomen militis armati, Cuſtodis, Leonis, Angeli, & aliorum, quæ à* S. Gregorio *Nazianzeno connumerantur in carmine ad Epiſcopos; ut ſua inſuperabili poteſtate dæmo-*

dæmonum impetus perfringat. Et in summa quot sunt necessitates hominum, tot ferè nomina attributa sunt Episcopis ex earum similitudine, ut norint se totidem officia obtinere. Unde *Episcop.* Græcè dictus, Latinè dicitur *Speculator, vel superintendens*: eò quòd illius præcipuè munus sit, gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere, eorumque necessitatibus providere. Quænam autem major necessitas potest homini obvenire, quàm cùm à dæmone spiritu potentissimo, & iniquissimo arripitur, affligitur, acriterque torquetur? Quænam urgentior indigentia, quàm cùm quis ad desperationem, & per hanc ad collisionem, præfocationem, in ignem projectionem, ad præcipitia horrenda, cæteraque pericula mortem inferentia, quibus anima simul cum corpore interire, necesse est, trahitur, & inducitur? Quæ omnia practicè in dies multis evenire energumenis, in comperto est.

Ostenditur necessitas hujus muneris exercendi.

Quot enim obsessi à dæmone, etiam hoc nostro ævo, se aquis præfocarunt? 40 Quot in ignem se projecerunt? Quot mortem sibi violentam intulerunt? Nec alia de re à lupo fuerunt arrepti, nisi quia non habuerunt pastorem, qui eos à lupi voracitate, ac pernicitate tueretur.

Quare Episcopi, ne Deus de manibus eorum animas ovium suarum requirat, tenentur in suis Diœcesibus invigilare, ut Parochi omnes in sua Parochia, cùm necessitas postulat, Exorcistæ munere fungantur, per præcepta in nomine Jesu dæmonibus facta, artes eorum, sævumque averni principem calcare, ac disperdere studeant; luporumque infernalium rabiem, ac sævitiam omni, quo possunt, conatu deprimant, ac confringant; ut sic oves suas ab eorum infestationibus, ac vexationibus illæsas tueantur, ac securas ad ovile cœlestis Beatitudinis perducant.

§. VI.

HInc ergo pari modo, sed non æqua potestate, hoc munus exercere debent Parochi, quibus animarum cura commissa est. Hi namque ordinaria potestate in energumenorum liberatione uti possunt, ac debent. Nam eo ipso, quòd animarum curam susceperunt, sibi ex officio incumbere, oves suas à dæmonum insultibus, sive visibiliter, sive invisibiliter, sive in anima tentando, sive in corpore affligendo divexentur, tueri, ac protegere, pro certo sciant. Et hoc per Exorcismos ab Ecclesia traditos, vel per præcepta dæmoni facta, Nomine Jesu Christi interposito. Quod etiam docet Barbosa *de Jure Ecclesiast. univ. lib.* 1. *de Acol. & aliis Min. Ordin. c.*38. *n.*16. ubi ait: *Est exorcismus adjuratio contra dæmones, quæ non solùm circa corpora obsessa; verùm etiam circa obsessas animas per peccatum, vel infidelitatem exercetur*. Nec possunt Episcopi prohibere, nisi justa de causa, quin tam publicè Parochi in sua Parochia, quàm privatim per domos, cùm opus est, suos Parochianos obsessos, vel maleficiatos exorcizent, ac pro suo posse à dæmoniacis vexationibus eripiant; sicut nec possunt, nisi justa de causa, ab audiendis subditorum confessionibus, cæterisque Sacramentis administrandis eos impedire: cùm hoc eis competat à jure. *Beneficium autem juris nemini est auferendum. L.*4. §. *si quis condemnatus. ff. de re judicata*. Quod intelligitur, nisi in jus ipsum peccaverint.

41 Ad idem obeundum tenentur Parochi vel per seipsos, vel per alios.

§. VII.

DIco ergo, Curatum, seu Parochum, cùm necessitas postulat, quòd aliquis ex suis Parochianis à dæmone vexatur, teneri vel per seipsum, vel per alium idoneum Exorcistam, non tantùm ex charitate, sed etiam ex justitia, illum exorcizare, ac per remedia spiritualia pro virili se gerere, ut dæmonis tyrannidem perfringat, illius audaciam reprimat, ac meliori modo, quo potest, è corpore obsessi expellat, & extrudat. Secùs faciens peccat mortaliter, ut docet Joann. Baptista Possevinus *de officio Curati extra Sacramenta cap.*12. *q.*25. Et ego addo, illum teneri ad resarcienda omnia damna, quæ ex sua negligentia, vel malitia sequuntur: ac cùm

42 Ex (Charitate. (Justitia.

viam univerſæ carnis ingredi cogetur, tenebitur ante Judicem ſupremum arctiſſimam eorum omnium, qui ob ejus negligentiam, aut crudelem inhumanitatem perierunt, rationem reddere.

43 Probatur Auctoritate Theologorum.

Colligitur ex Navarro apertiſſimè *cap.24. num.18.* & Leonardo Leſſio *de justitia, & jure lib.2. cap.9. dub.3. n.94.* aſſerentibus, *Episcopos, & Parochos ex officio obligari ad ſuorum ſubditorum defenſionem ſecundùm modum ſuæ poteſtatis, & media ſuæ gubernationis; ſed in ordine duntaxat ad ſpiritualia.* Et benè. Nam poteſtas Epiſcoporum, & Parochorum, & media ſuæ gubernationis non reſpiciunt defenſionem per naturalia, ac corporalia adjutoria, puta, per vim armorum, ac robur militarium, exceptis maximis neceſſitatibus; ſed per auxilia ſpiritualia, ac ſupernaturalia adjutoria: ut per adminiſtrationem Sacramentorum, ac ſacramentalium. Sed quænam remedia requiruntur ad dæmonis audaciam, ac ſævitiam confringendam, cùm aliquis ab eo divexatur, ac malè habetur? An gladius? An ſcutum? An magna cohors militum? *At non eſt nobis colluctatio*, ait Paulus Epheſ. 6. *adversùs carnem, & ſanguinem; ſed adversùs principes, & poteſtates, adversùs mundi rectores tenebrarum harum contra ſpiritualia nequitiæ in cæleſtibus.* Non ergo alia media requiruntur, quàm ſpiritualia, puta, præcepta facta dæmoni in Nomine Jeſu maxima in Deum fiducia, ac cætera hujuſmodi, de quibus *tota 3. part.* pertractatur, & infrà *cap. ſequenti articulo de Fiducia.* Quæ propriè, ac principaliter à Parocho ſunt adhibenda ad tartareas acies profligandas, & ab infernalium luporum rabie, ac ſævitia oves ſuas intactas conſervandas.

44 Confirmat hanc veritatem Suarez *tom.2. de Relig. lib.4. de Adjuratione cap. 4. num.5. Suppoſita*, ait, *neceſſitate hominis à dæmone obſeſſi, vel alia ſimili, Miniſtri Eccleſiæ poſſunt ex officio obligari ad dæmonem adjurandum, ſeù exorcizandum: quia tenentur ſubvenire neceſſitati ſuorum fidelium per remedia convenientia, & ab Eccleſia inſtituta; unum autem ex remediis pro illa gravi neceſſitate deſtinatum ab Eccleſia eſt exorciſmus.*

§. VIII.

45 Ratione à ſimili.

Ratio dictat à ſimili. Quemadmodum Medici à Communitate ſalariati, tenentur ex juſtitia, quotieſcumque neceſſitas poſtulat ægrotis remedia exhibere corporalia, & diligentiam adhibere in viſitando infirmum, & alio ſuo muneri neceſſaria adimplendo, & ſi notabiliter ſint negligentes, vel negent alicui ſubvenire ægroto, peccant mortaliter, & tenentur ad reſarcienda omnia damna. Nam *qui cauſam damni dat* (etiam damnum non impediendo, quando ad id obligatur ex officio) *damnum dediſſe videtur. L. qui occidit* §. *pœn. ff. ad legem Aquiliam. cap. de cætero de homic. cap. ſtudeat. diſt.50.* Et colligitur ex Sylveſtro *verbo Medicus q.1.* & Navarro *in Manuali cap.17. n.17.* & ex aliis apud eundem.

Ita Parochi, cùm ſua interſit, Parochianos ſuos à dæmonum inſultibus tueri; ac maximopere in neceſſitatibus ſpiritualibus, cùm mala, & animæ, & corpori damnum inferunt, eis ex officio opitulari teneantur; ſi ob negligentiam ſtudendi arti exorciſticæ, vel ſe præparandi ad præliandum contra ſpirituales nequitias in cœleſtibus, & adversùs infernales prædones dimicandum: vel quia non credunt, aliquem maleficio umquam eſſe affectum, nolunt hujuſmodi functionibus incumbere, nec per alios ſatisfacere curant, ſi aliquis ex ſuis Parochianis periclitetur, puta, à diabolo ſuffocetur, vel aquis ſubmergatur, vel maleficio interficiatur, vel quovis modo à dæmone obſidente, vel poſſidente inductus ipſe ſibimet mortem inferat, vel etiam grave damnum ſubeat, dicti Parochi mortaliter peccant, & tenentur ad omnia damna ſecuta reſarcienda, ac reſtauranda. Nam *ubi eſt eadem ratio, ibi idem jus eſſe debet. L. illud. ff. ad legem Aquiliam cum ſimilibus.* Immò Medicis Parochi eo graviùs peccant, & ſtrictiori vinculo tenentur ad reſtitutionem, quo majus eſt damnum, quòd obſeſſi, vel eorum conſanguinei ob ipſorum negligentiam,

vel

vel malitiam patiuntur: cùm multò anima corpore sit pretiosior. Medici enim duntaxat damnificant in corpore, & bonis temporalibus; sed Parochi exorcisticam functionem, cùm necessitas urget, negligentes, vel contemnentes, & animæ, & corpori, & rebus temporalibus damnum ferunt.

§. IX.

AT fortasse nonnulli dicent, hoc onus nimis grave, ac periculosum esse, ideòque nolle ei colla supponere? 46 Nec excusantur, eò quod nimis grave sit onus.

At meminerint (vellem) illius dicti triti, ac vulgati *Commoda qui sentis, jungas onus emolumentis* §.1. *Instit. de legitima patronorum tutela*. Ad quid enim isti eliguntur? An ut tantùm bonis temporalibus perfruantur? At dices: Ad Sacramenta administranda, ac funeralia exequenda. Sed hoc non sufficit. Nonne ad cætera etiam sacramentalia conficienda, & exercenda pro loco, & tempore, ac necessitate exigente? Nec eos ignorantia, vel pusillanimitas excusant. Nam quod per se facere non possunt, vel non audent, per alios facere tenentur.

Nec prohibere possunt, quin sui subditi, cùm aliquo afficiuntur maleficio, vel à dæmone possidente, vel obsidente divexantur, accedant ad eos, ad quos spectat de jure, ut per exorcismos, ac præcepta ecclesiastica à dæmonis vexatione liberentur. 47

Quod magis, ac magis per simile confirmatur. Sicut Princeps, vel dominus temporalis prohibere non potest suos subditos, cùm ægrotantur, ne ad Medicos, accedant, sanitatis corporalis gratia consequendæ, cùm hoc à jure naturali, ac divino unicuique sit concessum: ita Parochus prohibere non potest, quin sui subditi, cùm à dæmone vexantur, liberè ad quoscumque Exorcistas accedant, ut à dæmonis vexatione liberentur.

Immò si aliquis daretur homo, qui publicè coram populi multitudine congregata pertinaciter assereret, nullam in tali Civitate, aut oppido, vel vico esse sagam, 48 nullum esse maleficum, qui valeat aliquem maleficio afficere, & consequenter nullum esse infirmum maleficio affectum, omnesque infirmitates esse naturales: iste ut magorum maleficorum, ac sagarum saltem indirectè occultator, ac fautor censendus esset. Probat à simili de hæreticis occultantibus Farinacius *de Hæresi q.*182.*n.*75. *&* 95. plures cumulans Auctores. Ratio est, quia per hujusmodi verba, vel operationes saltem indirectè impediret, vel occultaret, si qui essent magi, malefici, vel sagæ, ne Tribunali S. Inquisitionis denuntiarentur, & ad manus curiæ devenirent.

ARTICULUS IV.

Jurisdictionis delegatæ.

GRavi officiorum ecclesiasticorum oneri ferendo non sufficit unus, in tanta humanarum virium infirmitate, & mole occupationum in diversa trahentium; 49 Potestas delegata duplex
ex quo necesse est, Superiores aliis quasi coadjutoribus ecclesiasticam potestatem ad id muneris necessariam impartire, cùm illos in partem solicitudinis vocant. Et ita Parochus in sua Parochia alios delegat, ut constat in *c. Omnis utriusque sexus*. Episcopus in sua Diœcesi, ut probatur ex *c. quoniam, & c. inter cætera de offic. Judic. ordin.* & Summus Pontifex in toto orbe terrarum ob plenitudinem potestatis *can. Decreto* 2.*q.* 6. & Glossa *in c. Consequens est, d.*11. *& in c. Ut debitus, de Appellat.* Quilibet enim illorum ita potestatem jurisdictionis accepit, ut illa tam per se, quàm per alios uti possit, nisi Superior inferioris delegationem impediat.

Quare præter potestatem ordinariam alia datur extra ordinaria, seu commissa, & delegata, quæ duplex est. Quædam est limitata solùm ad arbitrium committentis, & per se nullo jure suffulta. Quædam verò media inter ordinariam, & commissam, quę servata forma à jure statuta, ampliari potest arbitrio committentis. 50 (Limitata. (Media.

51 Virtute primæ ſimplices Sacerdotes, quos Plebani aſſumunt in levamen laboris (ſive commiſſio fiat generaliter ad omnes Parochianos, ſive ad aliquos, ſive ad unum ſingulariter) poſſunt publicè, ac miniſterialiter energumenos exorcizare in iis Diœceſibus, in quibus exorcizandi munus Epiſcopis non reſervatur. Et eò magis, quòd ſine tali delegatione hoc eis licet, ſicut omnibus Exorciſtis, quibus id nullo jure prohibetur eo modo, quo dictum eſt ſupra *n.*31. *& ſequentibus*.

Per primam Clerici exorcizant.

§. I.

52 Virtute ſecundæ Regulares idem munus obeunt, qui gaudent media illa poteſtate, ſervata forma expreſſa in *c. Dudum de Sepulturis in Clement.* Et illam accipiunt à Summo Pontifice, qui eſt Hierarchos, & Princeps in Eccleſia. Juxta quam energumenis, ac maleficiatis illud impendere poſſunt. Nec ad id neceſſarium eſt, licentiam ab Epiſcopo petere: ut apertè docent Portel. *in dub. Regularium verb. exorciſ.* Diana *p.*3. *Reſol. Moral. tract.*2. *de Dubiis Regul. Reſol.*36. Pelizzarius *Manuale Regul. tom.*2. *de Exempt. Regular. tract.*8. *cap.*6. *num.*54. Peirinus *in Formul. Prælat. cap.*36. *littera E. num.*5. Ceſpedes *tract. de Exempt. Regular. cap.*6. *dub.*135. Bordonus *Reſolut.*7. *num.*144. Lupus *Comment. in Edict. S. Inquiſit. part.*3. *lib.*22. *diſt.*4. *art.*3. *diffic.*4. & Lezana *de Oblig. Regul. cap.*11. *num.*21.

Per ſecundam Regulares aliique. Licentia Epiſcopi hoc munus exercere poſſunt.

53 Ratio eſt: quia id jure communi non prohibetur: ſed omnibus Exorciſtis, & Sacerdotibus permittitur; ideòque Regularibus licet, etiamſi Epiſcopus in ſua Diœceſi id fieri prohibuerit, ſine ejus licentia exercere: quia talis Conſtitutio ſolos Clericos ligat Epiſcopo ſubditos; non verò Religioſos, qui ab ejus juriſdictione ſunt exempti per multa privilegia, quæ obſervari jubentur per *c. Nimis iniqua cap. Nimis prava de exceſſibus Prælatorum*. Clement. 1. *eodem tit.* Clement. 2. *de Cenſibus*. Concilium Trid. *ſeſſ.*25. *de Regular.* ac noviſſimè per Conſtitutionem Gregorii XV. incipit, *Inſcrutabili*. Nam etſi in dictis Decretis, & Conſtitutionibus aliqua excipiantur, in quibus Regulares exempti Ordinariis ſubſunt; tamen inter hujuſmodi exceptiones uſus exorcizandi non comprehenditur. Undè cùm non excipiatur neque à jure communi antiquo, neque à jure novo, intelligitur conceſſus: quia *exceptio firmat Regulam in contrarium*, *L. quæſitum.* §. *denique ff. de fundo inſtructo*.

§. II.

54 Hinc ex hac concluſione colligit Ceſpedes, nullo pacto Regulares incidere in illas pœnas Epiſcoporum, quas fulminant in exorcizantes, ut ſunt v.g. pœnæ latæ ab Epiſcopo Parmenſi 1621. teſte Bordono. Primò ne Exorcizantes aliquid recipiant licèt ſpontè oblatum etiam nomine eleemoſynæ ab obſeſſis, vel eorum conſanguineis, ſub pœna ſuſpenſionis ipſo facto incurrenda. Secundò ne audeant ullo modo ægrotis præbere anthimonium, oleum, aut quodvis genus medicinæ, niſi de
55 conſenſu Medici ſub pœna ſuſpenſionis, &c. Quæ leges utique juſtæ, ac ſanctæ ſunt, ac deberent ab omnibus Exorciſtis obſervari; ſic enim evitarentur ſcandala, quæ ex eorum tranſgreſſione oriri ſolent. De quibus infrà *n.*312. *& ſequentibus*.

Regulares non incidunt in pœnas ab Epiſcopis latas contra Exorcizantes.

56 Quare licèt hoc munus dæmones adjurandi, obſeſſos, ac maleficio affectos à dæmoniacis vexationibus liberandi, ægrotos ſacris benedictionibus muniendi ex officio Parochis incumbat, ut pluribus ſupra demonſtratum eſt; Nihilominus etiam Religioſi, præcipuè Mendicantes, qui quaſi Parochorum coadjutores, & in partem ſollicitudinis vocati eccleſiaſtica poteſtate ſunt inſigniti, ardentiori devotione, armiſque ſpiritualibus ad infenſiſſimum hoſtem profligandum ut plurimum ſunt ſuffulti, ſi non ex officio, ſaltem ex charitate tenentur, cùm neceſſitas urget, hujuſmodi obire miniſteria. Immò ipſi, quia ſæpiùs orationi magis, quàm aliqui Parochi ſunt intenti, nec vitam inter mundanas degunt vanitates, atque in ſpiritualibus exercitiis magis ſunt verſati, faciliori, ac præſtantiori modo dæmones in fugam vertere,

Ad hoc munus obeundū Regulares præcipuè mendicantes tenentur ex charitate.

cere, eorumque opera malefica destruere valent, si ad hujusmodi munera obeunda sint idonei.

Nonne hujusmodi onera subiere ferè omnes SS. Patres, ac Religionum Sacrarum Institutores? Quot dæmones profligarunt, & è corporibus obsessis ejecerunt? S. Antonius, S. Benedictus, S. Hilarion, S. Bernardus, S. Gallus, Pontius Bonevallis, Isidorus, Petrus Santutius Cœlestinus Neotericus, & alii plures Abbates? Quot S. Dominicus, aliique ejus sectatores? Quot Seraphicus P. S. Franciscus ab Urbe Aretii, & alibi à pluribus energumenis deturbavit, ut rectè Baretius de Baretiis *in ejus vita cap.2.* illum comparaverit Angelo Raphaeli, qui dæmonem exclusit à Sara Tobiæ uxore: David, qui Jebusæum ab Urbe Jerosolyma ejecit: Simeoni, qui advenas ab arce effugavit? Quot B. Joannes à Capistrano, B. Bernardinus à Feltria, B. Jacobus à Marchia, & alii D. Francisci sectatores? Quot S. Ignatius Loyola? Quot cæteri Theodicati ab hominibus obsessis, à domibus, Civitatibus, aliisque rebus ad usum hominum spectantibus infernales prædones ejecerunt, ut omnes sacræ historiæ contestantur? Nonne hi cuncti zelum domus Dei, ac monasticæ Religionis habuere? & tamen urgentibus necessitatibus vitæ solitariæ quieti sæpius cesserunt, ut hujusmodi charitatis exercitio opus suum impenderent. 57 Institutores Religionum, ac præstat huic muneri vacarunt.

Quare Religionum Prælati, ac Superiores, si quos noverint ex suis subditis scientia, prudentia, morum gravitate, ac vitæ probitate conspicuos ad hujusmodi munera obeunda esse idoneos, cùm fuerint requisiti, ac necessitas urgeat, alicui obsesso, vel maleficiato suum præstandi auxilium, libenti animo obedientiæ merito eos excitent, ac muniant, animosque augeant ad hujusmodi munere fungendum. Et subditi ipsi non recusent tale, etsi grave, subire onus, memores utrique scilicet, tam Superiores, quàm subditi dicti Salvatoris N. Jesu Christi Matthæi 7. *Omnia quæcumqe vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis*, & Lucæ 6. *Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est. Eadem quippè mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis*, & 1. Joann. 3. *Filioli non diligamus verbo, neque lingua, sed opere, & veritate*, nostro opitulando proximo, cùm in angustiis, ac necessitatibus versatur. Nam *unicuique mandavit Deus de proximo suo*, ait Sapiens filius Sirach Eccli. 17. 58

Cap. II.

De Exorcista Scientia prædito.

Cum nulla morbi alicujus curatio exacta haberi possit, nisi priùs cognoscatur morbus: nec perfectè morbus aliquis cognosci queat, nisi perfecta ipsius causarum, ac principiorum cognitio comparetur, ut docet Arist. 1. Poster. 1. *Unumquodque*, ait, *arbitramur cognoscere, cùm causas ejus cognoscimus*. Non poterit Exorcista accuratiùs apertam, de morborum dæmoniacorum curatione notitiam habere, quàm causas eorum indagare. Quas certè difficilè non erit adinvenire, si scrutemur, quid sit maleficium, quod (relictis variis Auctorum definitionibus) possumus sic definire: *Maleficium est prava operatio in corpore per virtutem dæmonis ex pacto tacito, vel expresso cum homine inito, & rerum naturalium applicationem, atque ejusdem hominis ad suam malitiam explendam ministerium, justo semper, etsi occulto, Dei permittentis judicio facta*. Ex qua definitione (quæ clarè, & distinctè complectitur omnia ad ejus essentiam pertinentia) colligitur, quatuor causas ad maleficia patranda concurrere, quamvis diversimodè: Dæmonem, maleficum, Res naturales, & Deum: Dæmonem, ut causam efficientem: Maleficum ut cooperantem: Res naturales, ut moralem, vel physicam: Deum, ut permissivam. Quarum omnium, sicut & signorum externorum, quæ in obsessionum, ac morborum maleficorum cognitionem ducunt, Exorcista, ut notitiam habeat perfectam, omni, quo potest, studio conari debet; ut sic dicatur similis Filio hominis, oculos habens igneos, idest, lucidos, & inflammatos, quibus non solùm obsesso- 59 Exorcista debet cognoscere causas maleficiorum. Quæ in definitione maleficii includuntur. Quid sit maleficium? Causæ maleficii sunt Dæmon. Maleficus Res naturales, Deus. 60

sessorum, ac maleficio affectorum indigentias, & angustias acutissimè videre possit, eisque remedia ad eas tollendas, ac removendas spiritualia adhibere; verùm etiam illos instruere, & edocere ad fidei, ac confidentiæ in Deum, nec non detestationis in dæmonem actus eliciendos: atque ad amorem ardentem erga Deum, & proximum inflammare. Quod præstabit, si sequentes articulos sæpiùs præ oculis habuerit.

ARTICULUS I.

De Dæmone, ut maleficiorum, & obsessionum causa efficiente.

61 Dæmon est causa efficiens maleficiorum, & obsessionum.

QUemadmodum Deus misericors, & piissimus, ac summè bonus est causa omnium bonorum, quæ in mundo fiunt: ita è converso dæmon impius, iniquus, ac pessimus causa est efficiens omnium obsessionum, ac maleficiorum, eorumque architectus est eximius; eò ad malefaciendum, ac nocendum promptior, quò magis scientia, potentia, & malitia armatus scit, potest, & vult maleficia operari.

62 In maleficiis concinnandis dæmon utitur Scientia, quæ est maxima.

Scientia enim magna, & eminenti sapientia à Deo donatum fuisse in faustis suæ creationis primordiis, testatur Ezechiel *cap.* 28. cùm illum alloquitur dicens: *Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, & perfectus decore*. Quæ scientia longo intervallo superior est omnis creata scientia, quæ in hominibus reperitur. Dæmon enim, viget subtilitate naturæ, experientia temporum, revelatione supernorum spirituum: ut benè docet B. Isidorus *in libro de summo bono*, quem sequitur Angles *in* 2. *dist.* 11. *qu. unica de dæmonibus art.* 2. *dub.* 5. ac communiter Theologi *in* 2.

Sic triplici hujusce scientiæ acumine dæmon præditus, quæ tripliciter extenditur ad præterita, præsentia, & futura, quæ habent causam naturalem determinatam, quid non poterit in adinveniendis maleficiis, & variis artibus, quibus innumera inducit mala? Perspicacissimè enim cognoscit cœlorum motus, stellarum influentias, planetarum conjunctiones, elementorum mixtiones, virtutes lapidum, operationes metallorum, qualitates mixtorum, herbarum vires, animalium proprietates, hominum temperamenta, occultas, & admirandas rerum omnium facultates, earumque inter se sympathiam, vel antipathiam: insuper quomodo invicem applicari, & temperari debeant: quo tempore opus sit ad tempestivè operandum: quid prætensos effectus impedire retardare, vel juvare possit: præterea seligere materiam, cui naturalis insit facultas alterandi, frigefaciendi, calefaciendi, nec non aperiendi, obstruendi, dividendi, evacuandi, & urendi: denique quid mixtis, plantis, animantibus hominibus obesse, vel prodesse possit, & alterationes, morbos, cruciatus, mortem ipsam, aut alia quævis nocumenta inferre: cùm uniuscujusque rei specificæ per species sibi congenitas, aut acquisitas essentiam, causas, principia, effectus, antecedentia, concomitantia, ac consequentia clarissimè, ac perfectissimè agnoscat, ut testantur D. Augustinus *super Genes. cap.* 1. *&* 4. D. Bonav. *in* 2. *d.* 3. *art.* 4. *q.* 1. Scotus *ibi q.* 10. D. Tho. 1. *p. q.* 55. *art.* 2. & communiter Theologi, ubi *de Angelorum cognitione*. Nec est mirandum, si spiritus tam sagax, & subtilis

63 Potentia, quę est eminentissima.

in maleficiorum inventionibus tot, tanta, & tam mira operetur, cùm potentia ejus sit tam magna, ut *non sit potestas super terram, quæ comparetur ei*. Job 41. Non enim superveniente peccato imminuta est; sed post peccatum integra remansit quoad actum primum, & eadem, quæ à Creatore summo in eorum primordiis naturæ angelicæ indita erat; ut docet D. Gregorius illa verba explicans *lib.* 34. *Moralium c.* 16. *Potestas dæmonis*, inquit, *super terram cunctis eminentior perhibetur; quia etsi actionis suæ merito infrà homines cecidit; omne tamen humanum genus naturæ angelicæ condtione transcendit*. Quod ibi Glossa confirmat; *Omnia dæmon humana superat, etsi meritis Sanctorum subjaceat, quamvis enim internæ felicitatis beatitudinem perdidit, naturæ tamen magnitudinem non amisit, cujus adhuc viribus humana omnia*

superat,

superat. Cui potentiæ adhæret voluntas mala, & tam mala, quòd, teste D. Bernardino *serm.6. de misericordiæ perfectione art.2.cap.3. vult semper quòd pejus potest, si ejus potestas esset quoad omnia libera, & soluta, ineffabili modo sine omni ordine, & mensura subverteret totum statum inferiorum*. Malitia, Qua est insignit.

§. I.

PRopterea ejus potentia est ligata, ut non operetur omne, ad quod maligna ejus voluntas impellit.

64 Cœpit autem à Deo alligari usque ab origine mundi, immediatè post Luciferi peccatum: non quoad homines tentandum; sed quoad eos seducendum, & vexandum: Nam sicut, cùm superba ejus mens propriæ excellentiæ cupiditate intumescens à Deo aversa ad seipsam conversa est, utriusque sapientiæ supernaturalis, practicæ, nempè, ac speculativæ jacturam fecit; quia practica, quæ est causa efficax amoris Dei totaliter ei fuit ablata, & speculativa multùm diminuta, cùm in statu damnationis non noverit tot mysteria supernaturalia, quot agnovisset, si in cognitione beata fuisset; ut docet Augustinus *lib.9. de Civit. Dei cap.21.* Sic ob superbiæ peccatum meritò cœpit à Deo cohiberi ejus potestas, ut non posset ea omnia perficere, quæ vellet. Nam licèt post peccatum integra remanserint ejus naturalia quantum ad fundamentum, & quoad substantialia, idest, quoad actum primum, ut dictum est supra: non tamen quoad actum secundum; idest, quantum ad libertatem omnium operationum, & executionem earum. Qood perlucidè testatur Alexander Alens. *p.2. q* 100. *mem.2. art.2. Licèt ex prima*, ait, *potestate sibi data possent dæmones super hujusmodi creaturas ex ordine naturali; tamen in pænam peccatorum eorum, & bonum hominum cohibetur eorum potestas*.

Potestas dæmonis cœpit aliqualiter ligari ab origine mundi.

sup. nu.23.

§. II.

65 PER Passionem verò, ac mortem Christi confracta est, ac sublata dæmonum potentia, sed respectivè, ac dependenter à Dei voluntate. Hoc probat ipsa veritas Joann.20. *Nunc princeps*, ait, *hujus mundi eiicietur foras*. Quæ verba exponens S. Cyrillus Alexandrinus. *Habuit*, inquit, *quidem prius dæmon per tyrannidem principatum in totum genus humanum, & dominatum crudeliter exercuit in omnes. Atqui virtute mortis Christi, & sanguinis confracta est illius potestas, & sublata potentia, & quos injustè detinuit captivos, justè perdidit*. Hilarion Monachus super eadem verba: *Nunc princeps, &c.* loquens in persona Christi ait: *Nunc morte mea fiet, ut dominatum in homines omninò amittat diabolus, qui peccato primorum parentum in omnes acerbissimè principabatur*. Et subdit: *Quis igitur ad hanc mentionem non lætetur? non gratias agat continuè pro liberatore?* Glossa ordinaria: *Nunc princeps, &c. Unde tam nunc Sanctos omnes non tenendo possidet; sed tentando persequitur. Nam quia non in eis intrinsecùs regnat, contra eos pugnat extrinsecùs, & qui intus dominium perdidit, bella molitur foris*. Joannes Maldonatus ibi: *Nunc princeps, &c.* ait: *Perinde, ac si dicat, deturbabitur de possessione sua, eiicietur ex arce sua. Ejectus foras dicitur, non quòd in mundo non sit, & in multis etiam non dominetur; sed quòd quantum in Christo fuit; ejectus fuerit; ita ut si homines vellent, nihil prorsùs in ipso haberet potestatem. Eodem sensu dicitur Apoc.12. de cœlo in terram projectus, idest extra Ecclesiam, quæ per cœlum significatur, in terra, idest, in tenebras suas in infernum, & c.30. dicitur esse ligatus per annos mille. Non quòd aut reverà extra Ecclesiam ejectus, aut omninò ligatus sit: sed quòd coercita sit ejus potentia, atque tyrannis, ita ut si homines velint, nihil illis nocere possit*. Idem affirmat Tostatus *in c.8. Matthæi q.123.* ubi quærit: *An conveniens fuerit, Christum facere miracula eiiciendi dæmones de hominibus?* Et inter alias rationes affirmativas, quas adducit, unam, ait, esse, *ad dandum nobis spem; quòd liberaremur de potestate dæmonis, & de inferno*.

Per Passionem Christi dæmonum potestas sublata. Quomodo sit ligata.

Colligitur hæc veritas etiam ex Vilhelmo Lindano *Panopliæ Evangelicæ lib. 4. cap. 78. poſt medium*: *Sicut Chriſtus*, ait, *olim ſuos miſit diſcipulos hac poteſtate munitos, ut diabolum ex hominum ſivè pectoribus, ſivè corporibus etiam profligarent: ita certo Clericorum generi ea poſt fuit cura à Majoribus credita, ut homines, vel ante Baptiſmum, vel poſt, dæmone obſeſſos, & occupatos vindicarent, & in libertatem per Chriſtum partam aſſererent*. Quid igitur agit Exorciſta, dum aliquem obſeſſum à dæmonis poteſtate eripit, niſi illum vindicare in libertatem, qua per crucem, ac Paſſionem Chriſti fuerat jam donatus?

QUÆSTIO I.

Pro quibus poteſtas dæmonis ſit ligata?

66 Poteſtas dæmonis pro quibus ſit ligata.

Reſpondetur, dæmonis poteſtatem quoad actum ſecundum in ordine ad damna inferenda animæ, vel corpori, eſſe ligatam pro his, quos Deus vult protegere, & à dæmonum infeſtationibus præſervare, vel ob eorum fidem, qua firmiter in Chriſtum credunt: vel ob eorum confidentiam in protectione Dei, vel in Sanctiſſimo Nomine Jeſu collocatam: vel ob aliud bonum publicum, aut privatum. Ita Lactantius *lib.2. Divin. Inſt. c.16.* in hæc verba: *Non nocent dæmones iis, quos manus Dei potens, & excelſa protegit*. Toſtatus *loco cit. de credentibus in Chriſtum*, ait, *Futurum erat, quòd per virtutem Deitatis Chriſti excluderetur poteſtas dæmonum ab hominibus credituris in ipſum*: juxta illud Joann.2. *Nunc princeps hujus mundi eiicietur foras, ſcilicet, diabolus. Ad oſtendendum ergo hoc, conveniens fuit, ut præcederent quædam ſigna ſcilicet, quòd Chriſtus expelleret dæmones*. S. Athanaſ. *orat.1. contra Arianos*: *Omnes*, ait, *qui legitimè in Chriſtum fiduciam habent, pedibus conculcant eum, qui hæc verba dicebat: In cœlum conſcendam, ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum, &c.* Iſaiæ 14. Idipſum S. Bernardus docet *ſuper Pſ.90.* in illis verbis: *Qui habitat in adjutorio Altiſſimi, &c. Beatus*, ait, *planè, qui ſic habitat in adjutorio Altiſſimi: quia in protectione Dei cœli commorabitur. Quid ei nocere poterit eorum, quæ ſub cœlo ſunt, quem Deus cœli protegere, & conſervare voluerit? Porrò ſub cœlo ſunt, quæcumque nocere poſſunt; ſub cœlo ſunt aereæ poteſtates: ſub cœlo præſens ſeculum nequam, & caro adversùs ſpiritum concupiſcens. Omptimè igitur dictum eſt; In protectione Dei cœli commorabitur; ut nihil eorum, quæ ſub cœlo ſunt, timere poſſit quiſquis protectionem ejus habere meruerit*. Hanc fidem in Chriſtum maximè commendat etiam magnus ille Antonius, ut refert Delrius *lib.6. Diſquiſ. mag. cap.2. ſect.3. Magna*, inquit, *dilectiſſimi adversùs dæmonem arma ſunt vita ſincera, & intemerata in Deum fides*. Hanc docuit S. Hermam Pauli diſcipulum Angelus ejus Cuſtos, qui ſub forma Paſtoris diù cum eo habitavit, ut refert ipſe *tom.1. Bibliothecæ Veterum Patrum lib.2. mandato 12. Quicumque*, ait, *fide pleni ſunt, reſiſtunt diabolo, & ille recedit ab eis: quia non habet locum intrandi*.

Maxima Divi Ambroſii in Deum fiducia.

Quam virtutem in ſeipſo expertus eſt S. Ambroſius Epiſcopus, cui, ut memorat S. Paulinus *in vita ejus*, nullus unquam magus, aut maleficus nocere potuit ob firmiſſimam in Deum fiduciam. Mortua namque Juſtina Imperatrice Ariana, cùm Innocentius Magus in quæſtionem raperetur, inter tormenta faſſus eſt, Angelum Ambroſii cuſtodem ſuum eſſe tortorem. Nam viva Imperatrice ejus juſſu ſe nocte intempeſta ſub templi tectum aſcendiſſe, & ſacrificaſſe dixit, ut Ambroſium infamem, inviſumque faceret plebi; nihilominus amorem in hunc virum, & fidem Catholicam magis, ac magis effloruiſſe: Miſſos etiam à ſe dæmones, qui Ambroſium necarent; ſed iis ultra ædium fores progredi non licuiſſe. En quibus excubiis Deus illos defendat, qui omnem in ſe ſolo collocant fiduciam! En quomodo poteſtas dæmonis ligatur, & totaliter cohibetur pro his, qui firmiter in Chriſtum credunt, ac in ejus protectione ſuam collocant fiduciam!

§ I.

§. I.

E Conversò facillimè colligi potest, cur sæpiùs dæmonis potestas relaxetur, ut quamplures homines, ac mulieres diabolicis vexationibus afficiantur, nec non maleficis artibus devinciantur, aut necentur? ut plurimùm eorum diffidentia in Deum est in causa. Hanc rationem apertè adducit Joan. Maldonatus super illa verba: *Nunc princeps hujus mundi, &c. Homines*, ait, *dæmoni portam arcis aperuerunt, & proditione quadam in suam quisque domum admittit. Itaque etiam nunc regnat, & operatur, sed in filios diffidentiæ*. Eph. 2. Habetur etiam *in c. nec mirum* §. *Magi sunt. 26. q. 5. Hi permissu Dei elementa concutiunt, turbant mentes hominum minus confidentium in Deo*. Cui astipulantur S. Isidorus *lib. 8. Ethymol. c. 9.* Burchardus *lib. 10. c. 42.* S. Ivo *par. 11. c. 67.* Panormit. *lib. 8. c. 65.* 67 Potestas dæmonis relaxatur respectu eorum qui diffidunt de Dei protectione.

Sed audias, quàm perpolitè de hoc rationem reddat P. Hieremias Drexelius *de Conformitate voluntatis lib. 5. cap. 10.* §. 7. *Sed quæras fortè*, inquit, *cur Deus permittat tot homines maleficis artibus devinciri, & necari? Nè mirare: summa in Deum diffidentia etiam supplicii genus meretur. Jure Deus per hos punit, per quos tam variè offenditur: Multis enim vix alius est Medicus, quam Magus: nec alius pharmacopæus, quàm diabolus*. Et paulò infra: *Heu quàm in Orbe rari sunt, qui Deo fidant toto animo! Mores hominum considera, & plurimùm ubiquè reperies diffidentiæ, quæ quotannis penè eadem redit, ac reviviscit; & inde tam vani timores*. Posteà in fine concludit, hujusce diffidentiæ rationem reddens: *Et hoc inde*, ait, *quia de Dei bonitate, ac potentia parum rectè, parumvè liberaliter sentiunt*.

§. II.

Hinc, cùm peccatores ut plurimùm in Deum nullam, vel saltem exiguam habeant fiduciam, quia peccatis suis ipsum continuè offendunt, super eos dæmoni etiam major à Deo permittitur potestas, quàm super justos. Quod videtur annuere Augustinus adversùs Manichæos: *Diabolus*, inquit, *potestatem habet in eos, qui præcepta Dei contemnunt*. Sed clariùs Alexander Alensis *part. 2. qu. 100. mem 2. art. 4. Diabolus in malis*, inquit, *potestatem habet ad seducendum, & ad perdendum, nisi prohibeatur à Domino. In bonis autem non habet potestatem ad perdendum; sed ad probandum*. 68 Dæmon majorem potestatem habet super peccatores, quàm super justos.

Quam potestatem in corpus hominis exercet, prout sibi permittitur à Deo. In animam verò juxta varias hominum inclinationes, ac propensiones multiformiter exercere solet, quatenus motus quosdam pravos in corpore excitat, ac prava sensibus externis, & internis obiicit, quibus quodam quasi pondere voluntatem ad malum pertrahit, etsi cogere nequeat: ut benè docet Thyreus *lib. de Dæmoniacis toto cap. 4. & 5.* Quem sequitur Sanchez *lib. 2. in præcepta Decalogi cap. 42. num. 7.*

Hanc autem potestatem dæmon maximè habet in Magos, Maleficos, & Sagas, quorum animam sibi vindicat per consensum in tam immane scelus: sicut in corpus dominatur, quod verberibus quoque subiicit, si maleficus ad ejus beneplacitum servitutem illi non impendat: ut apertè docet Alexander Alensis *loco citato*; ac pluribus exemplis probat Nicolaus Remigius *lib. 1. Dæmonolatr. cap. 13.* Præcipuè super Magos, Maleficos, & Sagas.

§. III.

Veruntamen hujusmodi dæmonum potestas est limitata, nedum quoad animam, cui nocere nequeunt, nisi ipsa velit; ut docet Augustinus *lib. 20. de Civit. Dei cap. 8.* dicens *Dæmon est quasi canis à Christo ligatus, qui latrare potest, sollicitare potest, mordere omninò non potest, nisi volentem*. Sed etiam quoad corpus, quod torquere non possunt, nisi quando, & prout sibi permittitur à Deo; ut idem 69 Hæc potestas dæmonis est limitata, & quoad animam, & quoad corpus.

Augustinus docet *lib.18.de Civit.Dei cap.18. Dæmones*, ait, *non omnia, quæ volunt facere possunt, nisi quantum illis divina ordinatione conceditur*. Quam veritatem sæpius per os Energumenorum dæmones per vim præcepti sibi à me facti, divino nomine Jesu interposito, fateri coacti sunt; quorum de duobus tantùm hìc referam. Anno reparatæ salutis 1648. Venetiis dæmon, à quo possidebatur quidam adolescens Justus nuncupatus annos 14. natus filius Joannis de Taxis, cùm à me interrogatus esset: cur ingressus esset in corpus illius Adolescentis; respondit: *Hùc ingressus sum, ut pueram hunc de medio tollam: quia sic à Malefico jussus sum*. Idipsum respondit eadem die alius dæmon, qui quandam Adolescentulam 15. annos natam possidebat. Sed mihi adhuc sciscitanti: cur eos nondum occiderant, cùm jam integro anno eos possiderent; Responderunt ambo: *quia potestas Dei nos impedit, nec sinit facere omne malum, quod volumus*. Qui ambo ab eadem divina potestate eadem die per invocationem Sanctissimi Nominis Jesu ad meum præceptum ab eorum corporibus egredi coacti sunt.

QUÆSTIO II.

Cur dæmon maximos peccatores omnes in corpore non possideat?

70 Ratio dubitandi.

CUm dæmon super peccatores Magos, Maleficos, & Sagas, nec non super hæreticos, schismaticos, & infideles magnam habeat potestatem, cur non omnes illos possidet in corpore, vel maleficiis non afficit?

Dæmon maximos peccatores rarò vexat in corpore, nisi jussus à Deo, ut magis eos infligat in anima.

Huic difficultati respondet Leonardus Vairus *de Fascino lib.3. cap.7. Cùm dæmones*, ait, *pro certo sciant, hos peccatores sui esse juris, in præsentiarum rarò eos vexant in corpore, quos perfectè possident in anima in perpetuum simul cum corpore torquendam in orco, & affligenda*, puta, (nisi jussi à Deo). Quod videtur etiam annuere D. Gregorius *lib.24. Moral.c.7.* dicens: *Dæmon eos pulsare negligit, quos quieto jure possidere se sentit*.

Testātur Patres.

Ratio est, quia finis principalis in hominibus vexandis à dæmone intentus, est, ut illos divina privet amicitia, ad peccatum eos inducendo; æternaque illos expertes reddat beatitudine: ut benè docet Tostatus *q.121 in c.8. Matthæi*: *Dæmones*, inquit, *ex invidia tentant hominem inducere in peccatum, nè assequatur beatitudinem: quòd si non possunt; saltem volunt ei corporaliter nocere, quod est minus nocumentum; & ita desiderant intrare in eum: quia intrando vexant*. Et paulò infra aliam reddens rationem, cur dæmones velint, homines possidere? *ut ostendant*, ait, *hominibus potestatem suam, ac per hoc ab eis adorentur: sicut fuit inter Gentiles, qui quosdam Deos colebant, credentes se ab eis posse beneficia recipere: alios autem colebant ne eis nocerent*. Sed clariùs hujus rationem reddit Suarez *p.2. to.1. de Angelis lib.8. c.20. n 3. Dæmon hoc modo*, inquit, *nocet homini, ut illum ad impatientiam, desperationem, blasphemiam, vel aliud simile vitium inducat*. At quia hujusmodi Magi, Malefici, ac Sagæ, sicut & hæretici, aliique hujusmodi peccatores quàm maximè in malo sunt obstinati, semperque præcipites ad malum currunt, continuèque abominandis criminibus se obnoxios reddunt, Deum gravissimè offendentes blasphemiis execrandis, abominandis sacrilegiis, impietatibus intolerandis, ac injustitiis detestandis dæmonis voluntati in omnibus ferè obsequentes; nec seipsos tantùm criminibus continuis illaqueantes; sed ut diaboli ministri alios seducere tentantes, & ad perditionem trahere conantes; propterea sicut dæmon eos pulsare negligit in anima: quia quieto jure eos possidet; ita non curat illos affligere in corpore, nisi vel jussus à Deo, vel fortasse cùm aliquando sibi ad beneplacitum suum obsequium, ac servitutem non impendunt: quia dum sanitate pollent, plura, & atrociora peccata in Divinæ Majestatis offensam, ac contemptum perpetrare non cessant; dæmonique ipsi divinitatis cultum, & honorem (ut faciunt: Magi, & Malefici) tribuere non detrectant.

Quam

Quam veritatem fassus est etiam quiddam dæmoniorum princeps Beelzebub nuncupatus in Gallia apud Oppidum Laud unum, ut refert Bartholomæus Fajus Regius in Senatu Parisiensi Consiliarius, ac Inquisitionum Præses in suo Energumenico: *Dum enim*, ait, *Bursus Cillius Cathedralis Ecclesiæ Canonicus quandam Nicolam Energumenam exorcizaret, pluribus Hæreticis præsentibus, à prædicto dæmone, qui eam possidebat, quæsivit: cur tot vafris Hæreticis omissis simplicem Catholicam adortus esset?* Respondit dæmon: *Plecteres tibi morigeros?* Si enim dæmon hujusmodi peccatores obstinatos maleficiis, ac diris vexationibus sæpè affligeret in corpore; non possent tot crimina patrare: idcircò dæmon versipellis sæpiùs desinit, afflictionibus corporeis, quæ minora sunt mala, eos afficere, ut illos pluribus criminibus, & atrocioribus delictis, quæ majora sunt mala, magis illaqueet, & obnoxios reddat. Et licèt quandoque vexationes corporeæ Vexatum inducant ad blasphemias, ad desperationem, & alia peccata; nihilominus etiam quandoque peccatores reducunt ad sanam mentem, ad suorum petendam veniam peccatorum, ad dæmonem spernendum, & ad castra Dei confugiendum. Nam sæpè vexatio dat intellectum: *& mala quæ nos hic premunt* ait Gregorius, *ad Deum citiùs nos ire compellunt*. Quare hac de causa dæmon, licèt majorem super maximos peccatores, quàm super justos, habeat potestatem, eos tamen non sæpiùs, sed raro vexat in corpore, nisi jubeatur à Deo, ut magis ac magis eos vexare possit in anima in perpetuum simul cum corpore flammis gehennalibus ustulanda, & affligenda.

71 Experientia docet.

Lib. Moral.

QUÆSTIO III.

Quas molestias dæmon soleat hominibus inferre existens extra corpora ipsorum?

Respondetur, dæmonem quinque modis regulariter solere extrinsecè homines vexare.

72 Dæmon homines vexat extrinsecè. Per apparitiones imaginarias. Aliquando in vigilia. Et quomodo?

Primò per imaginarias apparitiones; solet enim species in imaginatione eorum, quos vexare desiderat, commovere; ita ut se ab eo agitari, molestia affici, aut etiam occidi, & jugulari putent. Quod fit aliquando in vigilia, & aliquando in somnis.

In vigilia enim accidunt, cùm homines nihil minus cogitantes subito terrore corripiuntur. Imaginatio etenim, cùm sit corporalis potentia, quæ aliàs phantasia dicitur, inter cognoscitivas media, nempè sensum externum, cui est superior, & intellectum, cui est inferior, diabolicæ operationi est subjecta; atque in ea species intentionales, quas vocant rerum aut existentium, aut fictitiarum simulacra, ad libitum movet, & accommodat, quibus ea, quæ ipse exhibere desiderat, repræsentantur. Hoc testantur D. Augustinus *lib. de cura pro mortuis agen. cap.*12. D. Bonavent. *in* 2.*dist.*8. *art.*4. *qu.*3. Tostatus *in c.*8. *Matthæi q.*216. & Joseph Angles *ibi qu.*8. *diffic.*12.

73 Aliquando in somnis.

In somnis verò hæ visiones haud rarò contingunt. Obscura enim, falsa, & horrenda excitat somnia. Nam cùm in dormientibus potentiæ intellectivæ sopitæ maneant; sensitivæ verò internæ, & maximè appetitivæ sint cibo, ac potu obstupefactæ, naturali propensione vel immoderatè delectantur, vel tristantur, dum variæ species, ac simulacra vel delectabilia, vel tristia sibi obiiciuntur, ac repræsentantur. Quòd si iis naturalibus dispositionibus virtus accedat diabolica, quid non patitur miser homo phantasticis, & imaginariis visionibus! quasi tot furiis agitatur: timor artus occupans, pallor dispersus per totum corpus, clamores insoliti, ululatus lamentabiles, sudor per omnes poros emissus, longa suspiria ex imo pectore educta, horrendi fremitus, violenta membrorum agitatio, totumque corpus efferum id testantur. Quæ accidentia sæpè sunt præludia futuræ diabolicæ obsessionis, nisi Patiens ad divina confugiat remedia. Illaque experiuntur ut plurimum ii, qui aliquo maleficio tangi incipiunt: dæmones enim suæ operationis primordia contestantur, ut plu-

Vexationes imaginariæ sunt præludia futuræ obsessionis.

ut pluries in variis obſeſſis, ac maleficiatis experientia comprobavi. Qui ſi ſtatim ac incipiunt hujuſmodi viſiones pati imaginarias, ad peritum accedant Exorciſtam, facillimè à quacumque dæmoniaca vexatione liberantur, ac præſervantur.

§. I.

74 Moleſtiæ à dæmone effectæ per viſiones corporales.

SEcundò per Viſiones corporales. Aliqui enim ante dæmonis ingreſſum in corpus ſuum vident eum ſub variis figuris, ac phantaſmatibus apparentem. Alii ſub forma leonis, vel urſi, vel ſerpentis, vel draconis: alii ſub forma tauri, vel canis, vel lupi, aut felis: alii ſub forma gallinæ, vel corvi, aut vulturis: alii ſub ſpecie hominis atri, aut mulieris recenter mortuæ, vel alterius ſpectri terribilis, & horrendi: alii ſub ſpecie ingentis muſcæ, aut araneæ, vel alicujus ramenti, aut minutioris pili, quæ oculis obſervantur, & in faucibus ſe ingerunt, ut ex pluribus Energumenis experimentaliter cognovi. Undè quidam profectam hinc volunt conſuetudinem, quæ apud Catholicos viget, quando oſcitant, os ſigno ✠ crucis munire, quaſi hac crucis ſignatione dæmonum in corpora ingreſſus prohibeatur. De his legendi ſunt Toſtatus *in cap.*8. *Matthæi q.*115. Delrius *Diſquiſ. Magic. libr.*2. *q.*26. *ſect.* 3. ac Petrus Thyreus *lib.*1. *de apparit. ſpirituum cap.*16.

Unde mos exortus, os ſigno ✠ crucis muniendi cùm homo oſcitat.

§. II.

75 Moleſtiæ per auditum.

TErtiò per Auditum. Percipiuntur enim aliquando voces tam interiores, quàm exteriores, tam de locis remotis, quàm de propinquis, leves ſtrepitus, ſimulati inceſſus, riſus; cachinni, ſuſpiria, gemitus, clamores, & alia, quæ ſub aurium ſenſum cadunt, atque à ſpiritibus excitantur. Qui ſpiritus vulgò apud Italos *Folletti* nuncupantur. Veruntamen hos quandoque rumores cauſant etiam alii dæmones, & antequam corpus alicujus hominis poſſideant, & etiam poſtquam illud ingreſſi ſunt. Volunt namque Dei, & Angelorum mores contraria æmulatione ſectari: ut quemadmodum illi adventu ſuo operationes ſuas externis ſignis quibuſdam, magniſque argumentis teſtantur, & indicant; ita ſpiritus nequam ſuam præſentiam volunt innoteſcere ſenſibili aliquo ſigno, vel modo, nè in hac re ipſi videantur inferiores; cum hac tamen differentia, quòd illi cupiunt omnes quieto eſſe animo, ad quos divertunt; hi turbatum volunt, & territum; unde terriculamenta, & perturbantia adhibent ſigna, antequam miſeros homines invadant. De quibus latiſſimè Delrius plures cumulans Auctores *lib.*2. *Diſquiſ. Magic. q.*27. *&* 28.

§. III.

76 Moleſtiæ per odoratum.

QUartò per Odoratum. Hic enim ſenſus ſæpiùs fætorem ſuſtinet intolerabilem, qui in omnibus dæmoniacis operibus ferè intervenit, veſteſque aſtantium, domos, aerem, & circumſtantia loca ſic replet, ut longo tempore duret. Quare dæmonum fæderati, ut ſunt Magi, Malefici, & Striges ut plurimùm fætent, atque è veſtibus, ore, & corpore graveolentia emittunt non ferenda: quia cum dæmone familiariter converſantur, qui fætoribus, & putoribus aerem inficere ſolet, quoties ſe præbet viſibilem, ut omnes hiſtoriæ conteſtantur.

77 Moleſtiæ per guſtum.

Quintò per Guſtum. Sæpiùs enim hic ſenſus malè à dæmone afficitur, quando unà cum cibo, aut potu in os hominis latenter dæmon ingreditur, & mox in corpus ingreſſus magna tyrannidis exempla dat, ut ſuo damno ſenſit Virgo illa, de qua Gregorius *lib.*1. *Dialogorum c.*4. narrat, quòd cum lactuca dæmonem latitantem hauſit, à quo ſtatim poſſeſſa eſt. Quare ut plurimùm ſolent Magi, & Malefici pomum, aut quid ſimile edendum præbere iis, quos maleficio inficere conantur. Id pluribus exemplis teſtatur Remigius *lib.*3. *c.*5. Cujuſdam Cathinæ Gillotiæ inſignis maleficæ ſua manu poma, pruna, aliaque eſculenta præbentis iis, quos

Exemplis comprobatur.

vel per

vel per maleficia debilitare, vel sanitate donare cupiebat. *Lib.2.c.7.* Alterius veneficæ Barbelinæ Rayel medicatum pyrum in via deponentis, quasi id è viatoris pera forte excidisset; quo imprudenter à quodam Ludovico, à quo injuriam passa erat, sublato, ac gustato, statim gravi morbo correptus vix præ dolore domum pedes se referre sustinuit. Aliorum plurium refert exempla *lib.* 2. *c.*4. & *lib.* 3. *c.*3.

Sed quid immoror circa ista? unicum referam eorum, qui hoc modo à dæmone malè affecti ad me accesserunt gratia sanitatis consequendæ. Anno Domini 1648. ultima die Augusti coram me fuit adducta Venetiis adolescentula quædam annos 14. nata, nomine Magdalena Forlana à Castro Franco Oppido Diœcesis Tarvisinæ, à dæmone obsessa, quæ præsente ejus avia, aliisque pluribus personis mihi enarravit, se vigilia S. Laurentii postquam accepisset quoddam pomum à quadam vetula sua conterranea, quæ vulgò malefica existimabatur, illicò sensisse sibi stomachum quasi igne aduri, sæpè terribiles habere vomitus, nihil tamen eructare potuisse; frequenter ita sensibus destitui, ut planè mortua videretur: quæ omnia successivè sic dæmon à me jussus in nomine Jesu, illi palàm intulit, sine ulla tamen juvenculæ læsione. Quibus visis, & auditis, ipsa ante pedes meos genuflexa, dæmoni præcepi in nomine Jesu, ut & ipse enarraret per os juvenculæ quando, & quomodo in corpus illius esset ingressus. Qui statim respondit, se ingressum esse illius corpus vigilia S. Laurentii subter pomum latens, quod à malefica adolescentulæ Magdalenæ traditum fuit ad edendum: quo comeso cæpisse omnia prædicta tormenta illi inferre: quia sic jusserat malefica, ut illam sic torqueret toto tempore vitæ ejus. At iniquus tortor, cùm à me juvencula illa in fide, ac confidentia in Deum fuisset instructa, facto illi præcepto in nomine Jesu, ut egrederetur, illicò ab ea recedere coactus est, ejus guttur fætore sulphureo in suo exitu repletum relinquendo. Ex quo videas, quomodo homines vexat nedum in sensu odoratus per fætores; sed in gustu per esculenta, & cætera comestibilia.

78 Exemplum ab Auctore relatum.

§. IV.

Denique per tactum varias in hominibus causat afflictiones. Aliquando enim illi tenebriones hominum aures vellicant: aliquando è lecto detrahunt: aliàs crines abradunt: modò accubare cum eis tentant in eodem lecto: nunc propulsant, & prostrant renitentes: nunc fustibus excipiunt: modò allidunt ad angulos: aliquando præcipites agunt: sæpiùs ustiones, & verbera infligunt, aliisque malis dormientes, & vigilantes molestant antequam morbos inferant, vel ipsam mortem. Quæ præstare possunt vel per assumpta corpora: vel vi, & potestate ipsis innata, more hominum, qui aut fuste, gladio, hasta, & hujusmodi instrumentis utuntur in vulneribus infligendis: aut opera concitati aeris, cujus vi deiiciuntur ædes, concitantur maria, arbores radicitùs evelluntur: aut robore naturali corporibus nervosis indito. His tribus modis à dæmone plures vexati inveniuntur, alii tali hora determinata diei: alii tali hebdomadæ die: alii semel in mense; quo tempore sensuum alienatione, crurium morsibus, cordis punctionibus, & aliis hujusmodi molestiis afficiuntur. Quam veritatem docet Tostatus *in c.*8. *Matthæi q.*120. & Petrus Thyr. *lib.*1. *de Apparit. spirituum*. Et praxis in multis à dæmone vexatis docet in dies.

79 Molestiæ per tactum.

§. V.

Sed hostes versipelles, ut magis homines decipiant, & in nassam trahant, sæpiùs fingunt, se esse animas defunctorum, præcipuè animam alicujus scelerati hominis; Et hoc vel ut inducant homines in illam hæresim, quæ asserit animas sceleratorum hominum post mortem in dæmones, & in quæcumque animalia bruta suis meritis congrua converti. De qua Augustinus *lib. de Hæresibus cap.*68. Vel ut se aspicientes errore aliquo decipiant, puta animam alicujus maximi pecca-

80 Dæmones sæpiùs simulát esse animas defunctorum.

cato-

catoris, qui absque peccatorum suorum confessione, vel ullo doloris, aut contritionis actu interno, & externo signo è vivis ad mortuos migravit, esse in tuto salvationis loco, viventibus persuadeant: Sic mortuos in peccato mortali pœna gehennæ æterna non puniri credant. Vel si mortui sunt sancti divina jam beatitudine perfruentes, eos infament dicentes, magnos in Purgatorio pro suis delictis sustinere cruciatus: ita eruditè docet Augustinus *lib.*10.*de Civit. Dei, cap.*11. *à medio*. Chrysostomus *homil.*29.*in Matthæum*. D. Thom. 1.*par. q.*117. *art.*4. *ad* 2. Sanchez *tom.* 1.*Decalogi lib.*2. *c.*38. *num.*23. Sylvester. *verbo maleficium q.*4. *dict.*2. Victoria *de Magia Relect.*12. *q.*4. *num.*17. Sotus *de just. lib.*8. *qu.*2. *art.*2. *colum.*4. *vers. Sed rogat.* Cirvelo *de superst. par.*3. *cap.*8. Pedraza *in summa in* 1. *præcepto* §.10. Delrius *lib.*2. *Disquis. Magic. qu.*26. *sect.*7. & Stephan. Fagundez *par.*1. *lib.*1. *in* 1. *præceptum. Decalogi cap.*36. *num.*10.

Et quamvis bona consulant, petantque suffragia fieri, aut aliquid restitui, hoc faciunt gratia posteà faciliùs decipiendi; ut benè docet Pedraza, Victoria ibidem, & Petrus Thyræus *de spirituum apparitionibus cap.*16. *num.*9. Ideòque magna cautela in talibus apparitionibus est utendum. Nam absque particulari Dei gratia nemo potest in iis esse tutus: cùm discretio spirituum sit gratuitum Dei donum, teste Paulo Apostolo 1. *Corinth.*13.

§. VI.

81 Modi, quibus cognoscuntur mali à bonis spiritibus, & animæ veræ ab illusionib. diabolicis.

VEruntamen à Doctoribus varia traduntur signa, malos à bonis spiritibus, & veras animas ab illusionibus diabolicis discernentia, quæ etsi non certam fidem, probabilem tamen opinionem faciunt; quorum aliqua breviter hìc referam ex Petro Thyræo *loco citato*, Delrio *lib.*2. *Disquis. Magic. q.*26. *sect.*3. *vers. metum nobis hìc obstrudunt*, & Peltano *de Purgatorio cap.*5.

Primò si signum crucis, nomen Jesu, Mariæ, vel aliorum Sanctorum, cereumvè, reliquias, agni Dei ceream effigiem, lustralem aquam, panem, salem, aliaque hujusmodi sacramentalia, vel Catholicæ religionis symbola fugiant, aut detestentur, diabolus est.

Secundò si postquam exegerunt semel id, quod volebant, adhuc frustra iterùm appareant, & sint importuniores (nam animæ veræ, cùm illis satisfeceris, vel ampliùs non apparent; vel semel tantùm, ut gratias agant; è contra dæmones causas ex causis, ut funiculum nectant, ut vel obsideant, vel saltem graviter decipiant) his ergo concurrentibus diabolus est.

Tertiò si prætexit apparitioni causam falsam, vel malam; ver. gr. dicit, se apparere coactum vi conjurationis magicæ, vel ut revelet curiosa, parùm necessaria, aut quæ nesciri expediret, dæmon est.

Quartò si aliter ejus oratio sit falsa, superstitiosa, desperati, libidinosi, vindictæ appetentis, aut aliter perturbati præferens animi ostentationem, dæmon est.

Quintò si appareat forma non humana formosa, & benè formata; sed tetra, deformi, aut vili, vel Canis, Serpentis, Suis, Draconis, Araneæ, Bufonis, vel similium, vel nigri Æthiopis, malus est genius: si verò forma humana bona, Angeli, vel Beati, vel Christi; tunc consideranda operatio: si ex genere suo est improba, ut blasphemiæ, superstitionis, mendacii, homicidii, luxuriæ, &c. vel dolosa ex modo operationis, ut si primo congressu lætitiam afferat animo, & tranquillitatem, posteà horrorem, turbationem, vel desolationem, vel etiam magno cum fætore, strepitu, vel clade abeat, dæmon est. Sic D. Antonius hanc suis cautionem tradidit his fermè verbis: *Non est difficilis bonorum, malorumque spirituum discretio, si enim post timorem successerit gaudium, à Domino sciamus venisse auxilium: si autem incussa formido permanserit, hostis est, qui videtur.*

Non est credēdū dæmoni dicenti per os

Sextò si dicat, se animam esse alicujus damnati, mentitur, & dæmon est ut plurimum; vix enim unquam damnatorum animæ sinuntur egredi.

Ex hoc

Ex hoc ſequitur, ſemper mentiri dæmonem, quando in dæmoniaco loquitur dicens, ſe talis, vel talis defuncti damnati, vel non damnati animam eſſe: quia anima defuncti nunquam alterius hominis corpus ingreditur: ut docent Sanchez *tom.*1. *Decalogi lib.*2. *cap.*38.*n.*24. Delrius *in Anacephal. monit.*1. *& lib.*2.*q.*26. latiſſimè Toſtatus *cap.*8. *in Matthæum q.*124. *ad* 1. Ideò non eſt faciendum, quod præſcribunt. Nam ex his occaſionem quærunt, vel homines in errorem aliquem inducendi quoad animam: vel eos in corpore poſſidendi.

obſeſſi, ſe eſſe animam defuncti.

QUÆSTIO IV.

Quomodo dæmones humana corpora ingrediantur?

SUppoſita divina permiſſione, ſine qua nec minimum quidem nocumentum dæmon hominibus inferre poteſt, dico, illum ingredi corpora humana: Aliquando ob divinam juſſionem, nempè quia ſic jubetur à Deo, ut talem puniat hominem in corpore propter aliquod graviſſimum peccatum: Et tunc dæmon non per magorum, aut maleficorum, vel ſtrigarum, aut aliorum hominum peſſimorum; actum ſed per ſeipſum tantum malum iuducit. Ratio eſt, quam affert Suarez *lib.*8. *de Angelis cap.*20. *n.*7. quia quoties dæmon, ut pœnam, vel malum aliquod uni inferat, alium ad peccandum inducit: vel quando pœna ipſa intrinſecè includit ſimilem inductionem (ut contingit, quando inſtigatio, ſeu tentatio ad unum peccatum eſt pœna prioris peccati) tunc pœna illa non provenit jubente Deo, ſed permittente: quia intrinſecè involvit tentationem, & ſuggeſtionem mali culpę, cujus Deus auctor eſſe non poteſt. Quod confirmat D. Anſelmus *lib.*1. *Cur Deus homo.cap.*7. dicens: *hoc miniſterium malum inferendi* (intellige, quando aliquo modo includit culpam) *à dæmone nunquam fieri Deo jubente, ſed tantùm permittente*. At quando dæmon immediatè per ſeipſum, vel per creaturam irrationalem malum purè pœnale infert homini, tunc nihil vetat, quin dæmon, non ſolùm permittente, ſed etiam jubente Deo id faciat: Quia de ſe non involvit malum culpæ, nec ejus cauſalitatem; ſed ſolius tantùm pœnæ. Dico autem *de ſe*: quia non obſtabit, quòd dæmon ſemper peccaturus ſit, illud mandatum Dei exequendo: vel ſemper id faciens ex odio contra hominem: vel dolens, quòd illa vindicta, & actio ſua in gloriam Dei cedat: vel quòd Deo obedire cogatur. Hoc, inquam, non obſtat; quia hęc malitia non eſt per ſe conjuncta tali actioni, ſed per accidens adjungitur ex pravitate operantis, quam Deus impedire, aut vitare non tenetur; & ideò licèt Deus jubeat dæmoni actionem, & executionem juſtitiæ erga peccatorem; nihilominus malitiam, quam dæmon admiſcet, Deus ſolùm permittit.

82 Dæmon in corpus peccatorum maximorum ingreditur aliquando nedū permiſſus, ſed à Deo juſſus.

Hoc modo B. Paulus Corinthium incæſtuoſum Sathanæ tradidit, 1. Corint. 5. nec non Alexandrum. & Himenæum blaſphemos dæmoni torquendos permiſit 1. Tim.1. ſic multorum peccatorum exempla affert Delrius *lib.*3. *Diſquiſ. Magic.par.*1. *q.*7.*ſect.*2. qui per dæmonum poſſeſſionem, ac diram vexationem, & per mortem ipſam pœnas ſuis ſceleribus debitas ſolverunt.

§. I.

ALiquando ingreditur per timorem, ut dicunt aliqui, quando, ſcilicet aliqua creatura varias habet dæmonum viſiones imaginarias, vel corporales, aliaſque patitur à dæmone moleſtias exteriores, de quibus ſupra *à n.*72. *& ſequent.* vel invenitur in aliquo periculo, vel loco obſcuro: vel minæ illi graves intentantur; tunc enim dæmon ſuggerit illius imaginationi, quòd in tali loco ſint dæmones, ſpiritus, umbræ, animæ mortuorum, aliquis abſconditus, ſerpentes, feræ, & id generis monſtruoſa animalia, ut timeat, ac ſic timore animo conſternato in fide tepeſcat, ac dæmoni intrandi in corpus januam aperiat.

83 Quandoque dæmon corpora ingreditur per timorem.

Sed nè

Sed nè error nos capiat, est adnotandum, quòd dæmon ex timore potestatem non accipit intrandi in corpus hominis timore correpti. Nam ait Tostatus *in c.8. Mat. q.122. quòd Deus permittit homines torqueri à dæmonibus, ut timeant ipsos dæmones, & caveant eorum futurum consortium*. Non ergo timere dæmonem est causa, quòd ille corpus timentis ingrediatur. Si enim, cùm hujusmodi timor advenit, homo ex tali timore motus statim se signo crucis muniet, ad Deum confugiat, sanctissimum nomen Jesu devotissimè invocet, ac in eo totam suam collocet fiduciam, illicò dæmon aufugit, timor abscedit, nec malum ullum incurrit, Deo ipsum protegente, ac custodiente. Quòd benè admonet D. Bernardus super illa verba Ps.90. *Non timebis à timore nocturno. Quia timor ipse*, ait, *tentatio est, congruè dictum est ei, qui circundatur scuto Domini, quòd à tentatione hac non timebit. Caminus est timor iste; sed ut examinet, non exurat, Veritas facit.*

Hic modus explicatur.

84 At cùm homo timore consternatus Dei protegentis obliviscitur, de ejus diffidit bonitate, ac protectione, nec credit Deum velle in se confidentes tueri, atque defendere, murmuratque de Dei providentia, bonitate, ac liberalitate; hic dum Deum deserit, meretur aliquo modo deseri à Deo: sic aliquando contingit, quòd dæmoni à Deo licentia concedatur, corpus illius possidendi, ac diris cruciatibus vexandi, quod benè docet Drexelius *de Conformatione voluntatis lib.5. c.5. §.5.* super illa verba Prover. c.3. *Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo. Porrò*, ait, *qui hac fiducia sunt vacui humana tantùm circumspiciunt, omniaque humanis viribus metiuntur. Et ferè cotingit, ut hos in manu consilii sui destituat Deus*, & c.10. §.7. ait: *Sed quæras fortè, cur Deus permittat tot homines maleficis artibus devinciri, & necari? Nè mirare: Summa in Deum diffidentia etiam supplicii genus meretur.* Quod idem prorsus fatendum etiam in his, qui sine maleficorum cooperatione à Dæmone possidentur. Nam, ut subdit idem Doctor, *Plerumque qualis est hominis in Deum confidentia, tals est Dei in hominem liberalitas.* Unde qui valdè timent diabolum, ac timore consternati ad Deum non confugiunt; ostendunt se de divina diffidere bonitate, ac protectione. Cujus rei monitum saluberrimum dedit Angelus Custos sub forma pastoris S. Hermæ discipulo Pauli Apostoli ei apparens, secumque visibiliter ac domesticè usque ad finem vitæ ejus conversans, ut habetur *tom.1. Bibliothecæ Veterum PP. lib.2. mandato* 12. *Quicumque* ait, *fide pleni non sunt, timent diabolum, quasi potestatem habentem. Quicunque pleni sunt fide, resistunt illi fortiter, & ille recedit ab eis: quia non habet locum intrandi. Tunc vadit ad illos, qui non sunt in fide pleni, & quoniam habet locum, indè intrat in illos, & quæcumque vult, facit illis, & fiunt famuli ejus*, & mandato 7. *Diabolum*, ait, *nè timeas: timens enim Dominum dominaberis illius: quia virtus in eo nulla est; In quo autem non est virtus, is timendus non est. In quo verò est virtus gloriosa, is etiam timendus*, & loco sup. cit. *Diabolus timorem facit; sed timor illius vanus est: Nolite ergo timere eum, & fugiet à vobis.* Et Lactantius Firm. *lib.2. Divin. Inst. c.16. Nocent*, ait, *dæmones quidem, sed iis, à quibus timentur, quos manus Dei potens, & excelsa non protegit.*

Ratione diffidentiæ.

§. II.

85 ALiquando dæmon occasionem sumit intrandi in corpus alicujus hominis, illudque possidendi, dum talis homo, vel mulier graviter irascitur, & indignatur. Non quòd indignatio, ira, aut furor sint causa ingressus dæmonum; nam sequeretur, quòd quotiescumque aliquis irascitur, vel indignatur, aut furit, à dæmone possideretur, quod est falsum; sed quia novit versipellis, qui teste Augustino *lib.18. de Civit. Dei cap.12. ex se nocendi cupidissimus est*, quòd dum homo per aliquam actionem, quæ Deo displicet, Deum offendit, tunc Deus etiam aliquo modo ipsum deserit, sic faciliùs dæmoni intrandi in corpus ejus, illudque possidendi permittitur potestas; ideò tali occasione iræ, indignationis, furoris, libidinis, ebrietatis, crapulæ, vel alterius sibi oblata, intrandi occasionem quærit. Hanc veritatem

Quandoque dæmon in corpus alicujus ingreditur, sumpta occasione ex ejus ira, vel indignatione, vel alio defectu.

erudi-

eruditè docet Hieremias Drexelius *loco citato cap.* 10. §. 7. loquens de peccato Saulis super illa verba 1. Regum *c.*28. *Coarctor nimis, siquidem Philisthiim pugnant adversùm me, & Deus recessit à me*; sic ait: *Non recessisset à te ò rex, nisi tu priùs ab illo. Hoc & tu, mi Christiane, cogites: neminem deserit Deus, nisi desertus*.

Ob hujusmodi rationem quidam dæmon per os cujusdam Energumeni fassus est mihi se illum hominem obsedisse (quicquid sit de veritate verbi dæmonis, Deus scit) factum sanè memorabile referam. Anno Domini 1648. die 4. Septembris Venetiis in Conventu S. Bonaventuræ coram me fuit adductus Bartholomæus de Bonjovannis à Castro Franco Oppido Diæcesis Tarvisinæ annos natus 32. vir simplex, & idiota, in cujus corpus ingressus erat dæmon dictus Beelzebub, illemet, qui à Sathana, seu Lucifero dæmoniorum principe (ut ipse dixit) illi ab ortu nativitatis ejus ad tentandum illum, & ad malum inducendum destinatus fuerat. Quem ut seduceret, & ad peccatum traheret, cùm varias adhibuisset artes; nec tamen ad grave aliquod, sed ad levia duntaxat peccata inducere potuisset; eò quòd vir bonus esset, rectus, ac timens Deum, ac Sanctissima sæpiùs frequentans Sacramenta, tandem eum zelotipia erga uxorem torquere decrevit. Idcircò una dierum solemnium Pentecostes dæmon occasione accepta, quòd præfatus homo ex vino, quod biberat, semiebrius erat, domum ingredienti præstigiator apparuit sub specie juvenis incogniti, propè uxorem ipsius ad lectum sedentem in cubiculo manentis, qui eam amplexari videbatur. Tunc prædictus homo hoc viso ira percitus, ac indignatione repletus illicò districto ense, ut uxorem occideret, adversum illam ictum jecit: sed juvenis ille virum amplexus, impedivit, nè occideret: ex quo ictu in manu tantùm grave vulnus uxor accepit, & statim juvenis ille disparuit. Tunc præfatus homo putans juvenem illum per scalam aufugisse deorsum, illum est insecutus gladio districto, ut de medio tolleret: sed cùm ad imum scalæ pervenisset, illic fratrem uxoris suæ invenit, cùm quo plures habere cæpit de sorore ejus querimonias, quòd sibi conjugii fidelitatem non servasset. Qua de re homo ille admiratione repletus rogavit, ut omnia distinctè enarraret: quibus auditis, cùm nec ille, nec ullus alius illum vidissent juvenem, quem cum uxore sua concubuisse asserebat, aufugientem, uxorque injusto vulnere sauciata lacrymas, gemitusque effundens Deum pro sua innocentia contestaretur; parentes, & amici ejus ebrietati hoc attribuendum rati sunt. At præfatus Bartholomæus his acquiescere nequivit; sed acriter erga uxorem capit zelotipia comedi, graviterque in stomacho, ventre, cruribus affligi, ac torqueri: & veluti ventum, seu formicarum multitudinem sentire in corpore discurrentem: nexus omnes, ac nodos corporis ligatos habere, ita quòd vix posset aliquis pro sui ipsius, uxoris, & filiorum alimentis acquirendis operari. Tandem die 30. Augusti totius mali inventor se patefecit, dum forma ingentis muscæ assumpta in os ejus intravit; ex quo delirio repentino, ac phrenesi vehementi laborare, ac furiis ita agitari cæpit, ut ab alto loco, nisi à parentibus impeditus fuisset, præcipitem se dare vellet. Cùm ergo in conspectu meo esset in Capella Salvatori nostro Jesu Christo dicata, quæ est in viridario præfati Conventus, præsentibus fratre ejus majore natu, & altero homine ejus conterraneo, statim per os prædicti obsessi dæmon voce tremula dicere cæpit vulgari idiomate: *Egrediar, egrediar illicò, si sic præcipis, ex corpore istius: quia non possum ampliùs manere in eo*. Quam promptitudinem egrediendi antiqui adversarii ego conspiciens, præcepi illi in nomine Jesu, nè egrederetur, donec ego sic illi præcepissem. Statimque prohibui, nè loqueretur, nec hominem illum ulla afficeret molestia, nec sensus ejus sive interiores, sive exteriores impediret, quin omnia, quæ sibi evenissent, mihi clarè, ac distinctè enarrare posset. Qui sensibus, ac potentiis omnibus benè valens, ac plenè mentis compos omnia, ut supra clarè, ac distinctè mihi explicavit. Quibus auditis, dæmoni præcepi in nomine Jesu, ut omnia sua facinora patefaceret, & lingua obsessi uteretur, sed auditum, cæterasque potentias sensitivas nedum exteriores, sed etiam inte-

86 Exemplum memorabile relatum ab Auctore.

interiores non impediret, ut ipsemet obsessus, ac cæteri astantes clarè, ac distinctè omnia audire possent, uxorisque ipsius agnoscere innocentiam. Sic dæmon omnia supradicta enarravit, dixitque, mulierem illam esse puram, & innocentem; ac virum illum bonum, ac justum: & addidit: *Cum virunculum hunc variis modis impetere contenderem, nec ei prævalere possem, ab aliis dæmonibus ut ignavus irridebar, ac subsannabar, sed præcipuè à principe nostro Lucifero arguebar, & ut iners, & segnis acriter reprehendebar. Quare illum ut saltem zelotipia affligerem, & inter ipsum, & uxorem rixas disseminarem, odiaque foverem, juvenis illius speciem assumpsi; sed cùm vir vellet uxorem suam occidere, prohibui, nè faceret: quia sic eum impedire mihi præcepit Deus: nec, ut tot mala inferrem, mihi permittere voluit. Tunc autem quando ex oculis ejus evanui, corpus ipsius sum ingressus, & in eo, quas pertulit omnes hoc quadrimestri, præstiti afflictiones; sed cùm ampliùs clam manere non potuissem, ingentis muscæ forma assumpta, ejus guttur violenter penetravi, eum agitando, mortemque illi inferre tentando: quod utique, nisi Deus prohibuisset, opere complevissem.* Dixit insuper se esse unum ex ultimo Angelorum ordine Beelzebub nuncupatum; non quia esset dæmoniorum princeps; sed ratione officii, quo fungebatur: quia à Lucifero datus illi erat ad seducendum, & ad peccata illum inducendum: *Beelzebub enim interpretatur vir muscarum, idest animarum peccantium, quæ reliquerunt verum Sponsum Christum.* At tandem cùm illi præcepissem, ut diceret an ingressus esset missus ab aliqua Saga opere maleficii? Respondit, *non. Cur ergo*, dixi, *ingressus es, & venisti ad torquendum hunc simplicem, & pauperculum?* Respondit: *quia sic mihi placuit*. Sed ego adhuc: *Unde hæc tua complacentia?* Et ille: *Ex mea voluntate.* Et denique coactus fuit dicere: quòd ex malitia sua, & improba voluntate ad malefaciendum ingressus erat. Qui audito præcepto à me sibi facto in nomine Jesu, ut ex corpore illius egrederetur, statim sine ulla mora egressus est; & ille bonus vir totus hilaris à dæmonis tyrannide ereptus, & zelotipia erga uxorem deposita, unà cùm aliis suis conterraneis ad propriam domum reversus est. Ex quo videas, quomodo aliquando dæmon nullo Magorum, aut Maleficorum opere interveniente, ex aliquo peccato, vel vitio etiam levi occasione accepta, corpus hominum ingredi, ac vexare conatur, prout sibi à Deo permittitur.

§. III.

87 Aliquando dæmon ingreditur per maleficia; & hic modus cæteris est frequentior; facto enim maleficio contra aliquam determinatam personam, dæmon ex pacto cum Malefico inito, nisi à causa superiori impediatur, ingreditur corpus illius, ac illud possidet: vel in aliqua tantùm parte, puta in stomacho, vel in corde, vel in capite, vel in sanguine, vel in venis, ut mox dicetur; & tunc dicitur maleficiata. Vel in toto corpore habet potestatem, in illiusque potentiis sensitivis internis, & externis varias habet operationes; & tunc dicitur energumenus, seu arreptitius; ut docet Archidiaconus *in Glossa cap. Exorcista dist. 23.*

Sæpiùs dæmon ingreditur per maleficia.

Quando quis dicatur maleficiatus, vel energumenus?

Verùm quia maleficia ex se nullam vim augent dæmonibus, ut quæ priùs non poterant in aliqua creatura, posteà valeant efficere, nisi velimus dicere cum Victoria, *Relectione de Arte magica*, dæmones non adeò impediri nocere per Magos, Maleficos, & Sagas, cæterosque homines iniquos, sicut per seipsos. Et ratio fortasse est: quia sicut homo ex divina permissione, qua committitur suæ libertati, potest per seipsum male facere, puta unus alterum occidere, veneno afficere, & id generis mala inferre; ita etiam potest per invocationem dæmonis ex pacto cum ipso inito maleficia inferre, mediante ejus ope, si Deus permittat. Veruntamen, cùm hæc major libertas dæmoni non adveniat ex opere maleficii, sed à Deo, dicendum est si Deus permittit dæmonibus per maleficia alicui majora damna inferre, hoc est vel ratione ipsius minimæ, vel nullæ in Deum confidentiæ, ut dictum est supra *n. 67. & seqq.* vel ob aliquam aliarum causarum, de quibus infra, ubi *de ratione divinæ permissionis n. 133. & seq.*

Quomodo dæmon potestatem sumat intrandi per maleficia?

§. IV.

§. IV.

ALiquando dæmon ingredi dicitur per imaginationem. Quod potest dupliciter intelligi: Aut mediante imaginatione: Aut secundùm imaginationem. Primo modo, cùm quis imaginatur se à dæmone esse obsessum, licèt non sit; nec credit se protegi à Deo, vel protectum fuisse contra dæmonem, ac spreto divino auxilio ad Magos confugit, ut liberetur, murmurans de Dei providentia, ac detrahens ejus bonitati: hic cùm Deum deserat, meretur aliquo modo deseri à Deo; Sic aliquando contingit, ut qui tantùm imaginariè erat obsessus, mereatur verè, ac realiter à dæmone possideri. Secundo modo dicuntur obsessi à dæmone, qui imaginantur se esse obsessos, nec tamen sunt obsessi: sed aliqua naturali laborant ægritudine. Hoc præcipuè contingere solet in mulieribus menstruorum patientibus defectum; Humores enim illi, seu vapores venenosi ad stomachum ascendunt, cibum conturbant, inficiunt, atque corrumpunt, in eoque plures cruditates generant, & sic cibi novi attrahendi tollunt appetitum. Deinde se elevant ad cerebrum, ac in phantasia phantasmata confundunt: unde ex tali confusione phrenesi laborare videntur; ex quo ab aliquibus energumenæ creduntur. Tandem à capite descendunt, ac per corpus discurrunt, creduntque sæpiùs, illos esse spiritus. Unde tales mulieres actus admodùm vexatorum similes quandoque faciunt. Quare prudens Exorcista non sit præceps ad judicandum de vexatione in mulieribus; sed prudenter observet motus, & verba: quæ si appareant sine ratione dicta, & extra propositum, & in dicendo, & agendo patiens non perseveret in eodem, semper declinans à proposito, & multa dicens; nec ad aliquod præceptum instructivum, vel lenitivum det responsum, nec ullum signum præbeat evidens præsentiæ diabolicæ, sunt effectus humorum matricalium.

88 Quandoque dæmon ingreditur; Vel mediante imaginatione.

Vel secundùm imaginationem.

Eadem ratione humores melancholici dant causam apparentis vexationis; sed hi cognoscuntur tum per medicamenta, quæ comprimunt illos; sicut etiam humores matricales: tum per patientis complexionem, ac Medici judicium, qui unà cum Exorcista poterit solvere difficultatem, ac salutaria ægroto adhibere pharmaca, ille corporalia, iste spiritualia.

In puerulos verò, & infantes, qui adhuc usus rationis sunt expertes, ac sub cura parentum vitam degunt, dæmon ingreditur ut plurimùm ob eorum parentum, vel curam habentium negligentiam in eos commendando divinæ protectioni, signando signo crucis, rebus sacris muniendo, angelicæ custodiæ consignando, & confidendo in Deum, quòd ob suam infinitam bonitatem, ac liberalitatem ab omni maleficio, ac dæmoniaca infestatione, & à cunctis periculis illos sit servaturus. Quod rectè docet Augustinus *serm. 2. Dom. 23. post Trinitatem. Mox*, ait, *ut homo sæculo nascitur, & vitam plenam miseriæ velut propheta futuri laboris sui præconio lacrymosæ vocis ingreditur, etiamsi nondum in animo suo, in animo tamen parentum suorum, vel quorumlibet hominum, in quorum manibus nutrienda ejus infirmitas jacet, tentari jam potest, & diaboli circunventionibus rapi, aut per ligaturas execrabilium remediorum: aut per sacrilega sacra gentium: aut si fortè mors urget, negligentia renuntiationis in Baptismo salutari; & ut brevi complectar, tentatur illa ætas, cùm à suis in mundo diligitur, & in Christo negligitur.*

89 Cur dæmon ingrediatur aliquando in corpora infantium.

QUÆSTIO V.

Quomodo dæmones existant in corpore humano?

EXistentia talis est, ut aliquando unus, aliquando plures sint in uno corpore. Nam in nocendo homini gaudent societate. Unde aliquando integra legio, quæ 6666. idest, sex millibus, sexcentis, ac sexaginta sex dæmonibus constat in uno

90 Dæmones aliquando plures, aliquando unus existunt in corpore humano.

corpore reperitur: ut probatur ex dæmoniaco Lucæ 8. & dicto Chriſti aſſerentis Lucæ 11. immundum ſpiritum ſuis ſedibus expulſum ſeptem alios ſpiritus nequiores ſe, per quos multitudo dæmonum intelligitur aſſumere, atque in domum reverti, ex qua exierat. Hi autem ſpiritus non inſunt, ut accidentia ſuis ſubjectis: nam ſunt ſubſtantiæ perfectæ. Nec ut partes ſuis totis, & compoſitis: quia partes corporis, aut animæ non ſunt; ut benè docet etiam Toſtat. *in c.8. Matthæi qu.113. ad 1.* Non enim ex dæmone, & corpore fit unum per ſe, ſicut ex materia, & forma. Nec utriuſque nec alterius ſupplere poſſunt vices, ſi idem homo vivus perſeveret. Neque totum quoddam, & abſolutum in aliquo ſuppoſito referre queunt concurrentibus duabus perfectis naturis in unam hypoſtaſim: hoc enim ſoli Chriſto Domino convenit; ſed inſunt ut motores rebus motis: nam corpora movent; ſed ita ut nullum iſtis dent novum eſſe; nec propriè unum quid cum obſeſſis conſtituunt. Et licèt in corpore ſimul ſint cum Anima; non tamen eodem modo exiſtunt in illo: Nam anima eſt per modum informantis: Dæmon verò per modum aſſiſtentis, vel poſſidentis, ſicut motor in mobili. Anima ſimul cum corpore, in corpore, & in eſſentia corporis, ut eſſentia, eſt: Dæmon ſimul cùm corpore, & in corpore; ſed non in eſſentia corporis, ut eſſentia, ut teſtatur Abulenſis *loc.cit. ad 2.*

Quomodo inſint corpori humano?

Joseph Angles in 2. diſt. 8. q.2. diffic.3. & 4.

91 Sic dæmones exiſtentes in corpore aliquando totum corpus hominis occupant: Aliquando membrum aliquod, caput, brachia, tibia, pectus, & hujuſmodi partes ſingulares, in quibus ſuas ſedes ponunt: Aliquando in ſumma, & imperceptibili hominis particula, in qua latent; cùm ſint ſpiritus corporis expertes; nec tamen ita inſunt in illis, ut ſemper in eadem parte permaneant: cùm ſæpè mutent ſtationes, & nunc plures poſſideant, nunc pauciores, ut ſuo damno probant in dies maleficiati, & à dæmone poſſeſſi: Aliquando ad tempus deſerunt, ſed poſteà redeunt: Ita docet Petrus Thyreus, & Sanchez. Et licèt ſint in corpore, & poſſint eſſe in quacumque parte corporis; non tamen poſſunt eſſe intra animam, nec ei illabi, quod ſolius eſt Factoris, ut docet Auguſt. *lib. de Ecclſiaſt. dogmatib. cap.81. tom.3. Dæmones*, inquit, *per energicam operationem non credimus ſubſtantialiter illabi animæ; ſed applicatione, & oppreſſione uniri: Illabi autem menti illi ſoli poſſibile eſt, qui eam creavit, qui natura ſubſiſtens incorporeus, capax eſt ſuæ facturæ.* Idem pluribus probat Toſtatus *loco cit. ad 3.*

In qua parte corporis reſideant?

Lib. de dæmoniacis c.8.

Lib.2. in præcept. Decal. cap.42. n.7.

Non poſſunt illabi animæ.

QUÆSTIO VI.

Quid Dæmones operentur in corpore, quod poſſident?

92 Omiſſis, quæ dæmones in ſenſibus tum externis, tum internis extra corpus manentes operantur, de quibus ſupra breviter *n.72. & ſeq.* Dico, eos intus manentes operari: Primò ſenſibus internis illudendo, maximè imaginativæ, ac phantaſiæ, quam etſi novæ ſpeciei impreſſione immutare non poſſint, & per conſequens efficere, ut qui numquam vidit colores externos, elegantiam tabellæ pictæ diſcernat: aut qui non audivit, judicet de muſicæ ſono; poſſunt tamen potentias illas decipere, & turbare, vel corpus formando phantaſticum, quod oculis obiiciant; Vel ſpecies eorum, quæ homo vidit aliquando, confundendo, & ex illa cognitione formando novas ſpecies eorum, quæ numquam vidit: Vel ſpiritus animales, qui interiorum ſenſuum functionibus peragendis inſerviunt, movendo: Vel in corpore concitando motiones, & affectiones varias: atque ita ex illis formationibus, concitationibus, commixtionibus, & agitationibus ſpecierum, aſſumptis etiam vaporibus inſtituto accommodatis, efficere, ut homo videat, aut ſe videre credat ea, quæ non ſunt nec viſa; nec audita umquam fuere: quod facit oſtendendo præſens, quod non eſt: aut aliter quàm eſt: aut abſcondendo, quod præſens eſt, ut docet Auguſt. *lib. de cura pro mortuis agen. c.12.* D. Bonav. *in 2. diſt.8. p.2. ar.1. q.3.* & Toſtat. *in c.8. Matthæi q.116.*

Dæmones in corpore exiſtentes ſenſibus internis illudunt.

Infra n.596.

Ex

Ex quibus operationibus horrendæ procedunt infirmitates: cùm omnes extraordinarii effectus, qui in energumenorum corpore constituuntur, & à dæmonibus causantur, huic perturbatæ potentiæ ab incredulis, qui possessiones reales negant, assignentur. Tam enim potens est in homine agitando, ut ejus effectus omnem naturæ virtutem prætergredi videantur. Inter plura exempla, quibus hæc veritas comprobari posset, unicum referam cujusdam Pasqualini de Tondellis à Ceneta annos nati 40. Hic Anno 1649. Calendis Decembris Tarvisii ad me accessit, dicens, se multa extraordinaria contra suam voluntatem solitum esse operari, ac multa videre insolita: præcipue quòd sæpiùs obscura nox sibi videbatur clara dies: idcircò media nocte è domo egressus per Civitatem hùc illùc discurrebat. Cùm esset colonus, dum frumentum seminabat in agro, sibi videbatur, manum plenam habere serpentibus, eosque quaquaversum proiicere, ac dispergere. Dum Ecclesiam Cathedralem ingredi volebat, illa sibi videbatur à summitate usque ad solum totam plenam esse pulvere, ac plumis ita densis, ut ipsius oculos replerent, quòd in Ecclesiam ingredi non posset: At quia in mente sua cognoscebat, hanc esse deceptionem, vim sibi ipsi faciebat, ac se signo crucis signans, ipso facto præstigium evanescebat, & ipse templum introibat. Cùm transiret ante quandam crucem grandem, quæ est ante januam Ecclesiæ S. Francisci, illa crux sibi videbatur esse suus currus, ex quo cùm decidere clavus videretur, ipse accepto malleo, vel lapide fortiter crucem percutiebat, putans clavum in suo curru infigere. Plura alia sæpiùs videbat, puta unam rem pro alia; ita ut nunc hìc, nunc illic se abscondere; nunc fugeret ab hominum consortio; nunc alia hujusmodi perageret, pro quibus ab omnibus ut stultus putabatur. Quæ prædicta, sicut & alia mihi enarravit etiam ipsius uxor, dicens hæc illi sexdecim annis continuis evenisse. Quibus à me auditis experiri volui, an præstigia hujusmodi fierent à dæmone extrinsecùs manente, vel intrinsecùs eum possidente. Sic dæmoni jussi in nomine Iesu, quòd si in corpore illius existeret, se manifestaret. Et ecce statim præstigiator antiquus seipsum propalavit, hominem torquendo, ac consternatum agitando; sed statim dæmoni jussi, ut cessaret à vexatione, nec illi ullum afferret nocumentum. Posteà instruxi hominem in fide, ac confidentia in Deum collocanda, ac potestate à Deo, & ab Ecclesia ad dæmones expellendos mihi tradita, eumque admonui, ut interim per orationem se disponeret, ac post aliquot horas rediret. Sic tempore debito regressus præsentibus RR. PP. Antonio à Cadoro Guardiano illius Conventus, Bernardo Veneto Vicario, & Ægidio à Melo Sacræ Theologiæ Lectore, Concionatore Ecclesiæ Cathedralis: & Consultore generali S. Officii Tarvisii, quibus Pasqualinus præfatus omnia supra dicta enarraverat, iterùm obsesso instructo, & excitato ad actus confidentiæ in Deum, ac detestationis in dæmonem eliciendos, cæpi dæmonem acriter objurgare, qui per obsessum pugnis me impetere minabatur; numquam tamen me offendere potuit; sed post aliquas breves vexationes, in terram collisiones, ac volutationes, quibus exagitavit obsessum, ab illo per præceptum à me factum in nomine Jesu exire coactus est. Sic homo ille totus hilaris Deo gratias agens pro sua liberatione, ad suam patriam remeavit.

93 Ex illusionibus procedunt infirmitates, & effectus extraordinarii. Exemplum ab Auctore relatum.

§. I.

Secundò humores movet, ac perturbat; Excitat enim atram bilem, quam adauget admotis causis opportunis, vel detento ipso humore, nè expurgetur; fuligines in cerebrum, & internos sensuum meatus propellit; noxia excrementa coacervat ad juncturas; spirituosam ex ipso sanguine substantiam expurgat à crassitie materię, & ea inficit spiritus vitales, atque diversas infert noxas: Undè Codroncus Medicus timoratus, & doctus *lib.3. c.2. de morbis veneficis*: *Si aliquem*, ait, *melancholię morbo demon afficere velit melancholicum succum auget; vel jam genitum, aut auctum commovet in cerebrum, atque in internorum sensuum sedes vapores atros defert.*

94 Dæmon in corpore excitat humores.

defert. Quòd si apoplexiam, catochum, & alios similes affectus excitare statuerit, crassos succos ad cerebrum defert, quibus venas cerebri, vel ejus ventres, vel nervorum origines obstruit. Si cæcitatem, excrementa ad oculos traducit; vel etiam humorem aqueum chrystallinum oppositum agitat, vel crassefaccit, ut spiritus visivi permeare non possint. Simili ratione surditatem infert, vel excrementa acervando: vel retinendo aerem congenitum, quominùs moveatur. Hæc Codroncus.

Vel hoc præstat, virium, & potentiarum debilitatione, dissolutione, & destructione. Nam si integræ, & suis locis constitutæ sua exequuntur munia, non dubium est, quin ad illa præstanda reddantur ineptæ, si debilitentur, dissolvantur, aut destruantur: ut cùm cæcitatem vult inferre, nervos visorios ita comprimit, quominùs species visiva per eos recipiatur. Sic cùm surditatem, nervum auditorium, quominùs suum valeat exequi munus. Comprobatur exemplo illius dæmoniaci, *quem*, ait Lucas *cap.11. dæmonis operatione mutum fuisse*: Apud Matthæum *non solùm mutus, sed & cæcus fuisse narratur*: ut docet Beda, ac Remigius, Theofilatus non solùm mutum, sed surdum vocat. *Qui autem*, ait, *Domino oblatus fuit, & mutus erat lingua, & surdus auditu.*

95 Vires debilitat. dissolvit, destruit.

§. II.

96 Organa corrumpit.

TErtiò nocet homini organa corrumpendo, quibus sensus sunt alligati. Nam sic eos vel hebetat, vel noxiè afficit. Cùm enim non possit corpus ritè operari, nisi illis mediantibus, tunc à dęmone eis corruptis, non solùm desinunt suas exequi functiones; sed omninò fatigantur, franguntur, languescunt, & pereunt. Vel nocet contractione, & distractione membrorum, unde maximi excitantur dolores. Nam si parturientes tanta patiuntur, quid maleficiis affecti, cùm membra contrahantur, & distrahantur tàm atrociter, ut in equuleo torqueri videantur? Simili diabolica vexatione affecta erat mulier illa, *quæ*, ut ait Lucas *c. 13. annis 18. habebat spiritum infirmitatis, & erat inclinata, nec omninò poterat sursum respicere, quam* ait Christus, *Sathanam alligasse.*

Membra distrahit, vel contrahit.

97 Impellit in varia pericula.

Quartò hominibus obsessis dęmon nocet impellendo eos in varia pericula, nunc in ignem, ut flammis consummentur: nunc in aquam, ut suffocentur: nunc in præcipitia, ut collidantur, aut aliàs miserè pereant; cujus impulsionis Marci 9. luculentum habemus exemplum in illo dęmoniaco, qui ad hujusmodi mala incurrenda à dęmone impellebatur, qui à Christo fuit à dęmoniaca tyrannide liberatus.

Mortem ipsam infert.

Tandem sępè mortem ipsam variè infert: Nam, ut benè etiam docet Tostatus *cap.8. in Matthæum qu.120. Dæmones plurimos homines occidunt; nec longa mora opus est ad hoc, quia subitò poterunt multos occidere*; sic fuit de dęmone, qui occidit septem viros Sarę, Tobię 3. sic etiam dęmones occiderunt una hora in Ægypto omnia primogenita hominum, & pecorum: Exod.12. fuerunt autem dęmones, qui hoc fecerunt. Psalm.77. scilicet, *Misit in eos iram indignationis suæ, &c. immissiones per Angelos malos.* Quando enim permittuntur à Deo occidere, occidunt. Hę ergo, & alię similes sunt operationes dęmonum malignę, quibus homines intrinsecè vexare consuescunt.

§. III.

98 Prædicta mala possunt fieri à dęmonibus extra corpora manentibus.

HArum autem operationum nonnullę à dęmonę, sive intra corpus, sivè extra corpus existente exerceri valent. Potest enim extra manens sic torquere arreptitios (dummodo sint intra spheram activitatis suę) eos cogendo cadere in ignem, vel aquam; sicut illum, de quo Matthęi 17. & Marci 9. Movere ex impetu ad discurrendum hùc, illùcque ut dicitur de quodam arreptitio Luc.8. qui ruptis vinculis agebatur à dęmonio in desertum: Inducere, ut se torqueant, ut ille, qui se concidebat lapidibus Marci 5. Aliaque hujusmodi opera in eis exercere; sicut

Actuum

Actuum 19. de arreptitio, qui invaluit contra duos, ita ut nudi, & vulnerati fugerent de manibus ejus. Quæ omnia possunt fieri à dæmone extra corpus manente per solam applicationem virtutis motivæ ad impellendum; licèt meliùs fiant existente dæmonæ intra corpus: quia meliùs potest sibi coaptare illud ad movendum, quàm si extra manserit: ut latè docet Tostatus *in c.8. Matthæi qu.113.* sicut prædictis Energumenis, actualiter dæmone existente intra corpus, omnia prædicta evenisse, credendum est.

Aliæ verò sunt operationes, ad quas regulariter dæmon est intra corpus, ut per os Energumeni perfectè loqui. Multa enim arreptitii loquuntur, quæ, constat, eos non dicere, sed dæmones per illos: cùm sæpè ipsi non se intelligant. Ad hoc autem necesse est, ait Tostatus *loco citato*, dæmonem esse in corpore: quia locutio fit per motum organorum interiorum, quæ à dæmone moventur prout est in corpore. 99 Quædã operationes fiũt à dęmonibus nonnisi intra corpora existentibus: us perfectè loqui.

§. IV.

SEd non solùm regulariter, quando per homines loquuntur dæmones, sunt in corpore; sed etiam sæpius, quamvis non loquantur. Nonne *Jesus*, Lucæ 11. *erat eiiciens dæmonium, & illud erat mutum?* Ad quid enim Christus, cùm aliquem sanabat arreptitium, de corpore exire dæmoni præcepisset, nisi in corpore fuisset? Hunc namque modum loquendi: *Exi ab homine spiritus immunde*, non ad operationem tantùm; sed ad personam dæmonis in corpore existentis, & operantis dirigi planè constat. Quarum locutionum formulæ extant Matthæi 8. Marci 5. Lucæ 8. Unde non solùm verum est de spiritibus loquentibus, ut dicitur Marci 1. & Lucæ 4. scilicet, *Exibant dæmonia à multis clamantia, & dicentia: Tu es filius Dei*, & Actuum 16. dixit Paulus spiritui: *Præcipio tibi in nomine Jesu exire ab ea*, & dicitur, quod *exiit eadem hora*. Sed etiam de spiritibus non loquentibus: sic patet Marci 9. de illo dæmone, qui allidebat puerum, & cogebat spumare, & proiiciebat in ignem, & in aquam, & tamen non loquebatur; quia erat spiritus mutus, & surdus, sicut Christus dixit illi: *Exi ab eo, & ampliùs nè introeas in eum*. Poteratnè clariùs Christus explicare, ac demonstrare, dæmonem esse in corpore secundùm suam substantiam, & existentiam? Si enim tantùm in corpore suam habuisset operationem, ut dicunt quidam, cùm possit operari in corpore etiam manendo extra corpus, Christus tantummodò præcepisset dæmoni, nè ampliùs noceret homini; nec usus fuisset illo verbo: *Exi ab homine*, *ne introeas*; quæ verba ex vi propria respiciunt dæmonis substantiam, & existentiam, & non puram operationem: cùm dæmon possit manere in corpore definitivè, & nullam sensibilem efficere operationem. Sic generaliter quandocumque agitur de sanatione arreptitiorum dicitur, quòd eiiciuntur dæmonia, ut habetur Matt. 10. *Dedit Discipulis suis potestatem spirituum immundorum, ut eiicerent illos*; qui neutiquam eiici dicerentur, nisi priùs intra corpus existentiam haberent. Quam veritatem docet Tostatus *q.113. in cap.8. Matthæi*, Scotus *in 2.d.2.q.5.& 6.* Joseph Angles *ibi q.3. diffic.2.* cum tota Scotistarum Schola. Hæc de dæmone. Qui majora videre cupit, legat Delrium *lib.2. Disquis. Mag. per totum*, Theologos *in 2. ubi de Angelis*, Pelbartum *tom.2. Rosarii. ver. Dæmon.* Malleum Maleficarum, Anan. *de natura dæmonum*, Compendium Malef. Guaccii, ac cæteros supra in hoc articulo allegatos.

100 Dæmones sępissimè sunt in corpore, etiamsi non loquantur.

Constat ex variis locis Evangelii.

ARTICULUS II.

De Maleficis, ut causa Maleficiroum.

CErtissimum est apud omnes, qui de maleficiis pertractarunt, ut maleficium aliquod perficiatur, præter divinam permissionem, de qua infra *art.4.* & diaboli

101 Ad maleficium requiritur libe-

boli operationem, de qua supra: requiri liberam hominis ex malitia in illud consentientis voluntatem, sine qua opus malum etiam à Deo permissum, & à dæmone consummatum maleficium dici non potest. Ex quo tentationes, morbi, calamitates, cæteraque mala, quibus dæmon per seipsum Sanctos insequitur, ut S. Job, S. Antonium, & alios, sicut & tormenta, ac punitiones, quibus aliquando in hac vita aliqui peccatores iniqui torquentur, ut Saul, & nonnulli tyranni, non maleficia, sed opera diabolica vocitantur, & Sancti, & homines illi iniqui iis affecti, haud maleficiati, sed vexati dicuntur: nam licèt omnes maleficiati sint vexati à dæmone; non tamen omnes vexati à dæmone sunt maleficiati. Quare ad perfectionem operis malefici non sufficit, dæmonem id malum efficere; sed necesse est, hominem maleficium libero arbitrio, & malitioso consensu, & voluntate determinata ad illud concurrere; ut ex operatione diabolica, & humana cooperatione ejus consurgat integritas, ut testatur Delrius *Disquis. Magic. lib.3. par.1. q.1.* Binsfeldius *tract. de Confess. malefic. prælud.* 1.2. & 3. & communiter omnes, qui de maleficiis tractant.

ra hominis in maleficium consentientis voluntas.

§. I.

102 Maleficiorum varia nomina.

HI autem Malefici à Doctoribus, qui de maleficiis tractant, variis nominibus insigniuntur, prout sunt varia eorum studia, in hoc tamen uno omnes convenientes, quòd maleficiis exercendis, quibus ope dæmonum aliis damnum paratur, operam navant.

Magi vocantur ob abstrusam rerum naturalium, & effectuum mirabilium notitiam, quam præseferunt, Venefici: quia veneno homines, & animalia inficere, & interficere consueverunt. Incantatores: quia verbis, & carminibus opera magica perficiunt. Sortilegi ob sortilegium, quod universaliter acceptum omnes diabolicas artes complectitur. Sortiarii ob sortes immissas in creaturas. Sagæ à satis agendo, aut sagiendo: quia in officio satis, & nimis agunt, nimiaque scire desiderant. Striges ab ave Poetarum fabulosa, quæ nocturno tempore infantes necare, & rapere, eorumque sanguinem sugere, & absorbere dicitur. Lamiæ à bestia monstruosa, quæ fætus dilaniare creditur. Pharmaceutriæ à Virgilio: quia pharmaca sive noxia, sive proficua sanis, vel ægrotis propinare solent. Et communiori vocabulo Malefici à malefaciendo: eo quòd studio, operatione, & conatu malis inferendis insudant; nec aliud magis avent, quàm impellente, & operante dæmone maleficiis non solùm homines, sed & alias creaturas, quæ ad homines spectant, inficere, ac divexare, ut habetur *26.qu.5. can. Nec mirum. & L. Nemo. C.de malef. & mathemat.* & ita eos communiter appellat vulgus.

QUÆSTIO I.

Quibus modis Malefici concinnent sua maleficia?

103 Per maleficium somniferum quid operentur Malefici?

RESpondetur, Maleficos variis modis, operante dæmone, sua maleficia concinnare: quæ omnia ad triplex maleficii genus revocari possunt, nempè ad Somniferum, Amatorium, & Hostile.

Somnifero maleficio hominibus damnum inferunt Malefici, dum eos potione aliqua, vel malo carmine, aut certis ritibus soporant, ut intereà eis venenum infundant; vel infantulos rapiant, aut necent, vel furtim quid subtrahant; vel stupro, adulteriove aliquam mulierem contaminent. Quod faciunt interdum Malefici, & fieri potest naturalibus soporiferis venenis. De his plurima exempla congerunt Binsfeldius *de Confessionibus malefic. p.1. conclus.5.* Remigius *lib.2.cap.4. demonol.* Delrius *lib.3.par.1. Disquis. magic. q.2.* & patet exemplo, quod narratur *in vita D. Bernardi lib.2. c.6.* nam ibi tot annis adjacentem maritum incubus

uxoris

uxoris fefellit, quod eo dormiente factum oportuit. Simile mihi enarravit anno Domini 1649. quędam vidua, quę viginti, & amplius annis à dęmone incubo vexata erat; qui singulis noctibus cum ea carnaliter, ac si maritus ejus esset, commiscebatur, loquebatur, ac familiariter conversabatur; immò, ut ipsa dixit, nocte in cameram quandoque introducebat Magos, ac Maleficos, qui eam comprimebant: & dum maritus adhuc viveret, & cum ea in eodem lecto decumberet, eo dormiente dæmon incubus forma viri assumpta, illam cujuslibet generis spurcitiis carnalibus fędabat; quod non ita facilè dæmon assecutus fuisset, nisi priùs illius maritum somnifero maleficio soporasset.

§. I.

MAleficio amatorio homines affici dicuntur, dum dæmone suis maleficis philtris, & poculis amatoriis operante, ad impurum amorem tam validè flectuntur, ut non amare, sed furere videantur. Quod dæmonem perficere posse, divinæ testantur scripturæ. Oseæ 4. Hostis humani generis vocatur *spiritus fornicationis:* quia potest incendere hominem ad libidinem, non tamen cogere nisi volentem, ut explicat Cassianus *Collat.7.c.3.* Nahum 3. *Propter multitudinem fornicationum meretricis speciosæ, & gratæ, & habentis maleficia.* Quod de maleficiis amatoriis rectè interpretatus est Franciscus Ribera. Ferè similia verba sunt apud Baruch *in epistola Jeremiæ* 8.*vers.*42.

104 Maleficium amatorium quid operetur in hominibus?

Idem Patres asseverant, S. Irenæus *lib.1.c.9.* S. Greg. Nazianzenus *orat.29. in laudem Cypriani*, S. Gregorius Roman. *lib.1.Dialogorum c.4.* S. Epiphanius *lib.1.tom.2. contra hæres. Ebionatar.* Arnobius *lib.1.contra Gentes*, & S. Hieronymus *lib.3. Comment.in epist.ad Ephes.c.6.* qui docet, aliquos esse dæmones amoribus, & amatoriis canticis servientes.

Theologi uno ore talem admittunt potestatem, S. Thom. D. Bonav. Petrus de Palude *in 4.sent.dist.*34. Alphonsus à Castro *lib.2.de justa hæretic.punit. cap.* 15. Michael Medina *lib.2.de recta fide in Deum c.7.* & moderni omnes sequuntur.

Idipsum confirmant leges, quæ sub gravioribus pęnis pocula amatoria vetant, *l. Constantiniana. Eorum. C. de Maleficis, & Mathem. L.3.§. Adjectio, ff. Ad legem Corneliam, de Sicariis, & L Si quis aliquid, §. Abortionis, aut poculum amatorium, ff. de pęnis.* Quibus astipulantur omnes Jurisperiti. Idem testantur Philosophi, Medici, ac Poetæ, quos omnes videre licet apud Delrium *Disquit. Mag. lib.3.par.1.qu.3.* ubi etiam explicat modum, quo hujusmodi formantur maleficia, & effectus, quos dæmones in hominibus operantur, ad quem remitto Lectorem.

§. II.

HOc unum non reticendum censeo: videlicet, quòd in iis operationibus magicis quantumvis efficacibus, numquam voluntas seu liberum arbitrium potest cogi. Nam etsi diabolus possit movere corpus, turbare phantasiam, & mediis sensibus internis, & externis in intellectum cogitationes excitare; tamen non sic movere voluntatem potest, ut in suo actu cogatur: quia implicat contradictionem, illam esse liberam, & tamen quoad actum suum interiorem cogi, ut eruditè docet D. Bonaventura *in 2.dist.25.part.2.qu.5.* & sustinent communiter Theologi. Si quid enim vult, ex hoc, quòd libera est, liberè vult: & si aliquid vult, voluntariè vult. Si autem cogeretur, aliquid serviliter vellet, & invitè vellet, & sic simul, & semel actum haberet liberum, & servilem; volunrarium, & involuntarium, quod est impossibile. Ideò totum, quod facit veterator ille, est, liberum arbitrium allicere, & libidinis pabulum ministrare per concupiscentiæ motus, & cogitationes intrinsecùs commotas, & excitatas.

105 Per maleficium amatorium non potest cogi voluntas ad amandum.

Unde

Unde ſi quis per maleficium amoris inductus moveatur ad aliquam mulierem concupiſcendam, eamque in ſponſam ducendam, matrimonium tenet, nec poteſt dirimi: quia licèt ibi fuerit inductio; non tamen ibi fuit coactio: Actus enim voluntatis, quo præſtitit conſenſum, fuit liber, quod ſufficit ad validitatem contractus.

§. III.

106 Maleficium hoſtile quæ damna homini inferat?

HOſtili maleficio quot modis, putas, ſævit in homines furens eorum inimicus, qui nomine *Abaddon* Hebraicè vocatus, Græcè *Appollyon*, Latinè *Exterminans dicitur*; & re, & facto talem ſe exhibere deſiderat, generalia in bonis animæ, & corporis, & fortunæ exterminia inducendo, hoſtilibus maleficiis, aut damnum inferentibus, aut aptis inferre, aut ideò adhibitis, ut inferatur: dum actu, potentia, & intentione hominem à facie terræ exterminare, ſeu ut explicat S. Antonius à Padua *ſerm.24. extra terminos vitæ æternæ ponere* conatur: quod præſtat multipliciter.

Nocet Animę.

Suarez lib.8. de Angelis c. 20. n.8.

Primò enim dæmones animam maleficiis aggrediuntur, dum errorem in intellectum, in voluntatem odium, in memoriam oblivionem inducunt; ut docet Toſtatus *in c.8.* Matthæi *q.121. Dæmones*, ait, *ſunt valdè invidi, & ſummè deſiderant nocere homini: ideò ex invidia tentant eum inducere in peccatum, ne aſſequatur beatitudinem*; quod intellige, tentant, ſive per ſeipſos, ſive per Maleficos.

Corpori dãna infert.

Varia in uſu matrimonii.

Secundò *ſi non poſſunt animæ nocere, ſaltem tentant damna corpori inferre*, ut proſequitur Toſtatus; quod ut plurimùm exequuntur per ſuos Symmiſtas, nempè per Maleficos, qui hominibus nocent, nunc devovendo, ideſt dæmonem in brutorum, vel hominum corpora ſola imprecatione immittendo, ut pluribus exemplis Remigius *lib.2.c.9.& 10.dæmonolatriæ* confirmat. Nunc viros, ac mulieres malè aſficiendo: Et hos quidem genitalium languedine, retractione, abſconſione, ſubtractione, caſtratione, ſeminis exſiccatione, infrigidatione, & ſpirituum vitalium ad membra generationis prohibitione: Illas verò muliebrium locorum arctatione, obſeratione, dilatatione, matricis indignatione, & concubitus horrore: Utroſque impotentia coeundi, odio reciproco, impedimento contactus, cohærentia mutua canum more, variiſque modis. De quibus Paludanus *in 4. diſt 34. q. 2. art.3.* Petrus Gregorius *in Syntaxi Artis mirabilis tom.1. lib.7. c.7.* Auctores Mallei Malefic. *p.1. q.8.* Binsfeldius *tract. de Confeſſionibus malefic. par.1. qu. concluſ.6.* & communiter Theologi *in 4. diſt.34.* Canoniſtę *in tit. de frigidis, & malefic. & diſtin. 33. q. 1. c. ſi per ſortiarias.*

§. IV.

107 Mulieribus Pręgnãtibus.

INſuper dæmonum ope Malefici, ac Striges mulieribus uterum gerentibus abortus, vel vehementiſſimos partus dolores mittunt: ut habetur *L. ſi quis aliquid, §. qui abortionis, ff. de pœnis, & L. prægnantem, eodem ff.* Aliquando lac mulierum ita deſiccant, ut etiamſi maturos edant partus, tamen illo ſemper carent. Quod etiam operantur in fæmellis animalium; ut exemplis confirmat Paulus Grillandus *tract de Sortilegiis q.6.* Tandem miſeros homines variis ægritudinibus vexant, dolore capitis, dentium, pectoris, ſtomachi, ventris, renum, membrorum debilitatione, nervorum attractione, carnis tumefactione, hydropiſi, paralypſi, ipſaque morte, ut ſupra proſecuti ſumus *nu.92. & ſequentibus*. Maximè autem, ac ſæpius nocent infantibus; quia hoc ſecuriùs præſtant, cùm illi eos de offenſa, & delicto accuſare non valeant. Hos autem nunc faſcinatione, nunc ſtrigatione è medio tollere conantur, ut teſtantur Delrius *Diſquiſit. Magic. lib.3. qu.4. ſect.1.* ac Bartholomæus Spineus Magiſter Sacri Palatii *q.8. de Strigibus*.

§. V.

§. V.

TErtiò Malefici post perturbatas animas, & læsa corpora in bona fortunæ grassantur præcipuè per incendia, quæ excitant in domibus deponendo gladium, hastam, scipionem, linteolum, quo involutæ sunt minutiæ quædam instar fœni dissecti; aliaque id generis ignis, & caloris expertia; ex quibus posteà flamma prorumpens inextinguibilis citò ædes absumit, quicquid domestici in contrarium nitantur: ut certissimo exemplo cujusdam Janæ Nigræ Armacurianæ confirmat Remigius *lib.2. cap.13. dæmon.* Vel iidem à dæmone ollam plenam ignitis carbonibus accipientes, eam in domos, pagos, & oppida invertunt, ut brevi tempore consumantur (Sicut Oppido Schiltaco in Helvetia intra horam igne consumpto accidit) ut referunt Erasmus *in Epistolis*, & Lycosthenes *in prodigiis*. Ex incendiis colligere licet, quid possint in tempestatibus, grandinibus, nebulis, pruinis, aquarum diluviis, inundationibus, submersionibus, bruchis, vermibus, peste, fame, aliisque publicis calamitatibus excitandis, quorum omnium exemplis abundant omnes Auctores, qui de Maleficis, ac maleficiis tractant. Rationem reddit Tost. *in c.8.* Matt. *q.126. Tanto*, ait, *ardore dæmones hominibus nocere desiderant, quòd si non possunt nocere eis in seipsis, saltem volunt nocere in quibuscumque rebus eorum.*

108 In bonis fortunæ.

Petrus Binsf. de Conf. Malefic.

§. VI.

PRædicta omnia Magorum, ac Maleficorum detestanda crimina complectitur, detestatur, ac pænis debitis expiari jubet Innocentius VIII. Bulla sequenti, quæ meritò hìc est describenda pro incredulis, qui hujusmodi Maleficorum facinora intoleranda negant.

109 Crimina Magorum puniri jubet Innocentius VIII.

Sanè nuper, inquit, *ad nostrum non sine ingenti molestia pervenit auditum, quòd in nonnullis partibus Alemaniæ superioris, nec non in Moguntinen. Coloniens. Treviren. Salzburg. & Bremen. Provinciis, Civitatibus, terris, locis, & diœcesibus complures utriusque sexus personæ propriæ salutis immemores, & à fide Catholica deviantes cum dæmonibus incubis, & succubis, ac suis incantationibus, carminibus, & conjurationibus, aliisque nefandis superstitionibus, & sortilegiis, excessibus, criminibus, & delictis, mulierum partus, animalium fetus, terræ fruges, vinearum uvas, & arborum fructus: nec non homines, mulieres, pecora, pecudes, & alia diversorum generum animalia; vineas quoque pomeria, prata, pascua, blada, frumenta, & alia terræ legumina perire, suffocari, & extingui facere, & procurare; ipsosque homines, mulieres, jumenta, pecora, pecudes, & animalia diris tam intrinsecis, quàm extrinsecis doloribus, & tormentis afficere, & excruciare, ac eosdem homines, ne gignere, & mulieres, ne concipere, virosque ne uxoribus, & mulieres, ne viris actus conjugales reddere valeant, impedire: Fidem prætereà ipsam, quam in sacri susceptione Baptismi susceperunt, ore sacrilego abnegare: Aliaque quàm plurima nefanda, excessus, & crimina, instigante humani generis inimico, committere, & perpetrare non verentur, in animarum suarum periculum, Divinæ Majestatis offensam, ac scandalum plurimorum, &c.* Posteà hujusmodi criminosos debitas suis criminibus pænas solvere præcipit.

Quæ maleficia Malefici, ac Sagæ perficiunt dæmonis ope aliquando per seipsum operantis; Aliquando mediantibus rebus naturalibus. Cùm per seipsum operatur, tunc Exorcista remediis spiritualibus, cùm patiens est benè dispositus juxta regulas infra explicatas, potest tollere, ac destruere maleficium: At cùm in maleficio adhibita sunt media naturalia, servanda sunt, quæ traduntur articulo sequenti.

ARTICULUS III.

De Rebus Naturalibus, ut ſunt cauſa maleficiorum.

110 Dæmon in maleficiis utitur rebus naturalibus. Velut Cauſis naturalibus. Cauſis moralibus.

QUamvis communis humani generis hoſtis ſæpè ſine rebus naturalibus homines diverſimodè lædere conſueverit; illis tamen ſemper in maleficiis uti, quandocumque alicui malefaciendo operatur, incomperto eſt. Quas vult à Maleficis adhiberi, vel ut cauſas naturales: vel ut cauſas morales.

QUÆSTIO I.

Quænam ſint cauſæ naturales maleficiorum?

Cauſæ naturales vim habent nocendi à natura. Quibus dæmon utitur. Vel per motũ localem. Vel per alterationem activa paſſivis applicando.

RESp. cauſas naturales eſſe omnes illas, quæ nocendi vim à natura inditam habent, & naturaliter agunt in eum, cui vel ingeruntur interiùs: vel exteriùs applicantur. In confeſſo namque eſt, dæmonem non ſemper præſtigiosè, ſed ſæpiùs verè, & realiter operari, præcipuè cùm infirmitates, incendia, tempeſtates, & id generis mala excitare deſiderat. Quod duobus modis facere conſuevit: Altero per motum localem, quo inferiora corpora Angelis parent; ut docent D. Auguſtinus *lib. de Divinat. dæmon. c. 3. & 5. & lib. 3. de Trinit. c.* 7. 8. & 9. D. Thom. Sotus, Victoria, Angelus, & alii relati à Delrio *lib. 2. Diſquiſ. Magic. q.* 8. Altero per alterationem, activa paſſivis applicando, qui modus ipſi facillimus eſt. Noſcit enim rerum omnium, quæ in mundo ſunt, vires, ſympathias, antipathias hominibus ignotas, ipſi notiſſimas; & ideò illa ſeligere ſolet, quæ optatum effectum producere poſſunt. Si perturbationes in animo ſunt excitandæ, & morbi in corpus immittendi, ſcit, quæ res naturalis phantaſmata commovere, turbare imaginationem, inſanias, & deliria cauſare valet: quæ humores vitioſos agitare, inquinare ſpiritus animales, detrudere nervos, & generare paralyſim, epilepſiam, febres phreneticas, cæteraſque infirmitates. Noſcit, quomodo aptè applicari debeant; cum optimè ſciat, quid uniuſcujuſque valetudini noxium, aut commodum ſit: quo loco, tempore, circunſtantiis debeant adhiberi: qua arte corporibus vel ſecundùm totam ſuam ſubſtantiam, vel ſecundùm ipſarum partem ſpirituoſam, & maximè efficacem clam ingerendæ ſint: quænam morbum, & dolorem in aliqua corporis parte determinata aliis læſis, aliis illæſis excitent; cùm ſint multa venena, quæ à tota ſubſtantia habent facultatem lædendi aliquam partem, ut Medicis manifeſtum eſt. Noſcit denique ubinam locorum lateant illæ, quibus opus habet; & eas undecumque, & à quocumque vult, maxima facilitate, & celeritate aſportat, & applicat, earumque virtutem auget, ut earum auxilio illa peragere queat, quæ ſolius naturæ operatio numquam efficeret.

§. I.

111 Dæmon utitur agẽtibus naturalibus, ut inſtrumentis.

HOc autem Dæmon præſtat, agentia naturalia ſumendo ut inſtrumenta; ut docet D. Auguſt. *lib. de Geneſ. ad lit. c.* 17. Inſtrumenti verò conditio eſt, effectus non tantùm naturali ſuæ virtuti æquales, ſed longè excellentiores, & facultati agentis principalis à quo moventur reſpondentes producere. Unde ſicut ſecuris, quæ in ſe virtutem habet ſecandi dumtaxat, poteſt, quatenus inſtrumentum eſt periti fabri, à quo ſcitè movetur, ſtatuam elegantem, aut menſam artificioſam perficere: Et calor nativus, qui eſt in humano ſemine, quà calor eſt, poteſt calefacere, rarefacere, ſegregare, condenſare; ſed quà inſtrumentum eſt animæ, oſſa, nervos, & carnem generare poteſt, ita cauſæ naturales, quæ ſecundùm communem naturæ curſum natæ ſunt, aliquos particulares effectus producere poſſunt, alios

alios edere suis viribus præstantiores, si à dæmonibus applicentur, qui illis tanquam notis instrumentis utentes, quoad substantiam, modum, vel celeritatem admiranda operantur; ut benè docet Delrius *loco citato*.

Hæc tamen numquam naturæ cancellos effugiunt; aut excedunt causæ vim naturalem; ut benè docet D. Thomas 1.*par.q.*110.*art.*7.*ad* 3. *& lib.*3.*contra Gentes cap.* 103. Insunt enim reverà hi effectus ipsis naturalibus agentibus eo modo applicatis, quibus dæmon applicando nihil confert præter conditionem, sine qua effectus isti non producerentur. Licèt namque vi rerum naturalium applicatarum utatur; operatur tamen potissimùm per modum artificiosum. Unde in iis admirandis productionibus nec sola activitas rei naturalis secundùm se debet attendi, nec sola quoque secundùm se dæmonis applicatio; sed ambo simul, idest vis naturalis applicata à dæmone, secundùm quod causa instrumentalis iis operationibus est res applicata; Causa verò principalis ipse dæmon applicans. Tunc enim naturaliter effectus producitur, cùm utriusque causæ conjunctæ non superant facultates. 112 Res prædictat non excedunt naturæ terminos; vel vim naturalem causæ.

Quare dæmon illas omnes rerum proprietates, virtutes, & potentias naturales perspectas habens, cùm vult mala inducere, ea jubet à maleficis adhiberi, quæ naturalem habent actionem in ordine ad effectus, quos producere intendunt; & sic applicari venena ad interficiendum, herbas ad sanandum, pulveres, & unctiones ad malefaciendum. Quæ omnia à Dæmone jubente, & Malefico operante ritè composita, causæ verè reales, & physicæ illarum ægritudinum sunt, & appellantur: eò quòd alicui passo applicata propriè physicè, & ex natura sua habent vim attingendi effectum, quem producunt, videlicet causandi talem ægritudinem.

QUÆSTIO II.

Quænam sint causæ morales maleficiorum?

RESpond. causas morales maleficiorum esse res illas, quę virtutem non habent ex se producendi tales effectus, quales Dæmon, & Malefici intendunt; atque applicantur non ut causæ physicæ, & reales ægritudinum operatione malefica immissarum; sed ut causæ morales, vel saltem causæ, sine quibus non, utpotè signa, & symbola externa, quibus positis Maleficus dæmonem invocat, & dæmon ad Malefici placitum operatur. Cùm enim dæmon in omnibus studeat Deum æmulari, signis mirificè delectatur. 113 Causæ morales sunt res, quibus dæmon utitur ut signis.

Deus propria ductus bonitate signa quædam sacra, quæ sacramenta vocamus, ad salutem humani generis instituere dignatus est, quæ secundùm Scotum *in* 4.*d.*1. *q.*4. sunt veræ, & propriæ causæ instrumentales morales gratiæ, non physicè; idest non ex sua vi naturali; sed ex virtute principalis Agentis, seu ex divina institutione. His verò ita assistit, ut quoties administrantur, toties gratiam dignè suscipientibus infundant: illosque spiritualibus donis sanctificent juxtà propriam cujusque institutionem. Ita dæmon ejus æmulus conjuratus pro sua multiplici nequitia vult ad hominum exitium promovendum, salutemque evertendam, sensibilia signa instituere, quibus ita semper assistit, ut quoties à Malefico adhibentur, nisi à Deo impediatur, peragat maleficium, de quo ambo ex pacto convenerunt. Solet enim cum illo pactum inire, ut quandiù ligatura, ver.gr. sic annodata fuerit, vel quid tale defossum sub limine, aut talis imago igni applificata, tamdiù talis persona sit maleficiata; aut qui tali porta domum intrabunt, vel exibunt, tali dolore corripiantur: non quòd illa vim habeant ex natura sua, & per se producendi, & attingendi noxios illos effectus; sed quod ex pacto dæmonem ad illos producendos invitent, & disponant, ut latè Delrius *Disquis.Magic.lib.*6.*cap.*2.*sect.*1.*qu.*3. innumeros cumulans Auctores.

114 Signa maleficiorum sunt falsa, & deceptoria.

Unde non sunt signa certa, & infallibilia, qualia sunt Sacramenta; sed falsa, & deceptoria: quia dæmon invocatus non semper adest, & multoties Maleficum irri-

irridet, nec vult ad votum illum audire; vel quia non potest; vel quia non permittitur; vel quia sic lubet.

Quæ dæmon vult apponi, ut per ea honoretur? Illa tamen vult apponi, cùm aliquid ab eo ejus minister postulat, ut sicut Deus in Sacramentis colitur, ita ipse in maleficiis honoretur. Quod Augustinus *lib. de Civit. Dei cap.6.* aptè docet iis verbis: *Dæmones*, inquit, *illiciuntur per varia genera herbarum, lapidum, lignorum, animalium, carminum, rituum, non ut animalia cibis; sed ut spiritus signis, inquantum, scilicet hæc eis exhibentur in signum divini honoris, cujus ipsi sunt cupidi.* Unde ad malefaciendum sæpiùs non operantur etiam pluries invocati, nisi signa pacti ponantur, res nempè sensibiles, puta cortices, herbæ, plantæ; plumæ, ossa, capilli, & id generis quisquilliarum, ut hac ratione malefici suam exhibeant servitutem, debitumque testentur obsequium: ut docent Leonardus Lessius *lib.2. de Just. & Jure, cap.44. de Magia, dub.6.* Delrius *loco citato.* Binsfel. *Comment. in C. de malef. & mathem.* Auctores Mallei, ac omnes, qui de maleficiis tractant.

QUÆSTIO III.

An spectet ad Medicum, vel Exorcistam judicare de rebus naturalibus in maleficiis adhibitis?

115 Spectat ad Medicum judicare de rebus naturaliter adhibitis. DIco 1. Quando res naturales adhibentur, ut causæ physicæ naturaliter operantes, ad Medicum spectat judicare de illis; ipse enim qui de rerum naturalium proprietatibus, actionibus, vi, & efficacia unicuique ad suos proprios, & naturales effectus producendos à natura ingenita disputat, sententiam ferre debet, an naturalis virtus insit (puta huic minerali, auripigmento, alumini, iis herbarum radicibus, foliis, capillamentis, iis avium rostris, unguibus, plumis, iis animalium ossibus, pellibus, intestinis, iis oleis, unguentis, pulveribus, quæ in lectis, culcitris, vestimentis, aut domibus reperiuntur, eorum, qui maleficio sunt affecti) naturaliter inducendi talem morbum, quo hic vir, aut mulier laborat. Et an vi operantis naturæ solida, puta acus, lapilli, ossa ex eorum ore prodeuntia in corporibus generari, in ea immitti, in eis retineri, & ex eis egeri valeant. Hæc enim, & similia, prout sunt causæ naturales naturaliter applicatæ, & naturalem operantes effectum, ad Medici cognitionem pertinent, qui circa physicam eorum actionem tanquam de re arti medicæ subjecta determinat, quæ, qualis, & quanta naturaliter esse possit: Et ideò, cùm talia reperiuntur, in quibus subest suspicio maleficii, ipsi offerri debent, ut ex scientiæ Medicæ conclusionibus judicet, an à tali re naturali huic personæ, vel loco naturaliter applicata talis effectus, qualis videtur in infirmo, vi naturæ, & physica operatione oriri possit.

§. I.

116 Medicus potest sententiam ferre de maleficio negativè, & indirectè. Et quando? QUòd si rem hujusmodi, quæ maleficii causa esse putatur, censeat ex artis Medicæ præscripto non habere à natura virtutem inducendi hujusmodi morbum, qualem maleficiatus patitur, tunc negativè fert sententiam, & indirectè judicat esse maleficium. Cùm enim juxta scientiæ medicæ regulas directè declarat, ex hac herba. v.g. aliave simili re morbum hunc naturaliter non posse procedere, indirectè asserit, illum aliunde præternaturaliter provenire. Et cùm causam naturalem non habeat, habere præternaturalem, seu liberam, dæmonem nempè opus maleficum perficientem, est asserendum.

§. II.

DIco 2. Pari modo quando res naturales in maleficiis naturaliter, ac physicè sunt applicatæ, ac naturalem operantur effectum (putà dolorem in stomacho, vel in capite, vel torsiones in toto corpore) ut cùm à Maleficis dæmonis ope adhibita sunt venena, aut venenatæ potiones propinatæ, vel id generis in corpore immissa; si infirmitates ab hujusmodi causis productæ à perito Medico agnoscantur, nec Dæmon ampliùs assistat, sed spontè, vel coactè per exorcismos, ac præcepta ecclesiastica, vel alia remedia spiritualia, de quibus infra, ab ægroto totaliter recesserit, quis non fateatur, posse peritum Medicum remediis naturalibus hujusmodi curare morbos? Ratio est: quia quæ mediantibus causis naturalibus proveniunt, mediantibus contrariis ejusdem ordinis tolli possunt. *Nihil enim est tam naturale, quàm eodem genere quicquam dissolvi, quo colligatum esse reperitur. L. nihil. ff. de Reg. juris.* 117

117 Cum maleficia sunt inducta per causas naturales naturaliter operãtes, si dæmon nocere cessaverit, aliquando curari possunt à Medico.

Experientia hoc docet in dies in multis ægrotis, quorum ægritudines partim sunt naturales, & partim trasnaturales. Naturales prout proximè, & immediatè à causa proxima naturali, à rebus nempè naturalibus provenire dignoscuntur: Transnaturales verò prout remotè, & mediatè à dęmone oriuntur, qui per se, vel per maleficos venena, vel alia hujusmodi noxia interiùs, vel exteriùs adhibendo, varias in corpore excitat infirmitates, ad quas tollendas (præter exorcismos, ac pręcepta ecclesiastica, aliaque id generis spiritualia à perito Exorcista ad causam transnaturalem auferendam remedia adhibita) ægrotis quoque ad Medicos est confugiendum, qui suis pharmacis vitiosos compescere humores, causasque morbi naturales anferre satagant, ut sic faciliùs perfectam valeant consequi sanitatem.

Experientia constat.

Quare Exorcistæ diligentissimè est observandum, ne festinanter, ac præcipitanter suo judicio, vel ipsorum afflictorum dictis acquiescat, qui ne pecunias impendant in solvenda Medico mercede, libentiùs, ac faciliùs ad Exorcistas confluunt, quos sciunt, suum gratis præstare, (vel saltem debere præstare) auxilium. Sed circumspiciat cautè, ac prudenter singula perpendat; ac præter signa certa, & evidentia, vel saltem probabilia, de quibus infra *art.* 5. observet etiam causas ægritudinis naturales, de quibus compendiosè infra *nu.* 119. Quòd si fortasè morbum deprehendat ab aliqua hujusmodi causarum provenire, ac omninò esse naturalem, vel per causas naturales à dæmone immissum, suadeat ægrotis, ad peritos Medicos suum habere recursum; nec ullo modo se intromittere debet in medicinis corporalibus exhibendis: ut latè infra demonstratur ubi *de Prudentia in erroribus cavendis nu.* 306. *& sequentibus.*

Non sit præceps Exorcista in judicio ferendo de maleficio.

§. III.

SÆpè tamen ex accidenti, & adjunctis circumstantiis contingere potest, quòd ars Medicorum non sufficiat, puta si venenum fuerit validissimum, ita ut statim totius corporis dispositionem invaserit: aut si nimis diù expectatum fuerit, antequam Medicorum cura sit adhibita, juxta illud Ovidii *lib.* 1. *de remedio amoris.* 118

Principiis obsta, serò medicina paratur,
Cùm mala per longas invaluere moras.
Sed propera, nec te venturas differ in horas.

118 Aliquando contingit, etsi morbus sit naturalis, quòd ars Medicorum non sufficit eum tollere.

Aut si subjectum veneficiis infectum ita sit debilis complexionis, quòd medicinas usque ad debitam operationem retinere nequeat, secundùm illud ejusdem Ovidii 1. *Pont.* 4.

Non est in medico semper relevetur ut æger,
Interdum docta plus valet arte malum.

Atque hoc etiam perpendendum, quòd impii Malefici, & Sagæ frequenter vene-

nis

nis à dęmone præparatis, & porrectis utuntur, quæ ſine dubio efficacioris ſunt operationis, quàm ea, quæ præparantur arte, & induſtria humana. Quæ venena ſolet dæmon non rarò in congregatione, finita chorea, diſtribuere, ut ex multorum cònfeſſione didiciſſe fatetur Binsfeldius *Comment. in Titul. C. de Malef. & Mathem. qu. 6. concluſ. 2.*

§. IV.

119 Quando res naturales adhibentur ut ſigna Medicus non poteſt rectè judicare de maleficiis. Cauſę ſanitatis, & ægritudinis naturalis quænam?

DIco 3. Quando Res naturales in maleficiis adhibentur, ut cauſæ morales (ut plurimum evenit, quòd ſolus dæmon virtute ſua morbum operatur) ad Medicum non ſpectat dę maleficiis judicare: Ratio eſt, quia malefici operis cognitio non eſt medicæ, ſed theologicæ ſcientiæ. Nam *Medicina*, ut deſcribitur ab Avicenna, & ſuſtinent cæteri Medici, *eſt ſcientia, qua humani corporis diſpoſitiones noſcuntur ex parte, unde ſanatur, vel à ſanitate removetur; ut habita conſervetur, & recuperetur amiſſa.*

Sanitatis verò, & ægritudinis quatuor cauſas Medici aſſignant: Materiales, quæ ſunt ſubjectum tum propinquum, ut membrum, aut ſpiritum: tum longinquum, ut humores, & eis longinquiora, elementa. Efficientes, quæ ſunt conſervantes, aut permutantes humani corporis diſpoſitionem: ut aerem, aquam, eſum, potum, evacuationem, retentionem, motum, quietem, ſomnum, vigiliam: & alterationes in diverſis anni temporibus, regionibus variis, artibus, & moribus, aliiſque rebus, quæ humano corpori ſuperveniunt, atque ipſum tangunt, ſive ſint, ſive non ſint contra naturam. Formales, quæ ſunt complexiones, & virtutes, quę poſt eas eveniunt, & compoſitiones. Finales denique ſunt operationes. Iis addunt cauſarum morbos facientium abolitionem à contrariis fieri: (quia contrariorum contraria ſunt medicamina, & pro diverſis morborum cauſis, eorum etiam medicationes ex rebus naturalibus, ſimplicibus, aut inter ſe compoſitis) puta mineralibus, herbis, radicibus, & corporibus ſolidis, liquatis, lixatis, & in maſſam, oleum, pinguedinem redactis ſumendas, & conficiendas variari debere.

120 Medicus per ſe quid conſideret?

Ex quibus colligitur, Medicos nihil aliud per ſe conſiderare pręter humanum corpus ex parte, unde, ſanatur, vel à ſanitate removetur; Et hoc ſecundùm cauſas planè ſenſibiles, & corporeas, quas per medicationes ſimpliciter ſenſibiles, & corporeas tollere debent, & per conſequens, cùm de morborum cognitione agitur, illos nullam aliam cauſam cognoſcere poſſe pręter quatuor elementorum, humorum, partium ſimilium, & inſtrumentalium ſymmetriam, vel ametriam, ſeu moderationem, & immoderationem, quarum illa ſanitatis, hęc ęgritudinis ſunt cauſę intrinſecę. Inſuper regimen in comeſtione, & potu; electionem aeris; evacuationem, & retentionem, motum, & quietem corporis; mutationes ętatum, regionum, cęteraque ex rebus externis extrinſecùs advenientia.

Non poteſt Medicus, ut Medicus eſt, directè cognoſcere maleficia.

Unde ſequitur, maleficiorum cognitionem ad eos pertinere non poſſe: quia maleficia cauſam habent intrinſecam, & extrinſecam tam procreantem, quàm ſanantem extra naturam corporum, nempè Dęmonem, & Veneficum, qui in cauſando ſunt inſenſibiles: eò quòd neuter per ſe quoad modum cadit ſub ſenſu, vel phantaſmate, ideòque illorum notitia per principia ſcientię medicinalis haberi non poteſt, quę non fertur extra naturam corporum, totamque haurit à ſenſu, & phantaſmate cognitionem; morborumque cauſas exquirit à ſenſibilibus, non autem ab inſenſibilibus, quales ſunt dęmones: eò quòd à naturali philoſophia ſua fundamenta mutuatur.

§. V.

121 Ad Medicos nō ſpectat cu-

DIco 4. Pariter aſſerendum eſt ad Medicos non ſpectare morbos maleficos curare, aut maleficia ſolvere: Ratio eſt, quia cùm ipſi nihil aliud norint, quàm me-

medicamina apponere contraria, & ea juxta diversas morborum causas variare, quæ à rebus sensibilibus, & corporalibus desumunt (nempe sanguinem emittendo, purgantia pharmaca adhibendo, victus rationem, vel alia hujus generis remedia assignando, pensatis priùs debitè causis tùm externis, tum internis, quas à sensibilibus indagare consueverunt) maleficia aliquo contrario medicamine sensibili curari non possunt: cùm enim juxta Aristotelis doctrinam 2. *Topic. & 5. Metaph. Contrariorum contrariæ sint causæ*: abolitio causarum morbos facientium oportet fiat à contrariis: quia contrariorum contraria sunt medicamina, & pro diversis morborum causis eorum variantur medicationes; Ideò quanam ratione morbi malefici, causa dæmoniaca supposita, à Medicis ipsis poterit depelli? quænam sanguinis emissio? quæ concoquentia, quæ purgantia pharmaca? quæ victus ratio, vel alia hujusmodi remedia erunt dæmoniaco ejus morbo contraria: cùm dæmones sint substantiæ: *Substantiæ autem nihil sit contrarium*: ex Aristotele in *Postprædicam*. Nulla ergo proculdubio erit medicina, per quam tales morbi transnaturales à Medicis per res naturales auferri possint. rare maleficia, ut maleficia sunt.

§. VI.

HAnc veritatem testantur Medici, quorum primus venit Joannes Fernelius vir sanè doctissimus, qui ad mentem Codronchi tàm disertè, & luculenter egit de morbis veneficis, & eorum causis, differentiis, & effectibus, ut omnes antiquiores, & recentiores Medicos facillimè superaverit, & meritò à quolibet studioso, ac Christiano scientiæ medicæ professore sit audiendus. Ille etenim has affectiones aptissimè transnaturam nuncupat: eò quòd causam arti medicæ non obsequentem obtineant. 122 Hoc testantur Medici.

Hoc ipsum sæpissimè idem Codronchus in medicina peritissimus docet repetit, & inculcat in suis libris *de Veneficiis*, in quorum præfatione hoc omnibus notum esse voluit, cùm dixit: *Quid igitur mirum, si plerique doctissimi Medici veneficos morbos, cùm causam extrinsecam tùm procreantem, cùm sanantem extra naturam corporum possideant, ignorare cogantur; nec ullam opportunam medicinam adhibere possint?* Hæc ille, & *lib.4. cap.2. Experimur*, ait, *remedia naturalia his morbis nihil prodesse, & Medicos frustrà laborare in hujusmodi affectibus curandis. Quamvis enim ipsi intemperies adimere, & obstructiones aperire, noxios humores educere, & alia munia obire studeant; dæmones tamen omnes Medicorum conatus irritos reddunt: cùm non sinant medicamenta effectus suos sortiri: vel morbos continuè foveant, & causas adaugeant*. Et postquam hujusce veritatis rationem reddidit ex principiis medicinæ desumptam, concludit dicens: *Quinimò, si Medici rerum omnium naturalium essent gnari, ut Angeli, & dæmones, & adamussim mederentur; nihilminus maleficio affectos nequaquam per seipsos sanitati restituere possent, nisi virtus superior dæmonibus maleficium efficientibus à Deo ipsis Medicis impartita esset*.

Huic se subscribit lubentissimè in hac parte alius Medicus Daniel Sennertus *lib. de morbis à veneficio inductis cap.10.* scribens sic: *Quibuscumque remediis naturalibus in morbis à veneficio inductis nemo certè sanitatem sibi polliceri potest: quia diabolus non solùm dispositionibus Medicis vulgo notis utitur, sed & ignotas introducere potest. Et cùm Medico ignotum sit, quibus modis diabolus ad nocendum usus sit, talia remedia aliquid juvare, morbum verò planè tollere non possunt*. Et si Medici non valent morbos maleficos curare, quomodo poterunt Exorcistæ, qui per medicinas corporales illos auferre tentant, cùm ipsi scientiæ Medicæ sint ignari?

§. VII.

123 Res naturales etiam naturaliter applicatæ à Dæmone, ac Maleficis, durante dæmonis operatione, non sunt de Medici consideratione.

DIco 5. Quamvis res naturales in maleficiis applicatæ, ut causæ physicæ, ac reales, suum naturalem producentes effectum, sint de Medici consideratione, & per consequens earum actio naturalis, prout talis est, ab illo debeat cognosci, & definiri: verùmtamen prout à dæmone, & malefico applicantur ex pacto ad morbum maleficum, aut quid simile causandum, non sunt de Medici consideratione; cùm ea, quæ dæmonis naturam, & operationem spectant, Theologo dijudicanda remaneant.

Probatur experientia ex tribus dictis.

Quod ex communi experientia, quæ tria probat, confirmatur.

Primum: Has res naturales, cùm applicantur in maleficiis, non solùm suum naturalem producere effectum, qui unicuique juxta naturæ vires competit; sed ulteriùs progredi, & majora conari, quàm virtus naturalis possit perficere. Quod manifestum signum est dæmoniacæ potestatis virtuti naturali superadditæ, cujus effectum non Medicus, sed Theologus discernere debet.

Secundum: Has res applicatas, ut plurimum à Medicis non agnosci: quia à dæmone conficiuntur, & posteà Maleficis consignantur: ut patet in pulveribus venenariis, quibus utuntur, cùm aliquem maleficio afficere cupiunt. Nam si Medico offerantur, definire, & assignare non potest, ex quibus rebus componantur, & rationem reddere, quare horum alii sint atri, alii cineracei, alii rufi coloris: multò minùs, cur ater necem, cineraceus morbum gravem, rufus infirmitatem afferat, & albus conferat sanitatem; & eò magis, quare cinereus, seu cineraceus v.g. per unum ex Maleficis applicatus infirmitatem, per alterum necem, per alium morbum afferat, eodem pulvere contrarios effectus producente: ut testatur Nicolaus Remigius *dæmon. lib.* 1. *c.* 2. *&* 3. Immò nec ipse Maleficus hoc novit, qui virtutes illorum ignorat.

Tertium: Rarissimè, & ferè numquam res naturales, ut causas physicas ad suum physicum effectum solùm producendum in maleficiis applicari; sed præter solitum naturæ cursum aliud agere, & operari; atque ideò apponi, ut signa conventionis, & pacti inter dæmonem, & maleficum.

Concluditur, spectare ad Theologum Exorcistam cognoscere, ac curare morbos maleficos.

Unde sequitur, hujusmodi rerum applicationem ad Theologi Exorcistæ judicium pertinere, utpotè judicis competentis operum Maleficorum; ad cujus tribunal standum ab iis, qui eorum vi infirmitate detinentur, aut quid simile nocuum patiuntur.

§. VIII.

124 AMplius hæc veritas comprobari posset ex ipsis actionibus nedùm realibus, & physicis, sed intentionalibus sensibilibus, phantasticis, & intelligibilibus, ex quibus Medici non obscurè cognoscerent, quid, & quomodo res naturales agere, vel non agere valeant in dæmones; sed de his latè, ac distinctè divino opitulante Numine, tractabitur tempore magis opportuno.

Quid agendum à Medicis, cùm suspicantur, aliquem esse maleficio affectum?

Interim Medicos quæso, ut cùm maleficio vexatis opitulari vocantur, ut moris est, cùm cæteros ægrotos invisere solent, exequantur ea, quæ sunt partes Medici, non quæ ad Theologos spectant. Nec intolerandum quorundam Medicorum errorem sequi velint, qui si semel alicujus ægroti curam susceperint, & cæperint ei præscribere remedia, quæ ad ejus sanationem conducere videntur, etiamsi latentem dæmonem posteà deprehenderint, eò quòd in tollendo morbo laborant incassum, irritaque sunt omnia pharmaca, quæ ab ipsis adhibentur; nolunt tamen fateri maleficium; sed in pharmacorum usu assignando, & remediis naturalibus applicandis perseverant; erroresque errori adiicientes, non cessant ægrotum à dæmone vexatum eo modo curare velle, quo sanandus esset, si infirmitate aliqua à causa naturali proveniente corriperetur, quasi è re sit, suum honorem in errore perseve-

rando tueri; quem labefactari, atque insigni nota deturpari putarent, si cessarent ab errore, qui tandem cum ipsorum summo dedecore omnibus manifestatur. Sed eorum semitas sequantur, qui hanc obstinata in malo perseverantiam jure merito damnant sua praxi contraria. Nam, cùm tales infirmi ipsis offeruntur: Primò omnia morbi symptomata, seu quæ præter naturam eveniunt, omnesque actus nempè obsessionem, possessionem, seu vexationem dæmoniacam, aut maleficium patientis attenta, exacta, & justo pondere librata meditatione considerant, & observant. Tum illos ad principiorum Medicorum normam, & artis medicæ regulas examinant. Inde quibusdam experimentis, quænam sit causa latens, explorant; quod facilè assequuntur considerando signa, quæ habentur infrà *art.* 5. Et cùm inusitatos effectus, motusque insolitos deprehendunt, qui à naturali causa ortum habere non possunt, hujusmodi sanandis infirmis non se amplius immiscent; sed illos ad Theologos Exorcistas, & Ecclesiæ Ministros remittunt, ad quos sciunt talium morborum cognitionem, & curationem pertinere.

§. IX.

Dico 6. Quandocumque res naturales in maleficiis adhibentur, ut causę morales, potest Exorcista maleficia tollere, ac destruere per curationem moralem, idest, per destructionem signorum, quibus pactum dæmonis cum Malefico initum adhæret, nocendi alicui personæ, quamdiù signum durat: hæc enim curatio licita est, & recta, ut latè probat Delrius *Disquis. Magic. lib. 6. sect. 1. q. 1.* 125

Exorcista potest licite tollere signa maleficii.

Fatemur tamen indubitanter, sine maleficorum signorum destructione posse morbos maleficos depelli, ac dæmones fugari. Et experientia didicimus, multos per præcepta dæmoni facta in nomine Jesu à quacumque dæmonis vexatione perfectè sanatos fuisse, nullo modo quærentes, vel consulentes quærere, aut comburere maleficii signa; sed omni, quo potuimus studio, ac labore conati sumus, Energumenis, ac maleficiatis suadere, eosque instruere, ut maximè in Dei bonitate, ac liberalitate infinita, ejusque incommutabili veritate, ac fidelitate, nec non in virtute Sanctissimi Nominis Jesu totam spem suam, ac fiduciam collocarent; ac Sanctæ Matris Ecclesiæ potestati suis ministris traditæ ad effugandos dæmones, ac maleficia destruenda fidem adhiberent; ac pro virili dæmonis tyrannidem, & audaciam conculcarent, ut latè docetur infra *par.* 3. Idcircò talem signorum destructionem ad dæmones expellendos, aut maleficia destruenda necessariam non esse, asserere non ambigimus: quia virtus divina, ac potestas ecclesiastica in destruendis maleficiis non dependet ab illorum signorum destructione; nec ullam relationem habet ad talia signa, quæ non physicæ, sed morales tantum sunt causæ maleficiorum. Quod etiam præstitit S. Hilarion Abbas (ut refert S. Hieronymus *in vita ejus*) cùm quædam puella à dæmone obsessa ad eum liberanda delata esset. Cùm enim dæmon respondisset Hilarioni: *Exire me cogis, & ligatus subter limen teneor: non exeo, nisi me adolescens, qui tenet, dimiserit,* (utique nisi ablatis signis maleficii.) Noluit S. Abbas, antequam purgaret Virginem, signa jubere perquiri: *Nè,* inquit S. Hieronymus, *aut solitis incantationibus recessisse dæmon videretur: aut ipse sermoni ejus accommodasse fidem.* Non quòd investigare signa malum esset; sed simpliciter noluit. *Qua absoluta locutione indicare videtur* (ut observavit Suarez *tom. 1. de Religione l. 4. de Superstit. c. 17. n. 18.*) *non ex necessitate, sed ex perfectiori virtute ita se gessisse, ac subinde non id omisisse, quia esset malum; sed quia plus de Deo confidebat. Erat enim dignum tali viro, ut altiori virtute, & perfectiori modo dæmonis opera destrueret; & ideò de quærendis signis non curavit.* Deinde fortasse Hilarion metuebat aliquod scandalum, ut significant illa verba: *Nè solitis incantationibus recessisse videretur*, idest, nè astantes putarent, quòd dæmon nullo modo expelli posset, nisi destructis iis signis, quasi non esset aliud remedium,

Possunt tamen maleficia destrui sine signorum maleficorum destructione.

Constat exemplo S. Hilarionis.

dium, puta præceptum dæmoni factum in nomine Jesu, quo dæmones expelli possent; facilè enim crederent, non potuisse dæmonem expelli à Viro Sancto invitum, & non ablatis signis. Vel dicendum, quòd noluit S. Abbas, illa signa priùs quæri, ac destrui, nè videretur ipse dictis diaboli fidem præstasse, qui negabat, aliter se expelli posse, nisi signo malefico destructo.

§. X.

126 Maleficus pœnitens non tenetur à dæmone quærere chirographum, quod est in ejus potestate.

DIco 7. Quando res naturalis, sive artificialis est signum non maleficii facti, vel faciendi; sed primi pacti à Malefico cum dæmone initi, si signum, seu chirographum sit in potestate dæmonis, non tenetur Maleficus, cùm ad sanam mentem revertitur, & convertitur ad Deum, illud quærere à dæmone, ac consignare, atque dilaniare; sed ut è dæmonis potestate liberetur, sufficit, peccatorum suorum veram, ac sinceram agere pœnitentiam ex puro corde peccata detestando, dæmoni abrenunciando, ac toto affectu Dei misericordiam, & auxilium ejus implorando: ita tradunt Arsenale S. Inquis. *part.*10. *art.*162. Naldus *verbo Dæmon. nu.*2. *& verbo chirographum num.*4. Suarez *tom.*1. *de Relig. lib.*2. *de superst. cap.*17. *n.*4. Sanchez *in præcept. Decalogi lib.*2. *cap.*40. *n.*53. Simanch. *tit.*63. *n.*13. & noster Lupus *Comm. S. Inquis. part.*3. *lib.*20. *dist.*5. *art.*2. *diffic.*2.

Maleficus pœnitens tenetur destruere, vel consignare chirographum, quod est in sua potestate.

Si tamen ipse Magus, seu Maleficus apud se chirographum retineat, illiusvè transumptum, cogendus est rumpere, aut comburere: Ita docent Sanchez *loco citato*, & Naldus *verbo chirographum num.*4. (Regulariter enim cùm aliquis homo Deo abrenunciat, ac dæmoni se devovet, solent duo fieri chirographa ejusdem tenoris, in quibus continentur conventiones, & pacta inita inter dæmonem, & Maleficum, quorum unum apud dæmonem conservatur, alterum apud Magum, vel Maleficum.) Vel si non datur chirographum (ut puta sagis ignaris, & vilis plebeculæ,) datur aliquod aliud signum factum, vel consignatum propria manu ipsius sagæ, & ab ipso dæmone aliqua nota confirmatum, sed duplum, ita quòd unum extat in potestate dæmonis, alterum in potestate sagæ, ut sic per hoc signum extrinsecum continuè testetur, ac protestetur, se semper ratam habere, ac firmam abrenuntiationem Deo factam, ac devotionem, & venerationem dæmoni exhibitam: ac per hoc externum signum, internum voluntatis actum in dæmonis obsequium semper profiteatur. Ita etiam mihi enarravit incidenter quidam solemnis Magus doctissimus, cum quo (Ex mandato Reverendiss. P. Inquisitoris illius Civitatis, ubi ipse morabatur, ut ab erroribus illum revocarem, & ad sanam mentem reducerem) integro mense disputavi.

Quare licèt Magus, aut Maleficus non teneatur, scripturam, vel chirographum, seu aliud signum existens in potestate dæmonis requirere à dæmone, ut scindatur, ac destruatur, ut dicunt præfati DD. tenetur tamen illud, quod est in sua potestate, rescindere, ac destruere; vel tradere Confessario, si pœnitentiam agat in foro interno, vel Reverendissimo P. Inquisitori, si in foro externo, ut per hujusmodi traditionem externam, coram Ecclesiæ Ministris internam testetur dæmoni abrenuntiationem; ac veram, & sinceram ad Deum profiteatur conversionem. Nam manente, ac durante causa morali pacti, ac conventionis diabolicæ, manet, & durat pactum, & conventio: Quod intellige, quando signum est in potestate Malefici, aut Sagæ, nec illud destruere vult.

§. XI.

127 Maleficium quando dicatur temporale?

DIco 8. Quandocumque res naturales, vel artificiales, ut signa adhibita in maleficiis, sunt in potestate Malefici, aut Sagæ, ita quòd pro libito suo potest illa tollere, ac destruere, illud maleficium dicitur temporale: quia potest tolli, ac destrui opere humano, seu industria humana: Quando verò signa, seu instru-

instrumenta maleficii non sunt in potestate Sagæ, aut Malefici, ita quòd non potest illa tollere, ac destruere ad suum libitum, suamet industria, & opere humano; sed necesse habet pro destructione recurrere ad dæmonem, tunc maleficium dicitur perpetuum, etiamsi possit à Deo auferri, vel ab Angelis, vel à Ministris Ecclesiæ, vel à Christi fidelibus per fidem, vel ab ipso dæmone: Dicitur enim perpetuum, non respectu Dei, vel Angeli, vel Ecclesiæ, aut credentium in Christi nomine, vel ipsius dæmonis; sed respectu humanæ industriæ, & potentiæ: quia humano opere minimè auferri potest: ita latissimè docet Tostatus *qu.90. in cap.19. Matthæi*, cui se subscribit Lupus *part.3. Comm. in Edictum S. Inquis. lib.20. dist. 8. art.2. diffic.3.* Unde in maleficio matrimonii, quando maleficium durat per triennium, censetur dissolutum matrimonium, ut habetur *in cap. laudabilem, & cap. litterę tuę extra de frigidis, & maleficiatis*: tunc enim maleficium censetur esse perpetuum eo modo, quo dictum est.

Quando dicatur perpetuum?

ARTICULUS IV.

De Deo, ut causa maleficiorum permissiva.

Quamvis dæmonum valdè magna sit scientia, ac potentia, & Maleficorum in maleficiis concinnandis iniquitas perversissima; nec desint eis res naturales, quibus utuntur vel ut causis physicis, vel ut causis moralibus ad damna hominibus inferenda; si tamen Deus non concurreret permittendo hujusmodi operationes, sed cohiberet, nihil penitùs efficere valerent: videndum ergo imprimis. 128

Dęmon nihil potest efficere sine permissione divina.

QUÆSTIO I.

An maleficia sint à Deo volente, vel tantùm permittente?

Respondetur, in maleficiis, sicut etiam in obsessionibus diabolicis (prout malum culpæ includunt, vel ad malum culpæ sunt inducentia) duo reperiri: alterum est substratum, seù materiale actionis, quatenus maleficium, vel actio malitiosa est entitas quædam positiva: Alterum est malitia ipsa, seù deformitas, qua formaliter talis actio mala est, & mala vocatur. 129

Quomodo Deus maleficia velit.

Si de maleficii substrato, seu entitate positiva, aut materiali loquamur, Deus illam vult. Nam Deus, cùm sit omnium rerum, quæ cœli ambitu continentur, causa prima, universalissima, actualissima, & immediata, ut eruditè docet D. Bonav. in *1. sentent. dist.45. art.1. qu.2.* concurrit ad omnes operationes secundarum causarum, sive liberæ, sive naturales sint. Hæc conclusio est D. Augustini *3. de Trinitate*, ubi dicitur, Deum per suam voluntatem esse causam omnium motionum liberi arbitrii. Et cùm maleficium, aut peccatum pro materiali sit operatio liberi arbitrii, vel elicita, vel imperata, sequitur Deum velle illam entitatem, & ex consequenti eandem efficere: Ita docent D. Bonav. S. Thom. Scotus, & Ricard. *in 2. sentent. dist.37.* quos refert Angles ibi *quest.7. art.1. diff.1.*

Pro materiali.

Hinc colligitur, Deum esse causam motionis linguæ blasphemantis, & occisionis, & extensionis manus Malefici ad maleficium concinnandum. Et ratio est: quia sicut concurrit Deus cum bruto, & leone ad hominem devorandum; ita etiam cum homine, ac dæmone ad peccati actionem efficiendam. Quærenti autem, quid sit iste concursus? Respondebis, esse volitionem secundam ipsius Dei, qua vult omnes causas, tam liberas, quàm naturales posse suas operationes exercere. Et quia peccatum est operatio hominis, vel dæmonis, vult Deus illam operationem ab illis posse physicè exerceri; & ita talis operationis entitativæ, & positivæ dicitur esse causa: Ita Angles *loco citato*.

Appendix.

§. I.

130 VEruntamen per hujuſmodi concurſum generalem ad maleficium licèt Deus velit actionem ſubſtratam maleficii; non tamen dicitur velle maleficium, vel eſt maleficii cauſa, niſi permiſſivè. Ratio eſt: quia denominatio actionis non fit à cauſa univerſali, & indifferente; ſed à cauſa propria, & particulari. Nam actiones, & paſſiones, & cujuſcumque generis operationes attribuuntur cauſis propriis, & particularibus, & non univerſalibus, teſte Ariſt. 2. *Phyſic.* Deus, & leo concurrunt ad devorandum hominem; non tamen dicitur Deus devoraſſe hominem, ſed leo. Deus, & Maleficus concurrunt ad maleficium concinnandum; non tamen dicitur Deus maleficium concinnaſſe, ſed Maleficus: quia Deus ſua generali permiſſione, & concurſu, non ut cauſa particularis, & propria, ſed ut cauſa univerſalis, & indifferens concurrit ad maleficia; ideòque illi talis non eſt attribuenda operatio.

§. II.

131 *Pro formali maleficia non vult, ſed permittit.*

SI de maleficio loquamur pro formali, ſcilicet quoad malitiam, ſeù deformitatem, ac defectum rectitudinis virtutis oppoſitæ, maleficia, ſicut & obſeſſiones diabolicæ, prout quædam ſunt tentationes ad malum culpæ inducentes, non ſunt à Deo volente, ac jubente, ſed permittente. Prior pars probatur: Nam D. Paulus Rom. 9. tanquam evidentem veritatem hanc concluſionem confitetur, quando dicit: *Nunquid iniquitas apud Deum? Abſit. &* Pſalm. 5. *Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.* Confirmatur rationibus: quia, cùm Deus ſit omnipotens, non poteſt deficere, & ex conſequenti neque peccare. Poſſe enim peccare, & poſſe deficere pro eodem à D. Auguſt. accipiuntur.

Auguſt. lib. 2. de Symbolo cap. 1.

Deinde Deus eſt ſumma bonitas, qua major, & melior excogitari non poteſt, & ſi poſſet peccare (quod eſt impoſſibile) alia major bonitas poſſet excogitari, nempè illa, quæ peccare non poſſet. Altera pars probatur. Nam Deus dicitur eſſe cauſa maleficiorum, ac peccatorum permiſſiva, quatenus ipſe non impedit, nec prohibet, aut ſubtrahit ſuum influxum, & concurſum ad illum actum materialem, & ſubſtratum, cui annexa eſt deformitas, ac malitia, ut non deſtruat decretum ſuum, quo ſancivit, ut creatura libera liberè operetur, quod eſt (propriè loquendo) velle permiſſivè.

Faventinus in 4. diſt. 14. diſp. 8. cap. 6. n. 3.

132 Confirmat hanc veritatem Suarez *part. 2. tract. de Angelis l. 8. cap. 20. n. 3.* loquens de dæmoniacis obſeſſionibus, ac vexationibus, quibus homines à dæmone affliguntur: *Sicut facultas*, ait, *tentandi non eſt ex poſitiva Dei ordinatione; ſed ex permiſſione: ita hæc poteſtas nocendi in ordine ad talem finem (ſcilicet ad peccatum) tantùm eſt ex permiſſione divina, ſuppoſita naturali poteſtate, quam dæmon ad nocendum habet: eſt enim in utraque licentia eadem ratio.* Et infrà exponens ſententiam D. Anſelmi *lib. 1. Cur Deus homo cap. 7.* aſſerentis, hujuſmodi pœnas à dæmone inflictas nunquam fieri Deo jubente, ſed tantùm permittente, ait, *quando pœna eſt tantùm ad probationem, & exercitium, licèt ſupponat generalem ſtatum naturæ lapſæ, cùm tamen non ſupponat proprium reatum talis pœnæ ex proprio, ac perſonali peccato contractum, non eſt à Deo volente, ac jubente, ſed permittente: quia non habet intrinſecè illam æquitatem juſtæ punitionis, & vindicationis.*

Solùm ergo dæmonem, vel hominem, dæmone cooperante; maleficiorum, & obſeſſionum cauſam eſſe, nemini eſt ambigendum, qui talento optimo, nempè generali, & indifferenti illo Dei concurſu in ſuam perniciem abutitur, quamvis tam liberaliter illo donatus ſit à Patrefamilias, ut eo utatur ad ſalutem.

At cùm Deus pientiſſimus ſit, ac clementiſſimus, ac poſſit dæmonum tyrannidem, ac Maleficorum iniquitatem cohibere, cur non cohibeat, & impediat, patebit ſequenti quæſtione ex ratione divinæ permiſſionis.

QUÆ-

QUÆSTIO II.

Quare Deus permittat maleficia, & obsessiones?

CUm divina permissio vulgo hominum, & his, qui de mundo sunt, ac de mundo loquuntur, vix aliud videatur, quàm humana, quæ nihil agendo desidet otiosa, & agere volentes non impedit, etsi possit; ex quo errore mala gignuntur innumera, præstat rationem agnoscere, & causam divinæ permissionis. Nam licèt Deus mala, quæ tantùm permittit, nec approbet, nec velit; illorum tamen ordinationem & vult, & approbat, teste D. Thoma 1.*par.q.*114.*art.*1. Non quòd velit, & approbet ordinem, quo dæmones, vel iniqui homines nos oppugnant; *sed quia* ait Vasquez ibi *disp.*245.*cap.*2. *num.*10. *oppugnationem, qua ipsi adversùs nos utuntur, Deus in finem suæ providentiæ refert: sicut etiam peccata non vult, ut fiant, sed facta refert in finem suæ providentiæ*. Propterea dicendum cum Seraphico D. Sancto Bonaventura *in* 1. *sent. dist.*47.*qu.*3. Deum mala, ac maleficia permittere propter bona, quæ ex hujusmodi permissione procedunt, sive ex ordine rerum in universo: sive ex ordine rerum in finem. 133

Mundani mali sentiunt de divina permissione. Deus licèt peccata non velit; illa tamen ab hominibus patrata ordinat in finem bonum.

Si ordo attendatur rerum in universo, in confesso est, malum ad Universi accidentalem perfectionem, & decorem occasionaliter conferre, in quantum conjungitur alicui bono, quod est de ejus perfectione, nempè vel Substrato, vel Opposito, vel Elicito.

Nempè Substratum malitiæ. Oppositum illi, & Elicitum.

§. I.

Quantum ad bonum substratum.

PRimò enim malum, ac maleficium ordinatur ad bonum, quod ei substernitur, nempè naturam defectibilem, quæ, ut talis est, Universum decorat, & perficit. Nam sicut reperiuntur creaturæ liberæ natura defectibiles, nempè homines, quibus Deus dedit libertatem arbitrii, quo liberè possunt bonum, & malum agere: ita debuit permittere, ut illis agentibus ex præscripto naturæ suæ possent operari, nec illa libertate privarentur: quia ad ejus providentiam spectat, ut unaquæque creatura naturæ suæ relinquatur, nec semper impediatur in suis officiis obeundis. *Providentia*, ait S. Dyonisius *cap.*4. *de divin. nomin. non destruit naturam, sed conservat*. & August. *lib.*7. *de Civit. Dei cap.*3. *Sic itaque Deus administrat omnia, quæ creavit, ut etiam ipsas proprios exercere, & agere motus sinat*. 134

Quid sit bonum substratum?

Nè libertas arbitrii impediatur, Deus maleficia permittit.

Hæc autem libertas est summum bonum naturale creaturæ intellectualis, ex quo, tanquam è fonte rivuli, alia bona scaturiunt, omnes nempè virtutis actiones, & omnia opera meritoria, quæ à mundi exordio facta sunt, & fient usque in finem. Ideò conveniens fuit, ut Divina Providentia homines non cogeret; sed sineret unumquemque spontè ferri, vel ad bonum, vel ad malum; nè, si malum non permitteretur, & amoverentur naturæ defectibiles, subtraherentur tot gradus bonitatis, & pulchritudinis ab Universo: Ita docent D. Bonav. *loc. cit.* Guilhelmus Vorillon. *dist. ead.* D. Bernardus *de libero arb.* relati à Pelbarto *tom.*1. *Rosarii* verbo *Permissio* §. 4.

Idipsum de dæmonibus testatur Abulensis *qu.*122. *in cap.*8. *Matthæi*, ubi quærit: *quare Deus permittit homines à dæmonibus torqueri?* Et inter alias rationes responsivas, quas adducit, una est: *quia nihil debet superfluum manere in Universo; dæmon autem est substantia spiritualis potens aliquid agere, quæ si permansisset* (puta in gratia) *fuisset beata, & Deo assisteret: cum verò ceciderit, & jam non possit esse minister Dei ad bonum, constituit eum Deus ministrum ad malum, idest, ad inferendas pœnas, quæ sunt quoddam malum: conveniens ergo est, quòd dæmones aliquando vexent hominem*. Hæc ille.

§. II.

Quantum ad bonum oppositum.

136 Deus permittit maleficia, ut bonum oppositum clariùs agnoscatur, ardentiùs appetatur.

SEcundò malum habet ordinem ad id, quod est ei oppositum, nempè bonum; in quo non parum auget pulchritudinem, & perfectionem Universi, quæ ex illa oppositione consurgit, in quantum per eam bonum, & clariùs agnoscitur, & ardentiùs appetitur. Hanc enim stabilivit diversitatem in hoc mundo, ut unicuique rei contrarium aliquod sive in naturalibus, sive in moralibus assignatum videatur, ut verè dictum sit à Sapiente Ecclis. 33. *Contra bonum malum stat, & contra vitam mors: sic contra justum peccator; & sic intuere in omnia opera Altissimi bina contra bina, & unum contra unum.* Quare conveniens est, à Deo mala, ac maleficia permitti, ut bonum oppositum, & clariùs agnoscatur, & ardentiùs appetatur, per quod mundus nova quotidiè recipit decoris, & perfectionis incrementa.

§. III.

Quantum ad bonum elicitum.

137 Deus permittit maleficia, quia multa bona eliciuntur.

TErtiò malum habet ordinem ad bonum, quod ex illo procedit; & sic confert ad decorem Universi. Nam ex eo, quòd aliqui malè operantur, multa bona eliciuntur. *Numquam*, ait Drexelius *de conformatione voluntatis l. 1. c. 2. §. 1. Bonitas illa infinita tantam in Orbe malitiam permitteret, nisi majora indè bona eliceret, & reperta ad perniciem verteret ad salutem. Permisit Deus fraternam invidiam in Josephum innocentem sevire, sed quanto id bono permisit, non solùm parentum, & fratrum; sed totius Ægypti? Permisit Deus insontem David ab impio Saule gravissimis injuriis exagitari; sed Davidis, totiusque regni Hebræi bono maximo. Permisit Deus Danielem iniquissimè accusatum in leonum voraginem pręcipitari; sed grandi Danielis ipsius, & plurimorum bono.* Sed quid hæc narro? Permisit Deus Filium suum ab impiis, & iniquis crucifigi; sed permisit hoc bono totius humanæ naturæ inexplicabili, ut jure clamare possimus cum D. Gregorio, immò cum tota Ecclesia: *O felix culpa, quę talem, ac tantum meruit habere Redemptorem.* Quod eruditè testatur August. *in Enchyridion cap.* 11. & 27. *Deus*, inquit, *nullo modo sineret aliquod malum esse in suis operibus, nisi usque adeò omnipotens esset, & bonus, ut bene faceret etiam de malo.* Et ideò convenientissimè ex ordine rerum in Universo mala, & maleficia permittenda sunt, ut bonis illis verè magnis summam pulchritudinem & consummatam perfectionem ipsum consequatur.

§. IV.

138 Maleficia à Deo permittuntur ex ordine rerum in finem.

SImul etiam mala, ac maleficia permittenda sunt ex ordine rerum in finem: cùm ex tali permissione multa bona alicere soleat Divina Providentia, sine quibus ea non concederet; inter quæ Gloria Dei, Ecclesiæ splendor, Bonorum perfectus, & Malorum pœna, ut potiora computantur.

Ob Gloriam Dei.

Gloria Dei exurgit ex maleficiorum permissione.

MAgna quidem gloria ex malorum, & maleficiorum permissione majestati ejus accedit. Quamvis enim seipsa non possit augeri, cùm sit infinita; tamen in nobis nova suscipit incrementa, cùm magis, ac magis divinæ ejus perfectiones oculis nostris manifestentur: ut in iis permissionibus, in quibus præcipuè ostenditur.

Pro-

Providentia, quæ maleficia, & obsessiones moderatur, & ordinat. Augustinus: *Dæmones non omnia, quæ volunt, facere possunt, nisi quantum Deus illis permiserit.* *Aug. lib. 18. de Civit. Dei cap. 18.*

Potentia, quæ attingit à fine usque ad finem fortiter: quæ talis est, ait Gregorius Nazianzenus, *quòd solo Dei nomine invocato dæmones contremiscunt.* *Greg. Naz. de libero arbit.*

Sapientia, quæ ex maleficiis, & obsessionibus tot bona elicit. Drexelius: *Ex permissione malorum altiùs sapere docemur, & admirabilissimam causarum seriem, ac connexionem fateri cogimur, per quam tandem è tantis malis tot emergunt bona.* *Drexelius de conform. volunt. l. 1. c. 2. §. 1.*

Justitia, quæ per maleficia peccata hominum punit: Idem Drexelius ibidem: *Si Deus mala non permitteret, & permissa non ordinaret, & ordinando in bonum derivaret, vindicem justitiam vix agnosceremus.* Justitia enim Dei in puniendis peccatis maximè elucescit.

Bonitas, ac clementia, dum potestatem dedit omnibus in se credentibus, ut in nemine Jesu dæmones eiicere valerent. Marci 16. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eiicient.*

Quapropter maleficia permittendo, Deus evadit gloriosior non solùm coram bonis, sed etiam discolis; illis præcipuè, qui nihil aliud existere asseverant, quàm quod oculis corporeis patet, negantes spiritus, dæmones, & infernum, ut Sadducæi, de quibus Act. 23. immò Angelos, & Deum ipsum, ut Athei, de quibus latè Faventinus *advers. impios Atheos.* Ipsa enim experientia illos convincit: quia cùm tot insolitos maleficiorum effectus, & portentosas dæmonum operationes vident, aliquod spirituale magnum, & efficax supra corporalia confiteri coguntur. Nec potest efficaciùs Sadducæorum, & Atheorum error convinci, quàm maleficam operationem eis obiicere, ut ritè docet Tostatus *q. 122. in c. 8. Matthæi*; ita ut jure appellare possimus maleficiorum permissionem, Sadducæorum, & Atheorum confutationem, & divinæ gloriæ occasionem, cujus splendor sic inimicorum oculos perstringit, ut seipsam etiam invitis aperiat, & manifestet. 139 Convincuntur. (Sadducæi. (Athei.

§. V.

Ob Splendorem Ecclesiæ.

Similis splendoris accessus fit Ecclesiæ Sanctæ Dei, quæ à Christo suo sponso potestatem accepit dæmones eiiciendi, ac cuncta opera malefica destruendi, cùm Marci 16. dixit: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eiicient.* Unde S. Justinus Martyr de virtute Christianæ Religionis disserens ait: *Nos, qui in Crucifixum credimus dæmonia cuncta, spiritusque malignos adjurantes sub potestate nostra eos habemus subditos.* Ideò meritò S. Ecclesia hac potestate munita nedùm pulchra ut Luna, & electa ut Sol, sed terribilis ut castrorum acies ordinata est nuncupanda: cùm sua potestate tartareas acies, & omnes infernales potestates vim habeat prosternendi, confringendi, in fugam vertendi, ac disperdendi. An aliqua in mundo potestas reperiri potest huic æquiparanda? Reges potentissimi cum suis exercitibus, & innumera militum manu ab uno dæmone vertuntur in fugam: & tota dæmonum caterva ab uno Exorcista fugatur, & imbecillis homuncio potentes spiritus ita subiicit, ut eos ad sibi exactissimam etiam in actibus submissionis præstandam obedientiam cogat; atque ita omnibus innotescit, Ecclesiam esse Dei sponsam, quæ divina potentia, quam à sponso accepit, ac suis ministris communicat inimicis invitis licèt, & frementibus dominatur. 140 Splendor Ecclesiæ lucescit ex maleficiorũ permissione. *Cantic. 6.*

§. V.

§. VI.

Ob Bonorum profectum.

141 Boni ob maleficia proficiũt in schola perfectionis.

NEc minor est bonorum profectus ex illa permissione procedens. Solent enim Boni maleficia patienter, & innocenter ferendo implere omnem justitiam, quæ in duobus præcipuè consistit, declinare à malo, & facere bonum.

Declinando à malo.

Primum certum est: nam culpas eò diligentiori studio vitare contendunt, quò per maleficia in seipsis experiuntur, quanta, quàm dira sit dæmonum tyrannis, qui ita corpora torquentes in animas acriùs sæviunt; ideò se à peccato custodiunt, ne ad servitutem illam intolerabilem redigantur: Ita docet Tostatus *qu.122. in cap. 8. Matthæi.*

Bona operando.

Secundum ęquè certum est, nempè per hanc maleficiorum, ac vexationum diabolicarum tolerantiam obsessos, ac maleficio affectos sæpiùs meliores, ac perfectiores evadere ad omne genus virtutum sibi viam sternendum, ac pœnas peccatis debitas, quorum culpæ per pœnitentiam sunt deletæ, satisfactorio opere per solvendum. Quod eruditè docet Joan. Chrysost. *homil.41. in Act. Apostol. Datur*, ait, *talis potestas dæmonibus, ut meliores, & modestiores boni efficiantur, & ut pœnas peccatorum hic dantes puri ad Dei conspectum migremus.*

142 Veruntamen, quia dæmon etiam ad multa mala obsessos, ac maleficio affectos inducit, & multa impedit bona, ut experientia docet in dies, satius erit vexatis, & maleficio affectis, ad Ecclesiæ accedere ministros, ut à dæmoniaca eripiantur potestate, ac Deo cum libertate animæ, & corporis ex toto corde inservire valeant.

§. VII.

Ob malorum Pœnam.

143 Deus per maleficia peccatores punit.

SEd in iis permissionibus malorum pęna clariùs enitescit. Maleficia etenim exercentur ab iis, qui se dæmoni devoverunt; & nocent, ut plurimùm iis, qui suis peccatis iram Dei concitarunt: cùm soleat Divina Justitia temporali castigatione in homines animadvertere in hac vita, nè in alia æternis ignibus illos addicere cogatur. Quare Malefico permittit maleficiis illos vexare, ejusque ministerio utitur, sicut judex carnificis opera, ut illorum scelera puniat: *Jure Deus*, ait Drexelius, *per hos* (idest maleficos) *punit, per quos tàm variè offenditur.* Quarum punitionum varia exempla refert Delrius. *Disquisit. Magic. l.3. p.1. q.7. sect.11.* eorum, qui ob gravissima delicta váriis à dæmone obsessionibus, ac diris vexationibus, ac morte ipsa, Deo sic permittente, vel jubente, affecti sunt.

Drexel. de conform. voluntt lib.9. c. 10. §.7.

§. VIII.

144 Rationes divinę permissionis epiloguntur.

HÆc, & similia ex maleficiorum, & obsessionum permissione bona procedunt, quæ Deus sua providentia elicit consequenter. Quapropter licet colligere juxta duplicem illum ordinem rerum in Universo, & in finem: quare Deus alios maleficia exercere: alios maleficia perpeti permittit. Primi exercent: quia illorum libertatem non vult: quamvis multoties impediat, nè producant noxium effectum, quem illi perficere curant; sæpiùs enim impedit, nè maleficium efficax sit. Secundi patiuntur: quia vel castigat peccata propria sivè mortalia, sivè venialia: vel ad majora provocat, scilicet virtutes, gratiam, & gloriam. Denique utrique agunt, & patiuntur: quia ex illorum actionibus, & passionibus bonis, & malis suam, & Ecclesię gloriam manifestat. Undè mirandum non est, si non solùm nocentes, & peccatores, sed etiam innocentes, & justos maleficia attingant, &

vexent,

vexent. Illi enim ob peccata mortalia rei sunt; Ibi ob venialia: cùm nullus sit, qui quotidie in illa non prolabatur, testante Sapiente Proverb. 24. *Septies in die cadit justus*, quorum unum solum sine Divinę Justitię prę judicio morbis gravioribus, immò ipsa vexatione dęmoniaca puniri potest; ut innotuit in Abbate Cassiano propter leviculam iram, *apud Cassianum Collat.* 7. In Religioso propter tepiditatem, & distractionem, *in vita S. Bernardi lib. 2. cap. 21.* Et in quadam Religiosa propter gulam pręcipitem, & levem, *apud S. Gregorium lib. 1. Dialogorum cap. 4.*

Idem dicendum est de puerulis, & infantulis, quibus potissimùm veneficia nocent: quia ętas illa imbecillior est ad resistendum, incautior ad cavendum, & incapacior ad accusandum, & revelandum. Hoc enim sinit Deus, vel ut parentes puniat, si mali sint: vel ut eos probet, si boni: vel ut infantem, si baptizatus sit, à peccatis prę servet, & ad cęlum rapiat, antequam malitia mutet intellectum ejus; ut videtur annuere Aug. *lib. 21. de Civit. Dei cap. 14.* Si verò non sit baptizatus, nè graviorem ei damnationem imponat propter actualia peccata, quę commissurus erat, si viveret. 145

§. IX.

SEd quamvis in utrisque adultis scilicet, & puerulis peccata non reperirentur, aut merita; justè tamen Deus posset permittere, illos maleficiis, & diabolicis affici vexationibus, non ad punitionem, aut remunerationem, sed ad suam gloriam, quę, cùm maximum bonum sit, omni creaturarum malo anteponenda est, & nulli malo postponenda. (Quod maximè Exorcistis, & Parochis attendendum est; & obsessis, maleficiatis, & ęgrotis ab ipsis insinuandum, & inculcandum.) Hoc probat dictum Christi Joan. 9. de illo Cęco nato, dum discipulis suis causam sciscitantibus: cur natus esset cęcus: videlicet, an propter peccata propria, vel parentum? Respondit: *Neque hic peccavit, neque parentes ejus; sed ut manifestentur opera Dei in illo*, nempè omnipotentia Dei, ejusque sapientia, ac bonitas, dum Christus ab eo cęcitatem auferret, ac perfectum illi visum restitueret: ut benè Explicat Euthimius Zigabonus *in Bibliotheca VV. Patrum*. Quod magis, ac magis comprobavit ipse Christus Joan. c. 14. dicens; *Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur Pater in Filio*; quasi dicat. Si in vestris obsessionibus, infirmitatibus, tribulationibus, ac necessitatibus me invocaveritis, exaudiam vos: quia sic Deus Pater vobis illas potissimùm permittit, ut vobis invocantibus me, nomen meum honoretur, ac glorificetur Pater in Filio, dum ea, quę justè, piè, ac fiducialiter petitis, vobis gratiosè conceduntur, ac liberaliter communicantur. 146

146 Potissima omnium ratio permissionis maleficiorum est gloria Dei.

QUÆSTIO III.

Quomodo Deus obsessiones, & maleficia permittat.

IN iis maleficiorum, & obsessionum permissionibus maximoperè est cavendum, nè prava illa opinio in animum irrepat, omnimodam tùm dęmonibus, tùm Maleficis à Deo tribui potestatem; ita ut possint laxatis habenis prorumpere in omne opus maleficum: aut quos volunt, magicis artibus impetere. Uterque enim sępiùs coercetur à Deo, vel impeditur tùm per seipsum, tùm per Angelos. 147

147 Dæmones, ac Malefici in maleficiis operandis sæpiùs coercẽtur à Deo.

§. I.

PEr seipsum Deus sępiùs dęmonum sęvitiam, ac Maleficorum conatus dupliciter impedire, vel coercere solet, positivè, nempè, ac negativè.

Per seipsum.

Posi-

Poſitivè eos impedit obſiſtendo.

Poſitivè Deus utique eis obſiſtit, cùm eorum vim repellit, ac confringit audaciam divina ſua virtute, quæ certè ſumma eſt, infinita, ac perfectiſſima, & talis, cui reſiſtere nemo poteſt; ut apertè confeſſus eſt Mardochæus Eſther.13. dum in anguſtiis poſitus, memor omnium operum Dei, ſic illum deprecatus eſt: *Domine, Domine rex omnipotens, in ditione enim tua cuncta ſunt poſita, & non eſt, qui poſſit tuæ reſiſtere voluntati, ſi decreveris ſalvare Iſrael. Tu feciſti cælum, & terram, & quidquid cæli ambitu continetur: Dominus omnium es: nec eſt qui reſiſtat Majeſtati tuæ.* Nil ergo canina diaboli malitia proficiet in ſuis maleficiis, ſi à divina virtute impediatur: cùm univerſa potentia creata huic comparata ſit radius ad orbem ſolarem, gutta ad oceanum, arenula ad totius terræ molem, immò aliquid minus; nec minùs ſolùm, ſed minimum: nec minimum tantùm, ſed nihil. Nonnè ridiculum ſe præbebit dæmon, ſi velit obniti omnipotenti Deo, rumpere non catenam ferream, ſed potentiam infinitam, & tentare impoſſibilia contra ſtimulum calcitrando?

148 Negativè impedit concurſum ſuum ſubtrahendo.

Negativè verò dæmoniacam, ac maleficam potentiam impedit, vel coercet, cùm ſuum ſubtrahit concurſum vel ab ipſis dæmonibus, aut Maleficis, vel à rebus naturalibus, quibus utuntur in ſuis maleficiis concinnandis. Ratio eſt; quia cùm omnes cauſæ ſecundæ à prima dependeant, & ſine ejus influxu nec operari, nec eſſe poſſint, ut teſtantur D. Bonav. *in* 1. *diſt.* 12. *qu.* 2. *&* 3. dicens: *Cauſa prima, & univerſaliſſima plus influit in cauſatum, quàm ſecunda; & tanta eſt ejus influentia, quòd nulla creatura agit aliquid, ejus influentia remota; ipſa enim vehementiùs eſt cauſa rei, quàm cauſa propinqua, immò ipſa adjuvat cauſam ſecundam ſecundùm operationem ſuam, & influit virtutem ſuam ſuper eam, & ſervat eam.* Si hujuſmodi cauſa prima, & univerſaliſſima, quæ eſt Deus, ut probatum eſt ſupra *nu.* 129. non influat, nullum poſſunt cauſæ ſecundæ producere effectum. Undè ſi à dæmone, vel à Maleficis activa paſſivis applicentur, ſi Deus non concurrat, quid illis manebit, niſi confuſio? Ecce meditentur Malefici nova maleficia, ut hominibus noceant; cùm ipſi, dæmone mediante, cujus eſt malum perficere, operantur, ipſe utique intellectum habet ſubtiliſſimum ad illa invenienda, voluntatem ad exequenda propenſiſſimam, virtutem maximam ad præparanda, & efficienda; ſed nec intelligere, nec velle, nec agere quicquam poterit, ſi Deus non concurrat. Sed dæmon dimittatur liber in ſuis potentiis, inveniat intellectus, voluntas impellat, virtus exeat ab agente tàm ſubtili, tàm voluntario, tàm potente, tentet maleficia, ut ſolet, activa paſſivis applicando; attamen omnia virtute carebunt, ſi Deus ſubtrahat ſuum concurſum: ut patet de S. Juſtina, ac de S. Ambroſio Archiepiſcopo, quibus nocere non potuerunt maleficia à Magis contra illos concinnata, divina virtute vel obſiſtente, vel ſuum concurſum ſubtrahente. Licèt enim res, quibus dæmones utuntur in maleficiis concinnandis, de ſe ſint alterabiles nihilominus non concipient calorem, aut frigus, aut humidum, aut ſiccum, aut alias exteras qualitates, ſi tàm ab activis, quàm à paſſivis Deus ſuum ſubtraxerit concurſum; atque ita dæmon, ac malefici dupliciter illudentur à Deo non concurrente cum illis, vel rebus ab ipſis applicatis: nec poterunt quantumvis minimum effectum producere, etſi omnem moveant lapidem, & totam verſent induſtriam.

§. II.

149 Per Angelos Deus dæmones coercet.

PEr Angelos etiam ſæpiùs ſolet Deus dæmonum, ac Maleficorum conatus impedire, vel coercere. Quod ipſi præſtant duplici virtute, qua pollent, naturali nempè, ac divina, præcipuè illi ſpiritus beati, quibus orbis cura commiſſa eſt, & hominum cuſtodia demandata; ut eruditè docet Alexander. Alenſ. *par.* 2. *quæſt.* 100. *mem.* 2. *art.* 6.

Virtute naturali ſuperiores coercent inferiores.

Virtute namque naturali ſuperiores Angeli in natura poſſunt coercere inferiores, puta dæmones, ſi ordinis ſint inferioris; ut docent S. Auguſtinus *lib.* 83. *qu q.* 79.

S. Thom.

S. Thom. 3. *part. qu.* 43. *art.* 2. *ad* 3. *& qu.* 109. *art.* 2. *&* 3. *& de Potentia Dei qu.* 6. *art.* 10. Albertus Magnus, & Dionys. Carthus. *in Lucam cap.* 11. Cassianus *Collat.* 8. *cap.* 14. Joannes à Turrecremata *in qq. Evangel. quæst.* 1. *dom.* 3. *Quadrag.* Victoria *in Relect. de Arte Magic. num.* 22. Angles *in* 2. *sent. dist.* 11. *quæst. de eadem materia art.* 5. Benedictus Pererius *l.* 1. *de magia cap.* 5. ac Petrus Binsfeldius *de Confess. Malefic. dub.* 3. *concl.* 10.

Ratio est: quia rerum subordinatarum debent quoque actiones ad invicem esse subordinatæ, ut patet in corporibus cœlestibus, quorum motibus, & actionibus actiones, & motus corporum inferiorum, sicut & ipsa corpora, subiiciuntur. At cùm inter Angelos alii aliis sint in naturalibus subordinati, superiores supra inferiores potestatem habent.

150 Nec virtute tantùm naturali Angeli valent cohibere dæmones (si isti illis sint inferiores) sed etiam divina virtute, qua cùm omnes polleant, minimus inter illos totam dæmonum catervam in fugam convertere potest: quia per gratiam consummatam major est illis data prælatio, quàm sit præsidentia Luciferi, aut aliorum quorumcumque. Et hoc modo tàm superiores, quàm inferiores Angeli diabolicos impediunt conatus; ut probatur ex facto S. Michaelis, qui ut refert S. Judas in sua epist. canonica, *dum disputans altercaretur cum diabolo de Moysi corpore, non est ausus judicium inferre blasphemiæ, sed dixit: Imperet tibi Dominus*. Ubi vides non naturali, sed divina virtute illum cohibuisse, nempè interpositione divini Nominis, Hoc testantur Patres, quorum sententias videre licet infrà *à n.* 514.

Virtute divina quilibet Angelus potest dæmones cohibere.

Hinc certò credendum est, Angelos tutelares, & custodes à suis clientibus dæmones arcere, nè illis nocumenta valeant inferre: ac præsides provinciarum frequenter eos impedire, nè detrimenta inferant civitatibus, agris, fructibus, & aliis mortalium bonis ad usum hominis spectantibus, & ordinatis. En quibus modis Deus dæmonum, eorumque asseclarum impetus cohibeat, nè hominibus divina fretis protectione, & adjutorio detrimentum, aut vexationem quacumque arte, vel dolo inferre valeant.

Appendix.

APPENDIX.

151 Ex prædictis quatuor maleficiorum causis facillimum est cognoscere, Theologum Exorcistam sibi speculativam, & practicam maleficiorum cognitionem jure merito vindicare.

Concluditur Exorcistam debere esse imbutum.

Speculativam, dum in palestra theologica sacræ doctrinæ conclusionibus enucleandis & solvendis quæstionum nodis laudabiliter se exercet.

Practicam, dum in Ecclesia Sancta Dei divina, & ecclesiastica potestate munitus exorcizandis Energumenis, & dissolvendis maleficiorum operibus perseveranter intendit.

In palestra namque theologica continuo studio addiscit, quænam sit Angelorum bonorum natura, scientia, potentia, operatio, & malorum lapsus, obstinatio, malitia; quæ societas inter dæmonem, & hominem esse possit: quæ signorum conventionis vis, & efficacia: quæ divinæ providentiæ in malis permittendis œconomia; atque ideò maleficiorum causas probè agnoscit, quas ignorare necesse esset, si illa non nosset. Optimum namque esset, ut qui exorcizandis Energumenis, & maleficiatis curandis ex ecclesiastico munere deputantur, ut ritè, tutò, ac perfectè valerent suum obire munus, priùs philosophiæ, ac theologiæ scientiis apprimè imbuerentur, quàm sacro huic muneri vacarent, nè ex defectu scientię prolaberentur in intolerandos errores cum ecclesiastici ministerii contemptu, & generali omnium scandalo, si dæmonem occultè operantem non deprehendant, aut circa maleficio affectos non rectum judicium ferant.

Philosophię, ac Theologiæ scientiis.

Nè in varios incidat errores.

152 Quod certè difficillimum esse, nemo negabit, si consideret, hinc quanta sit dęmonis malitiosa potentia, dum variis artibus, efficacibus modis, & versutiis subdolis

dolis sua opera concinnat, & mala innumera non cessat in orbem invehere, quæ vix, ac nè vix quidem à nobis homuncionibus agnoscuntur: illinc quàm periculosum, de morbo malefico judicare, qui sæpius, (si signa externa considerentur) à naturali discerni non potest; & ideò Medicis, & Theologis disputationis ansam præbet, dum quisque ejus cognitionem sibi vindicat. Ex quo aliquando nimis frequenter accidit, ut qui Theologiæ sedulò, ac præcipuè doctrinæ de dæmoniacis operationibus operam non navarunt: nec non de ægritudinum naturalium causis aliqualem non habuerunt cognitionem, cùm de quocumque mobo obvii cujusque infirmi judicant, transeunt de potentia ad actum; quas enim in libris infirmitates legunt à dæmone causari posse, eas semper ab illo inductas, existimant, & possibile pro facto reputantes, quot vident infirmos, tot maleficiatos credunt. Quare dum cæcutientes isti Exorcistæ cæcos infirmos ducere contendunt, seipsos, & alios in foveam præcipitant. Undè frustra ecclesiasticis remediis eum curare nituntur, qui naturali infirmitate laborat. Ex quibus videas, quàm necesse sit, Exorcistam theologica scientia probè, & aliquali naturalium causarum ægritudinum notitia imbutum esse, ad illud munus ritè, perfectè, ac tutò obeundum.

Nè in judicãdo de maleficiis cæcutiat. Ac seipsum, & ægros, in foveam præcipitet.

153 Practicè verò Theologus Exorcista maleficia cognoscit, dum actu aliquem exorcizans, & curans per exorcismos, ac præcepta dæmoni facta in nomine Jesu, quibus dęmon cogitur se vertere in fugam, mutationes in infirmis videt insolitas; & sic à posteriori cognitionem eorum nanciscitur; quæ ut plurimùm à priori haberi non potest.

ARTICULUS V.

De signis, quibus maleficia, & obsessiones cognoscuntur.

154 Signa maleficiorum, & obsessionum quæ?

SIgnorum externorum, quibus Exorcista modò obsessum, modò maleficiatum deprehendit, alia sunt certa, & evidentia; alia conjecturalia, & probabilia.

Certa, & evidentia sunt illa, quæ sumuntur ab effectu, qui provenire non potest à causa naturali; sed necesse est, proveniat à causa superiori, puta a dæmone.

Conjecturalia, seù probabilia sunt ea, quæ sumuntur ab effectu, qui sæpius, vel ut plurimùm procedit, à causa transnaturali, nempè dæmone; aliquando tamen provenire potest à causa naturali.

Signa certa, & evidentia, ex quibus Exorcista certum diabolicę præsentiæ, & operationis judicium formare potest, indicantur signo ✱.

Signa conjecturalia seù probabilia, sunt reliqua omnia sine signo, quorum aliqua sunt probabiliora; aliqua minùs probabilia.

Hæc autem signa quædam sumuntur ex potentiis animæ ipsius personæ obsessæ, seù maleficiatæ; quædam ex dispositione corporis.

QUÆSTIO I.

Quænam signa sumantur ex potentiis Animæ?

CUm tres sint animę genericè sumptæ facultates, seù potentiæ, nempè Intellectivæ, Sensitivæ, & vegetativæ, ex harum qualibet multa dæmoniacæ præsentiæ signa deprehendimus.

§. I.

Ex Potentiis intellectivis.

POtentiæ intellectivę, seù rationales duę sunt, videlicet Intellectus, & Voluntas, in quibus licèt dęmon immediatè nihil operari queat, puta intellectum spe-

ſpeciebus illuſtrando, ac perficiendo, aut voluntatem cogendo, & impellendo: mediantibus tamen potentiis ſenſitivis exterioribus, & interioribus multa in eis operari valet: ut benè docet D. Bonan. *in 2.d.8.art.4.q.4.& 5.* Ideò ex earum operationibus extrinſecis facilè cognoſci poteſt, an aliquis ſit à dæmone poſſeſſus, vel aliqua naturali laboret ægritudine.

Ex Intellectu.

✱ 1. Cum aliquis eſt rudis, & ignarus, ſi diſtinctè, & ordinatè diſcurrat, & diſputet de arduis, & ſublimioribus quæſtionibus, ut de philoſophicis, vel theologicis; angelicus eſt, vel dæmoniacus.

✱ 2. Cùm quis delirio, ac phreneſi laborat nulla alia affectus ægritudine, ſi Exorciſta dæmoni (ſi adſit) conditionaliter præcipiat in nomine Jeſu, ut deſinat nocere illi, ac ceſſet impedire eum in ſuis functionibus, & operationibus ſenſitivarum potentiarum; ſi, inquam, immediatè ceſſet delirium, ac phreneſis recedat, & ritè, & ordinatè diſcurrat, & ad omnia ſeriò reſpondeat interrogata, dæmonem adeſſe præceptum factum intelligentem; ſignum eſt evidens.

✱ 3. Quando ægrotus eſt rudis, & linguæ latinæ ignarus, & clarè, ac perfectè Exorciſtam idiomate latino loquentem, ac præcepta facientem intelligit, dæmoniacæ præſentiæ ſignum eſt evidens; præcipuè ſi Exorciſta vocabulis utatur latinis obſcuris, & ab idiomate vulgari totaliter diverſis, quæ, impoſibile ſit, intelligi ab illo idiota, & ignaro.

✱ 4. Quando occulta annunciat, remota adducit, futura prædicit, & ſimilia opera, quę naturaliter ab intellectu humano ſciri, aut fieri nequeunt, nec dęmoniacam excedunt cognitionem, aut potentiam, ſi ex vitæ ſuæ ſanctitate non arguatur, talia à divina revelatione prodire, homo dęmoniacus eſt, vel diabolicus, videlicet vel eſt poſſeſſus à dęmone, vel cum dęmone habet commercium.

✱ 5. Quando quis concidit velut mortuus, & ſurgit ſine mora ad præceptum ab Exorciſta factum dæmoni in nomine Jeſu; ſignum eſt ibi eſſe dæmonem pręceptum intelligentem.

✱ 6. Cùm in aliqua corporis parte eſt aliquis dolor, vel tumor, ſi ad ſignum ✱ crucis, & præceptum dæmoni factum in nomine Jeſu, ut recedat, aufugiat: & iterùm, jubente Exorciſta, accedat; diabolicæ præſentiæ ſignum eſt evidens.

Ex voluntate.

✱ 1. Si homo inopinatò ſine ulla præcedente cauſa velit ſibi mortem inferre, ita ut ſe ſaxis collidat, in ignem ſe immittat, ac præcipitem det, nec tamen ſequatur ſibi aliquod malum, ſignum eſt evidens, dæmonem adeſſe hęc mala volentem, & intentantem; ſed Deum diabolicam malitiam impedientem, & Patientem ab hujuſmodi periculis præſervantem.

2. Quando Patiens aliàs bonus, & timoratæ conſcientiæ, nulla de cauſa odio habet Sacerdotes, Religioſos, parentes, amicos, & maximè in ſacris conſtitutos, eoſque contra ſuam propriam voluntatem conviciis, & opprobriis afficit; ſi non eſt evidens ſignum dæmoniacæ præſentiæ, ſaltem valdè eſt probabile.

§. II.

Ex Potentiis ſenſitivis interioribus apprehenſivis.

Cum potentiæ ſenſitivæ aliæ ſint interiores, aliæ exteriores: Interiores verò aliæ cognitivæ, ſeù apprehenſivę, alterę appetitivę, ab interioribus apprehenſivis exordium ſumam, ex quibus plura deducuntur ſigna.

Ab

Ab Æstimativa.

1. QUando quis absque ulla pręcedente causa (si non est mente captus) suos parentes, consanguineos, amicos, ac familiares, ut inimicos existimat, & ab eis tanquam sibi noxiis aufugit.

2. Quando quis pręter suam naturalem inclinationem, & consuetudinem remedia naturalia sibi utilia, & proficua, & omnia delectabilia, ut noxia judicat, & sibi inconvenientia, ac molesta existimat.

Ab Imaginativa, seù Phantasia.

1. QUando continuè patienti fiunt apparitiones inhonestę fortiter moventes phantasiam, etiam contradicente voluntate, ac si oculis corporalibus viderentur.

2. Quando sępiùs occurrunt imaginationi visiones horribilium, pręcipitiorum, ac periculorum, nec est natura timidus.

3. Quando apparent visiones rerum spiritualium frequenter, & patiens non habet fundamenta sanctitatis, ac virtutis.

4. Quando sentiuntur allocutiones interiores formatę, & distinctę, & cognoscitur, illas à Deo non esse.

5. Quando somnia sunt ordinaria horribilium, vel libidinum in persona timorata, & casta.

✠ 6. Quando imaginationi se pręsentant res inhonestę vehementes circa imagines Sanctorum, vel Beatissimę Virginis, vel etiam Jesu Christi, si eodem tempore simul sentiant in capite, ea parte, qua residet phantasia, veluti plumbum, vel aquam frigidam, vel ferrum ignitum, aut quid simile, quod fugiat ad signum ✠ crucis, & invocationem Sanctissimi nominis Jesu, & se recipiat ad alterum corporis membrum, ita ut eodem tempore etiam cesset imaginatio talium objectorum, signum est evidens pręsentię diabolicę.

A Memoria.

1. QUando quis repente absque ulla pręvia ęgritudine obliviscitur omnium scientiarum, vel artium, quibus, ritè, & perfectè instructus erat.

2. Quando quis post multa vel confusè enarrata, vel distinctè, sed naturę suę, & artis captum excedentia, repente mutatur, & omnium, quę dixerat, ampliùs non recordatur.

§. III.

Ex Potentiis sensitivis appetitivis.

155 POtentię sensitivę appetitivę duę insunt vires. Concupiscibilis una: altera Irascibilis, quarum utraque plures sub se continet passiones.

Concupiscibilis.

IN Concupiscibili passiones sex continentur, nempè Amor, Desiderium, Gaudium, Odium, Fuga, & Tristitia: quarum primę tres sunt respectu boni convenientis: aliæ respectu mali disconvenientis. A quarum singulis signum aliquod dęmoniacę pręsentię, & operationis mutuari potest.

Ab Amo-

Ab Amore.

1 QUando quis præter suam consuetudinem amat obscura, & tetra loca, & quęrit horrores solitudinis.

✠ 2 Quando quis timoratæ conscientiæ, ac honestatis amator aliquam ardentissimè amat personam; præcipuè si aliqua adolescentula pura, & modestiæ, ac castitatis amatrix, inopinatò incipit amare ardentissimè virum aliquem, vel juvenem, cum quo priùs nullam domesticam habuit conversationem, vel longam ipsius pulchritudinis aspectionem, ac meditationem; & si videatur potiùs furere, quàm amare, signum est evidens malefici amoris.

3 Quando quis aliàs sanæ mentis inopinatò incipit pericula, & alia id generis sibi noxia amare, & quærere.

A Desiderio.

✠ 1 QUando aliquis homo, vel mulier timoratæ conscientiæ cum aliqua persona carnaliter commisceri ita vehementer desiderat, ut sentiat sibi pectus aduri, nisi illam quærat, & impatiens velit ad illam accurrere, vel clamet se mori, nisi sibi illa adducatur, nulla præcedente dispositione, puta domestica conversatione, allocutione, imaginis ipsius expressivæ longa meditatione, vel beneficii alicujus acceptione; dæmoniacæ operationis signum est evidens.

A Gaudio.

✠ 1 QUando quis bonæ mentis, & christianæ modestiæ studiosus gaudet malè agere, puta parentes contemnere, conviciis impetere, Religiosos, & præcipuè Sacerdotes irridere, & subsannare, & hoc contra suam voluntatem, sentiens intrinsecùs in corde repugnantiam; signum est evidens.

Ab Odio.

✠ 1 QUando quis, puta maritus odio habet uxorem præsentem, quam absentem vehementer diligit; vel è converso uxor maritum; vel Pater filium, aut filius Patrem; Mater filiam, vel filia Matrem, vel alias hujusmodi personas, quas natura ipsa amare docet: si hoc sit contra propriam voluntatem, nec adsit aliqua ratio ad odium excitans; signum est evidens.

2 Quando quis parentes, amicos, & maximè in sacris constitutos odio habet sine ulla præcedenti causa.

✠ 3 Quando quis Sacramenta, Sacramentalia, Sanctorum tumulos, & Reliquias, omnesque res sacras contra suam propriam voluntatem odit, & abhorret.

A Fuga.

1 QUando quis fugit hominum, parentum, & amicorum familiaritatem, ac consortium, nec orationi, aut meditationi vacat; sed acedia pressus, ac melancholia obrutus præter suam naturalem inclinationem, ac solitam naturæ suæ consuetudinem solus permanet sine ulla præcedenti gravi tribulatione.

2 Quando quis absque ulla causa fugit Sacerdotes, Ecclesias, Divina Officia, Missarum celebrationi assistentiam, quamvis aliàs sit devotus, & timoratæ conscientię.

3 Quando quis fugit, & abhorret habitare magis in uno cubiculo, quàm in alio; in una domo, quàm in alia; in una Civitate, quàm in alia: nec hujusce rei ullam habet rationabilem causam, nec ipse ullam adducere novit.

4 Quando quis oculis sanus, fugit lucem omni suo conatu.

A Triſtitia.

1 QUando quis triſtatur, & dolet, & qua de cauſa triſtetur, vel qua parte doleat, proferre neſcit: nec adeſt aliqua cauſa triſtitiæ naturalis.

2 Quando quis triſtatur, ſudoriſque guttas emittit ad præſentiam Sacerdotum, & non aliorum, ad rerum ſacrarum applicationem, ad Sanctiſſimi Sacramenti Euchariſtiæ perceptionem, ad ipſius in Miſſa elevationem, ad confeſſionem ſacramentalem, & ad cætera ſpiritualia exercitia, & maximè ad præcepta dæmoni facta ab Exorciſta.

3 Quando quis triſtatur, ac dolet magis exiſtens in uno loco, quàm in alio, in uno tempore, quàm in alio, puta in aliquo menſe, hebdomada, die, vel hora determinatis, non habita ratione ad planetarum mutationes, & influxus; ſed quatenus talis hebdomada, talis dies, & talis hora.

4 Quando magis triſtatur, ac dolet in vigiliis, ac ſolemnitatibus majoribus, ut in Quadrageſima, Adventu, Quatuor Temporibus, non ratione jejunii; ſed quia talis dies; vel in die Paſchatis, Pentecoſtes, Nativitatis, & Aſcenſionis Domini, Epiphaniæ, & hujuſmodi feſtivitatum; & ſit hoc pluries à ſe obſervatum.

5 Quando quis in locis lætis, ac deliciarum præter ſolitam ſuæ naturæ inclinationem, ac conſuetudinem non gaudet; & ubi alii lætantur ſonando, cantando, & ſaltando, ipſe magis, ac magis triſtatur, nec habet aliquam triſtitiæ rationabilem cauſam; immò ſi ſolitaria loca quærat amica mæroribus; nec tamen ſtudio, aut orationi vacet.

Iraſcibilis.

158 IN Iraſcibili quinque ſunt paſſiones, ſcilicet Spes, Audacia, Timor, Deſperatio, & Ira, ex quarum ſingulis aliqua dæmoniacæ præſentiæ indicia deſumi poſſunt.

A Spe.

1 SI quis ſperat, & ſe jactat conſequi aliquid nimis arduum, quod naturæ humanæ, & induſtriæ vires, ac communem ordinem naturæ excedere videtur, ſi non eſt mente captus, dæmoniacus eſt, vel diabolicus.

Ab audacia.

1 PAtiens, qui audet facere aliquid excedens totam naturam humanam, vel induſtriæ vires; ſi id à Deo eſſe veriſimiliter exiſtimari non poſſit; dæmoniacus eſt, vel diabolicus.

2 Quando quis ſubit ſponte pericula mortis, puta ſe ab alto loco præcipitat, vel quid ſimile agit, ad quod deberet mors ſequi, nec tamen ſequitur, neque aliud malum; dæmoniacus eſt, vel diabolicus.

A Timore.

QUando quis ſine ulla cauſa timore, ac terrore ſubitaneo inaniter percellitur, & neſcit quid timeat.

2 Quando nulla cauſa præcedente, quis valdè timet occidi, præcipuè ab amicis; & ideò ab eis fugit, & ſe abſcondit.

A De-

A Desperatione.

✱ 1 QUando nulla præcedente tribulatione, vel persecutione agitatus quis se desperat: ac propterea nunc vestes, ac propria membra dilacerat: nunc pugnis se percutit: modò in puteis, modò in stagnis, aut lacunis se submergit: aliquando in ignem se deiicit: aliquando saxis se collidit, vel ab alto loco se præcipitat; dæmoniacæ præsentiæ signum est evidens, si hoc faciat contra suam propriam voluntatem.

Ab Ira.

1 QUando quis timoratæ conscientiæ nulla præcedente causa contra seipsum irascitur: vel etiam contra parentes, amicos, & domesticos; ac ira percitus profert blasphemias in Deum, Christum, Mariam Virginem, & Sanctos, dæmonemque invocat in sui auxilium; dæmoniacus est, vel diabolicus.

2 Quando quis velut canis rabidus, aut lunaticus spumat, & dentibus fremit, si non est stultus, vel aliqua naturali infirmitate correptus; dæmoniacus est, vel diabolicus.

✱ 3 Quando statim ac vir, & uxor sunt in prospectu, si alter alterum fugit, vel ita irascuntur ad invicem, ut unus alterum aggrediatur calce, pugnis, unguibus, morsu quasi hostem infensissimum, licèt separati se ament ardentissimè; signum est evidens diabolicæ operationis.

§. IV.

Ex Potentiis sensitivis exterioribus.

EX sensibus pariter externis, videlicet Visu, Auditu, Gustu, Odoratu, & Tactu multa dæmoniacæ præsentiæ signa hauriri solent.

Ex Visu.

✱ 1 CUM subitò patienti lumen aufertur, & subitò restituitur; quòd si frequenter accidat, signum est evidens.

✱ 2 Quando patiens diurno tempore nihil videt: nocturno verò benè videt, & si sciat legere, legit sine lumine, ita quòd illi dies videtur nox, & nox videtur dies; dæmoniacus est, vel diabolicus.

3 Quando patiens videt res in alia dispositione à sua propria, & naturali; ut si canem videret ut hominem, lignum pro homine, & alia hujusmodi, periculum est obsessionis, vel alterius dæmoniacæ perturbationis.

4 Cùm oculus patientis sic perturbatur, ut terreat videntes, terribilesque, ac perlucidas monstrat oculorum acies.

5 Cùm lacrymas emittit ab oculis absque alia causa, nesciens, quid ploret.

6 Cùm faciem Sacerdotis, & præcipuè Exorcistæ patiens vix aspicere valet, & album oculorum variis modis mutat. Quod maximè attendendum in infantibus, & puerulis, ex quibus alia signa difficillimè hauriri possunt.

7 Quando videt dæmonem sub aspectu minantis, aut jactantis, se corpus ejus velle possidere: vel sub forma monstruosa, puta gigantis, vel hominis atri, aut recenter mortui: vel etiam canis, leonis, ursi, lupi, hirci: vel avis, ut vulturis, accipitris, corvi, picæ, galli, gallinæ, vel serpentis, aut bufonis, vel alterius generis; signum est, dæmonem jam corpus possidere; vel tentare ingressum, ut possideat.

8 Quando aliqua, quæ erant ante oculos, subtrahuntur, ut non videantur; deinde subitò apparent; signum est diabolicæ illusionis.

Ex Auditu.

✱ 1 QUando ſubitò variatur auditus, ita ut patiens ſit ſurdus, & poſteà benè audiat: ſi hoc eveniat in audiendo ſpiritualia, evidens eſt ſignum.

2 Quando patiens audit quaſdam voces ſe vocantes, & ille maximè attendit.

3 Quando eſt rumor continuus in auribus, nec adſit probabilis cauſa naturalis aſſignanda.

4 Quando exorciſmos, evangelia, ſacraſq; lectiones non ſolùm cum extraordinario tædio; ſed etiam cum ingenti perturbatione, vel gravi ſopore affectus auſcultat.

5 Quando pulſantur campanæ benedictæ; vel aliud ſignum datur ſpirituale, ſi gravi afficiatur tædio.

Ex Guſtu.

✱ 1 QUando ultra ſeptem, vel novem dies patiens nihil comedit, vel parum; & tamen fortis eſt, & pinguis, ſicut priùs; ſignum eſt evidens eſſe dæniacum, vel diabolicum.

2 Quando per multos menſes non potuit guſtare panem, vel carnem, quę priùs ſine difficultate comederat; nec tamen aliqua videtur correptus ægritudine.

✱ 3 Quando patiens vehementiſſima ardet ſiti; nec tamen poteſt aquam, aut vinum bibere, immò quicquid aptum eſt extinguere ſitim, abhorret.

✱ 4 Quando quis videtur fame perire; nec tamen cibum ullum guſtare poteſt: immò omne comeſtibile fugit, & abhorret.

5 Quando quis inceſſanter cruda devorat, nec ſatietatem præſefert.

6 Quando comedit beſtialiter in magna quantitate, & bibit valdè exceſſivè contra ſuam conſuetudinem; nec tamen umquam ſatiatur.

7 Quando patiens cum difficultate comedit, ita ut violenter oporteat illum cibare, & nullam habet infirmitatem hoc cauſantem.

8 Quando patiens magis abhorret cibum benedictum, quàm alium.

9 Quando patiens gravi velut delirio correptus, longam fert inediam.

Ex loquela.

✱ 1 QUando quis loquitur linguis, quas ipſe non intelligit.

✱ 2 Quando quis loquitur altè de myſteriis ſupra propriam capacitatem niſi conſtet probabiliter ex ejus ſanctitate, vel aliunde id eſſe divino afflante Spiritu.

✱ 3 Quando prædicit futura, vel quæcumque ſibi ipſi occulta, quæ excedunt intellectum humanum, non tamen intellectum diabolicum; dæmoniacus eſt, vel diabolicus.

✱ 4 Quando inopinato vocem amittit, nec poteſt loqui, nec os aperire, etiam volens; ſi poſteà loquatur ad præceptum dæmoni factum ab Exorciſta in nomine Jeſu, ſignum eſt evidens.

5 Quando improvisò exeunt ex ore hominis ſani, nec vino, aut paſſione perturbati, vel phreneſi laborantis verba, quorum ſtatim poſtea non recordatur, ac neſcit ſe illa dixiſſe, vel nollet ea dixiſſe.

6 Quando quis timoratæ conſcientiæ, abſque ulla cauſa verba profert, parentes, vel amicos, quos honorare conſuevit, miro modo pungentia, ac ſubſannantia.

7 Quando quis non ex inſtituto, nec liberè volens, voces interdum brutis non parùm abſimiles emittit.

✱ 8 Cùm varios abſque connexione quis profert ſermones; niſi ſit phreneticus, vel mente captus, vel ebrius, vel ſit mulier patiens defectum menſtruorum; dæmoniacus erit.

9 Quan-

9 Quando quis sacra verba difficillimè profert, nec nisi truncando, & balbutiendo, præcipuè cùm recitat Psalmum 50. *Miserere mei Deus, &c.* vel 90. *Qui habitat in Adjutorio Altissimi, &c.* Vel profert Sanctissimum Nomen Jesu, vel Beatiss. Deiparæ Mariæ; aut initium Evangelii S. Joannis.

10 In verbis prolatis à mulieribus patientibus defectum menstruorum observanda sunt, quæ habentur supra *num.* 88.

Ex Odoratu.

1 QUando quis aufugit sacrorum odores: ut rerum benedictarum, thuris, rutæ, rosarum, & hujusmodi, si illos non benedictos non abhorreat.

2 Quando de ore patientis exeunt fœtores infernales, ut sulphuris, picis, fuliginis, carbonum, & hujusmodi.

Ex Tactu.

1 QUando quis tangendo nimis urit, vel ignescit; aut subitò frigescit.

2 Cùm percutiendo leviter, nimium infert dolorem.

3 Quando ad simplicem tactum manuum sacerdotalium patiens capitis gravedinem, vel rem frigidissimam sentit.

§. V.

Ex Potentiis vegetativis.

CUM Vegetativa Potentia triplici ornata sit facultate, scilicet Nutritiva; Augmentativa, & Generativa; Ex harum singulis apertè varia dæmoniacæ operationis signa desumi possunt.

Ex Nutritiva.

1 QUando nulla naturali ægritudine affectus cibum non potest attrahere ad stomachum ad corpus nutriendum.

* 2 Quando quis alioquin sanus, & benè dispositus canina, aut lupina fame vexatur; & licèt maximam cibi quantitatem devoret, semper tamen esurit.

3 Quando cibum in stomacho retinere non potest; sed illum vomitu reiicere cogitur, licèt aliàs sanus sit: si verò sit benedictus, illum retinet.

4 Quando quis aliàs sanus, & benè dispositus cibum digerere non potest, licèt magnam habeat in stomacho caliditatem.

5 Quando bolum ferè perennem sentit in stomacho, & persæpè ad guttur accedentem, quo suffocari videtur; precipuè si hoc contingat etiam immediatè post sumptam medicinam evacuantem.

6 Cùm quis vomitu reiicit cultros, clavos, acus, capillos, vitra, & alia id generis artificialia.

7 Quando quis per posticum eadem emittit; vel quæcumque alia, quæ in corpore generari non possunt; vel continuum per multos menses emittit sanguinem nulla affectus ægritudine.

Ex Augmentativa.

* 1 QUando puer, vel puella, adolescens, vel adolescentula, qui aliàs erant natura pingues, & alacres, nulla apparente ægritudinis causa non solùm non augentur, & quantitate molis proficiunt; sed potiùs decrescunt, & continua

macie afficiuntur, & consumuntur, quamvis manducent, & bibant non solùm more solito, sed majori in quantitate.

2 Quando quis contra solitum naturæ suæ, ac complexionis cursum nimio tumore, ac pinguedine afficitur in aliquibus corporis partibus: vel etiam in toto corpore, nulla alia affectus ægritudine.

Ex generativa.

✳ 1 QUando vir uxori, vel uxor viro appropinquare non potest, quia sibi videtur aliquod esse corpus intermedium.

2 Quando personæ, vel corpora, aut generationis organa apparent horribilis formæ, vel fæditatis intolerandæ.

3 Quando vir, etsi calidæ sit naturæ, & complexionis robustæ, non potest semen decidere intra vas muliebre, licèt seminet extra.

✳ 4 Quando vir non potest habere copulam cum uxore, vel persona, quam amat: quia statim elumbis, & elanguens recedere cogitur; quod tamen ei non evenit, si cum aliis mulieribus commiscetur.

5 Quando ex parte fæminæ vas muliebre, quod priùs erat latum, ita constringitur, quòd à virga penetrari non potest; licèt vir sit robustus.

6 Quando uterque conjux ex parte suorum parentum sunt fæcundi; nec tamen generare possunt; eò magis si constat ex aliis causis uxorem esse maleficiatam, nec apparet causa naturalis sterilitatis.

Causæ autem naturalis sterilitatis, ut docet Hippocrates *in Aphor. sect.5. ver. Aphor.46.* & ibi Ogglerius Medicus, sunt, ex parte viri nimia frigiditas naturæ: quia tunc ejus semen est generationi ineptum: ex parte verò mulieris, puta nimia ejus pinguedo, aut caliditas: quia nimia pinguedo impedit seminis retentionem; & nimia caliditas causat illius extinctionem: Ex parte tandem utriusque quando videlicet illorum semen non est proportionatum: ut si viri est melancholicum, & mulieris sanguineum: nam agens, & patiens debent esse proportionata, aliàs impeditur actio.

QUÆSTIO II.

Quænam signa desumantur ex dispositione corporis?

161 Signa desumpta ex dispositione corporis etiam Medicis deserviunt.

EX variis corporis effectibus inusitatis, motibusque insolitis, qui à naturali causa, ut plurimùm, ortum habere non possunt, solent Exorcistæ quędam sumere experimenta, quibus, quænam sit causa latens, facilè explorant: quæ plurimùm etiam Medicis deservire valent ad cognoscendum, cùm morbi à causa non procedunt naturali.

Signa desumpta ex morbo inchoante.

Hos autem inusitatos effectus deprehendunt, dum morbus inchoatur, augetur, & perseverat.

Dum morbus inchoatur, si statim ab initio nullis peccantibus humoribus in causa existentibus morbus se prodit cum gravissimis symptomatibus, ut sunt:

1 Mentis quædam stupiditas.

2 Varia deliria melancholica.

3 Motus quidam convulsivi, qui epileptici videntur.

4 Repentinæ corporis passiones, & oppressiones, quas ipse oppressus explicare nescit.

5 Ejusdem generalis extenuatio, & color infaustus, puta viridis, pallidus, cedrinus, aut croco similis.

6 Spontanea nervorum, ossium, medullarumque vexatio, aut rigiditas, ut convulsionem præseferat.

7 Laceratio, & constrictio intestina viscerum; ac dolor in ventre cum maximo rumore, & revolutione vitalium.

✱ 8 Dolor continuus in capite sine aliquo intervallo, sive sit per modum gravaminis, sive per modum percussionis: ut cerebri, vel temporum indeficiens, & intima terebratio, si ad signum crucis ✱ statim cesset.

9 Pulsatio arteriarum circa collum.

10 Cordis gravatio, & punctura, ac si acubus configeretur.

11 Dolor in stomacho perpetuus: ut puncturæ in ore per momenta pungentes, vel per modum indigestionis, vel magnæ debilitatis, aut duræ pilæ aggravantis, quo suffocari, ac strangulari videtur ægrotus.

12 Cibus semper indigestus, crebræque vomitiones; si hoc non eveniat, quando cibus est benedictus.

13 Ventris dejectio, inflatio, & tumor per flatum frigidissimum, vel calidissimum sensibiliter permeantem, discurrentem, & evanescentem.

14 Colli, & renum frequentes perpessiones.

15 Particulæ corporis velut nexibus ligatæ, & oculorum palpebræ ita astrictæ, ut vix aperiri possint.

16 Sudores leves circa noctem, quamvis temporis constitutio frigida rigeat, quorum Medici nesciunt causam naturalem assignare.

17 Syncoparum accidentia statutis horis advenientia cum continuo vitæ tædio, gravamine melancholiæ, obstinata taciturnitate, & suspiriis, quæ luctuosa vocantur, absque manifesta causa emissis.

18 Tremor in membris, & præcipuè in capite patientis causatus per præsentiam spiritualium rerum, vel personarum.

19 Inquietudo, qua aliquis nullo modo quiescere potest, nec stando, nec sedendo, nec decumbendo, & infirmitas nulla apparet.

20 Tussis sicca valdè molesta patienti, & aliis sine pituitæ expulsione, quæ numquam consummatur; sed aggravatur, dum spiritualia administrantur.

21 Oscitatio frequens cum maxima oris dilatatione; & præcipuè dum aliqua sacra lectio habetur.

22 Tumores subiti, qui in aliqua parte corporis citò oriuntur, & sine aliqua cura naturali citò evanescunt.

23 Decursus subiti caloris, vel frigoris excessivi per humeros, & renes.

✱ 24 Ventus quidam vehemens, qui decurrit per totum corpus ad modum formicarum: vel ad modum serpentis velociter quaquaversum serpit: vel sicut mus modò in hanc, modò in illam corporis partem se intromittit.

✱ 25 Deportatio corporis, & illius elevatio contra voluntatem patientis, & non videtur, à quo deportetur; signum est evidens diabolicæ præsentiæ.

✱ 26 Vociferationes, clamores, scissio vestium, arrotationes dentium, & quæcumque corporis agitationes sine ulla causa, si patiens non est stultus, & hæc ei displiceant, & cognoscat illa, & nollet; signum est evidens.

✱ 27 Vis, seu impulsus supra naturam patientis: ut cùm homo natura debilis non potest teneri à multis: cùm manibus, ac dentibus frangit ferrum, & alia similia, de quibus supra, ubi de signis ex parte Animæ; est signum evidens.

Infantes autem, ac pueruli deprehenduntur esse maleficio affecti, vel à dæmone vexati ex sequentibus signis. Signa, quibus cognoscuntur pueri maleficio affecti.

1 Quando sæpiùs contremiscunt nulla apparente causa; maximè si adjungatur, quòd continuè flent, & non dormiunt, & priùs non erant tales.

2 Quando habent oculos timidos, ac pavidos, nec audent rectè aspicere Exorcistas, ac Religiosos devotos.

3 Quādo repentè amissa bona faciei, ac totius corporis cōstitutione fiunt pallidi, ac macilentes; & præcipuè si Mater, vel aliquis ex domesticis esset maleficio affectus, & effectus consimiles pateretur. Nam aliquando tota una familia maleficio afficitur.

4 Quando non ampliùs volunt lac sugere, & tenent os apertum.

Filii suppositii qui? ✱ 5 Quando numquam possunt lacte satiari, etiamsi continuè lac sugant, nedùm ex una, sed ex pluribus nutricibus, ac magis fiunt macilentes, signum est evidens. Si verò etiam habeant faciem ad modum hominis senis eunuchi, & sint ponderosissimi, periculum est, quòd filii sint suppositii, idest à dæmone positi loco filiorum verorum. Hi autem filii suppositii, si ab Exorcista benedicantur, quandoquè post aliquot dies moriuntur. Quod experientia comprobavi anno 1646.

6 Quando infantes videntur sæpiùs mori, & non moriuntur.

7 Quando nullis peccantibus humoribus ex sanis repentè fiunt infirmi: & præcipuè si in aliquo membro sint compressi: vel appareat aliquod foramen in corpore, ut sub lingua, in auribus, circa umbilicum, in pedibus, in cruribus, in naticis, vel cæteris corporis membris.

8 Quando circa renes, vel in pectore sunt nigri propter decursum sanguinis, quem Saga ab ejus corpore suxit; ut docet Delrius *lib.3. Disquis. Magic. p.*1.*q.*4.*sect.*1. ac Spinæus Sacri Palatii Magister *q.*8. *de Strigibus*.

162 Signa desumpta augente morbo. Dum morbus verò augetur, si non crescit paulatim more naturalium morborum, qui sensim ut plurimùm vires acquirunt, donec ad statum perveniant, sed subitò, & frequenter se prodit, & valdè inconstans est, raró periodos servando, licèt periodicorum naturam referat: undè licèt naturalibus morbis in aliquibus similis esse videatur, in multis tamen discrepat: atque adeò doctissimos etiam Medicos fatigare solet, qui in iis dijudicandis hæsitant, & hùc, illùcque animo agitantur ambigui, nec certi quidquam de his proferre audent, aut statuere possunt, quo sibi ipsis satisfaciant. Hoc enim signum esse maleficii, Medici communiter docent: Immò Daniel Sennertus *de morbis à Fascino, & Incantatione à veneficio inductis* agens, & signa maleficiati *par.9. lib.6. cap.9.* enumerans: illud primum assignat.

163 Signa desumpta morbo perseverante. Denique si morbus in eodem statu perseverat post adhibita à medicæ artis peritis varia remedia, quibus infirmus juvari non valet: sed morbus exasperari, & in dies augeri comperitur. Nam hoc evidentissimum signum esse maleficii, fatetur Sennertus post alios celebriores Medicos. *Si enim*, ait, *naturalis esset morbus, utique naturalibus remediis, physicisque medicaminibus solveretur*.

Sed hæc regula sæpiùs fallit: quia multoties sunt aliqui morbi intrinseci incurabiles, puta alicujus organi, aut membri interni extenuatio, desiccatio, vel putrefactio. Cui (cùm sit intrinsecum) remedia naturalia ritè applicari non possunt: ideoque pharmaca à Medicis peritissimis adhibita aliqualiter sublevare dolorem, ac mitigare, vitamque aliquandiù prorogare queunt: sed sanitatem nequaquam integram, ac perfectam conferre valent.

Cap. III.

De Exorcista virtutibus ornato.

164 Virtus definitur. CUM *virtus* juxta Ciceronem in Rhetor. *sit affectio animi constans, conveniensque, laudabiles efficiens eos, in quibus est: & ipsa per se sua spontè, separata etiam utilitate, laudabilis:* si in omnibus Ecclesiæ ministris virtutes tùm theologicæ, tum morales sunt necessariæ, ut dignè, ac laudabiliter sua valeant obire ministeria, has maximè Exorcistis, nedùm ut dignè, ac laudabiliter, sed efficaciter, & tutò sui muneris intentum consequi valeant, necessarias esse quis audeat negare?

Virtutes theologicę ac morales qua ratione sint necessariæ Exorcistis?

Quod Joannes sufficienter in Exorcista indicat, cùm similem Filio hominis in medio 7. candelabrorum aureorum stätem, & pręcinctum repręsentat. Ad quid enim status ille describitur, nisi ut ostendatur, illum semper esse paratum ad candelabra erigenda, si cadant: emungenda, si minus luceant; accendenda, si extinguantur, ut explicat Alcazar? Non sedet otiosus, sed stat ut laboris avidus: Non discinctus est,

est, & implicatus vestibus laxis, quæ iter impediant; sed succinctus, ut se quaquaversum vertere possit, & accurrere, cùm necessitas, & opus vocant: Non stat in extremis anguli, undè longior via ad oppositos pateat; sed in medio, ut breviori cursu opem ferat, & sic stando totus ardere videtur vultu, manibus, pedibus, quasi semper paratus cogitare, operari, & currere ad ea perficienda, quæ è re esse videntur. Sic Exorcista septiformi munere maximè debet fulgere virtutum, Fidei, nempè, Spei, Charitatis, Fortitudinis, Patientiæ, Perseverantiæ, atque Prudentiæ; quarum unaquæque suo loco singulari modo typicè figurata demonstrabitur, ut in medio Ecclesiæ constitutus, ac hujusmodi virtutum splendore ornatus, hinc fideles tenebris circumfusos illuminare, dejectos erigere, nutantes fulcire, stantes corroborare: illinc follicularios dæmones, aut obsidentes fugare, aut possidentes expellere, aut malefacientes cohibere, aut incantantes abigere; ut sequentibus articulis manifestabitur.

ARTICULUS I.

De Fide.

Cum fides sit præcipuum fundamentum, cui innituntur fideles ad dæmones expellendos juxta verba Christi Marci ult. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur; In nomine meo dæmonia eiicient*, & Joannis 14. *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet*: ut innotescat, quomodo Exorcistæ fides sit necessaria, de ea examinandæ sunt sequentes quæstiones, ut sic per fidem Exorcista appareat similis filio hominis in facie lucente sicut Sol: Nam sicut facies demonstrat personam, quænam sit, ita per fidem, quam unusquisque profitetur, cujus sit religionis, & qualis sit, ostenditur.

166 Exorcista per fidem fit similis filio hominis in facie lucente sicut Sol.

QUÆSTIO I.

Quid nomine fidei intelligatur in hoc articulo?

Respondetur, in hoc articulo non tractari de fide humana, seu fidelitate, quæ est quædam virtus moralis, quæ præbet constantiam in servandis promissis, & à Latinis vocatur fides, de qua Cicero *lib.1.Officiorum*, ait: *Fides est dictorum, & conventorum constantia, & veritas*. Neque de fide gratia gratis data, quæ, ut docet Suarez *disp.8.de distinctione fidei ab omnibus donis, &c.sect.2.n.4.* datur homini, ut tam distinctè, & perfectè intelligat, & apprehendat res fidei, ut possit eas alios docere, simpliciter tamen, & sine ornatu scientiæ, & sapientiæ. Neque de fide, quæ accipitur pro fiducia: In qua significatione multi Doctores putant sæpè accipi in scriptura fidem pro fiducia; ita tenet Vega *q.1. de Justif.& lib.9 in Trident.c.29.* Jansenius *in Concord.c.30.32.& 35.* Balthasar Paes *in Epist.D.Jacobi c.1.vers.1.* Lyndanus *de quatripar.just.1.part.lib.2.c.3.* & recentiores Theologi *ad initium* 2. 2. D. Thomæ. Hoc enim modo fiducia non est fides, de qua loquimur; sed spes connotando quandam perfectionem, seu robur ejus, ut benè docet Suarez *disput.1. proœmiali de fide, sect.1.nu.6.& 7.* & Drexelius *de conformatione voluntatis lib.5.c.2.* & de hac agitur *sequenti articulo*. Sed tractari de fide theologica, seu divina, quæ per se includit habitum, seu lumen fidei, actum ejus, & objectum, quæ tria sigillatim etiam sumpta solent in scriptura nomine fidei significari.

167 Fides humana describitur.

Fides gratia gratis data quæ?

Fides pro fiducia sumpta.

In hoc articulo agitur de fide Theologica.

Fides divina includit tria.

§. I.

De objecto fidei intelligitur illud ad Galat. *cap.3. Ex auditu fidei*, & infra *At ubi venit fides*, & ad Ephes.4. *Unus Dominus, una fides*, & Apocalyps.2. 168 1. Objectum.

Non

Non negasti fidem meam; & ita etiam dicit Athanasius in Symbolo. *Hæc est fides catholica, quam nisi quisque fideliter, firmiterque crediderit*: nam fides, quæ creditur, objectum est virtutis fidei; ut eruditè docet Suarez *loco cit. sect.* 2. *n.* 3.

2. Actus. De actu verò fidei intelligitur illud Matthæi 9. *Secundùm fidem vestram fiat vobis*; & illud ad Roman. 1. *Fides vestra annunciatur in universo mundo*; & in toto capite undecimo ad Hebræos: eodem modo sumitur fides, cùm illi varii effectus tribuuntur, & quoties in scriptura præcipitur fides tanquam ad salutem necessaria, de hac fide sermo est; quia præcepta de actibus dantur: Ita Suarez *loco cit.*

3. Habitus. De habitu autem fidei rectè intelligitur illud 1. ad Corinth. 13. *Nunc autem manent tria hæc, fides, &c.* & in eodem sensu loquitur Trident. *sess.* 6. *c.* 7. cùm dicit, in justificatione simul infundi Fidem, Spem, & Charitatem.

QUÆSTIO II.

Quodnam sit objectum fidei theologicæ?

169 Objectum fidei triplex. Respondetur, in objecto fidei tria distingui à D. Thom. 2. 2. *qu.* 1. *art.* 1. scilicet objectum materiale, idest materiam, circa quam versatur virtus; & objectum formale, scilicet rationem, sub qua versatur, seu motivum propter quod fides credit. Tertium vocat D. Thomas accidentale, & in solutionibus argumentorum explicat sub hoc membro includere omnia objecta creata, quæ secundariò, & quasi consequenter dicit pertinere ad fidem. Verumtamen Suarez *disp.* 2. *de objecto fidei*, omnia illa, quæ creduntur ex testimonio divino, comprehendit sub objecto materiali fidei. Sed ait, præter objectum materiale, & formale, requiri ad credendum sufficientem propositionem doctrinæ fidei, juxta illud: *Quomodo audirent sine prædicante?* (Roman. 10. vers. 14.) Nam quia nec Deus testificans, nec res testificatæ videntur, ideò necesse est, ut per auditum sufficienter proponantur; nam ideò dicitur esse Fides ex auditu. Hæc ergo objecta à nobis breviter explicanda sunt sequentibus dictis.

§. I.

170 Objectum primarium fidei quodnam sit? Dico 1. Deus secundùm absolutam rationem Deitatis, & essentiæ suæ est primarium objectum fidei. Hæc est sententia D. Thomæ 1. *part. quæst.* 1. *art.* 7. *& quæst.* 14. *de veritate art.* 8. *& in* 3. *dist.* 24. *artic.* 1. & idem tenet Scotus *distinct.* 23. *quæst. unica*. Durandus *dist.* 24. *q.* 1. Capreolus *quæst.* 4. *Proleg. art.* 2. Alber. & alii *in* 3. *dist.* 23. Idem sentit Marsilius *in* 1. *qu.* 2. ubi refert varias opiniones; Tenet etiam Henricus *Quodlib.* 12. *qu.* 1. Alexand. Alens. 3. *part. q.* 68. *memb.* 7. *art. ult.* & Suarez *disp. ead. sect.* 1. *num.* 5.

Ratio est, quia Deus ipse, quatenus Deus est, est primarius scopus fidei, seu ratio, quæ principaliter intenditur per fidem. Quod videtur satis probari ex illis verbis Pauli Hebræor. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est*, nam quia esse Dei est ejus substantia, & essentia, cognoscere Deum esse, idem est, quod cognoscere Deum esse verum Deum, atque adeò habere veram divinitatem: ergo hoc est primarium objectum, quod fides intendit. Et ideò dicebat Christus Joan. 14. *Creditis in Deum, & in me credite*: quia illud primum est fundamentum reliquorum: facit etiam illud Joannis 17. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te.* Hæc ergo absoluta cognitio Dei, est intenta per fidem.

§. II.

171 Deus qua ratione sit objectum materiale fidei? Dico 2. Inter objecta materialia fidei Deus est objectum maximè necessarium, & inseparabile à revelatione fidei: Ita Suarez docet *disput.* 2. *de objecto fidei sect.* 1. *num.* 8.

Ratio

Ratio est, quia nihil est credibile per fidem, nisi sub testimonio divino, ut nunc suppono. Quisquis ergo credit aliquid per fidem infusam, credit illud revelatum esse à Deo, & testimonium Dei esse infallibile: ergo impossibile est credere aliquid fide divina, quod non sit Deus, quin supponatur aliquid creditum de ipso Deo, quod ut minimum esse debet, Deum esse, & esse veracem in his, quæ testificatur: sic ergo Deus ut objectum materiale, seu cognitum habet necessariam connexionem cum fide, quam non habent alia objecta: nam posset Deus multa revelare de seipso, & nihil de creaturis.

§. III.

DIco 3. Deus non est adæquatum subjectum, & (ut sic dicam) directum fidei; sed hoc est quodlibet ens revelabile à Deo obscura revelatione: Ita sumitur ex D. Thom. 2.2.*q.*1.*art.*1.*&* *dicta* *q.*14.*de Veritate*, *art.*8. docet Scotus *in* 3. *dist.*23.*qu.* *unica*, ibi Gabriel, & alii communiter, partim ibi, partim *dist.*14. Anton. 3 *p.tit.* 8.*c.*4. & Abulens. *in cap.*22. Matth. *q.*301. Suarez *loc.cit.sect.*2.*nu.*2. 172 Objectum materiale ad dæquatum fidei est quodlibet ens revelabile à Deo.

Ratio est, quia & de creaturis multa per fidem creduntur, quia de illis & multa à Deo sunt nobis revelata, & ideò etiam ipsæ sub hac ratione, qua revelatæ sunt, pertinent ad objectum adæquatum fidei.

§. IV.

DIco 4. Deus ipse, quem credimus, est etiam prima ratio credendi. In hac assertione conveniunt Theologi, D.Thom.2.2.*q.*1.*art.*1.*&* 1.*par.q.*1.*art.*3. *&* 7. & Reliqui *in Prologo sentent.* *&* *in* 3.*dist.*24. Altisiodor. statim *in principio Summæ in proœmio*, & Alens. 3.*par.q.*68. 173 Deus est prima ratio credendi.

Hoc notum est; nam divina scriptura sæpè docet, veram fidem ad salutem necessariam ipsi Deo inniti: sic dicitur Gen. 15. *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam*; quod dicit Paulus scriptum esse propter nos; quia fidem illam, & credendi modum imitari debemus, ut justificemur. Similia sunt frequentia in Scriptura; & ideò meritò dixit Ambrosius *lib. de Abraham c.*3.*&* *lib.*2.*Epistolarum Epist.* 12. *ad Valentinianum: Cæli mysterium doceat me Deus ipse, qui condidit; non homo, qui seipsum ignoravit. Cui magis de Deo, quàm Deo credam?*

§. V.

DIco 5. Deus ut revelans, seu testificans res credendas per fidem est objectum formale fidei. Hęc est aperta sententia D. Thomæ 1.*part.* *qu.*1.*ar.*3. Idem tenet Scotus *in* 3.*dist.*23.*qu.unica*, *&* *dist.*25.*qu.*2. *in fine*, Ricardus *dist.*23.*art.*4. *qu.* 3. & alii plures relati à Suarez *disp.*3.*de objecto form. fidei sect.*2.*n.*3. colligitur ex scriptura juxta illud Joannis epist. 1.c.5. *Qui credit in filium Dei, habet testimonium Dei in se*, & aliis locis. 174 Deus qua ratione sit objectum formale fidei?

Ratio est, quia Deus non movet ad credendum, nisi mediante testimonio suo. Quomodo enim ei credemus, nisi nobis loqueretur? Ergo non est objectum formale fidei, nisi ut testificans, & revelans.

QUÆSTIO III.

Quinam sit actus fidei?

REspondetur, *actum Fidei esse assensum firmum, in auctoritate Dei obscurè revelantis fundatum*: ita colligitur ex D.Thom. 2.2.*qu.*2. *art.*1. Dicitur *assensus*; quia distinguitur actus fidei ab omni actu elicito à voluntate: qui non est actus 175 Actus fidei definitur.

cli-

elicitus à voluntate; sed imperatus à voluntate. Distinguitur ab omni apprehensione, vel inquisitione intellectus, & significat judicium, quo intellectus ad unam partem determinatur. Additur *firmus*, ut ab opinione distinguatur, quæ etiam prębet assensum, sed formidolosum, & aliquo modo dubium; fides autem debet esse firma. Quia verò hoc solet etiam suo modo tribui fidei humanæ, & multò magis cuicumque assensui evidenti; ideò additur ultima particula *in auctoritate Dei &c.* per quam actus fidei infusæ tam ab acquisita fide, quàm ab actu scientiæ, & à quovis actu evidente distinguatur: Et prætereà per illam particulam designatur ultima differentia essentialis, & substantialis actus fidei; nam hæc differentia sumitur ex objecto formali, quod per illam particulam explicatur: Ita eruditè docet Suarez *disp.6.de Actu fidei, sect.1.nu* 5.

Ex hoc colligitur, actum fidei infusæ esse actum ab intellectu elicitum, & imperatum à voluntate; ac proinde subjectari in intellectu; ut testatur Paulus 2. Cor. dicens: *In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi*.

QUÆSTIO IV.

Quomodo Fides Theologica definiri possit?

176 Fidei Theologica definitio. RESpondetur, Fidem Theologicam definiri à D. Paulo Hebræor. 11. quòd *sit substantia rerum sperandarum argumentum non apparentium*; Ita Magister Sent. *in 3.distin.23. cap.penultimo, & ultimo* dicit hanc esse fidei definitionem. Consentiunt cum Magistro Scholastici, qui planè affirmant hanc esse definitionem fidei, quæ est virtus intellectus. Bonavent. *eadem dist. art.1.qu.1.* Ricardus *artic.4. qu.1.* Paludan. *qu.4.art.1.§.quantum ad tertium*. Major *qu.8.* Albertus *artic.18.* & alii plures relati à Vasquez *tom.2.in 1.2.q.113.disput.209.cap.2.* Dicitur *substantia rerum sperandarum*: quia est fundamentum spei, & quatenus substat aliis; proprium enim est fidei, fulcire spem, & fiduciam: quia non posset homo sperare, nisi crederet; ideò certitudo fiduciæ proportionata est certitudini fidei; nam est veluti baculum, in quo Viatores nituntur ad sperandum. Unde Ambrosius *lib.de Cain, & Abel* ait: *Fides est radix omnium virtutum; & quod super hoc fundamentum ædificaveris, hoc solùm ad operis tui fructus, & virtutis proficit mercedem*. Dicitur *argumentum non apparentium*, idest firmus assensus, quo intellectus convincitur, & inducitur ad credendum ea, quæ non videntur; ita exponit Suarez *disp.6.de Actu fidei sect.2. nu.5.* Vel dicitur *argumentum non apparentium*: quia ejus actus est inclinare intellectum ad actum credendi, ac eidem intellectui cooperari influendo in actum ipsius, quo actu intellectus firmiter assentit, seu adhæret revelatis à Deo.

QUÆSTIO V.

Quomodo Fides Theologica dividatur?

177 Fides duplex Universalis. RElictis variis divisionibus, quæ à Theologis afferuntur, unicam referam, ut magis instituto nostro convenientem. Fides ergo dividitur in universalem, & particularem.

Fides universalis dicitur illa, quæ per se necessaria est ad salutem, & communi usu Ecclesiæ *Catholica* nominatur; tum etiam quia ipsum nomen *Catholica* universalitatem significat. Hæc autem fides universalis est & quoad personas: quia pertinet ad omnes, qui placere Deo volunt; & quoad tempora: quia semper in Ecclesia fuit; & quoad loca: quia ubique prædicata est, & prædicatur; & quoad dogmata: quia est de omnibus particulis fidei, & consequenter etiam de omnibus, quæ in illis continentur: Sic docet Suarez *disp.ead.sect.3.n.6.*

Fides

Fides autem particularis dicitur illa, quæ in aliqua privata revelatione fundatur, vel instinctu Spiritus S. qui illi æquivaleat. Et meritò particularis dicitur; quia in materia, persona, & propositio ne privata fundata est. Hæc autem rursus triplex est. Prima, qua aliquis credit ea, quæ sibi peculiariter revelata sunt. Quo pacto Prophetæ crediderunt multa, quæ non omnibus fidelibus, sed sibi tantùm revelata fuerunt. Et Abraham credidit multa, quæ sibi soli fuerunt per revelationem promissa. Secunda fides privata est miraculorum, qua aliquis certò sibi statuit, Deum facturum aliquid præter consuetum ordinem. De qua dicitur Matthæi 17. *Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis huic monti, transi hinc illùc, & transibit, & nihil impossibile erit vobis.* Tertia fides huic est similis, nempè qua quis credit se à Deo consecuturum aliquid spirituale, vel temporale ad spiritualia pertinens, puta dæmonem ab obsesso expulsurum etiam sine potestate exorcistica; vel sanitatem corporis in ordine ad salutem animæ obtenturum; vel quid simile animæ salutare à Deo impetraturum: Ita docet Vasquez *q.113.in* 1.2. D. Thomæ *disp.* 209.*cap.*5. ac Suarez *disp.ac sect.eadem nu.*7. Particularis.

QUÆSTIO VI.

An fides miraculorum, ac promissionum sit eadem cum fide Catholica?

Respondetur cum Suarez *disp.*8:*de dist.fidei ab omnibus donis, &c.sect.*1.*n.*3. tria posse considerari in eo, qui facturus est miracula; vel aliquod beneficium à Deo miraculosè impetraturum. Primum est credulitas de omnipotentia Dei, & veritate promissionum ejus. Secundum est quædam quasi applicatio hujus: universalis fidei ad hoc factum in particulari, ita ut aliquis judicet certò, & credat se facturum hoc miraculum; vel obtenturum hoc beneficium miraculosum hic, & nunc. Tertium est fiducia quædam, quæ inde resultat in voluntatem. 178 Tria considerantur in eo, qui facturus est miraculum.

Primum eorum, certissimum est, omninò in opere miraculoso esse necessarium: quia illud est fundamentum omnium cæterorum. Unde Matth.9. quando Christus Dominus illuminaturus erat, quosdam cæcos, exigens ab illis fidem necessariam dixit: *Creditis, quia hoc possum facere vobis? Dixerunt: Utique, Domine; tunc tetigit oculos eorum dicens: secundùm fidem vestram fiat vobis*, & cap.13. in fine: *Non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem illorum.* Erat ergo necessaria credulitas. Actus fidei.

Secundum si debito modo explicetur, dicimus, illud judicium non esse omninò impossibile: posito enim firmo assensu fidei, me obtenturum à Deo, quicquid petiero, si debitè petam, & cum conditionibus, quas Christus in suis promissionibus requirit, fieri potest, ut aliquis hic, & nunc, & hoc in opere, non divina; sed morali quadam certitudine judicet concurrere omnia necessaria ad impetrandum miraculum: sivè quia illa manifestè videt: sive quia simul etiam juvatur interiùs auxilio Dei, ut possit ita existimare; ex quibus elicitur illud judicium certum aliquo modo simile judicio theologico, vel prudentiali; quæ omnia non esse impossibilia per se patet. Non tamen credo hujusmodi judicium esse simpliciter necessarium: tum quia nulla est ratio, quæ cogat ad exigendum illud: tum etiam quia ad debitam fiduciam, & excludendam omnem dubitationem reprehensibilem, satis est firmiter judicare, non solùm in genere, sed etiam in hoc facto me impetraturum, quod intendo, certitudine conditionata, *Si per me non steterit, &c.* Applicatio illius actus.

Tertium est fiducia illa, quæ ex hujusmodi applicatione fidei universalis ad hoc factum in particulari resultat in voluntatem, quæ necessaria est ad obtinendum, ut latè ostenditur *articulo sequenti*. Quæ fiducia sæpiùs, insinuatur in divina scriptura, quæ interdum utitur nomine *credulitatis*: interdum nomine *confidentiæ*; & Christus Dominus sæpè dicit, *Confidite, confidite, &c.* Item quia nemo potest orare, ut opor- Fiducia ex ea resultans.

oportet, nisi speret, & confidat etiam ut oportet: miracula autem maximè perficiuntur oratione convenienter facta.

§. I.

179 Fides miraculorum, & promissionũ est eadem cum fide Catholica. Sustinent Theologi.

AD quæstionem ergo dicimus, Fidem illam, quam scriptura requirit ad patranda miracula, & alia beneficia miraculosè obtinenda, quoad substantiam, & essentiam esse ipsum actum Catholicæ Fidei ita elicitum, & applicatum ad hoc particulare factum, ut possit generare illam fiduciam, & actus alios necessarios ad impetrandum miraculum.

Hanc conclusionem sustinent D.Thom.2.2.*qu.*178.*ar.*1.*ad* 5. Cajetan. Matth.17. Sotus 2.*de Natura*, *& Grat.cap.6.* Et est aperta sententia D. Cypriani *lib.3.ad Quirin. cap.*42. & valde indicant Ambrosius *lib.*8.*in* Luc. *ad illud: Adauge nobis fidem*, & Hilar. *in* Matth. *canone* 17.

Constat ex Divina scriptura.

Colligitur in primis clarè ex 1.ad Corinth.13. *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam*; ubi Apostolus expresse loquitur de Fide Theologali, & Catholica, & eam comparat cum charitate. Unde posteà concludit, *Manent hæc tria Fides, Spes, & Charitas.* Similis locus est ad Hebræos 11. Nam illa Fide, quam definierat, *esse substantiam, &c. & sine qua* dixerat *esse impossibile placere Deo*, dicit patrata esse miracula. *Hac*, inquit, *fide susceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos, &c.* idest obtinuerunt resurrectionem suorum virorum.

Probatur ratione.

Ratio est: quia Fides, quæ ad miracula requiritur, non pertinet ad novum habitum, seu virtutem infusam; neque constituit novum genus, aut ordinem actuum. Nam ex tribus enumeratis actibus, qui maximè possunt concurrere ad opus miraculosum, primus manifestissimè est actus fidei. Tertius quoad substantiam est actus spei; quia spes, & fiducia non distinguuntur essentialiter. Secundus verò (si adsit) ejusdem rationis est cum assensu Theologico, & juvari potest à prudentia infusa, vel acquisita quoad applicationem generalis fidei, ad hoc particulare factum, vel has circunstantias particulares. Et ex his tribus actibus primus fons est, & radix aliorum, & cùm aliàs sit propriissimè actus fidei, ideò illi propriissimè convenit ratio fidei miraculorum.

Præterea fides miraculorum, ac promissionum idem omninò habet objectum formale, nempè Deum ut revelantem, & notificantem res credendas per fidem; quod habet etiam fides theologica; non ergo inter se differunt essentialiter. Cur enim quis confidit, se aliquid miraculosè à Deo obtenturum? Certè quia credit, Deum esse omnipotentem, summè bonum, ac fidelem in suis promissionibus: hoc autem credit, quia Deus per divinas scripturas hoc revelavit.

§. II.

180 Objectio.

OBiicies. Actus fidei Catholicæ, & quęvis ejus perfectio est in nostra potestate; hæc verò fides miraculorum non ita, sicut nec patrare miracula. Unde Matthæi 17. Apostoli non potuerunt expellere dæmonem, cùm tamen fidem Catholicam haberent.

Dilutio.

Respondetur, aliud esse patrare miracula, aliud habere fidem de se sufficientem ad ea impetranda. Primum non est in hominis potestate semper; tum quia completa potestas, quæ requiritur ad opus miraculosum, non inhæret per modum habitus, etiam in illis, qui frequenter miracula edunt: ut docet D.Th.2.2.*qu.*172. tum quia præter fidem requiruntur multa ex parte Dei, quæ non semper dantur, etiam posita fide, quia non expedit; attamen illud secundum (hoc est habere fidem) in hominis potestate positum esse censet Suarez *loco citato num.*8. esseque actum verè liberum, & humanum; ac licèt pendeat ex auxilio gratiæ; illud tamen non deerit volenti credere, ut oportet: quod planè docet Paulus ad

He-

Hebræos 11. & 1.*Corinth.*13. Et colligitur ex Matth. 14. & 17. Ubi Christus reprehendit Apostolos, vel etiam quosdam alios, quòd carerent hac fide: erat ergo in illorum potestate, aliàs non fuissent reprehensione digni. Item Lucæ 10. & sæpè aliàs consulit, ut habeamus hanc fidem; & Jacob.1. *Postulet in fide nihil hæsitans*. Est ergo in nostra potestate. Tandem hujusmodi fides in eo, qui impetrat miracula, est laude digna, & meritoria; ergo & libera.

QUÆSTIO VII.

Quomodo Fides Theologica possit esse major in uno, quàm in alio?

ANte solutionem tres præmittendæ sunt distinctiones.

Prima distinctio. Quantitas habitus fidei potest considerari dupliciter: Uno modo secundùm rationem formalem objecti: Alio modo secundùm ea, quæ materialiter credenda proponuntur. 181 Distinctiones tres de fide.

Secunda distinctio. Fides potest attendi uno modo secundùm ea, quæ creduntur implicitè: Alio modo secundùm ea, quæ explicitè creduntur.

Tertia distinctio. Fides potest considerari secundùm participationem subjecti, & hoc dupliciter: nam actus fidei procedit ex intellectu, & ex voluntate, ut docet D. Thom. 2.2.*q.*4.*ar.*1. His positis.

Dico primò. Fides Theologica ratione objecti formalis non potest esse major in uno, quàm in alio: quia formale objectum fidei est unum, & simplex, scilicet Veritas prima: Unde ex hac parte fides non diversificatur in credentibus, sed est una specie in omnibus. Assertio 1.

Dico secundò. Fides secundùm ea, quæ implicitè creduntur, in omnibus credentibus est eadem. Ratio est, quia quando quis incæpit credere, subjecit animum suum omnibus credibilibus, quæ Catholicorum tenet assertio, & quæcunque de novo à Deo fuerint revelata: & ita id, quod nunc sibi revelatur, jam credebat implicitè: objectum enim fidei adæquatum, ut dictum est supra, est quodlibet ens revelabile à Deo obscura revelatione. Unde actus fidei hoc modo neque augetur, neque diminuitur, neque major est fides in uno, quàm in alio. Assertio 2.

§. I.

DIco tertiò. Fides Theologica explicitè, non ratione objecti formalis, sed materialis, idest secundùm ea quæ materialiter credenda proponuntur, potest esse major in uno, quàm in alio: Ratio est: quia cùm credibilia plura sint, & possint accipi vel magis: vel minùs explicitè, secundùm hoc unus homo plura explicitè, quàm alius potest credere; & sic in uno potest esse major fides, quàm in alio ex parte objecti materialiter sumpti secundùm majorem fidei explicationem: Et sic fides in uno vel ad majora, vel etiam ad plura quàm in alio potest se extendere: Ita D.Thom. 2.2.*q.*5.*ar.*4. 182 Assertio 3.

Unde quidam dicuntur habere magnam fidem; alii parvam: alii magnam respectu unius gratiæ obtinendæ; sed exiguam respectu alterius consequendæ: alii majorem in ordine ad unum beneficium secundùm unum modum impetrandum; sed non secundùm alium. Constat ex verbis Christi Salvatoris nostri, qui admiratus de verbis Centurionis, quando dixit: *Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus*: *sequentibus se dixit*: *Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Israel*. Si ergo tantam fidem non invenerat, signum erat, quòd aliquam minorem hac invenerat; quod utique nemini est dubitandum. Nam alii plures ex Hebræis, ait Tostatus *qu.*165. *in cap.*17. Matthæi, credebant quidem, quòd Christus posset sanare infirmos; sed dummodò ad eos accederet, & manu tangeret eos. Sic Regulus in Jesum credidit, & rogavit illum, ut sana- Diversitas credentium. *Matth. cap.*8. *vers.*8. *Joan.* 4.

Verſ.49. ſanaret filium ſuum; ſed dixit ad eum, *Domine, deſcende priuſquam moriatur filius meus*. Neceſſarium judicavit, quòd Chriſtus accederet ad ægrotum. Sic mulier, quæ ſanguinis fluxum patiebatur, credidit in Jeſum, quòd à fluxu ſanguinis ſanaretur; ſed dummodo tangeret ſaltem fimbriam veſtimenti ejus. Unde dicebat intra ſe: *Si tetigero tantùm veſtimentum ejus, ſalva ero*. Sic quidam Princeps rogavit Jeſum pro filia ſua defuncta, dicens: *Domine, filia mea modò defuncta eſt*; ſed addidit: *Veni, impone manum tuam ſuper eam, & vivet*. Sic plures alii credebant ſe à Chriſto beneficium aliquod vel ſibi, vel alteri accepturos; ſed quoad modum conſecutionis nullus habuit tantam fidem, ſicut Centurio. Credidit enim, quòd Chriſtus ſolo ſuo verbo etiam in abſentia ſanaret ſervum ſuum, dicens: *Domine non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum; ſed tantùm dic verbo, & ſanabitur puer meus*; quaſi diceret: Domine, ſcio, ac credo, quòd tu es omnipotens, & in te eſt virtus infinita, non eſt ergo, cur deſcendas in domum meam, quia peccator ſum, ut ſanes ſervum meum; ſed ſufficit unicum verbum tuum, in quo facta ſunt omnia, & illicò ſanabitur puer meus. His ergo verbis auditis à Chriſto jure meritò admiratione repletus dixit *Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Iſrael*.

Matth.9.ver.21. *Ibid. verſ.18.* *Matth.8. v.8.* *Verſ.10.*

§. II.

183 Aſſertio 4.

DIco quartò. Fides Theologica ſecundùm participationem ſubjecti poteſt eſſe major in uno, quàm in alio, tum ex parte intellectus propter majorem certitudinem, & firmitatem: tum ex parte voluntatis propter majorem promptitudinem, ſeu devotionem, vel confidentiam: Ita D.Th. *artic. eodem*.

Probatur ratione.

Ratio eſt: quia de ratione fidei eſt, ut Veritas prima omnibus præferatur; ſed tamen eorum, qui eam omnibus præferunt, quidam certiùs, & devotiùs ſe ei ſubiiciunt, quàm alii. Et ſecundùm hoc etiam fides eſt major in uno, quàm in alio.

Exemplo. *Matt.15.ver.22.* *Verſ.28.*

Hoc apertè conſtat in muliere Chananæa, quæ accedens ad Jeſum rogavit eum dicens; *Miſerere mei, Domine, fili David: filia mea malè à dæmonio vexatur*. Cui tandem Jeſus dixit; *O mulier, magna eſt fides tua: fiat tibi ſicut vis*. Sed cur Chriſtus magnam vocavit ejus fidem? Non utique ratione petitionis: quia non erat aliquod magnum, quod petebat, cùm ferè quotidie Chriſtus ab Energumenis (etiam non rogatus) dæmones expelleret; ſed magnam appellavit ob firmitatem, ac ſtabilitatem in credendo; nec non ob promptitudinem, ac devotionem in perſeverando. Licèt enim Chriſtus non reſponderet ei verbum, immò eam repelleret, ac vocaret eam canem, nihilominus non infirmata eſt fide, non vacillavit, nec dubitavit de Jeſu potentia, bonitate, ac fidelitate in tribulatis ſublevandis, & obſeſſis à dæmone liberandis: ideò perſeveravit in petendo dicens: *Domine, adjuva me: nam & catelli edunt de micis, quæ cadunt de menſa dominorum ſuorum*. In quo oſtendit firmitatem fidei ſuæ, qua credebat Chriſtum eſſe Dominum potentem filiam ſuam à dæmonio liberare, ac piiſſimum, ideòque ejus tandem preces non deſpecturum; ſed id, quod ipſa petebat, largiturum.

Verſ.25. *Verſ.27.*

QUÆSTIO VIII.

An Fides Theologica differat à Fide gratia gratis data, & conſequenter à cæteris gratiis gratis datis?

Gratiæ gratis datæ quot, & quæ?

ANte ſolutionem quæſtionis ſciendum, novem eſſe gratias gratis datas à D. Paulo enumeratas 1. Cor.12. *Alii per ſpiritum Sanctum datur ſermo ſapientiæ: alii ſermo ſcientiæ ſecundùm eundem ſpiritum: alteri fides in eodem ſpiritu: alii gratia ſanitatum in uno ſpiritu: alii operatio virtutum; alii prophetia: alii diſcretio ſpirituum: alii genera linguarum; alii interpretatio ſermonum. Hec autem omnia operatur unus, atque idem Spiritus dividens ſingulis prout vult*.

1. Scr-

1 Sermo sapientiæ est donum, quod datur homini, ut non solùm possit fidei doctrinam proponere simpliciter; sed etiam ex illa multas veritates reconditas elicere, & persuadere; & propterea per causas, vel altiores rationes divina mysteria explicare. Describuntur.

2 Sermo scientiæ est gratia, per quam homo rationibus naturalibus, vel exemplis fidem explicat, & quæ contra obiiciuntur, solvit.

3. Fides in eodem spiritu est gratia, per quam datur homini, ut tàm distinctè, & perfectè intelligat, & apprehendat res fidei, ut possit eas alios docere; simpliciter tamen, & sine ornatu scientiæ, & sapientiæ. Hæc ab aliquibus vocatur fides miraculorum.

4 Gratia sanitatum est illa, per quam quis, divina operante virtute, alicui sanitatem confert, quam naturaliter, vel saltem nisi post longum tempus, consequi non potuisset.

5 Operatio virtutum est gratia, per quam homo ad confirmationem fidei, nec non utilitatem aliorum, dæmones ab obsessis corporibus expellit, seclusa potestate exorcistica; & alia opera efficit, quæ naturam superant. Hæc ab aliquibus vocatur gratia miraculorum.

6 Prophetia est supernaturalis quædam cognitio in divina revelatione fundata, à qua locutio, vel prædictio prophetica procedit.

7 Discretio spirituum est revelatio cogitationum interiorum cordis.

8 Donum linguarum est gratia, per quam confertur homini recipienti illud linguas varias cognoscere, & intelligere.

9 Interpretatio sermonum est donum, quo quis ex speciali Spiritus Sancti motione ea, quæ legit, vel audit, ita benè intelligit, ut possit illa aliis interpretari juxta sensum loquentis, vel scribentis. Sic hæ gratiæ describuntur à Suarez *disp*.8. *de distinct. fidei ab omnibus donis, & c. sect*.2. *&* 3.

§. I.

AD quæstionem ergo respondetur, fidem gratiam gratis datam modo prædicto explicatam non idem esse cum Fide Catholica. In primis enim illa nullam requirit obscuritatem. Nam juxta certam August. doctrinam *Epist.* 57. & D. Thomæ 3. *part. qu.* 7. *art*.7. In Christo fuerunt omnes gratiæ gratis datæ; non tamen in eo fuit Fides Catholica, seu obscura: ergo Fides Catholica distinguitur ab omnibus gratiis gratis datis. 185 Fides Theologica distinguitur à fide gratia gratis data, & à cæteris gratiis gratis datis.

Deinde fides gratia gratis data non videtur tàm consistere in judicio, quàm in apprehensione rerum fidei, quæ ita à Spiritu Sancto dirigitur, sicut expedit ad docendos alios. Et idem proportionaliter dicendum est de aliis gratiis gratis datis. Nam hujusmodi gratiæ gratis datæ ordinantur ad utilitatem aliorum per actus exteriores fidei manifestativos. Fides verò Catholica ordinatur ad justificationem, & salutem ipsius credentis.

QUÆSTIO IX.

Quomodo Fides necessaria sit Exorcistæ ad dæmones expellendos?

AD quæstionem dico primò. Ad expulsionem dæmonis (simpliciter, & absolutè loquendo) Fides Theologica Exorcistæ non est necessaria. Ratio est: quia sufficit, quòd in ministro sit potestas Ordinis Exorcistatus, intentio faciendi, quod Romana Ecclesia facit, ac ipse dæmoni præcipiat divino nomine interposito. Patet; quia Ordo Exorcistatus habet suam vim ex opere operato; sicut satis probatum est *num*.9. Et ideò ad ipsius ministerium neque fides actualis, neque habitualis in ministro est absolutè necessaria, ut producatur effectus, nempè expulsio dæmonis. 186 Ad expellendum dæmonem Exorcistæ simpliciter, & absolutè fides non est necessaria.

nis. Sic & in omnibus Sacramentis ad producendum ex opere operato ipsorum effectum sufficiunt Materia, Forma, & Intentio Ministri, faciendi scilicet quod facit Ecclesia, ut ex Concil. Florent. colligitur: Ita testantur Alexand. Alens. *4.par. q.16. mem.3. art.5.* D.Thom.1.2.*q.64. art.9.* Ricardus *in 4. dist.5. q.4. art.3.* & Joseph Angles *Flor. Theol. qq. in 4. q. de Ministro Sacr. art.7.*

§. I.

187 Fides Theologica necessaria est Exorcistæ, ut tutò, & efficaciter dæmones expellat.

DIco secundò. Ut Exorcista tutò, & efficaciter ab obsessis hominibus, & è rebus ad homines spectantibus dæmones valeat expellere, necessaria est ei Fides Theologica, qua firmiter assentiat nedum articulis Fidei, ac mysteriis nostræ salutis, sed etiam credat, se esse Ministrum Christi, & Ecclesiæ; & habere potestatem super dæmones, ut in nomine Jesu eos ab obsessis corporibus expellat, quando expulsio est salutaris: nec non Christum per suam Passionem abstulisse à dæmone hominibus nocendi facultatem pro eis, quos Deus vult protegere, ac præservare; & maximè pro his, qui credunt, ac confidunt in Sanctissimo Nomine Jesu; ut latè probatum est supra *num.65. & sequentibus*.

Hoc testatur Alphonsus à Castro *lib.6. adversùs Hæreses verbo Exorcismus* dicens: *Quod autem non semper fiat, ut invocato nomine Jesus dæmon egrediatur, minima fides ipsius invocantis est in causa. Nam si perfectè credidisset, hæc, & majora fecisset. Et ad hos solos, videlicet in fide perfectos Dei promissio* (Marci ultimo *In nomine meo dæmonia eiicient*) *pertinere videtur; quia priùs dixerat; Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur, &c.*

Propterea maximopere juvat Exorcistæ, sæpiùs elicere actus fidei, credendo firmiter, quòd Deus ratione suæ infinitæ bonitatis, ac misericordiæ, ac fidelitatis suæ invariabilis virtute sua divina concurret ad dæmones expellendos, cùm ipse Exorcista in nomine ejus dæmoni præcepta faciet, si talis expulsio personæ obsessæ fuerit salutaris.

§. II.

188 De facto nullus Hæreticus, vel infidelis dæmones eiicere, aut miracula, facere solet.

DIco tertiò. De facto loquendo, nullus Hæreticus, vel Infidelis dæmonem eiicere solet; vel aliquod valet faceret miraculum, ut docet Ægydius de Coninch *disp.11. de objecto fidei dub.3. num.85.* & Lupus *part.3. Edicti S. Inquisit. lib.22. dist.3. art.2. diffic.2.* Ratio est: quia promissio facta à Christo Ecclesiæ est respectu credentium: *Signa autem eos, qui crediderint, &c. In nomine meo dæmonia eiicient*. Nec Ecclesia supplet pro eis: quia ipsi non sunt membra Ecclesiæ, cùm sint ab ea separati; Nam hæc signa, nempè dæmones eiiciendi per fidem; variis linguis loquendi; serpentes tollendi; infirmos curandi; &c. divinitùs supra omnem vim naturæ operandi, in testimonium fidei nostræ conceduntur; ut ait Marcus Evangel. cap.16. post illa verba, *signa autem eos, &c. Apostoli*, inquit, *profecti prædicaverunt ubique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis*. Immò etiamsi inter Hæreticos sit aliquis ordine exorcistatus insignitus, non valet dæmones expellere, si ei deficiat recta intentio, quæ est, faciendi id, quod Sancta Ecclesia Romana faciendum intendit: nam hic potiùs intendit facere, quod sua docet secta, cui adhæret.

Quid acciderit Hæreticis id attentare volentibus?

Quare dum isti dæmonis asseclæ, quasi alii Pharaonis Magi curare maleficia, & Energumenos à dæmone liberare, quandoque attentarunt, idem illis accidit, quod septem filiis Scevæ, qui Paulum in exorcizando imitabantur (de quibus Actuum 19.) nempè Vanus labor, frustra adhibitis suis adjurationibus è cerebro confictis: Contemptus, insultante dæmone, & clamante: nihil sit timendum ab illis: Confusio, ridentibus, & subsannantibus populis, qui assistebant: Et quod pejus est, vulnera accepere, ad quæ evitanda fugam arripere coacti sunt. Unus pro omnibus sufficiat

ficiat Martinus Lutherus hujus sæculi Novatorum antesignanus, qui illa omnia expertus est, cùm velut simia Ministrorum Ecclesiæ in Sacrario Vvirtembergensi dæmonem exorcismis è suo, puta, Evangelio novo depromptis, voluit expellere. Etenim irrisiones, & insultus dæmoniacos, iterata, & repetita verbera, summas angustias, & alvi profluvium perpessus suo malo didicit, non usurpare ampliùs ea, quæ sunt catholicæ potestatis: & ridiculum suis fautoribus auctoritatis Lutheranæ spectaculum præbuit; ut narrat Staphylus oculatus testis, tunc Lutheri sectator, posteà Catholicæ Ecclesiæ filius *in absoluta responsione contra Smidelinum*.

ARTICULUS II.

De Spe, seu Fiducia in Deum.

SEcunda virtus, qua præditus esse debet Exorcista, ut tutò, & efficaciter suum valeat exercere ministerium, est Spes, seu Fiducia, vel Confidentia in Deum, quæ præsidio non fulcitur humano, sed divino innititur auxilio; & decertante Exorcista assistere debet, ut quod suis viribus assequi non potest, hoc superna ope confortatus assequatur. Unde similis filio hominis pedes habebat similes aurichalco, ut ostendatur, Exorcistam suam spem, ac fiduciam totam debere fixam habere in Deum: pedes enim spem significant, ut docet D. Bernardus in verba illa Psalm. 90. *Quoniam in me speravit, liberabo eum*, dicens: *Quemcumque locum calcaverit pes vester, vester erit. Pes vester utique spes vestra est, & quantumcumque illa processerit, obtinebit, si tamen in Deum tota figatur, ut firma sit, & non titubet.* 189 Spes, seu fiducia in Deum necessaria est Exorcistæ, ut tutò, & efficaciter dæmones expellat.

Quæ spes, (ut respicit tanquam objectum primarium formale, solam bonitatem Dei clarè visi, sive beatitudinem nostram tam objectivam, quàm formalem, quatenus nobis bona est) dicitur virtus Theologica. Hæc videtur esse sententia Scoti *in 3. dist. 26. q. unic* §. *ad quæstionem*. Eandem tenet Gabriel *ibidem*, Suarez *in 3. p. to. 1. q. 7. in Commentario art. 4.* Bannez 2. 2. *q. 17. art. 5. §. Cajetanus, &c. vers. Nota secundò*, & Ægydius de Coninch *disp. 19. de Spe dub. 4. n. 52.* Objectum spei.

Sic autem definitur à D. Thoma *in 3. sent. dist. 26.* quòd *sit expectatio certa futuræ beatitudinis, proveniens ex Dei gratia, & ex meritis nostris*, à Filliucio verò *tract. 22. de præceptis Fidei, Spei, & Charitatis, &c. cap. 8. de virtute spei* sic describitur: *Spes est, virtus Theologica divinitùs infusa, per quam certò expectamus futuram beatitudinem per merita ex divina gratia provenientia.* Definitio spei.

Spes verò (quatenus respicit nedum bonitatem Dei clarè visi; sed ejus omnipotentiam, qua potest omnia nobis salutaria conferre bona, ac fidelitatem ejus in promissis servandis) dicitur fiducia; quæ essentialiter non differt à Spe Theologica; addit tamen supra spem firmitatem quandam, seu robur: unde Fiducia est spes perfecta, ac robustissima, ut benè docet Drexelius *ib. 5. de Conformatione hum. volunt. cum divina cap. 2.* §. 1. dicens, *Spem hoc superat Fiducia, quòd Fiducia non qualiscumque spes sit; sed robustissima, & perfecta.* Objectum fiduciæ.

Hæc autem definitur à D. Thoma 2. 2. *qu. 129. art. 6.* quòd *sit spes futuri auxilii concepta ex dictis aliorum: vel ex his, quæ sunt in se, vel in alio.* Expressiùs autem sic definiri potest. *Fiducia Theologica est spes firmissima, ac robustissima futuri auxilii concepta ex frequentatis actibus fidei Theologicæ, qua quis firmiter credit, Deum nedum posse ratione suæ omnipotentiæ; sed ratione etiam suæ infinitæ bonitatis, benignitatis, ac fidelitatis velle ei concedere quod animæ est salutare*: Ita colligitur ex Suarez *disp. 1. proœm. sect. 1. num. 8. & disp. 8. dist. fidei ab omnibus donis, &c. sect. 1. num. 3.* Fiduciæ definitio.

QUÆSTIO I.

Quomodo hujusmodi Fiducia augeatur.

190 Fiducia quomodo augeatur?

QUoniam plura adducemus infra *p.3. ubi de ratione*, ex quorum consideratione maximopere affectus in Deum moveri potest, ac fiducia erigi; hic dumtaxat modus, seu actus, quo talis fiducia augetur, est explicandus. Fiducia ergo proportionaliter augetur in voluntate, prout in intellectu augetur fides; quod solet contingere dupliciter.

Uno modo, quando fides non tantùm præbet assensum veritati revelatæ, nec in ea solùm cognoscenda, seu credenda sistit; sed extenditur ad praxim, veritatem creditam applicando voluntati, ut secundùm illam moveatur, seu operetur; tunc in voluntate proportionalis augetur fiducia, & animus orantis erigitur in spe, eamque actu ipse exercendo, in ea firmatur, ac roboratur, ita quòd animus ejus non fluctuat; nec deficit in petendo.

Alio modo, quando aliquis non tantùm habitu credit, sed actu se exercet considerando promissionem Dei, ejus veritatem, fidelitatem, ac bonitatem infinitam; tunc in voluntate augetur devotionis fervor, aufertur tepiditas, magis, magisque crescit confidentia.

191 Defectus fiduciæ unde veniat?

E converso, quando intellectus deficit in applicanda practicè veritate credita voluntati, ut secundùm illam cum magna fiducia oret, licèt talis homo non habeat defectum in assensum fidei, neque in certitudine, qua credit, Deum esse fidelem in suis promissis; attamen ex defectu talis applicationis provenit in voluntate proportionalis defectus in spe, & fiducia: nam interdum animus orantis non erigitur in spe, non quia desperet; sed quia non actu exercet spem; unde fit, ut animus fluctuet, & deficiat in petendo, sicut oportet. Secundò quando quis deficit in exercitio, quia non actu considerat promissionem Dei, & veritatem ejus, licèt nullam habeat dubitationem contrariam certitudini fidei; ex defectu tamen actualis fidei provenit in voluntate proportionalis defectus; quia tepidè, & remissè exercet spem; ideò vel non perseveranter petit; vel in ipsamet petitione nimis est remissus, & etiam plus hæsitat, vel dubitat, quàm secundùm rectam rationem possit, aut debeat; quod totum redundat in imperfectionem, & defectum fiduciæ debitæ: Ita docet Suarez *tom.2. de Virtute, & statu Religionis, lib.1. de Oratione cap.24. num.*8. Propter autem hujusmodi defectus Apostoli non potuerunt illum Lunaticum curare; quia tunc habuerunt fidem languidam, nec rectè illa usi sunt ad considerandum ea, quæ possent movere affectum, & fiduciam erigere.

QUÆSTIO II.

Quomodo Fiducia tollat hæsitationem?

192 Fiducia tollit hæsitationem.

REspondetur, sicut fides non excludit quoad intellectum nisi dubitationem certitudini fidei repugnantem; ita fiducia quoad voluntatem solùm excludit illum timorem, vel animi trepidationem, quæ excludat Theologicam spem: Ac proinde si oratio fiat ex vera fide, & spe, ex hac parte habet conditionem sufficientem ad impetrandum infallibiliter ex vi promissionis; quantumvis vel ex parte intellectus interveniat aliquod genus formidinis, vel dubitationis indeliberatæ, quæ ad infidelitatem non perveniat: vel ex parte voluntatis intercedat nimius timor, vel pusillanimitas ex consideratione proprii defectus concepta. Nam hi defectus vel non sunt culpabiles; vel non graviter; unde non excludunt verum actum fidei, & spei; nec reddunt culpabilem ipsam orationem: Ita docet Vega *lib.9. in Concil. Trid. cap.* 28. Gloss. ord. *super epist. canon. D. Jacobi cap.*1. & Suarez *loco citato num.7.*

Quomodo?

Verun-

Veruntamen subdit Suarez *num.8. in fine*; quòd debita fiducia in Deum deberet hujusmodi defectus superare, ac vincere: Quod præstaret, si orans consideraret nedum Divinam promissionem; sed infinitam Dei bonitatem, providentiam, benignitatem, charitatem, liberalitatem, ac cætera Dei attributa. Ex qua consideratione licèt non perveniatur ad judicandum certò, & infallibiliter, Deum effecturum, quod petimus; sæpè tamen pervenitur ad judicium ita credibile, ac determinatum, ut excludat actualem hæsitationem, & animum orantis pacatum reddat: Ita Suarez *loc. cit. num.9.*

Quando verò Deus vult per aliquem operari miraculum, solet ita movere animum petentis, ut nihil hæsitet; sed firmiter credat, illud impetraturum: quæ ab aliquibus solet dici fides miraculorum, quæ præsupponit fidem Theologicam; & numeratur inter gratias gratis datas; provenitque ex quadam peculiari motione, & præveniente gratia, cui homo non potest resistere quantum ad illam particularem firmitatem intellectus, licèt quoad actum desiderandi, & petendi liberè operetur: Ita docet Abulensis *in cap.17. Matth. q.165.* & Suarez *loco cit.* 193 Fiducia in miraculo operando quæ.

Frequentiùs verò, licèt non tam specialis gratia concedatur, datur major, vel minor præveniens gratia ita movens ad petendum cum fiducia, ut magis etiam, vel minùs hæsitationem tollat, vel animum petentis securum reddat: Quo modo dixit Cassianus *Collat.9. cap.32.* signum futuræ impetrationis esse, quando Spiritus Sanctus movet ad petendum cum magna fiducia, & quasi securitate impetrandi.

QUÆSTIO III.

Quos effectus efficere soleat hujusmodi Fiducia in suis possessoribus?

INnumeri sunt admirandi effectus, quos causare solet hujusmodi fiducia in eos, qui illam possidere student. Est enim in manu Exorcistæ, & omnium Christi fidelium veluti panoplia, seu omnis generis armatura; aut altera virga Mosayca, qua valent nedum ab inimicis tàm invisibilibus, quàm visibilibus, & à quacumque re adversa seipsos, & omnia ad se spectantia tueri, ac conservare; verùm etiam, cùm opus est, ob Dei nomen sanctissimum glorificandum, Ecclesiæ splendorem augendum, ac totius Reipublicæ Christianæ utilitatem prosequendam (ad id specialiter Deo cor movente) admiranda opera operari. Hi autem effectus genericè collecti clauduntur, ac breviter ad sexdecim Fructus revocantur. 194 Fiducia est armatura, ac veluti virga mosayca in manu confidentis in Deum.

FRUCTUS PRIMUS.

Fiducia in Deum præsevat à peccatis plurimis.

PRimò hæc fiducia in Deum, ac firma confidentia in ejus tutissima protectione præservat eum, qui illam possidet, à vitiis, & à peccatis plurimis. 195 Fiducia in Deum præservat hominem à vitiis, & à peccatis.

David Psal.33. vers.23. *Et non delinquent omnes, qui sperant in eo.*

Ubi Franciscus Titelmanus. *Qui in eo*, inquit, *spem suam jactatam, & benè firmatam habuerint, non cadent in peccatum tale, quo prorsus à Deo separentur. Solicitè enim curabunt, ne peccatum ullum tale admittant: & si fortè contigerit incidere, solicitè curabunt, ne in peccato permaneant; sed resurgent quantociùs in spe misericordiæ Dei.*

Joannes Baptista Folengius: *Qui spem*, ait, *omnem suam in Deo collocant, hi delinquere haud quaquam possunt ad mortem, quia ex Deo nati sunt, semenque Dei in se insitum habent. Nihil ergo damnationis*, clamat Paulus, *est his, qui sunt in Christo Jesu, qui non secundùm carnem ambulant.* Rom.8. ver.1. *Et hi sunt quidem, qui sperant in eo, ut è spe tandem, fiduciaque in Deum copulata sanctificationem omnem nostram auguremur. Omnis*, inquit Joannes, *qui spem habet hanc in eum, sanctificat se.* 1. Jo.3. ver.3.

Idipsum confirmat Drexelius *de Conformatione voluntatis lib.5. cap.5.* §.4. dicens : *Vera in Deum fiducia non tantùm inquieti pectoris agitationem, sed & huic contrarium torporem mentis, ac senium tollit. Quisquis hanc felicissimam artem callet, ac reipsa tam voluntati divinæ, quàm providentiæ ejus perfectè se tradit, graves vitiorum insultus non metuit. Ita Deo innixum nulla vis, nulla fraus, nulla jam illecebra poterit, vel stantem deiicere, vel subiicere dominantem.*

Disertè hoc ipsum testatur D. Bernardus *super eundem Psalmum*, dicens: *Ita animus, si non præsumat de se; sed si confortetur à Deo, poterit utique dominari sui, ut non dominetur ei omnis injustitia.*

196 Diffidentia origo est plurium vitiorum.

E converso diffidentia de Deo est causa plurimorum vitiorum, ac scelerum execrabilium. *Deo diffidere*, ait Drexelius *loc. cit. c.10.* §.7. *aut est principium plurimorum scelerum, aut finis*. Ideò benè ait Folengius in Ps.31. vers.1. *Unde ambitio? unde cupiditas? unde dominandi libido, etiam in his, qui in intimis Ecclesiæ penetralibus, & claustris latitant? unde luxus? unde fastus, simultasque, simulatio, dissimulatio, atque omnis generis vitia emanant? nisi quòd in alia re, quàm in Deo suam collocant fiduciam, ac spem mortalium plerique?*

FRUCTUS SECUNDUS.

Non sinit facilè homines cadere in tentationes.

197 Fiducia in Deum non sinit facilè cadere in tentationes. Constat auctoritate Divinæ Scripturæ. Theologorum.

Secundò hæc fiducia in Deum est telum acutissimum in hostes invisibiles intorquendum, quo facillimè debellari queunt, ne inducant homines in tentationem. Aptissimè Folengius *in Psal.26.* apud ipsum 27. explicans illa verba: *Si consistant adversùm me castra, non timebit cor meum*; ait: *Multa sunt castra illa* (nempè vitia, quibus diabolus nos impugnare tentat;) *sed multa etiam nimis sunt castra Domini: hæc quidem fortia, illa verò debilia, parumque in Deo sperantibus extimescenda. Habet etiam & spiritus sua castra in cordis theatro, habet sua tela, suas acies, suasque testudines, atque arietes: quæ sanè omnia spirituali tantummodo viro sunt nota. Equidem nescio, an tela acutiora in hostes intorqueri possint, quàm ea, quæ hìc memorat Vates, nempè spem, ac confidentiam in Deo*. Unde Titelmanus in illa verba Psal.90. *Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium*, ait: *Tu namque es, Deus meus, qui tibi fidentem hactenus liberasti, & liberabis (uti non dubito) etiam imposterum, de laqueis, & insidiis omnium inimicorum meorum, qui ad modum venatorum pauperculam animam meam summo studio, & sedulitate maxima persequuntur, ut eam interimant, ponuntque laqueos multiplices, & varias insidias, ut illaqueatam in eis animam meam morte afficiant: quo modo solent venatores maximis laboribus persequi innoxia animacula, & laqueos ponere, foveas effodere, aliasque insidiàs struere tantùm, ut illa possint comprehendere, & vita privare*, & infrà *vers.6.* in illa verba: *Non timebis, &c. à negotio perambulante in tenebris. Deus ita illæsum te servabit ab omni malo, quòd in tenebrarum latibulis obambulat, à tentatione gravi, molesta, & diuturna, quæ te multùm, & diù, quasi circumeundo, & circumambulando molestat, ut tandem vel importunitate vincat: aut ex occulto tandem aliquando te opprimat, si quando te videat minùs paratum*, & paulò infrà ait: *Ab inimicis hujusmodi sive apertè per vim tentationum oppugnantibus æquè salvaberis in divino auxilio; non poterunt tibi adversarii dæmones prævalere propter divinam custodiam, quoscumque tandem modos adinveniant, quamcumque tandem viam experiantur, sive occultè nocere cupiant, quasi in occulto tenebrarum, absque oppugnatione aperta, sub latibulo aliquo, sive etiam apertam persecutionem, aut tentationem omni sibi concessa virtute adversùs te exsuscitent: etiamsi in omni sua virtute adversùm te conentur, & apertè te oppugnent, nihil patieris incommodi.*

Hoc idem testatur Dionysius Carthusianus in eundem Psalmum. *A quatuor*, ait, *tentationibus liberatur, qui in adjutorio Altissimi habitat, scilicet à timore no-*

ctumo,

cturno, à sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris. ab incursu, & dæmonio meridiano: & ita nullam tentationem quantumcumque gravem, seu undique illatam veretur, dicens cum Apostolo: Omnia possum in eo qui me confortat. Philipp. 4. 13.

Idipsum testantur omnes Patres Psalmum prædictum exponentes, Augustinus, Ambrosius, Hieronymus, Bernardus, Cassiodorus, Paraphrastes, & alii innumeri relati à Joanne Lorino *in eundem Psalmum.*

E' converso qui solis suis viribus, & non divina protectione innituntur, cuicumque facillimè diabolicæ succumbunt tentationi; ut benè observat Drexelius *de Conformatione voluntatis l. 5. c. 4.* §. 5. dicens: *Porrò, qui hac fiducia sunt vacui humana tantùm circumspiciunt, omniaque humanis viribus metiuntur. Et ferè contingit, ut hos in manu consilii sui destituat Deus.* Ex quo dæmones suis telis, ac jaculis illos (Deo non obsistente) haud difficulter prosternere valent.

Diffidentia facit succumbere tentationibus.

FRUCTUS TERTIUS.

Liberat, ac præservat à maleficiis, obsessionibus, ac molestiis diabolicis.

TErtiò hæc fiducia in Deum liberat, ac præservat homines in Deum confidentes à maleficiis, incantationibus, obsessionibus, ac vexationibus dæmoniacis; ut latè probavimus suprà *num. 66.* Quod experientia comprobavit anno 1648. mense Septembri hac fiducia munitus, dum filium suum Dominicum primogenitum annos natum 16. Energumenum à dæmone liberavit, Joannes de Fantinis à Castro Franco. Is enim, dum præfatum filium suum à dæmone obsessum ad me adduceret Venetias, ut à dæmonio liberarem, cæpit dæmon in itinere illum vexare, & acriter torquere; quare prædictus vir utique pius, prudens, atque devotus memor instructionis, qua ante semestre à me fuerat imbutus, dum filiam ejus Franciscam annos 15. natam energumenam (Sanctissimo Nomine Jesu à me interposito) à dæmone liberaveram, divino fretus auxilio dæmonem objurgare cæpit, & increpare, ac suo modo vulgari sermone illi præcipere, ne vexaret filium; simulque filium excitare, ut in Deum confideret, quòd à dæmonio dubio procul fuisset liberatus. Propterea dæmon, divina virtute eum impellente ob fidem illius viri firmam, ac sinceram, coactus fuit è corpore juvenis exire; sed in egressu submissa voce in aure illius dixit: *pro certò scias, quòd exeo: quia Venetias nolo ad fratrem illum accedere, sed cùm ad patriam tuam redieris, iterùm in domum meam intrabo, unde exivi.* Cùm ergo coram me fuisset adductus, illum totaliter à dæmone liberum esse, comperi. Quare illum in fiducia benè instruxi, admonens, ut totam suam in Deo fiduciam collocaret, nec ullo modo dæmonem timeret: quia nihil potest contra eos, qui in Deum suam collocant fiduciam: qui ita benè instructus à quacumque dæmoniaca vexatione liber, ac illæsus permansit.

198 Fiducia in Deum liberat; ac præservat à maleficiis.

Exemplum relatum ab Auctore.

Sed non tantùm à maleficiis, ac dæmoniacis obsessionibus, qui in Deo suam collocant fiduciam; sed etiam à timore ipsorum dæmoniorum, ab eorum apparitionibus, ac nocturnis terriculamentis liberantur, ac præservantur.

199 Præservat à timore dæmonis, & apparitionibus, ac nocturnis terriculamentis.

Hoc probant Richelius, Eugubinus, Genebrardus, R. Abenezra, R. Kimmhi, qui exponentes illa verba Psalmi 90. *Non timebis à timore nocturno, à negotio perambulante in tenebris,* intelligunt de timore, quo solent aliqui nocturno tempore concuti, sivè naturali imbecillitate propriæ imaginationis sive somniorum tristium, ac turpium etiam objectu, sive terriculamentis de industria à dæmonibus excitatis. Quæ vocantur, ut docet Joann. Lorinus in Psal. 90. vers. 5. & 6. *phantasmata, spectra terricula, terriculamenta, lemures, empusæ, species, umbræ, larvæ, manes, simulachra, dæmones nocturni.* Ab horum omnium timore liberantur, qui totam suam spem, ac confidentiam constituunt in Domino. Hoc probat eruditissimè S. Bernardus prædicta verba exponens: *Scuto circumdabit te, &c.* dicens: *Benè dicitur, non timendum à timore nocturno, & non dicitur à nocte: quia non ipsa afflictio tenta-*

tentatio est: sed magis timor ipsius. Nam & omnes laboramus, cùm tamen non omnes inde tentemur; & qui tentantur, multò magis timore futuræ pœnæ (intellige, ait Lorinus loco citato, pœnæ corporalis, puta maleficii, vel obsessionis) *quàm præsentis dolore læduntur. Quia ergo timor ipse tentatio est, congruè dictum est ei, qui circundatur scuto Domini, quòd à tentatione hac non timebit.*

FRUCTUS QUARTUS.

Defendit ab inimicis, ac persecutoribus visibilibus.

200 Fiducia in Deum defendit ab inimicis, ac persecutoribus. Testantur Patres,

QUartò non tantùm Deus protegit in se confidentem ab inimicis invisibilibus; sed etiam à visibilibus, ab hominibus nempè iniquis, ac perversis, qui quærunt sanguinem ejus fundere, honorem deturpare, ac substantias ipsius disperdere, dissipare, aut usurpare.

Eruditissimè hanc veritatem testatur Titelmanus *in Psalmum* 90. *ad litteram* explicans illa verba: *Scapulis suis obumbrabit tibi*, dum ait: *Vox prophetæ est ad eum, qui habitat in adjutorio Altissimi. O tu quisquis es, qui sic (ut modò dictum est) tali confidentia habitas in adjutorium Altissimi, quàm benè tibi erit, & quàm eris securus in ista tua fiducia! Ecce Deus ipse, in quo habes fiduciam, suæ potentiæ fortitudine tibi obumbrabit, quasi scapulas suas super te expandet, suum auxilium super te faciet apparere; ut nocumenti nihil ad te possit pertingere: Quomodo, cùm pater scapulas suas, & humores obiicit pro filio, ut is, qui parvulo nocere cupit, non possit, obstaculum præbentibus latis obumbrantis patris scapulis. Et sub expansis alis misericordiæ, ac bonitatis ejus securus ages, & confidendo tutus eris ab omni adversariorum nocumento; quomodo pulli gallinæ sub alis, & pœnis maternis agunt securi, qui, cùm extra alas evagantur, accipitris, aliarumque rapacium avium patent unguibus, suntque direptioni, & morti expositi.*

201 Idem *in eundem Psalmum vers.* 14. loquens in persona Domini, rationem reddens, cur hominem in se confidentem protegat ab inimicis, ac persecutoribus suis, aliisque periculis animæ, & corporis; *Quoniam*, inquit, *in me speravit, liberabo eum, protegam eum, quoniam cognovit nomen meum. Ecce ego, ait Dominus, juxta Prophetæ verbum, eum liberabo, & salvum faciam ab omni malo propter quod in me spem, & fiduciam constituerit, secundùm fidem ipsius faciam illi, & non eum frustrabor, neque confundam ab expectatione sua, quoniam non novi ego in me sperantes derelinquere: Ego eum defendam ab omnibus adversariis, & omni malitia, eò quòd nomen meum cognovit, eò quòd in me credidit, & speravit, atque ut Patrem, Dominum, Protectorem, & Salvatorem invocavit.*

202 Huc appositè Chrysostomus *in Psal.* 124. initio, & paulò post initium in illa verba: *Qui confidunt in Domino sicut mons Syon, &c.* sic ait: *Montem dixit, spem in Deum incommutabilem, firmam, & constantem, invincibilem, & inexpugnabilem. Quemadmodum enim si quis innumerabiles adhibeat machinas, montem nec convellere, nec labefactare poterit: ita etiam qui eum aggreditur, qui spem in Deum collocavit, revertetur domum vacuis manibus. Sed cur non dixit absolutè:* Sicut mons, *sed montis Syon meminit? Docens nos non debere animum deiicere in calamitatibus, nec ab eis pessundari; sed à spe in Deum pendentes, omnia ferre fortiter & bella, & pugnas, & tumultus. Quemadmodum enim hic mons, qui fuerat quandoque desertus, & nudatus habitatoribus, ad priorem redierat prosperitatem, veteri statu recepto, cùm incolæ rediissent, & miracula rursùs ostenderentur; ita etiam vir fortis, & generosus, licèt ab innumerabilibus invadatur calamitatibus minimè evertitur.*

§. I.

HInc jure merito hæc confidentia in Deum à Drexelio *de Conformatione voluntatis lib.5.c.5.* vocatur galea, lorica, & anchora. *Hæc*, inquit, *in Deum fiducia est galea nullis rumpenda vulneribus, est lorica nulli penetrabilis telo, est anchora nulli obnoxia naufragio. Hanc sicut anchoram habemus*, ait Apostolus Hæbr. *c.6. animæ tutam, ac firmam.* 203 Fiducia in Deum est galea, lorica, anchora.

Hac galea, lorica, & anchora firmata erat, ac roborata Susanna, nobilissimum, & Pudicitiæ, & Fiduciæ specimen. Hæc cùm ad capitis supplicium, & saxatiles nimbos jam duceretur, flens suspexit ad cœlum: *Erat enim cor ejus fiduciam habens in Domino*. Nec frustra: omnium calculo, Daniele judice, omni crimine, ac dedecore liberata est. Hac roborata fuit Susanna, *Daniel. c.13. vers.35.*

Hac non inferior Esther rem magnam aggressa est per hanc itidem in Deum fiduciam. Lex erat in Assueri aula, ut si quis ad Regem ingrederetur non vocatus, morte id lueret, nisi Rex virgam auream protendisset in signum clementiæ. Cùm verò Estherem hinc Mardochæus assiduis precibus urgeret, ut regem adiret; illinc obstaret lex, & terreret; hoc demum iniit consilii; Judæi omnes jussi sunt triduum totum inter preces, & jejunia exigere: quod idem & Esther fecit cum suis virginibus: *Triduo sic exacto, Regina fiduciam in Deum amplissimam concipiens*, (docet Drexelius loco cit. cap.4.§.3.) *ingressa est ad Regem pro sua gente deprecatura. Ex voto cesserunt omnia.* Hac fuit munita Esther.

Nec illud silentio involvendum, quod fertur à C. Fabr. *histor. de Electoribus Saxoniæ*. Dux Saxoniæ Fridericus II. cognomento Placidus, Anno Christiano millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto obiit. Hic princeps aliquot ante obitum annis Friderico è Comitum stirpe Antistiti Magdeburgico litem, & ab ea bellum cæpit movere. Quod ut prudentiùs gereret, & cuncta cederent feliciùs, exploratorem misit, qui de apparatu bellico, & consiliis adversæ partis cognosceret. Factum, exploratis omnibus renuntiatum est, nil opportunum bello parari, sed nec militem scribi: Antistitem prætereà dixisse, causam se commissurum Deo, qui pro servo suo arma sumeret. Hoc ut Elector audivit: *Alius*, inquit, *insaniat, & bellum inferat ei, qui confidit superiorem se futurum in causa sua, Deo defensore*. Laudandus Præsul, qui Dei patrocinio fisus: laudandus Princeps, qui positis armis Deum veritus est adversarium. 204 Hac suffultus Antistes Magdeburgicus.

Tali confidentiæ lorica, ac galea munitus fuit S. Martinus Episcopus Turonensis, ad quem, ut refert Villegas *in vita ejus*, cùm quidam homo iniquus, ac perversus accessisset, ut ipsum occideret, & jam districto ense adversus ipsius caput ictum jecisset, ut feriret, alio ensem retinente, & impediente; ne caput Sancti Episcopi attingeret, ipse inconcussus manens, & immutabilis existens nec timuit, nec tremuit, nec facies ejus ex pavore colorem mutavit; Ex quo à suis Clericis interrogatus, quomodo tam impavidus in tanto discrimine vitæ perstitisset? Respondit vir Dei; *Numquam tam modicus pavor me corripuit, sicut nunc; certissimum namque mihi est, quòd Deus meus, cui servio, & in quem omnem meam constitui fiduciam, numquam me in majoribus necessitatibus dereliquisset*. Dignissimum sanè tanto viro responsum. Nam teste Isaia c.40. *Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem* (scilicet humanam in divinam) *assument pennas sicut aquilæ: current, & non laborabunt: ambulabunt, & non deficient*. Sic animosissimus Rex David: *In Domino sperans*, inquit, *non infirmabor*. Optimè Theodoretus: *Gubernatorem*, inquit, *habeas Deum, & aurigam, & res tuæ ab illa providentia pendeant; nam hoc modo inconcussus manebis, & immutabilis.* 205. Fiducia maxima D. Martini. *Vers.31.* *Psalm.25. Vers.1.*

Sed non solùm tuetur Deus in se confidentes in discrimine vitæ, & honoris; verùm etiam in periculis jacturæ bonorum temporalium, præcipuè contra incendiarios: fures, insidiatores. Sic Euthymius apud Lorinum explicans illa verba Ps.90. *à timo-* Deus tuetur in se confidentes etiam in periculis jacturę bonorum temporalium.

timore nocturno, à negotio perambulante in tenebris ait: *Timor nocturnus, unà cum negotio perambulante in tenebris indicant fures, incendiarios, insidiatores, qui tali potissimùm tempore grassantur, & incautos adoriuntur.* A quibus Deus protegit, ac defendit omnes in se confidentes, ne possint eis ullum quamvis minimum inferre nocumentum. Ergo *viriliter agite, & confortetur cor vestrum omnes, qui speratis in Domino.*

Psalm.30. Vers.25.

FRUCTUS QUINTUS.

Liberat, ac præservat à morsu, ac veneno brutorum animalium.

206 QUintò liberat, ac præservat hæc fiducia in Deum ab innumeris periculis, quibus mortalis obnoxia est infirmitas, & à quibus homines quandoque solent inopinatò offendi; præcipuè tuetur à morsu, ac veneno brutorum animalium; ita ut non noceant iis, qui in Deum suam constituunt fiduciam (Deo illos protegente:) Sic plures Doctores explicant illa verba Psalmi 90. *Super aspidem, & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem.* Quæ licèt mysticè intelligantur de dæmonibus, vel etiam de hominibus iniquis; vel de vitii, ac peccatis, ut plures exponunt Patres relati à Joanne Lorino in dicta verba: verumtamen ad literam accipiuntur de irrationabilibus, venenosisque brutis, quæ multis Sanctorum, præsertim in nova lege sine læsione calcaverunt, sicut eorum venena sine nocumento biberunt, juxta illud Marci 16. *Signa autem eos, qui crediderint, &c. Serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit.*

Fiducia in Deum liberat, ac præservat ab innumeris periculis.

Varia miracula hoc testantur.

Vers.2.

Serpentes tollent. Hoc patet de Paulo Apostolo Act.28. qui percussus à vipera in nullo læsus fuit; sed viperam pendentem ad manum ejus in ignem excussit. Quod partim quoque contigit filiis Israel ex Ægypto gradientibus per eremum vastam, atque horribilem, & venenosis animalibus plenam, quæ nocumentum non intulerunt filiis Israel, quemadmodum Moyses scripsit Deuteron.8. *Dominus ductor tuus fuit in solitudine magna, & terribili, in qua erat serpens flatu adurens, & scorpio, ac dypsas.*

Vers.15.

Ita testatur Dionysius Carthusianus in illa verba Psalmi 90. Idipsum annuit Joan. Lorinus ibidem. Constat in Daniele, cui non nocuerunt ora Leonum, licèt existeret in medio eorum. Daniel.c.6.& 15. In S.Francisco, cui Lupus vorax, qui plures homines occiderat, nedum non nocuit, sed ut agnus mansuetus humilis se subjecit, ac obedientiam præstitit; & in aliis pluribus, quos sacræ referunt historiæ.

Chronic. Fr. Minor. in vita ejus par.1. lib.2.c.39.

207 Hanc apertè veritatem fatetur Franciscus Titelmanus in eadem verba: *super aspidem, &c.* loquens ad eum, qui totam in Deo suam constituit fiduciam. *Denique,* ait, *nec universum serpentum genus tibi quicquam nocere poterit; sed absque læsionis nocumento perambulabis super aspidem, & basiliscum, & similiter super aliarum specierum serpentes cujuscumque tandem malitiæ, aut interfectionis fuerint, nihil tibi mali illorum venenum inferet. Immò neque leonem, neque draconem in via timebis; sed securus, & imperterritus in via tua conculcabis eorum capita; tametsi leo ferocissimum sit animal, draco astutissimum: tu tamen, & illius ferocem fortitudinem, & hujus nocivam astutiam æquè victor calcabis, atque superabis, hoc est, nulla virtus inimicorum, sive infirmorum, sive fortiorum, sive magnorum, sive parvorum tibi nocere poterit, aut prævalere. Ecce enim Altissimus, in quem posuisti refugium, & spem tuam, dedit tibi potestatem calcandi super omnes serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem inimici.*

Confirmant Sacræ Scripturæ interpretes.

Sic ad litteram transfert Felix: *Super leonem, ait, & aspidem iter facies, conculcabis catulum leonis, & draconem. His quidem ferarum vocibus,* ait Baptista Folengius in eadem verba, *rerum omnium, quæ vel morsu, vel veneno, vel alia ratione qualibet noxia, & lethali obesse possunt, feritatem intelligi voluit; quas quidem non solùm Dei amicis nocere haud quaquam posse, asserit; verùm etiam illis fore usui, ac commodo. Ecce,* inquit Christus, *dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones,*

Luca 10.vers.19.

nes, & super virtutem omnem inimici, & nihil vobis nocebit. Quæ enim res tam formidabilis esse potest cui non imperet Dei amicus, atque illi frænum ponat? Marci 16.

Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Constat de S. Joanne Evangelista, qui venenum mortiferum hausit. & nihil ei nocuit. Idem præstitit S. Antonius à Padua pro conversione quorundam hæreticorum: ut habetur *Chron. Fatr. Min. p. 1. lib. 5. cap. 20. in vita ejus*. Idipsum B. Jacobus à Marchia Pragæ in Boemia coram totius populi multitudine congregata ob Hæreticorum conversionem egit, & statim post venenum haustum majori spiritus fervore sine ulla animi, vel corporis molestia altissima de fide Catholica, ac Romana Ecclesia contra Hæreticos mysteria prædicare cæpit, ut narrat Marcus à Lisbona *Chron. Fratr. Minor. par. 3. lib. 6. cap. 12.* Quod etiam alii Sancti præstiterunt: ut sacræ ferunt Historiæ.

FRUCTUS SEXTUS.

Liberat à peste.

SExtò, qui perseveranti, fortique animo sub Altissimi tutela, tanquam sub scuto sese texerint, dubio procul illorum protectionem assumet Deus, & præter alia mala, ac pericula, à quibus eos eripiet, liberabit etiam à peste, & ab ægritudine repentina, prout magis expediens fuerit animæ eorum. 208

Fiducia in Deum liberat à peste.

Sic testatur Simeon de Muis *Comment. in Psal. 90.* ubi explicans illum versiculum. *A sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris*: legit: *A peste perambulante, &c.* aitque *Pestis, si est à causa frigida, noctu si à calida, interdiu ac præsertim de meridie, cùm vehementior est solis calor, infesta maximè est*. Sic interpretantur R. Ezra, D. Hieronymus, & alii, ut tradunt Simeon, & Lorinus, *à peste, seu lue, exterminio, extitiali morbo, ægritudine repentina, noxa vastante in meridie*. Rationem reddit Simeon: *quia sicut sagitta*, inquit, *pernici volatu magnum aeris tractum momento permeat, ita pestilentiæ venenum puncto temporis longè, latèque spargitur, præsertim de die, cùm solis calore fusa, atque hiantia corpora virus promptiùs hauriunt*.

Testantur divinæ scripturæ interpretes.

Cur pestis vocatur sagitta?

Idipsum confirmat Folengius dicens: *Ex Hebræo sic transferunt: A peste in caligine ambulante, ab ægritudine repentina devastante in meridie. Nam illud exploratissimum est, quòd à quocumque pestis genere, sive occultum illud fuerit, sive manifestum, immunis is erit, atque intactus, qui in protectione Dei cœli, hoc est summè potentis commorabitur*. Quare sic Paraphrastes: *A peste, quæ clam invadere homines solet, & ab ea, quæ de improviso exorta sæviet, securus erit*.

Hac confidentia vallatus S. Bernardinus Senensis, ut refert Drexelius *par. 1. Rosæ virtutum c. 1. de Charitate proximi. §. 8.* prima sanctitatis rudimenta per charitatis obsequia apud Cives suos deponens, cùm Senæ Hetruscæ gravi pestilentia vastarentur, Bernardinus duodenis juvenibus comitatus, quos sibi delegerat, ægrotantium lectulos obire, graviter affectos consolari, egestate laborantibus subvenire, sepelire mortuos, paratus omnes subire casus, quos tetra lues illa se temerè ingerentibus adducere potuisset. In eo autem amplissimæ charitatis munere magis verebatur; ne quid decedentibus officeret ad beatitudinem consequendam, quàm quis sibi morbus obreperet ad vitam auferendam. Cæterum tantæ pietatis vir in tam præsenti periculo sanus, & incolumis meruit conservari, dignusque fieri, qui Religioni Seraphicæ adscriptus multò magis prodesset hominibus concionando, quàm profuerat prius ministrando. Poterat Bernardinus cum Joanne gloriari dicens: *Nos scimus, quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres*. Et dicere cum Apostolo: *Spe salvi facti sumus*. 209

Fiducia hac munitus S. Bernardinus pestem evasit.

Chron. Fr. Minor. par. 3. lib. 2. c. 5.

1. Joan. c. 3. Vers. 14.
Roman. c. 8. Vers. 24.

FRU-

FRUCTUS SEPTIMUS.

Illæsos, & securos servat in bello.

210 Confidentia in Deũ à vulneribus tuetur in bello. Testantur sacræ scripturæ interpretes.

SEptimo, qui hujusmodi in Deum confidentia ad bellum muniti incedunt, quodammodo illæsi, ac securi redduntur, eo quòd Deus per Angelos suos à quocunque vulnere, aut noxa illos tuetur, prout eorum saluti, ac divinæ gloriæ magis convenit.

Hoc apertissimè testantur R. Ezra, & R. Kimmhi in illa verba Psal.90. *Cadent à latere tuo mille, &c.* exponentes de bello, ac sæviente prælio; *quo tempore*, ajunt, *qui se Dei misericordiæ committit, hinc inde millenis hominum corruentibus saluus emergit, nec ad eum ullum malum, aut hostis accedit*. Quibus se subscribit Simeon de Muis. *Commen. in eund. Psal.*

Idipsum confirmat Paraphrastes apud Baptistam Folengium illa verba exponens tam de pestilentia, quàm de bello, in quibus nullam patiuntur læsionem, qui in Deum suam constituunt fiduciam, firmiter credentes, ac confidentes, quòd Deus ob infinitam suam bonitatem, ac fidelitatem eos sit protecturus. *Etsi*, inquit, *tanta fuerit pestis calamitas, aut bellorum immanitas; ut hinc à latere sinistro mille, illinc à dextro decem hominum millia corruant; nihil tamen erit, quòd tu tibi metuas, siquidem te id mali non attingit*. Addit Folengius, *Vide justi hominis constantiam, qui, vel ruat æther, immobilis perstat in Deo*. Utrumque etiam fatetur Titelm. in illa verba: *Non accedet ad te malum*, dicens: *Quoniam ipsum, qui est Altissimus Dominum posuisti refugium tuum; ideò non poterit tibi ullum malum appropinquare: nullum te malum valebit apprehendere, ut nocumenti quicquam inde sustineas: & nullum flagellum, nulla pestis, nullum verò malum poterit ad domum mansionis tuæ intrare. Is enim, in quo refugium tuum posuisti Altissimus te sibi fidentem ab omni malo seruabit, & noxia omnia longè profligabit*.

211 Hoc experti sunt belli duces.

Hoc experientia in seipsis comprobarunt plures belli duces, qui hac divina protectione muniti innumeros exercitus absque ulla noxa, aut vulnere in proprio corpore inflicto profligarunt. Taceo de Davide, Josue, Ezechia, Gedeone, Amasia, Josaphato, & aliis, quos sacræ contestantur historiæ, innumeras inimicorum catervas constravisse, ipsosque divina fretos protectione prorsus illæsos extitisse: de unico referam Carolo V. augustissimæ memoriæ Imperatore: De hoc narrant Justus Lips. *lib.1. monit. polit. c.7. n.*10. & Franciscus Robortel. *in orat. funebr. Bononiæ dicta*. Cum in Germania ad Ingolstadium copias haberet, cinxissentque eum ingenti exercitu fœderati hostes, & æneorum tormentorum copia ferream grandinem in castra ipsa non sine gravi pernicie immitterent; amicis monentibus, ut sibi prospiceret: Cæsar immutato vultu, & loco, arridens dixisse fertur: *Confidite, nullus umquam Imperator tormenti ictu interiit*. Hic idem Imperator, cùm intra vallum jam armatus staret in hostem proditurus ad prælium, magna eum balistarum vi repellere conabatur hostis. Itaque iterùm monebatur, ut saluti suæ consuleret, quibus animosè respondit: *Canes, qui valde latrant, non sunt valde metuendi. Nec est, quòd timeamus, cùm præsidio Dei satis vallati simus*. Nimirum *Angelis suis mandauit Deus de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis*.

Hac fiducia Carolus V. illæsus servatus fuit in bello.

Ps. 90. v. 11.

212 Deus protegit etiã quotquot sunt de familia in se confidentiũ.

Sed quod mirum est, nedum protegit Deus à peste, & bello in se confidentes; sed quotquot sunt de familia eorum tuetur.

Hanc veritatem testatur Simeon de Muis Comment. in Ps.90. in illa verba: *Non accedet ad te malum*, dicens: *Non accedet* (Hebr. *accidet*) *ad te malum ullum: & flagellum*, Hebr. *plaga*, *pestis scilicet, aut alterius cujusuis mali, non appropinquabit tabernaculo tuo*, idest, *nec tibi, nec cuiquam è familia tua: transiliet* enim *Dominus juxta ostium, & non sinet percussorem*, seu *vastatorem ingredi domus vestras, & lædere*; ut est Exo.12.23. *Tabernaculum* pro domo usurpat, uxoremque, & liberos intelligit, & quotquot domi agunt.

Idipsum

Idipsum apertè docet Folengius in eadem verba: *Tabernaculum pro tota domo*, ait, *& familia hìc poni judico. Et est perinde atque tuti erunt tui omnes, non modò tu solus ab omni malorum genere, ac plaga.* Unde sic Paraphrastes: *Quod si feceris*, ait, (dixerat enim versiculo præcedenti, si posuerit Altissimum refugium suum) *ausim tibi polliceri, non futurum, ut ullum inopinatum malum te corripiat, vel ulla plaga familiam tuam infestet. Nullum igitur fatum, nullumque insperatum malum te, aut tuos opprimet liberos, & uxorem, ò tu qui fiduciam tuam in Domino collocasti. Bellabunt aduersùm te, & non prævalebunt, quia ego tecum sum*, ait Dominus, *ut liberem te.*

Hiere m.c.1. Verf.10.

FRUCTUS OCTAVUS.

Famem tollit, dans escam esurientibus.

Octavò, hæc confidentia in Deum sufficienter succurrit in his, quæ ad vitam sunt necessaria. 213

Fiducia in Deum dat cibum esurientibus.

Hoc probat illud David Ps. 54. *Jacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet.* Immò ut discipulis suis, ac omnibus suis fidelibus Christus magis inculcet, & urgeat ad hanc unam in Deo fiduciam collocandam, corvos, lilia, passerculos oculis subiicit: *Considerate*, inquit, *coruos, quia non seminant, neque metunt, quibus non est cellarium, neque horreum, & Deus pascit illos. Quantò magis vos pluris estis? Quis autem vestrùm cogitando potest adiicere ad staturam cubitum unum? Si ergo neque quod minimum est, potestis, quid de cæteris soliciti estis? Considerate lilia, quomodo crescunt: non laborant, neque nent; dico autem vobis, nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur, sicut unum ex istis. Si autem fænum, quod hodie est in agro, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, quantò magis vos pusillæ fidei? Pater vester scit, quia his indigetis.* Sic pluribus experimentis Discipulos suos probavit, ut eos edoceret, Deo ex toto corde fidere. Ita quasi quinque millia hominum pastu excepturus in vasta solitudine Philippum interrogat, unde panes emendi sint. *Hoc autem dicebat tentans eum.* Sic & quatuor millia hominum cibo refecturus Discipulos in eam rem consultores adhibens: *Quot*, inquit, *panes habetis?* At illi non magnę fiduciæ: *Unde illos quis poterit*, ajunt, *hìc saturare panibus in solitudine?* Quibus Drexelius *de Conformat. voluntatis lib. 5. cap. 1. §. 3.* ait: *O viri, Deus poterit, qui nos sibi in rebus omnibus vult fidere quàm integerrimè. Providentia divina falli non potest; fallere non vult: stabit Deus promissionibus suis.*

Vers. 23. Hoc docet scriptura sacra. *Luc. 12. V. 24. & seqq.* *Joan. c. 6. v. 6. Marci cap. 8. v. 4.*

Docemur hoc omnium ætatum exemplis: Ut annonam Deus præstaret Eliæ in se confidenti primò quidem Prophetæ dapiferos jussit esse corvos. 3. Regum cap. 17. *Corvi quoque deferebant ei panem, & carnes manè, similiter panem, & carnes vesperi. Ut magis, ac magis*, ait Drexelius, *Dei elucesceret providentia in suos amicos, ac confidentes, en aves rapacissimæ, quæ alioqui commissum sibi commeatum consumpsissent in via, nisi obstitisset divina providentia; jamjam à dapibus sunt, & ad cyathos stant.* Deinde hunc ipsum Eliam Deus per pauperculam viduam pavit, cujus omnes facultates erant pugillus farinæ, & parum olei, quo ungeretur, non quo vesceretur; & tamen quot farinæ modii, quot libræ olei in pauperrimo hoc penu relatebant? Tertiò cùm Elias egestatem suam securo somno solaretur, adfuit alius Angleus è cœlo, panem, & aquam ferens; ut Habacuc Danieli messorum prandium attulit. 214

Testantur omnium ętatum exēpla. Hac suffultus refectus fuit Elias Proph. *Drexel. lib. 5. c. 7.* *Daniel c. 15.*

§. I.

Eandem hanc singularem benevolentiam Deus sexcentis aliis suorum amicorum in se confidentium exhibuit; farinam, panes, vinum occulta vi augendo; aut cùm hæc penitus deessent, inexpectata gratia submittendo. 215

Paulo

S.Paulus Anachoreta. Paulo inter Anachoretas primo annis sexaginta dimidium panem detulit corvus, integrum præsente Antonio.

Joannes Eremicola quatuordecim annis à nullo mortalium visus, Cervæ lacte pastus est.

S.Rochus. Beatus Rochus aliquanto tempore panem quotidie accepit à cane; quemadmodum Elias à corvo.

Non unus Eremicolarum illorum è palmis & cibum, & vestem impetravit; una illis arbor & fator fuit, & pistor.

S.Franciscus cũ suis Frat. Seraphicus P. noster S. Franciscus tam firmam, & inhæsitantem habebat in Deo fiduciam, ut Rom. Pontifici de alimentis sciscitanti responderit: *Matrem quidem habemus pauperem, Religionem; sed patrem ditissimum*. Et hanc confidentiam suis in viaticum dare solitus erat, insinuans illud Psaltæ. Ps.54. *Jacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet*. Nec eum fefellit, aut confudit sua spes.

Vers.23. Nam cùm semel è Dalmatia Anchonam versùs navigaret, nec aliquid secum haberet ad manducandum, divina fretus clementia, nedum sibi, ac socio, sed pro omnibus in nave existentibus à Deo meruit annonam per Angelum exhiberi: Ita *in vita ejus par.1.Chronic.Fratr.Min.lib.1.c.3.*

Aliàs cùm sibi, ac toti familiæ defecisset panis, ac tantùm tres panes eis remansissent, Fratresque tunc essent numero triginta, & unum, facto signo Crucis super tres illos panes, eos multiplicavit; ita ut sufficerent nedum ad satiandum omnes illos Fratres; sed etiam ex eis remanserit cophinus fragmentorum. Ita *par.1.lib.2.c.17.*

Sic cùm quidam homo in itinere illum comitans ex siti vehementi quasi deficeret; priùs à Sancto ad Deum oratione effusa, velut alter Moyses suæ fiduciæ virga è petra aquam eduxit, qua sitim illius hominis extinxit, statimque fons ille exsiccatus est: Ita *par.1.lib.1.cap.82.*

Sic aliàs fontem aquæ mutavit in vinum, ut plurium operariorum sitim extingueret; & paulò post vas plenum aceto in vinum generosissimum convertit: Ita *par.1.lib.2.c.52.* Alia plura hujusmodi passim leguntur miracula, quibus Dei maxima ostenditur clementia, ac providentia in servum suum in providendo illi victui necessaria ob ipsius in Deum maximam fiduciam collocatam.

§. II.

216 S. Clara cum suis Monial. Simili fiducia filia ejus spiritualis primogenita S. Clara signo crucis panem, & oleum auxit, quantum pro tota sua familia alenda satis erat. Ita *in vita ejus par.1.lib.8.cap.9.*

Pari modo Seraphici Patris plures filii eadem fiducia imbuti, sæpiùs sibi necessaria ad vitæ sustentationem à Deo per Angelos subministrari meruerunt; ut ex variis Chronicorum locis facillimè colligi potest.

S. Didacus. Beato Didaco servo suo iter agenti mensam paravit Deus, & vero Israelitæ in deserto cibaria ministravit: Ita *ex officio ipsius Sancti; & Chron.par.3.lib.5.c.3.*

B. Joannes à Capistr. Beato Joanni è Capistrano Appenninos montes transeunti unà cum aliquibus sociis præ fame ferè pereuntibus, nec habentibus, ex quo se reficerent, ab Angelo delatus fuit pro singulis panis recens, ac delicatus: *par.3.lib.4.c.2.*

Duo Fratres Minores. Alii duo Fratres iter agentes in deserto ab Angelo sub specie Juvenis pulcherrimi hospitio recipiuntur, cibariis reficiuntur, super fænum ad quietem capessendam adducuntur, ac manè diluculò idem Juvenis illos usque ad semitam rectam comitatur, statimque ab oculis eorum evanescit: *par.2.l.2.c.21.*

Immò quibusdam aliis Deus in se confidentibus ab ipsis dæmonibus sub forma Monachorum provideri voluit: *par.2.lib.2 cap.31.*

217 Angelus hâc fiduciâ insinuavit duo- Alia innumera leguntur exempla, nedum in Chronicis Fratrum. Min. sed omnibus historiis sacris, eorum qui ob maximam in Deum fiduciam collocatam meruerunt sibi à Deo victui necessaria administrari, quos longum nimis, ac tædiosum esset, re-

set, recensere. Attamen non est reticendum hic unum memorabile dictu: Duo Fratres more apostolico iter agentes sine pera, sine edulio, cùm die quadam nihil ad manducandum invenissent, ob nimiam abstinentiam cibi videbantur fame perire: petierant quidem ostiatim eleemosynam, sed pro pane pacem, ac latratus canum audierant; idcircò quasi diffidentes, omni spe vacui, mærore, ac tristitia affecti incedebant; sed ecce obvium habent adolescentem, qui eis duos tradens panes, ac mestitiæ causa perquisita, se Angelum manifestavit, eosque acriter reprehendens dixit: *Modicæ fidei, quare dubitastis? Cur menti vestræ non revocastis verba toties à vestro Seraphico Patre repetita: Jacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet? Si fidem habuissetis, majora vobis dona communicasset Deus*. Confidite ergo, quia *nullus speravit in Domino, & confusus est*.

bus Fratribus iter agentibus. *Par.2.lib.2. Chron. Fratr. Min.*

Eccl.c.2.v.11.

Quare optimè concludit Drexelius *de Conformat.volunt.lib.5.cap.1.§.3.* dicens: *Numquam nobis est desperandum. Res angustæ domi sunt? Dominum habemus diuitem, qui numquam passus est suos extingui fame. Inimica insurgunt agmina, siue terris nata, siue inferis excitata? Ducem habemus potentiorem, qui uno flatu regnorum disperdet exercitus. Maledicæ præmunt linguæ, & falsis onerant criminationibus? Deum intueamur judicem, vindicemque, & humana non metuemus. Neque enim se vinci ab homine patietur Deus, aut munificentiam suam ab humana fiducia superari. Audet quis fidere? majora donare audebit Deus. Audet sperare magna? vincet humanam spem Deus, & è locuplete cælorum thesauro, longè majoribus beabit: ita ut ad pellendam egestatem humanam satis sit spem suam posuisse in Deo, ac de illius liberalitate magna sperasse*. Ergo fide Deo: nam *beatus vir, qui sperat in eo. Spera in Domino, & fac bonitatem, & inhabita terram, & pasceris in diuitiis ejus*.

FRUCTUS NONUS.

Infirmitates curat.

NOnò, hæc confidentia in Deum, ac fiducia in ejus infinita bonitate, ac indeficienti fidelitate ægritudines expellit, ac morbos sanat. 218

Quam virtutem sanandi ægrotos Christus Marci 16. communicavit omnibus in se credentibus, ac confidentibus dicens: *Super ægros manus imponent, & benè habebunt. Quibus verbis*, ait Alphonsus à Castro, verb. Exorcismus, *Christus promisit, se numquam illorum inuocationi defuturum, qui nomen ipsius interposuerint*. Et Joan.14. *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet*.

Psal.33.v.8. *Psal.36.v.3.* Fiducia in Deum infirmitates sanat. Constat ex potestate à Christo in Evangelio tradita.

Hac fiducia Apostoli, ac Sancti in nomine Jesu cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum, & cursum, sermonem mutis, sanitatem ægrotis dederunt. Hac mediante quidquid salutare à fidelibus sive per Sanctos, sive per orationem, sive per res sacras, puta, brevia, agnus Dei, cruces, coronas, benedictiones, & alia id generis petitur, obtinetur.

Verùm, ut hac fiducia homo obtineat id, quod petit, ea debet esse sine ulla hæsitatione: ita ut ægrotus (si velit à Deo optatam consequi sanitatem) debeat primò credere, quòd Deus dubio procul potest eum à tali infirmitate liberare: secundò quod ratione suæ fidelitatis, (si sanitas fuerit saluti animæ profutura) illam infallibiliter juxta promissiones suas ei communicabit: Ita Suarez *tom 2. de Religione, lib.1.de orat.cap.24.n.4.* & nos latè infra *par.2.ubi de orat.*

Quæ fiducia debet esse sine hæsitatione?

Confirmat hanc veritatem Benedictus Justinianus in illa verba Jacobi Apostoli c. 1. *Postulet in fide nihil hæsitans. Postulat*, ait, *hoc loco Apostolus confidentiam, hoc est, spem minimè hæsitantem. Hæsitatio enim, ut in rebus agendis actionem, sic in re proposita orandi studium vel retardat, vel omninò impedit*. Ideò subjungit Apostolus: *Qui enim hæsitat, similis est fluctui maris, qui à vento mouetur, & circumfertur: non ergo æstimet homo ille, quòd accipiat aliquid à Domino*. Quæ verba Apostoli explicans 219

cans Titelmanus, ait: *Ut autem suæ petitionis consequatur effectum, illud videat, ut fide postulet, nihil addubitans. Qui enim hæsitans orat Dominum, propter instabilitatem spei suæ comparandus venit fluctui maris, qui ab omni vento nunc hùc, nunc illùc sine ordine agitur.*

Apertè hoc docet idem Apostolus cap.5. dicens: *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum; ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei.* Quæ verba clarè indicant, orandum esse ad Deum cum fiducia, si volumus in infirmitate impetrare sanitatem.

§. I.

220 Fiducia in Deum est necessaria ægroto adulto ut sanetur.

HÆc autem fiducia nedum requiritur in curante; verùm etiam in eo, qui curandus est, (si sit adultus rationis capax) ut docere videtur Suarez *disp.8. de distinctione fidei ab omnib. donis sect.1.* Quam regulariter etiam Christus exigebat ab ægrotis, antequam illis impenderet sanitatem. Sic illi languido piscinæ Joan.5. dixit: *Vis sanus fieri?* sic illi cæco nomine Bartimeo, qui post Jesum clamabat: *Jesu fili David miserere mei*, dixit: *Quid vis; ut faciam tibi?* Marci 10. Sic aliis duobus cœcis Matthæi 9. dixit: *Creditis, quia hoc possum facere vobis?* A quibus omnibus consensu voluntatis præstito, & actu fidei elicito, ipse liberaliter eis sanitatem largitus est, dicens: *Secundùm fidem vestram fiat vobis; fides tua te salvam fecit.* Volebat enim, quòd ipsimet ægroti (si rationis erant compotes) peterent sanitatem, ac crederent, quòd posset illis tale conferre beneficium: Idcircò secundùm fidem eorum gratias illis conferebat.

Hoc probat factum cujusdam Cæci.

Hanc veritatem magis, ac magis probat id, quod accidit cuidam cæco à gentibus Bethsaidæ Christo oblato Marci 8. *in cujusvis oculos Jesus expuens, impositis manibus suis, interrogavit eum, si quid videret? Et aspiciens ait: Video homines velut arbores ambulantes.* Ita quòd non perfectè cæpit videre; sed tantùm confusè, & imperfectè cæpit distinguere objecta. *Deinde iterùm imposuit manus super oculos, & cæpit videre, & restitutus est, ita ut clarè videret omnia.* Sed cur statim in principio perfectam non recepit visionem? An Christus fortasse tunc perfectam sanandi non habebat facultatem, ut perfectè citò illum sanare posset? Absit, ut dicamus hoc: Cur ergo perfectam illicò non est assecutus sanitatem, sicut alii plures cæci, muti, surdi, claudi, paralytici, aliisque ægritudinibus affecti? Theophilactus eruditè respondit: *Quia cæcus ille perfectam non habuit fidem, idcircò non statim ipsum respicere facit; sed sensim, utpotè integra carente fide. Juxta enim fidei magnitudinem, & sanitas datur.*

221 Ægroti juxta fidei magnitudinem sanitatem accipiunt.

Hoc idem prorsus evenit ægrotis nostri temporis, cùm desiderio sanitatis consequendæ Sacerdotes advocant, ut ab eis sacris benedictionibus muniantur. Nam juxta Christi sententiam Joan.14. *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet*, si ægroti maxima sunt muniti confidentia, quòd Deus mediante illius Sacerdotis benedictione, nedum possit illos à tali ægritudine eripere; sed ratione suæ infinitæ bonitatis, & fidelitatis in variabilis, eis dubio procul sit sanitatem præstiturus (si sit saluti animæ profutura) hi utique vel notatam obtinent sanitatem, vel aliquod aliud donum: Immò quando infallibiliter vult talem conferre sanitatem, *Non solùm*, ait Tostatus quæst.165. in c.17. Matthæi, *dat desiderium petendi; sed etiam confidentiam certissimam obtinendi, & tunc obtinent infallibiliter id, quod petunt. Cùm autem non dignatur concedere, quod petunt, etiamsi concedat desiderium petendi, & spem aliquam obtinendi; non tamen donat fiduciam certissimam obtinendi. Et cùm petant sine fide: quia hæsitant, non obtinent*: vel tantùm obtinent partim, & imperfectè.

Experientia docet.

Hoc centies experientia mihi evenit in variis nedum obsessis, ac maleficiatis; sed etiam naturali ægritudine affectis Romæ, Venetiis, Bergomi, & alibi; Adultis enim

Deus

Deus secundùm fidem eorum sanitatem impertiebat. Nam alii etsi in limine mortis existentes, & à Medicis prorsus ut incurabiles derelicti: quia fide inhæsitanti confidebant, se à Deo mediante mea benedictione, & ad Deum deprecatione consecuturos sanitatem, à fiducia sua non sunt fraudati: alii verò, quia fiducia debita carebant, idcircò sanitatem non sunt assecuti: alii, quia modicam habebant fidem, incipiebant meliùs se habere, & pedetentim obtinuere sanitatem. Ita quòd juxta fidei eorum magnitudinem, & sanitas illis dabatur. *Fili, ergo in infirmitate ne despicias te ipsum; sed ora Deum, & curabit te*: quia *nullus speravit in Domino, & confusus est*. *Eccli. c. 38. v. 5. c. 2. vers. 11.*

FRUCTUS DECIMUS.

Defendit à terræmotu, fulmine, aquarum submersione aliisque periculis inopinatis.

Decimò, defendit hæc fiducia in Deum à terræmotu, fulmine, aquarum submersione, incendiis, aliisque periculis, quibus humana fragilitas subjacet. 222 Confidentia in Deum defendit A Terræmotu. Sic Antiochia servata fuit.

De terræmotu narrant Evagrius *lib.* 4. *c.* 6. Theophanes *Miscell. lib.* 16. Cedrenus *in Annal.* & Nicephorus *lib.* 17. *cap.* 3. quòd Antiochia terræ motibus creberrimè erat quassata, præsertim anno quingentesimo vigesimo octavo, quo tempore Deus viro sancto id consilii dictavit, ut ædium foribus inscriberetur. CHRISTUS NOBISCUM: STATE. Quicumque hoc suis domibus inscripserunt, iis terræ tremores nihil obfuerunt. Inde urbs novo nomine dicta est Theopolis. Idem de homine illo affirmaveris, cujus pectori, seu cordi altiùs inscriptum est: CHRISTUS MECUM; STO, ET ILLI FIDO. Ubi hæc ædium frons est, ibi Christus propugnator est, qui calamitatem omnem amantissimis illis vocibus solatur, *Ego sum, nolite timere* nec hostem ullum, nec ulla adversa. Ego sum adjutor in opportunitatibus, in tribulatione. *Lucæ cap. 24. v. 36.*

De Fulmine refert Joan. Baptista Folengius Monachus Cassinensis, quòd cùm in excelsum Cassinum montem crebra cadant fulmina, ideò hac de causa cùm ipsi Monachi soleant ad dæmones fugandos, ac Deum propitium habendum in sublime cruces erigere, facere supplicationes, & vota; in Psalmum 18. ait: *Vidimus sæpè, maximo cum spectantium miraculo, & stupore, ipsius fulminis telum jamjam terris propinquum vi precum in aere pendere, tandemque in mediis ipsis coruscationibus unà cum nimbis in tenuissimum vaporem resolvi*. Quis tenuit fulmen, ne terram pertingeret; sed potiùs in vapores solveretur? Non utique aliud, quàm oratio cum maxima fiducia ad Deum directa. 223 A fulmine. *In Psal. 77.* Sic Monaci in monte Cassino servati sunt.

De aquarum submersione quomodo fiducia in Deum servet, testis est Elcearius Comes notæ sanctitatis vir, de quo narrat Drexelius *de Confor. voluntat. lib.* 5. *cap.* 4. *§.* 5. quòd cùm mari se commisisset Neapoli cum tota familia Provinciam repetiturus, maxima exorta tempestate, omnibus, qui in navi existebant, nihil aliud deesse videbatur, quàm secum navim sepeliri aquis. Solus Elcearius formidine abjecta forti animo perstabat, eadem illi serenitas, idem oris color, eadem animi constantia. Nam dum alii cum iratis fluctibus luctabantur, ille suaviter cum Deo agebat, ac cœlum fiducialibus fatigabat precibus. Tandem subducta in portum navi nonnullos è suis graviter incusavit, quòd clamoribus, & lacrymis satis ostendissent, per exigua sese fiducia in Deo niti, nimiumque à morte abhorrere. Seorsum autem Dalphina conjux interrogabat Elcearium, an ipse solus in tam præsenti periculo desiisset esse homo, & mortem tam vicinam non timuisset? Cui ille. *Totum me*, inquit, *divinæ voluntati tradidi, paratus, si salvis omnibus, solus haurirer fluctibus*. Hoc est, quod Hebræus sapiens monuit Prover. c. 3. *Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo*. 224 Ab Aquarum submersione. Sic S. Elcearium cum tota sua familia servatus est. *Vers. 5.*

§. I.

225 Fiducia in Deum asylum est securissimum in omnibus periculis.

HÆC enim fiducia est velut asylum securissimum, ad quod in omnibus periculis, tribulationibus, ac necessitatibus est confugiendum.

Hoc elegantissimè docet Drexelius loco citato c.3. §.2. *Si quem calamitas feriat*, inquit, *fiduciam ille in Deum augeat. Quid enim, obsecro, mi homo agis, cùm te subitus imber opprimit? in urbe tectum, credo, subis, deprehensus in campo patulam circumspicis arborem, qua nimbum defendas. En tibi tectum, en arborem, en asylum securissimum, fiduciam in Deum: nec umquam opportunum esse potest in solitudine hospitium, in imbre tectum, in frigore ignis, aut balneum, atque tibi erit in omnibus adversis fiducia in Universi Dominum: quæcunque demum in te ruant procellæ, tutissimus stabis sub hoc imbricato tecto. Fide Deo, & uti nautæ, cùm omnia ad navigandum comparant, ventum à Deo præstolantur, ita ut officio tuo non desis, cætera curabit Deus: tu propositiones pone, conclusionem Deo relinque, fac antecedens, consequentiam faciet Deus. Fide Deo.*

226 Rationem reddit Titelmanus in Psalmum 45. vers.1. Quia *Dominus Deus noster, in quem credimus, qui nobiscum est usque ad consummationem sæculi, ipse est tutissimum nostrum refugium, & nostra fortitudo, per quem ab obvenientibus quibuscunque periculis speramus salvari, ipso tanquam asylo intrà sese nos concludente, & tanquam forti pugnatore pro nobis propugnante, adjutor est nobis magnus valde, semper paratus in omnibus tribulationibus, & malis, quæcumque nobis obvenerint, nunquam derelinquens servos suos in afflictionibus, atque periculis. Propter ergo fiduciam ejus non desperabimus, neque deiiciemur, aut consternabimur animo, neque timebimus quicquam. Revela* igitur *Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet.* (*Psal.36. v.5.*)

FRUCTUS UNDECIMUS.

Victoriam reportare facit de inimicis.

227 Fiducia in Deum vincit inimicos. Hoc testatur David de seipso.

UNdecimò, hæc fiducia in Domino collocata præclaras reportare facit victorias de inimicis, prout ex eis exoritur gloria Dei, & animæ saluti magis expedit.

Hoc apertè fatetur ille strenuissimus belli dux, ac Judææ, Israelisque princeps David Psalmo 59. *Lætabor*, ait, *& partibor Sichimam*. Ego, ut rex, & princeps populi tui, ò Deus, lætabor in triumphis victoriæ, ex virtute dexteræ tuæ contra adversarios populi tui, & dividam terram Sichem, tanquam bello partam, populo meo: *Et convallem tabernaculorum metibor*, & vallem illam, quæ Sochot dicitur (idest tabernaculorum) ego dimetiar tanquam meo dominio, & juri subjectam.

Ejus preclaræ victoriæ recensentur.

Meus est Galaad, & meus est Manasses, & Ephraim fortitudo capitis mei. Populus Galaad item mihi subjectus est, similiter & Manasse: populus autem Ephraim præcipua, & velut capitanea est fortitudo mea, & qua robur, ac virtus capitis (idest principatus mei) utpotè aliis tribubus potentior, bellicosior, & numerosior. *Juda rex meus*. Tribus Judæ regnum mihi præstat, in qua & principium fuit regni mei. *Moab olla spei meæ. In Idumæam extendam calceamentum meum: mihi alienigenæ subditi sunt*. Populus Moabitarum est mihi veluti olla, & lebes oblectationis, unde haurire possim delicias, & oblectationem, eisque liberè uti juxta desiderium meum. Super filias Edom extendam calceamentum meum, super illos calcabo tanquam perfecta subjectione plenissimè subjectos mihi. Philisthiim, Amalechitæ, & alienigenæ per circuitum facti sunt mihi tributarii. *Quis deducet me in Civitatem munitam? quis deducet me usque in Idumæam?* Et quis est, qui me perduxit usque in Civitates munitas, ut loca etiam tutissima obtinerem? Quis me deduxit in Civitates Idumeorum admodùm robustas, & populosas, ut eas cogerem sub imperium regni

Dei?

Dei? *Nonne Deus, qui repulisti nos? & non egredieris Deus in virtutibus nostris?* Quis alius præter te Domine, qui olim videbaris abjecisse nos; nec volebas cum exercitibus nostris ad pugnam egredi, nolebas pugnare cum exercitibus nostris, nolebas tua præsentia defendere populum tuum pugnantem; sed quasi à prælio absens permisisti vinci exercitus nostros ab adversariis? Nunc idem ipse respexisti nos, & egressus nobiscum dedisti nobis præclaras victorias. *Da nobis auxilium de tribulatione.* Tu itaque, Domine, semper præsta nobis de tribulatione auxilium: cùm insurrexerint adversum nos adversarii, & tribulatores populi tui, succurras tuo nobis auxilio. Quid tot copiæ nos juvabunt, nisi tu præeas? *Quia vana salus hominis.* Prorsus vanissimum est auxilium, & salutem expectare ab humana potentia, cùm tu illam habeas in manu tua. *In Deo faciemus virtutem, & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.* Non, inquit, nostris copiis, ac viribus freti, quia prorsus imbecilles sumus, & impotentes; sed te solo, ò Deus, fortiter agemus, in tuæ virtutis fiducia, & auxilio validissimè agere poterimus magnæ virtutis opera, tua virtute confortati viriliter. Tu quoque facillimè hostes nostros prosternes, & conculcabis: tu absque omni labore, ac sine molestia nostra, aut periculo ad nihilum deduces omnipotenti fortitudine tua adversarios nostros, quanticunque tandem sive numero, sive fortitudine extiterint: propter quod in te semper fiducialiter perstare volumus, & tuo sancto cultui semper inhærere, neque abs te abscedere in perpetuum.

Prædicta verba ad literam sic exponunt, ac legunt Græcus, Latinus, Chaldæus, & Hebræus: ita Simeon de Muis, Franciscus Titelmanus, Jo. Baptista Folengius, Dionysius Carthusianus, Joannes Lorinus, & alii communiter. Non ergo mirandum, quod David tot victorias de inimicis reportaverit, tot gloriosos egerit triumphos, cùm sæpiùs coram Deo se fuerit protestatus, pugnare non propriis innixus viribus, non de humana potentia confisus; sed sola Dei omnipotentia, ac virtute fretus. Sic Gigantem Goliath in nomine Domini prostravit: sic Philisthæos; sic cæteras nationes hac fiducia munitus ditioni suæ subjecit.

§. I.

Simili artificio divino illustrissimi Viri de inimicis suis præclarissimos egere triumphos. 228

Abrahamus cum trecentis octodecim vernaculis quatuor Reges aggressus vicit summa in Deum fiducia. Genes. 14. Abraham in Deum fiducia.

Moyses Deo nixus quæ non prodigia patravit? universos Ægypti exercitus uno maris sepulchro clausit. In Amalecitano bello, dum populus Israel contra Amalec pugnabat, ipse stans in vertice collis velut spectator otiosus, virgam Dei habens in manu sua totos prostravit exercitus. Exod. *cap.* 17. Moysis panoplia fuit virga, & in Deum fiducia. Moysis, *Vers.* 9.

Quid de Calebo memorem? qui tantæ fuit fiduciæ in Deum, ut tot centenis hominum millibus variè tumultuantibus, unus ille animosè obsistens proclamarit: *Nolite rebelles esse contra Dominum, neque timeatis populum terræ hujus, quia sicut panem: ita eos possumus devorare; recessit ab eis omne præsidium: Dominus nobiscum est, nolite metuere.* Numer. cap. 14. Calebi. *Vers.* 9.

Et quantæ in Deum fiduciæ fuit Gedeon ad trituram potiùs, quàm ad militiam educatus, qui cum trecentis viris tot hostium millia & invadere est ausus, & vincere? Judic. cap. 7. Gedeonis.

Sic Ezechias ingenti fiducia plenus non tantùm quindecim annos vitæ suæ auctarium impetravit, solisque umbram per decem lineas revocavit; sed insignem de inimicis victoriam reportavit. Nam priùs cilicium, quàm loricam suasit induendum, quo armatus primus ipse templum adiit, & populum ad preces, & fiduciam concipiendam hortatus: *Viriliter agite*, inquit, *& confortamini: nolite timere, nec paveatis regem Assyriorum, & universam multitudinem, &c. Cum illo enim* *Vers.* 20. Ezechiæ. 2. *Paralip.* c. 32. v. 7. & 8.

 est

est brachium carneum, nobiscum Dominus Deus noster, qui auxiliator est noster, pugnatque pro nobis. En plenissimam fiduciæ adhortationem!

§. II.

229 Josaphati regis. 2. Paral.c.20. Vers.3. Vers.12. Vers.15. Vers.17. Vers.20. Vers.21.

NOn est silentio prætereundum id, quod accidit regi Josaphato, cùm ingens Moabitarum, & Ammonitarum exercitus ei immineret: Hic cum viribus nequaquàm par esset hosti, ingenti fiducia *totum se contulit ad rogandum Deum*. Jamque prolixiùs precatus, præclarissimam hanc clausulam adjecit: *Cùm ignoremus, quid agere debeamus; hoc solùm habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te*. Hìc Jahaziel divino afflatu æstuans, proclamat è turba: *Attendite omnis Juda, & qui habitatis Jerusalem, & tu Rex Josaphat: Hæc dicit Dominus vobis: Nolite timere, nec paveatis hanc multitudinem; non enim est vestra pugna, sed Dei. Non eritis vos, qui dimicabitis; sed tantummodò confidenter state, & videbitis auxilium Dei super vos*. His vocibus mirè animatus Rex Josaphat exercitum duxit in hostem; ne verò sui milites ad tantæ multitudinis occursum trepidarent, instar strenuissimi ducis omnium animos oratione præmuniens: *Audite me viri Juda*, inquit, *credite in Domino Deo vestro, & securi eritis*. Et mox contra quàm fieri solet in prælio, *statuit cantores Domini, ut laudarent eum in turmis suis, & antecederent, ac voce consona dicerent: Confitemini Domino, quoniam in æternum misericordia ejus*. En Regem cum milite in aciem, velut Episcopum cum Sacerdote ad templum prodeuntem! Res planè insolita, & ridicula in bellis imbellem cantantium turmam in fronte agminis collocare. Sed adfuit Deus Josaphato tanta Dei fiducia pugnaturo. Cùmque cæpissent, non milites tela jacere; sed cantores sacra carmina canere, hostes in seipsos versi mutuis sese vulneribus conciderunt. Porrò Josaphati exercitus, cùm progrederetur, omnem campum cadaveribus stratum reperit, nec supererat, cui necem liceret effugere. In tanta verò cadaverum strage spolia inventa sunt tam opima, & copiosa, ut asportandis iis nec triduum quidem suffecerit. En quid possit sincera in Deum fiducia rerum omnium potens, inexpugnabilis!

§. III.

230 Plurimorum victoriæ.

TAceo victorias, quas Deo pugnante pro ipsis, præclarissimas obtinuerunt de inimicis suis. Elisæus contra Milites Regis Samariæ: Judith de Holoferne, ejusque milite ingenti: Debora prophetissa de Sisara, ac grandi exercitu Regis Assyriorum: Onias summus Sacerdos de Heliodoro, ejusque exercitu: illud dumtaxat Judæ Machabæi monitum referam memoria dignum, quod ipse suis militibus multitudinem inimicorum timentibus tradidit 1. Machab. c.3. *Facile est*, inquit, *concludi multos in manu paucorum, & non est differentia in conspectu Dei cæli, liberare in multis, & in paucis: quoniam non in multitudine exercitus victoria belli; sed de cælo fortitudo est. Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumaci, & superba, ut disperdant nos, &c. Sed ipse Dominus conteret eos ante faciem nostram*: Et 2. *Machab.c.*10.

Judę Machabæi maxima in Deum fiducia.

opus dignum gessit, quod à quocumque milite Christiano litteris aureis cordi inscribatur. Hic cum adversùs exercitum peregrinæ multitudinis cum paucis militibus prælium esset commissurus, *priùs deprecatus est Dominum unà cum suis militibus, caput terra omnes aspergentes, lumbosque ciliciis præcincti ad altaris crepidinem provoluti, ut sibi propitius, inimicis autem eorum esset inimicus, & adversariis adversaretur, sicut lex dicit. Primò autem Solis ortu utrique commiserunt: isti quidem victorię, & prosperitatis sponsorem cum virtute Dominum habentes: illi autem ducem belli animum habebant. Sed cùm vehemens pugna esset: apparuerunt adversariis de cœlo viri quinque in equis, frenis aureis decori, ducatum Judæis prestantes: ex quibus duo Machabęum medium habentes armis suis circum-*

Exod.23.v.20 Deut.28.v.7.

circumseptum incolumem conservabant: in adversarios autem tela, & fulmina jaciebantur, quo & cæcitate confusi, & repleti perturbatione cadebant. En tutissimam Dei protectionem pro iis, qui in illo suam constituunt fiduciam, ab eoque omne expectant auxilium; illi omnem vim, ac fortitudinem tribuentes, ac consequenter victoriam non sibi, aut suo robori, sed ejus gloriæ, & honori referentes: sicut faciebat iste dux invictissimus, qui non suam, sed Dei victoriam appellabat: ut habetur c.13. ejusdem libri: *Et dato signo suis Dei victoriæ!* Ex his autem enarratis quid aliud colligitur, *quàm eos omnes, qui in alios habent imperium, monere, ut fiduciam locent in solo Deo, qui animos hominum versat, jubetque summa, & ima medio cursu sistere?* ait Drexelius *de Conform. voluntat. lib.5.c.4.* Confide ergo in Deo christiane miles: *& bellabunt adversùm te, & non prævalebunt, quia ego tecum sum, ait Dominus, ut liberem te.* Hierem. c.1. Vestigia sequere illius Judæ Machabæi qui hostilem apparatum considerans, *extendit manus in cœlum, & Dominum prodigia facientem invocavit, qui non secundùm armorum potentiam; sed prout ipsi placet, dat dignis victoriam.* Nec ipse solùm dux ante congressum *os Domini interrogavit* ardentissimis precibus; sed & copias suas ad idem faciendum exemplo suo accendit. Ita, *qui cum eo erant, invocato Deo, per orationes congressi sunt.* Neque tantùm ad pugnæ initium; verùm etiam in ipso pugnæ furore Deum assiduè appellabant: *manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus triginta quinque millia, præsentia Dei magnificè delectati.* Hoc est, os Domini seriò interrogare.

Vers. 19. 2. Machabæor. c. ult. Vers. 21. Vers. 26. Ibid. v. 27.

FRUCTUS DUODECIMUS.

Neminem fallit, aut confundit.

231 *Fiducia in Deum neminem fallit, vel confundit.*

DUodecimò, hæc fiducia in Deum neminem fallit, vel confundit, aut pudore afficit. Id testatur Paulus Roman. cap.5. *Spes non confundit*, quod monitum prius fuit à Sapiente traditum Eccli. cap.2. *Scitote*; ait, *quia nullus speravit in Domino, & confusus est; quis enim permansit in mandatis ejus, & derelictus est? aut quis invocavit eum, & despexit illum?* In hanc fiduciam regius Psaltes sese attollens; *In te, Domine, speravi*, ait, *non confundar in æternum*. Scitè Augustinus in Psalmum 38. conc.2. ante med. *Quis est*, inquit, *qui confunditur? Qui dicit, ego quod sperabam non inveni non immeritò. Sperabas enim de te, aut sperabas de homine amico? maledictus autem qui spem suam ponit in homine. Confunderis, quia fefellit te spes posita in mendacio; omnis enim homo mendax. Si autem ponas spem tuam in Deo tuo, non confunderis: quia ille, in quo spem posuisti, falli non potest. Spes non confundit.*

Ver. 11. & 12. Testatur divina scriptura. Psal. 30. v. 1.

Hìc, obsecro te benigne Lector, fiduciam Moysis, quàm ea pudefacta non sit, attendas. Refert Joseph *lib.2. Antiquit. Jud. cap.7.* Cùm Hebræi ex Ægypto digressi, in arctum locum omnes conclusi essent, (jam enim à tergo hærebat hostis Pharao, in oculis montes, & mare fugam omnem negabant) Moyses has preces effudisse dicitur: *Domine, tuum est hoc mare, tuus & mons, qui nos claudit: & hic potest te jubente aperiri, aut in planitiem solvi: potest & mare in terram verti: possumus & nos per aerem sublimes effugere, si nos ita servari tibi placeat.* Hæc precatus, mare virga percussit, quo ictu repentè scissum transituris expeditissimum iter monstravit: sic experientia probavit, quòd spes non confundit.

Rom. c. 5. v. 5. Moysis ingens in Deum fiducia.

§. I.

232 *Spes mundo vel viribus humanis innixa fallit, & confundit.*

E Converso spes, qua quis mundo, vel se ipso nititur, fallit, atque confundit. pulchrè Plato: *Spes mortalium*, inquit, *somnia vigilantium, aut potiùs desiderantium*. Anno Christi millesimo octogesimo quarto, refert Drexelius *de*

Brogn. Man. Exorcist.

Conformat. volunt. lib. 5. c. 5. §. 1. quòd Odo Antistes Guilielmi Angliæ Regis frater sortilegorum vaticiniis inductus, proximum (à Gregorio VII.) Pontificem se futurum credidit, & ut viam sibi muniret ad hoc solium per argenteos gradus, pecuniam per nefas undecumque contraxit, jamque Romanis arcibus spe imminens, à Fratre Guilielmo in carcerem conjectus est, ubi totum peregit triennium: hoc scilicet solium huic spei debebatur. Nec umquam Odo Romanam thiaram suo capite recepit. Ita multis aliis spes sua dedecori est, & damno, *Spes impii*, ait Sapiens. Sap. c. 5. *tanquam lanugo est, quæ à vento tollitur: & tanquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur: & tanquam fumus, qui à vento diffusus est: & tanquam memoria hospitis unius diei prætereuntis.*

Vers. 15.

Experientia quotidiana hoc docet.

Hoc experientia probant in dies, qui humanis favoribus nituntur. Est famulus, cui in suo Domino plurimùm fiduciæ: brevi mors Dominum rapit, & jam tota famuli spes ubi est? Alius patrono nititur opulento, ac potente; patronus moritur, aut ipsius opes, ac potentia imminuuntur; ita jam hujus spes ubi est? Jam ut lanugo à vento ablata: jam ut spuma à procella dipersa. Filii subinde parentum auctoritate, officiis, dignitate præclarè se defensos credunt; subitò Deus aufert hoc umbraculum, sicut hederam exsiccavit, subter cujus umbra Jonas Propheta quiescebat, & velut fumum illam dignitatem diffundit; ita ut miseri, contra quam sperarant, urantur à sole, & excæcentur à fumo: quia consilium Psaltes non servaverunt, dicentis: *Nolite confidere in principibus: in filiis hominum, in quibus non est salus. Beatus* ergo, *cujus Deus Jacob adjutor ejus, spes ejus in Domino Deo ipsius*, quia *nullus speravit in Domino, & confusus est.*

Psal. 145. v. 3. Ibid. v. 4. & 5. Eccli. cap. 2. v. 1.

FRUCTUS TERTIUSDECIMUS.

Maximam vitæ affert tranquillitatem.

233 Fiducia in Deum hominem quietat.

Tertiodecimò, qui Deo seriò fidit, officia sua, quamvis latissimè pateant, sine tumultu obit, etiam inter adversa lætus. *Lætentur omnes*, ait Psaltes Psal. 5. *qui sperant in te, Domine*, & Psal. 2. *Beati omnes, qui confidunt in eo*, & Paulus Rom. cap. 8. *Spe*, ait, *salvi facti sumus.*

Aug. tom. 8.

Testantur Patres.

Hoc testatur Augustinus pulcherrimè pro more suo in verba Psalmi 127. *Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & benè tibi erit. Quasi perversè*, inquit, *videtur dicere non intelligentibus; debuit enim dicere, fructum laborum tuorum manducabis. Multi enim manducant fructum laborum suorum: qui laborant in vinea, ipsum laborem non manducant; sed quod de labore ipsorum nascitur, &c. Quid sibi vult labores fructuum tuorum manducabis? Modò labores habemus, fructus postea erit. Sed quia & ipsi labores non sunt sine gaudio propter spem, de qua paulò ante diximus: Spe gaudentes, in tribulatione patientes: modò nos ipsi labores nostri jucundant, & lætos nos faciunt de spe. Si ergò labor noster potuit manducari, & potuit jucundari, manducatus fructus laboris ipsius qualis erit?*

Vers. 4.

Id perpolitè Joan. Baptista Folengius in illa verba Psalmi 145. *Beatus, cujus Deus Jacob adjutor ejus, spes ejus in Domino Deo ipsius*, testatur dicens: *Felix nimirum, atque iterùm felix is est, cui Deus Jacob, Deus, inquam, ille, quem Sanctæ colunt animæ, & adorant, est præsidio, cujusque fiducia solùm Domino Deo suo, non conservis se interdum debilioribus nititur. Qui Deus cæli auctor est, terræque, marisque, atque omnium omninò rerum, quæ in illis insunt, conditor.* Idem repetit in illa verba Psalmi 33. vers. 8. *Beatus vir, qui sperat in eo*, dicens: *Felix ille, qui fidei illius sese committit pœnitus.*

234 Idipsum eruditè docet Titelmanus in eadem verba: *Verè beatus est*, ait, *vir ille, & securus est de bona salute, quisquis spem suam, & fiduciam in eo constituit, illique ex toto corde suam animam, & seipsum in benefactis commendat.* Eadem verba repetit in illa verba Psalmi 39. *Beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus*, & Psalm. 145. in il-

in illa verba: *Beatus, cujus Deus Jacob, &c.* supra relata, dicens: *Qui spem suam omnem, atque fiduciam constituit in Domino Deo suo, qui creavit de nihilo cælum, & terram, & maria, & omnia, quæ in eis sunt, cælestia, atque terrestria; per quam rerum creationem nota fit omnipotentia ejus, cui soli potestas competit veram salutem donandi. In hoc* (inquam) *qui sperat, beatus est, qui præter quod est, omnipotens, & salvare potens, est etiam fidelissimus in omnibus verbis suis, custodiens veritatem promissionum suarum, & fidem servans in sempiternum, ita ut mentiri aliquando non possit, neque fallere.* Fide ergo Deo ex toto corde tuo, & felix eris, tranquillus, atque beatus.

FRUCTUS QUARTUSDECIMUS.

Exaltat homines etiam in hac vita.

Quartodecimò, qui fiduciam suam constituit in Deum, meretur à Deo etiam in hac vita honoribus decorari, ac favoribus ampliari. Id probat Folengius in illa verba Ps.90. *Clamabit ad me, &c.* (*Invocabit me,* vertit Felix, *& respondebo illi.*) *Vide,* ait, *certam de divino præsidio pollicitationem, Respondebo,* inquit, *illi: hoc est, illius votis annuam, adero, faveboque illi. Neque id satis quidem: ò cæcas mentes! illum illum* (*inquam*) *haud multò pridem mihi infensum: modò verò spe mihi, atque amore reconciliatum, non solùm à periculis illis vitæ continuis, & ærumnis eximam; verùm etiam inter homines honoratum, cunctisque verendum faciam.* Idipsum testatur Simeon de Muis in eadem verba ferè iisdem verbis. 235 Fiducia in Deum exaltat etiam in hac vita.

Sic Abraham, qui Deo fretus *contra spem in spem credidit,* ut ait Paulus, *qui in repromissione Dei non hæsitavit diffidentia, sed confortatus est fide, dans gloriam Deo, plenissimè sciens; quia quæcumque promisit, potens est & facere,* qui filium suum unigenitum divinæ voluntati mactare non recusavit, meruit fieri conscius secretorum Dei, ac nuncupari pater multarum gentium. Hac fuerunt exaltati Abraham. *Rom. c. 4. v. 18. 20. 21.*

Josephus toties ad extremas devolutus miserias, & angustias, quia tamen non cecidit animo; sed cor ejus erat fiduciam habens in Domino, ad tam sublime solium meruit exaltari. Joseph.

David Rex Hebronis ad tantum sanctitatis fastigium, ac regium thronum evexit summa in Deum fiducia: hac ille virtute pollebat, si ullus unquam mortalium. Inspice Psalmos, & mecum senties, quàm ille assiduè & ore, & pectore versabat hæc talia: *Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo?* David. *Psal. 17.*

Daniel ob fiduciam in Deum constitutam meruit nedum inter impastos leones illæsus, & tutus servari, sed princeps constitui super provincias, & regna. Daniel.

Tobias in hoc genere admirandus: Facultates, & patriam, & oculorum visum perdidit, egenos, & exul, & cæcus; fiduciam tamen retinuit tenacissimè. Et licèt tam cognati, quàm uxor, & parentes ipsum irriderent, dicerentque. *Ubi est spes tua, pro qua eleemosynas, & sepulturas faciebas?* Manifestè vana facta est spes tua, ipse tamen eos increpans: *Nolite ita loqui,* ajebat, *quoniam filii Sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo.* Hæc ei fiducia & facultates, & patriam, & oculorum usum restituit, & præmium insuper contulit æternum. Tobias. *Tob. cap. 2. ver. 16. & 18.*

Non minori fiducia in Deum præditus fuit Job. Adfuit dæmon (Deo permittente, ac facultatem dante) qui vastavit, mactavit, ac depopulatus est omnia. Ventus liberos, ignis partem pecudis, hostis cætera rapuit. Job ipse in fimetum è solio ejectus est. At ipse tam fuit incredibili constantia, ac fiducia præditus, ut dixerit. *Etiamsi Deus occiderit me in ipso tamen sperabo.* De futuris nil angor, *Deus providebit.* Sed audite denuò indicem bonorum Job. *Et facta sunt ei quatuordecim millia ovium* (pro septem millibus) *& sex millia camelorum* (pro tribus) *& mille* 236 Job. *Job. c. 13. vers. 15. Idem c. 42. vers. 13.*

 juga

juga boum (pro quingentis) *& mille asinæ*, cùm anteà quingentas solùm habuerit: geminato fænore omnia redierunt. Immò & liberi sunt redditi. Nam iterùm *fuerunt ei septem filii, & tres filiæ*. Fidite ergo Deo, quia, ut ait Scribonius in Super. Relig. lib. 1. c.27. *Gaudet Deus in beneficiis dandis, & munificentiæ suæ dona spargit in eos præcipuè, qui in magnam exurgunt fiduciam. Benedictus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus*. Hieremias cap.17. vers.7.

FRUCTUS QINTUSDECIMUS.

Facit homines velut omnipotentes.

237 Fiducia in Deum facit velut omnipotentes.

QUintodecimò: Per veram in Deum fiduciam velut omnipotentes efficimur. Liberè proclamat Paulus Philip. c.4. *Omnia possum in eo, qui me confortat*. Et quamvis cuique nostrum hìc obiici possit: Tu longè sequere, & Pauli vestigia adora. Nihilominus tamen quis illorum, qui Deo fidunt, non animosè dicat cum Job cap.17. *Pone me juxta te, & cujusvis manus pugnet contra me?*

Vers. 3. *vers. 31.*

Vel cum Paulo Apostolo Rom. c.8. *Si Deus pro nobis, quis contra nos?* Sed quid opus testimoniis? Christus disertissimè: *Si potes credere*, inquit, *omnia possibilia sunt credenti*. In quæ Domini verba egregiè Bernardus: *Quidni*, inquit, *omnia possibilia sint innitenti super eum, qui omnia potest? Nil omnipotentiam Dei clariorem reddit, quàm quòd omnipotentes facit omnes, qui in se sperant. An non omnipotens, cui omnia possibilia sunt?*

Mar.c.9.v.23. Bern. ser.85. in cantic. Hoc testatur divina scriptura. Confirmant Patres.

Idipsum insinuavit Apostolis Matthæi 17. cùm enim ipsum interrogassent, cur non & ipsi lunaticum adolescentem illum à dæmone obsessum potuerint liberare: Christus causam omnem diffidentiæ ascribens: *Propter incredulitatem*, inquit, *vestram: Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem, sicut granum sinapis, dicetis monti huic, transi hinc illuc: & transibit, & nihil impossibile erit vobis*. Quæ verba explicans Drexelius *de Conformat. volunt. lib.5. cap.5.* ait: *Hìc non christiana solummodo fides commendatur; sed & illa fiducia, quæ divina se Omnipotentia sic induit, ut ardua quævis aggrediatur, & admiranda patret*. Quamvis Christus non dixerit: *Edite miracula*, sed *Habete fidem Dei*: querelas contra Dei dispositionem omittite, pusillanimitatem ad ardua trepidantem vincite, omnem à vobis diffidentiam expellite. *Amen dico vobis: quia quicumque dixerit huic monti: Tollere, & mittere in mare, & non hæsitaverit in corde suo; sed crediderit, quia quodcunque dixerit, fiat, fiet. Quod utique fieri potuisset*, ait Venerabilis Beda lib.3. Comment. in Mar. *si id necessitas fieri poposcisset. Quomodo legimus factum precibus B. Gregorii Neocæsareæ Ponti Antistitis, viri meritis, & virtutibus eximii, ut mons in terra tantum cederet, quantum incolæ civitatis opus habebant. Cùm enim volens ædificare Ecclesiam in loco apto, videret eum angustiorem esse, quàm res exigebat, eò quòd ex una parte rupe maris, ex alia monte proximo coarctaretur,: venit nocte ad locum, & genibus flexis admonuit Dominum promissionis suæ, ut montem longiùs juxta fidem petentis ageret. Et manè facto reversus invenit montem tantum spatii reliquisse structoribus Ecclesiæ, quantum opus habuerant. Poterat ergo hic, poterat alius quis ejusdem meriti vir, (si opportunitas exegisset,) impetrare à Domino merito fidei, ut etiam mons tolleretur, & mitteretur in mare.*

Marci c.11.

§. I.

238 Creaturæ insensibiles obediunt ei, qui confidit in Deum.

HAnc veritatem confirmat Alphonsus à Castro *lib.6. adversùs Hereses verbo Exorcismus*, illa verba explicans Lucæ 17. *Si habueritis fidem, sicut granum sinapis, dicetis huic arbori moro: Eradicare, & transplantare in mare, & obediet vobis. At arbor morus*, ait, *sensum non habet, & jussa fidelium præcipientium adimplet.*

Verùm

Verùm si hujusmodi creaturæ sensum non habent, quomodo possunt jussa fidelium præcipientium audire, nedum adimplere?

Huic difficultati eleganter respondet Suarez *tom.2. de Religione l. 4. de Adjurat. num.*13. dicens: *Possunt creaturæ irrationales adjurari per immediatam efficaciam supernaturalem, quæ directè, & immediatè versetur circa suum effectum, & quia hujusmodi efficacia solet per imperium explicari, ideò dicimus hoc modo posse has creaturas in se etiam adjurari imperio: non quia illæ percipere valeant morale imperium, aut sese movere ad intelligentiam illius. sed quia* (teste Hieronymo Matthæi 8.) *omnes creaturæ sentiunt Creatorem, non errore hæreticorum, qui omnia putant animantia; sed majestate conditoris, quæ apud nos insensibilia, illi sensibilia sunt.* Sic enim exponit, quod de Christo ibi dicitur, quòd *surgens imperavit ventis, & mari*, & secuta est obedientia, ita ut videntes mirati fuerint, dicentes: *Quis est hic, quia venti, & mare obediunt ei? Quod ergo tunc fecit Christus virtute propria*, ait Suarez, *possunt facere servi ejus in fide, & virtute illius*: ut ipse dixit Joannis 14. *Qui credit in me opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet. Possunt enim imperare huic monti, ut hinc transferatur, & faciet, & locustis, ut recedant, & obedient, non morali; sed (ut ita dicam) physica obedientia*: videlicet divina virtute impellente.

Modus explicatur, quo creaturæ insensibiles jussu præcipientis intelligunt.

Matt. c. 8. *v.* 26. *Vers.*28. *Mar.*4.*v.*27.

Hac fiducia possunt mirabilia operari homines: ut fecerunt servi Dei.

239

Hoc modo Moyses imperavit aquis, ut converterentur in sanguinem; fluminibus, ut ranas emitterent; pulveri, ut produceret cinifes, & muscas; & sic de aliis signis, quæ fecit Moyses in eductione populi Israëlis de Ægypto.

Moyses.

Sic Josue dux belli incredibili prorsus fiducia pollens, ausus est imperare soli, ac dicere: *Sol contra Gabaon ne movearis. Stetit itaque sol in medio cæli, & non festinavit occumbere spatio unius diei. Non fuit anteà, & posteà tam longa dies, obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Israel*: idest exaudiente Deo vocem hominis, ac pugnante pro Israel.

Josue.

*Jos.c.*10.*v.*12. 13.14.

Sic Ezechias solis umbram per decem lineas revocavit. Sicut autem Josue Solem sistit: ita Ezechias Solem retroegit itinere prorsùs immenso. *Nimirum animus Deo fidens Deum impellit, ut orbem turbet, & naturas mutet*, ait Drexelius *lib.*5. *cap.*4.

Ezechias.

Hac fiducia Apostoli, Discipuli Domini, ac omnes Sancti miracula fecerunt, dantes cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum, & cursum, sermonem mutis: vitam mortuis, ac dæmones ab obsessis corporibus effugantes.

Apostoli Discipuli Dñi.

Unde prout hac fiducia homines miracula operantur, dicuntur donati esse à Deo gratia miraculorum, seu (ut alii dicunt) operatione virtutum, ad quam reducitur etiam expulsio dæmonum solùm per fidem, seclusa exorcistica potestate: Nam expellere dæmones per potestatem Ordinis exorcistatus, non est miraculum; cùm sic fiat jure ordinario. Ut verò per hujusmodi fiduciam ægrotos sanant, dicuntur gratia sanitatum esse prædìti, quæ licèt ratione formali non differat à gratia miraculorum, ut docet Suarez *disp.*8.*de distinct.fidei ab omnibus donis, sect.*2. attamen tam operatio virtutum, quàm gratia sanitatum peculiariter à D. Paulo numerantur, & distinguuntur; quia singularem quandam vim habent ad movendos homines, & ad afficiendas eorum voluntates: quia non solùm sunt miracula, sed etiam beneficia: ut D. Thomas docuit, 2.2.*q.*178.*ar.*1.*ad* 4.

Fiducia hujusmodi dicitur gratia miraculorũ, seu operatio virtutum.

§. II.

240

QUoquo modo autem sumatur fiducia: sive pro operatione virtutum ad expellendos dæmones, seclusa exorcistica potestate: sive pro gratia sanitatum ad ægrotos sanandos: sive pro fide miraculorum ad miracula facienda, ut per eam obtineatur id, quod petitur, debet esse firma, & non hæsitans, ut supra docuimus *n.*192.& 193. Præclarissimè hoc fatetur D. Bernardus in Psalm.90.serm.15. post medium. *Dulcissima liberalitas*, inquit, *in se sperantibus non deest. Hoc enim est*

Fiducia quoquo modo sumpta debet esse firma & sine hæsitatione.

Testantur Patres.

totum

totum hominis meritum, si totam spem suam ponat in eo, qui totum hominem salvum fecit, In te speraverunt Patres nostri, speraverunt, & liberasti eos: ad te clamaverunt, & salvi facti sunt: in te speraverunt, & non sunt confusi. Sperate in eo omnis congregatio populi: quemcunque enim locum calcaverit pes vester, vester erit. Pes vester utique spes vestra est, & quantuncunque illa processerit, obtinebit, si tamen in Deum tota figatur, ut firma sit, & non titubet.

Idipsum eruditissimè docet Cassianus Collatione 19. c.32. *Cùm orantes*, inquit, *nulla nos interpellaverit hæsitatio, & fiduciam petitionis nostræ quadam desperatione dejecerit; sed obtinuisse nos hora ipsa orationis effusione, quod poscimus, senserimus, non ambigamus, preces nostras ad Deum efficaciter penetrasse. Tantum enim quis exaudiri, atque obtinere merebitur, quantùm vel inspici se à Deo, vel Deum crediderit posse præstare: Irretractabilis namque est Domini nostri sententia: Quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis.*

Affirmant hoc Tostatus, ac Suarez *loco citato nu.*192.193. Quibus consentit Vasquez 1.2.*disp.*209.*cap.*4.*num.*26.

FRUCTUS SEXTUSDECIMUS.

Dat vitam longam in præsenti sæculo, & Beatitudinem in futuro.

241 Ultimò, qui in Deum ex corde in omnibus actionibus suis totam suam constituit fiduciam, vita longa à Deo donatur in hoc sæculo, & gaudiis æternis perfruitur in futuro.

Fiducia in Deum dat vitam longã in hoc sæculo.

Hæc est promissio Dei facta per Prophetam Regium Ps.90. illis verbis: *Longitudine dierum replebo illum, & ostendam illi salutare meum. (Longitudine dierum replebo eum in hac vita)* legit Simeon de Muis, *faciam, ut multos annos in terris vivat, tandemque deficiens moriatur in senectute bona, senex, & plenus, ac satur dierum instar Abrahami, Isaac, ac Davidis. Non solùm*, inquit, *faciam, ut senescat, sed etiam ut ad extremam senectutem perveniat: hanc enim vim habet (longitudine dierum replebo eum.)* Promissio porrò, quæ hoc versu continetur, etsi prima fronte fallere interdum videatur, non tamen fallit. Nam hoc tenendum est, promissiones temporales semper esse intelligendas sub hac conditione; modò expediat, ut fiat, quod promissum est. Igitur quia pios citiùs interdum è vita migrare, & ipsis, & publicè Ecclesiæ saluti utile est; rapiunturque, ne malitia mutet intellectum eorum: nihil mirum videri debet, si non semper ad extremam ætatem, sicut in hoc versu promittitur, pii annos perducant. Neque verò vir *justus si morte præoccupatus fuerit*, minùs propterea senex, & plenus dierum existimandus est. *Senectus enim venerabilis est, non diuturna, neque annorum numero computata: sed cani sunt sensus hominis. Et ætas senectutis vita immaculata.* Ac vir *consummatus in brevi explevit tempora multa*. Et quia *placita erat Deo anima illius: propter hoc properavit educere eum de medio iniquitatum.*

Hæc promissio Dei intelligitur conditionatè, nempè si expediat.

Sapientiæ c.4.

Et in futuro sæculo, idest in altera vita *ostendam illi*, ait Dominus, *salutare meum*, Ita ex R. Ezra, & R. Kimmhi. *Faciam illum*, ait Titelmanus in persona Dei, *meæ salutis participem, meam salutem illum videre, gustare, experiri, & possidere faciam, & meam gloriam, meam divinitatem, (quæ est salus, & vita omnium Beatorum) ego illi ostendam, ita ut facie me contueatur ad faciem, quomodo videt homo facie ad faciem amicum, & proximum suum, ut qui in hoc tempore in me speravit, quem non videbat, in æternitate perpetua meæ divinitatis visione, atque perfecta fruitione mecum lætetur per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

Obtinet beatitudinem in futuro.

Hi sunt fructus sexdecim dulces gutturi illius, qui in Domino suam collocat fiduciam. Qui potest eos capere, capiat.

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

Quomodo hæc Fiducia possit facilè acquiri?

QUoniam *par.2. ubi de Oratione ad Deum*, ea, quæ maximoperè conducunt ad hujusmodi fiduciam comparandam, exactissimè pertractamus, hìc dumtaxat ex omnibus prædictis fructibus parvam divinarum promissionum, quæ plurimùm præstant ad talem fiduciam in nobis facillimè excitandam, sylvam formamus; ut nedum Exorcistæ, ac Parochi; sed cuncti sacrarum literarum gnari hujusmodi sententias sæpiùs præ oculis habentes ac intellectu attentè contemplantes, ad Actus fiduciæ eliciendos promptiùs disponantur. Nam *quæcumque*, ait Apostolus Rom.c.15. *scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt; ut per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus.* In scripturis enim sanctis vix ullum invenitur caput, ut benè observavit P. Ludovicus Granat. *lib.7. memoral. cap.9.* in quo Deus opem, gratiam, & confidentiam omnibus illis non promittat, qui in illo confidunt. 242

Hæc fiducia facilè acquiritur per attẽtam, ac devotam lectionem. ac considerationem sacrarũ scripturarum.

Beatissimus Rex David hujus fiduciæ magister excellentissimus hanc unam pleno ore ingerit in Psalmis penè omnibus. Et quàm illa confidentis animi sunt? Quorum versiculi aliqui, sicut & aliorum sacræ scripturæ locorum sententiæ aliquæ hìc subiiciuntur.

Sylva parva divinarum scripturarũ.

Beati omnes, qui confidunt in eo. *psal. 2. v. 13.*
Quoniam, tu Domine, singulariter in spe constituisti me. *psal. 4. v. 10.*
Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus. *psal. 17. v. 2.*
Deus meus adjutor meus, & sperabo in eum. *Vers. 3.*
Protector meus, & cornu salutis meæ, & susceptor meus. *Vers. 4.*
Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? *ps.26. vers. 1.*
Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? *ver. 2.*
Si consistant adversùm me castra, non timebit cor meum. *ver. 5.*
Si exurgat adversùm me prælium: in hoc ego sperabo. *ibi.*
In te, Domine, speravi, non confundar in æternum. *ps. 30. & 70. v. 1.*
Et non delinquent omnes, qui sperant in eo. *psal.33. v.23.*
Spera in Domino, & fac bonitatem, & inhabita terram, & pasceris in divitiis ejus. *psal.36. v. 3.*
Revela Domino viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet. *Vers. 5.*
Beatus, cujus nomen Domini spes ejus, & non respexit in vanitates, & insanias falsas. *psal.39. v.5.*
Invoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me. *psal.49. v 15.*
Jacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet. *psal.54. v.23.*
Qui habitat in adjutorio Altissimi, in protectione Dei cęli commorabitur. *psal. 90. v. 1.*
Quoniam Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. *Vers.11.*
Super aspidem, & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem. *Vers.13.*
Quoniam in me speravit, liberabo eum, protegam eum, quoniam cognovit nomen meum. *Vers.14.*
Clamavit ad me, & ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. *Vers. 15.*

Lon-

Verſ.16. Longitudine dierum replebo eum, & oſtendam illi ſalutare meum.

Pſ.113. v.11. Qui timent Dominum, ſperaverunt in Domino: adjutor eorum, & protector eorum eſt.

Pſal.117. v.8. Bonum eſt confidere in Domino, quàm confidere in homine.

verſ.9. Bonum eſt ſperare in Domino, quàm ſperare in principibus.

Pſal.124. v.1. Qui confidunt in Domino, ſicut mons Syon, non commovebitur in æternum, qui habitat in Jeruſalem.

Pſal.146. v.5. Beatus, cujus Deus Jacob adjutor ejus, ſpes ejus in Domino Deo ipſius.

Pſ.146. v.12. Beneplacitum eſt Domino ſuper timentes eum, & in eis, qui ſperant ſuper miſericordia ejus.

243 Erat quidem huic Regi cor ampliſſimum, & pleniſſimum ingenti fiducia in Deum: nimirum hos eructarat, quos biberat fontes.

Sed videas, eandem fiduciam Sapientiſſimos, ac ſanctiſſimos viros plurimum ſemper commendaſſe. Illud ſapientiæ miraculum Salomon ait:

Prov. verſ.4. Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentiæ tuæ.

verſ.5. In omnibus viis tuis cogita illum, & ipſe diriget greſſus tuos.

Ecclеſ.2. v.11. Nullus ſperavit in Domino, & confuſus eſt.

c.11. verſ.22. Confide in Domino, & mane in loco tuo.

c.38. v.9. Fili, in infirmitate ne deſpicias te ipſum; ſed ora Deum, & curabit te.

Hierem. c.10. v.19. Bellabunt adverſùm te, & non prævalebunt, quia ego tecum ſum, dicit Dominus, ut liberem te.

c.17. v.7. Benedictus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus.

Non eſt confuſio confidentibus in te.

Dan. c.3. v.41. Benedixerunt Deum, qui ſalvat ſperantes in ſe.

c.13. v.60. Cogitate per generationem, & generationem: quia omnes, qui ſperant in eum, non infirmantur.

1. Mach. c.2. v.61.

Conſidera, benigne Lector, quæ Chriſtus, qui eſt veritas, quæ nec falli poteſt, nec fallere, ſæpiùs docuit apud Evangeliſtas.

Matth.7. v.7. 8. Petite, & dabitur vobis: quærite, & invenietis: pulſate, & aperietur vobis; omnis enim, qui petit, accipit; & qui quærit; invenit, & pulſanti aperietur.

Luc. 12. v.9. 10.

Matth. 9. v. 28. Creditis, quòd poſſum facere hoc.

verſ.29. Secundùm fidem veſtram fiat vobis.

Matth. 17. v. 29. Si habueritis fidem, ſicut granum ſinapis, dicetis monti huic: Tranſi hinc illuc, & tranſibit, & nihil impoſſibile erit vobis.

Matth.21. v. 22. Omnia, quæcumque petieritis in oratione, credentes, accipietis.

Mar.9. v.22. Si potes credere, omnia poſſibilia ſunt credenti.

c.10. verſ.51. Quid vis, ut faciam tibi?

c.11. verſ.23. Habete fidem Dei. Amen dico vobis; quia quicumque dixerit huic monti: Tollere, & mittere in mare, & non hæſitaverit in corde ſuo; ſed crediderit, quia quodcunque dixerit, fiat, fiet ei. Propterea dico vobis, omnia, quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis.

c.16. verſ.27. Signa autem eos, qui crediderint, hæc ſequentur: In nomine meo dæmonia eiicient: linguis loquentur novis: ſerpentes tollent: & ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit: ſuper ægros manus imponent, & benè habebunt.

Verſ.28.

Quis

Quis ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? Aut piscem: nunquid pro pisce serpentem dabit illi? Aut si petierit ovum; nunquid porriget illi scorpionem? Si ergo vos, cùm sitis mali, nostis bona dare filiis vestris, quantò magis Pater vester de cælo dabit spiritum bonum petentibus se? *Luc.11. v.12.*

Considerate lilia, quomodo crescunt: non laborant, neque nent: dico autem vobis, nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut unum ex istis. Si autem fœnum, quod hodie est in agro, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, quanto magis vos pusillæ fidei? Pater vester scit, quia his indigetis. *c.12. vers.27.*

Si habueritis fidem, sicut granum sinapis, dicetis huic arbori moro: Eradicare, & trasplantare in mare, & obediet vobis. *c.17.vers.6.*

Vis sanus fieri? *Joan.5. v.7.*

Amen amen dico vobis, qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet: quia ego vado ad Patrem, & quodcunque petieritis in nomine meo, hoc faciam. *c.14. vers.12. Vers.13. Vers.14.*

Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint: quodcunque volueritis, petetis, & fiet vobis. *c.15.v.7.*

Omnis, quicunque invocaverit nomen Domini, salvus erit. *Act.2.v.21.*

Spes autem non confundit: quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. *Rom.5.v.5.*

Nihil est damnationis his, qui sunt in Christo Jesu, qui non secundùm carnem ambulant. *c.8.vers.1.*

Spe salvi facti sumus. *Vers.24.*

Si Deus pro nobis, quis contra nos? Qui etiam proprio Filio suo non pepercit: sed pro nobis omnibus tradidit illum: Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donabit? *Vers.31.*

Omnis, qui credit in illum, non confundetur. *c.10.vers.11.*

Idem Dominus omnium, dives in omnes, qui invocant illum. Omnis enim quicunque invocaverit nomen Domini, salvus erit. *ver.12.*

In quo habemus fiduciam, & accessum in confidentia per fidem ejus. *Eph.3.v.12.*

Adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ ejus, ut misericordiam consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. *Hebr.4. v.16.*

Si quis vestrùm indiget sapientia: postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter: & non improperat, & dabitur ei. Postulet autem in fide nihil hæsitans. Qui enim hæsitat similis est fluctui maris: qui à vento movetur, & circumfertur. Non ergo æstimet homo ille, quod accipiat aliquid à Domino. *Jacob.c.1.v.5. ver.6. vers.7.*

Omnis, qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est. *Joan.c.3. v.3*

In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli. *v.6.*

Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad eum, & quicquid petierimus, accipiemus ab eo: quoniam mandata ejus custodimus: & quæ sunt placita coram eo, facimus. *Vers.21. Vers.22.*

Et hoc mandatum est ejus: ut credamus in Nomine filii ejus Jesu Christi. *Vers. 23.*

Hæc est fiducia, quam habemus ad eum: quia quodcunque petierimus secundùm voluntatem ejus, audit nos. *Vers.24.*

244 Quæ sententiæ, ac verba sunt ita vera, quòd potiùs Cœlum, & terra destruetur, quàm ipsa non adimpleantur: ut ait ipsemet Christus Matthæi 24. *Cœlum, & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt*. Quod priùs per David manifestaverat Psalm. 88. versicul. 35. dicens: *Neque profanabo testamentum meum; & quæ procedunt de labiis meis non faciam irrita*, & Psalm. 144. ipsemet David fatetur hanc veritatem versicul. 14. *Fidelis Deus in omnibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis*.

Veritas dictarum sententiarum est infallibilis.

Quare si Exorcista, vel Parochus, vel quicumque Christi fidelis sacrarum litterarum gnarus ad hujusmodi verba divina sæpissimè mentis oculos diriget, ac devotè meditabitur in corde suo; ea non tantum implicitè credendo, sed circa singula, vel eorum aliqua fidei actus implicitè eliciendo, ac voluntate firma eis adhærendo, tunc fides, quæ est habitus, ac virtus theologica, in eo fiet major ex parte intellectus propter majorem certitudinem, & firmitatem: & ex parte voluntatis fiducia fiet major propter majorem promptitudinem, seu devotionem: quia secundùm majorem firmitatem fidei in intellectu, fiducia magis, ac magis augetur in voluntate; qua veluti panoplia armatus se, & suos ab inimicis tam visibilibus, quàm invisibilibus, & à quibuscumque rebus adversis tueri; ac veluti Mosayca virga omnia saluti animæ, & corporis necessaria obtinere, Deumque in cunctis necessitatibus propitium habere poterit. *Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem*.

Quas Exorcista ac Parochus non tàntùm credere debent: sed eis firmiter voluntate adhærere.

Hab. 10. v. 35.

ARTICULUS III.

De Charitate erga Deum, & Proximum.

245 TErtia virtus, qua fulgere debet Exorcista, est Charitas: quæ secundùm Augustinum *l. 14. de Civitate Dei c. 7.* & Theologos communiter *in 3. Sent. dist. 27. est animi affectio, qua diligitur Deus propter se, & proximus propter Deum*.

Charitas describitur. D. Th. 2. 2. q. 23.

Quod indicat typus similis filio hominis, qui oculos habebat tanquam ignis; faciem, sicut Sol lucet in virtute sua; & pedes similes aurichalco tanquam in camino ardenti. Nam quis est ille ignis caput, & pedes inflammans, & ardens in utraque hominis extrema parte, nisi charitas, quæ sursum in Deum dirigitur, & deorsum vergit ad proximum? Qua homo flagrans oculos habet ignitos, cognitione lucentes, & faciem ardentem amore, ut nihil aliud aspiciat in omnibus, quæ agit, quàm Deum, & ejus gloriam. Quare Exorcista, ac Parochi, ut tutò, & efficaciter dæmones profligare valeant, ægrotis sanitatem à Deo impetrare, illumque in cunctis suis actionibus propitium habere, hac carere non debent, sive prout sursum dirigitur in Deum; sive prout deorsum vergit ad proximum.

Hac munitus debet esse Exorcista, ut tutò, & efficaciter dæmones expellat.

§. I.

246 CHaritas (prout hominem dirigit in Deum amore, ac dilectione) maximè Exorcistis, ac Parochis est necessaria, ut dignè, tutò, & efficaciter suas valeant adimplere partes. Nam licèt ad dæmones expellendos in Exorcista simpliciter sufficiat potestas Ordinis Exorcistatus, intentio faciendi, quod Romana Ecclesia facit, & quod ipse præcepta formet ad præscriptum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, divino nomine interposito. Nihilominus, quia ad tutò, & efficaciter dæmones expellendos necessaria est fides, ac fiducia in Deum theologica, ut latè supra docuimus *nu. 183. & seqq.* consequenter est asserendum, ei necessariam esse charitatem; nam fides, ac spes, seu fiducia non possunt esse perfectæ sine charitate.

Charitas, (ut respicit Deũ) qua ratione sit necessaria Exorcistæ?

Eruditè id probat Augustinus *lib. 14. de Civit. cap. 9.* dicens: *Boni animi motus, atque affectus* (quales sunt actus fidei, spei, ac confidentiæ in Deum robustissimæ) *ex amore, & sancta charitate veniunt*: quatenus scilicet quis sperat Divinum à Deo

(ut

ut ab amico) impetrare auxilium. Confirmant hanc veritatem D. Ambros. in illud Lucæ 17. *Si habueritis fidem, sicut granum sinapis, &c.* & D. Thomas 2.2. *q.* 23. *art.* 8. *ad* 2. ac communiter Theologi vocantes charitatem formam omnium virtutum.

Ratio ipsa dictat: Nam qui manet in charitate, in Deo manet, ut docet Joan. prima sua canon. c. 4. dicens: *Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Qui autem manet in Deo, quodcunque voluerit à Deo obtinere obtinebit: ut ipsemet Christus docet Joan. c. 15. *Si manseritis in me; & verba mea in vobis manserint: quodcunque volueritis petetis, & fiet vobis.* Nam cùm charitas excludat vitia, & peccata, ut docet Cassiodorus super Psalmos. *Charitas*, inquit, *est mors criminum, virtus pugnantium, palma vitiorum, concordia mentium, societas electorum, quam fides concipit, ad quam spes currit, cui profectus bonorum operum servit;* qui illam possidet, (cùm sit Deo gratus, nec illum alicujus mortalis noxæ conscientia reprehendat) facilè confidere potest, se in suis functionibus divinum obtenturum auxilium. Quod docet Joannes prima sua canon. c. 3. *Si cor nostrum*, ait, *non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad eum: & quicquid petierimus, accipiemus ab eo*, & Cassianus *Collationum lib. Collat.* 9. c. 33. id docet dicens; *Hæc fiducia de conscientiæ puritate creditur emanare.* 247

Charitas quid operetur in habente?

Quare Exorcista, ut facilè suis præceptis dæmonem subjugare queat, ejus tyrannidem perfringere, ac tutò, & efficaciter illum in fugam vertere, per charitatem, & gratiam seipsum à vitiis expurgare debet, & à peccatis cunctis conscientiam suam mundare, ut sic gratus Deo in suis functionibus, ac ministeriis divinum ejus auxilium securè impetrare valeat. Quod benè admonet Stephanus Eduensis Episcopus *tract. de Sacram. Altaris cap.* 3. relatus tom. 10. Bibliothecæ Veterum Patrum: *Exorcistæ*, inquit, *debent coram Deo, & hominibus clarere munditia vitę, sordibus vitiorum expulsis, Sancti Spiritus gratia mundante. Qui enim super immundos spiritus habent imperium, eos oportet, habere spiritum mundum. Et qui tradita sibi potestate malignos spiritus eiiciunt de corporibus obsessis, spiritu benignitatis, & operibus mundis vitia, & immunditias expellant de cordibus suis: & quorum medicina aliis proficit, sibimet sciant mederi. Non enim probatus est Medicus, qui aliis medetur, nesciens curare morbum, quo lęditur: pręcipuè cùm eodem languore laborent ipse, & ille, cui medetur.* Idcircò S. Cyprianus *tract.* 4. *de Idolorum vanit.* ait: *Dęmones vel exiliunt statim: vel evanescunt gradatim, prout fides patientis adjuvat: aut gratia curantis aspirat.* 248

Exorcista seipsum purgare debet à vitiis.

§. II.

Charitas verò, ut deorsum flectitur ad proximum, quàm maximoperè Exorcistæ sit necessaria, probat Joannes prima sua canon. c. 4. dum dicit: *Qui non diligit fratrem suum, quem videt: Deum, quem non videt, quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligat & fratrem suum* quasi dicat: Si Exorcistæ necessaria est charitas, quæ sursum illum dirigat in Deum, ut dignè, tutò, & efficaciter suo valeat munere fungi: etiam illi necessaria est charitas, quæ deorsum vergat erga proximum: non enim potest amare Deum, & proximum non amare propter Deum: Nam qui diligit Deum, diligit & proximum: quia tam secundum, quàm primum est pręceptum Dei: immò teste Gregorio in Pastorali, *tunc ille ad alta mirabiliter surgit, cùm ad ima proximorum se misericorditer attrahit; & qui benignè descendit ad infima, valenter incurrit ad summa.* Unde Exorcista, seu Parochus pedes habet ignitos, & probatos, affectus nempè, qui igne charitatis splendent, quando cum aliis infirmatur; alios curat ædificare: alios erigit: ad alios inclinat: aliis blandus: nulli inimicus: omnibus omnia factus. Probantur verò in camino ardenti, cùm currit, ut opem ferat, non quæ sua sunt, quærendo; sed quæ aliorum: nec proximo ob propriam utilitatem serviliter; sed ad ejus commodum liberaliter obsequium exhibet. Quare necessaria est 249

Exorcista nō potest amare Deum, nisi amet proximum.

Quomodo charitas proximo sit exhibenda?

est Exorcistæ non tantùm ut à Deo obtineat fidem perfectam, ac firmissimam fiduciam, qua facillimè proximum à dæmone obsessum ab ejus tyrannide eripere possit; sed etiam ut ejus ignea tela retundere valeat, superbiam nempè, & avaritiam, quibus, ut plurimùm, ecclesiasticos ministros oppugnare solet, ut sic fructus liberationis impedire valeat.

§. III.

250 Dæmon per superbiā tentat Exorcistā patenter laudando.

PRimum, quod est omnium scelerum causa, superbia nempè, tanquam potentissimum telum à dæmone contorquetur in Exorcistam, ut elatione vitiosa efferatur, quod facit duobus modis.

Aliquando miris illum laudibus effert, & se ejus humilitate torqueri, sanctitate vexari, agitari charitate, cæterisque virtutibus, quasi tot tormentis immaniter uri: magnis clamoribus, & boatibus, variisque exclamationibus ejus virtutes publicat: nunc ad istum, nunc ad illum: modò ad circunstantes dirigendo sermonem; sed omnia fictè, ut Exorcista se laudari audiens in hominum conspectu, fastu mentis intumescat.

Occultè suggerendo.

Aliquando tacitis suggestionibus illum adoritur; & tunc periculosiùs illum lacessit. Quòd si patientem aurem hujusmodi occultis encomiis præbere videat, ambitioso flabello ventum excitare, & vanitatem inducere non cessat, donec mens ejus infletur. Utroque modo sæpiùs prævalet; quia ab homine ipso ad superbiam propria inclinatione propensoadjuvatur. Ideò Exorcista solicitè cavere debet, ne hujusmodi laudibus publicis, aut occultis extollatur; sed ardenti charitate deorsum feratur ad proximum sublevandum propter Deum; Et ad gloriam ejus manifestandam, ac nomen sanctum ejus glorificandum intentos habeat oculos, hujusmodi vanitatis fumositates igne divinæ charitatis absumendo, & opus suum humiliter, & charitativè prosequendo. Quod docet Christus Dominus Lucæ 10. cùm discipulos exultantes de expulsione dæmonum, & dicentes cum gaudio: *Domine, etiam dęmonia subiiciuntur nobis in nomine tuo*, reprehendit dicens: *In hoc nolite gaudere, quia spiritus subiiciuntur vobis*. Si illos nolebat gaudere, quomodo gloriari? ut discant Exorcistæ, potestatem in dæmones non sibi, sed Deo referre, aliàs parum proderunt; ut confirmatur exemplo relato à Cæsario *lib.4.c.5.* cujusdam adolescentis Monachi à Priore suo assumpti, eò quòd noverat eum virginem, ut dæmonem ab obsesso expelleret. Nam obsidens spiritus ab illo Priore interrogatus: an auderet remanere, si monachus iste virgo ei exire præciperet? Respondit: *Non illum timeo: quia superbus est*.

§. IV.

251 Dæmon per avaritiam, ut sagittam, Exorcistas ferit.

SEcundum est avaritia, quę tanquam sagitta potentissima in ecclesiasticos viros vibratur à dæmone. *Quorum aliqui*, inquit Bernardus in Cantic. sermone 10. *Christi opprobria, sputa, flagella, clavos, lanceam, crucem, & mortem, hęc omnia in fornace avaritię conflant, & profligant in acquisitionem turpis quęstus, & pretium universitatis suis marsupiis includere festinant*. Quod summoperè cavere debet Exorcista, ne similis sit dominis Pythonissæ Act.16. magnum quęstum ex ipsius divinatione facientibus: Vel Simoni, qui ab Apostolis Spiritum Sanctum emere tentavit. Act.8.vers.13. Caveat ergo, ne tam indignum, & intolerandum scelus admittat, Dei dono abutendo ad temporalia acquirenda. A quo si liberari velit, pedes habeat ignitos, affectus nempè charitatis igne fulgentes, & ab omni avaritiæ scoria purgatos; ut possit dicere cum Paulo 2.Cor.12. *Non quęro quę vestra sunt, sed vos*. Et sic charitativè se gerendo, victoriam contra dæmones consequi valeat. Quia, ut benè Augustinus *de Doctrina Christiana* dixit: *Sola charitas est, quę vincit omnia, sine qua nihil valent omnia, & quę, ubicunque fuerit, trahit ad se omnia*.

A R-

ARTICULUS IV.

De Fortitudine, & ejus actibus.

QUarta virtus est Fortitudo, quæ juxta doctrinam D. Thom. 2. 2. *qu.* 123. *art.* 4. *est firmitas animi in sustinendis, & repellendis his, in quibus, maximè est difficile, firmitatem habere propter bonum virtutis*. Hæc secundùm Macrobium præstat fiduciam, securitatem, magnificentiam, magnanimitatem, constantiam, tolerantiam, ac firmitatem. 252 Fortitudo describitur.

Unde duplex est fortitudinis actus, scilicet Aggredi, & Sustinere: ut eruditè docet D. Thom. 2. 2. *quæst.* 128. *art.* 1. *in Respon.* Ad actum aggrediendi requiruntur duo, quorum primum pertinet ad animi præparationem, ut scilicet aliquis promptum animum habeat ad aggrediendum. Et quantùm ad hoc ponit Tullius Fiduciam, de qua supra *toto articulo* 2. Secundum pertinet ad operis executionem, ne scilicet aliquis deficiat in executione illorum, quæ fiducialiter inchoavit. Et quantùm ad hoc ponit Tullius magnificentiam, *quæ est rerum magnarum, & excelsarum cum animi ampla quadam, & splendida propositione cogitatio, atque administratio*, idest, executio; ut scilicet amplo proposito non desit administratio. Et hanc probatur possidere, qui erga Deum, & proximum magna flagrat charitate; de qua *articulo præced.* Magnificentia quid sit?

Ad alium actum Fortitudinis, qui est sustinere, duo requiruntur, quorum primum est, ne difficultate imminentium malorum animus frangatur per tristitiam, & decidat à sua magnitudine, & charitate. Et quantum ad hoc ponit Patientiam. Unde dicit, quòd *Patientia est honestatis, aut utilitatis causa rerum arduarum, aut difficilium voluntaria, ac diuturna perpessio*. Patientia quid sit?

Aliud autem est, ut ex diuturna difficilium passione homo non fatigetur usque ad hoc, quòd desistat, secundùm illud ad Hebr. cap. 12. *Non fatigemini animis vestris deficientes*. Et quantum ad hoc ponit Perseverantiam. Unde dicit, quòd *Perseverantia est in ratione benè instituta stabilis, & perpetua permansio*. Hæ igitur duæ virtutes, scilicet Patientia, & Perseverantia, si coarctentur ad propriam materiam Fortitudinis, erunt ipsius partes integrales. Perseverantia quid sit?

§. I.

SUnt autem veluti duæ columnæ, quibus innititur fiducia. Nam *Fiducia in Deum*, ait Drexelius *de Conformat. volunt. lib.* 5. *cap.* 3. *diù non stabit, nisi eam Patientia firmet, & Perseverantia. His columnis duabus Patientia, & Perseverantia fulcienda est Fiducia. Nimiam tristitiam reprimit Patientia. Perseverantia non nimis longum est, quicquid tempore clauditur*. 253 Fiducia patientiæ, ac perseverantiæ innititur.

At quis non videat, has maximè necessarias esse Exorcistæ? Quomodo poterit adversùs mundi rectores tenebrarum harum bellum movere; ejusque tyrannidem reprimere, nisi & ipse ad sustinendas persecutiones sit paratus? Quàm sint necessariæ Exorcistæ.

Quas enim animi perturbationes, invidias, odia, ac furores adversùs eum commovere non tentabit antiquus ille superbus adversarius, dum se ab eo contemni, ac parvipendi experitur? Quibus contumeliis, subsannationibus, ac conviciis illum impetere non sataget? Videas, si Exorcista sit Ecclesiasticus sæcularis, per mulieres malæ famæ rixas, ac tumultus commoveri, ut ab aliis Presbyteris odio habeatur, & tanquam pacis, & quietis perturbator ad Episcopum denuncietur; atque à muneris hujusmodi executione suspendatur. Si verò Exorcista sit regularis, En versipellis hostis quot laqueos tendit? quot machinamenta struit? Nunc apud plebem eum nimis laudat, & extollit, ut sanctum, ut virginem, ac Deo valdè gratum proclamans, tum ut ipse superbia elatus seipsum magnificiat, cæteros despiciat, ac virtutem humilitatis amittat, ut diximus *art. preced.* tum ut cæteri fratres videntes illum Diaboli persecutiones gravissimæ contra Exorcistas.

illum sit laudatum, & exaltatum plùs quàm merita ejus exigunt, turbentur, eumque invisum habeant. Nunc adversùs eum suscitat mulierculas sagarum consanguineas, vel ipsas sagas, quæ tamen à simplicibus etiam Religiosis, ut bonæ, & sanctæ reputantur: Vel earum fautores excitat, qui omnes, ne opera sua mala per ministerium exorcisticum veniant ad lucem, lacrymis onerati ad præfatos Religiosos, vel etiam eorum prælatos accedunt, enixè rogant, ut tot tantisper rumoribus ab Exorcistis excitatis providere non differant, aliter multa, & maxima ex his eventura mala, & scandala prænunciant. Quapropter quandoque aliqui Superiores perterrefacti ad tollendos hujusmodi rumores prænunciatos, sæpius Exorcistas præceptis, mortificationibus, è conventibus mutationibus, comminationibus, & aliis hujusmodi infestationibus vexare non detrectant.

Patientia facit eas superare.

Quare Exorcistis *Patientia*, quæ est virtus, contumeliarum, & omnis adversitatis impetus æquanimiter portans, potissimùm *est necessaria, ut voluntatem Dei* in suo munere facientes, ex hoc juxta Apostoli monitum Hebr. 10. *promissionem reportare valeant*. *Vers. 36.*

§. II.

254 Perseverantia facit palmam obtinere.

AB hac separanda non est ejus fidelissima soror Perseverantia, *sine qua* ait Bernardus epist. 129. *nec pugnans victoriam, nec victor palmam consequitur. Nutrix enim est ad meritum, mediatrix ad præmium: Soror est patientiæ, constantiæ filia; amica pacis, amicitiarum nodus, unanimitatis vinculum, sanctitatis propugnaculum. Tolle perseverantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo.* Sola est, cui æternitas redditur, vel potiùs quæ æternitati hominem reddit, dicente Domino: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* *Matth. 10. 22.*

Quis autem non videat, sine hac Exorcistam triumphare non posse, cujus vox similis esse debet voci aquarum multarum, quæ continuè, & clamorosè extollitur? Nam etsi nihil aquis infirmius, & labilius; attamen nihil fortius, dum aliqua mole cursus impeditur, aut retardatur. Nam vires colligunt, ut obstaculum auferant: aut si pares non sint oneri tollendo, frementi clamore, & frequenti spuma circumquaque perstrepunt, & indesinenter vocem efferunt, quæ longiùs personat. Sic enim Exorcista homo labilis, & infirmus, sed divina virtute confortatus, fortis, & constans Ecclesiæ minister tamdiù in officio perseverare tenetur, & in acie stare, vocemque attollere, quamdiù rebellis inimicus stare, & obstare perseveraverit. Nec continua laborum perpessione, nec vehementi obtrectatorum insectatione fatigari, ac deterreri, donec superno favente Numine de infernali dracone, & tartareis aciebus gloriosos egerit triumphos.

255 Documenta ad fortiter sustinendum, ac constanter perseverandum.

Ne autem Exorcista, vel Parochus in adversis animo deficiat, & in hujusmodi charitatis, ac pietatis officiis exercendis terreatur; sed fortiter sustineat, & constanter perseveret, præ oculis habebit, & attentè observabit sequentia documenta ex Hieremia Drexel. desumpta.

Primum documentum.

1. Deo tuam causam expone.

CUM tibi malè est, quàm primùm, & eo statim momento ad Deum te verte, & illi expone quicquid dolet. Hic plerique graviter erramus: cùm nos urgent adversa, complurium aures querelis innumeris opplemus, omnium postremus Deus, cujus opem imploramus, ordine prorsùs præpostero. Longè aliter Rex David: *Levavi*, inquit, *oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi: auxilium meum à Domino*. Qui hoc non facit principio cujusque mali, ab ira, dolore, injuria sic occupatur, ut sui fiat impos. Quamprimùm ergo commotum tesentis, dic, *Domine, quid me vis facere?* & respondebit tibi divinæ voluntatis interpres: *Expecta Dominum*, *Psalm. 120.* *Act. cap. 9. vers. 6, Psal. 26. v. 14.*

minum,

minum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum, Malignas cogitationes, quantum potes, coerce, & hoc assiduè cogita: *Domine quid me vis facere?*

Secundum documentum.

TAce, & saltem os, & linguam contine, si minùs potes animum. A Rege sapientissimo hoc consilium accipe: *Dixi*, ait, *custodidm vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Psui ori meo custodiam, cùm consisteret peccator adversùm me: Obmutui, & humiliatus sum, & silui à bonis*. Ergo tace; Nam si inter ærumnas, aut injurias frænum dimiseris linguæ, certò scias in præceps te trahendum: vix incipies loqui, & offendes. Ergo tace præsertim de tuis adversariis. Non potes de iis benè loqui? Saltem ne loquaris malè. Tua te conscientia soletur, & æquissimus Judex Deus, cujus oculos nec adversarii tui, nec eorum machinationes vitare possunt, tui curam habebit. Deo fide, & sile.

256 2. Os, & linguam contine. Ps. 38. v. 1. 2. 3.

Tertium documentum.

CUM ad Deum te verteris, & tacere cæperis, tunc te ipsum Deo devotè commenda: ac divinæ voluntati te totum quàm arctissimè adstringe, & devove. Sed & gratias Deo age, quòd dignum te judicet, qui patiaris innocens: aut si nocens, patientia tamen repares innocentiam. In hoc divinæ voluntatis amplexu homo Deum velut brachiis stringat, dicatque, quod Jacob cum Angelo luctans dixit: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.*

257 3. Divinæ voluntati te astringe. Gen. 32. v. 26.

Quartum documentum.

CUM tempestas non nihil cessaverit, ad preces te compone, Matrem Domini, Sanctosque Angelos ad causæ tuæ patrocinium invita, iisque omne negotium tuum commenda; nec id semel, iterumque fecisse satis est: compluribus diebus, annis, & lustris, (si res illud exegerit,) idem factita; nec cesses, donec pugnum, quem tibi Deus, velut vir robustissimus compressis digitis clausum ostendit, fiducia grandi, obsecratione constanti explices. Rex Ezechias, cùm impias Sennacherib litteras accepisset, *ascendit in domun Domini, & expandit eas coram Domino, & oravit*. Illud autem pectore, & ore assiduè versabat Ezechias: *In Domino Deo nostro habemus fiduciam*. Expande & tu, bone Exorcista, & quisquis affligeris, tuas etiam litteras coram Deo, & quidquid querelarum habes, apud hunc æquissimum Judicem, & benignissimum patrem depone. Et videbis, quomodo tui protectionem assumet. Si verò aliquando, quod petis, non impetras, arcanissima Dei judicia, & certissimam ab æterno providentiam suspice, eique te totum committe: Fecisti quod in te erat, interim tu sustine, & persevera in benè operando, cætera curabit bonus Deus.

258 4. Ad preces te compone

4. Reg. cap. 19. vers. 14. Ibi c. 18. v. 22.

Quintum documentum.

UTere consilio prudentis, ac probi viri. Siracides monens: *Fili*, ait, *sine consilio nihil facias, & post factum non pænitebis*. Eccles. 32. v. 24. Summopere etiam cave, ne tuos affectus, tuumque impetum sequaris. Perdidisti mansuetudinem, perdidisti patientiam omnem, si Consiliarios admittis Affectum, & Impetum: Consiliarios sanè pessimos. Deus hanc telam, quam miraris, orsus est, & ipse omnium optimè novit, qua ratione illa sit pertexenda. Quòd si tu importunè intervenias, illudque ingemines:

259 5. Utere consilio prudentis, ac probi viri.

Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.

Suavissimam Dei dispositionem quantum est in te, turbabis, & ideò eventus malos nemini, præterquam tibi, ascribes. Omne nobis malum ex eo est: Quod Baruch ingemiscens: *Non credidimus*, , inquit, *diffidentes in eum: & non fuimus subjectibiles illi, & non audivimus vocem Domini Dei nostri, ut ambularemus in mandatis ejus*. Idcircò habe fiduciam in Deo, sustine, & persevera in bono; tantò enim eris ab omni hoste securior, quantò fiducia tua in Deum fuerit robustior.

Baruch cap.1. v.17. & 18.

Sextum documentum.

260 Si nihil succedat è voto, credas, hæc esse experimenta.

QUòd si adhibita omni diligentia nihil succedat è voto, ne indignationem in Deum, nec in ullam rem creatam convertas; hoc potiùs cogitato, scire Deum ad unguem omnia, quæ passus, aut passurus es, eumque velle, hæc esse constantiæ tuæ experimenta. Ea de causa quicquid Deo, hoc omne, & tibi quoque placeat. Nam verè, *Beati sumus*, ait Baruch cap.4. *Israel, quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis*.

Vers.4.

Vers.13.14.

Nemo dicat: Ut video, frustra laboro. Petivi quidpiam à Deo magna in Deum fiducia, magna in divinam voluntatem resignatione; sed nihil impetro. *Quid enim novit Deus?* ait Job. cap.22. *& quasi per caliginem judicat, nubes latibulum ejus, nec nostra considerat, & circa cardines cæli perambulat*. Impiorum hæc cantilena est. Nullo modo frustra fit, quicquid benè fit. Num Deus unam solummodo arcam ærariam habet, ita ut qui ex ea nil doni accipit, nil speret ex alia? Fatui ingenii servus est, qui cùm Dominum suum habeat debitorem, monetam aliam, quàm sestertios recusat admittere. Quid, si Dominus moneta aurea, quid, si frumento selectissimo nomen velit expedire, num servus obstinatè clamet: Sestertios volo, sestertios? Ita qui non impetrat à Deo, quod rogat, certissimus sciat, non frustra se rogasse, sed impetraturum certò alia, & meliora.

ARTICULUS V.

De Prudentia in erroribus vitandis.

261 Prudentia describitur. Effectus Prudentiæ.

QUinta virtus, qua fulgere debet Exorcista, est Prudentia, quæ ab Aristotele definitur 6. Ethic. *quòd sit recta ratio agibilium*. *Cujus*, ut docet Plato in lib. Diffinitionum, *est, consilium capere, & bona, malaque discernere, & petenda, fugiendave in vita dijudicare, & bonis iis, quæ quidem concessa nobis natura sunt; præclarè uti, & rectè cum hominibus congredi, & opportunitatem rerum cernere, & rationem, orationemve sagaciter adhibere, & eorum, quæ nobis possunt esse usui, omnium experimentum, scientiamque tenere*.

Maximè Exorcistæ, ac Parocho necessaria ad errores vitandos. Ad semitas rectas eligendas.

Hæc autem Exorcistæ, ac Parocho maximoperè est necessaria, ut sciat errorum scopulos evitare, per semitas rectas ambulare; bona, & mala discernere; diaboli insidias fugere; ipsius technas, & machinamenta destruere; & in nihilum redigere; miseros obsessos ab ipsius tyrannide eripere; ac de ejus iniqua potestate gloriosos triumphos reportare.

Quod typicè figuratur in simili filio hominis caput, & capillos albos ad modum nivis, & lanæ gerente. Nam quid caput, & capilli albi referunt, quàm utramque senectutem, annorum, & morum, in qua maximè vigere solet prudentia? Qua senectute, si non prima, saltem secunda ornatus esse debet Exorcista, ac Parochus, ut cum sapientia, ac prudentia, non humanitùs parta, sed acquisita divinitùs suo fungatur officio; valeatque circa adjurationem errores evitare, de quibus in hoc articulo sequentes formantur quæstiones; ac semitas rectas in hoc munere sequi, de quibus alter articulus infra instituetur.

Errores vitandos.

QUÆSTIO I.

An licitum sit, aliquem exorcizare, nulla habito signo evidenti, vel probabili ipsius obsessionis?

ANte hujusce quæstionis solutionem præmittenda est duplex distinctio. Prima est: Signorum maleficii, seu obsessionis, aliud est evidens: aliud probabile. Evidens est, quod sumitur ab affectu, qui provenire non potest à causa naturali; sed necesse est, proveniat à causa superiori, puta à Dæmone. Signum verò probabile est, quod sumitur ab effectu, qui sæpiùs, vel ut plurimùm procedit à causa transnaturali, scilicet à Dæmone; aliquando tamen provenire potest à causa naturali. 262 Signum evidens quale? Signum probabile quale?

Secunda distinctio est: Exorcizare, seu adjurare dæmonem, potest intelligi dupliciter: Vel per præceptum expulsivum, quo Exorcista absolutè dæmoni præcipit, ut exeat ex corpore obsessi: Vel per præceptum probativum, aut lenitivum, quod fit dæmoni, vel ad probandum, an sit in tali corpore: vel ad impediendum, ne noceat obsesso. Quot modis Exorcista possit exorcizare dæmonem? Quando debeat dæmonem adjurare?

His positis, dico primò, quòd illicitum est, aliquem exorcizare præcepto dæmoni facto expulsivo, nisi priùs habito aliquo signo evidenti præsentiæ dæmonis in tali corpore. Ratio est: quia Exorcista se exponit periculo artem exorcisticam infamandi, si talis infirmtas sit à causa naturali, dum astantes vident illum oleum, & operam perdere; nec ægrotum optatam consequi sanitatem. Nunquam ergo Exorcista ad præcepta deveniat expulsiva, nisi prius habeat signum aliquod evidens dæmoniacæ præsentiæ in corpore ægroti; & ipse obsessus perfectam ad liberationem habeat dispositionem.

Dico secundò, inconveniens esse, devenire ad præcepta probativa, aut lenitiva, vel etiam instructiva, de quibus infra *num.66.3. & sequentibus*, nisi priùs Exorcista dęmoniacæ præsentiæ habeat aliquod signum probabile saltem leve. Ratio est: quia fit injuria ministerio exorcistico, dum nulla habita investigatione, an aliquis naturali, vel diabolica vexatione sit affectus, utitur Exorcista, præceptis ecclesiasticis: cùm materia, circa quam sunt dirigenda præcepta ab Exorcista facta, sit omninò incerta. Si tamen adsit aliquod signum probabile, potest Exorcista formare præceptum conditionatum contra dæmonem, per quod certitudinaliter in cognitionem deveniet veræ, & realis præsentię diabolicæ: ut docetur infra *num.620*.

QUÆSTIO II.

An utile sit, interrogare dæmonem, quo nomine vocetur?

QUamvis ferè omnes Doctores, qui de hac re tractant, asseverent, utile esse, dęmonem de nomine interrogare, ut ex nomine sciat Exorcista, ad quem suum dirigat sermonem; nihilominus dicimus, hanc interrogationem esse superfluam, & periculosam. 263 Interrogare dæmonem de nomine, superfluum est.

Superflua est: quia, ut docet Tostatus *q.62. in cap.12. Matthæi*, dæmones propriè non habent nomina. Ratio ipsius est: quia nomina imponuntur ad notificationem: In dæmonibus autem, & Angelis non est talis notificatio; nam cognoscunt se in alterutrum perfectè per differentias, & rationes sive suas specificas, sive individuas, & ideò ad se notificandos nullis egent nominibus. Nihilominus aliqua nomina eis sunt imposita vel ratione ordinis, ut pro novem ordinibus bonorum Angelorum novem nomina: nam vocantur Angeli, Archangeli, Principatus, Potestates, Virtutes, Dominationes, Throni, Cherubin, & Seraphin: Sic dæmones aliqui vocantur à D.Paulo Eph.6. principes, ac potestates. Vel ratione officiorum, seu operationum: ut Michael, Gabriel, Raphael. Sic enim vocantur, *ut signetur*, ait Gregorius ho- Nomina ut sunt imposita ad distinctionem personarum non sunt in (Angelis, dęmonibus) Nomina eis sunt imposita ratione Ordinum, & Officiorum.

homil.34. in Evang. ante med. *per vocabula etiam in operatione, quid valeant*. Sic dicitur Michael *quis ut Deus: quia pro Deo præliatus est cum Dracone*: Gabriel *Fortitudo Dei; quia veniebat nuntiare illum, qui ad debellandas aereas potestates humilis apparere dignatus est*. Raphael *medicina Dei: quia videlicet, dum Tobiæ oculos quasi per officium curationis tetigit, cæcitatis ejus tenebras tersit*. Sic dæmones variis nominibus vocantur, prout varia sunt vitia, de quibus non tentant, ut docet Magister Sentent. *in 2. dist. 6.* Unde Lucifer, qui inter spiritus infernales primarium locum tenet, superbiæ, quasi omnium peccatorum capiti, præesse dicitur: Mammon avaritiæ; Asmodæus luxuriæ; Sathan iræ; Beelzebub gulæ; Leviathan invidiæ: Belfegor acediæ, & sic de cæteris.

Propterea satius est dicendum, superfluam esse hujusmodi interrogationem: quia Exorcista, ut cognoscat dæmonem adesse in obsesso, non per illius nominis notitiam sibi est deveniendum in cognitionem præsentiæ dæmoniacæ in corpore ipsius patientis; se per operationes varias, quæ non à causa naturali, neque divina, seu supernaturali: sed à transnaturali, seu diabolica provenire dignoscuntur. Ideoque sat esse debet Exorcistæ, cognoscere in patiente esse dæmonem, ejusque officium, & operationem esse, illum tentare quoad animam, & acriter divexare quoad corpus. Nam cognitis ab Exorcista operationibus, quas dæmon in corpore obsessi exercere solet, posthabita nominis interrogatione, facillimè opportuna pro dæmonis expulsione remedia misero obsesso adhiberi possunt.

§. I.

264 Objectio communis. Refellitur.

AT dicent fortasse antiqui Auctores: Ex nomine agnosci, ad quem nominatim dirigenda sint præcepta facienda ab Exorcista.

Sed valdè frivola est hujusmodi ratio; Nam sufficit vocare dæmonem possidentem nomine communi cum differentia aliqua singulari desumpta ab ejus operatione, nempè dirigere præcepta ad dæmonem existentem in tali corpore, & in eo has, vel illas causantem vexationes, sive unus sit, sive plures. Unde sicut etiam cùm homines alloquimur, non semper eos vocamus proprio nomine, cùm sæpè illud ignoremus; sed nomine communi cum aliqua differentia singulari, ut dicendo: *Tu ò homo, qui rides, veni hùc: Tu qui loqueris, silentium impone ori tuo: Tu qui saltas, quiesce: Vos omnes, qui estis in hac domo, statim egredimini ex ea*: Ita cum dæmonibus idem est observandum.

Interrogatio de nomine. Obesso.

Quare satius erit, quòd Exorcista nil prorsùs curet de nomine; sed præcepta dirigat ad dæmonem, vel dæmones existentes in corpore obsessi, ut exeant, nec ampliùs nocere præsumant. Nam velle interrogare de nomine, nil aliud præstat, quàm differre liberationem; magis, magisque obsessum miserum torquere: quia, cùm hoc non sit necessarium ad liberationem, dæmon non nisi difficulter respondebit: nec Deus tenetur virtute sua divina illum compellere ad suum explicandum nomen; etsi aliquando concurrat ob reverentiam Sanctissimi sui Nominis, quod ab Exorcista in suis præceptis interponitur.

§. II.

265 Interrogatio de nomine periculosa est ipsi Exorcistæ.

PEriculosa insuper est hujusmodi interrogatio. Nam cùm dæmon sit pater mendacii, nec ad aliud collimet, quàm homines decipere, & maximè Exorcistas, nonne potest aliquod ridiculum, aut obscænum Exorcistæ manifestare nomen, ut sæpiùs experientia comprobatum est; vel hebraicum, aut græcum, vel alterius idiomatis incogniti, quod in nostro idiomate sonet aliquod ridiculum, aut turpe, immundum, ac prorsùs detestabile, ut sic illud appositum exorcismis, ac sacris verbis admixtum, dæmonibus sit occasio Exorcistam irridendi, subsannandi, ac parvipendendi?

An

An fortasse Exorcista advertere poterit, & cognoscere dolum, cùm illius idiomatis sit ignarus?

Nec obstat illud Marci *cap.* 5. de Christo interrogante dæmonem dicendo: *Quod est tibi nomen?* Nam si responsum dæmonis dicentis: *Est mihi nomen legio*, consideremus, & favente Deo, intelligemus, hoc factum esse ad nostram instructionem. Nam ait Apostolus Rom. 15. *Quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt*. Ob id Christus dæmonem interrogavit, non ut ignarus; sed primò, ait Glossa super prædicta verba: *ut ipse confiteretur suam pestem*. Secundò, ut nos edoceremur, quòd sicut Christo mentitus est, (ipso permittente) nobis attendendum, quòd & nos sua malitia decipiet. Nam hujusmodi responsio de nomine, cùm dixit: *Est mihi nomen legio*, neque fuit secundùm nomen suæ naturæ; cùm sub nomine naturæ omnes vocentur spiritus: neque secundùm nomen officii, quo diversimodè nominantur, ut supra diximus; idcircò veritati non respondit; cùm legio sit multitudo spirituum, quæ in se non habet nomen, sed multitudinem. Officium enim est, quod quisque pro conditione suæ personæ facere debet, observata locorum, temporum, & personarum ratione.

266 Ad quid interrogatio Christi sit ordinata?

QUÆSTIO III.

An conveniens sit, interrogare dæmones: An sint multi, vel pauci: unus, vel plures in eodem corpore?

Respondetur, hanc interrogationem esse fallacem, ac divinæ omnipotentiæ injuriosam. Videas ejus fallaciam. Quomodo poterit scire Exorcista in uno corpore esse unum dæmonem, vel plures? An ex locutione? Nonne idem dæmon potest successivè formare plures voces, atque diversas, modò hanc, modò illam: nunc sibi unum, nunc sibi aliud imponendo nomen? Et qui unus est, nonne potest fingere se esse plures, ut sic diutiùs in hisce vanis, & ridiculis quæstionibus detineatur Exorcista, donec fatigatus, ac defessus desistat ab opere incæpto? Unde cognoscat Exorcista, quòd unus dæmon det locum alteri, & eo recedente alius vocari possit, à quo per præcepta veritatem extorqueat, ut docent tam antiqui, quàm moderni Auctores? An fortasse Exorcista per præcepta poterit dæmones invisibiles visibiles reddere, & intueri, & agnoscere, quisnam eorum sit major, aut minor? quis superior, aut inferior? quis magis, vel minùs obediens? Si dæmones essent oves, aut capræ, posset utique modò ab una, modò ab altera lanam tondere, vel lac mulgere, & istas segregare ab illis. At cùm dæmones sint spiritus immateriales, & invisibiles, in his, oportet, Exorcista patris mendacii dictis totum se committat: quo quid absurdius?

267 Interrogatio de numero dæmonum in corpore obsessi est fallax.

§. I.

Præterea hujusmodi interrogatio, ac praxis maximè divinæ est injuriosa omnipotentiæ. Nam qua virtute, aut potestate prætendit Exorcista, dæmonem è corpore obsessi expulsare? An propria virtute, quæ finita est, ac limitata: vel virtute divina, quæ infinita est, & illimitata? Si putat eum expellere virtute propria, puta verbis opprobriosis, fecernat dæmones (si potest) unum ab alio, & nunc istum, nunc illum reprehendat, & tandem licèt fuerit ultimus, & infimus omnium dæmonum, ad illius congressum succumbet; cùm non sit potestas super terram, quæ comparetur ei: ac perfectè noverit versipellis dæmon modos, quibus valeat cum detrimento Exorcistæ ipsius retundere objurgationes. Si verò intendit, dæmones virtute divina propulsare, nonne injuria Deum afficit, dum necessarium putat, segregatim dæmones esse aggrediendos, quasi virtus divina, qua minister Ecclesiæ operatur, non sit sufficiens ad omnes infernales dæmones unico actu expellendos?

268 Divinæ omnipotentiæ est injuriosa. Ratio dictat.

Cùm enim virtus omnium dæmonum, qui sunt in aere, super faciem terræ, & subter terram, sit finita, & limitata, & virtus Dei, qua expellendi sunt, infinita, & illimitata, tàm facilè Exorcista in virtute Sanctissimi Nominis Jesu expellet à corpore obsesso centum millia dæmoniorum, ac unum tantùm, si perfecta sit dispositio tàm ex parte Energumeni, quàm Exorcistæ. Unde Exorcista pro certo tenere debet, quod in curando vexatum nulla est differentia ex parte Dei, ac potestatis ab Ecclesia traditæ, si dæmones expellendi plures sint, vel unus tantùm: nec si vexatio sit recens, aut diuturna. Unde non sunt attendendi illi Auctores, qui dicunt, quosdam esse dæmones aliis ad expellendum duriores: quia sunt ad sustinenda opprobria, ac verba divina contemnenda fortiores: Nam regulariter non expelluntur dæmones per opprobria, aut verba simplicia, ut verba sunt; sed per virtutem divinam operantem ad præcepta facta ab Exorcista in nomine Jesu, dæmonem expellentem. Quòd autem dæmonum alii aliis videantur fortiores in resistendo præceptis Exorcistæ, & obsessorum alii aliis difficiliùs liberentur, non provenit ex defectu divinæ virtutis, ac potentiæ, vel ecclesiasticæ potestatis; sed ex defectu vel ministri; ut latè demonstratum est suprà *num.20. & sequentibus*: vel obsessi, ut infra fusè declaratur *num.710. & sequentibus*: vel quia talis liberatio non fuisset obsesso salutaris.

QUÆSTIO IV.

An licitum sit inquirere à dæmone causam ingressus?

269 *Interrogatio de causa ingressus omittenda est, ad mala, quæ sequuntur evitanda.*

QUamvis licitum esse asseverent Leonardus, Less. Sylvest. Thyræus, Delrius, & Sanchez, dicentes: conferre, eam nosse, ut ea remota (si tolli possit) minor sit dæmonis in hominem potestas: & (si sit aliquod peccatum) ut astantes à similibus caveant; & eo expiato, faciliùs sanetur energumenus. Nihilominus fatemur, satiùs hanc interrogationem silentio esse prætereundam, quàm ad praxim reducendam. Nam dæmon ex hac facillimè locum potest sumere, aliquem, vel aliquos, qui erunt satis illæsæ famæ, ac bonæ conditionis, infamandi, eisque honorem detrahendi: Immò ipsummet Exorcistam non difficulter in nassam trahendi, dicendo (ut plurimùm consuevit) se ingressum fuisse in tale corpus, quia sic jussus est à tali Malefico, vel tali Saga, quæ posuit signa maleficii, sed abscondidit ea; ideò non posse egredi à tali corpore, nisi priùs obsessi ad Sagam, vel ad Maleficum confugiant, & rogent, ut ipse hujusmodi tollat signa, quibus manet ligatus: sicque maleficio affectos; vel obsessos in eam impellat necessitatem, ut quos certò noverint, Deo, universoque hominum generi infensos, atque inimicos, ipsisque (etiam privatim afflicta valetudine) injurios; eos tamen suppliciter adire, obtestari, atque etiam munerari non dubitent. Quod benè advertit Nicolaus Remigius *lib.3. dæmonol. cap.2.* dicens: *Hoc eò redit, ut prædonibus, suisque inimicis, ac tortoribus gratiam habeant maleficiati, quòd spoliaverint, non etiam trucidaverint: ut Malefici ferociores, atque ad nocendum deinceps confidentiores reddantur, quòd pro supplicio præmium reportare se videant. Ut tandem corporis brevis, incertaque valetudo animæ sempiterno, atque indubitato luatur interitu.* Noli ergo, mi bone Exorcista, noli tam facilè à dæmone inquirere causam ingressus, nisi velis ab eo in nassam trahi: Raro enim Dæmon verum fatetur, nisi cognoverit sub specie veritatis aliquid ad hominum perditionem plantare posse: ut docet S. Cyprianus *tract.4. de Idolorum vanitate*, dicens: *Dæmones falsa veris semper involvunt.*

Ratio dictat.

270 Si autem Exorcista fortasse dubitat, dæmonem ingressum fuisse ob aliquod peccatum, ut dicunt prædicti Auctores, recurrat ad nostras instructiones infra positas *part.3.* & inveniet inter alias, quòd Exorcista semper omnes maleficiatos, & obsessos (si rationis usu sint participes) hortari debet, ad detestandum ex corde

omnia

omnia sua peccata; proximas peccati occasiones relinquendas, integrè, ac fideliter cuncta sua facinora confitenda; impolterum vitam in melius commutandam; Deoque piè, humiliter, & ex totis præcordiis inserviendum: hoc modo absque periculo causam ingressus removebit, (si fortasse sit peccatum) & causa remota, removebitur effectus.

Verumtamen, quia potest dari aliquis casus, in quo expediens est, dæmonem interrogare de causa ingressus (ut egomet feci in illo casu relato supra *num.86.* & quibusdam aliis) tunc dæmonem non interroget, nisi paucis ipsius obsessi consanguineis, vel parentibus præsentibus: nec verbis dæmonis credat, nisi veritati rei sint conformia. Excepto aliquo casu.

QUÆSTIO V.

An licitum sit, quærere à Dæmone: Per quam personam, & per quem Sanctum sit ab obsesso expellendus?

NOtum est omnibus exorcisticæ arti addictis, hujusmodi interrogationem, sicut & alias præcedentes, & subsequentes contineri in Exorcismariis antiquorum Auctorum; easque Exorcistis in suis adjurationibus adhibendas inculcari nulla ratione suffultas. Nos tamen indubitanter asserimus, illicitam esse, ac perniciosam hujusmodi interrogationem. Quis enim sanæ mentis illam approbet? Proh dolor? Quot dæmon hoc medio perdidit Exorcistas? Nonne hoc est, assumere sibi dæmonem in Magistrum, & Exorcistam fieri diaboli discipulum? An fortasse Christus modum non tradidit in Evangelio, quo dæmones sunt expellendi, ut necesse sit, à dæmone quærere de tali modo? Nonne per has interrogationes, ô bone Exorcista, fateris te ignorare auctoritatem, ac potestatem, quam à Christo, & ab Ecclesia accepisti ad dæmones expellendos, dum quæris à dæmone, per quam personam, & per quem Sanctum sit expellendus? Quid, si responderit dæmon, non posse expelli nisi per talem mulierem, quam vulgus vocat Sagam; sed ipse bonam, & sanctam prædicaverit? An erit adimplendum hujusmodi consilium, & monimentum diabolicum? Quid ergo stultius, quàm Exorcistam velle edoceri ab inimico, quibus armis ipse uti debeat ad illum confodiendum? quærere à vulpe, quibus laqueis capi valeat? Quid gratius dæmoni, quàm Exorcistam ejus discretioni, ac magisterio se totum committere, seque coram eo imperitum fateri, ac præcipuè suæ potestatis exorcisticæ ignarum, apertè demonstrare? quia sic facillimè in nassam ab illo trahi potest.

271 Illicitum est interrogare dæmonem de persona, vel Sancto, à quo est expellendus.

Ratio dictat.

§. I.

JUxta hujusmodi indubitatam veritatem inter alia, unicum exemplum animi gratia referam eorum, qui hoc nostro ævo his interrogationibus à dæmone decepti sunt.

Quidam Prælatus spectatæ fidei mihi enarravit, quòd in adolescentia sua in quadam Lombardiæ Civitate (utriusque nomina reticeo, quia sic expedit) pluries adfuit, dum quidam Exorcista quandam adolescentulam à dæmone obsessam exorcizabat: ubi cùm pluries dæmonem interrogasset: *per quam personam, & per quem Sanctum esset expellendus, & à quo magis cruciaretur;* post repetitas conjurationes, post peremptoria facta, & multa addita tormenta (ut ipse putabat Exorcista) tandem obstinatus dæmon, licèt coactè (ut fingebat) fassus est veritatem more suo; dixitque magno cum ejulatu: Neminem magis, ac magis sibi adversari, quàm quendam Clericum adolescentem, qui ut plurimùm comitabatur Exorcistam; nec per aliam personam, aut Sanctum esset expellendum, quàm per illum ob ejus puritatem, ac simplicitatem. Qua de re admonitus Exorcista, imposterum quoties obsessam

272 Comprobatur veritas. Exemplo relato ab Auctore.

exor-

exorcizabat, toties secum Clericum ducebat, cui præcipiebat, ut & ipse dæmoni præcepta faceret: Vel (si quandoque non aderat) dæmoni minabatur, se clericum illum advocaturum, nisi à vexatione cessaret; ex qua comminatione dæmon magnos emittebat clamores, ostendens se ab illo Clerico nimis affligi; cui illicò exactissimam præstabat obedientiam. Quare Energumenæ parentes, Clericum rogarunt, & obsecrarunt ut quotidie adolescentulam inviseret: cùm dæmon alteri, quàm illi obtemperare nollet; Qui satis diligentem, & assiduum in tali charitatis officio adimplendo sese exhibens, quotidie obsessam visitabat, solusque cum sola in cubiculo morabatur. (Quis unquam aliquid mali suspicatus esset?) Nihilominus quotidie postquàm per præcepta dæmonem sibi obedientissimum compresserat, & in digito pedis relegaverat, ab eodem spiritu tàm Clerici, quàm puellæ venereis partibus ad luxuriam excitatis, modestiæ, ac continentiæ laxatis habenis, corpus etiam Obsessæ comprimebat, & cum ea carnaliter commiscebatur. Quod peccatum per menses aliquot quotidiè perpetravit, quamvis publicè coram Exorcista, & Energumenæ parentibus, & consanguineis, aliisque circumstantibus dæmon clamaret, se nimis ab illo Clerico cruciari, atque torqueri; illumque ut purum, ut castum, ut simplicem, & sanctum proclamaret. Qui Clericus quibusdam suis condiscipulis secretò prædicta enarrans, eos incitavit, & obsecravit, ut & ipsi carnaliter Energumenam cognoscerent, nec timerent; quia ipse dæmonem in parvulo digito pedis relegasset; ita ut ab eo in carnali concubitu impediti non fuissent, nec ullum ab illo damnum, ac nocumentum recepissent. Qui recusantes tale perpetrare facinus, rem Energumenæ parentibus patefecerunt. Clericusque ille pœnas suo sceleri debitas persolvere fuit coactus.

Quæras modò, ò bone Exorcista, à dęmone: *per quam personam, & per quem Sanctum sit expellendus, & à quo magis crucietur*, quòd benè modum, & viam te edocebit, quibus faciliùs, ac citiùs in nassam cadas, & ad interitum traharis.

QUÆSTIO VI.

An licitum sit, quærere à dæmone, ut dicat: quinam sint sui inimici in Cælo, & qui in Inferno?

273 Interogatio de Sanctis, qui sunt inimici dæmonis; Sanctis ipsis est injuriosa.

HÆc quæstio duas partes continet: Prima est, an licitum sit, interrogare dæmonem, *quinam sint sui inimici in Cælo*; Altera; *quinam in Inferno?*

Si primam interrogationem apertis intellectus oculis considerare volumus, statim agnoscemus, per hanc interrogationem maximam Sanctis ipsis inferri injuriam. Si enim quæras à dæmone, *quem Sanctum inimicum habeat in Cælo?* si dæmon responderit: *S. Petrum*: quid de cæteris Sanctis erit judicandum? an fortasse, quòd ipsi sint dæmonis amici? nam lex docet, quod: *Inclusio unius est exclusio alterius. L. cùm prætor ff. de judic. L. Cùm maritus ff. de procuratoribus L. quamvis ff. de pignoribus. L. ait prætor. § Sed quod Papinian. ff. de minorib. cap. nonne. de præsumpt.* Si ergo dæmon nominat tantùm, ut inimicum suum talem Sanctum, videtur à sua inimicitia excludere alios Sanctos?

Verùm, quia aliquis posset obiicere, quòd illa interrogatio intelligitur comparativè, idest *quinam Sanctus sit magis suus inimicus*, seu, *quem Sanctum majori odio prosequatur?* ut videtur illam regulam juris interpretari Augustinus Barbosa *de Axiomatis Juris usu frequent. Axiom. 120. num 13. & 14.* aliam adducam rationem.

274 Ratio distat. Supponamus, maximum omnium diaboli inimicum esse Sanctum Ubaldum Episcopum Eugubinum: vel Sanctum Antonium Abbatem, qui de tot dæmonibus triumpharunt. Quid, si dęmon post longas, ac repetitas conjurationes, in quibus, oportet, miser, & infelix Energumenus multas sustineat torsiones, dixerit esse Sanctum Joannem Baptistam, vel S. Paulum Apostolum, vel S. Dominicum, aut

S. Fran-

S. Franciscum, vel alium ex primoribus Paradisi Antesignanis? Si credis, quod ait dæmon, credis falsum: quia (ex suppositione) inimicus ejus est S. Ubaldus; vel S. Antonius Abbas. Si non credis, quòd sit aliquis illorum dæmonis inimicus, injuria afficis dictos Sanctos, quasi ipsi non sint diaboli inimici, sed amici: vel quasi ipsi non sint sufficientes suis meritis à Deo impetrare Obsessos à dæmoniaca vexatione liberari. Cesset igitur Exorcista ab hujusmodi interrogatione: Non cesset tamen seipsum, & obsessos commendare Sanctorum intercessioni, & maximè Beatissimæ Deiparæ, Angelorum, & aliorum Sanctorum; non quos nominaverit diabolus ut inimicos; sed ad quos propria magis inclinaverit devotio; & qui sua humilitate, ac fiducia in Deum dæmonibus terribiliores extiterunt, nullum unquam excludendo; sed omnes saltem implicitè, ac generaliter in cunctis suis necessitatibus implorando.

Secunda interrogatio refellitur infra *q.13.*

QUÆSTIO VII.

An sit licitum quærere à dæmone: quibus verbis magis crucietur?

Respondeo breviter, hoc esse illicitum: Primò, quia Exorcista seipsum prodit ignorantem. Si enim Christus tradidit verba in Evangelio, quibus dęmones sunt expellendi, nempè præcipere dæmoni in nomine Jesu, (ut sępius diximus, & suo loco docetur infra *par.3.*) cur quærit à dæmone, ut de hoc certior fiat? Nonne hac interrogatione se discipulum constituit diaboli? Secundò, cùm dæmon plenus sit omni dolo, & astutia: ostenderet se gravissimè torqueri, dum Exorcista aliqua sacra proferet verba, quæ directè non sunt ordinata ad dæmones fugandos: cùm verò proferet verba ordinata à Christo ad dæmones pellendos, nulla ostendet affici vexatione, ut sic relictis ab Exorcista verbis à Christo institutis, præceptis nempè in nomine ipsius formatis, ipse diù tale possideat corpus. Sic quidam Exorcista anno Domini 1648. Venetiis mihi enarravit, se, dum exorcizaret quandam mulierem, quadraginta annis, & ampliùs à dæmone obsessam pluries observasse, quòd dæmon magis cruciabatur, dum ipse recitabat illam antiphonam: *O Clavis David &c.* quę legitur ad Vesperas una ex feriis ante Nativitatem Domini. Ita ut relictis præceptis factis in nomine Jesu, legebat illam; non tamen dæmonem expellebat. Nimis esset longum, tædiosum, ac ridiculum, recensere varias orationum lectiones, ac repetitiones, in quibus plures boni, ac simplices Exorcistæ à dęmone admoniti insudarunt, ut illum ab obsessis corporibus expellerent; sed in cassum, surdo verba facientes, ac dæmone illos irridente, & subsannante.

275 Interrogatio de verbis, quibus dæmon magis crucietur, Exorcistam ignarum manifestat. Ratio dicta. Probatur exemplo relato Auctore.

QUÆSTIO VIII.

An licitum sit quærere à dæmone: Qua die, & hora sit egressurus?

Licèt communiter hæc interrogatio facienda insinuetur ab Auctoribus, qui de arte exorcizandi pertractant: verumtamen mihi videtur Divinæ Majestati, & ecclesiasticæ potestati injuriosa. Optarem, non mediocriter sapientes, ac prudentes profundiùs oculis intellectualibus attenderent, ac considerarent errores, qui ex tali interrogatione oriuntur. Dic mihi, quæso, ò bone Exorcista, Potestas, quam ab Ecclesia accepisti in ordine Exorcistatus ad dæmones adjurandos, & è corporibus obsessis expellendos, à quo dependet? A voluntate divina, vel à voluntate dæmoniaca? Si dicas: à voluntate dæmoniaca: te hæreticum manifestas: quia, cùm Ecclesia sit Sponsa Dei, & Christus sit caput ejus, omnem potestatem habet ab ipso Christo. Si ergo dependet a voluntate divina: nonne ipsius Dei est, dæmonem expellere, prout lubet; quem certè ex promissione facta Marci c.16. *Signa autem eos, qui*

276 Interrogatio de die, vel hora exitus dæmonis injuriosa est Divinę Majestati. Ratio dictat.

qui crediderint, hæc sequentur, In nomine meo dæmonia eiicient, etiam primo pręcepto facto ab Exorcista in nomine Jesu, ipse expellet, si tam Exorcista, quàm obsessus conditiones habuerint requisitas, de quibus infra *part.3. & supra cap.1.* & liberatio sit salutaris. Quod egomet pluries experientia comprobavi in variis energumenis, qui eo ipso, quò perfectam habuerunt fiduciam in Deum pro sua liberatione, illicò dæmon exiit ab eis, & perfectam consecuti sunt sanitatem. Immò ipsemet dæmon per vim præcepti sibi à me facti coactus est fateri hanc veritatem, nempe immediatè quòd persona obsessa habet perfectam fidem, & credit sine ulla hæsitatione, etiam ad primum præceptum dæmoni faciendum ab Exorcista, se à dæmone esse liberandam, indesinenter Deum compellere dæmonem exire, ac talem derelinquere personam; & si in fide perseverat, dæmonem nullo modo ei nocere posse. Quam veritatem etiam aliàs nonnulli dæmones fassi sunt Sancto Cypriano priùs mago, posteà Sancto, cùm illos interrogasset, cur non potuissent maleficio afficere Sanctam Justinam: responderunt: *Propter ejus fidem inhæsitantem: his enim, qui firmiter credunt, ac confidunt, se à Deo protegendos fore, nullo modo nocere possumus*: ut benè tradit Delrius *lib.6. Disq. Magic.c.2.qu.3.sect.2.*

§. I.

277 Error pluriũ Exorcistarũ ostenditur.

SEd vis scire, unde proveniat, quòd ferè omnes antiqui Auctores petunt à dæmone, quando velit exire? Hoc est in causa: quia putant, quòd præcepta contra dęmonem formata ab Exorcista sint sicut pręcepta Decalogi, quorum observatio pendet à libero hominis arbitrio divina gratia adjuto; ideò sicut est in potestate hominis illa observare, & non observare; ita est in potestate dęmonis (ajunt isti Auctores) pręceptis Exorcistę vel obedire, vel obsistere. Attamen addunt *sicut Deus hominibus adhibet stimulos, ut velint obedire, per Prædicatores, adversitates, & hujusmodi; ita etiam malignis spiritibus adhibet stimulos urgentes ad suam obedientiam, qui sunt exorcismi, quibus dæmones ita spiritualiter cruciantur, sicut homines verberibus corporalibus*: Ita docet Hieronymus Menghus à Viadana in Flagello Dęmonum.

Prędictus error refellitur.

Sed graviter hallucinantur prędicti Auctores. Nam in exorcismis, & conjurationibus duo continentur, ut dicitur infra *nu.355.* scilicet objurgatio, & pręceptum. Quoad objurgationem, verum est, eam esse veluti stimulum, quo dęmonis audacia confringitur, (si recto modo fiat, ut habetur *n.659.*) sed falsum est, quòd pręceptum maximè expulsivum (si fiat juxta regulas infra traditas *p.3.*) sit tantùm sicut stimulus, ac veluti pręcepta Decalogi: Nam contra stimulum potest dęmon calcitrare, & contra objurgationes obstinatus persistere; sed non contra pręceptum, (si Energumenus perfectam habeat fidem, ut supra dixi.) Similiter falsum est, quod pręceptum expulsivum dęmonis ab Exorcista formatum sit sicut pręcepta Decalogi homini imposita, quę possunt ab eo observari, & non observari; sed est sicuti forma Sacramentorum, vel sacramentalium, qua (si super debitam materiam proferatur,) fit Sacramentum, vel sacramentale, quod suum producit effectum. Quando enim Exorcista cum debita intentione format pręceptum expulsivum contra dęmonem, si ipse habeat omnia requisita, & Energumenus per fidem, & confidentiam in Deum perfectè sit dispositus, ac liberatio ei sit salutaris, Deus concurrit, ac virtute sua dęmonem invitum expellit; & contra hunc stimulum dęmon calcitrare non potest, ut latè supra explicatum est *n.13. & sequent.*

Dęmon potest calcitrare circa objurgationes: sed non contra præceptum. Quomodo? Quando?

278 Advertat hìc benevolus Lector, quicquid astrui *qu.2. de nomine dæmonum quærendo: q.3. de numero: q.4. de causa ingressus: & q.8. de die, & hora agressus*; licèt videatur refragari his, quę in Rituali Romano pręscribuntur; nihilominus si attentiùs consideretur, ac maturiùs juxta sequentem distinctionem discutiatur, nulla contrarietas adinvenietur.

Dicen-

Dicendum ergo, de egressu dæmonis ex corpore obsessi posse loqui dupliciter. Uno modo de eo, qui provenit ex industria humana, quatenus homo destruit signa maleficii, quibus destructis dæmon quandoque voluntariè egreditur, ut ostendat Sagæ, aut Malefico, qui signa illa posuit, se nulla molestia afficere obsessum, aut maleficiatum, nisi quandiù signa maleficii permanent; ut sic credant, signa illa aliquam vim habere homines divexandi. Alio modo est loqui de egressu dæmonis, qui fit per potestatem ecclesiasticam divina virtute illum ad egrediendum compellente. Primo modo non videtur illicitum, interrogare dæmonem de nomine, ut homo sciat, ad quem dirigat sermonem: de numero, ut cognoscat, an etiam plura signa reposuerint: de causa ingressus, ut intelligat, cujus generis sit illud maleficium, an sit perpetuum, vel temporale: ac de die, & hora, qua sit egressurus; quia talis egressus dependet à voluntate dæmonis ex pacto inito cum Malefico; Et hoc modo (ut puto) loquitur Rituale Rom. Nam Sancta Romana Ecclesia, quæ infirmantium mater est pia, ac clemens, sæpiùs connivere videtur suorum filiorum necessitatibus, eos hortando non tantùm ad divina confugere subsidia; sed etiam humana adhibere remedia: sicut etiam jubet perquirere maleficii signa, eaque comburere; quod remedium utique humanum est censendum. At loquendo de dæmonis egressu, qui fit per potestatem ecclesiasticam, dico, hujusmodi interrogationes esse relinquendas iis de causis, de quibus supra.

Verumtamen si prædicta mea doctrina aliquo modo his, quæ in Rituali Romano continentur, adversetur, ea, sicut & omnia, quæ in hoc opere traduntur, judicio, & correctioni Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Catholicæ subjecta sunto.

QUÆSTIO IX.

An licitum sit quærere à dæmone, in quo loco sit egressurus?

HÆc questio breviter resolvitur, sicut antecedens, dicendo, illicitum esse, quærere à dæmone de loco, in quo sit egressurus. Ratio est; quia in hoc ostendit Exorcista, se credere, quòd potestas dæmones expellendi dependeat à loco: quod impium est asserere; non enim à loco, sed à Deo dependet. Sed supponamus; quòd licèt talis potestas non dependeat à loco; attamen unus locus magis quàm alius possit Exorcistam, vel obsessum ad majorem excitare devotionem, ac confidentiam in Deum eliciendam, quod per merita, puta, vel Beatissimæ Virginis, vel Sancti alicujus, quem populi venerantur, ac colunt in tali loco, obsessus sanitatem optatam sit consecurus; Verumtamen si quandoque talis locus sit eligendus, non inquirendum est à dæmone, ut ipse eligat; sed ab ipsomet Exorcista est deputandus: nam hoc inquirere à dæmone, nil aliud est, quàm ejus laqueis capiendum se exponere. 279 Illicitum est quęrere à dęmone, in quo loco sit egressurus.

Vis inter multas deceptiones adversùs Exorcistas instructas unicam tibi referam? Quidam Exorcista vir utique bonitate prædictus hoc nostro ævo aliquandiù quandam exorcizavit mulierculam obsessam: cùm autem dæmoni pluries pręcepisset, ut horam, diem, & locum sui exitus patefaceret, dæmon (acsi coactus esset) dixit: *post mensem, tali die hora meridiana, in tali Ecclesia*. Qua die, cùm multitudo populi convenisset, dæmon post multos rumores, strepitus, & ululatus tandem cachinnans Exorcistam irridebat, & subsannabat, omnesque ejus defectus naturales, ac m orales publicè ei obiiciebat, qui omnia patienter sustinebat. Iterùm Exorcista ei præcipiebat, & peremptoria faciebat, ut de die, hora, & loco sui exitus veritatem fateretur, qui dæmon iterùm tempus prorogabat, jurando, quòd post tot dies, & in tali loco esset egressurus. Quod pluries promisit, & ad varia loca duxit Exorcistam; sed semper more suo promissis stabat, Exorcistam irridendo, & subsannando. Tandem magno ejulatu dixit, se amplius non posse suum exitum prorogare; non tamen posse exire, nisi Exorcista unà cum Energumena, & Virginum comitatu Brixiam peteret, quæ à Vico, ubi morabatur Exorcista, viginti circiter milliaria distat; & per viam Litanias Beatissimæ Virginis decantarent. Quòd si hæc observasent, se Comprobatur exemplo relato ab auctore.

tandem

tandem egressurum (licèt invitum) ante imaginem Sanctæ Mariæ Gratiarum, cujus sacellum pluribus donariis ditatum, ac ferè innumeris tabellis suspensis coopertum in ea urbe existit. Bonus Exorcista (his auditis) sic optimè à dæmone instructus (jam omnibus necessariis paratis) aggressus est iter unà cum muliere illa obsessa, ac nonnullis adolescentulis ex vili plebecula (omnibus se virgines prędicantibus;) quas, (ne tædio afficerentur in via) comitabantur earum amatores, qui omnes cantabant, & in itinere collaudabant B. Virginem juxta diaboli mandata. Cùm autem statuta die, & hora ante imaginem B. Virginis astitissent, dæmon post multos clamores, & ejulatus per os Obsessæ emissos, quibus afferebat, se valde cruciari, ac torqueri, tandem multis cachinnis irridere; ac subsannare cæpit Exorcistam, eò quòd tàm facilè credidisset, multisque, ac variis eum lascessivit injuriis, ac contumeliis. Quare bonus ille Exorcista confusione, & ignominia plenus domum regressus imposterum munus exorcisticum exercere recusavit. Crede modò diabolo, & te ignominia afficiet, ac confusum relinquet.

QUÆSTIO X.

An licitum sit, quærere à dæmone, si aliquo pacto, vel maleficio sit alligatus. Et quomodo hujusmodi maleficium possit destrui?

280 Signa maleficii quærere, & inventa destruere, licitum esse supra diximus *nu.*125. Attamen dæmonem interrogare, ut ipse annuat locum, ubi sunt talia signa; ac modum, quo hujusmodi maleficium sit destruendum, ut illicitum reprobamus.

Dæmon non potest ab homine alligari signis. Ratio dictat.

Prima pars probatur. Dæmon non potest naturaliter, aut violenter ab homine rebus, seu signis naturalibus, vel artificialibus alligari: quia omnes res corporeæ sublunares naturaliter angelicis spiritibus subiiciuntur, ut docet Augustinus *libr.* 3. *de Trinit.cap.*4. in hæc verba: *Mali Angeli præponuntur potestate rebus visibilibus, & illis utuntur privato jure aliquando.* Quod privatum jus non est aliud, quàm potestas naturæ secundùm Alexandrum Alensem *par.*2.*q.*112.*mem.*2 *art.*2. Si ergo dæmon alligari non potest signis, vel maleficiis, ad quid quærere, ut dicat, an sit alligatus? nonne hæc est mera fatuitas? Sed fortasse quis dicet; sicut in maleficiis signa ponuntur, quibus positis dæmon malum, ac maleficium operatur; ita maleficium destrui nequit, nisi destruatur signum, quod sæpius inveniri non potest, nisi dæmon illud indicet. Respondemus, quòd credant hoc, (ut lubet) Sagæ, ac Malefici, qui jam suum corpus, & animam dæmoni crediderunt; quia nos, qui catholicè sentimus, hanc fatuitatem toto cœlo detestamur; & indubitanter asserimus, sine signorum maleficorum inquisitione, inventione, ac destructione dæmones posse expelli, ac maleficia destrui per remedia spiritualia, ut practicè tota tertia parte demonstratur. Illa enim alligatio dæmonis illis signis non est naturalis, nec coacta, seu violenta, sed libera, & voluntaria. Cogatur igitur dæmon ab Exorcista per præcepta illi facta in nomine Jesu, ut cesset homini nocere, & nihil nocumenti poterunt afferre illa signa.

281 Hinc cautè sunt legendi illi Auctores tam prisci, quàm Neoterici, qui ajunt, non posse maleficium destrui sine destructione signi; sed stante maleficio materiali in loco, ubi positum fuerat, durare maleficium formale: & addit quidam Neotericus: *hoc de causa Saulis divexatio iterabatur, & perseverabat.* At horum Auctorum positio ita falsa est, sicut falsum est, dæmonem subiici naturaliter, aut coactè illis signis materialibus. Non enim subiiciuntur naturaliter; quia cunctæ res sensibiles sublunares subjectæ sunt dæmonibus, ut dictum est *numero præcedenti*; non ergo possunt detinere dæmones. Neque coactè subiicitur: quia dæmon ipse est, qui præcipit Sagę, aut Malefico, ac docet, talia signa ponere; ergo doceret ponere contra seipsum, quod asserere, est ridiculum.

Cautè legendi sunt Auctores antiqui, ac moderni talia asserentes. Et quare.

Vexatio Saulis unde.

Quòd autem Saulis vexatio iteraretur, non proveniebat ex eo, quòd signum, seu ma-

ſeu maleficium materiale non eſſet deſtructum: quia dęmon non poſſidebat Saulem per maleficium; ſed ex Dei permiſſione, vel juſſione propter ipſius peccata, ob quę receſſerat ab eo Spiritus Domini; & ideò exagitare eum cępit ſpiritus nequam à Domino, ut habetur 1.Regum.c.16. Id teſtatur Abulenſis qu.33. in dictum caput, *Spiritus iſte Domini*, inquit, *erat Dæmon, & datus eſt in pœnam Sauli, ut vexaret eum, ſicut faciunt dæmones in arreptitiis*. Iterabatur autem vexatio; quia iterabatur cauſa primaria vexationis, nempè peccata, maximè malitia, & invidia, ob quam conabatur Davidem è medio tollere; ideoque merebatur iterum magis, ac magis à dęmone torqueri.

§. I.

Altera pars probatur. Nam pręcipere dęmoni, ut dicat, quomodo maleficium poſſit deſtrui, eſt beneficium à dęmone requirere; Hoc autem eſt illicitum: ut docent D.Thom.2.2.*q.90.art*.2. & ibi Cajetan.*ar*.1. D.Anton. 2.*par. tit*.10. c.8. Sylveſter. *verb.adjuratio. qu*.7. & ibi Angelus *n*.2. & 4. Tabiena *n.6*. Sotus *lib.8.de Juſt.q.3.ar*.2. Suarez *to.2.de Relig.lib.4.de Adjuratione c.2.nu*.8.& 9. Leonard.Leſſ. *lib. 2.de Juſt.c.42.dub.13.n.70*.& 71. & latiſſimè probans ex multis ſcripturis, Sanctorum teſtimoniis, & rationibus, ſolvenſque contrarias, & dicens, eſſe de fide. Valentia 2.2.*diſp.6.q.8.punct.2.q.2*. 282 Illicitum eſt petere à dæmone modũ, quo maleficium deſtruatur.

Ratio verò, cur non imperativè liceat, eſt: quia Chriſtus non reliquit poteſtatem Eccleſię adversùs dęmones, niſi ad eos arcendos, vel repellendos tanquam hoſtes, ne nobis noceant. Quod eſt ab eorum ſocietate recedere: ut docent Sanchez *tom.1. in præcepta Decalogi lib.2. cap.42. num.19*. Et Ferdinandus de Caſtro Palao *de Adjuratione Diſp.4.punct.4.num.8*. At velle petere à dęmone, ut dicat, quomodo maleficium poſſit deſtrui, idem eſt, quòd ei pręcipere, ut nos doceat modum, quo deſtrui poſſit maleficium: ſic eſt uti ejus miniſterio, & obſequio, quod pertinet ad quoddam pactum, & ſocietatem cum ipſo, ſaltem implicitam.

QUÆSTIO XI.

An licitum ſit, quærere à dęmone, ut dicat: quis ſit eorum princeps in illo corpore?

HÆc quęſtio remanet ſoluta ex dictis ſupra *qu.3. hujus articuli*, & infra *q.13*. ad quę remitto Lectorem. 283

QUÆSTIO XII.

An licitum ſit, quęrere à dæmone, ut dicat, an talis perſona, quam poſſidet, ſit verè vexata?

QUàm ſit ridiculum hoc quęſitum, & totaliter ſibi contrarium, audias. Volunt iſti Auctores, quòd Exorciſta interroget dęmonem exiſtentem in corpore Energumeni; & illum cogat ad veritatem fatendam per os Obſeſſi, dicendo. *Si talis perſona ſit verè obſeſſa, necne?* Quis non irrideat hujuſmodi nugas indignas prorſus, quę ab ore Miniſtri Eccleſiaſtici enuncientur: Si tu vis, ut dęmon per os Obſeſſi loquatur, nonne ſupponis, jam dęmonem verè, ac realiter talem perſonam poſſidere? Cur igitur vis quęrere, ut ipſe dicat, an ſit verè vexata? Quid, ſi dęmon reſponderit, quòd non; ſed humore melancholico eſſe affectam: quia (cùm ſit adoleſcentula) maritum habet ſenem: vel dixerit, humoribus matricalibus eſſe perturbatam. An fortaſſe his verbis erit credendum? Facilè hoc crederent, qui negant 284 Ridiculum eſt quærere à dæmone, ut dicat, an perſona obſeſſa ſit verę obſeſſa, necne.

gant maleficia, obsessiones, ac possessiones dæmonum reales; quia hi, ut plurimum, negant etiam esse dæmones, & Infernum, & Paradisum. At cùm supponamus, dæmonem loqui per os Obsessæ, consequenter supponimus, dæmonem esse in tali corpore ex dictis, & probatis supra *n.99.* Qui ergo audiret dæmonem loquentem per os Obsessæ, & crederet ei dicenti, Obsessam non esse Obsessam; sed humore melancholico, aut matricali affectam; potiùs scutica dignus esset, quàm munus exorcisticum exercere. Quis non apertè agnoscat, hujusmodi interrogationes ad aliud non proficere, quàm ad ignarum Exorcistam confundendum, & confusione refertum ad ultimum exitium perducendum?

QUÆSTIO XIII.

An licitum sit Exorcistæ, præcipere Dæmoni superioris ordinis, ver. gr. Lucifero, ut dæmones sibi inobedientes excruciet in Inferno? Item spiritui principali in corpore obsesso, & quòd secum educat totam societatem suam?

285 Plures Auctores docēt, licitè posse dæmoni superiori imperari, ut inferiores expellat. Refellitur ab Auctore. Ratione sūpta à parte dæmonum.

HOc licitum esse, sustinent Sylvester Prieras *tract. pro Exorcistarum instructione*, Zacharias Vicecomes *in Comp. artis Exorcist. doctr. 2.* Hieronymus Menghus *in Compend. artis Exorc. lib. 1. c. 4. & Fuste dæmonum cap. 6.* & alii.

At quia horum opinio nulla probabili ratione fulcitur, dico, illicitum esse, ac superstitiosum, præcipere dæmoni superiori, sive existenti extra corpus, sive existenti intra corpus, ut cæteros inferiores spiritus expellat. Hoc apertè constat, sive consideremus hujusmodi præcepta respectu dæmonum, ad quos diriguntur: sive respectu potestatis, quam accepit Exorcista ab Ecclesia dæmones expellendi.

Si considerentur respectu dæmonum, quis non videat illa prorsus à dæmonibus parvipendi? Nam etsi in dæmonibus sit aliqua prælatio, & superbiæ instinctu unus alteri aveat dominari; (ut dicunt dicti Auctores, & concedunt omnes Theologi.) Hæc tamen prælatio, & aviditas dominandi non est in ordine ad bonum, & utilitatem hominis, qualis esset, si superiores expellerent inferiores; sed in ordine tantùm ad hominis perditionem. Immò licèt dæmones non se diligant mutuò, sed potiùs oderint; magis tamen odit quilibet dæmon homines, quàm alios dæmones: ut eruditè probat Abulensis *q.61. in c.12. Matthæi. vers. Dicendum igitur.*

Quomodo ergo poterit Exorcista expellere dæmones inferiores mediante ministerio superiorum? An fortasse Exorcista majorem potestatem habet præcipiendi dæmonibus superioribus, quàm inferioribus? Quis hoc asseret? Si non potest compellere dæmones inferiores, ut sibi obediant, & exeant è corpore obsessi, quomodo poterit Luciferum evocare ex orco, ut veniat, & expellat illos dæmones, & eos excruciet in inferno? Vel compellere dæmonem superiorem in illo corpore, ut inferiores spiritus inobedientes expellat? An fortasse dæmonem superiores sunt melioris conditionis. & inferiores sunt pejores, perversiores, & in malo obstinatiores? Sed hoc est falsissimum: quia dæmones superiores, cùm sint natura perfectiores, sunt etiam sapientia excellentiores, potentia strenuiores, & malitia iniquiores; ideoque cæteris inferioribus perversiores, ac in malo obstinatiores; sapientia enim, ac potentia utuntur, non ab bonum; sed duntaxat ad malum operandum. Quomodo ergo superiores obedient Exorcistæ, dum illos præsumit vel ex inferno evocare; vel (si sunt in corpore) eos compellere, ut secum trahant suam societatem, si in istis major inobedientiæ adest ratio? Nonne hoc apertè rationi rectæ repugnat?

§. I.

286 Non officit, dęmones hoc præstare jussos à Magis.

EStò, quòd quandoque dæmones superiores ad præcepta Magorum, ac Maleficorum è corporibus obsessis expellant dæmones inferiores; si faciunt hoc, non

alio

alio fine faciunt, quàm ut maleficium minus majori solvant maleficio, maleficium transferendo ab una in aliam personam (ut faciunt Magi, & Malefici) & ab homine malefico transferente adorationes, oblationes, prostrationes, cæteraque obsequia sibi exhibita recipiant. Nullo tamen pacto unus dæmon alteri præesse cupit, nec unus super alterum principatum affectat, ut homini prodesse queat; sed duntaxat ut malefaciat, ei damnum inferat in anima, vel in corpore, & tandem ad exitium perducat; ut docet Tostatus loco citato.

Constituat ergo Exorcista juxta monita dictorum Auctorum, dæmonem principem super alios, ac præcipiat dæmoni principi constituto; ut suo utatur jure, cæteros inferiores è corpore obsesso expellendo, magna promittet; sed nulla servabit; nondum tempus adesse talis ejectionis, sed opportuno tempore omnia executurum, asseverabit: priùs oportere, talem herbam quærere, ut ejus suffitu rebelles torqueantur spiritus: talem lapidem investigare, ut ad collum appensum deferat, qui non poterit inveniri nisi cum maxima difficultate: Maleficum compellere, ut signa maleficii destruat: tot Ecclesias visitare; tot candelas offerre: adversùs orientem brachiis extensis tot vicibus orare: tot nomina incognita Angelorum proferre: cacumina montium scandere, ubi sit ædicula Deiparæ Mariæ dicata: aliaque id generis, quæ aliquam admixtam habent superstitionem, adimplere jubebit. Quinimò quandoque unus, & idem spiritus se plures esse, finget: ac modò luciferi, modò alterius principis, nunc officiarii subalterni, nunc subditi vices geret, hisque aliisque hujusmodi technis incautum decipiet Exorcistam; ipsumque nonnisi irrisionibus, contumeliis, conviciis, & ignominia affectum relinquet; ut experientia sæpiùs comprobarunt nimio suo malo, & dedecore plures Exorcistæ hujusmodi Auctorum quasdam superfluas, & illicitas sequentes traditiones: cùm genium diaboli non sit cæteris dæmonibus præesse, eosque coercere in hominis utilitatem, & solatium; sed tantùm in ejus ruinam, perniciem, ac damnationem.

287 Praxis describitur.

In qua sępiùs concurrunt multę superstitiones.

§. II.

SI verò considerentur præcepta in ordine ad potestatem, quam Exorcista à Deo, & ab Ecclesia accepit in Ordine Exorcistatus ad dæmones expellendos, illicitum est præcipere dæmoni existenti sive in inferno, sive alibi extra corpus obsessi, ut inferiores dæmones expellat. Ratio est: quia hoc est petere beneficium à dæmone, ad quod præstandum cogi non potest præceptis: Non enim Exorcistæ data est potestas à Christo, cogendi dæmonem superiorem, ut inferiorem expellat; sed solùm data est potestas expellendi dæmones, qui in corporibus extiterint. Ergo petere illam expulsionem à dæmone superiori (etiamsi fiat præcipiendo) est velle ab eo beneficium habere: ac proinde est illicitum: Ita etiam tenet Ferdinandus à Castro Palao *de Adjuratione disp.*4. *punct.*4. *num.*9.

288 Ratione sumpta à potestate Exorcistę.

Si autem dæmon superior, cui præcipis alios expellere, sit in corpore obsessi unà cum aliis dæmonibus inferioribus, quæro à te, ò bone Exorcista: qua virtute, putas, quòd ille dæmon superior sit inferiores expulsurus? an divina, vel dæmoniaca? Non divina: quia Deus non promisit Ecclesiæ, nec docuit, se velle virtutem suam dæmonibus communicare ad dæmones expellendos, cùm potiùs conveniens fuisset, hoc per Angelos Beatos adimplere; quod tamen non fecit; sed quando Ecclesiæ communicavit potestatem dæmones expellendi; id se facturum promisit, non per dæmonum ministerium; sed per Ecclesiæ idoneos ministros; vel quoscumque fideles perfectè credentes in nomine suo; à quo statu, ac conditione dæmones penitùs sunt extorres.

289 Sive divina virtute sit expulsurus. Quod non conceditur.

Si tandem dæmon superior eos sua virtute naturali expellat: vel hoc facit invitus, & coactus à Deo: vel voluntarius, Non invitus: quia etsi Deus quandoque utatur ministerio dæmonum ad aliquod opus peragendum; in ministeriis tamen ecclesiasticis non utitur ministerio dæmoniaco; nec convenit illos cogere ad aliquid

290 Sive naturali sua virtute: Quod est illicitum.

operandum in hominis obsequium, & utilitatem, cùm hoc possit vel per seipsum, vel per Angelos bonos: (nisi aliquando ob aliquam specialem sanctitatem alicujus hominis, vel singularem rationem, quæ in continuis ministeriis ecclesiasticis non præsumitur.) Ergo si superiores dæmones aliquando obediunt Exorcistæ, inferiores expellendo, hoc faciunt voluntariè, ut Exorcistas incautos decipiant, cùm præceptis divinis, ac Sanctissimo Dei nomine abutuntur, virtutem divinam suopte Marte ad diabolicam applicantes, & seipsos saltem implicitè dæmoni quodammodo mancipantes, dum à dæmone beneficium postulant. Consequenter arguunt, adjurationes Ecclesiæ insufficientes esse ad dæmones inferiores expellendos, dum pro eorum expulsione confugiunt ad dæmones superiores; Ergo nulla ratione hoc licere potest.

Licita tantùm sunt Exorcistę, quę ex potestate à Christo accepta expulsioni dęmonum conducunt.

Neque obstat, hanc petitionem, seu præceptum conducere expulsioni, ut inde inferas tibi licere: quia solùm ea, quæ expulsioni conducunt ex potestate à Christo accepta, licita tibi sunt; non ea, quæ ex voluntate dæmonis conducunt, qualis est hæc petitio, vel præceptum: quia (ut supra dixi) Christus non dedit potestatem dæmones expellendi per alios dæmones, ergo nec Exorcista potestatem habet præcipiendi: Et ita tenet Sotus *lib.8. de Justitia, quæst.3. ar.2.* Suarez *tom.1. de Religione, lib.2. de Superst. cap.18. n.8.* Lessius *lib.2. cap.44. dub.6. n.46.* Sanchez *lib.2. sum. c.42. nu.21.* & Ferdin. à Castro Palao *loco cit.*

291 Potes tamen, ô bone Exorcista, præcipere dæmoni superiori, ut perfectè exeat cum omnibus satellitibus suis: quia tunc non solùm ipsi, sed omnibus ejus satellitibus expulsionem præcipis. At si superiori dæmoni præcipias, ut exeat è corpore, & exeundo pellat secum quemcumque dæmonem inferiorem ibidem existentem, videtur non licere: quia illo modo petendi convinceris, te non expellere dæmones inferiores; sed dæmonem superiorem illos ad tui petitionem expellere; teque indigere auxilio dæmonis ad illos expellendos. Eaque de causa Sotus, Suarez, Lessius, Sanchez, ac reliqui Doctores absolutè affirmant, non licere præcipere dæmoni superiori, ut inferiorem pellat. Præterquam quòd tale præceptum superfluum est. Nam si virtus adjurationis efficax fuit ad pellendum superiorem dæmonem, à fortiori inferiorem pellere poterit. Nulla ergo necessitas est, petendi à superiori, ut inferiorem pellat.

QUÆSTIO XIV.

An sit licitum Exorcistæ, dęmonem in locis desertis alligare?

292

Illicitum est, velle dęmonem in desertis alligare. Constat ex verbis Evangelii.

Dico absolutè, hoc esse illicitum. Ratio est: quia potestas Exorcistæ sive ratione Ordinis Exorcistatus, sive per fidem in Nomine Jesu, est tantùm ad dęmones eiiciendos, & non ad terminum, seu locum ejectionis assignandum; ut constat ex verbis Evangelii Marci 16. *In nomine meo dæmonia eiicient;* Ita tenet etiam Castro Palao *loco cit. n.12.* Nec Deus promisit concurrere, nisi ad ejectionem, non ad alligationem in desertis locis, aut alibi. Constat etiam ex potestate, quam Christus tradidit suis Discipulis dæmones eiiciendi Matthæi 10. Marci 3. & Lucæ 9. ubi sic habetur: *Convocatis duodecim Discipulis suis, dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut eiicerent eos,* ubi Tostatus *qu.16. super cap.10. Matthæi*, ait, *Potestas eorum se extendebat solùm ad eiiciendos eos è corporibus*, idest ab hominibus, & rebus ad homines spectantibus. Nihil enim aliud facere poterant. Idem dicendum de iis, qui dæmones alligant in parvo digito pedis.

293

Nihil obstat objectio de Asmodęo alligato ab Angelo Raphaele in deserto.

At dicent aliqui, Asmodæum, à quo Sara filia Raguelis, & uxor Tobiæ junioris obsessa erat, fuisse alligatum in deserto superioris Ægypti per aliquod temporis spatium. Sed de hoc sanè non est mirandum, cùm unus Angelus sive bonus, sive malus (si alio superior sit virtute) illum alligare, idest detinere possit in aliquo loco sua virtute naturali; ut docet Delr. *Disq. Magic. lib.2. q.30. sect.2.* Si verò sit

rò sit Angelus sanctus, etiamsi sit inferior dæmone virtute naturali, nihilominus per gratiam à Deo acceptam (quamvis sit minimus Angelus Paradisi) superior est omnibus dæmonibus: ideò virtute divina, ac supernaturali potest alligare quemcunque dæmonem cujuscumque ordinis sit, ac conditionis. Exorcista autem nullam habet facultatem; non naturalem, cùm longè sit inferior quocumque dæmone, cui nulla potestas super terram comparari valet. Non supernaturalem, ac divinam; quia non constat per Scripturam sacram, Deum promisisse, se ad hujusmodi præcepta facta ab Exorcista virtute sua divina præstò adfuturum ad dæmones alligandos, ubicumque placuerit Exorcistæ.

Quòd verò à Sanctis Viris aliquando dæmones fuerint alligati: ut docet Tostatus *q.132. in c.8. Matth.* & ex eo Sanchez, Thyræus, & alii recentiores, quando hoc factum sit, & quomodo, hoc non dicunt, nisi de Raphaele (de quo supra) qui non erat Exorcista, nec homo, sed Angelus.

Sed esto quòd ab aliquibus aliquando factum fuerit, hoc ex Dei speciali inspiratione, & singulari ipsius auxilio ob eorum maximam sanctitatem, & sub conditione divini beneplaciti factum esse, credendum est.

QUÆSTIO XV.

An Exorcista potestatem habeat dæmones mittendi in Infernum?

SI antiquorum Exorcistarum mentem sequi vellemus, dubio procul quæstionem solveremus affirmativè. Nam passim in exorcismis ab ipsis collectis, quos quotidie præ manibus habent Exorcistæ, legunt sequentia verba; *Præcipio vobis dæmones, &c. ut statim recedatis ab hac creatura Dei, numquam ad eam redeuntes; ad locum, ubi deinceps nullam creaturam Dei lædere possitis, protinus ire festinetis, &c. alioquin in virtute D. N. Jesu Christi in stagnum ignis, & sulphuris vos præcipito, & æternaliter condemno.* Et sæpius repetunt hujusmodi verba in suis conjurationibus, quibus mittunt dæmones in profundum abyssi: dicentes: *Conjuro te, &c. ut dicas mihi: quis est ille, qui debet te hinc expellere, & eiicere: Alioquin mittam te in profundum inferni, & abyssi cum sequentibus tuis, &c.* Passimque repetunt sequentia verba: *Cedite hinc maledicti dæmones, alioquin mittam vos in profundum inferni in loca pœnarum magnarum, de quibus non exibitis.* Et addunt aliqui: *Et in casu inobedientiæ, nisi vis incurrere illicò pœnam annorum centum mille, & alias maledictiones arbitrio meo, &c.*

294 Antiqui Exorcistæ putant, se posse mittere dæmones in infernum.

At dicant mihi isti Exorcistæ, qui hujusmodi ediderunt exorcismos: in qua parte Evangelii, vel in quo divinæ Scripturæ loco invenerunt, sibi hanc à Deo communicatam esse facultatem, ut ad gehennam infernalem dæmones mittere, ac detrudere, eisque pœnas ad arbitrium suum imponere, & augere valeant? Qua virtute, qua ratione, quo jure, & qua potentia illùc eos mittere, ac deportare prætendunt? Esto ex Evangelii Marci ultimo verbis illis: *In nomine meo dæmonia eiicient*: & ex Ordine Exorcistatus potestatem habeat Exorcista dæmones eiiciendi ex corporibus obsessis, & è rebus ad usum hominis spectantibus: non tamen facultatem accepit eos mittendi in infernum, & pœnas illis ibi augendi. Hoc enim est solius Judicis supremi, qui Joanni apparens in Apocalypsi c.1. ait: *Fui mortuus, & ecce sum vivens, & habeo claves mortis, & inferni*: quæ verba explicans Primasius apud Cornelium à Lapide ait: *Habeo potestatem, diabolum, qui est auctor, & præses mortis, & inferni, judicandi, & condemnandi.*

295 Opinio eorum est temeraria, & vana.

Sacra Scriptura testatur.

Quibus verbis, Pannonius, Alcazar, & alii dicunt, Christum seipsum & mortis, & inferni herum, & dominum manifestasse; ac se liberum, ac plenum habere dominium, & imperium in mortem, & infernum; illaque Christo quasi Domino suo per omnia obsequi; nec quemquam invadere, nisi ex Christi nutu, ac imperio. Ideò temeritate non vacat, Exorcistam hanc sibi velle usurpare potesta-

tem. Nec mirum, si à dæmonibus maxima præditis sapientia sæpiùs subsannetur, & irrideatur, omnesque ejus conatus fiant irriti. Quod benè probat Tostatus *quæst. 60. in cap.* 10. *Matthæi*, dicens: *Potestas data Apostolis super dæmones non fuit absoluta, ita ut possent quicquid vellent super dæmones; sed solùm ut possent eos eiicere*: ut colligitur ex littera Evangelii eodem capite, ubi habetur: Christum dedisse illis potestatem spirituum immundorum, ut eiicerent eos. Nec major potestas datur Exorcistis ab Ecclesia, quàm à Christo suis Discipulis communicata fuerit.

§. I.

296 In præceptis præmissis sibi contra dicunt dicti Auctores.

SED quæso, sapiens lector, videas, & attentè prædictorum præceptorum consideres confusionem, ac contradictionem. Dicunt, ac minantur dæmoni isti Exorcistæ his verbis: *Cedite hinc, & exite ex corpore istius Creaturæ Dei, alioquin mittam vos in profundum abyssi, &c.* & alibi: *Conjuro te, &c. ut dicas, quis est ille, qui debet te hinc expellere: Alioquin mittam te in profundum inferni, & abyssi, &c.*

Ratio dictat.

Dic mihi, bone Exorcista: si dæmon noluerit obedire exeundo ex corpore obsessi, vel tibi respondendo, ac dicendo: quis sit ille, qui debeat eum expellere? quid facies, ut valeas illicò eum mittere in infernum? forsan eum ligabis fune, vel catena ferrea? Si non vult tibi obedire in his, quæ videntur esse tui juris, quomodo obediet in his, quæ tuam excedunt facultatem? An aliquo adunco ferreo illum extrahes ex corpore obsessi, & ligatum per tuos satellites mittes in infernum? Nonne hæ sunt minæ puerorum? Tu non vales auctoritate tibi tradita ab Ecclesia dæmonem expellere ab obsesso, & putas illum detrudere in infernum, quod munus est solius Judicis supremi! Si dæmon non exibit ex illo corpore, permanebit utique in illo, nisi à virtute superiori expellatur. Ubi invenisti, quòd Deus umquam promiserit, ad præcepta Exorcistæ divina sua virtute dæmonem detrudere in infernum? Quare scias, mi Exorcista, quòd licèt Deus concurrat virtute sua ad dæmones expellendos, quando debito modo Exorcista præcipit, & omnia adsunt requisita, nedum ex parte Exorcistæ; sed etiam ex parte obsessi, & expulsio est salutaris: Non tamen Deus concurrit ad omnia quæcumque voluerit Exorcista dæmonibus præcipere; Idcircò antequam præcepta formes, sis valde cautus, & priùs consideres omnia, quæ ad dæmonis conducunt expulsionem, ne pro expulsione irrisionem, ignominiam, ac confusionem consequaris.

QUÆSTIO XVI.

An peccatum sit grave, de vanis, & inutilibus, & fortè nocivis, & iis, quæ ad expulsionem non conducunt, dæmonem interrogare?

Peccatum est, de vanis, & inutilibus dæmonem interrogare. Quibus casibus sit grave peccatum.

RESpondetur, dubio procul peccatum esse: Quia ad ea interroganda non est data potestas Exorcistis. An verò hoc semper sit grave peccatum, non ita certum est. Et quidem in aliquibus casibus indubitatum est, grave esse peccatum.

Primò: Si ex interrogatione aliquod occultum peccatum proximi timetur manifestandum: quia dare occasionem absque necessitate, ut proximus infametur, injustum est.

Secundò: Si interrogatione longos etiam vanarum rerum, & inutilium sermones multiplices: quia adest periculum, quòd dæmon iis interrogationibus aliquos errores misceat; & præcipuè, quia signum est amicitiæ, absque necessitate cum dæmone longos miscere sermones.

Tertiò: si adsit finis addiscendi, quia est dæmonis honoratio, eum velle habere in magistrum. Quod à fortiori procedit, si certam fidem ejus responsis concedas.

Nam

Nam licèt dæmoni fides dari possit in iis, quæ exorcismis Ecclesiæ coactus manifestat, dummodo non contrarientur veritati Sancti Evangelii, auctoritati Sanctorum Patrum, rectæ philosophiæ, ac bonis moribus; In aliis tamen, quæ ipse sponte dicit, ei fides non est præstanda: Dixi, dummodo non adversentur veritati Sancti Evangelii, &c. quia multoties dæmon fingit, se dicere aliqua coactum, quæ adversantur veritati evangelicæ, &c. Dum enim Exorcistæ dæmones interrogant, *per quem Sanctum, per quam personam, per quæ verba sit expellendus: qua die, hora, & loco sit egressurus: quomodo maleficium sit destruendum, & alia, de quibus supra*, licèt Exorcista hoc faciat per præcepta nomine Jesu interposito; nihilominus dæmon multa respondet à veritate aliena: quia hujusmodi interrogationes sunt illicitæ: in eo sensu, quem posuimus supra *n.*278. idcircò illi fides non est præstanda.

Quartò: Si deprecativè, & non imperativè interroges: quia interrogatio deprecativa est signum amicitiæ, & nota subjectionis. Subiicit enim se dæmonibus, qui dæmones precatur: ut quosdam fecisse Exorcistas in Civitate Penarum, narrat Zacharias Vicecomes *par.*1. *Complem. art. Exorcist. doct.*8. Quo scelere quid gravius? Est enim velut quoddam transfugium ad Dei, & hominum hostes, cum quibus per consequens nullum fœdus, neque implicitum est ineundum; sed perpetuæ gerendæ inimicitiæ; ut numquam fas sit, aut deprecando, obsequium: aut rogando, recessum ab eis quoquomodo postulare. Ita tenent D. Thom. 2.2. *q.*9. *ar.*2. D. Antonin. 2.*par. tit.*12. *c.*1. §.5. Sotus *lib.*8. *de Just. c.*3. *art.*2. Navarrus *cap.*11. *num.*28. Suarez *tom.*2. *de Religione tract.*4. *de Superst. lib.*4. *de Adjurat. c.*2. Sanchez *lib.*2. *in præcepta Decalogi cap.*42. *n.*19. *&* 25. Layman. *tom.*2. *lib.*5. *tract.*9. *c.*14. *nu.*7. Ferdinandus à Castro Palao *de Adjuratione disp.*4. *punct.*4. *n.*6. & Bonacina *tom.*2. *disp.*4. *qu.*1. *punct. ult. num.*9. 298

Ratio est.

§. I.

Verùm ex levitate, & curiositate in materia levi unam, vel alteram rem vanam interrogare non deprecando, sed imperando, neque fidem certam adhibendo: v. gr. quòd Exorcista imperet dæmoni, ut moveat lapidem, vel aliud simile, plures, gravissimique Doctores censent, non excedere culpam venialem. Sic Sylvest. *verbo Adjuratio quæst.*5. *in fine, & q.*6. Cajetanus 2.2. *q.*90. *ar.*1. *ad finem.* Sotus *lib.*8. *de Justitia q.*3. *ar.*2. *circa solutionem ad* 2. Navarrus *sum. c.*12. *nn.*28. Valent. 2.2. *disp.*6. *q.*8. *punct.*2. *circa finem, vers. ad tertium.* Suarez *loco citato cap.*2. *n.* Lessius *lib.*2. *cap.*42. *dub.*13. *n.*71. Sanchez aliis relatis *lib.*2. *sum. cap.*42. *n.*25. Bonacina *loco citato n.*25. Ratio est: quia hæc interrogatio non videtur notabile signum benevolentiæ, & amicitiæ cum dæmone. 299

In materia levi tantùm esse veniale, censent plures Auctores.

Cæterùm verius existimat Ferdinandus à Castro Palao *de Adjuratione dis.*4. *punct.* 4. *n.*8. (per se loquendo) quamlibet interrogationem, quæ ad expulsionem non conducit, quamlibetque petitionem vani operis præstandi, mortale peccatum esse: Quia hoc petere non potes imperio, sed deprecatione. Non enim habes potestatem compellendi dæmonem ad hoc præstandum: Quia non habes potestatem naturalem, ut de se constat. Nulla enim humana potestas ei comparari potest. Neque etiam habes potestatem à Christo acceptam: qui solùm ad expulsionem, & conculcationem dæmonis eam concessit. Ergo non imperio, sed deprecatione petis; tametsi verbis imperativis utaris. Petere autem deprecando, ipsemet Sanchez docet, semper esse mortale. Ergo semper est mortale illa interrogatio, & petitio. Et confirmo: Dæmon nec cogitur interrogationi respondere, neque opus illud postulatum præstare; sed spontè respondet, & postulatum præstat. At cùm nihil dæmon spontè faciat, quod ob ejus obstinationem non sit ex odio Dei, & ad obscurandam ejus gloriam, & nostram perditionem procurandam, grave peccatum esse videtur, absque necessitate occasionem dare, hæc peccata tam gravia committendi, quibus dehonestatur Deus; & nos offendi possumus. Hæc Castr. Pal. 300

Mortale esse peccatum, docet Castro Palao.

QUÆSTIO XVII.

An licitum sit Exorcistæ, præcipere dæmoni sub pœna excommunicationis, ut Energumenum ampliùs non divexet?

301 Illicitum est, præcipere dæmoni sub pœna excommunicationis.

NOn desunt Exorcistæ, qui in suis exorcismariis talia præcepta formant, passimque veluti prælati formidabilem totius auctoritatis machæram depromentes, excommunicationis majoris, & minoris latæ sententiæ mucrone dæmonem compellere tentant, ut è corpore Obsessi exeat: aut nubes, animalia, bruchos, & id generis irrationalia insectantur, quasi dæmones, ac illa irrationalia sint excommunicationis capacia.

Ratio est manifesta.

Illicitum ergo est dæmoni præcipere sub tali forma: cùm dæmon, & irrationalia sint extra Ecclesiam militantem: *De his, quæ foris sunt, nihil ad nos c. Gaudemus, de Divort. seu Consort.* Blasphemum insuper est, hanc sacram Ecclesiæ censuram sic derisui, & ludibrio habere: non secus ac si quis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ juberet canibus, ne latrarent, & lupis, ne ularent; aut vulpem absolveret à rapinis gallinarum, &c. Ita docent Suarez *tom.* 5. *part.* 3. *disp.* 5. *sect.* 1. Sanchez *lib.* 2. *in præcepta Decalogi c.* 42. *num.* 32. Baucius *in Miscellaneis pract. tract.* 1. *ibi Quartò petes*, & Lupus *Comment. Edicti S. Inquis. par.* 3. *libr.* 22. *dist.* 4. *art.* 1. *diffic.* 3.

QUÆSTIO XVIII.

An sit licitum Exorcistæ, dæmoni præcipere, vel irrationabilibus per terminos judiciarios?

307 Superstitiosum est instituere litem cum dæmonibus.

SOlent nonnulli, ut dæmonem expellant ab aliquo loco: vel ab ejus jurisdictione aliquem Magum, vel Maleficum volentem se ad Deum convertere, eripiant, ac in libertatem asserant, litem instituere, constituere Judicem, & duos Advocatos, qui litem contestentur, in qua servantur processus ordinarii, & cætera acta judiciaria perficiuntur. Sic hoc nostro ævo in variis Italiæ Civitatibus actum fuisse, à testibus fide dignis audivi. At hoc illicitum esse, ac superstitiosum, ratio ipsa dictat. Nam quo jure, aut qua ratione autumant dæmonem compellere, à tali loco exire, ac Magum pœnitentem derelinquere? An humana, vel divina?

Sive ratione humana fiat.

Si humana; hallucinantur utique: quia dæmon, cùm sit sapientissimus, & doctrina super omnes homines maximè polleat, Advocatum, qui partem suam gerit, subtilibus instruet rationibus, & in somnis phantasiæ, imaginativæ, ac memoriæ sensitivæ subtilissima, ac validissima suppeditabit argumenta; immò ipsemet scripturis hoc præstabit, (sicut alicubi præstasse quidam referunt) quibus alter domini loci, vel Magi pœnitentis Advocatus obrui, necesse sit; Sicque uterque manifesto se periculo exponunt, iste, ut diaboli technis, ac fallaciis confundatur, & confusus nesciat, quid loqui: ille verò auxilium à dæmone, favorem, & obsequium expectandi, ac recipiendi, quod gravissimum superstitionis est peccatum: ut docent D. Thom. 2. 2. *q.* 90. *art.* 9. & ibi Cajetanus *art.* 1. D. Anton. 2. *par. tit.* 10. *c.* 8. Sylvest. *verb. Adjuratio q.* 7. Tabiena *n.* 6. Scotus *lib.* 8. *de Just. quæst.* 3. *art.* 2. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *de Adjurat. c.* 2 *num.* 8. *&* 9. Lessius *lib* 9. *de Just. c.* 42. *dub.* 13. *n.* 70. *&* 71. Armilla *verb. Adjuratio in fine*, & Sanchez *lib.* 2. *in præcepta Decalogi cap.* 42. *num.* 19.

303 Sive auctoritate divina.

Si verò putant ratione, & auctoritate divina dæmonem compellere è tali loco discedere, Magum pœnitentem in libertatem asserere: tunc, cùm hæc potestas competat Exorcistæ à jure divino, & ipsi communicata sit ab Ecclesia independenter à voluntate dæmoniaca, cur ponere sub lite, quod certum est? Nonne Eccle-

Ecclesia mmaximaafficiunt injuria? Nam si loquamur de loco à dæmone possesso: cùm possessio hujusmodi sæpè fiat, divina permittente voluntate, ob aliquod dominorum, vel incolarum ibi patratum crimen: hortetur Exorcista loci dominos, vel habitatores, ut per pœnitentiam, orationem, & eleemosynam divinæ justitiæ vindicanti satisfaciant, ex præcordiis ad Deum confugiant, & totam suam in Deum collocent fiduciam; & confidant, quòd Deus, mediante potestate Ecclesiæ suis ministris communicata, Dæmones vertet in fugam; ideòque talem locum delerent. Nec sub lite ponat Dei, & Ecclesiæ potestatem: quia sic & Deo, & Ecclesiæ maximam infert contumeliam. Si verò loquamur de Mago, aut Malefico ad Ecclesiam confugiente: tunc si credas, hominem viatorem, (etsi diabolo per pacta, ac publicas conventiones se devoverit, eique & corpus, & animam tradiderit, promiseritque nunquam ad Deum se conversurum, ac peccatorum suorum acturum pænitentiam,) adhuc per liberum arbitrium posse dæmoni abrenunciare, ad cor redire, pacta scindere, syngrapham destruere, peccata deflere, ac detestari, à dæmoniaca se eripere potestate, & à Deo peccatorum suorum veniam obtinere, (sicut verè, & infallibiliter Deus veris promittit pænitentibus, Ezech. c. 18 dicens: *Si impius egerit pænitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit judicium, & justitiam: vita vivet, & non morietur: omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor.*) Si credis, inquam, quòd Magus, & Maleficus per actus liberi arbitrii divina adjutus gratia verè possit pænitere, & à diaboli tyrannide se subducere, cur vis ponere sub lite, ac dubio, quod certum est, ac de fide tenendum? Dum ergo vis litigare de hoc, quod Catholica docet fides, ostendis te nutare in fide.

Tunc fit præjudicium potestati Ecclesiæ.

Ac libertati arbitrii.

§. I.

IDipsum prorsus fatendum de iis Adjuratoribus, qui vindicant sibi artem quandam, aut potestatem peculiarem, ut à Deo concessam, expellendi, necandique campi bruchos, locustas, cantaros, & alia insecta, atque vermina, quæ fructus, radices, & semina depascuntur, & spem agricolarum deludunt: & tales multis in locis, ut refert Delrius *Disquis. Magic. lib. 3. par. 2. q. 4. sect.* 8. solent à rusticis quotannis magno pretio accersiri. 304

Superstitiosum est, litem instituere contra irrationalia.

Praxis esse solet hujusmodi: Impostor iste se judicem constituit: comparent coram eo duo procuratores: Unus causam populi agens fungitur vice accusatoris. Alius à Vicario Episcopi, vel Regio officiato loci constitutus vicem subit Rei pro locustis, vel aliis insectis: Litem contestantur, & servantur processus ordinarii, omnes tricæ, ac moræ, ac dilatorii termini. Tandem in causa concluditur, & bellus Judex fert sententiam, qua insecta illa, jubet, intra certum dierum spatium terminis illis territorii excedere, sub pæna excommunicationis latæ sententiæ, &c.

Praxis quorundam ostenditur.

Quis autem est tam ignarus, qui dictam artem non judicet prorsus illicitam, & superstitiosam? Apertior enim est hìc superstitio, quàm ut queat tegi. Quare jure merito ab omnibus Doctoribus Sanctis condemnatur: eò quòd lis instituatur contra creaturam irrationalem, quæ quid agatur, nec scit, nec sentit; nec potest intelligere; propterea quis non agnoscat, injustam esse excommunicationem latam in eas creaturas, quæ nec mortaliter, nec venialiter peccare possunt? Et si lis intentetur adversùs dæmones, à quibus fortasse moventur, adhuc illicitum est, illos accusare: aut defendere: ut supra latè probavimus *nu.* 302. *&* 303. Et ita docent Sotus *lib. 5. de Justit. quæst.* 12. *art.* 2. *in fi. & lib.* 8. *quæst.* 3 *art.* 3. *in fi.* Navar. *lib.* 5. *Consil. tit. de sent. excommu. in* 1. *edit. toto consil.* 5. *in* 2. *toto consil.* 2. Cirvelus *de Superst.* 3 *par. c.* 10. Valentia 2. 2. *disq.* 6. *q.* 8. *punct.* 2. Delrius *Diisquisit. Magie. lib.* 3 *par.* 2. *quæst.* 4. *sect.* 8. *& in Anaecphaleosi monit.* 11. Sanchez *lib.* 2. *in præcepta Decalogi cap.* 42. *num.* 39. & Henriquez *lib.* 13. *de excomm. cap.* 25. *num.* 1. 305

Improbatur Ratione.

Auctoritate.

QUÆSTIO XIX.

An licitum sit Exorcistæ medicinas corporales obsessis, ac maleficiatis applicare?

306 Scientia requisita in perfecto Medico.

AD quæstionem dico, neminem licitè posse, ac sine peccato artem medicam exercere, nisi in ea sit peritus, ac communiter à peritis illius facultatis reputetur idoneus. Qui sic reputari dicitur, si non secundùm propriam voluntatem; sed juxta artis medicæ scientiam regulatur, attentè, & diligenter considerando, & observando.

Respectu personarum.

Raynerius de Pisis in Pantheologia de pœnitentia à cap.29. usque ad 33.

Primò in personis complexiones corporum, dispositiones humorum, varietates temporum, discretiones sexuum, ac diversitatem ætatum: Quia alia medicina danda est debili, alia forti propter constitutionem corporum. Alia cholerico; alia phlegmatico; alia sanguineo; alia melancholico propter diversas dispositiones humorum. Alia in hyeme; alia in æstate; alia in vere; alia in autumno propter varietatem temporum. Alia viro; alia mulieri propter diversitatem sexuum. Alia tandem juveni; alia seni propter varietates ætatum.

307 Respectu infirmitatum.

Secundò in infirmitatibus considerando Diuturnitates; quia quantò morbus est diuturnior, ac prolixior, eò fortiori, ac validiori indiget medicina. Diversitates: nam simplex morbus medicina simplici, & per contraria est curandus. Contrarietates: contra enim causam infirmitatum calidam, frigida debet esse medicina; & è converso; ita quòd semper contraria contrariis curentur. Quantitates: quia secundùm quantitatem morbi debet esse quantitas medicinæ. Qualitates denique: nam quando morbus causatur ex repletione, cura debet esse per evacuationem; & è contra quando infirmitas causatur ex inanitione, tunc cura debet esse per restaurationem.

308 Respectu medicinarum.

Tertiò in medicinis attendendo varietatem, nempè quæ medicina sit morbi corporalis ad extra attractiva: quæ immutativa: quæ digestiva; quæ laxativa: quæ constrictiva; quæ curativa: quæ aperitiva: & quæ sanitatis conservativa.

309 Respectu herbarum medicinalium.

Quartò considerando in herbis medicinalibus vires: eorum qualitatem, ac graduum diversitatem, videlicet quæ medicinalis sit calida; quæ frigida: quæ humida; quæ sicca: & in quo gradu habeat ista: an in primo: vel in secundo; vel in tertio: aut in quarto,

310 Respectu curarum.

Quintò denique considerando in curis qualitates, & varietates, ac cætera, de quibus latissimè Medici tractant in suis pharmacopæis, ac medicis institutionibus.

Quorum omnium sufficientem debet habere notitiam, qui prætendit licitè, ac tuta conscientia ægrotis medicinas exhibere corporales; ut docet Sylvest.

§. I.

311 Exorcista ignarus prædictorum illicitè ægrotis corporales medicinas exhibet. Error gravissimus Exorcistarum ostenditur.

EN modò, mi curiose Exorcista, qui in alienam messem falcem mittere præsumis: tu te ipsum judica, an licitè, ac tuta conscientia valeas obsessis, ac maleficiatis medicinas exhibere corporales. Edissere, quis te edocuit, agnoscere corporum constitutiones, dispositiones humorum, & id generis in personis alia necessariò attendenda? Cujus Doctoris præceptis fuisti imbutus ad cognoscendas infirmitatum diversitates, contrarietates, quantitates, & qualitates? In qua palæstra medica secernere didicisti medicinas attractivas ab immutativis: digestivas à curativis: laxativas à constrictivis; aperitivas à conservativis? Quas pharmaceuticas institutiones, pharmacopæas, sive antidotaria pervolvisti, ut herbarum medicinalium vires, qualitatem, ac graduum diversitatem probaveris? Quanto tempore ægrotorum curis operam navasti, ut de eorum qualitatibus, ac varietatibus periculum feceris; ægrotisque necessaria ad sanitatem consequendam, ac conservandam præcepta tradideris? A quo Collegio, vel Universitate concessa est tibi medendi facul-

tas? Quid respondes ad hæc? Nescis quid loqui! Nonne vides, dum secundùm tuam voluntatem; non sequendo artis medicinæ regulas, ægrotis medicamina præsumis exhibere corporalia, cæcus es, & dux cæcorum? Cæcus inquam: quia operaris sine lumine rationis; nec artis medicæ scientiam, ac præcepta calles. Et licèt videaris in cælum lævam porrigere, astraque indice notare, dum cælestium influxuum, ac rerum medicinalium exploratorem, expertumque te jactitas; te tamen prodis caput asini habentem: quia non capit mens tua res humanas, nec sensus res divinas; abuterisque ratione ad intelligendum, atque ipso corpore ad operandum. Fis dux cæcorum; nam ægroti, dum ad te confugiunt existimantes, propriis consulere morbis, cæci sunt, & palpitant in tenebris, fiuntque Corebo stultiores. Nullum enim discrimen ponunt inter album, & nigrum, inter lyncem, & talpam, inter lusciniam, & upupam, inter sapientem, & ignorantem. Hinc sequitur, *Dum cæcus cæco ducatum præstat, ambo in foveam cadunt*: (ut Jesus Servator noster admonet Matthæi 15.) Exorcista in foveam lethalis culpæ: Ægroti necis corporeæ.

§. II.

Exorcista in foveam tunc cadit lethalis culpæ: cùm ex notabili ignorantia, vel imperitia in sua cura nocet infirmo. Facit enim contra illud: *Non occides*: *de pœnit. d.* 1. *cap. homicidium*. Ubi teste Augustino lib. 19. contra Faustum cap. 23. *Aperuit Dominus omnem iniquum motum ad nocendum fratri in homicidii genere deputari*. Et secundùm Ricardum tenetur infirmo ad æquivalens, ex quo non potest resarcire principale; immò etiamsi sanitas sequatur, peccat mortaliter: quia exposuit se periculo peccati mortalis, idest operi, unde sequi potest notabile damnum proximo: Ita docet Sylvester *ver. Medicus q.* 1. & Jacobus de Graffiis *l.* 2. *Decis. aurear. c.* 61. *nu.* 57. Nec eum excusat ignorantia juxta illud Ovidii *Epist.* 19. 312 Exorcistæ quando peccêt mortaliter ægrotis medicinas tradendo corporales?

Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ.

Neque involuntarium detrimentum: quia licèt hoc non intendat, nec velit directè; Voluntariè tamen exponit se ad illud, unde hoc natum est sequi, ut habetur 15. *q.* 1. *c. meritò*, & §. *obiicitur de Lamech*: quia non sequitur traditiones artis: ut notat Petrus *in auct. Sed hodie*, *C. de judiciis*. Ideò ejus imperitia, & ignorantia culpæ annumerantur. *L. si quis fundum*, §. *Celsus*, *ff. loc.* & *l. imperitia*, *ff. de reg. jur.* Hoc tamen Panormit. *in c. ad aures*, *de ætat. & qualit.* limitat, quando assumit officium voluntariè. Secus si ex necessitate bona fide fecerit, quod potuit deficientibus Medicis: Ita Sylvest. & Jacobus de Graffiis *loco citato*.

Nec ipsum juvat alia excusatio; nisi quòd medicinæ in libris sic ordinatæ inveniuntur. Sed & in hoc suam ipsemet Exorcista prodit ignorantiam, dum medicinas in libris ordinatas legens, documenta præposita pro talium medicamentorum usu necessaria omittit; legitque antecedens sine consequente: vel consequens sine antecedente: Vel nescit connectere antecedens cum consequente. Vel non novit distinguere inter propositiones de possibili, & de facto: inter universales, ac particulares: inter indefinitas, & singulares; ideò in penè innumeros incidit errores; ac tam imprudenter circa hoc se gerit, quòd sine aliqua cognitione; an talis persona sit maleficiata, vel aliqua naturali laboret ægritudine, prædictas medicinas, quas descriptas in libris reperit, illis præbet; & quot videt infirmos, tot maleficiatos esse judicat. Hoc testantur Valerius Polidorus *par.* 2. *Dispers. dæmonum*, *cap.* 9. Maximilianus ab Eynaten *in Manuale Exorcismorum par.* 1. *instruct.* 3. Hoc illicitum esse, ait Sanchez *lib.* 2. *in præcepta Decalogi*, *c.* 42. *num.* 31. Guilielmus Philiarcus *de off. Sacerdotis tom.* 1. *par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. & Hieronymus Menghus de *Fuga dæmonum cap.* 10. 313 Ignorantem se prodit.

§. III.

§. III.

314 Avarum se ostendit.

NEc tantùm ignorantes; sed pecuniæ servientes, & avaritiæ studentes se ostendunt. Nam instar circulatorum aquas, oleum, & pulveres, aliosque liquores vendunt maleficiatis ad ipsorum maleficiales curandas infirmitates, nihilque honorem Dei, & clericalem dignitatem existimantes, de Exorcistis, qui debent esse, evadunt Simplicistæ, Pseudomedici, & Circulatores, hanc, vel illam herbam contra dæmones quærentes, medicinas, pulveres, & his similia maleficiatis, & à dæmone obsessis absque alio consilio Medicorum præbentes, etiam contra præcepta, regulas, & ordines in libris hujus artis præscriptos temerariè sibi officium Medicorum usurpant, ut magis possint augere pecuniam: sic mundum scandalizant, hoc sacrum exercitium deturpant, & reputationem, honoremque à veris auferunt Exorcistis. Ideò jure merito dici possunt in foveam cadere lethalis culpæ; præter irregularitatem, quam incurrunt, dum cum ipsis spiritibus immundis quandoque etiam animas quorundam ex ipsis corporibus excutiunt. Ita etiam contra hujusmodi Exorcistas invehitur, ac de eis conqueritur Menghus *loco citato*.

§. IV.

315 Ægroti ut cæciin foveam necis corporeæ cadunt.

PAri modo Ægroti ab hujusmodi Exorcistis ducti, ut cæci cadunt in foveam necis corporeæ. Experientia enim rerum magistra docet in dies, eorum, qui ab hisce Exorcistis, vel Religiosis, vel etiam mulierculis, aliisque hujusmodi pseudomedicis alexipharmaca sumpserunt, puta anthimonium præparatum, cataputiam, scammonium, elleborum, colocynthidem, ac cætera hujusmodi medicamina pro sanitate consequenda, plures festinanter viam universæ carnis esse ingressos. Sic fatetur Zacharias Vicecomes *in Complem. art. Exorcist. loco cit.* se vidisse aliquos Exorcistas sine consilio Physicorum medicamina ægrotis exhibentes, eos occidisse. Unde etiam Alexander Albertinus *in suo Malleo dæmonum in epistola nuncupata, Documentum ad vexatum*, sic eum admonet: *Te hortor, si quis Religiosus tibi vellet corpoream exhibere medicinam, quòd eam omninò respuas, nec ullo modo sumas: quia ego propriis oculis vidi nonnullos juvenes vesperè à quodam Religioso aliqua sumpsisse medicamina, qui post sex, vel septem horas ultimum obiere diem, quod mihi maximum fuit scandalum.* Hoc idem evenisse in territorio Bergomensi egomet audivi.

Quare cùm maleficio additur morbus naturalis, sive à causa naturali, sive à dæmone excitatus, infirmus se committat Medico, qui disponat sit expediens judicaverit. Et licèt varii Auctores suis exorcismariis varia corporalia apposuerint medicamina; multas tamen circunstantias addiderunt, quæ nec observantur, nec intelliguntur à multis.

§. V.

316 Exorcistæ, quamvis in arte medica periti, prohibentur corporeas medicinas exhibere.

SEd esto quòd plenam, atque perfectam habeat Exorcista artis medicæ notitiam, adhuc illi onus medicinas corporeas exhibendi, non incumbere nemo est, qui ambigat. Clericis enim, qui sunt in sacris, vel etiam in minoribus constituti (dum tamen sint sufficienter beneficiati) secundùm Raynutium non licet operari in medicina physica, nisi gratis, pro miserabilibus personis, vel consanguineis; nec tunc ibi posset esse periculum. Quod etiam in claustralibus districtiùs est observandum, ut habetur in titulo *Ne Clerici, vel Monachi sæcularibus negotiis se immisceant*.

Hoc idem in Rituali Romano (ubi de forma exorcizandi obsessos agitur) Exorcistis

tistis cavetur his verbis: *Caveat proinde Exorcista, ne ullam unquam medicinam infirmo, vel obsesso præbeat; aut suadeat; sed hanc curam Medicis relinquat*. Hujusmodi Exorcistarum inconvenientia etiam Episcopus Parmensis Anno Domini 1621. teste Bordono *Resolut*.7. sub pœna suspensionis ipso facto incurrenda præcepit suis subditis Exorcistis, ne auderent ullo modo præbere anthimonium, oleum, aut quodvis genus medicinæ, nisi de consensu Medici.

QUÆSTIO XX.

An sit licitum Exorcistæ, cum ægrotis, obsessis, aut maleficiatis Chirurgi munere fungi?

HÆc quæstio jure merito est examinanda; quia experientia docet, in dies plures Exorcistas sæpius hoc sibi vindicare munus. 317

Varii Exorcistæ munus Chirurgi sibi ascifcunt. Quorum alii partem vexatam palpant.

Alii enim Obsessos, ac Maleficiatos, præcipuè adolescentulas, ac juvenculas manibus suis tangunt, & partem vexatam palpant; modò vultum, modò pectus: nunc brachia, nunc manus: sæpè collum, sæpè pectus perfricando, donec dæmon ad manuum sacerdotalium contactum aufugiat: sic à testibus omni exceptione majoribus audivi, quosdam Exorcistas tales exercuisse functiones, ad quorum contactum, ac perfricationem fingebat dæmon maximam percipere vexationem, sed utinam per talem actum tam in juvencula, quàm in Exorcista alteram vexationem, carnalem nempè delectationem, non excitasset, ob quam multoties Exorcistæ ab baratrum peccati pervenerunt.

Hoc prohibitum est à S. Carolo Borrhomæo.

Quis audebit talem exorcizandi modum approbare? Si dæmon compositus esset ex humoribus, ita ut in corporis superficie absconsus staret, posset utique Exorcista manibus corporis læsas partes contrectare; sed cùm dæmon sit spiritus immaterialis, ad quid tangere partem corporis vexatam? Quare justissimè hosce tactus prohibuit S. Carolus Borrhomeus *in Synodo 4. Provinciali*. Ideòque Exorcista oculis, & manibus, & in omnibus suis motibus, & actionibus debet esse pudicus, & cautus non solùm propter seipsum; verùm etiam propter Obsessam; & eò magis, quò minus ejus cogitatus agnoscit: tum etiam ne scandalizentur circunstantes.

§. I.

ALii unctionibus, ac lenimentis partes à dæmone vexatas inungunt. Quarum unctionum usus licèt sit licitus, & bonus, si rectè exerceatur, ut fecerunt plures Sancti; Verumtamen valdè periculosus est. Nam dæmon versipellis, qui præsentialiter Obsessum, ac Maleficiatum vexat in corpore, retorquendo nunc caput, nunc collum: modò brachia, modò pectus: nunc renes, nunc ventrem: sæpè coxas, sæpè crura, ac cæteras partes corporis etiam verecundas, ad unctionem olei, dummodo unctio fiat manibus Exorcistæ, illicò aufugit: nec aliter à vexatione cessare vult, quicquid remedii adhibere tentent. Unde, cùm (ut plurimùm) mulieres juvenculæ, & adolescentulæ pulchræ, ac venustæ hujusmodi vexationibus dæmoniacis afficiantur, tunc dæmon astutissimus data occasione magis, magisque suos tendit laqueos, suaque expandit retia, ut in nassam incautos trahat Exorcistas. Ideòque tales mulierculas vexare incipit in collo; nec cessat à tali vexatione, donec Exorcista suis sacratis manibus oleo sacro collum inungat: dæmon è collo velut fulgur fugit ad pectus, & illud torquet: iterùm necesse est, ad dæmonem fugandum, Exorcista manibus suis pectus oleo liniat; sed ecce repentè ut ventus validissimus dæmon sub mamilla se abscondit, & vexat, quam denuò oportet, Exorcista manibus tangat, & ungat, devotè tamen, & honestè. Hinc statim fugit, ac recedens se recipit ad matricem, & eam acriter torquet: tunc Exorcista castitatis 318

Alii partes vexatas inungunt. Usus unctionum etsi licitus sit, si rectè fiat; tamen est periculosus. Experientia docet.

tatis

§. III.

314 Avarum se ostendit.

NEc tantùm ignorantes; sed pecuniæ servientes, & avaritiæ studentes se ostendunt. Nam instar circulatorum aquas, oleum, & pulveres, aliosque liquores vendunt maleficiatis ad ipsorum maleficiales curandas infirmitates, nihilque honorem Dei, & clericalem dignitatem existimantes, de Exorcistis, qui debent esse, evadunt Simplicistæ, Pseudomedici, & Circulatores, hanc, vel illam herbam contra dæmones quærentes, medicinas, pulveres, & his similia maleficiatis, & à dæmone obsessis absque alio consilio Medicorum præbentes, etiam contra præcepta, regulas, & ordines in libris hujus artis præscriptos temerariè sibi officium Medicorum usurpant, ut magis possint augere pecuniam: sic mundum scandalizant, hoc sacrum exercitium deturpant, & reputationem, honoremque à veris auferunt Exorcistis. Ideò jure merito dici possunt in foveam cadere lethalis culpæ; præter irregularitatem, quam incurrunt, dum cum ipsis spiritibus immundis quandoque etiam animas quorundam ex ipsis corporibus excutiunt: Ita etiam contra hujusmodi Exorcistas invehitur, ac de eis conqueritur Menghus *loco citato*.

§. IV.

315 Ægroti ut cæci in foveam necis corporeæ cadunt.

PAri modo Ægroti ab hujusmodi Exorcistis ducti, ut cæci cadunt in foveam necis corporeæ. Experientia enim rerum magistra docet in dies, eorum, qui ab hisce Exorcistis, vel Religiosis, vel etiam mulierculis, aliisque hujusmodi pseudomedicis alexipharmaca sumpserunt, puta anthimonium præparatum, catapuciam, scammonium, elleborum, colocynthidem, ac cætera hujusmodi medicamina pro sanitate consequenda, plures festinanter viam universæ carnis esse ingressos. Sic fatetur Zacharias Vicecomes *in Complem. art. Exorcist. loca cit.* se vidisse aliquos Exorcistas sine consilio Physicorum medicamina ægrotis exhibentes, eos occidisse. Unde etiam Alexander Albertinus *in suo Malleo dæmonum in epistola nuncupata, Documentum ad vexatum*, sic eum admonet: *Te hortor, si quis Religiosus tibi vellet corpoream exhibere medicinam, quòd eam omninò respuas, nec ullo modo sumas: quia ego propriis oculis vidi nonnullos juvenes vesperè à quodam Religioso aliqua sumpsisse medicamina, qui post sex, vel septem horas ultimum obiere diem, quod mihi maximum fuit scandalum.* Hoc idem evenisse in territorio Bergomensi egomet audivi.

Quare cùm maleficio additur morbus naturalis, sive à causa naturali, sive à dæmone excitatus, infirmus se committat Medico, qui disponat sit expediens judicaverit. Et licèt varii Auctores suis exorcismariis varia corporalia apposuerint medicamina; multas tamen circunstantias addiderunt, quæ nec observantur, nec intelliguntur à multis.

§. V.

316 Exorcistæ, quamvis in arte medica periti, prohibentur corporeas medicinas exhibere.

SEd esto quòd plenam, atque perfectam habeat Exorcista artis medicæ notitiam, adhuc illi onus medicinas corporeas exhibendi, non incumbere nemo est, qui ambigat. Clericis enim, qui sunt in sacris, vel etiam in minoribus constituti (dum tamen sint sufficienter beneficiati) secundùm Raynutium non licet operari in medicina physica, nisi gratis, pro miserabilibus personis, vel consanguineis; nec tunc ibi posset esse periculum. Quod etiam in claustralibus districtius est observandum, ut habetur in titulo *Ne Clerici, vel Monachi sæcularibus negotiis se immisceant*.

Hoc idem in Rituali Romano (ubi de forma exorcizandi obsessos agitur) Exorcistis

tistis cavetur his verbis: *Caveat proinde Exorcista, ne ullam unquam medicinam infirmo, vel obsesso præbeat; aut suadeat; sed hanc curam Medicis relinquat*. Hujusmodi Exorcistarum inconvenientia etiam Episcopus Parmensis Anno Domini 1621. teste Bordono *Resolut.* 7. sub pœna suspensionis ipso facto incurrenda præcepit suis subditis Exorcistis, ne auderent ullo modo præbere anthimonium, oleum, aut quodvis genus medicinæ, nisi de consensu Medici.

QUÆSTIO XX.

An sit licitum Exorcistæ, cum ægrotis, obsessis, aut maleficiatis Chirurgi munere fungi?

HÆc quæstio jure merito est examinanda; quia experientia docet, in dies plures Exorcistas sæpiùs hoc sibi vindicare munus. 317

Varii Exorcistæ munus Chirurgi sibi ascicunt. Quorum alii partem vexatam palpant.

Alii enim Obsessos, ac Maleficiatos, præcipuè adolescentulas, ac juvenculas manibus suis tangunt, & partem vexatam palpant; modò vultum, modò pectus: nunc brachia, nunc manus: sępè collum, sępè pectus perfricando, donec dęmon ad manuum sacerdotalium contactum aufugiat: sic à testibus omni exceptione majoribus audivi, quosdam Exorcistas tales exercuisse functiones, ad quorum contactum, ac perfricationem fingebat dęmon maximam percipere vexationem, sed utinam per talem actum tam in juvencula, quàm in Exorcista alteram vexationem, carnalem nempè delectationem, non excitasset, ob quam multoties Exorcistę ab baratrum peccati pervenerunt.

Hoc prohibitum est à S. Carolo Borrhomæo.

Quis audebit talem exorcizandi modum approbare? Si dęmon compositus esset ex humoribus, ita ut in corporis superficie absconsus staret, posset utique Exorcista manibus corporis lęsas partes contrectare; sed cùm dęmon sit spiritus immaterialis, ad quid tangere partem corporis vexatam? Quare justissimè hosce tactus prohibuit S. Carolus Borrhomęus *in Synodo 4. Provinciali*. Ideòque Exorcista oculis, & manibus, & in omnibus suis motibus, & actionibus debet esse pudicus, & cautus non solùm propter seipsum; verùm etiam propter Obsessam; & eò magis, quò minus ejus cogitatus agnoscit: tum etiam ne scandalizentur circunstantes.

§. I.

ALii unctionibus, ac lenimentis partes à dęmone vexatas inungunt. Quarum unctionum usus licèt sit licitus, & bonus, si rectè exerceatur, ut fecerunt plures Sancti; Verumtamen valdè periculosus est. Nam dęmon versipellis, qui pręsentialiter Obsessum, ac Maleficiatum vexat in corpore, retorquendo nunc caput, nunc collum: modò brachia, modò pectus: nunc renes, nunc ventrem: sępè coxas, sępè crura, ac cęteras partes corporis etiam verecundas, ad unctionem olei, dummodo unctio fiat manibus Exorcistę, illicò aufugit: nec aliter à vexatione cessare vult, quicquid remedii adhibere tentent. Unde, cùm (ut plurimùm) mulieres juvenculę, & adolescentulæ pulchrę, ac venustę hujusmodi vexationibus dęmoniacis afficiantur, tunc dęmon astutissimus data occasione magis, magisque suos tendit laqueos, suaque expandit retia, ut in nassam incautos trahat Exorcistas. Ideòque tales mulierculas vexare incipit in collo; nec cessat à tali vexatione, donec Exorcista suis sacratis manibus oleo sacro collum inungat: dęmon è collo velut fulgur fugit ad pectus, & illud torquet: iterùm necesse est, ad dęmonem fugandum, Exorcista manibus suis pectus oleo liniat; sed ecce repentè ut ventus validissimus dęmon sub mamilla se abscondit, & vexat, quam denuò oportet, Exorcista manibus tangat, & ungat, devotè tamen, & honestè. Hinc statim fugit, ac recedens se recipit ad matricem, & eam acriter torquet: tunc Exorcista castitatis 318

Alii partes vexatas inungunt. Usus unctionum etsi licitus sit, si rectè fiat; tamen est periculosus. Experientia docet.

tatis amator renuit illas tangere partes; sed clamat adolescentula, ac suppliciter rogat, ut tangat, quia necessitas urget, citò ungendi, & liniendi, quia dolor nimis cruciat, & urit, affirmans nullum in tantis pęnis aliud sentire levamen, quàm ex tactu ipsius manuum sacerdotalium. Quare bonus Exorcista charitate ductus, ac pietate impulsus, tangit partes illas verecundas, ungit, & linit cum maxima tamen verecundia. Sed ecce follicularius dæmon interim, qui adolescentulam torquebat, ex tali manuum contactu magnum ei affert oblectamentum, & dirum, durumque angorem in carnalem mutat ardorem, ac simul in tangente Veneris faces accendens, non cessat, donec ex unctione eos trahat ad conjunctionem. Quod hoc nostro ævo nonnullis Exorcistis etiam animarum Parochis in quadam Lombardiæ diæcesi nimio suo damno, totius populi scandalo, artis exorcisticæ infamia, & Christianæ Religionis ignominia, evenisse in comperto est; qui etiam pænas tanto sceleri debitas solvere coacti sunt.

§. II.

319 *Alii utuntur balneis, &c.*

ALii balnea adhibent: alii suffumigia ex sulphure, ex ruta, ex limatura ungulæ asini, ex stercore canis, & aliis hujusmodi; sed utique cum maximo Obsessi, aut Maleficiati detrimento.

Nam qui balneis utuntur, illa parant ex lixivio cum cinere olivarum, & aqua fluminis, in quibus ebulliant rutha sabina, hypericon, artemisia, verbena, palma Christi, & aristolochia rotunda, in quibus jubent totum corpus Obsessi, vel Maleficiati immergi, & ablui. Sed, si putant his balneis dęmonem fugare, valde hallucinantur: quia nulla res corporalis agere potest in dęmones actione sive physica, ac reali; sive intentionali sensibili, aut phantastica. Immò sępiùs Obsesso, ac Maleficiato maximo sunt detrimento: cùm balnei usus juxta Medicorum placita tot exposcat conditiones tum ex parte morbi, & ęgrotantis: tum ex parte balnei, & ministrorum, ut difficillimum sit, omnes simul convenire. Quare satius erit Exorcistę, balnea Medicis relinquere paranda, prout ipsi expediens judicaverint: ut benè admonet Codroncus *de morbis venef. lib.* 4. *cap.* 5.

320 *Alii suffumigia adhibēt, quare varias in patiente ęgritudines causare possunt.*

Qui verò suffumigia adhibent, recipiunt galbanum, sulphur, asam fætidam, aristolochiam, hypericonem, rutham, carnam, vel limaturam ungulę asini, canis, ac diaboli stercora, ut videre licet in Flagello dęmonum Hieronymi Menghi, & Compendio Artis exorcisticę Zacharię Vicecom. *par.* 1. *de rebus corporalibus*: ex quibus facto fætido suffumigio maleficiati, aut obsessi nares fumigant; ut dęmon tali perculsus odore in fugam versus ab obsesso recedat. Sed quid hisce suffumigiis operantur isti Exorcistę? Mortuos incensant, & lapides elixant. Ipsi enim dęmones de nulla re magis delectantur, quàm de rebus fętidis: ut patet in omnibus eorum apparitionibus corporeis, in quibus semper fętores percipiuntur. Fingit tamen versipellis dęmon, hisce suffumigiis magna se affici molestia, ut ignarus Exorcista diaboli astutiam non pręcavens, iterum, & itersim ea repetat, ac replicet; quę, (cùm sint calida, & calidi natura sit ascendere) ad ęgroti caput ascendunt, secumque alios vapores adducunt, qui simul illud implentes, in eo gravitatem efficiunt, ac cum maximo ipsius patientis detrimento sua caliditate quandoque inflammationem progignere, & humores frigidos fundendo epilepsiam, apoplexiam, convulsionem, & alios graves morbos excitare possunt: ut docet Codroncus *lib.* 4. *de morbis veneficis cap.* 6. Quare Exorcista à se procul abiiciat talium suffumigiorum usum, ac remediis spiritualibus, de quibus in toto hoc tractatu peragitur, utatur, ac pro virili dęmonem in fugam vertat.

QUÆ-

QUÆTIO XXI.

An licitum sit Exorcistæ, Energumenum vexare flagellis, & dehonestare opprobriis, aliave similia facere?

BReviter respondent Petrus Thyreus *de dæmoniacis cap.46.num.31.* Sanchez *lib.2. de preceptis Decalogi cap.42. num.30.* Bonacina *tom.2. disp.4. de Juram. part. ult. nu.12.* & Ferdinandus à Castro Palao *de Adjuratione disp.4. punct.4. nu.25.* licitum esse, si prudenter, & moderatè fiat, ea, inquam, moderatione, ut potiùs in conculcationem dæmonis, quàm in afflictionem Energumeni cedat. Nam cùm illæ actiones ea solùm ratione ad expulsionem dæmonis conducant, quatenus dæmon illis conculcari se sentit, videns ob suam causam Energumenum vilipendi, ejusque corpus malè tractari, (estò graviter Energumeno molesta non sint) effectum habere possunt. 321 Aliqui sentiunt licere flagellis vexare Energumenum, si honestè, & moderatè fiat.

Verè prædicti Auctores benè locuti sunt, addentes illa verba: *si prudenter, & moderatè fiat, &c.* Sunt enim aliqui Adjuratores, qui non Exorcistæ, sed tortoris sævitiam exercent, ac crudelitatem, graviter Energumenum exagitantes flagellis. & alapis, ac pugnis percutientes, boum nervis, ac fustibus cædentes, longa terræ spatia lingua vertere jubentes; addentesque doloribus dolores, vexationem internam dæmonis, vexatione externa dira, & crudeli, faciunt & prolixiorem, & intolerabiliorem. Heu miseri illi arreptitii, qui talium tortorum discretioni se committunt. Nam grave satis esset, tortorem dæmonem habere internum, absque eò quòd carnificem etiam Adjuratorem haberent externum. Ideò hoc juremeritò damnant plures Auctores: Ita Jacob. Simanc. *de Cathol. instit. tit.63. nu 32. allegato Bartholomæo Sibilla.* Delrius *lib.2. Disquisit. Magic. q.30. sect.3.* Sunt aliqui Adjuratores Obsessorum carnifices, ac tortores.

Satius ergo erit Exorcistis, omninò se ab hujusmodi pęnis afflictivis miseris Energumenis infligendis abstinere. Nam cùm dæmon sit spiritus incorporeus, non afflictionibus corporeis, sed verbis contumeliosis, & objurgatoriis est conculcandus; ut latè docetur infra *n.355.* Energumenus verò, ac Maleficiatus verbis blandis suavitate conditis, ac consolatoriis sublevandus, pro sua liberatione in spem erigendus, & excitandus ad fiduciam in Deo collocandam, nec non ad dæmonem detestandum, & conculcandum; ut infra *par.3.* docetur. Satius est totaliter à prędictis abstinere.

QUÆSTIO XXII.

An Exorcista licitè possit fictionibus uti, ad probandum, an aliquis sit verè, vel imaginariè, aut fictè obsessus?

HÆc quæstio movetur propter eos Exorcistas, qui ad probandum, an aliquis sit à dæmone obsessus verè, vel tantùm fictè, aut imaginariè, pro Reliquiis Sanctorum ad illum benedicendum, utuntur ossibus animalium brutorum, vel hominum mortuorum, qui ab Ecclesia non ut sancti sunt reputati: Vel pro Reliquiario adhibent parvulum holorogium: vel quid aliud simile: pro libro exorcismorum librum poetarum, vel fabularum, vel id generis fictiones præstant, attendentes, si dæmon hujusmodi res fictas agnoscat. Nam si persona obsessa ad talium applicationem, nedum ullum sentiat dolorem, aut molestiam; sed potiùs subrideat, dolum, ac fictionem manifestans, tunc concludunt, eam verè, ac realiter esse à dæmone obsessam. Si verò ad eorum applicationem clamet, ac dicat se nimis aduri, & roget, ut illa auferant, tunc argumentantur, eam non esse verè; sed tantùm fictè, vel imaginariè obsessam. 322 Quidam fictionibus utūtur ad veros, aut fictos obsessos agnoscendos.

Veruntamen dicimus, illicitum esse exorcistæ hisce fictionibus uti. Ratio est: tum Hoc illicitū esse probatur.

tum quia illicitum est, & inconveniens, ministros Ecclesiasticos in suis functionibus, ac ministeriis ecclesiasticis, fictiones, ac simulationes adhibere: Tum etiam quia dæmon, qui est astutissimus, cùm talia fictitia novit applicari, potest clamare fingendo se nimis cruciari, & aduri ab hujusmodi rei fictæ applicatione, ut tam Exorcista, quàm parentes personæ Obsessæ hujusmodi clamores audientes, ac scientes res illas esse fictitias, ac simulatas, existiment eam non verè, ac realiter, sed dumtaxat imaginariè, aut fictè esse obsessam: Sic imposterum remedia sacra totaliter abiiciant, nec ampliùs per exorcismos, ac ministeria ecclesiastica eam à dęmoniacis vexationibus liberari curent. Prorsùs ergo fictiones fugiant Exorcistæ, & ad probandum, an aliquis sit verè, vel fictè, aut imaginariè obsessus, servent documenta, quæ habentur infra *nu.*375.

QUÆSTIO XXIII.

An Obsessi, seu Energumeni, ac Maleficiati per solum dissensum voluntatis possint seipsos à quacumque dæmoniaca vexatione totaliter liberare?

323 *Hos tuentur aliqui Exorcistę Theologi his Rationibus.*

HUnc modum se à dęmone eripiendi per dissensum, tuentur nonnulli moderni Exorcistæ Theologi rationibus, & auctoritatibus; simulque experientia suam probant assertionem. Qui modus, cùm doctrinæ à me in hoc opusculo allatæ adversetur, necessariò eò attentiùs, maturiùs, ac diligentiùs est discutiendus, quò magis inusitatus, & tamen à quibusdam viris doctis probatus, & ab aliquibus Exorcistis famosioribus in praxim ductus; & ab eis, ut mirabilis prędicatus. Expendamus ergo hujusce opinionis fundamenta principalia posita in quodam opusculo manuscripto, cujus exemplar à pluribus exorcistis conservatur; ejusque quidditatem medullitùs inquiramus; & utique inveniemus, eam non super stabilem petram doctrinæ Evangelicæ, sed super arenam eorum propriæ imaginationis esse fundatam, coloribusque adulterinis dumtaxat concinnatam; & latere anguem in herba.

§. I.

Fundamenta dictæ opinionis.

324 *Prima ratio sumpta à cōsensu voluntatis.*

PRimum fundamentum, quod est eorum Achilles, ad quod in omnibus suis responsis confugiunt, hoc est: In regularibus vexationibus non potest dæmon sine consensu ipsius hominis (saltem interpretativo) suggestioni diabolicæ priùs pręstito ingredi corpus ejus, illudque actualiter vexare. Quia, cùm dęmonis potestas per passionem Christi fuerit alligata, immò totaliter ablata; nec Deus pręcisè permittat (ut ipsi dicunt) in regularibus vexationibus aliquem vexari, nisi in casibus particularibus, qui per divinam manifestantur revelationem, non potest dęmonis potestas relaxari, nisi priùs ipse homo diabolicę consentiat suggestioni: quod potest esse multipliciter, puta, Vel credendo, dęmonem habere potestatem corpus suum intrandi, illudque vexandi: Vel dęmonem timendo, ita ut patiens credat, esse periculum maleficiorum: Vel imaginando se esse maleficiatum, aut obsessum: Vel alteri id generis suggestioni diabolicę consentiendo.

Ejus confirmatio. Sumpta à Credulitate, Timore. Imaginatione.

Ab oppositis ergo (ajunt) si ab hisce suggestionibus homo dissentiat, vel credendo, dęmonem adversùs ipsum nihil posse: Vel nullum periculum adesse maleficiorum: Vel imaginando se non esse maleficiatum, aut obsessum: Vel ab alia simili suggestione dissentiendo, dęmon neutiquam poterit eum possidere, aut vexare. Et si corpus suum fuerit ingressus, eò quòd alicui ejus consenserit suggestioni, per hujusmodi dissensum illicò exire, ac recedere cogetur: quia sicut posita causa ponitur effectus: ita remota causa, removetur effectus, *C. cum cessante de appellat. & L. generaliter, C. de Episc. & Cleric.*

Secun-

Secundum fundamentum. *Deus fecit hominem rectum, & reliquit eum in manu consilii sui*. Ecclis. c. 15. hoc est in sua libertate, non solùm quoad operationes animæ; sed etiam corporis, prout anima eo, ut organo uti, necesse habet. Sicut ergo contradicentibus nobis non possunt dæmones animæ nocere, ita nec corpori; aliter fieret præjudicium libero arbitrio; quod non convenit ordini divinæ Providentiæ: quia cùm corpus subditum imperio voluntatis, (quod est sibi naturale) non potest dæmonis imperio (quod est accidentale) subjacere, si voluntas ipsa contradicat: cùm non possit idem corpus simul duplici imperio subjacere, nisi imperia sint subordinata: vel unum cedat alteri. 325 Secunda ratio sumpta à libertate arbitrii.

Tertium fundamentum. Natura providit omnibus creatis necessaria non solùm quoad sufficientiam victus, & vestitus; sed etiam quoad congruentem defensionem suppositi, ut ab inimicis propriis præservetur: Ergo sicut alia animalia habent, quo naturaliter possunt se defendere: ita & homo debet habere, quo naturaliter possit dæmonis potestatem impedire, ne sibi noceat. Hoc autem aliud non est, quàm ratio, seu liberum arbitrium. 326 Tertia ratio sumpta à providentia naturæ universalis.

Nec est dicendum (addunt) quòd remedia dederit spiritualia: quia adhuc sequitur, quòd natura defecerit in necessariis. Nam cùm dæmones pugnent viribus naturæ, nempè intellectu, & voluntate contra hominem, adhoc ut bellum sit justum, debet esse ejusdem generis armorum; ideòque & homini, naturæ viribus, intellectu nempè, & voluntate adversùs dæmonem est pugnandum, aliter Auctor naturæ defecisset in necessariis, quod est inconveniens.

§. II.

Auctoritates, quibus suam probant opinionem.

AUctoritatibus insuper suam conantur probare opinionem, adducentes verba D. Petri Chrysologi serm. 16. dicentis: *Dæmones lædere non valent, nisi jussi*. S. Ambrosii in Psalmum 118. *Adversùs diabolum non vocis magnitudine, sed magnitudine cordis utendum est*. D. Augustini serm. 197. de tempore. *Fratres, quàm stultus est homo ille, quem canis in catena positus mordet. Tu te illi per voluntatem noli conjungere, & ille ad te non præsumet accedere: latrare potest, solicitare potest, mordere omninò non potest, nisi volentem*. Christus etiam cùm Paralyticum sanavit, priùs consensum ab eo expiscatus est, dicens: *Vis sanus fieri?* Et in sanitatibus conferendis requirebat consensum infirmorum, ergo, &c. 327 Auctoritatibus.

§. III.

Fundamenta prædictæ opinionis destruuntur.

HÆc sunt profectò hujusce opinionis fulcimenta, hæc sunt illustria, ac valida munimenta, quibus mirabilis apparet. Sed modò ingenioli mei acie ferar ad ea, & funditùs eorum stabilitatem, firmitatemque experiri conabor. 328 Prima ratio improbatur.

Primum fundamentum, quàm sit infirmum, ac debile, non mediocriter scienti non est ignotum. Supposita enim divina permissione, qua mediante, absque ulla alia particulari revelatione, ac manifestatione quodlibet maleficium, ac quævis à dæmone vexatio fieri solet, ut latè probatum est supra *c. 2. ubi de divina permissione*. Dico, Diabolum ex vi naturæ suæ, (cùm sit spiritus) potestatem habere naturalem super omnia corpora sublunaria, illaque movere posse motu locali è voto suo sine hominis consensu, immò ipso contradicente: (eò quia, ut docet Augustinus *lib. 83. qq. q. 79. & lib. 3. super Genes. ad lit.* quem sequuntur communiter omnes Theologi, materia corporalium sublunarium obedit Angelis sive bonis, sive malis quoad motum localem;) quo motu etiam activa passivis applicando, illam move-

re,

re, turbare, & alterare potest, ut lubet, nisi à Deo impediatur per se, vel per Angelos, ut benè probatum est supra *nu.*147. *& sequentibus*.

329 Instantia refellitur. Nec obstat, quòd dæmonis potestas religata sit in pęnam peccati sui, & per passionem Christi totaliter ablata: quia non est religata, & ablata pro omnibus absolutè, & efficaciter, aliter dæmones nunquam possent alicui nocere, etiamsi illis suum præstaret consensum, sed respectivè pro illis, qui in potentia, virtute, ac bonitate Dei; vel efficacia Sanctissimi Nominis Jesu suam constituunt fiduciam, in adjutorio Altissimi habitantes: Vel etiam Beatissimæ Virginis Mariæ, ac Sanctorum Angelorum suffragia, ac protectionem implorantes: Vel pro his quoque, quibus Deus ob aliquod bonum publicum, vel privatum, dæmones nocere non permittit; ut supra docui *num.*66.

330 Et quis tam mente captus invenitur, qui crudelissimum hostem in suo proprio corpore inhabitare, consentire velit, ac crudeles torsiones, ac vexationes, quæ sæpiùs etiam spiritualia impediunt exercitia voluntariè appetat? Estò multi diabolicis, quæ in peccatum inducunt, consensum præstent suggestionibus: At hæc sub specioso velamine boni sensibus obiiciuntur. Sed vexationes diabolicæ nihil boni naturalis, neque apparentis secum admixtum habent. Nemo ergo nisi desperatione ductus: vel aliquo spiritualis desiderii excessu patiendi pro amore Dei; vel pro brevi tempore, ut exinde sumatur occasio posteà totaliter ab illis se eximendi, consensum præstabit. Immò Vexati vellent omnes se eripere à dæmoniacis vexationibus, ideò remedia quærunt. In quo expressè ostendunt, se explicitum habere dissensum, ac nolitionem talium vexationum.

§. IV.

331 Objectio eorum. SEd dicunt isti Theologi in sua Theorica *qu.*18. *in responsione ad* 7. Vexatos velle quidem omnes liberari, & hac de causa quærere remedia, ut sanentur: quia propriam nolunt vexationem. At quia volunt illam implicitè, ideò non curantur, donec etiam consensus implicitus fuerit revocatus, atque remotus.

Reprobatio. Verùm quis non videat hoc nullatenus consistere posse? Nam sicut consensus explicitus, seu volitio explicita alicujus rei includit consensum, seù volitionem implicitam, sive interpretativam ejusdem: sic dissensus, seu nolitio explicita includit dissensum, & nolitionem implicitam, seu interpretativam respectu ejusdem rei. Modò consensus, & dissensus, seu volitio, & nolitio sunt duo actus positivi voluntatis contrariè oppositi; ita quòd posito uno removetur reliquum, ut docet Aristot. *in Post prædicam*: quia non possunt stare simul respectu ejusdem, eodem tempore; Ergo si vexatus habet dissensum, seu nolitionem explicitam respectu dæmoniacæ vexationis, & obsessionis, habet etiam nolitionem implicitam respectu ejusdem: Ergo sicut posita nolitione explicita removetur, ac destruitur volitio explicita respectu ejusdem: sic etiam posita nolitione implicita, removetur, ac destruitur volitio implicita: quia non possunt esse simul eodem tempore respectu ejusdem *Posito enim uno contrariorum removetur reliquum* ex Aristotele *loc. cit.* Si ergo obsessi habent nolitionem explicitam, cùm hęc includat nolitionem implicitam, quæ contrariæ opponitur volitioni implicitæ, impossibile est, quòd explicitè Vexati nolint suam vexationem, & simul eodem tempore implicitè velint eandem, aliter simul, & semel aliquis obsessus, & vexatus esset obsessus, & non obsessus, vexatus, & non vexatus. Obsessus, & vexatus: quia implicitè vult obsessionem, & vexationem. Non obsessus, nec vexatus: quia explicitè non vult vexationem, & obsessionem. Sicut qui actualiter, & explicitè omnia sua peccata detestatur, non est dicendum, quòd velit ea implicitè, & interpretativè, aliter contradictoria simul, & semel verificarentur de eodem; quia simul ea detestaretur, & non detestaretur, quod implicat contradictionem. Falsum est ergo, quòd per consensum interpretativum homo velit à dæmone vexari, aut possideri.

Eo

§. V.

EO autem magis convincuntur, ac suis se confodiunt armis, quò in responsione ad 14. ejusdem quæstionis asserunt: Si Vexati formassent verum, & efficacem dissensum sicut formarunt consensum, dæmon cessaret à vexatione; atque etiam de corpore exiret: quia remota causa, removetur effectus. Quod fatentur, se multoties expertos esse: Ergo per ipsos, ut dæmon ex corpore expellatur, sufficit minimus Obsessi dissensus interpretativus. Nam in responsione ad 4. 5. 6. & 7. arg. & alibi passim in toto illo suo opusculo sæpiùs repetunt, non esse credibile, quòd quis explicitè velit, corpus suum proprium à dæmone inhabitari, & crudeliter vexari; sed credibile est, quòd hoc velit implicitè, & interpretativè, in quantum vult id, ex quo sequitur vexatio, nempè prout diabolicæ consentit suggestioni; & ita per minimum consensum interpretativum (ut mordicùs suam tueantur opinionem) ajunt, dæmonem corpora ingredi humana, eaque acriter divexare. Ergo secundùm ipsos, & per minimum dissensum interpretativum dæmon ex corpore exire cogetur. Sed per ipsos in responsione ad 7. Vexati omnes habent non tantùm dissensum implicitum, & interpretativum; sed explicitum, & efficacem: quia vellent omnes à dæmone liberari, ideò remedia quærunt ad liberationem opportuna; Ergo ex eorum assertione nullus Obsessus obsidetur, ac nullus Vexatus vexatur: quia omnes habent dissensum vel explicitum; vel saltem implicitum, & interpretativum, quo illicò, ac sine mora à quacumque obsessione, ac vexatione dæmoniaca liberari, necesse est: Sic superfluus per ipsos est Ordo exorcistatus à Christo institutus, supervacanea Ecclesiæ potestas, inanis in Christi nomine fiducia ad dæmones expellendos ab ipsomet Christo suis fidelibus insinuata, ab Apostolis practicata, & à tot Dei præconibus publicata. Et quomodo suis ipsissmet rationibus, & argumentis suum coguntur fateri errorem, dum tam apertè in suis dictis sibi contradicunt. 332 Ostenditur in dictis eorum contradictio.

§. VI.

AD primam confirmationem de credulitate, qua dicunt, hominem consentire dæmoni, ut ingrediatur corpus suum, ac illud vexet, cùm credit, dæmonem posse illud possidere, ac vexare: Respondeo non sequi: quia homo credit se posse à dæmone possideri, ac vexari, ergo vult ab eo possideri, & vexari: Ibi enim fit transitus ab actu intellectus ad actum voluntatis, idest, à credere ad velle: seu potiùs à timore concepto, dæmonem posse vexare, ad velle ab eo vexari. 333 Confirmatio prima impugnatur.

Sed dicunt isti in eodem Opusculo *quæst.* 22. *Credere* ex D. Thoma 2. 2. *est alicui assentire ex præcepto voluntatis*. Assentire verò idem est, quod consentire, & approbare ea, quæ dicuntur, vel fiunt. Dum ergo quis credit, dæmonem posse possidere corpus suum, illudque vexare, consentit ei, & approbat suggestionem, & per consequens dæmon acquirit posse super corpus ejus. Verùm si quis apertis oculis intellectualibus veritatis lucem intueatur, erroris quidem tenebras conspicere, ac comprehendere, sibi dabitur. Concedo utique D. Thomam sapientissimè locutum esse, dicendo: *Credere est alicui assentire ex præcepto voluntatis*, aliter actus fidei non esset meritorius, nisi concurreret voluntas. Veruntamen D. Thomam ab istis Theologis non esse rectè expositum, ejusque doctrinam non benè intellectam, asserere non ambigo. Cùm enim quis credit; dæmonem posse corpus suum possidere, atque vexare, concurrit voluntas, & suum præbet consensum per actum imperativum, ut benè explicat D. Thomas illis verbis: *Ex præcepto voluntatis*: quia voluntas convertitur super actum intellectus, imperatque intellectui, ut id, quod agnoscit credendum, firmiter, ac sine ulla hæsitatione credat. Modò, dum quis credit dæmonem posse suum corpus possidere, atque vexare, voluntas converti-

tur super actum intellectus, eique suum præbet consensum imperando, ut hoc firmiter teneat, nempè in dæmone residere talem possidendi, ac divexandi potentiam quoad actum primum: Non tamen consentit super actum obsidendi, aut vexandi, seu (ut aliis verbis utar) super potentiam possidendi, atque vexandi quoad actum secundum, scilicet quòd actu corpus suum sit possessurus, ac vexaturus: cùm potiùs contrarium velit. Sicut dum credo, *posse Deum creare mille mundos*, *& me posse damnari*, concurrit mea voluntas, & consentit prædictis propositionibus, tanquam veris, ac indubitatis, imperatque meo intellectui, ut firmiter illis adhæreat, & sine ulla hæsitatione credat, ita esse, nempè in Deo esse talem creandi potentiam: quia potest quicquid non implicat contradictionem. Et in me talem damnationis possibilitatem: cùm adhuc sim in via, nec in gratia confirmatus. Non tamen voluntas mea concurrit super creandi, ac damnandi actum secundum, videlicet, quòd Deus creet, vel sit creaturus mille mundos; neque quòd ego sim damnatus, vel damnandus: Immò potiùs opposito adhæret, nempè Deum non alium creaturum mundum, ac me salvandum, divino favente auxilio, sperat, & optat. Quamvis ergo voluntas consentiat, dæmonem posse possidere, & vexare corpus meum, non tamen suum præstat consensum super actum possidendi, atque vexandi; nec dæmon acquirit aliquod dominium super illud: quia nemo, nisi sit rationis impos: vel desperatione ductus, vel maximo patiendi pro amore Dei desiderio impulsus, vult à dæmone possideri, atque vexari.

§. VII.

334 Confirmatio secunda solvitur eodem modo.

AD secundam confirmationem de timore, in qua dicunt: Qui timet periculum maleficiorum, dat consensum dęmoni. Dico, quia hoc probant per supradictam rationem de fide, ideò per eandem solvitur responsionem. Quomodo autem dæmon dicatur corpora ingredi per timorem, declaratum est supra *n.*83.

335 Confirmatio tertia destruitur.

Ad tertiam confirmationem, qua dicunt, per imaginationem præstari consensum; cùm quis imaginatur, se esse maleficiatum, dum illa imaginatio fiat (ut dicunt) per præcedentem diabolicam suggestionem, cui voluntas assentiatur; Respondeo, hujusce confirmationis falsitatem satis ex eorummet assertionibus apparere. Nam secundùm ipsos *in eodem suo Opusculo quæst.*31. nullam habent dæmones facultatem in corpus nostrum, nec habere possunt ullam actionem in illud, nisi ex præcedente suggestione, ac consensu à nobis illis præstito: quia, ut ajunt, facultas naturalis dæmonum adversùs nos eis per passionem Christi est ablata. At quis non videat, ad hoc ut dæmones aliquid nobis suggerant, oportere, ut rerum species sensibus affingant exterioribus, obtrudant eis spectra, & imagines; deinde receptas in exteriori sensu ad interiorem reducant: vel nova excitent spectra, obiiciantque in phantasmate, quo tanquam speculo talium rerum similitudines repræsententur; easque componant, vel dividant; sic compositas, vel divisas imaginationi proponendo: vel jam per naturam formatas phantasiæ sub aliquo ordine obiiciendo? Sed quis talem dedit dæmoni operandi in corpore facultatem? Non à divina accepit permissione; quia secundùm ipsos Deus non permittit, dæmonem aliquid in nobis posse, nisi in casibus particularibus, qui per divinam manifestantur revelationem. Non à se ipso: quia ei potestas operandi in hominem per passionem Christi est ablata. Respondebunt ergo, habere talem facultatem ex præcedenti suggestione, & consensu; ergo non potest dæmon movere phantasiam, vel imaginationem, eique aliquid suggerere sine præcedenti suggestione. Et tunc de illa est quærendum: quomodo potuit dæmon operari in corpore, ac suggerere, si nullam habet facultatem operandi in eo sine præcedenti suggestione? Sic debet dari processus in infinitum: vel tandem est deveniendum ad unam suggestionem primam factam sine alia præcedenti suggestione, in qua dæmon potuerit, & de facto operatus sit in corpore sine alia præcedenti suggestione, ac consensu; ac conceden-

dendum, dæmonem posse operari in corpore humano, illud movendo, alterando, obsidendo, possidendo, atque vexando sine ipsius hominis consensu præcedenti, prout sibi à Deo est permissum; quod est contra prædictum eorum fundamentum. Idemque asserendum de somniis à dæmone excitatis, in quibus in vigilia nullus præcessit consensus. Sic de illis, qui diù fuerint maleficiis affecti, vel à dæmone obsessi, ipsis hoc ignorantibus, nec unquam de maleficiis, aut dæmoniaca obsessione cogitantibus, existimantibus, morbum esse à causa naturali inductum; & per consequens non est dicendum, eos priùs aliquem præstitisse consensum: quia consensus quomodo accipiatur, cùm sit actus voluntatis, non fertur nisi in præcognitum. Quomodo autem possit dæmon dici per imaginationem ingredi corpora humana, declaratum est supra *num.* 88.

§. VIII.

Secundum fundamentum, in quo dicunt, Deum fecisse hominem rectum, eumque reliquisse in manu consilii sui (hoc est in sua libertate) &c. non minùs primo mancum est, ac defectivum. Concedo namque, hominem plenum habere dominium super corpus suum quoad ea, quæ cadunt sub imperio voluntatis. Sed quia non omnia, quæ sunt in corpore humano, possunt imperari à voluntate; ideò respectu eorum non potest dici homo perfectum habere dominium: ut sunt potentiæ vegetativæ, & etiam sensitivæ interiores quoad aliquas functiones. Non enim potest voluntas imperare nutritivæ, ne post cibum sumptum nutriat corpus: vel augmentativæ, ne augeat: Vel mulier accepto in matrice semine virili, ne fiat conceptus fœtus: Vel memoriæ, ut illicò scientias, aut alia præterita reminiscatur: vel ne obliviscatur eorum, quæ percepit: Vel phantasiæ, ne componat, vel dividat; licèt possit aliqualiter eas à suis functionibus distrahere per intensam alterius potentiæ ex his, quæ sub ipsius cadunt dominium, & imperium, applicationem.

336 Secunda ratio principalis refellitur.

Nec officit id, quod asserunt, has potentias esse sub dominio liberi arbitrii, de vero, & pleno jure, sicut animalia, agri, campi, & domus, &c. sub potestate domini: quia si hoc esset verum, posset liberum arbitrium è suo corpore expellere malos humores, & noxios, febrim, apoplexiam, paralysim, & alios id generis morbos, sicut dominus agri ab eo potest expellere animalia noxia, potest vendere, vel destruere aurum, equum, domum, &c. quod non potest licitè, ac justè homo facere respectu suorum corporis membrorum: quia nemo est dominus suorum membrorum. *L. Liber homo ff. ad L. Aquiliam, &c. contingit.* 1. *de sent. excommunic.*

337 Instantia reiicitur.

Ampliùs, si homo plenum haberet dominium sui corporis, sensus nunquam posset ullo modo rationi repugnare; nec aliquod dominium rationi contrarium operari; quod expresse divinæ Scripturæ adversatur. Nam Paulo Apostolo datus est stimulus carnis Angelus Satanæ, qui eum colaphizabat: & dicit: se rogasse Deum, ut auferretur ab eo; ergo caro spiritui repugnabat; nec stimulo illi ipse assentiebat, ut potè qui expresse legi mentis adversabatur; ideòque non sui corporis habuisse dominium dici potest. Quod apertiùs testatum reliquit Roman. 7. *Quod enim operor*, ait, *non intelligo. Non enim quod volo bonum, hoc ago; sed quod odi malum, illud facio*; & parum infrà subdit: *Non enim quod volo bonum, hoc facio: sed quod nolo malum, hoc ago*. Deinde: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis*. Poterat ne clariùs Apostolus in humano corpore ostendere contrarietatem, qua caro, & sensus repugnant, ac se opponunt arbitrii libertati, multaque, ratione contradicente, operantur? Quid ergo si etiam dæmon, qui est spiritualis substantia facillimè se potens obtrudere in corpus, multa operetur

in eo, & in sensu, libero arbitrio repugnante, rectaque ratione renuente? Eò magis quod dominium acceptum à dæmone non est naturale, ac verum, sed tyrannicum, ac falsum, quod facillimè per divinam virtutem per se, vel mediante potestate Ecclesiastica tollitur, atque destruitur.

§. IX.

338 Tertia ratio principalis improbatur. Tertium denique fundamentum, quo asserunt, Naturam providisse omnibus creatis necessaria etiam quoad defensionem, quis non videat non benè rationi rectæ se accommodare? Concedo enim naturam providisse homini necessaria ad se ipsum naturaliter tuendum contra omnia adversa, quæ intrà naturæ corporeæ, ac sensibilis limites continentur. Nam homo pro statu isto, quia animam habet corpori alligatam, non potest aliquid operari, nisi per sensibilia: nihil intelligere, velle, & amare naturaliter, nisi sub aliqua re sensibili prius sensibus exterioribus præsentetur: deinde interioribus per species phantasticas; posteà per intelligibiles intellectui: & tandem voluntati obiiciatur. Modò dæmones, cùm sint puri spiritus, non est dicendum, cadere sub sensus, & per consequens posse per sensibilia ab homine cognosci; sed per ea, quæ per divinam habentur revelationem. Ideò sicut naturæ corporeæ limites transcendunt: ita ab eis non se potest homo defendere naturaliter. Quare Auctor naturæ; qui non deficit in necessariis, sicut ei naturalia dedit auxilia, quibus contra hostes se tueatur naturales: sic supernaturalia illi tradidit adjutoria, nempè Angelos Custodes, qui illum defendant, ac protegant contra spiritus nequitiæ; ut docet per Prophetam Psal.90. dicentem: *Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.* En Angelica protectio, quæ invisibiliter ab invisibilibus hostibus defendit! Sed quid inde? *Super aspidem, & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem.* En victoria ab homine hujusmodi Angelico tutamine de hostibus reportata! Nam per aspidem, basiliscum, leonem, & draconem allegoricè intelliguntur dæmones: quos licèt homo in tentationibus possit iisdem intellectus, & voluntatis, quibus ipsi pugnant, armis impugnare, eis resistendo per detestationem, ac nolitionem; non tamen eisdem naturaliter in corpore se tueri potest: cùm occultè insidias in eo tendat subdolus hostis, quarum prorsùs ille est ignarus, nisi per intellectum fide illustratum, & per frequentatos fidei actus elevatum: ac per voluntatem charitate Dei, & proximi inflammatam elicientem actus spei firmissimæ, ac confidentiæ inhæsitantis in Dei bonitate infinita, ac fidelitate immutabili collocatæ, Beatissimæ Deiparæ intercessione, Angelicæ custodiæ tutela, ac Sanctorum suffragantibus meritis ab omni diabolica vexatione, & incursu dæmoniaco se eximat, securumque liberum, & illæsum se præservet.

Dyonis. Carthus. in Ps.90.

§. X.

339 Sanctorum auctoritates explicantur. Denique illas Sanctorum auctoritates à prædictis Theologis relatas dico, intelligendas esse de tentationibus diabolicis, quibus nullus succumbere cogitur, nisi voluntarium eis suum præbeat consensum; ut ex verbis ipsas antecedentibus, & subsequentibus facilè est colligere: non autem de vexationibus corporalibus, quibus, non est necesse, ut homo vexatus suum præstet consensum.

Ad illud D. Petri Chrysologi. Quòd *dæmones non possunt lædere, nisi jussi*: Dico, quòd intelligitur, nisi à Deo permissi: Non enim Christus dæmonibus jussit intrare in porcos, sed permisit, ut latè docet Tostatus *in cap.8. Matthæi qu.*130. Aliquando tamen nocent etiam jussi, quando vult Deus per ipsos dæmones, homines punire propter aliquod grave peccatum ab eis patratum; ut probatum est supra *num.*82.

Ad id,

Ad id, quod ait D. Ambrosius, quòd *magnitudine cordis adversùs dæmonem est pugnandum*. Dico, verum esse, prout voluntas nititur divina protectione, & elicit actus spei, ac confidentiæ in Deum; non autem prout simpliciter elicit actus naturales.

Auctoritas verò D. Augustini intelligitur de tentationibus ad peccandum, quibus nemo, nisi volens, succumbere potest.

Quod autem dicitur de Christo, qui cùm Paralyticum, Languidum, ac cæteros sanavit infirmos, consensum ab eis requirebat, facili negotio solvitur : 340
Nam aliud est, consensum requiri ad sanitatem obtinendam per remedia opportuna: aliud consensum requiri ad obsessionem, & vexationem dæmoniacam incurrendam. Primum facillimum est præbere; Hujusmodi enim consensum, ac fiduciam pro sanitate obtinenda de lege ordinaria (ut præviam dispositionem) requiri in adultis: in ratione verò carentibus supplere Ecclesiam, probavimus supra *num.13.* & infra latiùs declarabitur *par.3.* Quod quidem Christus docebat, cùm infirmos à languoribus sanabat dicens : *Vis sanus fieri? Creditis, quia hoc possum facere vobis?* & similia: quia volebat, ut ægroti remedium quærerent, & se ab eo sanitatem obtenturos sine hæsitatione crederent. Consentire autem dæmoni, ut proprium corpus possideat, ac vexet, hoc est difficillimum, ac rarò evenire solet; ac valdè pauci à dæmone vexarentur, si talis consensus esset necessarius, cùm omnes naturaliter velint oppositum. Sicut ad se liberandum à dæmonis obsessione, ac vexatione non sufficit dissensus à vexatione, & obsessione; sed insuper remedia requiruntur à Deo nobis tradita, & ordinata, de quibus toto agitur hoc tractatu. Sic Christus, postquàm ægroti consensum præstiterant, ut ab eo sanitatem impetrarent, verbo virtutis suæ eis optatam largiebatur sanitatem, dicens Leproso: *Mundare*: & Languido: *Surge, tolle grabatum tuum, & ambula*, cæterisque similia verba.

Joan. c.5. v.7. Matth. v.9. vers.28.

Matt. c.1. v.4. Joan. c.5. v.8.

De potestate tamen absoluta potuit, & de facto ejecit dæmones, etiam non requisito consensu ab ipso obsesso. Non enim legitur consensum exquisiisse ab illis Energumenis, qui habitabant in sepulchris. Matthæi 8. & Marci 5. Nec ab illo, de quo dicitur Lucæ 11. *Erat Jesus eiiciens dæmonium*. Nonne etiam Paulus Coloniæ in Macedonia ejecit à Puella spiritum pythonem non solùm absque consensu ipsius; sed etiam ejus parentibus contradicentibus : quia exierat spes quæstus eorum, quem eis maximum præstabat divinando, propter quod simul cum Barnaba eum, ut seditiosum apprehenderunt, ac Magistratibus puniendum obtulerunt? 341

Actuum c.16.

Quare indubitanter est concludendum; sicut ad obsessiones, ac vexationes dæmoniacas in corpore hominis inducendas ipsius consensus non requiritur: sic ad eas tollendas, ac totaliter removendas ipsius non sufficere dissensum. Quòd si prædicti Theologi Exorcistæ plures à dæmonibus, ac maleficiis se liberasse hoc modo, asseverent: hoc non per purum Obsessi, aut Maleficiati dissensum, ac nolitionem; sed potiùs per potestatem exorcisticam, remedia divina, & ecclesiastica ejecisse: vel dæmonem voluntariè exiisse, ut in hujusmodi errorem Ecclesiasticos induceret ministros, facilè est credendum.

QUÆSTIO XXIV.

An sit necesse, in exitu dæmonis è corpore, ei præcipere, ut juret, se exiturum, nec ampliùs regressurum?

Respondetur negativè. Ratio est: tum quia dæmon est pater mendacii, ideò quamvis juraret, tamen adhuc juramentum non servaret: Tum quia servare juramentum dependet à voluntate jurantis; sed exitus diaboli à corpore Obsessi dependet à voluntate Dei, qui virtute sua dæmonem expellit, cùm obses- 342

In exitu dæmonis è corpore non est necesse ei præcipere, ut juret, se exiturum.

obsessus perfectam habet fiduciam in Dei bonitate, ac fidelitate ejus volentis dæmonem expellere, & expulsio salutaris est animæ suæ. Sic etiam dæmonis non regressus non dependet ex vi juramenti dæmonis; sed ex protectione Dei hominem in se confidentem à diabolicis vexationibus custodientis, ac præservantis.

QUÆSTIO XXV.

An licitum sit, annuere dæmoni offerenti egressum ex homine, si ei permittatur in alium ingredi?

343 Illicitum esse, sustinent aliqui, dæmoni permittere, ut corpus alterius ingrediatur, nisi quadruplici conditione concurrente.

RESpondet Sanchez *lib.2. in præcepta Decalogi cap 42. num.36.* cum Thyræo *de dæmoniacis cap. ultim. à num.8. & sequentibus*: Carolo Baucio *in Miscellaneis practicis tract.2. ibi petes* 7. regulariter non licere: quia est in proximi damnum: At licitum esse quadruplici concurrente conditione. Prima: ut is, quem dæmon possessurus est, sit pessimus, & eo supplicio dignus. Secunda: ut adjurans habeat imperium in eum, quem dæmoni traditurus est; atque potestatem in ipsum dæmonem, summumque jus ad ipsum expellendum quandocumque libuerit. Tertia: ut adsit boni majoris spes: quia scilicet speratur fore, ut hac ratione proximus juvetur, qui aliis rationibus juvari posse non videbatur. Quarta: ut absit voluntas placendi dæmoni; sed id tantùm fiat ad utendum ipso tanquam lictore, & carnifice. Ratio autem, quare concurrentibus iis conditionibus, licitum esse videatur petitioni dæmonis annuere, ea est, quia rem de se honestam petit, & quæ, seclusa illa occasione, solùm ob bonum proximi præstari poterat. Sed hæ conditiones nullæ sunt, ut mox dicam.

QUÆSTIO XXVI.

An seclusis illis quatuor conditionibus à Sanchez adductis, adhuc liceat petitioni supradictæ connivere?

344 Seclusis illis quatuor conditionibus adhuc licere, id permittere putat Castro Palao. Ratio ejus adducitur.

HUic quæstioni videtur respondere affirmativè Ferdinandus à Castro Palao *de Adjuratione disp.4. punct.4. vers. Verùm.* Ratio ipsius est: quia ex duobus malis minus est permittendum. Additque, consensum illum Exorcistæ non esse cooperationem, aut inductionem ad ingressum; sed solùm illius permissionem, & acceptationem, quæ ob vitationem majoris mali sufficienter videtur honestari. Neque ob id inhonorari exorcismos Ecclesiæ: Non enim negas illis virtutem ad expellendum dæmonem: sed illa concessa, experiris expulsionem impediri ob causam tibi ignotam, & ad vincendam illam difficultatem admittis petitionem dæmonis. Nec dicendum est, dæmonem spontè antiquum domicilium relinquere; sed coactum exorcismis Ecclesiæ petere loco domicilii relinquendi, ut aliud succedat. Non igitur in acceptatione hujus petitionis apparet clara turpitudo, posito, quòd ingressus de novo petitus minùs nocivus sit, quàm possessio de præsenti habita. Hæc Ferdinandus.

345 Refellitur prędicta positio Ferdinandi.

Veruntamen hæc positio mihi probanda non videtur. Non enim sunt facienda mala, ut eveniant bona. Nec valet ratio de vincenda illa difficultate. Nam cùm dæmon à corpore obsessi non viribus humanis, sed virtute divina sit ab Exorcista expellendus, non potest aliquod dari impedimentum ex parte dæmonis, quin egredi cogatur, si illa expulsio obsesso sit profutura, & adsint cætera requisita, tum ex parte Ministri, tum ex parte ipsius Energumeni; ideò ecclesiasticæ potestati fit injuria, dum integrum esse censetur, ad hoc ut dæmon facilius egrediatur, Exorcistam ei connivere, ut corpus alterius ingrediatur, quasi Ecclesia sufficientem non habeat

beat

beat potestatem dæmones expellendi, nisi Exorcista eis concedat facultatem corpus alterius ingrediendi.

Nec illæ quatuor conditiones à Sanchez positæ *quæstione præcedenti* alicujus sunt roboris; Nam prima quoad secundam partem cuilibet Exorcistæ prorsùs est ignota; non enim potest sine speciali Dei revelatione scire, an iste, vel ille maximus peccator tali supplicio dignus sit. Secunda numquam adesse potest: nullus enim purus homo habet tale imperium in alium hominem quantum ad istum effectum: nec absolutum habet dominium in dæmones, nisi hoc habeat ex speciali Dei auxilio, quod non præsumitur in Exorcista. Tertia est frivola: non enim sunt facienda mala, ut eveniant bona. Quarta non sanat malitiam hujus actionis. 346 Conditiones à Sanchez adductæ reprobantur.

Non videtur tamen inconveniens, posse Exorcistam dæmones objurgare obiiciendo illis, cur non vexent Magos, ac Maleficos, qui voluntariè animam, & corpus suum illis tradiderunt, dicendo per modum objurgationis, ut potiùs istos suos asseclas, ac mancipia, quàm homines justos, ac pios vexent, ac castigent; sed juxta Dei voluntatem; & eo modo, quo permiserit illis Deus.

ARTICULUS VI.

De Prudentia in rectis semitis eligendis circa adjurationem.

UT rectè, ac prudenter se gerat Exorcista in suo ministerio, diligentissimè considerare debet omnia media necessaria ad finem suum consequendum, qui est dæmonem expellere è corpore obsessi, ut ex hoc Deus magis, ac magis laudetur, ac glorificetur, ac splendor Ecclesiæ ejus sponsæ magis illucescat. 347 Exorcista considerare debet media necessaria ad dæmonem expellendū.

Primò ergo ei est attendendum, quid sit Adjuratio: quotuplex sit: & in quo differat à juramento, & oratione.

Adjuratio, teste D. Thoma 2.2. *qu.90. art.1. est, aliquam personam imperando, aut obsecrando inducere ad aliquid faciendum, omittendumve invocatione alicujus rei sacræ*: ut Paulus ad Roman. fecit: *Obsecro vos per misericordiam Dei*. Adjuratio quid sit? *Cap.12. v.1.*

Duplex autem est: quædam deprecativa, quæ fit deprecando: quædam imperativa, quæ fit imperando. Quotuplex sit.

Convenit verò adjuratio cum juramento: quia sicut hoc adhibetur ad veritatis affirmatæ confirmationem; aut majorem promissionis factæ firmitatem: ita adjuratio fit, ut postulatio, aut jussio sint efficaciores. Differt verò ab illo, quòd in juramento adducatur Deus, ut testis veritatis, aut quasi fidejussor promissionis: In adjuratione verò ut objectum amoris, vel timoris ejus, quem adjuramus, ut inde ejus amore, vel timore ducatur ad rem petitam concedendam: Ita Sanchez *l.2. in præcepta Decalogi cap.42. num.1.* Quomodo conveniat cum juramento, Quomodo differat?

Differt tandem ab oratione: quia per orationem aliquid a Deo petitur, sed propter Deum; & ita potest id peti à Deo, & tunc conjunguntur adjuratio, & oratio: Aut ab hominibus, & tunc non est oratio aliqua; & aliquando nihil petitur, sed imperatur; Ita Sanchez *loc. cit.* Quomodo differat ab oratione?

Secundò, Exorcista observare debet, tria concurrere in adjuratione, nempè adjurantem, adjuratum, & id, per quod fit adjuratio. 348 In adjuratione tria concurrunt.

Adjurans debet esse necessariò res intellectualis, cujus solius est rogare, aut jubere. Potest autem adjurare Deus ipse; ut ob nomen suum aliquid præcipiendo. Possunt etiam Angeli, & dæmones; ut Marci cap.5. dæmon Christum adjuravit: *Adjuro te per Deum, ne me torqueas*. Adjurans.

Res adjurata debet quoque necessariò esse intellectualis: ut clariùs patet ex dicendis. Possunt autem Deus, Angeli, & Sancti, & dæmones, & quicumque homines adjurari. Quando autem deprecativè, & quando imperativè, constabit ex solutione sequentium quæstionum. Res adjurata.

Res, per quam fit adjuratio.

Res, per quam fit adjuratio, sunt Deus, Angeli, & Sancti, & homines justi viatores; non autem per creaturas inferiores in natura, aut in statu gratiæ, fit adjuratio: Ita optimè docet Suarez *tom.2. de Religione tract.4. de Adjuratione cap.2. & 3. per totum*. Nos autem hanc doctrinam clariùs elucidabimus sequentibus quæstionibus.

QUÆSTIO I.

Quomodo Deus à nobis rectè adjurari possit?

349 Deus licitè, & rectè à nobis deprecativè adjurari potest.

Deus licitè, ac rectè à nobis deprecativè adjurari potest; ita quòd ejus adjuratio inter partes orationis collocari debet, & obsecratio appellatur. Hæc assertio est D. Thomæ *qu.83. art.17. ad 1. & qu.90. art.1. ad 3.* quem sequitur Suarez *loc. cit. cap.1. num.3.* & Sanchez *lib.2. in præcepta Decalogi cap.42. num.12.*

Prima pars constat: Quia erga Deum non habet locum adjuratio per modum imperii; Ejus enim est imperare, & non imperari: ergo tantùm deprecativè adjurari potest.

Altera pars probatur: Sicut enim possumus orare Deum, ac illum deprecari; ita
350 possumus aliquid divinum illi repræsentare, ob cujus nomen, aut merita, nostras orationes exaudiat; ut constat ex Scriptura, in qua legimus Moysen, & alios Prophetas orasse Deum propter semetipsum, & propter Abraham, & alios justos sibi dilectos; & Ecclesia semper orat per Christum. Hic ergo orandi modus quandam Dei adjurationem continet; quia exoratur Deus, & ad impetrandum ab illo interponitur, vel ipsemet Deus: vel aliquis nomine ejus, qui potentior sit, quàm nos ad impetrandum, ut per eum oratio nostra juvetur: ratio autem adjurationis in hoc perficitur.

Adjuratio, obsecratio quædam est.

Hoc autem totum pertinet ad obsecrationem, in qua proponitur Deo ratio aliqua obtinendi aliquid ab ipso: ut cùm per Christum, vel per ipsammet Dei bonitatem, ac fidelitatem ejus postulamus. Hæc ergo adjuratio obsecratio quædam est; solùmque videntur ratione, & denominatione differre. Nam obsecratio dicitur, quatenus dat vires orationi: adjuratio, quatenus est peculiaris actus reverentiæ illius personæ, per quam Deus adjuratur: Ita Suarez *de Adjuratione loc. cit.*

QUÆSTIO II.

An Beati, & Sancti Angeli licitè possint à nobis adjurari?

351 Sancti, & Angeli licitè, ac rectè à nobis adjurantur. Probat usus Ecclesiæ.

Respondetur, licitè, ac sanctè posse à nobis adjurari, si debito modo fiat. Hoc tradit D. Thom. 2. 2. *qu.90. art.1.* & est receptum apud omnes. Rectè enim Sancti, & Angeli possunt à nobis orari, & consequenter etiam obsecrari; Et ita habet communis usus Ecclesiæ, & fidelium: nam petimus à Virgine per Filium, & per Nativitatem, vel assumptionem; & proportionali modo possumus ab aliis Sanctis petere. Non possumus tamen Sanctos adjurare cum imperio; sed cum reverentia, & honore humiliter eos precari, non ut auctores bonorum; sed ut intercessores: eodem modo ergo possumus illos adjurare: Ita docet Suarez *loc. cit. cap.2. num.4.*

QUÆSTIO III.

An dæmones sanctè, & licitè adjurari possint ab hominibus?

352 Dæmones sanctè, ac licitè

Respondetur affirmativè, si debito modo adjuratio fiat. Conclusio est certa secundùm fidem: nam Ecclesia ab initio consuevit adjurare dæmones:

nes; ut testantur Patres, Lactantius *lib.4.c.27.* Tertull. *in Apologet. cap.32.* Cyprianus *in lib. de Idol. vanit. circa medium, & ad Demetriadem.* Fundatur autem hic usus in Christi verbis, ac virtute: Dixit enim Marci ult. *In nomine meo dæmonia eiicient,* & Matthæi 10. Marci 3. Lucæ 9. Dedit discipulis suis potestatem, ut dæmones eiicerent, quam eis concessam declaravit Lucæ 10. *Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones.*

adjurari possunt ab hominibus, si debitè fiat. Hoc fides docet.

Ut autem debitus in adjuratione teneatur modus, hæc observanda videntur; ut benè docent Suarez *tom.2. de Religione tract.4. de Adjurat. c.2. n.6. & 7.* & Sanchez *lib. 2. in præcepta Decalogi c.42. n.15. & 19.*

Primò requiritur, ut finis adjurationis sit expellere dæmonem, non verò aliquid ab illo obtinere, vel societatem aliquam cum illo inire: Hoc docuit D. Thom. 2.2. *q.90. ar.2.* Et constat primò: quia Christus non dedit Ecclesiæ suæ virtutem, nisi ad fugandos, & coercendos dæmones juxta illud: *In nomine meo dæmonia eiicient,* & Lucæ 10. cùm Apostoli gloriarentur, quòd etiam dæmones sibi subiicerentur, Christus declaravit eis, potestatem ipsis esse datam ad calcandos ipsos, eorumque virtutem, ut nihil nocere nobis possent; ergo non aliter licet nobis adjurare dæmones. Consequentia probatur: tum quia non valemus id facere, nisi per potestatem à Deo concessam; naturaliter enim dæmonibus longè inferiores sumus, tum etiam, quia aliàs periculo exponimur, ut multùm nobis noceant; cùm tamen finis adjurationis esse debeat, dæmonis insidias, & artes nocendi fugere, vel fugare. 353

353 Exorcista nihil dæmoni præcipiat, nisi quæ conducunt ad expulsionē.

§. I.

SEcundò necessarium est, ut non rogando, vel amicè petendo; sed imperando, objurgando, & cogendo dæmon adjuretur. Hoc enim docuit D. Thom. 2.2. *qu.90. art.2.* Et tam hanc, quàm præcedentem assertionem complexus est D. Augustinus lib. 10. de Civit. Dei cap.22. dicens: *Vera pietate homines Dei aeream potestatem inimicam, contrariamque pietati exorcizaudo eiiciunt, non placando; omnes tentationes, adversitatesque ejus vincunt orando non ipsam, sed suum Deum adversùs ipsam.* Et Tertullianus lib. de Anima c.57. *Spiritualia,* inquit, *nequitię non quidem socia conscientia; sed inimica scientia novimus, nec invitatoria operatione; sed expugnatoria dominatione tractamus.* 354

354 Dæmon est adjurandus, non rogando sed objurgãdo, & imperando.

Ex his colligitur primò, nulla ratione esse licitum alicui, dæmones adjurare adjuratione deprecativa, idest ipsum deprecando dæmonem, ut ob Dei nomen exeat è corpore obsessi: nec etiam imperativè, aut deprecativè præcipiendo, aut rogando, ut nobis dæmones aliquod obsequium, qualiscumque generis sit illud, aut qualecumque beneficium præstent. Quod docent D. Thomas 2.2. *qu.90. artic.2.* & ibi Cajetanus *art.1.* D. Anton. 2. *part. tit.10. cap.8.* Sylvest. *verbo adjuratio, q.7.* & ibi Ang. *numer.2. & 4.* Tabiena *numer.6.* Sotus *lib.8. de Justit. qu.3. art.2.* Suarez *tom.2. de Religione lib.4 de Adjuratione cap.2. num.8. & 9.* & Leonard. *lib.2. de Justit. cap.42. dub.13. num.70. & 71.* qui latissimè probat ex multis Scripturę, Sanctorumque testimoniis, & rationibus, solvensque contrarias dicit esse de fide. Valentia 2.2. *disputat.6. qu.8. punct.2. quęst.2.* Et Sanchez *libr.2. in præcepta Decalogi capit.42. numer. 19.* omnes prædictos DD. referens. Et contrarium facere est culpa mortalis gravissima; Ut benè docent Cajetanus ibi, Sylvester *ead. qu.7. & qu.5.* Tabiena *eod. numer. 6. conclus.6.* Armilla *verb. Adjuratio in fin.* Navarrus *summa cap.11. Hispane numer. 27. Latinè numer.28.* Et ratio est, cur non imperativè: quia Christus non reliquit potestatem Ecclesiæ adversùs dęmones, nisi ad eos arcendos, vel repellendos tanquam hostes, ne nobis nocerent; quod est ab eorum societate recedere. At velle uti eorum ministerio, & obsequio, pertinet ad quoddam pactum, & societatem cum ipsis. Cur autem non etiam deprecativè liceat petere, ut exeant à corpore, ex se constat: Quia tunc beneficium ab eis liberaliter conferendum expectatur;

ctatur; quod est quædam pacti, & societatis cum ipsis inchoatio. Item quia quidquid dæmon sua sponte in nos confert, id omne ab hostili ejus animo in nos, & in ipsummet Deum proficiscitur: Semper enim eò spectat, ut Dei gloria obscuretur, & nos ipsum offendentes æternam damnationem incurramus. Ita Sanchez *loco citat.*

§. II.

355 In Conjuratione duo sunt. (Objurgatio. (Preceptum. Objurgatio describitur.

COlligitur secundò, in conjuratione, qua dæmones adjurantur, duo principaliter inveniri, Objurgationem scilicet, & Præceptum.

Objurgatio (ut sumitur hìc) *est dæmonis increpatio, ac operationum ejus reprehensio, quæ ejus superbiam coercet, & impedit, ne actu ita Vexatum, seù Energumenum tentet, vel affligat.* Dum enim ab Exorcista dæmoni crimina ipsius obiiciuntur, ut fit in Rituali Romano, in quo Sathanas vocatur *inimicus Dei, hostis humani generis, mortis adinventor, vitæ raptor, justitiæ declinator, malorum radix, fomes vitiorum, seductor hominum, incitator invidiæ, origo avaritiæ, causa discordiæ, spiritus immundus, serpens antiquus, seductor pessimus, plenus omni dolo, & fallacia, draco nequissimus, &c.* facilè desinit vexare Obsessum, ac tentare illum, & ignominia plenus confunditur; faciliusque Exorcistæ obedientiam præstat: quia Vexatus faciliùs actus fidei, ac confidentiæ elicit, cùm possidentis dæmonis cessat tentatio; atque vexatio minùs eum affligit. Maximè cùm illi obiicitur sui status origo, rebellio, apostasia à suo Creatore, à paradisi sedibus dejectio; penæ, quas sustinet, nempe divinæ visionis privatio, passiones vehementes iræ, odii, tristitię, desperationis, & hujusmodi, quibus acriter affligitur; & ignis gehennalis, quem sustinebit in æternum. Quænam autem objurgationes sint aptiores; & quomodo sint faciendæ, patebit infra *par.3.n.660.*

356 Præceptum describitur.

Alterum, quod principaliter in adjuratione continetur; est præceptum, *quod est ordinatio, seu mandatum, quo divina virtute efficaciter astringitur dæmon ad Exorcistæ, ut ministro Christi, & Ecclesiæ præstandam obedientiam.* Dico *efficaciter*: quia supposita dispositione necessaria in patiente, dæmones adjurati non possunt non obedire, à divina virtute compulsi ex promissione facta *Marci ultim.* à Deo in se credentibus: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eiicient,* quando expulsio dæmonis obsesso est profutura.

Quotuplex sit?

Præceptum autem, quod juxta artem exorcisticam dæmonibus fieri potest, est quintuplex, videlicet Commune, probativum, lenitivum, instructivum, & expulsivum. De singulis agetur infra *num.662. & sequentibus.*

QUÆSTIO IV.

An Creaturæ irrationales, ut locustæ, nubes, sal, aqua, &c. licitè adjurari possint?

357 Creaturę irrationales secundùm se non possunt propriè adjurari. Ratio dictat.

REspondetur, hujusmodi creaturas secundùm se non posse propriè adjurari: Ita docet D. Thomas 2.2. *quæst.90. artic.3.* Sotus *libr. 8. de Justit. qu.3. articul.3.* Suarez *tom.2. de Religione libr.4. de Adjuratione cap.2. numer.12.* & Sanchez *libr.2. in præcepta Decalogi cap.42. numer.37.* Ratio ea est: quia, cùm adjuratio respectu illius, qui adjuratur, sit quædam obsecratio, petitio, aut imperium, & creaturæ irrationales non sint capaces talium actionum: quia tam petitio, quàm præceptum propriè sumptum non percipitur nisi intellectu, & ratione, ergo ex hac parte non possunt creaturæ irrationales propriè adjurari. Non enim hæ creaturæ movere se valent ex intentione ad nocendum nobis: ut

evenit

evenit in animalibus irrationalibus: vel in nubibus, tempestatibus, & his similibus.

At integrum est, ea omnia adjurare, quatenus ab alio moventur. Cùm ergo possint, & à Deo, & à dæmone ad id moveri, quando moventur à Deo, adjuranda sunt deprecando Deum, ut id malum avertat; quando verò à dæmone, imperando illi, ne moveat, sed nocere desistat: Ita D. Thom. 2.2. *quæst. 90. art. 3.* ab omnibus receptus. Quare in exorcismis, etsi quandoque verba adjurationis ad ipsasmet creaturas irrationales dirigantur, ut dicendo: *Exorcizo te creatura salis: conjuro te, creatura aquæ: conjuro vos, nubes, &c.* non est intentio dirigendi ad ipsas, quasi ipsæ adjurationi connivere debeant, avertendo malum; sed verè adjuratio ad motorem dirigitur, quasi dicatur: *Conjuro vos dæmones, ut ab hoc sale, ab hac aqua recedatis, ne tempestates excitetis, &c.* Ad ipsas autem aliquo modo, dirigitur utpotè ad illas, in quibus recipitur illa operatio, seu effectus nobis adversus, quem per adjurationem avertere conamur: Ita Valent. 2.2. *disp. 6. qu. 8. punct. 2. ad fin.* Sanchez *loc. cit. num. 38.*

358 Utile est eas adjurare, ut moventur ab alio.

Quomodo?

QUÆSTIO V.

An Adjuratio debeat fieri per Deum solum, an etiam per creaturas?

PRimò dico, Deum adjurari posse per Deum ipsum. Nam sæpè obsecratio fit ad Deum per ipsum: ut Daniel. c. 9. *Ne moreris propter temetipsum Deus meus*, & Psal. 24. *Dirige me in veritate tua, & doce me, quia tu es Deus Salvator meus, &c. Et reminiscere miserationum tuarum Domine, &c.* & infra: *Propter nomen tuum, Domine, propitiaberis peccato meo.* & alii Prophetæ sæpè hoc modo orabant. *Per temetipsum fac hoc, Deus.* Illa autem verba habent vim, & formam adjurationis. Item rectè à Deo petimus propter ipsius infinitam bonitatem, clementiam, pietatem, ac misericordiam: Sæpè per fidelitatem, & veritatem ejus vim, faciendo in promissis ejus fidelitati innituntur, ut ferè in omnibus illis actibus confidentiæ erga Deum posui *par. 3.*

359 Deus adjurari potest per Deum ipsum. *Vers. 11.*

§. I.

SEcundò dico, Deum adjurari posse per Christum. Constat ex illis Ecclesię precationibus, *Per admirabilem ascensionem tuam, &c.* in quibus censetur adjuratio contineri; quæ potest dupliciter intelligi. Uno modo, ut deprecatio sit ad Deum, ut Deus est; sed ratio obsecrandi sumatur à mysteriis factis circa Christum, ut hominem: sic adjuratur Deus, ut Deus, per opera humanitatis, seu opera in humanitate, vel per humanitatem facta: sic adjuratur Deus per aliquid creatum. Alio modo potest intelligi, ut tota petitio, & obsecratio immediatè referatur ad Christum hominem, ut homo est; & sic adjuratur (propriè loquendo) Christus ipse propter seipsum, repræsentando illi aliquam rationem largiendi, quod postulatur, ex ipsomet sumptam, eo modo, quo dicebamus Deum per semetipsum adjurari: Ita Suarez *loco cit. c. 3. n. 3.*

360 Deus adjurari potest per Christum.

§. II.

TErtiò dico, Deum adjurari posse per Angelos beatos, & sanctos non solùm jam cum Christo regnantes; sed etiam per Viatores, qui justi reputantur, & per eorum merita, vel intercessiones. Ratio est: quia Deus sæpè vult per hujusmodi rationes beneficium concedere, & non aliter. Non quia (cùm in tempore adjuratur) incipiat ab illis moveri; sed quia ab æterno sæpè statuit dare intuitu illorum,

361 Deus adjurari potest per Angelos, & Sanctos regnantes in Cœlo. Etiam per Viatores, qui justi reputantur.

lorum, & non aliter; ideòque etiam voluit à nobis sic obsecrari. Præterea quia inter viventes justos voluit Deus esse communicationem aliquam in bonis operibus, ac meritis, & uni solet benefacere propter alios: ideò etiam potest per Viatores justos adjurari vel in communi (si oratio sit publica, quomodo Ecclesia sæpe Deum adjurat propter omnes Sanctos: vel propter justos in communi, & in confuso:) Vel in oratione privata propter talem, vel talem personam, quam orans existimat esse sanctam. Sicut enim unus Viator potest se alterius orationibus commendare: ita potest per ipsum petere, & adjurare Deum: Ita docet Suarez *loco supra citato numer.3.* & Sanchez *libr.2. in præcept. Decalog. cap.42.num.2.*

§. III.

362 Deus nō potest adjurari per alias creaturas inferiores. Ratio dictat.

QUartò dico, Deum non posse adjurari propter alias creaturas inferiores, vel in natura, vel in statu gratiæ: Ratio est: quia nec dignitas talis creaturæ, nec opera aliquid valere possunt apud Deum ad impetrandum aliquid ab ipso. Immò si quis rectè consideret, quando adjuratur Deus per rationem creatam, seu per creaturam aliquam, semper est, in quantùm includit aliquam singularem participationem divinæ bonitatis, quæ interdum habet adjunctam promissionem; vel saltem respicit majorem gloriam, & honorem Dei, qui ex tali opere resultare potest. Unde sicut juramentum per creaturas resolvitur in Deum earum Auctorem: ita dici potest de adjuratione Dei, quoties fit per commemorationem alicujus effectus creati, ibi involvi Deum ipsum, ut auctorem ejus, qui ratione sui honoris, ac majestatis; vel verbi, aut misericordiæ ex uno opere suo quasi inducitur ad aliud faciendum: Ita eruditè docet Suarez *loco citato num.4.*

§. IV.

363 Dæmones per Deum ipsum vel expressè, vel tacitè adjurandi sunt. Constat ex usu Ecclesiæ.

QUintò dico, dæmones per Deum ipsum vel expressè, vel tacitè, & non aliter adjurandos esse. Conclusio habetur ex usu Ecclesiæ; Consuevit enim adjurare dæmonem *per Deum vivum, per Deum verum, per Deum sanctum*. Item per Christum, qui est verus Deus: item per Crucem ejus; sed præcipuè per Sanctissimum Nomen Jesu: ut ipsemet docuit Marci ult. dicens: *In nomine meo dæmonia eiicient*. Et licèt in adjuratione per crucem, & nomen ejus explicitè non invocetur Deus ipse; tamen implicitè ibi continetur: quia crux est instrumentum Divinitatis, & per habitudinem ad illam habet virtutem contra dæmones: Nomen autem Jesu est nomen salutis, seu Salvatoris, qui est Deus, & homo; immò est nomen, in quo non tantùm dæmones eiiciuntur; sed etiam in quo oportet nos salvos fieri, ut docet D. Petrus Act.cap.4. Et eodem modo interdum adjurantur dæmones per Sanctos, quos ipsi magis timent; non propter eorum naturalem virtutem, immò nec propter gratiam infusam præcisè spectatam, ut habentem sanctificat, & bonum reddit: quia per illam virtutem non possunt homines cogere, aut arcere dæmones; nisi Deus Sanctis suis, vel Ecclesiæ suæ peculiarem virtutem ad hoc conferat.

364 Hac ergo ratione adjuratio dæmonis semper fit per Deum vel in se, vel in Sanctis suis, aut in suis instrumentis invocatum: quia (ut supra diximus *num.354.*) dæmon non adjuratur prece; sed coactione, & imperio, quæ non est in re creata, nisi virtute Dei: quia ut dicitur Job 41. *Non est potestas super terram, quæ comparetur ei*. Immò probabile est, neque Angelos Sanctos posse virtute naturali dæmones cogere saltem comparando maximum ad maximum, & multitudinem ad multitudinem cum proportione: quia plures dæmones (ut creditur) perfectiores sunt

res sunt in naturalibus aliquibus Angelis cum dicta proportione loquendo, ut breviter annuimus supra *nu.*149. Ob hanc ergo causam adjuratio dęmonum fieri debet in virtute ipsiusmet Dei, ut recta fide, & efficaciter fiat: Ita eruditè docet Suarez *tom.*2.*de Religione*, *lib.*4.*de Adjuratione cap.*3.*n.*7.

QUÆSTIO VI.

Quænam cautelæ sint servandæ ab Exorcista, ut adjuratio suum habeat effectum?

PRimò Exorcista seipsum maximoperè parare debeat per orationem, & jejunium, eo modo, quo docetur infra *part.*2. ubi *de Ægroto orante*, *&* *jejunante*; ac præcipuè captivando intellectum in obsequium primæ veritatis, quę est sapientia increata; ac voluntate firmiter ei adhærendo, quæ manifestatur in divinis Scripturis, quarum parva sylva supra *num.*242. *&* *seqq.* fuit proposita, credendo firmiter, ac confidendo, quòd Deus, ratione suæ infinitæ bonitatis, ac fidelitatis infallibilis concurret cum ipso Exorcista, cùm dæmoni præceperit ea, quę ad ejus expulsionem à corporibus obsessis, & à rebus ad homines spectantibus pertinere dignoscuntur, si talis expulsio fuerit salutaris, ac cętera extiterunt requisita.

365 Exorcista vacare debet orationi, & jejunio.

§. I.

SEcundò post efficaces orationes, & precationes ad Deum effusas, & actus fidei, ac confidentiæ in Deum efficaciter elicitos, (considerata facultate sibi à Christo, & ab Ecclesia tradita, Beatissimę Deiparę, ac Sanctorum patrocinio implorato; obsessoque seu maleficiato circa ea, quę credenda sunt, & adimplenda perfectè instructo, & probato (ut docetur infrà *part.*3.) tunc accedat ad suum munus exequendum, non ut miles ad pugnandum contra validissimum hostem, ut communiter loquimur, (hęc enim pugna in oratione debet fieri) sed ut judex à Deo, & ab Ecclesia delegatus: Non ad omnia adversùs dęmonem pro voto suo adimplenda, ut supra dictum est, sed tantùm ad illum, ut reum jam per fidem obsessi, vel maleficiati vinctum, ac convictum per potestatem Exorcistę à corpore obsessi, vel maleficiati; & à rebus ad homines spectantibus expellendum.

366 Accedere debet ad dæmonem expellẽdum ut judex. Quomodo?

§. II.

TErtiò, Exorcista antequam aliquod adversùs dęmonem formet pręceptum, breviter instruat Energumenum, ut credat, ipsum esse ministrum Dei, & Ecclesię, & habere à Deo, & ab Ecclesia potestatem ad dęmones expellendos ab hominibus, & à rebus ad homines spectantibus: Moneatque, ut attendant instructionibus, ac pręceptis ab ipso Exorcista dęmoni faciendis, aliter diabolus difficulter obediet Exorcistę; Nam dęmones operantur in corpore patientis magis, vel minùs juxta imperfectionem fidei, ac confidentię in Deum majorem, vel minorem ipsius patientis. Si obsessus accedat ad Exorcistam cum fide inhęsitante, quòd à Deo, mediante pręcepto ab Exorcista dęmoni faciendo, sit liberandus, iste facillimè liberabitur, & dęmon Exorcistę obediet juxta fidem ipsius. Si autem accedat ad Exorcistam cum fide hęsitante, dęmon nisi cum difficultate obediet Exorcistę. Unde aliquando evenit mihi, quòd, dum ad me accessissent aliqui Maleficiati maximam habentes fidem, quòd à maleficio liberarentur, ut cognoscerem, an verè à dęmone essent vexati, aut maleficio affecti, dęmoni pręcepi latino idioma-

367 Instruendus obsessus, ut credat, Exorcistam habere potestatẽ dæmones expellendi.

te, ut

te, ut coram me illicò in eos aliquam levem efficeret vexationem; sed totum oppositum evenit: Nam ad illud præceptum, dæmon sine mora maleficium abstulit, & à Maleficiatis aufugit, ipsique Maleficiati pristinæ restituti sunt sanitati. Mihi autem ab eis sciscitanti, quid per illa verba, quæ enuntiaveram, intellexissent, & credidissent? Responderunt, se credidisse, quòd dæmoni præcepissem, ut recederet ab eis, nec ampliùs eos divexaret. Quare utile erit, ut priùs explicetur Vexato præceptum, antequam fiat; ut magis ac magis in eo fides augeatur, sic magis, magisque dæmonis potestas diminuatur: ut docet S. Cyprianus *tract.4.de Idolor.vanit.* dicens: *Demones vel exiliunt statim: vel evanescunt gradatim, prout fides patientis adjuvat: aut gratia curantis aspirat.*

§. III.

368 Præcepta fieri possunt vulgari idiomate. Quare?

QUartò, etsi decentius sit formare præcepta latino idiomate propter ipsius gravitatem, & elegantiam: attamen si patiens illud non intelligat, melius erit ea proferre in lingua materna patientis. Cùm enim ex præcipuo fundamento hujus artis difficulter possit dæmon ad aliquid compelli, non existente in patiente dispositione, sequitur, quòd si ipse patiens præceptum non intelligat, non poterit ad ipsum ita benè esse dispositum, & per consequens diabolus non ità facilè obediet Exorcistæ, maximè in his, quæ spectant ad ejus expulsionem.

§. IV.

369 Præcepta non fiant, si patiens sit aliqua passione turbatus.

QUintò, cùm aliquid dæmoni est præcipiendum, attendat Exorcista, quòd Vexatus non sit aliqua passione perturbatus: quia tunc mens Energumeni attendens suggestioni dæmonis, non est ita benè disposita per fidem, ac confidentiam in Deo, ac in potestate exorcistica; sicque diabolus Exorcistæ præceptis difficulter præstabit obedientiam. Idcircò priùs, (si opus sit) seorsum patientem interroget: an aliqua passione, ac tribulatione sit turbatus; vultum ejus consideret, an sit hilaris, vel mæstus, quod facilè ex oculis cognoscet. Nec ad ultimum dæmonem expellendi præceptum deveniat, nisi priùs ille ad quietem, & attentionem, & fiduciam perfectam reducatur.

§. V.

370 Non permittatur dæmon diù obsessum vexare.

SExtò, quando Exorcista, ad dignoscendum, an vexatio patientis sit à dæmone; vel à causa aliqua proveniat naturali: vel etiam ad instruendum in fide Obsessum, vel Maleficiatum, (si ita sit) vult dæmoni aliquod facere præceptum, puta ut aliquam ex solitis levem in Patiente causet vexationem, dæmonem diù illum vexare non permittat; sed citò ei præcipiat, ut patienti gravamen, seu molestiam inferre prætermittat.

371 Nec usum sensuum impedire.

Si verò dæmon Energumenum actu vexet, eumque ab usu sensuum alienet, illicò Exorcista magna fide suffultus in nomine Jesu dæmoni præcipiat, ut Energumenum divexare cesset, nec sensuum usum impediat, ut necessarias de fide instructiones devotè, & attentè percipere valeat. Et si opus sit, objurgationes adhibeat inferiùs positas *n.660.* ut dæmonis audaciam faciliùs confringere valeat, ac ipsius contumaciam refrenare.

§. VI.

§. VI.

SEptimò, si dęmon per os Energumeni loqui præsumat, Exorcista silentium illi imponat exemplo Christi Lucæ 4. qui dæmoni dicenti: *Quid nobis; & tibi, Jesu Nazarene, venisti perdere nos? Scio te, quòd Sanctus es Dei*: silentium imposuit, licèt veritatem fateretur. *Et increpavit illum Jesus dicens: Obmutesce, & exi ab eo.* Unde Marci 1. & Lucæ 4. habetur, quòd *non sinebat ea loqui*. 372

372 Silentium dæmoni imponatur.

Potest tamen quandoque Exorcista dæmones interrogare, quo tempore in corpus Obsessi sunt ingressi, ut ex hoc agnoscat: an cruciatus à Patiente tolerati à causa naturali, vel præter naturali fuerint excitati: ut egomet cum illo dæmone feci, à quo vexatus fuerat homo ille, de quo supra *num.* 86. Quod aliàs etiam cum aliis pręstiti dæmonibus, antequam illos in virtute Dei ab obsessis corporibus expellerem; ut scirem, quomodo, & quando ingressi essent in corpora illa, ut sic etiam Energumenis illis ad seipsos imposterum à dæmonibus cavendum, ac præservandum remedia traderem opportuna. 373

373 Potest quandoque interrogari de tempore ingressus.

Verumtamen priùs interrogandi sunt ipsius Obsessi parentes; deinde ipse Obsessus, dæmoni in nomine Jesu pręcipiendo, ne internis, vel externis Energumeni sensibus impedimenta ingerat. Sic Christus Marci 9. cùm sibi filius quidam habens spiritum mutum fuisset adductus, interrogavit Patrem ejus dicens: *Quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit?* At ille ait: *Ab infantia*. Ubi D. Petrus Chrysol. serm. 51. de Dæmoniaco ait: *Revolvit infantiam Christus, ut tanti mali causa non tangat sobolem, sed parentem*. 374

374 Prius interrogandi sunt parentes sicut, & ipse obsessus.

§. VII.

OCtavò, si Exorcista, personam, quę tanquam obsessa ad eum confugit, ut exorcizetur, non esse verè, ac realiter; sed tantùm imaginariè, aut fictè obsessam vereatur, in eam exorcizando cautelam mox infra ponendam adhibebit. 375

375 Quinam sint obsessi tantũ fictè, & imaginariè?

Sunt enim aliqui, qui non verè, sed dumtaxat secundùm suam imaginationem sunt obsessi: ut aliquando in mulieribus menstruorum defectum patientibus accidit, de quibus supra *num.* 88. Alii sunt, qui se à dęmone obsessos, sed ob diversos fines effingunt. Nam aliqui, ut astantium viscera ad pietatem commoventes, eleemosynis eorum suam propriam sublevent paupertatem: Quidam, ut ab aliqua se oppressione, vel afflictione diripiant: ut mulieres juvenculę, quę quandoque senibus nuptæ maritis, cùm ob nimiam zelotypiam quasi captivę teneantur; ut aliquali valeant perfrui libertate, se à dęmone obsessas testantur, die, noctuque clamant, variasque pręstant insanias, ut maritus modò huc, modò illuc: nunc ad istum, nunc ad illum Exorcistam eas ducere compellatur. Alii se dæmoniacos simulant, ut ecclesiasticos ritus contemnant, Exorcistas subsannent, eorum artem Exorcisticam infament, obsessosque veros, ac maleficio affectos remedia sacra ab Ecclesiasticis ministris quęrendo, & adhibendo avertant. Hoc pręstant aliqui Magi, Malefici, ac Sagę, sicut experientia pluries comprobavit: Fingunt enim se à dęmone obsessos; unà cum aliis, (& fortasse eorum opere) maleficio affectis, aut obsessis ad Exorcistas accedunt: astant, dum alii exorcizantur, laudantque ac magnificant opera Exorcistę, dicuntque se maximam habere fidem, quod procul dubio à quacumque dęmoniaca liberabuntur vexatione genuflexi ante Exorcistam ei membra corporis indicant, in quibus affligi se à dęmone dicunt: Exorcista, (si cautus non est) more solito dęmoni, ut è corpore exeat, nec ampliùs illos vexet pręcepta imponit; sed ipsi, omnibus audientibus, ex ejus pręceptis, & exorcismis

Experientia cõprobatur.

nullum

nullum sentire levamen, nec cessare dolores, nec dæmoniacas vexationes remitti, aut diminui, quamvis maximam habeant fiduciam audacter respondent: sic contra Exorcistam murmurantes, ejus famæ, honori, & arti detrahentes recedunt, cæteris posteà à maleficio liberatis, & à dæmone ereptis, dicentes: *Heu*

Verba obtrectatorum. *quàm stulti nos sumus, hisce credere impostoribus, & incantatoribus: Maxima cum fide accessi ad istum Signatorem, nec tamen ejus signamenta quicquam mihi profuerunt: sic quoque de vobis erit: videbitis, quòd brevi tempore eisdem vexationibus, ac doloribus eritis affecti*. Hoc autem dicunt, ut illorum fidem diminuant, ac de Dei protectione diffidant: qui si patientes aures illis præbeant, iterum (dæmonis operante virtute) novis afficiuntur maleficiis: & sic magis Maleficorum, ac Sagarum verbis, quàm Exorcistarum eruditionibus, ac monitis sacris fidem præstantes, (Deo permittente) novis à dæmone affici vexationibus promerentur.

§. VIII.

376 Cautela servanda cum hujusmodi suspectis. UT ergo Exorcista istorum obsessorum fictiones agnoscere valeat, eos prius interroget, in quibus corporis membris vexationes sentire consueverint; deindè, si vexatus prætensus latini idiomatis sit ignarus, tali idiomate præcepta formet. Si verò gnarus sit, ut præceptum tale minimè intelligat, formet illud voce ita submissa, quòd ipse audire nequeat, præcipiendo dæmoni (si in illo corpore adsit) ut aliquam ex illis, quibus, ait obsessus solere in se affici, causet vexationem, unam tantùm præcisè nominando, prout expediens esse judicaverit: quòd si dæmon aderit, præceptum quidem intelliget, cui, etsi non facilè obedierit in recedendo à malo, cùm ab obsesso, aut maleficiato præceptum non percipitur; attamen cùm sibi ab Exorcista præcipitur, ut vexet, faciliùs obtemperat præcepto, quamvis illud à patiente non intelligatur. Si ergò verè ac realiter patiens à dæmone fuerit obsessus, dæmon illum in ea corporis parte vexabit, quam vexandam ab Exorcista per præceptum fuerit ei imperatum: & tunc patientem, quid sentiat in corpore suo interrogare valebit, ut an patientis verba veritati præcepti sint conformia dignoscat. Si autem patiens non verè, ac realiter; sed tantùm imaginariè; aut fictè obsessus fuerit, cùm Exorcistę pręceptum non intellexerit, nec in eo sit ulla vexatio, cùm Exorcista ipsum interrogaverit, in qua parte corporis dæmoniacam sentiat vexationem, unum pro alio respondebit; sicque tolletur larva diabolo, ac omnis dolus aperietur.

§. IX.

377 Dæmon ab obsesso non motu corporis, sed actibus fidei ad obedientiam est compellendus. NOnò, cùm Exorcista aliquod præceptum dæmoni faciat, admoneat obsessum (si adimpleri desideret) quòd nullo corporis motu, aut actu sive interiori, sive exteriori dæmonem ad obedientiam compellere debet; sed potiùs actibus fidei, & confidentiæ in Deum, intelligentiæ, & attentionis ad id, quod pręcipitur ab Exorcista. Diabolus enim, cùm spiritus sit, spiritu, & non aliquo corporis gestu, est compellendus. Et interim obsessus membra corporis sui, ac si sua non essent, relinquere debet, & qualiter diabolus juxta præceptum ab Exorcista factum operetur in illis observare, & de tanta dęmonum subjectione lætari, simulque Divinam majestatem, ac potentiam, qui nobis tot, tantaque beneficia contulit, collaudare.

§. X.

§. X.

DEcimò, quando plures sunt exorcizandi, probationes, & experientiæ, (de quibus infrà *par.3.*) primò in his, qui majorem possident fidem, ac capacitatem, magis, magisque intentioni Exorcistæ se conformant, sunt faciendæ, ut id alii obsessi videntes, fidem in Exorcismo requisitam, ac confidentiam in Deum faciliùs concipiant. Et interim prudens Exorcista omnium motus, attentionem, ac dispositionem consideret, eosque aliquando interroget; & juxta ea, quæ propriis oculis videt, ad actus fidei firmæ, ac inhæsitantis confidentiæ pro sua liberatione eliciendos doceat, ac confirmet.

378 Experientiæ in quibus priùs sint faciendæ.

In hac enim arte plures vexatos simul ad exorcizandum admittimus contra regulas antiquorum Exorcistarum credentium, unum vexatum impediri per alium; & dæmones se invicem adjuvare; quod falsum esse experientia ostendit. Immò ex multorum simul obsessorum adjuratione multa bona dimanare probantur. Primum quia unico actu eandem doctrinam omnes capere possunt; sicut ab uno Concionatore totus populus edocetur. Secundum: quia plures experientiæ, quæ secundùm diversitatem patientum fiunt, videntur. Tertium: quia plures dæmonum malitiæ aperiuntur. Quartum: quia magis ostenditur divina liberalitas, Ecclesiæ splendor enitescit, & Ministrorum ejus auctoritas manifestatur. Quintum: quia vexati magis animantur ad resistendum dæmoni, & minori verecundia afficiuntur videntes alios ejusdem conditionis. Sextum: quia dæmones magis confunduntur, dum omnes simul obedire tenentur. Et tandem, quia majus est commodum Exorcistæ, qui uno die decem, aut quindecim, & ampliùs potest liberare vexatos, quos separatim non posset uno mense. Major etiam apparet modestia, & minus periculum scandalorum. Præceptum tamen ultimum dæmonum expulsivum, licèt contra omnes dæmones in variis corporibus existentes unicum proferri posset: attamen singulum super singulos Obsessos enunciari debet: sicut etiam investigatio, & probatio particularis pro unoquoque distinctè præstanda est: quia sic meliùs per fidem, & confidentiam in Deum vexatus ad suam disponitur liberationem.

§. XI.

UNdecimò, quia Vexati non omnes ejusdem sunt conditionis; non eodem modo cum omnibus est procedendum. Quidam enim sunt rudiores, & cum his magna patientia, prudentia, ac dexteritas requiritur, ut doctrinam capiat. Alii sunt timidi, & hi ad curandum sunt difficillimi: quia difficulter actus fidei firmæ, & inhæsitantis pro sua liberatione elicere queunt. Quidam sunt duri capitis, & propriæ cervicis: & hos facilè diabolus decipit, ne Exorcistæ instructionibus fidem præstent. Quidam sunt verecundi, & sub verecundia diabolus malitiam suam occultat. Alii aliarum sunt conditionum, ac proprietatum. Cum rudibus pedetentim, & paulatim procedendum est. Cum timidis semper ad eos roborandum, animandum, & confortandum intendendum est. Duris, & in propria sententia obstinatis, debere esse humiles, & in omnibus judicio Exorcistæ subjacere est ostendendum. Verecundi, non in loco publico, aut coram personis, de quibus verecundari possint, sunt exorcizandi: & omnibus accommodare se debet Exorcista.

379 Non eodem modo cum omnibus Vexatis est procedendum.

Quoad locum autem, in quo adjurandi sunt obsessi, licèt secundùm regulas antiquorum Exorcistarum sit Ecclesia; nihilominus ad inconvenientia vitanda, quæ sæpiùs ex populi multitudine assistente evenire solent, qui non devotionis gratia; sed curiositatis causa confluunt, sanum erit consilium, si Exorcista paucis præsentibus, puta consanguineis, domesticis, aut amicis personæ obsessæ, & uno saltem (si possibile sit) Ecclesiastico, aut Religioso, & non coram totius populi multitudine congregata, in aliquo secreto Oratorio; vel etiam ipsius obsessi domo ante ima-

380 Locus magis aptus ad exorcizandum quinam sit?

imaginem Domini Nostri Jesu Christi, ac Beatissimæ Virginis munere suo fungatur. Idipsum etiam suis subditis suadere videtur Reverendiss. P. F. Franciscus à Longobardia Ordinis S. Francisci Minister Generalis; ut habetur apud Peirinum *in Formul. Prælat. littera E.*

§. XII.

381 Interrogandus Obsessus de accidentibus tempore instructionis.

Duodecimò, in toto illo tempore, in quo explicatur instructio, & fit actus exorcismi, Exorcista sæpiùs patientem quid sentiat interroget: & quid audiat: quidve sibi suggerat dæmon: cui rei attendat: quid cogitet: quid denique timeat; ut ex hoc illusiones, & tentationes dæmonum, quæ illo tempore sunt innumerabiles, cognoscantur. Patientem insuper, qualiter se habere debeat tempore illo intermedio, idest inter actum instructionis, & exorcismi, edoceat; ut videlicet Sacramenta frequentet; se à peccato abstineat; virtutum actus, humilitatis nempè, patientiæ, charitatis erga Deum, & proximum, conformitatis divinæ voluntati, & hujusmodi exerceat; recordetur eorum, quæ sibi ab Exorcista fuerunt imperata, ut ea opere compleat, præcipuè de contemnendo, ac detestando dæmone, de non timendo illum, de eliciendo sæpiùs fidei, ac confidentiæ in Deum actus, ipsum humiliter, ac devotè pro sua liberatione deprecando, ut infra *par.3.* sæpiùs tradetur.

382 Exorcista semper sit paratus ad ritè munus suum obeundum.

Ipse verò Exorcista singulis diebus, quibus exorcizare vult patientem, ordinem habendum in tali actu, puta quam velit tradere instructionem, quam facere experientiam, quid præcipere, quid observare priùs præmeditetur: & quicquid est faciendum, prudenter, ac sapienter ordinet, ac disponat, sedulè orationi, ac jejunio corporali, ac spirituali incumbendo eo modo, quo *parte secunda* docetur; ne ad tantum ministerium obeundum imparatus accedat.

Quare ex omnibus in hac prima parte disputatis facilè colligitur, Exorcistam ut rectè, tutò, & efficaciter suum valeat exercere munus, debere esse ordinis exorcistici; vel sacerdotalis: jurisdictionis ordinariæ, aut delegatæ potestate donatum; Scientia præditum, qua maleficiorum causas efficientem, cooperantem, instrumentalem, physicam, vel moralem, ac permittentem cognoscat: nec non signa probabilia, & certitudinalia, ex quibus morbos maleficos à naturalibus discernere valeat: ac optimè suam potestatem, & remedia spiritualia, quibus ad dæmones expellendos, & eorum opera destruenda sibi est utendum noscere debet: Virtutibus, fide, scilicet spe, confidentia, charitate erga Deum, & proximum, fortitudine, patientia, perseverantia, ac prudentia præditum, ut errores vitando, ac semitas rectas eligendo, finem, quem intendit, nempe dæmonum confusionem, & expulsionem, ac tandem Sanctiss. Nominis JESU gloriam, & honorem consequi mereatur.

Finis Primæ Partis.

MANUA-

MANUALIS EXORCISTARUM, AC PAROCHORUM.

PARS SECUNDA.

DE ÆGROTO.

VIDIMUS, quisnam sit Exorcista Medicus spiritualis per similem Filio hominis designatus: consequenter de Ægroto obsesso, aut maleficiato; vel etiam morbo naturali detento, aut in quacunque necessitate constituto agere, est consentaneum. Quem possumus asserere à Joanne aliquo modo repræsentari eo modo, quo S. Augustinus *tract. 49. in Joannem*, Lazarum hominis in peccato sordescentis typum referre docet. Etenim Joannes à ministris diaboli persecutionem patitur: quia imperatorio Domitiani mandato in Patmos relegatus ærumnis afficitur: Ægrotus obsessus vexationem sustinet ab ipso dæmone, qui obsidendo, & possidendo interiùs, & exteriùs totum hominem torquet. Joannes statim ac videt similem Filio hominis, timore corripitur, & cadens ad pedes ejus tanquam mortuus jacet: Obsessus, qui absente Exorcista nullum timere videtur, ad ejus præsentiam cedit adjuranti, obedit imperanti, voces degeneres emittit insultanti, conculcanti collum præbet, & mortui instar in terra volutari non dedignatur. Joannes erigitur à Filio hominis, qui voce potenti, & contactu dexteræ animum dat paventi: Obsessus per impositionem manuum, & rerum sacrarum applicationem (divina operante virtute) roboratur, erigitur, & vivificatur.

383 Ægrotus obsessus figuratus per Joannem in Patmos relegatum.

Ærumnis affectum.

Hic autem ægrotus debet esse in seipso debitè præparatus, ut virtute exorcismorum sanitatem consequi possit: cùm idem in curatione Divina, ac in naturali contingat: Nam sicut corporum Curatores antequàm pharmacis utantur, solent ægros levioribus purgationibus primò disponere, & dispositis normam vivendi assignare, quam non decet prætergredi, si sanitatem obtinere prætendunt: Ita animarum Medici solicitè curare debent, ut Arreptitii, ac Maleficiati præter desiderium, quo flagrare debent suæ liberationis, & obedientiam, quam in omnibus Exorcistæ exactè præstare, ipsiusque consilium adimplere tenentur, debitam etiam, antequàm exorcizentur, habeant præparationem, ut optatam salutem consequi mereantur.

384 Obsessus debet esse bene dispositus.

Quòd si quæras, quænam sit dispositio immediata necessaria ægro ad Exorcistam accedenti? audi Christum illam Matth. 17. breviter edocentem. Obtulerat Apostolis unus ex Judæis filium suum habentem spiritum spumantem, allidentem, stridentem, & arescentem, ut illum expellerent. Quod cùm frustra tentassent, ægrum adduxit ad Christum, ac genibus provolutus ante eum dixit: *Domine, miserere filio meo, quia lunaticus est, malè patitur; nam sæpè cadit in ignem, & crebrò in aquam; & obtuli eum discipulis tuis, & non potuerunt curare eum. Respondens autem Jesus ait: O Generatio incredula, & perversa, quousque ero vobiscum? usquequò vos patiar?* quasi diceret: O Generatio sine fide, ac sine confidentia: Non enim homo ille firmiter credebat, quòd Jesus posset sanare filium ejus: unde dixit ei: *Si quid potes, adjuva nos misertus nostri*. Non enim dixit:

385 Dispositio requisita in obsesso est fides theologica, ac fiducia in Deum. *Mat. 17. v. 15.*

Marci 9. v. 22.

dixit: Scio, quòd potes salvare filium meum: Sed *si quid potes*, ubi per illam particulam conditionalem, *Si*, ostendit, se ignorare, in Christo esse virtutem certam, & infallibilem ad dæmones expellendos. Quare Christus ostendit ei, ac docuit, fidem theologicam, nec non fiduciam inhæsitantem necessariam esse, nedum Obsesso, ac Maleficiato, sed quacumque ægritudine detento, & in quacumque necessitate constituto, (si à Deo liberationem à malo; vel quodvis aliud ab eo beneficium animæ salutare infallibiliter obtinere prætendat) qua firmiter, & sine hæsitatione credat, Deum nedum posse, ac scire; sed velle quodcumque salutare

Qualis esse debeat?

petitur, ratione suæ bonitatis infinitæ, ac fidelitatis immutabilis, infallibiliter largiri tempore opportuno: Ideò dicit: *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti*: Quod benè testatur etiam Beda Venerabilis dicens: *Impossibilitas curandi non ad imbecillitatem curantium; sed ad eorum, qui curandi sunt, fidem referenda est*. Apertè S. Cyprianus tract.4. de Idolorum vanitate: *Dæmones vel exiliunt statim: vel evanescunt gradatim, prout fides patientis adjuvat; aut gratia curantis aspirat*. Et S. Athanasius orat.1. contra Arianos: *Omnes*, ait, *qui legitimè in Christum fiduciam habent, pedibus conculcant eum, qui hæc verba dicebat* Isajæ 14. *In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, &c.* Latissimè de modo omnibus accommodato quodcumque à Deo salutare cupientibus obtinere, actum est supra, ubi *de Fiducia in Deum* collocanda.

386 *Infra nu.462. & 464.*

Hanc autem fiduciam, quia tunc Apostoli perfectam quoad praxim, & exercitium non habuerunt, ideò dæmonem ab illo juvene eiicere non potuerunt. Quare convenienter Christus posuit secundo loco: *Hoc genus dæmoniorum non eiicitur, nisi per orationem, & jejunium*; quasi diceret: quia non orastis, nec jejunastis, illum eiicere non potuistis; ut notat Abulensis *q.171. in c.17. Matthæi*, ut ostenderet, & Exorcistam, & Obsessum orationi, & jejunio debere esse intentos: cùm hæc maximè disponant animos; ut fidei, ac confidentiæ in Deum, qua dæmones expelluntur, ac cætera beneficia à Deo obtinentur, actus facillimè eliciantur. Quare utrumque Obsesso, ac Maleficiato, seu alia ægritudine detento, & in quacumque necessitate constituto necessarium est, ut ex illa theoria Christi, & practica Joannis *sequentibus capitibus* demonstrabimus.

Cap. I.

De Ægroto orante Deum.

387 Ægroti exercitium debet esse oratio, ut maximam in Deum fiduciam eliciat.

Dignum sanè Joanne exercitium, orationi vacare, dum similis Filio hominis sese ejus conspectui offert. Nam illam sublimem, & excellentem fuisse, quis dubitat? cùm Persona sit dignissima, Joannes nempè, apostolatu, prophetia, martyrio, doctoratu, virginitate, contemplatione, amore, & gratia insignis. Locus solitarius, Patmos Insula longius à tumultuaria hominum habitatione semota. Tempus opportunum, dies Dominica ecclesiastica institutione pietati consecrata. Causa sancta, martyrium nempe, ac tolerantia persecutionum propter verbum Dei, & testimonium Jesu Christi. Denique modus excellens: *Fui in Spiritu*, inquit; Sic enim orat, ut intrà se raptus excessum mentis patiatur. Ideò ægroti est, sive Obsessi, sive maleficio affecti, sive quocumque morbo detenti, aut in quacumque necessitate constituti, ut maximam valeat assequi fiduciam, qua omnia petita beneficia salutaria à Deo obtinentur assiduè Deum exorare modo sequentibus articulis explicato.

ARTICULUS I.

Contemplando Divinam Providentiam.

QUàm utillimum sit hìc agere de Dei Providentia, ex eo colligitur, quòd nemo confidentiam in Deum perfectè assequi potest, nisi qui & Providentiam Dei probè cognoverit. An sit Providentia, fugimus quærere: nam rectè Clemens Alexandrinus lib.5. Stromat. sub init. *Sunt*, inquit, *quæstiones quædam dignæ, quæ puniantur: cujusmodi est quærere probationes, An sit Providentia; cùm sit manifesta Divina Providentia ex aspectu omnium, quæ videntur, effectorum, quę arte, & sapientia constant*. Est ergo Providentia. 388

388 Ex contemplatione divinæ providentiæ emanat perfecta in Deum fiducia.

Sed dices quid est Providentia? *Est ipsa*, inquit Boetius lib.4. de consolat. philos. pros.6. paulò à princip. *divina ratio in summo principe constituta, quæ cuncta disponit*. Optimè de hac re Damascenus l.2. de fide Orthodoxa c.29. *Providentia*, inquit, *est voluntas Dei, per quam res omnes aptè, congruèque gubernantur*. Rem sic faciliùs intelligemus: Vidit Deus ab æterno, qua ratione quævis res creata suum finem posset assequi; simul etiam omnia impedimenta vidit, quæ in assequendo fine obicem ponere valebant.

Providentia Dei describitur.

Deinde hic idem optimus Deus sanctissima sua voluntate ea delegit subministranda auxilia, per quæ omnes homines ad suum finem quàm optimè ducerentur; ideò quamvis Providentia Dei consistat in actu intellectus divini; illum tamen comitatur actus voluntatis, ut benè docet Drexelius *de Conformatione voluntatis lib.5.cap.6.* §.1. Hæc verò statim ab Orbis ortu proposuit, & in opus deduxit per immensam suam potentiam: Ita *Divina Providentia*, ut Dorotheus loquitur, *fons est omnium bonorum*. Hanc omnes philosophorum turbæ agnoverunt. Hinc illa: *Deum sequere; Cum Diis pugnare noli; Id superis curæ; Viderit Juppiter: Hoc in genibus Jovis situm*; aliaque talia Priscis usitata. Habet enim Deus providentiam omnium omninò rerum creatarum. Res certissima est. Clamat Sapientia Sap. c.6. *Pusillum, & magnum ipse fecit, & æqualiter cura est illi de omnibus. Ita te, ita me, ita singulos curat providentissimus Deus sicut universos*, ait Drexelius loco citato; *neque tantùm quod melius, sed quod optimum est semper & tibi, & mihi, & singulis, & omnibus vult*. Gregorius pulcherrimè lib.16. moral c.5. *Sic*, inquit, *intendit omnibus, ut adsit singulis; sic adest singulis; ut simul omnibus numquam desit: sic summa regit, ut ima non deserat; sic imis præsens est, ut à superioribus non recedat. Cura est Deo de omnibus.*

Declaratur.

§. I.

HAnc veritatem (Ab avibus sumpto argumento) nobis ingerit Christus Matth. c.6. *Respicite*, inquit, *volatilia cæli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea, & Pater vester cælestis pascit illa: Nonnè vos magis pluris estis illis?* Hoc ipsum sæpiùs inculcans hic è cælo Magister: *Nonne*, inquit, *duo passeres asse veæneunt, & unus ex illis non cadet super terram sine Patre vestro? Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere; multis passeribus meliores estis vos*. In his animantibus, quæ citrà omnem solicitudinem pascuntur, vult sapientissimus Magister, discamus amplitudinem divinæ Providentiæ, in quam recumbamus. *Hanc enim*, ait Drexelius loco cit. *ut apertissimam faciat, non adducit pastum in deserto Israelem annis quadraginta: non laudat Eliam à corvis nutritum; sed bruta animantes obiicit, idque non leones, ursos, elephantes, aut alia id generis grandia animalia, quæ & ipsa divinitùs pascuntur; sed animalium minima, aviculas, quę cùm cantui ferè vacent, & veluti obiter sumant cibum, maximè à solicitudine liberæ videntur. Et homo, qui pluris est innumeris aviculis, Deumque & non Dominum tantùm, sed & Patrem agnoscit, sic angetur animo?* 389

389 Probatur sumpto argumento ab avibus. *Matth. c.10. vers.29. & Lucæ c.12. vers.7.*

390 A sollicitudine circa victum & vestitum.

Idipsum inculcat idemmet Servator noster Lucæ eodem c. vers.23. sumpto argumento à solicitudine pessima circa vestitum ; & victum; docetque in alma Dei Providentia unicè confidendum: *Nonnè*, inquit, *anima plus est, quàm esca, & corpus plus quàm vestimentum?* Deinde vers.28. ejusdem cap. quam circa flosculos Deus providentiam gerat, ostendens: *Considerate*, inquit, *lilia agri, quomodo crescunt: non laborant, neque nent. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis. Si autem fænum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, quantò magis, vos modicæ fidei?* Videte igitur, quàm non soliciti sint agrestes flosculi de suo, quo triumphant, vestitu: nam omnem decorem suum uni Deo referunt acceptum, apertè profitentes, se nihil debere humanæ curæ. Vos jam ipsi judicate, si Deus contemptissimos flores, & vilissimas herbas brevi demetendas, & in furnum rapiendas tam pulchrè amicit, ut magnificentissimi Regis Salomonis exquisitus, atque ad miraculum usque ornatus, ac pretiosus cultus eorum elegantiam neutiquam exæquet, quantò magis vos immortalitati à se conditos vestiet, curabitque necessaria non tegendo tantùm corpus; sed (si opus est) ornando; nec ornando tantùm corpus, sed animam, & corpus à dæmoniacis insultibus liberando, ac protegendo, ab infirmitatibus sanando, ab inimicis tuendo, & in cunctis necessitatibus sublevando? Quod benè testatur Sapiens Siracides Ecclis. cap.34. *Oculi Domini*, inquit, *super timentes eum, protector potentiæ, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, & umbraculum meridiani, deprecatio offensionis, & adjutorium casus, exaltans animam, & illuminans oculos, dans sanitatem, & vitam, & benedictionem.* Ideò Augustinus in Soliloq. c.15. *Constanter*, inquit, *Deo crede, eique te totum committe quantùm potes: ita enim ipse te ad se sublevare non desinet, nihilque tibi evenire permittet, nisi quod tibi prosit, etiamsi nescias.*

§. II.

391 Providentiæ contemplatio animæ quietem affert.

HÆc ergo divinæ Providentiæ quotidiana contemplatio maximam in nobis erga Deum ingerit fiduciam; altissimam animo pacem conciliat; omnem hominis voluntatem subiicit divinæ, idque suavi negotio. Quisquis enim divinæ providentiæ totum se se regendum committit, is jam liber ab innumeris molestiis *sedet in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta*, ait Isajas c.32. vers.18. Hinc Allois Abbas (ut refert Dorotheus doctr.7.) dicere solebat: *Non habebit homo requiem, nisi dixerit in corde suo: Ego, & Deus soli sumus in hoc mundo*. Hoc ipsum Augustinus lib.3. Confess. cap. 11. *Sic curas, ò Deus, unumquemque nostrùm*, inquit, *tanquam si solum cures, & sic omnes tanquam singulos*. Ipsissimum hoc & Gregorius lib.25. Moral. cap.19. asserit: *Sic Deus intendit singulis., ac si vacet à cunctis, & sic omnibus simul intendit, ac si vacet à singulis*. Ita mi homo, te curat, ita tibi providet Deus, ac si aliud quod curet, prorsus non habeat. Hominum multitudo divinam providentiam non turbat, idem illi unus, & mille homines. *Quemadmodum*, ait Drexelius *de Noe cum aliis septem hominibus arca concluso, aut de unico in Elysiis campis Adamo ei curæ fuit; sic de omnibus nunc est. Idcircò huic providentissimo curatori suo proborum quivis dicere poterit illud* Cantic. cap.2. *Dilectus meus mihi, & ego illi: Ego Deum, & divinos nutus sic observo, perinde si aliud in Orbe non sit, quod observem, aut æstimem, mea vicissim salus sic Deo curæ est, tanquam si aliud in Orbe non sit, quod curet, aut cogitet; ille mihi, & ego illi: ille Dominus gubernans me, ego servulus ad dominicos jussus paratus; nam ita ille pactus est mecum: Cogita tu de me, & ego continenter cogitabo de te: obliviscere tu tui, & memineris mei, sic ego memor promissi mei vicissim jugem tui curam habebo.*

Drexel. de Conform. volunt. lib.5. c.6. §. 1.

Vers. 6.

392 Deus ea providentia gubernat omnes qua singulos.

Hinc illud solatii, ac consolationis plenum est: Deus non sic gubernat nos, ut Princeps provinciam, Rex regnum, Summus Pontifex Christianum orbem, quibus

bus opus est tot aliorum opera; Pontificis curas tot Archiepiscopi, tot Episcopi, tot alii magistratus sacri sublevant: Regibus proreges, Principes, Consiliarii, Senatores sunt, in quos illi suæ gubernationis curas partiuntur: Non ita Deus; ea providentia gubernat universos, qua singulos; ita unumquemque hominum peculiari, sicut omnes generali cura complectitur. *In omni loco*, ait, Sapiens Proverb. c.15. *oculi Domini contemplantur bonos, & malos*. &c 5. *Respicit Dominus vias hominis, & omnes gressus ejus considerat*: ac Sap. c.8. *Providentia ejus attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter*. *Vers.3.* *Vers.21.* *Vers.1.*

Utinam ergo in singularissimæ hujus, planèque paternæ providentiæ abyssum liberrimo nos jactu præcipites rueremus. Haud enim dubiè sibi quisquam in hoc, omnis plenitudinem boni compromittere posset; ac dictis innixus Davidicis dicere: *Dominus solicitus est mei. Dominus regit me, & nihil mihi deerit*. Nam si verè animi tranquillitatem diligimus, in Deo confidere debemus, & in eo nostram fiduciam collocare, cujus suffragio à dæmoniacis vexationibus (divina cooperante virtute) eruemur, ac protegemur; ab imminentibus necessitatibus sublevabimur; omniaque nobis proficua, & salutaria animæ consequemur. *Psal.39. v.8.* *Psal.22. v.1.*

§. III.

Hinc quanta digni sint reprehensione, qui de Deo diffidunt, ac sibi ipsis tantùm fidunt, nemo non videt. Nam Salomon Proverb. c.28. vocat eos stultos: *Qui confidit in corde suo*, inquit, *stultus est: Ne innitaris prudentiæ tuæ: Ne sis sapiens apud temetipsum*. Nimirum prima stultitiæ rudimenta sunt, se sapientem credere. Quis autem ille Felix est, qui res suas non æstimet, qui parvipendat, qui non aut vires, aut formam, aut opes, aut eruditionem, aut prudentiam suam subinde blandis oculis circumspiciat? Sed suo damno. Nam, *qui confidit in cogitationibus suis impiè agit*. Quapropter Deus, ut à nobis hanc impietatem depellat, sæpe nos graviter punit: aut indociles disciplina sua penitus excludit: Sic Gigantem Goliathum tantoperè sibi fidentem, ac juvenem David contemnentem certissima sua manu quasi fastuosam turrim lapillo unico dejecit. Sic Holofernes æquè præfidens sibi, tanti non erat Deo, ut virili dextra caderet, sed de omni illius arrogantia fæmina triumphavit. Sic Regis Assyriorum Nabuchodonosor nimia sua fidentia ipsum in feram mutavit. Sed audi, ut è fera in hominem remigravit, & Deo, non sibi fidere didicit: *Igitur post finem dierum ego Nabuchodonosor oculos meos ad cælum levavi, & sensus meus redditus est mihi, & Altissimo benedixi, & viventem in sempiternum laudavi, & glorificavi: quia potestas ejus potestas sempiterna, & regnum ejus in generatione, & generationem. Et omnes habitatores terræ apud eum in nihilum reputati sunt: juxta enim voluntatem suam facit tam in virtutibus cæli, quàm in habitatoribus terræ: & non est, qui resistat manui ejus, & dicat ei: Quare fecisti?* 393 Qui de Deo diffidit, ac sibi fidit, stultus est. *Pro.c.28.v.6. & c.3. v.5.* *Pro.c.12.v.2.* *Daniel.c.4. v.31. & 32.*

Qui ergò per orationem optata beneficia impetrare cupit, non robori suo, non arti, non eloquentiæ, non prudentiæ, non ingenio, non stemmati, non divitiis, non eruditioni, non sapientiæ fidat, quæ omnia levi flatu corruunt: ut monet Hierem. c.9. sed semper in oculis summam Dei habeat providentiam, suamque sæpiùs redarguat de Deo diffidentiam, ac sibi fidentiam: sicut suam correxit August. lib. Soliloq. c.15. *Credebam*, inquit, *me sufficere per me, nec perspiciebam, quoniam tu regebas me, donec aliquantulum elongasti à me, & cecidi statim in me, & vidi, & cognovi*: Sic tu si quotidiè memoraveris, quòd *cura est Deo de omnibus*, Deoque fideris, ac tibi diffideris, quicquid salutare petieris, impetrabis. *Vers.13.*

ARTICULUS II.

Meditando infinitam Dei bonitatem.

394 A Providentia in meditando non est separanda Dei bonitas.

A Divina Providentia infinitam Dei Bonitatem, ac liberalitatem Ægrotus, vel quicumque alius devotus Orator in orando separare non debet; sed intellectu contemplari, ac toto affectu meditari, ac firmiter, sineque ulla hæsitatione credere, Deum nedùm omnipotentem esse: *in cujus ditione cuncta sunt posita*, ut loquitur Mardochæus Hest. c.13. *cujus non est qui possit resistere voluntati*: ac sapientissimum, *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi*, ut ait Paulus ad Colos. cap.2. sed summè bonum; qui ita bonus est, ut ipse solus sit bonus per essentiam: sicut ipsamet Veritas Jesus Christus Dominus noster testatur dicens: *Nemo bonus, nisi unus Deus*. Et 1. Regum. c.2. *Non est sanctus, ut est Dominus*: quia in ipso: & ab ipso absolutè, & principaliter est omnis bonitas, & sanctitas. Cùm enim bonitas, ac sanctitas sit diffusiva sui ipsius juxta boni naturam à D. Dionysio *cap.3. de divin. nomin.* descripti, nec per essentiam possit se diffundere ad extra, se diffundit per communicationem, varia creaturis (præcipuè rationabilibus) bona communicando spiritualia, ac temporalia, juxta uniuscujusque propriam capacitatem, exigentiam, ac dispositionem: cùmque infinita sit illa bonitas, nec umquam ex sui ipsius communicatione exhauriri possit, quantum est ex parte sui semper parata est, se communicare secundùm quòd expedit bono creaturæ, & quidem majori bono, nisi impediatur per obicem positum ab ipsa Creatura: ut eruditissimè docet Hieremias Drexelius de Conformatione voluntatis *lib.5.cap.*8.§.5. sub fin. *Tam rectæ Deus voluntatis est*, inquit, *ut semper velit, ac possit id, quod nobis bono est, & quidem majori bono. Quid ni velit hoc Deus? Optimus est. Quid ni possit? Maximus est. Adeòque vires nullæ sunt supra ipsum, uti nullæ, nisi ab ipso. Undequaque, & ex omni parte, bona Dei voluntate ita circummuniti sumus, ut ad nihil, nisi per providentiam divinam, per ipsum Deum possit pertingere. Verè, ut scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos.*

Vers.3. *Marci 10.* *Lucæ 18.* *1. Reg.cap.2.*

Voluntate conditionata Deus vult, quod nobis majori bono est.

§. I.

395 Deus vult, nos participes fieri suę bonitatis.

Hinc Deus piissimus, ut hujusce divinæ suæ Bonitatis participes efficiamur, per divinas scripturas nos sæpiùs admonet, vocat, & invitat, ut in cunctis necessitatibus, angustiis, & tribulationibus ad eum confugiamus, & in omni opere nostro quicquid nobis expedierit, postulemus: *Petite* ait Matth. 17. & Lucæ 11. *& dabitur vobis; quærite, & invenietis; pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim, qui petit, accipit; & qui quærit, invenit; & pulsanti aperietur*. Immò tam maximè avet nobis benefacere, quòd nedum varia nobis communicat beneficia, gratiasque, ac favores innumeros elargitur, verùm ex ipsismet nostris petitionibus, orationibus, & invocationibus se fortè honorandum, ac glorificandum profitetur: *Invoca me*, ait Psal.49. *in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me*. & Joan. 14. *Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur Pater in Filio*. Hac de re S. Fulgentius in Prolog. p.lib. ad monim. ait: *Deus beneficium ducit, cùm ab eo beneficium petitur: jucundiùs dat, quàm alii accipiant*.

396 Qui petit à Deo aliquid confidenter, facit Deum esse Deum.

Nec mirum: cùm enim quis Deum orans, & aliquid ab eo petens, firmiter credit, ac sine ulla hæsitatione confidit, Deum ob suam infinitam bonitatem, clementiam, ac liberalitatem, quod ei fuerit proficuum, ac salutare largiturum, hic (quantum est ex se) facit, Deum esse Deum; non quòd det ipsi Deo esse, nec Deus esse incipiat; sed quia ipsum judicat, prædicat, fatetur, ac manifestat Deum omnipoten-

potentem, sapientissimum, clementissimum, ac summè bonum. Quam veritatem ipsemet Deus docet Exodi 29. dicens: *Et habitabo in medio filiorum Israel, eroque eis Deus.* Ibi Septuaginta legunt: *Invocabor in filiis Israel, & ero eorum Deus.* Sed bone Deus. Quid si non invocaberis? An desines esse Deus, cùm dicas: Ero eorum Deus? Utique quantum est ex parte eorum, si non invocaberis, non eris eis in Deum, ut tradit Sanctus Pagninus. Hoc ipsum Sancta Ecclesia ipsissimis verbis in persona Dei profitetur *in Introitu Missæ Domin.19. post Pentec.* dicens: *Salus populi ego sum, dicit Dominus: De quacumque tribulatione clamaverint ad me, exaudiam eos, & ero Dominus illorum in perpetuum.* Ratio est: quia qui Deum orat, & eum non tantùm esse omnipotentem, ac sapientissimum credit, ut possit, ac sciat dare, quod ipse petit; sed etiam summè bonum, piissimum, ac liberalissimum, ut velit, quod salutare postulatur, elargiri, eo actu, & modo orandi confitetur, Deum esse Deum: quia ejus proprietatem, quæ est bonitas, & misericordia, ut Marci 10. *Nemo bonus nisi unus Deus*; & in quadam Collecta tradit Ecclesia dicens: *Deus, cui proprium est misereri*: prędicat, fatetur, ac manifestat: ipsumque Deum Optimum, Maximum, omnibus divitiis affluentem, benignissimum, ac magnificentissimum publicat, & enunciat: uti etiam illum proclamat Paulus ad Roman. c.10. *Idem Dominus est omnium.* inquit, *dives in omnes, qui invocant illum.* Quomodo?

§. II.

397 Qui fiducialiter orat Deum, ipsum honorat.

HOc optimè agnoscens Propheta Regius alloquens animam suam Ps. 103. dicebat: *Benedic, anima mea, Domino.* Sed quid inde, ò Rex, postquam Deum benedixeris, ad eumque oraveris? *Ecce, Domine Deus, meus magnificatus es vehementer:* sed quomodo Deus potest magnificari, si *magnitudinis ejus non est finis?* ut ipsemet David testatur Psal. 144. Quomodo ergo magnificatus est vehementer? Eruditissimè hoc exponit D. Aug. in Ps. 103. *Ex me, inquit, magnificatur Deus meus: ex me ergo magnus fit. Docet nos aliquid, & quotidiana oratio salutis nostræ, sanctificetur nomen tuum. Quotidie petimus, quotidie rogamus, ut fiat. Si nos quisquam interroget, quid est, quod petis, ut sanctificetur nomen Dei? Aliquando enim sanctum non est, ut sanctificetur? Et tamen nisi vellemus fieri, non peteremus, ut fieret. Alia est enim gratulatio: alia oratio: gratulamur ex eo, quod est: oramus, ut sit, quod nondum est.* Hæc Aug. Quibus verbis inferre vult Augustinus, quòd licèt Deus sanctus sit, & bonus, & non sit sanctus, ut est Dominus, nec bonus per essentiam, nisi unus Deus; vult tamen Deus etiam ut Sanctus agnosci, nomenque suum sanctum ubique terrarum prædicari, & glorificari. Hac de re statuit, ut in oratione Dominica prima petitio esset: *Sanctificetur nomen tuum*: non quòd nomen Dei indigeat, sanctum fieri: quia jam sanctum est; nec nos illud sanctificare possumus: Nam sicut Deo non potest aliqua sanctitas augeri, quòd eò in infinitum sanctus est: ita nomen ejus non potest aliquam acquirere sanctitatem, quam semper non habuerit. Sed vult Deus, ut sanctificetur nomen suum, idest, ut sanctum reputetur juxtà illud Psalm. 110. *Sanctum, & terribile nomen ejus*; & ut sanctum ab omnibus honoretur, ac glorificetur. Quod maximè fit, cùm aliquis ad Deum fiducialiter confugiendo aliquod petit beneficium, sive spirituale, sive corporale ob infinitam ejus bonitatem, ac liberalitatem; ex cujus consecutione ab eo agnoscitur, ut Deus, ac prædicatur nedum ut omnipotens, ac sapientissimus; sed ut pientissimus, clementissimus, magnificentissimus, ac summè bonus: sicque glorificatur, ut Pater benignissimus, & sanctum Nomen ejus à suis devotis oratoribus humiliter, ac devotè laudatur, honoratur, glorificatur, ac colitur.

Matth. 6.

Vers. 9.

§. III.

398 Meditatio divinę Bonitatis fiduciā auget.

QUid autem in ægrotis obsessis, vel maleficiatis, aut in quacunque necessitate constitutis magis, ac magis petita beneficia impetrandi fiduciam augere po-

potest, quam Deum summè bonum, summè pium, summè liberalem, & talem, quòd se honorari reputat, dum nobis in tribulationibus auxilium præstat, meditari? beneficium ducit, dum ab eo beneficium petitur? se Deum constitui fatetur, dum sibi à nobis gratiæ postulantur? Magnificari se dicit, dum anima nostra illi benedicit? Quid ampliùs in nobis confidentiam à Deo obtinendi quidquid animæ fuerit salutare, excitare potest, quàm patrem, & non Dominum vocare eum, à quo petita expectamus, dicendo: *Pater noster, qui es in Cælis?* Servi enim non semper impetrant, sed filii. Si filium Dei te credis, illa pete, quæ tibi expediunt; nam illum decet ea elargiri. Unde D. Bernardus super illa verba orationis domin. Pater noster, &c. *Oratio, quæ Patris dulcescit nomine*, inquit, *omnium petitionum mearum impetrandarum fiduciam mihi præstat*. Quod ipsamet veritas docet Matthæi cap. 7. & Lucæ 11. *Quis ex vobis*, ait, *patrem petit panem, numquid lapidem dabit illi? Aut piscem: numquid pro pisce serpentem dabit illi? Aut si petierit ovum, numquid porriget illi scorpionem? Si ergo vos, cùm sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris; quantò magis Pater vester de Cælo dabit spiritum bonum petentibus se?* Hanc veritatem confirmat elegantissimè Drexel. de Conform. volunt. l. 5. c. 2. *Hoc scimus*, inquit, *Deum esse summum Bonum, & quidem tam immensè bonum, ut nil penitùs vel petere liceat, vel optare, quod ab hoc tanto Bono non possimus impetrare, certè suo tempore consecuturi omnia, modò tantisper non cadamus animo; sed maxima in Deum fiducia erecti sciamus præstolari cum silentio salutare Dei. Nam Gemma gratissima expectatio præstolantis, quòcumque se vertit, prudenter intelligit. Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum.*

Matth. 6.
Thren. c. 3. v. 26.
Prov. c. 17. v. 8.
Thren. c. 3. Vers. 25.

QUÆSTIO I.

Cùm Deus tam pientissimus sit, ac summè bonus, cur tot homines de ejus divino auxilio diffidant?

399 Plures sunt in orbe, qui de Deo diffidunt.

Juremerito movetur hæc quæstio: quia plures in Orbe sunt, qui de Deo diffidunt: Alii enim putant, illum suis hostibus nimiùm indulgere, & laxare omnes habenas: Alii diffidunt, se impetraturos à Deo, quod rogant, præsertim si per commissa olim peccata conscientiæ angoribus urgeantur, metuantque, ne Deus veniam sit negaturus etiam petentibus: Alii de Deo diffidunt, nè fortè subtrahat victui necessaria. Alii jam fruges, ne nivibus suffocandæ sint, verentur: aut in herba necandæ à siccitate, jam pluviis mergendæ, aut grandine sternendæ, vel fulmine exurendæ: Alii jam aliunde vexandam annonam timent: Alii ne valetudine, aut incertis casibus desint necessaria, formidant: Nonnulli ad rumores bellicos consternuntur, & spem omnem abiiciunt: Jam ad funerum, aut aliarum cladium nuntios penitus exanimantur; in quocunque tandem, cùm laboris aliquid, ac difficultatis sentiunt, de eo mox diffidunt. Unde ergo tanta in hominibus diffidentia, si Deus tam bonus est, & tam immensè bonus, ut nil omninò ab eo piè postulari liceat, vel desiderari, quod facillimè tempore opportuno obtinere non possimus?

Difficultatem solvit Hieremias Drexelius lib. 5. de Conformat. voluntat. cap. 10. §. 7. *Ex hoc inde evenit*, inquit; *quia de Dei bonitate, ac potentia parum rectè, parumve liberaliter sentiunt: hinc illa animi de rerum temporariarum prospectu nunquam secura, semper diffidens cura: Confitentur, se nosse Deum*, ait Paulus ad Titum cap. primo, *factis autem negant*: quia ejus divinam providentiam, bonitatem, ac liberalitatem vel actu negant, vel contemnunt, omnia metientes suo judicio, & propria æstimatione. Unde de his ait Augustinus Hipponensis præsul in Psalm. 31. propè finem *Pravi corde*, idest, *distorti corde tres habent sententias: aut non est Deus, dixit enim stultus in corde suo, non est Deus: Aut injustus Deus est*, cui hæc pla-

Magna eorũ impietas.

placent, & qui hæc facit, scilicet mala, quæ nobis eveniunt: *Aut non gubernat res humanas, nec cura est illi de omnibus. In istis tribus sententiis magna impietas*. Quare ut hujusmodi homines de divina providentia, bonitate, ac liberalitate diffidentes à sua avocet diffidentia, & impietate, in eorum oculis ponit Dei bonitatem, benignitatem, ac liberalem providentiam, qua cuncta gubernat, sic ratiocinando in Ps. 145. *Fecit Deus*, inquit, *cælum, & terram, & mare, & omnia, quæ in eis sunt. Si ergo omnia, quæ in eis sunt, & te; parum dico, te, passerem, locustam, vermiculum, nihil horum non ille fecit, & cura est illi de omnibus. Nolite ergo dicere. Non pertineo ad Deum. Pertinet ad Deum anima tua, pertinet ad Deum corpus tuum; quia Deus fecit & corpus tuum, Dicis fortè: Non numerat me Deus in magna multitudine. Te non numerat, qui etiam capillos capitis tui habet numeratos?*

§. I.

SEd fortasse dicet aliquis: subinde iis miseriis involvimur, adeò solatiis omnibus, & auxiliis destituimur, ut mirum non sit, quandoque fiduciam nonnihil vacillare. Hìc etiam Augustinus eodem loco pro me respondebit. (Et obsecro vos omnes, qui hæc legitis, aut legi auditis, ut sanctissimi viri responsum altissimo pectore reponatis:) *Quidquid ergo*, inquit Augustinus, *hìc accidit contra voluntatem nostram: noveris non accidere nisi de voluntate Dei, de providentia ipsius, de ordine ipsius, de nutu ipsius, de legibus ipsius: & si nos non intelligimus quid quare fiat, demus hoc ipsius providentiæ, quia non fit sine causa*: Hoc ipsum idem Beatissimus Pater divinus scriptor confirmans lib. 11. de Civitat. Dei cap. 22. *Nos*, inquit; *divina providentia admonet, non res insipienter vituperare, sed utilitatem rerum diligenter inquirere, & ubi nostrum ingenium, vel infirmitas deficit, ita credere occultam, sicut erant quædam, quæ vix potuimus invenire: quia & ipsa utilitatis occultatio, aut humilitatis exercitatio est, aut elationis attritio*. En bonitas Dei infinita, quæ in omnibus semper, quod nobis magis est proficuum, quærit: Si enim sæpiùs mentis oculis divinam ejus providentiam contemplaremur, ac infinitam ejus bonitatem, clementiam, ac liberalitatem, ac cætera ejus attributa meditaremur, *In nobis fiducia multum confirmari posset*, ait Suarez tom. 2. de Religione l. 1. de Oratione cap. 24. nu. 9. *ex qua licèt non perveniatur, ad judicandum certò, & infallibiliter Deum effecturum quod petimus; sæpè tamen pervenitur ad judicium ita credibile, ac determinatum, ut excludat omnem actualem hæsitationem, & animum orantis pacatum reddat*. Et hoc modo quod magis animæ salutare esset, semper obtineremus. *Nescire enim non potest divina providentia* ait Drexelius de conformat. volunt. lib. 5. cap. 2. §. 3. *quid nobis potissimùm conducat: nec potest æterna benignitas non velle concedere, quod nobis cognoverit expedire*.

400 Obiiciuntur miseriæ, quibus involvimur. Difficultatē solvit Aug.

Verùm cur non tantùm peccatores, qui de mundo sunt, ac de mundo loquuntur; sed etiam homines justi, docti, ac pii (etsi de divina providentia, ac bonitate Dei benè sentiant,) hac confidentia sæpiùs carere conspiciantur, altiùs, & profundiùs est investigandum.

QUÆSTIO II.

Cur plures Justi etiam docti, ac pii perfecta fiducia in Deum sæpè careant?

OMissis, quæ sequenti articulo explicabuntur, (Quorum intelligentia pro solvenda hac difficultate plurimum valet) dico, hoc esse in causa, quia dum in via sumus, & anima nostra hisce corporeis sensibus est alligata cùm intellectus noster sit finitus, & limitatus, omniaque intelligat per ea, quæ sensibus percipiuntur, ut ait Paulus Roman. cap. 1. *Invisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea, quæ* Vers. 20.

401 Plures fiducia in Deum carent.

facta

facta sunt intellectu conspiciuntur: sempiterna quoque ejus virtus, & Divinitas: dum aliquid speculatur, id sub ratione finiti, ac limitati intuetur. Hinc, cùm Deum deprecamur, ejusque divinam clementiam, ac pietatem imploramus, eum in cęlis dumtaxat regnantem, ac in throno sublimi Majestatis suæ sedentem (ut sculptores, ac Pictores ejus simulacrum oculis nostris obiiciunt) & ab hisce inferioribus mundi plagis distantem contemplamur, ideòque illius bonitas, liberalitas, ac providentia nimis parva videtur, utpotè nimis distans, & eminùs existens, & consequenter in nobis difficulter illam fiduciam firmam, ac perfectam causare potest; quia visio intellectualis, qua Deum intuemur, & ejus divina attributa contemplamur, nisi tenuis, ac debilis existit. Illustro rem à simili. Quemadmodum cùm aliquis turrim intuetur, quò magis à turre procul recedit, eò brevior, ac minor turris apparet: quò verò magis à turri approximatur, eò altior, ac major videtur; quia (ut docent Perspectivi) linea visualis formatur ad instar pyramidis, cujus basis est objectum visum, & conus est in oculo; idcircò quò magis oculus à turri distat, eò linea visualis longior fit, & acutior; sic angulus coni, qui est in oculo, tenuvior fit, ac debilior, basis verò pyramidis visualis minor, ac brevior apparet. E conversò verò quò magis oculus turri approximatur, lineæ visuales, quæ à base pyramidis visualis, (Nempè ab imo turris, & apice ejusdem incipiunt, & progredientes ad oculum pertingunt) eò magis à se invicem recedere videntur, sic basis pyramidis visualis, quæ est objectum visum, nempè turris, altior fit, ac major, & consequenter angulus coni, qui est in oculo latior, & amplior evadit. Ita cùm Deum, ejusque divinam providentiam, ac bonitatem, non ut præsentem, sed ut absentem, ac nimis distantem meditamur, ejus infinita magnitudo nobis non apparet: quia conus visionis intellectualis nimis est tenuis, ac debilis, basisque visionis, quæ est objectum visum, scilicet divinæ providentię, ac bonitatis infinitas, excellentia, ac magnitudo nobis nimis tenuis, ac brevis apparere dignoscitur. Et hæc est ratio, ob quam divinæ providentiæ, ac bonitatis Dei infinitę uberrimos non experimur fructus, & ideò multoties nos fiducia denudamus. Quod rectè annuere videtur P. Drexelius de Conformat. volunt. lib.5.c.2. *Miseri nos*, ait, *quàm tenuem de Deo notitiam habemus! vix per rimulam aliquid divini luminis haurimus. Hoc scimus, Deum esse summum Bonum, & quidem tam immensè bonum, ut nil penitus vel petere liceat, vel optare, quod ab hoc tanto bono impetrare non possimus.* Quod autem sępius non impetremus, hoc est: quia, cùm illum ut à nobis nimis distantem contemplemur, difficulter actus perfectæ confidentię in Deum elicere valemus.

Quia Deum non ut præsentem, sed absẽtem meditantur.

Euclides.

§. I.

402 QUARE, mi devote Orator, si ex divinę Bonitatis meditatione in te confidentiam in Deum excitare cupis, noli Deum, ut absentem contemplari: noli eum dumtaxat, ut in cœlis regnantem meditari; sed intellectu lumine fidei illustrato totum in toto, & totum in qualibet etiam minima parte universi per essentiam, per pręsentiam, ac per potentiam existentem saltem per speculum, & in ęnigmate eum meditare: *Non enim*, ait Paulus, Act.17. *longè est ab unoquoque nostrùm; In ipso enim vivimus, movemur, & sumus*: eum ut omnia gubernantem, tibi semper pręsentem, & assistentem, innumera beneficia tibi conferentem quotidie toto affectu considera, ac contemplare: sic David Psalm.15. dicebat: *Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commovear.* Noli, noli dicere: Deus oblitus est mei, non meas miserias vult intueri; sed dicas cum Regio Propheta: *Si ascendero in Cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades; Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitavero in extremis maris, etenim illùc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.* Vis, ut Deus tuas sublevet miserias? tu ad Deum præsentem, ac tibi auxilium suum pollicentem tuos oculos dirige, sicut Augustinus in illa verba Psalm.31. *Firmabo*

Contemplari Deũ, ut pręsentem, fiduciam nutrit, & auget.

Vers.27.28.

Psal.138.v.8. v.9.10.

super

super te oculos meos, testatur se fecisse, dicens: *Non auferam oculos meos : quid, & tu non aufers à me oculos tuos?* O tu, qui dicis, Deum tui esse oblitum, audi D. Bernardum *cap.6. Medit.* ac D. Ambrosium *de dignit. condit. humil. c.2.* dicentes : *Sicut nullum est momentum, quo homo non utatur, vel fruatur Dei bonitate, & misericordia, sic nullum debet esse momentum, quo eum præsentem non habeat in memoria.* Si ergo divinæ providentiæ, ac infinitæ Dei bonitatis, ac liberalitatis uberrimos, ac continuos vis experiri fructus, *in omni actu, vel cogitatu tuo tibi Deum adesse memorare*, ut docet idem Bernardus *in Specul. Monach.* Sic Divinam Providentiam, ac Bonitatem meditando, ac contemplando, maxima ac perfectissima in te enascetur fiducia, qua omnia salutaria à Deo petita facillimè impetrabis.

§. II.

EX hujusce divinæ Bonitatis meditatione ille, qui orat Deum, suam debet arguere malitiam, improbitatem, & perversitatem, & si aliquo mortali peccato detinetur, illud, sicut & cætera omnia peccata detestari debet: quia quod aliquis peccator cognoscat suum statum, & consideret, & nullo modo de illo doleat neque illum mutare proponat; sed voluntariè in eo permaneat, difficillimum est, quòd iste confidentiæ firmæ, ac perfectæ in Deum actus elicere possit: ut benè docuit Joannes primæ suæ Epist. can. c.3. *Si cor nostrum*, ait, *non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum.* Quamvis enim hæc fiducia principaliter bonitate, ac liberalitate Dei, & promissione divina, nitatur, ut dicetur *articulo sequenti*; non tamen totaliter propria merita excludit: ut docet Suarez *tom.2. de Relig. l.1. de oratione cap.24. num.11.* Nam Psalm.33. habetur: *Oculi Domini super justos, & aures ejus ad preces eorum*, & Jo. Cassian. *Collat. lib.9. cap.33. Hæc fiducia*, ait, *de conscientiæ puritate creditur emanare:* Quomodo enim peccator voluntariè in peccato manens, & totaliter per peccatum à Deo aversus confidere potest, à Deo beneficia obtinere, cùm inimicus sit Dei? cùm Deum odio habeat? Ideò juremeritò Sapientissimus Proverbiorum 28. dixit: *Qui declinat aures suas, ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.* Sic Joan. cap.9. dixit ille cæcus: *Scimus, quia Deus peccatores non audit.* Et licèt Augustinus interdum significet, illi non esse integram fidem dandam; tamen idipsum videtur dicere Deus per Isaiam cap.1. *Cùm multiplicaveritis orationem, non exaudiam, manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.* Quæ sententię, ait Suarez *loco cit. cap.25. num.7.* sunt intelligendæ tantùm de peccatoribus obstinatis in peccato, qui habent propositum nunquam pænitendi. Nam peccatores, qui habent animum aliquando pænitendi, & interim orant, & interdum intercessiones Sanctorum implorant, & nonnunquam peculiarem, & pium affectum, vel devotionem habent, hi animandi potiùs, quàm desperandi sunt; nam sæpè Deus orationes illorum benignè exaudit, & illos interdum miraculosè convertit, ut ex historiis Sanctorum constat; Maximè si peccatores pia intentione, & firma fide, ac fiducia perseveranter petant necessaria ad conversionem, non est improbabile, ait Suarez, quòd tandem exaudiantur, nisi multùm gratiæ Dei resistant; hoc enim semper in eorum potestate relinquitur.

403 Qui divinam contemplatur Bonitatē, debet suam arguere malitiam.

Vers.9. *Vers.13.*

Quare Ægrotus, sive obsessus, sive maleficiatus, vel quacumque ægritudine, aut necessitate detentus, ut ex divinæ Bonitatis, aliorumque Dei attributorum meditatione fiduciam firmam, ac perfectam, qua efficaciter beneficia optata, ac petita salutaria à Deo consequi valeat, in seipso concipere, ejusque actus frequentissimè elicere possit, in mentis oculis habeat monitum traditum ab Angelo Custode S. Hermæ, seu Hermeti discipulo D. Pauli Apostoli, quod habetur tom.1. Biblioth. Veterum Patrum lib.2. mand.9. *Purifica*, ait, *cor tuum ab omnibus vitiis hujus sæculi: observa verba tibi à Deo data, & accipies omnia bona, quæ petis, & omnibus petitionibus tuis nihil deerit tibi, si sine dubitatione petieris à Domino.* Et paulò ante idem Angelus, ut eum ad majorem excitaret confidentiam, dixit illi: *Tolle à te*

404 Super omnia cor suum à vitiis purgare.

dubi-

dubitationem, & nihil omninò dubites. Petens aliquid à Domino, ne dicas intrà te; quomodo possum aliquid petere à Domino, & obtinere, cùm sim peccator tantorum malorum in Dominum? Noli hoc cogitare, sed ex totis præcordiis convertere ad Dominum. Pete sine dubitatione, & scies misericordiam Domini, quòd non te derelinquet; sed petitionem animæ tuæ adimplebit. Non est enim Deus sicut homines memores injuriarum; sed est immemor injuriarum, & miseretur figmenti sui.

ARTICULUS III.

Considerando Dei Veritatem, & Fidelitatem in suis promissis

405 Maxima fiducia enascitur ex consideratione fidelitatis Dei.

SIcut ex divinæ Providentiæ, ac Dei Bonitatis contemplatione, ac meditatione magna in orante enascitur fiducia, salutaria beneficia à Deo petita obtinendi; ita eandem fiduciam ex consideratione Dei veritatis, ac fidelitatis in suis promissionibus servandis exoriri, in comperto est. Ut ergo, qui Deum orat, possit credere Deum esse veracem, & fidelem in suis promissis, debet priùs cognoscere divinas promissiones.

Promissiones Dei quæ?

Hæ autem promissiones ex divina scriptura accipiuntur Psal. 49. *Invoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me.* Psalm. 90. *Clamabit ad me, & ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.* Jeremię 33. *Clama ad me, & ego exaudiam te, & annunciabo tibi grandia, & firma.* Matthæi 18. *De quacumque re, quam petierint, fiet illis à Patre meo, qui est in cœlis,* & c. 21. *Omnia quæcumque petieritis in oratione credentes, accipietis,* & Marci 11. *Quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis.* & Joan. cap. 14. 15. & 16. *Quicquid petieritis Patrem in nomine meo dabit vobis.* Et alibi tam in veteri, quàm in novo testamento habentur hujusmodi promissiones: In speciali quo ad dæmonum expulsionem, &c. habentur Marci ultimo. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eiicient, &c.* Quæ promissiones ad unam hanc reducuntur: quòd quicquid salutare petierint spe firma, atque robusta, impetrabunt.

§. I.

406 Deus exigit ab orante, ut credat Deum esse veracem ac fidelem in suis promissionibus.

UNde cùm Deus adeò liberalis fuerit in promittendo, ac fidelis sit in suis promissionibus servandis, ut testatur David Psal. 144. *Fidelis,* inquit, *est Dominus in omnibus verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis.* Et ipsemet Christus docet Matthæi 24. dicens: *Cælum, & terra transibunt: verba autem mea non præteribunt;* Jure meritò talem etiam ab homine exigit fidem, ut videlicet credat Deum esse veracem, & fidelem in verbis suis. Ex actibus enim fidei theologicæ, qua quis firmiter credit, Dei promissionem esse infallibilem, Deumque in suis promissionibus mentiri non posse, exoritur fiducia, ac confidentia in Deum obtinendi id, quod ab eo salubriter postulatur.

Hac de causa in prædictis omnibus promissionibus Deus vel præmittit aliquam particulam, vel aliquam includit significantem fidem esse necessariam: ut Matthęi 17. & 21. *Si habueritis fidem, & non hæsitaveritis, &c.* & Marci 11. *Habete fidem Dei, &c. Qui non hæsitaverit in corde suo, sed crediderit, quodcumque dixerit, fiat, fiet ei,* & Marci 16. *Signa autem eos, qui crediderint, &c.* Et aliis ponit illas particulas: *credite, creditis, credentes,* ut ostendat eos, qui volunt aliquod salutare animæ, vel corpori infallibiliter à Deo obtinere (inter alia, quæ necessaria requiruntur, de quibus agetur *articulis sequentibus*) debere firmiter credere, non solùm Deum esse omnipotentem, sapientissimum, ac summè bonum; sed etiam summè veracem, atque fidelem in verbis suis, suisque promissionibus; ideòque non tantùm posse, & scire; sed ratione nedum suæ bonitatis, sed promissionis, ac fidelitatis id, quod

ab eo

ab eo salutare petitur, elargiri velle. Quam fidelitatem, ac veritatem Dei benè fatetur Folengius in illa verba Psal. 144. *Fidelis Deus, &c.* dicens: *Dominus in omnibus pollicitationibus verax est, ac dignus, cui constans habeatur fides.* Idipsum docet ibi Titelmannus: *Fidelis, ac verax est Deus in omnibus verbis suis, nihil promittens, quod non fidelissimè adimpleat in tempore suo; neque falsum quicquam, aut vanum loquens, quod à veritate sit alienum.* Apertè, & eruditè testatur Scribonius in Super. Relig. lib. 1. c. 27. *Non enim,* ait, *sponsionibus, quàm factis locupletior est Deus. Etiam montes promisit transferendos, mortuos ad vitam revocandos. Audeat proinde sperare homo; majora qui potest largietur Deus.* Hanc uno ore viriliter fassi sunt tres illi pueri Sidrach, Misach, & Abdenago in Fornace Babylonica dicentes: *Benedictus es Domine Deus Patrum nostrorum, & laudabile, & gloriosum nomen tuum in sæcula: quia justus es in omnibus, quæ fecisti, & universa opera tua vera, & viæ tuæ rectæ, & omnia judicia tua vera.* En quomodo fatentur, se firmiter credere, Deum esse veracem in promissionibus suis, ideò non derelinquere sperantes in se: sicut ipsi verè à Deo non fuerunt derelicti; sed in medio flammarum illæsi præservati. Habenti ergo sufficientem notitiam divinæ promissionis, nemini est dubitandum, necessariam esse fidem ejus, idest, debere credere Deum esse veracem, & fidelem in suis promissionibus. Hoc solùm dubitandum remanet.

Daniel 3.

QUÆSTIO I.

An oporteat petentem distinctè habere notitiam hujus promissionis, & ex fide illius petere, ut oratio habeat conditionem requisitam ad impetrandum infallibiliter?

Ratio difficultatis est: quia difficile est, in hoc sensu hanc conditionem postulari ab omnibus piè orantibus; sunt enim multi fideles, & idiotæ, & ignorantes, qui nunquam de tali promissione quicquam audierunt: vel vim ejus, & efficaciam nunquam satis intellexerunt propter ruditatem suam; & nihilominus magna fide, & pietate orant, credentes Deum esse omnipotentem, & misericordem, & hoc satis esse ad postulandum ab illo cum magna fiducia. 407

407 Ratio dubitandi quæ? Multi promissionem ignorant, & tamen impetrant.

Huic difficultati respondet Suarez *tom. 2. de Religione, lib. 1. de Oratione cap. 24. num. 3.* dicens: per se teneri omnes Christianos ad sciendam, & intelligendam hanc divinam promissionem, ut ex fide explicata illius orationes possint. Nam hoc planè Christum Dominum voluisse videtur in locis citatis *nu.* 405. Nihilominus tamen censet, si quis habeat ignorantiam invincibilem talis promissionis, & petat, credendo firmiter, Deum posse dare, quod petitur, & esse bonum, ac misericordem ad dandum, (si & nobis expediat; & ex parte nostra non sit impedimentum) illam esse sufficientem fidem, quam videtur etiam postulasse Christus Matthæi 9. quando dixit: *Creditis, quia hoc possum facere vobis?* Qui enim sic orat, vult certè orare ex perfecta fide, & eo modo, quo Deus vult orari; (ideòque habet implicitam fidem, & promissionis, & effectus ejus) ut conditio impleatur. Item qui sic credit in Deum, credit illi tanquam primæ veritati, ergo implicitè credit, illum esse fidelem, ac veracem, ac proinde impleturum promissiones suas, quamvis fortè ignoret in particulari, an fecerit.

Orantes tenentur habere notitiam promissionis. Ignorantia invincibilis excusat.

Cur autem aliqui (licèt in orationem divinam contemplentur providentiam, meditentur bonitatem, ac considerent veritatem, ac fidelitatem) non impetrent id, quod petunt, provenit ex defectu alicujus ex conditionibus ad impetrationem infallibilem requisitis, de quibus *in sequenti articulo* pertractabitur.

ARTICULUS IV.

De Conditionibus ad impetrationem infallibilem requisitis.

408 Oratio (ut Petitio est) ex se est apta ad impetrandum.

ANtequam ad conditiones orationis ad impetrationem infallibilem requisitas deveniatur.

Primò est observandum, orationem ex hoc peculiari capite, quo est petitio, habere propriam, & peculiarem aptitudinem ad impetrandum: nam petitio ex natura sua ad hoc ordinatur, ut animum alterius inducat ad dandum id, quod petitur, non quia emitur, nec quia solvitur, nec quia aliquis illud meretur; sed solùm quia petitur, & rogatur: quatenus consentaneum est bonitati, vel liberalitati ejus, qui rogatur, moveri ad dandum solùm, quia rogatur: hoc ergo modo aptitudo ad impetrandum propria est orationis inter omnia virtutum opera. Unde licèt alia virtutum opera possint orationem juvare ad impetrandum, ut jejunium, eleemosyna, &c. nihilominus in aliis operibus non potest esse propria impetratio absque oratione propter rationem factam; sed per se solùm benè disponunt, aut merentur. Ita docet Suarez *to.2.de Relig.lib.*1.*de Orat.c.*23.*num.*1.

409 Ut oratio infallibilem consequatur effectum, requiritur promissio.

Secundò certum est, orationem habere peculiarem Dei promissionem, ratione cujus hæc impetratio est suo modo certa, & infallibilis. Si enim spectemus solam rationem petitionis, habet quidem oratio ex illa aptitudinem, ut dixi, ad impetrandum, quæ potest appellari sufficientia; non tamen habet talem efficaciam, quę certum, & infallibilem reddat effectum: quia non est causa necessitatem inducens, ut rectè dixit D. Thom. 2.2.*quæst.*83.*art.*1. Ut ergo oratio habeat hanc efficaciam in impetrando, necessaria fuit promissio. Hęc ergo promissio frequenter repetitur in scripturis: ut habetur supra *in parva sylva num.*243. *& articulo præcedenti num.*405.

410 Promissio Dei non est absoluta, sed conditionata.

Tertiò certum est, hanc promissionem Dei non esse omninò absolutam; sed sub aliqua, vel aliquibus conditionibus, quibus positis, erit infallibilis impetratio, non verò absque illis. Ratio est: quia quod Deus promittit, eo modo, quo promittit, infallibiliter implet: ut enim ait Apostolus 2.Timot.2. *Fidelis Deus est, seipsum negare non potest*. Videmus autem (ut notavit Augustinus *tract.*73.*&* 81. *in Joannem.*) non omnia, quæ petimus, nobis concedi; ergo signum manifestum est, promissionem non esse absolutam: Nam si esset ita absoluta, ut in oratione nullam aliam conditionem postularet, præter petitionem, semper impleretur; Nam hoc pertinet ad veritatem, & infallibilitatem promittentis. Signum est ergo, promissionem esse conditionatam: quia inter illa duo membra non datur medium. Unde fit, orationem (si non habeat conditiones necessarias ex vi promissionis) non impetrare: quia promissio conditionata, non impleta conditione, non inducit obligationem; quia conditionalis nihil ponit in esse. Dico autem, talem orationem non impetrare ex vi promissionis: quia non repugnat impetrare ex benignitate Dei; sicut posset impetrare oratio, quamvis Deus nihil promisisset, solùm ob congruentiam, quam habet cum divina bonitate, & liberalitate; quamvis ad hoc ipsum aliquas conditiones requirat, ut videbimus; plures tamen conditiones requiruntur, ut ex vi promissionis impetret; & tunc si illas habuerit, erit infallibilis impetratio: quia conditionalis, impleta conditione, transit in absolutam: Ita eruditè docet Suarez *loc. cit. n.*3. Tota ergo difficultas est in explicandis conditionibus, sub quibus facta est talis promissio. Nicolaus de Lyra *in c.*11. *Lucæ*, & Ugo Cardinalis *in cap.* 15. *Joannis* tres assignant conditiones, scilicet quòd petat piè, perseveranter, & pro se. D.Thomas autem 2.2.*q.*83.*art.* 15. ad quatuor illas revocat, scilicet ut quis necessaria petat ad salutem, & piè, & perseveranter, ac pro se petat. Nos ergo pariter ad quatuor revocabimus, nempè ut quis petat piè, & ex fide inhæsitante, & perseveranter, & pro se petat.

Oratio ex vi promissionis non impetrat nisi conditione adimpleta.

Con-

Conditio prima ad impetrationem infallibilem requisita.

PRima ergo conditio est, ut quisque piè petat, idest, ut oratio sit de re bona, & honesta, atque adeò, ut ipsa oratio bona, & honesta sit, necessaria, vel ad salutem utilia poscat: quod est petere secundùm divinæ voluntatis beneplacitum, ut ait Joann. primæ suæ can. c.5. *Hæc est fiducia, quam habemus ad eum: quia quodcunque petierimus, secundùm voluntatem ejus, audit nos. Et scimus, quia audit nos, quicquid petierimus.* Voluntas autem Dei est, ut docet ipsamet Veritas Lucæ 12. ut primò regnum Dei, deinde alia necessaria ad victum, & vestitum inquiramus: *Verumtamen*, ait, *quærite primùm regnum Dei, & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.* Quem ordinem in petendo habemus in Oratione Dominicali: ut ipse Joannes admonet eodem *c. Scimus*, ait, *quoniam habemus petitiones, quas postulamus ab eo.* In quibus primò gloriam Dei quærimus; secundò quæ saluti animæ sunt necessaria; tertiò quæ ad sustentationem corporis ordinantur. In primis ergo præmittitur quasi prologus orationis illud verbum.

411 Oratio impetratoria debet esse de re bona, & honesta.

Petitiones Dominicales exponuntur.

Pater noster.

PRimò, ut sciamus, ad quem verba dirigantur; quod utique nesciretur, si absolutè inciperemus in prima petitione dicentes: *Sanctificetur nomen tuum*. Secundò ad captandam benevolentiam: quia cùm vocamus Patrem eum, à quo petimus, inclinare volumus affectum ejus, ut nobis tanquam filiis ea, quæ petimus, largiatur: quia Pater nomen amoris, & dulcedinis est, teste Aristotele 3. *Polit. c.*1. Dicitur autem Deus *Pater noster* per creationem, & gubernationem. Deuter. 32. *Nunquid non ipse est Pater tuus, qui possedit te, fecit, & creavit te?*

412 Cur Deum vocemus Patrem?

Nec voluit dicere *Pater meus*, quod soli Christo convenire potest, qui est Dei Filius per naturam; sed *Pater noster*, quod omnibus est commune; quia nos omnes convenimus in una ratione filiationis, scilicet per adoptionem: ita benè docet Abulensis *q.*103. *in c.*6. *Matthæi*. Immò aliam rationem addit *eodem loco* dicens: *Quia Christus voluit charitatem constituere inter omnes homines, ita quòd ad invicem sibi communicarent spiritualia bona; ideò dixit* noster, *ita quòd necesse sit ex forma orandi pro omnibus orare*. Idipsum testatur D. Cyprianus l. de orat. dom. dicens: *Non autem dicimus* Pater meus, *sed* Pater noster; *quia pacis, & unitatis Magister noluit sigillatim, & privatim precem fieri, ut quis cùm precatur, pro se tantùm precetur*; publica est enim nobis, & communis oratio, & quando oramus, non pro uno tantùm, sed pro toto populo preces fundimus: quia totus populus unum sumus.

Cur Deus vocetur Pater noster, & non meus?

Qui es in Cœlis.

DIcitur *qui es in cœlis*: non quia Deus in cælo tantùm existat: quia ubique non localiter, sed immensivè existit: sed ad patris nostri carnalis differentiam dicitur; quia nos patrem habemus in terris, ad quem tamen preces nequaquam dirigimus; cùm ea bona, quæ in Oratione Dominica recluduntur, nobis concedere nequeat: eo quòd ipse pariter horum bonorum, quæ petimus, egestate laboret: ut ergo ad quem preces dirigimus, planè constet, dicimus: *Pater noster, qui es in cœlis*, quasi dicatur, quòd cælestem Patrem, & non terrestrem obsecramus: ita Abulensis *loc. cit.* Vel ut homo desideria sua à terrenis subtrahat, cùm patrem in cœlis habeat: ita inquit Chrysost. super Matth. *ut sciamus nos habere patrem terrestrem; & erubescant se terrenis rebus substernere, qui Patrem habent in cœlis.*

413 Qua ratione Deus dicatur esse in cælis?

PETITIO I.

Sanctificetur nomen tuum.

HÆc est prima petitio, in qua honorem Dei perquirimus; & ista aliis jure præmittitur: nam cùm homo magis Deum, quàm se ipsum teneatur diligere, prius Dei bonum, idest, honorem Dei, & gloriam, quàm propria commoda debet postulare: ita inquit Chrysostomus: *Digna est enim Deum precantis oratio, nihil petere ante Patris gloriam; sed omnia ejus laudi postponere.* Nomen autem Dei sanctificari petimus,

414 Quomodo nomen Dei à nobis sanctificari possit

mus, ideſt, ſanctum haberi, vel ab omnibus gentibus reputari, ita quòd nihil Dei nomine ſanctius eſſe exiſtiment; illudque in omnibus, & ſuper omnia debitis honoribus proſequantur; & hoc eſt, quod ante omnia eſt petendum: Ita dicit Auguſtinus lib. de ſerm. Dom. *Poſtquam dictum eſt, qui eſt, qui petitur, & ubi habitat, jam videamus, quæ ſint petenda. Primùm autem omnium, quæ petuntur, hoc eſt, ſcilicet* ſanctificetur nomen tuum, *quod non ſic petitur, quaſi non ſit ſanctum Dei nomen; ſed ut ſanctum habeatur ab omnibus, ideſt, ita innoteſcat Deus, ut non æſtimetur aliquid ſanctius, quod magis offendere timeant.*

PETITIO II.

Adveniat regnum tuum.

415 Quid per regnum Dei intelligatur?

GLoſſa ordin. *Hic ſpiritus intelligentiæ petitur, quo mundatur cor, ut Deus videatur: duritia, & poteſtas diaboli excluditur.* Et congruè ſequitur: *ut poſt adoptionem filiorum regnum petamus, quod filiis debetur.* Unde ſequitur: *adveniat regnum tuum.* Quod ita dictum minimè eſt, quaſi modò Deus non regnet in terra, ſemperque in ea regnaverit. *Adveniat* ergo accipiendum eſt, ac ſi dicat, ut omnibus manifeſtè hominibus pateat, à quibus tanquam ſplendor à cæcis non contemplatur, quod ignorare nemo valebit, cùm Dominus ad judicandum venerit.

PETITIO III.

Fiat voluntas tua ſicut in cœlo, & in terra.

416 Quomodo voluntas Dei fieri poſſit ab hominibus in terra, ſicut in cœlo?

AUguſtinus: *ſicut in Angelis, qui ſunt in cœlo voluntas tua fit, ut te perfruantur nullo errore obnubilante eorum ſapientiam: nulla miſeria impediente eorum beatitudinem; ita fiat in Sanctis tuis, qui in terra ſunt, & de terra (quantum ad corpus attinet) facti ſunt.* Item: *fiat voluntas tua*: rectè intelligitur, *obediatur præceptis tuis ſicut in cœlo, & in terra*, ideſt, *ſicut ab Angelis, ita ab hominibus; non quòd ipſi faciant, ut velit Deus; ſed quia faciunt, quod ille vult, ideſt, faciunt ſecundùm voluntatem ejus*, hæc Auguſt. *lib. de ſerm. Dom.* Poſtquam enim in præcedenti petitione beatitudinem propter ſe appetendam Chriſtus ſupra innuerat, hic illa inſinuat, per quæ ad beatitudinem pervenitur. Primum autem, ac præcipuum, quod nos æternæ vitæ beatitudinem conſequi facit, eſt noſtræ cum Divina voluntatis conformatio, ut taliter nempè vivamus, qualiter ipſe nos vivere ordinavit.

PETITIO IV.

Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.

417 Quid per panem quotidianum petant Chriſti fideles?

ET ſi Doctores nonnulli verba hæc tam de ſacramentali, quàm naturali, ſeu materiali pane exponant; meliùs tamen, inquit, Toſtatus *qu.3. in cap.6. Matth.* de materiali (ut pluribus probat rationibus) intelligenda eſſe videntur. Dicendum eſt ergo, quod hic materialis panis, ideſt, ſuſtentatio in omnibus neceſſariis poſtulatur: Homo enim, qui viatoris more ad terminum æternæ vitæ progreditur, ad illum niſi per hanc vitam, in qua tantùm illius beatitudinis præmia promeremur, nequit pervenire. At mortalis hæc vita ſine multarum neceſſitatum gravamine peragi nequit, & ſicut (ut nobis benè ſit) in æternam ingredi expedit vitam, ita ſuſtentationem habere, quandiù vivimus, expedit, ut ſic viventes beatitudinem mereri poſſimus; quod autem appetere licitum eſt, etiam petere licitum judicatur. Itaque nobis ad vitam neceſſaria poſcimus, & omnia panis nomine intel-

intelligenda censentur: quia sacræ Scripturæ modus est, quidquid in cibum, & potum venit, per panem intelligere: unde 1. Reg. 14. dixit Saul: *maledictus homo, qui comederit panem usque ad vesperam;* & tamen Jonatas Saul filius, quia mel comedit, vibratam maledictionem luendo pœnas incurrisse clarè patet; sic videtur, quòd etiam mel panis nomine intelligeretur; & sic eandem rationem de omnibus aliis ad cibum spectantibus prorsus militare (ut probat Tostatus quæst. eadem) est censendum. In præsenti autem panis nomine omnia tam ad victum, quàm ad vestitum necessaria intelligi docet Hieronymus super Matth. *Alii putant*, ait, *panem simpliciter secundùm Apostoli sermonem dicentis; habentes victum, & vestimentum his contenti sumus.* Sensus igitur est: *panem nostrum quotidianum*, idest, alimentum in cibo, & potu quotidianum, quod nobis ad vitæ sustentationem quotidie necessarium est, *da nobis hodie*, pro isto nempè die, & sic de cæteris ordinatim.

PETITIO V.

Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

POst subsidium cibi petitur & venia delicti, inquit Cypr. l. de or. Dom. *ut qui à Deo pascitur, in Deo vivat, nec tantùm præsenti vitæ; sed æternæ consulatur, ad quam venire non potest, si ei peccata non donentur;* quæ debita Dominus appellavit; sicut alibi dixit: *Dimisi tibi omne debitum, quia rogasti me*, unde sequitur (*dimitte nobis debita nostra*) *quare necessariè, & salubriter admonemur, qui peccatores sumus, quòd pro peccatis rogare compellimur; & ne quis sibi quasi innocens placeat, & se extollendo plùs pereat, instruitur se peccare quotidiè, dum pro peccatis quotidiè jubetur orare.* Nec valet alicujus in hac oratione adimpleri petitio, qui proximo in se peccanti haud noxam dimiserit; nam dum dicitur: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris:* tunc orans hoc verbis propriis clarè profitetur, & dicit: *dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris:* idest: dimitte nobis peccata nostra eo modo, quo nos inimicis nostris in nos peccantibus culpas dimittimus. Unde egregiè Chrysostomus super Matth. *cum qua spe orat, qui inimicitiam servat adversùs alterum, à quo forsitan læsus est? sic enim ipse orans mentitur; dicit enim, remitto & non remittit, sic & à Deo petit indulgentiam, & non illi indulgetur:* Ita August. in Enchyridio, inquit: *quisquis autem roganti & deprecanti, seu pœnitenti ex corde non dimittit, nullo modo æstimet à Domino sua peccata dimitti.*

418 Homo, quia quotidie peccat, quotidiè petere debet sibi dimitti peccata. Qui peccata non dimittit proximo, petit à Deo sibi peccata non remitti.

PETITIO VI.

Et ne nos inducas in tentationem.

HÆc sexta petitio est, in qua à tentationum procellis liberari exposcimus, in quantùm tentatio quoddam malum est, per quod homo privatur felicitate; quia qualiter per patrata peccata ad beatitudinem nobis recluditur aditus, & ita debita nobis dimitti perquirimus; taliter per tentationum flatus de proximo in peccata, per quæ à beatitudinis gaudio arcemur, ruere dubitamus: Ita Tostatus *quæst.* 118. *in capit.* 6. *Matth.* Sciendum autem, quòd hìc, ne tentemur, vel ne nos tentari permittat, à Deo non quærimus; sed ne nos in tentationem induci, idest, in ea succumbere permittat; quia tentari nobis aliquoties est utile; & per hoc ab hoc bono privari non quærimus; sed cùm tentationi succumbere per se nec bonum, nec utile sit; ideò hoc à nobis auferri postulamus: ita inquit August. lib. de serm. Dom. *Aliud est induci in tentationem, & aliud tentari: nam sine tentatione probatus nemo potest esse sive sibi, sive alteri: Deo autem ante omnes tentationes*

419 Qua ratione fidelis petat, non induci in tentationem?

tiones quisque notissimus est; non igitur oratur hìc, ut non tentemur; sed ut non inferamur in tentationem: ut si quispiam sit, cui necesse est, ipse examinari, non orat, ut igne non contingatur; sed igne non exuratur.

PETITIO VII.

Sed libera nos à malo. Amen.

420 De quo malo petat fidelis liberari?

PEtitio ista septima est, quam plurimi de interiori malo, de fomite scilicet, à quo tentatio, ac peccatum trahit originem, volunt interpretari. Alii pro dæmone, quem propter malitiæ excellentiam malum vocant, malunt usurpari. His non obstantibus, melius cum Tostat. *in c.6. Matth. ad litter. & q.*119.*eod. c.* petitionem hanc de quovis malo, (exceptis peccatis præteritis, ac tentationibus ad peccata inducentibus: quia de illis in anteactis petitionibus est pertractatum) intelligendam esse videtur de adversitatibus nempè, infirmitatibus, ac fortuitis malis, ut ferro, & igne, aquarum submersione, terræmotu, peste, subitanea morte, maleficiis, obsessionibus, diabolisque vexationibus, cæterisve periculis, quibus subjacet fragilitas humana: nam ab his homo liberari nequit, nisi eum Deus liberum abire permiserit: quia etsi se diligentissimè custodiat, in tutissimis locis commorando, attamen pericula omnia evadere nequit, quin aliquibus casualibus succumbat; & sic à malis quibuscumque, quæ ab extrinseco inferuntur, generaliter liberari postulamus: Ita August. *lib. de serm. Dom. in monte* ad probandum hoc ultimum, quod in oratione dominica habetur: *Tam latè patet*, inquit, *ut homo christianus in qualibet tribulatione constitutus in hoc gemitus edat, in hoc lacrymas fundat.*

Amen. Idest, ita fiat: sic dicit Hieronymus super Matthæum. *Amen enim, quod in fine constat scriptum, signaculum est Dominicæ orationis*, quod Aquila interpretatus est, *fideliter*, & nos *verè* possumus dicere, idest, *verè sic erit, ut petimus.*

421 Bona alia spiritualia, alia temporalia.

Ex petitionibus prædictis colligitur, bonorum duplex esse genus: quædam enim bona spiritualia dici possunt, alia temporalia: Spiritualium, alia ad Deum pertinent; alia nobis conveniunt. Quæ ad Deum pertinent, sunt honor, & gloria; quæ à nobis desiderantur ipsi Deo in prima petitione cùm dicimus: *Sanctificetur nomen tuum*. Quæ verò nobis conveniunt, sunt beatitudo, quam petimus, dum dicimus: *Adveniat regnum tuum*; & auxilium ad faciendam voluntatem Dei, ejus mandata observando; quod petimus, dum dicimus, *Fiat voluntas tua, &c.* Sic pariter petimus, ut removeat impedimenta, nempè peccata, & lapsum in tentationes, seu in peccata, quæ petimus in quinta, & sexta petitione.

Bona spiritualia. Bona temporalia. Bona temporalia per se appetibilia secundùm rectam rationē. Bona indifferentia necessaria ad conservanda bona per se naturæ convenientia. Bona indifferentia superabundantia.

Sub bonis spiritualibus comprehendimus omnia bona honesta, quibus nemo potest malè uti, sive sint gratia, & supernaturales virtutes, ac earum opera: sive sint virtutes morales acquisitæ cum actibus suis. Sub temporalibus verò comprehendimus omnia bona fortunæ, & bona corporis; ut sunt vita, & salus; & bona etiam animi, quibus malè uti possumus; ut virtutes intellectuales, scientia, ars, &c. Horum verò bonorum quædam sunt per se convenientia naturæ, ac proinde per se appetibilia secundùm rectam rationem propter bonum, & convenientem statum naturæ, nisi aliquid per accidens obstet: ut vita, salus, & scientia. Alia verò sunt bona de se indifferentia, quæ propter se appetibilia non sunt; sed tantùm propter utilitatem ad alia bona per se, & honestè appetibilia; ut sunt honor, fama, potentia, divitiæ, &c. Unde inter hæc quædam sunt vel simpliciter, vel moraliter necessaria ad consequenda, vel ad conservanda alia bona per se naturæ convenientia; ut est victus necessarius, & vestitus, & bonum nomen necessarium ad vitæ tranquillitatem: & de his bonis omnibus intelligitur petitio quarta, dum dicimus: *Panem nostrum quotidianum, &c.* & ultima petitio; *Sed libera nos à malo*, eis opposito: Ita docet Tostatus *q.*120. *in c.6. Matt.* Quædam verò superabundantia, ut divitiæ, magni honores, &c. & hæc bona Christus non docuit, nec voluit in oratione dominicali postulari.

Hoc

Hoc solùm remanet statuendum, quænam prædictorum bonorum sint à Deo petenda absolutè, & quænam sub conditione, videlicet si conducant ad beatitudinem, & futura sint instrumenta virtutem. Quod præstabitur sequentibus quæstionibus.

QUÆSTIO I.

An spiritualia bona indistinctè, & absolutè à Deo peti possint?

Respondetur, hæc bona absolutè, & simpliciter petenda esse, nec necessarium esse aliquam conditionem nos adjungere. De hoc nulla est controversia; 422 Spiritualia bona absolutè petenda sunt.
quia per spiritualia bona intelligimus vitam æternam, & omnia bona, & media, quæ ad illam obtinendam conferre possunt.

Primò, hæc omnia maximè à Deo esse petenda, constat ex oratione Dominica supra explicata, in qua ferè omnes petitiones sunt de his spiritualibus bonis; illa autem oratio est quasi exemplar, & summa omnium, quæ à Deo peti possunt. Propter quod dixit Augustinus Epist. 121. c. 12. *Si rectè, & congruenter oramus, nihil aliud dicere possumus, nisi quod in hac oratione Dominica positum est.* Et sermone 128. de Tempore. *Hæc oratio compendiosis verbis septem petitionibus omnes species orationis comprehendit.* Idem. *Sermone 22. ad Fratres in Eremo.* Nam ad bona spiritualia pertinet in primis, ut Deus in nobis glorificetur; deinde ut æternam beatitudinem consequamur; ac subinde, ut dum hìc vivimus, voluntatem Dei impleamus. Et quia hoc sine divinæ gratiæ auxilio præstari non potest, hoc etiam à nobis semper, & ubique ac maximè postulandum est. Unde consequenter etiam petimus remissionem peccatorum, utique cum dispositione necessaria ad illam obtinendam. Ac denique ob fragilitatem nostram victoria contra tentationes, & defensio ab omnibus malis petenda est; hæc enim omnia in illa oratione continentur. Et per universam Scripturam sparsæ sunt hujusmodi orationes, ac petitiones, præsertim *per totum corpus Psalterii*, ut dixit Innocentius primus *epist. 25. quæ apud Augustinum est nonagesima prima*. Ecclesia etiam in suis orationibus hoc frequentissimè orat: ut Deus actiones nostras aspirando præveniat, & adjuvando prosequatur. Item ut gratiam mentibus nostris infundat, ut tandem ad resurrectionis gloriam perveniamus. Sic ut omnibus adversis, vel contra omnia adversa muniamur: ut à pondere peccatorum nostrorum liberemur: ut nostras rebelles compellat, idest, efficaciter moveat voluntates, & similia. Orationes Ecclesiæ præcipuè de quibus sint.

§. I.

Hoc docent omnes Theologi, D. Thomas 2. 2. *qu.* 83. *art.* 5. Medina *Codice de Oratione, quæst.* 5. Alexander. Alens. 4. *part. quæst.* 26. *memb.* 3. D. Antonin. 4. *part. tit.* 5. *cap.* 3. Sylvester *verbo Oratio num.* 5. Navarrus *in Enchyrid. de Oratione cap.* 1. Joseph Angles *Flor. Theolog. qq. in* 4. *sent. tract. de Oratione quæst.* 9. *diffic.* 4. Suarez *tom.* 2. *de Religione lib.* 1. *de Oratione cap.* 20. & alii communiter. Ratio est: quia hæc bona sunt maximè per se honesta, & amabilia, & præcipuè à Deo ipso intenta, & in gloriam suam, ac bonum nostrum desiderata; ergo oratio pro talibus bonis, & ex objecto est maximè honesta, & divinæ voluntati conformis. D. Thomas in generali quæstione, qua interrogat: *An aliquid determinatè in oratione sit petendum*, concludit, illa bona, quibus malè uti non possumus: (quia illis, aut beatificamur, aut beatitudinem meremur,) determinatè petenda esse. Intellige autem determinatè, idest, absolutè: id enim probat: *quia*, inquit, *hæc bona Sancti orando absolutè petunt, secundùm illud Psalmi 79. Ostende faciem tuam, & salvi erimus.* Et illud *Psalmi* 118. *Deduc me in semitam mandatorum tuorum.* Ratio etiam indicatur ab eodem D. Thoma in solutionibus argumentorum: quia nulla conditio necessaria est ex parte nostra, cùm hæc sint maximè bona nostra; nam 423 Docent Theologi. Ratio dictat.

in eis nostra salus, & felicitas posita est. Nec ex parte rei postulatæ: quia, cùm hæc bona de se talia sint, ut nemo eis malè uti possit, injuria quodammodo illis fieret, apponendo conditionem (*Si nobis expedit*) vel aliam similem. Nec ex parte Dei: tum quia scimus esse conforme divinæ voluntati, quòd hæc bona habeamus, ut ait Paulus 1. Thessal. 4. *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra*: tum etiam quia ipsemet Spiritus Sanctus inspirat nobis absolutum desiderium talium bonorum; & hoc modo, *adjuvat*, teste Paulo Rom. 8. *infirmitatem nostram*; & talia bona nos postulare facit: tum denique quia hæc bona maximè in Divinam redundant gloriam, quam ipse Deus in suis operibus præsertim intendit.

Vers. 26.

QUÆSTIO II.

An bona temporalia absolutè à Deo peti possint?

424

Petere propter se quid sit? Petere propter aliud quid sit?

ANte quæstionis solutionem priùs advertendum est, aliud esse petere aliquid propter se, vel propter aliud: aliud petere absolutè, vel sub conditione.

Petere propter se, est petere tanquam bonum propter se amabile, cui opponitur petere propter aliud; hæc igitur duo idem valent, quod petere ut finem, vel ut medium. Unde sicut duplex est finis, scilicet ultimus, & proximus; ita dupliciter potest aliquid propter se peti, scilicet tanquam finis ultimus: vel tanquam finis proximus.

Aliquid potest peti tantùm propter se.

Similiter aliquid duobus modis dici potest esse propter aliud, scilicet ex formali, aut virtuali relatione operantis; vel ex vi operis, seu modi operandi; eodem duplici modo potest aliquid peti propter aliud. Unde fit, ut aliquis modus petendi aliquid propter se repugnet cum omni modo petendi propter aliud; ut quando aliquid petitur tanquam ultimus finis: ut beatitudo non potest peti nisi propter se.

Aliquid potest peti propter se, & propter aliud.

Aliquando verò idem potest simul peti propter se, & propter aliud, vel ex vi operis, vel ex relatione operantis; ut contingit in bono, quod propter se petitur, solùm tanquàm finis proximus, ut scientia, quæ est bonum honestum propter se appetibile, quæ tamen potest etiam ordinari ad finem ultimum, nempè ad consequendam beatitudinem: Vel sanitas corporis, quæ potest peti & propter se (ut est quid bonum utile, & honestum;) & propter aliud, scilicet ut possit ea uti ad Deum laudandum, puta ad verbum Dei enunciandum; vel confessiones peccatorum audiendas, vel aliud quid simile operandum.

425

Tam bonum propter se, quàm propter aliud potest, & absolutè, & conditionatè peti.

At verò petere absolutè, vel sub conditione quoad utrumque membrum cadere potest tam in bonum propter se, quàm propter aliud postulatum: quia utrumque potest sub conditione aliqua desiderari, vel absolutè. Nam licèt ego non desiderem salutem corporis, nisi propter divinam gloriam; nihilominus possum absolutè illam desiderare: quia & absolutè desidero finem, & absolutè etiam cupio per hoc medium illum finem consequi; atque ideò possum etiam absolutè petere, ut Deus & illud bonum mihi tribuat, puta sanitatem; & ad illum finem conferre faciat; qui videtur esse modus valdè usitatus, & vulgaris petendi hæc bona temporalia, quando in aliqua abundantia, vel excellentia non desiderantur.

§. I.

426

Bona temporalia convenientia naturæ licitè possunt peti propter se ut fines proximi. Quomodo?

DIco ergo primò. Quædam sunt bona humana, ac temporalia, de quibus supra *num.* 420. *&* 421. quæ licitè possunt propter se peti tanquam fines proximi (dummodo secundùm rectam rationem desiderentur, ac petantur) sicut ex se amabilia sunt; ut conservatio vitæ, corporis integritas, & sanitas, scientia, seu cognitio veritatis, & si quæ sint alia hujusmodi bona. Nam aliqua ex his bona licitè amantur, & desiderantur propter se, idest, propter convenientiam, quam habent

bent cum natura rationali; convenientiam (inquam) recta ratione regulatam; nam ratio recta dictat, conservandam esse naturam, & procurandam corporis sanitatem, vel scientiam, aut aliquid hujusmodi; & hæc bona esse per se appetibilia, (per se loquendo;) ergo eodem modo sunt petibilia; (ut ita dicam), quia ex Augustino *illud honestè petitur, quod honestè desideratur.*

Amplius declaratur. Illa licitè, & rectè peti possunt absolutè, & sine ulla conditione, in quorum petitione nulla est circumstantia mala per se, & ex intrinseca ratione ejus, ac propterea materia petitionis bona est; ut sanitas, scientia, liberatio à maleficiis, & aliis periculis (ut dictum est) ergo licitè sine ulla conditione peti possunt. Hoc manifestè clarum est: quia in petitione dictorum bonorum temporalium nulla est circumstantia mala; nam si aliqua esset, maximè esset, quia talia bona non petuntur propter beatitudinem: At hoc non ita est, ergo, &c. Major supponitur: quia etiam supponimus ex aliis circumstantiis orationem rectè fieri, scilicet convenienti tempore, loco, & modo, & ex recta fide, &c. Minor verò probatur: quia vel ille defectus non invenitur: vel prout invenitur, non est privativus, (ut sic dicam;) sed negativus tantùm, idest, non est de circumstantia necessaria ad benè esse; sed tantùm ad melius esse. Nam vel est sermo de beatitudine naturali; vel de supernaturali? Item vel est de relatione operantis; vel de relatione, seu tendentia ipsius operis ex se? Si sermo sit de relatione operantis, verum est, tale bonum peti posse absque morali malitia sine tali relatione ad beatitudinem: quia hæc relatio operantis non est intrinsecè necessaria ad moralem bonitatem; ut patet de opere eleemosynæ facto ex naturali misericordia sine ulla memoria beatitudinis, nec relatione formali, aut virtuali operantis. At loquendo de relatione operis, talia bona satis petuntur propter beatitudinem eo ipso, quòd propter intrinsecam convenientiam honestam petuntur: Sic enim dicitur ad gloriam Dei facere, quisquis, quod honestum est, operatur, etiamsi aliam relationem ipse non adjungat: ut docet Suarez *tom. 2. de Religione lib. 1. de Oratione, cap. 17. nu. 7.* & D. Thom. 1. 2. *qu.* 1. dicentes: *Quisquis amat bonum, amare illud propter beatitudinem, saltem in communi*: multò ergo magis, qui verum aliquod bonum, & honestum petit, censetur petere propter beatitudinem: quia vel petit partem aliquam, saltem minus principalem, beatitudinis naturalis; vel accidens quoddam completæ beatitudinis supernaturalis. Confirmat hanc veritatem, præter D. Thomam 2. 2. *q. 83. art. 6.* & Suarez *loc. cit.* Alexander Alens. 4. *part. quæst. 26. art. 3. §. 1.*

Ratio dictat

§. II.

Sed dicent aliqui: Etsi bona sint per se appetibilia, nihilominus talia sunt, ut eis malè uti possimus; ergo temeritas quædam est, illa absolutè petere; ut ergo prudens sit petitio, necesse est, ut actu, vel virtute includat conditionem, *si talia bona nobis profutura sint ad beatitudinem*, seu *ad salutem animæ*; vel saltem *si nocitura non sint*. Quod significare videtur D. Th. *loc. cit. art.* 5. ubi relata sententia Socratis subjungit: *Quæ quidem sententia aliqualiter vera est quantùm ad illa, quæ possunt malum eventum habere, quibus etiam homo potest malè, & bene uti*. Et *in articulo* 6. ait: licitum esse, desiderare bona temporalia, non principaliter; sed ut quædam adminicula, quibus adjuvemur ad tendendum in beatitudinem. Unde consequenter significat, solùm sub ea ratione, & conditione peti posse. 427

Obiicitur ex D. Dhoma.

Huic difficultati respondetur, nullum esse in hac vita bonum, quo homo pro sua libertate non possit malè uti aliquo modo. Nam licèt virtutibus non possimus uti tanquam principiis ad malos actus eliciendos; possumus tamen ex illis superbire; & ita illis aliquo modo malè uti; idemque est de peculiaribus auxiliis, aut favoribus gratiæ; & nihilominus ex sententia omnium hæc bona possumus absolutè desiderare, & petere; ergo illa ratio non sufficit, quominus etiam alia bona per se convenientia naturæ possimus absolutè petere: Ita eruditè docet Suar. *loc. cit. cap. 17. nu. 9.* 428

Satisfit objectioni.

 §. III.

§. III.

Dico ergo secundò. Non est temeritas, hujusmodi bona temporalia absolutè
429 petere: quia qui hæc bona honestè desiderat, hoc ipso quantum est ex se illa desiderat ad benè, & honestè illis utendum: unde non oportet, ut sub conditione illa petat, puta dicendo: *Domine, da mihi sanitatem mentis, & corporis, libera me ab hoc maleficio, à dæmonis obsessione, à febre, vel ab alio malo, si sit animæ meæ profuturum: vel si tu scis, quòd sit expediens animæ meæ:* Sed potius ut simul petat talem conditionem in se impleri, videlicet, ut talia bona obtineat ad benè, & honestè illis utendum, prout ipsa per se, & ex natura sua postulant: hoc modo petitio non est conditionata, sed absoluta: ut dicendo: *Domine, da mihi sanitatem mentis, & corporis; sed simul da mihi auxilium efficax, ut sanitate benè utar ad laudandum, & glorificandum nomen sanctum tuum. Libera me à dæmonis obsessione, ut tibi magis, ac magis in Ecclesia tua gratiarum referam actiones.* Istæ enim petitiones sunt absolutæ, in quibus homo petit bona temporalia; sed simul quærit auxilium, ut illis benè utatur ad beatitudinem consequendam. Unde dicimus, omnes fateri, hujusmodi actum absolutum (prout nos declaravimus) esse licitum; etiamsi ex particulari intentione operantis, vel præsenti, ac formali; vel præterita, & virtualiter manente conditio non apponatur: quia nimirum operans nihil umquam de illa cogitant. Si quis autem contendat ex natura operis interpretativè includi illam conditionem, non esset fortasse contradictio in re ab eo, quod ait D. Thomas; nam certè qui hæc bona honestè desiderat, semper habet hanc animi præparationem, ut, si virtutem sint impeditura; vel si futura sint in occasionem ruinæ, ea nolit; hæc verò conditio magis esse intelligitur in bona dispositione subjecti, quasi habituali, quàm in ipsomet actu petendi; & ideò illum absolutum vocamus: Ita Suarez *eod. cap. n.* 10.

Non est temeritas, absolutè petere bona temporalia convenientia naturæ.

Ratio dictat ex Suarez.

430 Hoc confirmat usus Ecclesiæ, quæ bona temporalia petit sine ulla conditione, ut in multis Collectis videre licet: ut pro sanitate infirmis obtinenda ait: *Omnipotens sempiterne Deus, salus æterna credentium, exaudi nos pro infirmis famulis tuis, pro quibus misericordiæ tuæ imploramus auxilium, ut reddita sibi sanitate, gratiarum tibi in Ecclesia tua referant actiones.* In oratione pro pluvia: *Ut præsentibus subsidiis sufficienter adjuti sempiterna fiducialiùs appetamus:* Sic in orationibus contra persecutores, contra pestem animalium, pro frugibus, vineis, ac messibus ab universis malis præservandis Deum rogamus absolutè, & sine illa conditione, *si hujusmodi bona temporalia sint saluti animæ profutura, vel non.* Illa tamen actu ordinamus ad gloriam Dei, ac postulamus cum expressa habitudine ad spiritualem fructum; quod æquivalet, ac si conditio illa esset apposita.

Confirmat usus Ecclesiæ.

§. IV.

431 Dico tertiò. Quando bona indifferentia, ut divitiæ, & similia non simpliciter, nec cum excessu petuntur; sed cum hac moderatione, scilicet quantùm ad hujus vitæ commoditatem necessaria sunt, tunc eodem modo peti possunt, quo ipsa bona corporalia, vel intellectualia, quæ per se expetibilia sunt.

Bona indifferentia petita cum moderatione honesta possunt absolutè peti. Testator divina scriptura.

Hoc rectè probari potest ex illo Proverb. *cap.* 30. *Divitias, & paupertatem ne dederis mihi; sed tantùm victui meo tribue necessaria.* Item ex illa petitione orationis Dominicæ: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*, per quam supponimus ex supradictis *num.* 417. peti panem etiam corporalem, ut ait etiam Chrysost. Consonat etiam illud Genesis 28. *Si fuerit Dominus mecum, & custodierit me in via, per quam ego ambulo, & dederit mi hi panem ad vescendum, & vestimentum ad induendum, reversusque fuero prosperè ad domum patris mei, erit mihi Dominus in Deum:* ubi petitio moderata talium bonorum non solùm absoluta est; sed etiam voto confirmata.

Hoc

Hoc sentit August. *Epist.*121. *ad Probam c.6. & sequentibus*. Cùm enim dixisset: *Si optant sibi, ac suis sufficientiam rerum necessariarum, &c.* subjungit: *Hanc ergo sufficientiam non appeti propter seipsam, sed propter salutem corporis, & congruentem habitum personæ hominis, quo habitu non sit inconveniens eis, cum quibus honestè, & officiosè vivendum est*. Additque sequentia verba, quæ hanc, & præcedentem conclusionem confirmant. *In his itaque omnibus incolumitas hominis, & amicitia propter seipsas appetuntur: sufficientia verò rerum necessariarum non propter seipsam; sed propter duo superiora quæri solet, cùm decenter quæritur*. 432 Augustinus docet.

Hoc confirmat usus Ecclesiæ; nam in litaniis, & collectis sæpe postulat temporalia bona, ut pluviam, vel serenitatem, nulla adjecta conditione, ut dixi *numero præcedenti*. Id testantur D. Thom. 2.2. *q.*83. *art.*6. & Alexander Alensis 4.*part. q.*26. *art.*3. *§*.1. Confirmat usus Ecclesiæ.

§. V.

RAtio ex his verbis facilè confici potest: quia eo modo, quo petitur aliquid propter se, potest etiam peti medium necessarium ad illud obtinendum. Si enim potest absolutè peti sanitas, ut finis proximus, idest ut finis sub fine, etiam possunt absolutè peti bona temporalia, ut media necessaria ad talem finem consequendum. Item illa petitio jam habet finem honestum; unde licitè materia ex se sit indifferens; honestatur tamen ex fine; & eo ipso, quòd cum dicta moderatione petitur, tollitur morale periculum, quod in abundantia harum rerum temporalium esse solet; ergo ex omni capite honesta est talis oratio. Est autem talis oratio absoluta eo modo, quo dictum est de præcedenti; semper tamen habet intrinsecè subintellectam limitationem illam, ut hæc ipsa quantumvis moderata sufficientia non desideretur cum discrimine virtutis: seu si futura sit occasio alicujus peccati. Quæ limitatio in omni honesto amore creaturæ includitur, quatenus non amatur super omnia, neque ut ultimus finis, nec sine fine honesto. 433 Ratio dictat.

§. VI.

DIco quartò. Hæc bona indifferentia divitiarum, honorum, & hujusmodi non sunt absolutè petenda, quando cum excessu aliquo, vel abundantia, aut sine moderata limitatione petuntur. Hanc veritatem docet Suarez *cap. eod. n.*12. Ratio est: quia in primis, ut hæc bona honestè petantur, necesse est, ut non propter se, sed propter honestum finem petantur, vix autem possunt ita peti: nisi petantur cum moderatione, & limitatione accommodata honesto fini; & tunc jam petentur modo explicato in fine præcedentis numeri; nam illa moderatio, & sufficientia non potest esse una in omnibus; sed pro ratione status, vel finis convenientis homini juxta conditionem suam. 434 Bona indifferentia sine moderata limitatione non sunt moderatè petenda.

QUÆSTIO III.

An postulare à Deo peculiarem protectionem, & curam in præstando nobis hæc bona, sit tentare ipsum?

REspondeo cum Suarez *tom.*2. *de Relig. lib.*1. *de Orat. cap.*18. *num.*8. non esse tentare Deum, vel ejus potentiam; sed supernaturalem ejus providentiam recognoscere. Eò vel maximè quòd non absolutè petimus extraordinarias illas actiones divinæ providentiæ; sed solùm quatenus ad effectum consequendum sunt necessariæ. Sæpe enim effectus à nobis desideratus, ac postulatus eveniet per communem cursum causarum naturalium; & tunc satis exaudit Deus orationem pro tali effectu, si cum hujusmodi causis concurrat, & non permittat per actionem dæmo- 435 Petere à Deo singulare auxilium in omnibus rebus nostris, est supernaturalem ejus providentiã recognoscere

dæmonum impediri, prout interdum potest; quod etiam nos postulamus, quando hęc bona petimus.

Licitum est, etiamsi ad impetrationem miraculum requiratur.

Isaiæ 38.& 4. Reg.cap.20.

Denique, quoniam interdum fieri potest, ut ad obtinendum bonum postulatum, verbi gratia, corporis ægrotantis sanitatem, neque ordinaria, neque extraordinaria naturalis providentia sufficiat; sed miraculosa necessaria sit; nullum est inconveniens, quòd ad hoc totum extendatur orantis intentio, & petitio: quia hoc non est tentare Deum: nam non petitur simpliciter miraculum; sed sub conditione, si fuerit necessarium, & supposita convenientia beneficii postulati. Et hoc modo credendum est, orasse Ezechiam, quando salutem postulavit, & obtinuit; & in Scriptura inveniuntur plures orationes similes; & orationes Ecclesiæ pro hujusmodi bonis temporalibus, præsertim generalibus ita possunt convenienter intelligi. Sic etiam solent fideles petere salutem, vel similia bona in locis piis, in quibus solet Deus ea miracula operari in Christi honorem, vel B. Virginis, vel alicujus Sancti per ejus intercessionem, & interdum impetrant ea miraculoso modo juxta rationem fidei suæ; vel prout eis expedit, aut communi Ecclesiæ bono. Ita ergo satis constat, quomodo hæc bona (licèt aliàs naturalia sint) per orationem convenienter petantur.

QUÆSTIO IV.

An temporalia mala in oratione peti possint?

436 Non est intrinsecè malum, petere mala pęnæ sibi, vel alteri.

RESpondeo breviter, non esse intrinsecè malum, petere hujusmodi mala vel sibi, vel aliis. Hoc constat ex usu Scripturæ, & Sanctorum. Paulus enim Philip. 1. ajebat: *Cupio dissolvi, & esse cum Christo.* David. Psal. 25. *Proba me, Domine, & tenta me, vere renes meos, & cor meum.* Ubi August. *Adhibe medicinale purgatorium, quasi ignem delectationibus, & cogitationibus meis*, & Hieron. *Proba me, Domine, in tentationibus, & tenta me, ne aliquid in me delicti remaneat:* Unde Augustinus *ser.30.de Sanctis* ponderans illud, *Ure renes meos, & cor meum*, ait: *Ad comprobandam devotionem suam geminum sibi ignem postulat* (scilicet renum, & cordis) *ut luctamine habito, ostendat, in se plus posse amorem Christi, quàm pœnam tyranni.* Ratio verò est: quia hujusmodi mala non sunt simpliciter mala, sed secundùm quid: unde respectu boni honesti; vel mali turpis illi contrarii, sunt indifferentia; eruntque simpliciter bona, si honesta ratione, & propter finem simpliciter bonum appetantur; ergo ex tali intentione licitè etiam peti possunt; ergo petitio talium malorum non est per se, & intrinsecè mala.

Licitè peti possunt propter finem simpliciter bonum.

437 Hic modus tamen non est faciliter consulendus.

Quamvis autem hic modus orationis, quo quis sibi mala temporalia petit, licitus sit; non est omninò tamen consulendus: quia non omnes apti sunt, vel idonei ad hoc genus probationis; & interdum esse posset præsumptio illam appetere, aut postulare sibi; & maximè si quis peteret, se à dæmone possideri; cùm dæmon hominem, quem possidet, ad multa inducat mala, ut ad blasphemias, ad actus inhonestos, ad præcipitia: impediat multa bona; ac multis domesticos obsessi afficiat perturbationibus, & afflictionibus. Unde melius est, Paulum regulariter imitari, qui cum stimulo carnis affligeretur, & ignoraret, quid sibi magis profuturum esset, *ter Dominum rogavit, ut auferretur ab eo;* non enim nos Paulo perfectiores sumus, ut petamus per afflictiones à Domino tentari; vel per obsessiones, ac possessiones à dæmone probari; sed in dubio potiùs de nostra fragilitate, & imbecillitate timere debemus: Ita etiam admonet Suarez *lib. eod. c.10. n.2. sub fine.*

QUÆSTIO V.

An liceat in oratione petere, ut malum pœnæ proximo eveniat?

438 Quando sit licitum, mortuo ma-

DIco primò. Si proximus jam sit defunctus, & damnatus, licitum est illi imprecari vindictam æternam, juxta illud Psal. 57. *Lætabitur justus, cùm viderit vindi-*

vindictam. Si autem proximus jam sit defunctus, & nobis non constet ipsum esse damnatum, imprecari illi damnationem æternam desiderando, ut damnatus sit, & de illo sumatur æterna vindicta, manifestum odium esset: quia illud per se non est necessarium ad justitiam Dei; unde solùm postulatur in summum malum proximi. Ita docet Alexander Alens. 4. *p. q.* 93. *art.* 2. D. Thom. 2. 2. *q.* 83. *art.* 7. D. Bonav. Ricard. Sot. *in* 4. *dist.* 45. *&* 46. Medina *hac quæst.* Suarez *cap. eod. n.* 3. Joseph Angles *in* 4. *tract. de Orat. q.* 9. *diffic.* 2.

lum imprecari, & quando non?

§. I.

Dicò secundò. Si proximus sit viator, nunquam licet illi imprecari vindictam, quæ involvat damnationem æternam, etiam sub titulo divinæ justitiæ: quia de nullo viatore desperandum est, & Deus potest aliam vindictam sumere de peccatore, per quam suæ justitiæ satisfaciat, & misericordiam habeat adjunctam; quam vindictam sumit, mediante pœnitentia; & hanc Deus ipse (quantùm ex se est) magis exoptat; Et ideò imprecari illi, quandiù est in via, vindictam æternam, est peccatum contra proximi charitatem; ut testatur B. Gregorius *lib.* 2. *moral.* dicens: *Homo peccato subjacet, qui hoc petit à Deo fieri, quod omninò facere non potest, vel si potest, minimè decet*. Idem docent DD. supra relati.

439 Numquam licet imprecari Viatori damnationē æternam.

§. II.

Dico tertiò. Integrum, & catholicum est, orando petere aliquod malum proximo, quando illud petitur propter aliud bonum, quod justè, & secundùm ordinem charitatis præfertur illi malo, puta ad utilitatem peccatorum, ut convertantur, & non pereant: nam eo ipso non agitur contra charitatem; sed secundùm illam; nec petitur malum, ut malum; sed ut bonum, non qualecunque sed præferendum tali malo.

440 Catholicum est orando, petere aliquod malum proximo ob majus bonū.

Hanc conclusionem probant innumera sacræ scripturæ testimonia. Ps. 82. *Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum, Domine*: & passim Prophetæ hoc petebant, ut corrigerentur, & converterentur peccatores; quod est opus misericordiæ; & hæc quoque mala sæpissimè populo nunciabant, non imprecando, sed prædicando; non optando, sed prophetando, & D. August. *in quadam homilia de martyribus* dicit: *Ultus sum eos, &c. quomodo me vindicavi? occidendo in eis errorem, suscitando fidem*.

§. III.

Dico quartò. Licitum est, à Deo petere, ut mittat mala, & damna temporalia, & mortem ipsam homini pernicioso Reipublicæ, aut publico hosti Ecclesię; ut Turcæ, Hæresiarchæ, Mago, Malefico, Sagæ, & similibus, præferendo commune bonum, nempe tranquillitatem Reipublicæ, honorem Dei, & Ecclesię privato incommodo: vel postponendo corporale detrimentum spirituali: In hujusmodi autem oratione semper involvitur conditio, *si aliter vitari non potest malum*; quod interdum supponitur tanquam moraliter certum ex pertinacia, vel obcæcatione talis personæ.

441 Licitum est, petere à Deo ut damna tēporalia, & mortem ipsam immittat homini pernicioso Reipublicæ; aut publico Ecclesiæ hosti.

Hoc testantur divinæ scripturæ Psal. 54. *Veniat mors super illos, & descendant in infernum viventes*, & subdit infra: *Exaudiet Deus, & humiliabit illos, qui est ante sæcula*, & Psal. 58. *Intende ad visitandas omnes gentes, non miserearis omnibus, qui operantur iniquitatem*. Et interdum effectu ipso Deus talem orationem confirmabat, ut 4. Reg. 1. dixit Elias, *si homo Dei sum, descendat ignis de cælo, & devoret te, & quinquaginta tuos*, quod semel, & iterùm factum est. Ita docent prææallegati Doctores *n.* 438.

§. IV.

§. IV.

442 HÆc, & similia loca interpretantur Patres uno ex quatuor modis, quos attigit D.Thom.2.2.*qu*.83.*art*.8.*ad primum*, *& secundum* ex Augustino *lib*.1.*de serm.Dom.in monte*, *& lib*.2.*de Quæst.Evangel.cap*.45. quos etiam attigit Alexander Ales.4.*par.q*.93.*art*.2.

Quatuor modis possunt intelligi hujusmodi imprecationes.

Primus est, quòd sæpè sub forma precationis prophetiam proferunt; norunt enim illam esse voluntatem Dei, & definitam sententiam, quam pronuntiant.

Secundus, quòd imprecantur malum, non homini, sed peccato; & perseverantibus in illo petunt vindictam, conformando voluntatem suam justitiæ divinæ: vel sub ea conditione, si perseverent: vel quia præsciunt conditionem esse implendam.

Tertius, quia optant, ut per temporalia mala peccatores corrigantur.

Quartus (& ferè in idem redit) quia optant per eadem mala destrui regnum peccati.

443 Addi prætereà potest ex Hieronymo *Epist*.151.*ad Algasiam quæst*.5.*in veteri Testamento*, terruisse Deum homines rigore justitię; & ideò etiam voluisse per Prophetas suos, ac Prædicatores interdum visibiliter ostendere vindictam suam, ut in facto Eliæ supra relato.

Denique addi potest sæpe intelligi illas orationes modo jam dicto, quo ordinariè fieri possunt, scilicet ad emendationem ipsorum peccatorum, vel ad commune bonum, & pacem Reipublicæ.

QUÆSTIO VI.

An omnium prædictorum bonorum, vel malorum petitiones infallibilem habeant impetrationem ex vi divinæ promissionis?

444 HÆc est quæstio principaliter intenta ad explicandam primam conditionem ad impetrationem infallibilem requisitam; quę cùm non possit unico verbo explicari, sequentibus dictis, seu assertionibus enodabitur.

Petitio bonorum spiritualium habet infallibilem impetrationem.

Dico ergo primò. Oratio, seu petitio bonorum spiritualium habet infallibilem promissionem, & impetrationem: Id docet Joannes primę suæ can.c.5. *Hæc est fiducia*, inquit, *quam habemus ad eum: quia quodcunque petierimus secundùm voluntatem ejus, audit nos*: sed bona spiritualia, ut beatitudo, & gratia, & virtutes, & dona, quę necessaria sunt ad salutem, sunt secundum voluntatem Dei; ut ait Paulus 1. Thessal.4. *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra*; & constat supra ex petitionibus orationis dominicalis, *& n*.422. *& sequentibus*, ergo dictorum bonorum petitio infallibilem habet promissionem, & consequenter infallibilem habet impetrationem, cùm Deus mentiri non possit; ut latè probavimus supra *n*.406.*& sequentibus*, suppositis aliis conditionibus ad impetrationem infallibilem requisitis.

§. I.

445 DIco secundò. Petitio bonorum temporalium, (si utilia sint ad salutem) promissionem habet infallibilem: Constat ex generalitate verborum Christi Jo. 14.15.& 16. *Quicquid petieritis Patrem, in nomine meo, dabit vobis*. Hoc suadere possumus argumento Augustini: quia quod est utile ad salutem, aliquid est, & magni momenti, ac ponderis apud Deum, & quantum est ex se) petitur in nomine Salvatoris; ergo comprehenditur sub illa promissione: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*. Et ut utar verbis ipsius Augustini in Joannem cap.15. *Hoc petimus*, inquit, *in nomine Salvatoris*, *quod pertinet ad rationem salutis*, & c.14.in

Petitio bonorum temporalium, si utilia sint ad salutem, habet infallibilem promissionē.

illa

illa verba: *Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam*, ait: *In nomine meo, quod est Christus Jesus, Christus Regem, Jesus Salvatorem significat; ac per hoc quodcumque petimus adversùs utilitatem salutis, non petimus in nomine Salvatoris*. Item 1. Joan. c. 5. dicitur: *Quodcumque petierimus, secundùm voluntatem ejus, audit nos*. Circa quem locum adverto, dupliciter posse construi illa verba: primò conjungendo determinationem illam *secundùm voluntatem ejus* cum verbis præcedentibus. Et sic constat, promissionem limitari solùm ad ea, quæ sunt secundùm voluntatem Dei; & ita legit D. Thomas. Alio verò modo potest disiungi illa determinatio à verbis præcedentibus, & conjungi sequentibus (prout fit in nova editione vulgata) & ita videtur promissio magis universalis. Utroque autem modo probatur id, quod intendimus; quia cùm petimus aliquid utile ad salutem, petimus secundùm voluntatem ejus; ergo exaudimur.

§. II.

Cum autem dicimus: id, quod petitur, debere esse utile ad salutem; non intelligimus solùm de utilitate, quam potest res ex se habere, puta de sanitate, quæ etiam in peccatore potest utilis esse ad salutem, si convertatur ad Deum, & pœniteat; sed quam de facto habitura est, puta, quia illa persona, cui sanitas est communicanda, bona opera actualiter, & de facto præstitura est. Multa enim possunt esse secundùm se utilia, quæ novit Deus futura esse noxia postulanti; & hoc satis est, & ut misericorditer non dentur; ac proinde ut oratio ex ea parte non sit infallibilis, nec sub promissione comprehendatur; ut constat ex oratione Pauli 2. ad Corinth. 12. Et ita notarunt Augustinus *tract. 32. 73. & 81. in Joannem*; & Chrysostomus *hom. 30. in Genes.* Dicetur autem id, quod petitur futurum esse noxium, non solùm si futurum sit occasio alicujus peccati; sed etiam si impediturum sit profectum salutis: quia tunc non solùm utile non est ad salutem, ut constat; sed etiam est aliquo modo nocivum: Ita Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 1. de oratione cap. 23. num. 7.*

446 Utile est ad salutẽ, quod actu est causa alicuius boni, nec occasio est peccati: nec impedit majus bonum.

§. III.

Dico tertiò. Petitio alicujus boni honesti (quod tamen per se non est conferens ad salutem; neque etiam illam impediens, aut profectum ejus: ut sunt bona temporalia necessaria ad conservationem vitæ, evasio periculorum, & alia hujusmodi, de quibus supra *in quarta, & ultima petitione orationis Dominicalis*) habet certam impetrationem, si adsint tres aliæ conditiones ad impetrationem infallibilem requisitæ. Probatur ex verbis ipsius Augustini *in illis tractatibus in Ioannem*, quos supra citavimus: Ibi enim numquam dicit, eum non petere in nomine Christi, qui non petit necessaria, aut utilia ad salutem æternam; sed eum, qui petit huic saluti contraria: *Non petitur*, ait, *in nomine Salvatoris, quicquid petitur contra rationem salutis*. Nam si quod petitur, bonum est, & honestum, & non est contrarium saluti: quia non impedit salutem, nec ejus profectum, aut majus bonum, licèt tantum petatur propter commoditatem naturæ, & non propter salutem animæ; nihilominus eo ipso, quòd petitur ex vera fide, & Religione (quod est secunda conditio ad impetrationem infallibilem requisita) quantum est de se potest esse aptum ad salutem; & potest in nomine Salvatoris postulari: Nam gratia fidei, qua petitur, illud pertinet ad rationem salutis.

447 Bona temporalia licèt per se non conferant ad salutem, aliquando habent impetrationem infallibilem. Et quando?

§. IV.

Amplius probatur. Nam in primis quicquid ipse Christus in oratione sua petere docuit, potest propter ipsum, seu in nomine ejus postulari; sed ipse docuit

448 Constat ex oratione Dominis.

docuit petere etiam subsidium temporale dicens: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*: major est clara; quia in ea oratione manifestavit suam voluntatem ita esse: minor constat ex dictis supra in illis petitionibus, & probatur à D. Basilio *in Constitutionibus Monasticis c.2.* ergo, &c.

Item eo ipso, quòd aliquid petitur sub vera ratione boni honesti, vel in ordine ad illud, etiamsi ab eo petente non referatur in altiorem finem, ex se est aptum referri; & potest esse medium, vel instrumentum, aut occasio spiritualis fructus, ut puta ex sanitate accepta locus sumatur Deo gratias agendi, ac nomen ejus laudandi, & glorificandi, sicut ipsamet Ecclesia in ea Collecta pro infirmis tali modo rogat, nempe, *ut reddita sibi sanitate, gratiarum tibi in Ecclesia tua referant actiones*: & ex parte Dei semper datur propter hunc finem; ergo justa ratione potest propter Christum, seu per merita ipsius postulari. Accedit, quòd talis oratio ex vi motivi includit (ut supra dicebamus *num.*333. virtualem conditionem, *ut, si illud, quod petitur, sit nociturum saluti, nobis non concedatur*: *quia hoc magis expedit nobis*. Et qui prudenter petit, semper intendit obtinere id, quod petit, quatenus sibi magis expedit; ergo hoc satis est, ut talis petitio per Christum, seu in nomine Salvatoris fiat. Tandem quicquid petimus ex vera fide, petimus fundati in promissione ejusdem Christi; ergo totum id possumus postulare propter Christum, seu in nomine Christi.

Docet usus Ecclesia.

§. V.

449 Christus nobis meruit omnia bona honesta: & quæ?

QUare existimo cum Suarez *lib.eod.cap.*18.*num.*12. Christum nobis meruisse bona honesta, etiamsi naturalis ordinis videantur. Et quamvis à nobis, quando illa recipimus, vel appetimus, in altiorem finem non referantur, semper de se conferunt ad illum finem, & à Deo sub ea ratione conferuntur. Et hoc etiam confirmat usus Ecclesiæ; nam semper per Christum petit; (etiamsi interdum temporalia petat, non facta expressa mentione spiritualium bonorum:) ut in multis Collectis contra persecutores Ecclesiæ, vel contra pestem animalium, & ut in aliis videre licet. Et in quadam oratione pro quacumque necessitate hac utitur orandi forma: *Deus refugium nostrum, & virtus, adesto piis Ecclesiæ tuæ precibus auctor ipse pietatis, & præsta, ut quod fideliter petimus; efficaciter consequamur, per Christum Dominum nostrum*. Hæc autem orandi forma locum habet in omni honesta, & Religiosa oratione; nam si ex Religione est, profectò pia est, & salutaris; & si ex fide est, fideliter in ea petimus; ergo quicquid per eam sic petimus, possumus per Christum petere, ut efficaciter consequamur. Dicendum ergo censeo, ex bono honesto sic accepto, & tali modo petito non reddi orationem, seu petitionem inefficacem, neque excludi à promissione divina, si alias habeat conditiones.

§. VI.

450 Petitio rei indifferentis non relatę ad honestatem non habet impetrationem infallibilem.

DIco quartò. Petitio rei indifferentis, idest nec turpis, neque honestæ, nec relatæ ad honestatem; sed solùm ob jucunditatem, vel humanam utilitatem, quam habet (nulla existente vera necessitate talis rei) sine dubio promissionem non habet infallibilem. Ratio est: quia secundùm probabiliorem sententiam bona non est, neque honesta: quia ex vi rei postulatæ non habet honestatem: cùm supponatur illam indifferentem esse, neque etiam ex fine; quia supponimus non referri eandem rem indifferentem in finem honestum; ergo nullo ex capite bona est; indifferens autem in individuo esse non potest; ut docet Suarez *lib.eod.cap.*23.*n.*5. ex probabiliori D. Thomæ sententia; ergo peccaminosa est, ac proinde indigna, ut exaudiatur, nedum ut infallibilis impetrationis promissionem habeat.

451 Nec talis petitio dici potest pertinere ad divinum cultum: quia continet petitionem

nem rei indecentis à Deo. Nam illa petitio proficiſcitur ex deſiderio, & poſtulat à Deo, ut illud impleat. Deſiderium autem habendi rem indifferentem propter ſeipſam, & ſine intuitu honeſtatis, eſt turpe deſiderium; & ideò petere à Deo, ut illud deſiderium impleat, turpe etiam eſt: qua de cauſa non poteſt ad Dei cultum pertinere. Fallitur ergo, ſi quis dicat, ſe ita petere propter cultum Dei; (non enim petit niſi propter concupiſcentiam ſuam, ut illi ſatisfaciat:) vel etiamſi aliquo modo cultum intendat, practicè errat, quia utitur medio, ſeu materia improportionata ad cultum; & ita non verum, ſed fictum, & apparentem cultum intendit.

§. VII.

DIco quintò. Qui aliquam rem malam petit, non ſolùm non meretur à Deo exaudiri; ſed mortaliter peccat, juxta id, quod ait David Pſal. à 108. *Oratio ejus fiet in peccatum*. Ratio eſt; quia rem omninò indignam, & indecentiſſimam à Deo petit, nimirùm, ut ipſe auctor peccati fiat. Quapropter licèt id, quod petitur, de ſe non ſit mortale peccatum; ſed veniale tantùm; nihilominùs illud petere à Deo, mortale eſt peccatum: quia in hac materia reſpectu Dei non poteſt dari materia levis; ſed tota eſt gravis. Ergo talis oratio non ſolùm ineſſicax eſt; ſed etiam valdè nociva: vel (ut aliqui loquuntur) non tantùm mortua, ſed mortifera: Ita docet Suarez *tom.2. de Religione lib.1. de Orat. cap.23. n.4.* 452 Qui petit à Deo aliquam rem malam, mortaliter peccat.

Eodem modo dico, petere hæc bona temporalia (quæcumque ſint) propter ſe, ultimum finem in eis conſtituendo, peccatum eſt mortale. Hoc per ſe notum eſt: tum quia affectus ad temporale bonum, & ad ultimum finem relatus, eſt peccatum mortale contrarium dilectioni divinæ ſuper omnia: tum etiam quia à Deo complementum hujus deſiderii, ſeu affectus petere, ſpeciale peccatum eſt contra Religionem: quia eſt à Deo pravi deſiderii complementum poſtulare. Si quis autem attendat, hæc aſſertio locum habet in omnibus bonis creatis: quia in nullo eorum, cujuſcumque ordinis ſit, licet ultimum finem conſtituere. 453 Petere bona temporalia, ut ultimum finem, eſt peccatum mortale.

Conditio ſecunda ad impetrationem infallibilem requiſita.

SEcunda conditio, quæ orationi ad impetrandum infallibiliter, quod petitur, eſt neceſſaria, eſt ex fide theologica, ac ſpe, ſeu fiducia, ac confidentia in Deum petere, de quibus latiſſimè ſupra *à n.166. incluſivè uſque ad numerum 245. excluſivè*. Neceſſe eſt enim, ut oratio ex fide procedat, & ex ſpe, ut per eam id, quod poſtulatur, infallibiliter obtineatur. Hanc conditionem docuit Chriſtus Dominus Matthæi 21. dicens: *Omnia quæcumque petieritis in oratione credentes, accipietis*. Et præmiſerat: *Si habueritis fidem, & non hæſitaveritis, &c.* Et Jacobus cap.1. *Poſtulet in fide nihil hæſitans*: & Paulus Romanus 10. ait: *Quomodo invocabunt, in quem non crediderunt?* & Epheſ.3. inquit: *In quo habemus fiduciam, & acceſſum in confidentia per fidem ejus*. Nam orationis promiſſio per ſe primò ad aſſecutionem Beatitudinis ordinatur juxta illud Matthæi 6. *Quærite primùm regnum Dei, & juſtitiam ejus, & hæc omnia adiicientur vobis*. Fides autem principium, & fundamentum ſalutis eſt; & ideò promiſſio non ſit orationi, niſi ex fide procedat. 454 Petitio, ut impetret, infallibiliter, debet eſſe ex fide theologica, ac confidentia inhæſitante.

Quare ſicut Exorciſtæ, ut tutò, & efficaciter ab hominibus obſeſſis, & è rebus ad homines ſpectantibus dæmones expellere, eorumque opera malefica deſtruere valeat, neceſſaria eſt fides theologica, ac fiducia ſeu confidentia in Deum, quatenus actus ſpei ab actibus fidei excitantur; ut docuimus ſupra *num.190. & 191.* Ita ægroto obſeſſo, vel maleficiato, aut in quacumque neceſſitate conſtituto, aut quodcumque beneficium ſalutare poſtulanti primò neceſſaria eſt fides theologica, qua Deum poſſe, ſcire, ac velle ſibi concedere, quod fuerit expediens, ac ſalutare, credat; ſecundò neceſſaria eſt fiducia, ſeu confidentia certa, & inhæſitans, 455 Obſeſſo, & ægroto, ut ſanitatem impetret, neceſſaria eſt fides, ac fiducia in Deum.

qua

qua speret, Deum ratione suæ infinitæ bonitatis id, quod salutare petitur, concedere velle, & ratione suæ veritatis, & fidelitatis invariabilis juxta suas promissiones illud largiturum.

§. I.

456 Aliud est impetrare à Deo ratione ejus bonitatis, aliud ex vi promissionis divinæ.

UNde aliud est aliquid à Deo ratione ejus bonitatis, & clementiæ impetrare; aliud ex vi divinæ promissionis. Nam primo modo ob quandam congruentiam, quam habet oratio cum divina bonitate, & clementia obtinetur; Consentaneum enim est divinæ bonitati, ac liberalitati ejus, qui rogatur, moveri ad dandum solùm, quia rogatur: ut eruditè docet Suarez *tom.2. de Religione lib.1. de Oratione c.23. n.1.* Non tamen ex sola petitione judicari potest, aut credi, Deum certò, & infallibiliter id, quod petimus effecturum. Alio modo obtinetur, quatenus nos non solùm Deum Omnipotentem, Sapientissimum, ac Summum Bonum, sed veracissimum, ac fidelissimum in suis promissionibus esse credimus; ideòque ratione suæ promissionis certò, & infallibiliter largiturum id, quod petitur. Sic impetratio ex vi promissionis supra orationem, ac impetrationem, quæ fit ratione divinæ bonitatis, addit actum fidei, quo quis inhæsitanter divinis promissionibus credit, de quibus latissimè supra *à n.192. inclusivè usque ad nu.245. exclusivè, & num.405. & sequentibus.*

§. II.

457 Ad impetrandum infallibiliter, petitio debet fieri non tantùm ratione bonitatis, sed ratione promissionis divinæ.

HInc colligitur, si quis aliquid à Deo infallibiliter obtinere desiderat sibi studendum in oratione esse, non tantùm primam servare conditionem ad impetrationem infallibilem requisitam, nempe ut res, quam petit, bona, & honesta sit, scilicet salutaris animæ, vel corpori; sed secundam etiam, videlicet fidem possidere, qua firmiter credat Deum non tantùm posse dare, quod petitur; & esse bonum, ac misericordem ad dandum (si nobis expediat, & ex parte nostra non sit impedimentum;) sed ratione suæ promissionis infallibiliter daturum id, quod petitur. Et qui sic credit, ac sine ulla hæsitatione confidit, utique infallibiliter, id quod petit, vel aliud majus bonum obtinebit.

458 Monitum utillimum pro Missionariis Apostolicis.

Unde hìc unicum tradam monitum pro iis, qui inter Infideles ad prædicandum Christi Evangelium auctoritate missi Apostolica extraneæ linguæ usum non callent; si post adhibitam diligentiam ut novam linguam discant, illam non possideant: ac denuò homines eis occurrant, quorum idiomatis ignari sint, ac necessitas urgeat eorum sermonem capessendi, ut in Christi fide eos instruant; vel peccatorum eorum confessionem audiant, nec eis ob idiomatis ignorantiam Christi doctrinam explicare, ac veritatem Christianæ Religionis suadere valeant; tunc ad orationem confugiant; ac divinæ promissionis meminerint, qua credentibus Christus promittit, quòd novis loquentur linguis, Marci 16. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eiicient: linguis loquentur novis:* & S. Gregorii Thaumaturgi exemplo Deum de promissione sua admoneant; necessitatem animas ad ovile ipsius reducendi exponant; dicantque ei, ut juxta petentis fidem agat, ita ut sibi ipsis novæ linguæ donum concedat, quo veritatem possint patefacere evangelicam: vel ipsis pænitentibus, & audientibus donum novam linguam intelligendi impertiatur. Si enim firma, & inhæsitanti fide hoc petierint, infallibiliter utique obtinebunt: nam *fidelis est Dominus*, ait Propheta Psal. 144. *in omnibus verbis suis*: nec fallere, aut mentiri potest. Hoc adimpletum vidimus in Apostolis, qui *loquebantur variis linguis magnalia Dei*. Act.2. Hoc in D. Antonio à Padua Romæ concionante coram Summo Pontifice factum est cunctis audientibus eum in lingua sua, Græcis, Gallis, Hispanis, Germanis, Theutonibus, Britannis, Helvetiis, & aliis, ut habetur *par.1. Chronic. Fratrum Minor. lib.5. c.21.* Quod potuit

iste, & quicunque alius poterit, si opportunitas exegerit, ac divinæ promissioni sine hæsitatione crediderit: *Qui enim non hæsitaverit, sed crediderit*, ait ipsemet Christus Mar. 11. *quodcumque dixerit, fiat, fiet ei. Irretractabilis namque est*, ait Cassianus Collat. 19. cap. 32. *Domini nostri sententia: Quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis.*

Conditio tertia ad impetrationem infallibilem requisita.

Tertia conditio orationi necessaria ad id, quod postulatur, infallibiliter obtinendum, est perseverantia in orando, & id, quod desideratur, postulando. 459

Perseverantia in oratione ad infallibiliter impetrandum est necessaria. Probatur ex doctrina Christi.

Hæc conditio in Scriptura divina multùm commendata est, & repetita, & ad explicandum non facilis; difficilior verò ad exequendum. Hanc nobis explicuit Christus Dominns duabus illis parabolis, quarum altera de illo est, qui tres panes ab amico, teste Luca 11. postulavit. Altera de vidua, quæ à judice vindictam petiit, & per importunam perseverantiam impetravit. Lucæ 18. Primi petitionem ob indefessam perseverantiam importunitatem, seu improbitatem Christus nominavit dicens: *Amen amen dico vobis: si ille perseveraverit pulsans, & si non dabitur illi, eò quòd amicus ejus sit; propter improbitatem*, idest importunitatem *tamen ejus, surget, & dabit illi quotquot habet necessarios.* Ad quam perseverantiam nos adhortans Abbas Isaac apud Cassianum Collat. 9. cap. 34. *Per hanc solam*, ait, *si non pro amicitiarum merito, atque virtutum, interpellationis assiduitate daturum se Dominus quicquid oratus fuerit, repromittit. Et idcircò absque hæsitationis infidelitate precibus insistendum est, obtenturosque nos earum jugitate cuncta, quæ secundum Deum poposcerimus, minimè est dubitandum.* Et paulò infrà subdit. *Si nulla alia exauditionis causa adsit, saltem animæ importunitatis instantia non deficiat; quæ absque vel meriti, vel laboris difficultate in cujuscumque volentis sita est potestate.* *Lucæ 11. v. 16.*

§. I.

Hanc pari modo perseverantiam probat per constantem orationem illius viduæ dicens: *Judex erat in Civitate, qui Deum non timebat, & hominem non reverebatur. Sed & vidua in eadem civitate, quæ assiduis precibus vindicari cupiebat ab adversario.* At Judex longissimam moram interponebat improbus cunctator. Demum tam constante illius viduæ importunitate devictus controversiam dijudicavit. *En robustam prorsùs, & contumacem spem*, ait Drexelius de Conform. volunt. l. 5. cap. 2. §. 2. *quæ viduæ illi assiduè hoc instillabat: hodie tibi jus dicetur: ubi spes hodierna decollasset, crastina monebat: Cras fiet, aut perendiè hac hebdomada, hoc mense, hoc certè anno sententia dicetur. Vicit demum perseverans fiducia, quam Christus in argumentum trahit hoc modo: Si tantarum est virium oratio apud improbissimum quenque; quantarum erit apud ipsam misericordiam?* Ita etiam ponderavit Basilius *in Constitutionibus Monasticis cap. 2. & in Regulis brevioribus in centesima sexagesima prima*, & D. Cyrillus, quem D. Thomas refert *in Catena* Lucæ 18. Atque in hoc sensu dixit Christus in cap. 18. Lucæ: *Oportet semper orare, & non deficere*, idest à petitione, etiamsi non statim concedatur, nunquam desistere; sed instanter iteratis vicibus petere, ut ex Augustino colligitur *lib. 2. Quæst. Evang. cap. 45. serm. 36. de verbis Domini.* Quod etiam Cassiodorus *lib. 5. cap. 24.* ac D. Gregorius *in Psalm. 129.* testantur dicentes: *Christum velle suos oratores omnimodè importunos. Deum velle cogi, & quadam importunitate vinci.* 460

Lucæ 18.

§. II.

461 Ratio sumitur ex divina Providentia.

HUjus autem conditionis ratio ex divinæ providentiæ ordine colligi potest: nam sæpiùs expedit, Deum non statim, quæ petuntur, concedere, vel quia, qui petit, ad postulata recipienda dispositionem non habet; sed paulatim acquiret (Quod sæpiùs evenisse experientia probavi pluribus in Ægrotis, & Obsessis, quorum Deus preces non statim; sed non nisi post longam orationem eorum exaudivit:) Vel quia tunc quod petit illi utile, minimè est; erit autem posteà: *Quicquid enim oremus*, ait Paulus, *sicut oportet, nescimus, nisi ipse*, addit Glossa in 1. Joannis cap. 5. vers. 14. *suam ostendat voluntatem, qui melius, quàm nos ipsi nostram intelligit voluntatem*: Vel differt, ut res postulata in majori habeatur æstimatione, & desiderium ejus crescat: Vel denique ut fides exerceatur; nam si statim, quicquid postulatur, daretur, potiùs experientia quædam esset, quàm fides; ut ait Suarez *tom. 2. de Religione lib. 1. de Oratione, cap. 26. num. 1.*

Rom. 8. v. 26.

462 Testantur Patres.

Hæc ferè complexus est Augustinus serm. 5. de verbis Domini dicens: *Cùm aliquando tardiùs dat, commendat dona, non negat. Diù desiderata dulciùs obtinentur, citò autem data vilescunt. Petendo, & quærendo crescis, ut capias. Servat tibi Deus, quod non vult citò dare, ut & tu discas magna magnè desiderare.* Alia apud ipsum videri possunt *tract. 73. 81. & 102. in Joannem*. Optimè Chrysostomus homil. 30. in Genesim sic inquit, *An non potest præstare Deus priùs quàm petamus? verùm propter hoc differt, & expectat, ut occasionem accipiat, qua justè nos sua cura dignos faciat.* Et infrà: *Et relinquendum hoc est omnium Conditori; magis enim scit, quid nobis prosit, quàm ipsi nos. Ipse novit quomodo salus nostra paranda. Nostrum ergo sit opus, continuis insistere precibus, & non ægrè ferre, si differatur, quod petimus, sed longanimes esse. Neque enim renuens preces nostras differt; sed ad hac arte sedulos nos efficiens ad semetipsum attrahere vult.* Sic etiam S. Nilus *libro de Oratione cap. 32. Ne petas*, ait, *à Deo imperiosè, quod statim velis impetrare, vult enim te beneficio afficere in oratione perseverantem. Quid enim excellentius; quàm cum Deo colloqui, & usu ejus detineri?* Et hæc est vis Deo grata, de qua loquitur Tertullianus *in Apolog. cap. 39.* & indicat Hieronymus *Epist. 57. ad Damasum*, Tandem hæc est instantia humilis orationis, quæ apud Deum potens est, de qua loquitur Concilium Lugdunense *in cap. Ubi periculum, de Electione in 6.*

Verùm pro majori hujus doctrinæ intelligentia utillimum erit, sequentes difficultates expedire.

QUÆSTIO VII.

Cur plures, etsi dicant se habere fidem aliquid à Deo obtinendi; non tamen in eo postulando perseverent?

463 Fiducia, & perseverantia sunt sibi invicem coadjutrices.

PRo hujusce difficultatis expeditione diligentissimè attendendum est, fidem, & perseverantiam in benè essendo, & conservando sibi invicem esse coadiutrices. Nam sicut perfectissima, ac robustissima fides ex perseverantia in orando provenit: ita perseverantia in orando ex frequentatis fidei, ac confidentiæ actibus originatur. E conversò sicut perfectæ fidei defectus ex perseverantiæ defectu in actus fidei eliciendo procedit; ita perseverantiæ defectus ex fidei defectu tum ex parte intellectus potiùs practici, quàm speculativi: tum ex parte exercitii actus potiùs, quàm ex parte specificationis emanat. Quod ita declaro: Fides quatenus tantùm revelatæ veritati præbet assensum, & in hoc sistit, speculativa est: quia solùm veritati cognoscendæ, seu credendæ incumbit; extenditur autem ad praxim, quando veritatem creditam voluntati applicat, ut secundùm

dùm illam moveatur, seu operetur. Et ita fieri potest, ut aliquis in assensu fidei defectum non habeat; neque in certitudine, qua Deum credit esse fidelem in suis promissis; & quòd ex hac parte non sit inefficax oratio; & nihilominus in applicanda practicè hac veritate voluntati, ut secundùm illam cum magna fiducia oret, deficiat; sicque deficiente obtinendi fiducia, deficiat perseverantia in petendo.

Multi habent fidem speculativam, sed carent practica.

464 Rursùs quamvis aliquis in habitu credat, & nullum actum, vel dubitationem actualem contrariam certitudini fidei habeat; nihilominus in actuali fide, non quoad specificationem, sed quoad exercitium ejus deficere potest: quia nimirùm non actu promissionem Dei, nec ejus veritatem considerat; ex quo defectu contingit, ut hæsitet in petendo, solùm ad difficultatem, seu magnitudinem rei postulatæ, vel ad propriam indignitatem attendendo.

Multi habent fidem habitualem: sed carent actuali quoad exercitium.

Ex hoc duplici defectu intellectus provenit in voluntate proportionalis defectus in spe, & fiducia; nam interdum orantis animus spe non erigitur; non quia desperet; sed quia spem actu minimè exercet: unde fit ut ejus animus fluctuet, & in petendo, sicut oportet, deficiat. Interdum verò licèt spem exerceat; tamen tepidè, & remissè, & ideò perseveranter non petit: vel in ipsamet petione nimiùm est remissus, & etiam plus hæsitat, vel dubitat, quàm secundùm rectam rationem possit, aut debeat: quod totum in imperfectionem, & debitæ fiduciæ defectum redundat; quamvis hæsitatio sit sub colore, quòd non ex parte Dei, sed aliis ex capitibus concipitur: quia debita fiducia illum defectum vincere deberet, ac superare; ut supra docuimus *n.192. & sequentibus*: Ita eruditè docet Suarez *lib. eod. de Orat. cap.24. n.* 8. dicens, fortasse hanc fuisse rationem, ob quam Apostoli non potuerunt liberare illum lunaticum; quia non perseverarunt in orando, ideò defecerunt in fiducia. Ex hac ergo causa, nempè ex exercitii, & applicationis fidei defectu provenit defectus perseverantiæ in petendo.

Idem defectus secundùm proportionem occurrit in spe, seu fiducia.

Deficiente fiducia firma, deficit perseverantia.

QUÆSTIO VIII.

Quanto tempore perseverandum sit in oratione, ac petitione, ut quod petitur, obtineri possit?

465 Difficultatis hujus ratio est: quia ex prædictis sequi videtur, nunquam à petitione esse desistendum: quia neque certum tempus designatum est, nec certus orationum numerus, cui impetratio infallibiliter promissa sit; erit ergo eidem petitioni, ex quo semel inchoata est, insistendum; nam si quis illam omittat: quia ejus effectum per multum tempus non videt, eo ipso in oratione, & in fiducia ad Deum debita deficiet: consequens autem videtur difficile, ac laboriosum.

Ratio dubitandi quæ?

Ad hoc respondeo cum Suarez *lib. eod. cap.26. nu.3.* in hoc certam regulam de tempore, aut, numero actuum, quo in petitione perseverandum sit, dari non posse, quandiù constat, non esse obtentum id, quod petitur; sed solùm quasi negativè dicere possumus, numquam ob diffidentiam, aut animi dejectionem, vel quasi impatientiam esse desistendum.

Nunquam est desistendum ab oratione, si petitio sit utilis ad salutē.

Unde si oratio pro temporalibus bonis sit, putà pro sanitate acquirenda; vel pro dæmoniaca obsessione evadenda, aut pro aliquo periculo evitando, vel alio hujusmodi malo fugiendo; vel bono honesto consequendo, interdùm ex dilatione temporis in beneficio impetrando, vel ex aliis successibus, aut effectibus sumi potest conjectura, Deo pro tunc illa concedere beneplacitum minimè esse; & tunc ab oratione desistendum non est: quia multa Deus citò non dat, quæ disponit dare post longam orationem, ut docent dicti Patres *num 462.* eò magis cùm aliquo modo id, quod petitur rationem aliquam habet ad salutem. Si verò id, quod petitur, nullam rationem ad salutem habeat, tunc post longam orationem, qua nihil obtinetur, non esse Deo beneplacitum illud concedere, conjecturari potest; & tunc à tali petitione desisti cum humili submissione, & conformitate cum divina volunta-

Vel aliquo modo rationem habeat ad salutem.

te; ſemper ita nobis expediens fuiſſe credendo; ſicut in univerſum faciendum eſt, quando evidenter conſtat, ſecundùm noſtrum deſiderium, & petitionem rem ſucceſſiſſe. Quando verò petitio de bonis eſt ſpiritualibus, non adeò faciliter eſt deſiſtendum: quia talis oratio ſemper per ſe utilis eſt: tum etiam quia ſemper impetrat, & habet effectum, quamvis nos lateat: ut ſi quis, v.g. amoveri à ſe talem tentationem poſtulet, quam nihilominus ſemper patitur, non propterea deſiſtere debet: quia vel fortaſſe propter illam orationem impediuntur aliæ tentationes, quæ magis noxiæ eſſent; vel etiam ſuo tempore tolletur, quando expediens fuerit, aut ſi duraverit, etiam per talem orationem impetrata victoria perſeverabit. Conſtat de Paulo Tarſenſe, qui ter Dominum, ut à carnis ſtimulo liberaretur, rogaverat; ſed voluntas Dei non fuit, eum pro tunc à tali tentatione liberari; nihilominus pro tali oratione maximum ei contulit favorem, ei revelando, quòd gratiam Dei ita vigoroſam poſſideret, ut abſque impatientia infirmitatem tolerare poſſet, & tentationem ſuperare. Et ſic infirmitas, vel tentatio ad augmentum gratiæ ei cederet: Ita Liran. in illa verba: *Sufficit tibi Paule gratia mea.* 2. Cor. 12. v. 9.

QUÆSTIO IX.

An diù perſeverandum ſit in petitione?

466 *Ratio dubitandi quæ? Longa perſeverantia in oratione non minuit, ſed auget fiduciam.*

VIdetur hoc modo, & cum hac conditione, quòd ferè fruſtretur tota hujus promiſſionis efficacia, & fiducia in illa: quia non obſtante promiſſione, Deus largitionem pro toto vitæ tempore differre poteſt.

Reſpondetur falſum eſſe, quòd fiducia in divina promiſſione per hanc longanimitatem, & humilem expectationem impediatur, vel minuatur: nam potiùs hinc augeri debet fiducia, dum certò ſcimus, Deum petitiones noſtras niſi in bonum noſtrum non differre: *Cùm enim voluntas noſtra*, ait Gloſſa in 1. Joann. c. 5. verſ. 14. *per ignorantiam à voluntate Dei recedit, bona voluntas Dei noſtram ſtultam corrigit. Quid enim oremus, ſicut oportet neſcimus, niſi ipſe ſuam oſtendat voluntatem, qui meliùs, quàm nos ipſi noſtram intelligit utilitatem*; Sicut etiam interdum petition mnoſtrarum mutat effectum, alium, quem non petimus, concedendo: quia ita expedit, ut benè teſtatur D. Iſidorus: *Creberrimè*, inquit, *non exaudit Deus ad voluntatem; ſed exaudit ad ſalutem*. Nec refert, quòd interdum impetratio per totum vitæ tempus differatur: nam longè major eſſe debet expectatio in Deum; & multis redditur in fine vitæ, quod in hac vita diſpenſatoriè eſt negatum; ut ait Bernardus *ſerm. 3. de Circumciſ. in fine.*

Ex longa oratione ſæpiùs concedit Deus beneficia poſteriora quàm nos petimus.

Conditio quarta ad impetrationem infallibilem requiſita.

467 *Quando quis præmiſſis conditionibus munitus orat pro ſeipſo, oratio habet impetrationem infallibilem.*

ULtima conditio adhiberi ſolet, ut oratio pro ſeipſo, & non pro alio ſit; nam pro ſe (aliis concurrentibus conditionibus præmiſſis) ex promiſſione infallibilis impetratio eſt: pro aliis verò hanc certitudinem non habet, etiamſi omnes aliæ concurrant conditiones; non enim ſemper homo pro alio petens exauditur. Ratio eſt, ut ait D. Hieronym. ſuper Jeremiam: *quia fruſtra rogat quis pro alio, cùm ille demeretur, pro quo oratur*. Et iterùm Auguſt. *tract. 73. & 102. in Joannem*, quem D. Thom. 2. 2. *qu. 83. art. 15. & 16.* ſequitur, & multi Scholaſtici: *Exaudiuntur*, inquit, *quippe omnes Sancti pro ſeipſis, non autem pro omnibus: quia non unicuique dictum eſt*: dabit: *ſed*, Dabit vobis. Ponderat enim, dixiſſe Chriſtum: *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*. Joann. 16. Non igitur (infert Auguſtinus) utcumque promiſſum eſt; ſed pro ipſis petentibus, & non pro aliis. Sicut etiam habetur Matthæi 21. & Marci 11. *Propterea dico vobis, omnia quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis.*

468 Veruntamen hanc conditionem ſuperfluam eſſe putat Suarez *tom. 2. de Relig.*

lib. 1.

lib. 1. *de Orat. cap.* 27. *num.* 1. *&* 2. Afferit enim promissionem Dei absolutam esse in aliis locis, ut Joannis 14. *Quodcumque petieritis in nomine meo, hoc faciam*. Et alibi: *Omnis, qui petit accipit, & qui quærit invenit, &c.* idcircò universalem esse, sive unus pro se, sive pro aliis oret. Quam sententiam docuit Toletus *Joann.* 16. *Annot.* 30. & pro ea refert Basilium *in Regulis brevioribus regula* 261. expenditque verba Joannis 1. Canonic. cap. 5. *Hæc est fiducia, quam habemus ad Deum; quia quodcumque petierint secundùm voluntatem ejus, audit nos*. Et infrà: *Qui scit, fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem*. Nam hoc in loco significat Joannes, generalem esse promissionem non solùm pro nobis, sed etiam cùm pro fratribus oramus.

Superfluam hanc conditionem putat Suarez.

Mat. 7. Lucæ 11. 1. Joan. c. 1. Vers. 14. Vers. 15.

§. I.

EX priori Joannis sententia argumentum sumi potest: quia, quando pro fratribus oramus, secundùm voluntatem Dei petimus: quia ipse hoc nobis maximè in Scriptura commendat; unde est illud Jacobi 5. *Orate pro invicem, ut salvemini, multùm enim valet deprecatio justi assidua*. Sic Paulus navigans pro incolumitate eorum, qui secum navigabant oravit, unde Angelus dixit ei Actor. 27. *Ecce donavit tibi Deus omnes, qui navigant tecum, &c.* Sic & pro Paulo Stephanus, ut converteretur, oravit; ideò S. Fulgentius serm. de S. Stephano: *Charitatis virtute*, ait, *subnixus vicit Saulum crudeliter sævientem: & quem in terra habuit persecutorem, in cælo meruit habere consortem*. 469

Orare pro fratribus est secundùm voluntatem Dei.

Ex posteriori verò Joannis sententia argumentum sumi potest: quia (nisi ex parte alterius sit incapacitas, qualis est in eo, qui in peccato obstinatus est) effectus orationis, etiamsi pro alio fiat, promittitur. Eandem sententiam in re tenet Valentia *in* 3. *tom. disp.* 6. *qu.* 2. *punct.* 4. nam licèt priùs illam conditionem, quam nos posuimus, ponat; ita tamen posteà objectioni respondet, ut reverà, non esse necessariam dicat. Hoc magis confirmat Suarez loco citato, *Satisfactio enim nostra*, inquit, *pro aliis præsertim viatoribus infallibilis est, cur ergo non erit impetratio, cùm in Scriptura expressiùs sint monitiones, & promissiones de ista, quàm de illa, & nulla peculiaris ratio obstare videatur*.

Oratio pro alio habet suum effectum, nisi ille sit incapax ad recipiendum.

§. II.

SEd aliqui fortasse dicent, orationem pro alio omninò efficacem esse non posse: quia non semper alius, pro quo oramus, idoneus est, ut accipiat. 470

At certè simili argumento probaretur, uniuscujusque orationem pro seipso infallibilem promissionem non habere; nam non semper, qui pro se petit, idoneus est ad recipiendum, quod petit; unde etiam oratio pro se ipso subintellectam illam conditionem habet, *nisi ipse restiterit, seu posuerit impedimentum*. Quare argumentum retorquere possumus; nam oratio unius pro alio debitè facta ex parte orantis (ni aliter obicem ponat) exauditur, ut planè sentit Basilius *in Regulis brevioribus regula* 261. ergo servata proportione promissio generalis est tam in oratione pro aliis, quàm pro se.

Eadem ratio valet pro ipso orante.

Verum quidem est, orantem cum divina gratia, & per frequentatos fidei, ac Religionis actus, nec non meditationis divinæ providentiæ, summæ Dei bonitatis, ac fidelitatis invariabilis ad impetrandum quod petit, faciliùs seipsum quàm alium reddere idoneum; & hac ex parte orationem pro se, quàm pro alio magis esse certam, ac frequentiùs suum infallibiliter obtinere effectum; sed nihilominus hoc non ad novam, sed ad illam generalem conditionem spectare videtur, *si ille, pro quo oratur, non ponat impedimentum*.

Orans faciliùs potest seipsum, quàm alium reddere idoneum ad impetrandum.

Hic unum commune dubium remanet expediendum.

QUÆSTIO X.

An aliquis pro se, vel pro alio possit absolutè petere aliquod bonum temporale, & credere se illud infallibiliter obtenturum?

471 Ratio dubitandi quæ?

DUbitandi ratio est: quia cùm pro bonis temporalibus, *quid oremus, sicut oportet nesciamus*, ut monet Paulus Rom. cap. 8. quomodo quis à Deo absolutè petere potest, ut det sibi, vel alteri sanitatem, si ignorat, an Dei voluntas sit illam elargiri? Insuper quomodo quis absolutè pro se, vel pro altero petere potest, ut Deus se, vel alium ab inimicis tueatur, si credere debet, persecutiones, & afflictiones sibi, vel alteri ab inimicis illatas, sicut & omnia mala pœnæ à divina providentia provenire? ut benè docet Sapientissimus Siracides Eccles. cap. 11. *Bona, & mala, vita, & mors, paupertas, & honestas à Deo sunt*. (Vers. 14.) Et si absolutè petere nequit, eò minùs credere potest, ac sine ulla hæsitatione confidere se tale beneficium infallibiter à Deo impetraturum. His difficultatibus alteram addo à Drexelio motam de Conform. volunt. l. 1. cap. 1. §. 5. sic argumentante; *Si malum omnium origo est voluntas Dei, quid ergo reluctamur? quid morbis pharmaca opponimus? quid hosti armatos cuneos obiicimus; cur portas non illicò pandimus, & intrà mænia recipimus nostrum exitium? cur non Sanctissimum Pontificem Leonem imitamur, & illius vocibus mala nostra omnia, sicut ille Attilam, salutamus? Salve flagellum Dei?* Si enim tuæ infirmitati medicinas carnales adhibeas, quas certa experientia hujusmodi contrarias esse ægritudini præcognoscis, nonnè Dei voluntati, à quo talis ægritudo est immissa, te opponis? Si milites numeras, & arma colligis, quibus ab hostibus te tuearis; nonne divino beneplacito, à quo hujusmodi hostium divexationes sunt inflictæ, obniteris?

§. I.

472 Mala omnia pœnæ nobis inflicta à Deo procedunt.

HIsce, & similibus objectionibus cum eodem Drexelio loco citato respondemus: Decorum esse, mi homo, *non plus sapere, quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem*, ut ait Paulus Roman. cap. 12. Bellum, infirmitates, & omnia mala pœnæ à Deo esse, jam res liquida est; sed inferre: ergo hosti non resistendum; ergo morbis pharmaca non adhibenda; ergo dæmonibus obsidentibus, vel possidentibus corpora nostra non occurrendum; ergo Deus non rogandus, ut hujusmodi mala tollat, malæ consequentiæ sunt; & hoc asserere insanæ mentis est. Dicendum ergo, aliud esse voluntatem Signi (cum Theologis loquor) aliud voluntatem Beneplaciti. De illa voluntate Signi per leges nobis explicata, ut plurimùm satis nobis constat: At verò de hac Beneplaciti non item, neque continuè scire licet, quousque se ista extendat. Nunc sit pro exemplo *Morbus*. Hic à quavis causa procedat, divinæ voluntatis est; neque hac in re quidquam ambigendum. Cùm autem ægrotus, quamdiù se Deus in morbo vexari velit, ignoret, statim ad voluntatem signi, quæ per divinas Scripturas se manifestat, reccurrere debet, cùm dicat Ecc. cap. 38. *Fili in infirmitate ne despicias te ipsum; sed ora Deum, & curabit te*: eodem cap. *Altissimus creavit de terra medicamenta, & vir prudens non abhorrebit illa*. Idipsum, ad seipsos ab inimicis tuendum, & à cæteris malis eripiendum docet. Hoc tradit in oratione dominicali *quarta, & ultima petitione*, ut latè supra demonstravimus *num* 417. *&* 420. si ergo voluntas Dei est, ut & inimicis resistamus, & morbis remedia adhibeamus, ac cætera pericula caveamus, licitè utique unusquisque hostibus resistere potest, & recuperandæ sanitati quicquid est legitimorum remediorum tam spiritualium, quàm corporalium adhibere. Sic ergo est ratiocinandum: Vult te Deus, mi æger, ægrotare: at quia, an etiam te numquam sanare velit ignoras, ea de causa licitè remediis uteris: Si autem morbum perpetuari velit pharmacis

Non constat Deum velle nos continuè malis affligi. *Vers. 9.* Constat, Deũ velle nos uti remediis ad mala avertenda, & expellenda.

Deus exoratus fiducialiter ab ægroto paratus est ei dare sanitatem, si futura sit animæ salutaris.

cis efficaciam subtrahet, ne saneris. Et sicut voluntas Dei est, cùm ægrotaveris, ut ad Deum confugiendo, sanitatem petas, remediaque etiam humana adhibeas opportuna, ut convalescas: ita Deum sanitatem sibi infallibiliter præstiturum, si animæ tuæ illa fuerit salutaris, est credendum.

§. II.

QUi ergo Deum orat, si pro alio, ut ei conferat sanitatem, orat, (si ille capax sit rationis,) illum modo sequenti benè disponere contendat. Si verò pro se ipso, ut sanitas sibi sit salutaris, sic pariter sequenti orandi modo se disponat. 473

Ut sanitas sit salutaris, debet æger. 1. Contemplari Dei Providentiam.

Primò ad divinæ providentiæ contemplationem, quæ omnium bonorum fons est, & æqualiter cura est illi de omnibus, se recipiat, dicatque cum August. *Quod vult Deus, hoc agat: Venit dolor meus, veniet & requies mea. Venit tribulatio mea, veniet & purgatio mea. Numquid lucet aurum in fornace aurificis? in monili lucebit, in ornamento lucebit: patiatur tamen fornacem, ut purgatum à sordibus veniat ad lucem. Fornax ista, ibi palea, ibi aurum, ibi ignis, ad hanc stat aurifex. In fornace ardet palea, & purgatur aurum. Illa in cineres vertitur, à sordibus illud exuitur. Fornax mundus, palea iniqui, aurum justi, ignis tribulatio, aurifex Deus. Quod vult ergo aurifex, facio; ubi me ponit aurifex, tolero. Jubeor ergo tolerare, novit ille purgare. Ardeat licèt palea ad incendendum, & quasi consumendum me; illa in cinerem vertitur, ego sordibus careo. Quare? Quia Deo subiicitur anima mea.* En vera subjectio humanæ voluntatis erga divinam omnis boni origo est. Rectissimè dixit pius ille scriptor Ludovicus Granat. lib. 1. part. 2. cap. 22. *Non est sacrificium majus, aut Deo gratius, quàm in omni tribulatione sese conformem facere divinæ voluntatis beneplacito.*

Aug. in Psal. 61. medio ferè.

§. III.

SEcundò ad meditationem divinæ Bonitatis; ac infinitæ Dei liberalitatis confugiat, & quod D. Hieronymus scripsit ad Paulam de obitu Bresillæ consideret: *Bonus est Deus, inquit, & omnia, quæ bonus facit, bona sint, necesse est;* ideò ut tantæ bonitati, ac liberalitati aliqualiter respondeat, cùm illo divinæ voluntatis devotissimo scriptore Thoma de Kempis, dicat: *Domine, dummodo voluntas mea recta, & firma ad te permaneat, fac de me quicquid tibi placuerit, Non enim potest esse nisi bonum, quicquid de me feceris. Si me vis esse in tenebris, sis benedictus, & si me vis esse in luce, sis iterùm benedictus: Si me dignaris consolari, sis benedictus: & si me vis tribulari, sis æquè semper benedictus. Domine, libenter patiar pro te quicquid volueris venire super me. Indifferenter volo de manu tua bonum & malum, dulce & amarum, lætum, & triste suscipere; & pro omnibus mihi contingentibus gratias agere.* Hic est enim, ò Christiane, verus devotè precandi, ac devotè agendi modus. *Totius humilitatis summa,* ait Bernardus, *in eo videtur consistere, si voluntas nostra divinæ (ut dignum est) subjecta sit voluntati.* Hoc modo consequenter à Deo remissio, & indulgentia peccatorum obtinetur, ut benè docet Joannes Gailer à Kaisersperg. de spirit. peregrino proprietate 7. *Si te,* inquit, *quotidie ex integro divinæ voluntati ad omnes illius nutus promptum, paratumque offeras, veniam noxis obtines, tantumque gratiæ mereris, ut possis non tantùm inferorum rogos; sed & piaculares flammas non timere. Sincera hæc tui oblatio ad omnem Dei voluntatem exequendam, pœnitentiarum, & indulgentiarum, & eleemosynarum loco est.* Et Ludovicus Blosius: *Unum esse,* inquit, *cum Deo voluntatis, id virtutes omnes excellit, & in hoc perfectio est.* 474

2. Meditari divinam bonitatem.

Lib. 3. de Imit. Christi cap. 17. n. 1. 2. 3.

3. Ejus divinæ voluntati se conformare.

Ser. Quomodo voluntas nostra divinæ &c.

Instit. Spirit. cap. 2.

§. IV.

475 4. Considerare divinas promissiones ac fidelitatē Dei in illis servandis.

Tertiò divinas promissiones, & in illis servandis fidelitatem Dei invariabilem consideret; sic enim per Prophetam Psalm. 33. justis liberatio à tribulationibus promittitur. *Multæ quidem*, ait, *tribulationes justorum: at de omnibus his liberabit eos Dominus. Custodit Dominus omnia ossa eorum, unum ex his non conteretur. Clamaverunt justi, & Dominus exaudivit eos, & ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos.* Et de se ipso ipsemet David ait: *Exquisivi Dominum, & exaudivit me, & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me*. Si ergo Deus de tribulationibus, & angustiis servos liberare promittit, & de facto liberasse eos, verissimum est, in magnam exurgat fiduciam, se ab hujusmodi infirmitate, vel tribulatione, qua premitur, eripiendum; consideretque sæpiùs, quæ dicta sunt *num.*405. *& sequentibus*. *Nam hoc totum est*, ait Bernardus, *hominis meritum, si totam spem suam ponat in eo, qui totum hominem salvum fecit. In te speraverunt Patres nostri, speraverunt, & liberasti eos: ad te clamaverunt, & salvi facti sunt: in te speraverunt, & non sunt confusi.* Sic firmiter credat, quòd Deus ratione suæ promissionis illis sanitatem, (si saluti animæ ejus futura sit salutaris) communicabit.

In Psal. Qui habitat serm. 15. post. med.

§. V.

476 5. Proponere sibi firmiter velle bene uti sanitate. Ad Deum laudandum. Ad proximo benefaciendum,

Ut ergo sanitas postulata (quantum est ex se) sibi sit salutaris, & consequenter secundùm beneplacitum divinæ voluntatis sit, firmiter in mente, se velle benè uti sanitate proponat, nempè ad Deum laudandum, honorandum, & glorificandum, ac divinæ misericordiæ operibus incumbendum, ac pro virili insudandum, ut Deus etiam ab aliis laudetur, ac nomen sanctum ejus glorificetur; sic sanitatem, nedum ut finem proximum, & propter se petat; sed maximè propter aliud, nempè in ordine ad finem ultimum, ad gloriam Dei scilicet, & ad beatitudinem consequendam: itaut coram Deo se petere sanitatem non nisi ut medium ad Deum laudandum, & glorificandum protestetur; simul Deum, ut suum auxilium tribuat ad benè illa utendum, deprecetur, aliter se sanitatem nolle, nisi simul cum ea hujusmodi efficax communicare dignetur auxilium. Hoc modo oratio primam conditionem ad infallibilem impetrationem requisitam habebit: quia res petita bona, & honesta erit, ac animæ, & corpori salutaris.

6. Credere firmiter, Deum ratione suæ bonitatis, ac fidelitatis quod animę est salutare infallibiliter elargiturum. Si non obtinebit, quod petit, aliquod majus impetrabit.

Huic conditioni alteram addere debet, nempè firmiter credere, Deum ratione suæ infinitæ bonitatis, ac liberalitatis, nec non ratione suæ fidelitatis, id quod salutare petitur, liberaliter, ac gratiosè fore elargiturum. Quòd si in petendo perseverans fuerit, cùm illa sui ipsius in divina voluntate perfecta resignatione, ac firma in Deum confidentia, pientissimus Deus illi sanitatem (si fuerit animæ illius salutaris) impertietur; Si verò pro tunc salutaris non fuerit, Deus, qui nullum bonum irremuneratum relinquit, pro illa perseveranti oratione, humili petitione, ac perfecta in ipsius divino beneplacito resignatione; majus aliquod donum, quàm petierit, ei benignissimè impertietur.

§. VI.

477 Hoc probatur oratione Judith. *Judith. c. 8. v. 10. v. 11. 12. 13.*

Hic orandi modus, & petita infallibiliter impetrandi probatur oratione illius constantissimæ Viduæ Judith. *Hæc cùm audisset, quoniam Ozias promisisset, quòd transacto quinto die traderet civitatem*, Presbyteros reprehendens dixit: *Qui estis vos, qui tentatis Dominum? Non est iste sermo, qui misericordiam provocet; sed potiùs qui iram excitet, & furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis Domini, & in arbitrium vestrum diem constituistis ei.* Verè

illi magna increpatione, & animadversione digni censendi erant; quia terminum quinque dierum divino adjutorio posuerant, quasi Deum cogere vellent, ut intrà quinque dies suum eis impenderet auxilium: vel quasi Deum posse, ac velle etiam citò suum illis præstare adjutorium non crederent: sed attendamus modum orandi traditum ab ista famosissima muliere. *Humiliemus*, ait, *illi animas nostras, & in spiritu constituti humiliato servientes illi, dicamus: ut secundùm voluntatem suam sic faciat nobiscum citò misericordiam suam*: ut legitur in Bibliis vetustioribus. Sed bone Deus, quomodo orat hæc mulier? Dic mihi, ò sapientissima mulier, si Deum, ut secundùm voluntatem suam vobiscum faciat misericordiam suam; & secundùm beneplacitum suum vobis ferat auxilium oras, cur dicis, *citò*? Quid, si Deus adhuc expectare quatuor, vel quinque dies voluerit, & tunc solùm voluntas Dei esset, vobis ferre auxilium? ad quid *citò*? Si citò, & immediatè absque ulla mora de manu inimicorum liberari petis, nonnè hoc est secundùm voluntatem, ac beneplacitum tuum, & non Dei petere? *Citò* enim tempus adjutorii à voluntate tua præfixum ostendit.

§. VII.

AT si attentè, ac devotè hujusce mulieris verba contemplati fuerimus, illa utique ex firmissima, ac perfectissima fiducia ab ea in Deum constituta, quæ illam utique non fefellit, provenire videbimus: nam immediatè post Orationem *Dominus contulit ei splendorem, illique* juxta petitionem suam, qua dixerat in oratione: *capiatur laqueo oculorum suorum in me; pulchritudinem ejus ampliavit*, ut statim captus fuerit in oculis suis Holofernes. Sed undenam tanta fiducia enata fuit in hac muliere? Non aliunde, quàm ex suo perfectè orandi modo ortum habuit.

478 Fiducia maxima Judith. *Judith. 9. v. 13. c. 10. vers. 4.*

Primò enim divinam Providentiam, quæ omnia ob bonum nostrum disponit contemplata est: quia tam rectæ voluntatis est Deus, ut nisi quod nobis bonum est, non velit: unde postquam tribulationes, quibus Deus probavit Patres suos Abraham, Isaac, Jacob, Moysen (per quas Deo placuerunt) repræsentavit, dixit eis: *Nos ergo non ulciscamur nos pro his, quæ patimur: sed reputantes peccatis nostris hæc ipsa supplicia, minora esse flagella Domini, quibus quasi servi corripimur ad emendationem, & non ad perditionem nostram evenisse, credamus*. Sic in oratione sua dixit Domino: *Omnes viæ tuæ paratæ sunt, & tua judicia in tua providentia posuisti*.

Contemplatur divinam providentiā. *Drexelius supra n. 394. in fin. Cap. 8. ver. 26. ver. 27. Cap. 9. ver. 5.*

§. VIII.

NEc solùm divinam providentiam meditandam proponit; sed infinitam misericordiam insinuat considerandam dicens: *Quia patiens est Dominus: in hoc ipso pœniteamus, & indulgentiam ejus fusis lachrymis postulemus. Non enim quasi homo Deus sic comminabitur; neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur; & ideò humiliemus illi animas nostras*. En quomodo divinam pietatem, ac misericordiam magnificat, nec aliud deesse ad impetrandum ostendit, nisi ut se Deo humilient: sed quid inde? tunc *in spiritu constituti humiliato servientes illi dicamus flentes Domino*: non ut intrà quinque dies misereatur nostri; sed *ut secundùm voluntatem suam*, quæ pientissima est, & summè bona, nec in se confidentibus se denegare potest; *sic faciat nobis cum citò misericordiam suam*, immediatè, illicò sine ulla mora nobis ferat auxilium, sed eo modo, quo divinæ voluntatis suæ beneplacito magis videbitur conveniens.

479 Meditatur divinam bonitatem. *Cap. 8. ver. 14. v. 15. 16. Vers. 17. Vers. 17.* Verba conciliantur.

§. IX.

Vers.19. Hinc illæ tam crebræ admonitiones: Tobiæ cap.4. *Consilium semper à sapiente per-*
Vers.24. *quire*: Ecclef. cap.32. *Sine consilio nihil facias, & post factum non pænitebis*, & c.37.
Vers.15. & sequent. *Anima viri sancti enuntiat aliquando vera* (magis) *quàm septem circumspectores sedentes*
Vers.20. *in excelso ad speculandum. Et sic in his omnibus deprecare Altissimum, ut dirigat in veritate viam tuam*: ut monet etiam Tobias cap.4. *Omni tempore*, ait, *benedic Deum, & pete ab eo, ut vias tuas dirigat, & omnia consilia tua in ipso permaneant*. Eccles. cap.37. Ergo *cum viro sancto assiduus esto, quemcumque cognoveris observantem timorem Dei, &c. Et cor boni consilii statue tecum. Non est enim tibi aliud pluris illo*. In omnibus igitur dubiis circa voluntatem Divinam à nemine potiùs, quàm à Confessariis, & Majoribus nostris, quibus aut conscientiam, aut omnem vitam commisimus, consilium est petendum. Qua in re universè omnium Dominorum, aut Majorum, aut Præsidum voluntas (peccantem excipio) Dei voluntas dici potest. Quod ergo cujusque Dominus, quod Majores, aut Præsides jusserint, non aliter quàm certum divinæ voluntatis interpretamentum est accipiendum.

Superiorum voluntas Dei est voluntas.

V. Regula.

487 Quinta. QUòd si consilium petere, nec tempus permittat, nec locus, dispiciat homo secum ipse, & omnem dubitationem circa divinæ voluntatis notitiam facili negotio sic poterit explicare. Solerter attendat, utrùm è duobus, in quibus hæsitat, voluntati propriæ sit acceptius; quid gratius carnis appetitui; quid existimationi propriæ optabilius. Ubi hoc, quod facilè indagaverit, & seriò secum actiones suas voluntati divinæ exactissimè conformare statuerit, tunc profectò securè illud, quòd voluntati suæ minùs erit acceptum eliget, quod minùs carnis appetentiæ gratum, quod denique pompæ minùs habuerit, ac splendoris. Nam illa electio ad propriæ voluntatis, ad carnis, ad existimationis propensionem cuivis meritò nimis quàm suspecta, & errori proxima videri debet; at hoc alterum procli-
Vers.13. vitati suæ plerumque est tutissimum reluctari: *Dum non facis vias tuas*, inquit Isaias c.58. *& non invenitur voluntas tua*. Sit hoc pro exemplo. Et, qui maligno, aut frigido est stomacho, exploratè hoc modo suaderi potest: Id, quod tu maximè appetis, hoc tibi minimè conducit; pepones, cucumeres, fungi, potus intemperanter frigidus, recentes ab horto fructus, & id genus edulii, gulę irritamenta, plurimùm nocent; quæ tamen non raro cupidissimè ingeruntur. Idem in re proposita: plerumque quod corporis sensibus tam gratum, & suave, spiritui noxium, quod humanæ voluntati sic placet, Deo displicet. *Mortificate ergo*, ait Paulus Coloss. c.
Vers.5. & 6. 3. *membra vestra, quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, &c. propter quæ venit ira Dei*. Ergo *post concupiscentias tuas*
Vers.30. *non eas, & à voluntate tua avertere*: (monet Siracides Ecclef.c.18.) ut ad Dei voluntatem convertaris.

VI. Regula.

488 Sexta. QUòd si quid planè indifferens, & adiaphorum sit, ut si duo mendici occurrant æquè fortunæ inopes, eleemosyna tamen non suppetat in utrumque partienda, da cui volueris, animo divinam voluntatem exequendi; & non errabis. Quòd si res adiaphora majoris sit momenti, consiliis est opus, & precibus. Si verò de una aliqua, pluribusve actionibus suscipiendis penitùs non liqueat, quid divinæ voluntatis sit, non facilè ulla earum suscipiatur, dum, utcumque illas divinæ voluntati non fore contrarias, pateat. In omni tali deliberatione plurimùm Ratio, & Conscientia potest, non mali in incerto consiliarii; qui si paulò circumspectiùs agere velint, facilè, quid melius sit factu, pronunciabunt. Fieri autem potest, ut verecundæ conscientiæ homo in talem deveniat labyrin-

Ratio, & cōscientia in incerto non sunt mali consiliarii.

rin-

rinthum, in quo spiritus, & caro sic inter se luctentur, ut miser, ne forsan divinæ voluntati se opposuerit, trepidare incipiat. Hìc solatio sit, quod nonnumquam evenit Ecclesiastæ. Rem sic explicamus. Concionator pomeridianus videt plerosque omnes suorum auditorum dormientes, turbatur non nihil tot sibi annuentibus; id tamen tolerabilius videtur, quàm si totidem impudenter garriant. Itaque si duo, tresve non dormitent, ait ipse secum: satis id mihi, & est cur pergam: unus pro millibus est. Non aliter ratiocinetur quomodocumque turbatur: Modò duo vigilent oculi *Ratio*, *& Voluntas*. Modò hi vigiles voluntatem Dei observent, susque deque vertantur alia, ego verò inconcussus stabo, & quamvis divinos nutus non proximè assequar, assequi tamen conabor.

VII. Regula.

AD Divinam explorandam voluntatem plurimùm valet cum Paulo rogare: *Domine, quid me vis facere?* Hic Sanctorum mos est, in rebus dubiis, & perplexis confugere ad orationis præsidium, ut olim Moyses, & Aaron ad fæderis tabernaculum. Et sicuti cùm nubes adeò stipatæ coeunt; ut cœlum tonare, ac mugire incipiat, campanæ ad dissipanda nubila quatiuntur in turribus: ita quotiescumque sol divinæ voluntatis oculis nostris subducitur, ut penè quid faciendum sit, ignoremus, proximum est, cœlum pulsare precibus. Ita Saulus à subita tempestate mediis deprehensus in campis exclamat: *Domine, quid me vis facere?* Hanc precatiunculam sæpiùs iterandi opportunissimum tempus est, cùm cœleste epulum aditur, & Dominicum corpus jam lingua sustinetur, tunc ardenter ingeminandum: *Domine, quid me vis facere?* Immò sub re divina quotidiè, cùm Eucharistiam Sacerdos supra verticem attollit, hoc omnium ardentissimum votum sit? *Domine, quid me vis facere?* A viris religiosis votorum formulam sub sacro quotidiè recitari est consultissimum. Jacobus Lainez alter à Sancto Ignatio Societatis Jesu Præpositus Generalis, cunctis diebus sub Sacri finem post Centurionis verba (*Domine, non sum dignus*) Christum manu tenens ajebat: *Placet, Domine, quod promisi.* Ita quibuscumque aliis, dum cœlestis Panis in alto monstratur est precandum: *Domine sicut vis, ita & ego volo; quod rectè statui, non revoco.* Hæc quotidiana sui in divinam voluntatem oblatio præclarissima est ad ultimum in morte luctamen dispositio.

489 Septima. *Act.c.9.v.6.*

Res gesta P. Lain.

VIII. Regula.

MOrtalium nemo divinam voluntatem certiùs explorat, quàm qui sincerius ad illam in omnibus se conformare desiderat. Hoc desiderium profectò ad omnium labyrinthorum errores extricandos filum est; omnis hinc circa divinam voluntatem ambiguitas tollitur; si quis ignoret quidem, quid velit Deus: aut utrùm malit è duobus licitis; ita tamen animo comparatus sit, ut mente sincerissima dicere possit: *Domine, si scirem, quid tu in hac re fieri à me velles, ego utique id facerem.* Hac sponsione facta, liberè, quod volet, faciat, & perturbare se desinat; divinam voluntatem non facilè offendet. Hunc talem filium amantissimus pater non deserit, nec à sua voluntate graviùs aberrare permittit. Si desit homo, per quem erudiat, Angelum mittit; ut misit Josepho in re gravi, quid factu foret optimum deliberanti; ita tribus ex Oriente Magis post oblatam divino Infantulo in graminneis cunis adorationem, missus Angelus fuit, qui de Herodianis fallaciis sibi cavere, & alia in patriam via redire edoceret. Sic Abrahami ancillæ Agari, aliisve innumeris ad errores vitandos Angeli, aut Angeli vice, fidi hominis præsidium fuit assignatum. Ita Deus voluntatis suæ notitiam sincerè petentibus minimè negat: *Benignus spiritus sapientiæ* hujus altissimæ omnibus sese quàm liberalissimè impertitur. *Adest Deus omnibus exquirentibus se in veritate*, & voluntatem suam tam mirabili, quàm

490 Octava.

Sap.c.8.v.6. Ecclis. cap. 2. v.13.

li, quàm suavi magisterio iis omnibus explicat, qui vera submissione se hìc discipulos gerunt. Voluntatem Dei optimè nosse discimus faciendo.

Cap. II.

De Ægroto orante Dominos Cœli, & terræ.

491 Non sunt separandi Jesus, & Maria.

SUb uno invocationis titulo nobilissimas Jesu Christi D. N. & Beatissimæ Virginis Genitricis Dei Mariæ personas complectimur; cùm illos dividere æquum non sit, quos natura, & gratia arctissimis vinculis copularunt: ut benè docet Arnoldus Carnotensis tract. de laudibus Deiparæ: *Una est*, inquit, *Mariç, & Christi caro, unus spiritus, una charitas; & ex quo dictum est: Dominus tecum, inseparabiliter perseverant promissum, & donum. Unitas divisionem non recipit, non secatur in partes; & licèt ex duobus factum sit unum, illud tamen ultra scindi non potest, & Filii gloriam cum Matre non tam communem judico, quàm eandem.* Quod etiam sancta fidelium consuetudo confirmat, quibus frequentissimum est, cùm aliqua spirituali, aut corporali calamitate jactantur iterata Sanctissima eorum nomina insimul inclamare; sed præcipuè cùm dæmoniacas patiuntur vexationes, contra quas tum Exorcistæ, tum Maleficiati, aut Arreptitii corde, & ore Jesu, & Mariæ proferunt nomen, auxilium postulantes. Nec immeritò, cùm efficacissimum sit remedium; ut sequentes articuli declarabunt.

Ideò eorum nomina sunt invocanda.

ARTICULUS I.

Jesum Christum D. Nostrum.

492 Sanctissimi Nominis Jesu gloria extenditur ad Angelos.

CUm Sanctissimum Jesu nomen, teste Paulo ad Philipp. 2. sit super omne nomen, & Christo à Patre impositum fuerit, ut in eo omne genu flecteretur, æquum est, creaturas omnes ei honorem, gloriam, & obsequium consecrare.

Si quidem Cælestes novum canticum canunt, cùm nomen illud novum, quod os Domini nominavit, pronunciant, & reverenti animo immaculato acclamantes ei se subiiciunt; ut dicitur Apocal. 5. *Virtutem, & Divinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & gloriam, & honorem, & benedictionem; eò quòd vicerunt in Sanguine Agni.*

Homines.

Terrestres huic nomini genuflectunt; atque illud reverenter pronuntiant: quia, ut ait Bernardus, *lucet prędicatum, pascit prçcogitatum, lenit, & ungit inuocatum. Nec est enim aliud nomen,* ait Petrus Act. 4. *datum sub cælo hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.* Et 1. Joan. c. 3. *Hoc est mandatum ejus; ut credamus in nomine Filii ejus Jesu Christi.*

Dæmones.

Infernales verò hoc revereri coguntur: cùm sit nomen, de quo Propheta Isaias cap. 8. ait: *Voca nomen ejus: Accelera spolia detrahere; festina prædari.* Christo Domino impositum: *quis expolians principatus, & potestates,* inquit Paulus Colos. 2. *traduxit confidenter palàm triumphans illos in semetipso?*

493 Visio D. Pauli manifestat gloriam Sanctissimi nominis Jesu.

Hinc S. Bernardinus serm. 49. Dominic. Palmar. ait. *Cùm Paulus Apostolus raptus fuerit usque ad tertium cælum, & viderit divinam essentiam, in præfata visione possumus meditari, quòd ipse, cùm viderit gloriosum Dominum in gloria Dei Patris constitutum in cælestibus super omnem principatum, potestatem, virtutem, & dominationem, & super omne nomen, quod nominatur non solùm in hoc sæculo, sed etiam in futuro; ac cerneret illum in tanta gloria sublimatum, quodam spirituali clamore inflammatus, totus ex amore illius exclamavit dicens; Jesus, Jesus, amor meus. Ad cujus nominationem, & clamorem omnes cives beati genuflexerunt adorantes Jesum in nominatione illius. In eodem nomine intellexit; quòd in nominatione Jesu genuflectebant se omnes spiritus infernales, ac sic debere facere omnes spiritus viatores. Pro-*

inde è

inde è cælo rediens, ac prædicta recolens in spiritu Dei præcipiens universis scripsit illud verbum: Philipp. c. 2. *In nomine Jesu omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum. Cælestes per gloriam, terrestres per gratiam, & infernales per justitiam sempiternam*. Hæc Bernardinus.

§. I.

AT quia infernales honorem, & obsequium huic nomini invitè impendunt; nec nisi reluctantes illud nominari audiunt, nullum adest efficacius infernalibus hostibus expellendis remedium, quàm devotè, & reverenter sanctissimum istud nomen invocare. 494

Demones inviti honorē huic nomini impendunt.

Christus hoc Apostolis, ac Discipulis suis remedium contulit Matth. 10. Marci 3. & Lucæ 9. *Cùm dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut eiicerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem*. Quod experientes septuaginta duo Lucæ 10. *reversi sunt cum gaudio dicentes: Domine, etiam in nomine tuo dæmonia subiiciuntur nobis*, Sed audiamus responsum, quod dedit illis Christus: *Videbam*, ait, *Sathanam, sicut fulgur de cælo cadentem*: Ubi S. Bernardinus *loco citato art.* 1. *c.* 1. loquens in persona Christi: *Nolite*, inquit, *mirari, si nomen meum diaboli expavescunt, & eos ab homine pellat: cùm virtute ejus Sathanas cum omnibus Angelis suis de cælo expulsus ceciderit sicut fulgur. Unde Apoc.* 12. *Post prælium factum in cælo à Michaele cum Dracone, & ab eodem illa victoria obtenta, ejectoque illo in supplicia sempiterna, exultantes clamaverunt jam beati dicentes: Facta salus est, & virtus, id est ex nomine Jesu salvifica virtus, & potestas Christi ejus*.

In virtute hujus nominis Discipuli Christi dæmones eiiciebant.

§. II.

HOc salutiferum omnibus in se credentibus, ac confidentibus pharmacum Christus communicavit, cùm dixit Marci 16. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo dæmonia eiicient*. Unde Alphonsus à Castro l. 6. *adversùs Hæreses verb. Exorcismus: Dominus ascendens*, inquit, *in cælum promisit, se numquam ad invocationem nominis sui illis defuturum. Quod autem non semper fiat, ut invocato nomine Iesu, dæmon egrediatur, minima fides ipsius invocantis est in causa. Nam si perfectè credidisset, hæc, & majora fecisset*; ut pollicitus est Christus Joan. 14. *Amen, amen dico vobis, qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet*. Confirmat Alphonsus Tostatus *tom.* 1. *in* 1. *Regum cap.* 16. *qu.* 41. affirmans in illis verbis sub ea forma à Deo datis: *In nomine meo dęmonia eiicient*, virtutem, & efficaciam ad expellendos dæmones, quantum est ex parte Dei; procul dubio esse infallibilem, sicut in omnibus Sacramentis; ut latè supra *num.* 10. 495

Omnes Christi fideles per fidem in nomine Jesu possunt dæmones eiicere.

Idipsum Ecclesia docet, dum in Sequentia Missæ festi istius Sanctissimi Nominis canit:

Ejus virtutem non possunt dæmones sustinere.

℄ *Huis nominis virtute*
Superborum sunt destructæ
Dęmonum potentiæ.

Nec mirum, cùm ejus fortitudinem, & virtutem sustinere non possint; ut benè Hieremias testatur *Magnus es*, inquit, *Domine* Jesu, *& magnum nomen tuum in fortitudine*, & Regius Psaltes: *Sanctum, & terribile nomen ejus*: *Sanctum* quidem Angelis bonis, & hominibus justis; *sed terribile* dæmonibus, & viris impiis; unde Ecclesia eodem loco addit:

Jer. c. 10. *Psal.* 110.

Simulacra idolorum
Sunt eversa: Tyrrannorum
Fractę violentiæ.

§. III.

§. III.

496 In dæmonibus eiiciendis Apostoli hoc nomine utebantur.

HOc facto demonstravere Apostoli, ut Paulus, qui Act.16. unum ex illis in Pythonissa garrientem expulit: *Præcipio*, inquit, *tibi in nomine Jesu Christi exire ab ea; & exiit eadem hora*. Et Petrus, teste S. Clemente dicebat: *Non curo, quomodo intraveris; sed ut exeas, impero in nomine Jesu Christi*, & Act. cap.3. illi claudo ad portam templi, quæ dicitur Speciosa, existenti dixit: *Argentum, & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do; In nomine Jesu Christi Nazareni surge, & ambula*. Sic S. Joannes Evangelista: *Interdico tibi in nomine Jesu Christi Nazareni, ne ultra hic habites*, Item, *In nomine Jesu Christi hinc exite numquam redituri*.

497 Testantur Patres ejus mirabiles virtutes.

Hoc docent omnes Patres: S. Justinus Martyr *adversùs Triphonem*, Origenes *contra Celsum lib.1*. Tertullianus *de corona militum ad Scapul*. Cyprianus *adversùs Demetriadem*. Athanasius *de Incarnatione Verbi*. Cæterique omnes unanimiter, qui de hoc Sanctissimo Nomine in suis sermonibus, homiliis, tractatibus, vel meditationibus sunt locuti.

§. IV.

498 Probat praxis Sanctorũ Patrum.

HOc praxis comprobat Sanctorum Patrum, qui innumeros Energumenos hujus salutiferi nominis virtute liberarunt, ut eorum acta testantur. Ex quorum multitudine unicum de S. Bernardo Abbate adducam relatum à S. Bernardino *serm.49. Domin. Palmar*.

Exemplum de B. Bernardo.

Cùm Beatus Bernardus Papiam de Mediolano venisset, quidam homo uxorem suam dæmoniacam ad illum adducit; tunc diabolus per os ejus dicere cæpit: *Non me de hac anicula mea hic porrulos edens, & brassicas devorans pellet*. Cui servus Dei respondit: *Non Bernardus te pellet; sed Dominus noster Iesus Christus*. Mox autem, ut ille orationem effudit, spiritus nequam dixit: *quàm libenter egrederer; sed non possum. Non vult enim magnus Dominus*. Cui Sanctus: *Et quis est Dominus magnus?* Cui ille: *Iesus Nazarenus*. Ad quem vir Dei; *Vidistinè unquam eum?* Quo Respondente; *Etiam*. Cui iterùm ait: *Ubi vidisti eum?* Et ille ait: *in gloria*: Et Sanctus: *Et tu in gloria fuisti*: Qui respondit: *utique* (sed illum fuisse in gloria intellige, idest, in beatitudine per fidem supernaturalem, spem, & charitatem inchoata; non autem perfecta, quæ per claram Dei visionem habetur) Cui Bernardus: *quomodo inde existi?* Et ille ait: *Cum Lucifero multi cecidimus*. Hæc quidem omnia voce lugubri per os vetulæ omnibus audientibus loquebatur. At illi vir Dei: *Numquid in illam gloriam redire velles?* At ille miro modo cachinnans, ait: *tardè est*. Tunc autem viro Dei orante, de muliere dæmon est egressus. Sed cùm D. Bernardus inde abiret, eo jam elongato, iterùm diabolus eam invasit. Vir autem ejus post illum currens, quid acciderat, indicavit. At ille collo ejus chartulam alligari præcepit, in qua hæc verba conscripta erant: *In nomine Domini Iesu Christi præcipio tibi dæmon, ne hanc mulierem contingere præsumas*. Quod cùm factum fuit, ad eam imposterum accedere non est ausus.

499 Docent Exorcistæ. *Matthai c. 7. Vers.22.*

Idipsum omnes Exorcistæ in suis exorcismariis testantur lucidè, & clarè, præcipuè Carolus Oliverius Vincentinus *in suo Baculo dæmonum c.3*.

Peccatorum etiam, & operariorum iniquitatis experientia contestatur, qui in die Judicii ovantes dicent: *Domine nonnè in nomine tuo dæmonia ejecimus?* Ideò sæpissimè invocandum est tam ab Exorcistis, quàm ab Energumenis, & maleficiatis exemplo Joannis nostri, qui in fine suæ scriptionis apocalypticæ c.22. illud devotè compellit dicens: *Veni Domine Jesu*: orent & ipsi, ut veniat; & renitentis inferni satellitem sua virtute dispergat.

§. V.

VErùm ad hujus Sanctissimi Nominis gloriam, & honorem, & cunctorum Christi fidelium utilitatem addimus, hoc nomen non tantùm datum esse hominibus, ut credentes in virtute ejus dæmones eiiciant; sed ut multa alia mirabilia operentur; ideò post illa verba: *In nomine meo dæmonia eiicient*, subjungit Christus, *Linguis loquentur novis: serpentes tollent: & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: super ægros manus imponent, & benè habebunt*. Quæ verba (relictis moralibus intelligentiis, quibus explicantur à D. Gregorio *homil. 29. in Evangel.*) dico, in sensu literali intelligi, ut supra explicavimus *n.* 206. 218. & 458. 500

Multa mirabilia operantur in nomine Jesu. Marci c. 16.

In primus enim *nomen hoc sanctissimum est infirmantium*, ait S. Bernardinus, *generale remedium*, hoc est, contra concupiscentiæ malum. Nam originali culpa dempta remanet in nobis concupiscentiæ morbus, & ægritudinis languor; ideò ad hoc nomen Jesu est recurrendum: quia, ut ait S. Petrus Ravennas, *hoc est nomen, quod dedit cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum, & cursum; sermonem mutis, vitamque mortuis, & etiam totam diaboli potestatem de obsessis corporibus effugavit*. Proindè subdit S. Bernardinus loc. cit. *Si quæ infirmitas tibi, vel tuis occurrat, non spreto remedio corporali, aut naturali, recurre ad invocationem nominis Jesu. Sæpe quoque contingit, quòd non possunt remedia infirmantibus adhiberi naturalia, vel propter eorum carentiam: vel propter morbi, aut infirmitatis ignorantiam; seu quia est quasi irremediabile malum per ipsam naturæ viam; ideò fidelibus est recurrendum ad hoc remedium; quo serpentes tolluntur, venena non nocent, & infirmitates fugiunt*. Unde Incognitus in illa verba Psal. 39. *Beatus vir cujus est nomen Domini spes ejus*, ait: *Hæc est illa theriaca, de qua dicit Avicenna can. 2. quòd est sublimior medicinarum, & melior propter multitudinem sui medicamenti*, & addit, quòd *illi, qui ea utuntur, in hora sanitatis non nocent venena, & sunt securi ab ægritudinibus pestilentialibus. Reverà sic est hoc nomen Jesu, quòd non solùm circa præsentia mala; sed etiam circa futura repellenda, & universaliter contra omnia mala valet*. Bernardus super cantic. confirmat: *Electuarium*, ait, *habes ò anima mea absconditum in vasculo nominis hujus, quod est Jesus, salutiferum certè, quodque nulli umquam invenitur pestilentiæ inefficax*.

Serm. 49. ar. 1. c. 1.

Serm. 15. in cant.

§. VI.

HInc S. Mater Ecclesia in sequentia, quæ habetur in missa celebritatis Sanctissimi hujus nominis de eo canens ait: 501

Testatur Ecclesia.

Fugat morbos, & livores,
Sed & animi languores,
Jesus ubi venerit.

Quod practicè Apostoli probarunt. Quot enim ægroti hujus Sanctissimi Nominis virtute à Petro Apostolo, à Paulo, à Joanne, à Barnaba, cæterisque Apostolis, à D. Francisco, à D. Antonio à Padua, aliisque Sanctis, & viris justis sanitati fuerunt restituti? Quot claudi, quot cæci, muti, surdi, hydropici, paralytici, nervis dissoluti, variisque languoribus vexati etiam hoc nostro ævo, quorum testis fui oculatus, hoc Sanctissimo nomine salutem sunt assecuti? *Quos*, ut ait Propheta, *salvavit Deus propter nomen suum, ut notam faceret potentiam suam. Cùm non sit aliud nomen*, teste Petro, *sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat, nos salvos fieri*. Quod jam priùs insinuaverat dicens: *Omnis, quicunque invocaverit nomen Domini, salvus erit*.

Practicè probarunt Sancti: ac probant in Deum confidentes.

Psal. 105. Actuum c. 4.

Ibid. c. 2.

§. VII.

502 S. Dionysius adhuc paganus invocato nomine Jesu cæcum illuminavit.

SEd quod mirabilius est, non solùm fideles; sed & infideles ad hujusce Nominis invocationem ægrotos sanasse, & miracula fecisse manifestè comprobatur. De S. Dyonisio Areopagita refert S. Bernardinus *ser 49. de glorioso nomine Jesu*, quòd, dum cum D. Paulo per viam disceptaret, ante eos quidam cæcus transibat, ac statim Dyonisius, qui tunc infidelis erat, Apostolo ait: *Si dixeris huic cæco: In nomine Dei tui vide, & viderit, statim credam: sed ne utaris magicis verbis, ego tibi præscribo formam verborum dicens: In nomine Jesu Christi de Virgine nati crucifixi, & mortui, qui resurrexit, & ascendit in cælum, vide.* Et respondens Paulus: *Ad hoc, ut omnis suspicio tollatur, volo, ut eadem verba tu ipse proferas.* Sic in eadem forma verborum Dyonisius dixit cæco, ut videret, & statim vidit, & Dyonisius in Christum Jesum Dominum Nostrum se credere est confessus. Videas modò, quòd Dionysius, cùm adhuc peccator, & infidelis esset, ad invocationem hujus Sanctissimi Nominis cæcum illuminavit. *Et sic plerique hoc idem in se, & in aliis*, ait S. Bernardinus, *nostris temporibus experti sunt, licet essent peccatores*, ut verificetur, quod de hoc nomine prædictum est: *Salvavit eos propter nomen suum, ut notam faceret potentiam suam: & omnis, quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit.*

Psal.105. v.8 *Act. c.2.*

§. VII.

503 Nomen Jesu suffragatur in cunctis necessitatibus.

NEc in infirmitatibus tantùm nomen hoc hominibus; verùm in adversitatibus, ac necessitatibus cunctis suffragatur. Hac de re B. Laurentius Justinianus *de Circumcisione*, relatus etiam à Joanne Carthagena *lib.5. de Sanctiss. Nominis Jesu excellentia homil.6.* nos hortatur ad Sanctissimum hoc nomen cunctis in necessitatibus nostris invocandum: *Si tentaris*, inquit, *à diabolo, si opprimeris ab hominibus, si conficeris ab ægritudine, si doloribus fatigaris, si desperationis agitaris spiritu, si concuteris formidine, si dubietate pulsaris, Jesu nomen edicito, & repentè lumen consequeris, & gratiam. In arduis, in periculis, in terroribus, in domo, in via, in solitudine, in fluctibus, ubicumque extiteris, Salvatoris profer nomen. Invoca salutis nomen, cor, & os subitò clamet: Jesus: Speret in Adjutorio Altissimi, qui ait: Clamabit ad me, & ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum, & glorificabo eum.* Et versiculo antecedenti rationem reddit, cur auxiliabitur clamanti ad se dicens: *Quoniam in me speravit; liberabo eum, protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.* D. Bernardus verbis dulcissimis idipsum suadet *ser.15.* in Cantic. *Cui enim*, ait, *in periculis palpitanti, & trepidanti invocatum virtutis nomen non statim fiduciam præstitit, depulit metum? Cui in adversis diffidenti, jam jamque deficienti, si nomen adjutorii sonuit, defuit fortitudo? Tristatur aliquis vestrùm? Veniat in cor ejus Jesus, & inde saliat in os. Et ecce ad exortum nominis lumen nubilum omne diffugit, redit serenum. Labitur quis in crimen? Currit insuper ad laqueum mortis desperando? Nonne si invocet nomen vitæ, confestim respirabit ad vitam?*

Beatus Laur. de Compunct. & complan. Christian. perfection. in Circumc. Domini pag. mihi 263. *Psal.90.*

§. IX.

504 Hoc memoriale Christus nobis tradidit, ut in omni adversitate invocetur nomen ejus.

NEc mirandum sanè, hos Sanctos Doctores Christi fidelibus, ut suam in hoc Sanctissimo Nomine collocent fiduciam, ab eoque auxilium in cunctis adversitatibus, ac necessitatibus postulent, tam efficaciter suadere, cùm ipsemet Christus hanc doctrinam, & hoc memoriale illis instillaverit, ac sæpius insinuaverit, præcipuè Joan.14. dicens: *Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur Pater in Filio. Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam.*

faciam, &c. 16. *Amen, amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Usque modò non petistis quicquam in nomine meo. Petite, & accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum.* Sed cur toties repetit, ut petamus in nomine ejus, & id, quod petitur, se largiturum promittit? Non alia utique de re, nisi quia, dum gratias favore, ac beneficia in nomine ejus à Deo impetramus, nobis nomen ejus laudandi, glorificandi, ac sanctificandi, idest Sanctum confitendi, ac manifestandi datur occasio; ex quo nobis maximum in hoc sæculo, ac plenum in futuro gaudium enascetur.

§. X.

Quod, ut adimpleatur, ad hoc præstandum summoperè S. Ecclesia ejus Sponsa in prædicta sequentia missæ, quæ celebratur in festo hujus Sanctissimi Nominis nos hortatur, dum in ea canit: 505 Ad hoc nos ipsa hortatur Ecclesia.

In adversis nomen sanctum
Invocetur: Jesu tantùm
Aderit præsentia.
Præsentia Deitatis:
Et totius bonitatis
Dulcis Jesus aderit.
Nomen ergo hoc amandum
Toto corde & adorandum
Omni reverentia.

ARTICULUS II.

Beatissimam Virginem Dei Genitricem Mariam.

Excellentissimum Mariæ Nomen, quod lingua Syriaca Dominam significat, antonomasticè Sanctissimæ Deiparæ convenire, amplissima ejus potestas, quam in toto Filii regno exercet, probat. Non enim Angelis solùm, & hominibus; sed etiam dæmonibus dominatur, ut ipsa apud sapientem Siracidem Eclis. 24. *Superborum*, inquit, *& excellentium corda virtute calcavi.* Nam quinam magis superbi, & excellentes, quàm spiritus, qui ambitioso, & tumido conatu in cœlo divinam similitudinem aliàs concupierunt? Et quinam excellentes, nisi iidem, qui in terris sacrilega, & vana ostentatione divinis honoribus coli voluerunt? Hos Maria propria virtute calcat, cùm ab initio inimicitiæ inter illam, & hos veteranos angues positæ fuerint, ut habetur Genes. c. 3. *Inimicitiam ponam inter te, & mulierem, & ipsa conteret caput tuum.* Nec in progressu temporum capita illorum calcare, & conterere cessat, cùm sit mulier illa sublimis Sole amicta, Lunam calcans, duodecim stellis redimita, quæ tanquam signum magnum Joanni nostro apparens gloriosos de insidiante dracone triumphos reportavit; ideò ad eam confugiendum est, quoties ab hoc hoste vexamur, ejusque suavissimum nomen invocandum.

506 Maria interpretatur Domina. Dominatur dæmonibus.

Nomen ejus invocandum.

§. I.

Hoc testatur D. Bernardus serm. in missus est. *Dæmones*, ait, *non solùm Virginem pertimescunt; sed audita hac voce (Maria) contremiscunt.* Et super Cant. *Ubi nomen Mariæ invocatur, dæmonum nocumentum effugatur: quia Maria terribilis ut castrorum acies ordinata.* Et rationem reddit super illa verba: *Ipsa conteret caput tuum*, scribens sic: *Maria contrivit caput venenatum, quæ omninodam maligni serpentis suggestionem ad nihilum deduxit.* Confirmat hanc verita-

507 Docent Patres.

Homil. 2. sup. Miss. est.

tem S. Birgittâ l.1. Revelationum c.9. *Omnes*, ait, *dæmones verentur hoc nomen*, *& timent; & audientes hoc nomen* (*Maria*) *statim relinquunt animam*, *quam tenebant*. Consentit D. Bonaventura in Speculo Virg. c.3. *Non sic*, ait, *timent hostes visibiles quasi castrorum aciem copiosam*, *sicut dæmones Mariæ vocabulum*, *patrocinium*, *& exemplum: fluunt*, *& pereunt sicut cera à facie ignis ubicumque inveniunt crebram hujus nominis recordationem*, *devotam invocationem*, *solicitam imitationem*. Sic Richardus de S. Victore in Cantic. loquens de Maria: *Deterrebat eos*, inquit, *scilicet*, *dæmones flamma charitatis*, *incendebant orationes*, *& fervor devotionis*.

Ex D.Bernar.

Et si, dum hoc in sæculo vitam agebat, eos terrebat, quantò magis nunc in cœlis apud Altissimum coronata, & ut Regina exaltata illos terrefacere est judicandum? Hac de re S. Germanus *orat.3. in Zonam Deiparæ*, eam alloquens sic, ait: *Tu nequissimi hostis invasiones sola tui nominis invocatione repellens*, *tutos*, *atque incolumes servas*. Unde concludit Dyonisius Carthusianus revelationem S. Birgittæ à Maria Virgine factam referendo, in persona ejus alloquens his verbis: *Nullus*, ait, *in hac vita tam frigidus ab amore divino*, *qui si invocaverit nomen meum cum integro proposito pænitendi*, *statim ab illo non recedat diabolus*.

§. II.

508 Jesus aliquando faciliùs invocato nomine Mariæ, quàm suo proprio, dona concedit.

NEc exemplis comprobare hoc opus esse dijudico, cùm passim apud Auctores plurimos ad ejus devotam nominis prolationem non tantùm universas dæmonum acies prostrasse, sed multa à Deo ejus intercessione beneficia obtinuisse, referatur. Immò quandoque aliquis faciliùs per ipsam favores, quàm per invocationem ipsiusmet proprii Filii legitur impetrasse; Cujus rei nos mentiri non sinit S. Anselmus lib. de Excellentia Virginis c.6. *Velociùs*, ait, *est nonnumquam salus memorato nomine Mariæ*, *quàm invocato nomine Domini Jesu unici Filii sui*. *Et id quidem non ideò fit*, *quòd ipsa major*, *& potentior eo sit*: *nec enim ipse magnus*, *& potens est per eam*, *sed illa per ipsum*. *Quare ergo propitior salus in recordatione ejus*, *quàm Filii sui sæpè percipitur*? *Dicam*, *quid sentio*. *Filius ejus Dominus est*, *& Judex omnium discernens merita singulorum*: *dum igitur ipse à quovis suo nomine invocato non statim exaudit*, *profectò id justè facit*. *Invocato autem nomine Matris*, *& si non merita invocantis mereantur*, *ut exaudiatur*; *merita tamen Matris intercedunt*, *ut exaudiatur*: *quia eam decrevit sic honorare*, *ut sciant homines*, *omnia per ipsam obtineri posse à Deo*. Ideò S. Bernardus serm. de Assumptione B. Virginis ad ipsam conversus ait: *O Felix Maria*, *qui te diligit*, *Deum honorat*: *qui tibi adhæret*, *à Deo numquam derelinquetur*: *qui nomen tuum puro corde invocat*, *quicquid postulat indubitanter*, *consequitur*.

§. III.

509 Ab obsessis, & ægrotis omnibusque Christifidelibus est invocanda.

QUare tum Exorcista, ut faciliùs dæmonem pellat, & in fugam vertat: tum Energumenus, vel Maleficiatus, ut citiùs à dæmoniaca eripiatur vexatione, tum quilibet alius à quacumque detentus ægritudine, ut pristinæ reddatur sanitati: tum quicumque Christifidelis, ut in omnibus suis tribulationibus, angustiis, ac necessitatibus securiùs divinum mereatur obtinere auxilium, sæpiùs puro, ac sincero cordis affectu Mariam invocet. Si tentationum venti exurgant: si dæmoniacarum vexationum fluctus intumescant: si in tribulationum scopulos illidatur, portum respiciat, & Mariam invocare non desistat. In periculis, in angustiis, in rebus dubiis, & in omnibus necessitatibus Mariam cogitet, Mariam invocet: non recedat ab ore, non recedat à corde. Sic enim per ejus intercessionem facillimè ab ejus Unigenito Filio fidem, ac confidentiam in Deum perfectam impetrabit, qua sine ulla hæsitatione petens, nedum si vexatus à dæmone fuerit,

Bernard. hom. 2. sup. miss. est.

tit, liberari merebitur; sed quæcumque poposcerit, salutaria obtinebit; & quodcunque dixerit, fiat, fiet ei.

Cap. III.

De Ægroto orante hominum Mediatores.

TErribilem ut castrorum aciem ordinatam esse Ecclesiam, Divinus Sponsus en untiat Cant.6. ut quæ ex innumera Beatorum multitudine congregata potentissimum format exercitum in duas quasi divisum partes. Alterum Angelicorum Spirituum: Alterum Beatorum in Cœlo regnantium. Sed eandem Medicorum esse congregationem, & medicamentorum officinam, probant Dei per Jeremiam c.8. conquerentis verba: *Super contritione filiæ populi mei*, inquit, *contritus sum*, & *contristatus*, *stupor obtinuit me*, *numquid resina non est in Galaad? Aut Medicus non est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix filiæ populi mei?* Ubi vides Deum contritum, contristatum, & stupentem, quòd in tanta Medicorum, & medicamentorum multitudine, quibus Galaad spirituale abundat, infirmitates humanæ sanatæ non fuerint, & vulnera nostra lignata.

511 Mediatores hominum sunt Angeli, & Sancti.

Nec immeritò. Nam quotquot Angeli, & Sancti in Ecclesia reperiuntur, militum; & Medicorum officio funguntur. Militum, ut contra dæmones pugnent, & sequaces eorum maleficos, & peccatores, qui nos persequuntur deprimant. Medicorum, ut morbos curent, maleficia solvant, & dæmoniacas infestationes sanent. Ex quo illorum opem ægroti sæpiùs implorare tenentur, quam libentissimè præbent, quoties nostris precibus excitantur; ut sequentes articuli declarabunt.

Militis, ac Medici munere funguntur.

ARTICULUS I.

Angelicos Spiritus.

QUamvis primarium Angelorum studium sit, continuis Divinam Majestatem prosequi laudibus, & famulantium more ad ejus thronum astare, ut Joannes noster *Apoc.*5. demonstrat; tamen varia obsequia hominibus exhibere, illos protegendo, & sanando non dedignantur. Hoc in principibus primis videmus, qui utrumque officium licentissimè exhibent. Michael Antesignanus cum dracone pugnat in cælo *Apoc.*12. & cum eodem in terra luctatur (ut Judas in sua canonica refert) cum illo de Moysi corpore in Judæorum beneficium decertando. Raphael unus de principibus primis splendidi juvenis formam assumens, juniorem Tobiam in Rages deducit, à pisce liberat, & opibus onustum in domum reducit; Saram ejus uxorem à dæmonio liberat; & seniori Tobiæ visum restauravit. Ex quo primus generosi militis: Secundus verò peritissimi Medici nomen assumpsit. Nam Michael *quis ut Deus?* significat. Raphael verò *medicina Dei*.

512 Angeli superiores varia exercent ministeria in hominum obsequium.

§. I.

QUòd si hæc militaria, & medicinaria officia tanti duces, & principes præstare non dedignantur, quid inferiores Angelos facturos putamus, si illorum opem in dæmoniacis pugnis, in infirmitatibus, ac cunctis necessitatibus invocemus? Nonne unicuique nostrùm occurrent, ut alteri Jacob de Mesopotamia redeunti, & se ad bellum contra Esau accingenti, cui obviam fuere quasi belli duces, & comites? Unde nomen loci illius *Mahanaim*, idest, *castra* appellavit Genes.32. Aut ut alteri Elisæo, ad cujus custodiam, cum à Rege Syriæ quæreretur, Spiritus illi beati in ignitorum equitum forma venerunt? Quod visio Abbati Moysi exhibita probat: Nam ut in vitis SS. Patrum refertur *§.9.* cùm à diabolo vexatus *4. Reg. c.6.*

513 Angeli inferiores in necessitatibus hominibus occurrunt.

Abbatem Isidorum remedium petiturus advenisset, nec post longos de rebus spiritualibus sermones quiesceret, Isidoro jubente, cellulæ superiora conscendit, & oculos suos pervolvendo primò ad occidentem innumerabilem dæmonum multitudinem, qui cum furore præparabantur ad prælium, inspexit: tum vultum ad orientem convertens Angelorum splendentem sine numero turbam tamquam cælestium virtutum exercitum vidit: *Ecce*, inquit Isidorus, *qui ad occidentem ipsi sunt, qui nos impugnant, qui verò ad orientem hi sunt, quos in adjutorum nostrium mittit Dominus*. Quibus visis, & auditis turbatus Moyses est confortatus.

Moyses Abbas visione dæmonum, & Angelorum fugat vexationem.

§. II.

514 Hanc veritatem fassa est sapientissima illa, ac prudentissima mulier nomine *Debbora prophetissa, quæ judicabat populum in illo tempore*, ut habetur Judicum c.4. Postquam enim filii Israel de Sisara duce exercitus Jabin Regis Chanaan, à quo viginti annos fuerunt oppressi, victoriam reportassent, Debbora cum gaudio, & lætitia cecinit inter alia dicens: *De cælo dimicatum est contra eos: stellæ manentes in ordine, & cursu suo adversùs Sisaram pugnaverunt*. Sed quomodo de cælo dimicatum est? An fulmina, vel sagittas ignitas omnipotens Deus ab æthere in eos vibravit? An Sol & Luna influxus in eos malignos, & noxios, ut illos interimerent, emiserunt? Quomodo enim stellæ adversùs eos pugnaverunt? Nonne Sisaram interfecit Jahel uxor Haber Cinæi, quæ supra capitis ejus tempora dormientis clavum absconditè, & cum silentio imposuit, adeòque malleo defixit in cerebrum, ut humi conclavatus jaceret, qui soporem morti socians defecit, ac mortuus est? Quænam sint hujusmodi stellæ, quæ adversùs Sisaram pugnaverunt? Jacobus Alvarez *l.1. de victoria tent. par.3. c.7.* eruditè: *Cælum*, inquit, *contra adversarios nostros pro nobis dimicat, quando auxilia, quæ nos tuentur, quasi fulgura, & grandinum lapides in eos jactat*. Ubi apertissimè Israelitas ab Angelis liberatos fuisse de manu inimicorum suorum ostendit. Idcircò Debbora, ac Barac cecinerunt: *De Cælo dimicatum est*, idest, auxilium Dei descendit super nos, *& stellę manentes in ordine, & cursu suo*, Angeli, nempe, divinam contemplantes essentiam, eaque fruentes, nec umquam ab ejus visione, ac fruitione deficientes *adversùs Sisaram pugnaverunt*, eumque cum suo exercitu constraverunt, & ad nihilum redegerunt. Cui veritati se Rupertus Abbas adscribit super Judicum cap.5. dicens: *Angeli manentes in ordine, & cursu suo pro hominibus pugnant, cùm dæmones in nos insurgentes fugant, & terrent*.

Hoc probant sacrę scripturę interpretes. Ex Cantico Debborę. *Judic. c.5.*

§. III.

515 Apertè hac protectione Angelica munitus fuit Judas ille Machabæus dux populi Israelitici, de quo 2. Machabæorum c.10. habetur. Hic, cùm adversùs innumerabilem exercitum cum paucis militibus prælium esset commissurus, priùs assidua oratione suppliciter unà cum suis militibus Deum est deprecatus, in eo omnem suam fiduciam constituendo. Propterea *cùm vehemens esset pugna, apparuerunt adversariis de cælo viri quinque in equis aureis decori, ducatum Judæis præstantes: ex quibus duo Machabæum medium habentes armis suis circumseptum incolumem conservabant: in adversarios verò tela, & fulmina jaciebant, quo & cæcitate confusi, & repleti perturbatione cadebant*. En Angelicam protectionem tutissimam pro iis, qui in Deo suam constituunt fiduciam; nec non ad Angelos ejus ministros in suis necessitatibus confugiunt.

Ex Juda Machabæo.

516 Hæc namque est Dei promissio iis, qui in adjutorio Altissimi habitant; ut testatur Propheta Ps.90. dicens: *Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis*. Quæ verba Felix sic legit: *Præcepit Deus Angelis, ut illos suis in itineribus, & actionibus, quas secundùm Deum agere istituunt, dirigant, tuten-*

Hoc promittit Deus in se confidentibus.

tenturque, ac veluti manibus adeò inoffensè gerunt, ut ne vel leviter quidem in lapillum illorum impingere queat pes. Titelmannus in eadem verba: *Ipse enim* (inquit) *tui solicitam curam gerens, mandatum, præceptumque dedit angelicis spiritibus ministris suis, de tua diligenti, & firma custodia: videlicet, ut te diligenter custodiant, atque observent in omnibus viis tuis, quocunque perrexeris, ut in omnibus actionibus, ad quas volueris manus extendere, assistant tibi, teque ita observent, & illuminando, perficiendoque dirigant, ut in nullo à via recta devies, neque ad dexteram, neque ad sinistram declinans, neque ab ulla adversariorum potestate te patiantur nocumentum accipere; ita videlicet angelicos suos ministros tibi administratorios, & custodes constituens: quomodo solet pater filio unicè dilecto assignare custodes, suisque ministris solicitissimè mandare de filii observatione, atque custodia*. Posteà subjungit super illa verba, *in manibus portabunt te*, dicentes: *Atque hi administratorii spiritus, accepto hoc Dei mandato, solicitissimè, perfectissimèque jussa complere satagent, teque fidelissimè omni cura, & studio custodient; ita ut quasi in manibus te portent per viam, quam ambulare volueris, in cunctis actionibus tuis, ita tibi suo adjutorio assistendo, ita manifestum præstando auxilium, ut in ulnis te gestare videantur*.

§. IV.

Hoc probant eruditissimè Patres; Augustinus Soliloq. lib.un. c.27. de Angelis deputatis. *Hi sunt*, inquit, *cives beatæ Civitatis supernæ Jerusalem*, 517 Testantur Patres.
quæ sursum est mater nostra, in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis, ut liberent eos ab inimicis suis, & custodiant in omnibus viis suis. Beda Venerabilis super Lucam: *Quoniam*, ait, *immundi spiritus ad pacis eversionem ubique versantur, ad tutelam nostram constituit Deus exercitus Angelorum, quorum præsentia dæmonum confringatur audacia*. D. Basilius in psal. 33. simili per polito. *Quemadmodùm*, inquit, *Urbium muri undequaque hostium insultus arcent propulsantes hostiles incursus: sic etiam Angelus & à tergo, & à fronte custodit te; & ne utriusque lateris partes incustoditas relinquat, Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis: quoniam Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis*. D. Chrysostomus apertè super cap.21. Matthæi hoc demonstrat loquendo de vinea illa, quam plantaverat paterfamilias: *Quid est sepis*, inquit, *nisi Angeli in circuitu custodientes populum Dei, ne in vineam Christi invisibiles latrones irrumpant. Et hom.40. ibi in opere imperfecto* ait: *Hi sunt custodes super muros civitatis tuæ Jerusalem custodientes vigilias noctis super gregem tuum, ne quando rapiant ut leo animas nostras, dum non esset, qui eriperet*. Et B. Laurentius Justinianus de spirituali animæ resurrectione. *Dæmones*, ait, *arcent Angeli, ut ad libitum non noceant. Quis* (*quæso*) *nisi angelico fultus esset auxilio, tam immanissimorum hostium valeret superare rabiem, effugere laqueos, tentationes vincere, fraudesque detegere?* *Post medium lib.2. pag. mihi 361.*
Custodia siquidem sua vias nostras sepiunt, ne in lapidem offensionis, petram scandali spiritualem animæ impingamus pedem.

Ex quibus omnibus luce meridiana clarius est, Angelos nostros custodes milites esse robustissimos, quibus Deus mandavit, ut nos die, noctuque custodiant, atque ab inimicis nostris invisibilibus, ac visibilibus, cæterisque periculis animæ, & corporis observent, ac tueantur.

§. V.

518 Angeli sunt Medici magis soliciti nobis benefacere, quàm dæmones malefacere.

Sed & juremeritò Medici sunt dicendi: ipsi enim magis sunt soliciti, ac potentiores in infirmitatibus nostris ad nobis præstanda beneficia, quàm dæmones ad maleficia inferenda: Ratio est: tum quia Angelus bonus, qui naturæ ordine inferior est, præest dæmonibus etiam ordine naturæ superioribus: quia divinæ justitiæ virtus, cui boni Angeli adhærent, naturali Angelorum

virtute multò est potentior, atque ita potentiùs operatur: tum quia solicitior est circa custodiam, qui ex ea commodum, quàm qui pænam consequitur; Angeli autem boni ex bonorum custodia gaudium accidentale assequuntur: & mali Angeli ex malorum damnatione majorem pœnam accidentalem sibi promerentur: ergo, &c. Ita testantur Alexander Alen. *de Angelis q.41. mem.6. art.2.* S. Thom. *3.p. q.113. art.7.* S. Bonav. *in 2. d.11. art.2. q.2.* Joannes Angles *ibi qu. unica de Angelorum custodia diffic. 15. & 16.* Propterea si dæmones ad Magorum, Maleficorum, ac Strigarum nutum corporibus humanis varia ingerunt nocumenta, ut supra docuimus *à n.82. usque ad 119.* è converso Angelos beatos ad Beatissimæ Virginis nutum, Sanctorum, ac Servorum Dei, (Deo sic volente, ac præcipiente) nedum animabus, sed & corporibus humanis varia afferre commoda, malos, ac noxios sæpiùs ab illis expellendo humores; & salubres, ac proficuos excitando; cicatrices, ac vulnera sanando; & à diversis ęgritudinibus liberando, quis dubitabit? Unde benè de illis ait Petrus Blesensis in serm. de Angelis. *Tanquam Medici majorem solicitudinem infirmis impendunt, quàm sanis.* Verùm hìc nobis occurrit dubitatio.

QUÆSTIO UNICA.

Cur igitur tot homines justi vexentur, & quandoque à dæmonibus superentur, licèt ab Angelis protegantur?

519 Ratio difficultatis quæ? Angeli non semper dæmones totaliter repellunt; quia eis nos ipsos quotidiè non commendamus.

DUbitandi ratio ex præcedenti doctrina sumitur: Nam quicquid dæmones circa hominem efficere possunt, & boni Angeli multò perfectiùs, & potentiùs, & pleniùs præstare possunt, cùm ipsi magis soliciti, ac potentiores sint dęmonibus: cur ergo homines non protegunt?

Respondetur, ex defectu custodiæ hoc non provenire. Et ratio est: quia si obstinatos peccatores totaliter minimè deserunt, ut Theologi communiter fatentur; multò minus bonos derelinquent. Cæterùm hoc accidit: vel quia nos illos repellimus, dum eorum consiliis, & internis motionibus non acquiescimus; cùm supra nostram arbitrii facultatem non possint, vel quia circa nos tantum pro viribus agunt, quantum eis ex justitiæ, & providentiæ divinæ ordine est permissum. Hinc si eorum consilia admitteremus, eisque quotidie & animam nostram, & corpus nostrum, omnesque nostras actiones, & operationes devotè, ac suppliciter commendaremus, à Deo permitteretur, ut secundùm ultimum suæ potentiæ ad illuminationem, & justificationem nostram, ac defensionem, dæmonumque expulsionem agerent, ac parvo temporis spatio quantumcumque perversos, & malos ad veritatis agnitionem adducerent, in amorem virtutis excitarent, & inflammarent, nobisque plura beneficia tam spiritualia, quàm corporalia à Deo impetrarent: Ita etiam testatur Joseph Angles *Flor. Theol. qq. in 2. d.11. qu. eadem, diffic.17. d.7.*

Ab omnibus Angeli sunt invocandi.

Quare Exorcistæ generosos hos milites, Energumeni, Maleficiati, & Ægroti peritos hos Medicos, & in quacumque necessitate constituti diligentissimos, ac validissimos hos tutores invocare non cessent, Custodes præcipuè, qui inimici dęmonis cùm sint, & hominis suæ curæ concrediti amici, libenti animo, & robur Exorcistæ, & salutem ægro conferunt, & cuicumque fideli Christiano suam tutelam impendunt, si devota mente, & sedulis precibus invocentur.

ARTICULUS II.

Beatos in Cælo regnantes.

520 Sancti imitantur Angelos in charitate erga homines.

SI Angelorum sortem consecuti sunt Sancti, quotquot agunt triumphos in cęlis, illorum etiam actus, & aspectus imitantur erga homines, quibus se mili-

milites, & Medicos exhibent, ut indicare videtur Joannes Apocal. 5. cùm eorum choros describendo asserit, *illos tenere citharas, & phialas aureas in manibus*.

Citharas, ut cantent canticum Domini, cujus visione lætantur, beatificantur amore, & possessione delectantur: Et cantando non solùm ejus laudent Majestatem; sed etiam contra adversarias potestates pro hominibus prælientur. Laudes enim à Sanctis emissæ non solùm citharæ sunt; sed etiam gladii: ut testatur David Psal. 149. *Exaltationes Dei in gutture eorum, & gladii ancipites in manibus eorum. Ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis. Ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis.* Unde S. Basilius homil. 2. de Sanctis Martyribus ait: *Hi sunt, qui quasi quædam turres contra adversariorum incursum refugium nobis exhibent: O sacrum chorum, ò communes generis humani custodes, qui apud Deum potentissimum legati astra mundi sunt, & flores Ecclesiarum!*

Sācti dicuntur gladios habere ad nos tuendum contra inimicos.

§. I.

PHialas verò, ut hominibus beneficia conferant, cùm sint odoramentorum, & medicamentorum spiritualium plenæ, quibus universæ sanantur infirmitates. Nam quisnam tam grandis, & inveteratus morbus hominem obsidet, ac cruciat, qui Sanctorum precibus non abscedat? Hoc in seipsa comprobavit experientia S. Agatha Virgo, & Martyr, cui, cùm Quintiani Prætoris jussu fuisset mamilla amputata, sequenti nocte in carcere existenti quidam senex apparuit, sanitatem ei se offerens largiendum. Cui Agatha dixit: *Quis es tu, qui venisti ad me curare vulnera mea? Ego sum*, inquit ille, *Apostolus Christi, nihil in me dubites filia. Ipse me misit ad te, quem dilexisti mente, & puro corde. Nam & ego Apostolus ejus sum, & in nomine ejus scias te esse curandam.* Quæ sanitate accepta, ac mamilla sibi restituta, statim Deo gratias referens dixit. *Benedico te Pater Domini mei Jesu Christi: quia per Apostolum tuum mamillam meam meo pectori restituisti. Gratias tibi ago Domine, Jesu Christe: quia memor es mei, & misisti ad me Apostolum tuum curare vulnera mea.* Sic etiam videmus sæpissimè ante Sanctorum imagines, & eorum reliquias cæcos videre, surdos audire, mutos loqui, sanari ægros, energumenos liberari.

Phialas tenent, ut nobis benefaciant.

Sanitas collata D. Agatha à S. Petro.

Quare tam ab Exorcistis, quàm Maleficiatis, & Ægrotis, & in quacumque necessitate constitutis, iteratis precibus, eorum sunt imploranda suffragia, quorum præcipuè specialis honor in iis locis habetur, in quibus ægroti habitant: vel qui ob speciales favores exhibitos peculiari honore celebrantur, ut sunt patroni locorum, & personarum, quorum omnium erga nos pietas maxima viget; ideò ad eorum protectionem confugiendum nos Petrus Damianus hortatur Serm. in festo Omnium Sanctorum: *Nec nos deterreat enormitas peccatorum: quia major est illorum pietas, quàm impietas nostra.*

Ab Exorcistis, & Ægrotis Sancti invocandi.

Verùm, ut doctrina hæc de Sanctorum invocatione clariùs, ac perfectiùs nobis innotescat, sequentes sunt quæstiones expendendæ.

QUÆSTIO I.

An Sancti tam homines, quàm Angeli licitè à nobis sint orandi? 521

REspondetur, certum esse de fide, Sanctos tam homines, quàm Angelos jam Beatos nedum licitè, sed utiliter, & sanctè à nobis orari, si talis oratio debita intentione, ac modo (ut ab Ecclesia, & ejus membris recta fide utentibus fieri solet) exerceatur. Hæc veritas probatur primò ex usu Ecclesiæ, quæ columna, & firmamentum veritatis est, quæ ad certam fidem illius faciendam sufficiens esse debet. Propter quod dixit August. Epist. ad Januarium: *Insolentissimum est contra universalem*

Homines sanctos jam beatos, & Angelos certo modo utiliter, & sanctè à nobis orari posse, fides Catholica docet.

salem Ecclesiæ praxim disputare. Hæc nihilominus veritas fundamentum habet in scriptura, nam ex illa Sanctos Angelos orare pro nobis, & orationes nostras Deo offerre intelligimus. *Tobiæ* 12. *&* *Apoc*.8. Unde non immeritò idem esse officium hominum Sanctorum colligimus; ex quo Angelis quoad beatitudinis statum assimilantur. *Matthæi* 22. *Lucæ* 20. *&* *Apoc*.21. Unde quia veteris legis tempore homines justi ad beatitudinem usque ad Christi mortem non admittebantur; id eò in veteri Testamento non legimus consuetudinem fuisse Sanctos, mortuos illo tempore exorandi; quamvis quosdam fideles orationes aliorum viventium petere solitos fuisse legimus, quæ etiam in novo Testamento (ut infra dicemus *num*.527.) commendantur.

522 *Ab Ecclesia hoc est definitum.* Secundò hæc veritas ex definitionibus Ecclesiæ habetur: nam in Concilio Gangrensi, c.20. conventus, & oblationes, quæ ad Martyrum memorias fiunt, approbantur, in quibus vel expressè, vel virtualiter orationes ad Martyres continentur. Et ob id Concilio Nicæno secundo *Actu sexto* fit invocatio ad sanctissimam Virginem, & alios Sanctos; quod etiam in aliis Conciliis frequens est; & in multis Conciliis Litaniæ, quæ expressam, & specificam Sanctorum invocationem continent, approbantur: ut in Concilio 1. Aurelianensi *cap*.29. in Concilio Gerundensi *c*.3. Bracharensi 11.*c*.9. Toletano 5.*c*.1. Toletano 6.*c*.2. Lugdunensi, & Moguntino *cap*. 32. de quibus videri potest Suarez *tom*.2. *de Relig*. *lib*.3. *de Oratione c*.9.*nu*.24. Ac tandem Concilium Tridentinum *sess*.25. decernit *retinendum esse Apostolicæ Ecclesiæ usum à primævis Christianæ Religionis temporibus receptum, Sanctorumque Patrum consensionem, & Sacrorum Conciliorum decreta de Sanctorum intercessione, & invocatione*. Hanc autem Sanctorum consensionem latissimè Bellarminus ostendit *lib*. 1. *de cultu Sanctorum cap*.15. *& sequent* Videri potest etiam Sotus *in* 4.*d*.45.*qu*.3. & Echius *in Enchyridio cap*.15. Canisius *in Catechismo*, & alii moderni.

§. I.

523 *Oratio ad Sanctos est actus bonus, & utilis.* Ratio potissima est: quia oratio ad Sanctos ex suo genere actus bonus, & honestus est, & non Deo, aut Christo injuriosus, nobisque multis modis utilis esse potest. Primò, quia actum virtutis exercere, per se bonum, ac utile est. Secundò, quia hoc modo, mediante oratione, colloquium cum Sanctis habemus. Tertiò, quia hinc ad amorem, & imitationem Sanctorum provocamur. Quartò, quia hoc modo nostra oratio ad Deum efficacior fit ad impetrandum: quia Sancti potentiores sunt apud Deum, & magis familiares illi; ergo oratio ad Sanctos ex se honestissima est, ejusque usus maximè approbandus.

524 *Qua ratione Deum exoramus, & qua Sanctos?* Aliter tamen Deum, & aliter Sanctos oramus. Nam Deum, ut principalem gratiæ, & gloriæ, omniumque beneficiorum auctorem, quæ ad illam conferunt, & ut causam primam, & aliquo modo propriam omnis boni per honestam orationem postulati, oramus, ut latè supra. At verò Sanctos non pari modo; sed ut intercessores, & mediatores apud Deum sint, & pro nobis impetrent, exoramus. Hanc differentiam observavit, & docere nos voluit Ecclesia in litaniis; nam ad personas divinas, & SS. Trinitatem orat: *Miserere nobis*. Ad Virginem autem, & reliquos Sanctos dicit: *Ora pro nobis*. Et similiter cùm in Missa, vel oratione publica aliquid per Sanctos petit, à Deo directè per merita, & intercessionem Sanctorum exposcit; Immò interdum à Deo ipse petit, ut Sanctus aliquis pro nobis intercedat, sicut in Collecta Sancti Lucæ dicitur: *Interveniat pro nobis, quæsumus Domine, Sanctus tuus Lucas Evangelista, &c.*

§. II.

525 *Possumus orare Sanctos,* Addit hìc Suarez *lib*.1. *de Oratione cap*.10. *num*.7. interdum posse Sanctum cooperari Deo ad aliquod beneficium nobis præstandum non solum oran-

orando, sed etiam ministerium aliquod sibi à Deo collatum exhibendo. Et tunc licitum esse petere à Sancto, ut ipse nobis illud beneficium conferat, non solùm orando; sed etiam, prout potest, vel quantum ei à Deo est, commissum cooperando. Sic unusquisque suum Angelum Custodem orare potest, ut eum illuminet, juvet, ac protegat, saltem plantando, & rigando: quia hoc munus commissum est Angelis à Deo *Psal* 90. & Matthæi 18. Sic etiam à Sancto aliquo (si credamus habere à Deo virtutem miraculorum, vel sanitatum) ut id faciat secundùm gratiam sibi à Deo concessam, postulare possumus. Quod significare videtur Augustinus *lib.22. de Civitate Dei c.*10. Ubi de miraculis, quæ ad Sanctorum memoriam fiunt, ait: *Faciunt autem ista Martyres, vel potiùs Deus, vel orantibus, aut cooperantibus eis*. Ubi duplicem causalitatem tribuit Sanctis, orationem, & cooperationem: utramque ergo possumus ab eis postulare. Patet supra de D. Petro. qui B. Agatham divina virtute, nedum deprecans Deum; sed etiam ipso cooperante, sanavit.

Ut nobis aliquod præstet beneficium etiam cooperando.

QUÆSTIO II.

Cur Deus nos Sanctos orare velit, cùm ipse promptissimus sit ad dandum id, quod petimus?

526

Ratio dubitandi quæ?

DIfficultatis hujus ratio est: quia, ut diximus supra *n.395.&seqq.* promptior est Deus ad dandum id, quod nos à Sanctis; vel per Sanctos petere possumus, quàm Sancti ipsi parati sint ad dandum, quod possunt, vel ad petendum pro nobis, quod per se dare non possunt; ergo superfluum videtur, & inutile Sanctos orare; & contra fiduciam, quam de Deo ipso habere debemus; maximè cùm ipse quicquid ab eo petierimus, dare promiserit; & de oratione per Sanctos facta nullam specialem fecerit promissionem.

Deus vult cōcedere nobis beneficia, sed juxta dispositionem divinæ providentiæ.

Respondetur, falsam esse consequentiam primam: quia Deus promptior est ad dandum, ergo &c. Nam si vera esset, sequeretur etiam illo modo, orationes nostras pro nobis ipsis esse superfluas: quia Deus majorem habet voluntatem conferendi nobis beneficia, quàm nos recipiendi. Dicendum ergo, Deum paratissimam habere ad dandam voluntatem; sed ordinato modo juxta dispositionem suę providentiæ dare velle: Unde quædam non rogatus; alia rogatus à nobis tantùm: alia & à nobis, & ab inimicis viventibus rogatus: alia exoratus etiam à Sanctis cum ipso regnantibus vult exhibere. Unde nos haud Sanctos oramus, quia de divina voluntate diffidamus; sed ut ordinem providentiæ suæ impleamus; nescimus enim, quomodo disposuerit aliquid nobis dare, & ideò plures intercessores adhibemus; nam Sanctos ejus colendo magis per hoc disponimur ad beneficia, quæ petimus, recipienda. Atque ita per hoc nihil contra fiduciam agimus, quam in verbis Christi habere debemus: *Petite, & accipietis, &c. Si quid petieritis in nomine meo, hoc faciam*: quia hæc promissio non excludit, quin hæc petitio per nos, vel per alios fieri possit; neque etiam excludit, quin faciliùs petitio per unum facta, vel oblata, quàm per alium exaudiatur. Nam hæc promissio, ut supra diximus, ut infallibilis sit, conditiones supra assignatas requirit, quæ interdum inveniri possunt, vel accedente Sanctorum intercessione suppleri, & non sine illa, propter defectum nostrum: Ita docet Suarez *tom.2. de Religione lib.1. de Oratione cap.10. nu.21.*

Deus aliqua disposuit dare rogatus, quæ non vult dare non rogatus.

Ideò rectè à nobis rogandi sunt Sancti.

QUÆSTIO III.

An licitè à nobis sint orandi Justi Viatores? 527

Justos Viatores rectè à nobis rogari posse, fides docet.

REspondetur breviter, Justos viventes à nobis orari posse; sicut etiam ipsi possunt orare pro nobis. Hoc de fide certum est, & ex divina constat Scri-

Scriptura, in qua hortantur fideles, ut alii pro aliis orent 1. ad Timoth. 2. *Obsecro fieri orationes, postulationes, &c. pro omnibus, &c.* Jacob. 5. *Orate pro invicem: ut salvemini.* Et Paulus sæpè à fidelibus, ut pro ipso orent, exposcit, *ad Coloss.* 4. 2. *ad Thessal.* 3. *ad Hebræos* 13. Neque in hoc ulla difficultas est: quia & à viventibus hoc facilè petere possumus: nam ex parte petentis est actus humilitatis; ex parte verò alterius erit charitatis, & Religionis officium pro alio exorare: Ita docet Joseph Angles *Florib. qq. Theol. in* 4. *tract. de orat. quæst.* 7. *diffic.* 8. plures citans Doctores, & Suarez *loco cit. num.* 24.

Ex prædictis omnibus patet, qualis esse debeat oratio, qua Energumenus, maleficiatus, vel alia ægritudine tentus, aut in alia necessitate constitutus se ipsum disponere debeat ad perfectam impetrandam à Deo fidem, qua dæmonem expellere valeat: vel seipsum à quacumque alia tribulatione eripere juxta Domini nostri Jesu Christi promissionem Matthæi 21. & Marci 11. *Quæcumque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis.*

Cap. IV.

De Ægroto Jejunante.

528 Jejunium obsesso est necessarium. Quare? Matth. c. 17.

IDem Domini discipulus, qui orationis normam ægrotantibus dæmoniaco opere, præbuit, jejunii formam tradit; quod secundò in illis, qui à dæmone possidentur, requiritur, ut ad firmam fidem, ac perfectam confidentiam, qua integra curatio obtinetur, disponantur ad Domini præscriptum: *Hoc genus dæmoniorum non eiicitur, nisi in oratione, & jejunio.* Etenim non aliter Joannes se divinis visionibus, & scriptionibus apocalypticis, & evangelicis, quàm jejunando disposuit, ut testatur Hieronymus *præfat. in Evangel. Matthæi.* Et copiosiùs Metaphrastes apud Lippoman. tom. 1. *Cùm solutus*, inquit, *lege exilii Ephesum esset reversurus, Insulani precibus agunt, ne recedat; ne scilicet totum seipsum auferret; sed seipsum loquentem assiduò suis scriptis relinqueret; ut quæ Christi Evangelii, & ea, quę ipse viderat de Christo, scriberet. Annuit ille, & antequam opus aggrederetur, tum sibi, tum aliis indixit jejunium; & Prochorum sequi jubet; ac cum eo montis ascendit verticem.*

Pari modo quicumque diabolicas patiuntur vexationes, se curationi divinæ aptare debent, triplex jejunium observando.

529 Abstinentia à peccato.

Primum: abstinentiam ab omni peccato; quod jejunium magnum, & generale vocat D. Augustinus in Joannem, ut habetur, *c. jejunium, de consecrat. d.* 5. quod Dominus Isaiæ 58. suadet: *Numquid tale est jejunium, quod elegi, per diem affligere hominem animam suam? Numquid contorquere quasi circulum caput suum, & saccum, & cinerem sternere? Numquid istud vocabis jejunium, & diem acceptabilem Domino? Nonne hoc est magis jejunium, quod elegi? Dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes, dimitte eos, qui confracti sunt, liberos, & omne onus disrumpe.*

530 Abstinentia ab illicitis voluptatibus.

Secundum: abstinentiam ab illicitis voluptatibus, quæ corporeis sensibus percipiuntur, ut benè S. Bernardus docet *Serm.* 3. de *Quadrag. Si sola gula peccavit*, inquit, *sola jejunet, & sufficit. Si verò peccaverunt, & membra cætera, cur non jejunent, & ipsa? Jejunet igitur oculus, & à curiosis aspectibus, & ab omni petulantia, ut benè humiliatus coerceatur in pœnitentia, qui malè liber vagabatur in culpa. Jejunet auris nequiter pruriens à fabulis, & rumoribus, & quæcumque otiosa sunt, & ad salutem minimè pertinentia. Jejunet lingua à detractione, & murmuratione, ab inutilibus, vanis, & scurrilibus verbis; Interdum quoque ob gravitatem silentii, & ab ipsis, quæ videri poterant necessaria. Jejunet manus ab otiosis signis, & ab operibus omnibus, quæcumque non sunt imperata. Sed & multò magis anima jejunet à vitiis, & à propria voluntate sua. Etenim sine jeju-*

jeiunio hoc cætera à Domino reprobantur: *sicut scriptum est*: *Quia in diebus jeiuniorum vestrorum voluntates vestrę inveniuntur*. Unde S. Eligius hom. 11. *Qui à cibis abstinent*, ait, *& pravè agunt*, *dæmones imitantur*, *quibus esca non est*, *nequitia semper est*.

Tertium: afflictionem carnis secundùm gustum, & tactum, quæ in vigiliis, flagellis, mortificationibus, & jejuniis propriè dictis consistit, quibus à cibo, & potu abstinetur. *In omnibus*, inquit Apostolus 2. *Cor.* 6. *exhibeamus nos sicut Dei ministros in laboribus*, *in vigiliis*, *in jeiuniis*, *&c.* Quæ tria jejunia Christus uno verbo complectitur, cùm dicit: Dęmones exire non posse, nisi in oratione, & jejunio. Ideòque observanda sunt ab iis, qui obsessione dæmoniaca, vel maleficio fatigati sanari desiderant; & si non tertium, eò quòd sint viribus impotes, saltem primum, & secundum; ut sic ad Deum placandum; in bono proficiendum; seipsos sanandum, ac roborandum: & hostes visibiles, ac invisibiles expellendum, ac profligandum; ut sequentibus articulis clariùs demonstrabitur, disponantur. 531 Afflictio carnis secùdùm gustum, & tactum.

ARTICULUS I.

Ad Deum placandum.

CUm Deus ab iis, qui suis iniquitatibus Majestatem suam ad iracundiam provocarunt, placari non possit, nisi convertantur, & pęniteant, necesse est, qui dæmoniacas vexationes in pœnam scelerum justo ipsius judicio sustinent, ad pœnitentiam confugere, quæ internam cordis contritionem, & externam corporis macerationem includit; ut sic dum mens flendo compungitur, caro, quæ delectationibus subjacuit, affligatur. *Convertimini ad me*, ait Deus per Joelem c. 2. *in toto corde vestro*, *& jeiunio*, *& fletu*, *& planctu*. Quibus verbis utramque pœnitentiæ partem demonstrat. Ex corde pœnitet, qui patrata mala cum emendationis proposito plangit, & odit; atque plangenda, & odienda ulteriùs non committere protestatur. *Inanis est enim pęnitentia*, ut benè ait S. Augustinus in Soliloq. *quam sequens culpa coinquinat*: *nihil prosunt lamenta*, *si multiplicentur peccata*: *nihil valet à malis veniam petere*, *& mala denuò iterare*. *Quare sit pænitendum*, ait Ambrosius, *ut illud amarum sapiat in anima*, *quod ante dulce fuit in vita*: *& quod priùs oblectabat in corpore*, *cruciet in corde*. In jejunio, & fletu, & planctu pænitet, qui pœnalibus pænitentiæ operibus crimina aut excedere, aut æquare conatur. Nam *ad agendam pænitentiam*, ait Augustinus lib. de Pænit. *mores im melius commutare non sufficit*, *& è malefactis recedere*, *nisi de iis*, *quæ facta sunt*, *satisfacias Deo per pænitentiæ dolorem*, *per humilitatis gemitum*, *per contriti cordis sacrificium cooperantibus eleemosynis*, *& jeiuniis*. Quod *tunc illi offers*, ait Gregorius homil. 33. in Evangelia, *quando tot de te invenis holocausta*, *quot habuisti oblectamenta*, *ut totum serviat Deo in pænitentia*, *quicquid ex se Deum contempsit in culpa*. Unde & Jacobus Billius Authol. sacr. cecinit: 532 Ab Obsessis, ac cęteris Vexatis peccatoribus Deus per pænitentiam est placandus. *D. Ambrosius in quodam ser.* *Aug. serm. de pænit. habetur de pæn. dist. 1. can. Non sufficit.*

Quem sceleris, noxæque gravis benè pænitet, illi
Perpetuus lacrymis obruit ora dolor
Nam qui post lacrymas ad inania gaudia se se
Transtulit, ex lacrymis commoda nulla tulit.

§. I.

QUare, ut pœnitentia vera, ac seria sit, opus est, ut hi, qui languoribus dæmoniacis, Deo permittente, aut jubente in præteritorum criminum castigationem vexantur, utramque pœnitentiæ partem exerceant, non solùm interiùs peccata deflendo per actus contritionis; sed etiam exteriùs puniendo per satisfactoria opera; inter quæ jejunium tanquam præcipuum censetur à Domino, cùm dicit: *In oratione*, *& jeiunio*: quia ejus virtute ira divina in peccatores exar- 533 Quæ complecti debet dolorem internum peccatorum, & externam membrorum punitionem.

exardescens protinus extinguitur: ut Davidis, Achab, Judæorum, & Ninivitarum nota nobis exempla demonstrant. Quòd si graviorum criminum se conscios esse cognoverint, severiori jejunio illa castigare enitantur: Quia, ut benè docet Ambrosius ad Virginem lapsam cap. 18. *Grandi plagæ alta, & prolixa opus est medicina, grande scelus grandem habet necessariam satisfactionem*. Nam difficillimè actus fidei, ac confidentiæ in Deum, quæ ad liberationem à dæmoniacis vexationibus, aliisque tribulationibus regulariter necessaria est, elicere possunt illi, qui ante obsessionem multis fuerunt criminibus inquinati: cùm eos illorum conscientia reprehendat, ac pro suæ liberationis consecutione potiùs desperare faciat. Cùm autem per pœnitentiæ longitudinem expiata sunt scelera, faciliùs homo ad actus fiduciæ eliciendos est dispositus: ut benè docet Joannes primæ suæ canon. c. 3. *Charissimi*, ait, *si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quicquid petierimus, accipiemus ab eo: quoniam mandata ejus custodimus; & ea, quæ sunt placita coram eo, facimus*.

534 Hinc reparationis nostræ anno 1649. ad me secretò quidam Sacerdos Theologus exteræ nationis à dæmone obsessus accessit, à quo tamen nec in sensitivis internis, vel externis potentiis possidebatur, vel divexabatur; sed velut mus dumtaxat per corporis ipsius membra dæmon nunc ad hanc, nunc ad illam partem discurrebat: modò in toto corpore tremorem magnum, modò sudorem irriguum; & aliquando in ventre efficiendo rumorem; sæpè quasi loquendo in auribus ejus; sæpiùs capitis tempora ita stringendo, ut dolores acerbissimos sustinere cogeretur. Probavi, an verè esset à dæmone obsessus; & ex certis, & evidentibus signis ita esse comperiens, ab eo de origine, ac progressu vexationis quæsivi; qui de omnibus ordinatè, ac summatim me conscium reddens, simul lacrymas profundens mihi se toto tempore, quo rationis usum habere cæperat, semper eo abusum fuisse, vitamque suam omnibus iniquitatibus, ac præcipuè carnalibus spurcitiis inquinatam duxisse; nec fuisse pratum, quod non pertransisset luxuria sua, enarravit. Nec seipsum tantùm innumeris facinoribus, ac maculis fædasse, sed & alios plures ad varia sacrilega, & abominanda crimina induxisse; se nihilominus paratissimum esse, ad eam pęnitentiam, quam sibi persolvendam dedissem, lubenti animo adimplendam.

Hac duplici pęnitentia quidam Sacerdos obsessus seipsũ à dæmoniaca eripuit vexatione.

535 Quibus auditis, licèt eadem die alii maleficio affecti à dęmoniacis vexationibus per præcepta à me dæmini facta divina fuissent virtute erepti; statim attamen adeò in corde meo diffidentia, ac repugnantia de ejus liberatione percrebuit, ut pro tunc hunc à dæmone liberandum non fore crediderim: cùm ille dæmon à Deo nedum permittente, sed (fortasse) jubente immissus in corpus ejus fuisset, ut illum à tot criminibus patrandis revocaret. Quare ei dixi: *Pro certo scias, hanc dæmoniacam vexationem pro animæ tuæ salute tibi à Deo datam esse, ut ex ea locum sumas à viis tuis pessimis recedendi, ac vitam in melius commutandi: propterea nolo dæmoni præcipere, ut te deserat, ac vexare desinat; quia præceptis meis non obediret: quia Deus illum ad obediendum non compelleret. Priùs enim per prolixam pænitentiam, divinam opus est placare Majestatem, satisfaciendo Divinæ ejus justitiæ. Tu es Sacerdos, sicut ego: tu es Theologus, sicut ego, & eandem dæmones eiiciendi facultatem habes, sicut ego, ac me major natu; elige ergo pęnitentiam agere, prout Spiritus Dei te illuminabit, ac tibi suppeditabunt vires tuæ. Nam quò magis Deum placabis oratione, & jejunio, eò magis, Deo adjuvante, in te fiducia de tua liberatione augebitur: ac dæmon vires amittet. Et qui priùs dominabatur tui, tu postea dominaberis illius*: ut eruditè docet Sanctus Cyprianus tractat. 4. de Idolorum vanit. *Dæmones*, ait, *vel exiliunt statim, vel evanescunt gradatim, prout fides patientis adjuvat, aut gratia curantis aspirat*: Qui secundum majorem, vel minorem fidei, ac fiduciæ perfectionem, quam patiens in Deum constituit, magis, vel minùs Deus cohibet diaboli potestatem. Tunc statim ille ad confessionem generalem suorum, quæ patraverat, criminum paratum se præbuit: corpus suum ter

Consilium ei ab Auctore traditum.

ter in hebdomada disciplinis castigare proposuit: carnem asperitate cilicii, ac jejunio trium dierum in hebdomada non solùm per annum integrum, sed quousque vires sui corporis validæ perdurassent, edomare: quotidie flexis genibus recitare septem Psalmos pœnitentiales, nec non officium Defunctorum, nisi aliqua gravi occupatione, aut labore fuisset præpeditus: orationi assiduè pro suo posse incumbere, aliaque exercitia spiritualia, prout à suis Majoribus injuncta fuissent, adimplere.

Quæ opera, postquam ille aggressus fuit, me continuò trimestre aliquoties invisens, ac secretò suas operationes patefaciens, totus hilaris, ex talium operationum exercitio continuè minores sentire vexationes mihi asseruit; & quò magis se oratione, ac pœnitentia exercebat, eò ampliùs majorem in Deum pro sua liberatione concipere fiduciam; magis magisque dæmonis vires reprimere, ac tale super illum se accepisse dominium, ut ad præcepta illi facta in nomine Jesu, prout à me fuerat instructus, illicò ipse resiliret, desineretque eum totaliter divexare, asserebat. Tandem quinto mense, cùm ad patriam suam recedere vellet, mihi gratias referens: ferè omnes dæmoniacas vexationes esse extinctas, fassus est: Idcircò Deum benedicebat, ac glorificabat, quòd per hujusmodi tribulationem ad eum ire, ac se convertere compulisset. Ex quo videas, quomodo ab obsessis, ac maleficiatis, ægrotis, & in quacumque necessitate constitutis Deus est placandus oratione, ac jejunio, ut confidenter auxilium ejus implorantes, faciliùs quod petunt, valeant impetrare. 536 Prefati Religiosi profectus.

ARTICULUS II.

Ad proficiendum in bono.

QUòd si quis putet se maleficiis affici, aut quacumque alia tribulatione in venialium culparum ultionem, in quas quotidie infirmitas humana prolabitur, detineri existimet: aut in exercitium virtutum, ut his vexationibus ad certiora Chistianæ perfectionis incrementa, quasi tot calcaribus provocetur, juxta monitum D. Chrysostomi dicentis hom. 41. in Act. Apost. *Datur talis potestas, dæmonibus, ut meliores, & modestiores boni efficiantur; & ut pœnas peccatorum nostrorum hìc dantes, puri ad Dei conspectum migremus*, ad jejunium confugiat: Hoc enim remedium valdè efficax est, & ad levium culparum veniam obtinendam, & ad carnalem sedandam concupiscentiam, & ad virtutes exercendas, & ad continuè in via Dei proficiendum. Hoc eruditissimè docet S. Leo Papa Serm. 2. de jejunio decimi mensis. *Quid enim*, ait, *potest efficaciùs esse jejunio, cuius observantia appropinquamus Deo, & resistentes diabolo, vitia blanda superamus? Semper enim virtutibus jeiunium pro fuit. De abstinentia denique prodeunt castæ cogitationes, rationabiles voluntates, salubriora consilia: & per voluntarias afflictiones caro concupiscentiis moritur, virtutibus spiritus innovatur*. Unde qui jejunium frequentat, videtur inter Angelos esse numerandus, ut benè testatur D. Athanasius lib. de Virginitate, *Jeiunium enim*, inquit, *Angelorum cibus est, & qui eo utitur, ordinis Angelici est censendus*. Immò aliquod divinum assecutum censebis, si consideres Moysen, *qui dierum quadraginta jeiunio*, ait Crysologus serm. 166. *ita humano de fæcatus est, & exinanitus à corpore, ut totus divinitatis mutaretur in gloriam, & adhuc in nostri corporis obscuro toto fulgeret lumine Deitatis: neque intueri eum mortalium visus posset, qui substantia Dei diù pastus, tota mortalis cibi oblitus fuerat adiumenta*. 537 Jejunium efficax est ad leves culpas delendas, & in via Dei viriliter progrediendum. *Serm. primæ Dom. Quadr.*

§. I.

PRopterea obsessi, maleficiati, aut quacumque alia detenti tribulatione, qui pro levioribus suis culpis expiandis jejunium assumunt, non est, cur putent, 538 Jejunantes non debent à dæmone

vexari ob leves culpas purgandas. tent, Deum velle eos pro peccatis suis purgandis dæmoniacis vexationibus, vel quibuscumque aliis punire afflictionibus. Qui enim talia putant, quodammodo Deo injuriam inferunt, quasi Deus velit eundem pro iisdem peccatis bis punire. Non enim Deus bis idipsum judicat. Unde Paulus 1. Cor. 11. *Si nosmeptipsos judicaremus*, nempè per jejunia, mortificationes, ac voluntarias afflictiones, nosmetipsos castigando, *non utique à Deo judicaremur*, idest pro eisdem delictis iterùm puniremur.

539 Obsessis alia media eligẽtibus ad progrediendum in schola perfectionis aufertur à Deo vexatio diabolica. Insuper si voluntariè per abstinentiam, nedum ab omni crimine; sed ab illicitis voluptatibus; quæ sensibus percipiuntur corporeis, per continuas afflictiones, disciplinas, mortificationes, ac jejunia in via Dei progredi contendimus; ac ad majora christianæ perfectionis incrementa ex nobis ipsis hisce mediis, quasi tot calcaribus provocamur, non est quòd credere debeamus, Dei voluntatem esse, nos diabolicis vexationibus cruciari, ut magis, ac magis in via Dei progrediamur. Non enim unicum est medium, quo in schola perfectionis nobis est proficiendum: *quia non una est semita, qua itur ad Olympum*, ut ait Paulus Sherlogus in Cant. Anteloqu. 12. sect. 2. Esto quòd à Deo permittantur maleficia, & obsessiones; ut homines & à vitiis purgentur, & in via perfectionis exerceantur, non tamen voluntatem Dei esse, ut purgentur, aut exerceantur per tale medium, nempè per vexationes diabolicas, est inferendum; sed potiùs ut ab hujusmodi diabolicis vexationibus excitentur, & ad eligenda media, quibus in exercitio virtutum magis proficere queant, provocentur.

540 Nam si obsessiones, ac vexationes occasionem in bono proficiendi iis, qui eas sustinent, præbere possunt: regulariter etiam multa bona impediunt; & ad multa mala inducunt. Nam videmus sæpiùs etiam in personis spiritualibus obsessis dę mones impedire, ne peccata Confessario in sacramentali confessione aperiant; nę misericordiæ opera exerceant; ne orationi vacent; nec alia hujusmodi, quæ honorem, ac gloriam Dei respiciunt, ac salutem animæ concernunt, valeant adimplere; sed ad quot mala inducunt? Nonnè sæpiùs ad blasphemias, ad præcipitia, ad submersiones, suffocationes, & alia mala eos tentant sibi inferenda? Nonnè perturbant domos, inquietant domesticos, & omnia pervertere conantur? Ad quid ergo homines eligere, aut sibi retinere tales vexationes volunt, ut in bono proficiant, si ad multa mala etiam culpæ inducere possunt? Hinc datur nobis locus quærendi.

QUÆSTIO UNICA.

An vexationes diabolicæ, quæ hominibus eveniunt tantùm ad probationem, & exercitium virtutis, proveniant à Deo volente, & jubente: vel tantùm permittente, & non impediente?

541 Mala pęnæ, quæ tantùm sunt ad exercitium virtutis, sunt à Deo permittente, sed nõ jubente. RESpondeo breviter cum Suarez *par. 2. Summæ Theol. lib. 8. de Angelis c. 20. nu. 8.* quando pęna est tantùm ad probationem, & virtutis exercitium, non esse à Deo volente, & jubente; sed tantùm permittente, & non impediente: Ratio ea est; quia licèt hujusmodi pæna generalem statum naturæ lapsæ supponat: non tamen proprium reatum talium pænarum ex proprio, ac personali peccato contractum supponit: ut in afflictionibus Job videre licet; ideò talis pæna, cùm in se intrinsecè æquitatem justæ punitionis, ac vindicationis non habeat, non est dicenda fieri ex divina jussione, ac volitione; sed tantùm permissione. Tunc enim non se gerit Deus ut judex, sed ut Dominus, qui sine culpa potest malum permittere propter alias rationes suæ divinæ providentiæ. Quod testatur etiam D. Anselmus *lib. 1 Cur Deus homo cap. 7.*

542 Quia sunt tẽtationes etiã Hoc magis ac magis probatur; quia hujusmodi vexationes diabolicæ sunt quædam tentationes etiam ad malum culpæ inducentes, ideò non possunt à Deo juben-

jubente provenire. Hoc docet Suarez loco cit. num. 3. dicens *Ideò enim dæmon hoc modo nocet homini, ut illum ad impatientiam, desperationem, blasphemiam, vel aliud simile vitium inducat. Undè sicut eadem facultas est, qua intendit finem, & media ad illum eligit; ita sub potestate, vel licentia tentandi homines, comprehenditur sæpè licentia inferendi ei nocumenta, vel alias pœnas: sicut in Job manifestum est. Quapropter sicut facultas tentandi non est ex positiva Dei ordinatione; sed ex permissione: ita hæc potestas nocendi in ordine ad talem finem tantùm est ex permissione divina, supposita naturali potestate, quam dæmon ad nocendum habet: est enim in utraque licentia eadem ratio.*

ad malum culpę inducentes, ideò non possunt à Deo jubente provenire.

§. I.

543 HInc colligitur, licèt valdè gratum Deo sacrificium sit, dum quis à dæmone actu vexatur, libenter pro Christo talia mala pati; nihilominus non esse credendum, Deum velle, eum diù in tali vexatione manere, nisi aliter per divinam constet revelationem; sed recurrendum esse ad voluntatem signi, quæ, Deum velle energumenos, si perfectè crediderint in nomine suo, à quacunque dæmoniaca vexatione liberare, docet; ut sæpiùs probatum est. Idcircò media ab eis eligenda esse, nempe jejunia, abstinentias, ac mortificationes, quibus, nedum levium culparum diluant pœnas, & majora christianæ perfectionis incrementa assequi possint; sed fidem perfectam, firmam fiduciam, ac inhæsitantem in Deum confidentiam, qua & à dæmoniacis vexationibus, & à quacumque angustia, ac tribulatione salubriter eripiantur, valeant impetrare.

In cunctis vexationibus recurrendum est ad remedia, à Deo, & ab Ecclesia tradita.

ARTICULUS III.

Ad seipsum sanandum, & roborandum.

544 PAradoxum fortè videbitur astruere velle, totum hominem sanari, ac roborari à jejunio, & corpus ab infirmitatibus, & animam à peccatis ejus virtute liberari; & tamen veritas certissima est. Propone tibi ob oculos unum ex iis, quibus ingluvies dominatur: quid tanta voracitate consequi putas, nisi crassum, & obesum corpus innumeris morbis devorandum enutrire, quibus vitam præscindit, & adducit mortem? ut monet Sapiens Eccli. 37. *Propter crapulam multi obierunt*. Et Seneca ad Lucillum: *Multos morbos fercula multa ferunt*. Unde natum proverbium: *Plures occidit gula, quàm gladius*.

Ingluvies morbos efficit.

545 Animam verò quantis exponat ægritudinum periculis, quis poterit enuntiare? cùm, dominante gulæ vitio, dum venter non restringitur, omnia introducantur, & virtutes obruantur; & dum corpus in refectionis delectatione resolvitur, cor ad delicias, & concupiscentias relaxetur: ut benè testatur S. Basilius Magnus *hom. 1. de ieiunio*, ostendens gulam Israelem ad idololatriam deduxisse, & contaminasse: *Uno temporis momento*; inquit, *ob gulam populus ille per maxima prodigia Dei cultum edoctus, in Ægyptiacam idololatriam turpissimè devolutus est*. Quare epulonum deus venter est, templum coquina, altare mensa, ministri coqui, immolatæ pecudes coctæ carnes, fumus incensorum odor ciborum. Idcircò ipse gulosus cùm nimia mole saginam tendit, utraque morte jugulatur.

Animam vitiis replet.

§. I.

546 A Quibus malis jejunii cultores liberantur. *Jejunium namque est sanitatis mater*, ait Basilius hom. 1. de laudibus jejunii, *& corporalis infirmitatis levamen, & alimentum salutis*, ut subjungit Ambrosius lib. de Elia c. 8. *Morbos sanat, destillationes corporis exsiccat*, addit D. Athanasius Episc. lib. de Virginitate.

A morbis corporalibus jejunantes liberantur.

Quod ostendunt tot Patres Eremicolæ, qui annis saginati ferè simplici naturæ defectu vitam cum morte commutarunt: quia simplicissimo victu semel in die, & aliquando tardiùs reficiebantur.

Confirmant hoc Medici, qui ægrotis dietas, & rigidam abstinentiam præscribunt, ut evacuata morborum causa, remedia faciliùs, & efficaciùs operentur. Sic Hippocrates, ut refert D. Hieronymus *in Epistola ad Paulinum in Aphorismis* docet, crassa, & obesa corpora, quæ crescendi mensuram impleverunt, nisi citò ablatione sanguinis minuantur, in paralysim, & pessima morborum genera erumpere; & idcircò ablationem necessariam esse, ut rursum habeant, in quæ possint crescere, & augmentari. Non enim in uno statu corporum natura manere potest; sed aut crescere semper fas est, aut decrescere, nec aliàs vivere potest, nisi crescendi capax sit. Unde & Galenus in exhortatione medicinæ ait: *Quorum vita, & ars sagina est, eos nec vivere posse diù, nec sanos esse; animasque ita nimio sanguine, & adipibus quasi lucro involutas nihil tenue, nihil cæleste; sed semper de carnalibus eructare, & ventris ingluviem cogitare.*

§. II.

547 Jejunium est pharmacum efficax in abolendo peccato. Hoc docent Patres.

SImiliter jejunium est pharmacum efficax ad abolendum peccatum, ut illud vocat Basil. homil. 1. de jejunio. Nam *purgat mentem, sublevat sensum, carnem spiritui subiicit, concupiscentiæ nebulas dispergit, cor facit contritum, & humiliatum, libidinis ardores extinguit, peccatorum sordes purgat, sentinam vitiorum desiccat, mollit furorem, compescit iram, divitiarum superfluitatem judicat, superbiam spernit, humilitatem commendat*. Insuper homil. eadem ante medium. *Jejunium*, inquit, *legislatores sapientes facit: animæ optima custodia, corporis socius securus, fortibus viris munimentum, & arma athletis, & certantibus exercitatio. Hoc preterea tentationes propulsat, ad pietatem armat, cum sobrietate habitat, temperantiæ opifex est: in bellis fortitudinem affert, in pace quietem docet: Nazareum sanctificat, sacerdotem perficit*. S. Athanasius *de Virginitate* ait: *Videsne, quid faciat ieiunium?* & post illa verba supra relata, *morbos sanat, &c.* addit: *Pravas cogitationes expellit, mentem clariorem reddit, cor mundum efficit, corpus sanctificat, denique ad thronum Dei hominem sistit*. Tertullianus *lib. adversùs Psychicos cap. 4. Jeiunium*, ait, *de Deo benè mereri naturę mutationem*. S. Ephrem in oratione de pœnitentia Ninivitarum vocat illud *Vehiculum ad cælum*; ut in Elia, & Moyse videtur. Ab eodem vocatur *Frenum Monachi, quod qui reiicit, equus insanus comperitur*. Denique S. Joannes Chrysostomus homil. 2. in Genesim. *Tanquam pedagogus*, ait, *totum hominem componit*, ut non solùm perfectam virtutem; sed cæterarum virtutum fundamentum esse, & sanctificationem, asserat Hieronymus ad Demetriadem. Quare languens animus ita ab illo sanatur, & roboratur, ut tanquam alter Elias per quadraginta dierum spatia christianæ perfectionis, & viam Domini decurrere possit, & ad cælestis Horeb verticem pervenire; apertè hoc docente, ac concludente S. Leone Papa *Serm. 2. de ieiunio septimi mensis*. *Presinivit*, ait, *nobis Ecclesia per temporum decursus quosdam ieiuniorum dies, in quibus castigatione corporum virtus roboraretur animorum.*

§. III.

548 Jejunium colendum ab obsessis. Maximè à Vexatis, ab incubis, vel succubis.

CUm ergo tam potens jejunium sit in utriusque hominis sanando infirmitates corporales nempe, ac spirituales, ipsumque exteriùs, & interiùs roborando, diligenter, & exactè ab iis colendum est, qui maleficiis, ac diabolicis vexationibus infestantur, maximè ab obsessis viris, ac mulieribus, qui à dæmonibus succubis, vel incubis divexantur. Hi namque, cùm ex frequentatis actibus se carnaliter cùm dæmone commiscendi, spiritui diabolico subjacendi habitum fecerint,

cerint, cui, si non explicitum, saltem implicitum præstare solent consensum, ita infirmati sunt mente, & corpore, ut vix actus fidei, ac confidentiæ, se umquam à dæmoniaca fore potestate eripiendos elicere valeant; & isti difficillimè ab hujusmodi vexatione liberari queunt; nam mens eorum, quæ pro statu isto cùm phantasia, & imaginativa quandam in operando habet colligationem, propter continuas carnalium objectorum species, quæ imaginationi, ac phantasiæ eorum à dæmone præsentantur, ad cogitandum de hujusmodi objectis sibi oblatis adducitur, ac consequenter nedum appetitus sensitivus adhæret; sed & voluntas ipsa non tantùm implicitum, sed sæpè explicitum illis præbet consensum. Corpus verò ex continua carnali cum dæmone commixtione continuè humoribus alteratur carnalibus, & igne venereo aduritur; ita ut loca ex professo quærant solitaria, ut commodiùs, & delectabiliùs carni, ac sensui juxta dæmoniacas solicitationes valeant correspondere.

§. IV.

HOc practicè cuidam evenire comperi anno à Christi natali 1643. Cùm à meis Superioribus missus ad quoddam Castrum pro quadam Adolescentula viginti annos nata à dæmone incubo vexata liberanda accessissem: illùc profectus unà cum præfatæ Juvenculæ Confessario domum ipsius petii: Vix nobis domum ingredientibus, dæmon, qui tunc illam comprimere cæperat; statim ab incæpto opere cessavit. Quam ego allocutus, ipsa omnia nefaria opera, quæ in corpore suo dæmon præstare consueverat, distinctè mihi enarravit. Ex cujus verbis eam saltem implicitum dæmoni præstasse consensum, quamvis negaret, faciliter comperi. Nam cùm dæmonem sentiebat sibi venereas partes dilatare, ac pruritum excitare vehementem, non ad orationem confugiebat, ut divinum implorarct auxilium: non Sanctissima nomina Jesu, & Mariæ invocabat: non Angelum suæ pudicitiæ custodem, ut eam à spiritu nequam custodiret, exorabat; sed statim sola ad cubiculum se recipiens super lectulum suum decumbebat, ut sic commodiùs, ac delectabilius ab incubo comprimi valeret. Idcircò cùm ad actus fidei firmæ, ac confidentiæ inhæsitantis in Deum pro sua liberatione eliciendos eam excitarem, arida, ac sine ulla animi devotione, ac cordis compunctione persistebat; ac continuè quandam in corde sentiebat repugnantiam sibi dictantem, quòd à dæmoniaca vexatione non foret liberanda. Quare eam dimittens, nonnulla ejus Confessario, ac ipsius parentibus de pænitentiis afflictivis, aliisque exercitiis ab ea adimplendis tradidi monimenta; præcipuè ut jejuniis, & abstinentiis corpus suum domaret, aliaque observaret, de quibus infrà *num.722. & sequentibus*.

549 Exemplum relatum ab Auctore.

§. V.

NEc immeritò; *Jejunia namque*, ait S. Leo Serm.5. de jejunio septimi mensis, *nos contra peccata faciunt fortiores, concupiscentias vincunt, tentationes repellunt, superbiam inclinant, iram mitigant, & omnes bonæ voluntatis affectus ad maturitatem totius virtutis enutriunt.* Hoc pharmaco etiam D. Paulum contra tentationes carnales usum fuisse, commemorat Cassianus libr.8. c. 18. *Pugnat*, inquit, *in ieiuniis, & afflictione carnali, non quasi aerem verberans, ideſt continentię ictus porrigens, per quos non aerem vacuum; sed illos spiritus, qui in eo versantur, castigatione sui corporis verberabat. Et quia hęc certaminum genera superarat, & ditatus multarum coronarum stipendiis incedebat, non immeritò robustiorum incipit hostium subire luctamina, dicens: Jam non est nobis colluctatio adversùs carnem. & sanguinem; sed adversùs principes, & potestates.* Quæ verba explicans Marcellinus de Pise Matisconensis Dominica 2. post Epi-

550 Jejunium optimum est remedium ad dæmonem superandum

 phaniam

phaniam loquens in persona ipsius Apostoli: *Ego tyrocinium*, ait, *belli spiritualis feci congrediens cum carne mea superata jejuniis certamine singulari. Corpore prostrato me majora manent prælia. Hoc igitur esto ratum, scilicet, Christum parciore victu suos initiare athletas, ut eos ad potiores agones faciat aptiores. Tantum enim concupiscentiæ minuitur impetus, quantum lautioris cibi corpori subtrahitur.* Eò spectat effatum istud Cassiani *lib.5.c.10. Numquam poterit ardentis concupiscentiæ stimulos inhibere, quisquis desideria gulæ nequiverit refrænare. Interioris hominis castitas hujus consummatione discernitur.*

551 Quare qui ab hujusmodi dæmonibus succubis, vel incubis divexantur, jejuniis potissimùm, & abstinentiis vacare debent, ut spiritus illos luxuriæ castigatione sui corporis coercere valeant: sicut quicumqae alii obsessi, ut per hujusmodi abstinentias toto homine sanato, ac roborato, magis magisque disponantur ad actus fidei ferventis, ac confidentiæ firmæ, & inhæsitantis in Deum eliciendos, quibus à dæmoniacis vexationibus, necnon à quacumque alia tribulatione facillimè liberari queant.

ARTICULUS IV.

Ad hostes visibiles, & invisibiles expellendos, & profligandos.

552 Hostes visibiles jejunio superantur. A Judæis.

HOstes externos, & visibiles jejunio facilè superari, omnes Scripturæ sacræ contestantur, & probant exempla Judæorum. Cujus rationem reddit eleganter S. Leo Papa *Serm.1. de Quadrages. Hebræorum. Populus*, inquit, *& omnes Israeliticæ Tribus cùm propter peccatorum suorum offensiones gravi alienigenarum dominatione premerentur, ut superare suos hostes possent, vires animi, & corporis indicto sibi reparavere jejunio. Intellexerant enim duram, & miseram illam subiectionem neglectu se mandatorum Dei, & morum corruptione meruisse, frustraque se armis certare, nisi priùs vitiis repugnassent. Abstinentes ergo à cibo, & potu severæ sibi castigationis adhibuere censuram; & ut hostes suos vincerent, gulæ illecebram in seipsis ante vicerunt.* Hæc Leo.

553 A Judith.

Sic fœmina illa famosissima *Judith*, inquit Ambrosius *lib.* de Elia, & jejunio *c.9. ieiunans omnibus diebus viduitatis suæ præter festorum dierum solemnitates: His armis munita processit, & omnem Assyriorum circumvenit exercitum. Sobrii vigore consilii abstulit Holofernis caput, servavit pudicitiam, victoriam reportavit. Ita unius mulieris ieiunium innumeros stravit exercitus Assyriorum.*

554 Ab Esther.

Esther quoque pulchrior facta est ieiunio, Idem prosequitur; *Dominus n. gratiam sobriæ mentis augebat. Omne genus suum, idest totum populum Judæorum à persecutionis acerbitate liberavit, ita ut Regem sibi faceret esse subiectum.* Quomodo autem ab hostibus, & eorum persecutione per jejunium liberata fuisset, rationem reddit Drexelius *de Conformat. volunt. lib.5.c.4.§.3. Triduo*, ait, *sic exacto*, (scilicet inter preces, & jejunia) *Regina fiduciam in Deum amplissimam concipiens, ingressa est ad Regem pro sua gente deprecatura. Ex voto cesserunt omnia.*

§. I.

555 Dæmones præcipuè jeiunio superantur. Testantur Patres.

NEc solùm hostes visibiles, sed invisibiles, dæmones scilicet potissimùm jejunio superantur. Hæc una omnium Sanctorum Patrum vox est. D. Basil. *homil. de ieiunio: Dominus noster*, inquit, *non priùs in carne, quam pro nobis assumpserat, diaboli insultus excepit, quàm eam ieiunio convenisset*; ostendens, Christum his armis usum fuisse ad dæmones effugandos. Unde eodem loco ait: *Est quidem omni tempore ieiunium utile: neque dæmonum insultus ieiunantem impetere audet. Jeiunium enim contra exercitum dæmonum dat arma.* D. Chrysostomus *tom.5. Serm.2. de ieiunio: Adversùs dæmonum naturam*, inquit, *constitu-*

tum

tum est jejunium. Et *hom.* I. *in Genesim*: *Jejunium*, ait, *arma ministrat contra diabolum*. D. Ambrosius *Serm.* 25. *in Quadrag. Castra sunt*, ait, *nostra jejunia, quae nos à diaboli oppugnatione defendunt*. Et paulò infrà: *Murus quidem est Christiano jejunium, inexpugnabilis diabolo, intransgressibilis inimico. Diabolus enim terretur pallore jejunii, debilitatur inedia, infirmitate prosternitur*. Et *lib.* 6. *Hexameron c.* 4. *Nullum*, inquit, *remedium majus contra inimicum serpentem poteris invenire, quàm jejunium*. Cassiodorus super *Psalm.* 50. *Hostis insidiae non videntur; & adversarius nec labore deficit, nec victus aliquando discedit; attamen illud feliciter conficimus, si jejunii clypeo munimur*. Tertullianus apertissimè hoc fatetur *lib. adversùs Psychicos cap.* 6. *Jejunium*, inquit, *scutum nostrum est ad retorquenda jacula diaboli*. Origenes idipsum docet *homil.* 4. *in divers.* in Matth. *Cùm jejunatis*, inquit, *daemones vincitis, omnemque illius classem malignam retrorsum agitis, mala desideria effugatis*. Et D. Hierenoymus *lib.* 2. *contra* Jovin. *Pulchra*, ait, *res est jejunium, quod daemones terret*.

Quare S. Antonius ille veteranus dux suis commilitonibus saepiùs hoc inculcabat dicens: *Mihi credite, pertimescit Sathanas piorum vigilias, orationes, jejunia, & iis debilitatus aufugit*. Quod docuit etiam S. Maximus *homil.* 4. *de jejunio*: *Jejunemus*, inquit, *fratres, & hostes nostros in fugam convertemus*.

§. II.

HInc verissimum est Christi dictum Matthaei 17. dicentis: *Hoc genus daemoniorum non eiicitur, nisi per orationem, & jejunium*. Ubi Hironymus *lib.* I. *contra* Jovinian. *Acriora*, inquit, *daemonia docuit Dominus nonnisi oratione, & jejunio posse superari*. Quam veritatem nos admonet Augustinus *Serm.* 65. *de tempore*. *Videte*, inquit, *charissimi, quanta sit jejunii virtus, ut id facere jejunium valeat, quod Apostoli nequiverunt*. Inde pulcherrimè, atque validissimè ratiocinatus Ambrosius *Ser.* 25. *Videte ergo*, ait, *quae sit jejunii vis, quantam homini suo praestet gratiam, quod tantam praestat alteri, medicinam: videte, quomodo proprium sanctificet hominem, quod ita purificat alienum. Mirum, ter mirum: alter jejunat, & alteri prodest jejunantis abstinentia, iste pharmacum sumit, & ille vi pharmaci curatur*. Quod etiam D. Leo Pontifex admiratus: *Tam grata est*, inquit, *Deo, quàm terribilis diabolo jejunantis oratio*. 557 Docet Veritas increata.

Quòd *si ea est virtus jejunii, ut qui illo munitur, in sessorem daemonem ex alieno pellat corpore, quantò magis*, (ait Drexelius Nicetae lib. 2. cap. 7.) *poterit impugnatorem è suo? Alieni vim jejunii in eo, quem jam occupat, non sustinet cacodaemon, & quomodo sustinebit proprii in eo, quem tantùm impugnat?* Quare D. Athanasius lib. de Virginitate concludit dicens: *Quisquis igitur ab immundo spiritu vexatur, si hoc animadvertat, & hoc pharmaco utatur, jejunio, inquam, statim spiritus malus oppressus abscedet, vim jejunii metuens*. Quod & ab Exorcista, & ab obsesso servandum esse, affirmat etiam Theophilactus in c. 17. Matthaei, *Oportet*, ait, *jejunare eum, qui curat, & eum, qui curari debet*. Cui jejunio si accedat oratio, habebunt dispositionem in Theoria Christi, & Practica Joannis requisitam; ut sic per fidem firmam, ac confidentiam inhaesitantem in Deum post diabolicas obsessiones, vexationes, & maleficas infestationes, vi ecclesiasticae potestatis per remedia spiritualia optatam valeant consequi sanitatem. 558 Jejunium ab Obsessis frequentandum.

Finis Secundae Partis.

MANUALIS EXORCISTARUM, AC PAROCHORUM.

PARS TERTIA.

DE ÆGROTO.

559 *Deus remedia spiritualia instituit sanandis hominibus.*

SI contraria contrariis curantur, ut monet tritum communi sermone proverbium, & probat disciplina Medicorum, quibus medicaminibus, putas, obsessiones, maleficia, & id generis mala dæmoniorum cacozelo in orbem invecta possint licitè curari, nisi ab iis, quæ ordinatione divina instituta sunt, & tanquam divina virtute præstantia ægrotis ministrantur? Siquidem mirandum divinæ bonitatis exemplum in hoc elucet, quòd tantis sine numero morborum generibus, quibus homines agitantur, convenientia opposuit medicamenta, vel ut futura impediantur; vel ut præsentia mala removeantur. Et alia curandis corporibus, alia sanandis mentibus ordinata. Prima à rebus corporeis desumuntur, atque actione naturali eis rebus insita, ex quibus componuntur, infirmis corporibus sanitatem adducunt. Secunda sumuntur à rebus spiritualibus, atque actione divina languentibus animabus medelam afferunt; Et ista in obsessionibus, ac vexationibus diabolicis destruendis Exorcista adhibere debet: Quæ sunt aut Generalia, de quibus agitur in 1. & 2. capite: aut Specialia, de quibus infra *cap.*3. *&* 4. pertractatur.

Horum. Alia Generalia. Specialia.

560 *Remedia generalia sunt Sacramenta, & Sacramentalia.*

Generalia remedia voco ea, quæ non solùm maleficiis, sed etiam omnibus spiritualibus infirmitatibus curandis prosunt: ut sunt Sacramenta, & Sacramentalia, quibus Sanguis Christi applicatur. Nam pretiosum illum sanguinem generale, & efficax pharmacum mali, & *panaceam celeberrimam* verè dices, cujus succus potiori jure *opopanax* à sanandis omnibus morbis nuncupatur, quàm ille, quem tantis encomiis profana celebravit Antiquitas: quia ejus virtus non solùm in animas, sed etiam in corpora infunditur, ut utraque sanitas ægro restituatur. Quare oleum, & vinum pientissimus Samaritanus eum appellat, à magno, qui de cœlo venit Medico infusum in languentis hominis vulnera, qui in dæmoniacos latrones inciderat, Lucæ 10. Quo etiam Ecclesiastici Ministri dæmonibus expellendis, solvendisque maleficiis uti debent, illum tum per Sacramenta; tum per Sacramentali applicando.

Cap. I.

De Remediis generalibus Sacramentorum.

561 *Virtus Sacramentorum magna.*

VIrtutem Sacramentorum esse divinam, admirabiles ejus testantur effectus, qui ad omnia mala propulsanda, & bona conferenda mortalibus extenduntur. De quibus latissimè Theologi omnes pertractant *in* 4. *Sentent.* Quare sunt generalia pharmaca omnibus infirmitatibus sanandis idonea; ideòque ad pellendos dæmones, & solvenda maleficia virtute divina pollentia, prout proximè disponunt

nunt ad fidei, ac confidentiæ in Deum actus eliciendos, quibus & dæmones expelluntur, & maleficia deſtruuntur. Quæ ſeptem ſtellis in dextera ſimilis filio hominis reſidentibus deſignantur. Unde ab Exorciſtis, ac Parochis in manu teneri, & ab illis applicari debent iis, qui à dæmonibus divexantur: ut totidem articulis declarabitur.

ARTICULUS I.

De Baptiſmo.

PRima ſtella aptiſſimè Baptiſmum Sacramentorum primum repræſentat, qui confertur in aquis, ut homines hinc originalis peccati infirmitate languentes ſanentur: illinc, ut dæmones, quorum ſubduntur tyrannidi, propellantur, juxta verbum Davidicum Pſalm. 73. *Contribulaſti capita draconum in aquis*. Unde potiſſimùm remedium eſt contra dæmones, & dæmoniacas operationes iis, qui nondum ſalvi facti ſunt per lavacrum illud regenerationis, & renovationis. 562 Baptiſmi virtus contra dæmones.

Experientia ipſa teſtatur quampluribus exemplis antiquioribus, & recentioribus, quorum hìc tria tantùm commemorabo. Exemplis comprobatur.

In Bungo anno 1596. aderat gentilis fæmina à dæmone obſeſſa, cui indicatum eſt, ſe à dæmone liberari non poſſe, niſi fieret chriſtiana. Cùm illa annueret, & jam ſe ad Baptiſmum præpararet, nocte ſequenti dæmon ei, ne chriſtiana fieret, diſſuaſit dicens: *Hactenus tanta familiaritate tanto tempore mihi es conjuncta, & nunc deſeris? non abibis profectò inulta*. Dormienti itaque, nec ſentienti capillos, uno tantùm capillorum flocco relicto, abſcidit. Illa verò cùm ſummo mane ſibi ademptos capillos deprehenderet, & arundini lecto oppoſitæ implexos, calcar ea fraude ſibi additum putavit, ut citiùs ad Baptiſmi antidotum advolaret. Quod & factum eſt; atque eo ſuſcepto manſit ab omnibus dæmonis moleſtiis immunis: Ita refert P. Ludovicus Frois *in lit. Japon. illius anni*, relatus à Delrio *l.6. Diſqu. Magic. cap.2. q. 3. ſect.3.* Ex eodem ſunt ſequentia. 563

In Ciazzurana Inſula Gentili adoleſcentulo octodecim annorum ſe crebrò viſendum offerebat canis ingens, horribilis, & rufus, qui eum alloquebatur, & per montes in loca abditiſſima deducebat, eum ibi biduo, vel triduo detinens, atque ad ſe manibus ſublatis adorandum, aliaque ſcriptione indigna faciendum impellens. Adoleſcens miſer videns ſe tantas moleſtias à capitali humani generis hoſte perpeti, tandem ad Eccleſiam fugam arripuit, ubi Doctrinam Chriſtianam audiens didicit, ac per Baptiſmi Sacramentum ſe Chriſti militiæ adſcripſit, cui impoſterum tartareus ille canis inſidias tendere non eſt auſus. 564 Juvenis Gentilis, Sacramento Baptiſmi ſuſcepto, liberatur à dæmone.

Bungi circa annum 1549. quidam homo ancillam habebat dæmoni familiarem; nam dæmon ad eam accedens vulpis figura ſingulis noctibus domo educebat. Verùm per Baptiſmum ſuſcepta fide ab hoc ſpectro liberata eſt: Ita litteræ Japonicæ illius temporis. Alia plura refert Delrius *loco citato*, ad quem remitto Lectorem. 565

§. I

HAnc veritatem comprobat ritus in hujus Sacramenti collatione obſervatus, quo dæmon primò exorciſmis cohibetur, *ne impediat proceſſum ad Baptiſmum*, ait Alexander Alenſ. par.4. qu,10. *& ne noceat baptizando, in quem habebat poteſtatem*. Quod antea docuerat Auguſtinus de Symbolo, ut habetur de Conſecrat. diſt.4. *Sicut noſtis*, ait, *Fratres chariſſimi, parvuli exſufflantur, & exorcizantur, ut tollatur ab eis poteſtas inimica diaboli, qui decepit hominem, ut poſſideret homines. Non ergo creatura in infantibus exorcizatur, aut exſufflatur; ſed ille*, 566 Hoc oſtendit ritus obſervatus in collatione hujus Sacramenti.

sub quo sunt, qui sub peccato nascuntur. Quamobrem si quis ex parvulis, aut etiam adultis probabiliter non baptizatus existimaretur, & aliquo esset maleficio affectus; vel à dæmone ipso agitaretur, nullo efficaciori remedio sanari posset, quàm lavacro Baptismatis, in quo dæmon cum suo exercitu ratione fidei, quæ in ipso infunditur, ac suscipitur, quasi alter Pharao suffocatur.

ARTICULUS II.

De Confirmatione.

567 Confirmatio hominem corroborat contra dæmonem.

SEcunda stella Confirmationis Sacramentum denotat, per quod unctio interna confertur, dum externa per sanctificationem Chrismatis fit in fidelium fronte; ut intùs, & extrà quasi spirituales athletæ delibuti securiùs ad bella contra diabolicas potestates incedant, quæ illos interiùs, exteriusque aggrediuntur.

568 Exemplo comprobatur.

Quare hujus virtute Sacramenti fideles corroborari debent contra infernalem hostem, sive interiùs pugnet per tentationes, & suggestiones varias: sive exteriùs per obsessiones, possessiones, maleficia vexet, & infirmitates. Nam ad hæc propulsanda efficaciter in corporibus, & mentibus operari docet experientia, & luculento exemplo ostendit Thomas Cantipratensis *lib.2. Apum cap.57. p.33.* sequentibus verbis.

Venerabilis Bonifacius quondam Laudanensis Episcopus, me audiente, eventum sequens recitavit. Aderat in quadam Villa cæcus, qui totius villæ vaccas ad pastum deducebat, repellebat à frugibus, & ad certa loca pascuis uberiora provocabat. Et quod majoris prodigii est, colores, & statum singularum vaccarum specialiter discernebat, ut ver. gr. si vaccam coloris rubei, vel nigri, aut albi ab eo petivisses, sine difficultate vaccam talem tibi apprehensam in cornibus obtulisset. Ad quem locum cùm quidam Episcopus advenisset, & de cęco talia audisset, ac experientia ita esse didicisset; quæsivit ab eo, an Confirmationis Sacramentum ab Episcopo suscepisset? At ille: Non, inquit: & statim Episcopus cæcum hoc Sacramento munivit, & mox ab eo vaccarum discretio est ablata: quoniam dæmonis operatione, & ministerio hoc operabatur.

§. I.

569 Hoc Sacramento muniri debent pueri, ac puellæ maleficio affecti.

QUare cùm coram Exorcistis, ac Parochis præsentantur obsessi, vel maleficiati, & maximè pueri, vel puellæ, qui vel syncoparum accidentia statutis diebus, vel horis advenientia patiuntur: vel tremorem in membris, & præcipuè causatum in capite ex præsentia spiritualium rerum, vel personarum: vel noctu voces, seu vociferationes insolitas clamorosas emittunt: vel alia hujusmodi patiuntur accidentia, de quibus supra, ubi *de Signis*, diligentissimè est observandum, ac investigandum, an salutari Confirmationis Charismate sint delibuti? Quòd si hujusmodi firmissimo clypeo muniti non sint, ad Episcopum ducantur, ut hoc Sacramento roborentur; & sic faciliùs omnia sathanica machinamenta destruentur.

ARTICULUS III.

De Pœnitentia.

570 Virtus Sacramenti Pœnitentiæ contra dæmones.

TErtia stella Pœnitentiæ Sacramentum denotat, cujus virtute quantum infernales hostes terreantur, quis valeat enuntiare? Si enim per peccatum latent in anima, per Pœnitentiæ Sacramentum exire compelluntur; ut sæpè signo externo indicatum est, cùm visi sint bufones, vermes, serpentes, & id generis animalia ex ore pœnitentis prosilire. Si verò obsessionibus, ac maleficiis homines

vexant

vexant in corpore, sæpiùs sedes mutare, & à vexatione cessare coguntur, cùm vexati per Confessionem vitam mutare incipiunt; ut innumeris constat exemplis, quorum aliqua hìc subiiciam.

Hector Boethus *lib.8.rerum Scoticarum*, refert, anno christianæ salutis 1486. navigantibus è Phortea æstuario in Flandriam negotiationis causa, tantam subortam 571 Exẽplis comprobatur.
esse ventorum vim, ut velis, malo, armamentisque ruptis, navique fœdè inter tumentes undas jactata, certissimam mortem cuncti expectarent. Navicularius tantam, tamque insolitam aeris inclementiam eo temporis demiratus (suberat enim solstitium æstivum) cùm id non siderum, sed malorum dæmonum, qui hominibus semper sunt infesti, insidiis magnis tribueret; clamoribus mulieris ex imo navis vox reddita est se miserè incusantis, se incubo dæmoni sub humana effigie, cum quo multis ante actis annis habuerat consuetudinem, jam tunc fuisse commixtam, & ab eo subactam: mari ergo se tradendam exhibuit, ut ipsa pereunte, quæ tanti mali imminentis causam præstitisset, cæteri Dei benignitate incolumes permanerent. Accedens ad lacrymantem fęminam (jubente ita naviculario) Sacerdos,
ejus, atque cæterorum saluti consulendi causa, crimen jam palàm fatentem hor- 572
rentemque tam dirum scelus, vehementer ex imo pectore suspiria trahentem, pęnitentemque piè est hortatus, ne sibi deesset; sed in Deo suam fiduciam collocaret, Tanta enim est miserentis Dei clementia erga mortales, ut alios peccatores etiam in profundum malorum lapsos resipiscentes nonnunquam ad majorem longè, quàm unquam ante habuerint, gratiam admittat. Media pii Sacerdotis hortatione, cùm multis suspiriis mulier admissum facinus deploraret, à cunctis visa est atra nubes è navis sentina prosiliisse, ingentique sono, flamma, fumo, atque fętore sese dejecisse in mare, ac ex tunc serena cęli facies visa est, & tranquillitas in mari est oborta.

Joannes Diaconus tria narrat exempla eorum, qui à dæmone possessi mox ut
peccatum B. Gregorio sunt confessi, se peccati pęna liberatos sensere. Et eorum 573
quidem unum, cùm octies negasset, octies sic à dæmone renovata vexatione fatigatum, nona demum vice, qua furtum est fassus, percepta pænitentia penitus fuisse redditum immunem. Plura alia & vetera, & recentiora refert Delrius *lib.6. Disquis.Magic.c.2.q.3.sect.3.* sed his omissis inter plura ab experientia mihi suppeditata unicum hìc subiiciam.

Anno reparatæ salutis 1649. in quodam Territorii Tarvisini Oppido ad me ac- 574
cessit quidam homo annos natus 45. duplici maleficio amoris nempè, & odii affe- Exemplum
ctus. Amoris erga mulierem meretricem, quam carnaliter ferè quotidie (etsi in- ab Auctore
trinsecùs hoc sibi displiceret) cognoscebat, à cujus mulieris matre, quæ vulgò relatum.
saga putabatur, per indicia ferè evidentia ita se malè affectum, arbitrabatur. E converso odii erga propriam uxorem, quam ita ægrè ferebat, ut unà cum illa familiariter conversari nequiret; quam tamen antea unicè diligebat: continuèque veluti quendam bolum, à quo valdè affligtabatur, in stomacho sentiebat. His omnibus ab ipso mihi enarratis, illi jussi, ut statim ad Confessarium accederet, adulterium, ac cętera peccata sua ex præcordiis detestando integrè, fideliter, & humiliter confiteretur; Quo peracto iterùm eo ad me accedente, ac coram me genuflexo denuò peccatum adulterii cùm reliquis ore, & corde detestante, ac protestante, se imposterum (Deo adjuvante) non aliam, quàm propriam uxorem cogniturum, ipsamque (ut decet virum christianum) unicè dilecturum, dæmoni à me præcepto facto, ut ab eo recederet, statim bolus ille à stomacho abscessit, ac perfectæ sanitati restitutus est: cæpitque unicè propriam diligere uxorem, ac męcham prorsùs abhorrere. Quod utique evenisse credendum est: quia priùs per confessionem delicta expiaverat perpetrata.

Quare Exorcistis, ac Parochis hoc maximè est attendendum, ut cùm sibi obsessi, 575 Suadendum
aut maleficiati adulti præsentantur, illis in primis suadeant, omnia peccata sua obsessis ut per
nedum ex totis præcordiis detestari; sed etiam ea fideliter, & humiliter in Con- Sacramẽtum pœnitentiæ
fessione sacramentali Sacerdoti idoneo aperire; ac pœnitentias sibi ab eo im- peccata sua expurgent.
posi-

positas adimplere: cùm hoc Sacramentum in adultis maximè sit dispositio ad perfectam à Deo fidem, ac inhæsitantem confidentiam, qua infallibiliter à quacumque dæmonis vexatione liberari valeant (quando hujusmodi liberatio animæ suæ saluti est profutura) faciliter impetrandum.

ARTICULUS IV.

De Eucharistia.

576 Virtus Eucharistiæ cōtra dęmones. QUarta stella Eucharistiæ Sacramentum designat, cujus efficacia contra dæmones, ac dæmoniacas operationes maximè valet; omnia enim tenebrarum opera hoc Sacramentum veluti solaribus gratiarum radiis tanquam spiculis percussa dissipat in momento. Unde S. Jo. Chrysost. *homil.61. ad populum Antiochenum* dixit: *Tanquam leones ignem spirantes ab illa mensa recedamus, facti diabolo terribiles.*

577 Exemplis cōprobatur. Hoc antiqui quoque Patres unanimiter contestantur. Cassianus de quodam à dęmone nocturnis illusionibus graviter infestato meminit, qui cùm seniorum consilio hujus salutaris remedii medicina usus fuisset, ita omnis diabolicæ tentationis scena detecta est, ut mox Dominici corporis virtute protegente, illa præteritæ illusionis consuetudo cessaret.

578 B. Prosper narrat, suis temporibus Carthagine hoc portentum diabolicum evenisse. Quædam juvencula natione Araba ancillæ Dei habitum gestans, cùm se in balneo lavans quoddam Veneris simulacrum impudicè aspiceret, seipsam ei consimilans in dæmonis domicilium consecravit: statim ille leo, qui rugiens circuit, quem quærebat, adinvenit. Meatus igitur gutturis ejus occupans, nullum cibum, nullum potum traiicere septuaginta fermè diebus, totidemque noctibus diabolus ei permittebat. Hinc parentes puellæ hujusmodi portentum ulteriùs tolerare nolentes, simul cum filia ad Sacerdotem accesserunt, quæ acta erant fideliter explicantes. Hoc tantùm puella fatebatur, avem quandam media nocte apparuisse, quæ sibi in os nescio quid infundebat. Stupor tunc inerat cunctis, puellam nullis indiciis diuturni jejunii fœdatam, nullo pallore, seu tabe, vel debilitate confectam; sed potiùs robustam intueri.

579 Cùmque incredibilia viderentur, habito consilio, in Monasterio puellarum in quo reliquiæ S. Stephani colebantur, Sacerdos puellam Præposito commendavit. Illic primò tantùm diem apparuisse illam avem asseruit, seque increpasse, quòd neque fame, neque siti compulsa illum appeteret locum, quò sibi accedere non liceret. Per duas sanè hebdomadas nihil cibi, vel potus sumens in Monasterio mansit, ubi accidit, ut cùm quintusdecimus Dominicus illucesceret dies, ascendente nobiscum Sacerdote, ut matutinum illic sacrificium solitò offerret: puellam Præpositus ad altare perduxit incessu, & habitu, quo solent rubore perfusæ ex epulis, poculisque mulieres advenire. Sed statim ac se illa ante altare prostravit, sui fletus clamore cunctis astantibus gemitus, lacrymasque induxit, quibus tantùm malum auferendum (erat enim jam indecens murmur in populo) plebs Dominum exorabat. Peracto itaque sacrificio, cùm eadem inter cæteras brevem particulam corporis Domini tinctam à Sacerdote perciperet, semihora mandens traiicere non valuit, nondum illo fugato, de quo dicit Apostolus: *Quæ consonantia Christi ad Belial?* Et iterùm: *Non potestis calicem Domini bibere, & calicem*
2.Cor.6. *dæmoniorum: non potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ dæmoniorum.*
1.Cor.10. Manu igitur faciem ejus sustentante Sacerdote, ne Sanctum proiiceret, à quodam Diacono suggestum est, ut calicem salutarem gutturi ejus Sacerdos applicaret. Quod ut factum est, statim ac locum illum, quem diabolus obsederat, Salvatoris imperio reliquit, Sacramentum, quod ore gestabat, cum laude Redemptoris transglutisse puella clamavit. Hinc lætitia, hinc voces in gloriam Dei,

Dei, quòd post octoginta & duos dies, diabolo expulso, puella de potestate fuerit eruta inimici. Hactenus B. Prosper.

Eodem modo Mediolani D. Bernardus in Ecclesia S. Ambrosii aliam personam, 580
super caput ejus posita Eucharistia, ab eodem humani generis hoste liberavit: ut refert Guilhelmus Abb. *l.2. in vita D. Bernardi c.3.* Alia plura exempla de hac re referunt Joan. Molinet. *in Chronicis Belgicis*, Bernardus Luxemburgicus *in Catalogo Hæretic. lit.G.* Cæsarius Cistercienses *l.9. Mirac.c.12.* Picus Mirandulanus *l. de Strigib. & alii* relati à Delrio *lib.6. Disquis. Magic.c.2. q.3. sect.3.*

§. I.

QUare his paucis sufficiat, indicasse, ut qui diabolica operatione vexantur, 581
ad illam mensam accedant, quam Davide teste Psal.22. paravit Dominus in conspectu nostro adversùs omnes, qui tribulant nos, ac conturbant, ut panem illum Sanctissimum dignè sumentes sentiant illum quasi subcinericium Gedeonis panem in gladium converti, volvi intus, & extra sumentem descendere in castra spiritualium Madianitarum, & tabernacula eorum percutere, subvertere opera eorum malefica, ac penitùs in nihilum redigere. Hac de re Abbas Serenus apud Cassianum *Collat.7.c.30.* loquens de Areptitiis ait: *Communionem eis sacrosanctam à senioribus nostris nunquam meminimus interdictam: quinimo, si possibile esset, etiam quotidie eis impertire eam debere, censebant. Quæ ab homine percepta, eum, qui in membris ejus insidet, spiritum, seu in ejus corpore latitare cognoscitur, velut quoddam exurens fugat incendium.* Quod insinuatur etiam in canone 1. Concilii Arausicani, in quo dicitur: *Energumeni jam baptizati, si de purgatione sua curent, & se solicitudini Clericorum tradant, monitisque obtemperent, omnimodè communicent Sacramenti ipsius virtute, vel muniendi ab incursu dæmonum, quo infestantur; vel purgandi, quo jam ostenditur vita purgatior, &c.* Et hìc videtur usus Ecclesiæ, ut patet ex Rituali Romano, & aliis, in quibus exorcismi traduntur, & frequens confessio, & communio commendantur.

Hac munien-di sunt obsessi, ac maleficio affecti adulti.

Docent Patres.

Concilium Arausicanum.

Verumtamen Scholastici distinguunt inter eos, qui ob delicta possidentur à dæmone; & eos, qui ad majorem purgationem, seu ob meritum ab eodem Dei permissione torquentur. Alensis *p.4. q.11. n.2. ar.3.* D. Th. *in 4. dist.9. q.unica, ar.3. quæstiunc.5. ad 2.* Armilla verbo *Communio.* Sylvest. verbo *Eucharistia* docent, iis, qui frequenter in blasphemias, & ejusmodi peccata incidunt, communionem non esse exhibendam. Cæterum D. Th. 3 *p. q.80. art.2.* mutavit sententiam, quam sequitur Sotus *in 4. dist.12. q.1. ar.9.* Vasquez *disp.212. cap.4.* & Antonius Hiquæus *in 4. Sent.* Scotus *dist.8. q.3. n.8.* qui ait: *Quia communio multum detrahit viribus hostis, & facit ad purgationem peccatorum, ideò sequendi rituales libri, & eorum præscriptum.* Quare Exorcistæ, ac Parochi obsessos, ac maleficiatos adultos excitare non negligant, ut hoc tantum Sacramentum sæpiùs devotè, ac fervidè percipiant, quo mediante ad fidei perfectæ, ac confidentiæ in Deum inhæsitantis actus eliciendos excitati à quacunque dæmoniaca vexatione liberari mereantur.

Variæ sententiæ Scholasticorum.

ARTICULUS V.

De Ordine.

QUinta stella Ordinis Sacramentum repræsentat, quo ministri Ecclesiastici in- 582
signiti cæteris hominibus virtute divina sunt potiores, ideòque majora etiam præstare possunt, præcipuè in hostes infernales, si saltem Ordinis Exorcistatus potestate sint suffulti. Unde cùm munere exorcistico fungentes iis, quæ ad Dei gloriam, & hominum spectant utilitatem, vacant, videmus eorum præ-

Viri Ecclesiastici Ordine Exorcistatus insigniti potentissimi sunt contra dæmones.

præceptis dæmones obedire, ad manuum impoſitionem timere, ad eorum adjurationes torqueri, & ad eorum imperium effugari. Quod benè teſtatur S. Cyprianus ad Demetrian. *O ſi audire velles*, inquit, *& videre, quando à nobis dæmones adjurantur, & torquentur ſpiritualibus flagris, & verborum tormentis de obſeſſis corporibus eiiciuntur: quando ejulantes, & gementes voce humana, & poteſtate divina flagella, & verbera ſentientes venturum judicium confitentur. Veni, & cognoſce vera eſſe, quæ dicimus*. Propterea quicumque dæmoniacis vexationibus, ac maleficis infeſtationibus afficiuntur, ad eos recurrere debent: cùm ipſi ordinis exorciſtatus poteſtate ſint donati, qua dæmones ab obſeſſis corporibus valent exulare.

§. I.

583 Arreptitii non poſſunt ſuſcipere ordinem, nec ſuſceptum adminiſtrare.

VErumtamen hoc cavendum, ut nec arreptitii ordinem ſuſcipere audeant, nec exercere ſuſceptum, ut habetur expreſsè ex *cap. maritum*, *c. communiter*, *c. Clerici*, *diſt.33.* Ubi Gloſſa, Archidiac. Albericus, & communiter DD. aſſerunt, eſſe irregulares. Immò etiamſi convaleſcant, non poſſunt arreptitii ad ordines ſacros promoveri; quia vix de eorum plena liberatione conſtare poteſt; ut docet Naldus *in Summa:* Si verò ordinati ſint, ex multorum ſententia ordines exercere non debent, niſi per annum hos liberatos eſſe probetur: ut poſt Gloſſam docet Gregorius Sayrus *lib.5. cap.9. num.14.*

584 Arreptitii quinam ſint?

Per arreptitios intelliguntur non maleficio affecti, neque quicumque à dæmone obſeſſi, aut poſſeſſi; ſed tantùm illi, qui aut in terram à dæmone arrepti eliduntur: aut quolibet modo incurſibus efferuntur: ita dicto *c. communiter diſt.33.* ut cùm ſenſibus abalienantur: vel ſæpiùs veluti mortui cadunt, vel id generis graves ſuſtinent moleſtias: Et ut brevi complectar: Arreptitii ſunt ii, qui ita impediuntur à dæmone in ſuis potentiis ſenſitivis ſive interioribus, ſive exterioribus, ut ad libitum, & è voto ſuo ſuas nequeant naturales exercere operationes: vel unum pro alio operari (præſertim in ordine ad miniſteria eccleſiaſtica) cogantur. Hi quidem irregulares ſunt cenſendi. Et licèt liberentur, adhuc tamen probandi ſunt, ut dictum eſt ſupra ex mente dictorum Auctorum.

585 Hoc confirmant dicti Auctores facto Clerici Aquinenſis Eccleſiæ. Hic enim, ut narrat S. Gregorius *l.2. Moralium c.16.* cùm à S. Conſtantio Epiſcopo Aquinate per multa Martyrum loca fuiſſet tranſmiſſus, tandem ductus fuit ad S. Benedictum, & ab illo liberatus eſt; cum hoc tamen præcepto, ne in poſterùm carnes comederet, & ad ſacrum ordinem accedere non præſumeret; cujus poſt longum tempus oblitus, ſtatim ac promoveri tentavit, illicò à diabolo correptus eſt, & vexatus, donec animam exhalaret. Verumtamen putat idem Naldus poſt Gloſſam in *c. communiter diſt. 33.* & Navarrus *Conſil.35. de tempor. ordinat.* id licere, & poſſe ordinatum ſuos ordines poſt perfectam ſanationem exercere.

ARTICULUS VI.

De Matrimonio.

586 Virtus Sacramenti Matrimonii contra dæmonem.

SExta ſtella Matrimonii Sacramentum deſignat, quod licèt principaliter inſtitutum ſit ad humani generis propagationem, certitudinem prolis, cognationum amicitias, auxilium mutuum viri, & mulieris, & vagarum libidinum remedium, ad quæ omnia ſpecialem gratiam confert, ut docet Navarrus *cap. 22. num.79.* Bonacina *tract. de Matrimonio quæſt.4. punct.6. num.1.* & communiter Doctores, ubi *de Matrimonii fine honeſto*; attamen illud ad diabolica diſſolvenda machinamenta, quæ ejus uſum impediunt, virtutem habere docet Raphael Angelus Tobiam alloquens: *Audi me*, inquit, *& oſtendam tibi, qui ſunt, quibus præ-*

prævalere potest dæmonium. Hi namque qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum à se, & à sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem dæmonium super eos. Nam ex his verbis colligitur, illum tali potestate carere in eos, qui modo debito conjugium contrahunt, eò quòd *contrariorum eadem est disciplina.*

Quare consulendum est iis, qui diabolicas colligationes ante susceptum matrimonium pertimescunt, ut se rectè ad illud debitè suscipiendum disponant: quia sic virtute sacramentali se disponent ad hoc, ut omnes dæmonis conatus in nihilum redigantur. Quòd si post celebratas nuptias tales vexationes ab hoste patiantur, videant an jure matrimonii honesto fine utantur, nec ne; & post petitam veniam, aliaque servata, de quibus infra *nu.693.* sancta sanctè imposterum administrent, ac sacra benedictione muniti, divino opitulante Numine, ab illis impedimentis se liberos esse probabunt. 587

ARTICULUS VII.

De Extrema Unctione.

Septima tandem stella Extremæ unctionis Sacramentum repræsentat, quod homini in mortis periculo sive per morbum, sive per senium constituto ad certaminis spiritualis ultimum impetum sustinendum, & ad victoriam de dæmone reportandam confertur: cùm ad hoc vires, & robur christiano athletæ ad coronam properanti subministret. 588

Virtus Sacramenti Extremæ Unctionis ad tentationes diabolicas repellendas.

Neque hunc effectum solùm operatur in anima, cùm etiam ad corporis conferat sanitatem, quam sæpè affert laborantibus in extremis. Hoc usi sunt Apostoli, ac Discipuli Domini, de quibus legitur Marci 6. *Et exeuntes prædicabant, ut pœnitentiam agerent; & dæmonia multa eiiciebant, & ungebant oleo multos ægros, & sanabantur.* Quod fieri docuit etiam D. Jacobus Epistol. suæ canon. cap. 5. dicens: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini.* Et habetur *cap. ad abolendam, extr. de hær.* & Conc. Florent. *in Decreto unionis*, ac Concil. Trident. *sess. 7. c. 1. & sess. 14. de Extrema Unctione can. 1.*

Ad sanitatem ægris cõferendam.

Quare ii, qui se in extremis positos vident vi morbi, aut à naturali causa, aut à dæmone illati, solicitè curent, ut Sacramentum hoc cum debita præparatione suscipiant, ut ejus effectus non solùm in anima; sed etiam in corpore consequantur. 589

Ex quibus collige, quanta sit Dei in homines maleficio affectos benevolentia, cùm tot Sacramenta non terrestria, sed cælestia instituerit; ideòque septem stellis comparata, quasi generalia remedia, ut sint manu Exorcistarum, ac Parochorum: & facili negotio, sicut ea, quæ in manibus sunt, exhibeantur.

Cap. II.

De Remediis generalibus Sacramentalium.

Etsi Sacramentalium cum Sacramentis non sit æqua dignitas, par usus, & similis efficacia; attamen in his tribus ad illa accedere videntur. 590

Sacramentaliũ Dignitas.

Dignitas in hoc apparet, quòd omnia sunt sacra: vel quia seipsis ad sanctitatem pertinent: vel quia institutione ecclesiastica sanctitati deputantur. Non enim hìc sacramentale stricto modo sumimus pro illo, quod est ad Sacramentum ordinatum; sed lata significatione pro omni re quoquo modo sanctificata, & ob sanctificationem reverentia prosequenda.

Usus

Usus. Usus eorum facilior est, cùm aliqua ex Sacramentis sine sacrilegio reiterari non possint: alia verò non ita frequenter: At sacramentalibus quotidie, & continuè præmuniri possumus.

591 Efficacia. Efficacia eorum in homine tam interno, quàm externo sentitur: in interno quidem: quia peccata venialia ex opere operantis delent, ad actum contritionis, seu amoris, per quem peccata venialia immediatè delentur, excitando: Ita S. Bonaventura *in 4.d.21.art.1.qu.2.* Paludan.*loc.cit.* Coninch.*qu.71.art.3.num.28.* Suarez *disp.12.sec.2.num.20.* & alii relati à Bonacina *de Sacram.disp.5.qu.6.sect.2.pu.2.* In externo autem: quia bona spiritualia, & temporalia conferunt, atque mala, dæmoniacas præcipuè infestationes, maleficia, incantationes, aliaque infernalia machinamenta avertunt, quorum vires sacramentalium virtute pereunt, ac destruuntur.

Quæ probantur In Cruce, Evangelio, Agnis Dei, Reliquiis S. Imaginibus SS. Aqua bened. Pane,& oleo benedicto.

Quare remedia generalia, seu potius stellæ in manibus positæ ad maleficio affectorum solamen jure nuncupantur. Quæ, cùm innumeræ sint, & stellis minutioribus similes, quæ in firmamento lucent, ex tanto numero septem seligemus, quorum virtutem totidem articulis breviter declarabo.

ARTICULUS I.

De Cruce.

592 Crucis signo dæmones expelluntur. CUm Christus in Cruce, & per Crucem inferas potestates prostraverit; ut ait Paul.ad Col.c.2. *Delens, quod adversùs nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci: & expolians principatus, & potestates, traduxit confidenter, palàm triumphans illos in semetipso*: nihil mirum, si ejus virtute dæmoniaca opera destruantur. De qua virtute eruditissimè scripserunt S. Cyprianus *Ser.de Passione Christi.* Origenes *lib.3.in Job.* Lactantius *lib.3.cap.24.* D. Antoninus apud Athanasium *de Incarnatione Verbi*, dicens: *signum Crucis tollit omnem magiam.* D. Gregorius Nazianzenus *orat.1. in Julianum, & ad Nemesium*, D. Chrysost. *homil.8. in Epist.ad Coloss.& homil.50.in Matthæum.* D. Cyrillus *Catech.4. de Ascensione.* Nissenus *in vita Thaumaturgi.* Hieronymus *in vita S. Hilarionis.* Augustinus *lib.2. de Symbolo ad Catechumen.& serm.81.de temp.* Theodoretus *in vita Macedonii, & lib.3.histor.cap.3. & lib.5.cap.21.* D. Gregorius *lib.2.Dialog.cap.10.* Joannes Diaconus *lib.2.vitæ D. Gregorii cap. ultimo.* Thomas Cantipraten. *lib.2.cap.57.à parte 34.* Landulphus Carthusianus *de vita Christi*, ubi *de Passione ejus*, & alii plures, quos nimis longum, & tædiosum esset recensere.

§. I.

593 A Sanctis. SAncti salutifero hoc crucis signaculo mirabilia operati sunt ad morbos tollendos, ad incendia extinguenda, ad tempestates sedandas, calamitates avertendas; sed ad dæmonum præcipuè dissipanda præstigia, maleficia abolenda, & arreptitios liberandos; ut de S. Remigio narrat Hincmarus *in vita ejus*: de B. Vedasto Albinus Flaccus: de D.Auxentio, ac de S. Patapio Metaphrastes: de S. Albino Fortunatus: de S. Suitberto Marcellinus: de Beato Caluppano, de S. Portiano, ac de S. Nicetio Trevirense Gregorius Turonensis: de S. Niceta Theocteristus ejus discipulus: de S. Macario Patriarcha Antiocheno Anonymus: de S. Theodoro Archimandrita Georgius ejus discipulus: de Beato Godefrido Nicolaus ejus discipulus: de S. Maximo Regiense Dinamius Patricius: de S. Maurilio Fortunatus: de S. Aichardo Fulbertus: de B. Nonno Jacobus Diaconus: de S Jacobo Alemanno Antonius Flaminius: de S. Gallo Abbate VValafridus Strabus: de S. Daniele Stylite Metaphrastes: de Beato Vincentio Ferrerio Rauzanus:

nus; de S. Eligio Noviomense S. Audoenus ejus æqualis, qui refert, dictum Sanctum solitum fuisse suos edocere his verbis: *Christianis nec auguria, nec alia qualibet figmenta possunt officere: quia ubi signum crucis cum timore, & fide Dei præcesserit, nihil ibi inimicus nocere poterit*: & de S. Eutychio Patriarcha Eustathius ejus discipulus, qui & crucis signum vocat *telum dæmonibus formidabile*: & alii innumeri; ut ex Sanctorum Patrum scriptis, & historiis variis probant, qui de ejus laudibus salutaribus scripserunt. Unde S. Antonius Abbas, ut in ejus vita habetur, dæmones insultabat his verbis: *Si quid potestis, cur me non offenditis? Si unus ex vobis me offendere potest, cur innumerabiles concurritis? Signum crucis, & fides, paries formidabilis, & horribilis vobis est.*

§. II.

NEc Sancti tantùm, sed quicumque fideles illo usi sunt, præcipuè cùm dæmon in humana, aut in horribili belluarum forma apparens, aut præstigiosa fallacia nummos, vestes, vasaque offerens, eos ad res nefandas incitare tentavit: statim namque crucis signo formato præstigiorum auctor emisso sibilo, strepitu, fragore, fumo, ac fœtore, aufugere coactus est: ut passim in historiis Ecclesiasticis invenitur. 594 A Fidelibus.

Immò pueri, dum frontem innocenter chistiano more illo signo insigniunt, mirabilia operantur: ut ille, qui (referente Thoma Cantipratense *lib.2. Apum, c.36. part.4.*) In Mechlinia Brabantiæ Corrizatricem à dæmone obsessam liberavit, & dæmonem in hirsuti vermis forma ex ejus ore compulit prosilire. A Pueris.

Quin etiam Judæi salubriter hoc sacro signaculo usi sunt: ut ille, qui ex Campaniæ partibus Romam veniens, cùm in Apollinis Templo pernoctaret, & spirituum malignorum turbam videret, se crucis signo munivit, cujus virtute fugati sunt, dicentes: *Veh veh vas vacuum, sed signatum*: ut refert D. Gregorius *lib.3. Dialog.c.7.* A Judæis.

Idipsum experti sunt Hæretici: ut Julianus apostata, qui à Mago ad nocturnum dæmonum conventum ductus, subito horrore perterritus, *ad crucem*, ait Gregorius Nazianzenus orat.3.nu.19. *vetusque remedium confugit; hocque se adversùs tortores consignavit.* Ab Hæreticis.

§. III.

FAtentur hoc ipsimet dæmones à S. Patapio expulsi apud Metaphrastem *mense Novembris*, clamantes: *Verè terribilis es, ò Nazarene, verè terribilis es, & ubique in omnes obtines imperium. Quò ergo proficiscar? Si in desertum, si in civitatem, si ubicumque duxerit aliquis, tu illic prævenis, sola crucis figura, solo tuo nomine nos expellens.* 595 Hoc fatentur ipsi dæmones.

Quinimò ipsa animalia ejus virtutem experta sunt: ut probat exemplum à Vincentio Belvacense relatum *tom.4.histor.lib.10.c.29.* Dæmon enim à S. Regulo Silvanectensi Episcopo, & Sancti Dionysii socio è corpore filii cujusdam expulsus, cùm se in vespertilionem mutasset, & in asinum, quo Sanctus ille Præsul vehebatur, ingredi tentaret; sicut similis speciei bestia Prophetam Balaam aliàs increpans, humana verba (Deo os ejus aperiente) protulerat: ita bellua hæc Sancti Reguli meritis salutis signum, quod nunquam cognoverat, efformavit, pede in terra figuravit, & quasi Deum adjutorem invocaret, erecto in cęlum capite, plus solito rudere cæpit: sicque divina potentia ab hostis malignitate est erepta. Animalia ipsa experta sunt.

Quare frequentissimè salutis signum in maleficiis solvendis adhibendum est, sicut in Rituali Romano, & Canonibus ordinatur, *c. Ecclesiasticarum, dist.11.* ibi Glossa docens, in quibus membris crucis signaculum fieri debeat, *de consecr.dist.4.* cùm illud dæmones valde pertimescant, & nihil tam solicitè ejus ministri malefici caveant, quàm ne signum illud salutare à circumstantibus esformetur. Ideò ab obsessis sæpissimè adhibendum.

Pro-

Galat.c.6. Propterea concludit S. Ephrem Syrus *in sermone de sancta, & vivifica cruce, apud Petrum Canisium p.4. Auctoritatum S. Script. & SS. PP.* nos adhortans ad pingendum illud signaculum in omnibus, quæ ad nos spectant, ad dæmones fugandos. *Nos Christiani*, inquit, *à Gentilibus, & à Judæis declinemus, postesque nostros pretiosa, ac vivifica cruce coronemus, dicentes cum Apostolo: Mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi. Pingamus in ianuis, atque in frontibus nostris, & in ore, & in pectore, atque in membris omnibus vivificum signum. Armemur insuperabili hac christianorum armatura. Hoc enim signo conspecto adversariæ potestates conterritæ, trementesque recedunt.*

ARTICULUS II.

De Sancto Evangelio.

596 Evãgelii virtus contra dæmones.

DIvinam Sancti Evangelii vim luculenter declarat Paulus Roman. 1. cùm dicit: *Non erubesco Evangelium: Virtus enim Dei est in salutem omni credenti. Judæo primùm, & Græco.* Cujus verba à fidelibus devotè recitata: vel typis, aut scripto exarata, apud se ab eisdem fiducialiter delata maximopere juvant contra dæmones.

Sive verbo proferatur.

Primùm ex praxi Ecclesiæ patet, quæ, dum sacra mysteria peraguntur, Evangelium publicè recitat, multis cæremoniis adhibitis, quæ misticas continent rationes; inter quas una ex præcipuis est conversio Diaconi ad Aquilonem. Quid enim per Aquilonem, nisi diabolus designatur? Quid per ventum ex parte aquilonari flantem, nisi machinamenta diabolica? *Ab Aquilone*, inquit Propheta Jeremias c. 1. *pandetur omne malum*. Ideò illud propulsare vult sponsa, tanquam horto Ecclesiastico suis impuris flatibus noxium, cum dicit Cantic. c. 4. *Surge aquilo, veni auster, persla hortum meum*, idest fugiat diabolus, & Spiritus Sanctus accedat. *Rectè verò*, ait Guilielmus Mimatensis in suo Rationali c. 24. *contra diabolum legitur Evangelium, ut illum sua virtute expellat: quoniam diabolus nihil tantùm odit, quantùm Evangelium. Aquilo ventus frigidus diabolum significat: cùm ergo fides in Evangelio contineatur, quæ est armatura nostra contra diabolum, meritò legitur contra illum.* Quod etiam ab Ecclesiasticis Ministris privatim agitur, dum contra dæmonem corpora possidentem, aut morbos inferentem colluctantur. Nam ex Rituali Romano Evangelium legunt, præcipuè ex Marci 16. Lucæ 10. & 11. desumptum.

§. I.

597 Sive scripto exaretur.

OB eandem rationem Evangelium scriptum in solvendis maleficiis adhibetur. Sic S. Barnabas infirmos, Evangelium supponendo, sanabat; ut refert D. Thom. *in c. 1. Epist. ad Rom.* S. Simeon cognomento Salum mulieri Magæ amuletum ex Evangelio conscripsit, quo in collo appenso illa non potuit ampliùs divinare: ut refert Leontius Episcopus *apud Surium* 1. Julii. S. Antonius infestantem dæmonem verbis evangelicis membranulæ inscriptis, & in cubiculo ante Beatæ Virginis imaginem affixis depulit, *apud Surium*. Et antiquorum Christianorum mos fuit, Evangelii Sancti Joannis initium quasi totius Evangelii compendium collo suspensum gestare.

§. II.

598 Nomina Dei contra dæmones.

SImili ratione varia Dei nomina deferuntur, de quibus S. Isidorus *lib. 7. Ethymolog.* & D. Hieronymus *in Epist. ad Marcellum tom. 3.* quæ communiter sunt sequentia. Primum *Hel*, quod interpretatur, *Fortis*. Secundum *Eloym*. Tertium *Eloye*, vel *Heloa*, quod utrumque dicitur *Deus*. Quartum *Sabaoth*,

quod

quod latinè dicitur *Exercituum*, seu *Virtutum*. Quintum *Elyon*, quod latinè *Excelsus* dicitur. Sextum *Esercheye*, quod in Exodo legitur. *Qui est, misit me*. Septimum *Adonay*, quod nos *Dominum* generaliter appellamus. Octavum *Ya*, idest, Dominus, vel Dominator. Nonum *Tetragrammaton*, quod Hebræi *Jehova* interpretantur, & latinè dicitur: *Ero, qui ero: vel ego sum, qui sum: vel ineffabilis*. Decimum *Saday*, quod interpretatur, *Robustus*, vel *Omnipotens*.

Sunt alia nomina, quæ non sunt simpliciter ignota; sed tantùm respectu nescientium linguam græcam: ut *Agyos, Otheos*, idest, *Sanctus Deus*: *Agyos Ischyros*, idest, *Sanctus fortis*: *Agyos Athanatos, Eleyson imas*, idest, *Sanctus immortalis miserere nobis*: Ita colligitur ex Missali Romano in die Parasceve. *Sother*, quod est nomen grecum, & tantum sonat, quantum apud Hebræos *Jehova*, quod est nomen apud eos *ineffabile*, & significat nudam, & simplicissimam Dei essentiam. *Agla* est nomen hebraicum, & ponitur inter nomina magni Dei; & tantum sonat apud Hebræos, quantum apud nos *Tu es Deus potens in æternum*. *Homosion* est nomen græcum, & tantum sonat, quantum *consubstantialis*; quod Christo tribuitur, qui consubstantialis est Patri, & Spiritui Sancto.

§. III.

NEc tantùm Sancti Evangelii verba, ac Dei Nomina; verùm etiam, & alia ex variis divinæ scripturæ locis, & Apostolorum Symbolo desumpta ad id plurimùm valere, experientia docet: ut illa Deuteronomii 32. *Deum, qui te genuit, dereliquisti, & oblitus es Dei Creatoris tui*. Et Apoc. 5. *Ecce vicit Leo de tribu Juda, radix David*. Et alia Symboli Apostolici Christi Nativitatem, Passionem, Mortem, Resurrectionem, ac Judicium finale denotantia. Quæ omnia, cùm dæmonibus statum felicissimum, à quo ceciderunt, Christique virtutem, ac fortitudinem, qua eorum dissipatæ sunt vires, obiiciant: hi superbissimi statum suum miserrimum, impotentiam, ac virium imbecillitatem ad mentem sibi revocantes, summoperè tristantur, à qua tristitia ut seipsos eripiant, quos vexatos homines detinent, quandoque derelinquunt: vel saltem confusi non adeò graviter lædunt, aut acriter torquent: Immò, si hujusmodi verba maxima devotione, humilitate, ac confidentia in Deum proferantur, vel secum deferantur, Deus ipse secundùm fidem, quam legentes, vel deferentes in Dei protectione habent, tam sancti nominis sui in illis Brevibus scripti virtute divina dæmones in fugam convertit.

599 Verba nonnulla sacra contra dæmones.

Hoc probat factum cujusdam mulieris relatæ *Chronic. Ord. Min. par. 1. in vita S. Antonii à Padua*. Santaren in Portugalliæ Regno quædam mulier Energumena à dæmone gravissimè torquebatur, qui variis sub formis ei apparens, illam ad mortem sibi inferendam hortabatur, quam Sanctus Antonius à Padua ab ea invocatus, apparens, his verbis allocutus est; *Aspice*, inquit, *in sinu tuo, ac lege eam scripturam, quam ibi invenies, qua lecta, non amplius vexaberis à dæmone*. Quibus auditis à somno expergefacta scripturam hæc verba continentem invenit:

600 Res gesta Sancti Antonii à Padua.

Ecce ✠ crucem Domini, fugite partes adversæ.
Vicit Leo de tribu Juda radix David. Alleluja Alleluja.

Quibus devotissimè lectis, illicò dæmon in fugam versus est. Quæ scriptura posteà à Dionysio Portugalliæ Rege in suis thesauris fuit conservata.

§. IV.

EX prædictis omnibus simul collectis, riteque dispositis infrascriptam brevem orationem composui, quam variis ex eventibus ad maleficia, & quævis mala expellenda, & evadenda juxta legentis, vel deferentis fidem, ac confidentiam in Deum constitutam (in qua Sanctum ipsius nomen invocatur) efficacissimam esse, comprobavi. Quæ à Superioribus Diæcesis Brixiensis, ad quos spectat approbata anno Domini 1646. typis fuit mandata.

601 Brevis oratio ab Auctore aliàs typis edita efficax contra maleficia, & alia pericula.

Oratio deprecativa efficax ad maleficia, & quævis mala expellenda, & evadenda.

ECce crucem ✠ Domini, fugite partes adversæ spiritus apostatici, qui superbia ducti, Deum, qui vos genuit, dereliquistis, & obliti estis Dei creatoris Vestri. Vos vicit Leo de tribu Juda radix David Jesus Nazarenus Rex Judæorum, Qui Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, natus ex Maria Virgine, passus sub Pontio Pilato, ac crucifixus, surrexit à mortuis, venturus finaliter judicare vivos, & mortuos: ipse ob immensam clementiam suam, ac bonitatem: Ob honorem, & gloriam Sanctissimi Nominis sui: Propter merita cunctarum actionum suarum, quas operatus est in hoc mundo: Nec non Beatissimæ Virginis Genitricis ejus Mariæ, & omnium Sanctorum dignetur dextera suæ Majestatis me liberare, ac defendere ab omni oppressione, infestatione, ac vexatione Dæmonis, ac ministrorum ejus, à cunctis insidiis inimicorum tàm visibilium, quàm invisibilium, & à quocumque malo mentis, & corporis, intercedentibus Beatissima Deipara, Seraphico P. S. Francisco, ac D. Antonio à Padua. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

§. V.

602 POsteà anno 1648. sequentem ampliorem orationem cum admonitione de modo illam recitandi, aut gestandi composui; ut id, quod petitur, facilius obtineri possit, additis illis Psalmorum versiculis maximam efficaciam ad impetrandum à Deo divinam protectionem habentibus, quam Tarvisii à Reverendissimo P. F. Carolo Veliterrano dictæ Civitatis, ac Diœcesis Inquisitore Generali approbatam typis mandare curavi.

Oratio prolixior ab ipso Auctore edita ad eundem effectum.

Orazione da recitarsi, ò portar seco, efficacissima per impetrar da Dio la liberazione, e preservazione da' maleficii, e molestie de Demonii, dalla febbre, insidie de' nemici, altri mali, e pericoli dell' anima, e del corpo.

Oratio ad Jesum Christum.

DOmine Jesu Christe, qui cum Patre, & Spiritu Sancto bonis innumeris mundum reples universum: quia præditus bonitate ad volendum, sapientia ad inveniendum, & potentia ad exequendum, cùm sis infinitè potens, perfectè sapiens, & summè bonus: & ut bonus velis, ut sapiens scias, ut potens valeas omnibus bona facere ad tuam voluntatem; qui ut hanc tuam potentiam, sapientiam, ac bonitatem in nobis demonstrares, de sinu Patris ad terram descendens, Verbum caro factum in nobis habitasti, pro nobis natus ex Maria Virgine, passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, ac sepultus, tertia die à mortuis surrexisti, partes adversas, Spiritus apostaticos, qui superbia ducti te Deum Factorem suum dereliquerunt: ac tui obliti sunt Domini Creatoris sui, in fugam convertens, ac confundens, eos ut Leo de tribu Juda radix David vicisti, ac superasti: caputque ipsius Draconis infer-

nalis

nalis confregisti: A quorum omnium morsibus, laqueis, & insidiis ut nos eriperes, salvares, ac tuereris, nostrisque spiritualibus, ac corporalibus languoribus medereris, Discipulis tuis euntibus ad prædicandum acies hujusmodi tartareas eiiciendi, istosque nostros infensissimos fugandi hostes, ac omnem curandi ægritudinem, potestatem dedisti, quam cunctis quoque in te credentibus communicasti, dicens apud Divum Marcum: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur; In nomine meo dæmonia eiicient; linguis loquentur novis; Serpentes tollent: & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: Super ægros manus imponent, & benè habebunt*. Nec non in cunctis angustiis, tribulationibus, ac necessitatibus nomen Sanctum tuum invocantibus, ac in te confidentibus auxilium, & solamen præstare spopondisti per Prophetam dicens: *Invoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me*. Et apud Joann. *Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, ut glorificetur Pater in Filio*. Et iterùm apud eundem: *Amen amen dico vobis, si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*: Te supplices exoramus, ac humiliter obsecramus, pro tua immensa clementia, ac bonitate; pro veritate verbi tui, in quo nobis spem dedisti; ob honorem, & gloriam Sanctissimi nominis tui, propter merita cunctarum actionum, quas operatus es in hoc mundo; nec non Beatissimæ, & immaculatæ Virginis Genitricis tuæ Mariæ, & omnium Sanctorum, digneris dextera Majestatis tuæ nos liberare, defendere, ac præservare à cunctis peccatorum maculis, ab omni maleficio, ligatura, signatura, incantatione, apparitione, deceptione, & oppressione, & vexatione Dæmonis, & ministrorum ejus, ab insidiis inimicorum tàm visibilium, quàm invisibilium, ab aquarum inundatione, & submersione, ventorum cuncussione, ignisque devoratione, à febre quartana, tertiana, quotidiana, & continua, à veneno, peste, fame, bello, terræmotu, fulmine, tempestate, subitanea morte, æternaque damnatione, & à quocunque malo, & periculo mentis, & corporis, Suppetias ferentibus Sanctissima Deipara Maria, Seraphico P. S. Francisco, ac Divo Antonio à Padua; ut sic in omnibus protectionis tuæ muniti præsidio, tuisque spiritualibus, ac corporalibus favoribus ditati, & ampliati, quas tibi debemus, gratias referamus in hoc sæculo, tuoque divino aspectu perfruamur in futuro. Qui vivis, & regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus Sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Cap. 16. v. 17. Vers. 18. Psal. 49. v. 15. Cap. 14. v. 13. Vers. 14.

Avvertimento dell' Autore.

QUalsivoglia Cristiano, se una volta'l giorno almeno, dopo d'aver fatto un' atto di dolore, e contrizione de' suoi peccati, e proccurato per quanto può dalla parte sua per costituirsi in grazia di Dio, reciterà detta orazione: overo, non potendo recitarla, farà da altri recitarla, ò dirà in vece almeno tre Pater noster con tre Ave Maria ad honore, e gloria del Santissimo Nome di Gesù, portando seco detta orazione, ma con devozione, e gran confidenza in Dio di ottenere le grazie, che si dimandano in essa, intendendosi di pregare non solo per se stesso, mà per tutti quelli ancora, che recitano, ò portano seco detta orazione, sperimenterà sopra di se la divina pietà, e misericordia; poiche in essa si rappresentano al Signore i divini attributi: la Redenzione del 603

ne del genere umano: la confusione de' Demonii; e destruzione della lor tirannia: la potestà contra li spiriti maligni, e contra l'infermità, dell' istesso Cristo concessa alli Appostoli, e suoi successori, & à tutti i suoi veri, e fedeli Cristiani: la promessa fatta da Dio, di soccorrere in tutte le necessità quelli, che in lui confidano, & invocano devotamente, e con fiducia grande il suo Santissimo Nome. Quali sono motivi efficacissimi per movere Sua Divina Maestà à soccorrerci ne' bisogni nostri, e tenere di noi singolar' protezione.

Potrà ancora ciascheduno per essere maggiormente da Dio protetto contra li nimici visibili, & invisibili, & altri mali, e pericoli dell' anima, e del corpo, aggiugnere, e dire spesse volte le seguenti parole del Profeta Davidde con gran fiducia di ottener la divina protezione.

604 *Psal.139.v.1.* ERipe me, Domine, ab homine malo: à viro iniquo eripe me.
Psal.58.v.1. Eripe me de inimicis meis Deus meus: & ab insurgentibus in me libera me.
Vers.2. Eripe me de operantibus iniquitatem, & de viris sanguinum salva me.
Psal.117.v.6. Dominus mihi adjutor: non timebo, quid faciat mihi homo.
Vers.7. Dominus mihi adjutor: & ego despiciam inimicos meos.
Psal.26.v.1. Dominus illuminatio mea, & salus mea: quem timebo?
Dominus protector vitæ meæ: à quo trepidabo?
Vers.2. Dum appropiant super me nocentes: ut edant carnes meas.
Vers.3. Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt, & ceciderunt.
Vers.4. Si consistant adversùm me castra: non timebit cor meum.
Vers.5. Si exurgat adversùm me prælium: in hoc ego sperabo, idest, ponam in Domino meo cujuslibet victoriæ spem meam, ac triumphi totam meam fiduciam in eo collocabo.
Vers.6.
Rom.cap.31. Nam si Deus pro me, quis contra me?
Psal.78.v.9. Adjuva ergo me, Deus salutaris meus, & propter gloriam nominis tui, Domine, libera me, & propitius esto peccatis meis propter nomen tuum. Amen. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

605 *Mos amuleta deferendi non contemnendus. Cur?* Mos autem prædicta amuleta, brevia, seu orationes legendi, aut secum deferendi à quovis rectè, ac catholicè sentiente parvipendi non debet: cùm neque ab ullo Patrum reprobetur; sed D. Gregorii Papæ auctoritate probetur *Epist.ad Theodolinum*, dummodo, ut addit D.Tho.2.2.*q.96.art.*4. sit recta gerentis intentio, qui pium verborum sensum ad fidei veræ professionem observans: vel ad alium sanum finem, spem suam, ac confidentiam figat in Deum: & ab ejus potentia, ac misericordia sub divino beneplacito effectum expectet; & nihil superstitiosum circa figuram, litterarum colorem, verborum numerum; scripturæ modum, materiam membranæ, & id generis observationum; de quibus latissimè Divino favente Numine aliàs tractabimus, admisceatur. Quare Exorcistis remedio hoc cautè utendum est; quod utile esse nulli dubium est, si sanctè, ac debito modo ab obsessis, ac maleficiatis adhibeatur.

ARTICULUS III.

De Cereis formis, seu Agno Dei ceræ impresso.

606 *Quid sint Agnus Dei?* SOlemne est Summis Pontificibus Christi vices in terra gerentibus non solùm primo, sed septimo quoque sui Pontificatus anno veteri Ecclesiæ instituto, mystico precationum ritu, & multis cæremoniis miram pietatem redolentibus, cereas formas, atque imagines, quas Agnos Dei à figura Agni scilicet impressa nominamus, oleo sacro, & chrismate consecrare. Quo in consecrationis munere multa precantur illis, qui pio, & religioso animo eos secum Agnos habuerint; inter quæ præcipuè liberationem ab omnibus periculis, astutiis, ac dæmonum fraudibus, ac infernalium potestatum maleficiis postulant, ut crucis virtute in istis formis insculptæ terrore corripiantur, & territi aufugere compellantur, ut ple-

plenius in Pontificali Romano continetur. Quæ omnia breviter his versibus complexus est Frusius Societatis Jesu: Ejus virtutes versibus recensentur.

Postulat in primis sacrati aspectus ut Agni
Agnum ad cœlestem concita corda levet.
Utque salutifera memores, vitæque, necisque
Criminis, & vitii noxia vincla terant.
Hostis ut insidias stygii, ac certamina vincant
Decipulas mundi, carnis & illecebras.
Corporeos nobis morbos, casusque repelli
Præsertim horriferos, mortificosque petit.

Has autem precationes suam habere vim, certum est: quia in conspectu Domini funduntur ab eo, qui ratione officii, quo nihil sublimius in Ecclesia, ad Deum magis accedit, & Christo propriùs conjungitur; præcipuè cùm illis pontificalis benedictio adjungatur, quæ sua non caret virtute, ut docent communiter Theologi Scholastici *in 4. Sent. dist. 16.* Quare cereæ illæ formæ precationibus, & benedictionibus pontificiis consecratæ, non solùm efficaces sunt contra fulgura, grandines, incendia, ac ventos, ut testantur Vincentius Bonardus *lib. de hujusmodi effectibus*, & Durandus Mimatensis *in Rationali Divin. Offic. lib. 6. cap. 79.* Sed etiam contra dæmoniacas potestates: sicut experientia confirmatur, quam variis exemplis petitis ex Italia, & Germania probat Delrius *lib. 6. Disq. Mag. cap. 2. sect. 3.* Unde hoc salutari remedio Exorcistæ, ac Parochi uti poterunt ad hunc finem. Certum namque est, dæmones illos fugere, qui sacram hanc bullam collo devotè, ac fiducialiter appositam gerunt; & sæpiùs obsessis, aliisque ruinas, & infausta omnia minari, nisi illam abiiciant, ad illos, quandiù hoc sacros præsidio muniti sunt, accedere non audentes.

607 Efficaces sunt contra pericula.

Maximè valent contra dæmones.

ARTICULUS IV.

De Reliquiis Sanctorum.

Sanctorum cum Christo regnantium sacras exuvias, & quaslibet corporis particulas, immò cineres, vestes, & alia, quibus usi sunt; item vela, pannos, & cætera, quæ ad eorum ossa admoventur, mirabili virtute pollere norunt, & in dies Catholicæ Ecclesiæ filii experiuntur. 608 Virtus Sanctarum Reliquiarum.

Videmus enim ex sacris illis Reliquiis divinam illam exire virtutem sæpiùs signo visibili, v. g. oleo, balsamo, aut simili liquore, cujus beneficio cæci vident, muti loquuntur, curantur infirmi, & dæmones ex corporibus obsessis expelluntur. Quare jure meritò S. Joannes Damascenus *lib. 4. de fide Orthodoxa cap. 1.* illos fontes salutiferos vocat, ex quibus plurima ad nos beneficia promanant. Ex quo mos apud fideles inolevit, has exuvias tum publicè, tum privatim honore prosequi, pretiosis illas operimentis involvendo, marmoreis sepulchris, vel aureis, & argenteis thecis includendo; cereos, & lampadas circumquaque accendendo; pictas tabellas, seu donaria suspendendo; processiones, festa, ac solemnitates in honorem eorum Sanctorum instituendo: ad illorum sepulchra in publicis, & privatis calamitatibus tanquam ad asylum confugiendo: in publicis processionibus cum religiosa pompa ad Deo gratias agendas, & Sanctorum auxilium implorandum circumferendo.

§. I.

Quapropter ad Exorcistam spectabit, dum propulsandi dæmonis, aut solvendi maleficii sese feret occasio, optans salutifero uti remedio, hortari Energumenos ad Sanctorum sepulchra visitanda: vel illis applicare Reliquias, si 609 Quibus uti debet obsessi.

quas certas, & indubitatas habuerint, Sanctorum more, qui hoc in talibus occasionibus præstitere: sicut testantur D. Hieronymus *contra Vigilantium*, D. Gregorius Nazianzenus *oratione de B. Cypriano circa finem*, D. Joann. Chrysostomus *in oratione contra Gentiles* de S. Babyla, *& homil. 26. in 2. ad Cor.* D. Ambrosius *serm. 77. & 91.* Thomas Fasellus de D. Philippi Apostoli Sepulchro *lib. 10. de rebus Siculis c. 2.* Rupertus Tuitiensis de Sepulchro S. Hereberti Coloniensis Episcopi *cap. ult. ejus vitæ*, Petrus Rauzanus de lipsanis capillorum S. Vincentii Ferrerii *lib. 4. vitæ illius c. ult.* De S. Guthlaci Zona Felix Crosandiensis *in ejus vita*, De S. Richarii corpore Albinus Flaccus *in ejus vita*, ac Theophilus Abbas *ser. de Veneratione Sanctorum*, & *serm. de Sanctorum Reliquiis*. Nam Sanctorum Animæ, quorum sunt reliquiæ, pro utentibus, & illas reverentibus exorant. Et etiam quia dæmones fugati sunt à Sanctis viventibus, valdè sacras illorum reliquias pertimescunt. Ac tandem propter fidem illis à patiente præstitam utilissimus est earum usus.

Cur dæmones magis videntur timere Reliquias Sanctorum, quàm S. Eucharistiam?

Unde autem oriatur, quòd dæmones taliter quasdam reliquias sacras, vel sanctas imagines horreant, ut nullo modo ad eas accedere velint, & in illarum præsentia torqueantur, clament, ac stare non possint, & quandoque exire compellantur; cùm tamen Sacramentum Eucharistiæ, quod est summa omnium Reliquiarum, timere non videantur. Dicam, quod sentio, nempè hoc propter patientum fidem, qua firmiter hujusmodi Reliquiarum applicationem, vel contactum dæmones recessuros credunt, provenire.

ARTICULUS V.

De Imaginibus Sanctorum.

610 Sanctarum Imaginum gloria.

QUàm gratus Deo, Sanctis honorificus, & dæmonibus terribilis sit venerabilis imaginum cultus, patet ex eo, quòd Deus illas honorat, cùm per illas tot miracula operatur; & severis castigationibus animadvertit in eos, qui eas injuria afficiunt: Sancti novo decorantur honore, eo quòd cultus imaginibus redditus ad prototypon transeat, quem tanquam propriæ personæ delatum reputantes, favoribus à divina bonitate impetratis cumulant: Dæmon ignominia afficitur, dum Deus in Sanctis honoratur: Sancti religiosè coluntur: Populus ex earum aspectu, & cultu ad pietatem excitatur: Ideòque illas dæmon per suos asseclas deturpare, confringere, conculcare, sputis fædare, maledictis proscindere, & in pulverem redigere conatur: quia sic Deo injuriam, Sanctis ignominiam, populo damnum inferre, (ut tradit Delrius *lib. 5. Disq. Magic. sect. 16. vers. Sacerdotes pag. mihi 742.*) arbitratur.

Eorum virtus in dæmones.

Sed non minùs fidelibus proficuus est eorum cultus, qui Deum in imaginibus colunt, ejus Majestatem per Sanctorum merita deprecando, Sanctos honorant, illorum actus imitando, & intercessiones postulando: Dæmonibus insultant, eos per Deum vel in se, vel in Sanctis suis, aut in suis instrumentis invocatum adjurando, eo modo, quo nos docuimus supra, *ubi de Adiuratione* ex Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 4. de Adiuratione c. 3. n. 7.* Qui quidem Sancti cùm per illas imagines repræsententur, experientia compertum est, hostem illum antiquum tam iniquo animo esse erga illas, præcipuè erga venerabilissimam Sanctissimæ Deiparæ Mariæ Virginis imaginem, ut illarum aspectum non possit sustinere.

Supra n. 364.

§. I

611 Exemplo comprobatur.

HOc innumeris probari potest exemplis, quæ ut notissima prætermitto, illo solo contentus relato *in Prato Spirituali c. 45.* Consueverat Religiosus quidam sanctus devotissimam B. Virginis summa reverentia diebus singulis venerari imaginem; cui semel gravi tentatione liberari desideranti palàm tentator occultus apparuit promittens se numquam hujusmodi tentationibus ejus animam vexaturum,

rum, si à reverentia huic imagini impensa cessare vellet. Quod cùm Religiosus facere constanter renuisset, & tentantem dæmonem fugare meruit, & tentationem fortiter superare. Idem dicendum de cæteris Sanctorum imaginibus, ut videre est in Epist. cujusdam Cyrilli ad Augustinum, in qua mirabilem Monialis liberationem à vexante dæmone per imaginem Sancti Hieronymi factam narrat. Ut ex his invitentur Exorcistæ, ac Parochi coram imaginibus Domini N. Jesu Christi, Beatissimæ Virginis, & Sanctorum sacros exorcismos, seu præcepta in nomine Jesu contra dæmones impendere; & maleficiatis suadere, ut aliquam honorificè, & religiosè secum gerant, qua ab insultibus dæmoniacis liberentur, ac præserventur.

ARTICULUS VI.

De Aqua benedicta.

INter mirabiles effectus, quos benignissimus Deus per aquam benedictione Ecclesiastica singulis Dominicis solemniter sanctificatam operatur in hominibus, duo præcipuè (ut ex Decreto Alexandri Papæ primi hujus nominis colligitur Epist. 1. quæ refertur *de Pœnitent. dist. 3. c. aquam*) assignantur. 612 Virtus quæ benedictæ duplex.

Primus est venialium peccatorum deletio, quam, etsi quidam Doctores apud Azorium *lib. 4. moral. c. 11. q. 4.* ex opere ipsius sacramentalis fieri asseverent; Communis tamen opinio est, aquam benedictam, sicut & cætera sacramentalia peccata venialia ex opere hominis justi peccata ipsa detestantis delere, prout à tali sacramentali ad actus detestationis, ac contritionis eliciendos excitatur: Ita docent Paludanus *in 4. d. 16. q. 1. art. 2.* Sylvester *verb. aqua benedicta*, & alii plures relati ab Azorio *loc. cit.* & à Bonacina *de Sacram. disp. 5. qu. 6. sect. 2. punct. 2.* Duobus autem modis sacramentalia vim remittendi peccata venialia habent. Primò ex Christi promissione, vel institutione, qualem vim dominicalis oratio habet, ut constat ex illis verbis: *Dimitte nobis debita nostra, &c.* Secundo modo ex oratione Ecclesiæ, quæ exaudiri à Deo meretur: Sic aqua benedicta, panis benedictus, & alia sacramentalia ab Ecclesia instituta, ac benedicta, vel consecrata vim divinum impetrandi auxilium habent, quatenus homo per ea ad tales actus, per quos peccata venialia deleantur, excitatur. Colligitur ex illo Decreto, in quo Pontifex dicit, *Aquam benedici, & sacrari in sanctificationem, & purificationem fidelium*. Et ipsa Ecclesia indicat, cùm in precationibus adhibitis ad ejus consecrationem dicit: *Fieri in salutem credentium, ut sit sumentibus sanitas mentis, & corporis.* Peccata venialia delet. Et quomodo?

§. I.

SEcundus est dæmonum, & omnium rerum noxiarum ministerio dæmoniaco immissarum expulsio: ut idem Papa asserit dicens: *Insidias diaboli avertit, & à phantasmatis versutiis homines defendit.* Quod Ecclesiæ verbis confirmatur. *Ut effugiat, atque discedat à loco, in quo aspersum fuerit sal, omnis phantasia, & nequitia diabolicæ fraudis, omnisque spiritus immundus: Ut fiat aqua exorcizata ad effugandam omnem potestatem inimici, &c. Ad abigendos dæmones, morbosque pellendos, &c.* Quibus verbis effectus ille multis modis exprimitur, & declaratur. 613 Dæmones fugat.

Quare sapienti Exorcistæ hoc uti remedio conveniet, exemplis S. Gregorii Magni Monasterium ab infestationibus sathanicis liberantis: B. Macharii mulierem in jumentum apparenter transformatam in pristinam formam restituentis: S. Marcelli Episcopi spiritum immundum impedientem, ne flamma templum Idolorum absumeret, abigentis: B. Theodori Archimandritæ noxas omnes curantis: S. Eligii Noviomensis, & S. Maclovii in Gallia, S. Laurentii Dunelmensis in Britannia, & S. Annonis Archiep. in Germania plures energumenos liberantium: ut refert Delrius *l. 6. Disqu. Magic. cap. 2. sect. 3.*

ARTICULUS VII.

De Pane, & Oleo benedicto.

614 Panis benedictus.

PAri virtute infernalis hostis per ea, quæ ecclesiastica benedictione consecrantur, & fidelium usui deputantur, arcetur: ut sunt comestibilia, inter quæ panis primum locum tenet. Hic enim Dei invocatione, crucis signo, & aliis ritibus benedictus duplicem illam vim obtinet, quam aquæ benedictæ tribuimus.

Peccata venialia delet.

Primam quidem venialium noxarum labem delendi, ut diximus de aqua benedicta. Quod innuere videtur Ecclesia in benedictionis forma, ut omnes ex eo dignè gustantes inde corporis, & animæ desiderabile percipiant sanitatem: *Ut sit omnibus sumentibus sanitas mentis, & corporis*: ut habetur in Rituali Romano *pag. mihi* 207.

Dæmones coercet. Exemplis comprobatur.

Secundam verò dæmones expellendi, & infirmitates curandi ex ejusdem Ecclesiæ precationibus, in quibus additur: *Atque contra omnes morbos, & universas inimicorum insidias tutamen*. Hoc experientia tot miraculis contestata probat, quorum aliqua per B. Elphegum Episcopum patrata refert Osbertus *in eius vita*: per S. Uvolphelmum Abbatem, Conradus ejus discipulus *in eius vita*. De B. Hildegarde Theodoricus Abbas *lib.3. de vita S. Hildegardis cap.9.* De S. Petro Cælestino Papa *in vita eius*. De aliis pluribus refert Gretzerus *libr.3. de S. Cruce cap.37.*

Quare poterunt Exorcista, ac Parochus hoc etiam remedium adhibere, ut obsessos ad fidem vigorosam, ac fiduciam perfectam facilius disponant, quæ dæmones à seipsis abigere valeant, ac propulsare.

§. I.

615 Oleum benedictum valet contra dæmones. Exemplis comprobatur.

HUc referendum est Oleum à Sacerdotibus, etiam non Episcopis benedictum, obsessis, ac maleficiatis sive pro potu, sive pro unctione ab Exorcista exhibitum, quod ad dæmones coercendos, ac maleficia destruenda plurimùm valere exempla varia contestantur.

Beda Venerabilis *in Lucam cap.8.* cùm ageret de Monialis cujusdam obsessæ à variis, quæ dæmon inflixerat, vulneribus sanatione: & ipsamet (uno excepto) cętera fuisse sanata, narrasset, hæsitanti Sacerdoti eam consilium hoc dedisse, refert: *Si*, inquit, *oleum pro infirmis consecratum eidem medicamento asperseris, sicque me perunxeris, statim sanitati restituar; nam vidi per spiritum in quadam longius positam civitate, quam numquam corporalibus oculis vidi, puellam quandam calamitate laborantem taliter à Sacerdote curatam. Fecit, ut illa suggesserat, statimque ulcus remedium, quod ante respuerat, accipere consensit.*

Laurentius Surius. Januar. 10. *Metaphrast. s. Januar.* 10. *Februar.* 7. *Februar.* 14. *Martii* 5. *Aprilis* 6. *Aprilis* 16. *Chron. Belgic. Anno* 1490.

Hoc sancto oleo utebatur S. Parthenius, ad quem cùm Eucheria Agapii uxor veneficio affecta, cui intestina rodebantur, adducta esset, Sancto triduo orante, & oleum Sanctorum ei propinante, sanitati pristinæ restituta est; ut refert Surius *in ejus vita*. Idemque hic ipse Sanctus beneficium eodem oleo inungens cuidam Lesbo Oano impendit. Hoc oleo etiam S. Theodosius Cœnobiarcha brucos pellebat: ac morbos gravissimos S. Launomarus abigebat. Et hoc ordinarium B. Auxentii Archimandritæ contra dæmonis obsidiones, morbosque ab eo illatos erat remedium, teste Metaphraste *in vita eorum*. Nec minori successu eodem usi sunt contra serpentis ictum, ac morsum virulentum S. Uvinuvalocus, & S. Paternus Abricensis. Ad arreptitios etiam ferocissimos liberandos S. Eutychius Patriarcha, S. Hilarion Abbas, Ægydius Nitteletus Decanus Cameracensis, ut referunt Metaphrastes, Surius, D. Hieronymus, Eustachius, Anonymus, & Joannes Molinetus *in vita eorum*.

Qua-

Quare Exorcista hoc etiam uti remedio poterit, qui similis Filio hominis septem stellas in manu, septem nempe sacramentalia, quasi cælestia medicamenta, quibus dæmoniacæ infirmitates curari possunt, habebit. Sed circa unctiones caveat, quæ supra monuimus *num.* 318.

Cap. III.

De remediis particularibus Ægrotum præparantibus.

QUemadmodum solent Medici in curatione morborum aliquando medicata potione, aliquando sectione, & ustione subvenire ægrotis: unde medicina, cui nomen à modo, & temperamento impositum existimatur, in duas species pharmaceuticen, & chirurgicam dividitur: ita Exorcistæ, ac Parochi idipsum in curatione morborum maleficorum præstare debent. Non enim remediis generalibus tantùm ex Sacramentorum, ac Sacramentalium virtute desumptis hujusmodi ægritudines arcere debent; sed maximè particularibus ab Ecclesia ad hunc effectum institutis, exorcismis nempè, ac præceptis ecclesiasticis, quibus & maleficia, & maleficiorum auctores propulsantur. Illa etenim generalia, etsi patientem ad fidei, ac confidentiæ in Deum actus eliciendos, quibus & dæmones expelluntur, & maleficia destruuntur, maximè disponant; attamen ex se, & absolutè non ad dæmones expellendos, ac maleficia destruenda, sed ad peccata vel mortalia, aut venialia remittenda: vel ad gratiam conferendam, aut augendam: vel ad alios hujusmodi effectus producendos sunt ordinata. 616

Particulare remedium ad dæmones expellendos, & maleficia sol. venda.

Remedia autem particularia, de quibus impræsentiarum loquimur, ex se, & absolutè à Deo sunt instituta, & ab Ecclesia, non ad alium finem, quàm ad dæmones expellendos ab hominibus, & à rebus ad homines spectantibus ordinata.

Hoc typicè videtur in simili Filio hominis, qui non solùm septem stellas in manu Sacramenta, & Sacramentalia designantes habebat; sed etiam gladium ex utraque parte acutum ex ejus ore exeuntem gerebat. Nam quid aliud gladius ille quàm verbum divinum, quo infernalis hostis feriendus est, & à creaturis expellendus, præfigurat? *Vivus enim est*, inquit Paulus Apost. Hebræor. c. 4. *sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens usque ad divisionem animæ, & spiritus, compagum quoque, & medullarum, & discretor cogitationum, & intentionum cordis. Et non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus*: Non inferior scilicet corporea, quantumvis mole quantitativa aciem oculorum obtundat: Non media, ut homo, qui spiritu interiori movetur in corpore opaco: Non superior, ut dæmon, qui cùm purus sit spiritus corpore expers, homine natura est superior. Nam gladius hic verbi Dei ex utraque parte acutus, quia ex utroque testamento colligitur, potentissimus est, nedum pro dæmone coercendo, & expellendo ab hominibus, & è rebus ad homines spectantibus, ut fusè c. 4. explicabitur: sed pro homine ipso obsesso ad suam liberationem, dum per instructionem, ac probationem ab eo resecatur ignorantia, ac diffidentia, quæ potissimùm liberationi obicem ponunt, præparando. 617

Est gladius verbi Dei, nempe Exorcismus qui potentissimus est pro vexato præparando, & pro demone coercendo.

At quia vexationes, quibus in dies homines afficiuntur aliæ à dæmonibus: aliæ à causis naturalibus: aliæ ex pura imaginatione provenire dignoscuntur; ideò antequam ad remedia dæmones expellentia deveniatur, primò ab Exorcista, & Parocho, quæ, & qualis vexatio sit, est cognoscendum. Secundò instruenda persona vexata. Tertiò probandum, an instructio ab ea sit benè percepta, & per eam facta sit capax ad liberationem. Quod tribus sequentibus articulis aperietur.

ARTICULUS I.

De modo certitudinaliter cognoscendi: an quis verè sit maleficio affectus, vel à dæmone possessus.

618 Quomodo ab Exorcista interrogandi sint domestici Obsessi? Et de quibus?

PRimò ab Exorcista interrogandi sunt parentes personæ vexatæ, vel ejus consanguinei, aut curam habentes de origine infirmitatis, de tempore, ac modo, quo talis infirmitas inceperit: An die, vel nocte: qua noctis hora, puta an post tertiam, & ante quintam, vel sextam: quia eo sæpius tempore Malefici, ac Sagæ maleficia operari solent: An in somno, vel vigilia: An sensim, ac paulatim, vel inopinatò, ac repentè: An domi, vel extra domum: An ex cibo comesto, vel potu: An aliquod remedium adhibuerit; & tunc diligenter quærat, quis tale remedium adhibuerit: An Medicus, vel Chirurgus, vel Religiosus, vel Idiota, vel Fæmina: An fuerit naturale, vel spirituale: An verba fuerint prolata, & quæ sint verba; An signa cum aliquo instrumento ligneo, ferreo, laneo, lapideo, plumbeo, aureo, argenteo, vel hujusmodi facta sint: An alia intervenerint, quæ nullam naturalem ad sanitatem conferendam vim habent: quia sæpiùs contigit, aliquos, immò plurimos priùs nedum ad humana sese confugere auxilia, quàm divina; sed etiam ad diabolica, Magos, Maleficos, & Sagas advocantes, ab eisque remedia postulantes. Quod monet etiam Drexelius de Conformatione voluntatis lib.5.cap.10.§.7. *Ille plurimorum*, inquit, *intolerabilis error, & abusus est, ut priùs ad humana sese auxilia convertant, quàm ad divina; neque hæc, nisi illis omnibus frustra tentatis, rebusque jam planè depositis, censeant. Quo sanè fit, ut humana remedia ordine plerumque præpostero adhibita, vindicante Deo, incassum nobis eant.* Et paulò infrà addit. *Multis vix alius est Medicus: quàm Magus, nec alius pharmacopæus, quàm diabolus, quæritur. Jure ergo Deus per hos punit, per quos tam variè offenditur.* Propterea Exorcista, si fortasse aliquem ad Magos confugisse agnoscat, sanitatis acquirendæ gratia, illum moneat, ut priùs pænitentiam agat, ac divinæ justitiæ vindicanti satisfaciat.

§. I.

619 Quomodo interrogandus sit Obsessus? *Supra nu.154. & sequent.*

SEcundò Exorcista Vexatum interroget super eisdem, de quibus supra, eum alloquendo, intuendo, audiendo, & ejus dispositionem considerando, signa tam probabilia, quàm certitudinalia investigando: quid de sua infirmitate sentiat, interrogando; interim diligenter ejus dicta, vultus mutationem, gesta, ac desiderium suæ sanationis observet.

Ex quibus investigationibus, si nihil probabilitatis habeat, quòd patiens vexatus sit, non ultra procedat, ne patiens super re non existente incipiat suspicari; sed potiùs ipsum ad divinum in omnibus, & ante omnia hortetur implorandum auxilium; deinde ad peritum Medicum confugiendum, ut per naturalia pharmaca (si infirmitas naturalis sit) optatam valeat consequi sanitatem.

Si verò ex præmissis investigationibus aliquod evidens habeat signum, illum à dæmone esse possessum, aut maleficio affectum, liberè, ac tutò Exorcista poterit de vexationis illius certitudine judicium ferre, & ad ulteriores actus, nempè ad instructionem, probationem, & dæmonis expulsionem procedere, de quibus infra. Sed Vexati judicium de sua vexatione priùs requirat; an scilicet esse naturalem, vel à dæmone causatam arbitretur. Quòd si naturalem esse respondeat, non est ultra procedendum; quia Vexatus vel fateri debet vexationem suam esse à dæmone, (si verè talem esse agnoscat:) vel saltem dicere debet, se talem vexationem esse à dæmone suspicari; ut sic ab Exorcista debita ei remedia possint adhiberi.

Si au-

Si autem dicat, se infirmitatem suam esse à dæmone suspicari; sed de sua liberatione non curet, pro tunc ultra non est procedendum; quia Exorcista oleum, & operam perdet; nam Deus ab ægrotis adultis ordinariè consensum requirit ad sanitatem illis impertiendam. *Supra nu.13. & num.220.*

Si tandem velit, ac sanitatem quærat; sed illam se consecuturum non credat, tunc per Exorcistam; aut per parentes, amicos, vel domesticos est disponendus.

§. II.

Tertiò, si ex præcedentibus investigationibus signa aliqua habeantur probabilia, Patientem esse à dæmone vexatum, ut certitudo de tali vexatione habeatur, sequens faciendum est experimentum. Primò Exorcista obsessum breviter instruat, ut credat ipsum esse Christi, & Ecclesiæ ministrum, & auctoritatem habere dæmonem è corporibus obsessis expellendi, ejusque opera malefica destruendi; idcircò, si verè, ac realiter dæmon fuerit in corpore ipsius, illicò ad præceptum ab Exorcista sibi imponendum se propalaturum. 620 Modus ad faciendum experimentum certum de obsessione, ac præsentia dęmonis in corpore humano.

Genuflexo ergo Obsesso (si potest) coram Exorcista veluti coram judice sedente, tunc ipse Exorcista voce horribili, & aspectu gravi, & maxima divini auxilii munitus confidentia, sequens præceptum conditionatum formet.

In nomine Jesu Christi ego N. ut minister Christi, & Ecclesiæ præcipio tibi dæmon, vel vobis spiritus immundi, (si aliquis estis in corpore istius creaturæ Dei) ut statim detis mihi aliquod signum evidens, ac certum præsentiæ vestræ, hanc creaturam indesinenter vexando: aut commovendo humores in ea more solito eo modo, quo à Deo vobis fuerit permissum. Præceptum conditionatũ probationũ

Quod si patiens à dæmone verè fuerit vexatus, statim dæmon Exorcistæ præcepto obediet, effectus causando, quos anteà consueverat operari. Et tunc Exorcista statim dæmoni præcipiat, ut à tali vexatione cesset, juxta regulas supra positas *nu. 368. & sequentibus*. Si verò dæmon nullum det evidens signum suæ præsentiæ, tunc Vexatus ab Exorcista dimittatur, illum ad divinum implorandum auxilium hortando, ut supra admonendo, ut falsam existimationem removeat, & quòd credat experto, & non sibi. Hujusmodi autem præcepta Exorcista sive latino, sive vulgari idiomate juxta opportunitatem, & exigentiam, secundùm monita supra tradita *nu. 368. & sequentibus*, poterit efformare.

ARTICULUS II.

De Instructione pro Vexato ad liberationem preparando.

Postquam Vexatus verè esse energumenus, vel maleficio affectus, cognitus fuerit, antequam Exorcista ad præcepta expulsiva deveniat, ut fructuosa sit adjuratio, ac præcepta expulsiva dęmoni facienda suum possint obtinere effectum, posito patiente coram Exorcista, præsentibus parentibus, & aliis piis personis, clarè, distinctè, ac suaviter in doctrina infra ponenda illum instruat: sed diligenter Exorcista advertat, ut patiens illam percipiat; ideòque illum ad attentionem sæpiùs excitet; & aliquando jubeat, quæ audivit, denuò replicare. Semper ad spem, ac confidentiam illum roboret. Proponat ei certam ex parte Dei, & Ecclesiæ liberationem, si ipse perfectam, & inhæsitantem confidentiam habuerit, ac hujusmodi liberatio illi futura sit salutaris. Sæpiùs eum commoneat, ne dęmoni attendat, si illi aliquid intùs suggesserit, neque si aliquam ei intulerit vexationem. 621 Modus instruendi Vexatum pro sua liberatione preparandum. *Supra n.18.*

Ad aliquid pręceptum expulsivum, nisi completa instructione, ac probatione, scilicet nisi patiente benè instrusto, ac in fide, ac fiducia probato, non veniatur.

Si ta-

Si tamen Obsessus à dæmone turbaretur, ne instructioni posset attendere; tunc Exorcista præceptis lenitivis, de quibus infra *n.664.* dæmonem cohibeat, videlicet ei præcipiendo in nomine Jesu, ne patientem perturbet, aut molestet, nec impediat, quin attentè, ac devotè instructiones audire, ac percipere queat; addendo etiam, (si opus fuerit) aliquam adversùs dæmonem objurgationem; ut infra *n.660.*

De quatuor ergo principaliter ab Exorcista, vel Parocho instruédus est Vexatus.
Primò in his, quæ in ordine ad Deum credere debet.
Secundò in his, quæ Exorcistam respiciunt.
Tertiò in his, quæ in ordine ad dæmones credere debet.
Quartò in his, quæ ad seipsum spectant.

QUÆSTIO I.

Quomodo, & de quibus Vexatus instruendus sit erga Deum?

622 Quomodo, & de quibus Vexatus instruendus sit erga Deum?

RESpondetur, Energumenum, aut maleficio affectum, ut maximam in Deum fiduciam, ac confidentiam pro sua liberatione elicere queat, quæ sequuntur, firmiter credere debere.

Primò omnia, quæ in mundo fiunt, sive bona, sive mala à Deo esse, vel volente, vel permittente juxta illud Eccles.c.11. *Vers.14.* *Bona, & mala, vita, & mors paupertas, & honestas à Deo sunt*: Ideò omnia maleficia, dæmoniacas obsessiones, ac possessiones, ut simpliciter malum pœnæ dicunt, quæ est quid positivum, esse à Deo volente, & approbante: ut verò malum culpæ includunt, vel ad culpam inducunt, esse à Deo non volente, nec approbante; sed tantummodò permittente, seu non impediente. *Supra n.128. & sequent.*

623 Divina Providentia benè cuncta disponit.

Secundò, quòd *mala*, quæ Deus hominibus evenire permittit, *divina providentia ad bonum dirigens cuncta disponit*: ut loquitur Boetius *l.4.Consol.phil.prosa 6. in fine*, videlicet si Vexatus peccator est, ut resipiscat, & pęnitentiam agat: si verò justus est, ad majora christianæ perfectionis incrementa provocetur. Quare Exorcista, vel Parochus Patienti ad Deo gratias agendas pro tali vexatione persuadeat; eique dictum D. Hieronymi rememoret, nempe quòd *Omnia Providentia Dei gubernantur, & sæpè quæ putatur pœna, medicina est*. Consequenter hortetur, ut ex totis præcordiis peccata detestetur, ac confiteatur, & in virtutum exercitio magis, ac magis proficere contendat. Moneatque virtutis profectum in offerendo seipsum ex toto corde divinæ voluntati consistere: *ita ut una æquali facie*, ut loquitur Thomas de Chempis lib.3.c.25.n.3. *in gratiarum actione permaneat inter prospera, & contraria, omnia æqua lance pensando*: Sic semper voluntatem suam in omnibus divinæ subiiciat, ac conformet. *Supra n. 388. & sequent.*

624 Obsessus ad voluntatem signi confugere debet.

Tertiò, cùm nullus Vexatus nisi per divinam revelationem scire possit, an sit voluntas Dei, nec ne, ut diù talem sustineat vexationem, Exorcista eum instruat, ut ad signi voluntatem confugiat, quæ per divinas Scripturas nobis manifestat Deum omnibus invocantibus se suum præstare velle auxilium, & in se credentes, ac in Sanctissimo nomine suo confidentes velle à quacumque dęmoniaca liberare vexatione, si talis liberatio eis salutaris sit futura. Propterea ad hoc ut Vexatus (quantum est ex se) suam liberationem faciat esse salutarem, ad laudem, & gloriam Dei, ac salutem animę suæ illam ordinet: & dum in oratione à Deo suam petit liberationem simul talem ordinationem petat, nempe, ut Deus sibi sanitatem, ac simul auxilium efficax tribuat, ut tali sanitate ad Deum laudandum, & glorificandum, ac magis magisque in bono proficiendum benè utatur. *Sup. n.429.*

§. I.

625 Obsessus credere debet, quòd

QUartò, Exorcista moneat illum, ut Deum esse omnipotentem, nec ullam esse creaturam, quę ejus potentię valeat resistere, firmiter credat; idcir-

idcircò licèt in corpore Energumeni essent, mille dæmoniorum legiones, illicò Deum eos expellere posse: Ac respectu divinæ Potentiæ non esse differentiam, ab uno obsesso centum millia dæmoniorum expellere, ac si unum solum: quia cùm Dei potentia sit infinita, & dæmonum finita, & inter eas nulla est proportio; ideòque tota omnium dæmonum potentia simul unita respectu divinæ nihil est. Deus est omnipotens. *Supra n.268. & num.394.*

626 Quintò, ut Deum sapientissimum esse credat; ideòque perfectissimè omnium dæmonum machinamenta, dolos, ac fallacias noscere; & cùm ubique per essentiam, per potentiam, & per præsentiam sit, omnia esse aperta, & nuda oculis ejus; eaque sine ullo impedimento apertissimè videre, ac modum, quo ea destruere, ac dæmones à corporibus obsessis valeat propulsare, optimè agnoscere. Deus est sapientissimus. *Supra nu.268.*

627 Sextò, quòd Deus est summum bonum, ideòque se ad extra per communicationem diffundit, prout à creatura capi potest, & ei expedire judicat. Quare ratione suæ bonitatis vult omnibus benefacere, & non malefacere, quantum est ex parte sua: Sic Drexelius de Conformatione voluntatis lib.2.c.5. ait: *Deus non tantùm vult fieri, quicquid in Orbe fit (dempto peccato) sed id omne re ipsa semper exequitur, quod melius est, immò quod optimum est, hoc est (ut sic loquamur) ingenium Dei, & innata ejus propensio*. Hac de causa, ut nos suæ bonitatis faciat esse participes, sæpiùs in divina Scriptura hortatur, ut illum invocemus, invocantibus se suum præstare auxilium pollicendo. Sic Christus, dum mortali carne indutus in hoc inferiori Orbe morabatur, pertransiens omnibus benefaciebat, & omnes à dæmone oppressos sanabat, ut habetur Act.20. Deditque potestatem suis Discipulis, & eorum successoribus omnia dæmonia eiiciendi: quam etiam omnibus in se credentibus Marci ult. communicavit dicens: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eiicient*. Ex quibus omnibus clarè constat, Deum velle (quantum est ex parte sua) omnes Energumenos, & maleficio affectos à dæmone liberare, si ipsi ad liberationem perfectè se disposuerint, faciendo quantum in se est, ac Deum suppliciter rogando, ut talis liberatio sibi salutaris sit futura; nec eam nisi sub tali conditione ullo modo quærant impetrare. Deus est summè bonus. *Supra n.394. & sequent.*

628 Septimò: quòd Deus verax est, nec mentiri potest, nec in suis promissis deficere: idcircò, cùm promiserit Marci ult. supra citato, se ad fidem credentium dæmones expulsurum (si Vexatus perfectam in eo fiduciam collocaverit) à dæmone proculdubio eum liberabit, si talis liberatio ei sit profutura. Deus est veracissimus. *Supra n.405. & sequent.*

§. II.

629 Octavò, quòd dæmon obsessos sæpiùs ad multa mala perpetranda induxit, puta ad blasphemias, ad peccata carnalia, ad rixas, ac jurgia excitanda, ad odia fovenda, ad parentes contemnendos, ad domesticos perturbandos, ad collisiones, submersiones, præcipitia, desperationem, ac mortem ipsam, ut in dies experientia docet: quæ omnia, etsi à Deo permittantur; non tamen approbantur; sed potiùs odit illa; ergo etiam dæmonem in corporibus humanis habitantem, ac talia suscitantem odio habet. Dæmon ad multa mala obsessos inducit. *Sup. n.70. & n.541.*

630 Nonò, Exorcista ex præmissis deductam Vexato proponat conclusionem, nempè in Deo confidentiam: quia Deo æqualiter de omnibus cura est: quia omnipotens, ac sapientissimus est, ac vult omnibus in se confidentibus opitulari; ac fidelis est in omnibus suis promissis, ideòque maximè confidendum est in eo, qui Suos nunquam deserit; Suis enim semper præsens est, & auxiliari semper est paratus, ut omnia suorum amicorum ad opportunum finem dirigantur; propterea Vexatus eo semper animo illum exoret, nec dubitet; sed certò sciat suas preces (si tamen justa petat) esse exaudiendas: nam instar oraculi habeat illud à Chrysostomo dictum homil.14. in Matth. *Si cum hoc studio mentis accesseris, & dixeris: Nisi accepero, non recedam; prorsus accipies: si modò talia postulaveris, quæ & illum, qui rogatur, dare deceat, & accipere tibi, qui precaris, expediat*.

Deci-

Decimò, ob oculos ponat Vexato: quòd sicut omnia Sacramenta ex opere operato suum producunt effectum, Deusque infallibiliter ex parte sua concurrit, (si adsint requisita ex parte materiæ, formæ, ministri, ac recipientis) sic Ordo Exorcistatus, cùm sit Sacramentum, uti plures graves testantur Auctores, ex merito passionis Christi, si omnia aderint requisita suum producet effectum: qui effectus est dæmonis expulsio; ideò si obsessus per fidem, ac confidentiam in Deum benè fuerit dispositus, à dæmonis tyrannide proculdubio dissolvetur.

631 Ordo Exorcistatus producit effectũ ex opere operato. *Supra n. 9. & n. 17.*

§. III.

632 Deus nunquã obsessos derelinquit, si ipsum devote invocent. *Supra n. 468. & 469.*

Undecimò, Exorcista vexatum moneat, Deum, cùm pientissimus sit, nunquam ipsum derelicturum; sed ipsi, si eum invocaverit, suum prestiturum auxilium: nec defectus illius divinæ protectioni obicem ponent, si illos ex totis præcordiis detestetur; ideò numquam Energumenus de sua salute tam corporali, quàm spirituali desperet: quia Deus non vult mortem peccatoris; sed ut convertatur, & vivat: neque gaudet, hominem talibus iniquissimi hostis vexationibus subjacere, si quod ex parte sua requiritur, perpetrabit. Quare illum, (ut fiducialiter petat à Deo liberationem suam ob magnitudinem misericordiæ ejus) hortetur, quæ major in benefaciendo homini peccatori, & indigno, quàm justo, ac digno ostenditur: nec non ob invariabilem, & indeficientem ipsius fidelitatem, quæ in servandis suis promissionibus nunquam deest. Insuper consoletur cor patientis, ejus afflictum, ac jacentem erigat animum, & ad demoniacis insultibus resistendum corroboret; ostendatque non esse difficile, dæmones expellere: quia Deus ex parte sua veluti sol refulgens paratissimus est, suos quaquaversùm gratiarum diffundere radios, dummodò ignorantiæ nubes, ac diffidentiæ tollantur: idcircò si ipse perfectè crediderit, ac confidentiam in eo inhæsitantem collocaverit, utique victor erit. Propterea semper Exorcista vultum lætum, hilarem, ac jucundum ostendat: nec Obsesso unquam minetur; sed eum hortetur, ut gaudeat, & consoletur.

§. IV.

633 Quomodo Deus partes juvet Exorcistæ, & Energumeni?

Duodecimò, certissimum est, quòd si Exorcista, & Energumenus simul cum diabolo ad eiiciendum illum pugnaverint, Deus magis Exorciste, & Energumeni, qui se illi commendat, partes juvabit, quàm diaboli inimici sui, qui illum blasphemat, & odit. Ergo certissima erit victoria. Quis poterit resistere Deo? Et si aliquando Deus demones non eiiciat, non est, quia non possit, vel nesciat, aut nolit, quantum ex se est; sed quia vexato expediens esse non judicat, quia si à demoniaca vexatione citò liberaretur, fortasse ad priora, & etiam ad majora peccata reverteretur: vel quia Vexatus confidenter ad Deum non confugit; sed de ejus voluntate optima, ac pientissima veretur.

Quare concludimus, maximam esse diaboli tentationem, credere quòd Deus velit, (licèt permittat) demones in hoc speciali corpore habitare (exceptis maximis peccatoribus) ita ut Vexatus non procuret, nec suam liberationem procurare debeat: sicut tentatio esset ei, qui in ignem cecidit, & posset amici auxilio liberari, & nollet, dicens: *Deus voluit, me in ignem cadere, sic ergo volo manere:* Cui ego responderem: *Tua incuria, & imprudentia in ignem cecidisti; & dum voluntariè sine aliquo recto fine potens, non vis liberari, morieris in corpore, & etiam æternam amittes beatitudinem.*

QUÆSTIO II.

Quomodo instruendus sit Vexatus de spectantibus ad Exorcistam?

634 Vexatus erga Exorcistã de.

Respondetur breviter, Energumenum, ac maleficio affectum, ut ad suam liberationem rectè sit dispositus, debere in ordine ad Exorcistam quinque actus

actus elicere, scilicet credere, obedire, attendere, se conformare, & manifestare. bet quinque actus exequi, scilicet.

Primò credere debet Vexatus, quòd Exorcista sit Dei minister, & quòd ejus operationes principaliter ipsius Dei sunt, & instrumentaliter ipsius ministri; ac per consequens diabolus sine dubio illi obediet: quia non obedire Dei ministro, est Deo non obedire: sicut in artificialibus serra est instrumentum fabri lignarii, & qua ratione lignum serræ obedit, dum per eam scinditur, eadem ratione obedit fabro, qui serram movet: sic in misteriis ecclesiasticis Deus ministrum suum tanquam morale instrumentum movet; & non obedire ministro ejus, est ipsi non obedire; ergo Exorcistæ præcepta efficacia erunt, si Energumenus ex parte sua ritè fuerit dispositus. 1. Credere.

Pari modo Vexatus credere debet, quòd Deus absque dubio cum suo ministro concurret, quando in nomine ejus præcipiet. Sicut enim infallibiliter cum Sacerdote concurrit ad consecrandum, cum Confessario ad absolvendum, & cum Parocho ad baptizandum, dummodo sint omnia necessariò requisita: ita cum Exorcista concurret, cùm debitè officium sui ordinis administrabit: omnia enim Sacramenta ex opere operato virtutem habent, ut communiter censent omnes Auctores. *Supr. n. 10. 11.*

635 Si autem dicatur, quòd diabolus non semper præceptis Exorcistæ obtemperat; ideò Energumeni fides vacillat; immò etiam ipsius Exorcistæ. Instantia.

Respondetur, quòd diabolus semper Exorcistæ obedire tenetur in his, quæ ad suam spectant ejectionem, si Energumenus sit perfectè dispositus, ac firmiter credat, nec intus vacillet; & Exorcista ritè suo munere fungatur: ut centies experientia comprobavi. Sed cùm Energumenus non est perfectè dispositus: vel Exorcista non ritè suo fungitur munere, tunc dæmon non obedit; immò etiamsi Exorcista omnes conditiones haberet requisitas, si patiens non sit benè dispositus, dæmon saltem præceptis ad expulsionem pertinentibus non obtemperabit. Sic etiam in aliis Sacramentis, quæ ponentibus obicem gratiam non conferunt, contingit. Solutio. *Supra n. 367.*

§. I.

636 SEcundò Vexatus Exorcistæ obedire debet; quod præstare tenetur nedum in exterioribus, sed in interioribus actibus, quibus ei tanquam Dei ministro honor, ac reverentia exhibetur. 2. Obedire.

Tertiò ad dicta, ac præcepta Exorcistæ attendere; nec ullo modo ab eis divertere: quia tunc diabolus multa, ut divertat, proponit; propterea Energumenus fide, intentione, attentione, & toto conatu attendat: quia per actus fidei vigorosæ dæmon quàm maximè compellitur, ut exactissimam Exorcistæ obedientiam præstet. 3. Attendere. *Supra n. 369. & sequent.*

Quartò in omnibus se Exorcistæ conformare debet, ita ut pugnet contra diabolum, ac suam voluntatem Exorcistæ voluntati conformet. Idcircò cùm minister præcipit, & ipse præcepti hujusmodi executionem intendat, ad quodcunque præceptum ab Exorcista factum sive ad probationem, sive ad expulsionem divina virtute dæmonem ligari firmiter credens, ita ut ab ejus obedientia se subducere non possit. 4. Se conformare.

Præterea advertere debet Patiens, ne tempore exorcismi ullo modo Exorcistę repugnet; nec, quamvis diabolus aliquid intus suadeat, perturbetur; sed totam suam ad Christi ministrum dirigat intentionem; credens illum tunc dirigi à Deo, & facere opera, ideòque ab eo adjuvari. Unde contra dæmones Deus, minister, & patiens decertabunt.

§. II.

637 QUintò Vexatus omnes diabolicas tentationes cujuscunque generis sint, nedum ad peccata inducentes; sed etiam suggestiones à monitis Exorcistæ distra- 5. Manifestare.

ſtrahentes illi manifeſtare debet. Semper enim adverſarius aliquid obiicit, vel ut Exorciſtæ non credat; vel ut tædio afficiatur; vel ut alicujus recordetur diſtrahentis; propterea Exorciſta ſæpius mentem Energumeni ſublevet, & quantum poſſibile fuerit, cor ejus roboret; opportuna tentationibus expellendis remedia tradat; ipſum quietet, & diffidentem ad ſpem erigat, & fiduciam excitet. Ipſe quoque coram patienre taliter ſeipſum in verbis, & actibus exhibeat, ut ille dictos actus elicere poſſit; ac ſæpè conditiones, quæ verum ornare debent Exorciſtam, ipſe mente revolvat, & opere exequatur.

QUÆSTIO III.

Quomodo Vexatus inſtruendus ſit adverſùs dæmones?

638 Inſtructio Vexati contra dęmones.

RE*ſ*pondetur, Energumenum, ſive Maleficiatum indubitanter ſibi perſuadere, ac credere debere, quòd licèt dæmon maximam naturalem ſuper res corporeas habeat poteſtatem; & tantam, ut non ſit alia ſuper terram, quæ ei comparetur; attamen hæc poteſtas propter peccatum ab eo patratum in eo confirmata eſt, non quoad actum primum: quia etiam poſt peccatum naturalia in dæmonibus integra remanſerunt; ſed quoad actum ſecundum, ideſt quoad operationem, ut non omnia mala, quæ lubet, poſſit perpetrare.

Per Paſſionem verò Chriſti, ac mortem ejus hujuſmodi poteſtas dæmoniaca fuit confracta, ac ſublata non ſimpliciter, & abſolutè; ſed reſpectivè, ac dependenter à Deo, eo modo, quo ſupra explicuimus *n.65.& 66.*

QUÆSTIO IV.

Quomodo Vexatus inſtruendus ſit erga ſeipſum?

639 Inſtructio Vexati erga ſeipſum. Obſeſſus debet credere ſe à dæmone eſſe obſeſſũ.

RE*ſ*pondetur, Energumenum, ut perfectè ad ſuam liberationem diſponatur, diligentiſſimè erga ſeipſum, quæ ſequuntur, debere obſervare.

Primò Energumenus, poſtquam Exorciſta evidenter cognovit, quòd ille verè à diabolo poſſidetur, aliud judicium à judicio Exorciſtæ formare non debet, nempè quòd judicet infirmitatem ſuam naturalem eſſe, vel à cauſa naturali procedentem: vel aliquem defectum naturalem in ea concurrere: quia hoc multum curationi obeſſet; nam Patiens à dæmone deceptus eſſet; propterea non contra illum cum Exorciſta; ſed pro illo contra Exorciſtam decertaret. Qui enim ſe à dæmone obſeſſum eſſe non credit, nec poteſt fidei actus elicere, quòd per præcepta Exorciſtæ à dæmone ſit liberandus. Quod ſæpiſſimè experientia in multis obſeſſis, ac maleficiatis comprobavit.

640 Peccata confiteatur. *Joan.5.14. Supra n.533. & 574.*

Secundò Vexatus probabiliter vexationem, quam ſuſtinet, ob aliquam ſuam culpam, ſaltem venialem ſibi eveniſſe credere debet, memor illius dicti Domini N. ægris jam ſanatis inſinuati, ne ſcilicet ampliùs peccarent, ne deteriùs aliquid eis contingeret. Idcircò ſtatim omnia ſua peccata graviora, licèt etiam aliàs confeſſa confiteatur, ſi Confeſſarius expediens judicaverit, Sacram recipiat Euchariſtiam, ac perfectè reconcilietur Deo in infinita ejus pietate, ac miſericordia confiſus. Ex quo credat, radicem ſuæ vexationis primariam auferri. Nec in hoc ſuggerenti diabolo credat, quòd ſit aliquod peccatum ſibi occultum, ob quod à dæmoniaca obſeſſione nequeat liberari.

§. I.

641 Non judicet,

TErtiò quamvis Energumenus; aliqua indicia habeat, ex quibus infirmitatem diabolicam ab aliqua determinata perſona mediis maleficiis ſibi eve-

evenisse, judicare possit; numquam tamen tale judicium formet: tum quia facilè à dæmone tentaretur, ut pro vindicta malum aliquod illi intentaret; sic graviora peccata inde sequerentur: tum etiam quia tale judicium ejus curationi valdè obesset: ideò omninò hujusmodi diabolicas tentationes à se abiiciat, ac nihil penitus curet, unde vexatio proveniat diabolica: hoc unum scire sufficiat, quòd immediatè à dæmone excitatur. *aliquam determinatam personam sibi maleficiũ intulisse.*

Immò dico, quòd Vexatus, etsi certè personam maleficam noverit, nihil adhuc de hoc curet; quia si perfectè contra dæmonem munitus fuerit, Malefica nihil ampliùs mali poterit ei inferre; & factum citò evanescet: quia Ecclesiæ auctoritas super omnes Maleficos, & super totum infernum habet potestatem.

Quartò pro certo tenere debet Patiens, quòd in vexatos curando nulla differentia est: sive dæmon corpus per timorem; sive per maleficium: seu ob quancunque aliam causam ingressus sit: neque si maleficium sit intrinsecum, aut extrinsecum, vel cujuscunque generis: neque si dæmones sint plures, vel etiam legiones, vel unus tantùm: nec si vexatio sit recens, aut antiqua: vel maleficiorum fuerint renovationes, aut confirmationes: neque si Energumeni fuerint aliàs exorcizati, necne. Neque refert, si dæmones muti, vel loquaces sint: terribiles, vel pacifici: majores, vel minores: subditi, vel principes: ligati, vel soluti. Et tandem vexationes qualitercumque, quomodocunque, & cujuscunque generis sint, per Exorcistam, Deo dante, omninò auferentur: nam auctoritati Ecclesiæ, & Patientis fidei tartareæ potestates sunt subjectæ, & dæmones obsidentes sine ulla difficultate omninò obedire compellentur. 642 *Dignissimum scitu.* *Supra n. 385.*

§. II.

AT fortasse dicent aliqui, per experientiam agnitum esse, in curandis vexatis multas circa prædicta differentias esse, ut in Superioribus hujus artis videri potest: ut puta, quòd obsessus ex timore, quàm ex maleficio vexatus faciliùs curatur; & cum majori difficultate plures, quàm pauciores eiiciuntur dæmones; quod etiam rationi consonum videtur. 643 *Instantia.*

Respondetur, hanc falsam de hujusmodi differentiis opinionem à diabolo introductam esse, ut difficilior curatio redderetur; sed in veritate non sic est: quia existente vera, & perfecta in Vexato dispositione, & auctoritate in Exorcista, nulla prorsùs curandi est difficultas: Sicut anima, quamvis peccatis innumerabilibus obnoxia fuerit, si verè fuerit disposita, per absolutionem unicam subitò ab omnibus criminibus solvetur; sic dicendum est in casu nostro. *Solutio.*

Unde autem difficultas oriatur; an ex parte Dei; vel ex parte Energumeni, aut ministri, infra, ubi *de dæmone obsistente*, explicabitur.

§. III.

QUintò Vexatus suas passiones refrænare debet, suumque animum componere; ita ut in eo nulla concupiscentiæ, odii, iræ, invidiæ, maledicentiæ, tristitiæ, diffidentiæ, desperationis, aliarumque passionum, quæ animum molestant, & dæmoni dant pabulum ad vexandum, turbatio inveniatur. Auferat singulariter melancholiam, & toto corde lætus in omnibus divinæ voluntati se conformet; & sic lectus, in quo cubat diabolus, erit ablatus. 644 *Vexatus refrenare debet passiones.*

Sextò Vexatus certò credere debet, (quod etiam experientia comprobavit) se divino auxilio, quod nemini illud volenti deficit, ac fide, ac confidentia in Deum, quæ firma, & non hæsitans, nec vacillans esse debet, & liberi arbitrii actu adjutum, seipso posse omnes diabolicas, etiam absente Exorcista, eiicere vexationes, in nomine Jesu dæmoni præcipiendo, ut ab omni vexatione desistat, ac totaliter à se recedat; quia hæc dæmones eiiciendi potestas in nomine Jesu, à Christo omnibus in se cre- 645 *Vexatus quomodo possit per seipsum repellere vexationes diabolicas?* *Supra n. 192.*

credentibus communicata est, Marci ult. *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eiicient*. Diabolus enim nullam intrinsecam, aut extrinsecam in corpore saltem gravem inferre potest vexationem iis, qui actu in Deo maximè confidunt, quòd eos ab hujusmodi vexatione sit protecturus, ac præservaturus; sed magis minùs in Deo confidentes, ac de ejus protectione divina magis diffidentes vexat; ut præter experientiam certam, colligitur etiam ex *c. Nec mirum* §. *Magi sunt 26. q. 5. Hi permissu Dei elementa concutiunt, turbant mentes hominum minùs confidentium in Deo*. Cui stipulantur Isidorus *lib. 8. Etymolog. cap. 9.* Burcardus *lib. 10. cap. 42.* Ivo *part. 11. cap. 67.* Panorm. *lib. 8. cap. 65.*

Supra n. 66.

Supra n. 67.

Ex quo apparet, Vexatum sæpiùs divinum auxilium implorare debere, actus fidei firmæ, ac confidentiæ in Deum inhæsitantis sæpissimè elicere; hanc à Deo quotidie suppliciter petere; ac libero arbitrio unà cum Dei gratia omnes tentationes, illusiones repellere diabolicas; quòd si quæ dico, Vexatus effecerit, super se Dei auxilium experietur.

ARTICULUS III.

De Probatione Vexati ante liberationem requisita.

646 Postquam Vexatus, aut obsessus, aut maleficiatus sufficienter cognitus in his, quæ ad suam liberationem sunt necessaria, benè instructus fuerit, non debet Exorcista ad liberationem subitò devenire, nisi priùs, an verè ad liberationem sufficienter dispositus fuerit, comprobetur: idcircò alius additur actus, qui Vexati probatio nuncupatur. Tunc autem Obsessus perfectè erit probatus, quando Exorcista in quatuor prædictis benè expertum esse, videlicet in ordine ad Deum, ad Exorcistam, ad dæmonem, & ad seipsum, judicabit.

Probatio Vexati quænam sit?

QUÆSTIO I.

Quomodo Vexatus probandus sit erga Deum?

647 Respondetur, Energumenum tunc fore benè probatum erga Deum, cùm perfectè erga illum dispositus fuerit: quia cùm totus liberationis effectus à Deo sit expectandus, necessariò in Vexato perfecta prærequiritur dispositio erga Deum, ut valeat liberari. Quæ dispositio ab Exorcista cognoscetur, si Vexatus primò in puritate conscientiæ dispositus fuerit, quæ Deo gratum reddit. Secundò in actu humilitatis, quæ eundem facit capacem gratiarum. Tertiò in actu confidentiæ, quæ Deum ad nos inclinat.

Ex quibus Exorcista cognoscet Vexatum benè esse dispositum erga Deum pro sua liberatione.

Primò in conscientiæ puritate: si magis nempè quàm priùs Sacramenta frequentet; & aliqua delicta, de quibus ab Exorcista argutus fuit, emendaverit; & vitam suam super vivendi modo ordinaverit; ideò ad probationem, ista vexato suggerere debet, ac suadere.

Secundò in humilitatis actu: si se liberatione indignum existimet: si se aliorum commendet orationibus, ut ad liberationem juvetur: si gratias Deo de dæmonis subjectione, & de promissa liberationis gratia persolvat.

Tertiò in confidentiæ actu: Si, Exorcista de Dei bonitate, pietate, clementia, misericordia, ac fidelitate, ac de liberationis gratia loquente, ipse in vultu lætitiæ signa ostendat, nulla dubia ponat, nullam difficultatem agnoscat; sed dæmonem illicò recessurum, cùm unicum ab Exorcista in nomine Jesu præceptum adversus ipsum fuerit prolatum, firmiter arbitretur.

§. I.

AD majorem nihilominus Vexati in istis probationem, Exorcista practicè circa prædicta in ordine ad Deum inquirat: similiter de loco, & tempore, in quibus vult liberari, ut ex ipsius responsione agnoscat, an benè sit probatus. Poterit autem vulgari idiomate de sequentibus illum interrogare. 648

Interrogationes Vexatio faciendæ ab Exorcista, ut cognoscat, an benè sit dispositus.

1 *Credi, che Iddio t' habbia mandato questa diabolica vesazione, acciò facci emendazione de tuoi peccati, e per l'avvenire t'affatichi per fuggire tutti i peccati: e vivi più puramente, & attendi con più fervore à dar gloria à Dio, al profitto dell' anima tua?* (Si responderit, quòd non: vel dubius fuerit in respondendo, non est benè probatus.) Si verò responderit affirmativè, est probatus. Sed addat Exorcista.

2 *Come hai disposto, e determinato d'emendarti, e profittar nel bene?* Si se nondum de hac re aliquid determinasse, sed post liberationem, se determinaturum responderit, non est benè probatus. Si verò responderit: *Firmiter decrevi omnes peccandi occasiones fugere; proximo meo benè facere; mala omnia culpæ devitare; Sacramenta Ecclesiæ frequentare; opera misericordiæ corporalia, ac spiritualia, & alia opera bona exercere: tunc est benè probatus.* Sed addat Exorcista.

3 *Credi, che Iddio adesso subito ti possa liberare da qualsivoglia ossessione, infestazione, maleficio, e vesazione diabolica, ancorche tu fossi posseduto da cento mila legioni di demonj?* Responsio affirmativa est de fide; idcircò de hoc nulla debet esse dubitatio. Sed addat Exorcista.

4 *Credi, che Iddio sappia il modo, col qual immediatamente può subito scacciar da te il demonio, distruggere tutti i malefizj, e liberarti da qualsivoglia diabolica vesazione?* Responsio affirmativa est de fide, sicut prior: neque de hoc ulla debet esse dubitatio. Sed Exorcista sequentem addat interrogationem, quæ omnium est principalissima.

5 *Credi, che Iddio voglia liberarti dalla potestà diabolica, e da qualsivoglia vesazione, che dal demonio ti possa esser cagionata nel tuo corpo?* Si de hoc dubius fuerit, non est benè probatus. Si verò affirmativè responderit, est probatus. Et tunc Exorcista potest addere.

6 *Sopra di che appoggi questa tua speranza, e confidenza d'esser liberato?* Si respondere nesciat; non est perfectè probatus. Si autem dixerit, *Confido divina fretus misericordia, pietate, ac fidelitate*; tunc est benè probatus. Sed addat Exorcista.

7 *E quando credi, che Iddio ti voglia liberare dal demonio?* si responderit: *Me liberabit quando sibi placuerit*: tunc addat Exorcista.

8 *E quando pensi, che piacerà à Dio liberarti? Hoggi, dimani: la settimana seguente, dopo un'anno?* Si se nescire responderit, non est benè probatus: Si verò dixerit: *Hodiè, immediatè quòd tu R. Pater dæmoni præcipies, ut exeat, statim sine mora exibit, & ego sanus fiam, si sanitas fuerit mihi salutaris, ut spero*: tunc erit benè probatus. Adhuc Exorcista poterit addere.

9 *In che luogo credi, che Iddio ti voglia liberare?* Si dubitet, & cogitet tunc de hoc, nunc de illo, puta necessarium esse Romam proficisci dijudicet; vel ad S. Mariam Lauretanam; vel ad alíud celeberrimum templum; non est benè probatus. Si verò responderit: *Deus me liberabit, ubicunque dæmoni præceperis, ut exeat; etiam hìc: quia liberatio non dependet à loco*; erit benè probatus; sed addat Exorcista.

10 *Credi, che Iddio concorrerà con la sua virtù infinita à scacciar il demonio da te, quando io come Ministro di Dio, e di S. Chiesa li comanderò nel nome di Gesù Cristo, che subito da te si parta?* Si dubius fuerit, non est benè probatus. Si verò affirmativè responderit, dicens: *ita credo, si hæc liberatio fuerit mihi salutaris, sicuti confido*; tunc est benè probatus.

QUÆSTIO II.

Quomodo probandus sit Vexatus erga Exorcistam?

646 Ex quibus Vexatus cognoscatur benè probatus erga Exorcistam?

PRobatus erit Vexatus in ordine ad illa, quæ ad Exorcistam pertinent, quando de illo tantam fidem concipiet, quòd certò à Deo illius ministro securè se liberandum fore sperabit. Hoc autem ex tribus poterit cognoscere Exorcista.

Primò si patiens Exorcistæ reverentiam exhibeat; vel in aliquo illum contemnat; vel ei gratias de laboribus pro ipso assumptis persolvat. Qui enim aliquod magnum beneficium sperat ab uno, tanquam magnum, ac honore dignum illum reveretur. Qui autem aliquem contemnit; vel non curat de eo, vel nihil sperat ab eo; & similiter qui de beneficiis acceptis gratias agit, alia beneficia sperat, ac meretur. Qui verò gratias non agit, aliud à Benefactore non prætendit.

Secundò observet Exorcista, an obsessus secum de liberatione hilari vultu tanquam de re certa, de loco, modo, & tempore ejusdem loquatur. De his enim libenter loquimur, quæ amamus, ac desideramus.

Observet etiam, an liberari petat, & quo desiderio, & instantia. Item si, dum obvius est illi Exorcista, ad ejus adventum lætitiæ signa, quæ ex bono sperato oriri solent, ostendat.

Tertiò observet, an dæmones taliter Exorcistæ sint subjecti, quòd in omnibus sine ulla contradictione, vel mora citò obediant: Ex quo Vexatus fidem concipit, eos etiam ultimo præcepto expulsivo obedientiam præstituros. Quare ad majorem conceptæ fidei de sua liberatione confirmationem, Exorcista dæmoni pręcipere poterit; ut aliquam levem in patiente causet vexationem: deinde ei pręcipere, ut à tali vexatione desistat, ut sic Vexatus obedientiam, quam dæmon Exorcistæ præstat, clarè agnoscat. Quæ præcepta semper in nomine Jesu, vel in nomine Sanctissimæ Trinitatis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti fieri debent; & regulariter idiomate materno ipsius Patientis. Unde si dæmon statim Exorcistæ obedit, signum est, quòd Vexatus est benè probatus: Si verò non obedit, non est benè probatus.

Poterit autem ipsum Vexatum sic interrogare:

Interrogationes faciendæ ab Exorcista.

1 *Credi, che io sia Ministro pubblico di S. Chiesa da essa deputato à scacciare i demonii da corpi umani, e da tutte le cose spettanti à gli uomini?*

2 *Credi, che da Dio, e da Santa Madre Chiesa mi sia stata concessa questa autorità, di poter nel nome di Dio scacciar i demoni come sopra?*

3 *Credi, che, se io adesso comanderò al demonio, che ti possede, e tormenta, che si parta da te, e non ti dia per l'avvenire più molestia alcuna, egli sarà da Dio costretto ad ubbidirmi?* Si in respondendo dubius fuerit, & aliquam difficultatem posuerit, non est benè probatus. Si autem hilari fronte dixerit: *Sic utique ego credo, si talis expulsio fuerit mihi salutaris, uti firmiter spero*: tunc ritè probatus erit.

QUÆSTIO III.

Quomodo Vexatus probandus sit adversùs dæmonem?

647 Quænam observanda sint ab Exorcista, ut cognoscat, Vexatum esse benè dispositum contra dæmonem?

REspondetur, Vexatum tunc dici adversùs dæmonem, benè probatum, cùm divina protectione fretus, illum ampliùs non timet: cùm illum contemnit: cum sibi præcipienti ei, ne vexet, statim obedientiam præstat. Nam sicut dæmon, cùm ob Vexati diffidentiam de divina protectione potestatem super illum acquisierat, per vexationem illum affligebat, ac contemnebat, ac tanquam tyrannus sibi ab eo obediri volebat: sic è contra, quando Vexatus divino sufful-

tus

cus auxilio ampliùs dæmonem non timet; sed totam in Deo suam collocat fiduciam; tunc non ita arctè sub potestate dæmonis detinetur. Et cùm dæmonem contemnit, non vexatur; Et cùm præcipit, ne vexet, statim vexare cessat: & tunc non est difficile etiam illum à corpore expellere: Ideò ad ejus probationem tria prædicta observabit.

Primò, Si Vexatus timens dæmonem animo deficiat, ac de divina protectione diffidat: Si habens maleficiorum timorem, remedia spiritualia non quærat: Si ad minimos timores contremiscat: Si solus ambulare in cubiculis timeat, aliisque in locis domus solitariis. Quibus existentibus, non est benè probatus; cùm timor diabolicus non fuerit adhuc per maximam in Deum confidentiam perfectè evacuatus. 652

Secundò, Si Vexatus dæmonem contemnat, ac derideat: si, quasi eum nihili faciens, cùm de ejus potestate est sermo, rideat: Si de tentatione, ac suggestione ejus non curet; immò nec illi attendat: tunc benè probatus erit.

Tertiò, Si Vexatus imperium non habeat super dæmones: Si statim vexationem, cùm venerit, non reiiciat: Si sibi ab Exorcista imperato, ut aliquid dæmoni præcipiat, ille vel præcipere timeat: vel præcipiens à dæmone non obediatur, non est benè probatus. Oportet enim, ut non solùm dæmonem Exorcistæ per se præcipienti, sed etiam ipsi Vexato præcipienti per fidem in nomine Jesu obedire teneri firmiter credat: cùm hæc præcipiendi potestas in nomine Jesu à Christo cuilibet in se credenti, ac confidenti, ut sæpiùs dictum est, sit concessa. Quare Exorcista, ut istorum habeat probationem, subtiliter, diligenter, & artificiosè super dictis punctis Vexatum interroget, & omnia, quæ dicit, modumque ipsum loquendi, & explicandi benè attendat.

QUÆSTIO IV.

Quomodo Vexatus probandus sit in ordine ad seipsum?

RESpondetur, Vexatum esse benè probatum in ordine ad seipsum, & ad liberationem benè dispositum, quando in eo, quæ sequuntur, reperiuntur. 653

653 Ex quibus cognoscatur Vexatus esse benè probatus in ordine ad seipsum?

Primò, cùm mens ejus est tranquilla, conscientia quieta, intellectus non confusus, sed clarus, imaginatio non turbata, nec variis agitata imaginibus, sed benè disposita, locutio libera, & omnes potentiæ sensitivæ non impeditæ. Hoc tamen est intelligendum, quando contrarii effectus à natura, seu à naturali infirmitate non prodirent. In quo nihilominus cautè est procedendum: cùm multoties, quæ causa apparet naturalis, in Vexato diaboli sit deceptio.

Secundò, cùm Vexatus suæ liberationis maximum habet desiderium; propterea sæpiùs humiliter, ac suppliciter ab Exorcista petit liberari. Sed non sufficit desiderium, sicut nec spes quæcumque est sufficiens; sed firmissima fides requiritur, ac confidentia sine ulla hæsitatione, qua credat Deum pro sua infinita bonitate, & clementia, pro veritate verbi sui, idest, pro sua fidelitate ad præceptum Exorcistæ sui ministri infallibiliter dæmonem expulsurum, si expulsio fuerit salutaris: sicuti sperat, ac confidit. Sæpiùs ergo eum Exorcista, an hoc firmiter credat: vel an dubitet, interrogare non desistat.

Tertiò, cùm ad invocationem Sanctissimi Nominis Jesu, (ab ipso Vexato pollice crucis ✠ signo formato super corporis partem à dæmone vexatam) statim dæmon vexare cessat, ac sine mora ab illa parte recedit, signum est, Vexatum esse benè probatum.

§. I.

HAbitis ab Exorcista de Vexato præmissis probationibus, præcipiat illi, ut genuflexus ante imaginem Crucifixi, corde, & ore, simul formet, & clarè, ac distinctè suorum peccatorum detestationis actum emittat; ex totis præcordiis do- 654

654 Ordo servandus ab Exorcista post habitas probationes.

doleat, humiliter veniam petat; Deo protestetur, se imposterùm velle Deum toto corde, tota anima, tota mente, ac totis viribus amare; se indignum ad aliquod à Deo beneficium recipiendum fateatur; seipsumque pro ejus amore, quicquid secundùm beneplacitum voluntatis ejus fuerit, ad patiendum offerat. Veruntamen quia ex signi voluntate novit, Deum à suis fidelibus in cunctis tribulationibus, ac necessitatibus invocari velle; ideò divina ejus bonitate, ac clementia fretus, ac confisus confidenter à Deo suam expostulet liberationem, ac tandem dæmonem contemnat, illique ipsemet præcipiat, ut in nomine Jesu totaliter à se recedat. Quæ omnia proferat in lingua sua materna. Interim observet Exorcista, an Vexatus magno affectu, ac devotione, illa proferat: quia si tepidè, ac remissè, adhuc non esset benè probatus. Poterit autem obsessus, si legere sciverit, infrascripta formula, vel alia simili uti. Si autem legere nescierit, ipse Exorcista ei dictet illam, vel aliam similem de verbo ad verbum.

655 Hìc autem advertat Lector, quòd sequens, sicut omnes aliæ subsequentes orationum formulæ idiomate vulgari ponuntur, ut linguæ latinæ ignari, quæ dicunt intelligentes, devotiùs proferant. Enuntiantur verò secundùm communem loquendi Lombardorum usum, qui personam honorabilem, ac venerabilem alloquentes in secunda persona, non utuntur numero singulari, puta dicendo: *Ti prego mio Dio, che tu voglia concedermi questa grazia*: Sed numero plurali dicendo: *Signor mio Dio, vi prego vogliate concedermi questa grazia*. Vel loquuntur in tertia persona dicentes: *Prego la Maestà vostra, che voglia concedermi questa grazia*. Unusquisque ergo illas proferat secundùm usum suæ maternæ linguæ, & prout devotio magis illum excitabit.

Orazione à Gesù Cristo per essere dalla tirannia del Demonio, e da' suoi malefizj liberato.

656 SIgnor mio Gesù Cristo; eccomi io N. vilissimo servo vostro prostrato inanzi la Maestà vostra, conosco, e confesso, che sono stato ingrato à voi mio Dio Creatore, e Redentore: poiche in vece di ringraziarvi per tanti benefizj, e favori da voi ricevuti, v' ho offeso gravemente con tanti miei peccati; per i quali non merito di ricevere dalla Maestà vostra grazia alcuna: & in particolare mi conosco indegno d'essere liberato dalla potestà del Demonio, che suole in varii modi tormentarmi. Ma è però vero ancora, che ora di tutti i peccati commessi tutto il tempo della vita mia men' accuso, e me ne pento, e di tutto cuore li detesto per esser offesa fatta à voi mio Dio, che meritate d' essere amato sopra tutte le cose: E mi protesto, che per l' avvenire non vi voglio più offendere con l'ajuto vostro; ma vi voglio amare, e servire con tutto il mio cuore, con tutta l'anima mia, e con tutte le mie forze; & affaticarmi, che da altri ancora siate amato, e servito; & in penitenza de' miei peccati m' offero prontamente ad' adempire quelle mortificazioni, che da Padri spirituali, e da miei maggiori mi verrano imposte. Anzi m' offero di patire questa vesazione diabolica, e qualsivoglia tormento, e la morte istessa, quando così fosse il vostro divin volere. Ma perche conosco, che voi siete Dio non solo onnipotente, giustissimo, e sapientissimo; ma pietosissimo, benignissimo, clementissimo, e liberalissimo, prontissimo à perdonare a' peccatori, mentre con cuor sincero, pentiti de' loro peccati à voi riccorrono umilmente d' essi chiedendovi perdono, e promettete di soccorrere tutti quelli, che 'n voi confidano, anzi di liberarli dal Demonio istesso: pertanto eccomi confidato nella

vostra gran bontà, e misericordia, e nella fedeltà nel mantenere le promesse vostre, umilmente vi prego, e supplico per la grandezza della vostra pietà, e clemenza; per la verità della parola vostra, che non può mancare; per onor, e gloria del vostro Santissimo Nome; per l' efficacia della vostra Sacratissima Passione: per i meriti della Vergine Santissima vostra dilettissima Madre, del mio Angiolo Custode, e de' Santi N. N. miei devoti, vogliate or' ora liberarmi dal Demonio vostro nemico, sicche non habbia più potestà per l'avvenire di molestarmi in modo alcuno, nè intrinsecamente, nè estrinsecamente, nè per se stesso, nè per mezzo de' Malefici, o altri suoi ministri: ma dalla vostra virtù infinita sia costretto à pigliar bando da me, e distruggere qualsivoglia maleficio, ò fattura, che contro di me abbia operato: acciò ricevendo or' io questa grazia, abbia maggior motivo di ringraziare la Maestà vostra, d'ammirare, e lodare la grandezza infinita della bontà vostra, & infallibilità della parola vostra, e glorificare il vostro Santissimo Nome. Amen.

Deinde statim idem Vexatus subjungat sequentem detestationis actum.

Atto di detestazione da farsi dall' ossesso, per scacciar da se lontano il Demonio.

E Tu Diavolo maladetto nemico di Dio, ribelle del mio, e tuo Creatore, apostata del mio, e tuo Signore, con che autorità presumi di voler possedere più questo mio corpo, e molestarmi in modo alcuno adesso, che in Gesù Cristo ho posto la mia confidenza; però io non voglio, che tu stii più in questo mio corpo; ma nel nome di Gesù Cristo ti comando, ch' al precetto, che ti farà questo Rever. Sacerdote Esorcista ministro di Gesù Cristo, e di Santa Chiesa, subito senza alcuna dimora da me ti parti, e per l'avvenire non abbi più potestà di travagliarmi in modo alcuno: perche intendo, e pretendo di voler vivere, e morire sotto la protezione del Santissimo Nome di Gesù. 657

Si prædictos actus Vexatus maximo affectu, ac devotione elicuerit, ac sine ulla hæsitatione reprehensibili se liberandum fore crediderit, Exorcista ad præceptum expulsivum, de quo infra *num.*744. poterit devenire.

Cap. IV.

De Remediis particularibus pro Dæmone coercendo.

VErè ex utraque parte acutissimus est verbi Dei gladius pro obsesso ad suam liberationem præparando, dum per instructionem, ac probationem ex una parte ab eo remediorum spiritualium ignorantia abscinditur; ex altera diffidentia de Dei bonitate, ac liberalitate resecatur; sed acutissimus est etiam ex utraque parte, dum Exorcista tum Objurgatione, tum præcepto utitur. 658 Demon coercendus est objurgatione, & præcepto.

Dæmone coercendo	Obsidente, seu Ingrediente. Possidente, seu Existente. Obsistente, seu Renitente. Fugiente, seu Exeunte. Tentante suum regressum. Repetente, seu Revertente. Infestante ea, quæ ad hominem spectant;

Quod sequentibus articulis palàm fiet.

ARTICULUS I.

De Objurgatione, & Præcepto.

659 Objurgatio ad dæmonem quomodo sit facienda?

OBjurgatio *est operationum dæmonis reprehensio, quæ ejus superbiam coercet, & impedit, ne actu ita acriter Vexatum tentet, & affligat*: ut supra demonstravimus *n.*355. Quæ quidem maximam efficaciam habet, si adversùs dæmonem non legendo, sed sonora, ac increpatoria, & aspera voce ab Exorcista sedente, capite cooperto, minaci vultu, ac majestate terribili ad dæmonem increpandum, ac contemnendum, verba, & intentionem actualem dirigente exerceatur. Nam dæmon, qui est purus spiritus, non puris verbis; sed spiritus, ac verbi Dei gladio est coercendus, & exterminandus. De quo gladio loquitur Paulus Ephes.6. dicens: *In omnibus sumentes scutum fidei: in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere: & galeam salutis assumite, & gladium spiritus (quod est verbum Dei.)*

Tunc autem Exorcista jubeat in nomine Jesu, ut dæmon ante pedes ejus Obsessum demisso capite genuflectere faciat: & si expediens judicaverit, pede obsessi caput, sed leviter, ac brevi tempore conculcare potest, dæmoni obiiciendo, quæ sequuntur ad ipsius superbiam deprimendam.

§. I.

660 Objurgationes aptissimę ad dęmonis superbiam deprimendam.

DIc maledicte, dæmon, serpens tortuose, cognoscis Deum esse? Cognoscis, te esse creaturam Dei positam sub potenti manu Dei?

Cognoscis, te esse creatum multis illustratum donis; sed ob superbiam tuam omnia gratuita amisisse, & in naturalibus quoad praxim vulneratum, & infirmatum esse?

Cognoscis, te esse à sedibus Paradisi, ut Angelum apostatam, ac rebellem dejectum, ita ut non possis ampliùs acquirere gratiam Dei?

Cognoscis nos homines, etsi peccatores simus, maximam tamen divino auxilio posse acquirere gratiam, ac cælesti fieri dignos beatitudine? Cognoscis Christum esse verè Filium Dei, & esse Caput Catholicæ Ecclesiæ?

Cognoscis Christum per suam Sacratissimam Passionem, mortem, ac resurrectionem tibi omnem abstulisse potestatem hominibus nocendi in anima, & in corpore pro omnibus his, quos Deus vult protegere: & maximè pro iis, qui in eo suam constituunt fiduciam?

Cognoscis per Passionem Christi datam esse virtutem, & efficaciam Sanctissimo Nomini Jesu, ut quicunque fiducialiter illud invocaverit, ab omnibus tuis maleficiis, fallaciis, & machinamentis liberetur, ac præservetur?

Cogno-

Cognoſcis Chriſtum dediſſe poteſtatem Eccleſiæ dæmones eiiciendi in nomine ejus?

Cognoſcis, me, etſi peccator ſim, tamen verum eſſe miniſtrum Chriſti, & Eccleſiæ, & conſequenter plenam habere poteſtatem dæmones eiiciendi à corporibus humanis, & ab his, quæ ad homines ſpectant?

Quomodo igitur poteris contra ſtimulum calcitrare?

§. II.

Poterit autem Exorciſta poſt unanquanque interrogationem demoni pręcipere, ut reſpondeat dicendo. 661

Sic præcipio tibi, dæmon, in nomine Jeſu, ut reſpondeas, & dicas veritatem.

Nam eſto, quòd dęmon ſe non cognoſcere, quid dicat, reſponderet; poſſet Exorciſta ex illius reſponſione, illum magis, ac magis objurgandi, & increpandi occaſionem deſumere, ſic dicendo.

Si tu hæc non cognoſcis, quia ſtatus tui oblitus ſtultus factus es: vel quia malignus es, ea non vis cognoſcere: ego, qui Chriſti miniſter ſum, & Eccleſiæ, & ſacrarum litterarum non ignarus, hæc omnia per fidem optimè novi, Objurgatio. ac per ſtudium divinæ Scripturæ, per Canones, & Sanctiones Eccleſiaſticas, & Sanctorum Patrum teſtimonia, ſaltem mediocriter intellexi.

Sic Exorciſta ſuas interrogationes proſequatur. Nihilominus regulariter, ſi Exorciſta rectè ſuo munere fungatur, ad hujuſmodi interrogationes dęmon à virtute divina veritatem fateri, ut pluries ego experientia didici, compelletur. Ratio eſt: quia hęc omnia directè ad liberationem ordinantur, quibus dęmon convincitur, & convictus vires amittit, ne tentare obſeſſum, & ab his, quę credenda docet Exorciſta, illum avertere non ita efficaciter, & aſſiduè valeat. Sed hujuſmodi interrogationes Exorciſta vulgari idiomate formare poterit, ut & obſeſſus, & aſtantes intelligentes, quę dicit Exorciſta, magis, ac magis ad devotionem, ac fiduciam excitentur. Nec eſt neceſſe, dęmoni pręcipere, ut reſpondeat, quando illum ſuper obſeſſi linguę uſum poteſtatem habere non conſtat: ſed tunc illum increpare, & objurgare modo prędicto ſufficiet: nam ſemper dęmon (ſi pręſens ſit in corpore) objurgationes, & interrogationes perfectè intelligit; licèt non ſemper poteſtatem habeat reſpondendi.

Convicto ergo dęmone circa prędicta, Exorciſta ſubjungere, ac concludere debet.

Cùm igitur ego ſim miniſter Chriſti, & Eccleſiæ, à Deo, & ab Eccleſia ut judex delegatus contra te conſtitutus, ut ex corpore eorum, qui ad Chriſtum, & ad Eccleſiam confugiunt, te expellam, intendo, & volo mea uti auctoritate, nunc à corpore iſtius creaturæ Dei te expellendo, ac propulſando, ita quòd ampliùs ad eam accedere non præſumas: nec poteris ſubterfugere, quin ſtatim, ac feſtinanter meis obtemperes mandatis. Manifeſtatio auctoritatis.

§. III.

De Præcepto.

Pręceptum *eſt ordinatio, ſeu mandatum, quo efficaciter aſtringitur dæmon virtute divina ad Exorciſtæ, ut miniſtro Chriſti, & Eccleſiæ, pręſtandam obedientiam.* 662

Præceptum quid ſit? Et quotuplex?

Omnia

Omnia autem præcepta, quæ secundùm hanc artem regulariter fieri possunt, ad quinque genera præceptorum reduci possunt.

Primi generis præcepta communia sunt, quibus Exorcista in quacumque necessitate utitur, cùm dæmonem vult compellere ad aliquid agendum; vel ab aliqua actione cessandum; vel ad aliquibus interrogationibus respondendum. Potest autem regulariter formari sequenti modo.

Præceptum commune. Ego N. ut minister Christi, & Ecclesiæ in nomine Jesu Christi præcipio tibi dæmon, ut facias hoc, vel illud, &c. nec impedias obsessum, quin liberè ad me accedat; & sine ullo impedimento loquatur; & hæc similia.

663 Secundi generis præcepta probativa dicuntur, quibus Exorcista ad probandum, an aliquis sit imaginariè, aut fictè, vel verè, ac realiter vexatus utitur: quod sub conditione sequenti modo formari potest.

Præceptum probativum. Ego N. ut minister Christi, & Ecclesiæ in nomine Jesu Christi præcipio vobis spiritus immundi, (si aliqui estis in corpore istius creaturæ Dei) ut statim detis mihi aliquod signum evidens, ac certum præsentiæ vestræ, causando in hac creatura coram me aliquem ex illis doloribus, quos priùs, me absente efficere in ea soliti eratis.

In hoc autem præceptorum genere ea, quæ habentur supra *nu.*620. nec non monita tradita *nu.*366. *& sequent. &* 375. *& seqq.* observabit.

§. IV.

664 TErtii generis præcepta in ordine ad liberationem, ad vexationem tollendam ordinantur, & Lenitiva dicuntur, quæ fieri debent, quando Energumenus actualiter vexatur ad tollendas vexationes, dicendo:

Præceptum lenitivum. Ego N. minister Christi, & Ecclesiæ in nomine Sanctissimæ Trinitatis, & in virtute Domini nostri Jesu Christi præcipio vobis dæmones, qui vexatis hanc creaturam Dei, ut statim desinatis nocere ei: nec habeatis potestatem impediendi sensus ejus, sive exteriores, sive interiores: ita ut attentè, & quietè sine ulla perturbatione meas possit audire, ac percipere instructiones.

Quando sit faciendum? Hæc quotiescunque Energumenus perturbatur à dæmone, præcepta fieri debent: quia nunquam dæmones Energumeno aliquod malum inferre, est permittendum, nisi hoc Exorcista ex industria præciperet; ut mox dicetur *nu. sequenti*. Semper tamen brevis præcedere debet instructio, nempè ut Vexatus fidei actus eliciat, credendo Exorcistam Christi, & Ecclesiæ verum esse ministrum: & quòd Deus per ejus præcepta ad obedientiam sibi præstandam dæmonem compellet; ita ut dæmon non poterit, ei ut ministro Dei non obedire. Nam sine istis fidei actibus dæmon difficillimè obediet Exorcistæ. Illis verò præcedentibus, vel concomitantibus semper obediet. Non dico tamen, quòd singulis præceptis instructio præponi debeat; sed singulis actibus, & Exorcismis, & illis præceptis, in quibus aliquando dæmon aliquam ad obediendum difficultatem præbet; sicut & præceptis illius generis, cujus amplius non facta fuere: & quando etiam Vexatum ad credendum, quod est præcipiendum, perfectè esse dispositum, non clarè constaret.

§. V.

665 Præcepta instructiva quænam sint? QUarti generis præcepta Instructiva dicuntur, quæ scilicet ad ostendendam dæmonis obedientiam ei imponuntur: quæ in omni conjurationis actu sunt præponenda, ut Vexatus dæmonum vilitatem, ac debilitatem videns, qui taliter subjiciuntur præcepto, ut non possint ullo modo reniti, ad credendum, ac confidendum excitetur, & quòd etiam ad ultimum præceptum obedient expulsivum,

vum, quando Exorcista eis præcipiet, ut ab eo totaliter recedant. Quare Exorcista dæmonibus præcipiat, ut & ipsimet Vexato obedientiam præstare non recusent. Et tunc Vexatus dæmoni aliquid præcipiat, credens, quòd sibi dæmon procertò obediet, ut dicendo.

Nel nome di Gesù Cristo ti comando; ò diavolo maladetto, che tu ti parta subito dal mio stomaco, dalla mia testa, dalle mie gambe, e da quella parte, nella quale ora mi tormenti. Quomodo facienda?

Interim pollice crucis ✠ signum super vexatam partem formando, Exorcista similiter in nomine Jesu hujusmodi præcepta sive latino, sive vulgari idiomate, prout expediens judicaverit, formet, eo modo, quo dictum est supra *num. 369.* Formulæ autem erunt hujusmodi.

Ego N. ut minister Christi, & Ecclesiæ in nomine Jesu Christi præcipio tibi, dæmon, qui existis in corpore istius creaturæ Dei, ut statim coram me in terram prosternas hanc creaturam, sine ullo tamen nocumento ipsius. Iterùm præcipio tibi, dæmon, in nomine Jesu, ut facias illam surgere. Varia præcepta instructiva.

Item in nomine Jesu præcipio tibi, dæmon, ut facias lugere hanc creaturam me præsente, sicut faciebas me absente. Iterùm præcipio tibi, ut cesses, nec facias eam lugere.

Item in nomine Jesu præcipio tibi, ut venias ad guttur: & leviter more solito eam torqueas. Iterùm præcipio tibi, ut recedas â gutture.

Hæc, & alia hujusmodi præcepta poterit Exorcista formare priùs dæmoni præcipiendo, ut aliquam, vel aliquas ex consuetis vexationibus causet: quibus causatis, statim præcipere debet, ut desistat. Hæc namque præcepta ad concipiendam (ut annui) majorem fidei efficaciam, & ad reverendam auctoritatem Ecclesię fiunt: & ad Vexati spiritum roborandum. Videns enim Vexatus tantam pręceptis Dei obedientiam pręstari, in fide ad ampliora credenda roboratur: magis Ecclesiam reveretur, per cujus ministrum tot vidit mirabilia operari: lętatur etiam cor ejus, quòd jam suppressas diabolicas tentationes inspiciat, quibus taliter fuit vexatus, ac tentatus: & tandem in Dei laudes prorumpet, cùm viderit, quòd dęmonibus, qui ei dominabantur, nunc tam liberè Exorcista dominatur. Per hujusmodi autem pręcepta doceat Exorcista, & Vexatum instruat, quòd dęmones etiam pręceptis expulsivis obediet: quia est eadem de omnibus ratio, si ipse Patiens perfectè fuerit dispositus. Et quòd etiam tunc exitum pręcipere posset; sed non expedit, donec ipse Vexatus perfectè fuerit probatus. Ad quid deserviant?

§. VI.

Quinti generis pręcepta expulsiva dicuntur; & sunt ea, quę ad expulsionem Dęmonum sunt ordinata. Formulę autem erunt hujusmodi. 666

Ego N. ut minister Christi, & Ecclesiæ ea auctoritate, quam accepi à Christo Domino, & ab Ecclesia in ordine Exorcistatus: In nomine Sanctissimæ Trinitatis, & in virtute Sanctissimi Nominis Domini nostri Jesu Christi, pręcipio vobis dæmones, si plures estis, vel tibi, si unus es, qui existis in corpore istius Creaturæ Dei, & eam solitus es vexare, ut illicò exeas cum omnibus tuis sociis, ac recedas ab ea; nec ampliùs habeas potestatem nocendi ei die, vel nocte, nec illam divexandi intrinsecè, vel extrinsecè; nec ei sub quacunque figura, vel forma apparendi: nec perturbandi ullo modo. Exeas igitur illicò, spiritus immunde: sic enim præcipio tibi, ut minister Christi, & Ecclesiæ. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen. Præceptum expulsivum.

Alia hujusmodi pręcepta expulsiva in sequentibus articulis suo loco disponentur.

Hæc

Præceptum expulsivum quado sit faciendum?

Hæc præcepta expulsiva nnnquam fieri debent, nisi cùm Obsessus ad suam liberationem perfectè dispositus fuerit, atque probatus. Cùm enim secundùm hanc artem omnibus præceptis punctualiter sit à dæmonibus obediendum, expulsivum præceptum faciendum non est, nisi quando dęmones verè, ac realiter exire debent, quod erit, quando Patiens perfectè dispositus fuerit secundùm instructionem supra positam, ac probationem *capite præcedenti* assignatam. Nam ante instructionem, ac probationem, ad quid dæmonibus, ut exeant, præcipere valebit, si (ut probabile est) obedientiam non præstabunt? Immò Vexatus, cùm non sufficienter dispositus sit, debilitatur in fide: & fortasse non ampliùs, vel saltem difficillimè ctedet, dæmones exituros: sic ei potiùs præceptum inferet nocumentum. Si autem dęmones obedient, hoc forsitan propter maximam fidem, ac sanctitatem Exorcistæ præstabunt; quia cùm Vexatus non est adhuc perfectè super resistentiis faciendis instructus, dęmones facilè in domum, unde exierunt, revertentur. Quare præceptum expulsivum dumtaxat faciendum erit, quando Vexatus de omnibus perfectè instructus fue rit, ac dæmones ad plenam, & exactam obedientiam præstandam fuerint redacti.

ARTICULUS II.

De dæmone Obsidente, aut Ingrediente.

667 Obsessi communiter dicūtur possessi à dæmone.

Quamvis secundùm communem loquendi usum quicunque sunt à dæmone possessi, etiam obsessi dicantur: & obsessi omnes possessi vocentur, & Energumeni; in rigore tamen, & secundùm vocabuli proprietatem valde inter se differunt. Nam obsessi propriè sunt illi, in quibus dæmon non est; sed tamen ab eo extrà existente vexantur, & affliguntur: ut ostenditur in quadam revelatione, ac visione Beatę Hildegardis *lib. suarum Revelationum* relata à Delrio *lib.* 3. *Disquis. Magic par.* 1. *qu.* 4. *sect.* 7.

Obsessi propriè quinam sint?

Possessi qui?

Possessi verò è contra sunt illi, in quorum corpore dæmon non tanquam forma informans, neque tanquam pars ejus existit; sed tantùm ut assistens loco, vel eis ut instrumento organico usurus. Constat à simili: Sicut Civitas, quæ ab hostibus obsidetur, etsi ab eis valde molestetur; non tamen ab eis possideri dicitur, donec illam ingressi eidem dominentur, ac pro voto suo omnia, quæ in illa sunt, disponant, & administrent. Sic dæmones, dum in humanum nondum ingressi sunt corpus, nec in illo manere à Deo permittitur, non illud possidere dicuntur, sed obsidere. Dæmone verò corpus ingresso, ac possidente, possessi dicuntur, vel Energumeni, ut infra *n.* 686.

Varia eorum nomina.

Dæmoniaci verò vocantur, prout sub dæmonis potestate sunt constituti.

Arreptitii dicuntur, quatenus à dæmone rapiuntur, seu arripiuntur.

Pythonici, seu pythones, quando in corpore spiritum habent divinantem.

Lunatici quatenus dumtaxat in punctis vel crescentis, vel decrescentis Lunæ divexantur.

Vexati dicuntur communiter propter tormenta, quibus à dæmone afficiuntur.

Maleficiati, Facturati, Maliati propriè dicuntur, quando dæmones per maleficia, nempe cooperantibus maleficis, corpora sunt ingressi: secundùm aliquos verò quando dæmon non præsentialiter; sed tantùm potestativè in corpore extitit.

Fascinati, quando vexati ad aliquid cogi videntur.

Habentes infirmitatis spiritum ob varias infirmitates à dæmonibus causatas; & aliis hujusmodi multis nominibus, licèt essentialiter idem significent, appellantur.

Quas autem molestias dæmones homines obsidentes illis inferre consueverint, jam latissimè supra explicatum est *à nu.* 71. *inclusivè usque ad* 81. *exclusivè*. Similiter quot modis humana corpora ingrediantur, jam clarè demonstratum est *à nu.* 82. *inclusivè usque ad* 90. *exclusivè*: nunc ergo remanet explicandum.

QUÆ-

QUÆSTIO I.

Quomodo impetus dæmonis obsidentis sint à vexato repellendi?

Respondetur, Obsessum, ut dæmonibus obsidentibus pro virili resistere valeat, ne corpus suum extrinsecè divexare valeant, & eò minùs intrinsecè possidere, debere in sequentibus actibus quàm maximè se exercere. 668 Actus exercendi à Vexatis ad dæmonem repellendum.

Primò suam quàm maximè à peccatis conscientiam immunem reddere debet, ab eisque illam mundam præservare, pro suo posse, divinum ad id implorando auxilium; quod faciet, frequenter sua peccata confitendo, ac sacram devotissimè Eucharistiam frequentando. Nam si diabolus primò ac principaliter hominem ad peccatum, ut per ipsum super eum pleniorem habeat facultatem, inducere nititur; recedendo à peccato, fundamentum omnium diabolicarum prætensionum removetur. Sacramenta quoque maximum ad dæmoni resistendum animæ robur præstant; hominemque ad firmæ fidei actus, ac fiduciæ in Deum eliciendos disponunt, quibus divino suffragante auxilio, omnes dæmoniaci impetus evanescunt. *Supra n.581.* *Supra n.575.* *Sup. n.66. & 198.*

Secundò veros fidei firmæ sæpiùs actus elicere debet, non solùm, quod Sancta Catholica, & Apostolica Romana Ecclesia credendum docet, credendo: sed explicitè etiam, & in speciali firmiter, & inhæsitanter credendo, quòd Deus, quantum est ex parte sua, ejus vexationem non vult, si talis vexatio illi sit nociva, vel saltem majus bonum impediat: immò ex parte sua semper paratissimus est ad tollendam, ac repellendam talem vexationem ab eo, eumque à quocumque diabolica infestatione præservandum. Idcircò si perfectè in ejus bonitate, ac tutissima ipsius protectione confiderit, dubio procul ab omni infestatione diabolica liberabitur, ac totaliter illæsus custodietur. Nam hæc est una ratio, ob quam Deus à Maleficis homines maleficiis vexari permittit: *ut qui hæc audiunt, vel vident, probentur; & appareat, qua fide sint, vel devotione erga Deum*: ut habetur cap. Nec mirum. §. Si autem aliquis. 26.q.5. *Sup.nu.131. 132.* *Supra n.398.* *Supra n.627.*

§. I.

Tertiò, quando illæ imaginariæ, vel corporales apparitiones, aut molestiæ in sui corporis membris causantur, de quibus supra *num.72. & sequentibus*, Vexatus statim sub Dei potestate, ac protectione sanctissimi Nominis Jesu se positum esse consideret; dæmonemque nullam habere nocendi facultatem iis, qui in Deo omnem suam collocant fiduciam; ideòque ad Jesum mentem suam elevet, ipsumque toto corde, & affectu invocet, sequentia, vel similia verba juxta suam maternam linguam sæpissimè repetendo: 669 Modus repellendi visiones imaginarias. *Supra n. 494. & sequent.*

Signor mio Gesù Cristo, voi siete il mio protettore, e difensore, difendetemi voi da questi miei nemici per onor, e gloria del vostro santissimo Nome. Atto di confidenza.

Posteà virili animo contra dæmones dicat:

Fuggite spiriti ribelli del mio, e vostro Dio, che così vi comando nel nome di Gesù Cristo: allontanatevi da me, e non mi molestate: poiche io son posto sotto la protezione di Gesù Cristo. Precetto espulsivo.

Si Vexatus hæc præstiterit, dæmones in fugam vertentur, nec ampliùs ei apparebunt: vel molestia saltem minùs gravi eum afficient; & eò minùs corpus ejus ingredi valebunt.

Poterit etiam dicere sæpiùs magno affectu illa Psalmorum verba superiùs posita *nu.604.* vel illam brevem orationem, quæ habetur *nu.601.* quæ omnia sunt efficacia ad dæmoniacos impetus repellendos.

§. I.

§. II.

670 *Dæmon non timendus, sed Deo est fidendum.*

QUartò considerare debet Vexatus, ac firmiter credere, diabolum esse vilissimæ potestatis; ita ut eum possidere non possit, qui divino fretus auxilio illum non timet, ac invocatione Sanctissimi Nominis Jesu eum repellit. Et si suggerat, quòd potest, potuit, & poterit, eum derideat, ipsi obiiciendo, quæ dicta sunt supra *numer. 64. 65. & 66.* Et si ea, quæ aliàs fecit, suggerat, non curet: tunc enim ei resistendi modum ignorabat; ideò corde, & animo roboretur contra ipsum: ac certissimè sciat; quòd diabolus formica est facientibus se leonem, & leo facientibus se formicam; quòd videtur gigas, si ejus verba attendantur, sed vix pigmęus est, si veritas conspiciatur. Hoc docuit S. Hermam Angelus ejus Custos *mandato* 7. ut habetur tom. 1. Biblioth. Veterum Patrum libr. 2. *Diabolum*, ait, *ne timeas; timens enim Dominum dominaberis illius; quia virtus in eo nulla est. In quo autem non est virtus, is timendus non est. In quo verò est virtus gloriosa, is etiam timendus.* Et mandato 12. *Diabolus timorem facit; sed timor illius vanus est. Nolite ergo timere eum, & fugiet à vobis.* Ubi autem fundari debeat hęc fortitudo, statim admonet dicens. *Diabolus non potest dominari in Dei servos, qui ex totis præcordiis in Domino credunt.* Quod confirmat Lactantius Firmianus libr. 2. Divin. Instit. *Nocent*, ait, *dæmones quidem, sed iis, à quibus timentur, quos manus Dei potens, & excelsa non protegit.*

§. III.

671 *Implorandū est auxilium Beatiss. Virg. Angelorum, Sanctorum.*

QUintò devotissimè Beatissimam Virginem Genitricem Dei invocet Mariam, ut latè docuimus *nu. 506. & sequentibus*; Nec non Sanctos Angelos Michaelem, Gabrielem, Raphaelem, præcipuè Angelum suum Custodem, ut omnes ad inimicum communem conterendum proficiant, sicut admonuimus supra à *nu. 512. & sequent.* Sic S. Hermam præfatus Angelus ejus Custos monuit *loco citato. Nolite*, inquit, *timere diabolum: quia in vobis potestatem non habet. Ego enim vobiscum sum nuntius pænitentiæ, qui dominor illius*, juxta illud Psalmi 90. *Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.* Pari modo ad Sanctos suos Patronos, ac devotos est confugiendum, ut & ipsi pro ipso Vexato Deum (sicut benè docuimus supra *n. 519. & sequentibus*) deprecentur.

672 *Eliciendi sunt actus fidei.*

Sextò fidei actus eliciat circa ea, quæ erga Deum, Exorcistam, dæmonem, & seipsum credere debet, ut supra latè explicatum est *à n. 622. inclusivè usque ad n. 646. exclusivè*; Ac præcipuè confidenter suam liberationem sperare debet, ac pro certo tenere, quòd Deus sine dubio cum Ecclesia concurret, quando per suum ministrum dæmoni ea, quæ ad Dei gloriam, animarum salutem, & corporum, ac dæmonum confusionem sunt spectantia, præceperit. Et quòd Exorcistę pręcepta Dei præcepta sunt, quibus, si obsessus in fide, ac confidentia in Deum perfectè fuerit probatus, dęmon obedientiam à Deo præstare compelletur.

§. IV.

673 *Quid agendum sit ab Obsesso perfectè disposito?*

SEptimò tandem obsessus perfectè dispositus ante Exorcistę pedes genuflexus post orationem brevem ab Exorcista, Obsesso, & astantibus humiliter, ac devotissimè ad Deum, Beatissimam Virginem, Angelos, ac Sanctos profusam, juxta ordinem infra positum *num.* 740. corde, & ore simul actus fidei, ac confidentię in Deum; & actus detestationis adversùs dęmonem juxta formulas superiùs positas *n. 656. & 657.* exerceat, quas si obsessus legere nesciat, illi de verbo ad verbum Exorcista suggerat, sępiùs instando, ut ferventè, humiliter, ac confidenter illas pronuntiet.

His

His prolatis admoneat, ne aures diabolicis suggestionibus prębeat; sed mentem suam ad Deum ibi pręsentem, ac cor ejus intuentem elevet, ab eoque suam liberationem deposcat.

Pro infantibus autem, & aliis rationis usu carentibus utilissimum erit, prędicta à parentibus, vel eorum curam habentibus adimpleri. 674

Actu fidei, ac confidentię, nec non detestationis in dęmonem elicito, & explicato, tunc sedeat Exorcista, ac capite cooperto, ante pedes ejus Obsesso genuflexo, junctis manibus, demisso capite, vultu cernuo, cęteris astantibus genuflexis, cum majestate terribili contra dęmonem sequentem exorcismum, seu pręceptum formet, ac pronuntiet.

Exorcismus, seu praceptum adversùs dæmonem obsidentem, seu ingredientem.

EGO N. ut minister Christi, & Ecclesiæ auctoritate mihi tradita ab omnipotenti Deo, & à S. Matre Ecclesia ejus Sponsa in ordine Exorcistatus, In Nomine Sanctissimæ Trinitatis, & in virtute Sanctissimi Nominis nostri Jesu Christi præcipio vobis dæmones nequissimi, quicunque, & quotcunque estis, qui perturbatis hanc creaturam Dei, ut illicò, ac sine ulla mora totaliter ab ea recedatis, nec ampliùs potestatem habeatis eam molestandi, perturbandi, vel inquietandi extrinsecè, vel intrinsecè: neque intrandi corpus ejus: nec apparendi ei sub quacunque forma, vel figura, seu imaginariè, seu corporaliter: nec perturbandi sensus ejus interiores, sive exteriores: nec quocumque alio modo vexandi die, vel nocte. Fugite ergo spiritus rebelles: quia sic præcipio vobis, ut minister Christi, & Ecclesiæ, In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. 675 **Præceptum expulsivum.**

Hoc pręcepto, sicut & pręmissa instructione uti poterit Exorcista etiam ad expellendos dęmones familiares, dictos, *Foletti*, præceptum in singulari, si unicus fuerit dęmon, efformando. 676

QUÆSTIO II.

Quomodo sint coercendi dæmones striges obsidentes, & impedientes, ne Inquisitoribus, ac Judicibus veritatem fateantur?

REspondetur, cùm Magi, Malefici, ac Striges constituuntur, ac de fatenda suorum delictorum veritate juridicè interrogantur à Judicibus sequentia servanda esse, ne à dęmone impediri queant per maleficium taciturnitatis. 677 **Modus tolēdi maleficiū taciturnitatis in strigibus constituendis.**

Primò, dum ministri se ad reum torquendum parant, videtur optimum esse pręcipere, ut interim alii ipsum expolient (si sit mulier, expolietur ab aliis mulieribus, si vir à viris) antequam ad torturam ducatur, ne quid in vestimentis maleficii lateat, & subucula benedicta jam ex intentione priùs ad hoc parata induatur: Ità docent Jacobus Sprenger, Henricus Institor, & alii *Malleo Malef.p.3.q.*14. Binsfeldius *Comment.in Titul.C.de Malef.& Matthæus.in L. Etsi excepta.qu.*1.*concl.*15. & Delrius *lib.*5.*Disquis.Mag.sect.*9.*vers.Secundò.fol.mihi* 705.

Secundò, capillos capitis, ac barbę abradi; immò & per totum corpus, etiam in partibus secretioribus jubere possunt depilari (si fęminę sint, à fęminis, si viri, à viris) & sic inhonestas, ac verecundia cavetur, propter quam Inquisitores Germani, Sprengerus, & alii hoc uti remedio non sunt ausi, ut ipsimet, addentes alibi hoc esse in usu, profitentur. *Tamen*, inquiunt, *in aliis regnis inquisitores talem per totum corpus abrasuram fieri mandant*: Ita Delrius *lib.*5. *Disqu. Magic.* & Auctores Mallei. Unde & Cumanus Inquisitor insinuavit hoc ipsis: quod anno 678 **Sunt depilandę.**

elapso

elapso (qui fuit 1485.) maleficas quadraginta unam incinerari mandasset, omnibus per totum corpus abrasis. Et hoc in districtu & Burbię Comitatu in confinibus Archiducis Austrię versus Mediolanum.

679 Cavenda superstitio. In qua tonsura diligentissimè observandum hoc est, si fiat dumtaxat, ne maleficii signa corporis foraminibus inserta lateant, vel crinibus inspersa, ritè id fieri. Eademque de causa, ne qua unctio subesset, Delrius *loc.cit.* totum corpus aqua calida suadet priùs diligenter abluendum. At si tonsura ea opinione fieret, quòd per eam robur corporis, & animi fortitudo deficeret, exemplo Sampsonis, in quo totum id divina virtute contingebat; & etiam documento Apollonii Thyanęi, ut tradit Nicolaus Remigius *lib.3.cap.9.dæmonol.* hoc magicum, & superstitiosum esse, utpotè dęmonis operum Dei ubique improbi ęmulatoris commentum, ut sub specioso velamine homines illaqueet, nemini mediocriter scienti est ambigendum.

§. I.

680 Remedium potissimum assignatur ab Auctore. Tertiò omnium remediorum potissimum erit, si Judex, qui Exorcistatus ordine sit insignitus, omnes astantes genuflectere, divinumque auxilium ad dęmones reprimendos implorare jubeat, ipseque post brevem orationem ad Deum ex toto corde profusam, fidei firmę, ac confidentię perfectę in Deum actus eliciat, inhęsitanter credendo, quòd Deus pro fidei Catholicę defensione, & hęresum extirpatione dubio procul ad præceptum contra dæmones ab ipso faciendum concurret, ne delictorum impediant confessionem, quæ maximè contra Divinam Majestatem, hominum salutem, ac publicam Christianæ Reipub. utilitatem Magi, Malefici, ac Sagæ perpetrare non verentur.

Divino ergo invocato auxilio, nec non Beatissimæ Virginis, Angelorum, ac Sanctorum imploratis suffragiis, Judex cooperto capite sedeat, voceque terribili, ac sonora (ante eum genuflexo reo subucula benedicta jam induto, & aqua benedicta asperso) contra dæmones sequentem, vel similem pronuntiet exorcismum.

Exorcismus, seu præceptum ad dæmonem expellendum obsidentem, ac impedientem Maleficos, ac Sagas, ne Judicibus delictorum suorum veritatem fateantur.

681 Exorcismus faciendus ab Inquisitoribus, quando Striges, ac Malefici sunt torquendi. EGO F. N. qui à summo Pontifice Christi Vicario in terris Judex constitutus sum ad hæreticam pravitatem extirpandam, Christianæ Reipub. fidem illæsam, & incontaminatam tuendam, & conservandam, oves oberrantes per devia ad caulas Christi reducendas, & excludendas à Dominico grege morbidas, ne alias corrumpant. Quique à Deo, & ab Ecclesia ejus Sponsa in ordine Exorcistatus auctoritatem accepi ad dæmones effugandos, hac auctoritate suffultus, & innixus; In nomine Sanctissimæ Trinitatis, & in virtute Sanctissimi Nominis Domini nostri Jesu Christi præcipio tibi, dæmon, si ibi existis: vel vobis, spiritus apostatici, quicunque, & quocunque estis, ut statim sine ulla mora recedatis ab hac creatura Dei, quæ nunc constituta est sub mea potestate: nec habeatis potestatem ad eam ampliùs accedendi: nec intrinsecè, aut extrinsecè illi vestrum impendendi auxilium: nec illam ullo modo sublevandi: nec impediendi, quin tortura, ac cætera tormenta illi inflicta, vel infligenda suum producant effectum, nempe in ea solitos efficiendo dolores, ac torsiones: nec guttur ejus, aut fauces constringendi, nec vocem impediendi, quin liberè sine ullo timore, pavore, vel impedimento omnia sua crimina clarè fateatur, non solùm dum sub tormentis manet: sed etiam

post

poſt tormenta: neque illam inducendi ad deſperationem: neque illi apparendi ſub quacunque forma, vel figura: nec perturbandi ſenſus ejus externos, vel internos; ſed nunc ſine ulla mora ab ea, & ab hac domo procul fugiatis, & longè recedatis: ſic volo, ſic jubeo, ut Judex, & ut miniſter Chriſti, & Eccleſiæ, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Deinde reum torquendum, aſtantes, ac domum, ubi reus torquendus eſt, aqua benedicta aſpergant.

Poterit etiam ad Rei collum Agnum Dei, vel Sanctorum reliquias, aut aliam rem ſacram, vel benedictam appendere, ut docent Sylveſter *de Strigimag. admirand.* Delrius *lib.5. Diſquiſ. Mag. Append.2. qu.25.* Antonius Quevedo *in lib. de indic. & tortura par.2. cap.6. per totum*, & Antonius Diana *Reſolut. Moral. par.4. tract.6. de tortura in S. Officio, &c. Reſolut.37.*

QUÆSTIO III.

Quomodo Exorciſta, vel Parochus cum Magis, Sagis, ac Maleficis habentibus pactum cum dæmone, ſed pœnitentibus, ſe habere debeat?

Reſpondetur, ne Malefici pactum habentes cum dæmonibus, ſed pænitentes, iterum à dæmonibus perſuaſi ad vomitum redeant, vel ab eis ſuffocentur, utiliſſimum fore, ſi Exorciſta Confeſſarius (ſive Parochus, ſive non Parochus ſit) in Sacramenti Pœnitentiæ foro ſequentia ſervaverit documenta. 682 Documenta ſervanda pro Maleficis è poteſtate dæmonis eripiendis.

Primò: quando, quomodo, qua occaſione, ac cæteris circumſtantiis Maleficus tale pactum injerit: & quanto tempore in eo permanſerit, & quid per illud habuerit, & habeat, & toto illo tempore operatus fuerit, diligentiſſimè debet inveſtigare.

Secundò catechizet eum ſuper delicti enormitate, ſuper diaboli tyrannide, miſericordia Dei, ac promptitudine ad peccata delenda, libertate arbitrii, de pacti invaliditate; & quòd ſyngrapha, peccatorum confeſſione facta, nihil valebit; ideòque ſuorum peccatorum confeſſionem proſequatur.

Tertiò cum maxima fide, ac devotione, ac præcipuè profunda humilitate coram Crucifixi imagine omnibus promiſſis, pactis, ac diabolicis conventionibus jubeat abrenuntiare.

Quartò proteſtari jubeat ſe deinceps nullam cum dæmone partem, ac conventionem habere velle: ſed totum ſe Jeſu Chriſti, & Beatiſſimæ Virginis, ſuique Angeli Cuſtodis protectioni tradere, ac ſub eorum tutela ſe ſecurum velle permanere.

Quintò, ſi Maleficus, aut Saga apud ſe reſervatum ſyngraphæ, ſeu chirographi exemplar, vel aliquod aliud magicum inſtrumentum, vel maleficum pro pacti, ac conſenſus voluntatis ſigno habeat; vel ut eo ad malè operandum utatur, illud tradere, & exponere jubeat, ſi in foro interno, ipſi Confeſſario: ſi in foro externo, Reverendiſſimo P. Inquiſitori; & ipſe Confeſſarius pactum diſſolvat, irritum declaret, & hominem ab omni obedientia dæmoni præſtita, & ab omnibus clauſulis in ſcriptis, aut voce tantùm expreſſis abſolvat. *Sup. n.126. & 127.*

Sextò præceptum dæmonibus facere poteſt, ut ſyngrapham, quam apud ſeipſos retinent, reſtituant: hoc tamen neceſſarium non eſſe docet Sanchez *in Summa lib.2. cap.4.* & alii ſupra relati *num.126.* Propterea nihil ei officere oſtendat, etiamſi ſyngrapha à dæmonibus non reportetur, dummodò coram Deo perfecta de commiſſis delictis contritio eliciatur, ac de eiſdem coram Eccleſia integra confeſſio habeatur. 683

Septimò tandem adversùs dæmonem ſequens præceptum efformetur.

Exorcismus ad expellendum dæmonem à Strigibus, ac maleficis ad pœnitentiam revertentibus.

Forma præcepti formandi contra dæmones Sagas pœnitentes perturbantes.

EGo N. ut minister Christi, & Ecclesiæ auctoritate mihi tradita à Deo, & ab Ecclesia in ordine Exorcistatus præcipio tibi, dæmon, in nomine Domini nostri Jesu Christi, ut nunc immediatè sine ulla mora recedas totaliter ab hac creatura Dei, quæ suorum peccatorum contrita, tibi abrenuntians ad Deum confugit, & ad asylum Sanctissimi Nominis Jesu se recepit: nec ampliùs potestatem habeas corpus ejus intrandi, vel eam perturbandi, aut inquietandi, sive intrinsecè, vel extrinsecè molestandi: nec sub quacunque forma, aut figura apparendi: vel ad desperationem eam inducendi, aut alio quovis modo infestandi. Recede ergo spiritus maledicte: quia sic tibi præcipio, ut minister Christi, & Ecclesiæ, In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

§. I.

Posteà Exorcista stans Maleficum pœnitentem sequenti benedictione, seu oratione deprecativa muniat.

684 Oratio deprecativa.

℣. Propitius esto, Domine, peccatis nostris. ℟. Ne quando dicant gentes, ubi est Deus eorum? ℣. adjuva nos, Deus salutaris noster. ℟. Et propter gloriam nominis tui, Domine, libera nos. ℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit Cœlum, & terram. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens, & misericors Deus, qui omnem animam pœnitentem, & confitentem tibi magis vis emendari, quàm perdere: nec ullum respuis, sed quantumvis peccantibus per pœnitentiam pia miseratione placaris; respice super hunc famulum tuum, & averte ab eo iram indignationis tuæ,
685 & omnia ejus peccata dimitte. *Si fuerit fæmina, dicat:* super hanc famulam tuam, &c. & averte ab ea, &c.

DEus, qui justificas impium, & non vis mortem peccatoris; Majestatem tuam suppliciter deprecamur, ut hunc famulum tuum (*si fuerit fæmina, dicat:* hanc famulam tuam) de tua misericordia confidentem cœlesti protegas benignus auxilio, & assidua protectione conserves, ut tibi jugiter famuletur, nullis tentationibus à te separetur, ac diabolicis infestationibus perturbetur,

OMnipotens, & misericors Deus, respice propitius ad preces nostras, & libera mentem istius creaturæ ad asylum tuæ misericordiæ confugientis de malarum tentationibus cogitationum: ac corpus de dæmoniacarum insultibus infestationum: & illumina cor ejus, ut tua valeat implere præcepta, ac Spiritus sancti dignum fieri habitaculum mereatur. Per Dominum, &c. in unitate ejusdem.

§. II.

§. II.

UT autem Maleficus pœnitens magis, ac magis præservetur, ne imposterum à dæmone divexetur, illum Confessarius moneat. 686

Modus à dæmoniacis insultibus maleficos pœnitentes præservandi.

Primò, ut semper de enormi peccato doleat, ac quotidiè veniam petat: Sacramenta frequentet, ac spiritualia exercitia; ac singulariter sæpissimè Sanctissimum nomen Jesu invocet: Dei infinitam pietatem, ac misericordiam meditetur: sæpius Beatissimæ Virginis, Angeli Custodis, ac Sanctorum suffragia imploret.

Secundò, quotidiè Deo referat gratias, quod illum de infernalis leonis faucibus eripere fuerit dignatus: magis, magisque in Deo suam collocet fiduciam, quòd etiam imposterum illum sit præservaturus. Ad quod etiam quæ infra ponuntur, ubi *de resistentiis, ac præservatione*: plurimùm valebunt. *n.687. & seq. n.755. & seq.*

Tertiò, si aliquid diaboli ope acquisitum haberet, & cujusdam tertiæ personæ esse cognosceret, v. g. quia ei à diabolo sublatum fuit (quod sæpè contingit, ut advertit Petrus Binsf. *de Confess. Maleficarum prælud.* 13. plures cumulans Doctores) eidem domino congruenti modo, ut in rebus furto ablatis fieri convenit, esset restituendum. Si verò aliunde v. g. ex antiquis thesauris: vel ex rebus in mare totaliter deperditis: vel diabolus eam rem habuerit, & Mago tradiderit, ex ea iis personis, quibus fortasse nocumenta in rebus familiaribus, aut animalibus intulit, aut aliquo modo eisdem extiterit causa damni, satisfacere valeret.

ARTICULUS III.

De dæmone possidente, & in corpore existente.

DÆmones corpus possidere, vel in eo existere dicuntur, cùm illud ingressi varias in eo operationes exercent, ac eis à Deo illud permittitur torquere: unde qui sic à dæmone possidentur, verè Energumeni, idest intus laborantes dicuntur, sic dicti ab *En*, quod est, *In*: & *erge*, quod est *labor*; & *mene*, quod est *defectus*: quod est, *quasi in opere deficiens*: ita Archidiaconus *in Glossa in can. Exorcista dist.*23. Quomodo autem dæmones existant, & quid in corpore, quod possident, operentur, latissimè demonstratum est supra *à n.90. inclusivè usque ad* 101. *exclusivè*. Hìc ergo dumtaxat de remediis particularibus, quibus dæmones homines possidentes sunt coercendi, pertractandum est, quod sequentibus quæstionibus perficietur. 687

Quid sit possideri à dæmone?

Energumenus unde dicatur?

QUÆSTIO I.

Quomodo vexationes à dæmone possidente effectæ per ipsos Vexatos sint comprimendæ, & auferendæ?

REspondetur, ut hujusmodi afflictiones reprimantur, & auferantur, Vexatum ab Exorcista instruendum esse. 688

De quibus Vexatus sit instruendus?

Primò, ut ea, quæ erga Deum, Exorcistam, Dæmonem, & seipsum credenda proponuntur supra *à n.722. inclusivè usque ad 464. exclusivè*, diligentissimè exequatur.

Secundò, ne ullo modo ad malum, quod patitur, vel passus est, se applicet, nec de illo quidquam excogitet; sed ab his, quæ proponit diabolus, divertat, nullo modo ejus suggestionibus, ac tentationibus attendendo. Ad quod maximoperè proderit applicatio ad utilia, necessaria, ac delectabilia, cum aliis allocutio, deambulatio, operatio, & cætera, quæ à propositis objectis per dæmones divertere possunt: adeò ut totaliter tristitiam fugiat, nec unquam solitarius commoretur.

§. I.

688 TErtiò, quando in se aliquam diabolicam sentit vexationem, si præsens aderit Exorcista, humiliter ab eo petat, ut suo præcepto dæmonem coerceat: qui lenitivo præcepto utetur, dicendo:

Præceptum lenitivum contra dæmonem possidentem.

Ego N. ut minister Christi, & Ecclesiæ, in nomine Jesu præcipio tibi, dæmon (si unus es) vel vobis (si plures estis) qui vexatis hanc creaturam Dei, ut statim nocere ei desinatis: nec ullo modo eam perturbare possitis.

Si verò absens Exorcista fuerit, ipsemet Energumenus à vexatione mentem suam amoveat, eamque ad Jesum Christum protectorem suum elevet, qui facillimè eum à tali vexatione liberabit, dicatque firma fide, ac fiducia secundùm communem suæ maternæ linguæ usum sequentem brevem oratiunculam.

689 *Signor mio Gesù Cristo, che siete il mio Salvatore, Protettore, e Conservatore, defendetemi da questi spiriti maligni vostri nemici; reprimete con la virtù vostra divina la loro potestà, e tirannia, acciò in me non possano cagionare molestia alcuna: perche in voi ho posto tutta la mia confidenza.*

Atto di confidenza in Dio.

Deinde idem Energumenus hac fiducia fretus se contra dæmonem vertat, & virili animo, constanti corde, ac verbis asperis dicat ei:

Atto di detestazione contro il diavolo.

E tù maladetto diavolo, ribelle del mio, e tuo Creatore, apostata del mio, e tuo Dio, con che ardire presumi di travagliarmi, e cagionare in me questi dolori, essendo cho io vivo sotto la protezione del Santissimo nome di Gesù; Per l'autorità dunque, che mi concede Iddio, mediante la fede, e confidenza posta nel detto Santissimo Nome, ti comando nel nome di Gesù Cristo, che subito cessi di molestarmi in modo alcuno: perche intendo, e pretendo di voler vivere, e morire sotto la protezione del Santissimo Nome di Gesù.

Si dicta verba firma fide protulerit, & sine ulla hæsitatione à Deo ad invocationem Sanctissimi Nominis Jesu, dæmonem fore coercendum crediderit, statim dæmon illum vexare cessabit: quia hæc est Dei promissio omnibus in se credentibus facta Marci 19. quæ deficere non potest, quando id, quod petitur, animæ est salutare.

§. II.

690 QUartò, Energumenus, ut è vexatione sublevetur, se habere debet, sicut ille, qui in alicujus rapiditatem fluminis cecidit, & illud ob vitæ incolumitatem velit transnatare. Iste enim, si ab aquis rapidis submergi nolit, ad profundum fluminis, ad aquarum voraginem, præsensque periculum suam convertere mentem non debet: sed eam simul & oculos ad ripam, ad quam pervenire desiderat, & ad remedium, quo, ut salvus fiat, sibi est utendum, infigere; & pericula contemnendo, & ad desideratum salutis portum viriliter tendendo toto corde animari; quo sanè modo tandem optatam salutem consequetur.

Pari modo Energumenus nec cor ad afflictiones, quas patitur, vel passus est, applicare, nec animum illis intendere debet: quia facilè succumbet, & animo deficiet; sed ad fluminis ripam, ad Christum scilicet, qui vita, via, salus nostra, refugium nostrum, virtus, & adjutor in tribulationibus est, toto affectu protendere, firmiter, ac sine hæsitatione credere, ipsum scire, posse, & velle, quantum est ex parte sua, omnibus in se credentibus, & ad se confugientibus suum auxilium elargiri. Est enim Christus Jesus lignum illud vitæ, de quo ait Joannes Apocal. c. 22. *Ex utraque parte fluminis lignum vitæ afferens fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum: & folia ligni ad sanitatem gentium.* Si ergo Energume-

gumenus vexatus ad hoc lignum aspexerit, vitam animæ, & sanitatem corporis facillimè consequetur.

Hìc tamen diligenter ab Exorcista est observandum, quòd multi sunt, qui liberari petunt, sed dolentes, & lacrymantes: quia non firmiter, sed hæsitanter id, quod petunt, se consequturos credunt. Si enim firma fide peterent, & sine hæsitatione se petita obtenturos crederent, non dolentes, sed gaudentes peterent: & si aliquando lacrymas effunderent, non ex timore; sed ex interna lætitia, & firma obtinendi spe, quod petunt, eas profunderent; non ad malum, quod patiuntur; sed ad bonum, quod firmiter credunt, & inhæsitanter obtinere sperant, attendentes. Et isti dubio procul quod peterent obtinerent, si quod petunt, esset eis ad æternam salutem profuturum. 591

§. III.

592 *Orationes recitandæ à Vexato, ut vexationem reprimat.*

QUintò, utilissimum erit, si Energumenus sæpiùs devotè versiculos illos Psalmorum Davidis recitaverit: *Eripe me, Domine, &c. Dominus illuminatio mea, &c.* supra positos *n.*604. Nec non illam brevem orationem *n.*601. pollice crucis ✠ signum super partem corporis à dæmone vexatam efformando.

Sextò Energumenus se Exorcistæ intentioni, & fidei conformare debet, cogitando, illum tanquam Dei, & Ecclesiæ ministrum se Deo, & Ecclesiæ conformare; ideòque contra dæmonem pugnant, immò ipsum Deus, Ecclesia, Exorcista, & Energumenus conterunt, ac deprimunt. Quid ergo poterit diabolus? Non ergo Vexatus ad nugas, & diaboli minas mentem suam divertat, sed in illum corde, & ore, & opere viriliter insurgat.

Septimò, omnibus prædictis ab Energumeno servatis, Exorcista illum, an in fide, ac confidentia pro sua liberatione erga Deum, Exorcistam, dæmonem, ac seipsum sit benè dispositus probet juxta probationes positas à *n.*646. *usque ad n.*654. Et si illum ad suam liberationem perfectè dispositum adinveniat, ei præcipiat, ut ante ejus pedes prostratus fidei, ac confidentiæ actus in Deum, nec non detestationis in dæmonem devoto corde eliciat, & ore explicet, & clarè juxta formulas supra positas *n.*656. & 657. fateatur.

Octavò tandem Exorcistæ ad dæmonis expulsionem deveniendum est, qui ea, quę infra *art.*5. *de dæmone Fugiente, seu Exeunte n.*733. habentur, observabit.

QUÆSTIO II.

Quomodo maleficium in matrimonio factum sit auferendum, ac destruendum?

593 *Quibus monitis instruędi sint maleficiati in matrimonio?*

QUænam detrimenta, ac nocumenta vel per seipsos, vel suis cooperantibus symmistis, dæmones viris, ac mulieribus conjugatis inferre consueverint, jam supra breviter attigimus *n.*106. *vers.*2. *&* *n.*160. *verbo*, *Ex Generativa:* nunc satis sit de remediis, quibus hujusmodi maleficium est destruendum, pertractare.

Respondetur ergo, Exorcistam, præter instructiones illas generales supra relatas à *num.*622. *usque ad num.*646. mentalibus personæ maleficiatæ oculis obiicere debere illa verba Angeli Raphaelis Tobiam juniorem alloquentis: *Audi me*, inquit, *& ostendam tibi, qui sunt, quibus prævalere potest dæmonium. Hi namque qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum, à se, & à sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem dæmonium super eos.* Moneatque conjuges, si adeò prava intentione, ut scilicet ad carnalia dumtaxat explenda desideria matrimonio fuerint conjuncti, ut seriò pæniteant, & ex præcordiis ante omnia, & super omnia se velle Deum amare, omniaque sua ad Dei gloriam ordinare; ideòque imposterum & ma- *Tob.6. c.*

matrimonio non solùm contra concupiscentiam, & ad carnalia vitanda peccata; sed ad propagandam etiam prolem, eamque ad Deo serviendum, ipsumque laudandum, & glorificandum ordinandam usuros, proponant.

Secundò, Exorcista moneat illos, ut orationi vacent, ac jejunio incumbant; sicut Angelus Raphael Tobiam, ac Saram docuit: quia dæmones facillimè in oratione, & jejunio eiiciuntur: cùm hæc maximè ad fidei firmæ actus, ac perfectæ in Deum confidentiæ eliciendos, quibus dæmones in fugam, divina eos impellente virtute, se vertere coguntur, disponant. At præcipuè jubeat, ut sua fideliter, humiliter, ac devotè peccata confiteantur, & Eucharistia Sacratissima reficiantur.

§. I.

694 HIs omnibus peractis, & ab Exorcista circa ea, quæ credenda sunt Vexatis juxta regulas, ac probationes supra assignatas *n.646. & sequentib.* jam benè probatis, genuflexi ante Crucifixi imaginem corde, & ore humiliter, ac devotè fidei, ac confidentiæ actus in Deum, nec non detestationis in dæmonem elicitos juxta sequentes, vel alias similes formulas pronuntient, quas, si legere nesciant, Exorcista de verbo ad verbum illis dictare valebit.

Orazione à Gesù Cristo per ottenere la liberatione dal maleficio fatto nell' uso del Matrimonio.

SIgnor mio Gesù Cristo, eccomi io vilissimo servo vostro indegno di stare avanti la Maestà vostra, e tanto meno di ricevere grazia alcuna; poiche non hò mai fatto altro, che offendervi; & in particolare nel contraere questo Matrimonio non ho avuto quella retta intenzione, che dovevo avere; ma à guisa di sfrenata bestia ho posto il mio fine solo nel soddisfare alli disordinati appetiti della mia carne: m'accuso di questi, e di tutti gli altri miei peccati; conosco, che meritamente la Maestà vostra ha permesso, che'l demonio nel mio corpo abbia preso possesso. Conosco però ancora, che siete Dio benignissimo, e clementissimo pronto à perdonare à chi con cuor contrito à voi ricorre, e de'suoi errori vi chiede perdono. Però eccomi prostrato innanzi la Maestà vostra, di tutto cuore mi dispiace d'avervi offeso, e mi propongo fermamente, che per l'avvenire con l'ajuto vostro non voglio più offendervi: ma amarvi sopra tutte le cose con tutto il mio cuore, con tutta l'anima mia, e con tutte le mie forze. Così vi prego per la grandezza della vostra bontà, e misericordia vogliate perdonarmi i miei peccati, e darmi grazia di mai più offendervi: ma di amarvi sopra ogni cosa. Parimente vi prego, e supplico, che, come tutto benigno, e liberale vogliate liberarmi da questi malefizj, da' quali mi ritrovo legato, & oppresso, e dal demonio tutto perturbato, protestandomi di volere per l'avvenire amare la mia moglie, come me stesso, (*se la persona maleficiata sarà la moglie, dirà*, il mio marito, come me stessa) e di usare il matrimonio sì per fuggire i peccati della concupiscenza, come per generar prole, allevarla nel santo timor vostro, & indirizzarla à servire la Maestà vostra altissima, e lodare, e glorificare il vostro Santissimo Nome.

Posteà contra dæmonem iracundo vultu, ac contumeliosis verbis sequentia verba recitans, insurgat.

Atto

Atto di detestazione da farsi dal Vessato contra il demonio.

E Tu diavolo maladetto nemico di Dio, ribelle del mio, e tuo Signore, apostata del mio, e tuo Creatore, partiti da me senza dimora alcuna: posciache per l'autorità, che m' ha concesso Iddio, per la fede, e confidenza posta nel suo Santissimo Nome, per la virtù, e grazia ricevuta nel Santo Sagramento del Matrimonio, ti comando nel Nome di Gesù Cristo, che distruggi qualsivoglia malefizio, che tù habbi fatto nella persona mia, e della mia moglie (*se la persona malefiziata è la moglie dica*, e del mio marito) e per l'avvenire non abbi più potestà di molestarmi nella fantasia, ò immaginativa, ò nel corpo, e massime ne' membri genitali, nè in qualsivoglia potenza dell'anima, ò del corpo: perche intendo, e pretendo di voler vivere, e morire sotto la protezione del Santissimo Nome di Gesù. 695 Actus, detestationis contra dæmonem.

Factis à Vexato prædictis confidentiæ in Deum, ac detestationis in dæmonem actibus, Exorcista moneat illum, ut inconcussus in fide persistat, ac in confidentia perseveret, sine ulla hæsitatione credens, dubio procul, cùm ipse præceptum expulsivum contra dæmonem enuntiaverit, illicò omnia maleficia dissoluturum, dæmonemque recessurum; omnia quippè opera ejus malefica in ipso destruentur, & ipse pristinam sanitatem consequet ur. 696

Vexato ergo, omnibusque astantibus coram Exorcista genuflexis, implorato priùs ab eisdem divino suffragio, surgat exorcista, ac sedeat, ac capite cooperto, voce gravi, ac terribili contra dæmonem pronuntiet sequentem exorcismum.

Exorcismus ad dissolvendum maleficium in Matrimonio operatum?

EGo N. ut minister Christi, & Ecclesiæ auctoritate mihi tradita à Deo, & ab Ecclesia in ordine Exorcistatus venio contra te, maledicte dæmon, spiritus immunde, qui dereliquisti Deum Factorem tuum, & oblitus es Domini Creatoris tui, qui usum Sacramenti Matrimonii à Christo instituti ad peccata carnalia evitanda, ad conservationem Reipublicæ Christianæ, ad multiplicationem humanæ naturæ, & ad novos milites in Ecclesia Dei procreandos impedire præsumis: & in nomine Domini nostri Jesu Christi præcipio tibi, ut statim sine ulla mora destruas omne, quod perfecisti maleficium in hac creatura Dei; recedas totaliter ab ea; nec ampliùs potestatem habeas illudendi ei, aut perturbandi sensus ejus sive internos, sive externos; vel in ea causandi odium, abominationem, vel detestationem adversùs alterum conjugem; aut ipsam impediendi, quin possit uti matrimonio suo ad generandam, & enutriendam prolem gratam Deo, & hominibus: (*si persona maleficiata sit uxor, dicat*: ad generandum, concipiendum, portandum, pariendum, enutriendum prolem gratam Deo, & hominibus:) sed longè ab ea fugias, & tecum trahas omnes fæces, immunditias, & omnes diabolicas infectiones, quas in corpore isto usque modò intulisti, ac tollas omnes diabolicas colligationes, ac quascunque removeas noxas, ita ut creatura ista remaneat libera, & sana, ac si nullam molestiam diabolicam umquam in seipsa sensisset: sic igitur ut minister Christi, & Ecclesiæ tibi præcipio, spiritus immunde, ut exeas, ac recedas: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. 697 Præceptum expulsivum.

Post liberationem, seu post prædictum Exorcismum probare poterit Exorcista, an verè sit libera, modo infra posito *n*.746. Et si verè libera inveniatur, gratias Deo referat, ut infra *n*.747. habetur.

QUÆSTIO III.

Quomodo sint destruenda maleficia infantium, ac puerulorum?

698 Pro infantibus instruendi sunt parentes, vel eorum curam habentes.

Respondetur, quia pueruli, & infantes rationis usus compotes minimè sunt, & consequenter instructionis impotes, eorum parentes, vel defectu eorum nutrices, vel illorum curam habentes esse vocandos; & præter ea, quæ in communi instructione *n*.622. *& sequentibus* habentur, etiam esse instruendos, scilicet dæmoni sæpè ob eorum modicam in Deo confidentiam, ac maximam in eis divinæ protectioni commendandis negligentiam, à Deo infantes hujusmodi, ac parvulos maleficiis afficere permitti: ideòque etiam plurimum ad eorum liberationem fidei, ac confidentiæ actus in Deum ab eis elicitos valere.

Sup.n.13.14.

Quos actus corde, & ore ante Crucifixi imaginem genuflexi præsente parvulo maleficiato juxta sequentem formulam possunt enuntiare.

Orazione à Gesù Cristo per ottenere la liberazione da' malefizj fatto à fanciulli.

699 Oratio deprecativa pro parvulis liberandis.

Signor mio Gesù Cristo, che col Padre, e lo Spirito Santo siete onnipotente, sapientissimo, e clementissimo: come onnipotente potete liberare questo figliuolino da' malefizj, & ogn'altro male: come sapientissimo sapete il modo per liberarlo: e come clementissimo, e pietosissimo volete liberarlo, essendo per la vostra clemenza, e pietà inclinato à far bene à tutti, & in particolare à quelli, ch'à voi ricorrono, e ne'loro bisogni vi chiedono ajuto. Questo figliuolo à voi non può ricorrere, perche non è capace dell'uso di ragione: però io, che di lui tengo cura, per lui à voi ricorro: e se per la mia poca confidenza nella Maestà vostra, ò per la mia negligenza nel raccomandarlo alla divina vostra protezione, & alla tutela del suo Angiolo Custode, si come per altri miei peccati, li fussero accadute queste molestie corporali, quì prostrato avanti voi, mio Creatore, e Redentore, pentito, e contrito vi chiedo perdono di tutti i miei peccati, protestando, che per l'avvenire non voglio più offendervi coll'ajuto vostro; ma vi voglio amare, e servire con tutto il mio cuore, con tutta l'anima mia, e con tutte le mie forze: e mi voglio affaticare ancora, acciò questo figliuolo, quando haverà l'uso della ragione, vi ami, vi serva di tutto cuore, e vi ringrazj del beneficio della sanità ricevuta. Vi prego dunque per l'infinita vostra bontà, e misericordia, per la fedeltà da voi servata nelle promesse vostre, per onor, e gloria del vostro Santissimo Nome, per l'efficacia della vostra Sacratissima Passione, per i meriti della Vergine Santissima vostra dilettissima Madre, e de Santi N.N. miei devoti, & in particolare per la carità dell'Angiolo Custode di questo figliuolino, vogliate liberarlo da qualsivoglia malefizio, ligatura, fattura, fascinazione, apparizione, spavento, e molestia de' demonii, e de' suoi ministri, e tenerlo sotto la protezione del vostro Santissimo Nome.

Posteà contra dæmonem detestationis actum sub sequenti formulà enuntiet.

Atto

Atto di detestazione contra il demonio.

ET a te, diavolo maladetto, nemico di Dio apostata del mio, e tuo Creatore, ribelle del mio, e tuo Signore, per l'autorità ricevuta da Dio nella fede, per la cura, che tengo, e devo tenere di questo figliuolino, comando nel nome di Gesù Cristo, che distruggi qualsivogia malefizio, ligatura, fattura, ò fascinazione, che tu abbi fatto per te stesso, ò per mezzo di Streghe, ò Malefici tuoi seguaci, e ti parti subito da lui: e per l'avvenire non abbi più potestà di molestarlo in modo alcuno; perche l'hò posto, e collocato sotto la protezione del Santissimo Nome di Gesù. 700 Actus detestationis.

§. I.

EXorcista post prædictam parentum, vel parvulorum curam habentium protestationem in Deum, & detestationis actum in dæmonem (ante pedes ipsius Exorcistæ iisdem parentibus, vel parvulorum curam habentibus genuflexis parvulum maleficiatum tenentibus) consueto more insideat, & cooperto capite juxta sequentem formulam, præceptum expulsivum contra dæmonem pronuntiet. 701

Exorcismus ad maleficium parvulis illatum destruendum.

EGo N. ut minister Christi, & Ecclesiæ in nomine Jesu Christi præcipio tibi, dæmon, qui maleficium perfecisti in corpore istius parvuli, ut statim sine ulla mora destruas omne maleficium, ab eo auferas omnem ligaturam, facturam, fascinationem, ac quancunque molestiam, ac vexationem, ac recedas totaliter ab eo, tecum trahendo omnes fæces, ac immunditias, si quas in corpore illius immisisti: nec ampliùs habeas potestatem ei apparendi sub quacunque forma, vel figura, aut vexandi illum intrinsecè, vel extrinsecè, die, vel nocte: aut perturbandi sensus ejus interiores, vel exteriores: vel quocunque alio modo molestandi: Sic volo, sic jubeo, ut minister Christi, & Ecclesiæ. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Præceptum expulsivum.

Deinde Exorcista surgat, & stans sequentem orationem deprecativam subjungat.

Dominus Jesus Christus apud te ✠ sit, ut te defendat: intrà te ✠ sit, ut te conservet: ante te ✠ sit, ut te ducat: post te ✠ sit, ut te custodiat: super te ✠ sit, ut te benedicat, qui cum Patre, & Spiritu Sancto in unitate perfecta vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen. Oratio deprecativa.

Benedictio Dei omnipotentis ✠ Patris, & Filii, & Spiritus ✠ Sancti descendat super te, & maneat semper. Amen.

QUÆSTIO IV.

Quomodo parvuli preservandi sint à maleficiis?

DIco primò, ut pueruli à maleficiis præserventur, eorum parentes, vel illorum curam habentes, quantum in se est, facere debere, ut se in gratia constituant, ac pro infantibus, ac puerulis omnia illa adimpleant, quæ in seipsis, si seipsos à maleficiis præservare vellent, adimplerent. Nam sicut, ait Augustinus, parentum negligentia sæpiùs causa esse potest, quòd eorum filii maleficiis afficiantur; ita eorum oratio pro pueris ad Deum effusa est illis maximè utilis 702 Instruendi sunt parentes vel parvulorum curam habentes. *Supra n.89.*

ad

ad eos à quibuscunque maleficiis præservandos. Quare eorum parentes, vel illorum curam habentes eos quotidie Deo commendare, & sub protectione Sanctissimi Nominis Jesu constituere debent, ac super eos recitare possunt illam brevem orationem supra positam *num.*601. incipientem, *Ecce crucem* ✠ *Domini, &c.* scriptam, vel typis impressam ad pueri collum appendere: Deinde illum Beatissimæ Virgini, nec non Angelicæ custodiæ, aliorumque Sanctorum suffragio, & intercessioni commendare.

703 Cautela contra Striges servanda. *Supra* 670.

Dico secundò, eis dæmones contemnere, ac parvipendere, divina fretis protectione profuturum. Et si fortasse vererentur, quòd aliqua Strix accederet, ac puerulum in brachiis accipiendo sic constringeret, ut ipsius ossa rumperentur, vel nervi retraherentur: vel dæmonis ope sanguinem illius sugeret, uti eas præstare refert Bartholomæus Spineus Sacri Palatii Magister *quæst.*8. *de Strigibus*, & Delrius *lib.*3. *Disquis. Magic. q.*4. *sect.*1. *pag. mihi* 348. dicens: *Huc referenda strigatio, quando puerulorum exsugunt sanguinem, venis ungue, acu, aut aliter ope dæmonis apertis*, tunc nutrices moneant, ne hujusmodi mulieres suspectas ad puerulos accedere; nec ulnis, ac brachiis eos tenere permittant; sed eas virili animo è domus ingressu arceant, ac repellant. Nocturno verò tempore januis clausis cùm Striges domos sine dæmonis ope ingredi nequeant, parvulos contra dæmonem, nedum oratione, sed & brevibus sacris, Agno Dei bullæ impresso, vel oleo benedicto, reliquiis Sanctorum, vel S. Joannis Evangelio, & aquæ benedictæ aspersione lectulum, vel cunabulum, puerulos, & cubiculum muniant, & nihil dæmon contra eos malè poterit operari.

ARTICULUS IV.

De Dæmone Obsistente, seu Renitente.

704 Exorcistæ quandoque incassum dæmones adjurant.

QUoniam in dies experientia docet, multos Obsessos, Energumenos, ac Maleficiatos ad Exorcistas accedere, ab eis instrui, & se perfectam fidem habere affirmare, adeò ut Exorcistæ contra dæmonem eos possidentem exorcismos, & conjurationes proferant, nec tamen liberari videntur; arguunt, increpant, vocem extollunt, insultant, desudant, velis, remisque ut illum è corpore possesso explodant, contendunt; & tamen aerem verberant, surdo canunt, oleum, & operam perdunt; ideò unde proveniat dæmonum resistentia, est quærendum.

QUÆSTIO I.

An dæmonum resistentia præceptis Ecclesiasticis factis proveniat ex vi, & potentia dæmonum, vel ex parte Dei, vel Exorcistæ, vel Energumeni.

705 Ratio difficultatis secūdùm aliquos est dæmonis obstinatio. Hæc opinio refellitur.

SI nos aliquorum Doctorum tam priscorum, quàm modernorum mentem sequi vellemus, hanc resistentiam à dæmonibus provenire diceremus: eò quia eorum alii aliis in malo sunt obstinatiores, ideòque perversiores, & in Exorcistæ præceptis resistendo validiores.

At quia nos Exorcistam contra dæmonem, non viribus humanis, ac creatis; sed virtute divina, quæ est infinita, pugnare fatemur; & finiti ad infinitum nulla est proportio; ideò resistentia ex virtute, ac potentia dæmonis provenire non potest, quia totus infernus cum omnibus dæmonibus respectu divinæ virtutis, qua expelluntur, nihil est; ideò illicò, cùm Deus virtute sua concurrit, omnes recedere compelluntur. Sicut etiam in vexando, quòd aliquis Energumenus magis, quàm alius vexetur, ex eo non provenit, quòd ipse à potentiori dæmone, & ille à debiliori possideatur: quia dæmones in vexando secundùm totam efficaciam suarum virium naturalium non operantur. Nam si sic operarentur, illicò omnes homines, nisi

nisi à superiori virtute impedirentur, occiderent; sicut benè docet S. Bernardinus *serm.6.de misericordiæ perfectione artic.2.cap.3.* sed operantur secundùm quod eis à Deo permittitur, vel jubetur: ut docet Beda *in lib.Variar.qq.quæst.9.* & alii apud Suarez *tom.1.de Angelis lib.8.cap.20.num.10.* Unde aliquando unicus dæmon ex ultimis, & infimis majora damna, ac acriores torsiones in uno Energumeno, quàm plures dæmones ordinis superioris in alio producet; & hoc non alia de causa, nisi quia dæmon majorem à Deo illum torquendi obtinet facultatem, quàm illi plures superioris ordinis, qui in Energumeno à se ad torquendum possesso magis à Deo ubique præsente coercentur. Si ergo à dæmonis possidentis virtute, & potestate illa resistentia non provenit, eam provenire est dicendum: quia Deus virtute sua ad dæmonem coercendum, & ad præceptum Exorcistæ dæmoni impositum tunc temporis eum expellendum concurrere non dignatur. Si enim concurreret Deus, infallibiliter dæmon eiiceretur

Dæmones Energumenum non vexant juxta suas vires, sed juxta Dei permissionem, vel jussionem.

§. I.

VErùm cùm sæpè, ac sæpiùs Deum, quantum est ex parte sua, semper ad dæmonem expellendum paratissimum esse dixerimus; & positis cæteris requisitis ex parte ministri, & Energumeni, & Ecclesiæ, & in se credentibus promisisse, quòd in nomine suo dæmones expellerent, & alia mirabilia operarentur, quod idem fuit ac dicere, se ad invocationem Sanctiss. Nominis sui fide perfecta, ac sine hæsitatione à nobis factam dæmones expulsurum, aliaque miracula operaturum, cur semper ad dæmones expellendos invocato suo Nomine, si à pietate, ac bonitate sua, & à promissionis suæ fidelitate ad hoc maximè ducitur, non concurrit? 706

Cur Deus ad dæmonem expellendū non semper concurrat, invocato nomine suo.

Huic difficultati, scio, quòd Antiqui Auctores, & ex modernis aliqui, qui de hac re tractant, responderent dicentes: *Non esse credendum ob ipsius Exorcistæ, aut obsessi culpam dęmones non expelli; quia etiam ex occulto Dei judicio: aut ob ipsius obsessi majorem utilitatem; vel aliorum exemplum: aut ob aliud Ecclesię commodum contingere potest:* *quia*, ajunt, *nimis grave esse, ut in re dubia, certa detur sententia*, 11. *qu.3.c.quamvis, & c.non solùm eadem cau.* 707

Responsio plurium Auctorum refellitur.

Sed hanc opinionem quoad primum, & secundum membrum falsam esse, supra demonstravimus *à num.20.inclusivè usque ad 25. exclusivè*, ubi sæpiùs Deum non concurrere ad dæmonem expellendum tum ob Energumeni, tum ipsius Exorcistę defectus exactè probavimus: quod etiam ostendimus *à num.261. usque ad numerum* 347. ubi egimus *de prudentia Exorcistę in erroribus vitandis circa adjurationem*. Similiter non est usquequaque verum, quòd dæmones *ex occulto Dei judicio* non eiiciantur; sed hoc verum est dumtaxat respectu ignorantium rationes divinæ permissionis maleficiorum, & diabolicarum vexationum, de quibus supra *nu.133. & sequent.*

Sup. à n.133. usq; ad n.146.

§. II.

DIcimus ergo, Deum voluntate signi omnes Obsessos, & Energumenos, ac maleficio affectos à dæmone, quantum est ex se, liberare velle: quia ad hoc à sua infinita bonitate movetur, ut promisit Marci 16. nempè quòd omnes in se credentes dæmones eiicerent. *Signa autem eos, qui crediderint, hęc sequentur: In nomine meo dęmonia eiicient.* Sed hæc voluntas signi conditionata est, & non absoluta: includit enim duas conditiones, quibus positis, promissio infallibiliter adimpletur. 708

Deus voluntate signi vult omnes obsessos à dęmone liberare.

Supr. n.410.

Prima conditio est, ut Energumeni, & maleficiati, sicut & Exorcistæ à Deo dæmonem expellere in nomine Jesu deposcant. Quid autem est petere in nomine Jesu? nil aliud sanè est, quàm in nomine Salvatoris postulare. *Jesus enim* ait Gregor.homil.28.in Evang. *Salvator est: vel etiam salutaris dicitur; & qui petit in nomine Jesu, salutaria petit, & illa obtinet, quę petit.* Si ergo liberatio à dæmoniaca ve-

Voluntas signi est conditionata. 1. Ut liberatio sit salutaris.

vexatione futura sit salutaris, illam utique obtinebit. Si verò liberatio animæ obsessi futura non sit salutaris: vel majus bonum sit impeditura, tunc promissio non servatur; quia conditio præsupposita non subsistit.

Supra n.445. & sequ.

709 Secunda conditio est, qui talem salutarem liberationem petunt, fide firma, & inhæsitante petant: Si enim aliquo modo hæsitent, ac dubitent, Deum eos à dæmone, etiamsi liberatio sit salutaris, liberare non velle, à Deo liberationem non obtinebunt. Quod eruditè docet Alphonsus à Castro lib.6. adversus Hæreses, verb. Exorcismus. *Quòd autem*, inquit, *non semper fiat, vel inuocato nomine Jesu, dęmon egrediatur, minima fides ipsius inuocantis est in causa. Nam si perfectè credidisset, hęc, & majora fecisset. Et ad hos solos, videlicet in fide perfectos Dei promissio* Marci ultimo: *In nomine meo dęmonia eiicient: pertinere videtur: quia priùs dixerat:* Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur, &c. Obsessi ergo, & Energumeni, quibus aliqua istarum deficit conditionum, etsi exorcizentur, non liberantur, quia Deus ad Exorcistæ præceptum non concurrit; Deo autem non concurrente, Dæmon Exorcistæ præceptis resistit, & exorcismos contemnit: quia Deus illum virtute sua divina ad eis obedientiam præstandam non compellit.

2. Ut Vexatus petat ex fide.

Supra n.455. & seqq.

QUÆSTIO II.

Quęnam sint genera Energumenorum, ad quorum liberationem Deus difficillimè concurrit?

710 QUinque Energumenorum genera à dæmone liberari difficillimè posse experientia rerum magistra me docuit.

Primi generis Energumeni sunt peccatores obstinati, qui alicujus gravis peccati causa, immò ob eorum plurima scelera, in quibus inveterati sunt, non solum Deo permittente; sed sæpè ipso jubente, à dęmone possidentur; quorum exempla plura affert Delrius *lib.3.Disq.Magic.p.1.q.7 sect.2.* & nos docuimus supra *nu.*82. Hujusmodi enim arreptitii, ut dæmoniacas evadant vexationes, sanitatis consequendæ desiderio ducti ad Ecclesiasticos confugiunt ministros petentes, rogantes, & suppliciter implorantes, ut per exorcismos, ac præcepta à dæmoniaca tyrannide eripiantur: & tamen non nisi post longum tempus liberantur.

Peccatores in malo inveterati obsessi difficillimè liberantur.

§. I.

711 SEd unde hoc? Si enim Deus per signi voluntatem ostendit, se velle omnes Energumenos à dæmone liberare, dum in eo fiduciam suam collocaverint, & ad hoc Ecclesiæ potestatem dedit ad dæmones eiiciendos, cur ad istorum peccatorum jam sua detestantium peccata, humiliterque à Deo, & ab Ecclesia auxilium implorantium liberationem statim non concurrit?

Quare?

Respondetur, Deum non nisi post diuturnam ab eis peractam pęnitentiam concurrere: quia si citò in principio concurreret, illa liberatio eis salutaris non esset; sed noxia, ac detrimentosa: quia si sanitatem pristinam assequerentur, ex inveterato peccandi habitu ad pristinum peccati statum reverterentur; sic fierent novissima pejora prioribus. Licèt ergo Deus signi voluntate omnes Energumenos à dæmone liberare velit; hoc tamen conditionatè vult, suppositis nempè duabus conditionibus, quarum altera est, quòd liberatio salutaris sit, vel saltem non noxia, vel majus bonum non impeditura: altera, quòd ex vera fide postuletur. Voluntas igitur beneplaciti Dei est, ut hi Energumeni à dæmone possideantur, ac torqueantur, donec peccandi habitus sit destructus, ne post liberationem illicò ad vomitum revertantur: *Hęc enim est Voluntas Dei*, ait Paulus 1.Thessal.4. *sanctificatio vestra*; scilicet ut liberatio à dæmoniaca vexatione eis non sit obfutura, sed profutura.

Quia liberatio citò præstita non esset eis salutaris.

§. II.

§. II.

SEcundi generis Energumeni sunt mulieres, vel masculi adolescentes à dæmonibus incubis possessi. Spiritus incubus est ille, qui formam viri visibiliter, vel invisibiliter accipiens cum mulieribus per naturam: aut cum eisdem, vel cum masculis contra naturam se permiscet. Succubus verò, qui mulieris forma assumpta viris se supponit: ut memorat Innocentius VIII. in Bulla contra Maleficos, quæ incipit: *Summis desiderantes* supra relata *num.*109. & affirmant Arnobius *lib.*5. *contra Gentes*, D. Augustinus *lib.*15.*de Civit. Dei cap.*23. Alexander Alensis *part.*1. *qu.*78. D. Bonaventura, D. Thom. Scotus, Durandus, Gabriel, & Paludanus *in* 2.*dist.*8. Martinus de Arles, Franciscus Valesius Medicus, & Delrius *lib.*2.*Disquisit.Magic.qu.*15. 712

712 Mulieres, vel adolescentes ab incubis vexati difficillimè liberantur.

Spiritus incubus quis sit.

Spiritus succubus quis sit.

Sunt autem in triplici genere, qui talia patiuntur.

Alii sunt arreptitii: Hi ut plurimùm non realiter, sed imaginariè tantùm afflictiones, & motus patiuntur inhonestos.

Isti Vexati sunt in triplici genere.

Alii sunt à dæmone possessi; non tamen eorum potentias possidet; sed tantùm corpore abutitur: & ferè semper in corde, & in venereis partibus habitat, quas ad carnalia delectamenta excitat, cum hoc tamen discrimine, quòd cum aliquibus die, vel noctu viri forma assumpta concumbit: ut anno Domini 1649. quædam mulier de seipsa mihi enarravit, singulis noctibus se cum dæmone incubo sub viri forma commiscere, variasque cum eo carnales spurcitias exercere; ad Deum blasphemandum induci; cum eo, veluti proprio marito conversari, loqui, & sæpius extra domum deferri ad concumbendum etiam cum viris Magis, ac maleficis. Ex cujus verbis eam consensum dæmoni, nedum implicitum; sed & explicitum præstasse, valdè suspicandi sumpsi occasionem. Cum quibusdam verò non assumpta viri forma, sed phantasię dumtaxat alicujus viri forma, seu specie, vel imagine pręsentata; realiter verò ex aere denso formatis virga, & coleis concumbit: ut cum illa, de qua supra *nu.*564.

Hi utique difficillimè liberantur à dęmone: quia difficillimè fidei, ac perfectę confidentię in Deum actus, se liberandos fore elicere valent: quia cùm spiritui incubo subjacendi habitum fecerint, si non explicitum (ut sępè evenit) saltem implicitum assueti sunt pręstare consensum, & adeò infirmati mente, & corpore sunt, ut vix unquam confidentię actus, quę ad liberationem necessaria est, elicere possint; immò in corde suo oppositum sentiunt: ut latè supra *n.*563.*&* 564.

Cur difficillimè liberentur.

§. III.

TErtii generis Energumeni sunt viri, ac mulieres à dęmone ab infantia possessi, qui ob temporis longitudinem, quo dęmon eorum phantasię varios instillavit errores, ut à divino implorando avocaret auxilio, jam assueti sunt ad diabolicis credendum suggestionibus; ita ut statim ac sibi à dęmone aliquid suggeritur, illicò ad pulsum ejus operantur: quia ex multis actibus, & longo tempore jam firmam ad dęmoniacis tentationibus assentiendum habent inclinationem, & habitum retinent inveteratum. Cùm enim dęmon multa eis futura enuntiaverit, quę postea vera esse cognoverunt, facilè etiam in cęteris ei credunt: puta, admonet dęmon obsessum dicens: *Tali die, si iveris ad Ecclesiam, in terram cades, & gentes te irridebunt*: (cujus casus ipse diabolus posteà est causa) *Veniet Exorcista crastina, ut me expellat, sed in vanum laborabit: quia ligatus sum in hoc corpore per maleficia, quæ ipse ignorat. Hodie pater tuus ad Nundinas nihil lucratus est. Deus vult me manere in hoc corpore usque ad annum sequentem. Non possum exire ex hoc corpore, donec moriatur maleficus, qui huc me misit. Hìc coactus sum manere, donec moriatur mater tua, vel pater tuus, vel frater tuus: vel donec purgaveris* 713

713 Adulti Energumeni ab infantia difficillimè liberantur.

tale peccatum, quod patrasti. Hæc, & alia incessanter imaginativæ, ac phantasiæ talium Energumenorum dæmon repræsentat, quibus ex continuo habitu assentientes, ac fidem præstantes, consequenter minimam, aut nullam potestati divinæ, & auctoritati Ecclesiasticę fidem prębent; ideòque non nisi difficillimè ad fidei firmæ, ac confidentiæ perfectæ actus, quæ ad liberationem necessaria est, se unquam disponere valent.

Quia debita carent fiducia.

714 Hac de causa, quando *Marci* 9. unus ex Judæis ad Christum adduxit filium suum habentem spiritum mutum, spumantem, allidentem, & stridentem, quem discipuli ejus eiicere non potuerunt Jesum ejus Patrem his verbis interrogasse arbitror: *Quantum temporis est, ex quo hoc ei accidit?* Cui ille dixit: *Ab infantia*: ut ex hujusmodi responsione difficultas innotesceret liberationis: quia ob habitum, quem tam pater, quàm filius in nimium pertimescendis diabolicis minis, ac dæmonis suggestionibus faciliter assentiendo, fecerant, à fide, ac fiducia, quæ ad liberationem necessaria erat, nimis erant alieni: idcircò eos reprehendit dicens: *O Generatio incredula, quandiù apud vos ero? quandiù vos patiar? si potes credere, omnia possibilia sunt credenti.*

§. IV.

715 QUarti generis Energumeni sunt personæ (maximè mulieres) spirituales Christianæ vacantes perfectioni. Istæ enim pro Christo mala patiendi desiderio flagrantes videntes Energumenos multas à dæmone sustinere torsiones, & afflictiones, optant & ipsæ, immò aliquæ à Deo petunt, ut in ipsas dæmones immittat, à quibus pro Dei amore multa valeant tormenta sustinere. Sed ecce dęmon noctu, dum noctes insomnes ducunt, eorum phantasiæ repræsentat, jam esse voluntatem Dei determinatam, ut à dæmone possideantur, ut ipso eas affligente, in Christianæ perfectionis palęstra, & in virtutum exercitio magis magisque sint profecturæ. Quę omnia Angelorum visiones esse credentes suggestioni assentiunt, ac per liberum arbitrium diabolo facultatem concedunt, ut liberè corpus suum ingrediatur. Qui aliquando (Deo sic permittente) illarum corpus ingreditur, à quo difficillimè (ne dicam, vix unquam) queunt liberari.

Personæ spirituales obsessæ difficillimè liberantur.

716 Ratio est: quia hujusmodi personæ, etsi ab Exorcistis remedia ad liberationem ordinata perquirunt: quia se à dæmone ad multa mala induci, & à bonis pluribus peragendis impediri vident; nihilominus non nisi rarò à dæmoniaca eripiuntur tyrannide; quia in fiducia erga Deum ad suam liberationem necessaria deficiunt. Difficillimè enim sibi suadere volunt, Dei voluntatem esse omnes à dęmone obsessos nunc liberandi, si liberatio hujusmodi salutaris fuerit, & ipsi obsessi perfectam fidem habuerint, quasi Christus centies hanc suam voluntatem apertè in divina Scriptura non declaraverit; sed potiùs Deum ipsas sic diù torqueri velle opinantur.

Quia debita carent fiducia.

Quæ personę implicitè saltem temeritatis labe non videntur carere, dum posthabito majorum suorum consilio, ipsæmet sibi à Deo in perfectionis schola progrediendi juxta suam propriam voluntatem methodum assignari volunt, nempè per dæmoniacas vexationes, ac infestationes, non considerantes mala etiam culpæ, quæ à communi Dei, & hominum inimico incessanter contra Dei honorem, hominumque salutem intentantur; quasi apud Deum perfectiora media non sint, quibus ad certiora virtutum incrementa valeant provocari. Divinæ etiam clementiæ quodammodo injuriam haud dubiè in hoc inferunt, quòd Deum gaudere, ut servi sui amici sub dæmonis ejus infensissimi hostis potestate maneant, arbitrentur. Hac de causa Deus ad dęmonem coercendum non concurrit, dum Exorcista dæmoni præcipit, ut è corporibus exeat: quia hujusmodi liberationem sibi futuram esse salutarem non credunt: nec Deum ad suam liberationem concurrere velle, confidunt; sed cum hæsitatione, ac cum formidine de opposito semper persistunt.

Error occultus. *Eccl.32.v.24. Supra n.486.*

§. V.

§. V.

QUinti generis Energumeni sunt homines, ac mulieres duræ cervicis, ac propriæ æstimationis. His enim à dæmone, eorum infirmitatem à causa naturali prodeuntem suggeritur, ideòque non posse Exorcistæ ministerio auferri. Quas diabolicas suggestiones cogitationes à suo proprio judicio, ac cerebro sibi administratas putantes, firmiter illis adhærent, & ut veras, invariabiles, & infallibiles amplexantur. Unde consequendæ sanitatis desiderio ducti sic à parentibus, vel amicis persuasi ad Exorcistam accedunt, qui nedum per indicia probabilia; sed per certa, & evidentia infirmitatem à dæmone causatam esse agnoscens, hanc illis veritatem suadere conatur. Verùm licèt Exorcistę suasionibus, qui speculativè, & practicè per evidentia signa eis veritatem ostendit, assentire videantur; nihilominus vix operari, aut loqui Exorcista desistit, quòd iterum dęmoniacis suggestionibus credunt, quas rationes evidentes esse ex sui subtilissimi, ac firmissimi cerebri promptuario desumptas existimantes, illas sequuntur, judicantque non exorcistico ministerio, sed medicorum pharmacis sanitatem esse obtinendam.

717 Energumeni durę cervicis difficillimè liberantur?

Ratio difficultatis.

§. VI.

QUare omnes prædicti obsessi difficillimè liberantur, vel quia liberatio eis non profutura, sed obfutura potiùs esset; vel ob firmæ fidei, ac perfectè confidentię in Deum: nec non ob detestationis dęmonis, ipsiusque perversarum suggestionum defectum, quæ ab hujusmodi fiducia mentem avertunt.

718 Repetitio brevis causæ prædictarum difficultatũ.

Primi quidem generis obsessi non facilè liberantur; quia repentina eorum liberatio non eis salutaris (ut diximus) sed noxia esset: vel etiam quia, cùm ex longo peccandi habitu eos eorum cor reprehendat, difficillimè possunt firmę fidei, ac perfectæ confidentiæ in Deum actus elicere; ac pari modo nec dęmonem, ejusque suggestiones detestari, cui diù libenter per commissa peccata inservierunt, ac per voluntarium consensum conniverunt.

Peccatores magni.

Secundi generis obsessi difficillimè etiam fidei actus elicere possunt: quia mens eorum ex conjunctione cum appetitu sensitivo ex continuis carnis spurcitiis nimis valde est obscurata, & maculata, ideò cùm sensui, ac carni sit subjecta, ex totis præcordiis ad Deum difficillimè potest elevari. Nec dęmonem detestari audent, à quo continuè venereis, veluti ab amasio, seu conjuge dilecto delectationibus afficiuntur.

Vexati ab incubis.

Tertii generis obsessi non minori detinentur difficultate; quia isti potiùs oppositis confidentię à Christo requisitæ actibus assentiunt ob habitum ex frequentatis actibus genitum, quo semper ad oppositum tendunt, ad credendum scilicet, quod non nisi post longum tempus liberabuntur. Hinc nisi difficillimè detestari dęmonem valent, à quo multa futura eis pręnuntiantur; quę cùm posteà evenire conspiciant, gaudent, & lętantur.

Obsessi ab infantia.

Quarti generis similiter difficillimè firmę fidei actus elicere queunt; quia ne Deus oppositum velit, suspicantur, videlicet, ut à dęmone vexentur, ut sic in virtutum exercitio magis perficiantur. Hi detestari dęmonem minimè audent: quia illum, non ut hostem, & maleficum, sed ut amicum, & beneficum meditantur, à quo ad majora christianę perfectionis incrementa, quasi tot calcaribus sibi videntur provocari.

Personæ spirituales.

Quinti generis tandem parì modo maxima cum difficultate fidei actus elicere valent; & si quandoque aliquos eliciunt, non perseverant; quia ægritudinem suam remedio supernaturali indigere non credunt; sed potiùs pharmacis naturalibus esse tollendam existimant; Nec ad dęmonem contemnendum moventur; quia illum ibi adesse non credunt, nec talem ab eo ęgritudinem causari opinantur.

Energumeni duræ cervicis.

§. VII.

§. VII.

719 Cur accedāt ad Exorcistas?

QUare omnes prædicti Energumeni consequendæ sanitatis desiderio laborant, quo ad remedia tam corporalia, quàm spiritualia investiganda ducuntur, & aliquam spem, vel opinionem potiùs habent illis mediis optatam obtinendi sanitatem. Sed quia spes, seu opinio illa est cum formidine de opposito, idest hæsitatione, ac dubietate plena, similes sunt fluctui maris, qui à vento movetur, & circumfertur, ut ait Jacobus Apost. *epist. sua canon. cap.* 1. Non ergo æstiment, quòd accipiant aliquid à Domino: quia Deus illos sub potestate dæmonis derelinquet, ac divina non concurrente virtute, dæmon Exorcistæ præceptis obsistet, atque resistet. Quod diligentissimè ab Exorcistis est observandum, quia omnes obsessi, sive Energumeni, vel maleficiati se fidem habere dicunt; sed sæpiùs non est fides, seu fiducia, de qua loquimur; sed desiderium, aut spes valde hæsitans, ac dubiis involuta.

QUÆSTIO III.

Quomodo hujusmodi diabolica repugnantia sit auferenda?

720 Cautelæ servandæ ab Exorcista, ut cognoscat, Energumenos debitam habere fiduciã. *Marci* 10. 48.

DIcendum: cùm Exorcista post communes instructiones Energumenis factas, post Sacramenta sæpiùs ab ipsis frequentata, post alia hujusmodi spiritualia tam generalia, quàm particularia pharmaca eis exhibita, sua præcepta ad dæmones expellendos non proficere viderit, ad iterùm nova præcepta expulsiva repetenda velox non sit, licèt ipsi Energumeni se fidem habere asseverent; sed diù illos probet, & observet, an ipsi instanter, humiliter, ac suppliciter ab Exorcista, ut dæmones expellat, expostulent. Dicat eis illa verba Christi, quæ Cæco clamanti: *Jesu fili David miserere mei*, dixit: *Quid vis, ut faciam tibi?* ut ex ipsorum responsione firmam illorum fidem, ac perfectam confidentiam in Deum agnoscendi locum desumat. Similiter attendat, an ipsimet facillimè dæmonem expugnent, ac reprimant, & an ad præceptum à se in nomine Jesu dæmoni factum, confestim illos cesset molestare. Pariter consideret, an eorum oculos non cogitabundos, ac veluti ad contemplandum elevatos non stare agnoscat; sed eos vultu, & aspectu se ostendere ei, quod ore pronuntiant, toto corde, & affectu adhærere; tunc signum erit, quòd benè sunt probati. Poteritque Exorcista tunc ad præcepta devenire expulsiva, quæ *sequenti articulo* habentur. Sed ut plurimùm hos, non humiliter, non fervidè, non liberè, & absolutè auxilium petere ab Exorcista videbis; sed tepidè, ac segniter, potiùs à parentibus, consanguineis, vel amicis coacti, quàm à propria voluntate ducti: Ac de dæmone non sicut de inimico: sed veluti de persona familiari, & amica sermocinari: Quæ omnia sunt signa, eos generosa fide, ac fiducia in Deum, & iis, quæ ad suam liberationem obtinendam necessaria sunt, carere.

QUÆSTIO IV.

Quænam sint remedia particularia pro primi generis Obsessis?

721 Documenta ab Exorcista tradenda obsessis peccatoribus.

REspondetur, cùm hujusmodi obsessi sint inveterati peccatores, Deum ad eorum delicta purganda, ob quæ æternis essent destinandi suppliciis, hos dęmoniacis vexationibus à dęmone torqueri permittere; nihilominus, ut per exorcisticum munus à tali vexatione liberari valeant, esse admonendos.

Primò, ut ex totis præcordiis convertantur ad Deum, ut Deus per Joelem cap. 2. monet, dicens: *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & fletu, & planctu,* ut latè supra docui *num.* 352. *& sequentibus*. Utilissimunque erit, eos ad

omnia

omnia peccata etiam aliàs confessa, sed graviora iterùm in confessione aperienda, ac detestanda, adhortari.

Secundò, ut citiùs quàm poterunt, divinæ justitiæ satisfaciant vindicanti, hos Exorcista commoneat, ut corpus suum jejuniis, disciplinis, abstinentiis, mortificationibusque castigent, (& si divites sint) eleemosynis: quia, ut D. Ambrosius docet ad Virginem lapsam cap.18. *Grandi plagæ alta, & prolixa est medicina: grande scelus grandem habet necessariam satisfactionem*. Nam si hujusmodi afflictivis pœnis divinæ justitiæ satisfecerint, facillimè à Deo suam de dæmonis vexatione liberationem obtinebunt: quia Deus, qui justissimus est, bis in idipsum non judicat, nec supra demerita castigationes puniendo infligit. *Supra n.556.*

Tertiò, ut liberatio à dæmone eis profutura sit, jubeat Exorcista, ut aliqua exercitia spiritualia eligant, quibus toto tempore vitæ suæ continuè incumbant: puta orationi, nedum vocali, sed mentali, Eucharistiæ sæpiùs sumendæ, & aliis hujusmodi; ut sic peccata caventes, occasionem etiam caveant; ob quam à dæmone post liberationem iterùm possideantur.

Quartò tandem, cùm illos perfectè probatos esse juxta regulas generales supra positas *n.647. & sequentibus*, noverit, poterit ad præcepta expulsiva juxta ordinem positum *Articulo sequenti n.737. & seqq.* devenire.

QUÆSTIO V.

Quæ sint remedia particularia pro Obsessis secundi generis?

Respondetur, ut ab hujusmodi obsessis Exorcista, divino favente Numine, dęmonum repugnantiam auferre valeat, ab eo, quæ sequuntur esse observanda. 722 *Monita tradenda Vexatis ab incubis.*

Primò obsessum diligenter de principio, & ordine talis passionis interroget, ut faciliùs eiiciantur: maximè, an fidem negaverit, vel aliquem actum contra eam fecerit: an illos dæmones, nec ne invocaverit: an aliquod intervenerit pactum: an in forma alicujus amasii, vel dæmonis forma, puta monstruosa, se cum illa commiscuerit. Item de loco, & tempore, & aliis circumstantiis, ut pluries solet evenire.

Secundò admoneat, quòd dæmon in nobis, quæ peccata sunt, sine nobis operari non potest, idest nisi aliquis consensus, saltem implicitus, & tacitus adsit, seu interpretativus. Nam subjacere, vel spiritibus immundis in actibus lasciviæ supponi, ad substantiam, & ad peccati modum spectat; ideò ne dicatur, quòd interiùs consensus negatur, & quòd certè corpus ad tales actus impellitur: quia subtiliter decipitur, dum dæmon in virtute primi consensus dati habitualiter perseverantis, eum non ampliùs retrotrahi posse, & corpore ejus in sua esse potestate, credere facit. Sed hoc est falsissimum, quia semper consensus liber existit, & quilibet per liberum arbitrium, mediante Dei auxilio, dæmonis audaciam vincere potest, ac totaliter ejus impetus exterminare. Sed difficultas tantùm ex habitu provenit dæmoni subjacendi. *Supra n.105.*

Tertiò ostendatur ei peccati gravitas, ideòque ad contritionem, ad lacrymas, ad firmum propositum ab eo, divino opitulante Numine, recedendi, inducatur: quotidiè peccata sua, & omnia, quæ sibi eveniunt, & evenerunt à principio, quo à dæmone comprimi cœpit, confiteatur, ac sæpiùs sacratissima Eucharistia reficiatur.

Quartò suadeat, ut ex totis præcordiis coram Deo sæpissimè se super omnia Deum amare velle, nec tunc, nec unquam dæmoniacis suggestionibus, & agitationibus assentiri, protestetur.

§. I.

Quintò, ut sæpissimè Jesu invocet nomen, ac humiliter, & devotè sequentem, aut similem proferat orationem, adhortetur. 723 *Orationes recitandæ ab Obsessis prædictis.*

Signor mio Gesù Cristo, che siete il mio Redentore, Signore, e Protettore, difendetemi, & ajutatemi contra questo diavolo maladetto, immondo, e sporco; e non permettete, che abbia potestà alcuna sopra il mio corpo.

Deinde oratione, quæ sequitur, Sancti Spiritus suffragia reprecetur.

Ure igne Sancti Spiritus renes nostros, & cor nostrum, Domine, ut tibi casto corpore serviamus, & mundo corde placeamus: qui vivis, & regnas in sæcula sæculorum.

Posteà Beatissimam Virginem Genitricem Dei Mariam invocet, atque eam in matrem, tutricem, ac protectricem eligat, nec non Angelum custodem suum, & alios Sanctos suos devotos sibi postulet suffragari.

Sextò, moneat illam, ut numquam, quoad fieri potest, maneat sola die, vel nocte: nec se ad solitaria loca recipiat; sed secum aliquam mulierem (si persona vexata sit mulier) devotam, humilem, ac Deum timentem habeat, cui, quotiescunque à dæmone molestatur, statim suam manifestet vexationem; quæ stat im ambo genuflexæ devotè sanctissimum nomen Jesu invocent modo supradicto. Deinde ambo dæmonem detestentur, ac in Jesu nomine ei præcipiant, ut recedat, nec illam audeat sive in anima, sive in corpore molestare. Et hoc maximè est observandum. Poterunt autem sequenti formula uti.

Atto di detestazione contra il diavolo incubo, e succubo.

IO N. benche vilissima creatura, indegna di nominare il Nome Santissimo di Gesù Cristo, pure confidata nella sua gran bontà, e misericordia, per l'autorità concessami da Gesù Cristo nella fede posta nel nome di Gesu Cristo vengo contra di te spirito maladetto, ribelle del mio, e tuo Dio, apostata del mio, e tuo Creatore, incubo puzzolente, asmodeo immondo, che per mezzo dell'immondizie carnali proccuri di tirare le creature in precipizio: & in virtù del Santissimo nome di Gesù ti comando, che subito ti parti, & allontani dal mio corpo, dal mio cuore, dalla mia fantasia, e da tutte le potenze mie interne, & esterne, e per l'avvenire non abbi più potestà sopra il mio corpo, nè sopra i miei sentimenti: perche io son posta sotto la protezione del Santissimo Nome di GESU.

Mulier, quæ manet ad custodiam, verba diriget non super seipsam; sed super personam à dæmone vexatam.

§. II.

724 Exercitia adimplenda à Vexatis ab incubis.

SEptimò, ut in pœnalibus operibus, scilicet jejuniis, disciplinis, ac mortificationibus exerceatur, ut supra declaratum est *n.560. & sequentibus*, nec non assiduè orationi incumbat: ut latè supra docuimus à *n.387. inclusivè, usque ad nu. 528 exclusivè*, admoneat.

Octavò, ut excludat omnem dæmonis timorem, minas, atque blandimenta contemnat, nec ullo modo mente ejus suasionibus attendat; sed cùm aliquid suggerit, statim ad Jesum elevet mentem, ac quandiù tentationis impulsus duraverit, sequentia repetat verba.

Sia lodato, e glorificato il Santissimo Nome di Gesù.

1. Cor. c.10.

Nonò, ut dæmonem contemnat, ac vilipendat, illumque multis opprobriis, ac conviciis indignabunda afficiat, ac se dæmoniorum sociam fieri nolle protestetur.

Decimò, ut aliquas secum Sanctorum reliquias deferat, Agnos Dei aliasque res benedictas; immò laudabile erit, si etiam Exorcista ejus vestes benedicat; sed super omnia sæpiùs actus fidei, ac confidentiæ in Deum eliciat; hoc enim est maximum omnium remediorum.

Unde-

Undecimò, cùm persona vexata plenum super dæmonem dominium acquisiverit, ita ut ad crucis signum ab ipsa formatum, & ad Sanctissimi Jesu Nominis invocationem illicò dæmon aufugiat; & Exorcista eam in fide, ac fiducia jam perfectè probatam esse cognoverit, ad præcepta expulsiva, de quibus *sequenti articulo agitur*, poterit devenire.

Deinde ejus cubiculum, ubi pluries talis carnalis commixtio contingebat, sacris munire benedictionibus, ac dæmoni in nomine Jesu præcipere, ne ad talem locum ampliùs accedere præsumat. Posteà creaturam benedictione sequenti benedicat. Benedictio pro Vexatis ab incubis.

Dominus Jesus Christus ✠ apud te sit, ut ab hoste immundo te defendat: intrà te ✠ sit, ut à spurcitiis carnalibus te conservet: ante ✠ sit, ut in via mandatorum Dei te perducat: post te ✠ sit, ut ab incubo spiritu te custodiat; ita ut ampliùs ad te accedere nequeat: super te ✠ sit, ut te benedicat, qui cum Patre, & Spiritu Sancto in unitate perfecta vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Duodecimò tandem, cùm Exorcista eam à dæmone totaliter liberam esse cognoverit, moneat, ut de accepto beneficio Deo quotidie gratias referat: sæpiùs fidei actus, ac confidentiæ in Deum eliciat, se imposterum, divino favente auxilio, mundam, & à quacunque dæmoniaca vexatione illæsam fore, ac præservandam.

QUÆSTIO VI.

Quænam sint remedia particularia pro Obsessis tertii generis?

Respondetur, ut ab Obsessis tertii generis (adultis videlicet, & qui ab infantia à dæmone fuere possessi) obex, quo impediuntur, ne à dæmoniaca tyrannide subtrahantur, au feratur, utilissimum fore sequentia servare documenta. 725 Documenta servanda ab Obsessis ab infantia.

Primò, cùm isti Energumeni ob longum habitum ex frequentatis actibus assentiendi dæmoniacis suggestionibus elicitum ad minimum diaboli nutum trahantur, ac consequenter ad diffidendum de divina protectione excitentur, ita ut se liberali ejus concursu à dæmoniacis vexationibus eripiendos fore non credant; etiam per habitum illi contrarium sunt sublevandi; qui quidem confidendi in Deum habitus ex frequentatis actibus coalescat, necesse est. Unde præter ea, quæ supra habentur in instructione communi *à n.622. usque ad n.646.* de quibus diligentissimè sunt instruendi, sæpiùs etiam sunt admonendi, ut in Deum orando, & suppliciter ejus divinam opem implorando ad dæmoni resistendum perseverent, ut veram, certam, & inhæsitantem sibi fidem, ac confidentiam, qua mediante suam liberationem obtinere valeant, communicare dignetur. Nam, *licèt Deus præstare possit*, ait Chrysostomus, *priùs, quàm petamus: verùm per hoc differt, & expectat, ut occasionem accipiat, qua justè nos sua cura dignos faciat*. Propterea Exorcista ad manum habeat doctrinam de perseverantia in orando supra positam *à n.459. usque ad n.466.* ut per illam vexati, & corde, & animo ad divinæ bonitati credendum, ac in ejus protectione fidendum roborentur. *Chrysost. hom. 30. in Genesim.*

§. I.

Secundò Vexatum moneat Exorcista, ne dæmoni aliquid suggerenti attentas præbeat aures, nec cum eo contendat; sed ex tali suggestione, tanquam ex stimulo ad Deum laudandum, ac sanctum nomen ejus glorificandum excitetur; idcircò toties, quoties tentatorem præsentem apprehenderit, sequentibus verbis illum fugare conetur. 726

Sia sempre lodato, e da tutti glorificato il santissimo Nome di Gesù.

Sæpissimè verò, cùm opportunum aderit tempus, ante Crucifixi imaginem ad

Jesum devotè conversus, ac genuflexus sequentem; vel aliam similem in sua materna lingua recitet orationem.

Orazione da recitarsi dalli Ossessi di lungo tempo.

Voi, Signor mio Gesù Cristo, siete il mio Redentore, Conservatore, e Protettore, il mio refugio, il mio conforto, la virtù, e fortezza dell'anima mia: in voi ho posto tutta la mia confidenza: difendetemi dunque contra questo maligno spirito, reprimete la sua tirannia, e non permettete, che habbia potestà di movermi tanto efficacemente la fantasia, & immaginativa con le sue false, e vane rappresentazioni: ma datemi ajuto, acciò fortemente possa resistere alle sue maligne persuasioni, e tenere il mio cuore, e la mia mente à voi unita acciò, finalmente per la grandezza della vostra bontà, e misericordia io resti totalmente libero dalla tirannia di così crudel nemico, e possa viè più sempre lodare, e glorificare il vostro santissimo Nome.

Deinde immediatè post prædictos confidentiæ actus, sequentem detestationis actum contra dæmonem animo virili, sed irato, & indignabūdo vultu eliciat, dicens:

Atto di detestazione contro il demonio.

E tu, diavolo maladetto, seduttore delle menti divote, apostata del mio, e tuo Dio, ribelle del mio, e tuo Creatore, partiti da me senza dimora alcuna, che così ti comando nel Nome di Gesù Cristo.

Interim frontem, os, guttur, pectus, cor, aures, & partem à dæmone vexatam crucis ✠ signo muniat, illud sæpiùs pollice efformando.

Obsessus in duobus prædictis actibus, nempe confidentiæ in Deum, ac detestationis dæmonis se sæpissimè exerceat, sicque brevi tempore pro sua liberatione erit dispositus.

Tandem Exorcista, cùm ipsum obsessum non ab aliis persuasum, sed spontè, humiliter, ac suppliciter ab eo petere viderit, ut dæmonem expellat, si ex ipsius verbis illum perfectè esse dispositum, ac benè probatum agnoverit, juxta communes regulas superiùs positas *n.646. & seqq.* ad præcepta expulsiva devenire poterit, juxta doctrinam articulo sequenti tradendam.

QUÆSTIO VII.

Quænam sint remedia particularia pro Obsessis quarti generis?

727 De quibus instruendæ sint personæ spirituales obsessæ, ut à dæmone liberentur?

RESpondetur, cùm hujusmodi personæ energumenæ spirituales sint, & exercitiis spiritualibus semper intentæ, non opus esse, illas admonere, ut peccatorum suorum contritionis actus eliciant, Sacramenta frequentent, jejunio, & orationi vacent, disciplinis, ac mortificationibus corpus suum castigent: quia his omnibus jugiter, ac sedulò incumbunt; sed circa ea, quæ sequuntur, Exorcista, vel Parochus eas diligenter instruere valebit.

Supra n.541. & sequent.

Primò circa Dei voluntatem, videlicet quamvis multa mala Deus evenire permittat, quatenus illa non impedit, ut latè prosecuti sumus *à nu.128. & sequentibus:* attamen cùm mala aliquo modo in se peccatum includant, vel ad illud inducant, puta ad Dei, vel proximi offensam: vel homines à bono revocent, vel majus bonum impediant; v. g. virtutum exercitia, & charitatis opera, Deus illa non vult, nec approbat. Ideò efficaciter illis Exorcista suadeat, ut firmiter credant, quæ posita sunt credenda in instructione communi *à n.622. usque ad num.646.* videlicet Deum eas à dæmoniaca possessione liberare velle, si talis liberatio eis sit salutaris; ac pro sua infinita bonitate, ac fidelitate ipsis hujusmodi beneficium collaturum: quia promisit, quòd omnes in se credentes dæmones forent ejecturi. Si autem ab aliis, eo magis à seipsis. Et ipsemet Christus quotquot obsessos, aut maleficiatos invenit, à dæmone liberavit: ut testatur Petrus Actuum c.10. dicens: ***Qui pertransiit benefaciendo, & sanando omnes oppressos à diabolo.*** Et subit: ***Ei nos testes sumus.***

Marci 16. Supra n.394. & sequent. Supra n.405. & sequent.

ſumus. Si ergo omnes ſanabat, ſignum eſt, quòd voluntas ejus eſt illos liberandi. Quare à ſe omnem dubietatem repellere debent, ac totam ſuam fiduciam in Dei bonitate, ac fidelitate collocare.

§. I.

SEcundò, ut Exorciſta liberationem à dæmone ipſis futuram eſſe animæ ſalutarem eis perſuadere queat, eis ob oculos ponere debet, Primò bona, quæ dæmon impedit in obſeſſis, v.g. ne ſua confiteantur peccata; vel ſaltem maxima cum difficultate: ne alias doceant perſonas res ad ſalutem neceſſarias: ne Euchariſtiæ frequentent Sacramentum; ne opera miſericordiæ, & alia hujuſmodi bona exerceant, quæ, niſi à dæmone eſſent impediti, executioni mandarent. Secundò mala, ad quæ dæmon eos inducit, nempe ad Deum blaſphemandum, proximum infamandum, ejus occulta peccata patefacienda, ad ſeipſos ſaxis collidendum, igne adurendum, aquis præfocandum, ab alto præcipitandum, laqueo ſuſpendendum, & alia id generis mala, ad quæ ſæpiùs Energumenos à dæmone induci experientia comprobatur. Tertiò damna, ac perturbationes, quæ non tantùm perſonis parentum, conſanguineorum, ac domeſticorum inferre ſolet; ſed in rebus etiam eorum, ac bonis fortunæ: ut rumores, tumultus, ſtrepitus commovere: odia, invidiam, ac zelotypiam excitare: rixas, atque diſcordias diſſeminare: ſupellectilem diſſipare, vinum fundere, omnia in perditionem emittere, aliaque innumera mala, quæ, ut ad malum culpæ ſunt inducentia, non dicenda ſunt eſſe à Deo jubente, ac volente, ſed tantùm permittente, ut ex illis magis, ac magis obſeſſi, ejuſque parentes, ac domeſtici ad Deum pro liberatione obſeſſi humiliter exorandum, ejuſque divinum auxilium implorandum excitentur.

728 Quæ ab Exorciſta hujuſmodi obſeſſis ſint proponenda?

Supra n.541.

§. II.

TErtiò admonere debet, non eſſe ſecundùm regulas prudentiæ, hoc, vel illud graviſſimum malum pœnæ ſecundùm propriam voluntatem ſibi eligere velle; ut in virtutis, ac perfectionis palæſtra ſe exerceat; & eò magis à Deo petere, ut in corpus ſuum diabolum immittat, cùm per voluntatem ſigni conſtet, Deum oppoſita confirmare. Ideò melius eſſe conſilium ſemper à Sapiente perquirere, ut docet Tobias *cap.*4. Nam varia ſunt media, quibus homo in perfectionis ſchola progredi poteſt. *Non enim*, ait Paulus Sherlogus in Cantic. Anteloq.12. *n.*18. *unica eſt via, qua itur ad Olympum. Hei mihi*, ait S. Jo. Chryſoſtomus *homil.*61. ad Populum Antiochenum, *quot ad ſalutem nobis viæ*! Illa media ex ſpiritualis, docti, & pii Patris conſilio eligere debet, quibus in perfectionis via liberè, & ſine impedimento proficere poſſit.

729 *Supra n.727.* *Supra n.486.*

Quartò, jubeat Exorciſta, ut perſona obſeſſa genuflexa ante Crucifixi imaginem fidei actum, juxta ſequentem, vel aliam ſimilem formulam, eliciat.

Orazione da farſi a Dio dalle perſone ſpirituali impoſſeſſate dal demonio.

SIgnor mio Gesù Criſto Redentor mio, refugio, e conforto dell' anima mia, ecco me viliſſima creatura ſerva voſtra indegniſſima, conoſco che à tanti benefizj ricevuti, e che di continuo ricevo dalla Maeſtà voſtra, non ho mai corriſpoſto, nè corriſpondo, conforme il mio debito: però ora non potendo in altro modo corriſpondere, v'offero queſt' anima mia, e queſto mio corpo, tutti i miei penſieri, parole, & operazioni, proteſtando, che tutto quello, che per l'avvenire farò, dirò, e penſerò, di volerlo fare, dire, e penſare ſolo per dar guſto a voi, e fare in tutto, e per tutto la vo-

730 Oratio deprecativa.

stra divina volontà, con prontezza di patire qualsivoglia pena, e tormento; che piacerà alla Maestà vostra, ch' io patisca: sì che anco adesso, se io sapessi di certo, che fosse la volontà vostra, ch' io fossi dal demonio posseduta, e tormentata sino al fine di mia vita, molto volontieri m' offero a patire questo, e qualsivoglia altro tormento, che piacerà alla Maestà vostra di mandarmi. Ma perche non mi consta esse il vostro divin volere, che sia dal demonio vostro inimico impossessata: ma piuttosto, che la vostra divina volontà è di far bene à tutti, & in particolare di liberar dal demonio tutti quelli, che à voi riccorrono, credono, e confidano nella virtù, & efficacia del vostro santissimo nome: sì come l'avete dimostrata, mentre, essendo in questo mondo vestito di carne mortale, avete liberato dal demonio tutti quelli, che à voi sono ricorsi. Et affinche giammai mancasse l'ajuto vostro, avete lasciato la potestà di scacciar' i demonj non solo alli vostri discepoli, e suoi successori; ma a tutti i fedeli Cristiani ancora, che'n voi avessero creduto, e confidato: nel che è chiaro, che la vostra divina volontà è di liberare dal demonio tutti quelli, che à voi ricorrono, & in voi confidano, quando tal liberazione li è salutare. Per tanto ora io credo fermamente, che per la grandezza della vostra bontà, e misericordia siate pronto, e preparato à liberarmi da questo maladetto demonio, mentre questa liberazione mi sia giovevole. Affinche dunque questa liberatione sia conforme il vostro divin volere, vi prego, e supplico per l' infinita vostra clemenza, e liberalità, per la verità della vostra parola, e fedeltà nel servare le promesse vostre vogliate liberarmi da questo maladetto demonio nemico vostro, & insieme concedermi grazia efficace, affinche questa liberazione sia salutare all' anima mia; acciò con maggior libertà di spirito possa servirvi, e con maggior fervore attendere à frequentare i Santissimi Sagramenti, impiegarmi nell' opere di misericordia e spirituali, e corporali, & eccitare non solo me stessa, ma gli altri ancora à maggior mente lodare, e glorificare il vostro santissimo nome. In voi dunque ho posto tutta la mia confidenza, e credo per certo, per la grandezza della vostra pietà, e misericordia, e fedeltà delle vostre promesse, non solo di restar totalmente libera dal demonio, ma di ottenere ancora dalla vostra liberalità un'ajuto efficace, acciò cotesta liberazione all'anima mia sia giovevole, e salutare, e con maggior libertà di spirito viè maggiormente sia per attendere à lodare, e glorificare la grandezza della vostra bontà, e misericordia.

Breviter autem sæpiùs liberationem sequenti formula poterit postulare.

Atto brevissimo di confidenza in Dio.

731 Actus detestationis in dæmonem. SIgnor mio Gesù Cristo, in voi ho posto tutta la mia confidenza; perche voi siete il mio protettore, e difensore; però liberatemi voi da questo maladetto demonio per onor, e gloria del vostro Santissimo Nome.

Atto di detestazione da fare contra il demonio.

E Tu maladetto diavolo nemico di Dio, ribelle del mio, e tuo Creatore, apostata del mio, e tuo Signore, perturbatore della pace, che ad altro

tro non attendi, che à far male, indurre al peccato, & impedire le buone operazioni, con che ardire presumerai tu di star più in questo mio corpo adesso, ch' io credo, e confido nel mio Signor Gesù Cristo, che mi vuol liberare dalla tua tirannia; e che mi son eletta per l'avvenire di esercitarmi in quei patimenti, & altre opere spirituali, che dal mio Padre spirituale mi saranno imposte? Per tanto per l'autorità concessami da Cristo nella Fede, ti comando nel nome di Gesù, che ti parti da me, e non abbi più potestà di molestarmi.

Jubeat Exorcista, ut sæpius etiam, sed brevius prædictos confidentiæ, ac detestationis actus repetat; & cùm eam jam perfectè probatam esse crediderit, juxta probationes supra positas *n.646. & sequentibus*, poterit ad præcepta expulsiva, juxta regulas positas *sequenti Articulo* devenire.

QUÆSTIO VIII.

Quænam sint remedia pro Obsessis quinti generis?

Cum istis obsessis Exorcista instructiones, & communes probationes pro Vexato præparando, de quibus supra *toto capite præcedenti*, adhibere valebit. 732 De quibus instruendi sint Obsessi duræ cervicis. Præcipuè tamen per signa certa, & evidentia coram personis sapientibus, ac prudentibus ostendere studebit personæ obsessæ, aut maleficiatæ, illam ægritudinem non esse à causa naturali; sed à dæmone provenire, quod per præcepta probativa, & instructiva dæmoni imposita, nedum per seipsum, sed etiam per ipsammet personam obsessam præstabit: de quibus supra *n.663. & 665.* Cogitationes verò, quæ illi, infirmitatem naturalem esse suadent, moneat, non ab intellectu, ac ratione recta provenire, sed ab imaginativa, seu phantasia, cui à dæmone suggeruntur, quas repellere debet, ac credere Exorcistæ. Si verò adhuc non crediderit, talem personam dimittat, & à quacunque functione desistat, ut supra docui *n.619. vers. quod si naturalem*. Seorsum tamen consanguineos, vel domesticos admonere poterit, ut ipsi personæ vexatæ suadeant, vexationem suam non à naturali causa, sed à dæmone exoriri. Et posteà, cùm illam perfectè dispositam esse, juxta instructiones, & probationes communes viderit, ad expulsiva præcepta, de quibus *in sequenti articulo*, poterit devenire.

ARTICULUS V.

De Dæmone Fugiente, seu Exeunte.

Duobus modis dæmones è corpore, quod possident, exire, nos in dies experientia rerum magistra dæmonstrat. 733 Dæmones in aliquibus Obsessis non semper præsentes manent; sed ad tempus eos deserunt, & posteà redeunt. Uno modo præsentialiter tantùm, sed non potestativè. Alio modo præsentialiter, & potestativè. Primo modo dæmones in corpore aliquo existentes ab eo exire dicuntur, cùm per aliquod tempus, puta per diem, vel horam illud totaliter torquere cessant, & ultrò se aliò transferentes illud deserunt, sed posteà, Deo sic permittente, ad idem redeunt: quia adhuc in illud intrandi, atque vexandi potestatem retinent: ita etiam docent Petrus Thyreus *lib. de dæmoniacis c.8.* & Sanchez *lib.2. in præcepta Decal. c.42. n.7.* Et exemplo à Cæsario ab Alexandro Calamato relato *in praxi benè moriendi* comprobatur. Alio modo dæmones è corpore, quod possident, præsentialiter, & potestativè exire dicuntur, cùm divina virtute ab eo exire compelluntur, eisque omnis potestas illud divexandi totaliter aufertur. Et de hoc exitu impræsentiarum loquimur, in quo, certum est, quòd dæmones propter suam invidiam, superbiam, crudelitatem, odium, iram, & iniquitatem, omne malum, quod possint, Vexato inferre

vellent; sed si Vexatus erit benè instructus, & Exorcista prudens fuerit, dæmones sine minima ipsius Vexati, & alioru m quorumcunque, læsione exire compellentur.

Antiqui Exorcistæ multa credebant esse necessariò servanda in expulsione dæmonis. Quæ à nobis sunt reprobata.

Unde antiquis Exorcistis visum fuit, dæmones exire non posse, vel eiiciendos non esse, nisi priùs ex maleficiati corpore maleficia expellerentur, ac destruerentur, quæ alibi essent abscondita, & nisi superiores dæmones eiicerent inferiores, & alia id generis, quorum primum non necessarium esse, supra ostendimus *n.*125. *&* 280. Secundum verò, ut vanum reprobavimus supra *n.*268. *& n.*285. *& sequentibus*. Hac de causa præfati Exorcistæ, dæmones in exitu, tanquam compulsos, dirè semper corpora vexare credebant; & quamvis præcepta gravissima adhiberentur, non tamen adhuc à vexatione abstinere; & ideò Vexati communiter voces terribiles, ac mugitus emittere, dolores acerbissimos sustinere, membra propria dilaniare, incompositè saltare, ora latissimè aperire, oculos quasi extra caput educere videbantur, qui si à pluribus non sustinerentur, terribiliora paterentur.

§. I.

734 Possunt dæmones ab obsesso exire sine ulla ipsius læsione.

AT nunc, Deo dante, dæmones è corpore Energumeni sine ulla ipsius torsione, & vexatione exire videmus, & experimur, quando ipse secundùm regulas præpositas *capite præcedenti* est benè instructus, ac perfectè probatus; & Exorcista secundùm easdem, & alias *in hoc opusculo* assignatas ad dæmones præcepta dirigit expulsiva.

Nec his repugnat, quòd vexatio ex maleficiis, vel ex timore fuerit; vel si unus, vel plures dæmones, aut etiam legiones fuerint: & quicquid priùs in corpore fuerint operati: quia dæmones omnes exient, & omnia maleficia sine ullo corporis dolore, ac perturbatione dissolventur.

*Sup. n.*664. *&* 665.

Quod facilè ex lenitivis,& instructivis præceptis poterit argumentari. Si enim per præcepta lenitiva, & instructiva facta, ut supra docuimus, dæmon ad talem obedientiam reducitur, quòd omnibus præceptis indifferenter obediat, cur non etiam præceptis obediet, quæ ad illius expulsionem fiunt, ut scilicet nullam Vexato in exitu læsionem inferat? Immò si dæmones insensibiliter in corpus ingredi possunt, & in eo insensibiliter manere, poterunt etiam insensibiliter exire.

Si autem instetur, quod contrarium experientia docet: Respondetur hoc provenire, quia non est benè instructus Energumenus, & non est cautus Exorcista in dæmone eiiciendo, quando ad obedientiam totaliter est reductus.

§. II.

735 Objectio. Solutio. *Tostat. q.*123. *in c.*8. *Matth. ad* 3.

SI verò obiiciatur, quòd etiam ad Christi præceptum, dum aliquando dæmones expelleret, Energumenus quidam Marci 9. volutabatur spumans, cruciabatur valdè, & factus est velut mortuus. Respondetur, hoc permisisse Christum, non quòd diabolus sine ulla obsessi vexatione exire non posset; sed ut astantes dæmonis crudelitatem viderent, qui de corpore exire noluisset, si potuisset, & propter alia mysteria: Ideò Christus præceptum non addidit de nulla læsione facienda. Aliis autem vicibus Christus dæmonia sine ullo Energumeni dolore ejecit; *Obmutesce*, dicebat, *& exi ab eo. Et cùm projecisset illum dæmonium in medium: exiit ab illo, nihilque illum nocuit*. Sic Discipuli Christi eodem modo dæmonia eiiciebant.

Luca. 4. 35.

736 Superfluum est, dæmoni præcipere, ut in exitu det signum.

Nec opus est, dæmoni præcipere, ut sui exitus det signum, puta lampadem ardentem, seu candelam accensam extinguendo, vel vitrum frangendo, vel similia; quia multoties, ut à fide dignis audivi, dæmon talia dedit signa; immò anno 1649. cùm quidam Exorcista tale signum quæsivisset, dæmon nedum lampadis lumen extinxit, sed & ipsam, licèt argentea esset, confregit, nec tamen è corpore est egressus.

Certum ergo dæmonii exitus erit signum, cùm persona priùs obsessa, aut maleficiata post ultimum expulsivum præceptum se veluti à quodam pondere exoneratam

à quo-

à quodam ligamine solutam, & à quocunque dolore, & gravamine sublevatam, ac cor suum ob liberationem hilaritate, ac jucunditate repletum habere, experietur. Dæmoni tamen Energumenorum linguam possidenti ad majorem pœnam, & confusionem præcipere posset Exorcista, ut in exitu ter clamaret, non invocando, vel deprecando, sed quasi deterritus pertimescendo nomen Jesu, sic: *Jesu, tu me eiicis: Jesu, tu me eiicis: Jesu, tu me eiicis:* vel idiomate vulgari dicendo: *Gesù, tu mi scacci: Gesù, tu mi scacci: Gesù, tu mi scacci.* Hoc tamen non est necessarium.

QUÆSTIO I.

Quomodo se debeat habere Exorcista erga Energumenum in actu liberationis?

Respondetur, Exorcistam, cùm ad ultimum actum pervenerit, nempè ad dæmonem ab Energumeno expellendum, ipsumque obsessum bene instructum, ac perfectè probatum juxtà doctrinam traditam *capite antecedenti* viderit, præsentibus Vexati consanguineis, vel domesticis, aliisque personis spiritualibus, debere illi à Deo accepta beneficia in memoriam recitare; insidias nempè dæmonis jam patefactas, sicut & modos, quibus ipse decipiebatur; eum didicisse remedium, quo dæmon est expellendus, nempè fidem, & confidentiam certam in Sanctissimo Jesu nomine; ac præceptum ab Exorcista, tanquam ipsius Dei, & Ecclesiæ ministro faciendum: jam dæmoni à Deo omnem potestatem super eum esse ablatam. Deumque ad ejus peccata non respecturum; Nam expulsio fiet virtute divina ob divinæ misericordiæ magnitudinem, ob Dei fidelitatem, & ob Sanctissimi Nominis Jesu honorem. 737 Documenta tradenda ab Exorcista in actu liberationis.

Præterea Exorcista Energumenum diligenter instruat, ne diabolicis tentationibus unquam assentiatur; immò quòd neque attendat. Videns enim malignus ille spiritus, quòd nihil ampliùs contra Energumenum potest, destructa totaliter sua potestate, ad tentationes, insidias, suggestiones, ac deceptiones confugit, ut saltem per illas aliquid possit, puta Energumenum ad diffidentiam inducere de concursu divini auxilii: Ideò Energumenus cautus sit, ut fide firma, ac confidentia certa dæmonibus resistat, omnibus illis insultet, eos spernat, ac contemnat, & in Deum super omnem spem suam collocet, omnibusque diligenter attendat, quæ sibi ab Exorcista proponuntur.

QUÆSTIO II.

Quænam sint suggestiones speciales, quibus dæmon Energumenum invadere solet tempore liberationis?

Respondetur, varias esse tentationes, quas Energumenus patitur durante instructione, & probatione; sed in actu liberationis, & immediatè post liberationem sunt innumeræ, & subtilissimæ, inter quas sequentes sunt speciales, quibus ad solita remedia est recurrendum. 738 Variæ dęmonis tentationes.

Prima tentatio est, de non futuro dęmonis discessu, & illius inobedientia pertinaci; & quòd potiùs dæmon omnia pęnarum genera eliget, quàm à possesso corpore exire.

2 Quòd finget quidem exire, sed non terminabit exitum, prout præcedentes obedientias finxit, nec terminavit: quia diabolus callidus est, & mendax; idcircò in aliquo decipiet, & in corpore remanebit.

3 Quòd Energumenus non est sufficienter ad liberationem dispositus: quia est aliquod peccatum occultum, propter quod liberari non potest.

4 Quòd Exorcista plenam auctoritatem non habet: quia non est benè dispositus: eò quòd consuetis exorcismis non utatur, nec dæmonem de omnibus ad liberationem necessariis interrogavit.

5 Quòd

5 Quòd non est voluntas Dei, ut modò exeat: quia ipse Energumenus hanc tribulationem meretur, cui melius est non liberari: eò quòd ista est crux sibi data à Deo (ut dicunt etiam quidam spirituales ignari) ideòque illam respuerę non debere.

6 Quòd post factum clarè videbitur, quòd creatura liberata non erit: nam iidem, qui priùs, effectus videbuntur: & quòd etiam dictum fuit, & credidit esse liberatam, & tamen non fuit: sic erit & modò.

7 Quòd non datur aliqua virtus, quæ dæmones expellere valeat: quia dæmones possidentes fortes sunt, obstinati, & maligni.

8 Quòd exiet verè, sed modò non est tempus opportunum: exiet autem alia occasione, alio tempore, alio loco, per alium ministrum: quòd adhuc requiruntur hæc, & illa.

9 Quòd nullus Energumenorum à spiritibus verè liberatur; semper enim aliquid mali sentiunt, ita ut ab eis dæmones non sint egressi: vel statim ad idem sint reversi.

10 Quòd priùs maleficia invenire, & illa destruere oportet: quòd per vomitum, vel alio modo expelli debent; quòd sunt fortissima, & insolubilia: quòd maleficus est vivus, & illa recenter ordietur; vel quòd jam sunt renovata; quòd priùs tales maleficos castigare oportet, &c.

11 Quòd exibit, & quòd non exire non potest; sed statim, & post modicum ad pristinam habitationem revertetur: quòd tantùm insidiabitur, donec, quod perdidit, acquirat; quòd insensibiliter ingredietur.

12 Quòd in exitu se in aliquo corporis latibulo, post datum signum, abscondet: quòd quiescet, donec ibi fuerit Exorcista, sed in vestimentis, in capillis, &c. remanebit.

13 Blanditiis Energumenum hortatur intrinsecè, ut illum in corpore relinquat; quia se deinceps nullum malum, sed bona potiùs illaturum promittit.

14 Quòd varios timores immittet: quòd per maleficos hæc, & illa operabitur: quòd secum alios dæmones adducet: quòd alios mittet, &c.

15 Quòd si exire cogatur, infinita mala facere spondet; nam se creaturam suffocare velle, intestina extrahere, os extorquere, ossa comminuere, & alia multa mala facere minatur.

16 Quòd malum in Exorcistam, vel obsessi parentes, vel astantes, vel agros, vineas, prata tentabit, &c.

Alia multa proponet versipellis dæmon, ut liberationem impediat, Energumenum ad timorem, pusillanimitatem, & ad diffidentiam de concursu divini auxilii inducendo. Sed hisce omnibus Energumenus, ut fortis miles fidei firmæ, ac confidentiæ in Deum scuto validissimè resistere debet, & omnium tentationum, ac suggestionum exercitum pro virili debellare.

§. I.

739 *Energumenus instruendus ab Exorcista ad tentationes repellendas.*

QUare Exorcista, dum prædictas Energumeno suggestiones proponit, hilari fronte eas contemnere debet; & cuilibet remedium præstare; & illis præcipuè, in quibus Vexatus fuerit tentatus obviare. Propterea hortetur illum, ut clarè manifestet, quas patitur tentationes: si istas, vel illas, vel alias, & continuò remedium ex suprapositis instructionibus *c. præcedenti*, desumendum proponat.

Insuper Exorcista, expositis dictis tentationibus, Vexatum animare debet, & cor ejus ad contemnendum illas roborare: quia omnia sunt mendacia; & quòd diabolus, cùm minimæ potestatis sit, subjacere debet Exorcistæ, & in omnibus, & per omnia obedire; & nullatenus ei adversari potest in his, quæ ad suam expulsionem spectant: idcircò Vexatus minas ejus non timeat, ac blandimenta repellat.

Ut autem Energumenus viriliter tentationes diabolicas propulsare queat, & à Deo perfectam fiduciam obtinere, qua sine ulla hæsitatione credat, quòd ad præceptum expulsivum dæmoni faciendum ab Exorcista Deus concurreret, ac virtute

tute sua infinita dæmonem expellet, vertet in fugam, destruet omnia opera ejus, ac perfectam sibi impertietur sanitatem, Exorcista unà cum omnibus astantibus genuflexus ante Domini nostri Jesu Christi, ac Beatissimæ Virginis imaginem humiliter, ac devotè sequentes, vel aliquam ex sequentibus orationibus, prout opportunum judicaverit, recitabit.

Ad Spiritum S. Antiphona.

Veni, Sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, & tui amoris in nobis ignem accende. 740 Oratio deprecativa.

℣. Emitte spiritum tuum, & creabuntur.

℟. Et renovabis faciem terræ. ℣. Domine exaudi, &c.

℣. Dominus vobiscum, &c. Oremus.

Deus, qui Apostolis tuis sanctum dedisti Spiritum, concede plebi tuæ piæ petitionis effectum: ut quibus dedisti fidem, largiaris & pacem.

Omnipotens Domine, Verbum Dei Patris, Christe Jesu, Deus, & Dominus universæ creaturæ, qui Sanctis Apostolis tuis dedisti potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones, qui inter cætera mirabilium tuorum præcepta, dignatus es dicere: *dæmones effugate*: cujus virtute motus tanquam fulgur de cœlo sathanas cecidit: tuum sanctum numen cum timore, & tremore suppliciter deprecamur, ut indignissimo mihi servo, data venia omnium delictorum meorum, constantem fidem, & potestatem donare digneris: ut hunc crudelem dæmonem, brachii tui sancti munitus potentia, fidenter, & securus aggrediar, & expellam, per te, Jesu Christe Domine Deus noster, qui venturus es judicare vivos, & mortuos, & sæculum per ignem. Amen. Ex thesauro Exorcismorum.

Oremus.

Deus, & Pater Domini nostri Jesu Christi, invoco nomen sanctum tuum, & clementiam tuam supplex exposco, ut adversùs hunc, & omnem immundum spiritum, qui vexat hoc plasma tuum, mihi auxilium præstare digneris.

Excita, quæsumus Domine, potentiam tuam, & veni; ut hi, qui in tua pietate confidunt, ab omni citiùs adversitate liberentur.

Deus, qui justificas impium, & non vis mortem peccatoris, Majestatem tuam suppliciter deprecamur, & famulum tuum (si fœmina est, & famulam tuam) de tua misericordia confidentem cælesti protegas benignus auxilio, & assidua protectione conserves, ut tibi jugiter famuletur, & nullis tentationibus à te separetur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Ad Beatissimam Virginem. Antiphona.

Sub tuum præsidium confugimus, Sancta Dei Genitrix, nostras deprecationes ne despicias in necessitatibus nostris, sed à periculis cunctis libera nos semper, Virgo gloriosa, & benedicta. 741 Oratio deprecativa.

℣. Ora pro nobis, Sancta Dei Genitrix.

℟. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Oremus.

Defende, quæsumus Domine, Beata Maria semper Virgine intercedente istam ab omni diabolica adversitate creaturam, & toto corde tibi prostratam à dæmoniacis propitius tuere clementer insidiis.

Adesto supplicationibus nostris omnipotens Deus, & quibus fiduciam spe-

ſperandæ pietatis indulges, conſuetæ miſericordiæ tribue benignus effectum.

Deus, qui miro ordine Angelorum miniſteria, hominumque diſpenſas, concede propitius, ut à quibus tibi miniſtrantibus in cœlo ſemper aſſiſtitur, ab his in terra vita noſtra muniatur. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

AD SANCTUM ANTONIUM DE PADUA.

Reſponſorium.

742 Reſponſorium S. Bonaventuræ ad D. Antonium à Padua.

SI quæris Miracula, Mors, Error, Calamitas,
Dæmon, Lepra fugiunt: Ægri ſurgunt ſani.
Cedunt Mare, Vincula: Membra, Reſque perditas
Petunt, & accipiunt juvenes, & cani:
Pereunt pericula, ceſſat & neceſſitas.
Narrent hi, qui ſentiunt: dicant Paduani.
Cedunt Mare, Vincula: Membra, Reſque perditas
Petunt, & accipiunt juvenes, & cani.
Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto.
Cedunt Mare, Vincula: Membra, Reſque perditas
Petunt, & accipiunt juvenes, & cani.
℣. Ora pro nobis, Beate Antoni.
℟. Ut digni efficiamur promiſſionibus Chriſti. Oremus.

Eccleſiam tuam, Deus, Beati Antonii Confeſſoris tui deprecatio votiva lætificet, ut ſpiritualibus ſemper muniatur auxiliis, & gaudiis perfrui mereatur æternis.

Da, quæſumus Domine, ſervis tuis ad te confugientibus, & nomen ſanctum tuum invocantibus diabolica vitare contagia: & te ſolum Deum pura mente ſectari.

Prætende, quæſumus Domine, fidelibus tuis dexteram cæleſtis auxilii, ut te toto corde perquirant, & quæ dignè poſtulant, conſequi mereantur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

§. I.

743 POſt hæc ſedeat Exorciſta, cæteris omnibus genuflexis, & jubeat, ut Energumenus fidem, ac fiduciam, quam proteſtatur mente ſe habere, verbis comprobet, juxta formulam, vel aliam ſimilem, poſitam ſupra *num.656.* Deinde deteſtationis actum in dæmonem, ut *nu.*657. enuntiet.

Poſteà breviter rememoret, primò, ut firmiter credat, nec ullatenus dubitet, quòd ad præceptum expulſivum mox dæmoni faciendum infallibiliter dæmon obediet, ſi talis liberatio ei ſit profutura. Secundò jubeat, ut ipſemet obſeſſus reſpondeat dicens.

Credo fermamente, che or'ora il demonio ſi partirà da me, ſcacciato dalla virtù divina, mentre queſta liberatione mi ſia ſalutare, ſiccome ſpero, e confido in Dio.

Tertiò moneat, quòd Deus ibi verè per eſſentiam, per præſentiam, ac per potentiam adeſt, qui virtute ſua infinita ad tale præceptum dæmonem propulſabit; immò ſi eſſent mille dæmonum legiones, omnes in fugam vertentur; Idcircò ipſe inte-

interim elevata mente ad Dominum Jesum incessanter magno affectu sequentia repetat verba, dum Exorcista præceptum enunciat.

Signor mio Gesù Cristo scacciate da me questo maladetto diavolo. Verba dicenda ab obsesso in actu liberationis.

E tu, maladetto diavolo, partiti da me subito, che così ti comando nel santissimo nome di Gesù.

Interim cernuus ad Exorcistæ pedes prædicta verba repetat.

Tunc ergo Exorcista sedens, capite cooperto, voce gravi, & horribili contra dæmonem conversus quasi judex contra reum vinctum, & convictum preceptum expulsivum sequenti, vel simili forma proferat.

Exorcismus ad dæmonem ab Energumeno expellendum.

Contra te, maledicte dæmon (vel si plures estis) contra vos, spiritus immundi, & apostatici, qui Dominum Deum vestrum dereliquistis, & obliti estis Dei Creatoris vestri, constitutus sum à Deo ego N. minister Christi, & Ecclesiæ; ideò auctoritate, quam accepi à Deo, & ab Ecclesia in Ordine Exorcistatus, in nomine Sanctissimæ Trinitatis, & in virtute Domini nostri Jesu Christi præcipio vobis omnibus, & singulis ut in omnibus, quæ nunc vobis præcepero, sine ulla mora adamussim mihi obediatis. 744 Præceptum expulsivum.

Præcipio ergo vobis eadem auctoritate, quòd in exitu vestro non audeatis vos, nec quicunque alii dæmones aliquod malum facere, vel nocumentum inferre isti creaturæ, nec mihi, nec astantibus, nec quibuscunque aliis creaturis, tam animatis, quàm inanimatis; quinimò in exitu vestro vobiscum trahatis omnes vestras dibolicas infectiones; ac removeatis omnia noxia, quæ hucusque sive extrinsecè, sive intrinsecè intulistis corpori istius creaturæ: ac destruatis omnia maleficia, facturas, ac ligaturas, quas fecistis contra hanc creaturam Dei.

Audite ergo spiritus rebelles, & apostatici ultimum meum præceptum, quod illicò, ac festinanter adimplere debetis: Eadem auctoritate, qua supra, In nomine Sanctissimæ Trinitatis, & in virtute sanctissimi nominis Domini nostri Jesu Christi præcipio vobis, dæmones infernales, ut exeatis è corpore illius creaturæ Dei, & totaliter ab ea recedatis, ita ut non ampliùs habeatis potestatem nocendi ei intrinsecè, neque extrinsecè, nec ullo modo eam perturbandi infirmitatibus, timoribus, visionibus, apparitionibus, nec aliis quibuscunque modis. Exite ergo spiritus immundi; sic volo, sic jubeo vobis, ut minister Christi, & Ecclesiæ: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

§. III.

Prædicta præcepta poterit Exorcista, si expedire judicaverit, formare in lingua materna patientis, ut ipse meliùs intelligat, & Exorcistæ se conformet in dęmone expellendo eo modo, quo Exorcista expellit. Et ad ultimum præceptum jubeat, ut Energumenus cervicem inclinet, ut supra dictum est; & si non est persona valdè gravis, poterit etiam, si opus fuerit, pede dextro, sed leviter, caput ejus ad majorem dæmonis confusionem, conculcare. 745 Præceptum expulsivum quomodo formandum?

Formato, & jam enuntiato contra dęmonem ultimo pręcepto expulsivo, jubeat Exorcista, ut statim patiens surgat, & se hilari animo ostēdat, & dicat, quomodo se habeat, Dęmon quomodo exeat à corpore?

beat,

beat, & suomet ore fateatur, num se liberum sentiat, & credat: & quando, & quomodo sensit à se dæmonem exiisse. Multi enim dicunt, sentire illum, ut ventum validum ab auribus: alii, ut fumum fætidum, ab ore exeuntem: alii, ut plumbum grave, vel lapidem à corde suo divelli; posteà se omni gravitate, dolore, ac molestia exoneratos sentire fatentur.

Si ergo Patiens hilari fronte dicat, ac se dubio procul credere ab omni dæmoniaca potestate, ac vexatione liberum esse fateatur, etiam exorcista dicat, se quoque hoc probabiliter credere; nihilominus probare poterit: an verè, vel fictè dæmon exierit.

§. IV.

Modus probandi, an qui fuerat Energumenus, verè à dæmone sit liberatus.

746 IN primis admoneat Exorcista personam à dæmone liberatam, timendum de dæmone ulterius non esse: quia si libera est, sicut ipsa credit, & pro certo habet, quamvis Exorcista dæmoni præcipiat, ut illam vexet, sicut priùs, nihilominus in eam nil ultra poterit dæmon: quia Deus ab eo omnem potestatem abstulit. Talis igitur persona liberata coram Exorcista sequentem protestationem efformet.

Padre, io credo fermamente, che Iddio per la sua gran bontà, e misericordia, al comandamento fatto da voi al demonio, acciò da me si partisse, abbia con la sua divina virtù scacciato lontano da me cotesto diavolo maladetto in modo tale, che sopra di me non abbia più potestà alcuna; per tanto provate pure à comandarli di nuovo, che mi tormenti, come faceva prima, che vederete, che non potrà più darmi fastidio, nè molestarmi in modo alcuno: perche tengo per certo, che sopra di me non abbia più potestà alcuna, e che da me sia allontanato.

Tunc Exorcista sedens dicat:

Præceptum probativum. Et ego, licèt probabiliter credam, hanc creaturam Dei à dæmone totaliter esse liberam: nihilominùs pro majori cautela, si fortasse ob defectum fidei perfectæ ipsius, ac confidentiæ in Deum inhæsitantis: vel, si pro nunc salutaris ei non foret talis liberatio, adhuc aliquis dæmon, vel aliqui dæmones essent in corpore ipsius: vel si verè, ac certè à quacunque dæmonis possessione, & obsessione sit immunis: ut nobis hoc magis, ac magis innotescat, ac Deus à nobis laudetur, ac glorificetur, iterùm, ut minister Christi, & Ecclesiæ in nomine Jesu Christi præcipio omnibus, ac singulis dæmonibus, si adhuc aliqui in hac creatura Dei aliquam habere potestatem præsumant, ut statim dent mihi signum evidens suæ potestatis, ac præsentiæ aliquam in ea causando vexationem earum, quas priùs causare consueverant.

Si iterùm eam vexarent, signum esset, quòd libera non erat, eò quòd perfectam dispositionem pro sua liberatione non habuerat, vel ei liberatio non fuerat salutaris. Et tunc ab opere desistere debet, & debita adhibere remedia aliis diebus, ut meliùs per orationem, & jejunium, & alia remedia generalia, & particularia supra relata se disponat.

§. V.

747 SI verò nullum dent dæmones suæ præsentiæ signum, nec aliquam in tali persona causent vexationem; sed ipsa permaneat hilaris, ac jucunda, statim jubeat Exorcista, ut persona à dæmone liberata cùm cæteris astantibus ante Jesu Christi imaginem genuflexa de beneficio accepto Deo gratias sequenti, vel alia simili forma persolvat.

Rendi-

Rendimento di grazie da farsi à Dio dalla persona liberata.

Signor mio Gesù Cristo vi ringrazio di tutto cuore, che per l'infinita vostra bontà, e misericordia, e per onor, e gloria del vostro santissimo Nome, vi siete degnato di liberarmi dal demonio, e da' suoi malefizj: così vi prego, e supplico ancora vogliate preservarmi, e custodirmi, che per l'avvenire non possa più molestarmi in modo alcuno: perche intendo di voler vivere, e morire sotto la protezione del vostro santissimo Nome. Gratiarum actio.

Deinde Exorcista cum omnibus astantibus devotè recitet sequentem Hymnum.

HYMNUS *Sanctorum Ambrosii, & Augustini.*

TE Deum laudamus: te Dominum confitemur.
Te æternum Patrem: omnis terra veneratur.
Tibi omnes Angeli: tibi cœli, & universæ potestates.
Tibi Cherubim, & Seraphim: incessabili voce proclamant
Sanctus, Sanctus, Sanctus: Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt cœli, & terra: majestatis gloriæ tuæ.
Te gloriosus Apostolorum Chorus,
Te Prophetarum laudabilis numerus,
Te Martyrum candidatus laudat exercitus.
Te per orbem terrarum, sancta confitetur Ecclesia,
Patrem immensæ majestatis.
Venerandum tuum verum, & unicum Filium.
Sanctum quoque Paraclitum Spiritum.
Tu Rex gloriæ Christe.
Tu Patris sempiternus es Filius.
Tu ad liberandum suscepturus hominem: non horruisti virginis uterum.
Tu, devicto mortis aculeo: aperuisti credentibus regna cœlorum.
Tu ad dextram Dei sedes: in gloria Patris.
Judex crederis esse venturus.
Te ergo quæsumus, tuis famulis subveni, quos pretioso Sanguine redemisti.
Æterna fac cum Sanctis tuis: in gloria numerari.
Salvum fac populum tuum, Domine: & benedic hæreditati tuæ.
Et rege eos: & extolle illos usque in æternum.
Per singulos dies, benedicimus te.
Et laudamus nomen tuum in sæculum: & in sæculum sæculi.
Dignare, Domine, die isto: sine peccato nos custodire.
Miserere nostri, Domine: miserere nostri.
Fiat misericordia tua, Domine, super nos: quemadmodum speravimus in te.
In te, Domine, speravi: non confundar in æternum.

Quo finito, Exorcista leget sequentia.

℣. Confirma hoc, Deus, quod operatus es in nobis. Orationes deprecativæ ad Deum, ut confirmet, quod operatus est.
℟. A templo sancto tuo, quod est in Jerusalem.
℣. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam.
℟. Et salutare tum da nobis.

℣. Do-

℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum,
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui neminem in te sperantem nimium affligi permittis; sed pium precibus præstas auditum, pro beneficio accepto, votisque susceptis gratias agimus, te piissimè deprecantes, ut per tuam piissimam misericordiam à cunctis eripi mereamur adversis. Per Christum Dominum nostrum.

Oremus.

GRatias agimus tibi, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: gratias agimus tibi Christe, Verbum æterni Patris: gratias agimus tibi, Spiritus alme: gratias agimus Sanctis omnibus, tum Angelis, tum hominibus; quia omnipotenti virtute Dei elisus est draco. Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob, miserere famulo tuo N. à diabolica potestate liberato, & in ejus adjutorium Sanctum dirige Michaelem, qui eum protegat, visitet, atque defendat ab omnibus inimicis suis. Qui vivis, & regnas, &c.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, qui liberare dignatus es hunc famulum tuum N. à vexatione Sathanæ, & ministrorum ejus, mitte in eum septiformem Spiritum sanctum paraclitum de cœlis.

QUæsumus omnipotens Deus, famulum tuum N. propitius respice: ut te largiente regatur in corpore, & te servante custodiatur in mente. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Post hæc Exorcista personam liberatam genuflexam pollice signans in fronte dicat:

DOminus Jesus Christus apud te sit, ✠ ut te defendat: intrà te sit, ✠ ut te conservet: ante te sit, ✠ ut te ducat: post te sit, ✠ ut te custodiat: ita ut dæmones non ampliùs possint nocere tibi ullo modo: se totaliter à te recedant: super te sit, ✠ ut te benedicat, qui cum Patre, & Spiritu Sancto in unitate perfecta vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Tandem adstantes aqua benedicta aspergendo benedicat dicens:

Benedictio Dei omnipotentis Patris, ✠ & Filii, ✠ & Spiritus Sancti ✠ descendat super vos, & maneat semper. Amen.

Admoneat posteà, ut pro gratiarum actione persona liberata Sacratissima Eucharistia se tanquam scuto invincibili muniat; immò si tempus opportunum fuerit, ipsemet Exorcista (si Sacerdos sit) illam ei poterit administrare.

ARTICULUS VI.

De Dæmone Tentante suum regressum.

748 Dæmon tentat iterum possidere eũ, à cujus corpore fuit expulsus.

EA est diabolicæ superbiæ conditio, ut, cùm dæmon se ab homine despectum, opprobriis, ac conviciis affectum, à sua sede expulsum videt, indignatione repletus, & ira excandescens omnem moveat lapidem, cunctos conatus adhibeat; ut corpus, quod possidebat, iterùm ingrediatur, & ut fiant novissima pejora prioribus. Quare sicut astutiis, dolis, ac suggestionibus priùs hominem, quem possidebat, ad timorem, deinde ad pusillanimitatem, ac tandem ad diffidentiam de divina protectione induxerat, per quam sibi aditum ad ingressum aperuit: ita eisdem astutiis, dolis, ac suggestionibus versipellis nititur, iterùm in corpus habe-

habere regressum. Idcircò durissimum, ac gravissimum post liberationem innumeris tentationibus, ac suggestionibus exsuscitat bellum, quibus ad diffidendum de divina bonitate, ac protectione liberatum inducere valeat: quæ suggestiones, ac tentationes nihilominus, si cognitæ fuerint, facillimè etiam poterunt propulsari. Quare earum principaliores, ac communiores hìc subiicientur, ex quibus Exorcista, & liberatus cæteras omnes cognoscere, ac facilè poterunt exterminare.

QUÆSTIO I.

Quænam sint communiter suggestiones, quibus dæmon quærit iterùm in corpus liberati suum regressum?

Respondetur, dæmonem, postquam ab aliquo corpore est ejectus, cùm nec in profundum inferni, nec in desertum relegetur, ut putant aliqui, immò multi antiqui Exorcistæ, sed falsò, ut latè demonstravimus supra *nu.292. & seqq.* sed ad alios obsidendos, aut possidendos accedat, adhuc exteriùs saltem per aliquod tempus ad tentandum remanere, & huc, illucque discurrere ad novos inveniendos modos, quibus homines seducere valeat, ac possidere. Propterea inter alias tentationes, ac suggestiones, quibus hominem impetere satagit, sequentes sunt communiores. 749 Dæmon expulsus non relegatur in inferno, nec in deserto, sed tentat ingredi corpus, undè exivit. Quomodo?

1 Suggerere solet, quòd talis homo verè liberatus non sit: in qua tentatione si vacillet, consequenter de divinæ virtutis concursu diffidit, & sic meritò à Deo permittitur, ut ille saltem extrinsecè à dæmone aliqualiter vexetur.

2 Suggerit, quòd diabolus absconditus manet: quòd motionem non facit, quia Exorcistam timet; sed cùm fuerit ille remotus, faciet sicut priùs: nam omnia, quæ fuerunt facta, diabolicæ fraudes fuerunt nihil veritatis continentes.

3 Quòd diabolus verè exiit; sed jam est reversus: quia ipse tentationibus consensit; ideò talem, & talem motum in corpore operatur.

4 Quòd Deus vult, ut revertatur; quia ei peccata sua nondum dimisit, & ut debitas pœnas luat, vult Deus, ut dæmon iterùm illum torqueat, ideò certè revertetur.

5 Quòd ipse liberatus diù in resistendo perseverare non poterit: sed animo tandem deficiet, ac de divina protectione diffidet: quòd difficillimum est velle semper confidere in Deum.

6 Nisi consensum, ut ingrediatur, præstiterit, innumera mala se patraturum minatur. Si verò præstiterit, non ampliùs malum, sed bonum ei facturum pollicetur.

7 Quòd in liberatione ab Exorcista omnes conditiones requisitæ non fuere servatæ: non enim de dæmonum nomine, numero, superiore, principe, tempore exitus, & loco, & aliis ab antiquis Exorcistis servari consuetis interrogavit, ideò non exiit: vel iterùm redibit.

8 Quòd in corpore aliquæ reliquiæ diabolicæ remanserunt, propter quas dæmones habent liberum ingressum.

9 Quòd jam alia maleficia sunt patrata: vel fiunt, vel fient in posterùm, & sic diabolus liberè intrabit. Nonne (suggerit dæmon) illam mulierem sic dicentem, ac talia operantem vidisti?

10 Quòd iterùm tibi illa infirmitas, quam priùs habebas, eveniet, illum malum, quod patiebaris, obviabit; infirmitas enim naturalis erat ex hac, vel illa causa procedens.

11 Tu nunquam vexatus fuisti; sed apparentia tantùm fuit, quod verum esse credebas: melancholicus humor, & mentis stultitia erat oppressio, quam patiebaris, quæ omnia iterùm evenient tibi, cùm ad id maximè inclineris.

12 In liberatione sufficiens fides tibi minimè fuit: non fecisti, quod in te erat; perfectior alia dispositio requirebatur; memento, quòd præparationis tempore nul-

nullam devotionem habuisti: tempore liberationis à sensibus eras alienus, ideoque verè non es liberatus.

13 Tot tentationes sustinere non poteris; sed illis tandem succumbes: tu es negligens, non facis, quæ tibi ad præservationem sunt imposita; nec facere potes, quia nimis difficilia sunt; in hac infirmitate mori oportet, nam usque ad mortem sive velis, sive nolis, durabit.

14 Vide, quot tribulationes pateris: quot miserias sustines: meliùs tibi erat, diabolicam vexationem, quàm istam tribulationem habere: multoties quietem habebas, & tunc devotio ferventior erat: & proximus tuus tibi magis magisque compatiebatur: priùs torquebaris in corpore, nunc gravior est tortura in mente; priorem ergo à Deo corporis tribulationem exposce: vel dæmonem voca, ut corpus tuum iterum ingrediatur.

15 Observa, quæso, quale sit hoc malum, quod pateris; oportet, ut illud benè, & attentè consideres, ne decipiaris; ex una parte quidem naturale; ex altera verò diabolicum videtur, fac ergo experientiam, ad alterum Exorcistam accede, qui te Patris Menghi, vel Patris Zachariæ Vicecomitis oleo perungat; & an infirmitas tua à dæmone sit, nec ne, certò scies.

16 Ille rumor, quem in ventre experiris, illud frigus, quo in dorso, ille dolor, quo in capite cruciaris, diabolicus est; adhuc dæmon in te aliqualiter prævalet: ad te sæpiùs appropinquat; nil aliud igitur remanet, nisi ut ingrediatur, & hoc tibi citiùs, quàm credas, eveniet.

17 In imaginatione tua semper præsentis horrentia, in somniis visiones teterrimas, in vigiliis terrores; semper retro habes, qui te retiaculis implicare videtur; semper contremiscis: semper umbram vides; nonne semper timidus es? Hæc clarissima signa sunt, quòd possideris, vel citiùs à dæmone opprimeris.

Hæc, & alia hujusmodi à dæmone ei suggeruntur, qui ab ejus tyrannide liber evasit, ut dæmonem timere, & pavere incipiat, ac timore depressus animo succumbat, ac divinæ pietatis, clementiæque oblitus de ejus assidua protectione diffidat, & sic ingratus de accepto liberationis beneficio gratias Deo non referat, Deumque piissimum, ac in se confidentibus summè beneficum esse non credat. Exindè faciliùs à Deo aliquo modo deseratur, dæmonique regressus iterum permittatur. Quod facillimè dæmon assequitur, si liberatus ei patientem auditum largiatur.

QUÆSTIO II.

Unde sumat dæmon tentandi occasionem?

750 Ex varii casibus dæmon sumit tentandi occasionem.

Respondetur, sibi dæmonem ex variis rerum eventibus, & contingentiis ad prædictas suggestiones liberatum faciliùs excitandi arripere occasionem.

1 Quando liberatus in obscuro aliquo loco inhabitat, ei pavores, & tremores plurimos suggerit, ut timore perterritus animi vigorem, ac fiduciam amittat, & consequenter de divina protectione diffidat.

2 Quando naturalis aliqua infirmitas occurrit, dæmon se cum sui præsentia illius auctorem esse, & causam phantasiæ fortiter suadere enititur; quæ tentatio maxima quidem est; ejusque principiis quàm maximè vexatus obsistere debet, ne per successivum augmentum in deteriora tam animi, quàm corporis damna prolabatur.

3 Quando melancholicus humor supervenit, qui diabolico excitatur impulsu, statim dæmon cum illo se ingerit, & timores exsuscitans, illos eosdem esse effectus, qui fuerant priùs, credere facit, ut exinde vexatus adesse dæmonem firmiter credens, deficiat animo, ac de Deo fiduciam prorsùs abiiciat; & ita sibi faciliùs aditus, & regressus aperiatur.

4 Quando liberatus ab aliqua est passione perterritus: ut ira, odio, invidia, amore ve-

re venereo, tristitia, desperatione, & aliis hujusmodi, diabolus maximum aliquod ei suggerit malum, ut ipsius imploret auxilium, ac Deum, quantum est ex se, blasphemando depellat: vel similia mala operando; & cùm per hujusmodi peccata tunc à Deo, qui hostiles dolos evertit, sit maximè distans, faciliùs dæmoni aditus aperitur.

5 Cùm tunc temporis ab aliquo personam aliquam maleficiis obnoxiam esse; vel aliquem à dæmone possideri, aut simile quidquam intelligat, illicò malignus spiritus idem sibi evenisse repræsentat.

6 Cùm talem personam energumenam exorcizatam, & non liberatam fuisse: alium tanto tempore vexatum: alterum, qui liberatus fuerat in laqueos iterùm incurrisse deprehendat, vexato versipellis dæmon tunc suggerit, se eodem modo, quo priùs, subjacere insidiis, & hoc, vel illud eventurum persuadet.

Nec hoc tantùm per seipsum suggerit; sed etiam per suos ministros Magos, Maleficos, & Sagas, quorum aliqui se esse Energumenos, aut maleficio affectos effingunt, ut Exorcistas decipiant, cæterisque hominibus à dæmone liberatis eos non verè liberatos esse suadeant; ut latè supra declaravimus *n.* 375. Nonnulli Energumenos comitantur, cùm ad Exorcistas accedunt, ut exorcizentur, ejusque infirmitatem naturalem esse suadere conantur; idcircò ad Ecclesiam confugere, & exorcismos adhibere superfluum esse: quia post exorcismos adhuc sicut priùs existent, nec Exorcistæ verbis credendum esse; sed experientiæ rerum magistræ. Hisce, & aliis hujusmodi suasionibus, falsas esse Exorcistæ instructiones illis suadere conantur, ac meliùs esse, se matri naturæ, ac dæmonis discretioni, quàm divinæ protectioni committere, ac Ecclesiæ ministrorum directioni.

7 Quando aliquis excitatur tumor, vel horribile aliquid inopinatò apparet, & liberatus ob timorem contremiscit, malignus tunc spiritus diabolicum properasse ingressum, & se aliquibus umbris suppressisse persuadet.

8 Cùm in somniis vexato horribile aliquod sive naturaliter, sive à dæmonibus causatum ostensum fuerit, expectat dæmon, donec evigilaverit homo, & dum adhuc benè sui compos non est, phantasiæ, quod in somniis apparuit, repræsentat, ut sic evigilans timori aditum præbeat, ac animi timore constratus succumbat, ac de divina protectione diffidat, Deumque ut suum adjutorem, ac defensorem non invocet, in eo spem suam non collocet, nec se ejus divina protectione à dæmoniacis infestationibus illæsum servandum fore existimet, ut sic de Deo diffisus, à Deo in dæmoniacam iterùm potestatem corruere permittatur.

Hæc machinamenta diabolica sunt, hæ sunt technæ, doli, laquei, atque imposturæ, quibus homines dæmon impetere satagit, ut si non sibi in anima, saltem in corpore detur potestas, ut docet Tostatus *q.* 121. *in c.* 8. *Matth.* sed arma, quibus à dæmonis tyrannide erepti illum impugnare, omnesque ejus suggestiones, & fallacias, ut fumum dispergere valeant contemplemur.

QUÆSTIO III.

Quibus remediis præservativis diabolicæ suggestiones in hominibus à dæmone liberatis evanescant?

RESpondetur, ei, qui divino favente auxilio à dæmonis est ereptus tyrannide, ut à nova se dæmonis vexatione præservare valeat, duo principaliter (quorum primum est in ordine ad Deum, alterum in ordine ad dæmonem) esse adimplenda. 751 Remedia præservativa.

In ordine ad Deum.

CUm Deus summum bonum sit, fonsque omnium bonorum, à quo, sicut à primo principio cuncta bona procedunt, & ad quem, sicut ad ultimum finem omnia bona protendunt; quemadmodum ab ipso liberationis bonum processit, ita In ordine a Deum.

ab eo præservationis bonum orietur, ac propterea liberatum aliquos erga Deum confidentiæ actus elicere, consonum erit.

Primò, se non propriis meritis, sed divina principaliter pietate, ac clementia suam obtinuisse liberationem certissimè credere debet: nec super hoc dubitatio aliqua debet oriri, sed firmissima credulitas, non obstantibus quibuscunque tentationibus, suggestionibus, & apparentiis spirituum malignorum.

Secundò confidere debet, ut sicut Deus sua infinita bonitate, ac pietate ipsum à dæmonibus liberare dignatus est; ita eadem bonitate, & clementia eum ab illorum regressu præservare non desinet, nisi ipse voluntariè dæmonis suggestionibus assentiri, ac de infinita Dei bonitate, secura protectione, ac defensione diffidere velit.
Psal. 90. v. 1. Deus enim, cujus perfecta sunt opera, omnibus in se confidentibus, ac in adjutorio suo habitantibus divinam protectionem adfuturam promisit; nec deficiet; quia mentiri non potest. Ergo sicut se à Deo verè liberatum esse existimat; ita firmiter speret, ac divina se protegente virtute, ab omnibus dæmonum infestationibus illæsum præservandum confidat.

§. I.

752 Tertiò frequenter cœlestia meditetur mysteria, fidei scilicet, omnipotentiæ Dei, sapientiæ, bonitatis, clementiæ, pietatis, ac misericordiæ, vitæ, ac passionis Christi; ut, dum mens in sanctis meditationibus occupatur, dæmoniacis suggestionibus locus prohibeatur.

Quartò in Deum toto corde feratur; quia perfecta charitas timorem procul expellit, sine quo dæmon aut nihil, aut parum valet. Charitas enim dat inhabitationem Spiritui sancto, qui spiritum malignum excludit: Nam *Dèus charitas est*, ait Joan. prima sua canon. c.4. *& qui manet in charitate, in Deo manet, & Dèus in eo*.

Quintò in Domino gaudeat, & melancholiæ, super quam dæmon fundatur, passionem excludat. Quod faciet, sæpiùs mentem, ac cogitationem suam ad divinam pietatem, clementiam, ac misericordiam, ad innumeraque beneficia à Deo accepta contemplanda convertendo; ut benè docet, ac testatur Seraphicus P. S. Franciscus Assisiates *to. 3. opusculorum, collatione* 11. apud Joannem de la Haye Parisinum, *Sanctam*, ait, *Fratres charissimi interiùs, & exteriùs lætitiam Dei habete. Si enim servus Dei studuerit habere, & conservare lætitiam spiritualem, quæ provenit ex munditia cordis, & acquiritur per devotionem orationis, dæmones nihil possunt ei nocere dicentes: Ex quo in tribulatione, & prosperitate lætitiam habet servus Dei, non possumus invenire aditum intrandi ad ipsum, nec illi nocere*.

§. II.

753 Sextò, nisi liberatus se Deo velit exhibere ingratum, accepta à Deo quotidiè beneficia commemorare jugiter debet, utpote qui à dæmonis tyrannide est ereptus, de infernalis tortoris catenis solutus, de tot doloribus, vexationibus, & infestationibus erutus, & qui inferna malignitate erat oppressus, ab illa liber evaserit: & quia gratiarum actio beneficia multiplicat, de omnibus supradictis, & aliis multis continuè quàm maximas Deo gratias solvere non desistat: Idcircò Exorcista illum juxta ipsius capacitatem edoceat de modo ad Deo gratias referendas observando.

Septimò, cùm præcipuum diaboli instrumentum sit peccatum, & ubi hoc fuerit,
Supr. a n. 68. diabolus magnam auctoritatem possideat, persona à dæmone liberata à mortali peccato quàm maximè caveat; immò quantum ab alto sibi dabitur, à venialibus quoque abstinere se debet. Quod Sacramentorum frequentia, ac spiritualium operationum exercitio facillimè consequetur.

Octavò præservationis donum, lumen ad diabolicas cognoscendas tentationes, vim, & efficaciam ad ipsis resistendum à Deo petere debet: nec non etiam super
hoc

hoc Beatissimæ Virginis, & aliorum Sanctorum implorare suffragia; ad quod plurimùm valebit oratio illa supra posita *nu. 602.* sed juxta monitum immediatè traditum post illam *num. 603.*

§. III.

754 NOnò maximam in Deo confidentiam habeat: nam hoc est principalissimum remedium. Qui enim ita in Deo confidunt, ac præcipuè in Sanctissimi Nominis Jesu virtute suam fiduciam collocant, ut sine ulla hæsitatione, se nedum à dæmonibus, Maleficis, ac maleficiis, sed à veneno, serpentum morsibus, aliorum animantium infestationibus, nec non ab inimicis, aliisque periculis animæ, & corporis nequaquam offendendos, aut perturbandos, prout fuerit sibi salutare, credant, hi dubio procul quodcunque fieri dixerint, fiet eis; quia *credenti omnia sunt possibilia*, ut ipsamet Veritas docet Mar. 9. & contra illos tota infernalium dæmonum cohors frustrabitur, proprias vires deperdendo. Quare quotidiè, non semel tantùm, sed sæpiùs animam suam, ac corporis, cunctaque omnia ad se pertinentia sacratissimi Nominis Jesu protectioni commendare debet, sequentia, vel similia verba proferendo.

Atto di confidenza in Dio per preservarsi da' malefizj.

Signor mio Gesù Cristo, voi siete il mio refugio, protettore, e difensore dell' anima mia, e del mio corpo, di tutte le mie operazioni, e di tutte le cose à me spettanti; però io non temo nè Demonj, nè malefizj, nè malefici, nè nemici, nè qualsivoglia altra cosa avversaria, che mi possa offendere; perche io vivo, & intendo di vivere sotto la vostra divina protezione, sotto la quale ancora intendo di collocare tutte le cose, che à me s' aspettano.

§. IV.

Remedia in ordine ad dæmones.

755 CUm immediatum præservationis remedium à resistentiis dæmonum suggestionibus faciendis, de quibus supra, vim sumat, illis cognitis, in eis resistendo maximoperè est invigilandum. Præter autem resistendi modos, de quibus supra passim *præcedentibus articulis* actum est, nonnulli hìc breviter sunt subiiciendi.

Remedia præservativa contra dæmones.

Primus modus consistit in divertendo ab his, quæ sibi à dæmone proponuntur, ad quod valet mentis applicatio ad alia utilia, ac necessaria, sed læta, ac delectabilia.

Secundus, ut in promptu brevem aliquam orationem habeat, qua Deo gratiarum reddantur actiones pro liberatione, vel ab eo præservatio petatur; vel ad Deum aliquo modo mens (ut modis sequentibus proponitur) elevetur.

Orazioni brevi per vincere le tentazioni.

Vi ringrazio, mio Dio, che m' avete liberato dal Demonio vostro nemico; così credo ancora per certo, che mi vogliate difendere da' suoi inganni.

O Signor mio, quanto son tenuto ad amarvi, e servirvi: poiche m' avete liberato dal Demonio tiranno crudele dell' anima mia, e del mio corpo.

Vorrei poter avere il cuore, e la lingua di S. Paolo, ò di Maria Maddalena per potervi più perfettamente amare, e lodare.

Sia per tanto sempre lodato, e glorificato il Santissimo Nome di Gesù.

Poterit aliquam, vel aliquas dictarum oratiuncularum toties repetere, quoties dæmon aliquid contra ejus liberationem illi suggesserit.

Scias autem, mi lector, hoc remedium meliùs, ac securiùs esse, quàm cum dæmone contendere velle; immò etiam quàm illum contemnere, & opprobriis, ac conviciis impetere: quia per hoc dæmoni non tantùm resistitur, sed de eo victoria reportatur; nam plus est vincere, quàm resistere: qui enim resistit, tantùm ab inimico non vincitur: sed qui inimicum vincit, illum conterit, & prosternit. Per hujusmo-

D. Bonaventura in 12. sent. dist. 24. art. 1. q. 2.

Illi autem actus elicitos persona à dæmoniaca obsessione liberata oppositum illius assequitur, ad quod illam diabolus pertrahere conabatur. Hic enim per impulsum ad diffidendum de divina bonitate, ad ingratitudinis, impatientiæ, & odii erga Deum, & id generis actus illam inducere decreverat: illa verò per hujusmodi orationes Deum laudandi, de acceptis beneficiis gratias reddendi, actus amoris erga illum eliciendi ex diaboli tentatione occasionem desumit, & sic dæmon confusus recedere cogitur; nec illam amplius suggestionibus audet perturbare.

§. V.

756 *Sup. n. 41. & sequent.* Tertiò, considerare Deum ubique præsentem esse, eique æqualiter curam esse de omnibus, & maximè de illis, qui ejus divinum implorant auxilium, plurimùm valet, ideoque ad ipsum cor elevare, & ab eo, ut à nobis inimicorum timorem expellat, valebit, sæpissimè dicendo.

Si Deus pro me, quis contra me? se Iddio mi protegge, chi mi potrà offendere?

Hoc modo tota dæmonum caterva, omnes tenebrarum principes cum suis satellitibus, ac maleficiorum concinnatoribus, vertentur in fugam, ad nihilum redigentur.

Quartò, per aliquot dies post liberationem omnibus cibis benedictio adhibeatur, saltem per ipsum Vexatum jam liberatum, super cibum & potum crucis ✠ signum formando, Dominum Jesum Christum, ut ipse benedicat, invocando. Quam consuetudinem, ut catholicam, debet toto vitæ decursu observare.

Quintò, an intrà corpus dolor existat, vel aliquid per membra decurrens, vel aliquæ vexationis reliquiæ remanserint, observare desistat: quia diabolus, quæ non sunt, apparere facit, quibus si fides adhibeatur, & confidentiam suæ præservationis amittat, aliquando permittit Deus, ut ex apparentibus fiant realia nocumenta; ideò ad illa nullo modo animum, sive mentem convertat.

Sextò, quando dolores veros esse contingit, si illos naturales esse clarè non constet, aliquam deceptionem intervenisse existimet, quam speciali modo minimè perquirat; sed citò illam contemnat, & ab ea divertens, maxima fiducia Jesu invocet Nomen, se ejus virtute ab omni dolore credens liberandum.

Septimò, quando aliquid, pro voto suo, ex his, quæ ad corporis, vel animæ necessitatem spectant, vel juxta artem suam operari non posse sibi videtur; vel aliquam in corpore habere debilitatem, & causam naturalem non habet, omninò illam operationem efficiat, non quidem membris violentiam inferendo, sed per liberi arbitrii actum sic volendo, & determinando illam in Jesu nomine facere, ejus divino fretus auxilio, interim pollice crucis ✠ signum super partem læsam efformando. Sed advertat, quòd istis in actibus non dubitando; sed viriliter, ac liberè, & inhæsitanter operando se habere, est necesse.

§. VI.

757 **Brevis oratio contra infestationes dæmonum.** Octavò, optimum erit post liberationem, nedum omnia habitationis loca benedicere, lectum, puta, cellam, seu cubiculum, vestes, & alia hujusmodi; sed præcipuè serò aqua benedicta cubiculum aspergere, illudque cruce benedicere dicendo.

Ecce crucem ✠ Domini, fugite partes adversæ: vicit leo de tribu Juda, radix David, Alleluja.

Vel illam orationem supra positam *num. 601.*

Nonò, Ecclesias frequentet, & in eis missas, & alia divina officia audiat: sacram Eucharistiam suscipiat, Deumque humiliter, nedum pro seipso, sed pro omnibus amicis, & inimicis, vivis, atque defunctis, & præci-

præcipuè pro animabus purgantibus, quarum non est specialis memoria, exoret.

Decimò, quodcunque remedium spirituale, in quo liberatus sperat, optimum erit ad præservationem. Nam omnium remediorum anima, seu formalitas fides est, seu confidentia liberati, ideò si in aliquo remedio nullam habeat fidem, adhibendum non est: quia parum, vel nihil proderit; & cum fide omnia, quamvis minima remedia, maximi sunt valoris.

In his autem cunctis remediis advertendum est, quòd prædicta, sicut & alia quæcunque, non sic ponuntur, ut omnia sint necessariò adhibenda; ita quòd sine illis præservatio esse non possit; sed quia sunt valdè utilia. Tot autem posita sunt, non ut omnibus sit utendum; sed ut ab unoquoque, quæ juxta dispositionem subjecti sibi magis opportuna videbuntur, seligantur. Non enim omnes ægroti unica medicina sunt medicandi: nec omnes homines eodem cibo reficiendi: sic nec omnes maleficiati, & obsessi iisdem remediis ad suam liberationem, vel præservationem disponendi.

ARTICULUS VII.

De Dæmone Repetente, seu Redeunte.

CUm dæmones egressos è corporibus humanis iterum in illa ingredi, uti experientia rerum magistra testatur, sæpè contingat, ut hæc ars Exorcistica suum habeat complementum, quid in novæ dæmonis invasionis casu cum jam liberato in quem dæmones iterùm sunt ingressi, agere debeamus, restat inquirendum; quod duabus sequentibus quæstionibus discutietur. 758 Dæmones quandoque revertuntur.

QUÆSTIO I.

Quænam sit causa regressus?

REspondetur, causam ex parte dæmonis non esse requirendam, malitiam enim superbiam, invidiam, iram, odium, & vindictam esse, notissimum est; *Tanquam enim leo rugiens circuit, quærens quem devoret.* 1. Petr. c. 5. semperque dæmon ad ingressum, & regressum, si aditus sibi pateat, est paratus. Neque ex parte Dei regulariter; quia ipse ad bonum nostrum, & non ad malum inclinatur. Neque ex parte Exorcistæ, qui sufficientia tribuit medicamenta. Solùm ergo ex parte Energumeni causa est requirenda. Causa regressus ex parte dæmonis est malitia, & alia vitia.

Ad cujus evidentiam aliqui moderni Exorcistæ dæmones dupliciter de corporibus obsessis eiici posse fatentur.

Uno modo miraculosè, cùm scilicet per virum magna sanctitate præditum adhuc in terris viventem: vel per alicujus Sancti invocationem: vel per aliquam miraculosam imaginem, aut alia hujusmodi dæmones eiiciuntur, & tunc ejecti semel non ampliùs ingrediuntur; quia tales expulsiones etiam sine patientis dispositione fiunt: opera enim miraculosa facientis attestantur potentiam, & non recipientis dispositionem; & de his in speciali sermo non agitur: quia nec ad talem expulsionem iste actus requiritur: quia ejecti nunquam regrediuntur. Virtus enim illa, quæ dæmones ad exitum cogit, abesse etiam cogit, ut ampliùs intrare non possint; tota enim miraculi ratio, est potentia facientis. 759 Dæmones quandoque eiiciuntur miraculosè.

Alio modo per exorcisticam artem, & exorcistatus ministerium eiiciuntur, & tunc quia cum Exorcistæ auctoritate regulariter, & efficaciter suscipientis dispositio requiritur, quando dæmones sunt ejecti, si patiens paratus in resistendo non perseveret, iterùm ingrediuntur. Ordinariè eiiciuntur per potestatē exorcisticā.

Declarant à simili de peccatore pœnitente. Nam dupliciter aliquis à peccato averti potest, & ad Deum converti, vel miraculosè, ut patet de Paulo Apostolo, de Hęc expulsio similis est expulsioni peccati.

Magdalena, & aliis, qui non amplius ad peccatum sunt reversi: vel modo ordinario per Pœnitentiæ Sacramentum, & tunc si peccati habitus non sit destructus, faciliter ad vomitum revertitur. Sic in dæmonum expulsionibus quoad ordinarium modum, & non absolutum contingit.

§. I.

760 Quomodo eiiciantur miraculosè, explicatur?

VErùm hujusmodi positio, etsi vera sit, aliqua tamen indiget expositione. Nam miracula vel ad augendam fidem, vel ad eam confirmandam, vel ad alicujus Sancti gloriam manifestandam, vel ad aliorum utilitatem, puta ad infirmorum sanitatem, & obsessorum liberationem patrantur: ut docent Guilhelmus Vorill. & D. Tho. *in 2. dist. 7. q. 1. art. 3.* Pelbartus *p. 2. Aurei Sacræ Theol. Rosarii, verbo Dæmones V.* & Tostatus *q. 7. in Matth. c. 8.* Verum est ergo, quòd miracula, quæ ad propagandam fidem, vel confirmandam fiunt, in recipiente dispositionem non requirunt, ut patet de illo cæco à D. Dionysio sanato, dum adhuc paganus esset, de quo suprà *n.* 502. de illa puella, à qua Paulus Apostolus spiritum pythonem ejecit, Act. 16. etiam contradicentibus, ac conquerentibus dominis ipsius; ac de illo obsesso, qui domicilium in monumento habebat, Marci 5. à quo Christus dæmones ejecit, nullam in obsesso dispositionem requirendo. Sic in morte, vel immediatè post alicujus personæ magna sanctitate præditæ mortem, ut ipsius gloria qua fruitur in cœlis, manifestetur in terris, multa Deus operatur miracula in hominibus, sine ulla eorum præcedente dispositione, puta infirmos sanando, & obsessos à dæmone liberando. Qui autem hisce signatis causis à dæmone liberantur, imposterum à dæmone non possidentur: quia illæ expulsiones non principaliter ob ipsius liberati utilitatem fiunt, sed ob fidei propagationem, vel confirmationem, vel ad Sanctum aliquem honorandum; propterea Deus, qui tali de causa miraculum operatus est, etiam ob eandem rationem vult defendere, ac patratum conservare. Aliquando autem miracula fiunt ob misericordiam Dei ad infirmorum, vel obsessorum utilitatem, ut docent allegati Auctores, & in istis (si adulti sint, rationis scilicet compotes) fides, ac fiducia in Deum requiritur: vel ob ipsius infinitam misericordiam, ac fidelitatem, vel ob alicujus Sancti merita, & intercessionem, ut liberationem efficaciter obtineat; & sine hac prævia dispositione patiens miraculi beneficium non obtinet, ut benè docet Suarez *disp. 8. de dist. fidei ab omnibus donis sect. 1.* & sicut fides requiritur, ut à dæmonis possessione efficaciter liberetur, ita eadem requiritur, ut à nova dæmonis invasione preservetur.

Matthæi 8.

Supra n. 67.

Concludendum ergo est, causam, ob quam diabolus corpus, à quo ejectus fuerat, iterùm ingreditur, se ex patientis parte teneri, qui, cùm per malum habitum diabolicis suggestionibus magis, quàm Christo suum auxilium in se credentibus, ac confidentibus pollicenti, credere, & assentiri sit assuetus, ideò post liberationem etiam simili modo tentatus succumbit; ex quo ad diffidentiam inducitur, ratione cujus à Deo denuò sub dæmonis potestate cadere permittitur, qui iterùm corpus illius ingreditur, ac juxta Dei permissionem, suam in eo tyrannidem exercet.

QUÆSTIO II.

Quomodo se habere debeat Exorcista cum eo, qui post liberationem iterùm à dæmone possidetur?

761 Documenta pro liberatis suspicantibus de nova invasione dæmonis.

CUm distinctione respondetur. Nam ille, qui à dæmonis possessione liberatus est, vel se iterùm à dæmone possideri suspicatur, sed nihil certitudinis habet; vel certus est, dæmonem iterùm in suum corpus esse ingressum, illudque possidere.

Cum Vexatis primo modo Exorcista ad investigationem, & probationem recurrere debet, de quibus supra *à num. 618. & sequentibus*. Si enim ex hujusmodi investigatione, ac probatione nullum evidens diabolicæ præsentiæ signum habuerit, tunc dimittatur vexatus, & illum Exorcista à falsa existimatione removeat, declaran-

clarando, illas esse diaboli deceptiones, & illusiones, ut illum ad diffidendum de divina protectione inducat; horteturque ad divinum continuè auxilium implorandum; ut docuimus supra *n.620.* verbo *quòd si patiens*. Quod intellige, quando tam ex parte Exorcistæ, quàm ex parte Vexati perfecta pro dæmone ad obedientiam præceptis ecclesiasticis exhibendam compellendo fuerit dispositio.

Si verò Exorcista ex evidentibus signis novam dæmonis invasionem certam esse cognoverit, tunc Vexato persuadere potest, ut certam esse invasionem credat; eumque interroget, an cupiat liberari; qui si negativè responderit, & pro tunc Exorcista dæmoni absolutè exitum præcipere, expediens esse non judicaverit, actum suum suspendere debet; quia de lege ordinaria, si patiens rationis sit compos, ex parte ejus voluntatis actus requiritur, ut ex Christi curationibus constat, in quibus ipse dicebat patienti: *Vis sanus fieri?* Joan.5. *Creditis, quia possum facere hoc?* Matth.9. *Quid vis, ut faciam tibi?* Lucæ 18. *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti*. Marci 11. Si autem liberationis desiderium ostendat, breviter patiens instructionibus communibus superiùs positis *nu.622. & sequentibus* instruatur. Et exemplificetur de illo, qui à peccato, quod est gravius vinculum, & acerbior vexatio, solutus, iterùm in peccatum incidit, & iterùm à peccato absolutus evasit; sic etiam iterùm vexatus iterùm liberatur. Ostendat, priores experientias necessarias non esse; sed tantùm præceptum sufficere expulsivum. *Exemplum Sup.n.573.*

§. I.

CUM ergo diligenter fuerit instructus, quod mirum non est, si fuerit iterùm propter fragilitatem suam vexatus; quòd liberatio facillima erit: quod cautior erit imposterum in resistendo diabolicis suggestionibus: quòd Exorcistæ præceptum præstabit id, quod priùs: quòd statim facto præcepto, meliùs se habebit, si ipse perfectam suæ liberationis fiduciam habuerit; tandem brevi oratione peracta, genuflexo Vexato ante Crucifixi imaginem, sequens potest præceptum enuntiare. 762

Exorcismus ad dæmonem expellendum post novam invasionem.

EGO N. minister Christi, & Ecclesiæ auctoritate mihi tradita à Deo, & ab Ecclesia in ordine Exorcistatus: In nomine Sanctissimæ Trinitatis, & in virtute Sanctissimi nominis Domini Nostri Jesu Christi, præcipio vobis spiritibus malignis, qui in corpore istius creaturæ Dei iterùm ingressi estis, ut statim exeatis, & recedatis ab ea, ac destruatis omne maleficium, quod præstitistis in ea; ita quòd ampliùs non habeatis potestatem eam molestandi intrinsecè, vel extrinsecè quacunque ratione, vel quocunque modo, neque apparendi ei sub quacunque forma, vel figura, neque ullo modo eam perturbandi: Exite ergo spiritus immundi, ac recedite ab ea: quia sic vobis præcipio, ut minister Christi, & Ecclesiæ: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. *Præceptum expulsivum.*

§. II.

CUm vexatis autem, qui de regressu dæmonum in corpus suum certi sunt, maxima prudentia procedere debet Exorcista. Nam si conciperent, quòd dæmones pro sua libertate corpora ingrediuntur; vel quòd eis sufficiens resistentia fieri nequit: vel quòd semper sic erit; vel quòd nunc aut aliàs liberari non poterunt; aut quòd fides notabiliter debilitata, & infirmata sit, dum talibus detinentur erroribus, cum majori difficultate, quàm priùs liberabuntur; ideò pro illorum cura utillimum erit, quæ sequuntur ab Exorcista servari. 763 *Documenta servanda pro vexatis liberatis certis de nova invasione.*

Pri-

Primò examinandus est diligenter Vexatus pro invenienda vera regressus causa: ut si novum maleficium fuerit factum; si aliquem pavorem, aut timorem habuerit; si in resistendo tentationibus, ac suggestionibus diabolicis ad diffidentiam de Dei protectione inducentibus negligens fuerit; vel si habitus eis assentiendi destructus non fuerit: vel alia hujusmodi causa: qua inventa, circa illam Exorcista quàm maximè immoretur, ut illa totaliter remota, nullus per eam ad vexandum ampliùs revertendi dæmonibus aditus aperiatur.

Secundò diligenter observetur, an credat, vel crediderit post liberationem dæmones non verè exiisse: & tunc dæmones eiicere difficile erit: quia si tot adhibitis hæsitavit, & Deum ad Exorcistæ præceptum dæmonem eiicere velle non credidit, quid erit nunc? Ergo donec priùs ista falsa removeatur opinio, tota ministerii exorcistici operatio est suspendenda.

Tertiò breviter communis instructio quoad principalia puncta, de quibus supra *nu.622. & sequentibus*, repetatur. Et probetur per ea, quæ sæpiùs vidit, & in seipso expertus est, donec de omnibus sit certissimus: & præcipuè quòd dæmonum regressus ob ejus negligentiam in resistendo diabolicis suggestionibus, & ob minimam, aut nullam in Deum confidentiam fuit; Idcircò facillimum esse commoneat, iterùm eum liberari, si ex præcordiis iterùm in Deum suam fiduciam collocaverit: & quòd similis est expulsio dæmonum à corpore vexato expulsioni peccatorum ab anima peccante. Peccata enim per contritionem, confessionem, & absolutionem delentur: dæmones verò per fiduciam, & confidentiam in Deum, & detestationem in dæmonem, ac per præceptum ab Exorcista contra dæmonem factum expelluntur.

§. III.

764 Quando præcepta ab Exorcista sint formanda?

QUartò Exorcista præcepta pro experientiis non formet, nisi Vexatus ipse pro majori sua securitate id requisierit. Nam anteà omnia, quæ necessaria sunt, sufficienter vidit. Potest tamen Vexatum ipsum admonere, ut ipsemet per seipsum vexationes removeat juxta regulas superiùs positas *num.651. & sequentibus*, & *nu.658. & sequentibus*, & sic, donec dæmon, sicut priùs, totaliter fuerit depressus, atque subjectus, exerceatur.

Quintò, si Vexatus ex fidei debilitate tentationibus, ac suggestionibus diabolicis ad diffidentiam inducentibus imperfectè restiterit, præcepto lenitivo juvetur, donec perfectè suarum operationum dominus fuerit, ac cunctis dæmonum superior machinamentis; semper tamen breviter fidei actu præmisso, quo necessariò dæmon ad obedientiam præstandam compellatur, ut supra innui *n.368. & 664*.

Sextò totum exercitium hoc tempore adimplendum ordinatum erit ad destruendum attendendi, & dæmoniacis suggestionibus assentiendi habitum, & ad removendum totaliter causam regressus, diffidentiam scilicet de concursu Dei ad dæmonem expellendum; ac donec firmiter crediderit Deum absque dubio ad Exorcistæ præceptum dæmonem ab eo totaliter expellere velle ratione suæ infinitæ bonitatis, ac invariabilis fidelitatis.

Septimò poterit Exorcista ad probationes venire; ac præcipere, ut confidentiæ in Deum, ac detestationis in dæmonem actus eliciat: ac cætera, de quibus supra *art.5. de dæmone fugiente, & exeunte*, adimplere. Tandem hortari, eumque admonere, ut impoSterum major sibi sit cura, majusque de eorum observantia studium, quæ sunt ad præservationem necessaria, Deum jugiter, ac suppliciter exorando, ut ab eo divinum petentibus auxilium præstare dignetur, qui est benedictus, & gloriosus in sæcula.

ARTICULUS VIII.

De Dæmone infestante ea, quæ ad hominem spectant.

EA est dæmonis malitia, & inveteratum adversus hominem odium, ut nihil detur in orbe tam absconditum, quod non penetret: distans, quod non attingat: fædum, quod non subeat, ut hominem quoquommodò queat perturbare: Nam cùm ejus personæ malum inferre prohibetur, in rebus saltem ad ejus usum spectantibus virus suum diffundere, ac totalem earum destructionem perquirere non desistit, ut benè docet Tostatus quæst. 126. in cap. 8. Matthæi: *Dæmones*, inquit, *tanto ardore hominibus nocere desiderant, quòd si non possunt nocere eis in seipsis, saltem volunt nocere in quibuscunque rebus eorum*. Quapropter illum ex humanis corporibus expellere non sufficit; sed adhuc verbi Dei, & exorcismi gladio coercendus est in omnibus rebus ad hominis usum spectantibus, animalibus scilicet, domibus, locis habitabilibus, aere, campis, terræ frugibus, comestibilibus, potabilibus, medicinis, vestimentis, supellectili, ac cæteris quibuscunque aliquo modo homini convenientibus, ut ex omnibus deturbetur hic antiquus, ac veternosus serpens, ejusque venenatum virus possit expulsari. 765

765 Dæmon ob odium in hominē ejus rebus nocere studet.

Gladio exorcismi est coercendus.

At quia irrationabilia vebi Dei, seu exorcismorum incapacia esse, incomperto est, ad ea verbi divini gladium, seu adjurationem dirigemus secundùm quod ab alio ad nocendum moventur, videlicet vel à Deo ulciscente, vel à dæmone in illis operante. Si à Deo Divinam Majestatem deprecando, ut id malum avertat: Si à dæmone, imperando illi in nomine Jesu, ne noceat, vel ut nocere desistat, juxta doctrinam D. Thomæ 2.2. *q*.90. *art*.3. & alios supra relatos *n*.357. *&* 358. à maleficiis autem, quibus animalia bruta ad usum hominis spectantia affici consuescunt, incipiemus.

Irrationalia exorcizantur ut moventur ab alio.

QUÆSTIO I.

Quibus modis animalia bruta à dæmonibus vexentur?

REspondetur, tripliciter animalia à dæmonibus molestari. Primò eorum corpora ingrediendo, & in ipsis aliquod vel bonum, vel malum supra bestiarum naturam operando: quomodo permittente Christo porcorum corpora invaserunt. Sed hic modus frequens non est. Secundo modo extrinsecè impedimentum eorum operationibus ponendo: ut equis in via, ne progrediantur; canibus, ne latrent; bobus, ne rectè operentur, & id generis. Tertiò damnum eorum corpori inferendo, ita ut vel moriantur, vel penitus mutilentur. 766

766 Vexationes brutis à dæmone inflictæ.

QUÆSTIO II.

Quomodo sit eis subveniendum?

REspondetur, ut debita remedia illis applicari valeant, opus esse prius cognoscere, quando hujusmodi bestiæ sint maleficiis perturbatæ. Conjecturare ergo possumus, in eis dæmonem operari, quando aliquid præter naturæ cursum operantur; quarum operatio ad præceptum dæmoni factum ab Exorcista desistit: tunc enim evidens est diabolicę pręsentię signum, cùm bestię in operando obediunt pręceptis Exorcistę. 767

767 Modus cognoscendi quando bestię sunt maleficio affectę.

Verùm, cùm dęmon prędictas operationes in bestiis, nisi per relationem ad hominem minimè excitet (nam cùm hominis sint, illas regulariter propter odium, quo hominem ipsum prosequitur cruciat, ut docet Tostatus *qu*.120. *in cap*.8. *Matthæi*; non enim nocet bestiis, quę sunt in deserto) ideò dominus, vel bestiarum custos est in his, quę hic subiiciuntur, instruendus.

Custos bestiarum quomodo instruendus pro earum liberatione?

Primò

Primò ergo ab Exorcista, vel Parocho instruendus est, & admonendus, ut confiteatur peccata sua: ut, si Deus hęc propter illa permisisset, per pęnitentiam ulciscenti Dei justitię satisfaciat; idcircò humiliter, devotè, & ex pręcordiis peccata sua detestetur, Deumque suppliciter, ut sibi omnia peccata sua dimittat, exoret.

Secundò admonendus, ut firmiter credat super res suas nihil dęmonem posse, si ipse & pro se, & pro omnibus, quę ad se spectant, in Deum suam fiduciam constituerit; & quòd dubio procul Deus ipsum, & omnia ipsius sit à quacunque dęmonis invasione, & infestatione protecturus: ut latè prosecuti sumus supra ubi *de fructibus fiduciæ in Deum*.

Tertiò jubeat Exorcista, vel Parochus, ut dominus, vel bestiarum custos genuflexus humiliter, ac devotè, & peccatorum suorum contritionis, & confidentię in Deum, ac detestationis in dęmonem sequenti, vel alia simili formula actum eliciat, quam, si legere nesciat, de verbo ad verbum Exorcista dictabit.

Orazione da farsi à Dio da' padroni, ò custodi degli animali maleficiati, per liberarli da' malefizj.

768 *Actus contritionis.* SIgnor mio Gesù Cristo, eccomi io servo vostro indegnissimo quì prostrato innanzi la Maestà vostra, confesso, che v'hò offeso in varj modi: ma in particolare nell'amar troppo la roba, e le cose à me spettanti, avendo molte volte anteposto la cura, e diligenza nel custodire le cose temporali alla cura, e diligenza nel custodire pura, e senza macchia l'anima mia nel cospetto vostro; e quel tempo, che impiegar dovevo nel lodare, e glorificar e il vostro santissimo Nome, ascoltare i divini Offizj, e frequentare i santissimi Sagramenti, l'hò impiegato solo negl'interessi temporali, e però meritamente la Maestà vostra ha permesso, che questi miei animali, de' quali mi servo negl'interessi temporali siano dal demonio ministro della vostra giustizia vessati, e maltrattati. *Actus amoris erga Deum.* Però ora di tutto cuore di tutti i miei peccati ve ne chieggio perdono, protestando, che per l'avvenire non voglio più offendervi: ma coll'ajuto vostro vi voglio amare sopra tutte le cose con tutto il mio cuore, con tutta l'anima mia, e con tutte le forze mie: & affaticarmi, che dagli altri ancora della mia casa siate amato, e servito; così intendo per l'avvenire, tutto quello, che farò, dirò, e penserò, di farlo, dirlo, e pensarlo a lode, e gloria vostra. Vi prego dunque per la grandezza della vostra bontà, e misericordia, per l'infinita vostra clemenza, e pietà, per onor, e gloria del vostro santissimo Nome vogliate perdonarmi i miei peccati, e concedermi grazia, che per l'avvenire non vi offenda, ma che vi ami sopra tutte le cose, & indrizzi in ordine alla gloria vostra non solo tutti i miei pensieri, parole, & operazioni; *Actus confidentię in Dei protectione.* ma tutte le cose ancora à me spettanti: quali hora vi prego vogliate custodire, e liberare da qualsivoglia infortunio, & in particolare questi miei animali ordinati per uso della mia casa vogliate liberare da qualsivoglia maleficio, ligatura, incantesimo, vesatione, e molestia de'demonj, e de'suoi ministri. Così vi prego ancora vogliate proteggere tutte l'altre cose à me spettanti, campi, vigne, prati, frutti, merci, utensilj, e robe di qualsivoglia genere poste sotto la mia cura, preservandole da qualsivoglia infortunio, & avversità: poiche intendo, che per l'avvenire il tutto sia collocato: e custodito dagli Angioli sotto la protezione del vostro santissimo Nome.

§. I.

§. I.

HAC protestatione peracta, Exorcista, vel Parochus præceptum, seu exorcismum contra dæmones sequenti formula efformet.

Exorcismus ad dæmones ab animalibus expellendos.

EGO N. ut minister Christi, & Ecclesiæ contra vos, spiritus maligni, qui vestris maleficiis has bestias, & alia ad usum istius hominis spectantia 769 Præceptum expulsivum.
infestatis, venio: & in nomine Jesu præcipio vobis, ut statim exeatis ab hisce animalibus sub dominio, vel cura istius hominis constitutis, & à quibuscunque rebus ad illum pertinentibus, ac totaliter recedatis à loco isto, ac destruatis omne, quod perfecistis maleficium: nec ampliùs potestatem habeatis nocendi eis, ac vexandi ea sive intrinsecè, sive extrinsecè: nec apparendi eis sub quacunque forma, vel figura: nec impediendi eorum operationes naturales, ita ut liberè, & sine ulla molestia, vel retardatione eorum dominus, vel custos eis uti possit, quandocunque opus fuerit. Fugite ergo, ac recedite spiritus maledicti: quia sic præcipio vobis, ut minister Christi, & Ecclesiæ. In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Oratio deprecativa ad Deum pro bestiis à maleficiis liberandis.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, qui ab origine mundi creans hominem ad imaginem, & similitudinem tuam, ad ipsius usum, & levamen fecisti etiam animam viventem super terram in genere suo: jumenta, equos, boves, & oves, cæteraque animalia, & bestias terræ juxta species suas: te humiliter deprecamur, ut hoc animal (*si plura fuerint: dicatur*: ut hæc animalia) liberare digneris à quocunque maleficio, ligatura, signatura, infestatione dæmonum, ac ministrorum ejus, & à qualibet lue, peste, ac morbo contagioso, ut tradita ei (vel eis) sanitate, deservire possit (vel possint) ad usum domini sui, qui in Ecclesia tua gratiarum tibi referat actiones. Qui vivis, & regnas in sæcula sæculorum. *(Oratio deprecativa.)*

Postea Exorcista animalia aqua benedicta aspergat, ac benedicat ovilia, fœnum, aquam, sal, & alia hujusmodi benedictione posita infra *nu.*783. ea omnia aqua benedicta aspergendo.

Tandem dominum, vel eorum custodem admoneat, ut illis liberè utatur, & de eis sine ullo timore disponat, nec ea maleficio esse infecta ampliùs cogitet: ac sine ulla hæsitatione Deum pro sua infinita bonitate, ac pietate, & ob honorem Sanctissimi nominis Jesu hujusmodi animalia, seu bestias à quacunque dæmonum infestatione, aut alio infortunio protecturum esse confidat.

QUÆ-

QUÆSTIO III.

Quibus modis à dæmonibus domus soleant molestari?

770 Molestię domibus à dæmonibus factæ.

Respondetur, domus à spiritibus immundis diversimodè vexari solere, ita ut multoties inhabitabiles reddantur. Nam illis quandoque in umbrarum forma ad habitatores, aliosque homines terrendos se ostendunt. Aliquando sibilant, loquuntur, rident, aliosque plures fingunt rumores. Aliquando vasa confringunt, illa evertunt, habitantes perturbant, dormitionem, seu somnum impediunt, aliaque mala gravissima inferunt, ut lapidum jactus, gladiorum, & id generis demonstrationes, sępissimè percussiones infligendo. Quandoque sub hircorum, vervecum, ac felum forma apparent, vel monstrorum. Aliquando leviores turbationes efficiunt, ut suscitare dormientes, eos tegumentis detegere, coopertoria, & linteola trahere, & alia hujusce generis plura operari: de quibus latissimè, cùm de terriculamentis diurnis, ac nocturnis, aliisque dæmonum apparitionibus aliàs, cùm divinum Numen nobis favere dignabitur, peragemus.

QUÆSTIO IV.

Quomodo domus à spiritibus malignis sint purgandæ?

771 Investigatio facienda de vexatione domus.

Respondetur, Primò, antequam ad infestatum locum Exorcista accedat, interrogandos esse dominos, vel habitatores domus de infestationis tempore, quando scilicet, & quomodo incæperit, & quandiù duraverit: & quo tempore soleat esse molestia major: item de speciali loco: si per totam domum; vel in aliquo speciali cubiculo: Pari modo, an sciri, aut imaginari possit vexationis causa: & quid credant. Item si molestent omnes habitantes, vel dominos tantùm; & si hos tantùm in domo, vel etiam extra domum; Item quos, & quantos producant effectus. Item si aliquod unquam adhibitum remedium fuerit; & quodnam, & quale sit præstitum: Si aliquid petierint spiritus, & quid; si major uni, quàm alteri habitatori molestia inferatur: Si extra domum à vicinis, vel ab ipsis habitantibus aliquid audiatur, vel videatur: Si in oratione, vel aliis spiritualibus exercitiis habitatores molestentur.

Instruendi habitatores domus pro liberatione.

Secundò, convocatis vexatæ domus habitatoribus, instruantur ab Exorcista circa ea, quæ in communi instructione *à nu. 622. & sequentibus*, credenda proponuntur; præcipuè Deum dæmonibus, ut animæ, vel corpori, vel in rebus ad ipsos homines spectantibus noceant, nisi ob aliquam justam causam permittere non solere. In anima nunquam, ut dæmon eam in mortalem culpam inducat, permittere sine ipsius voluntatis consensu: In corpore verò, & rebus, ex parte ipsius Dei ob ejus gloriam, & Ecclesiæ suæ sponsæ splendorem: ex parte hominum ob bonorum profectum, & ob malorum pœnam, & aliis de causis, de quibus supra latissimè ubi *de permissione à n. 133. inclusivè usque ad 147. exclusivè*.

Tertiò, admonendi sunt habitatores, ne dæmonibus, vel hominibus asserentibus, talem vexationem à quibusdam animabus, vel purgantibus, vel damnatis fieri facilè credant: quia purgantes suffragia petunt, & post suffragia accepta quiescunt, nec ampliùs aliquem perturbant: damnatæ verò in inferno recluduntur, ut benè pluribus auctoribus probavimus sup. *n. 80.*

§. I.

772 Quartò, habitatores Exorcistæ se maximè conformare debent, illique fidem præstare, ac suam in Deo fiduciam collocare, nulloque modo divina freti pro-

protectione dæmones pertimescere: quia, ut planè ex divina scriptura constat, nihil possunt dæmones contra eos, qui sine hæsitatione in Deo suam fiduciam collocarunt. Ideò dæmonibus, ac dæmoniacis suggestionibus resistere debent, quas instillare solent, ut homines ad diffidendum de Dei bonitate, ejusque assidua custodia, ac protectione inducant: sed animo virili, ac hilari corde, quæ ab Exorcista præcipiuntur, studeant adimplere. *Supra nu. 65. & 66.*

Quintò, Exorcista eos moneat, quòd diabolus sæpissimè vexatæ domus habitatoribus falsas solet cogitationes immittere, phantasiæ obiiciendo, quòd domus illa sub eorum spirituum dominio est: quòd nunquam discedent; quòd ibi ad aliquem custodiendum thesaurum: vel ad torquendas animas: vel quia in ea domo peccator aliquis mortuus est; vel propter alia hujusmodi debent permanere. Ideòque hujusmodi suggestionibus faciliter aures non præbeant; nam hæc, licèt quandoque eveniant; tamen ut plurimùm sunt falsa, & figmenta.

QUÆSTIO V.

Quid agendum ab Exorcista, & domus habitatoribus in actu liberationis?

IN liberationis actu hunc ordinem servare utillimum erit.

Primò, post instructionem, accepta cruce cum candelis benedictis accensis, & aqua benedicta domus Habitatores unà cum Exorcista stolam ad collum gestante ad portam domus principalem processionaliter accedant, & ibi aliquantulum orent, Litanias Sanctorum, vel aliud hujusmodi recitando. 773 Ordo servandus in liberandis domibus à vexationibus.

Secundò, sic processionaliter procedentes locum principaliter vexatum ingrediantur, ubi iterùm orent recitantes Psal. 90. *Qui habitat in adjutorio Altissimi*. Posteà eos hortetur Exorcista ad fidei, ac confidentiæ actus in Deum eliciendos, ita ut Deum ad præceptum Exorcistæ ejus ministri, qui in ejus nomine præcipit, ac ipsius virtute operatur firmiter credant concursurum. Quare Exorcista dæmonibus, si adsint, præcipere poterit, ut levem aliquem ex iis, quos causare soliti erant, causent rumorem, sine ulla tamen Exorcistæ, & habitatorum ne minima quidem læsione: quem si efficient, statim præcipiat, ut à tali rumore desistant; posteà habitatores ad credendum hortetur, quòd sicut huic præcepto obedierunt, ita ultimo præcepto obedient expulsivo. Si verò dæmones ad præceptum ab Exorcista factum nullum censent rumorem, sicuti causare consueverant, nec aliud suæ præsentiæ signum exhibeant, subjungat Exorcista, & habitatores commoneat, quòd dæmones nullum signum dederunt, eò quia jam à Deo facultas ulteriùs habitatores divexandi eis facilè est sublata.

Tertiò jubeat, ut dominus, vel habitator, seu domus custos cum cęteris genuflexus contritionis, ac confidentiæ in Deum actus eliciat, dæmonem sequenti, vel alio modo detestando.

Orazione da farsi à Dio dagli abitatori delle Case molestate, per liberarle da dette vesationi diaboliche.

SIgnor mio Gesù Cristo, ecco, ch'io vilissimo servo vostro indegno, prostrato innanzi la Maestà vostra conosco, e confesso, che v'hò più volte gravemente offeso, l'istesso facilmente averanno fatto ancora gli altri miei di casa, così ora viventi, come anco quelli, che di già sono morti in questa casa; che però di tutte l'offese, ch'io, e tutti quelli di questa casa così viventi, come morti, v'abbiamo fatte, io ve ne dimando perdono, sì come questi, che ora sono presenti quì inginocchiati, 774 Actus confidentię in Deum ad domus à vexationibus diabolicis liberandas.

inten-

intendono di fare, e confermare questa mia protesta. Vi prego dunque per l'infinita vostra bontà, e misericordia, per la fedeltà nelle promesse vostre, per onor, e gloria del vostro santissimo nome, per l'efficacia della vostra santissima passione, per i meriti della Vergine santissima vostra dilettissima Madre, e degli Angioli nostri custodi, e Santi C. N. nostri divoti vogliate à noi viventi rimettere le nostre colpe, & a'morti purganti, che sono in luogo di salute, rimettere le pene, che patir devono per le loro colpe, offerendomi d'adempire per essi quelle opere soddisfattorie, che da'Padri spirituali mi saranno imposte. Così umilmente vi supplico concedere à tutti noi la grazia vostra, e difenderci dall'insidie, e molestie de'demonj, & in particolare da quelle, che sogliono cagionare in questa casa, degnandovi con la virtù, e potestà vostra infinita al precetto, che li farà à nome vostro questo Reverendo vostro ministro, e rappresentante, scacciarli, e bandirli subito fuori lontani da questa casa, sicche per l'avvenire non possano più molestare, ne internamente, ne esternamente li abitatori di essa, ne apparirgli sotto qualsivoglia forma, ò figura: poiche intendo, che per l'avvenire e la casa, e gli abitatori di essa siano collocati sotto la protezione del vostro santissimo nome.

§. I.

Atto di detestazione contro li demonj.

775 Actus detestationis in dæmones.

ET à voi diavoli maladetti ribelli di Dio, perturbatori della pace, e della quiete, per la fede, e confidenza, che ho posto in Gesù Cristo, avendo io cura di questa casa, comando nel nome di Gesù Cristo, ch'al precetto, che farà questo Padre Sacerdote, dobbiate subito partirvi da questa abitazione: perche essendo da me posta sotto la protezione del santissimo nome di Gesù, nel quale ho posto tutta la mia confidenza, pretendo, che non abbiate più potestà di star'in essa, ne di molestare in modo alcuno li abitatori di quella.

His actibus elicitis, & enuntiatis à domino, vel principali habitatore, vel domus custode, Exorcista immediatè stans cæteris genuflexis cum majestate terribili, ac voce grandi, dextera elevata manu ad instar minitantis, exorcismum sequenti, vel simili forma pronuntiet.

§. II.

Exorcismus ad expellendos dæmones à domibus vexatis.

776 Præceptum expulsivum.

COntra vos, spiritus apostatici, osores hominum, perturbatores pacis, pleni omni dolo, & falacia, nequissimi dracones, Ego N. ut minister Christi, & Ecclesiæ venio, & in nomine Domini nostri Jesu Christi præcipio vobis, ut illicò, ac sine mora recedatis ab hac domo, nec ampliùs potestatem habeatis habitandi, vel discurrendi in ea: vel ejus habitatores divexandi, aut quocunque modo inquietandi, vel perturbandi die: vel nocte: vel eis apparendi sub quacunque forma, vel figura: vel strepitus, tumul-

multus, ac rumores excitandi: aut voces formandi: aut quicquid operandi: sed prorsus, & eminus ab ea recedatis. Exite ergo spiritus maledicti, ac fugite sine mora: quia sic præcipio vobis in Nomine Jesu: sic volo, sic jubeo, ut minister Christi, & Ecclesiæ; in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Deinde locum, & habitatores aspergat aqua benedicta.

Eodem modo Exorcista ad omnes cellas, cameras, ac cubicula vexata se gerat, jubeatque omnes genuflectere, & orare, ac præcipuè principalem illius cubiculi habitatorem actum fidei, ac confidentiæ in Deum, nec non detestationis in dæmonem elicere, & præscripto modo, seu breviori ad Exorcistæ libitum, & juxta uniuscujusque devotionem pronutiare: ac posteà Exorcista præposita, seu breviori formula præceptum repetat expulsivum.

§. III.

POst quodlibet præceptum, seu exorcismum expulsivum Exorcista sequentes orationes deprecativas subjungat, ut Deus virtute sua, quod ab Exorcista operatur, perficere dignetur. 777 **Orationes deprecativæ recitandæ ab Exorcista.**

Orationes deprecativæ ad obtinendum à Deo expulsionem dæmonum à domibus, quas infestant.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Fiant aures tuæ intendentes.
℟. In vocem deprecationis meæ.
℣. Dominus sit in loco isto.
℟. Et cum omnibus habitantibus in eo.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

INclina, quæsumus Domine, aures tuas ad preces nostras, quibus te humiliter deprecamur, ut locum istum (vel domum istam) tua benedictione impleas, & efficias, ut in eo (vel in ea) sit sanitas, castitas, victoria, virtus, humilitas, bonitas, mansuetudo, plenitudo legis, confidentia in nomine tuo, & gratiarum actio tibi Deo trino, & uno: neque contra eum (vel contra eam) ampliùs prævalere possit teterrimus dæmon: nec possint habitatores ejus à dæmonum illusionibus, præstigiis, incantationibus, maleficiis, apparitionibus, infestationibus, ac vexationibus perturbari: sed omnes sentiant in eo (vel in ea) tuam omnipotentiam in hac sacerdotali benedictione concurrisse, qua potenter eripiantur, liberentur, ac præserventur ab omnibus diabolicis insidiis, molestiis, atque nequitiis, & à quocunque malo mentis, & corporis. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oremus.

VIsita, quæsumus Domine, habitationem istam, & omnes insidias inimici ab ea longè repelle. Angeli tui sancti habitent in ea, qui habitantes in pace custodiant: & benedictio tua sit super eos semper.

Exaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, & mittere

cere digneris sanctum Angelum tuum de cœlis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Deinde aspergatur aqua benedicta; posteà incenso, (si adsit) thurificetur.

Tandem Exorcista domum, & omnes in ea habitantes genuflexos benedicat, dicens:

Benedictio Dei omnipotentis Patris, ✠ & Filii, ✠ & Spiritus ✠ Sancti descendat super hanc domum, & omnes habitantes in ea, & maneat semper. Amen.

QUÆSTIO VI.

Quomodo domus à dæmonum molestiis sint præservandæ.

778 Modus præservandi domos à molestiis diabolicis.

RESpondetur pro præservatione eligenda esse ex his, quæ dicta sunt de præservatione à maleficiis supra *n.*751. *& sequent.* ea, quæ magis opportuna videntur. Poterunt nihilominus etiam, quæ sequuntur, adimpleri.

Primò domus illius dominus cum tota sua familia saltem tribus diebus ad Sanctissimæ Trinitatis honorem, antequam stratum petat, in domo jam vexata genuflexus Sanctorum recitet Litanias, vel Beatissimæ Virginis, addendo orationem, *Visita quæsumus, &c.* supra positam, una vel duabus candelis benedictis accensis, ac thure benedicto fumigante; ac tandem aqua benedicta domum, ac omnes in ea habitantes aspergat.

Secundò considerent habitatores, quòd dæmones ab illa totaliter domo facti sint exules: & quòd jam Angeli sancti eam in habitationem sibi elegerint; ideò quilibet eorum die, noctuque associatus, vel solus sine timore, aut tremore, immò cum gaudio, ac lætitia in ea discurrat, ambulet, & securus permaneat, Deum semper laudando, ac glorificando, qui nunquam in se sperantes, ac confidentes confundit, vel derelinquit; sed semper adjuvat, ac tuetur.

Tandem super omnia habitatores certam liberationis, ac præservationis habeant fidem, quæ inter omnia primum, ac principalissimum præservativum est, & inexpugnabile scutum, in quo omnia nequissimi hostis tela facillimè poterunt retorquere.

QUÆSTIO VII.

Quomodo aves, vermes, mures, locustæ, & alia animalia terram, vel fructus vastantia sint destruenda?

779 Modus destruendi animalia fructus terræ devastantia.

RESpondetur in primis, à Parocho eorum agrorum, vel fructuum, quos noxia adeò animalia depopulantur, dominos instruendos esse, ut credant, quæ credenda docentur, & quæ adimplenda traduntur, adimpleant, ut superius *n.*767. *& sequentibus*, habetur, & in Deum confidentiæ, ac detestationis in dæmones actus eliciant, ut supra *n.*768. mutatis mutandis, & additis addendis.

Secundò Parochus conditionatum exorcismum efformet, addendo: si fortassè dæmones ipsi sint propinqua, vel saltem remota hujusmodi devastationis causa, sequenti tenore:

Exorcismus contra dæmones, aves, vermes, mures, locustas, & alia animalia producentes, vel ducentes ad campos, ac fructus devastandos.

Præceptum expulsivum conditionatum.

EGo N. ut minister Christi, & Ecclesiæ contra vos, maledicti dæmones, qui ad aliud non collimatis, quàm ad damna hominibus inferen-

ferenda: & cùm à Deo vobis non permittitur, eis nocere in anima, vel in corpore, saltem in rebus temporalibus illis officere nitimini, nunc venio, & si fortasse vos iniquissimi has aves, vermes, mures, vel locustas, & alia hujusmodi animalcula has vineas, has fruges, hæc prata, ac fructus devastantia, activa passivis applicando, produxistis, illa de potentia materiæ educendo: vel jam educta naturaliter collegistis, & collecta hùc deduxistis, ac per hos agros, hortos, vineas, plantas, ac fruges dispersistis, auctoritate mihi tradita à Deo, & ab Ecclesia in nomine Jesu Christi præcipio vobis, ut iterùm illa destruatis, corrumpatis, & in pristinam materiam reducatis: vel aliò transferatis, ubi nemini nocere valeant: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

§. I.

Tertiò Deum deprecetur, ut ipse virtute sua, vel per Angelos suos destruat, & ad nihilum hujusmodi animalcula redigat, à quacunque causa sive naturali, sive transnaturali ad talem perniciem inferendam sint producta.

Orationes deprecativæ contra aves, vermes, mures, locustas, vel alia animalcula arbores, vel fructus devastantia.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. 780 Orationes deprecativæ contra animalcula fructus terræ devastantia.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Preces nostras, quæsumus Domine, clementer exaudi: ut qui justè pro peccatis nostris affligimur, & hanc avium, vermium, seu murium, aut locustarum, vel aliorum animalium infestationem patimur, pro tui nominis gloria ab ea misericorditer liberemur, ut procul à tua potentia expulsi nulli noceant: & hos campos, agros, arbores, fruges, vel vineas in tranquillitate, & quiete dimittant: quatenus ex eis surgentia, & orta tuæ Majestati deserviant, & nostræ necessitati subveniant. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus omnium bonorum remunerator, & peccatorum maximus miserator, in cujus nomine omnia genuflectuntur, cælestia, terrestria, & infernalia, tua potentia nobis peccatoribus omnipotenter concede, ut quod de tua misericordia confisi agimus, per tuam gratiam efficacem consequatur effectum: quatenus hos pestiferos vermes, vel mures, aves, vel locustas, aut alia animalcula per nos servos tuos maledicendo maledicas, segregando segreges, exterminando extermines, ut per tuam clementiam ab hac peste liberati gratiarum actiones majestati tuæ liberè referamus. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta.

§. II.

Benedictio communis supra fruges, & vineas.

781 ℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

ORamus pietatem tuam, omnipotens Deus, ut has primitias creaturæ tuæ, quas aeris, & pluviæ temperamento nutrire dignatus es, benedictionis tuæ imbre perfundas: & fructus terræ tuæ usque ad maturitatem perducas. Tribuas quoque populo tuo de tuis muneribus tibi semper gratias agere, ut à fertilitate terræ esurientium animas bonis affluentibus repleas, & egenus, & pauper laudent nomen gloriæ tuæ. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Aspergat illas aqua benedicta.

Alia benedictio super easdem.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

TE, Domine Sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, supplices deprecamur, ut misericordia tua jugiter nobis concedas sufficientem messium copiam, fructuum omnium largitatem tribuas: vinearum quoque substantiam abundanter, arborum fætus, proventusque omnium rerum: atque ab ipsis omnibus pestiferum sydus, tempestatis procellam, & grandinis fragorem, & universa mala avertere digneris. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus multiplica super nos misericordiam tuam, & preces nostras benignus exaudi: ut super has fruges famulorum tuorum veniat speratæ bene✠dictionis ubertas: ut repleti de frugibus tuis in tuo nomine de tua gratia semper exultent. Per Christum Dominum &c.

Aspergantur aqua benedicta.

§. III.

Benedictio fæni, pascuorum, salis, & aquæ pro animalibus à maleficiis liberandis, ac præservandis.

782 ℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.

℣. Do-

℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum,
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens æterne Deus, qui producis fænum jumentis, & herbam servituti hominum, quique aperis manum tuam, & imples omne animal benedictione, dans escam omnibus in tempore opportuno; exaudi preces servorum tuorum, & super hoc fænum, pascua, salem, & aquam, tuam sanctissimam ✠ benedictionem infundere digneris, ut quæcunque animalia ex eis sumpserint, ab eis discedant omnes insidiæ latentis inimici, liberentur, ac præserventur ab omni maleficio, noxa, & infestatione dæmoniaca: & à quacunque lue, peste, ac morbo contagioso: ut illis tua divina virtute adjutis, atque protectis, eorum domini, ac custodes gratiarum tibi in Ecclesia tua referant actiones. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Aspergantur deinde aqua benedicta.

Alii exorcismi, conjurationes, ac benedictiones pro dæmonibus coercendis aereas tempestates cientibus, fulmina, ac grandines excitantibus, ac per ipsas, sicut & per vermes, bruchos, locustas, erucas, & id generis animalcula, vineas, campos, & fruges devastantibus, ac destruentibus ex Rituali Romano novissimæ impressionis sunt petendi.

§. IV.

HIc tamen omittendæ non sunt communes aliarum rerum ad usum hominis spectantium benedictiones, quæ maximæ hominum conferunt utilitati. Nam cùm dæmon divinam obscurare benignitatem, ac liberalitatem maximoperè tentet, qua Deus ad nobis abundè dona elargienda excitatur, nos, per hujusmodi benedictiones, ipsius in bonis nobis conferendis abundantiam testamur: Benedictio enim abundantiam significat secundùm illud Genesis 22. *Et benedicentur in semine tuo omnes gentes*: ut eruditè docet Paulus Carraria *tom.2. de Regulari, ac mystica Regularum Juris canon. interpret. & verit. Reg.3. art:1. punct.5. n.7.* Idcircò sequentes, ut usitatiores subiiciemus.

Benedictio panis, & vini; & quoruncunque comestibilium.

Adjutorium ✠ nostrum in nomine Domini.
Qui fecit cœlum, & terram.

Exorcismus.

EXorcizo vos creaturæ panis, & vini, & cujuscunque comestibilis, In nomine ✠ illius, qui panes in deserto benedixit, & multiplicavit: qui aquam in vinum convertit, & manna in deserto patribus dedit omne delectamentum in se habens, ut sitis fortitudo, sanitas, & purificatio huic, & omnibus Dei creaturis ex vobis sumentibus ad effugandos omnes spiritus immundos, omnemque nefariam vim Diaboli, & omnes figuras Sathanæ exterminandas: Per eum, qui venturus est judicare vivos, & mortuos, & sæculum sæculorum. Amen.

Brogn. Man. Exorcist.

Oremus.

OMnipotens Deus, æternæ vitæ, & Angelorum panis vivus, qui Eliam in fortitudine subcinericii panis usque ad montem Oreb ambulare fecisti, & quinque panes in deserto tua sancta benedictione multiplicasti, aquam in optimum vinum transubstantiasti, Moysemque, & populum tuum in deserto cibis suavissimis cibasti, purificare, ✠ benedicere, ✠ & sanctificare ✠ digneris has creaturas cibi, & potus, quas in nomine sancto tuo purifico, ✠ benedico, ✠ & sanctifico, ✠ ut omnibus ex eis comedentibus, ac bibentibus sint contra maleficia, insidias, & callidi hostis morbos præsidium, & tutamen: & comedentium corda, viscera, & cuncta corporis membra per Spiritus sancti gratiam benedicantur. Quæ omnia maleficia, incantationes, ligationes, signaturas, & facturas, per hæc comestibilia, & potabilia benedicta destruo, ✠ annihilo, ✠ & à corporibus humanis eradico: ✠ Per te, Jesu Christe, qui vivis, & regnas in sæcula sæculorum. Amen.

Aspergatur aqua benedicta.

Alia benedictio Panis.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit Cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DOmine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, bene ✠ dicere digneris hunc panem tua sancta spirituali benedictione: ut sit omnibus sumentibus salus mentis, & corporis: atque contra omnes morbos, & universas inimicorum insidias tutamen. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, panem vivum, qui de cœlo descendit, & dat vitam, & salutem mundo: & tecum vivit, & regnat in unitate Spiritus sancti Deus: per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Aspergatur aqua benedicta.

Alia Benedictio ad quodcunque comestibile.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

BEne ✝ dic, Domine, creaturam istam N. ut sit remedium salutare generi humano: & præsta per invocationem sancti nominis tui, ut quicunque ex ea sumpserint, corporis sanitatem, & animæ tutelam percipiant. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Aspergat aqua benedicta.

Benedictio Salis.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℞. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum.
℞. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DOmine Deus, Pater omnipotens, qui hanc gratiam cœlitùs sali tribuere dignatus es, ut ex illo possint universa condiri, quæ hominibus ad escam procreasti, bene✠dic hanc creaturam salis ad effugandum inimicum: & ei salubrem medicinam immitte, ut proficiat sumentibus ad animæ, & corporis sanitatem. Per Christum Dominum nostrum. ℞. Amen.

Et aspergat aqua benedicta.

Benedictio Agni, & aliarum carnium.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℞. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum. ℞. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui per famulum tuum Moysem, in liberatione populi tui de Ægypto agnum occidi jussisti in similitudinem Domini nostri Jesu Christi, & utrosque postes domorum de sanguine ejusdem agni perungi præcepisti: quique in priori Testamento carnes animalium in sacrificio offerri voluisti, & in cibum & refectionem hominibus concessisti: quæsumus, ut hanc carnem bene✠dicere & sancti✠ficare digneris, quam famuli tui ad laudem tuam sumere desiderant, per resurrectionem ejusdem Domini nostri Jesu Christi: Qui tecum vivit, & regnat in sæcula sæculorum. ℞. Amen.

Et mox aspergat aqua benedicta.

Benedictio Ovorum.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℞. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum. ℞. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

SUperveniat, quæsumus Domine, tuæ benedicti✠onis gratia huic ovorum creaturæ: ut cibus salubris fiat fidelibus tuis in gratiarum actione sumentibus, ob resurrectionem Domini nostri Jesu Christi. Qui tecum vivit, & regnat in sæcula sæculorum. ℞. Amen.

Et aspergat aqua benedicta.

Benedictio quoruncunque fructuum.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℞. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum. ℞. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

BEne ✠ dic Domine hos fructus, & præsta: ut qui ex eis in tuo sancto nomine vescentur, corporis, & animæ salute potiantur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Et aspergat aqua benedicta.

Benedictio vini, cervisiæ, vel alterius potabilis materiæ.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DOmine Deus, Pater omnipotens, statutor omnium elementorum, & fructuum, qui per Jesum Christum Filium tuum Dominum nostrum, substantiam hanc in refocillationem sitis, & corporum salutem esse voluisti; te supplices deprecamur, ut ex auditis orationibus nostris, eam tuæ pietatis aspectu sancti ✠ fices: atque ita omnium spirituum immundorum ab ea recedat incursio, ut quicunque ex ea sumpserit, ei gratia tuæ benedictionis adveniat, & mala omnia, te propitiante, ab eo procul recedant. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit, &c. ℟. Amen.

Et aspergat aqua benedicta.

Alia benedictio vino propria.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DOmine Jesu Christe, qui in Cana Galilææ ex aqua vinum fecisti, qui es vitis vera, multiplica super nos misericordiam tuam, & bene ✠ dicere, & sanctificare digneris hanc creaturam vini, ut quicunque ex eo sumet, divinæ benedictionis tuæ opulentia repleatur, & sanctificetur, & corporis sanitatem, & animæ tutelam percipiat. Qui cum Patre, & Spiritu sancto vivis, & regnas, &c. ℟. Amen.

Et aspergat aqua benedicta.

Benedictio olei.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

EMitte, quæsumus Domine, Spiritum sanctum tuum Paraclitum de cœlis in hanc pinguedinem olivæ, quam de viridi ligno producere dignatus es, ad refectionem mentis, & corporis, ut tua sancta bene ✠ dictione sit omnibus hoc unguento cœlestis medicinæ perunctis tutamen mentis, & corporis, ad evacuandos omnes dolores, omnesque infirmitates, omnemque

ægri-

ægritudinem mentis, & corporis, & si quod illis adversantium spirituum adhæreat nocumentum, ad tactum, & sumptionem sanctificati olei hujus abscedat, nullus spiritualibus nequitiis locus, nulla refugis virtutibus sit facultas, nulla insidiantibus malis latendi licentia relinquatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Benedictio quaruncunque medicinarum.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

SUmme Deus, qui summa, & media, imaque custodis, qui omnem creaturam intrinsecùs ambiendo concludis, sancti✠ficare, & bene✠dicere digneris hanc medicinam, & bene✠dictionem tuam super eam digneris effundere, ut per tuam sanctissimam virtutem, & copiosissimam benedictionem per signum sanctæ Crucis ✠ impertitam, omnis virtus diabolica ab hac creatura, quæ hanc medicinam sumptura est, expellatur, & annihiletur, tantanque virtutem merito Passionis tuæ, & vivificæ Crucis ✠ recipiat, ut omnes immundos spiritus, incantationes, ligaturas, signaturas, facturas, & omnia maleficia possit expellere, & divertere à famulo tuo, qui ea utetur, exhibeatque ei plenum sanitatis effectum. Per Christum Dominum &c. ℟. Amen.

Oremus.

BEnedico te, creatura medicinæ, in nomine altissimi Patris, ✠ & Filii, ✠ & Spiritus ✠ sancti, qui te creavit pro tutela humani generis. Et rogamus te, Domine Deus noster, ut hæc creatura medicinæ famulo tuo, qui ea utetur, in nomine Sanctæ Trinitatis efficiatur salutare remedium, sitque perfecta medicina in visceribus ejus. Qui in Trinitate perfecta vivis, & regnas in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta.

Benedictio Thalami.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

BEne✠dic Domine, thalamum hunc: ut omnes habitantes in eo, in tua pace consistant, & senescant, & multiplicentur in longitudine dierum cum incolumitate mentis, & corporis, & ad regna cœlorum perveniant. Per Christum Dominum nostrum &c. ℟. Amen.

Oremus.

CReator, & conservator humani generis, dator gratiæ spiritualis, largitor æternæ salutis, tu, Domine, emitte benedictionem tuam super hunc thalamum, ut, quicunque in eo requiescet, in virtute cælestis defensionis ad vitam æternam proficiat, & à suis languoribus, & doloribus, omnibusque

busque insidiis, & machinationibus diaboli, & ministrorum ejus liberetur. Per Christum Dominum &c. ℟. Amen.

Posteà aspergat aqua benedicta.

Benedictio Cubiculi.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

BEne✠dic, Domine Deus omnipotens, locum istum, ut sit in eo sanitas, castitas, victoria, fortitudo, humilitas, bonitas, & mansuetudo, plenitudo legis, & gratiarum actio Deo Patri, & Filio, & Spiritui sancto: & hæc benedictio maneat super hunc locum, & super habitantes in eo, Angeli tuæ lucis eum inhabitent, eumque, & ejus habitatores custodiant, & defendant contra omnes insidias inimici; & si quæ adversa, & contraria sunt, ab eo in hoc loco machinata, & fabricata, auctoritate majestatis tuæ expellant. Per Christum Dominum &c. ℟. Amen.

Oremus.

PRopitiare, Domine, supplicationibus nostris, & bene✠dic locum istum dextera tua sancta, & omnes, qui in eo commorantur, illumque visitare, & inhabitantibus gratiam sanitatis impertiri digneris, sicut benedicere dignatus es cubiculo, & domui, in quo exceptus fuit hospitio Propheta Eliseus; & sicut visitasti, & sanasti socrum Petri; mitte, Domine, sanctum Angelum tuum de cælis, qui liberet, & defendat hunc locum ab imminentibus malis cum omnibus, qui in eo commorantur, nullaque eos nequitia contrariæ potestatis infestet, sed virtute Spiritus Sancti fiat hìc tibi debitum, & devota libertate securum servitium. Per Dominum nostrum, &c. ℟. Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta.

Benedictio ignis, quo cremabuntur signa maleficii inventa.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DOmine Deus omnipotens, cui assistit exercitus Angelorum cum tremore, quorum servitium spirituale, & igneum esse cognoscitur, dignare respicere, bene✠dicere, & sanctificare hanc creaturam ignis, ut eo combustis maleficii signis, omnes languores, omnesque infirmitates, atque insidiæ inimici effugiant, & separentur à plasmate tuo. Nunquam lædatur à morsu antiqui serpentis, quod pretioso Sanguine Filii tui redemisti. Qui tecum vivit, & regnat, &c. ℟. Amen.

Aspergat aqua benedicta.

Benedictio Thuris, seu Incensi.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Ore-

Oremus.

PEr intercessionem Beati Michaelis Archangeli stantis à dextris altaris incensi, & omnium electorum suorum, incensum istud dignetur Dominus bene✠dicere, & in odorem suavitatis accipere. Sit, quæsumus Domine, famulis tuis pretioso Sanguine tuo redemptis, defensio perpetua contra omnes spiritus malignos, & omnes incantationes, præstigia, & diabolicas vexationes: sit perpetua expulsio malignorum spirituum, & in quocunque loco odor hujus incensi fuerit, nullum maleficium, nullaque molestatio diabolica possit perdurare, sed statim tua immensa potentia, & virtute tollatur, & abigatur per signum sanctæ Crucis tuæ. Qui vivis, &c. ℟. Amen.

Oremus.

DOmine Deus omnipotens, cui astat exercitus Angelorum cum tremore, dignare bene✠dicere, & sancti✠ficare hanc creaturam incensi, ut omnes languores, omnesque infirmitates, atque insidiæ inimici odorem incensi hujus sentientes fugiant procul, ut de cætero non audeant lædere, molestare, aut infestare creaturas tuas, aut loca habitationis earum. Per te, Jesu Christe Salvator mundi, qui vivis, &c. Amen.

Aspergat aqua benedicta.

Benedictio Aquæ.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

BEne✠dic, omnipotens Deus, hanc aquam, quam ad usum humani generis ad abluendum omnium peccatorum crimina præstitisti, ut invocato super ea nomine tuo sancto, quicunque in ea lotus fuerit, vel ubicunque aspersa fuerit, seu à qualibet creatura rationali potata, salutaris tui munus invisibile per hanc aquam tribuatur, ut omne, quod sordidum est, effugetur, & tuæ pietatis beneficium in omnibus convalescat. Per Dominum nostrum Jesum Christum, &c. Amen.

Oremus.

DOmine Sancte Pater, æterne Deus, exaudi preces nostras, sicut exaudire dignatus es famulum tuum Moysem in mari rubro, propter hoc, quia Pharao in populo tuo cor suum exacerbavit, ut ipsum manu sui exercitus necaret: & sicut Eliseus Propheta, cùm populus tuus aquam gustare non posset, sal accepit, & projecit ad exitus aquarum, & benedixit eas, & dixit: Sanabit Dominus aquas istas, & non erit in eis mors, neque infirmitas, & sanatæ sunt aquæ: ita tu, Domine, sana aquam istam, ut ubicunque aspersa fuerit per domos, sive angulos domorum, & ubicunque maleficium diabolicum delatum fuerit, statim confusum, & increpatum abscedat, & fugiat; & sit nobis Domine, hæc aqua aspersa, aqua omnis virtutis, aqua refrigerans, & diaboli interitus: & liberatus hic famulus tuus N. laudes, & gratias tibi: Domine Sancte Pater omnipotens, agat sempiternas. Per Christum Dominum nostrum &c. Amen.

Ex thesauro Exorcismorum pag. mihi 396.

Bene-

Benedictio vestimentorum.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens æterne Deus, qui inter cætera mirabilia creaturas tuas diversis ornamentis decorasti: & tunicas pelliceas Adæ, & Evæ fecisti: nosque veste misericordiæ tuæ in hoc seculo, & in regno tuo pervenientes stola gloriæ circumdas: quæsumus, ut hoc indusium, seu hæc indumenta, pro tui nominis amore, purificare, ✠ mundare, ✠ & benedicere ✠ digneris; ut quicunque ea portaverit, & induerit, cœlestis gratiæ plenitudinem in eis, & munimen valeat tuæ benedictionis percipere, ut ab omnibus inimicorum maleficiis, incantationibus, ligaturis, signaturis, & facturis, & insidiis defensus, incolumis te in sæcula glorificare possit. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta.

Benedictio Navis.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

REspice in nos, omnipotens Deus, de cælo sancto tuo: & dignare benedictione cœlesti huic bene✠dicere navi, in qua, sancto comitante Angelo tuo, ambulantes itinere recto, & prospero dirigere, & ab omni periculo, & infortunio eripere digneris, ut ad patriam, & ad portum salutis reversi, te cum alacritate mentis exultantes laudent creatorem universorum. Qui cum Filio tuo benedicto Domino nostro Jesu Christo, & cum Spiritu sancto vivis, & regnas, in sæcula sæculorum.

Deinde aspergat aqua benedicta.

Benedictio ad quodcunque volueris.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

BEne✠dic, Domine, creaturam istam N. vel N. ut sit remedium salutare generi humano; & præsta per invocationem sancti tui nominis; ut quicunque ex ea sumpserint, vel gustaverint, corporis sanitatem, & animæ tutelam accipiant. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Deinde aspergat aqua benedicta.

A R-

ARTICULUS IX.

De modo, & ordine exorcizandi.

EX omnibus prædictis in hoc capite facillimè colligi potest, nullum, determinatum exorcizandi ordinem necessariò assignari; sed posse Exorcistam pro voto suo ex exorcismis, conjurationibus, ac benedictionibus juxtà patientis conditionem, & vexationem, ipsius dispositionem, ac temporis opportunitatem, eos seligere, qui magis sibi opportuni videbuntur. Non enim idem ordo cum omnibus obsessis, ac maleficiatis est servandus: quia non eædem omnium sunt obsessiones, ac vexationes. Si quis enim Exorcista, cùm sibi aliquis maleficio affectus adducitur, in quo dæmon super sensitivas potentias, ac super linguæ usum ad loquendum potestatem non habet; sed tantùm aliquam aliam corporis partem divexat, puta stomachum, renes, caput, & id generis. Si, inquam Exorcista dæmoni præcipere vellet, ut per os obsessi loqueretur, & ad interrogata responderet, quid ageret Exorcista hujusmodi interrogationibus? surdum alloqueretur, oleum, & operam perderet, ac diù majores Vexato cruciatus augeret. Prædictis ergo exorcismis, objurgationibus, præceptis, ac benedictionibus secundùm obsessorum, Energumenorum; ac maleficio affectorum diversitatem, dispositionem variam, ac diversam temporis, & loci opportunitatem est utendum. 784 Quomodo utendum sit exorcismis?

Nihilominus inutile minimè erit, maximè pro tyronibus in exorcistatus ordine, servandam seriem assignare, quę in hujus artis praxi talis erit.

§. I.

PRimò Exorcista experiatur, num ipsemet debitas conditiones pro munere suo ritè, ac tutò obeundo possideat, nempè num præter ordinis, ac jurisdictionis potestatem, sufficienti sit scientia præditus in ordine ad cognoscendum maleficiorum, & obsessionum causam permissivam, Deum scilicet, ac rationem permissionis; causam efficientem, & operantem, Dæmonem nempè; ministerialem, & cooperantem, Maleficum scilicet: instrumentalem, seu moralem, res naturales nempè: nec non eorum signa tam probabilia, quàm evidentia: num virtutibus sit ornatus, fide theologica scilicet, & maximè respectu eorum, quæ sui muneris sunt, nedum implicitè, sed & explicitè: Spe, seu fiducia firma; & inhæsitanti, quòd dæmonem sit expulsurus, si talis expulsio fuerit salutaris: Charitate erga Deum, & proximum: Fortitudine in sustinendo, & perseverando; & Prudentia in vitandis erroribus circa adjurationem, & in rectis semitis circa eandem eligendis. 785 Quid considerandum ab Exorcista circa seipsũ?

§. II.

SEcundò, antequam exorcizandi opus aggrediatur, prius agnoscat, an ille, qui proponitur, energumenus, aut maleficiatus verè, & certè, vel saltem probabiliter sit, aliter si aliqua signa saltem probabilia non habeat, non ultrà procedat juxtà regulas *à n.618. inclusivè usque ad n.621. exclusivè*, assignatas. 786 Quid considerandũ circa obsessum?

Tertiò, diligenter advertat, an in Patiente conditiones requisitæ, capacitas scilicet ad intelligendam instructionem; propriæ liberationis desiderium; fides spei firmæ, seu suæ liberationis fiduciæ conjuncta; obedientia, quam in omnibus Exorcistæ præstare debet; ac tandem pura conscientia habeantur: Nam si Energumenus prædictis careat, difficillimè optatam sanitatem consequetur.

Quartò, quòd exorcizandus contritus, & etiam si fieri potest, confessus sit, & sacra communione refectus; sitque honestis parentibus, vel amicis associatus, & in locum ad hoc aptum, scilicèt, quietum, devotum, & à populi multitudine remotum perductus. *Sup. nu. 574. & sequent.*

Quintò,

§. III.

787 Invocandum est ab Exorcista divinũ Numen.

QUintò, cognito, quòd verè maleficiatus, vel Energumenus sit, Exorcista cum omnibus astantibus genuflexus Spiritum Sanctum imploret, ut ab eo in suo ministerio dirigatur:

Antiphona ad invocationem Spiritus Sancti.

Veni, Sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, & tui amoris in eis ignem accende.

℣. Emitte spiritum tuum, & creabuntur.

℟. Et renovabis faciem terræ. Oremus.

ADsit nobis, quæsumus Domine, virtus Spiritus Sancti, quæ & corda nostra clementer expurget, & ab omnibus tueatur adversis. Per Christum Dominum nostrum.

DA, quæsumus, nobis, omnipotens, & misericors Deus: ut Sancto Spiritu congregati, hostili nullatenus incursione turbemur.

ACtiones nostras, quæsumus Domine, aspirando præveni, & adjuvando prosequere: ut cuncta nostra oratio, & operatio à te semper incipiat, & per te cœpta finiatur.

DEus, à quo bona cuncta procedunt, largire supplicibus tuis: ut cogitemus, te inspirante, quæ recta sunt: & te gubernante eadem faciamus.

PAteant aures misericordiæ tuæ, Domine, precibus supplicantium: & ut petentibus desiderata concedas: fac eos, quæ tibi sunt placita, postulare. Per Christum, &c. ℟. Amen.

§. IV.

788 Quid agendum oratione soluta ab Exorcista, & circumstãtibus.

SExtò, oratione soluta, sedeant omnes ad instructionem audiendam, quæ non solùm Energumeno; sed circumstantibus etiam plurimùm valebit: in qua instructione Exorcista vulgari idiomate clarè, & distinctè, juxtà Energumeni capacitatem, quæ sint credenda erga Deum, Exorcistam, dæmonem, & seipsum, juxta doctrinam traditam à *n.622. inclusivè usque ad 646. exclusivè*, declarabit.

Interrogationes faciendæ.

Septimò Exorcista patientem interroget, quo malo, & in qua corporis parte regulariter à dæmone divexetur. Quo respondente, sic & sic: & in tali parte, &c. tunc Exorcista præcepto instructivo dæmonis obedientiam probet juxta regulas supra à *n.368 usque ad 377. & 665.* ubi *de præcepto instructivo* agitur, assignatas.

Probationes peragendæ.

Octavò, postquam Exorcista Energumenum perfectè instruxerit, eum probet, an perfectè credat, quæ ad expulsionem necessaria sunt juxta regulas traditas supra *à n.646. inclusivè, usque ad 554. exclusivè*

Nonò, cognito, quòd Energumenus benè dispositus sit, ac perfectè pro sua liberatione probatus, Exorcista illum admoneat de tentationibus, ac suggestionibus, quas in liberatione illi versipellis hostis obiiciet, ut eum ad diffidentiam de divini auxilii concursu inducere valeat: poteritque aliquas earum, quæ ponuntur supra *nu.* 738. secundùm doctrinam illo articulo traditam adducere, Moneatque, ac doceat illis resistendi modum, suis locis distinctis, nempè *art.* 2. 3. & 4. *hujus quarti capitis* assignatum.

§. V.

789 Divinum implorandum auxilium.

DEcimò, invento ab Exorcista Energumeno benè disposito, perfectè probato, & ad dæmoniacis tentationibus resistendum ritè parato, Exorcista unà cum

cum omnibus astantibus genuflexus ante Crucifixi, ac Beatissimæ Virginis imaginem, divinum imploret auxilium pro dæmonis expulsione, humiliter, ac devotè aliquam, vel aliquas ex orationibus positis suprà *num.* 740. 741. *&* 742. recitando.

Undecimò, post orationem sedeat Exorcista, cæteris omnibus genuflexis, & jubeat, ut Energumenus fidem, ac fiduciam, quam mente se habere fatetur, verbis explicet, juxta propriam sui ipsius devotionem. Poterit tamen Exorcista formulam supra *num.* 656. vel alias suis locis distinctis positas proponere juxta obsessionum, ac maleficiorum varietatem. Deinde statim detestationis actum in dæmonem eisdem locis positum renovare. Actus fidei, ac confidentiæ enuntiatur.

Duodecimò, Exorcista ea, quæ *à n.* 743. *inclusivè usque ad n.* 765. *exclusivè* habentur, juxtà ordinem ibi positum, & monita ibi tradita prosequatur. Nec non actu detestationis.

Modus brevis aptissimus ad dæmones expellendos, & maleficia dissolvenda.

DUcto Vexato coram Exorcista in loco decenti, devoto, & à populi multitudine remoto, præsentibus aliquibus ex ejus parentibus, vel amicis; ex signis ejus vexatione præcognita, probet Exorcista ad majorem evidentiam, an verè vexatus sit, & hoc per præceptum probativum, sic conditionaliter dæmoni præcipiendo: 790 Modus brevis dæmones expellendi.

In nomine Jesu præcipio tibi, dæmon, si tu es in corpore istius creaturæ Dei, ut me præsente illos humores commoveas vel in stomacho, vel in altera parte corporis, quos solitus es commovere me absente, sine ulla tamen læsione ipsius patientis. Præceptum probativum.

Deinde statim præcipiat, ut à tali commotione desistat.

Cognito ex dæmonis obedientia, quòd infirmitas certitudinaliter à dæmone est excitata, Exorcista breviter Energumenum instruat.

Primò, ut credat, quantum est ex parte sua, Deum ad illum à dæmone liberandum paratissimum esse, si ipse sanitate benè sit usurus, ad Deum nempè magis, ac magis laudandum, & glorificandum, & salutem animæ suæ majori studio procurandam; & confidenter credat, se à Deo tale beneficium obtenturum.

Secundò, Exorcistam à Deo, & ab Ecclesia in Exorcistatus ordine dæmones eiiciendi potestatem accepisse: & quòd ipse, cùm sit Exorcista, talem habet facultatem.

Tertiò, dæmonem ad ipsius Exorcistæ præceptum cogendum fore ab ipso Energumeno exire: quia à divina virtute, quæ præsens est, expelletur.

Quartò, Deum ad ipsius obsessi peccata minimè respecturum, dummodò illicò ex corde perfectum doloris, ac contritionis actum cum proposito firmo quamprimùm fideliter confitendi peccata sua, ac satisfaciendi, producat.

Quintò, Exorcista vexatum interroget, an firmiter credat, quod ipse illum docuit, similiter, an confidat, nunc immediatè Deum ob suam infinitam bonitatem, ac misericordiam, eum esse liberaturum. Si hilari fronte respondeat, quod sic: tunc jubeat, ut genuflexus corde, & ore contritionis actum eliciat, & proferat; deinde humiliter, devotè, ac confidenter à Deo suam liberationem deposcat; dæmonique præcipiat in nomine Jesu, ut recedat: poteritque Exorcista illum ad hujusmodi actus formandos, & exprimendos adjuvare.

Tandem Exorcista sedens, patiente genuflexo, & cernuo, contra dæmonem præceptum proferat expulsivum, dicens:

Ego N. ut minister Christi, & Ecclesiæ in nomine Jesu Christi præcipio tibi, dæmon, ut immediatè, & sine ulla mora exeas ex corpore istius creaturæ Dei, nec ampliùs habeas potestatem nocendi ei intrinsecè, vel extrinsecè, vel quocunque modo eam perturbandi, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Post liberationem jubeat, ut immediatè breviter gratiarum actionis actum erga Deum eliciat, poteritque ipsemet Exorcista ei dictare juxta formulam positam su- Deo gratiæ agendæ.

pra

pra *n.*747. Et admonere, ut imposterum spiritualia, ac præservativa remedia adhibeat, ne dæmon ampliùs illum invadere queat, ac perturbare.

Modus brevissimus ad dæmones expellendos, & maleficia destruenda.

791 Modus brevissimus dæmones expellendi.

PRæsentato Energumeno, vel maleficiato ad suam liberationem consequendam perfectissimè disposito coram Exorcista, vel Parocho, jubeat Exorcista, vel Parochus, ut dicat, num ipsum Dei, & Ecclesiæ ministrum esse credat, & ut talem se dæmones eiiciendi, ejusque maleficia destruendi facultatem habere. Qui si hilari vultu, magnaque devotione, ac fiducia se firmiter credere, ac sine ulla hæsitatione confidere asserat, quòd mox à quacunque dæmonum vexatione liberabitur, nec contra ipsum dæmones quicquam ulteriùs poterunt, Exorcista sedens, patiente ad pedes ejus genuflexo, præceptum contra dæmonem hac, vel alia formula efformet.

Præceptum expulsivum.

In nomine Jesu Christi præcipio tibi, dæmon, ut exeas ex corpore istius creaturæ Dei, nunquam in illud rediturus.

Formato hoc præcepto, jubeat, ut persona liberata surgat, ac suam liberationem contestetur.

Cognito, quòd verè sit liberata, jubeat, ut genuflexa Deo gratias referat, cui soli honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

C A P U T V.

De Remediis pro afflictis, & tribulatis.

792 QUamvis Parochorum sit proprium munus, afflictis, ac tribulatis suæ curæ subjectis opem tribuere, sicut eis in Rituali Romano *c. de Visitatione, & cura infirmorum* insinuatur. Verumtamen, quia *unicuique Deus mandavit de proximo suo*; ut quilibet etiam latinæ linguæ ignarus & sibi, & proximo, cùm necessitas postulat, in tribulationibus, ac necessitatibus opportuna possit adhibere remedia, hìc nonnullas vulgari idiomate (sic rogatus) breves instructiones cum quibusdam orationibus deprecativis subiiciam, maximè pro afflictis, ac tribulatis in infirmitatibus naturalibus sublevandis; eosque ab inimicis, ac persecutoribus tuendis. Quod duobus articulis discutietur.

Eccl.c.17.

A R T I C U L U S I.

De afflictis, ac tribulatis in infirmitatibus naturalibus sublevandis.

SUppositis instructionibus pro Parochis, quæ in Rituali Romano *loco cit.* habentur, quas ipsi, cùm necessitas exigit, semper in oculis habere tenentur, sequentes pro omnibus breviter propono.

Istruzione prima.

793 QUello, che desidera nelle sue infermità d'essere da Dio consolato, & ajutato deve

Primieramente considerare, e ricevere quell'infermità, e tribulazione, come venuta dalla mano di Dio per salute dell'anima sua, acciò si emendi di qualche suo peccato, ò difetto, e disponga meglio la vita sua, corregga i suoi costumi, e faccia maggior profitto per l'avvenire nella via del Paradiso. E però deve subito ringraziare sua Divina Maestà, che si sia compiacciuto di visitarlo con quell'infermità, e tribulazione, e di darli quella piccola Croce.

Secondariamente, deve pregar Iddio, che gli dia ajuto, acciò da questa visitazione, qual si sia, possa cavare quel frutto, e profitto, che Iddio desidera, nè dalla sua impazienza, & ingratitudine venga impedito.

Terzo, se per sorte quell' infermità le fosse stata da Dio mandata per suoi peccati, subito faccia un'atto vero di dolore, e contrizione de' suoi peccati con proposito fermo d'emendarsi, e di farne la dovuta penitenza; che levata la causa dell'infermità, si leverà l' effetto, conforme anco Santa Chiesa nell'infrascritte Collette, ò Orazioni costuma di domandare. *Infra n. 79. & n. 815.*

Quarto, se quell'infermità da Dio gli fosse mandata per la sua negligenza nel camminare nella via della Cristiana perfezione, si stabilisca di cuore, di volere per l' avvenire vivere puramente, e con tutte le sue forze affaticarsi per servir Dio con maggior' affetto, e sollecitudine: e però preghi Iddio, che per la sua bontà, e misericordia, e per i meriti della sua sacratissima Passione, si degni perdonarli i suoi peccati, e concederli grazia, di poter per l'avvenire amarlo, e servirlo con tutto il cuore, con tutta l'anima, e con tutte le forze: & adempire quell'opere, che saranno più conformi al suo divino volere.

Quinto, s'offerisca à patire per amor di Dio quell'infermità, e tutte quelle pene, e tormenti, che sono più conformi al suo divin beneplacito.

E per mettere in pratica questi precedenti atti, serviranno le seguenti orazioni, prima descritte in latino per i dotti, di poi in volgare per quelli, che non intendono la lingua latina.

I. ORATIO

Ad accipiendam infirmitatem, ut à divina providentia immissam: ac pro ipsa Deo gratias agendum.

DOmine Jesu Christe, qui ad gloriam tuam, & salutem nostram læta permisces tristibus, & ad profectum nostrum secunda, adversaque evenire permittis, bonitati tuæ gratias ago, quòd mei fueris recordatus, & hac exigua cruce servum inutilem visitaveris. Peto autem gratiam, ut ex hac qualicunque visitatione tua fructus, & proventus, quem tu desideras, consequatur, neque impatientia, vel ingratitudine mea impediatur. Tuam, quæso, manum porrigas infirmo mihi, meque sicut Petrum Apostolum: cùm mergi cœpisset marinis fluctibus, potenti dextera erige, ne sub hac cruce labascam, & concidam. 794

Oremus.

DEus, qui conspicis, quia ex nostra pravitate affligimur: concede propitius, ut ex tua visitatione consolemur. Qui vivis, & regnas in sæcula sæculorum. Amen. *Sabbato quatuor temporum Adventus.*

II. ORATIO

Ad impetrandam à Deo veniam peccatorum.

O Domine Deus meus, confiteor me non vixisse, proh dolor! sicut debuissem, & per gratiam tuam potuissem: Unde jam toto corde doleo, & me non satis dolere doleo. Obsecro igitur te, Domine, & suppliciter rogo, ut non facias mihi secundùm peccata mea, sed secnndum magnam misericordiam tuam, quæ superat peccata totius mundi. Miserere mei, Domine, miserere mei, & adjuva me, sicut tu nosti, quòd mihi necesse est in corpore, & anima. Scis omnia, potes omnia, qui vivis in sæculorum sæcula. 795

Oremus.

Feria 6. Cinerum ad Vesp. TUere, Domine, me famulum tuum, & ab omnibus peccatis clementer emunda: quia nulla mihi nocebit adversitas, si nulla mihi dominetur iniquitas. Per Christum, &c.

III. ORATIO.

Ad proficiendum in via perfectionis.

796 DOmine Jesu Christe, ecce ego miser repletus multis miseriis, fateor me hac tua paterna correptione dignum esse, quia tibi, ut debueram, obsequium, ac servitutem non impendi, ac multa bona opera, quæ operari debueram, prætermisi: sed tu, Domine Jesu, cujus est totum, quod est optimum, insere meo pectori amorem tui nominis, & in me præsta religionis augmentum, ut quæ sunt bona, nutrias: ac pietatis studio, quæ sunt nutrita, custodias.

Oremus.

Domin. 8. post Pentecost. LArgire nobis, quæsumus, Domine, semper spiritum cogitandi, quæ recta sunt, propitius & agendi: ut qui sine te esse non possumus, secundùm te vivere valeamus. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

IV. ORATIO.

Ad seipsum offerendum divino beneplacito.

797 DUlcissime Domine Jesu Christe, in unione illius charitatis, qua teipsum Patri obtulisti in mortem, offero tibi cor meum, ut de me, & per me fiat beneplacitum tuum. Dulcis Jesu, hoc beneplacitum tuum eligo, & desidero, quantalibet adversa, morbus, & mors instent, & me totum fidelissimæ tuæ providentiæ, ac sanctissimæ voluntati tuæ committo. Spero enim, & rogo, ut me, & omnia, quæ circa me sunt, dirigas ad gloriam tuam, & animæ meæ salutem. O mi amantissime Pater, argue, corripe, castiga, ure, seca hoc tempore, ut in æternum parcas, neque in furore tuo peccata nostra inferni flammis exuras. Scio multis prodesse virgam tuam, cùm dilectos filios corripis, & corripiendo purgas, exerces, probas, priusquam electos corones. Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum, quomodo, & quamdiu tibi placuerit, me virgæ tuæ paternæ subiici, meamque patientiam in cruce probari. In te, Domine, speravi, non confundar in æternum. Me totum sanctissimæ voluntati tuæ submitto, atque committo. Etiamsi mortem immittas, tamen in te vitæ fontem sperare non desinam. In manibus tuis sunt sortes meæ.

Oremus.

Domin. infra Oct. Nativ. OMnipotens sempiterne Deus, dirige actus nostros in beneplacituo tuo, ut in nomine dilecti filii tui mereamur bonis operibus abundare.

Feria 6. post Domin. Pass. COrdibus nostris, quæsumus Domine, gratiam tuam benignus infunde: ut peccata nostra castigatione voluntaria cohibentes, temporaliter potiùs maceremur, quàm suppliciis deputemur æternis. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

V. ORA-

V. ORATIO

Ad stabiliendam humanæ voluntatis cum divina conformitatem.

O Dulcis Jesu, neque vitam, neque mortem, sed tuum beneplacitum desidero, te expecto: fiat mihi secundùm voluntatem tuam. Si vis, ut moriar, dulcis Jesu, suscipe spiritum meum. Et licèt ad vesperam venerim omnium novissimus, da mihi; ut diutiùs vivam, dulcis Jesu, hoc propono, & pro hoc gratiæ tuæ suffragium rogo, reliquum vitæ meæ corrigere, atque in holocaustum tibi totum offerre ad gloriam tuam, & secundùm beneplacitum tuum.

VI. ORATIO

Ad hoc idem impetrandum, quod summè, & unicè est necessarium.

DOmine Jesu Christe, obsecro te per amorem, quo omnium hominum onera portasti, ut facias me onus tristitiæ meæ cum gratitudine suscipere de manu providentiæ tuæ, & de voluntate paterni cordis tui, & pro tui amore, quamdiù tibi placuerit, cum plenissima mei ipsius resignatione, longanimiter sustinere, ita dumtaxat, ut me tua gratia confirmes, ne unquam te vel in modico offendam, aut à sanctissima voluntate tua vel minimùm recedam. Atque utinam possem omnium, & singulorum, qui pro te passi sunt, hominum pressuras sufferre, ut qualencunque vicem redderem infinitæ charitati tuæ. Eja benignissime Jesu, ita, quæso, unias voluntatem meam cum sanctissimo beneplacito tuo, ut aliud optare nequeam, quàm quod tu vis.

VII. ORATIO

Ad perfectam sui ipsius in divinam voluntatem resignationem, è Ludovico Blosio.

DUlcissime Domine, Deus meus, memor esto, quæso, benignèque considera me pauperem creaturam tuam esse, te verò Dominum, & Creatorem meum. Ecce ego me in æquissimum judicium tuum offero, & gratissimæ voluntati tuæ integrè resigno, paratus hunc, & alium quemvis cruciatum, quamdiù tibi placuerit, sustinere. Utere me, sicut vis, in tempore, & in æternitate. Quidquid tu Pater cœlestis in me, & de me facere decreveris, facito: nam ad omnia, qua possum humilitate, me totum tibi offero, trado, & resigno. Libenter patiar pro te quidquid super me venire volueris, indifferenter enim volo de manu tua bonum & malum, dulce & amarum, lætum & triste suscipere, & pro omnibus gratias agere. Custodi me solùm, Deus, ab omni peccato, & non timebo mortem, nec infernum, dummodo in æternum me non proiicias, nec deleas de libro vitæ, non mihi nocebit quidquid venerit tribulationis super me. Adesto mihi, Domine Jesu, in omni loco & tempore, sitque hæc mihi consolatio, libenter pro te velle carere omni humano solatio. Et si tua mihi defuerit consolatio, tua voluntas, & justa

justa probatio erit mihi pro summo solatio. Sit nomen sanctum tuum nunc, & in æternum super omnia benedictum.

Oremus.

Domin. infra Octavam Ascensionis. OMnipotens sempiterne Deus, fac nos tibi semper & devotam gerere voluntatem, & Majestati tuæ sincero corde servire. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

ORAZIONE PRIMA.

Per rendere grazie a Dio dell' infermità mandata per utilità dell' anima nostra.

801 SIgnor mio Gesù Cristo, che per gloria vostra, e salute nostra accompagnate le cose allegre con le triste, e melanconiche, e per il nostro profitto permettete, che accadano le cose prospere insieme con le avverse, rendo grazie alla vostra bontà, che di me vi siete ricordato, e con questa picciola croce avete visitato questo vostro servo inutile. Però vi domando grazia, acciò da questa, qual si sia visitazione, ne segua quel frutto, e profitto, che desidera la Maestà vostra: nè dalla mia impazienza, & ingratitudne venga impedito. Pregovi dunque, e supplico vogliate porgere la mano à me infermo, e con la potente vostra destra vi degniate reggermi, come Pietro Appostolo, quando cominciava sommergersi nell' onde del mare, acciò sotto questa croce non mi perda d'animo; e cada miserabilmente.

ORAZIONE SECONDA.

Per impetrar da Dio il perdono de' suoi peccati.

802 O Signor mio Dio, confesso di non essere vissuto (misero me) conforme averei dovuto, & averei potuto per mezzo della grazia vostra. Perilche ora di tutto cuore me ne dolgo; e mi dispiace di non dolermi abbastanza. Vi supplico dunque mio Signore, & humilmente vi prego, acciò non riguardiate a' miei peccati: ma alla gtandezza della vostra bontà, e misericordia, la qual supera i peccati di tutto il mondo. Abbiate di me pietà ò mio Dio, pietà, pietà ò mio Dio, & ajutatemi, siccome voi conoscete, che mi è necessario nell'anima, e nel corpo. Voi sapete il tutto, potete il tutto, che vivete ne secoli de secoli.

ORAZIONE TERZA.

Per far profitto nella via della perfezione.

803 SIgnor mio Gesù Cristo, eccomi io misero ripieno di molte miserie, confesso essere degno di questa vostra paterna correzione: poiche non vi ho reso quell' ossequio, e servitù, ch'io dovevo: & ho tralasciato d'operare molte buone opere, le quali averei potuto con l'ajuto vostro operare. Ma voi Gesù mio dolce, di cui è tutto, e dipende il tutto, che è ottimo, inserite

nel

nel mio petto l'amore del vostro santo nome, & operate in me l'accrescimento della christiana perfezione: è venite à nutrire in me tutte quell'opere, che sono buone, e perfette: e col studio della vostra pietà custodite quelle, che sono già nutrite.

ORAZIONE QUARTA.

Per offerir se stesso à patire secondo il divino beneplacito.

Dolcissimo Signore Gesù Cristo, in unione di quella carità, con la quale voi stesso offeristi alla morte al Padre eterno, à voi offerisco il mio cuore, acciò da me, e per me si faccia il vostro beneplacito. Dolce Gesù, questo vostro beneplacito eleggo, e desidero: venghino pure sopra di me avversità, e la morte istessa, tutto me stesso commetto alla fedelissima vostra providenza, e santissima vostra volontà. Imperoche spero, e prego, acciò e me, e tutte le cose circa di me indirizziate alla gloria vostra, e salute dell'anima mia. O mio amantissimo padre, riprendete, correggete, gastigate, ferite, mortificate me servo vostro in questa vita temporale, acciò mi perdoniate in eterno, ne abbiate da punire nel furor vostro i miei peccati coll'eterne fiamme dell'inferno. Conosco, à molti giovare il vostro flagello, mentre correggete i vostri diletti figli, e col correggerli li purgate, esercitate, provate, avanti che eletti li coroniate. In voi Signore ho sperato, non resterò confuso in eterno. Me tutto sottometto, e commetto alla vostra Santissima volontà. Ancorche mi deste la morte, nondimeno non resterò di sperare, e confidare in voi fonte di vita. Nelle vostre mani sono le mie sorti. 804

ORAZIONE QUINTA.

Per stabilire la conformità della umana volontà con la divina.

O Dolce Gesu, nè vita, nè morte io desidero, ma solo il vostro divino beneplacito, e vostro aspetto: sia fatto di me secondo il vostro divin volere. Se volete, ch'io muora, dolce Gesù, pigliate il mio spirito. E benche l'ultimo di tutti sù'l tardi io sia venuto, concedetemi, che con voi, & in voi riceva requie sempiterna. Se poi volete, che lungo tempo io viva, dolce Gesù, questo propongo, e per questo domando l'ajuto della grazia vostra di correggere il restante della vita mia, e d'offerire tutto à voi in olocausto à gloria vostra, e secondo il vostro beneplacito. 805

ORAZIONE SESTA.

Per impetrare l'istessa conformità, la quale è somma, & unicamente necessaria.

Signor mio Gesù Cristo, vi prego per l'amore, col quale avete portato i pesi di tutti gli huomini, vogliate fare, ch'io pigli il peso della mia tri- 806

stezza con gratitudine dalla mano della vostra providenza, e dalla volontà del vostro paterno cuore: e per amor vostro lo porti con pazienza, finche piacerà à voi, con pienissima rassegnazione di me stesso: purche voi con la grazia vostra mi confermiate, & fortifichiate, sì che già mai non v'offenda, nè anco in un minimo neo, nè dalla vostra santissima volontà pur'un tantino m'allontani. O Dio volesse, ch' io solo potessi sofferire tutte le afflizioni di tutti gli uomini, e di ciascheduno di essi, che per amor vostro hanno patito, acciò in qualche parte potessi corrispondere all'infinita vostra carità. Orsù benignissimo Gesù così vi prego, unite la mia volontà col santissimo vostro beneplacito, acciòche altro desiderar non possa, che quello, che voi volete.

ORAZIONE SETTIMA.

Che abbraccia una perfetta rassegnazione di se stesso nella divina volontà.

807 DOlcissimo Signor Dio mio, ricordatevi, vi prego, e benignamente considerate, ch' io son povera creatura vostra, e che voi siete Signore, e Creator mio. Ecco, ch' io offerisco me stesso nel santissimo giudizio vostro, & intieramente mi rassegno alla gratissima vostra volontà, pronto, e preparato à sopportare questa, e qualsivoglia altra afflizione fin tanto, che piacerà alla Maestà vostra. Servitevi di me, come volete, in tempo, e nell' eternità. Fate pur di me, Padre celeste, & operate in me tutto ciò, che determinato avete di fare: imperoche con quella umiltà, che posso, à tutte le cose tutto me stesso offerisco, dono, e rassegno. Volontieri patirò per voi tutto quello, che vorrete, che mi sopravenga: imperòche indifferentemente voglio dalla vostra mano ricevere il bene, & il male, il dolce, e l'amaro, l'allegro, & il mesto, e per tutte le cose vi voglio ringraziare. Custoditemi solamente, ò mio Dio, da ogni peccato, e non temerò la morte, nè l'inferno, purche in eterno non mi rigettiate, e riproviate, ne cancelliate dal libro della vita, non mi nocerà tutto ciò, che di contrarietà, ò tribulazione mi sopraverrà. Siatemi presente, Signor mio Gesù, in ogni luogo, e tempo: e questa sia la mia consolazione, di voler volentieri esser privo d'ogni humano solazzo per amor vostro. E se mi mancherà la vostra consolazione, la vostra volontà, e giusta approvazione mi sarà per sommo solazzo, e dilettazione. Sia ora, & in eterno sopra tutte le cose benedetto, e glorificato il vostro santo nome.

Istruzione seconda.

808 UTilissime sono le precedenti orationi per consolazione de gl'infermi, e tribulati, massime che desiderano d'acquistare in breve tempo la perfezione. Ma perche con la sanità ancora si ponno fare molte opere di perfezione, non essendo alcun' infermo in questo mondo, il quale possa saper di certo, se non per divina rivelazione, se sia la volontà di Dio di beneplacito, che egli stia lungamente oppresso da quell'infermità: ò pure se voglia liberarlo quanto prima, deve ricorrere alla volontà di segno manifestata nella divina scrittura in molti luoghi, ove Iddio notifica all'uomo, che la sua volontà è, che nell'infermità, angustie, e tribulazioni si ricorra alla Maestà sua: e promette di concedere infallibilmente, e la sanità, e tutto quel-

Supra n.372.

quello, che si domanda, mentre si domandi con gran fiducia, e sia per essere salutare all'anima, ò almeno non sia nocivo, ma però indirizzato à gloria di Dio: overo non impedisca il maggior bene.

Acciò dunque la sanità, che brami, ti sia all'anima giovevole, devi indirizzarla, 809
come mezzo per poter meglio arrivare all'ultimo fine, cioè à dar gloria, & onore à
Sua Divina Maestà, che così costuma ancora S. Chiesa in tutte le orazioni, che dice *Sup. n. 429. & num. 497.*
nell'offizio, e nella messa, ove domanda à Dio la sanità per gl'infermi; overo che ci liberi dall'avversità, come si può vedere nell'infrascritte *al n.* 815. Domanda dunque à Dio la sanità liberamente, ma insieme domandali un'ajuto grande, & efficace per poterti servir bene della sanità solo per impiegarti à dar gloria à Dio, à servire, & amare con puro cuore Sua Divina Maestà, & impiegarti in opere di misericordia e spirituali, e corporali per sovvenire il tuo prossimo; protestando à Dio, che mentre la sanità fosse per essere nociva all'anima tua, piutosto vuoi patire, e morire, che offendere Dio.

Et affinche possi eccitarti à confidare in Dio, di ottenere la grazia, che domandi, 810
considera, che Iddio è presente in ogni luogo, & ha tanta cura di te, come se tu solo ti ritrovassi al mondo; e non solo cerca il tuo bene, ma desidera il tuo maggior bene. Se dunque ti proponi, e risolvi daddovero di servir meglio Iddio, e di *Supra n. 391. Supra n. 473.*
far opere di maggior perfezione di quello, che fai nell'infermità, Iddio ti leverà l'infermità, e ti darà la sanità, mentre veda, che certamente sia per adempire quello, che gli prometti.

In oltre solleva la tua mente alla grandezza della bontà, e pietà divina, che è tale, 811
che non può trattenersi, che non comunichi i suoi favori, e le sue grazie, mentre ritrova soggetti à riceverle preparati, e ben disposti. Et è come il Sole, che à nessuno nega di comunicare i suoi raggi, mentre dalle creature inferiori col frapporre *Supra n. 34. & seq.*
qualche corpo opaco, non vengano impediti. *Supra n. 474.*

Appresso devi considerare la promessa di Dio, che è universale di ajutarci in 812
tutte le necessità e spirituali, e corporali senza eccettuazione alcuna, e promette
di concedere tutto quello che li sarà domandato nel nome di Gesù, mentre che sia *Supra n. 405. & seq.*
secondo l'onestà, e retta ragione, & ordinato à gloria, & onore di Sua Divina Maestà; che se in fatti sarà per risultare à gloria sua, credi per certo, che Iddio non mancherà della sua promessa.

Finalmente persevera in queste considerazioni, e non ti perdere d'animo: perche 813
molte volte Iddio non concede subito qualche grazia per far prova della costanza,
e fiducia de' suoi servi; essendoche la vera, e perfetta confidenza in Dio non si manifesta, se non nelle contrarietà, nelle quali il servo di Dio non s'allontana dalla *Supra n. 459. & seq.*
conformità alla divina volontà, e confidenza posta nella divina Providenza. Per ottenere dunque la bramata sanità, & ajuto in tutte le tribulazioni, mirabilmente servirà il recitare con gran devozione, e confidenza in Dio le seguenti orazioni, nelle quali si rappresentano à Dio le cure, e grazie fatte da Cristo à gl'infermi, ossessi, e tribulati, e si domanda il perdono, e remissione de' peccati, & ajuto in tutte le necessità spirituali, e corporali.

Oratio ab infirmis, ac tribulatis recitanda ad impetrandum divinum auxilium.

DOmine Deus omnipotens, sapientissime, ac clementissime, qui propter misericordiam tuam magnam, salvos facis omnes sperantes in te: qui sanas contritos corde: vulneras, & mederis: mortificas, & vivificas: deducis ad inferos, & reducis; & orantes in sua infirmitate curare consuevisti, auxiliare nobis ad te clamantibus in hac, & in omni tribulatione nostra. Pientissime,

Deus, qui Ezechiam ad te clamantem à morbo liberasti: Job ulcere pessimo percussum sanasti: dæmonem à Sara depulisti: ac Tobiam lumen cœli videre fecisti: Spiritus sancti gratia nos visitare, ac consolare dignare exurge, Christe, adjuvas nos, qui Chananæam pro filia deprecantem exaudisti: Socrum Petri à febri liberasti: mulierem spiritu infirmitatis annis octodecim inclinatam ad sanitatem perfectam erexisti: filium Principis mori incipientem à febri salvasti: puerum Centurionis verbo sanasti: paralyticos, & leprosos curasti, & mundasti: à spiritibus immundis vexatos, & obsessos liberasti: ac mulierem per tactum fimbriæ tuæ à sanguinis fluxu sanasti, sanitatem mentis, & corporis nobis largire. Benignissime Jesu, qui surdos audire fecisti: claudis gressum restituisti: mutorum ora aperuisti: cæcos illuminasti: Filium mortuum matri viduæ vivum restituisti: Filiam Archisynagogi ad vitam revocasti: Lazarum quatriduanum à mortuis resuscitasti, ne derelinquas nos orphanos in angustiis nostris, neque despicias nos, Deus salutaris noster. Salva nos, Christe Salvator, & Redemptor noster, susceptor & liberator noster, Deus adjutor & protector noster, Refugium nostrum, & cornu salutis nostræ, fortitudo & patientia nostra, auxilium tuum nobis benignus impende, ut gratia tua, ac subsidio tuo sufficienter adjuti, à præsentibus malis liberati quàm maximas tibi referamus gratias, ac majori conatu, ac fervore semper te diligere appetamus.

℣. Adjutor noster esto, ne derelinquas nos.
℟. Neque despicias, nos Deus salutaris noster.
℣. Adjuva nos, Deus axiliator noster.
℟. Et propter gloriam nominis tui libera nos.
℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

Deus, qui Unigeniti tui patientia antiqui hostis superbiam contrivisti, da nobis quæsumus, quæ idem pro nobis pertulit, dignè recolere, sicque exemplo ejus cuncta nobis adversantia æquanimiter tolerare.

Deus, humani generis benignissime Conditor, & misericordissime reformator, qui hominem invidia diaboli ab æterna felicitate dejectum, unigeniti Filii tui pretioso sanguine redemisti, vivifica nos famulos tuos gratiæ tuæ vigore, & jacentibus manum porrige salutarem: reple nos gaudio cordis, & lætitia spiritus; expelle à nobis omnes hostiles insidias, & mitte nobis medicum salutis, Angelum pacis, qui nos in angustiis positos consolationibus tuis attollat, quibus in præsenti consequamur auxilium, & in futuro præmia obtineamus æterna.

Misericordiam tuam humiliter deprecamur, omnipotens Deus, quæ amissam gratiam nobis reconciliet, atque munus patientiæ in illatis omnibus, semper & ubique protegendo impertiat. Deus sub cujus nutibus vitæ nostræ momenta decurrunt, suscipe preces humiliter ad te clamantium, ut de omni adversitate, & ægritudine liberati, perpetua te gratiarum actione laudemus. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

815 *Aliæ orationes ad obtinendam sanitatem, ex Breviario Romano.*

Fer. 6. Dom. 2. Quadrag. ad Vesp.

DA, quæsumus Domine, nobis salutem mentis, & corporis: ut bonis operibus inhærendo, tuæ semper virtutis mereamur protectione defendi.

Deus

Deus, qui conspicis omni nos virtute destitui: interiùs, exteriùsque custodi: ut ab omnibus adversitatibus muniamur in corpore, & à pravis cogitationibus mundemur in mente. *Sabbat. Dom. 1. Quadr. ad Vesp.*

Deus, qui nos in tantis periculis constitutos, pro humana scis fragilitate non posse subsistere: da nobis salutem mentis, & corporis: ut ea, quæ pro peccatis patimur, te adjuvante vincamus. *Eccl. in Missa pro infirm.*

Deus infirmitatis humanæ singulare præsidium, auxilii tui super nos famulos tuos ostende virtutem, ut opere misericordiæ tuæ adjuti: Ecclesiæ tuæ Sanctæ incolumes repræsentari mereamur. *Dom. 4. post Epiph.*

Concede, quæsumus, omnipotens Deus, ut qui protectionis tuæ gratiam quærimus, liberati à malis omnibus secura tibi mente serviamus. Per Christum Dominum nostrum. *Fer. 4. Dom. 3. Quad. ad Vesp.*

Benedictio pro infirmis.

PArochus, cùm ægrotos sibi visitare contigerit, præter ea, quæ in Rituali Romano *de Visitatione infirmorum*, habentur, poterit etiam ad libitum sequentibus orationibus uti pro sanitate ægrotis à Deo impetranda. 816

In primis ægrotum in iis instruat, quæ in hoc articulo superiùs habentur, & aliquam, vel aliquas ei orationes ex præmissis devotè recitandas proponat, quæ magis videntur opportunæ. Posteà eum hortetur, humiliter, ac devotè sequentem orationem recitare.

Orazione per impetrare da Dio la sanità di mente, e di corpo.

DOlcissimo Signor mio Gesù Cristo, che siete il mio Redentore, Salvatore, Signore, e Protettore, Consolatore degli afflitti, Sollevatore de'caduti, Medico de gl'infermi, che sanate i contriti di cuore, e curate quelli, che nelle loro infermità a voi ricorrono; ecco me, vilissimo servo vostro, confuso, e tutto afflitto, conosco, che per l'offese fatte alla Maestà vostra non merito di ricevere da voi grazia alcuna. Conosco però ancora, che siete Dio non solo onnipotente, e sapientissimo, ma ancora benignissimo, pietosissimo, misericordiosissimo, clementissimo, e liberalissimo, prontissimo à perdonare à chi con puro cuore de' suoi errori vi chiede perdono: Però eccomi quì umiliato avanti la Maestà vostra; di puro cuore de'miei peccati vi domando perdono; e vi prego per la grandezza della vostra bontà, e fedeltà nelle promesse vostre: per onor, e gloria del vostro Santissimo nome: per l'efficacia della vostra sagratissima Passione; e per i meriti della Vergine Santissima vostra dilettissima Madre, del mio Angelo Custode, e de' Santi N. e Sante N. miei devoti, vogliate perdonarmi i miei peccati, e darmi grazia, che per l'avvenire m'astenga da qualsivoglia offesa, e vi ami sopra tutte le cose con tutto il mio cuore, e con tutta l'anima mia, e con tutte le mie forze. Parimente vi supplico, vogliate liberarmi da questa infermità, e concedermi perfetta sanità di mente, e di corpo, acciò sotto la vostra divina protezione collocato, e con più libertà di mente, e di corpo attenda à servirvi, & amarvi, & impiegarmi per amor vostro in ope-

in opere di misericordia, e spirituali, e corporali; & adempisca sempre in tutto, e per tutto il vostro divino volere; e di tutto renda grazie à voi mio Dio, che col Padre, e Spirito Santo vivete, e regnate ne'secoli de'secoli. Amen.

Hac oratione ab infirmo devotè, ac humiliter recitata, Parochus poterit sequentem, vel aliam ad libitum suum ex approbatis ab Ecclesia formare benedictionem.

Oratio pro infirmis.

POtentia ✠ Dei Patris adjuvet te. Sapientia ✠ Dei Filii instruat te. Virtus spiritus ✠ Sancti liberet te ab omnibus malis, & periculis animæ, & corporis.

Benedicat tibi Dominus, & custodiat te, ostendat Dominus faciem suam tibi, & misereatur tui, convertat Dominus vultum suum ad te, & det tibi pacem, & sanitatem.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus, ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DOmine Sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui fragilitatem humanæ conditionis infusa virtutis tuæ dignatione confirmas: ut salutaribus remediis, corpora nostra, & mentes vegetentur, super hunc famulum tuum N. propitius intende, ut omni necessitate corporeæ infirmitatis exclusa, gratia in eo pristinæ sanitatis perfectè reparetur.

Omnipotens æterne Deus, qui benedictionis tuæ gratiam ægris infundendo corporibus, facturam tuam multiplici pietate custodis, ad invocationem Sanctissimi Nominis tui benignus assiste, ut famulum tuum N. ab ægritudine liberatum, & sanitati donatum dextera tua erigas, virtute confirmes, potestate tuearis, atque Ecclesiæ tuæ sanctæ cum omni desiderata prosperitate restituas.

Omnipotens sempiterne Deus, salus æterna credentium exaudi nos pro famulo tuo infirmo, pro quo misericordiæ tuæ imploramus auxilium: ut reddita sibi sanitate, gratiarum tibi in Ecclesia tua referat actiones. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Dominus Jesus Christus apud te ✠ sit, ut te defendat, intra ✠ te sit, ut te conservet, ante ✠ te sit, ut te ducat, post ✠ te sit, ut te custodiat, super ✠ te sit, ut te bene✠dicat: Qui cum Patre, & Spiritu Sancto regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Benedictio Dei omnipotentis Pa✠tris, & Fi✠lii, & Spiritus ✠ Sancti descendat super te, & maneat semper. Amen.

Oratio-

Orationes recitandæ ab Ægroto ad acquirendam patientiam, dum durat infirmitas, & tribulatio.

NOsti, omnipotens Deus, quàm vile sit, & fragile hoc manuum tuarum figmentum, quod ex pulvere formatum à levi vento concutitur, frangitur, & tandem iterùm in pulverem evanescit. Adeò nihil est, quod meis ego viribus fidam, qui carne contra spiritum semper reluctante, tot sentio motus indignationis, impatientiæ, pusillanimitatis, diffidentiæ, aliarunque perturbationum, quando vel leviter tangor. Tuam igitur opem imploro, cœlestis medice, divinum tuum pharmacum, quod PATIENTIA dicitur, mihi cupio communicari. Summum nempe in morbis etiam acerbissimis levamentum est Patientia. Tu ergo, Domine, qui exteriùs flagella irrogas, da interiùs indeficientem Patientiam, ita ut laus tua nunquam recedat de ore meo. 818

DA mihi, quæso, Domine, præsenti, & æquo esse animo, ut velut ambidexter læta & tristia, suavia & aspera non aliunde, quàm à paternis tuis manibus profecta, suscipiam, mihique divinitus esse immissa certissimò credam, quoniam ad filiorum tuorum exercitationem, ac profectum dirigis omnia.

DOceat me, obsecro, spiritus tuus, quo confortante possumus omnia, ut sciam animam in patientia possidere usque ad mortem. Tu es Dominus, qui aculeos, & dolores omnium, & singulorum laborantium consideras: ego verò licèt nondum ad sanguinem usque restiterim; tamen carnis imbecillitatem, & recalcitrantis naturæ vim sæpè vel invitus experior. Tanto igitur magis adjuva, Domine, imperfectum meum, ut virtus infirmitate perficiatur, & ego sincerè testari possim, *Virga, & baculus tuus ipsa me consolata sunt*. Ad hæc, gratia tua duce, respiciam sæpè in faciem Christi mei, & Filii tui Crucifixi, qui se patientibus omnibus absolutum patientiæ speculum, & exemplar præbet. Sed & lectissimi, ac fidelissimi amici tui in cruce mea me consolentur, qui tanquam aurum in ardenti fornace à te probati, ac purgati, atrocissima quæque supplicia pro te uti patientissimè, ita & fortissimè pertulerunt, tanto nunc capiti similiores in cœlestibus deliciis, quantò anteà patientiores fuerunt in gravibus tormentis.

Ps. 22. ver. 4.

Oratio ad augendam Patientiam.

VIta hæc nostra peregrinatio est ab exilio ad patriam. Et ne detineat nos amænitas viæ, quò minùs ad te, Deus, rectò, & celeriter contendamus, excitas nos stimulis, & spinis pungis, ut concupiscamus requiem, & finem itineris. Sunt ergo morbi, fletus, luctus, mœror, adversa omnia, velut calcaria, quibus segnis hic equus, vel veriùs, asinus urgetur, ne semper in via subsistat. Fac nos, Domine, oblivisci viæ, meminisse patriæ: atque, si adiicis pondus adversorum, adde etiam robur, ne succumbamus oneri, ad te perpetuò intenti, & erecti.

cti. Cæterùm tua, Domine, sunt omnia: fac de omnibus sine exceptione quod inscrutabili tuo judicio visum fuerit, hoc uno dempto, ne me tibi inimicum esse patiaris.

Ad repentinam mortem avertendam.

Oratio I.

819 O Misericordissime Domine Jesu, per lacrymas tuas, per agoniam, & sanguineum sudorem tuum, per mortem tuam rogo te, à subitanea, & improvisa morte libera me.

Oratio. II.

O Benignissime Domine Jesu, per acerbissimam, & ignominiosissimam flagellationem, ac coronationem tuam, per crucem, & passionem tuam amarissimam, & per omnem bonitatem tuam, humillimè te precor, ne permittas, me sine Sacramentis morte repentina ex hac vita migrare.

Oratio. III.

O Mi amantissime Jesu, ò Dominus meus, & Deus meus, per omnes labores, ac dolores tuos, per pretiosum sanguinem tuum, per sacrosancta vulnera tua, per illas tuas, ò mi dulcissime Jesu, supremas in cruce voces: *Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me*. Per validum illum clamorem tuum: *Pater, In manus tuas commendo spiritum meum*, ardentissimè te rogo, ne subitò hinc tollas me. Manus tuæ, ò mi Redemptor, fecerunt me, & plasmaverunt me totum in circuitu: ne, quæso, sic repentè præcipites me. Da, oro, spatium pœnitentiæ, da felicem, & in gratia tua obitum, ut ego te tota mente diligam, laudem, & benedicam in æternum.

ps.21. ver.1.
ps.50. ver.6.

ARTICULUS II.

De Afflictis, ac Tribulatis tuendis ab inimicis, ac persecutoribus.

820 UT Parochus, vel Pater spiritualis afflictis, ac tribulatis modum, quo seipsos ab inimicis, ac persecutoribus tueri queant, insinuare possit, eum sequentia considerare non pigeat monumenta. Quæ, ut etiam ab ipsismet afflictis, ac tribulatis latini sermonis ignaris percipiantur, vulgari idiomate proponam.

Modus se tuendi ab inimicis, ac persecutoribus.

Primieramente, quando ti ritrovi afflitto, e perseguitato, considera quella tribulazione, come venuta dalla mano di Dio, e dalla sua soavissima disposizione, e providenza. Dio è quello, che regge la destra di quello, che ti percuote. Dio è quello, che muove la lingua di quello, che di te mormora. Dio è quello, che diede forze à quello, che empiamente ti percosse; e però devi subito ringraziar Dio non solo de' beneficj ricevuti: ma ancora delle tribulazioni, e contrarietà à te venute, e nel luogo de' beneficj, e favori annoverarle.

Drexel. de Conform. volunt.l.1.c.1.§.4. Isaiæ c.45. v.7. Amos c.3.v.6.

Secondo, devi offerir te stesso à patire per amor di Dio, & in satisfazione de' tuoi peccati, queste, e tutte quelle tribulazioni, che più piacerà alla Maestà sua di mandarti, nel modo insegnato nell'articolo precedente.

Terzo, non devi mormorare, nè lamentarti di quelli, che t'hanno offeso, & ingiuriato; ma considerare, che sono stati solo istromento della mano di Dio, per farti

Drexel. de Patientia p.2.cap.5.

farti ravvedere de' tuoi peccati, e nella via della perfezione profittare.

Quarto, devi prontamente perdonare per amor di Dio l'ingiuria ricevuta, determinandoti fermamente non solo di non offendere chi t'ha offeso, ma nè anco di dir mal di lui, e di contenere il tuo cuore da pensieri di odio, e di rancore.

Quinto devi considerare, che Iddio è presente in ogni luogo, e vede il tuo cuore, e quello, che patisci per amor suo; siccome anco vede l'inguria, & offesa, che hai ricevuta: e mentre tu per amor suo perdoni al tuo nemico: e per soddisfare, & osservare quello, che Iddio comanda nel Vangelo, rimetti l'offesa ricevuta, Iddio resta obbligato à rimunerarti; per lo che devi credere, ch'egli averà cura di te, e si piglierà à petto di vendicar l'offesa, che ti fù fatta, e ciò à tempo opportuno. *Drexel. de Conform. volunt. l. 2. c. 5. §. 4. Matthai c. 5.*

Tu dunque sottometti te stesso tutto alla divina protezione, & al suo divin volere, e tien per certo, e per sicuro, che Iddio ti proteggerà, e non ti permetterà se non quello, che sia per essere per tuo maggior bene; anzi farà, che le persecuzioni si convertano in tuo utile, e commodo. *Ps. 90. ver. 1.*

Sesto, considera, che nell'offesa, che ti può farè il tuo nemico, due cose hanno da concorrere, cioè la volontà mala, e perversa d'offenderti, e l'opera esteriore, cioè l'offesa, che ti potrebbe fare. La volontà, quantunque iniqua, e perversa non ti puo nuocere, nè farti danno alcuno. L'opera esteriore nè anco ti può nuocere, se Iddio non concorre, overo s'egli s'oppone. Sia pur forte, e potente il tuo nemico, quanto può essere, di finissime arme ben guarnito, da uomini forti, e robusti sitibondi del tuo sangue accompagnato, se Dio non concorre all'atto fisico, e materiale dell'offesa: overo s'opponerà, ò per sè stesso, ò per mezzo de' suoi ministri gli Angioli celesti: l'inimico perderà le forze, l'arme non ti offenderanno, e gli uomini forti, e robusti s'avviliranno in se stessi, si perderanno d'animo, nè ti potranno offendere, nè darti alcun danno. Metti dunque tutta la tua confidenza in Dio, e chiamalo ad ogn'ora, & ogni momento per tuo Signore, Salvatore, protettore, difensore; à lui commetti te stesso, e tutte le tue cause, e pregalo, che ti difenda, e protegga. E supplica ancora ogni giorno la Maestà sua, che si compiaccia di perdonare al tuo nemico, e dargli lume, e cognizione de' suoi errori; confonda i suoi machinamenti, e pensieri perversi, distrugga l'insidie contro di te ordite, e lo corregga in quel modo, che è più conveniente al suo Divin volere: così sperimenterai, come Iddio con modo maraviglioso convertirà l'amaro in dolce, la mestizia in allegrezza, e la persecuzione in consolazione. 821 *Supra n. 147. & 148.*

Al che serviranno le seguenti orazioni. Per i dotti servirà ancora ciò ch'abbiamo detto di sopra, trattando de' frutti della confidenza in Dio *al numero marginale* 200. *e seguenti, & al nu.* 210. *e seguenti, e* 277. *e seguenti.*

Orazione per difendere se stesso da' nemici, e persecutori.

Signor mio Gesù Cristo dolcissimo, & amantissimo, ecco me servo vostro afflitto, e perseguitato, da voi ricevo questa tribulazione, come venuta dalla volontà del vostro paterno cuore per farmi riconoscere de' miei errori, e nella via della Cristiana perfezione profittare. Per amor vostro l'accetto, e sopporto volontieri, e vi ringrazio, che degnato vi siete di visitarmi. Offerisco me stesso pronto non solo à patire questa persecuzione, ma qualsivoglia altra tribulazione ancora, che più piacerà alla Maestà vostra di mandarmi. Solo vi prego, che vi degnate ancora di darmi pazienza, acciò non mi conturbi, nè mi quereli, nè in me s'eccitino pensieri d'odio, ò di vendetta: ma che di tutto cuore à voi dia lode, gloria, & onore. 822

Io rimetto volentieri, e di tutto cuore, e perdono per amor vostro quest' offesa, e prego la Maestà vostra à perdonare a chi m'hà offesso, e dargli lume, e cognizione, acciò conosca l'error suo, e si emendi. Et quando à i vostri divini impulsi faccia resistenza, voi, che del tutto Signor siete, e che vedete il tutto, correggetelo in quel modo, che al vostro divin beneplacito è più conveniente; confondete i suoi pensieri perversi, e maligni: scoprite le sue insidie, distruggete i suoi machinamenti, & impedite l'offese, che mi potrebbe fare. A voi s'aspetta il difendermi, e proteggermi in ogni ora, & ogni momento, & impedire, che non solo cotesto mio nemico, ma qualsivoglia altra cosa contraria, e nociva non mi possa offendere, poiche voi siete il mio Signore, Redentore, Salvatore, protettore, tutore, difensore, e conservatore, refugio, conforto, vita, salute, e consolazione dell'anima mia, e del mio corpo. Essendo dunque voi il mio prottetore, e di che cosa potrò io temere? Essendo voi in mia difesa, e qual forza, qual potenza mi potrà offendere? *Pone me juxta te, & cujusvis manus pugnet contra me? Si Deus pro me, quis contra me?*

Job.c.17.v.3. Roman.cap.8. vers.31.

Potrà ancora ad ogn'ora, e più spesso col cuore, e con la bocca dire le seguenti parole:

Voi mio Dio, che siete Signor del tutto, che potete il tutto, che vedete il tutto, e che volete far beneficio à tutti, & in particolare à quelli, ch'n voi confidano, e vivono sotto la vostra divina protezione, e difendetemi, e proteggetemi da miei nemici.

A questo effetto servirà ancora il recitare spesso quei versetti de Salmi posti di sopra al *nu.*604. come anco il recitare il Salmo 53. *Deus in nomine tuo salvum me fac.*, *&c.* & il Salmo 5. *Verba mea auribus percipe*, *&c.*

Finalmente potrà aggiugnere le seguenti orazioni, ciascheduno così da quelle, come dalle precedenti eleggendo quella, ò quelle, ò tutte, ò in parte, che più saranno conforme la sua divozione.

Orationes ad tuendum se ab inimicis.
Ex Psalmorum versiculis.

823 *Ps.69.vers.* DEus in adjutorium meum intende: Domine ad adjuvandum me festina.

vers.2. Confundantur, & revereantur, qui quærunt animam meam.

vers.3. Avertantur retrorsum, & erubescant, qui volunt mihi mala.

Ps.30.vers.1. In te Domine speravi, non confundar in æternum, in justitia tua libera me.

vers.3. Esto mihi in Deum protectorem, & in locum refugii, ut salvum me facias.

vers.4. Quoniam firmamentum meum, & refugium meum es tu: & propter nomen tuum dux mihi eris, & enutries me.

vers.17. Eripe me de manu inimicorum meorum, & à persequentibus me.

Ps.24.v.1. Ad te Domine levavi animam meam: Deus meus in te confido, non erubescam.

vers.2. Neque irrideant me inimici mei: etenim universi, qui sustinent te, non confundentur.

Con-

Confundantur omnes iniqua agentes supervacuè. vers. 31.
Libera nos Deus Israel ex omnibus angustiis nostris. vers. 22.
Judica Domine nocentes me, expugna impugnantes me. Ps. 34. vers. 1.
Apprehende arma & scutum, & exurge in adjutorium mihi. vers. 2.
Effunde frameam, & conclude adversùs eos, qui persequuntur me: dic animæ meæ, salus tua ego sum. vers. 3.
Fiant tanquam pulvis ante faciem venti: & Angelus Domini coarctans illos. vers. 6.
Fiat via illorum tenebræ, & lubricum: & Angelus Domini persequens eos. vers. 7.
In Deo laudabo verbum, in Domino laudabo sermonem; in Deo speravi, non timebo, quid faciat mihi homo. Ps. 55. vers. 11.
Diligam te Domine fortitudo mea, Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus. Ps. 17. vers. 1.
Deus meus adjutor meus, & sperabo in eum. vers. 2.
Protector meus, & cornu salutis meæ, & susceptor meus. vers. 3.
Laudans invocabo Dominum: & ab inimicis meis salvus ero. vers. 4.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Salvos fac servos tuos.
℟. Deus meus sperantes in te.
℣. Esto nobis Domine turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.
℣. Nihil proficiat inimicus in nobis.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis.
℣. Mitte nobis auxilium de Sancto.
℟. Et de Sion tuere nos.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

824 PRotector noster aspice Deus, & inimicorum nostrorum elide superbiam, eorumque contumaciam dexteræ tuæ virtute prosterne, ut tuo auxilio ab eorum periculis tuti, & omni perturbatione submota, liberis tibi mentibus serviamus.

QUæsumus omnipotens Deus, vota humilium respice, atque ad defensionem nostram dexteram tuæ Majestatis extende.

PRæsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut qui in tua protectione confidimus, cuncta nobis adversantia, te adjuvante, vincamus. Per Christum Dominum nostrum.

O R A T I O.

Ad Beatissimam Virginem Mariam Matrem Domini.

O Mater misericordiæ, Mater æterni Regis, perveniant ad te preces meæ. Scio me peccatis meis graves pœnas commeruisse, sed tamen impetra mihi à Filio tuo misericordiam, ut antequam moriar ex animo convertar, & sinceram agam pœnitentiam. O Virgo clementissima consolatrix afflictorum, auxilium Christianorum, adjuva me in hac tribulatione, & ab omnibus

bus

bus insidiis inimicorum tam visibilium, quàm invisibilium, & à cunctis me periculis protege. O Mater Domini, assiste mihi, & subveni tuis patrociniis, ac meritis, in omnibus doloribus meis, & præsertim, in ultima necessitate mea succurre mihi. O Mater afflictorum, non me deseras in hora mortis meæ.

Ad Sanctissimos Angelos.

O Purissimi spiritus, Angeli beatissimi, assistite, quæso mihi, & ab hominum iniquorum offensis me defendite, occurrite mihi in periculis cunctis, & servate me in angustiis, ac consolamini, & maximè præsentes mihi estote migranti ex hoc sæculo: & potenter eripite me ab immundorum spirituum insidiis, & animam meam in vestrum consortium assumite. Tu præcipuè, Angele bone, qui custos es meus fidelissimus, defende me in prælio, ut non peream in tremendo judicio: Nec me deseras in quacunque necessitate, sed tuum mihi benignum impende auxilium. O vos omnes Sancti Angeli Dei, vestris, obsecro, intercessionibus defendar, ut infernalis canis mihi non noceat, & anima mea ad suum Creatorem pura perveniat.

Ad Patronum, aut Patronos cœlites.

O Patrone optime, Sancte N. etiam in te spem aliquam subsidii, & confidentiam collocavi. Tuis, obsecro, deprecationibus apud Deum, & nunc, & in cunctis adversitatibus mihi adsis, & præsertim in extremæ necessitatis articulo. Impetra mihi, quæso, benignam sententiam, ut à Judice meo audire merear: *Veni, benedicte Patris mei, accipe regnum, quod tibi paratum est ab initio mundi:* Ut ita tecum, ò Sancte N. communem, & immortalem Dominum glorificem in sæcula sæculorum. Amen.

Ad majorem Dei, Sanctissimi nominis Iesu, Virginis Mariæ, Angelicorum spirituum, Sanctorumque omnium gloriam.

IN-

INDEX
RERUM OMNIUM,
Quæ toto hoc volumine continentur.

Prior numerus paginam, secundus paragraphum marginalem designant.

A

ABrahami victoria ob fiduciam in Deo collocatam. pag. 99. num. 228
Abraham fuit exaltatus ob fiduciam in Deo collocatam. 103.235
Abstinentia à peccato necessaria est obsesso. 221.529
Abstinentia ab illicitis voluptatibus est necessaria obsesso. 220.530
Actus exercendi à vexato, ut dæmonis impetus repellat. 269.668
Actus confidentiæ in Deum contra demonem possidentem. 276.689
Actus detestationis in demonem possidentem. 276.689
Adjurandus est dæmon non rogando, sed objurgando, & imperando. 153.354
Abjurari potest Deus deprecativè. pag. 152.349
Adjurari licitè possunt à nobis Angeli, & Sancti. 152.351
Adjurari à nobis licitè possunt dæmones. 152.351
Adjuratio quid sit, & quotuplex sit. pag. 151.347
Adjuratio quomodò conveniat cum juramento, & oratione, & quomodò differat. 151.347
Adjuratio tria continet. 151.348
Adjuratio obsecratio quædam est. 152.349
Adjuratores aliqui sunt obsessorum carnifices, & tortores. 141.321
Adulti vexati usque ab infantia difficillimè liberantur, & quare. 285.713
Ægritudinis, & sanitatis causæ naturales quænam sint. 48.139
Ægroti exercitium debet esse oratio, ut maximam in Deum valeat elicere fiduciam. 164.387
Ægroti juxta fidei suæ magnitudinem sanitatem accipiunt. 96.221
Ægroti medicinas corporales accipientes ab Exorcistis, ut cæci in foveam cadunt necis corporeæ. 138.315
Ægroti super omnia cor suum debent à vitiis purgare. 173.404
Ægroto quid agendum, ut sanitas, quam petit, sibi sit salutaris. 199.473
Ægrotus obsessus figuratus est per Joannem in Patmos relegatum ærumnis affectum. 163.383
Afflictio carnis secundùm gustum, & tactum necessaria est obsesso. 221.531
Afflicti, & tribulati quomodò sublevandi in infirmitatibus. 336.792
Afflicti, & tribulati quomodò tuendi ab inimicis. 348.820
Afflictiones causatæ à dæmone diversimodè. videas, *Dæmon*, & verbo *Molestiæ*.
Agni Dei virtus contra dæmones. 245.607
Agnus Dei cereis formis impressus quid importet. 244.606
Amuleta deferendi mos non contemnendus. 244.605
Angeli, & Sancti licitè, ac rectè à nobis adjurari possunt. 152.251
Angeli, ac Sancti militis, ac medici munere funguntur. 213.511
Angeli Superiores varia ministeria exercent in obsequium hominum. 2 3.512
Angeli inferiores in necessitatibus hominibus succurrunt. 221.514
Angeli auxilium præstant populo Israelitico. 214.614
Angeli tuentur Judã Machabæũ. 214.515
Angeli superiores natura, virtute naturali coercent inferiores. 60.149
Angeli sunt medici magis solliciti ad benefaciendum nobis, quàm dæmones ad malefaciendum. 215.518
Angeli non semper dæmones repellunt; quia nosmetipsos eis quotidiè non commendamus. 216.519
Angeli ab hominibus sunt invocandi. 216.519
Angelus quilibet virtute divina potest omnes dæmones cohibere. 61.150

Angelus insinuavit duobus Fratribus minoribus fiduciam in Deo esse collocandam, ut liberarentur à fame. 94.317
Animalia bruta quibus modis à dæmonibus vexentur. Et quomodo liberentur. 315.766
Antiochia servata fuit à terræmotu ob fiduciam ab Antiochenis in Deo collocatam. 97.222
Antiphona, & orationes pro divino Numine invocando. 299.740
Antiphona, & orationes pro auxilio Beatiss. Virginis, & Angelorum implorando. 299.741
Antistes Magdeburgicus ob maximam fiduciam in Deo positam liberatus fuit ab inimicis suis. 89.204
S. Antonii à Padua res gesta. 240.600
S. Antonius à Padua venenum mortiferum bibit, & nihil ei nocuit, & quare. 90.207
Apostoli quanam forma verborum uterentur ad dæmones expellendos. 7.15
Apostoli, & Sancti miracula patrarunt ob fiduciam in Deo positam. 105.239
Aquæ benedictæ virtus duplex. 247.612
Argumentum divinæ providentiæ sumitur ab avibus. 165.389
Argumentum divinæ providentiæ sumitur à floribus. 166.390
Argumentum perseverantiæ sumptum ab Amico tres panes petente. 193.459
Argumentum aliud sumptum à Vidua se vindicari cupiente. 193.460
Arreptitii non possunt ordines suscipere, nec susceptos administrare. 236.583
Arreptitii quinam dicantur. 236.584
Arreptitius quando quis dicatur. 34.87. & 268.667
Asmodæus non fuit alligatus in deserto ab Exorcista; sed ab Angelo. 130.293
Atto di detestazione da farsi dall'ossesso, per scacciar da se il demonio. 263.657
Atto di detestazione contra il demonio da farsi dal Vessato nell'uso del matrimonio. 276.589
Atto di detestazione da farsi contro il demonio da quelli, che tengono cura de' figlioli per liberarli da'malefizj. 281.700
Atto di detestazione contra il diavolo incubo. 289.723
Atto di detestazione contra il demonio. 292.726
Atto di detestazione contro il demonio. 294 731
Atto brevissimo di confidenza in Dio. 291. 731
Atto di confidenza in Dio per preservarsi dalla nuova invasione del demonio. 309.754
Atto di detestazione contra i demonj. 320.775
Avaritia est sagitta, qua dæmon ferire tentat Exorcistam. 112.251
Auctores antiqui, & moderni cautè legendi circa destructionem maleficii, & quare. 126.281

B

Baptismi ritus ostendit virtutem ejus contra dæmones. 231.566
Baptismi virtus contra dęmones. 231.562
Benedictio pro infirmis liberandis. 345.816
Benedictio pro vexatis ab incubis spiritibus liberandis. 290.724
Benedictio communis super fruges, & vineas. 324.781
Benedictio altera super easdem. 324 ibi.
Benedictio fæni, pascuorum, salis, & aquæ pro animalibus à maleficiis liberandis, & præservandis. 324 782
Benedictiones variæ. 325.783
Benedictio panis, & vini, & quoruncunque comestibilium. 325.ibi.
Benedictio alia panis. 326.ibi.
Benedictio ad quodcunque comestibile. 326. ibi.
Benedictio salis. 327.ibi.
Benedictio Agni, & aliarũ carnium. 317.ibi.
Benedictio ovorum. 327.ibi.
Benedictio quoruncunq; fructuum. 327.ibi.
Benedictio vini, cervisię, vel alterius potabilis materiæ. 328.ibi.
Benedictio vini propria. 328.ibi.
Benedictio olei. 328.ibi.
Benedictio quoruncunque medicinarum. 328. ibi.
Benedictio thalami. 329.ibi.
Benedictio cubiculi. 330.ibi.
Benedictio ignis, quo cremabuntur signa maleficii inventa. 330.ibi.
Benedictio Thuris, seu incensi. 330.ibi.
Benedictio aquæ. 331.ibi.
Benedictio vestimentorum. 332.ibi.
Benedictio Navis. 332 ibi.
Benedictio ad quodcunque volueris. 332. ibi.

S. Bernardinus à Senis præservatus fuit à peste, & quare. 91.209
Bona spiritualia quænam sint. 180.421
Bona spiritualia absolutè petenda sunt. 181.422
Bona temporalia quænam sint. 181.421
Bona temporalia convenientia naturæ licitè peti possunt, ut finis proximus, dummodò secundùm rectam fidem petantur. 182.426
Bona temporalia convenientia naturæ absolutè petere non est temeritas. 184.429
Bona indifferentia cum moderatione honesta absolutè peti possunt. 184.431
Bona indifferentia non sunt absolutè petenda cum excessu, vel abundantia sine moderata limitatione. 185.434
Bona temporalia, licèt per se non conferant ad salutem; dummodo illam, aut majus bonum non impediant, si petantur ex fide, habent impetrationem infallibilem. 189 447
Boni ob maleficia proficiunt in schola perfectionis; & quomodo. 58.141
Bonitas Dei in meditando non est separanda à providentia Dei. 168.394
Bonitatis suæ Deus vult nos participes fieri. 168.395
Bonitatis divinæ meditatio fiduciam auget. 169.398
Bonorum temporalium quædam sunt per se appetibilia secundùm rectam rationem quædam sunt indifferentia. 180.421
Bonorum quædam sunt spiritualia, quædam temporalia. 180.421
Bonum, quod petitur ut medium, potest peti & propter se, & propter aliud. 182.424
Bonum substratum malitiæ quid sit. 55.134
Bonum tam propter se, quàm propter aliud potest peti & absolutè, & conditionatè. 182.425

C

Carolus V. illæsus servatus fuit in bello, & quare. 92.211
Causæ morales maleficiorum quænam sint. 45.113
Causę naturales maleficiorum quęnam sint. 44.110
Causæ naturales maleficiorum quomodo habeant vim nocendi à natura. 44.110
Causæ ordinis Exorcistatus quænam sint, vide verbo *Exorcistatus*.
Causæ sanitatis, & ægritudinis naturalis quænam sint. 48.119
Cautela servanda circa animarum apparitiones. 29.80
Cautela servanda ab Exorcista, cùm suspicatur, aliquem esse tantummodo fictè, vel imaginariè obsessum. 159.376
Cautela servanda contra Striges. 282.703
Cautelæ quædam servandæ ab Exorcista, ut adjuratio suum consequatur effectum. 156.365
Cautelæ servandæ ab Exorcista, ut cognoscat Energumenos habere debitam in Deo confidentiam. 295.729
Charitas, ut respicit Deum, qua ratione sit Exorcistæ necessaria. 110.246
Charitas quid operetur in habente. 111.247
Charitas quomodo proximo sit exhibenda. 111.249
Charitate carere non debet Exorcista, ut tutò, & efficaciter suo munere fungatur. 110.245
Charitatis definitio. 110.245
Chirographum malefici quando est in potestate dæmonis, non tenetur maleficus illud quærere à dæmone, ut destruat illud. 52.126
Chirographum quando est in potestate malefici, tenetur illud consignare, & lacerare. 52.126
Christifideles omnes in nomine Jesu possunt dæmones expellere. 207.485
Christifideles multa mirabilia operantur in nomine Jesu. 209.500
Christus nobis meruit omnia bona honesta. 190.449
Christus reliquit hoc memoriale, ut in cunctis necessitatibus fideles nomen ejus invocent. 210.504
S. Clara fuit à Deo cibo refecta ob fiduciam in Deo collocatam. 94.216
Clerici qua potestate exorcizent. 20.51
Coercendus est dæmon objurgatione, & præcepto. 263.658
Confidentia in Deum est galea, lorica, & anchora. 89.203
Confidentia in Deum, vide *Fiducia*.
Confidentiæ in Deum plura exempla. 89.204
Confirmatio hominem corroborat contra dæmonem. 232.567
Confirmationis Sacramento muniri debent pueri, ac puellæ à dæmone vexati. 232.560

Conjuratio duo continet, ſcilicet, objurgationem, & præceptum. 154.355
Conſideratio divinæ promiſſionis generat in conſiderante maximam in Deum fiduciam. 174.305
Conſuetudo os ſigno ✠ crucis muniendi, cùm homo oſcitat, unde orta ſit. 28.74
Contemplatio divinæ providentiæ generat in contemplante perfectam in Deum fiduciam. 165.388
Contemplatio divinæ providentiæ altiſſimam in animo noſtro pacem conciliat. 166.391
Convincuntur Sadducæi, & Athæi ex maleficiorum permiſſione. 57 139
Creaturæ inſenſibiles obediunt ei, qui confidit in Deum. 104.238
Creaturæ inſenſibiles quomodo ſentiant præcipientis verba. 104.238
Creaturę irrationales ſecundùm ſe non poſſunt propriè adjurari. 154.357
Creaturæ irrationales, ut moventur ab alio, poſſunt licitè adjurari, & quomodo. 154.358
Credentium diverſitas. 79.182
Crimina magorum puniri jubet Innocentius VIII. Ejus Bulla recitatur. 43.109
Crucis ſigno dæmones expelluntur. 238.592

D

Daniel fuit exaltatus ob fiduciam in Deo collocatam. 103.235
Danieli Leones non nocuerunt, & quare. 90.206
David enarrat victorias à ſeipſo reportatas ob fiduciam in Deo collocatam. 98.227
David à Deo fuit exaltatus ob maximam fiduciam in Deo collocatam. 103.235
Dæmon eſt cauſa efficiens omnium maleficiorum, & obſeſſionum. 14.61
Dæmon in concinnandis maleficiis utitur ſcientia, potentia, malitia. 22.62
Dæmon majorem habet poteſtatem ſuper maximos peccatores, quàm ſuper juſtos. 25.68
Dæmon maximos peccatores raro torquet in corpore, niſi juſſus à Deo, ut magis torqueat in anima. 26.70
Dæmon vexat extrinſecè homines per imaginarias apparitiones. 27.72
Dæmon quomodo torqueat homines in vigilia. 27.72
Dæmon quomodo viſiones cauſet in ſomnis. 27.73
Dæmon quomodo vexet homines per viſiones corporales. 28.74
Dæmon quandoque ingreditur corpora humana juſſus à Deo: & quando ingrediatur. 31.82
Dæmon quandoque ingreditur corpora humana per timorem. 31.83
Dæmon qua ratione dicatur ingredi corpora humana per timorem. 32.84
Dæmon aliquando ingreditur corpus alicujus hominis ſumpta occaſione ex ejus ira, & indignatione. 32.85
Dæmon ſæpiùs ingreditur corpora humana per maleficia. 34.86
Dæmon quomodo poteſtatem ſumat intrandi corpora humana per maleficia. 34.87
Dæmon quandoque ingreditur corpora humana per imaginationem: & quomodo. 35.88
Dęmon cur ingrediatur corpora infantium. & puerulorum. 35.89
Dæmon ſæpè humores in corporibus humanis excitat, & perturbat. 37.94
Dęmon ſępiùs hominum vires debilitat, diſſolvit, vel deſtruit. 38.95
Dæmon corporis humani organa ſæpę corrumpit. 38.96
Dæmon humani corporis membra ſæpè diſtrahit, vel contrahit. 38.96
Dæmon in varia pericula homines impellit. 38.97
Dæmon ſæpè hominibus mortem ipſam infert. 32.97
Dæmon in maleficiis utitur rebus naturalibus vel ut cauſis naturalibus, vel ut cauſis moralibus. 44.110
Dæmon utitur rebus naturalibus in maleficiis vel per motum localem, vel per alterationem, activa paſſivis applicando. 44.110
Dæmon utitur agentibus naturalibus, ut inſtrumentis ad malefaciendum, quę non excedunt naturæ terminos, vel vim naturalem cauſæ. 45.112
Dæmon nihil poteſt operari ſine permiſſione divina. 53.128
Dęmon per ſuperbiam maximè tentat Exorciſtam. 112.250
Dæmon tentat Exorciſtam per avaritiam. 112.251

Dæ-

Dæmon calcitrare potest contra objurgationes, sed non contra præcepta, si adsint debita requisita tam ex parte ministri, quàm obsessi. 124.277
Dæmon non potest alligari signis. 126.280
Dæmon adjurandus est non rogando; sed objurgando, & imperando. 153.354
Dæmon ab obsesso non motibus corporis; sed actibus fidei est impellendus ad obedientiam. 160.377
Dæmon est coercendus objurgatione, & præcepto. 263.658
Dæmon non timendus; sed Deo fidendum. 270.670
Dæmon energumenum vexat non juxta vires suas; sed juxta Dei permissionem. 282.705
Dæmon non semper præsens est in dæmoniaco; sed ad breve tempus eum deserit, & posteà redit. 295.733
Dæmon quomodo exeat ex corpore in liberatione. 304.845
Dæmon tentat iterùm possidere eum, à cujus corpore fuerat expulsus. 304.748
Dæmon non potest religari in infernum, ut quidam ajunt. 305.749
Dæmon unde sumat tentandi occasionem. 306.750
Dæmon gladio exorcismi est coercendus. 315.765
Dæmon ob odium in hominem ejus rebus nocere studet. 315.765
Dæmones expellere ex consuetudine Ecclesiæ ad Sacerdotes spectat. 11.25
Dæmones quandoque fingunt se esse animas mortuorum. 29.80
Dæmones quandoque plures, quandoque unus tantùm existunt in corpore humano. 35.90
Dæmones quo modo insint corpori humano. 35.90
Dæmones in qua parte corporis resideant in obsessis. 36.91
Dæmones non possunt illabi in animabus nostris. 36.91
Dæmones sensibus internis illudunt, & quomodo. 36.92
Dæmones possunt plura mala hominibus inferre existente extra corpora ipsorum. 38.98
Dæmones quasdam operationes exercent in corporibus humanis nonnisi existentes in ipsis. 39.99
Dæmones sæpissimè sunt in corpore hominis, etiamsi non loquantur per os ipsius. 44.100.
Dæmones superiores cur obediant Magis, & Maleficis. 128.286
Dæmones à nobis licitè adjurari possunt. 152.352.
Dæmones per Deum ipsum vel expresè, vel tacitè, & non aliter sunt adjurandi. 156.363
Dæmones inviti honorem impendunt Sanctissimo Nomini Jesu. 207.494
Dæmones fatentur se signo crucis ab hominibus expelli. 240.596
Dæmones, & Malefici in maleficiis operandis sæpius reprimuntur à Deo. 59.147
Dæmones possunt exire ad obsesso sine ulla ipsius torsione. 296.734
Dæmones eiici possunt ex obsessis miraculosè. 211.759
Dæmones regulariter eiiciuntur per potestatem exorcisticam. 311.759
Dæmones quomodo eiiciantur miraculosè. 312.760
Dæmoni non est credendum dicenti per os obsessi, se esse animam defuncti. 30.81
Dæmonis scientia maxima. 22.62
Dæmonis potentia eminentissima. 22.63
Dæmonis malitia insignis. 22.63
Dæmonis potestas cæpit aliqualiter ligari ab origine mundi, ne omnia posset, quæ vellet. 23.64
Dæmonis potestas hominibus nocendi omnino est ablata per passionem Christi, & quomodo sit ablata. 23.65
Dæmonis potestas pro quibus sit ligata. 24.66.
Dæmonis potestas relaxatur respectu eorum, qui diffidunt de Dei protectione. 25.67
Dæmonis obsidentis impetus quomodo sint à Vexato repellendi. 296.668
Dæmonum resistentia facta præceptis ecclesiasticis unde proveniat. 282.705
Defectus fiduciæ unde proveniat. 84.191
Dei promissio ad liberandum Energumenos duas conditiones requirit, & quas. 283.708
Deum velle nos continuè malis affligi, nobis est ignotum. 198.472
Deum velle nos uti remediis licitis ad mala

mala avertenda, nobis est notum. 198.472
Deus quomodo maleficia velit pro materiali. 53.129
Deus maleficia non vult pro formali; sed permittit. 54.131
Deus, licèt peccata non velit; illa tamen ab hominibus patrata ordinat in finem bonum. 55.133
Deus maleficia permittit, ne libertas arbitrii impediatur. 55.134
Deus permittit maleficia, ut bonum oppositum clariùs agnoscatur, ardentiùs appetatur. 56.136
Deus maleficia permittit: quia multa bona elicit. 56 137
Deus maleficia permittit ex ordine rerum in finem. 56 138
Deus punit peccatores per maleficia. 58. 133
Deus per seipsum positivè impedit dæmonum, ac maleficorum operationes, eis obsistendo. 59.147
Deus maleficos, ac dæmones impedit negativè, dum malefacere tentant, suum concursum denegando. 60.148
Deus per Angelos dæmones coercet. 60. 149
Deus qua ratione sit objectum materiale fidei. 74.171
Deus est prima ratio credendi. 75. 173
Deus qua ratione sit objectum formale fidei. 75. 174
Deus protegit etiam qui sunt ex familia confidentium in se. 92.212
Deus licitè, ac rectè à nobis adjurari potest deprecativè. 152.349
Deus adjurari potest per Deum ipsum. 154.349
Deus adjurari potest per Christum. 155. 360
Deus adjurari potest per Angelos beatos, & Sanctos tam regnantes in cœlo, quàm viatores justos. 155.361
Deus non potest adjurari per creaturas inferiores. 156.362
Deus ea providentia gubernat universos, qua singulos. 166.392
Deus vult nos participes fieri suæ bonitatis. 168.395
Deus sicut fidelis est in promissis servandis; ita requirit ab homine hanc fidem. 174.406
Deus ob nostram longam orationem sæpiùs concedit nobis beneficia potiora, quàm nos petimus. 196.466
Deus exoratus ab ægroto paratus est illi infallibiliter sanitatem dare, si sanitas ei sit profutura. 198.472
Deus vult concedere nobis beneficia; sed juxta ordinem divinæ providentiæ. 219. 526
Deus disposuit aliqua dare rogatus, quæ non vult dare non rogatus; ideò rogandi sunt Sancti. 219.526
Deus cur semper non concurrat, invocato nomine ejus ab Exorcista, vel Christi fidelibus. 282.706
Deus voluntate signi, ac conditionata vult omnes Energumenos à dæmone liberare. 283.708
Diffidentes de Deo plures sunt in orbe. 170.399
Diffidentia in Deum facit succumbere tentationibus. 86.197
S. Dionysius Areopagita antequam baptizaretur, cæcum illuminavit, invocato nomine Jesu. 219.502
Dispositio requisita in obsesso est fides theologica, ac fiducia in Deum collocata, in actu exercito. 163.385
Diversitas credentium. 79.182
Documenta pulcherrima ad fortiter sustinendum, ac constanter perseverandum. 114.255
Documenta servanda pro maleficis à potestate dæmonis eripiendis. 373.682
Documenta ab Exorcista obsessis peccatoribus tradenda, ut liberentur à dæmone. 288.721
Documenta tradenda vexatis ab incubis. 289. 722
Documenta servanda ab obsessis ab infantia. 291.725
Documenta tradenda obsessis spiritualibus. 292.727
Documenta pro obsessis duræ cervicis. 295. 732
Documenta servanda ab Energumeno in actu liberationis. 297.737
Documenta pro vexatis liberatis suspicantibus de nova invasione. 312.761
Documenta pro vexatis liberatis certis de nova invasione. 313.762
Domus variis modis à dæmonibus vexari solent. 318.770
Domus quibus modis à diabolicis vexatio-

tionibus sint purgandæ. 318.771
Domus habitatores quid agere debeant in actu liberationis à dæmoniaca vexatione. 319.772
Duces militum plures illæsi servati sunt in bello, & quare. 92.211

E

ECclesiæ splendor lucescit ex maleficiorum permissione. 57.140
Effectus extraordinarii in homine quandoque procedunt ex illusionibus diabolicis. 37.93
Ejectio dæmonis ex corpore humano quomodo fieri possit, vide verbo *Dæmon*.
S. Elzearius à submersione aquarum præservatur ob fiduciam in Deo collocatam. 97.224
Eligendum est in dubiis, quod magis ratio dictat, & sensui repugnat. 204.487
Energumeni per solum dissensum voluntatis non possunt seipsos à dæmoniaca vexatione liberare. 142.323
Energumenus quando quis dicatur. 34.87
Energumenus unde dicatur. 275.686
Energumenus duræ cervicis difficillimè liberatur, & quare. 287.717
Episcopi non possunt prohibere munus exorcizandi quoad potestatem generalem à Christo, & à jure communi acceptam. 14.32
Episcopi possunt prohibere munus exorcizandi quo ad potestatem particularem. 14.33
Episcopi ob aliquam causam particularem possunt suspendere suos subditos quoad functionem publicam: quoad privatam verò tantùm delinquentes in ea. 15.34
Episcopi possunt statuere, ut subditi modestè, & ordinatè exorcizandi facultate utantur. 15.35
Episcopi possunt examinare suos subditos de modis, & formulis, quibus utuntur in ezorcizando. 15.36
Episcopi plures arti exorcisticæ operam navarunt. 16.38
Episcopi tenentur ex charitate, & justitia per se, vel per alios exercere munus exorcisticum, cùm necessitas postulat. 16.39
Error aliquorum reprobatur circa effectum ab exorcismo productum. 8.19
Error ex parte Exorcistæ quando eveniat. 9.20
Error ex parte intentionis quando occurrat. 9.21
Error ex parte formæ quando eveniat. 10.22
Error ex parte materiæ remotæ. 10.23
Error ex parte actuum liberi arbitrii. 11.24
Error plurium Exorcistarum ostenditur. 124.277
Error gravissimus Exorcistarum. 136.311
Evangelii virtus contra dæmones. 240.596
Eucharistia obsessi, ac maleficiati sunt muniendi. 235.581
Eucharistiæ virtus contra dæmones. 254.576
Exempla de Sanctissimæ Eucharistiæ virtute contra dæmones. 232.567
Exempla de efficacia Baptismi contra dæmones. 231.563
Exempla Sanctorum de virtute aquæ benedictæ contra dæmones. 247.613
Exempla de Pœnitentiæ Sacramenti virtute contra dæmones. 232.570
Exemplum relatum ab Auctore de quadam juvencula à dæmone incubo vexata. 227.549
Exemplum de virtute imaginum Sanctorum contra dæmones. 246.611
Exemplum de Confirmationis virtute contra dæmones. 232.568
Exemplum ab Auctore relatum de molestiis dæmoniacis. 29.78
Exemplum relatum ab Auctore de ingressu dæmonis in corpore cujusdam. 33.86
Exemplum relatum ab Auctore de effectibus extraordinariis causatis ab illusionibus diabolicis. 37.93
Exemplum D. Hilarionis de signis in maleficio adhibitis. 51.125
Exemplum relatum ab Auctore de quodam obsesso liberato ob fiduciam in Deo collocatam. 87.198
Exemplum relatum ab Auctore de dæmonis fallacia, sumpta occasione ex quadam interrogatione sibi facta à quodam Exorcista. 121.272
Exercitia adimplenda à Vexatis ab incubis. 289.722
Exorcismorum multitudo unde proveniat. 10.22
Exorcismus infallibiliter suum producit effectum, si adsint omnia requisita. 8.17
Exorcismus, seu præceptum faciendum dæmo-

dæmoni obſidenti, vel corpus ingredienti. 271.675
Exorciſmus ad dæmonem expellendum obſidentem Maleficos, vel Sagas, ac impedientem, ne Judicibus veritatem fateantur. 272.681
Exorciſmus ad expellendum dæmonem à Strigibus, ac Maleficis ad pœnitentiam revertentibus. 273.683
Exorciſmus ad diſſolvendum maleficium in matrimonio factum. 379.697
Exorciſmus ad maleficium deſtruendum puerulis illatum. 281.701
Exorciſmus ad dæmonem ab Energumeno expellendum. 301.744
Exorciſmus ad dæmonem expellendum poſt novam invaſionem. 313.762
Exorciſmus eſt gladius pro dæmone coercendo. 315.765
Exorciſmus ad dæmones ab animalibus expellendos. 317.769
Exorciſmus ad expellendos dæmones à domibus vexatis. 320.776
Exorciſmus contra dæmones producentes, vel congregantes aves, vermes, mures, locuſtas, & alia animalcula fructus terræ devaſtantia. 322.779
Exorciſta adjurans interpretatur. 1.1
Exorciſta cognoſcere debet cauſas maleficiorum. 46.28
Exorciſta non ſit præceps in judicio ferendo de maleficio. 47.117
Exorciſta per ſimilem filio hominis figuratur. 1.1
Exorciſta poteſt licitè tollere, ac deſtruere ſigna maleficii. 51.125
Exorciſta poteſt maleficia deſtruere ſine ſignorum maleficorũ deſtructione. 51.125
Exorciſta deberet eſſe imbutus ſcientiis philoſophiæ, ac theologiæ, ut ritè, ac perfectè ſuum valeret obire miniſterium. 61.151
Exorciſta per fidem fit ſimilis filio hominis in facie lucente ſicut Sol. 73.166
Exorciſta ſeipſum purgare debet à vitiis. 111.248
Exorciſta, ut amet Deum, debet amare proximum. 111.249
Exorciſta quando erret circa interrogationes dæmoni faciendas vide verbo *interrogatio*.
Exorciſta illicitè ægrotis medicinas corporales exhibet. 136.311
Exorciſta quando peccet mortaliter, ægrotis medicinas corporales exhibendo. 137.312
Exorciſta tradendo corporales medicinas ignorantem ſe prodit, & avarum ſe oſtendit. 137.313
Exorciſta non debet Energumenum vexare flagellis, dehoneſtare opprobriis, & alia hujuſmodi facere. 141.321
Exorciſta non debet uti fictionibus ad probandum, an aliquis ſit verè, vel fictè obſeſſus. 141.322
Exorciſta conſiderare debet media neceſſaria ad dæmonem expellendum. 151.347
Exorciſta nihil dæmoni præcipiat, niſi quæ conducunt ad expulſionem. 152.353
Exorciſta incumbere debet orationi, & jejunio. 156.365
Exorciſta accedere debet ad dæmonem expellendum, ut Judex delegatus contra reum vinctum, & convictum. 157.366
Exorciſta inſtruere debet obſeſſum, ut credat, illum habere poteſtatem dæmones expellendi. 157.367
Exorciſta præcepta formare poteſt vulgari idiomate, ut illa vexatus intelligat, ſi tamen aliter expedire quandoque non judicet. 157.368
Exorciſta præcepta enuntiare non debet, quando vexatus eſt aliqua paſſione perturbatus. 158.369
Exorciſta non debet ſinere obſeſſum diù à dæmone vexari. 158.370
Exorciſta præcipere debet dæmoni, ne uſum ſenſuum impediat. 156.371
Exorciſta ſilentium dæmoni imponat. 158.372
Exorciſta poteſt dæmonem interrogare de tempore ingreſſus; ſed priùs interrogandi ſunt parentes obſeſſi, & obſeſſus ipſe. 158.373
Exorciſta ſemper ſit paratus ad ritè munus ſuum obeundum. 162.382
Exorciſta ex quibus cognoſcet vexatum eſſe benè diſpoſitum erga Deum ad ſuam liberationem. 258.647
Exorciſta quænam requirere debet à Vexato, ut cognoſcat, eum eſſe perfectè diſpoſitum ad liberationem. 259.648
Exorciſta ex quo cognoſcet Vexatum eſſe benè diſpoſitum erga Exorciſtam. 260.649

Exorcista de quibus respectu sui ipsius possit interrogare Vexatum. 261.653
Exorcista quænam observare debeat, ut cognoscat Vexatum esse benè dispositum adversùs dæmonem. 260.651
Exorcista quomodo se habere debeat cum eo, qui post liberationem iterùm à dæmone possidetur. 312.761
Exorcistæ dignitas humanam superat, angelicam exæquat, divinam attingit. 1.2.3
Exorcistæ fides theologica simpliciter, & absolutè non est necessaria ad dæmonem expellendum. 81.186
Exorcistæ necessaria est fides in Deum, ut tutò, & efficaciter dæmones expellat. 82.187
Exorcistæ necessaria est fiducia in Deum, ut tutò, & efficaciter dæmones expellat. 83.189
Exorcistę qua ratione charitas sit necessaria. 110.245
Exorcistæ quàm sint necessariæ patientia, ac perseverantia. 114.254
Exorcistæ necessaria est prudentia ad errores vitandos, & semitas rectas eligendas. 116.261
Exorcistæ tantùm ea sunt licita, quæ ex potestate à Christo accepta expulsioni dæmonis conducunt. 129.190
Exorcistę potestas non se extendit ad dęmones alligandos hìc, vel illic. 130.293
Exorcistę quamvis arte medica prędíti, prohibentur medicinas exhibere corporeas. 138.316
Exorcistæ est illicitum cum ægrotis, & obsessis chirurgi munere fungi. 139.317
Exorçistæ plures munus chirurgi sibi asciscunt: ex quo multa scandala oriuntur. 139.317
Exorcistæ aliqui utuntur balneis, ac suffumigiis, sed cum maximo patientis detrimento. 40.319
Exorcistæ antiqui multa putabant esse necessaria in expulsione dæmonis, quę ab Auctore reprobantur. 296.734
Exorcistæ, ac Parochi suadere debent obsessis, ut per Pœnitentiæ Sacramentum peccata expurgent. 233.575
Exorcistæ, ac Sacerdotes potentissimi sunt ad dęmones expellendos ratione ordinis exorcistatùs. 235.582
Exorcistę quando in cassum dęmonem exorcizent. 282.704
Exorcistatus ordo quid sit, & quando sit institutus, vide verbo *Ordo*.
Exorcistatus ministerium includit omnia proportionaliter, quę in Sacramentis. 5.11
Exorcistatus causa efficiens principalis est Deus, Ministerialis Exorcista. 6.12
Exorcistatus, ut ministerium, est causa materialis tam remota, quàm propinqua. 8.13
Exorcistatus forma remota, ac propinqua. 7.15
Exorcistatus finis est intentio Exorcistę dęmones expellendi. 8.16
Exorcizare dęmonem pręcepto expulsivo sine aliquo signo evidenti pręsentię diabolicę est illicitum. 117.262
Experientię in quibus priùs sint faciendę. 161.378
Expulsio dęmonis ex corpore obsessi non dependet à voluntate dęmonis; sed Dei. 123.276
Expulsio dęmonis per potestatem exorcisticam declaratur. 311.759
Expulsio dęmonum videtur quasi similis peccatorum expulsioni. 311.759
Extremę unctionis virtus ad tentationes diabolicas repellendas, & ad sanitatem ægris conferendam. 237.588
Ezechias mirabilia operatus est ob fiduciam in Deo collocatam. 105.239
Ezechię Regis victoria insignis recensetur. 99.228

F

FErdinardus à Castro Palao sustinet, posse Exorcistam licitè connivere dęmoni offerenti egressum ex homine, si ei permittatur in alium ingredi. 150.344
Fictiones debent vitari ab Exorcista in suo ministerio obeundo. 141.322
Fidei humanę descriptio. 73.167
Fidei objectum triplex. 74.169
Fidei objectum primarium quodnam sit. 74.170
Fidei objectum materiale adęquatum est quodlibet ens revelabile à Deo. 75.162
Fidei actus definitio. 75.275
Fidei theologicę definitio. 76.176
Fidei tres distinctiones. 79.181
Fidem habent multi speculativam; sed carent practica. 194.463

Fi-

Fidem multi habent habitualem; sed deficiunt in fide actuali quoad exercitium. 194.464.
Fides gratia gratis data, quæ. 73.167
Fides quomodo sumatur aliquando pro fiducia. 73.167
Fides divina includit tria: objectum, actus, & habitus. 73.168
Fides theologica duplex, altera universalis, altera particularis. 76.177
Fides miraculorum, & promissionum est eadem cum fide catholica. 78.179
Fides theologica qua ratione sit major in uno homine, quàm in alio. 79.182
Fides theologica distinguitur à fide gratia gratis data, & à cæteris gratiis gratis datis. 81.185
Fides theologica simpliciter, & absolutè non est necessaria Exorcistæ, ut dæmones expellat. 81.186
Fides theologica necessaria est Exorcistæ, ut tutò, & efficaciter dæmones expellat. 81.187
Fiducia in Deum necessaria est Exorcistæ, ut tutò, & efficaciter dæmones expellat. 83.189
Fiducia quomodo augeatur. 84.190
Fiducia quomodo tollat hæsitationem. 84.192
Fiducia in miraculis operandis, quæ. 85.193
Fiducia est armatura, ac veluti virga Mosayca in manu confidentium in Deum. 85.194
Fiducia est spes robustissima, & perfecta. 85.193
Fiducia præservat à vitiis, & à peccatis plurimis. 85.195
Fiducia in Deum non sinit, ita facilè homines cadere in tentationes. 86.197
Fiducia in Deum liberat, & præservat à maleficiis, & obsessionibus. 87.198
Fiducia in Deum præservat à dæmonis timore, apparitionibus, & nocturnis terriculamentis. 87.199
Fiducia in Deum defendit ab inimicis, ac persecutoribus. 88.200
Fiducia in Deum est in galea, lorica, & anchora. 89.203
Fiducia in Deum liberat, ac præservat à morsu, ac veneno brutorum animalium. 89.205
Fiducia in Deum liberat à peste. 91.208
Fiducia in Deum illæsos præservat in bello. 91.211
Fiducia in Deum protegit nedum confidentes in eum; sed etiam qui sunt de familia eorum. 92.212
Fiducia in Deum famem tollit, & dat escam esurientibus. 93.213
Fiducia in Deum infirmitates curat. 95.218
Fiducia in Deum requiritur etiam in eo, qui curandus est. 95.320
Fiducia in Deum defendit à terræmotu, fulmine, aquarum submersione, aliisque periculis. 96.222
Fiducia in Deum asylum est securissimum in omnibus periculis. 98.325
Fiducia in Deum victoriam reportare facit de inimicis. 98.227
Fiducia in Deum neminem fallit, aut confundit. 101.231
Fiducia in Deum maximam affert vitæ tranquillitatem. 102.233
Fiducia in Deum exaltat homines etiam in hac vita. 103.235
Fiducia in Deum facit homines quasi omnipotentes. 104.237
Fiducia quoquomodo sumpta debet esse firma, & non hæsitans. 105.240
Fiducia in Deum dat vitam longam in præsenti sæculo, & Beatitudinem in futuro. 106.241
Fiducia in Deum facilè acquiritur per attentam divinarum scripturarum considerationem. 107.242
Fiducia innititur patientię, ac perseverantiæ. 113.253
Fiducia perfecta emanat in homine ex contemplatione divinæ providentiæ. 165.488
Fiducia erga Deum augetur ex meditatione divinæ Bonitatis. 169.398
Fiducia in Deum plures carent, & quare. 171.401
Fiducia nutritur, & augetur contemplando Deum, ut præsentem. 172.402
Fiducia magna enascitur ex consideratione divinæ fidelitatis. 174.405
Fiducia, & perseverantia sunt sibi invicem coadjutrices. 194.463
Fiducia firma deficiente deficit perseverantia. 195.464
Fiduciæ definitio. 83.189
Fiduciæ defectus unde proveniat. 84.191
Filii suppositicii quinam sint. 71.162

Filii Israel plures in deserto à serpentibus illæsi servati fuerunt, quare. 90.206
Forma propinqua ministerii exorcistatus. 7.15
Forma remota ministerii exorcistatus. 7.15
Fortitudinis definitio. 113.252
S. Franciscus pluries fuit à Deo cibo refectus corporali ob fiduciam in Deo positam. 93.215

G

GEdeonis victoria insignis ob fiduciam ab eo in Deo collocatam. 99.228
Gloria Dei exurgit ex maleficiorum permissione. 56.138
Gloria Dei est ratio omnium potissima permissionis maleficiorum. 59.146
Gratiarum actiones Deo reddendæ à persona liberata. 302.747
Gratiarum actiones Deo reddendæ ab Exorcista unà cum persona liberata, ac cæteris astantibus. 302.747
Gratiæ gratis datæ quot, & quę describuntur. 80.184
Gratiæ gratis datæ distinguuntur à fide theologica. 81.185

H

HÆreticis quid acciderit dæmones eiicere tentantibus. 82.188
Hæreticus nullus, vel infidelis de facto dęmones eiicere, aut miracula facere solet. 82.188
Homines fiunt quasi omnipotentes ob fiduciam in Deo collocatam. 104.237
Homines maxima fruuntur tranquillitate ob fiduciam in Deo collocatam. 102.233
Homines per fiduciam in Deum possunt mirabilia operari. 105.239
Homines sanctos jam beatos, & Angelos certo modo utiliter, & sanctè posse à nobis orari, fides catholica docet. 217.521

I

B. JAcobus à Marchia venenum bibit, & nihil ei nocuit. 90.207
Jejunantes non est cur putent, Deum velle eos à dęmone possideri, ut suorum peccatorum pęnitentiam agant. 223.538
Jejunantes à morbis corporalibus liberantur. 225.546
Jejunio hostes invisibiles maximè profligantur. 228.555
Jejunio hostes visibiles superantur à Judæis, Judith, & Esther. 228.552
Jejunium obsesso est necessarium, ut ad perfectam fiduciam se disponat. 220.528
Jejunium efficax est ad leves culpas delendas, & in via Dei utiliter progrediendum. 223.537
Jejunium pharmacum est efficax ad abolendum peccatum. 226.547
Jejunium colendum est ab obsessis, maximè qui ab incubis, vel succubis vexantur. 226.548
Jejunium est optimum remedium ad dęmonem superandum. 227.550
Jesus, & Maria non sunt separandi; ideò eorum nomina simul invocanda. 206 491
Jesu nomine dæmones expelluntur. 207.495
Jesu nomine invocato Apostoli dæmones ejecerunt. 208.496
Jesu nomine invocato Sancti multa mirabilia operantur. 207.496
Jesus quandoque, dona faciliùs concedit nomine Mariæ, quàm suo proprio invocato. 212.509
Illicitum est uti præceptis probativis, vel lenitivis sine aliquo signo probabili. 117.262
Illicitum est uti præceptis expulsivis sine aliquo signo evidenti. 117.262
Illicitum est quærere à dæmone, an aliquo pacto, vel maleficio sit ligatus. 126.280
Illicitum est petere à dæmone modum, quo maleficium destruatur. 127.282
Illicitum est quærere à dæmone, ut dicat, quis sit eorum princeps in illo corpore. 127.283
Illicitum est Exorcistæ præcipere dæmoni superioris ordinis, ut dæmones inferiores inobedientes excruciet in inferno. 128.285
Illicitum est præcipere spiritui principali in corpore obsessi, ut secum educat totam societatem. 128.285
Illicitum est præcepta formare contra dæmonem sub pœna excommunicationis. 134.301
Illicitum est Exorcistæ fictionibus uti ad probandum, an aliquis sit verè, vel imaginariè, aut fictè obsessus. 141.322
Illicitum est, annuere dæmoni offerenti egressum ex homine, si permittatur eum

in

in alium ingredi. 150.343
Imaginum Sanctorum gloria. 146.610
Imaginum Sanctorum virtus contra dæmones. 146.611
Impetrare ratione divinæ bonitatis, & impetrare ex vi promissionis Dei, quomodo differant. 192.456
Impetrationem infallibilem ex vi divinæ promissionis habet petitio bonorum spiritualium, vide verbo *Petitio*. 188.444
Imprecari malum mortuo quando sit licitum, & quando non. 186.438
Imprecari viatori damnationem æternam nunquam licet. 187.439
Imprecationes faciendæ hominibus perniciosis Reipublicæ quatuor modis intelligi possunt. 188.442
In cunctis necessitatibus confugiendum est ad remedia à Deo, & ab Ecclesia tradita. 225.543
In dubiis eligendum, quod magis ratio dictat, & sensui repugnat. 204.487
Infirmitates plures procedunt ex illusionibus diabolicis. 37 93
Ingluvies morbos efficit, & vitiis animam replet. 225.545
Inquisitores quid agere debeant, ut tollant maleficium taciturnitatis à dæmone strigibus inductum. 271.677
In re indifferenti ratio, & conscientia sunt boni consiliarii. 204.488
Institutores Religionum arti exorcisticæ operam navarunt. 21.57
Instructio facienda custodi bestiarum pro earum liberatione. 268.667
Instructio pro afflictis, & tribulatis sublevandis. 277.693
Instructiones faciendæ Vexato, vide verbo *Modus instruendi*. 252.622
Instruendi habitatores domus pro liberatione. 318 771
Istruzione per disporsi ad una perfetta confidenza in Dio per impetrare la sanità corporale. 336.793
Intentio, quam debet habere Exorcista in suo ministerio exercendo. 8.16
Interrogare dæmones de numero in corpore obsessi injuriosum est divinæ omnipotentiæ. 119.268
Interrogare dæmonem in corpore obsessi existentem, ut dicat, per quam Personam, & per quem Sanctum sit expellendus, illicitum, & ipsi Exorcistæ perniciosũ. 121.371
Interrogare dæmonem, ut dicat, quinam sint sui inimici in cœlo, est ipsis Sanctis injuriosum. 122.273
Interrogare dæmonem, ut dicat. quibus verbis magis crucietur, manifestat Exorcistam ignorantem. 123.275
Interrogare dæmonem, ut dicat, qua die, & hora sit egressurus, Divinæ Majestati est injuriosum. 123.276
Interrogare dæmonem de vanis, & inutilibus, est peccatum. 132.297
Interrogare dæmonem ex levitate, & curiositate, potest esse peccatum veniale ex mente aliquorum; ex mente Castro Palao est mortale. 133.300
Interrogare dęmonem de nomine, est superfluum, & periculosum. 118.265
Interrogatio facta dæmoni de causis ingressus in corpus obsessi satiùs est relinquenda, quam practicanda. 120.269
Interrogari debet obsessus de accidentibus tempore instructionis. 162.381
Interrogationes faciendæ Vexato, & parentibus ejus, vide verbo *Modus*.
Investigatio facienda de vexatione domus. 318.771
S. Joannes Evangelista venenum bibit, & nihil ei nocuit. 90.207
Job fuit à Deo exaltatus ob fiduciam in Deo collocatam. 103.236
Josaphati Regis victoria insignis ob fiduciam in Deo collocatam. 100.229
Joseph Patriarcha fuit à Deo exaltatus ob fiduciam in Deo collocatam. 103.236
Josue mirabilia operatus est ob fiduciam in Deo collocatam. 104.239
Irrationales creaturæ quomodo adjurari possint, vide verbo *Creaturæ*.
Irrationalia exorcizantur, ut moventur ab alio. 315.765
Judæ Machabæi victoriæ ob fiduciam in Deo collocatam. 100.229
Judith victoria insignis ob fiduciam in Deo collocatam. 100.230
Jure ordinario excluduntur à munere exorcizandi laici, & Clerici simplices. 3.5
Justos viatores à nobis orari posse, fides docet. 219.527

L

Leones Danieli Prophetæ non nocuerunt, & quare. 90.206
Litem instituere cum dæmonibus, est super-

per-

perstitiosum. 134.302
Litem instituere contra irrationalia est superstitiosum. 130.304
Locus quinam magis sit aptus ad exorcizandum. 161.380
Locus unus, si conferat ad majorem devotionem, tunc ab Exorcista, & non à dæmone est eligendus. 161.279

M

MAgnificentiæ descriptio. 112.252
Mala pœnæ licitè peti possunt propter finem simpliciter bonum. vide verbo *Petere*. 186.436
Mala pœnæ nobis inflicta sunt à Deo. 198. 472
Mala pœnæ, quæ sunt tantùm ad exercitium virtutis, sunt à Deo permittente, sed non jubente. 224.541
Malefici quibus modis concinnent sua maleficia. 40.103
Malefici quid operentur per maleficium somniferum. 40.103
Malefici, ac dæmones in maleficiis operandis sæpiùs coercentur à Deo. 59. 147
Maleficia possunt destrui sine signorum maleficorum destructione. 51.125
Maleficia infantium, ac puerulorum quomodo destruenda. 280.698
Maleficiatus quando quis dicatur. 34.87
Maleficii definitio. 21.59
Maleficii causæ sunt quatuor, & quæ sint, 21.59
Maleficio affecti per solum dissensum voluntatis non possunt seipsos à maleficio liberare. 142.323
Maleficiorum signa, vide verbo *Signa*.
Maleficium non potest fieri sine libera hominis in maleficium consentientis voluntate. 39.101
Maleficium amatorium quid operetur in hominibus. 41.104
Maleficium amatorium non potest cogere hominis voluntatem ad amandum. 41. 105
Maleficium hostile, quæ damna homini inferat in anima, & corpore. 46.106
Maleficium quando dicatur temporale, & quando perpetuum. 52.127
Maleficium matrimoni quomodo destruendum. 277.693
Maleficium taciturnitatis quomodo tollendum. 271.677
Maleficiorum varia nomina. 40.102
Maleficus non tenetur quærere à dæmone chirographum, quando est in potestate ejus. 52.126
Maleficus tenetur chirographum consignare, ac lacerare, quando est in sua potestate. 52.126
Malum imprecari mortuo, quando sit licitum, & quando non. 186.438
Maria interpretatur Domina. 211.506
Maria dominatur dæmonibus. 211.506
Maria est invocanda ab obsessis, & ægrotis. 212.510
Mariæ nomen invocandum. 211.507
S. Martinus Episcopus ob maximam fiduciam in Deum illæsus servatus fuit à vulnere, quod ei quidam infligere tentavit. 89.204
Materia propinqua, & remota ministerii exorcistatus quæ. 8.13
Matrimonii virtus contra dæmones. 236. 586
Medici partes non sunt, curare maleficia, ut maleficia sunt. 48.121
Medici sæpiùs non possunt cognoscere res naturales etiam naturaliter applicatas à dæmone, & maleficis, & quare. 50. 123
Medicinæ definitio adducitur. 48.119
Medicinæ corporales illicitè ægrotis exhibentur ab Exorcista. 136.311
Medicis quid agendum, cùm suspicantur, aliquem esse maleficio affectum. 50.124
Medicorum ars quandoque non potest auferre morbum maleficum, quamvis per causas naturales sit inductus. 47. 118
Medicus judicare debet de rebus naturalibus adhibitis in maleficiis, quando sunt adhibitæ ut causæ physicæ. 46. 115
Medicus potest sententiam ferre de maleficio negativè, & indirectè, & quando. 46.116
Medicus non potest rectè judicare de maleficiis, quando res naturales adhibentur ut signa. 48.119
Medicus per se quid considerare debeat. 48.120
Medicus, ut suo ritè fungatur officio, qua scientia præditus esse debeat. 136 306

Meditatio divinæ Bonitatis fiduciam auget. 169.398
Miraculum ut fiat, quot conditiones requirantur. 77.178
Miseriæ, quibus involvimur, obiiciuntur. 171.400
Missionarii Apostolici debent uti Sacramento Baptismi ad obsessos infideles à dæmone liberandos. 231.566
Modi, quibus cognoscuntur mali à bonis spiritibus, & veræ à fictis animabus, seu illusionibus dæmoniacis. 30.81
Modo eodem non semper cum omnibus Vexatis est procedendum. 161.379
Modus interrogandi domesticos obsessi. 250.618
Modus interrogandi, & observandi obsessum. 250.619
Modus faciendi experimentum certum de obsessione, seu præsentia diabolica in corpore vexati. 251.620
Modus instruendi Vexatum erga Deum pro sua liberatione præparandum. 152.622
Modus instruendi Vexatum erga Exorcistam. 254.634
Modus instruendi Vexatum adversus dæmonem. 256.638
Modus instruendi Vexatum erga seipsum. 256.639
Modus probandi Vexatum erga Deum. 258.647
Modus probandi Vexatum erga Exorcistam. 260.649
Modus probandi Vexatum adversus dæmonem. 260.651
Modus probandi Vexatum erga seipsum. 261.653
Modus faciendi objurgationes contra dæmonem. 264.659
Modus repellendi impetus dæmonis. 269.668
Modus repellendi visiones imaginarias. 269.609
Modus tollendi maleficium taciturnitatis in Maleficis constituendis. 271.677
Modus se præservandi à dæmoniacis insultibus. 275.685
Modus destruendi maleficium in matrimonio factum. 277.693
Modus probandi, an qui fuerat obsessus, verè à dæmone sit liberatus. 302.746
Modus cognoscendi bestias: quando sint maleficio affectæ. 315.767
Modus destruendi aves, vermes, locustas, & alia animalcula terræ fructus vastantia. 322.779
Modus utendi exorcismis. 333.784
Modus brevis expellendi dæmones, & maleficia dissolvendi. 335.790
Modus brevissimus dæmones eiiciendi, ac destruendi maleficia. 336.791
Molestiæ causatæ à dæmone per visiones corporales. 28.74
Molestiæ à dæmone causatæ per auditum. 28.75
Molestiæ à dæmone causatæ per odoratum. 28.76
Molestiæ à dæmone causatæ per gustum. 28.77
Molestiæ à dæmone causatæ per tactum. 29.79
Monachi Cassinenses à fulmine præservantur ob fiduciam in Deo collocatam. 97.223
Monimentum utilissimum pro Missionariis Apostolicis. 192.458
Monita tradenda maleficiatis in usu matrimonii. 277.693
Morales causæ maleficiorum quænam sint. 45.113
Morbos maleficos cognoscere, ac curare spectat ad Exorcistam Theologum. 50.123
Morbus maleficus à dæmone inductus per causas naturales naturaliter operantes, potest quandoque curari à perito Medico, si dæmon nocere cessaverit. 47.117
Mos amuleta deferendi non contemnendus. 244.605
Moyses mirabilia operatus est ob fiduciam in Deo collocatam. 105.239
Moyses Abbas visione Angelorum, dæmonum tentationem fugat. 213.513
Moysis ingens fiducia in Deum. 101.231
Moysis victoriæ ob fiduciam in Deo collocatam. 99.228
Mulieres, & adolescentes ab incubis vexati difficillimè liberantur, & quare. 285.712
Multi promissionem Dei ignorant, & tamen impetrant, & quare. 175.407
Multi fidem habent speculativam, sed carent practica. 195.464

Mul-

Multi fidem habent habitualem; sed deficiunt in fide actuali quoad exercitium. 195.464
Multi fiduciam habent speculativam, sed carent practica. 195.464
Multi spem habent habitualem; sed carent spe actuali quoad exercitium. 195. 464
Mundani malè sentiunt de Divina permissione. 55.133

N

Necessitas exercendi artem exorcisticam manifestatur. 16.39
Nomen Jesu suffragatur in cunctis necessitatibus. 210.503
Nomina varia maleficiorum. 40 102
Nomina: ut sunt imposita ad distinctionem personarum, non sunt in Angelis, nec in dæmonibus. 118.264
Nomina imposita ratione officiorum sunt in Angelis, & in dæmonibus. 118. 265
Nomina Jesu, & Mariæ sunt invocanda. 130.291
Nomina Dei valent contra dæmones. 240. 598
Nomini Jesu dæmones inviti honorem impendunt. 206.494
Nominis Jesu gloria extenditur ad Angelos, homines, & dæmones. 206.492
Nominis Jesu virtutem non possunt dæmones sustinere. 207.495
Nocumenta illata per maleficium in bonis fortunæ. 43.108
Nocumenta varia illata per maleficium in usu matrimonii mulieribus uterum gerentibus. 42.107
Nullus inferior Papa potest prohibere ministerium exorcizandi quoad facultatem generalem à jure Divino acceptam. Immò nec ipse Papa in toto. 14.32

O

Objectum fidei triplex. 74.169
Objectum fidei primarium quodnam sit. 74.170
Objectum fiduciæ. 83.189
Objectum materiale adæquatum fidei est quodlibet ens revelabile à Deo. 75. 172
Objectum spei quodnam sit. 83.189
Objurgatio describitur. 154.355
Objurgatio adversùs dæmones quomodo facienda sit ab Exorcista. 264.659
Objurgationes aptissimæ ad dæmonis superbiam conculcandam. 264.660
Obsessi communiter dicuntur possessi à dæmone, seu Energumeni. 268.667
Obsessi propriè quinam sint, & quot nominibus vocentur. 268.667
Obsessi per solùm dissensum voluntatis non possunt seipsos à dæmoniaca vexatione liberare. 142.323
Obsessionum cognoscendarum signa, vide verbo *Signa*.
Obsesso, & ægroto necessaria est fides theologica, ac confidentia in Deum, ut sanitatem à Deo infallibiliter accipiant. 191.455
Obsessus interrogandus de accidentibus tempore instructionis. 162.381
Obsessus debet esse benè dispositus, ut exorcismi virtute à dæmonis vexatione liberari queat. 163.384
Obsessus figuratus per Joannem in Patmos relegatum ærumnis affectum. 163. 383
Obsessus quid agere debeat, ut se disponat ad liberationem. 270.670
Obsessus perfectè dispositus quid agere debeat, ut à dæmonis obsessione liberetur. 270.673
Obsessus instruendus ad tentationes repellendas. 298.739
Obsessus peccator in malo inveteratus difficillimè à dæmone liberatur. 284. 710
Obsessus cur ad Exorcistas accedat. 288. 719
Odo Antistes Regis Angliæ frater deceptus à dęmone. 101.232
Olei benedicti virtus contra dęmones. 248. 615
Orans faciliùs potest seipsum, quàm alium reddere idoneum ad impetrandum. 276. 470
Orantes tenentur habere notitiam promissionis divinę, ut infallibiliter valeant impetrare. 175.407
Orare pro fratribus est secundùm voluntatem Dei. 197.469
Orare possumus Sanctos, ut nobis aliquod præstent beneficium etiam cooperando. 218.525
Oratio, ut petitio est, ex se est apta ad impetrandum. 176.408
Oratio, ut infallibiliter consequatur effectum,

fectum, requirit promissionem. 176.409
Oratio ex vi promissionis non impetrat, nisi conditione adimpleta. 176.410
Oratio, ut infallibiliter impetret, debet esse de re bona, & honesta. 177.412
Oratio habet impetrationem infallibilem, quando quis debitis conditionibus munitus orat pro seipso. 196.467
Oratio pro alio habet suum effectum, nisi ille sit incapax ad recipiendum. 198.470
Oratio Judith est exemplar, quod sequi debent, qui aliquid à Deo infallibiliter consequi desiderant. 200.477
Oratio Judith habuit omnes conditiones ad impetrationem infallibilem requisitas. 202.480
Oratio ad Sanctos est actus bonus, & utilis. 218.523
Oratio qua ratione dirigatur ad Deum; & qua ad Sanctos. 218.524
Oratio brevis contra dæmones, ac maleficia. 241.601
Oratio deprecativa ad Deum pro impetrando divino auxilio. 274.684
Oratio brevis contra infestationes dęmoniacas. 310.757
Oratio deprecativa ad Deum pro bestiis à maleficiis liberandis. 317.769
Oratio ab infirmis, & tribulatis recitanda ad impetrandum divinum auxilium. 343.814
Oratio pro infirmis. 346.817
Oratio ad acquirendam patientiam. 346.818
Oratio ad augendam patientiam. 346.818
Oratio pro ipso orante habet suum effectum, nisi ipse sit incapax ad recipiendum. 197.470
Orazione da recitare, ò portar seco per impetrar da Dio la liberazione, e preservazione da maleficj, dalla febbre, & altri mali. 242.602
Orazione a Gesù Cristo per esser liberato dalla tirannia del demonio, e de'suoi maleficj. 262.656
Orazione a Gesù Cristo per ottener la liberazione dal maleficio fatto nell'uso del matrimonio. 279.694
Orazione a Gesù Cristo per impetrar la liberazione da maleficj fatti a'fanciulli. 280.699
Orazione da recitarsi dalli offessi di lungo tempo per ottener da Gesù Cristo la sua protezione. 288.726
Orazione da recitarsi dalle persone spirituali impossessate dal demonio. 293.730
Orazione da recitarsi dalli padroni, ò custodi delli animali per liberarli da'maleficj. 316.768
Orazione da recitarsi dalli abitatori delle case molestate per liberarle da quelle molestie. 319.774
Orazione per rendere à Dio grazie dell'infermità mandataci per utilità dell'anima nostra. 340.801
Orazione per impetrar da Dio il perdono de'peccati. 340.802
Orazione per far profitto nella via della perfezione. 340.803
Orazione per offerir se stesso a patire secondo il divin volere. 341.804
Orazione per stabilire la conformità della nostra volontà con la Divina. 341.805
Orazione per impetrar da Dio la conformità della nostra volontà con la divina. 341.806
Orazione, che abbraccia una perfetta rassegnazione di se stesso nella divina volontà. 342.807
Orazione per impetrar da Dio la sanità di mente, e di corpo. 345.816
Orazione per difender se stesso da'suoi nemici, e persecutori. 349.822
Orationes Ecclesiæ pręcipuè de quibus sint. 188.443
Orationes recitandæ à Vexato, ut vexationem reprimat. 277.692
Orationes breves recitandæ à Vexatis à dæmonibus incubis. 289.723
Orationes Deo offerendæ, ut confirmet quod operatus est in liberatione. 303.747
Orationes deprecativæ ad obtinendam à Deo expulsionem dæmonum à domibus molestatis. 321.777
Orationes deprecativæ contra aves, vermes, mures, locustas, & alia animalcula arbores, vel fructus devastantia. 323.780
Orationes ad impetrandam à Deo sanitatem. 344.815
Orationes recitandæ ab ægroto ad acquiren-

rendam patientiam, dum durat infirmitas, vel tribulatio. 346.818
Orationes ad repentinam mortem avertendam. 348.819
Orationes ad tuendum se ab inimicis. 350.823
Orazioni brevi per vincere le tentazioni del demonio. 309.755
Ordines plures sunt in Ecclesia. 3.4
Ordo exorcistatus definitur. 3.4
Ordo exorcistatus est unus ex minoribus. 3.6
Ordo exorcistatus figuratus fuit in lege veteri. 3.6
Ordo exorcistatus institutus fuit in lege nova. 4.7
Ordo exorcistatus quando sit institutus. 4.7
Ordo exorcistatus est Sacramentum. 4.9
Ordo exorcistatus producit suum effectum ex opere operato, si adsint debita requisita. 4.9
Ordo exorcizandi. 333.784
Ordo servandus ab Exorcista in liberandis domibus à vexationibus. 319.773
Ordo genericè sumptus quid sit. 3.4

P

Panis benedicti virtus contra dæmones. 248.614
Parochi tenentur ex charitate, & justitia per se, vel per alios exercere munus exorcisticum, cùm necessitas exigit. 17.42
Parochi non possunt prohiberi ab Episcopis, quin munus exorcisticum exerceant. 17.41
Parochi non excusantur à ministerio exorcistico exercendo, quamvis grave sit onus. 19.46
Parochi non possunt prohibere, quin sui subditi ad quoscunque accedant Exorcistas, ut liberentur à dæmonis vexatione. 19.47
Patientia, ac perseverantia quàm sint necessariæ Exorcistæ. 114.254
Patientia facit hilariter sustinere persecutiones. 114.254
Patientiæ definito. 113.252
Patientiæ, ac perseverantiæ innititur fiducia. 113.253
Paulus Apostolus percussus à vipera illæsus permansit, & quare. 90.206
Paulus Anacoreta ob fiduciam in Deo collocatam diù refectus fuit à Corvo pane corporali. 94.215
Peccatores obsessi in malo inveterati difficillimè à dæmone liberantur, & quare. 284.710
Peccatores puniuntur à Deo quandoque per maleficia. 58.143
Peccatum est, interrogare dæmonem de vanis, & inutilibus, & quale. 132.297
Permissionem maleficiorum, vide verbo *Deus*.
Perseverantiæ descriptio. 113.252
Perseverantia facit palmam obtinere. 114.254
Perseverantia in oratione est conditio necessaria ad impetrationem infallibilem requisita. 193.459
Perseverantia, & fiducia sunt sibi invicem coadjutrices. 194.463
Perseverantia longa in oratione non minuit fiduciam, sed auget. 196.466
Personæ spirituales obsessæ difficillimè liberantur, & quare. 286.715
Petere propter se, est petere tanquam bonum propter se amabile, idest, propter finem. 182.424
Petere propter aliud, est petere ut medium. 182.424
Petere absolutè bona temporalia convenientia naturæ non est temeritas. 184.429
Petere à Deo singulare auxilium in omnibus rebus nostris, non est tentare Deum, quamvis ad impetrationem miraculum requiratur. 185.435
Petere mala pœnæ sibi, vel alteri non est intrinsecè malum. 186.436
Petere sibi mala pœnæ, quamvis sit licitum, non est tamen hic modus consulendus. 186.437
Petere orando aliquod malum proximo ob majus bonum, licitum est, & catholicum. 187.440
Petere à Deo, ut mittat mala, & damna temporalia, & mortem ipsam homini pernicioso Reipublicæ, aut publico hosti Ecclesiæ, est licitum. 187.441
Petere à Deo aliquam rem malam, est peccatum mortale. 191.452
Petere bona temporalia, ut ultimum finem, est peccatum mortale. 194.453
Peti non potest aliquid, ut finis ultimus nisi propter se. 182.424

Peti potest tam propter se, quàm propter aliud id, quod petitur ut medium. 182. 424.
Peti potest & absolutè, & sub conditione aliquod bonum tam propter se, quàm propter aliud. 182.425
Peti possunt licitè mala pęnæ propter finem simpliciter bonum. 186.436
Petitio bonorum spiritualium habet infallibilem impetrationem ex vi divinæ promissionis. 188.444
Petitio bonorum temporalium, si utilia sint ad salutem, habet infallibilem promissionem. 188.445
Petitio rei indifferentis non relatæ ad honestatem non habet infallibilem impetrationem. 190.450
Petitio, ut impetret infallibiliter, debet esse ex fide theologica, ac fiducia inhæsitante. 191.454
Petitio, ut infallibiliter obtineat, fieri debet non tantùm ratione bonitatis, sed etiam ratione divinæ promissionis. 192.457
Petitio, si utilis sit ad salutem: vel aliquo modo habeat rationem ad salutem, nunquam desistendum est ab ea. 195. 465
Petitiones dominicales exponuntur. 178. 414
Plures fiducia carent: quia meditantur Deum ut absentem, non ut præsentem. 171.401
Plures sunt in orbe, qui de Deo diffidunt. 170.399
Plurimùm valet ad faciendam divinam voluntatem, dicere cum Paulo: *Domine quid me vis facere?* 205.489
Pœnitentia Deus est placandus ab obsessis, ac cæteris Vexatis peccatoribus. 221. 352
Pœnitentia complecti debet internum dolorem peccatorum, & externam membrorum punitionem. 221.533
Pœnitentia quidam Sacerdos obsessus seipsum à dæmoniaca vexatione liberavit. 222.534
Possideri à dæmone quid sit. 275.686
Potestas ecclesiastica Exorcistæ est necessaria ad debitam officii exercitationem. 2. 3
Potestas ecclesiastica duplex est. 2. 3
Potestas eiiciendi dæmones non dependet à loco. 125.279
Potestas delegata alia limitata, alia media. 19.50
Potestas dæmonis quando, & quomodo fuerit ligata, vide verbo *Dæmon*.
Potestas exorcizandi ab Episcopis multis fuit practicata. 16.38
Potestas Exorcistæ non se extendit ad dæmones alligandos in deserto. 130.292
Potestas in dæmones exerceri debet ab iis, qui sunt in ordine exorcistatus. 3.3
Potestas jurisdictionis ad dæmones expellendos non est necessaria jure communi. 14 31
Potestas jurisdictionis est necessaria jure particulari aliquorum Episcoporum, & quomodo. 14.31
Potestas ordinaria fluit à Papa in Prælatos, & Plebanos. 15.37
Potestatem non habet Exorcista dæmones mittendi in infernum. 131.294
Potestatis ecclesiasticæ quatuor causæ explicantur. 2.3
Præcepta debent fieri in nomine Jesu. 7.15
Præcepta instructiva ad quid deserviant. 266.665
Præcepta expulsiva quando sint facienda. 267.666
Præcepta quomodo sint formanda. 301. 745
Præceptis probativis, lenitivis, & expulsivis, quando sit licitum uti. 117.262
Præceptum dæmoni faciendum describitur. 154.356
Præceptum quid sit, & quotuplex. 266. 663
Præceptum commune describitur. 265 662
Præceptum probativum explicatur. 266. 663
Præceptum lenitivum declaratur. 266 664
Præceptum instructivum quodnam sit. 266.665.
Præceptum expulsivum describitur. 267. 666
Præceptum lenitivum contra dæmonem possidentem. 276.688
Præcipere dæmoni, ut in exitu juret se exiturum, nec ampliùs reversurum, est superfluum. 149.342
Probationes ab Exorcista faciendæ de Vexato,

xato, vide verbo *Modus faciendi, &c.*
Promissio Dei de liberandis Energumenis duas conditiones requirit. 283.708
Promissio Dei non est absoluta; sed conditionata. 176.410
Promissionem Dei oportet cognoscere, & ex fide illius petere, ut oratio habeat conditionem requisitam ad infallibiliter impetrandum. 175.407
Promissiones Dei quæ. 174.405
Providentia Dei describitur. 165.388
Providentiæ divinæ contemplatio perfectam generat fiduciam. 165.388
Prudentia necessaria est Exorcistæ ad errores vitandos, & semitas rectas eligendas. 116.261
Prudentiæ descriptio. 116.261
Prudentiæ effectus. 116.261

Q

QUærere à dæmone, ut dicat, an persona, quam possidet, verè sit energumena, ridiculum est. 127.284
Qui à Deo petit aliquid confidenter, facit Deum esse Deum. 168.396
Quicquid abducit à Deo non est secundum Dei voluntatem. 202.483
Qui de Deo diffidit, ac sibi ipsi fidit, stultus est. 166.392
Quid agendum ab Exorcista pro removenda causa ingressus dæmonis ex corpore obsessi. 120.270
Qui divinam contemplatur bonitatem, suam debet arguere malitiam. 173.403
Qui divinæ voluntati se conformare desiderat, ille cæteris certius illam explorat. 205.490
Qui orat Deum fiducialiter, Deum honorat. 169.397
Quomodo charitas proximo sit exhibenda. 111.249
Quomodo creaturæ insensibiles intelligant præcipientis verba. 104.238

R

RAtio cur aliqui obsessi exorcizati non liberentur. 8.17
Ratio omnium potissima permissionis maleficiorum est gloria Dei. 59.146
Ratio, & conscientia in re indifferenti sunt boni consiliarii. 204.488
Rationes divinæ permissionis epiloganturr. 58.144.
Regulares qua potestate exorcizent. 20.52
Regulares possunt arreptitios exorcizare. 20.53
Regulares non incidunt in pœnas ab Episcopis latas contra exorcizantes. 20.54.
Regulares præcipuè mendicantes tenentur ex charitate artem exorcisticam exercere. 20.56
Regulæ, quibus divina voluntas explorari potest. 202.482
Religionum Institutores arti exorcisticæ operam navarunt. 21.57
Reliquiarum Sanctorum virtus contra dæmones. 245.608
Reliquiis sacris uti possunt obsessi, ac maleficiati. 245.609
Remedia generalia sunt Sacramenta, & Sacramentalia. 230.560
Remedia particularia pro obsessis peccatoribus liberandis, vide verbo *Documenta*. 289.722
Remedia pro obsessis duræ cervicis. 295.732
Remedia præservativa in ordine ad Deum ad tentationes dæmonis repellendas. 307.751
Remedia præservativa in ordine ad dæmones, & eorum tentationes repellendas. 309.755
Remedia pro afflictis, & tribulatis. 336.792
Remedia spiritualia Deus instituit juvandis hominibus. 120.559
Remedia spiritualia alia generalia, alia particularia. 230.559
Remedium particulare contra dæmones est gladius verbi Dei, scilicet exorcismus. 249.617
Remedium potissimum ad tollendum maleficium taciturnitatis. 272.680
Rendimento di grazie da farsi a Dio dalla persona liberata. 303.747
Rendimento di grazie per l'infermità ricevute dalla mano di Dio. 340.801
Repetitio causæ, ob quam plures obsessi difficillimè à dæmone liberantur. 287.718
Repugnantia præceptis ecclesiasticis à dæmone facta quomodo sit auferenda. 288.720
Res naturales adhibitæ in maleficiis, ut naturaliter operantes, non excedunt naturæ terminos, vel vim naturalem cau-

causæ. 45.112
Resistentia dæmonum facta præceptis ecclesiasticis unde procedat. 282.705
Responsorium S. Bonaventuræ ad D. Antonium à Padua. 300.742

S

SAcramentalium dignitas, usus, & efficacia. 238.591
Sacramentorum virtus magna est ad mala expellenda, & bona consequenda. 230.561.
Sanchez conditiones quatuor ponit, quibus servatis, ait, licere Exorcistæ connivere dæmoni offerenti egressum, si ei permittatur in alium ingredi. 150.343
Sancti plures fuerunt à Deo cibo corporali refecti ob suam confidentiam in eo positam. 93. 214
Sancti rectè, ac licitè à nobis adjurari possunt. 152.351
Sancti imitantur Angelos in charitate erga homines. 216.520
Sancti dicuntur habere gladios ad nos tuendum contra inimicos. 216.520
Sancti tenent phialas, ut nobis benefaciant. 217.521
Sancti ab Exorcistis, & Ægrotis sunt invocandi. 218.522
Sancti cur sint rogandi, vide verbo *Deus*. 219.526
Sanctos homines à nobis orari posse, fides docet. 217.521
Sanitas collata S. Agathæ à D. Petro Apostolo. 216.520
Sanitas ut animæ sit salutaris, quid agendum ægrotis. 199.473
Sanitatis, & ægritudinis naturalis causæ quænam sint.
Saulis vexatio unde. 126.281
Scientia requisita in perfecto Medico recensetur. 136.306
Sententiarum divinæ scripturæ veritas est infallibilis. 110.244
Signa, quibus in rebus omnibus cognosci potest divina voluntas. 202.480
Signa maleficiorum, & obsessionum quænam sint. 62.154
Signa certa, & evidentia quæ, & quænam probabilia. 62.154
Signa desumpta ex intellectus, & voluntatis operationibus. 23.155
Signa desumpta ex Æstimativa, imaginativa, phantasia, & memoria. 63.156
Signa desumpta ex passionibus concupiscibilis. 64.157
Signa desumpta ex passionibus irascibilis. 66.158
Signa desumpta ex sensibus exterioribus 67.159
Signa desumpta ex potentiis vegetativis. 69.160
Signa desumpta ex corpore ægroti, inchoante morbo. 70.161
Signa, quibus cognoscuntur parvuli, & infantes maleficio affecti. 71.162
Signa desumpta ex corpore ægroti, augente morbo. 72.163
Signa desumpta ex corpore ægroti, perseverante morbo. 72.264
Signa maleficiorum, seu instrumenta maleficiorum sunt signa falsa, & deceptoria. Cur dæmon eis utatur. 45.114
Signum evidens, ac probabile describitur. 117.262
Simile perpolitum, ut vexatus se eripiat à vexatione. 276.690
Spei definitio quæ. 83.189
Spei objectum describitur. 83.189
Spes, seu fiducia in Deum necessaria est Exorcistæ, ut tutò, & efficaciter dęmones expellat. 83.189
Spes mundo, vel viribus humanis innixa fallit, & confundit. 101.232
Spiritus incubi, ac succubi quinam sint. 285.712
Stolæ usus non est necessarius Exorcistæ ad dæmones expellendos. 13.28
Stolæ usus est necessarius necessitate præcepti in ritu Exorcismorum, qui ante baptismum præmittuntur. 13.29
Stultus est, qui de Deo diffidit, ac sibi ipsi fidit. 166.392
Suggestiones speciales, quibus dæmon obsessum invadere solet in tempore liberationis. 295.738
Superfluum est imperare dæmoni, ut in exitu det signum. 267.736
Superstitio cavenda in tollendo maleficio taciturnitatis. 272.679
Superstitiosum est instituere litem, cum irrationabilibus. 135.304
Sylva parva divinarum scripturarum pro fiducia erga Deum acquirenda. 107.242

Ten-

T

Tentationes, quibus dæmon invadere solet Energumenum in tempore liberationis. 292.738

Tentationes communiores, quibus dęmon quærit iterùm in corpus liberati ingredi. 304 738

Tobias exaltatus fuit à Deo ob fiduciam in ipso collocatam. 104.238

Tranquillitatem maximam sentiunt, qui confidunt in Domino. 202.233

Tres distinctiones fidei. 79.181

Tria considerantur in eo, qui facturus est miraculum; & quæ sint. 77.178

Tuetur Deus confidentes in se etiam in periculis jacturæ bonorum temporalium. 89.205

V

Verba aliqua sacra contra dæmones vim habentia. 245.599

Verba dicenda ab obsesso in actu liberationis. 300.743

Veritas sententiarum divinæ scripturæ est infallibilis. 110.244

Vexati ab incubis difficillimè liberantur, & quare, 285.712

Vexati ab incubis sunt in triplici differentia. 285.712

Vexati ab infantia, sed adulti, difficillimè liberantur, & quare. 285.713

Vexati spirituales difficillimè liberantur, & quare. 286.715

Vexati duræ cervicis difficillimè liberantur, & quare. 300.743

Vexatio Saulis unde. 126.281

Vexatus quid observare debeat erga Exorcistam. 254.634

Vexatus quomodo reprimere, & auferre debeat vexationes sibi inflictas à dæmone possidente. 275.687

Vexatus in quibus sit instruendus. 275 187

Viatores justos posse à nobis orari, fides docet. 219.527

Victoriæ plurimorum ob fiduciam ab eis in Deo collocatam. 98.227

Victoriæ à David reportatæ ob fiduciam in Deo collocatam. 99.228

Virtus describitur. 72.165

Virtutes Theologicæ, ac morales qua ratione sint Exorcistæ necessariæ. 72.165

Visio D. Pauli manifestat gloriam Sanctissimi nominis Jesu. 206.493

Visiones imaginariæ quomodo à dæmone causentur. 27.72

Visiones in somnis quomodo à dæmone formentur. 27.73

Visiones corporales quomodo à dæmone causentur. 28.74

Visiones horrendæ, ac rerum terribilium sunt præludia futuræ obsessionis. 27.73

Voluntas Dei manifestatur per legem Dei, & Ecclesiæ. 203.484

Voluntati divinæ, qui conformari desiderat, ille cæteris eam certiùs explorat. 205.490

Voluntatis divinæ interpretes sunt Magistratus tam politicus quàm sacer, Confessarii, Curiones, Majores, & Præsides. 203.486

Utile est ad salutem quod actu est causa alicujus boni, & non est occasio alicujus peccati, nec impedit majus bonum. 189.446

INDEX CONCIONUM

Per totum annum occurrentium.

Tam de Dominicis diebus, quàm de D. N. Jesu Christi solemnitatibus, ac de Sanctorum communi; ostendens accuratè, quid singulis diebus ex Manuali Exorcistarum, ac Parochorum Parochi, ac Verbi Dei Praecones Populo fideli audiendum proponant.

PROPRIUM DE TEMPORE.

Dominica I. Adventus. *Cælum, & terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Lucæ 21. vers. 33.*

De veritate, ac fidelitate Dei in servandis suis promissis. Vide pag. 174. nu. 405. & seqq.

Dominica 2. Adv. *Cùm audisset Joannes in vinculis opera Christi Matth. 11. vers. 2.*

De patientia, & fortitudine in tribulationibus perferendis. pag. 113. n. 252. & seq. & nu. 793. & 820.

Vel de operibus Christi. p. 253. n. 627.

Dominica 3. Adventus. *Et confessus est, & non negavit: & confessus est, quia non sum ego Christus. Joann. 1. vers. 20.*

De vana existimatione fugienda in ministeriis suis obeundis. p. 111. n. 249.

Dirigite viam Domini, sicut dixit Isaias. vers. 23.

De necessaria præparatione ex parte nostra ad Christi gratiam, & beneficia recipienda p. 173. n. 403. p. 163. n. 385. & pag. 253. n. 627.

Medius vestrùm statit, quem vos nescitis. vers. 26. De præsentia Dei. p. 170. n. 401.

Dominica 4. Adventus. *Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus. Lucæ 3. vers. 4.*

De viis Justorum rectis, per quas ambulandum est. p. 202. n. 482. & seqq.

Dominica infra Octavam Nativ. Domini. *Erant Joseph, & Maria Mater Jesu mirantes super his, quæ dicebantur de illo. Lucæ 2. vers. 33.*

De meditatione operum Christi. p. 23. n. 65.

Hæc Vidua, &c. non discedebat de templo, jejuniis, & obsecrationibus serviens die, ac nocte. vers. 37.

De jejunio cum oratione conjungendo. p. 164. n. 387. & seq.

Dominica I. post Epiphaniam. *Remansit puer Jesus in Hierusalem Lucæ 2. vers. 43.*

De Parentum officio circà curam liberorum. p. 6. n. 13. & 14

Dominica 2. post Epiph. *Dicit Mater Jesu ad eum: Vinum non habent, Joann. 2. v. 4.* quomodo pro aliis orandum. pag. 196. nu. 468.

Implete hydrias aqua. Et impleverunt usque ad summum. v. 7. Voluit Christus, ut & ipsi apponerent aquam.

De necessaria cooperatione nostra ad Dei beneficia, & auxilia obtinenda. p. 199. n. 220. p. 163. n. 384. p. 163. n 473.

Dominica 3. post Epiphaniam. *Sed vade, ostende te Sacerdoti. Matthæi 8. vers. 4.*

De debito honore, ac reverentia ordini Sacerdotali exhibenda. p. 11. n. 25.

Audiens autem Jesus miratus est; & sequentibus se dixit: Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israel. vers. 10.

De magnitudine fidei, ac confidentiæ in Deum. pag. 75. nu. 175. & seqq. & pag. 83. nu. 189.

Dominica 4. post Epiphaniam. *Motus magnus factus est in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus, Matthæi. cap. 8. vers. 24.*

De tribulationibus Justorum ad patientiæ virtutem exercendam. p. 113. nu. 252. & seqq. & n. 792. & sequent.

Et suscitaverunt eum dicentes: Domine, salva nos; perimus. vers. 25.

De invocando per orationem Christo in omni necessitate. p. 206. n. 491. & sequentibus.

Quid timidi estis modicæ fidei? vers. 26.

De fiducia in Deum numquam deponenda.

da.pag.83.n.189.& pag.195.num.465.
Tunc surgens, imperavit ventis, & mari.
De potentia magna confidentium in Deum pag.104.n.237.& seq.
Et facta est tranquillitas magna.
De Dei clementia, qui post procellas serenitatem affert. p.102.n.233.
Dominica 3. post Epiph. *Cùm autem dormirent homines, venit inimicus ejus, Matth. 13.vers.25.*
De negligentia Christianorum in meditando Dei bonitatem, & arguendo suam improbitatem. pag. 168.n.394.& p.173. num.403.
Venit inimicus ejus, & super semin. ziz.
De arte diaboli in tentando. pag. 27.n.72.& seq.& p.197.n.738.p.305.n.749.
Inimicus homo hoc fecit. vers.28.
De resistentia nostra facienda diabolicis tentationibus. pag.298.nu.739.& p. 307.n. 751.
Dominica 6. post Epiph. *Simile est regnum cœlorum grano sinapis. Matth.13.v 31.*
De fidei virtute, excellentia, & effectibus. pag.73.nu.166.& pag.79. num. 181. & sequent.
Dominica Septuagesimæ. *Exiit primo mane conducere operarios in vineam suam. Matthæi 20.vers.1.*
De Providentia, & benignitate Dei in procuranda hominum salute. p.165.nu.388. & seq & p.168.n.394.
Dominica Sexagesimæ: *Venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes salvi fiant. Lucæ 8.vers.12.*
De variis diaboli tentationibus. p.27.nu.72. p 42.n.105.& p.297.n.738.
De diffidentia. p.86.n.196.& seq. unde proveniat. p.84.n.191.
Dominica Quinquagesimæ. *Cæcus multò magis clamabat: Fili David, miserere mei. Lucæ 18.vers.39.*
De oratione efficaci, ac perseveranti. p.164. n.387.& p.193.n.469.& seqq.
Jesus autem interrogavit illum dicens: Quid tibi vis faciam. vers.41.
De necessaria cooperatione liberi arbitrii ex parte ægroti adulti. pag. 96. num.220.
Dominica 1. Quadragesimæ. *Ductus est Jesus à spiritu in desertum, ut tentaretur à diabolo. Matthæi 4.*
De variis tentationibus, ac molestiis, quas dæmon solet hominibus inferre. pag.27. n.72.& seqq.
Cùm jejunasset quadrag. diebus, &c. v.2.
De jejunii utilitate. p.219.n.527.
Non in solo pane vivit homo; sed de omni verbo, quod procedit de ore Dei. v.4.
De perpetua, & infallibili Dei providentia circà suorum amicorum necessitates. p. 165 n.388.& seqq.
Angelis suis Deus mandavit de te, & in manibus tollent te, &c. vers.6.
De custodia angelica. p.213.n.512.
Vade, Sathana, scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis, &c. v.10.
De generali victoria omnium tentationum. p.307.n.751.& p.309.n.755.
Dominica 2. Quadrag. *Ecce apparuerunt illis Moyses, & Elias cum illo loquentes. Matthæi 17.vers.3.*
De modo cognoscendi veras animas ab illusionibus diabolicis. p.30.n.81.
Dominica 3. Quadrag. *Erat Jesus eiiciens dæmonium. Lucæ 11.*
De potestate dæmonis super corpore humano. p.22.n.63. De antiquitate artis exorcisticæ. p.3.n.6. Quomodò potestas dęmonis fuerit ligata per passionem Christi. p.23.n.65.& seq.
Dominica 4. Quadrag. *Cùm sublevasset oculos Jesus, & vidisset, quia multitudo maxima venisset ad eum, dicit ad Philippum: Unde ememus panes, ut manducent hi? Joan.6.vers.5.*
De providentia Dei erga illos, qui in eo suam constituunt fiduciam. pag. 93.nu. 213.& seqq. & pag.165.nu. 388. & seqq. & n.402.
Ducentorum denariorum panes non sufficiunt, ut unusquisque modicum quid acci. v.7.
Contra diffidentiam humanam circa Dei auxilium. p.171.n.400.
Dominica Passionis. *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Joan. 8.v.46.*
De modo captivandi intellectum veritati Dei, pag.110.num.244. De veritate, ac fidelitate Dei in promissis servandis. p. 174.n.405.
Nonne benè dicimus, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes? vers.39.
De contumeliis patienter ferendis. p. 113. num.252.
Jesus autem abscondit se, & exivit de templo. vers.59.

De

De non ulciscendo proprias injurias. pag. 348.n.820.
Dominica Palmarum. *Accepit Jesus panem,&c.& ait: Accipite, & comedite, hoc est Corpus meum. Matth.26.*
De Sanctiss. Eucharistiæ Sacramento: quomodò defendat à dæmonibus. pag. 234. n.576.
Super Epistolam Philipp. 2. *Christus humiliavit semetipsum, factus obediens, &c.*
De efficacia Sanctiss. Nominis Jesu. p. 206. n.492.& seq.
Dominica Resurrectionis. *Jesum quæritis Crucifixum: surrexit, non est hic. Marci 16.*
De victoria Christi contra diabolum: super illa verba: *Nunc princeps hujus mundi,&c.* p.23.n.65.& 66.
Feria 2. Paschæ. *O stulti, & tardi corde ad credendum. Lucæ 24.vers.25.*
De fide vigorosa, ac perseveranti. p.79.num. 181.& seqq.& p.196.n.466.
Feria 3. Paschæ. *Stetit Jesus in medio Discipulorum suorum, & dixit eis: Pax vobis. Lucæ 24.vers.36.*
De pace, quæ consistit in dilectione Dei, & proximi. p.110.n.245.
Conturbati verò, & conterriti, existimabant se spiritum videre. vers.37.
De variis dæmonum apparitionibus. p.27.n. 72.& p.30.n.81.
Dominica in Albis. *Cùm factum esset serò die illa. Joan.20.vers.19.*
De spe, ac fiducia in Deum non deponenda. p.194.n.463.
Stetit Jesus in medio eorum.
De præsentia Dei. pag. 171.n.401.
Quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. vers.23.
De Sacramentalis peccatorum confessionis necessitate, ac utilitate ad se tuendum à dæmonibus. p.252.n.570. & seqq.
Quia vidisti me, Thoma, credidisti: Beati, qui non viderunt, & crediderunt. v.29.
De fidei actualis merito, & efficacia. p.76. n.177.& seqq.
Dominica 2. post Pascha. *Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis. Joan. 10. vers.11.*
De cura, quam habere tenentur parochi ovium suarum, defendo eas à lupo infernali. pag.16.n.39.& seqq.
Dominica 3. post Pascha. *Amen, amen dico vobis, quia plorabitis, & flebitis vos, mundus autem gaudebit. Jo.16.*
De afflictione Justorum, & maximè Exorcistarum: ac de Fortitudine in perferendis adversitatibus. p.113.n.253.
Dominica 4. post Pascha. *Cùm venerit ille, arguet mundum de peccato, & de justitia, & de judicio, &c. De judicio autem, quia princeps hujus mundi jam judicatus est. Joan.16.vers.11.*
De potestate diaboli super animas credentium sublata per passionem Christi. p.23. n.65.66.& seqq.
Dominica 5. post Pascha. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Joan. 16.vers.24.*
De orationis admirabili virtute, & vario effectu: ac de conditionibus bonæ orationi debitis. p.164.n.387. ac seqq. & pag. 177.n.311.& seqq.
Usque modò non petistis quicquam in nomine meo. vers.24.
De excellentia, & efficacia Sanctissimi Nominis Jesu ad orationis effectus consequendos. p.206.n.492.& seqq.
Dominica infra octavam Ascensionis. *Et hæc facient vobis, quia non noverunt Patrem, neque me. Joan.16.vers.3.*
De signis cognoscendi divinam voluntatem. pag.202.n.482.
Ignorantia de Deo, ac ejus bonitate gladio verbi Dei ab hominibus est resecanda. p. 249.n.617.& seqq.
Dominica Pentecostes. *Non turbetur cor vestrum, neque formidet. Joan. 14.v.27.*
De animi fortitudine, & patientia in rebus adversis servanda. p.113.n.252.
Venit princeps hujus mundi, & in me non habet quidquam. vers.3.
De assidua diaboli circa cujusque mortem vexatione. pag.36.n.92.& seqq.
Loquebantur variis linguis Apostoli magnalia Dei. Act.2.
Monitum utilissimum pro Missionariis apostolicis. pag.192.n.458.
Feria 2. post Pent. *Sic Deus dilexit mundum, &c. ut omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Jo.3.v.16.*
De fide, & fiducia, qua homo præservatur à vitiis, & peccatis plurimis, ac æternam consequitur beatitudinem. p.85.nu.195. & p.106.n.241.
Feria 3. post Pentecost. *Amen, amen dico vo-*

*vobis, qui non intrat per ostium in ovile ovium; sed ascendit aliunde, ille fur est, & latro. Joan.*10.*vers.*1.
Non potest aliquod beneficium à Deo obtineri, nisi per Christum; quia ipse omnia nobis meruit bona. p.190.n.449.
Dominica 1. post Pentec. *Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est. Lucæ* 6.*vers.*36.
De operibus misericordiæ exercendis. p.21. n.58.& p.111.n.249.
Dominica 2. post Pent. *Misit servum suum dicere invitatis, ut venirent: quia parata sunt omnia. Lucæ* 14.*V.*17.
De summa Dei benignitate, ex cujus parte nihil deest, quod ad nostram salutem spectet. p.168.n.394.& seqq.
Dominica 3. post Pentec. *Erant appropinquantes ad Jesum publicani, & peccatores, ut audirent illum. Lucæ* 15.*V.*1.
Bonus Sacerdos omnibus, quamvis peccatoribus, suum debet impendere auxilium. p.17.n.41.& seqq.
*Gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore pænitentiam agente. v.*7.
Peccator suam debet arguere malitiam, ut à Deo gratias obtinere valeat. pag.173. n.403.
Dominica 4. post Pentec. *Cùm turbæ irruerent in Jesum, ut audirent verbum Dei. Lucæ* 5.*vers.*1.
Ægroti, ac in quacunque necessitate constituti per verbum Dei sunt disponendi ad fiduciam in Deo collocandam. p.249. nu.617.
*Sed in verbo tuo laxabo rete. vers.*5.
De fiducia in Deum circa difficilia. p.200. n.477.& seqq.
Dominica 5. post Pentec. *Ego autem dico vobis: qui irascitur fratri suo, reus erit judicio. Matthæi* 5.*vers.*22.
De ira, quæ aliquando est occasio, quòd aliquis à dæmone possideatur. p.32.n.85. & seqq.
*Si offers munus tuum ad altare, &c. vade priùs reconciliari fratri tuo. v.*23.
De offensis, & injuriis dimittendis pro amore Dei. pag.179.n.418.
Dominica 6. post Pentec. *Cùm turba multa esset, &c. ait Jesus: misereor super turbam. Marci* 8.*vers.*1.& 2.
De Providentia Dei circa necessaria nobis communicanda. pag. 93. numer. 213.& seqq. & pag.165. num.388.
*Quia ecce jam triduo sustinent me. V.*2.
De perseverantia in petendo, & benè operando. p.193.n.459.& seqq.
*Unde illos quis poterit hìc saturare in deserto? vers.*4.
Contra diffidentiam. p.170.n.399.
Dominica 7. post Pentec. *Attende à falsis Prophetis, &c. A fructibus eorum cognoscetis eos. Matthæi* 7.*v.*15.& 16.
De signis cognoscendi homines diabolicos. p.62.n.155.& seqq. Ac de operibus maleficorum. p.40.n.103.& seqq.
Dominica 8. post Pentec. *Homo quidam erat dives, &c. & ait ei: Redde rationem villicationis tuæ. Lucæ* 16.*vers.*1.& 2.
De ratione, quam Deo reddere debent Parochi, qui negligunt suorum Parochianorum necessitatibus spiritualibus subvenire. p.17.n.42.& seqq.
Dominica 9. post Pentec. *Cùm appropinquasset Jesus Hierusalem, videns ciuitatem, flevit super eam. Lucæ* 19.*V.*14.
De flendis peccatis propriis, & alienis, ut possimus à Deo consequi id, quod petimus. p.221.n.532.& seqq.
*Domus mea domus orationis est. Vers.*46.
De orationis studio frequentando. p.164. n.387.& seqq.
Dominica 10. post Pentecost. *Duo homines ascenderunt in templum &c. Qui se humiliat exaltabitur. Lucæ* 18.*V.*10.& 14.
Humilitas cum fiducia in Deum unita exaltat hominem etiam in hac vita. p.103. n. 235.& 236.
Dominica 11. post Pentec. *Adducunt ei surdum, & deprecabantur eum, ut imponat illi manum. Marci* 7.*vers.*32.
De prompta voluntate in sublevandis proximorum necessitatibus. pag.21. nu.57. & seqq.
Dominica 12. post Pentec. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. & proximum sicut teipsum. Lucæ.*10 *V.*27.
De charitate erga Deum, & proximum. p.110.n.245.& seqq.
Dominica 13. post Pentec. *Occurrerunt ei decem viri leprosi, qui steterunt à longè, & leuauerunt vocem suam. Luc.*17.*V.*13.
De fide explicita requisita in his, qui sanitatem à Deo obtinere cupiunt. p.79. nu. 182.& seqq.& p.96.n.220.& seqq.
Regressus est, cum magna voce magnificans Deum,

Deum, & cecidit in faciem suam ante pedes Jesu, gratias agens. vers.15.
De gratiis Deo agendis pro acceptis beneficiis. pag.302.n.747.
Nonne decem mundati sunt, & novem ubi sunt? vers.17.
De bono perseverantiæ ad salutem necessario. p.194.n.479.& seqq.
Dominica 14. post Pentec. *Ne soliciti sitis animæ vestræ, quid manducetis: neque corpori vestro, quid induamini. Matthæi 6.vers.25.*
Contra curas, & solicitudines hujus vitæ avaris proprias. p.93.n.213.& seqq.
Hæc omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester cælestis, quia his indigetis. v.32.
Contra diffidentiam de continua Dei providentia. p.170.n.399.& seqq.
Primùm quærite regnum Dei, & justitiam ejus, & hęc omnia adiicientur vobis. vers.33.
De ordine servando in petitionibus nostris. p.177.n.411.& seqq.
Dominica 15.Post Pentec. *Quam cùm vidisset Dominus misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere. Lucæ 7.v.13.*
De misericordia obsessis, & ægrotis exemplo Christi ab Episcopis, & aliis prælatis exhibenda. p.16.n.39.& seqq.& p.20. nu.54.
Dominica 16. post Pent. *Ecce quidam homo hydropicus erat ante Jesum. Ipse verò apprehensum sanavit eum. Lucæ 14.v.2* De pietate, ac misericordia Domini N. Jesu Christi erga infirmos. p.253.n.627.
Dominica 17. post Pent. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. Matthæi 22.vers.37.*
De Deo super omnia diligendo. p.110.nu. 246.
Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum. vers.39.
De dilectione proximi. p.111.n.249.
Dominica 18. post Pentec. *Ecce offerebant ei paralyticum jacentem in lecto. Matthęi 9.vers.1.*
De cura proximorum, & charitate erga eos. p.20.n.54.& seqq.
Videns Jesus fidem illorum, dixit Paralytico: Confide, fili. vers.2.
De lege ordinaria Deus requirit in ægrotis adultis fidem, ac confidentiam, ut illis impertiat sanitatem. p.96. numer. 220. & pag. 149. num. 340.
Dominica 19. post Pentec. *Rex cùm audisset iratus est, & missis exercitibus suis, perdidit homicidas illos. Matthæi 22.v.7.*
De pænis, quibus Deus per dæmones punit peccatores p.36.n.92.& seqq.
Dominica 20. post Pent. *Erat quidam Regulus, cujus filius infirmabatur Capharnaum. Joan.4.vers.47.*
Calamitates eos ad Deum adducunt, qui absque eis venturi non erant. p.56.n.137. & p.58.n.143.& seqq.
Rogabat eum, ut descenderet, & sanaret filium ejus. vers.47.
De cura parentum erga liberos. p.6.n.13.
Domine, descende, priùsquam moriatur filius meus. vers.49.
De perseverantia in oratione. p.193.n.459.
Credidit homo sermoni, quem dixit ei Jesus, & abiit. vers.50.
De modo captivandi intellectum veritati verbi Dei. p.110.n.242.& p.106.n.244.
Dominica 21.post Pent. *Misertus autem Dominus servi illius, dimisit eum, & debitum dimisit ei. Matthæi 18.vers.27.*
De misericordia Dei petentibus eam promptissima. p.168.n.394.& seqq.& p.199.n. 474.
Dominica 22. post Pent. *Magister scimus, quia verax es, & viam Dei in veritate doces. Matthæi 22.v.16.*
De veritate Dei, ac fidelitate in suis promissis servandis. p.174.n.405.
Dominica 23. post Pentec. *Si tetigero tantùm fimbriam vestimenti ejus, salva ero. Matthæi 9.Vers.21.*
De fide, ac fiducia in Deum. p.79.n.182. & p.83.n.189.& seqq.
Dominica 24. post Pentec. *Cùm videritis abominationem desolationis, tunc qui in Judęa sunt, fugiant ad montes. Matthæi 24.vers.16.*
De modo fortiter sustinendi tribulationes p.114.n.255.
De Dei bonitate infinita, qui ut in cunctis tribulationibus ad eum confugiamus, nos invitat. p.168.n.395.
Cælum, & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt Vers.35.
De infallibilitate verbi Dei. p.110.n.244.& p.174.n.405.

IN SOLEMNITATIBUS JESU CHRISTI D. N.

IN die Nativitatis Domini N. Jesu Christi. *Pastores loquebantur ad invicem: Transeamus, &c. Et invenerunt Mariam, & Joseph, & Infantem positum in praesepio. Lucae 2. vers. 15. & 16.*

Qui vult Deum invenire, & ab eo, quod cupit obtinere, debet primò quaerere gloriam Dei, & omnia adiicientur ei. pag. 176. n. 411. & seqq.

De bonis, quae licitè sunt petenda. p. 181. n. 422. & seqq.

In festo S. Stephani Protomartyris. *Ecce ego mitto ad vos Prophetas, & sapientes, & scribas, & ex illis occidetis, & crucifigetis. Matth. 23. vers. 34.*

De persecutionibus Justorum, ac de patientia eorum. p. 113. n. 252. & 255.

Cùm autem Stephanus esset plenus Spiritu Sancto, intendens in Coelum vidit gloriam Dei, & Jesum stantem à dextris virtutis Dei. Act. 7. vers. 55.

De gratia, ac fide miraculorum. p. 77. nu. 178. & seqq.

In festo S. Joannis Evangelistae. *Conversus Petrus vidit illum Discipulum, quem diligebat Jesus. Joan. 21. vers. 20.*

De amore Dei erga homines, qui cognoscitur ex providentia magna, ac bonitate ejus infinita hominibus exhibita. p. 165. n. 388. & p. 168. n. 394. & seqq.

In festo Sanctorum Innocentium. *Angelus apparuit in somnis Joseph dicens: Surge, & accipe puerum, & matrem ejus, & fuge in Aegyptum. Matthaei 2. versic. 13.*

De modo cognoscendi malos à bonis spiritibus, pag. 39. num. 81. Ac de protectione Dei, qua tuetur ab inimicis eos, qui in illo suam constituunt fiduciam. p. 88. n. 200.

In die Circuncisionis Domini. *Postquam consummati sunt dies octo, ut circuncideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus. Lucae 2. vers. 21.*

De sanctissimi Nominis Jesu virtute, & excellentia. pag. 206. n. 492. & seqq.

In die Epiphaniae Domini. *Apertis thesauris suis obtulerunt Magi Domino aurum, thus, & myrrham. Matth. 2. v. 11.*

De adoratione, & humili oratione ad Deum effundenda. pag. 164. n. 387. & pag. 206. num. 479.

In solemnitate Sanctae Crucis. *Nunc princeps hujus mundi eiicientur foras. Joan. 12. vers. 31.*

Quomodo potestas daemonis per passionem Christi fuerit sublata. p. 23. n. 65. & 66.

De mirabili crucis virtute contra daemones. p. 238. n. 592.

In Die Ascensionis Domini. *Recumbentibus undecim Discipulis, apparuit illis Jesus: & exprobravit incredulitatem eorum, & duritiam cordis. Marci 16. vers. 14.*

De fide miraculorum: an sit eadem cum fide catholica. p. 77. n. 178.

Signa autem eos, qui crediderint, haec sequentur: In nomine meo daemonia eiicient. vers. 17.

De potestate à Christo tradita omnibus in se credentibus ad daemones eiiciendos. pag. 207. nu. 495. & p. 257. n. 645.

Linguis loquentur novis. vers. 7.

Quomodo, & quando possint homines loqui variis linguis. p. 192. n. 458.

Serpentes tollent. vers. 18.

Deus protegit in se confidentes à morsu, ac veneno brutorum animalium. p. 90. n. 206.

Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. vers. 18.

Fiducia in Deum quomodo liberet à veneno. p. 90. n. 207.

Super aegros manus imponent, & benè habebunt. vers. 18.

Fiducia in Deum infirmitates curat. p. 95. n. 218.

In festo Sanctissimae Trinitatis. *Data est mihi omnis potestas in coelo, & in terra. Matthaei 28. vers. 18.*

De potentia Christi in daemones eiiciendo: ac caetera dona nobis conferendo. p. 207. n. 494. & seqq. p. 209. n. 500.

Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. vers. 19.

De efficacia Baptismi ad daemones eiiciendos. p. 231. n. 562. & seqq.

In festo SS. Corporis Christi. *Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Joan. 6. vers. 56.*

De Sacramenti Eucharistiae efficacia ad daemones expellendos. p. 234. n. 576. & seqq.

COM-

COMMUNE SANCTORUM.

IN festivitatibus Beatissimę Virginis Mariæ. *De qua natus est Jesus, qui vocatur Christus, Matth.1.vers.16.*

Maria dominatur dæmonibus. pag. 211. nu.506.

Nomen ejus invocandum. p.211.n.507.& sequent.

In festo Sanctorum Angelorum. *Angeli eorum semper vident faciem Patris, qui in cœlis est. Matthæi* 18.*vers.*10.

De Angelica custodia: & de Angelorum ministeriis. p.213.n.512.& seqq.

In festo Sanctorum Apostolorum. *Conuocatis duodecim Discipulis suis dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut eiicerent eos. Matthæi* 10.*V*.1.

De potestate Apostolis tradita à Christo ad dæmones eiiciendos, ac miracula patranda. p.207.n.494.& seq.

De fide, quæ eis necessaria erat ad dæmones eiiciendos, & miracula facienda. p.78.n 179.

In festo unius Martyris. *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem suam. Lucæ* 14.

De fide actuali erga Christum, qua mediante, reliquerunt omnia propter ipsum. p.64.nu.169.& seqq.& p.75.nu.175. & seqq.

Qui vult venire post me, abneget semetipsum & tollat crucem suam, & sequatur me. Matthæi 16.*vers.*24.

De modo tribulationes pro Christo perferendi. p 113.n.252.p.124. n.255.& seqq. & n.792.& seq.

In festo plurimorum Martyrum. *Cùm audieritis prælia, & seditiones, nolite terreri. Lucæ* 21.*vers.*9.

De variis dæmonum tentionibus. p.27.nu. 72.& p.305.num.749.De resistentia eis ab hominibus facienda. p.269.n.668.& seqq. & p.275.n.687.& seqq.

In festo Confessoris Pontificis. *Ecce Sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo.* Ecclesia in Off. Sanctorum Confess. Pontif.

De misericordia erga subditos afflictos exercenda ab Episcopis exemplo Sanctorum. p.16.n.38.& 39.

In festo Confessoris non Pontificis. *Sint lumbi vestri pręcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Lucæ* 12.*V*.35.

De operibus misericordiæ exercendis à Parochis. p.17.num.41. à Religiosis. p.20. nu.56.præcipuè ab obsessis. p.221.n.532. & seqq.

De oratione assidua, ac de conditionibus ad impetrationem infallibilem requisitis. p.164.n.387.& seqq. p.176. num.408.& sequent.

In festo Sanctarum Virginum: *Simile est regnum cœlorum decem Virginibus, quæ accipientes lampades suas exierunt obuiam sponso, & sponsę. Matth.*25.*V*.1.

De jejunio, quo carnem suam spiritui subjecerunt; ac inimicos visibiles, & invisibiles vicerunt. p.220.n.529. & seqq.& p. 228.n.552.& seq.

In festo Sanctarum mulierum non virginum. *Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro Matth.*13.

Ex consideratione thesauri terreni mentem elevaverunt ad contemplationem thesauri cœlestis, ac in Deo solo suam fiduciam collocarunt. De fiducia in Deo collocanda. p.83.num.189. & sequent. De contemplanda Dei providentia, bonitate, ac fidelitate. p.165.nu.388.p.168.nu. 394.p.174.numer.405. Exemplum Judith adduci potest, ejusque orandi modus. p.200.n.477.

In festo omnium Sanctorum. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cęlorum. Matthęi* 5.*vers*.3.

Sancti in cœlo regnantes dicuntur gladios habere ad nos tuendum. p.216.num.520. phialas tenere, ut nobis benefaciant. ibi.

An licitè à nobis sint orandi. pag.217.num. 521. Cur velit Deus nos Sanctos orare. pag.219.n.526.

FINIS.